yeni ipek yolu
KONYA TİCARET ODASI DERGİSİ

KONYA KİTABI XI

ÖZEL SAYI
Aralık 2008

Editörler
Prof.Dr. Haşim Karpuz
Doç. Dr. Osman Eravşar

yeni ipek yolu
KONYA TİCARET ODASI DERGİSİ

KONYA KİTABI XI

ÖZEL SAYI Aralık 2008

Cumhuriyetimizin 86. Yıl Dönümüne Armağan

ISBN: 978-9944-60-449-9

Editörler
Prof.Dr. Haşim Karpuz
Doç. Dr. Osman Eravşar

KONYA KİTABI

XI

KONYA TİCARET ODASI
yeni ipek yolu
Özel Sayı / Aralık 2008

KONYA KİTABI
XI

Editör
Prof. Dr. Haşim Karpuz
Doç. Dr. Osman Eravşar

KONYA 2008

KONYA TİCARET ODASI

yeni ipek yolu

KONYA KİTABI XI

Özel Sayı / Aralık 2008

İMTİYAZ SAHİBİ
Konya Ticaret Odası Adına
Yönetim Kurulu Başkanı
Hüseyin ÜZÜLMEZ

YAYIN KURULU
Mustafa TEMİZ
Ali ODABAŞI
MevlütTOKKACI
Harun AKGÜL
Alparslan ŞAHİN

EDİTÖR
Prof.Dr. Haşim KARPUZ
Doç.Dr. Osman ERAVŞAR

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
OSMAN BAŞEĞMEZ

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Özhan SAY

BU SAYIYA KATKIDA BULUNAN BİLİM KURULU
Prof.Dr. Ali BAŞ
Prof.Dr. Remzi DURAN
Prof.Dr. Bozkurt ERSOY
Prof.Dr.Kıymet GİRAY
Prof.Dr. Haşim KARPUZ
Prof.Dr. Hakkı ÖNKAL
Prof.Dr. Selçuk MÜLAYİM
Prof.Dr. Kerim TÜRKMEN
Prof.Dr. Bekir DENİZ
Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU
Prof. Dr. Bayram ÜREKLİ
Doç. Dr. Alaaddin AKÖZ
Doç.Dr.Osman ERAVŞAR

GÖRSEL SANAT YÖNETMENİ
M. Fatih ÖZSOY

BASKI ÖN HAZIRLIK
İbrahim ÇAKIR

KAPAK RESİMLERİ
Ön Kapak: Atatürk'ün Konya Hükümet Konağını Ziyareti
Arka Kapak: Hükümet Konağı yakınında Bayram töreni.
Konya Hava Alanında Uçaklar, 1945 ?

KAPAK TASARIM
Selçuk IŞIKLI

TASARIM-BASKI ÖNCESİ HAZIRLIK
Damla Ofset
Tel: 0 332 345 00 10
www.damlaofset.com.tr

BASKI-CİLT
Desen Ofset Matbaa
Tel: 342 01 57 - 58

KONYA TİCARET ODASI
Telefon : 0 332 221 52 52
Faks: 0 332 353 05 46
internet: www.kto.org.tr
e-mail : kto@kto.org.tr

BASIN SERVİSİ
Telefon : 0 332 221 52 94 - 221 52 96
Faks: 0 332 221 52 95
Basın Müşavirliği : basyay@kto.org.tr
basin@kto.org.tr

* Kitabın her hakkı Konya Ticaret Odası'na aittir.
* Kitabımızda yayınlanan makaleler kaynak gösterilerek alınabilir.
* Makalelerde görüş, düşünceler ve makalelerin bilimsel sorumlulukları yazarlarına aittir.

Sunuş

Değerli okuyucular,

Köklü bir geçmişe sahip olan Konya Ticaret Odası, Konya'nın, ticaret ve sanayisine yön veren bir kuruluş olmasının yanında, bölgenin kültür hayatına da önemli katkılar sağlamaya devam ediyor. Akademik çevrelerden, toplumun önde gelen araştırmacılarından ve şehir tarihçilerinden yoğun ilgi gören İpekyolu Özel sayısının XI.'sini çok değerli okuyucularıyla buluşturmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Geleceğe yön veren, bu alanda vizyonu olan, projeleri olan Konya Ticaret Odası, kuruluşunun 127. yılında Konya'mızı tarihi misyonuna yeniden kavuşturmak için başlattığı üniversite kurma çalışmasında kısa zamanda çok önemli aşamalar kat etti. Konya Ticaret Odası Eğitim ve Sağlık Vakfı'nı kuran Odamız, KTO-Karatay Üniversitesi'ni ülkemize kazandırdı. Geçmişte medreseler şehri olan, ilim irfan coğrafyası olarak gösterilen Konya'ya ilk Vakıf Üniversitesini kazandırmak, Konya Ticaret Odası'na nasip oldu. Lider, yenilikçi ve girişimci bir yapıya sahip olacak olan KTO-Karatay Üniversitesi, ülkemiz sanayisinin gelişmesi, bölgemizin kalkınması için nitelikli elemanlar yetiştirecektir.

KTO-Karatay Üniversitesi sağlam temeller üzerine inşa edilmektedir. Yolun en başında sanayicilerimize, halkımıza 'Nasıl bir üniversite olmalı?' diye sorduk. Ardından lise son sınıftaki öğrencilere, "Nasıl bir üniversitede okumak istersiniz?" sorusunu yönelttik. Bununla da yetinmedik, Velilere, "Çocuğunuzu nasıl bir üniversitede okutmak istersiniz?" diye sorduk. Bu sorulardan aldığımız cevaplar neticesinde elde ettiğimiz veriler bizim yol haritamızı belirlemekte etkili oldu. Nitekim, YÖK Genel Kurulu'nda üniversitemizin sunumunu yaparken, YÖK Başkanımızın KTO-Karatay Üniversitesi projesinden dolayı taktir ve teşekkürlerini aldık. Konya'yı Üniversiteler şehri yapma hedefine ulaşmak için çıktığımız bu yolda Konya Ticaret Odamızın değerli üyelerinden ve Konya kamuoyundan önemli destekler aldık. Konya'nın ticaretine, sanayisine, ekonomisine yaptığı yayınlarıyla kültürüne ve sosyal hayatına yön veren Konya Ticaret Odamız, KTO-Karatay Üniversitesi'yle de eğitimine yön verecektir.

Değerli okuyucular,

Yeni İpekyolu Dergisi Özel Sayısı'nın XI.'sinde çok değerli akademisyenlerimiz, yazar arkadaşlarımız yoğun çalışmaların ardından bu kitabı Konya'mıza kazandırmıştır. Konya'da bugüne kadar gündeme gelmeyen konular, kaynak olabilecek bilgi ve belgeler, ilkler, Cumhuriyet döneminin kültürel gelişimini anlatan gelişmeler özel sayımızda yer alıyor. Konya'da Cumhuriyet dönemi bir çok belgelerin kaybolduğu, bir çoğunun yurt dışına götürüldüğünü üzülerek söyleyebiliriz. Bütün bunlar karşısında tarihi gerçeklerin tescili ve tespiti açısından İPEKYOLU Özel Sayımız çok daha önem arz ediyor. Bu kitapta "Atatürk ve Konya", "Cumhuriyet Dönemi Konya Aydınları", "Cumhuriyet Dönemi'nde Konya'da Edebiyat ve Temsilcileri", "Geçmişten günümüze Konya'da futbol" gibi daha pek çok konu çok değerli akademisyenlerimiz ve yazarlarımız tarafından kaleme alınmıştır.

Bizden sonra gelecek nesillere de kaynak niteliği taşıyacak olan Kitabın yayımlanmasında emeği geçen, Prof. Dr. Haşim Karpuz ve Doç. Dr. Osman Eravşar'a, Bilim Kurulu'muza, Basın Yayın Eğitim ve Kültür Komisyonu üyelerimize ve emeği geçen bütün arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum.

Yeni İpekyolu Özel Sayımızın ilimize, ülkemize ve bilim çevrelerine faydalı olmasını temenni ediyorum.

KTO Yönetim Kurulu Başkanı
TOBB Başkan Yardımcısı
Hüseyin Üzülmez

Önsöz

KONYA KİTABI XI'LE VEDA EDERKEN

Zaman su gibi akıp gidiyor, yaşadığımız günler tarih oluyor. Yaklaşık 12 yıl önce KTO'nun kültür ve sanat çalışmalarının tartışıldığı ilk toplantıyı hatırlıyorum. Sayın Seyit Küçükbezirci Yeni İpek Yolu Konya Kitabı'nın şehirle üniversiteyi kucaklaştıran bir yayın olması, tamamen akademik yazılara yer vermemesini istemişti. Geçen yıllar içinde hazırlanan 11 sayıda bu hususa riayet edilmiş, Konya'nın tarih, kültür, halk kültürü, sanat ve ekonomisi ile ilgili geniş kapsamlı yazılara bu kitapta yer verilmiştir.

Dünyanın sayılı tarihi kentlerinden birisi eski bir başkent Anadolu Selçuklu Sultanlarını, Hz. Mevlâna'yı bağrında saklayan, büyük bir üniversite ve sanayi şehri olan Konya'nın Ticaret Odası'nın tarih, kültür, tanıtım alanlarında yayın yapması gereklidir. Aylık İpek Yolu Dergisi popüler ve bilimsel yazıları, baskı kalitesi, tirajı ile ülkemizin önde gelen aylık dergileri arasına girmiştir. Yeni İpek Yolu Konya Kitabı özel sayıları ile de Konya üzerine derinlikli araştırma yazılarına yer verilerek her yıl bir özel kitap çıkarılmıştır. Konya Kitabı da alanında bir ilk olmuş, kültür ve sanat çevrelerinden, akademik camiadan takdir toplamaktadır. Böylelikle üniversite halk, sanayi birlikteliği, işbirliği de gerçekleştirilmiş oldu.

Son dört sayıda Konya üzerine özgün yazılara ve dosyalara yer vermeye çalışılmıştır. 8. sayıda tarih, kültür, sanat, ekonomi konularında yeni yazılar yayınlamaya çalıştık. 9. sayıda Tarih öncesi çağlardan başlamak üzere Konya tarihinin bütün evreleri, mimari yapıları, sanat eserleri, el sanatları, Hz. Mevlâna, Halkbilim konularında alanlarının yetkin bilim adamlarından özel hazırlanmış makalelere yer verdik. 10. Sayı, çocukken Kılıç Arslan Alaeddin Sarayının kazılarını yapan babası R. Oğuz Arık'ı ziyaret etmiş, Selçuk Üniversitesinin ilk sanat tarihi hocaları, Beyşehir Kubad Abad sarayında 25 yıldır kazılar yapan iki bilim insanı A. Rüçhan Arık – M. Oluş Arık'a Armağan sayısı olarak çıkmıştır. KTO'nın da desteklediği üniversitemizde yapılan büyük bir sempozyumun bildirilerine yer verilmiştir. 65 Dolayındaki bildirinin yarısı Konya ile ve Ortaçağ arkeolojisiyle ilgiliydi. 10. sayıda Konya Kitabı'nda ilk 10 yılda yayınlanan makalelerin toplu bir listesine de yer verilmiştir.

Bu sayının dosya konusunu "Cumhuriyet Döneminde Konya" olarak belirledik. Şehrin yakın döneminin tarihini, kültür ve sanatını, basın hayatını, spor, ekonomi ve sanayisini bütüncül bir yaklaşımla değerlendirmek, geleceğe kalıcı bilgiler aktarmak istedik. Her sayıda olduğu gibi bu sayıda da yazmaya söz verilen bazı yazılar elimize ulaşmadı. Her şeye rağmen bu sayıda özgün yazılarla Konya'nın yakın tarihine, sosyal, kültürel hayatına ışık tutan konular ele alınmıştır.

Editörlük zor bir görevdir. R. A. Day'ın Bilimsel Bir Makale Nasıl Yazılır ve Yayımlanır kitabında okumuştum. Editörün en zor işi yazınızı kabul edemiyoruz yazısı yazmakmış. Sosyal bilimler alanındaki yazarlar daha kaprisli oluyor, böyle yapsam olmaz mı? Hepsinin kerameti kendinden menkûl. Doysa konusuna uymayan yazılar yazmak, yazısını zamanında vermemek, bekletip bekletip sonunda yazmamak, sonrada gereksiz sözler, şikayetler; değerli büyüğümüz M. Ali Uz Beyin dediği gibi "vızıltayıp ta bal yapmayın" arılarla uğraşmak kaderimiz oldu.

Bunlarla birlikte, şehirden Konya üzerine araştırmalar yapan, yazan üniversite – şehir birlikteliğini sağlayan bir yazarlar kadrosuna sahip olduk. Bu kadro geniş ölçüde Merhaba Gazetesi'nin Akademik Sayfalar ekinin yazarlarıdır. Öte yandan Akademik Sayfalar editörü M. Ali Uz Büyükşehir Belediyesinin hazırlamaya başladığı Konya Ansiklopedisi'nin yayın kurulu başkanlığına getirilmiştir. Konya Ansiklopedisi, Konya'nın zengin tarih, kültür, sanat ve ekonomik birikimini, insanı değerlerini, doğal güzelliklerinin tanıtımında anıt bir eser olacaktır. Ansiklopedinin tamamlanmasında başta üniversitedeki bilim adamı hocalarımız olmak üzere herkesi yardıma çağırıyorum.

Son dört yılda üniversitemizdeki bazı enstitü ve fakülte dergilerinin taranan dergiler arasına girme çalışmaları, Akademik Sayfalar, Konya Ansiklopedi çalışmaları Yeni İpek Yolu Konya Kitabı'na yazı akışını da engellemeye başlamıştır. Bu hususta yeni bir yapılanmaya gidilmesi, Konya Kitabı'nı yılda iki defa yayınlanan bilimsel akademik bir yayın haline getirilmesi gerekmektedir. Yeni bir üniversite kuran KTO bu alandaki girişimleri destekleyecektir sanırım.

Değerli kardeşim Doç. Dr. Caner Arabacı, editörlüğü bize devrettiği sırada, ayrıntıya girmeden yaşadığı zorluklar olduğunu, bu sıkıntıları aşmaya hazırlıklı olun imasında bulunmuştu. O'nun sıkıntılarının katmerlisini çektik. Gerçekten kitabın çıkması için KTO idaresi ve yayın bölümü bize her zaman yardım etti. Biz ne çektiysek yazarlardan, vızıldayıpta bal yapmayan arılardan çektik. Bu bağlamda Muallim Naci'nin bir özdeyişine yer vermek istiyoruz. Marifet iltifata tabidir, müşterisiz metâ zayidir.

Bu sayıya araştırmalarıyla katkıda bulunan yazarlarımıza, bu kitabı yayına hazırlama fırsatı ve imkanı verdiği için KTO Yönetim Kurulu başkanı Hüseyin Üzülmez'e, Meclis Başkanı Seyit Karaca'ya, Genel Sekreter Mustafa Ödemiş'e, Yayın Yönetmenine, Mustafa Akgöl'e ve basın bölümü çalışanlarına teşekkür ediyoruz.

Son olarak okuyucularımıza veda ederken Yeni İpek Yolu Konya Kitabı'nın Türk kültürüne, Konya tarihine düşülmüş önemli bir not olduğunu, zaman içinde değerinin daha iyi anlaşılacağını düşünüyoruz.

Haşim KARPUZ – Osman ERAVŞAR

İÇİNDEKİLER

Sunuş
Hüseyin ÜZÜLMEZ, V

Önsöz
Prof.Dr.Haşim KARPUZ - Doç.Dr.Osman ERAVŞAR, VII

İçindekiler, IX

Atatürk ve Konya
Yaşar SEMİZ, 01

Cumhuriyet Devri Konya Basını ve Gazetecileri
Caner ARABACI, 21

Cumhuriyet Dönemi'nde Konya'da Yardım Kurumları
Vakıflar ve Dernekler
M.Ali UZ - Şefika Funda KÜÇÜKKONER, 65

Cumhuriyet Dönemi Konya Aydınları
M.Ali UZ, 87

Tarihten Kopup Gelen Mahalle: Fahrünnisa Mahallesi
Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU, 115

Halka Dağ'ın İnsanları
Seyit KÜÇÜKBEZİRCİ, 123

Cumhuriyet Dönemi'nde Konya'da Edebiyat ve Temsilcileri
Ali IŞIK, 127

Konya'da Medya'nin (TV) Tarihi ve Gelişim Seyri
Ahmet KÖSEOĞLU,175

Konya Ekonomisi'nde Organize Sanayi Bölgeleri
Serdar ALTINOK - Murat ÇETİNKAYA -Fatih Mehmet ÖCAL, 181

Konya'nın Efsanevi Belediye Başkanı Ahmet Hilmi Nalçacı ve Belediye Faaliyetleri
Hasan YAŞAR - M. Sabri DOĞAN, 197

Dünden Bugüne Mûsikîmiz ve Konya
Prof. Dr. M. Yaşar KALTAKCI, 205

Milli Mücadele'nin Çok Partili Dönem'e Konya'da Milletvekili Seçimleri (1919-1960)
Dr. Ömer AKDAĞ, 215

Cumhuriyet'in İlk Konya Belediye Başkanı Kazım Gürel ve Belediye Faaliyetleri
M.Sabri DOĞAN, 233

Cumhuriyet Dönemi'nde Yayımlanan Konya İle İlgili Tarih, Kültür ve Sanat Konulu Kitaplar
Ahmet KUŞ, 247

Geçmişten Günümüze Konya'da Futbol
Nail BÜLBÜL, 261

Cumhuriyet Dönemi'nde Konya Kütüphaneleri
Bekir ŞAHİN, 281

Cumhuriyet Dönemi'nde Konya'da Heykel Sanatı
Prof. Dr. Haşim KARPUZ, 301

Cumhuriyet Dönemi Konya Giyimleri
Yrd. Doç. Dr. Nurgül KILINÇ - Emine ESİRGENLER, 315

Konya'da Kitap Sanatları
Dr. Fatih ÖZKAFA, 321

Cumhuriyet Dönemi'nde Konya'da Halıcılık
H.Melek HİDAYETOĞLU, 339

Cumhuriyet Dönemi Resim Sanatı, Yurt Gezileri ve Konya
Doç. Dr. Mehmet BAŞBUĞ, 355

Konya'da Resim Sanatı ve Sanat Galerisi
Yrd. Doç. Dr. Mehmet BÜYÜKÇANGA, 369

Konya'da Gazetecilerin Örgütlenme Çabaları: Kgc Ve Diğer Örgütler
Dr. Adem DEMİRSOY, 391

ATATÜRK VE KONYA

Yard. Doç. Dr. Yaşar Semiz*

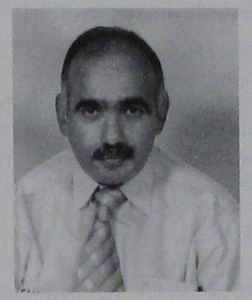

1958 yılında Artvin'in Arhavi ilçesine bağlı Kavak köyünde dünyaya geldi. İlkokulu köyünde, orta okulu ve liseyi ilçede tamamladıktan sonra 1977 yılında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Tarih Bölümüne girdi. Buradan 1982 Haziran dönemin de iyi derece ile mezun oldu. Aynı yılın Aralık ayında Yedek Subay olarak askere gitti. Askerlik görevim devam ederken Selçuk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi okutmanlık sınavına girerek başarılı oldu. Terhisinden sonra 9 Eylül 1984 de bu göreve başlad. Bu görevde iken 1987 yılında Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsünde Yüksek Lisans, 1991 yılında da Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "1929-1938 Dönemin'de Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti" konulu teziyle doktora payesini ald. 16 Mart 1992 tarihinde Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nün açmış olduğu Cumhuriyet Tarihi Yardımcı Doçentlik kadrosuna atandı. Evli ve iki çocuk babasıdır.

* *Selçuk Ünv. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Öğretim Üyesi*

Özet

Bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Milli Mücadele açısından Konya'nın yeri ve önemi açıklanarak, Milli Mücadeleye geç katılmasının sebepleri sorgulanmış ve milli teşkilatların kurulması sırasında karşılaşılan güçlükler değerlendirilmiştir.

İkinci bölümde ise Atatürk'ün Konya'ya gelişleri ele alınmıştır. Atatürk'ün yurt gezilerinde 13 ziyaretle en fazla ziyaret ettiği vilayetlerden birisinin Konya olduğu vurgulandıktan sonra her ziyaretleri ayrı ayrı ele alınarak bunların Konya ve Türkiye için önemi ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Milli Mücadele, Atatürk, Konya, Ziyaret, Halk

Atatürk and Konya

Absract

This study comprises two parts. In the first part, Konya's place and significance in the Independance War have been explained and the difficuties met during the establishment of national organizations evaluated.

In the second part, Atatürk's arrival at Konya has been studied. After emphasizing that Konya was one of the most visited towns by Atatürk, thirteen times in his trips all over the county, by handling each visit of him individually, the significance of these visits for both Konya and Turkey has been stated.

Keywords:

Independance War, Atatürk, Konya Visit, Nation

Giriş:

1900-1920 Yıllarında Sosyo Ekonomik ve Stratejik Açıdan Konya

Yirminci yüzyılın başında Konya idari bakımdan, günümüzde ayrı ayrı vilayetler olan; Niğde, Isparta, Burdur ve Antalya sancaklarını bünyesinde bulunduran bir vilayetti.[1] 1906-1907 nüfus sayımına göre Konya'da toplam nüfusun 1.145.713'ü (%91.47) Müslüman; 86.64'ü (%6.93) Rum; 15.585'i (%1.25) Ermeni; 262'si

[1] Binbaşı Mehmet Nasrallah-Kolağası Mehmet Rüştü-Mulazim Mehmet Eşref,Mükemmel Mufassal Atlas,Şirketi Mektebiye Mat., İsatnbul 1325, s.27-30.

(%0.02) Yahudi idi.[2] Hicri 1317 tarihli Konya Salnamesine göre Konya il merkezinde toplam nüfusun 41.929'u Müslüman;1852'si Ermeni; 1054'ü Rum; milliyeti tespit edilmeyen 27 Katolik;22 de Protestan vardı.[3]

Vilayetin ticaret ve memuriyet hayatında Müslümanlar gibi gayrimüslimlerinde önemli yeri vardı. Özellikle demiryolu işletmeleri, habercilik ve bankacılık sahalarında çok sayıda gayrimüslim çalışıyordu.[4] Ulaşım ve haberleşme dili ise Fransızca idi. Aynı şekilde Konya'da bazı şirketlerin de şubeleri vardı. Bunlar arasında en önemli olanlardan biri Alman asıllı Herzekir tarafından açılan Anadolu Sanayi ve Ticaret Şirketi'dir.[5]

Diğer taraftan Konya tarım ve hayvancılığa dayalı üretimi ile yerli ve yabancıların yakından ilgilendiği bir yerdi. İç piyasada çevre illerin yanı sıra İstanbul'un da tahıl ihtiyacının önemli bir kısmı Konya'dan karşılanıyordu. Yine şehrin tarihsel dokusunun yanı sıra çevresinde bulundurduğu yeraltı zenginlikleri ile yerli ve yabancı pek çok yatırımcı için Konya'nın özel bir yeri vardı. Bu nedenlerden dolayı Konya 1906'dan beri İstanbul'u Bağdat'a bağlayan demir yollarının kavşak noktasıdır. Demiryolunun Konya'ya ulaşması Konya'nın önemli şehir ve limanlara ulaşımını kolaylaştırırken, şehrin haberleşme sisteminin gelişmesine de katkı sağladı. Bu cümleden de anlaşıldığı gibi Konya, merkez kaza ve nahiyeleri arasında telgraf hattına sahip olan nadir vilayetlerden biridir.[6]

İşte bundan dolayıdır ki Milli Mücadele'nin ilk günlerinden itibaren hem işgal kuvvetleri ve İstanbul Hükümeti hem de Ankara Hükümeti Konya'da ciddi bir hakimiyet kurma mücadelesi verdiler. Konya, Mondros Mütarekesi'nden sonra, önce 22 Ocak'ta İngilizler ardından da İtalyanlar tarafından işgal edildi.[7] İşgalin azınlıkların desteği ve İstanbul Hükümet'inin basiretsizliği yüzünden genişlediği dönemde dengeler işgalciler ve İstanbul Hükümeti lehineydi. Halk bir taraftan işgalcilerin ve onların işbirlikçisi azınlıklardan rahatsızlık duyuyor, diğer taraftan İstanbul Hükümeti'nin idarecileri ve yönlendirdiği din adamlarının Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarına yönelttiği insafsız eleştirilerden ve karalamalarından dolayı işgalcilere karşı oluşturulan Kuvayi Milliye, Müdafaa-i Hukuk gibi teşkilatlarda yer almakta tereddüt ediyordu. Bu itibarla Konya'da Müdafaa-i hukuk teşkilatlarının kuruluşu diğer vilayetlere nazaran biraz geç kaldı.

Konya'da Müdafa-i Hukuk Cemiyeti'nin Geç Kurulması'nın Sebepleri

Konya'da Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin geç kurulmasının başlıca sebeplerini şu şekilde özetlemek mümkündür.

1- İşgalci Devletlerin Faaliyetleri

Mondros Mütarekesinden sonra Anadolu'yu kendi aralarında paylaşmaya karar veren İtilaf Devletleri'nin öncelikle işgal etmeyi düşündükleri yerlerden biri de Konya'dır. Çünkü Konya Anadolu'nun Güney'indeki vilayetleri İstanbul'a bağlayan ayrıca Batıya da açılabilen önemli bir kavşak noktasıdır. Bu itibarla eğer Anadolu'da hakimiyet kurulmak isteniyorsa Konya'nın mutlaka elde tutulması gerektiğine inanan İngilizler, mütarekenin hemen ardından Konya'ya kontrol subaylarını gönderdiler. 7 Ocak'ta İtalyanların Konya İstasyonu'nu kontrol etmelerinin ardından 18 Ocak 1335(1919) te İngilizler mütareke hükümlerini gerekçe göstererek demiryolu hattını kontrol etmeye başladılar.[8] İngilizler Konya'da İtalyanlar gibi uzun süre kalmadılar. Ancak Konya'yı Batı ve Güney'e asker ve mühimmat sevkiyatı için bir üs olarak kullandılar. İzmir'in işgalinden sonra ise buradaki kuvvetlerinin bir kısmını Afyon üzerinden İzmir'e bir kısmını da Antalya'ya sevk ettiler ve mütarekeden önce İtalyan imtiyaz sahası olarak belirlenen Konya'dan ayrıldılar.[9] Bununla birlikte kendileri ile işbirliği yapan Hürriyet ve İtilaf Fırkası, Sulh ve Selamet Fırkası, İngiliz Muhipleri gibi cemiyetler aracılığıyla Konya halkı üzerinde etkisini sürdürdü. Propagandanın yanı sıra dağıttığı silah ve paralarla zaman zaman halkı isyana teşvik etti. Nitekim Konya'da çıkan isyanlarda İngiliz silah ve parasının yanı sıra İngiliz ve İstanbul Hükümetleri'nin desteğindeki bazı din adamlarının etkisi hayli fazladır. Bu durum halkın Milli Mücadele'ye katılması konusundak tereddütler yaşanmasına sebep oldu.

2-İstanbul Hükümeti'nin Faaliyetleri

Milli Mücadele'nin ilk günlerinde İstanbul Hükümeti adına Konya'da vali olarak görev yapan Cemal Bey'in (Görevi boyunca azınlıklarla ve işgalcilerle işbirliği yaptığı için Kuvayi Milliyetçiler tarafından Artın Cemal diye anılır) faaliyetleri.[10] Hürriyet ve İtilaf Fırkası ve İngiliz Muhipleri Cemiyeti taraftarları Artın Cemal'in, Sadrazam

[2] Kemal Karpat, Ottoman Population 1830-1914 Demographic And Social Characteristic, Wisconsin/London 1985, s.162-169.
[3] Konya Vilayet Salnamesi, Hicri 1317, s.22.
[4] Ziya Gürel,Kurtuluş Savaşında Demiryolculuk,T.T.Kurumu bs. ,Ankara 1989, s.22-23.
[5] Babalık(Konya Gazetesi) , 26 Ağustos 1331.
[6] Babalık, 6 Temmuz 1336 (1920).
[7] Tevfik Bıyıklıoğlu, Atatürk Anadolu'da (1919-1921), Ankara 1969, s.294.
[8] Ahmet Avanas, Milli Mücadele'de Konya, Atatürk Araştırma Merkezi yay. Ankara 1998, s.29-30.
[9] Avanas, s.30.
[10] Vali Cemal Bey için bak. Kâmil Erdeha, Milli Mücadele Vilayetler ve Valililer, Remzi Kitapevi, İstanbul 1975, s.267-292.

Damat Ferit Paşa tarafından Konya'ya milli faaliyetlerin harekete geçmesini engellemek için görevlendirilmesi.[11] Cemal Bey göreve başladığı günden itibaren Kuvayi Milliye hareketini halka, 1.Dünya Savaşı'nın ve başarısızlığın sorumlusu olarak gördüğü *"İttihatçı Hareket"* olarak tanıtmaya çalıştı. Bu amaçla Konya halkı üzerinde de ciddi etkisi bulunan başta Sait Molla, Papaz Frew, Şeyh Zeynelabidin Hoca gibi din adamları ve eşraftan destek alarak halkı Kuvayi Milliye aleyhine kışkırttı.[12]

Vali Cemal Bey'in Kuvayi Milliye aleyhindeki bir diğer faaliyeti ise 12.Kolordu'ya mensup subay ve askerler arasında propaganda yaptırarak onları Saltanat'a itaat etmeye ve işgallere karşı direnmenin dine, Saltanatın ve Hükümetin imzaladığı mütarekeye itaatsizlik olacağını anlatarak askerlikten soğutmaya çalışmasıdır. Bu cümleden olarak hükümetin mütareke ile birlikte askerlerin terhisi kararı aldığını ilan ederek bu karara uymayanları *"hükümete isyan"* suçundan tutuklatıp hapse attıracağını yayması.[13]

Yine İstanbul Hükümeti'nin desteği ve Vali Cemal Bey'in himayesinde kurulan Teali-i İslam Cemiyeti, Konya'da açtığı okullar vasıtasıyla halkın yanı sıra ordu mensupları arasında da faaliyet göstermeye başlamış ve yaptığı propagandalarla askerler arasında da taraftar bulmuştu. Bundan cesaret alan cemiyetin Konya Şubesi Başkanı Ahmet Rüştü Efendi, Kolordu Komutanı Fahrettin Bey'e bir telgraf çekerek okullarına gelmek isteyen askerlerin terhis edilmesini istedi.[14]

3-Halkın İlgisizliği

Uzun zamandan beri düşman işgali görmemiş Konya'da eşraf tabir edilen bazı halkın önde gelenleri Milli Mücadele'ye karşı ilgisiz, hatta yer yer karşı çıkması.[15]

Fahrettin Altay Paşa *"Hacıağa ve Efendiler"* diye tanımladığı bu zümre hakkında şunları yazar. "Bunlar varlıklı kimseler olup hacı olmuşlar, sakallı başları abani sarıklı, eli tesbihli, beş vakit namazını camide kılan, temiz ahlaklı, fakat maddi menfaatlere düşkün basit kimselerdir. Çoğununun birer dükkânı vardır. Küçük ticaret işleri yaparlar. Asıl kazançları ise köylülere bankerliktir. O zamanlar Ziraat Sandığı ve Osmanlı Bankası'ndan başka esaslı bankalarımız olmadığından, halkın kredi ihtiyacını bu Hacı Ağalar temin ederek bundan kazanç edinirlerdi. Bu kazanca da faiz ismini vermeyerek, haram sayılmayacak şer'i hileler ararlar ve sanatkâr Hacı Efendilere tabii bulunurlardı. Mahalle imamları ve diğer mensupları medreselerin harçları bu tabaklardan en samimimi arkadaşlarıdır."[16]

Bu tabaka, menfaatlerinin bozulmamaması için mevcut idarenin istekleri doğrultusunda hareket ederek Saltanat ve Hilafet'e bağlılıklarını bildiriyor ve işgallere karşı direnmeye hazırlanan Kuvayi Milliyecilere sıcak bakmıyorlardı. Bunda yukarıda bahsettiğimiz idareci ve din adamlarının yanı sıra işgalci İtalyanların halka karşı takip ettiği hoşgörülü politikanın da etkisi vardır.[17]

4-Azınlıkların Faaliyetleri

Yüzyıllarca Türk ve Müslümanlarla birlikte barış ve huzur içinde yaşayan azınlıklar, Konya'nın İngiliz ve İtalyanlar tarafından işgalinin ardından gerçek kimliklerini ortaya koydular. Mütarekeden önce Konya'da okulları, hastaneleri, kiliseleri, ticari müesseseleri ile Türk ve Müslümanlarla iyi komşuluk içinde yaşarken mütarekeden sonra büyük oranda tavırlarını değiştirdiler. Özellikle Gazialemşah, Çiftemerdiven mahallelerini Yunan Bayrakları ile donattılar.[18] Başta hırsızlık, darp gibi pek çok asayişsizlik olaylarına karışmaya başladılar. Vali Cemal Bey ise Müslümanlara karşı işlenen bu tür olayları çoğunlukla işgalcilerle ters düşmemek uğruna kapattı.[19] Yine azınlıkların bazıları, vatanseverliği ile öne çıkan Konyalıları İttihatçı diye suçlayarak tutuklanmalarına ya da takibata uğramalarını sağladılar. İşte bu durum da Kuvayi Milliye'ye katılımı engelledi.

Konya'da Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin Kuruluşu

Konya'da Milli Mücadele aleyhtarlarının davranışları gün geçtikçe tahammül edilemez hale geldi. Bu tahammülsüzlüğün doruğa ulaştığı an Vali Cemal Bey'in Sivas Kongre'sine katılmak isteyen heyeti engellemesi ve ardından da 12 Eylül'de Sivas Kongresinde alınan İstanbul Hükümeti ile resmi haberleşmenin kesilmesine karşı çıkması, suçluları hapishaneden çıkararak silahlandırması ve işgal kuvvetleri ile işbirliği yapması ile oldu.

Bu arada 17 Nisan 1919'dan itibaren Kolordu Komutanlığı'na atanan Fahrettin Altay ve

[11] Erdeha, s.267;Fahrettin Altay, On Yıl Savaş ve Sonrası, İnsel Yay. İstanbul 1970, s.222.
[12] Erdeha, s.275; Avanas, s. 101-104; M.Sıfır, "Konya İsyanı'nın iç yüzü" ,Yeni Sabah, 29 Kanunusani (Ocak) 1940; Tarık Mümtaz Göztepe, Osmanoğulları'nın Son Padişahı Vahdettin Mütareke Gayyasında, Sebil Yay. İstanbul 1969, s.79-82.
[13] Avanas,"Konya Müdafaa-yı Hukuk Cemiyeti'nin Kuruluşu ve Çalışmaları", Atatürk ve Konya, Selçuk Üniv. Yay. Konya ty. s.27.
[14] Avanas, (1998), s.63.
[15] Erdeha, s. 266-267; Osman Akandere, "Atatürk'ün Konya'yı Ziyaretleri ve İlk Ziyaretleri İle İlgili Gözlemleri", Atatürk ve Konya, Selçuk Üniv. Yay. ty. s.7
[16] Altay, s.220.
[17] Akandere, s.7.
[18] Selçuk Es'ten nakleden, Caner Arabacı, Milli Mücadele Dönemi Konya Öğretmenleri, Kültür Sarayı yay. Konya, 1991,s.5.
[19] Arabacı, s.4.

milli direnişten yana tavırları ile tanınan Albay Mehmet Selahattin Bey, Vali Cemal Bey'in ısrarlı talepleri üzerine İstanbul Hükümeti tarafından görevinden alınarak yerine 1.Dünya Savaşı'nda Yemen Kahramanı olan Topal Sait Paşa 12.Kolordu komutanlığına atandı.[20] Ancak 11 Eylül 1919 tarihinde görevine başlayan Sait Paşa'da Vali Cemal Bey'in bütün baskılarına rağmen Milli Mücadele lehine toplantılar düzenlemeye başladı. Öğüt ve Babalık gazetelerinde İzmir'in işgalini protesto eden yazılar yayınlattı.[21] Bu arada Beyşehir Süvari Alay Komutan Vekili Kurmay Binbaşı Nazım Bey'de Konya Valisine iyice cephe almıştı.

Vali Cemal Bey ise bu tepkilerin Konya'da bulunan ittihatçı subaylar tarafından tertiplendiğini düşünüyor ve bunlar için sürgün listeleri hazırlıyordu. Bu sürgün listesinde daha önce görevinden alınan Kolordu Komutanı Fahrettin Altay'ın adı da vardı.[22]

Bu konuda Fahrettin Bey'e yapılan tebligat yaşanan şartlar bakımından dikkat çekicidir.

"Dünkü gün başlarında Belediye Reisi olduğu halde bir kısım halktan müteşekkil bir heyetin İtalya ve İngiliz mümessillerine müracaat ederek askeri kumandanlardan altı kişinin Konya'dan 24 saat zarfında çıkarılmalarını, aksi halde memlekette büyük fenalıklar vukua geleceğini ifade ettiklerini mümessiller tarafından bildirmiş ve zikredilen heyet yanıma gelerek aynı teklifi ileri sürmüştü. Bu altı kişi meyanında mateessüf yüksek kişilerin de bulunduğunu tebliğ ve memleketin selameti namına bu gece hareket edecek trenle hareketinizin muvafık olduğu, durum icabı beyan olunur efendim."

12. Kolordu Komutanı Faik Sait [23]

Nitekim Vali Cemal Bey'in baskılarına daha fazla dayanamayan ve İstanbul Hükümeti tarafından ölü veya diri ele geçirilmek istenen Beyşehir Süvari Alayı Komutan Vekili Binbaşı Nazım Bey, birliği ile Konya önlerine kadar gelip Vali ve yandaşlarını tehdit etmeye başladı.[24] Nazım Bey'in bu davranışı 12.Kolordu'ya mensup askerler ve baskılardan bıkan şehir halkından da destek buldu. Bu durum Vali Cemal Bey'i korkutmaya yetti. İtalyanların da yardımı ile 25 Eylül 1919 akşamı bir yük treni ile İstanbul'a kaçtı.[25]

Cemal Bey'in ayrılmasının ardından Konya'da Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin kuruluş çalışmaları hızlandı. Öncelikle kaçan valinin yerine eşraf, vekâleten Mehmet Vehbi Hoca'yı görevlendirdi.[26] Bu arada Fransız işgali altındaki Adana'dan kaçan bazı Kuvayi Milliyeciler Konya'yı kendilerine merkez yapmışlardı. Bunların öncülüğünde Konya'da da Kuvayi Milliye çeteleri kurulmaya başladı. 12.Kolordu Komutanlığı bunlara sadece el altından silah yardımı yapıyor fakat subay kadrosu ile açıkça desteklemeye yanaşmıyordu.

Yine Vali Cemal'ın kaçışının ardından Konya'da Müdafaa-i Hukuk Teşkilatı'nın kuruluşu da hızlandı. 30 Eylül 1335(1919) tarihinde Mustafa Kemal Paşa'nın Konya Valiliği'ne gönderdiği telgraf[27] ve bu telgrafın ardından Konya'ya gelen Refet Bele'nin gayretleri ile 8 Ekim 1919'da Konya Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kurularak yaklaşık 20 kişilik geçici heyeti seçildi.[28] Daha sonra bu heyet kendi arasında toplanarak Yalvaçlı Ömer Vehbi Efendi, Müftü Zade Cevdet, Ahi Baba Zade Yusuf Ziya, Eczacı Hüsamettin, Hacı Mehmet Zade Süleyman, Tahir Paşazade Cevdet, Kadı Zade Ahmet, Hacı Bahri Zade Mümtaz Bahri, Attariye Şirketi Müdürü Tahir ve Mustafa Şevki Bey'i faal üyeliklere getirdiler.[29]

Konya Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin kurulmasının ardından Ilgın ve Bozkır teşkilatları da Konya teşkilatına katıldı. Ancak kısa bir süre sonra cemiyet içinde bazı sıkıntılar yaşanmaya başladı. Cemiyete Milli Mücadele davasında samimi olmayan bazı menfaatperestler de üye olmuştu. Bunların bir kısmı daha önce Vali Cemal Bey'in yanında yer alan kimselerdi. Bazıları ise halktan zorla para topluyor, ya da ticaretle uğraşıyodu. Memur olanlarsa daha fazla maaş alabilmenin mücadelesini veriyorlardı.[30] Bu davranışlar vatansever Konyalıları rahatsız ediyordu. Nitekim aralarında Refik(Koraltan) ve Eflatun Cem (Güney)'in de bulunduğu bir grup vatanperver 12.Kolordu Komutanı Fahrettin (Altay)'a başvurarak Kuvayi Milliye adına işlenen kötülüklerin önlenmesini istediler. Fahrettin Bey vatanperverlerin bu şikâyetlerini Heyeti Temsiliye Reisi Mustafa Kemal Paşa'ya iletti. Derhal duruma müdahale eden Mustafa Kemal Paşa, Konya Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin yeniden düzenlenmesinin istedi. Yeniden düzenlenmenin ardından cemiyetin yeni başkanı Sivaslı Ali Kemali oldu.[31] Aynı dönemde yine cemiyet bünyesinde bir irşat ve teftiş heyeti kuruldu.[32]

[20] Altay, s.182-184.
[21] Erdeha, s.274.
[22] Erdeha, s.274.
[23] Altay s.188-190.
[24] Altay, s.189.
[25] Avanas,(1998); s.85.

[26] Ömer Sami Coşar , İstiklâl Harbi Gazetesi,Yeni İstanbul yay., 27 Eylül 1919 no 119; Ahmet Atalay, Milli Mücadelede Konya Kuvâyi Milliyecileri, c.1, Damla Ofset, Konya 1997, s.15.
[27] Atatürk'ün Tamım Telgraf ve Beyannameleri, c.4, Atatürk Araştırma Merkezi yay.,Ankara 1991, s.102.
[28] Cemal Kutay, İstiklâl Savaşı'nın Maneviyat Ordusu, c.2, Yelken Mat., İstanbul 1977, s.90-91.
[29] Avanas, s.65-66; Erdeha, s.278.
[30] Altay, s.222-227.
[31] Azalar için bak, Altay s.227; ,Avanas, s.68-69.
[32] Altay; s.227.

Ali Kemali Hoca'nın başkanlığa seçilmesi ile birlikte Konya Müdafaa-i Hukuk Cemiyet'i oldukça aktif bir hale geldi. İlki[33] 8 Ocak 1920'de olmak üzere Ocak ayı içinde işgaller aleyhine dört miting düzenlendi. Bunların en dikkat çekici olanı işgalci İtalyanların 13 Kânunusani 1336'da (Ocak 1920) Öğüt Gazetesi matbaasını basarak gazetenin yayınının durdurulması[34] üzerine düzenlenen dördüncü mitingdir. Miting 13 Ocak Cuma günüdür. Cuma Namazı'ndan sonra Halk Hükümet konağının önünde toplanarak İngilizlerin isteği ile İtalyanların Öğüt gazetesi'ni kapatmasını şiddetle protesto etti. Mitingin öncüsü Müdafaa-i Hukuk Başkanı Sivaslı Ali Kemali Hoca'dır. O İtalyan askerlerinin de orada olduğunu bile bile onlara karşı çok sert ifadeler kullanarak[35] konuşmasını şöyle sürdürdü: *" Ey ahali, ey Konyalılar, gazete demek bir milletin dili demektir, General Miln dilimizi kesti... Bizi susturamazlar. Dönersek kahpeyiz millet yolunda bu azametten. Bu millet ölmedi, ölmeyecektir. Bu gün Öğüt'ü kapatmışlarsa yarın bir başka Öğüt çıkacak."*[36]

Konya ile ilgili pek çok yazısı bulunan Mehmet Önder ise o günün görgü tanıklarından[37] dinlediklerine dayanarak şu ifadeleri aktarıyor: *"Ey ahali, Ey Konyalılar gazete demek bir milletin dili demektir. Ne idüğü belirsiz birkaç Frenk dilimize kilit vurdu. Milli davalarımızı müdafaa etmek, dilimizi, imanımızı Türklüğümüzü muhafaza etmek bizlerin, sizlerin, hepimizi vazifesidir. Bizi susturamazlar. Bu gün Öğüt'ü kapatmışlarsa yarın bir başka Öğüt çıkacak, bizi hak ve hakikat yolunda asla susturamayacaklardır."*[38]

Gerçekten de Öğüt Gazetesi susturulamadı. Aynı kadro 27 Ocak 1920'den itibaren Öğüt yerine Nasihat gazetesini çıkardı.[39] Nasihat 23 sayı yayınlandıktan sonra 17 Şubat 1920'den itibaren yayın hayatına yeniden Öğüt olarak devam etti.[40] Bu durumdan rahatsız olan İngilizler, İtalyan komutanına bu hususta daha kararlı hareket etmeleri talebinde bulundu. Ancak İtalyanlar gazetenin kendi bölgelerinin dışında Kuvayi Milliye kontrolünde yayınlanarak şehre sokulduğunu ileri sürerek İngiliz taleplerini geçiştirdi.[41]

Konya'nın Tam Olarak Milli Mücadele Saflarına Katılması

16 Mart 1920'de İstanbul'un İngilizler tarafından işgalinin ardından Konya'da hangi saflarda yer alınacağı konusunda yeniden tereddütler yaşanmaya başlandı. Dönemin Valisi Suphi Bey ve 12.Kolordu Komutan'ı Fahrettin Bey ne İstanbul Hükümeti'ni karşısına almak ne de Ankara ile ters düşmek istemediğinden bu süreçte her iki taraflada iyi ilişkilerini sürdürmek niyetindeydi. Bu durum doğal olarak Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ne de yansıyordu. Heyeti Temsiliye kararı ile işgal altındaki İstanbul'la her türlü haberleşmenin milli menfaatler doğrultusunda yasaklanmış olmasına rağmen Konya Vali'si ve Kolordu Komutanı'nın dolaylı da olsa İstanbul Hükümeti ile irtibatını sürdürmesi ve işgalin mütarekeye aykırı olmadığına inanmaları[42] Ankara'yı ciddi şekilde rahatsız etti. İstanbul'un işgalinin mütareke şartlarına aykırı olmadığına inanmak, saflığın ötesinde Milli Mücadele fikrine ters düşen bir durumdu. Nutuk'ta, bu konuya değinilirken endişe Heyeti Temsiliye Kâtibi Hayati'nin ifadeleri ile şu şekilde dile getiriliyor: *"İstanbul merkezi, İngiliz resmi tebliğinde Konya Valisi'nin cevap verdiği yazılıyor. Paşa Hazretleri(Mustafa Kemal) bunun sıhhatini anlamak istiyorlar."*[43]

Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları durumu sadece bilgi edinme noktasında bırakmadı. Ankara'da 20.Kolordu komutanı Ali Fuat Paşa ile baş başa vererek Konya'nın kaybedilmemesi için acil tedbir almaya karar verdiler.

Nitekim Nazilli'de bulunan Refet (Bele) Bey'den yeter bir kuvvetle Konya üzerine yürümesini ve Vali Suphi Bey'le Kolordu Komutanı Fahrettin Bey'i Ankara'ya getirmesini istediler.[44] Albay Refet Bey, Ankara'da toplanacak Millet Meclisi'ne Konya'dan temsilci gönderilmemesinin kararlaştırıldığı, hatta bu meclise karşı protesto mitinglerinin düzenleneceği ve Vali Suphi Bey ile Kolordu Komutanı Fahrettin Bey'in de bu protestolar karşısında pasif davranacakları haberinin yayılması üzerine 26 Mart 1920 de Konya üzerine yürüdü. 3 Nisan 1920 günü erken saatte Konya- Sarayönü'ne geldi.[45] Önce haberleşme sistemini kontrol etti. Ardından büyük bir kuvvet-

[33] Konya'da İşgallere Karşı düzenlenen ilk miting Vali Cemal Bey'in görevde olduğu 12 Eylül 1919'da yapıldı. Bak Avanas s.38; Mehmet Önder, Milli Mücadelede Konya 1, Delibaş Hadisesi, Konya 1955, s.56.Burada kastedilen ise Ali Kemali'nin Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin başına gelmesinden sonraki ilktir.
[34] Mehmet Önder, Milli Mücadelenin Yanında ve Safında Öğüt Gazetesi, Güven Mat. Ankara 1986,s.8-10.
[35] Celalettin Kışmir , "Sivaslı Ali Kemali", Yeni Konya, 09.04.1968.
[36] Ömer Sami Coşar, Milli Mücadele Basını, Gazeteciler Cemiyeti yay. İstanbul 1964, s.157-159.
[37] Bu tanıklar Prof. Dr. Sadi Irmak, Av. Tahir Mıhçı ve Memduh Yavuz Süslü'dür.
[38] Mehmet Öder, Bilgin Sivaslı Ali Kemali, Yeni Kitap Basımevi, Konya 1954,s. 53-55; Önder, Öğüt Gazetesi, s.12-13.
[39] Önder Öğüt Gazetesi, s.14-15.
[40] Önder, Öğüt Gazetesi, s.15-16.

[41] Coşar, s.156-160.
[42] Erdeha, s.286; Ali Fuat Cebesoy, Milli Mücadele Hatıraları, Vatan Neş. İst.1953, s.323-327.
[43] Nutuk, c.3,MEB, Yay. 14.bs. İstanbul 1973, s.1233, Belge 257a, 257b.
[44] Cebesoy , s.325.
[45] Erdeha, s.286; Cebesoy, s.332; Celaleddin Kişmir, "Refet Bele'nin Konyalılara Oynadığı Oyun", Yeni Konya 12.04.1968.

le geldiği haberinin yayılmasını sağladı. Kolordu Komutanı Fahrettin Bey ile görüşerek Sarayönü'ne gelmesini, gelirken de başta Vali Suphi Bey olmak üzere Belediye Başkanını, Müftüyü, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti yöneticileri ile bunların muhalifi tanınan kimselerin öncülerini ve şehrin ileri gelen eşrafını da beraberinde getirmesini istedi. Öğleden sonra, önce Fahrettin Bey ardından da Vali Suphi Bey 23 kişilik heyetle Sarayönü'ne geldiler. Fahrettin Altay Sarayönü'ndeki buluşmayı şöyle anlatıyor: *"Ben kendisine (Refet Bey'e) kuvvet göstererek iş yapmanın emin bir netice vermeyeceğini anlatmak istedimse de, söylediğim hususları tam bir alaka ile dinlemiyor ve bilgi edinmeden müstağni sabit bir hal alan fikirlerindeki planı yürütmek isteyen soğuk bir tavır alıyordu. Kararını tatbikte ısrarcı olduğu anlaşılıyordu."*[46]

Fahrettin Bey, Refet Bey'in Vali Suphi Bey ve Konya'dan gelen heyetle yaptığı konuşmayı şöyle naklediyor: *"Milli harekete taraftar mısınız diye sordu. Kim aksini söyleyebilirdi ki, herkes taraftarım cevabını verdi. Bu cevaptan sonra Refet Bey -öyleyse şimdi hep beraber Ankara'ya gidelim, Mustafa Kemal'e hürmet ve bağlılığınızı fiilen gösteriniz.- Refet Bey bu sözlerle herkesi trene davet etti. Düzelen işlerin bozulacağı düşüncesiyle yavaş yavaş bundan vazgeçmesini rica ettim. Başını sallayarak: Tabii siz de geleceksiniz cevabını verdi."*[47]

Heyetle birlikte zoraki olarak Ankara'ya götürülen Fahrettin Bey gelişmelerden ciddi şekilde rahatsızdır. Bunu şu ifadelerle dile getirir. *"Hacı Efendiler, bunun benim tarafımdan tertip edilmiş bir oyun olduğun kanâatine kapılarak bana güvenlerinin kalmadığını hissediyordum. Fakat Refet Bey'den farklı olduğumu göstermek daha fena olurdu."*[48]

Fahrettin Bey Konya eşrafına hissettirmek istemediklerini daha Ankara'da iken uygulamaya koydu. Bu olaydan sonra otoritesinin sarsıldığını ileri sürerek askerlik görevine devam etmekle birlikte Kolordu Komutanlığı görevinden istifa etti. Yerine o sırada Ankara'ya gelmiş olan Albay İsmet İnönü atandı.[49]

Heyeti 4 Nisan'da Refet Bey ve 12.Kolordu Komutanlığına tayin edilen İsmet Bey'le birlikte Konya'ya döndü. O günün akşamı Kolordu Karargâhında çoğunluğunu askerlerin oluşturduğu topluluğa bundan sonraki süreçte İstanbul'un değil Ankara'daki Mustafa Kemal Paşa'nın emrinde olacaklarını söylediler ve oradakilerden de buna uymaları talebinde bulundular. Hep bir ağızdan evet cevabı aldılar. Fahrettin Bey bu kabulün ardından yeni Kolordu Komutanı İsmet Bey'i takdim etti.

Fahrettin Bey yeniden kolordu komutanlığına atanışını da şöyle anlatıyor. *"Toplantıdan sonra İsmet Bey Bağdat Oteline yerleşti. Oradan Ankara'ya olan biteni anlatmış. Bunun üzerine Mustafa Kemal benim tekrar kolordu komutanlığına tayin edildiğimi, kendileri ile birlikte Refet Bey ve maiyetinin de hemen Ankara'ya dönmelerini emretmiş."*[50]

İşler düzelmiş gibi görünüyordu. Fakat 2 Nisan 1920'de İstanbul'da Sadrazam Salih Paşa'nın görevinden ayrılması, yerine 5 Nisan'da yeniden Damat Ferit Paşa kabinesinin kurulması ve 13 Nisan'da Şeyhülislam Dürrizade Abdullah Efendi'nin Milli Mücadeleye katılanların dinen öldürülmelerinin uygun olacağı, yardımcı olanların ve hatta sempati duyanların da cezalandırılmaları gerektiği yönündeki meşhur fetvası[51] dini hassasiyeti ile bilinen Konya'da yeniden işlerin karışmasına sebep oldu. Fahrettin Altay, Fetva'dan sonra Konya'nın görünümünü şöyle anlatıyor: *"Konya hacı ve hocaları da esefle söyleyeyim ki bu yolda yürüyorlar fakat izlerini belli etmiyorlar."* [52]

O sırada Mektubi Kalem'inde görev yapan Kâzım Gürel ise hatıralarında her hacı hocayı suçlamak yerine daha açık ifadelerle: *"İstanbul'da Milli Mücadele aleyhine verilen fetvalar Konya'ya kolaylıkla sokulmuştu. Zeynelabidin Hoca'nın* [53] *bu hususta büyük roller oynadığı söylenebilir. Hoca, Nakşibendi tarikatının Halidiye koluna mensuptu. Gelen fetvalar yine bu kişiye bağlılığı ile bilinenler tarafından etrafa yayılmıştı. Bazı hocalar bunları halka gizli gizli okuyorlardı... Köyler bile bu fetvalarla dolmuştu dini akideleri güçlü olan halkın üzerinde fetvaların etkisi büyük oldu"* der.[54]

Konya'da Kuvayi Milliye teşkilatı güçlendikçe fetvadan güç alan Kuvayi Milliye karşıtları da gizlice teşkilatlanmaya başladı. Özellikle Hürriyet ve İtilaf Fırkası, İngiliz Muhipleri Cemiyeti mensupları ve sempatizanları Damat Ferit Paşa'nın hükümet olması ile Kuvayi Milliyecilerin söylediklerinin aksine Halife-Sultan'ın esir olmadığını özellikle köy ve kasabalarda yaymaya başladılar. Zeynelabidin Hoca, Sait Molla gibi siyasetçi din adamlarının politik, parasal ve menfaat desteği

[46] Altay, s.231.
[47] Altay, s.231; Cebesoy, s.341; Kişmir, agm.
[48] Altay, s.232.
[49] Cebesoy, s. 342.

[50] Altay, s.235.
[51] Dürrizade'nin Fetvasının metni için bak Naşit Uluğ, Siyasi Yönleriyle Kurtuluş Savaşı, Milliyet yay. ,İstanbul 1973, s.201-203;Avanas, s.109.
[52] Altay, s.238.
[53] Zeynelabidin Hoca 2.Meşrutiyet döneminde 2 defa Mebusan Meclisi'nde Konya Mebusu olarak bulunmuş, Mütareke döneminde ise Ayan Meclisi'nde aza sıfatıyla görev almıştı.
[54] Kazım Gürel(Eski Konya Milletvekili) , "Konya'da Milli Mücadele Hatıraları", Yeni Konya, 11 Eylül 1959, tefrika 5.

ile hacı-hocalar tarafından yürütülen bu propaganda özellikle kırsal alandaki halk üzerine büyük etki yaptı.

Bu örgütlenme ve propagandalardan endişe duyan başta Müdafaa-i Hukuk Reis Sivaslı Ali Kemali olmak üzere bir gurup vatansever Konyalı, Vali Suphi Bey, Kolordu Komutanı Fahrettin Bey, Polis Müdürü Fehmi Bey'in de katıldığı 4 Mayıs 1920 tarihli toplantıda bir an önce gerekli tedbirlerin alınması için talepte bulundular. Ancak Vali Suphi Bey giderek artan şikâyetler karşısında önlem alınmasını isteyenlere şu cevabı verdi: *"Bunların aslı yok hayal kuruyorsunuz. Böyle şeyleri uydurup size getirenler şehirde itilafçı tanınmış olan birkaç adamı ezdirmek istiyorlar. Mesele budur. Ben böyle bir şey yapmam."*[55]

Bununla birlikte Kolordu Komutanı Fahrettin Bey ve Müdafaa-i Hukukçuların gayretleri ile bazı önlemler alındı. Aynı günün gecesi yapılan baskınlarla Kuvayi Milliye aleyhine faaliyet gösteren bazı kişiler gözaltına alındı. Fahrettin Altay gözaltına alınanların anlattıklarını şöyle nakleder: *"Salonda herkesin önünde yapılan soruşturmalarda köylüler açıkladılar ki, Konya etrafındaki bütün köylerde gönüllü teşkilatı yapılmış, yarın akşam her köyden silahlı atlılar Konya üzerine yürüyecekler ve orada büyükleri ne emir verirse onu yapacaklar. Fakat büyüklerin kim olduğunu bilmiyorlar."*[56]

Bu toplantıyı takip eden bir kaç gün Konya'da ciddi bir olay yaşanmadı. Ancak olayların gelişiminde pasif davranan Vali Suphi Bey Ankara'ya çağrılarak uyarıldı.[57] Geri döndüğünde Konya'da sıkıyönetim (Örfi İdare) ilan edildi. Fahrettin Altay Vali Vekilliğine getirildi. Tartışmaya konu olan 36 kişi Örfi İdare tarafından yargılanarak önemli bir kısmı tutuklandı.[58]

Mustafa Kemal Paşa uzun süre tartışılan isyan girişiminin önlenmesinde Fahrettin Altay'ın gayretlerini şu sözlerle takdir eder : *"Konya'da bulunan kumandan, malik oldu kuvvetlerle cesurane hareket ederek asileri dağıtmaya ve önayak olanları tevkif ve takibe muvaffak oldu."*[59]

Ancak Mustafa Kemal Paşa alınan bütün tedbirlere rağmen Konya'da isyan tehdidinin devam ettiği kanaatindeydi. Nitekim isyan rızkının geçmediğini Konya Milletvekili Arif Bey'in 17 Mayıs 1920'de Meclis'te yaptığı konuşmada *"Konya'da halka yapılan fena telkinlerin önlenmesi ve gelecekte de bu tür fenalıklara meydan verilmemesi için, başka taraflara gönderildiği gibi Konya'ya da bir irşad heyetinin gönderilmesi"* talebinden de anlaşılıyor.[60] Meclis bu talebi 29 Mayıs 1920 tarihli kararıyla olumlu karşıladı.[61] Antalya Mebusu Hamdullah Suphi, Trabzon Mebusu Ali Şükrü, Konya Mebusu Refik Koraltan ve Milli Şair Mehmet Akif'ten oluşan bir heyet Haziran 1920'de Konya'ya geldi. Diğerlerinden birkaç gün önce Konya'ya gelen Hamdullah Suphi Haziranın ilk haftasında Cuma namazından sonra Kapı Camii'nde Konyalılara hitap ederek konuşmasını şu sözlere tamamladı: *"Ta Selçuk günlerinden beri bir ilim ve fikir merkezi olan Konya'ya düşen vazife Anadolu mücadelesinde kendi büyük mazisine layık bir ruh ile rehber olmaktır. Millet Meclisi size bu düşüncelerinizi arz etmeye beni memur etti."*[62]

Mustafa Kemal Paşa'nın endişelerinde ne kadar haklı olduğu Mehmet Akif'in bu seyahatlerle ilgili olarak naklettiği bir hatırasından çok daha iyi anlaşılıyor. Akif'in bu hatıralarını yakın dostu Eşref Edip şöyle naklediyor: *"Üstat Konyalılara nasihat etmiş, memleketin yıkılmak üzere olduğunu, bütün milletin birleşerek Ankara'da kurulan hükümete yardım etmeleri gerektiği söylenince bir grup Konyalı: Biz Selçuk oğullarındanız. Bizden olmayan bir hükümetin yıkılmasından bize ne?"*[63]

Bununla birlikte irşat heyetinin çalışmaları belli ölçülerle başarılı oldu. Nitekim heyetin çalışmalarından sonra Tosun Bey'in başkanlığında bir heyet Ankara'ya gelip hükümet yetkilileri ile görüştüler ve *"Eğer daha evvel bu heyetinizi Konya'ya gönderseydiniz burada bir damla kan akmazdı"* dediler.[64]

Atatürk'ün Konya'ya İlk Gelişleri

Konya'da isyan teşebbüsünün yaşandığı ve Örfi İdare'nin bazı kişileri tutukladığı dönemden kısa bir süre sonra Öğüt gazetesi, Mustafa Kemal Paşa'nın TBMM'den bir heyetle birlikte Afyon, Uşak ve Denizli Cephelerini teftiş ettikten sonra Konya'ya geleceğini duyurdu.[65] Bu haber Konya halkı arasında büyük heyecana yol açtı. İstasyondan şehre kadar ana cadde bayraklarla donatıldı. Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarının

[55] Gürel, "Konya'da Milli Mücadele Hatıraları", Yeni Konya, 12 Eylül 1959 aynı tefrika; Altay, s.239-242.
[56] Vali Suphi Bey kısa süre sonra Ankara Hükümeti tarafından görevden alındı ve yerine eski Van Valisi Haydar Bey atandı. Bâhadettin Güngör, Harp Hatıraları, Kanaat Kitabevi, İstanbul 1937 s.110.
[57] Altay, s.241.
[58] Altay, s.243.
[59] Nutuk, c.2,s.450.

[60] TBMM: Zabit Ceridesi c.1, Devre 1, 3 bs. Ankara 1959, s.334-349.
[61] Hamdullah Suphi, Dağ Yolu 2. kitap, Türk Ocakları yay. Ankara 1931, s. 173.
[62] Halim Seraslan, Hamdullah Suphi Tanrıöver, Türk Kültürü Arş. Enst. Yay. Ankara 1995, s.95; Zeki Sarıhan, Mehmet Akif, Kaynak yay, İstanbul 1996, s.113-114. Oğlu Akif'in Konya'ya Matbaacı Hüsamettin Efendi'nin daveti üzerine gittiğini yazar. Millet Gazetesi, 18 Mart 1948, tefrika 111.
[63] Yaşar Semiz , "Milli Mücadele ve Mehmet Akif", S.Ü Türkiyat Arş. Enst. Dergisi, sayı 7, Konya 2000, s.413 414.
[64] Mustafa Baydar, Hamdullah Suphi Tanrıöver ve Anıları, Menteş Kitabevi, İstanbul 1968 , s.289.
[65] Öğüt, 31 Temmuz 1920 ve 4 Ağustos 1920.

geleceği 3 Ağustos 1920 sabahının erken saatlerinde halk istasyon yoluna dökülmüş, Gar Binasının çevresi hınca hınç dolmuştu. İstasyon rampasının sağ tarafında Sanayi Mektebi Müzikası, leyli(yatılı) İdadi, Askeri Rüştiye talebeleri, askeri birlikler ve polisler yerlerini almıştı. Rampanın sağ tarafında ise askeri ve mülki idarenin yanı sıra Şeyh Sünusi, Rum Metropoliti, Ermeni ve Rumların önde gelenleri, eşraf ve diğer idari personel yer alıyordu.[66]

Mustafa Kemal Paşa ve beraberindeki heyet 3 Ağustos 1920 günü sabah saat 6 da istasyona gelir gelmez hazır bulunan bütün askeri erkân selam vaziyeti almış, Sanayi Mektebi bando ve müzikası da çalmaya başlamıştı. Tren İstasyonda durunca karşılama heyeti adına hazır bulunan Vali Haydar Bey, Mevki Komutanı Sabri, Müdafaa-i Hukuk Konya Merkez Heyeti Başkanı Müderris Sivaslı Ali Kemali, Polis Müdürü Necip, Merkez Komutanı Şevki, Şeyh Sünusi ve diğer üst düzey erkân vagon kapısının önüne gelerek heyeti karşıladılar.[67] Gelen heyette Mustafa Kemal Paşa'dan başka Milli Müdafaa Vekili Fevzi Paşa,12.Kolordu Komutanı Fahrettin (Altay), Kurmay Başkanı Şemsettin Bey, Antalya Milletvekili Rasih(Kaplan), İstanbul Milletvekili Hamdullah Suphi(Tanrıöver), Burdur Milletvekili Mehmet Akif ve bazı Konya Milletvekilleri vardı. Heyet tanışma merasiminin ardında hazırlanan fayton arabalarla valilik makamına geldiler.

Mustafa Kemal Paşa Valilik'te şehrin ileri gelenleri ve heyetlerle görüşmeler yapmış ve ülkenin içinde bulunduğu durumu bütün açıklığı ile anlatmıştı. Akşam da Vali Haydar Bey'in konağında şerefine verilen ziyafette Müdafaa-i Hukuk Konya Merkezi Heyeti Reisi Ali Kemali'den 6 Hazirandaki Konya olayları ile ilgili bilgi aldı. Ali Kemali Hoca olaylara katılan ve tutuklananların büyük pişmanlık duyduklarını aslında bunların kandırılmış oldukları, eğer bunların affedilmeleri mümkün olursa Konya'da Ankara'ya karşı güvenin artacağını söyledi.[68]

Aslında Mustafa Kemal Paşa'ya benzer ricalar, Konya'ya gelmeden önce bazı Konya milletvekilleri tarafından da yapılmış ve Paşa da bu talepleri uygun bulmuştu. Nitekim bu gelişmeden bahseden Refik Koraltan *"Paşa daha seyahate çıkmadan önce Adana, İçel, Niğde ve Antalya Milletvekillerinden bazıları ile eski İstanbul Eczanesinin karşısındaki bir evde Bozkır isyanından dolayı tutuklanmış olan vatandaşlarının affı için meclise bir kanun teklifi verilmesini görüşmüştü"* der. Ancak bu teklifin verilmesi Koraltan ve Mehmet Vehbi Bey'in ricası ile Konya gezisinden sonraya ertelenmişti.[69] Bu yüzden Sivaslı Ali Kemali'nin de aynı kanatta olmasından memnun olmuş ve düşüncelerinin uygunluğunu teyit etmişti.

Aynı günü TBMM İkinci Başkanı Celalettin Arif Bey'e çekilen telgrafta *"Konya'daki vaziyeti memnuniyet verici buldum. Halk ikna edilmiştir. Asilerin yalanlarına aldananlar hatalarını anlayarak, bunları telafi etmeye başlamışlardır. Konya olaylarından dolayı suçlu bulunun mahkeme tarafından tutuklanmış olanların affıyla asilerin amaçlarına ulaşmalarının engellenebileceğini düşünüyorum. Vali Beyefendi de benimle aynı fikirdedir. Cumartesi Mecliste toplantı yapılacağını biliyorum. Yalnızca bu konu hakkında karar vermek üzere Yüce Meclisin, beraberimdekilerle Konya'dan ayrılmadan önce af kararını vermesini rica ederim"* der.[70]

Telgrafın çekildiği sırada hükümet konağının önünde de ertesi gün yapılacak konuşma için kürsünün kurulması çalışmaları başlamıştı. Mustafa Kemal Paşa Vali Haydar Bey'in verdiği ziyafetin ardından kendisi için hazırlanmış olan Suriye asılı İlyas Çaha'ya ait konağa (Bugün ki Atatürk Müzesi) çekildiler.[71] Diğer misafirler ise Bağdat Oteline yerleştiler.[72]

Ertesi gün (4 Ağustos) sabah Mustafa Kemal Paşa, beraberinde Fevzi (Çakmak) Paşa ve bazı milletvekilleri ile halk üzerinde önemli tesiri olan ve Milli Mücadele taraftarlığı ile bilinen Şeyh Sünusi'yi[73] kaldığı evde ziyaret etti. Bir süre halkın irşadı ve daha önce yaşanan üzücü olayların bir daha yaşanmaması üzerine sohbet ettikten sonra önce Guraba Hastanesi (Bugün ki Devlet Hastanesi) ile Amerikan Hastanesi'ne gelerek burada bulunan yaralı ve hasta askerlerle görüştü, onların gönlünü aldı ve acil şifalar diledi.[74] Oradan Meteb-i Sultaniye (Konya Lisesi) ne gidildi. Burada son sınıfta okuyan Sadi Irmak'ın (Prof. Dr. – eski Başbakanlardan), Edebiyat Öğretmeni Hasan Rüştü Efendi tarafından hazırlanmış olan hoş geldiniz konuşması ile karşılandı.[75] Ardından da Hasan Rüştü, Mustafa Kemal Paşa için yazdığı şiiri okudu.[76]

Aynı gün öğleden sonra Mustafa Kemal ve beraberindekiler binlerce kişinin coşkulu alkışları ve tezahuratları arasında Hükümet Meydanı'na geldiler. Mustafa Kemal Paşa burada daha önce hazırlanmış olan kürsüye çıkarak ülkenin içinde bulunduğu durumu herkesin anlayabileceği bir üslupla halka anlattı .*"Milli emellerimize ihanet eden kötü niyetliler, milletin iradesi ile cezalarını bulacak, hatalarını anlayacaklardır. Millet Kuvayi Milliye ile hemfikirdir. Daima uyanık olmalıyız"* dedikten sonra sözü dış düşmanlara getirerek *"Düşmanlarımız şeref ve haysiyetimizi, namusumuzu istiyorlar. Bunları bizden aldıktan sonra kesin darbe kendiliğinden vurulmuş olacak. Bunu takdir ederek diyoruz ki istiklâl-i millimizi asla vermeyeceğiz. Binlerce senden beri istiklâl ve hürriyet saadetini yaşamış bir milletin istiklâl ve hürriyeti hiçbir zaman alınmaz. Kendi milletimize, kendi kudretimize istinaden mukaddes mücadelemize devam ediyoruz. Diyelim ki bütün batı âlemi bize düşmandır. Batılılar bizim kudretimizin maddeten tecellisini görmedikçe bize merhamet etmezler... Biz de tek millet ferdimiz kalsa da herhalde istiklalimizi vermeyeceğiz. Düşmanlarımızın vatanımızın bağrında yaşamasına izin vermeyeceğiz."*[77]

Mustafa Kemal Paşa, Konyalı gençlere de şu hitabede bulundu: *"Sizin her birinizin memleketin mukadderatını ilgilendiren konularda hassasiyetinizi takdir ediyoruz. Uzun asırlar istiklalini kendi milli şeref ve mevcudiyetinin temeli kabul eden milletimiz bu gün büyük bir tehlikenin eşiğindedir. Bizi bu tehlikeden kurtaracak ancak milli beraberliğimiz ve millet yolunda fedakârlığımız olacaktır, sizlere karşı güvenimiz sonsuzdur. İstiklâl her zaman sizlerin omuzlarında yükselecektir."*[78]

Mustafa Kemal Paşa konuşmasını tamamladıktan sonra bir süre daha halkla sohbet etti. Bir ara Mevlana Türbesini de ziyaret ederek Dergâh Şeyhi ve aynı zamanda Konya Milletvekili ve TBMM İkici Başkanı olan Abdulhalim Çelebi ile görüştü.

Bu konuşma ve görüşmeler Konya halkının Kuvayi Milliye etrafında kenetlenmesinde önemli rol oynamıştı.

Mustafa Kemal Paşa 5 Ağustos 1920 sabahı bir kere daha Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanı Sivaslı Ali Kemali Hoca ile görüştü. Bu görüşmede Hoca'ya Meclis İkinci Başkanı Celalettin Arif Bey'den, Konya hadisesinde mahkum olanların affedildiğine dair aldığı telgrafı müjdelemiş ve affedilenlerin milli mücadelenin yanında yer almaları için telkinlerde bulunmasını rica etmişti.[79]

Atatürk'ün Konya'ya İkinci Gelişleri

Atatürk ikinci kez Konya'ya, Büyük Taarruz hazırlıklarının sürdüğü sırada cepheyi ziyaret ettikten sonra Akşehir'den trenle 1 Nisan 1922'de ikindiye doğru geldi. İstasyon Konya'daki çeşitli okul öğrencileri ve halk tarafından doldurulmuştu. Resmi karşılama heyetinde ise Vali Vekili Mustafa Abdülhâlik (Renda), Ahz-ı Asker Heyeti Reisi Rüştü Paşa, Menzil Müfettişi Kâzım (Dirik), Demiryolları Genel Müdürü Behiç(Erkin), Mevlâna Dergâhı Postnişin Vekili Adil Çelebi (Postnişin Milletvekili ve TBMM İkinci Başkanı Abdülhalim Çelebi'dir), Belediye Başkanı M. Muhlis(Koner), Konya Milletvekilleri Hadimli Mehmet Vehbi ve Kâzım Hüsnü, Samsun Millet Vekili Nafiz Bey, Askeri ve Mülki erkân yer alıyordu.

Trenden inen Mustafa Kemal Paşa ve beraberindeki Rusya Şuralar Cumhuriyeti Ankara Büyük Elçisi Aralof, Azerbaycan Cumhuriyeti Büyük Elçisi İbrahim Abilof, Rusya ve Azerbaycan Cumhuriyeti Askeri Ataşeleri Zıvanaryof ve Ali Abilof 'a, Vali Vekili Abdulhalik Bey beraberindeki üst düzey erkânı tek tek takdim etti.[80] Ardından büyü bir coşku ile bu günkü Atatürk Müzesine doğru yürüyüşe geçildi. Bu coşkulu yürüyüş esnasında kendilerine zarar verilebileceğinden çekinen Aralof, bir ara Atatürk'ün kulağına eğilerek *"Paşam arabalara binsek daha iyi olmaz mı?"* dedi.[81] Atatürk misafirlerinin endişelerini de dikkate alarak Feridiye Karakolu'nun önünde

---

[66] Daha fazla ayrıntı için bak. Babalık, 4 Ağustos 1920 No: 538; Afif Evren, Atatürk'ün Konya'ya Gelişleri, Babalık Mat. Konya 1940, s.5.

[67] Babalık, 4 Ağustos 1920, No 538.

[68] Coşkun Ertepınar (Yayına Haz) Bir Politikacının Anıları – Refik Koraltan, Hacettepe Taş yay. Ankara 1999, s.149.

[69] Ertepınar, aynı yer.

[70] TBMM Zabit Ceridesi, devre 1, c.3,s.96;Önder(1989), s.7 metin tarafımızdan sadeleştirilmiştir.

[71] Ertepınar, s.151.

[72] Evren, s.6.

[73] Şeyh Sünusi'nin Mustafa Kemal'e verdiği destek için bak. Cahit Tanyol, Atatürk ve Halkçılık, Türkiye İş Bankası yay. Ankara 1981, s.135-137. Libya ve Cezayir'de yaygın Sünusi Tarikatı'nın Şeyhi 1.Dünya Savaşı sırasında Sultan Reşat'ın davetiyle İstanbul'a gelmiş. Sonraki yıllarda ülkenin çeşitli vilayetlerinde vatandaşlara telkinlerde bulunmuştur.

[74] Arabacı, s.13; Akandere s.10.

[75] Sadi Irmak, Atatürk'ten Anılar , Ankara 1982, s.46; Ayrıca bak. "Gazi Lisesi Gecesinde Mustafa Kemal ve Konyalı Sadi , "Yeni Konya, 28 Nisan 1975.

[76] Arabacı ve Akandere okunan şiirin "Destan" adını taşıdığını yazar. Oysa Hasan Rüştü bu şiiri cumhuriyetin ilanından sonra yazmıştır. Bak Öğretmen Memduh Yavuz Süslü, Ermenekli Hasan Rüştü Hayat ve Eserleri, Yeni Kitap ve Basımevi, Konya 1937 , s.36-38.

[77] Evren, s.7; Önder (1989), s;7-8; Atatürk'ün bu nutkunun, Öğüt Gazetesin de yayınladığını söyleyen Refik Koraltan "Nutuk yazılırken Atatürk, benden birçok defa gazetenin bu sayısını istediler. Konya ve Kazalarında arattılar. Fakat maalesef sözü geçen gazete nüshası ele geçirilemedi'' der. Ertepınar. s.153.

[78] Önder (1989), s.8.

[79] Onun milli mücadele lehindeki gayretleri, küçük bir azınlık olan İngiliz Muhipleri ve Hürriyet ve İtilaf Fırkası mensubu Damat Feritçileri çılgına çevrilmişti. Onlardan biri olan Konya Lisesi Öğretmeni ve Ali Kemali Efendi'nin komşusu Çumralı Emin Hoca'nın kışkırtması, Zeynelabidin Hocanın teşvik ve telkinleri, bazı devlet erkânının bilgisi dahilinde asker toplayan Delibaşı Mehmet'in isyan edeceği kendisine bildirilmesin rağmen vaktinden önlem almayan Vali Haydar Bey'in ihmali, Ali Kemali Hoca'nın Milli Mücadele'nin ilk şehitleri arasında yer almasına sebep oldu. Afif Evren, Konya için, Babalık bs. Konya 1944 s.10-11.

[80] Önder,(1989) s.10-11;Evren ,(1940) s.8-9;Celalettin Kişmir, "Mustafa Kemal ve Rus Elçisinin Konya Gezisi 1",Yeni Konya, 17 Mayıs 1972.

[81] Kemal Arıburnu, Atatürk den Anılar, Türkiye İş Bankası yay., Ankara1976 s.32;Aralof, Hatıralarında bu ifadeye değinmiyor.

beraberliklerle birlikte arabaya binerek konaklayacakları yere kadar geldiler.

Halk da evin önünde misafirlere coşkulu sevinç gösterisi yapmaya başladı. Coşkulu kalabalığın sevgi gösterisini karşılıksız bırakmayan Atatürk ve beraberindekiler balkona çıkarak halkı selamladılar. Ardından halk sessizce dağıldı.[82]

Akşam Belediye Başkanı Muhlis(Koner) kendilerine bir ziyafet verdi.

O gece iki medrese de ziyaret edildi. Aralof, ziyaret edilen medrese ile ilgili hatıralarını anlatırken şu ifadelere yer veriyor: *"Hemen hepsi de gencecik mollalar medresenin avlusunda dizilmişlerdi. Bunların yanında geniş cübbeli, beyaz sarıklı hocalar da vardı. Hepsi de yerlere kadar eğilerek Mustafa Kemal Paşa'yı selamlıyorlardı. Bunların başı, Mustafa Kemal Paşa'dan medreselerin sayısının arttırılmasını ve medrese öğrencilerinin askere alınmasını rica etti.*

Hoca konuşurken Mustafa Kemal'in kendisini tuttuğu belli oluyordu. Ama medrese öğrencilerinin askere alınmamaları söz konusu olunca artık kendisini tutamadı ve yüksek sesle -ne o dedi. Yoksa sizin için medrese, Yunanlıları mağlup etmekten, halkı zulümden kurtarmaktan daha mı değerlidir? Millet kan içinde yüzerken, halkın en iyi çocukları cephelerde dövüşüp, yurt için canlarını feda ederken, siz burada, genç, sapasağlam delikanlıları besiye çekmişsiniz. Bu asalakların askere alınmaları için hemen yarın emir vereceğim.- Hocalar Mustafa Kemal'in bu çıkışı karşısında kıpkırmızı kesildiler."[83]

Ertesi gün (2 Nisan 1922) sabah saat 9'da Atatürk ve beraberindekiler yine halk arasındaydılar. Etraf tamamen bayraklarla donatılmıştı. Polis ve jandarmanın açtığı yoldan heyet önce hükümet konağını, ardından da belediyeyi ziyaret ettiler. Daha sonra Milli Mücadele gazilerinin de bulunduğu Hilâli Ahmer Askeri Hastanesine gidildi. Gaziler tek tek ziyaret edilerek çeşitli ikramlarda bulunuldu. Heyet oradan önce İmalatı Harbiye Fabrikası ve Atölyesine sonra Topçu Okulu ve Askeri Lise'sine geldi. Okula dersler devam ederken gidilmişti. Hesap, Fransızca, Coğrafya ve Tarih derslerine katıldılar. Atatürk her girilen sınıfta öğrencilere sorular sordu. Doğru cevaplar aldıkça memnuniyetini belli ediyordu.

Oradan Dar'ül –Eytam (Yetimler Yurdu)'a gidilerek kız ve erkek yetim çocuklar ziyaret edildi. Kendilerini şiirler okuyarak ve küçük bir temsil vererek karşılayan çocuklara hediyeler verildi. Bu arada Aralof ve Abilof yurdu ayrı ayrı 100(yüz) er lira bağışta bulundular.[84]

Öğlenden sonra Atatürk ve beraberindekiler Dar'ül Muallimat'ı (Kız Öğretmen Okulu) ziyaret ettiler. Orada Milli Eğitim Müdürü M. Ferit(Uğur) tarafından karşılanarak salona alındılar. Karşılıklı konuşmalar, şiir ve marşlar okunmasından sonra misafirlere çay ikram edildi.[85] Saat 16 sularında bugün Hakimiyeti Milliye olarak bilinen Samanpazarı çevresindeki ilkokul ziyaret edildi. Atatürk burada bir öğrenciye "Şu anda Türkiye'nin sahibi kimdir?"diye bir soru sordu. Çocuk alışkanlıktan *"Padişah"* dedi. Bir anlık sessizlikten sonra Atatürk öğretmenlere *"çocuklara gereksiz ezberler yaptırmak yerine Türkiye'nin bu günkü gerçek durumunu öğretiniz"*[86] dedi.

Bu ziyaretin ardından ilkokula çok yakın bir iş hanında eğitim-öğretim yapan Nalbant Okulundaki diploma törenine katıldılar. Atatürk'le beraber törene katılan Rus Elçisi Aralof Nalbant Okulu ile ilgili şu bilgiyi veriyor: *" Okul binası nal biçiminde idi. Okulun içinde birkaç nalbantlık atölyesi kurulmuştu. Okul öğrencilerinin çoğunluğunu cepheden getirilmiş erler teşkil ediyordu. Öğrenciler arasında Yunanlıların işgal ettikleri bölgelerden getirilmiş öksüz çocuklar da vardı. Okulun duvarları şu dövizlerle donatılmıştı. Çalışanları Tanrı Sever, Çalışmak İbadettir... "*[87]

Atatürk ve beraberindekiler kendileri için ayrılan yere oturduktan sonra okul müdürü, okulun önemi hakkında bir konuşma yaparak, okulun özellikle ordunun süvari birlikleri için bilgili, tecrübeli nalbantlar yetiştirdiğini ve ilk etapta otuz öğrenci mezun ettiklerini söyledi. İkinci konuşmayı yapan Konya Menzil Müfettişi Kâzım (Dirik) Ordu Levazım Grubu tarafından kurulan okulun tarihçesini anlattıktan sonra okulu şereflendiren misafirlere teşekkür etti.[88]

Kâzım Bey'in konuşmasından sonra[89] kürsüye gelen Atatürk: *" Bugün bir sanat müessesesinin içinde bulunuyoruz. Bu müessesenin ikinci mahsülünü orduya takdim ettiğini gördüğümden cidden bahtiyarım. Bu müessesenin vücuda getirilmesine hizmet edenlere hassetsen teşekkür eder ve onları takdirat ile tebrik ederim "* dedi.[90] Daha sonra okul birincisi ve ikincisine birer saat hediye etti.

---

[82] Evren(1940) s.9; Aralof , Bir Sovyet Diplomatı'nın Türkiye Hatıraları, çev. Ali Ediz, Burçak yay, İstanbul 1967, s.104-105.

[83] Aralof s.105-106; Celalttin Kişmir, " Mustafa Kemal ve Rus Elçisinin Konya Gezisi 2 ", Yeni Konya , 18 Mayıs 1972.

[84] Önder (1989) s.13.

[85] Aralof, s.110.

[86] Aralof, s.107.

[87] Aralof, s.107.

[88] Aralof, s.107; Önder, s.14-15.

[89] K. Doğan Dirik, Vali Paşa Kâzım Dirik, Gürel yay. İstanbul 2008, s. 154

[90] Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c 2, Atatürk Araştırma Merkezi Yay. Ankara 1989, s.34-36.

Son konuşmayı yapan Aralof ise konuşmasında *" Nalbant Okulunun, bağımsızlığını işleyen ve İtilaf Devletlerine boyun eğmeyen yeni Türkiye'yi sembolize ettiğini "* söyledi[91].

Diploma töreninden sonra heyet yeniden misafir edildikleri konağa geri döndü.

Konuklar 3 Nisan 1922 günü Vali Vekili Abdülhalik (Renda), Ahz-ı Asker Reisi Rüştü Paşa, Menzil Müfettişi Kâzım (Dirik) ve elçilerle Mevlana Dergâhını ziyaret ettiler. Konukları dergâh meydanında, çelebi ve dervişler karşılamış ve türbe ziyareti boyunca refakat etmişlerdi. Ziyaretin sonunda Vilayet İdare Meclisi Üyesi tarihçi Hamdizade Abdülkadir (Erdoğan)ın verdiği bilgileri dinlediler.[92]

Atatürk'ün Konya'ya Üçüncü Gelişleri (24-27 Temmuz 1922)

Atatürk'ün Konya'ya üçüncü gelişleri Büyük Taarruz hazırlıklarının yapıldığı döneme rastlar. Bilindiği gibi Batı Cephesi Karargâhı Akşehir'dedir. Atatürk, Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak ve Batı Cephesi Komutanı İsmet İnönü ile hazırlanan taarruz planının ayrıntılarını görüşmeye karar verdiler. Ancak bu görüşmeyi dikkatlerden uzak tutmak için o sırada Adana'da bulunan ve Atatürk'le görüşmek isteyen İngiliz Generali Townshend'in talebi ön plana çıkarıldı ve Townshend'e 24 Temmuz'da Konya'da görüşmek için randevu verildi. Bu gelişme üzerine General Townshend 23 Temmuz sabahı Konya'ya geldi ve Vali Vekili Abdülhalik Bey tarafından törenle karşılandı.[93]

Atatürk, 24 Temmuz'da Başbakan Rauf Bey'e gönderdiği yazıda Konya'ya gideceğini şöyle bildirmişti: *" Cepheden şimdiye kadar elde edilen bilgiler ve yakından yapılan incelemelere göre düşmanın gerçek amacı tespit edilememiştir. Durumun tespiti için Cephe Komutanlığı muhtelif tedbirlere başvurmuştur. Ben bir iki gün sonra General Townshend ile görüşmek üzere Konya'ya gidiyorum. "*[94]

Oysa Atatürk Nutuk'ta *"23 Temmuz 1922 akşamı Garp(Batı) Cephesi Karargâhı'nın bulunduğu Akşehir'e gittim. Harekât hakkında Erkânı Harbiye-i umumiye Reisi ile görüşmeyi münasip gördüm. 24 Temmuz'da da Konya'ya gittim. "* diyerek önce asıl amaç için Akşehir'e daha sonra da İngiliz Generali ile görüşmek için Konya'ya gittiğini belirtiyor.[95]

Atatürk'ün Konya'ya geleceğini önceden bilindiği için başta Gar çevresi olmak üzere şehir bayraklarla donatılmıştı. Karşılama heyeti içinde bir askeri birlik, Dar'üleytam (öksüzler yurdu) öğrencileri, esnaf temsilcileri ve çok sayıda vatandaşın yanı sıra Vali Vekili Kadi Mehmet Emin Bey, bazı Konya Milletvekilleri, Ahz-i Asker Heyeti Reisi Rüştü Paşa, İngiliz Generali Townshand, Belediye Başkanı M. Muhlis (Koner) ve diğer Askeri ve Mülki temsilciler vardı.[96]

Atatürk, trenden indikten sonra, önce Askeri birliği selamlamış, karşılama heyeti ile görüşmüş ve ardından Öksüzler Yurdu öğrencilerinin arasına girmiş, bu sırada Sanayi Mektebi Muzikası eşliğinde okunan İstiklâl Marşı'na eşlik etmişti. Bu merasimin ardından Atatürk General Townshend'le birlikte istasyon caddesinde kendileri için hazırlanan köşke geçtiler ve görüşmelerini yaptılar. Atatürk 25 Temmuz 1922'de Başbakan Rauf Bey'e çektiği telgrafta bu görüşmenin içeriğinin Anadolu'nun Yunan işgalinden kurtarılması ve genel barışın sağlanması ile ilgili olduğunu belirtti.[97]

Görüşmelerin ardından 27 Temmuz'da Konya'dan ayrılarak yeniden Akşehir'e gelmişti. 27-28 Temmuz gecesi Paşalarla yaptıkları görüşmelerden sonra tespit edilen plan gereğince taarruz için 15 Ağustos'a kadar bütün hazırlıkların bitirilmesine karar verdiler.[98]

Atatürk'ün Konya'ya Dördüncü Gelişleri (20 Ağustos 1922)

Atatürk'ün Konya'ya dördüncü kez gelişleri, üçüncü gelişlerinde alt yapısı hazırlanan Büyük Taarruz'un uygulamaya konulması içindir. Bundan dolayı bu gezi büyük bir gizlilik içinde gerçekleşti. O kadar ki Bakanlarkurulu dışında kalan milletvekillerinin bile bu geziden haberleri olmadığı, bu yüzden bazı muhalif milletvekillerinin meclis içinde ve dışında yaptıkları olumsuz propogandalarla aslında kendi amaçlarına hizmet ettiklerini Nutuk'ta şu cümlelerle açıklar: *" Muhalifler ordunun tefessüh (bozulma) ettiğinden, kıpırdayacak halde olmadığından, böyle müphemiyet(gizlilik) içinde intizarın(bekleme) felakete sebep olacağından ibaret propogandalarına hız vermişlerdi. Gerçi Mecliste bu telâkkının(anlayışın) yaptığı akisler zaten düşmanlardan çok gizlemek istediğim harekât nokta-i nazarından faydalı idi. "*[99]

Bu gizlilik içinde Atatürk Ankara'dan Konya'ya gelişini de şöyle açıklar: *" Hareketimi pek mahdut(az) birkaç kişiden başka Ankara'dan gizledim. Benim gaybubet (yok olmak) edeceğimi bilenler, burada imişim gibi davranacaklardı. Hatta benim Çankaya'da çay ziyafeti verdiğimi de gazetelerde*

---

[91] Aralof, s.108; Celalettin Kışmır, "Mustafa Kemal ve Rus Elçisinin Konya Gezisi 3"; Yeni Konya , 19 Mayıs 1972.

[92] Aralof, s.110-111; Önder(1989) s.18.

[93] Hakimiyeti Milliye, 25 Temmuz 1338 (1922).

[94] Harp Tarihi Vesikaları Dergisi, sayı 59, Belge 1354, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi yay. Ankara 1994, s.6-7.

[95] Atatürk, Nutuk, c.2, s.671-672.

[96] Babalık, 27 Temmuz 1922; Öğüt 26 Temmuz 1922; Hakimiyeti Milliye , 26 Temmuz 1922; Önder(1989) s.20-21.

[97] Telgraf için bak: Atatürk'ün Milli Dış Politikası (Milli Mücadele Dönemine Ait 100 Belge) 1919-1923, c 1, Kültür Bakanlığı Yay. Ankara 1992; Belge No 79, s.438-443; Osman Akandere- Cemal Güven; "İngiliz Generali Townshend'in Anadolu Seyahati ve Mustafa Kemal Paşa ile Konya'da Yaptığı Görüşme", S.Ü. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Ata Dergisi, sayı 9, Konya 2002, s.22-24.

[98] Nutuk, c. 2, s. 672.

[99] Nutuk, c.2, s.673.

ilan edeceklerdi...[100] *Trenle hareket etmedim. Bir gece (19 Ağustos gecesi) otomobil ile Tuz çölü(göl) üzerinden Konya'ya gittim. Konya'ya vasıl olur olmaz telgrafhaneyi kontrol altına aldırarak Konya'da bulunduğumun da hiçbir tarafa bildirilmemesini temin ettim. ''*[101]

Yaklaşık 9 saat süren zorlu bir yolculuktan sonra geç saatlerde Başyaveri Salih Bozok ve Yaver Muzaffer'le birlikte Konya'ya gelen Atatürk burada Selanik'ten beri yakın arkadaşı olan ve o dönemde Konya'da Anadolu-Bağdat Demir Yolları Genel Müdürü olan Behiç Erkin'in evine gelerek misafir olmuşlardı. Erkin hatıralarında o geceyi anlatırken şöyle der: *'' Yemekten sonra Konya'daki evimde istirahat ederken aşağıdan bir gürültü duydum, kalktım o anda Gazi Paşa'yı karşımda buldum. - Aman kimse duymasın, ben gizli geldim, burada kalacağım- dediler. Bu gizli seyahatin bir manası olduğunu sezdim. O gün baş başa konuşurken söz siyasi ve askeri duruma geldi. Gazi, Bana –düşman hakkında aldığım mal□matı yan yana getirdim, buna göre artık bu badireye son vermenin zamanı geldiğine hükmettim- dedi. Ertesi gün öğleden sonra hazırlattığım hususi bir katarla Akşehir'e hareket buyurdular. ''*[102]

20 Ağustos'ta Akşehir'e gelen Atatürk burada komutanlarla bir toplantı yaptı. Fahrettin Altay bu toplantı için şu bilgiyi veriyor: *'' Bu toplantıda kendisi (Atatürk), Kurmay Başkanı ile Cephe Kumandanı, 1. ve 2. Ordu Kumandanları ve Suvari Kolordosu Kumandanı sıfatı ile beni (Fahrettin Altay) bulundurdu. Yalnız 2. Ordu Kumandanı ordunun henüz kâfi kuvveti olmadığından taarruzda muvaffakiyet olmazsa memleketin müdafaasının tehlikeye düşeceğini bildirdi. ''*[103] Başkomutan ise saldırının yapılacağını ve ona hazırlanmamız gerektiğini açık bir dille ifade etti.[104]

Atatürk'ün Konya'ya Beşinci Gelişleri (20-23 Mart 1923)

Büyük Zafer'in kazanılmasından sonra sıra Cumhuriyet'in ilanına gelmişti. Atatürk, yeni döneme girilirken hem savaş sonrasında halkın içinde bulunduğu durumu yerinde görmek ve eldeki sınırlı imkânlarla halkın ihtiyaçlarının nasıl karşılanabileceğini tespit etmek hem de yıkılan rejimin oluşturduğu sarsıntıyı ve oluşturulması düşünülen yeni rejimin altyapısını oluşturmak için yurt gezileri yapmaya başlamıştı. İşte bu amaçla 14 Mart 1923'te bazı milletvekili ve gazetecileri de yanına alarak yurt gezisine çıkmış ve ilk olarak güney vilayetlerini dolaşmış, 20 Mart 1923'te de öğlene doğru Adana üzerinden trenle Konya'ya gelmişlerdi. Beraberlerinde eşi Latife Hanım, Konya Milletvekili Refik (Koraltan), Gaziantep Milletvekili Ali (Kılıç), Başyaveri Salih (Bozok), Hakimiyeti Milliye Gazetesi sahibi Recep Zühtü, Yeni Gün Gazetesinden İsmail Habip (Sevük), Yaver Muzaffer (Kılıç), Muhafız Altay Komutanı İsmail Hakkı (Tekçe) ve Özel Doktoru Asım vardı.

Halk, havanın soğuk ve yağışlı olmasına rağmen erken saatlerden itibaren istasyon meydanını doldurmuştu. Karşılamanın resmi ekibinde ise Vali Kâzım (Dirik), Merkez Komutanı Binbaşı İskender, Polis Müdürü Fehmi Bey, Belediye Başkanı Muhlis (Koner), Mevlana Dergâhi Postnişi Abdühalim Çelebi, Ordu Komutanı Ali İhsan (Sabis) Paşa, Demiryolları Genel Müdürü Behiç (Erkin) bulunuyordu.[105]

Karşılamada yer alan okullar ise şunlardı. Dar'ül-muallimat (Kız Öğretmen Okulu), Dar'ül muallimin (Erkek Öğretmen Okulu), Sultani (Lise), Dar'ül Hilafe Medresesi, İdadî ve Rüştiye (Ortaokulu), Mekteb-i Sanayi, Dar'ül-eytam ve bazı ilkokullar.

Karşılama esnasını, o dönem Dar'ül-eytam (Öksüzler Evi) öğrencisi olan Ramiz Arda şöyle naklediyor: *''Dar'ül-eytam'da öğrenciydik. Bol kavrulmuş un çorbasını yemek için girdiğimiz yemekhanede hocamız Mustafa Bey –çocuklar bugün Mustafa Kemal gelecek, onu karşılamaya gideceğiz. Elbiselerinizi gözden geçirin, ayakkabılarınızı boyayın, sonra tek tek yoklayacağım. Büyük telaş içinde hepimiz hazırlandık. Sapayi Mektebi bandosu önümüze geçti. Düzgün heyecanlı adımlarla istasyona gittik. Bir süre bekledik. Bir ara istasyonun çıkış yerinden bir kalabalık bize doğru yürüdü. Yerlerde halılar vardı. Üstlerimize çisem çisem yağmur yağıyordu. İşte şu demeğe lüzum yoktu. Mustafa Kemal halk arasında kendini belli ediyordu. ''*[106]

Okullar, gençler ve esnaf temsilcilerinin önünden geçen Atatürk ve beraberindekiler arabalara binerek İstasyon Caddesinde kendilerine ayrılan Köşk'e gittiler. Hakimiyeti Milliye yazarı İsmail Habib (Sevük) Köşk'ten Konya'nın görünüşünü şöyle tasvir ediyor: *'' İndiğimiz evden Konya'nın görülebilen kısmına bakıyorum. Bu ilk bakış bana anlattı ki Konya'da dört manzara vardır: Kubbenin ve minarelerin bolluğu gösteriyor ki çok dua çıkarmış bir beldesin. Selçuk İstanbul'unun – Topkapı'sı- Alaiye (Alaâddin) Tepesi, onun uzun asırlarla nasırlanmış tunç çehresi söylüyor ki tarihi bir şehirdesin. Saray gibi binalar, temiz boyalı konaklar, kârgir evlere bakarak Ankara'nın hüsranını düşünürken anlıyorsun ki şehre benzemek isteyen bir mamüredesin. Sonra üstleri dam, bedenleri kerpiç, boyları kısır ve müs-*

[100] 20 Ağustos 1922 tarihli Hakimiyeti Milliye gazetesinin ilk sayfasında şu ilan yer almıştı. '' Gazi Paşa Hazretleri 21 Ağustos Pazartesi günü köşklerinde ricali siyasiyeye bir çay ziyafeti verecekler '' Kâzım Özalp, Milli Mücadele(1919-1922) c.1, Türk Tarh Kurumu Yay. Ankara 1971, s.234; Turgut Gürel Atatürk'ün Yaveri Cevat Abbas Gürer, Gürer yay. 4. bs. İstanbul 2007, s. 282.

[101] Nutuk, c.2, s. 673.

[102] Behiç Erkin, Atatürk'ün Selanik'te Askerlik Hayatına Ait Hatıralar, Ankara 1955, s.602'den nakleden Önder(1989) s.24.

[103] Altay, s. 329.

[104] Altay, s.329.

[105] Önder(1989), s.26.

[106] Ramiz Arda, ''Mustafa Kemal'in Konya'ya Gelişi '' , Yeni Konya, 29 Ekim 1961.

veddelerine bakarken düşünüyorsun ki bir harabedesin.''[107]

Şehrin bedeninde bu dört vasfı gören Sevuk, Konya'nın ruhunda da şu dört unsuru görür: *'' Konya'nın ruhunda dört bariz sıfat gördüm. Müderris Konya, Şeyh Konya, Tüccar Konya, Genç Konya. ''*[108]

Atatürk, Köşk'te bir saat kadar dinlendikten sonra vilâyete gelerek esnaf temsilcileri ile, daha sonra Belediye Meclisi üyeleri ve şehrin ileri gelenleri ile görüştü. Akşam ise Vilayet Özel İdaresi salonunda şehir adına verilen yemeğe katıldı. Yemekte önce Belediye Başkanı Muhlis (Koner), ardından da esnaftan Kadizade Ahmet Efendi birer konuşma yaptı. Atatürk bu konuşmalar üzerene ayağa kalkarak adeta genel barıştan sonra Türkiye'nin benimseyeceği siyasi rejimin ilk ipuçlarını verdi. *'' Milleti refah ve mutluluğa götürecek alanlarda güven ve başarı ile yürüyebilmek bir şarta bağlıdır. Bu şart bulunmazsa başarımız imkânsızdır. Bu şart şudur. Milletin doğrudan doğruya kendi egemenliğine kendisinin sahip olmasıdır. Üç buçuk, dört seneden beri tatbik edilerek milleti kurtuluşa ulaştıran bundan sonrada ebediyen uygulanması ile Milleti parlak günlere götürecek olan bu idare tarzı için tehlikelerin hepsi ortadan kalkmış değildir. Lakin egemenliğine doğrudan doğruya sahip olmanın değerini pek iyi anlayan pek iyi bilen bir millet, bu kutsal egemenliğine karşı baş gösterecek her tehlikeyi kahredecektir. Konyalılar tarihin her inkılâp devrinde, acı tatlı günler gördüler. Tarihin bu dersindeki önemi herkes gibi muhterem Konyalılarında takdir edeceğine eminim...''*[109]

Bu arada karşılama esnasından itibaren misafirleri izlemeye devam eden Konyalı gençler de Atatürk'le görüşmek istemiş ve Türk Ocağı salonuna davet etmişlerdi. Atatürk bu daveti memnuniyetle kabul etti.

Atatürk'ün Türk Ocağına gelişini o dönemde Konya Türk Ocağı Başkanı olan gazeteci Süreyya Sami Berkam şöyle anlatıyor: *'' O akşam toplantıya davetiye kartları ile gelinecekti ve davet edilenlerin sayısı sınırlıydı. Ocak âzasından bulunmasına rağmen Ali İhsan Paşa'ya davetiye göndermemiştik...*[110] *Ne gariptir ki Paşa kartsız, martsız çıka geldi. Tabii görmemezlikten geldik ve o da salonun kapısının yanında Lâz muhafızlarla birlikte bir yere sıkıştı.*

[107] İsmail Habib, O Zamanlar, (1920-1923), Cumhuriyet Mat. İstanbul 1937, s.300.

[108] İsmail Habib, s.301.

[109] Konuşmanın tam metni için bak. Söylev ve Demeçler, c 2, s.138-141. (metin sadeleştirilmiştir.)

[110] Davetiye gönderilmemesinin sebebi Süreyya Berkem'in Doktor Cevat Beyin evinde Kılıç Ali Bey'le yaptığı bir görüşmeydi. Bu görüşmeyi Berkem şöyle naklediyor: '' Kılıç Ali Bey bana dedi ki: gündüz ocağa gittik seni bulamadık. Fakat duvarda Ali İhsan Paşa'nın resmini gördük. Aman kardeşim bu resmi hemen oradan kaldırt. Yoksa akşam Gazi görürse derhal çıkıp gider ve bir daha senin yüzüne bakamaz. Vaziyet bu kadar gergin mi diye sordum. Tahmininden de fazla dedi.'' Süreyya Sami Berkem, Unutulmuş Günler, Hilmi Kitapevi İstanbul 1960, s. 145.

O akşam usulen ben, bir hoş geldiniz konuşması yaptım. Gazi de bunu kısaca cevaplandırdı. Fakat bu cevapta hiç yeri değilken bazı asilerden, münafıklardan, fitnecilerden bahsetti. Bu sözleri ile muhakkak ki Ali İhsan Paşa'yı kastediyordu. ''[111]

Atatürk ve beraberindekiler gecenin geç saatlerine kadar gençlerle kaldıktan sonra Ocaktan ayrılarak konağa geri döndüler.

Ertesi gün 21 Mart 1923 günü Atatürk ve diğer misafirler 17.30'da Hilâl-i Ahmer(Kızılay) Konya Kadınlar Şubesi'nin düzenlediği çay ziyafetlerine katıldılar. Burada yaptıkları konuşmada kadınların milli mücadele için yaptıkları fedakârlıkları bir kere daha hatırlattıktan sonra gelecekte topyekün kalkınma için Türk kadınının da erkekler gibi sosyal hayatta yer almasının sağlanacağını, bunun dinimize de aykırı olmadığını belirtti ve konuşmasını şöyle sürdürdü: *'' Şehirlerimizdeki kadınlarımızın giyinme ve kapanmalarında iki şekil meydana çıkıyor. Ya ifrat ya da tefrit yani ne olduğu bilinmeyen çok kapalı, çok karanlık bir dış şekli gösteren giyim, yahut Avrupa'nın en serbest balolarında bile dış giyim olarak gösterilemeyecek kadar açık bir kıyafet. Bunun her ikisi de şeriatın tavsiyesi, dinin emri dışındadır. Bizim dinimiz kadını o tefritten de, bu ifrattan da uzak tutar. Dinimizin tavsiye ettiği örtünme hem hayata hem de fazilete uygundur. Şer'i örtünme kadınlar için zoraki bir gerek olmayacak, kadınların sosyal hayatta, çalışma ve ilmi hayatta erkeklerle ortaklaşa faaliyet göstermelerine engel bulunmayacak bir basitliktedir. Bizim örtünme meselesinde dikkate alacağımız husus bir yandan milletin ruhunu, diğer yandan hayatın icabını düşünmektir... Bizim kadın hayatımızda kadının örtünmesinde yenilik yapmak meselesi mevzu bahis değildir.*

Büyük Türk kadınını çalışmamızda ortak kılmak, hayatımızı onunla birlikte yürütmek, Türk kadının ilmi, ahlâki, sosyal, iktisadî hayatta erkeğin ortağı, arkadaşı ve yardımcısı olacaktır... Şunu da ilave edeyim ki kadınlık meselesinde şekil ve dış kıyafet ikinci derecededir. Asıl mücadele sahası, nur ile, irfan ile olacaktır... ''[112]

Atatürk ve beraberindekiler Hilâl-i Ahmer'den sonra Konya Sultani'sindeki (Şimdiki Karma Ortaokulu) çaya da katıldı. Sultani Müdürü Besim (Atalay) Atatürk ve beraberindekilere hoş geldiniz dedikten sonra, irfan ordusunun milli egemenliğin hizmetinde, Büyük Gazi'nin rehberliği ile memleketin kısa zamanda aydınlığa kavuşacağından bahsetti.[113] Atatürk'te bu konuşmaya karşılık olarak şunları söyledi: *'' Müdür Beyefendiye hasseten teşekkürlerimi takdim etmeyi bir görev bilirim. Şundan dolayıdır ki Müdür beyefendi gerçekten bir irfan yurdunun müdürüne layık değerli beyanatta bulundular. Ve bugün milletin ruhuna, vicdanına, fikrine yön verebilecek mahiyette bir söz kapısı açtılar... Şükürler olsun ki millet yok olmaktan önce silkinerek kendini*

[111] Berkem, s.146; Atatürk'ün Türk Ocağındaki konuşmasının tamamı için bak, Söylev ve Demeçler, c.2; s.141-150.

[112] Tam metin için bak, Söylev ve Demeçler, c.2, s.151-157.

[113] Önder(1989), s.46.

topladı. Yüz yıllardan beri sahip olmadığı benliğine bu kez kesin bir azimle, dünya üzerinde yeni ve herkese saygı telkin eden bir varlık halinde meydana çıktı. Milleti yüzyıllarca başkalarının hırs vasıtası yapan en büyük düşman Müdür Bey'in de açıkça bildirdiği gibi cehalettir. Hakiki kurtuluşu istiyorsak her şeyden evvel, Bütün kuvvetimiz, bütün süratimizle bu cehaleti yenmeliyiz. Burada cehaleti yalnız okuyup yazmak manasında almıyorum. Üç buçuk sene evvel kendisini esaret ve ölüme boyun eğmesi hakkında hükümdarının verdiği emirle, neşrettiği fetvalarla, gönderdiği ordulara karşı ayaklanmakla bu cehli yırttığını, cehaletten sıyrıldığını ispat etti...''[114]

Atatürk ve beraberindekiler akşam saat 07.30 sıralarında Sultani'den ayrılırken o dönemde orada öğrenci olan Sadi(Irmak), Edebiyat Öğretmeni Hasan Rüştü'nün hazırladığı metni okudu. Sadi Irmak bu hatırasını şöyle naklediyor: *'' Atatürk'ün kapıya doğru yürüdüğünü görür görmez hocamızın hazırladığı demeci okumaya başladım. İlk cümleleri dikkatle, sevgi ve gülümseme ile izledi. Fakat konuşmam – Tarih seni Fatih'ler, Yavuz'lar, Kanuni'ler yanına koyacaktır- ibresine gelince bakışlarının biraz sertleştiğini hissettim... Sonradan haber aldığıma göre o akşam Vali'nin yemeğinde benim konuşmama değinmiş ve gençler padişahçı ve hilafetçi olarak değil, milliyetçi olarak yetiştirilmeli demiş.''*[115]

Atatürk ve beraberindekiler üçüncü gün önce Mevlana Türbesi'ni, saat 15.00 civarında ise Dar'ül Hilafet'ül Aliye Medresesini (Ilmiye Medresesi) ziyaret ettiler.[116] Babalık Gazetesi, ziyaretle ilgili şu bilgiyi veriyor: *'' Perşembe günü alaturka saatle sekizde medreseye bir memur gelecek Paşa Hazretleri yarım saat sonra medreseyi ziyaret buyuracaklarını, bütün talebeleri ve müderrisleri(öğretmenleri) dershanelerinde vazife başında görmek istediklerini tebliğ etti. Biraz sonra muhterem refikaları(eşleri) Latife Hanımefendi ve beraberindekilerle teşrif ettiler.''*[117]

Medrese'de heyet Müdür Ahmet (Talat Yeşilsoy) Efendi ve Müftü Yalvaçlı Ömer Vehbi Efendi tarafından karşılandılar. Atatürk diğer müderrislerle de görüştükten sonra müdüriyet odasına geçerek kendisine ikram edilen sütlü kahveyi içerken aynı zamanda medresenin talimatnamesi ile ders proğramını inceledi. Ardından da müdür efendinin eşliğinde sınıfları dolaşmaya başladılar. Önce üçüncü sınıf dershanesine girerek Müderris Hadım'lı İsa Ruhi(Balay) Efendi'nin ''ahlak'' dersini izlediler. Atatürk sınıfın en küçük talebesi olan Hamdi Zade Hamdi (Hamdi Ragıp Atademir)ye bir ayet tefsir ettirdi. Sınıftan ayrılırken Sahn dersi talebelerinden Sait Sami (Öğr. Sami Yüksel) Atatürk ve beraberindekilerin ziyaretine karşılık olmak üzere ezberinden bir nutuk okudu.[118]

Atatürk, daha sonra ikinci sınıftan Mustafa Asım (Tabanlı) Efendi'nin Tarih ve Coğrafya dersini izledi. Öğretmenin yarım saat kadar ders anlatmasını yeterli bulan Atatürk burada da sınıfın en küçüğü olan Ali Bedri (Önder)ye dersle ilgili sorular sordu. Ali Bedri'nin kendisine sorulan her soruya doğru ve birden fazla örnekli cevap vermesi üzerine Atatürk *'' fazla malumat istemiyorum, bir soruya cevap vermeniz yeterlidir. ''* dedi.[119]

Daha sonra güzel yazı ve Fransızca sınıflarını da ziyaret eden Atatürk, Okulun Hukuk Müdürü Refik(Kırış) Bey'e, medresesinin açılışından beri yaptığı faaliyetleri anlattırdı.

Atatürk ve beraberindekiler oradan Dar'ülmuallimin (Erkek Öğretmen Okulu)na geldiler. Burada öğrencilerin hazırladığı *''Plevne Kahramanları'' adlı temsili seyrettiler. Temsilin ardından Konya Milli Eğitim Müdürü Ferit(Uğur), Atatürk'ün Milli Eğitime verdiği önemi içeren bir konuşma yaptı ve Konya'daki eğitim müesseselerini ziyaretten duydukları sevinci dile getirdi.*[120]

Bu ziyaretlerden sonra Köşk'e dönen Atatürk ve beraberindekiler 00.30'da Konya Gar'ından Adana'ya gitmek üzere ayrıldılar.

Atatürk'ün Konya'ya Altıncı Gelişleri (3-12 Ocak 1925)

Atatürk'ün bu yurt gezisinin iki önemli gerekçesi vardı. Bunlardan birincisi Halifeliğin kaldırılmasının,Terakkiperver Cumhuriyet Fırka'sının ve Şeyh Sait isyanının halk üzerindeki etkilerini görmek. İkincisi ise Ankara'da başlattığı Orman Çiftliği girişiminin Anadolu'nun en geniş ve verimli topraklarına sahip olan vilayetlerde de yaygınlaştırma girişimidir. Bu amaçla Atatürk 1 Ocak 1925'te Ankara'dan ayrılarak Afyon üzerinden Konya'ya gelecekti. Bu haberin alınmasının ardından 2 Ocak 1925'te Konya Valisi Kâzım Müfit, II. Ordu Müfettişi Fahrettin(Altay), Kolordu Komutanı Naci(Eldeniz), Belediye Başkanı Kâzım(Gürel) Atatürk'ü karşılamak üzere Afyon'a gittiler. Heyet konuklarla birlikte 3 Ocak 1925'te Konya'ya döndü. Kendilerini Konya'da Belediye Başkanı, Ordu Müfettişi ve Kolordu Komutanı'nın eşleri, çok sayıda kadın ve halk karşıladı.[121]

Atatürk bir süre Köşk'te dinlendikten sonra Belediyeyi ziyaret ettiler. Bu ziyaret sırasında Konya halkına iletmek üzere şu beyanatı verdiler: *'' Konya'nın muhterem halkı her vakit olduğu gibi, bu kerede hakkında pek büyük samimi tezahuratta bulunmuştur. Bundan pek ziyade mütehassis ve müteşekkirim. Bu teşekkürlerimin Konya halkına iblağını(duyurulmasını) rica ederim. ''*[122]

Atatürk 4 Ocak'ta Ordu Müfettişliği ve Kolordu Karargâhına bir nezaket ziyareti yaptıktan sonra Cumhuriyet Halk Fırkasına gelerek çevre ilçelerden gelen heyetleri kabul ederek onlarla çeşitli konularda görüşmeler yaptı.

Atatürk ve Eşleri Latife Hanım 5 Ocak'ta özel davetlileri ile bir öğlen yemeği yediler. Bu yemekle ilgili II. Ordu Müfettişi Fahrettin Bey şu anısını nakletmektedir: *'' Atatürk ve eşi Latife Hanım şehrin kendilerine hediye ettiği evde ailece hususi davetlileri ile öğlen yemeği yedi. Kadınlarımızın çarşafı atıp erkeklerle bir arada sohbet etmeleri yeni bir olaydı. Mahçupluk ve ürkeklik henüz giderilmemişti. Atatürk'ün sofrada bulunan hanımları memnun edecek tatlı ve neşeli konuşması, Latife Hanımın da ona katılarak davetlileri taltif etmesi unutulacak hallerden değildi.*

Yemekten sonra –haydi Paşa biraz gezelim- dedi. Beraber dışarı çıktık. Konuşarak istasyona doğru yürüyorduk... İstasyona kadar gidelim, bakalım bizim arkadaşlar ne yapıyorlar, bir kahvelerini içeriz... dedi. Konya İstasyonunda Bağdat isminde güzel bir otel vardı. Atatürk'ün maiyeti burada kalıyordu. Atatürk'ün ansızın gelmesi hepsini şaşırttı. Onun –ne yapıyorsunuz- sorusuna Salih Bozok(yaveri) –Kabine(hükümet) kuruyoruz Paşam- diyerek espiri yollu bir cevap verdi. ''[123]

Bu hatıra bize hem o günün sosyal ve siyasi atmosferini hem de Atatürk'ün halkla ne kadar iç içe bir lider olduğunu gösteriyor.

Atatürk, 6 Ocak'ta Konya'nın Sedirler Mahallesi'nde ikamet eden ve *''Baba''* diye hitap ettiği Abditollu Hacı Hüseyin Ağa'yı evinde ziyaret ettiler.[124] Oradan ayrıldıktan sonra Meram Bağlarına, oradan da Dere Köyüne kadar bir gezinti yaptılar. Bu gezintiye, Fahrettin(Altay), Konya Milletvekili Refik(Koraltan), Belediye Başkanı Kâzım(Gürel), Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Tevfik(Bıyıklıoğlu) katılmışlardı.[125]

Atatürk 11 Ocak'ta ise I.İnönü Savaşı'nın 4. yıl dönümü münasebeti ile Alâaddin Tepesi'nde düzenlenen kutlama törenine katılarak halka hitabede bulundular.[126] Büyük zorluklar içerisinde bulunduğumuz bir dönemde elde edilen bu zafer için *'' bu meydan muharebesinin safahati öyle hadisatın tecellisine sahne oldu ki, o sahneyi kısaca ifade etmek için, diyeceğim ki zafer –zafer benimdir- diyebilenindir; muvaffakiyet, -muvaffak olacağım- diye başlayanın ve –muvaffak oldum- diyebilenindir''* demişti.

Atatürk, 12 Ocak sabahı tren garından törenle Adana'ya uğurlandı.

Atatürk'ün Konya'ya Yedinci Gelişleri (17-19 Ekim 1925)

Bilindiği gibi Atatürk her önemli sosyal olayın arkasında yurt gezisine çıkar ve halkın sosyal değişimi nasıl karşıladığını bizzat görmeyi tercih eden bir liderdir. Nitekim bu ziyaretleri Şapka İnkılâbı'nın tüm yurtta uygulamaya konulduğu döneme rastlar.

Atatürk'ün Konya'ya gelecekleri haberi üzerine Vali İzzet Bey başkanlığında, Konya Milletvekilleri Mustafa(Ulusan), Tevfik Fikret (Sılay), Refik(Koraltan), Fuat(Gökbudak), Kâzım Hüsnü, Belediye Başkanı Kâzım(Gürel) ve Atatürk'ün ''baba'' dediği Abditollu Hacı Hüseyin Ağa 16 Ekim akşam, Afyon'a gelerek Atatürk'le görüştüler, aynı günün gecesi Konya'ya hareket ettiler ve 17 Ekim saat 11 civarında Konya'ya geldiler. Kendilerini istasyonda II.Ordu Müfettişi Fahrettin(Altay), Kolordu Komutanı Naci(Eldeniz), askeri ve sivil erkân, öğrenciler ve çok sayıda halk karşıladı.[127] Karşılayıcıların çoğu başlarına şapka giymiş, şapka bulamayanlar ise Konya keçesinden kenarlıklı şapka yaptırarak giymişlerdi. Kenarlı şapka Atatürk'ün de dikkatini çekmiş, bir ihtiyarın başındaki şapkayı alarak incelemiş ve nerede yapıldığını sormuştu.[128]

Günü köşkte dinlenerek geçiren Atatürk ertesi gün önce Ordu Müfettişliği ve Kolordu Karargâhını ziyaret etti. Daha sonra CHP merkezine gelerek burada ilçelerden gelen heyetlerle görüştü.[129]

Akşama doğru Hükümet Konağı'na gelerek Sanat Mektebi tarafından açılan sergiyi gezdi. Burada kendisine yağlı boya bir tablo hediye edildi.[130] Saat 18.00'da Belediye'ye oradan da Türk Ocağı'na ve Öğretmenler Birliği Merkezi'ne geldi. Merkezde Milli Eğitim Müdürü Osman Nuri (Oral), Birlik Başkanı Zühtü, Erkek Öğretmen Okulu Müdürü Rahmi, Kız Öğretmen Okulu Müdürü Saadet, Kız Ortaokul Müdürü Ömer Aydın ve çok sayıda öğretmen tarafından karşılandı. Kız Öğretmen Okulu öğretmenlerinden Sabriye Hanımın karşılama konuşmasının ardından şu veciz konuşmayı yaptı: *'' Öğretmen Sabriye Hanım'ın konuşmalarını hassasiyetle dinledim. Öğretmen ordusunun, nur ordusunun azim ve imanı çok güzel izah ettiler. Kendilerini tebrik ederim... Memleket ve millet hizmetlerinde öncü olmak isteyenlerin ilham kaynağı, milletin gerçek hissiyat ve emelleridir. Her türlü muvaffakiyet sırrının her çeşit kuvvetin, kudretin hakiki kaynağının milletin kendisi olduğuna kanaatim tamdır... Muhterem arkadaşlar; yürümekte olduğumuz yenilik, gelişme ve medeniyet yolunda sizlerden oluşan Türk Ordusuna dayandıkça derhal başarılı olacağımıza inancım tamdır.''*[131]

---

[114] Metnin tamamı için bak. Söylev ve Demeçler, c.2, s.157-160.
[115] Önder(1989), s.49; Sadi Irmak, Atatürk Bir Çağın Açılışı, İnkılâp Yay. İstanbul 1984, s.350-351.
[116] Fuad Arun (Der.) Muallim Refik Kırış Hayatı ve Eserleri (1868-1945), Başnur Mat; Ankara 1968, s. 168-169; Celalettin Kışmır, '' Mustafa Kemal'in Konya'da Bir Medreseyi Ziyareti 1-2 '', Yeni Konya, 9-10 Mayıs 1972.
[117] Babalık, 26 Mart(1339) 1923; Arun, s.164.
[118] Babalık, 26 Mart 1339 (1923); Kışmır, Yeni Konya, 9 Mayıs 1972.
[119] Babalık 26 Mart 1339(1923); Kışmır, agm, 10 Mayıs 1972.
[120] Önder(1989) s.51.
[121] Evren(1940), s.17; Babalık 4 Kânunusani 1341(1925).
[122] Evren(1940), s.18; Önder(1989) s.61.
[123] Altay, s.336-338.
[124] Ziyaretin ayrıntısı için bak: Nurettin Özkan, ''Hemşehrimiz Atatürk; Mehmet Ali Apalı ile Söyleşisi'', Yeni Konya, 7 Nisan 1986.
[125] Önder(1989), s.61.
[126] Söylev ve Demeçler, c.2, s.213-214.
[127] Önder (1989), s.85.
[128] Önder (1989), s.86; İhsan Kayseri, Atatürk ve Konya, Arı Basımevi, Konya 1981, s.83.
[129] Celalettin Kışmır, ''Mustafa Kemal'in Belediye ve CHP'deki Konuşması', Yeni Konya, 10 Temmuz 1972.
[130] Önder(1989), s.86.
[131] Konuşmanın tamamı için bak. Söylev ve Demeçler, c.2, s.244-245.

Atatürk bu ziyaretten sonra beraberindeki konuklarla köşklerine dönerek dinlenmeye çekildiler.

Ertesi gün (19 Ekim 1925'te) saat 17.00'ye kadar köşkte konukları ve ziyaretlerine gelenlerle ilgilendiler. Daha sonra Kız Öğretmen Okulunu ziyaret eden Atatürk ve beraberindekiler burada öğretmen ve öğrencilerin coşkulu alkışları ile karşılandı. Okul bahçesinde öğrencilerin on dakika kadar tenis oynamalarını izledi. Daha sonra salona geçen Atatürk ve beraberindekiler Kız Öğretmen Okulu ve Konya Lisesi öğrencileri tarafından hazırlanan temsil ve oyunları izlediler. Oyunun ardından Kız Öğretmen Okulu Müdürü Saadet Hanım'ın yaptığı konuşmaya cevap olarak aşağıdaki konuşmayı yaptılar: *" Müdürler, öğretmenler ve öğrenciler, memnuniyetle görüyorum ki çok güzel çalışıyorsunuz. Gittiğim her yerde milletin aynı kararlılıkla çalıştığını gördüm... Bütün millet el ele vererek programını tatbik etmektedir. Bizim programımız yoktur, diyenlere söylemeliyim ki, bizim programımız bütün ayrıntılarıyla laflardan oluşan yazılarda arayanlar çalışmalarımızdan memnun ve ikna olmayabilirler. Elbette bizim programımızın ihtiva ettiği amaçlar bakkal kâğıtları üzerindeki yazılan programlardan tamamen farklıdır... Arkadaşlar, ilim ve irfan heyetisiniz. Huzurunuzda bulunmaktan istifade ederek bir noktaya dikkatinizi çekeceğim. Milletimizin nefsini şüphelerden kurtarmaya muktedir hale getirmeye çalışalım."*[132]

Atatürk ve beraberindekiler saat 20.30 civarında okuldan ayrıldılar.

Atatürk'ün bu gezisinin ana konusu olan Şapka İnkılâbı ile ilgili ilginç bir hatırada Atatürk'ün "baba" diye hitap ettiği Hüseyin Ağa'dan nakledilmektedir. Bu hatıra aynı zamanda Şapka İnkılâbı'nın Konya'da nasıl karşılandığını göstermektedir. Hatıraya göre Hüseyin Ağa Atatürk'e "yavrum sen nasıl düşündün bu şapkayı çok memnun oldum, fakat şapkadan ne menfaatimiz oldu? Sorusuna, Gazi, çok menfaatimiz oldu, çok istifade ettik, daha da edeceğiz, cevabını vermişti. Yine Hüseyin Ağa, Paşam "fese" değil ama *"kalpağa"* ara sıra giymeye müsaade buyurulur mu? Sorusuna cevabı ise giyilecek şey yalnız *"şapka"*dır, başka bir şey giyilmez olmuştur."[133] Hüseyin Ağa ara sıra "kalpağı" giymeyi teklif etmekle hata yaptığını Gazi'nin cevabı ile almış ve giyilecek başlığın şapka olduğunu kabul etmiştir.[134]

Atatürk ve beraberindekiler 20 Ekim de ise Konya'nın imarı ve kalkınması ile ilgili projeler üzerinde görüşmeler yaptıktan sonra aynı günü akşamı beraberindekilerle birlikte Ankara'ya uğurlanmışlardı.

[132] Söylev ve Demeçler, c.2, s. 245-246; Celalettin Kışmır, "Konya Kız İlk Öğretmen Okulundaki Konuşmaları", Yeni Konya, 2 Temmuz 1972.
[133] "Gazi ve Hüseyin Ağa", Cumhuriyet 26 Ekim 1925'ten nakleden Dönüş Başarır, Şapka İnkılâbının Konya Basını ve Kamuoyundaki Yankıları, (Yaşar Semiz danışmanlığında hazırlanan yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi), S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1995, s.41.
[134] Başarır, s.41 ve 55.

Atatürk'ün Konya'ya Sekizinci Gelişleri (18-19 Mayıs 1926)

Atatürk, Konya'ya sekizinci ziyaretlerini Mersin Silifke ilçesi Tekir Köyü'nde kuracağı örnek çiftliği yerinde görüp inceledikten sonra Mersin- Adana üzerinden geri dönerken gerçekleştirdi.

Atatürk'ün Konya'ya gelecekleri haberi önceden duyulmuş bu yüzden polis ve jandarma Şeyh Sait isyanı ve Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılmasından dolayı Atatürk'e karşı herhangi bir olumsuz davranış yapılmasın diye yoğun güvenlik tedbirleri almışlardı. Oysa Atatürk herhangi bir özel güvenlik tedbiri ve karşılama töreni istememişti. O dönemde 13. Alay Jandarma Polis teşkilatında takım subayı olan Öğretmen Sıraç Aydıntaşbaş bu karşılaşma ile ilgili hatıralarını şöyle naklediyor: *"İstasyondan Köprübaşı Karakoluna kadar caddenin sağına soluna asker yerleştirildi. Gazi'nin Treninin Aşağıpınarbaşı'na geldiği duyuldu. Fakat Konya'ya gelmedi. Tren Pınarbaşı'nda duruyormuş. Yaverini şehre göndermiş, git bak ne haldeler diye. Yaver durumu görmüş ve Gazi'ye iletmiş. Gazi Hazretleri istasyon telgrafhanesinden Vali ve Garnizon komutanına –cadde boyunca asker bulundurulduğunu öğrendim. Askerler yerlerinden çekilmelidir. Cadde ve gerilerde normalin dışında hiçbir tedbir istemem, değilse Konya'ya inmem, istasyondan geri dönerim. Sizden de hesabını sorarım, netice bekliyorum- der.*

Hemen caddedeki askerler kaldırıldı. Gariptir ki yine arka sokaklarda asker bulunduruluyordu."[135]

Bununla birlikte halk tamamen içten gelen samimiyet ve muhabbetle istasyonda toplanmıştı.[136] Resmi karşılama heyetinde bulunan Vali İzzet Bey, Ordu Müfettişi Fahrettin, Kolordu Komutanı Naci(Eldeniz), Belediye Başkanı Kâzım(Gürel) ve CHP İl Başkanı İsmail Hakki Bey ise 18 Mayıs günü öğlene doğru Çumra İstasyonuna gittiler. Karşılama töreninin ardından trenden inen Atatürk, beraberindekilerle birlikte Konya Ovası Sulama İdaresine giderek incelemelerde bulundu. Ovanın sulanması ile ilgili bilgi aldı. Ardından Karkın, İçeri Çumra ve Küçükköy çiftçileri ile görüştü ve Rakım(Çumralı) Bey'in verdiği bilgileri dinledi.[137]

Buradaki incelemelerin ardından aynı gün saat 18.00 civarında Atatürk ve beraberindekiler Konya İstasyonuna geldiler. Burada Kolordu Bandosu eşliğinde halkın coşkun tezahuratları ile karşılandı. Bu gezi sırasında Atatürk'ün beraberinde Genel Sekreteri Tevfik (Bıyıklıoğlu), Başyaveri Rusuhi, Yaveri Muzaffer (Kılıç), Özel Kalem Müdürü Hayati Bey vardı.[138]

Atatürk bu gezisi sırasında Ankara ve Silifke'de kurduğu çiftliklerin bir benzerini Konya'da da kurmak için incelemelerde bulundu. Bu çerçevede Konya Hara'sı ile ilgili bilgi aldı. Daha sonra Alâaddin Tepesi üzerinde Belediye tarafından dü-

[135] Sıraç Aydıntaşbaş(emekli öğretmen) "Atatürk ve Konya'ya Gelişlerinde" Yeni Konya, 20 Mayıs1981.
[136] Babalık, 19 Mayıs 1926.
[137] Babalık, 19 Mayıs 1926; Önder(1989), s.92.
[138] Önder(1989), s.93.

zenlenen parkı gezdi. Çok beğendiği park için Belediye Başkanı Kâzım(Gürel) Bey'i tebrik etti.[139]

Geceyi dinlenerek geçiren Atatürk ertesi gün Bozhüyük'e gitmek üzere Konya'dan ayrıldı.[140]

Atatürk'ün Konya'ya Dokuzuncu Gelişleri (18 Şubat- 1 Mart 1931)

Türkiye Cumhuriyet'in yedinci yılında çok partili siyasi hayata geçebilmek ümidi ile Atatürk'ün desteğinde Fethi Okyar'a kurdurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası kuruluşundan üç ay sonra kapatıldı. Ancak Serbest Cumhuriyet Fırkası da Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası gibi kısa süre içinde önemli bir taraftar grubu kazanmış, seçimlerde iktidarı kazanma ihtimali bile doğmuştu.[141] Bu durum başta Atatürk olmak üzere, halkın gözünde büyük güç sahibi olduğuna inanan iktidardaki CHP'yi düşündürmeye başladı. Ya halk gerçekten iktidardan memnun değildi; ya da halk kendisine alternatif sunulduğu zaman kendisi için neyin iyi neyin kötü olduğunu fark edemiyordu.[142] Vaziyet bunlardan hangisine hak verdirecek şekilde olursa olsun konunun incelenip değerlendirilmesi gerekiyordu. İşte bu gerekçe ile Atatürk hem Cumhurbaşkanı hem de CHP Başkanı olarak Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılmasından bir gün sonra, CHP Genel Sekreteri Recep (Peker) ve çeşitli bakanlıklardan seçilen bir müfettiş ve uzmanlar heyeti ile 19 Aralık 1930'dan itibaren öncelikle Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın yoğun destek gördüğü yerler olmak üzere yaklaşık üç ay süren bir yurt gezisine çıktı.

Bu uzun gezinin son durağı Konya idi. Atatürk ve beraberindekiler 18 Şubat 1931'de Adana üzerinden Konya'ya geldiler.[143] Konya'ya geldiklerinde Atatürk *"artık müfettiş arkadaşlara ihtiyaç kalmadı"*[144] diyerek onların görevleri başına dönmeleri emrini verdi. Ancak kendileri bazı arkadaşları ile birlikte 13 gün Konya'da kalarak tetkiklerini sürdürdü.[145]

Atatürk'ün Konya'ya geldiği 18 Şubat akşamı Vali İzzet Bey, Atatürk'ün onuruna Konya Milletvekillerinin de katıldığı bir yemek ziyafeti verdi. Yemekte bir ara söz Milli Mücadeleden açılmış ve orada bulunanlar o zamana ait hatıralarını anlatıyorlardı. Bir ara söz alan Konya Milletvekili Refik (Koraltan), Atatürk'e hitaben özetle *"her şeyi yapan sensin, bütün varlığımızı sana borçluyuz, sen olmasaydın hiç kimse bir şey yapamaz, vatan kurtarılamazdı, Allah seni başımızdan eksik etmesin"* içerikli uzun bir konuşma yaptı.[146] Atatürk'ün neşesi kaçmıştı. Konuşmayı bitirmek için *" Beyefendi dedi bütün yapılanlar, herkesten evvel Büyük Türk Milleti'nin eseridir. Onun şuurlu fedakârlığı, fikir ve iman birliği sayesinde vazife görmüş, öylece başarı kazanmış insanlarız, hakikat bundan ibarettir"* diyerek muvaffakiyetin milletin ortak başarısı olduğunu belirtmişti. Fakat Koraltan alkolünde etkisi ile coşmuş bir türlü susmak niyetinde değildi. *"Paşam bu kadar tevazua tahammülümüz yoktur"* diyerek övgülü sözlerle konuşmasını sürdürdü. Atatürk artık iyice sinirlenmiş ve Koraltan'ı *"Efendim müsaade buyurunuz... ortada tevazu filan yok. Gerçeğin ifadesi vardır "* diyerek susturdu.[147]

Sonra sofradakilere dönerek *"size şunu söyleyeyim ki, İnkılâpçı Türkiye Cumhuriyeti'ni benim şahsıma kaim zannedenler çok aldanıyorlar. Türkiye Cumhuriyeti, her manası ile büyük Türk Milletinin öz ve aziz malıdır. Kıymetli evlatlarının elinde daima yükselecek, ebediyen paidar olacaktır. Şimdi rica ederim artık bu bahsi kapayalım, bir daha da tekrar etmeyelim "* dedi.[148]

19 Şubat 1931 Ramazan Bayramıdır. CHP Konya Şubesi Alâaddin Tepesi'nin kuzey tarafındaki binasında (yıkılan eski halkevi binası) bir bayramlaşma tertiplemiş ve Atatürk'te bayramlaşmaya katılmıştı. Önce orada bulunanlarla bayramlaşan Atatürk daha sonra katılımcılarla bir süre sohbet etti. Geziye katılanlardan biri olan Ahmet Hamdi Başar bu toplantı ile ilgili hatıralarını şöyle naklettektedir: *"Konya'da idik. Alâaddin Tepesinde Halk Fırkası'nın geniş salonunda, Konya'nın bütün ileri gelenleri toplanmıştı. Gazi halkın şikâyetlerini dinliyordu. Konya, o sene buğday fiyatlarının müthiş kuraklık dolayısıyla buhran içinde kalan merkezlerden biriydi. Halk sulama ihtiyacından bahs ederek dertlerini ortaya koyuyordu. Bir ara uzaktan bir ses işittik. –Paşa Hazretleri müsaade buyurur musunuz- dedi ve Konya şivesi ile:*

-Paşa Hazretleri Gonya'nın derdi ne kuraklıktır, ne de mahsulün para etmemesidir. Sayenizde guraklık gider; mahsul para eder, her şey düzelir. Emme lâkin Gonyalıları müteessir eden asıl nokta, biz lâik bir hükümet olduğumuz halde niçin hâlâ cami ve mescide umumi bütçeden ödenek vererek onları yaşattığımızdır. Gonya halkı bu tahsisatın Halkevlerine verilmesini istemektedir- dedi.

Sonradan bu kişinin yeniden milletvekili olmak isteyen biri olduğunu öğrendim."[149]

20 Şubat günü öğleden sonra Atatürk otomobille şehir içinde bir gezinti yapmış, halkla konuşmuş geri döndükten sonra gezi heyetinde yer alan CHP Genel Sekreteri Recep Peker başkanlığındaki uzmanlar heyetinin toplantısına katılmıştı. Toplantıda üç aydan beri süregelen yurt gezilerinden elde edilen sosyal ve ekonomik sorunlarla ilgili tartışmalar yapıldı.[150]

[139] Önder(1989), s.93.
[140] Kayseri, s.89.
[141] Ahmet Hamdi Başar, Atatürk'le Üç Ay ve 1930'dan Sonra Türkiye, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi yay., Ankara 1981, s.120.
[142] Başar, s.6.
[143] Hakimiyeti Milliye, 19 Şubat 1931; Babalık, 19 Şubat 1931.
[144] Cumhuriyet, 28 Şubat 1931.
[145] "Gazi'nin Konya'da Yaptıkları Tetkikler", Cumhuriyet, 24 Şubat 1931.
[146] Hasan Rıza Soyak, Atatürk'ten Hatıralar, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıcılık, İstanbul 2004, s.55.
[147] Soyak, aynı yer.
[148] Soyak, s.56.
[149] Başar, s.48.
[150] Başar, s.119; Önder(1989) s. 104.

Atatürk 21 Şubat günü, 1926'da kendi emirleri ile yeniden düzenlenerek açılan Asar-ı Atika (Mevlana) Müzesi'ni ziyaret ettiler. Yaklaşık üç saat kadar müzede incelemeler yaparak Müze Müdürü M. Mesut (Koman) dan bilgi aldı. Müzedeki eserlerin bakımsız ve harap olduğunu görünce Ankara'da Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti'nin kurulması için çalışmalar yapan Afet İnan ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Tevfik Bıyıklıoğlu'nu Konya'ya davet etmiş ve bu ikilinin hazırladığı rapor doğrultusunda Başbakan İsmet İnönü'ye telgraf çekerek müzenin mümkün olan en kısa zamanda bakım ve onarımın yapılması ricasında bulunmuştu.[151]

22 Şubat akşamı Vali İzzet Bey ve 2. Ordu Müfettişi Fahrettin Bey'le birlikte Askeri Mahfel'e gelen Atatürk burada gençlerle neşeli bir gece geçirmiş ve daha sonra bir konuşma yaparak Türk Ordusu'nun ve gençliğinin kahramanlıklarından bahs etmişti.[152]

Atatürk, 23 Şubat'tan, 28 Şubat'a kadar günlerini köşklerinde çalışarak geçirmiş, 28 Şubat günü ise CHP binasına giderek parti çalışmaları ve seçimler hakkında bilgi almış ve şu konuşmayı yapmıştır;

"Biz bütün vatandaşları fırkamızın (partimizin) haricinde tasavvur etmiyoruz. Aralarında maksadı anlamamış olanlar bulunabilir. En nihayet bunlara milli ve siyasi vazifelerimizi anlatmak fırka teşkilatımıza, fırkamızın bir şubesi olan Türk Ocakları'na ve Ocakların içinde memleket gençleri ile beraber çalışmaları icap eden muallimlere(öğretmenlere) teveccüh eder. 18 yaşında ve daha yüksek yaşta rey sahibi bütün gençleri fiilen aramızda görmek isteriz. Henüz bu yaşa gelmeyenleri aza namzeti (adayı) telakki etmek(görmek) ve onları buna göre hazırlamak lazımdır. Fırkamızın yüksek mefküresini ve programının esaslarını bütün vatandaşlara anlatmaktır. "[153]

Atatürk ve beraberindekiler 1 Mart 1931 günü öğleden sonra 2.Ordu Müfettişliği ve Kolorduyu ziyaret ettikten sonra akşam Konya'dan ayrılarak Ankara'ya geldi.[154]

Atatürk'ün Konya'ya On ve On birinci Gelişleri (25 Ocak 1933 ve 6 Şubat 1934)

Atatürk'ün Konya'ya onuncu gelişleri 15 Ocak 1933'te başlayan ve Eskişehir, Bursa, Kütahya, Afyon ve Adana'yı kapsayan yurt gezisi sırasında gerçekleşen bir uğrama ziyaretidir. Atatürk'ün Afyon'dan Adana'ya geçeceği sırada Konya Valisi Cemal Bardakçı başkanlığında bir heyet Atatürk'ü Akşehir'de karşılamışlar ve hep birlikte Konya'ya gelmişlerdi. Tren Gar'ında bir saat kadar Konya heyeti ile görüşen Atatürk daha sonra buradan Adana'ya hareket ettiler.[155]

Atatürk'ün Konya'ya on birinci gelişleri 1 Şubat 1934'te başlayan yurt gezisi sırasında gerçekleşti. Atatürk bu geziye beraberinde Afet İnan, Kılıç Ali, Falih Rıfkı Atay ve Ruşen Eşref Unaydın olduğu halde önce otomobille Bala-Kaman üzerinden Kırşehir'e ve Yozgat'a oradan da trenle Kayseri ve Niğde'ye uğrayarak 6 Şubat'ta Konya'ya geldiler.[156]

Vali Cemal Bardakçı, Ordu Müfettişi İzzettin (Çalışlar), Kolordu Komutanı Cemil Cahit(Toydemir), Belediye Başkanı Şevki(Ergun) ve Konya CHP İl İdare Heyeti Konyalılar adına Atatürk'ü Ereğli'de karşıladılar.[157]

Halk ise Atatürk'ün herhangi bir karşılama yapılmasını istememesine rağmen kendi arzusu ile Ata'sını görmek üzere istasyon ve civarını doldurmuştu.[158] Atatürk ve beraberindekiler halkın coşkun sevinç tezahuratı ve sürekli alkışları arasında Köşk'e gittiler. Bir süre burada dinlendikten sonra Ordu Müfettişliğini, Hükümeti, CHP'yi, Belediye'yi ve Kolordu'yu ziyaret ettiler.

Her taraf bayraklarla donatılmıştı. Halk arasında "meserret"(sevinç) şenlikleri yapıldı.[159] Bir süre gençlerle de görüşen Atatürk, saat 22.00'da Ankara'ya gitmek üzere Konya'dan ayrıldı.

Atatürk'ün Konya'ya On İkinci ve On Üçüncü Gelişleri (7 Ocak ve 20 Kasım 1937)

Atatürk, Hatay meselesinin yoğun olarak tartışıldığı dönemde çalışmalarını sürdürürken aniden Konya'ya gitmeye karar verdi. O sırada Ankara'da bulunan Başbakan İsmet İnönü, Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak, Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü(Aras), İçişleri Bakanı Şükrü Kaya ve çok sayıda üst düzey yetkili Atatürk'le görüşmek üzere İstanbul-Konya tren güzergâhı üzerinde bulunan Eskişehir'e geldiler. Atatürk, Ankara'dan gelen heyetle dört saat süren son derece önemli bir toplantı yaptılar.[160]

Atatürk, bu toplantının ardından Konya'ya hareket etti. 7 Ocak sabahı Konya'ya gelen Atatürk, Pınarbaşı İstasyonunda Konya Valisi Cemal Bardakçı ve Ordu Müfettişi İzzettin (Çalışlar) başkanlığındaki bir heyet tarafından karşılandı. 7 saat kadar burada dinlenen Atatürk saat 15.00'da Konya Gar'ına geldi. Atatürk'ün Konya'ya gelişini Cumhuriyet Gazetesi şöyle duyurdu. *"Soğuk sıfırın altında 20 olmasına rağmen bütün Konya halkı caddeleri doldurmuş, Atatürk'ü beklemektedir. Büyük Şef'in saat kaçta geleceği belli değildir. Valinin riyasetinde bir heyet Atatürk'ü karşılamak üzere il hududuna hareket etmiştir. Misafirlerin ikameti için Atatürk'ün Konya'daki Köşkleri, Meram bağlarındaki vilayet konağı hazırlanmıştır. Atatürk'ün Konya'da ne kadar kalacağı belli değildir."*[161]

Ulus Gazetesi ise *"Atatürk saat 15.00'de Konya Gar'ına geldi. Vagonlardan inip istasyon meydanındaki halk arasında yaya olarak tümen karargâhı önüne kadar gittikten sonra gene halk arasında geri döndüler. Kendisine çiçek veren öğrencilerle görüştüler"* demektedir.[162] Bu şekilde yarım saat kadar Konya'da kalan Atatürk yine halkın coşkun tezahuratları arasında trenlerine binerek Ulukışla istikametine doğru yurt gezisine devam ettiler.

Atatürk'ün Konya'ya son gelişleri 20 Kasım 1937'de olmuştur. Bu gelişleri Atatürk'ün doğu vilayetlerine yaptığı geziden dönüşü sırasında sadece uğrama niteliğindedir. 20 dakika kadar Konya Gar'ında kalarak burada Vali Cemal Bardakçı, Belediye Başkanı Şevki Ergun ve Ordu Müfettişi Fahrettin Altay'la görüştükten sonra tekrar trene binerek Konya'dan ayrılmıştı.[163]

SONUÇ

Atatürk, Milli Mücadele yıllarında stratejik öneminden dolayı, daha sonraki yıllarda ise gelişen olaylara karşı Türkiye genelini en iyi yansıtan yerlerden biri olarak gördüğü için, her önemli sosyal ya da siyasi olayın ardından Konya'ya gelmiş, şehirde halkla iç içe olarak halkın nabzını tutmuştur. Atatürk'ün Konya'ya gelişleri ile siyasi ve sosyal olayları yan yana getirdiğimiz zaman bu hakikat daha iyi anlaşılmaktır. Örneğin ilk gelişleri 3 Ağustos 1920, İstanbul Hükümeti'nin Konya'da Teali İslam Cemiyeti üyesi din adamı Zeynelabidin aracılığı ile Delibaşı Mehmet İsyanı'nın hazırlanmaya başladığı döneme rastlar. 20-23 Mart 1923 gelişleri Lozan Barış görüşmelerinin kesintiye uğradığı döneme; 17-19 Ekim 1925 gelişleri Terakkiperver Fırkasının kapatılması ve Şapka İnkılâbı'nın sonrasına; 18-19 Mayıs 1926 ziyaretleri Medeni Kanunun kabulüne; 18 Şubat-1 Mart 1931 gelişleri Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılması ve 1937 gelişleri Hatay meselesinin tartışıldığı dönemlere rastlamaktadır.

Atatürk, Konya'ya gelişlerinde sosyal ve politik gözlemi ön planda tutmakla beraber özellikle eğitim kurumları ile de yakından ilgilenmiş ve bir günden fazla kaldıkları her ziyarette çeşitli eğitim kurumlarını gezerek öğrenciler, öğretmen kadrosu ve öğretim kalitesi ile yakından ilgilenmiştir. Bu durum Atatürk'ün eğitime verdiği önemin büyüklüğünü göstermektedir.

Bütün bunlar bir yana Atatürk'ün derin ve duygusal bir Konya sevgisi de vardır. Duygusal sevgisinin köklerinde atalarının Konya'dan Selanik'e göç etmesinin önemli yeri vardır. Atatürk, atalarının Konya'dan göç ettiğini dil çalışmaları dolayısıyla zaman zaman Atatürk'ün sofrasında bulunma onuruna erişmiş olan dönemin Konya milletvekillerinden Naim Hazım Onat'a şu cümlelerle anlatmıştır: *"Konya benim dedelerimin öz vatanıdır. Onlar Rumeli'ye Anadolu'dan göçmüşlerdir."*[164] Aynı şekilde Atatürk'e yakınlığı ile bilinen tarihçi Enver Behnan Şapolyo'da Atatürk'ün baba tarafından dedelerinin Kırmızı Hafiz boyundan olduğunu yazar.[165] Bu boy Karaman bölgesinden Rumeli'ne göç ettirilen yörüklerdendir.[166]

Atatürk'ü derin ve samimi duygularla Konya'yı ziyaret etmesini sağlayan unsurlardan biri de hiç şüphesiz Mevlâna'nın fikirleri ve Mevlevilerin Milli Mücadeleye verdikleri destekten kaynaklanmaktadır. *"Ne zaman bu şehre gelecek olsam, içimde bir heyecan duyarım. Mevlâna düşüncelerimle benliğimi sarar. O çok büyük bir dahi, çağları aşan bir yenilikçidir"*[167] ve *" Mevlâna Müslümanlığı Türk ruhuna intibak ettiren büyük bir reformatördür... Mevleviliğe gelince o tamamen Türk geleneklerinin Müslümanlığa nüfuz örneğidir"*[168] şeklindeki sözleri Atatürk'ün Mevlana'ya duyduğu sevgiyi göstermektedir. Bu sevgiden dolayı Atatürk Tekke ve Zaviye'lerin kapatılması kanunundan sonra Mevlâna Dergâhını *"Asar-ı Atika Müzesi"* olarak halkın ziyaretine açık kalmasını sağlamıştır.

نصيحت

جرم مشهود حالنده

Öğüd Gazetesi'nin kapatılmasından sonra Konya'da yayınlanan (Nasihat Gazetesinin 6 Şubat 1920 tarihli sayısı

---

[151] Önder (1989) s.107-108; "Gazi'nin Konya'da Yaptıkları Tetkikat", Cumhuriyet 24 Şubat 1931.
[152] Konuşma metni için bak. Söylev ve Demeçler, c.2, s.302-303; "Gazi Hazretleri Konya'da Mühim Bir Nutuk İrat Ettiler", Cumhuriyet , 23 Şubat 1931.
[153] Söylev ve Demeçler, c.2, s.303.
[154] Başar, s.121.
[155] Önder(1989), s.115.
[156] "Gazi Dün Saat 15'de Konya'ya, Teşrif Ettiler", Cumhuriyet, 7 Şubat 1934; "Gazi Hazretleri Konya'yı Şereflendirdiler", Son Posta, 7 Şubat 1934.
[157] Bazı gazeteler Heyetin Atatürk'ü Çumra'da karşıladığını yazar, Ör: Cumhuriyet , 7 Şubat 1934.
[158] Son Posta, 7 Şubat 1934.
[159] Cumhuriyet ve Hakimiyeti Milliye, 7 Şubat 1934.
[160] Cumhuriyet, 7 İkinci Kânun (Ocak) 1937; Ulus, 7 Son Kânun(Ocak) 1937.
[161] Aysel (Konya Özel Muhabiri), "Konyalılar Büyük Şefi Bekliyor", Cumhuriyet, 7 İkinci Kânun (Ocak) 1937.
[162] Ulus, Son Kânun (Ocak) 1937.
[163] Önder(1989), s.118; Ekekon (Konya gazetesi), 20 Kasım 1937.
[164] Önder(1989), s.1.
[165] Enver Behnan Şapolyo, Kemal Atatürk ve Milli Mücadele Tarihi, Kanaat Kitapevi, Ankara 1944, s.15.
[166] Burhan Göksel, Atatürk'ün Soy Kütüğü Üzerine Bir Araştırma, Ankara 1988, s.5.
[167] Önder (1989), s.2.
[168] Önder(1989), s.2.

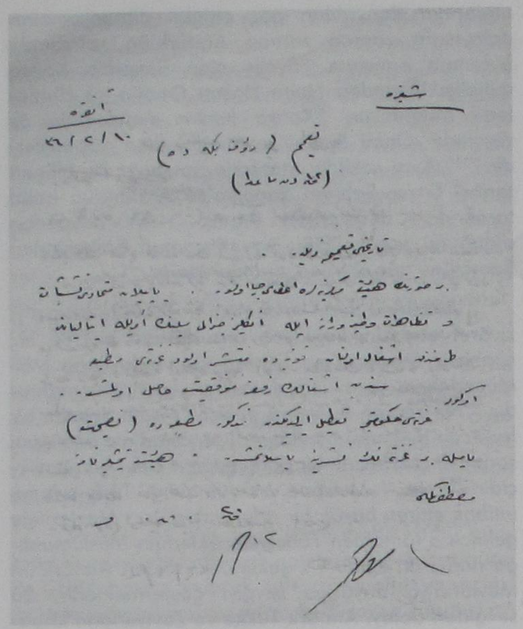

Öğüd işgalinin kaldırıldığına dair
Mustafa Kemal'in genelgesi

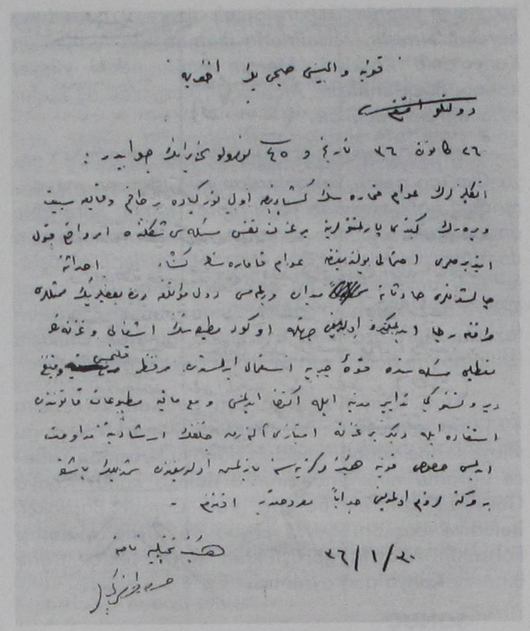

Öğüd Gazetesi'nin İtalyanlar tarafından,
işgali konusundaMustafa Kemal'in
Konya Valisi Suphi Bey'e telgrafı

2 Nisan 1922 Atatürk rus Delegasyonu ile Nalbant Okulunu Ziyareti (Kazım Dirik Arşivi)

2Nisan1922 Atatürk'ün Konya Nalbant Mektebini Ziyareti

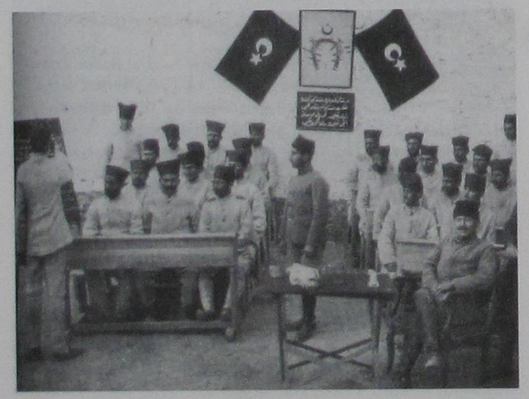

2 Nisan 1922 Nalbant Okulunda Bir Ders

2 Nisan 1932 Atatürk Sovyet Büyük Elçisi İle Birlikte
Akşehir Yolunda

CUMHURİYET DEVRİ KONYA BASINI VE GAZETECİLERİ

Yard. Doç. Dr. Caner Arabacı*

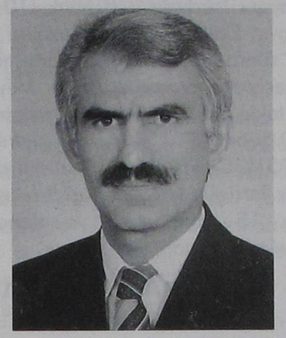

1954 Beyşehir-Konya doğumludur. İlk ve orta tahsil ardından Selçuk Eğitim'i bitirdi.

Mezuniyetten sonra bir süre gazetecilik yapıp öğretmenlik görevi aldı. Bu arada yüksek lisansta Millî Mücadele Dönemi Konya Öğretmenleri'ni, doktorada Osmanlı Dönemi Konya Medreseleri (1900–1924)'ni hazırlayarak tamamladı. S.Ü.'ne geçerek değişik kademelerde görev aldı. Halen aynı üniversitenin İletişim Fakültesinde çalışmaktadır. Evli ve yedi çocuk babasıdır.

Şahin Bey (1987), Millî Mücadele Dönemi Konya Öğretmenleri (1991), Yavuz Selim (1992), Selçuklular ve Konya (Y. Küçükdağ ile birlikte 1994), Osmanlı Dönemi Konya Medreseleri 1900–1924 (1998), Geçmişten Günümüze Konya Ticaret Odası 1882–1999 (1999) gibi kitaplar yanında editörlük eserleri (Konya Kitabı VI, 2003; Konya Kitabı VII, 2004) ile yayınlanmış birçok tebliğ ve makaleleri bulunmaktadır.

* *S.Ü. İletişim Fak. Gazetecilik Bl. Öğretim Üyesi.*

ÖZET

Konya, Cumhuriyet'ten önce etkin bir basına sahiptir. Özellikle Millî Mücadele'de, Konya gazeteleri ülke çapında etkili olmuşlardır. Cumhuriyet'ten sonra o basın tecrübesi, yeni gazete ve dergilerin çıkmasına ortam sağlar. Yüzü aşkın gazete ve dergi yayınlanır. 1945'e kadar tek parti yönetiminin sıkıntılarını yaşayan basın, bu tarihten itibaren yeniden canlanır. 1960, 1970 kesintilerini 1980 darbesi sürdürse de 1980'den sonra tekrar gelişir. Gelişme, şehir nüfus ve ekonomisine paralel olmuştur. 1990'dan sonra, özel radyo ve televizyonların medya kapsamı içinde yayına başlaması, yazılı basını geriletmez. Kurum, gazete ve dergilerinin çoğalması, yayın alanına zenginlik katar. Yarım asırdan fazla çıkan gazeteler ve basın kuruluşlarının varlığı, yerel basının kurumsallaştığını göstermektedir. Bu birikim; sadece ilde değil ülke çapında tanınmış çokça gazeteci ve yazarı yetiştirmiştir.

ANAHTAR KELİMELER:

Basın, Konya Gazeteciler Derneği, Gazete.

KONYA'S PRESS AND NEWSPAPERS OF REPUBLICAN PERIOD

ABSTRACT

Konya had an effective press before Republic. Especially in the National Struggle, Konya's newspapers became effective nationwide. After The Republic, that press experiences accounted for emerging of new newspapers and magazines. More than a hundred newspapers and magazines were published. Press had some troubles in single-party era until 1945 and then it waken up. Although 1960's and 1970's calmness was continued by 1980 military coup, it developed after 1980. This development was suitable according to the City's economy and population. Even though private radios and TV channels started broadcasting as a media, press did not deteriorate. Increasing of association, newspapers and magazines adds richness to press. Existing of newspapers and press associations which have been published for 50 years shows institutionalization of press. This accumulation trained a lot of well-known writers and journalist not only in the city but also nationwide.

KEYWORDS: Press, Konya Journalists Association, Newspaper.

GİRİŞ

Anadolu'da Konya basınının ayrı bir yeri bulunmaktadır. Köklü geçmişi, tarihî, sosyal birikiminin zenginliği, Anadolu Selçuklu Devleti'ne uzun süre başkentlik yapmasından sonra da siyasi-sosyal merkez olarak varlığını sürdürmesi, çevrenin ekonomik, eğitim, kültür, ticaret merkezi olma özelliğini sürdürmesini sağlamıştır. Karamanoğlu devrinde olduğu gibi Osmanlı devrinde vilayet merkezi olarak, büyüyen Konya, devlet içinde konumunu bir yönüyle korumuştur.

Bu durum kültür, gelenek-görenek itibariyle şehri çevrenin ilgi odağı yapmaya devam ettirmiştir. Tanzimat'tan sonraki düzenlemede de benzeri bir durum vardır. Osmanlı Devleti'nde merkezi basının yayına başlamasından çok sonra da olsa vilayet merkezlerine matbaaların verilmesi üzerine yerel basın çıkmaya başlamıştır. Konya'da bu doğrultuda ilk gazete matbaanın resmen şehir merkezine getirilmesinden sonra Konya adıyla Vilayet gazetesi olarak ilk defa 1870'te yayına geçer. Bu resmi gazete, 1932 yılına kadar varlığını sürdürür. Özel gazeteler, Konya vilayet gazetesinin yanında asıl 1908'den sonra çoğalarak atağa geçerler. *Anadolu* (1908–1909), *Meşrik-ı İrfan* (1908-913), *Hakem* (1908-1910), *Şems* (1909-1909), *Babalık* (1910-1952), *Çiftçi* (1909-1910), *Konya Osmanlı (1911-1915), Tekâmül (1914), Hançer* (1917) gibi gazeteler çıkartılır.

Yalnız Konya basınını asıl öne çıkaran dönem Millî Mücadele yıllarıdır. Birçok yerde gazete, dergi yayınlanmasına rağmen o dönemde Konya basını, ülke çapında etkilidir. Başta *Babalık* ve *Öğüt* olmak üzere yayınları ile vatan müdafaasının yanında hatta "önünde" saf tutarlar. *Babalık*'ın eki olarak *Telgraf Haberleri* (1918), *İntibah* (1919-1920), *İbret Konya (1919-1920), Öğüt* (1917-1923) gibi gazeteler ve *Hak Yolu* (1919), *İrşat* (1919) dergiler yayınlanır. Cumhuriyet kurulmadan önce Mustafa Kemâl'in bizzat çıkış masraflarını karşıladığı *Halk* adında bir gazete, 1923'te Konya'da 43 sayı yayınlanmıştır[1]. Onun için Cumhuriyet kurulduğunda Konya'nın 53 yıllık bir basın tecrübesi bulunmaktadır.

Bu tecrübenin ilk yaşandığı yer Konya vilayet gazetesidir. Başlangıçta özel gazeteler çıkmadan 38 yıl tek başına yayınlanan bu vilayet gazetesi, memur, muhabir her çeşit kalem erbabının ilk yazı tecrübelerini kazandığı yerdir. Sonra Konya basının özel yetişme yeri gibi benzer görevi 1910-1952 arasında çıkan *Babalık* üstlenir.

Babalık, 6 Ocak 1910'da haftalık çıkmıştır. 1921'de günlük yayınlanır. Cumhuriyetten itibaren bazen haftanın bazı günleri iki ve dörder sayfa yayınlanır. Tek parti yönetimini desteklemektedir. Bunu haberlerini verirken bile açığa vurur. Diyelim ki Ereğli'de belediye seçimleri olmuş ve CHP adayları seçimi kazanmıştır. Gazete haber altına şöyle not düşer: "*Babalık*/ Hakşinas Ereğli halkının gösterdiği rüşd ve basiret elhak şayanı takdirdir." (*Babalık*, 10 Mayıs 1927, s.3). Bu tavır, *Ekekon*'un parti gazetesi olarak çıkarılmasından sonra değişmeye başlamıştır. Çok partili hayata geçişten sonra ise DP'ye meyilli bir yayın politikası takip edilir. Güçlenen gazete, gün aşırı çıkarken 20 Şubat 1951'te günlük çıkarılır (*Babalık*, 5 Mart 1951). Devrin iktidar partisini desteklemektedir. Ama ilan alma sorununu çözemez. Yaşayabilmek için 15 günde bir yayınlanacağını açıkladığı 1952 yılında tamamıyla kapanır.

1923 – 1928 ARASI KONYA BASINI

Cumhuriyetin ilânından Harf İnkılâbı'na kadar bütün basın-yayın faaliyetleri, Osmanlıca/Arap Alfabeli Türkçe yazı ile yapılmıştır. 1 Kasım 1928'den sonra basının yaşaması güçleşmiştir. Çünkü okuyucu kitlesi hazır olmadığı gibi, yeni alfabe ile gazeteyi çıkaracak eleman, teknik malzeme yönünden de sıkıntı bulunmaktadır. Onun için devlet, yaşamasını istediği gazeteleri desteklemiş, diğer gazeteler, yayınlarına son vermek durumunda kalmışlardır.

Konya, Cumhuriyetin ilânında sadece iki gazeteye sahiptir: Vilayet gazetesi *Konya* ve *Babalık*. Bunlar dışında öncekilerden hiç birisi cumhuriyet devrini göremezler. *İntibah, İbret* 1920'de Delibaş Vakası sırasında kapanmıştır. Dergilerden Hak Yolu ve İrşat da uzun ömürlü olamamışlardır. Millî Mücadele'nin sesi olan Öğüt, Anadolu'da ilk günlük yayınlanan, yine iki vilayette birden ilk defa çıkan gazete olduğu halde her nedense 1923'te kapanmış, sahibi matbaacılığa Ankara'da devam etmiştir. Geriye 1870'lerden bu yana devam eden vilayetin resmi gazetesi *Konya* ile *Babalık* kalmaktadır. *Konya*, Harf İnkılâbı'ndan sonra 1932'ye kadar yayınını sürdürür. *Babalık*, basın içinde en dirençli olandır. Harf İnkılâbı'ndan sonra 1952 yılına kadar yayınlanmaya devam eder. 1930'da ilk yayıncısı Yusuf Mazhar vefat ettiği halde eşi Nedime Babalık ve kayınbiraderi Afif Evren gazetenin yaşaması için gayret edeceklerdir.

Belirlenen dönem içinde Konya'da çıkan tek gazete *Hedef*'tir. 12 Mayıs 1924 tarihinde haftalık siyasi gazete olarak neşredilir. S. R. (Server Rifat), tarafından çıkartılan gazete, basıldığı halde halka arz edilmeden ortadan kaldırılmıştır. Önder'in, halktan dinleyerek not ettiği bu bilgiler (1949, 28) daha yayın hayatında görülmeden halk tepkisini çekmesi bakımından ilginçtir. Zaten Millî Mücadele dönemi canlılığını yitiren

[1] Halk (1923) Konya'da Yayınlanan Kemalist Bir Gazete, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını, Ankara 2008

basın üzerindeki bu durum açıklığa kavuşturulmayı bekleyen noktalara sahiptir. Dönem itibariyle, savaş yıllarında gelişip güçlenen yerel basının köreldiği görülmektedir. Cumhuriyetle daha canlanması beklenen yerel basının bu durumu, yeniden merkezi basına dönülmesinden kaynaklanmaktadır. Sosyal değişim ve dönüşüm için merkezden başlatılan çalışmalar, merkezi basını veya merkez ile bütünleşmiş basını öngörmüştür.

1928–1945 ARASI KONYA BASINI

Harf İnkılâbı'ndan sonra 1945'e kadar Konya basınına bakmak anlamlı olacaktır. 1930'daki çok partili hayat denemesi ardından üçüncü ve daha uzun süreli çok partili hayata geçiş zamanı olarak 1945'e kadar tek parti yönetimi ve basın rejimi hâkim karakteri oluşturmaktadır.

Bilindiği üzere 1924-25'teki çok partili hayat kısa sürmüştür. 1930'daki deneme ise basın hayatını canlandırmıştır. Bu doğrultuda Konya'da *Duygu* gazetesi çıkartılır. İki sayfa ve sayısı 5 kuruş olan gazete, Cevdet Tahir (Arıkut) tarafından yayınlanır. Cevdet Tahir aynı zamanda sahibi, yazı işleri müdürüdür. Başlığı altında, *"Hakkın dileği, halkın dilidir. Cumhuriyetçiliğin mürevvicidir* (güdücüsü)" yazılan gazete, tek parti karşısına çıkartılan devrin denge ve deneme partisi Serbest Cumhuriyet Fırkası doğrultusunda yayın yapmaktadır. Menemen olaylarına gebe olan bulanık siyasi ortamda Serbest Cumhuriyet Fırkasının kapanması ardından gazetenin de kapandığı tahmin edilmektedir.

Dönem içinde *Duygu*'dan sonra, *Yeni Anadolu* (1932-1934), *Konya Ticaret Gazetesi* (1933), *Yeni Ses* (1934-1939), *Yeni Ses Babacan* (1939-1940), *Yeni Babacan* (1941), *Zaman* (1934), *Çağ* (1934-1936), *Ekekon* (1935-1950) gazeteleri çıkmıştır. Bunlardan *Yeni Anadolu*, meşhur popüler tarihçi Cemal Tahir (Kutay)'in Konya'dan bir ortakla (Remzi) çıkardığı bir gazetedir. Sloganı, *"Yevmi, siyasi, cümhuriyetçi, halk gazetesi"* olan gazete, matbaası ile birlikte Ankara'ya taşındığı için Konya'da yayını sona ermiştir.

Konya Ticaret Gazetesi, Konya Ticaret Odası'nın yayın organı olarak, oda üyelerini bilgilendirmek üzere çıkarılan bir kurum yayınıdır. Odanın bilinen ilk gazetesidir. Bundan sonra oda, *Konya Ticaret ve Sanayi Odası Gazetesi*, *Konya Ticaret* gibi gazeteler çıkartacaktır. Konya Ticaret, haliyle, Konya Ticaret ve Sanayi Odası'nın bölünerek iki ayrı oda olmasından sonra 1974'te yeni adını almıştır.

Yeni Ses, *Yeni Ses Babacan*, *Yeni Babacan* gazeteleri, 1934'ten itibaren birbirlerinin devamı mahiyetinde 1941'e kadar çıkmışlardır. Yeni Ses, tek parti devrine uyum sağlamakla birlikte eleştirel yaklaşımı da elden bırakmayan bir gazetedir. Konya'da sosyal değişimi hızlandırmak için çokça açılan, halkın "Kızlı Kahve" diye adlandırdığı bayan çalıştıran müzikli kahveleri, kültür evi olarak görevini yerine getiremeyen kurumları eleştirebilmiştir.

Gazete, 19 İkinci Teşrin 1934 tarihli 12. Sayısında Anadolu basınının durumunu yine benzer bir yaklaşımla verir. Tacettin Cavit'in kaleme aldığı "Anadolu Gazetelerini Koruyalım" başlıklı yazıda İstanbul basınının; yeterince güçlü olduğu, masraflarını karşılayabildiği belirtilerek, korunması gereken birileri varsa onun Anadolu gazeteleri olduğuna değinilmektedir: *"Geçen gün bir İstanbul refikimiz, gazetelerimizin kâfi miktarda satış yapamadıklarını söyleyerek devletin bu işe yardım etmesi fikrini ileri sürdü. Refikimizin bahsettiği gazeteler, tabii ki İstanbul gazeteleridir. İstanbul gazeteleri yevmi 10-12 bin arasında baskı yaparlar ve satışlar vasati on bindir. Çalıştırdıkları işçi, vesaire masraflarını hesaplarsak satıştan gelen para ile baş başa gelir. İlandan aldıkları para da –her gazetenin temelini bu teşkil edermüesseseye kalan kârdır."* Onun için İstanbul gazetelerine değil Anadolu gazetelerine bakmak gerekmektedir: *"Ortada yardım edilecek, dertleri ile uğraşılacak gazeteler varsa –ki çoktur- gözlerimizi Anadolu'ya çevirmek lazım gelir. Memleketin dört bucağında bin bir ihtiyaç içinde kıvranarak –kâr gayesinden tamamı ile uzak- etraflarına birer titrek mum gibi ışık vermeğe çalışan irili, ufaklı, kısalı, uzunlu, resimli, resimsiz bir sürü gazete vardır. Bunların hemen hepsi, hiçbir yerden yardım görmeksizin, yukarıda söylediğimiz gibi, kâr gayesinden uzak, sırf memlekete ufak bir hizmet olsun diye, bütün hayatlarınca dindirler. Onların muhitleri bir gazeteyi besleyecek kadar mümbit değildir; bu çoraklık ekserisini öldürür. Yaşayanlar ise bir ölü kadar cansızdırlar. Tekrar ediyoruz; ortada, gazetelere yardım mevzubahis ise evvela Anadolu gazetelerini düşünmek lazımdır."*

Sadece *Yeni Ses* değil, Anadolu gazeteleri, üst düzeyde sıkıntıda olmalı ki gazetenin, 25 Mart 1936 tarihli 298. Sayısında yine aynı konu yine baş sayfada gündeme taşınır. Bu defa haber konusu "Vilayet Umumi Meclisi"nin toplantısıdır. İl Genel Meclisi üyeleri, aynen seçilmişlerdir. İl Özel İdaresinin desteğine ihtiyaç vardır. Bu durumu, "Sayın Kurultay Üyelerine/Anadolu Gazeteleri" başlığı altında bir yazı ile duyurulur. Yalnız ilgi çekici olan, yazı *Yeni Ses*'te yayınlanmasına rağmen imzanın "(*Babalık*) Konyalı" olmasıdır. Meclis üyelerine şöyle seslenilmektedir: *"Sayın üyeler bilirler ki, Kurultayın geçen devre toplantısında Konya'da çıkan gazeteler –Kırk yılda bir- yardım istemişlerdi. Ya aldıran olmamış, ya da Kurultayın dağılmasına rastladığı için ses çıkmamıştı. O dileği bu devre toplantısı başında anarak tazeliyorum. Kendileri Konya gazetelerinin hiz-*

metlerini unutacak kadar nâhakşinas değildirler tabii. Bir Anadolu gazetesinin, Özel bütçeden yılda payına birkaç yüz lira düşen bir spor kulübü kadar mutlu olup olmadığı bu kez kesin olarak aydınlanacak ve anlaşılacaktır." Gazetelerin sayfalarındaki pejmürdelikten, kullandıkları yarı dökük hurufatın sayfaya çıkardığı eskimiş yazı izine varıncaya kadar döküldüklerini suretlerinden anlamak mümkündür. Ama birinci sayfalarından kamuoyuna açık bir şekilde yardım taleplerini bu kadar üst perdeden ilan etmeleri sıkıntının 1930'lu yıllarda dayanma sınırlarını zorladığını düşündürmektedir.

GAZETE ÇIKARMANIN GÜÇLÜĞÜ

1930'larda gazete çıkarmanın güçlüğünü, gazetesinin ikinci yaşını kutlama yazısında Tacettin Cavit, çevrenin sözleriyle şöyle ortaya kor: *"Zavallı çocuk, basımevi açmış, gazete çıkaracakmış.. Birkaç gün çıkarır, ondan sonra istop!.. Hiç Anadolu'da gazete yaşar mı?"* "Hiçbir yerden yardım görmeksizin sırf kendi gayreti ile yürüyen gazeteler" için bir yıl yaşamak gerçekten başarıdır. Bunun kendileri de farkındadır: "Konyamızda bugüne kadar bir haylı gazete çıktı.. Bunların hemen ekserisi birçok orunlardan yardım gördüler. Buna rağmen bugüne kadar yaşamak imkânını elde edebileni ancak 'Babalık' refikimiz olmuştur." Gazete, "Yaşamak isteyenin her müşkile ve her mâniaya rağmen, yaşayabileceği" kanaatindedir.

Dönemin kuşatıcı atmosferi açıktır. Gazete, başyazıda muhalif tavrını bile tek partiye sığınarak, ona bağlılığını ilan ederek ortaya koymaktadır: *"Zaman zaman bazı mahalli işler bizi mücadeleye sevketti. Bazı müessese başkanları ile muhakemelere gittik. Bunların içinde, isminin başında 'saadetlû' yazılmasını isteyenler vardı. Karşılaştığımız mesleki birçok müşküllere rağmen yolumuzdan ayrılmadık, halkın menfaatlerini her şeyden üstün tuttuk. Cumhuriyet Halk Partisi'nin sarp, çetin, fakat ülküye götüren yolundan ayrılmadık."* (*Yeni Ses*, 1 II. Teşrin 935, Yıl:2, S.235).

Dönem gereği, gazete özgürlüğü, tek partinin "sarp, çetin, fakat ülküye götüren yolundan ayrılmamakta" bulmaktadır. Bu anlayışı pekiştiren bir haberi de Ekekon 28 Mayıs 1935 tarihli 60. Sayısında "Türkiye Birinci Basın Kurultayında B. Şükrü Kaya Cumhuriyetin basına verdiği önemden bahsetti" başlıklı haberinde verir. İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'ya göre: "Gazeteyi çıkaranların, yazanların, basanların da kamusal işlerde ödev almış insanlardan sayılması" gerekmektedir. Basın çalışanları kamu görevlisi gibi algılanınca gerisi şöyle gelmektedir: "her işte olduğu gibi basın işlerinde de devletin, yardımı ve kontrolü ve kurumlarda çalışanlarla işbirliği etmesi bir zarurettir." Basını bir güvenlik sorunu gibi algılayan içişleri bakanlığı tarafından onun salonunda toplanan basın kurultayında, devlet yardım ve kontrolünün tescillenmesi, basının tek sesli hale gelmesi, temsil gücünün zayıflaması anlamına gelmektedir.

OLGUN BİR TARTIŞMA

1935'te *Yeni Ses* ile *Ekekon* arasında derinlerde fikri farklılığın yer aldığı bir kalem kavgası yaşanır. Yalnız işi şahsiyata dökmek, küfür vb. kalemi de küçülten tavır iki tarafta da yoktur. Dönem için örnek olması bakımından vermekte yarar vardır.

Yeni Ses, doğrudan devrin tek partisi tarafından çıkartılan gazete ile zaman zaman sürtüşmeye girmeyi göze almaktadır. Bunlardan birisi ekmek fiyatları ile ilgilidir. Belediye, ekmek fiyatını altı kuruşa çıkarmıştır. Haber şöyledir: "Ekmek 6 kuruş. Uray (belediye), yaptığı denemede bu sonuca vardı! Birkaç günden beri yapılacağını yazmış olduğumuz ekmek deneme işi yapılmıştır. Dere değirmenlerinde öğütülmüş olan unlardan Uray özel komisyonunca yapılan Halk ekmeği Urayca maliyet fiyatına olarak 6 kuruştan satılmıştır. Buna göre inceleyecek olursak buğdayın kilosu 7,5 kuruştan alınmıştır. Dere'ye gitme ve getirme, üğütme, finans resmi, furuncu ve yapıcılık harcanmaları da dâhil olduğu halde ekmeğin kilosu altı kuruşa mal olmuştur." (*Yeni Ses*, 13 II. Teşrin 935). Görüldüğü üzere haberde bir tenkit, kınama gibi muhteva yoktur. Hatta ekmek fiyatının belediye tarafından halka indirimli, maliyetinin altına satıldığı yolunda bilgilendirme vardır. Ama bunlardan nedense Ekekon alınmıştır.

Ekekon'a gazete "Ekmek Meselesi" başlığı altında cevap yetiştirir: *"Ekekon* diyor ki: 'Bizim ne unculukla, ne buğdaycılıkla ilgimiz yoktur! Dünkü Ekekon refikimizde, çok garip, garip olduğu kadar da çirkin bir fırka ile karşılaştık. Bu arkadaş, ekmek işine temas ettikten sonra, sözü, şehrin çok hayati bir işi ile ilgilenen, yani ekmek meselesini kovalayan bizlere getiriyor ve diyor ki: 'Belediyenin aldığı kararların bütün yurt basınınca beğenilişinin Konya'mızı sevindirmesi gerekirken, bazı arkadaşlarımızın bundan memnun kalmamaları ve çirkin başlıklarla ve üstü karalanmış yazılar yazmasını garip bulduk.. Bizim ne unculukla, ne buğdaycılıkla ilgimiz vardır.' Bu arkadaşa hemen şu cevabı vermek mecburiyetinde kalıyoruz: 1- Gazetelerin ödevi her şeyi hoş görmek, alkışlamak değil, iğrileri, yanlışları bulup ortaya koymak ve bunların düzelmesine âmil olmaktır. 2-Çirkin yazıdan kastedilen mânâ nedir?.. Öyle anlaşılıyor ki, arkadaş, yapılan tenkitleri hoş görmemekte ve her şeyi beğenmemizi, alkışlamamızı istemektedir. Ona göre her hangi bir kimseyi veya işi tenkit etmek çirkindir. 3-Üstü karalanmış yazılardan kastedilen, her halde,

ötey günkü gazetemizde, basılırken vuku bulan eziklikler olsa gerektir. 'Üstü karalanmış yazılar' tabirini ancak basım işlerinden anlamayan ağızlardan işitmek kabildir. Eğer bu gazetenin yazarı bir parçacık olsun, matbaacılık işinden anlasaydı bunun makineye düşen bir çizginin ezilmesinden ileri geldiğini kavrar ve bu kadar komik ve ürkek bir vaziyette kalmazdı. 4-'Bizim ne unculukla ne de buğdaycılıkla ilgimiz yoktur' buyruluyor. Konya gazetelerinden hiç biri böyle bir isnat veya imada bulunmamıştır. Ve böyle bir meseleyi ilk defa ortaya atan da Ekekon olmuştur. İstanbul basınının takdir eder şekilde yazılarına gelince, bunların bir kısmı *Ekekon*'un sayfalarından iktibas edilmiştir. Bir kısmı da, dün arkadaşımızın karalanmış yazılar dediği kısımda işaret ettiğimiz gibi, bazı aytarların (muhabir) gönderdiği yazılardır." (*Yeni Ses*, 14 II. Teşrin 935, S.244, s.1).

Ekekon, bu yazıya "*Yeni Ses* arkadaşımıza" başlığı altında Z.Ç. (Ziya Çalık) imzasıyla uzun bir cevap vermekte gecikmez. Çalık'a göre herkesin bir mesleği bulunmaktadır. Operatöre kasaplık yaptırılamayacağı gibi sünnetçiye de apandisit ameliyatı yaptırılamayacaktır. Yazarın da dizgi işlerinden anlamaması normaldir. "Yeni Ses gibi gündelik, siyasal bir ülkü gazetesi 'ayıptır baylar' diye yazı yazmamalıydı.. Beş yüz bin lira borçlu bir uraya, caddeleri niçin asfalt yaptıramıyorsun, denemeyeceği gibi, garanti kilometrik'i düşünerek Almanların yaptırdıkları zikzaklı demiryolunu, yol kısalsın diye değiştiremeyiz.. Urayın geliri 150.000 olmayıp da 1.500.000 olsaydı, inan ki bizim yazmamıza lüzum kalmadan Konya, Orta Anadolu'nun incisi olurdu.. Sizin beğenmediğiniz işlere geleyim. Bunlardan birincisi çalgılı kahvelerdir; değil mi? Kapanmadı, kapanamazdı, çünkü bunlar halkın bir zümresinin ihtiyacına cevap veriyor da ondan. Eğer, kötünün yerine yenisini koyarsanız iş değişir, o yerler kendi kendilerini kaparlar.. Siz, caz'ı seviyorsunuz, falan prima donanın şakrak sesine bağlandınız diye, benim zavallı Bayan Fatma'nın nezleli sesi ile okuduğu, 'ince çayır biçilir mi' şarkısını beğendiğime kızamazsınız ya. Ahlak polisi, bu toplantının ulusal bir kötülük yapıp yapmadığını görür.. Sayın arkadaşım; tenkitte herkes serbesttir. Siz beğenmezseniz, ben beğenirim. Ben beğendiğimi madde, örnek göstererek beğenirim ve yazarım, siz de aykırısını yapın." Halkevi tenkitlerine kendisinin de katıldığını belirten Çalık, halkevi çalışmalarına destek vermeye çağırarak kendilerini şöyle tanımlar: "Devrim davasını özüne mal eden ülkülü ve inançlı adam.." Belediye çalışmaları hakkındaki müdafaası ise şöyledir: "Konya, gücünün yettiğince çalışıyor, özle çalışıyor, siz beğenmiyor ve görmüyorsanız bu beni ilgilendirmez." (*Ekekon*, 16 İkinciteşrin 935, S.202, s.2-3).

GAZETELERE KISA BAKIŞ

Yeni Ses, 9 Nisan 1939 tarihinden itibaren de *Pazar Günleri Çıkar Akşam Siyasi Gazetesi* olur. Aynı yıl Ekim 1939 tarihinden itibaren gazetenin ismi *Yeni Ses Babacan* olarak değiştirilir. 20 Aralık 1940 tarihli nüshasından sonra kapanır. Bundan sonra *Yeni Babacan* adıyla 11 Ağustos 1941'den itibaren tekrar bir süre yayınlanır.

Zaman, aynı döneme yakın olarak üç defa çıkmış bir gazetedir (1934, 1949, 1960). İlk olarak, 1 Ocak 1934'te yayın hayatına başlayan gazete, Aralık 1934'te dilde sadeleştirme çalışmaları doğrultusunda Çağ adını alarak 28 Aralık 1936'da kapanıncaya kadar yayınına devam eder.

Çağ'ın, "Severim Ben Ayşe'yi" başlığını taşıyan şiiri ilgi çekicidir. İlk bakışta sevda şiiri gibi gözükse de vurgulan çok daha farklı değerlerdir:

"Suzan'da vefa yoktur / Severim ben Ayşe'yi / Onu tanıyan çoktur / Severim ben Ayşe'yi.

"Ayşe yerli kullanır / Hem savaşa yollanır / Saç arkada sallanır / Severim ben Ayşe'yi.

"Suzan boyar dudağı / Allık ister yanağı / Belli olmaz durağı / Severim ben Ayşe'yi.

"Ayşe çiftlik çevirir / Bütün işi evirir / Durmaz iplik iğirir / Severim ben Ayşe'yi.

"Suzan barlardan çıkmaz / Söndürür ocak yakmaz / Hem de kocayı takmaz / Severim ben Ayşe'yi.

"Ayşe kızıllık çalmaz / Kaçar israfa dalmaz / Gözüm arkada kalmaz / Severim ben Ayşe'yi."

Şiir, "Ali Ulvi"ye aittir (Çağ, 15 Aralık 1934, s. 4). Bu dizeler; Eylül 1939'da Konya'dan Hicaz'a ailesi ile birlikte göçen (Düzdağ, 2007, I/245), genç bir Hafız, geleceğin ünlü şairi, Hacıveyizade İbrahim Efendi'nin oğlu Ali Ulvi Kurucu'nun, bilinen ilk şiirlerinden biri olmalıdır. Batı kültürü ile yerli millî anlayışın Suzan ve Ayşe üstünden anlamlı bir kıyası verilmekte, değişimle birlikte insanoğlunun değişmeyen güven duygusunun kaynaklarına dikkat çekilmektedir.

Konya basınında önemli bir yere sahip olan *Ekekon* bu sıra, 14 Mart 1935'te, *Gündelik siyasal, ulusal gazete* alt başlığıyla CHP İl Yönetimi tarafından yayınlanmaya başlar. Aslında Konya Vilayet Matbaası olduğu halde Cumhuriyet Halk Fırkası (CHF)'na verilen *Ekekon* Basımevi'nde basılmaktadır. Sahibi Şevki Ergun, yazı işleri müdürü Ziya Çalık'tır. Gazete amblem olarak, CHF'nın kırmızı renkli altı oku üzerinde yer alan Konya Atatürk Anıtı'nı kullanır. Gazetenin sahibi Şevki Ergun, 1930-1938 arasında Konya Belediye Başkanı, ardından da 6.7. ve 8. Dönemlerde olmak üzere üç dönem Konya milletvekilidir (Aytekin, 2003, 167). *Ekekon*, 1 Mayıs 1950

tarihli son sayısına kadar on beş yıl yayınlanmıştır.

1945-1960 ARASI KONYA BASINI

Konya basınında Millî Mücadele dönemine benzer bir canlanış bu dönemde ortaya çıkar. *Babalık, Ekekon* gibi gazeteler devam ederken bunlara yenileri eklenir. *Selçuk* (1945-1950,) *Akyokuş* (1947-1949), *Küme* (1948-1949), *Yeni Konya* (1949-), *Yeni Meram* (1950-), *Öğüt* (1950- 1952), *Gürses* (1950-1952), *Bizim Şehir* (1952), *Mengene* (1952), *Bizim Mengene* (1953), *Ney-Sanat-Edebiyat* (1953), *Durak* (1953-1954), *Kervan* (1954, 1962-1963), *Öz Demokrat Konya* (1957-1960), *Işık* gazetesi (1958-1964) gibi on yedi ayrı gazete dönem içinde çıkmıştır. Gazetelerden ikisi günümüze kadar yayınını devam ettirerek varlığını sürdürmeyi başarabilmiştir. Bunlardan *Yeni Konya* birçok defa el değiştirse de *Yeni Meram* aynı ailenin elinde olarak bugünlere (2009) ulaşmıştır.

Dönem gazeteleri başlangıçta, Türkiye'nin tek parti yönetiminden çok partili hayata geçiş atmosferini yansıtan bir geçiş sürecinin ürünüdürler. Onun için ağırlık DP yanlılığındadır. Ortak denebilecek yayın tarzında ise ABD'ye meyyal, komünizm ve Rusya aleyhtarı bir yayın görülür. Hatta *Babalık* başta olmak üzere Konya gazeteleri, Amerikan gazetelerinden aldıkları karikatür vb. Rusya'yı, Stalin'i küçültücü malzemeleri kullanırlar. Bunlara, Rusya'nın asırlar ötesinden gelen güneye inme, Türk ve İslâm ülkeleri üzerinde yayılmacı emeller taşıyan tavrının tepkileri denebilir. Yalnız Amerika belirtilen konuda, o sıralar günümüzde olduğu gibi yeterince deşifre olmamıştır. Onun için bu tür yayınlara, İkinci Dünya Harbini bitiren dünyayı paylaşma anlaşmalarında Türkiye'nin, Amerikan bloğuna verilmesinin etkilerinin, basın kanalıyla kamuoyuna yansıması olarak da bakmak mümkündür. İç siyaset açısından gazeteler, belirli rollere sahiptirler. *Ekekon, Öğüt*, başlarda *Selçuk, Kervan* CHP yanlısı yayın yaparken; *Yeni Meram, Mengene, Öz Demokrat Konya* gibi gazeteler, DP yanlısı tavır alırlar. Bu durum gazetelerin, çıkış tarzları ve dayanacakları yer, aynı zamanda hedef kitleleri ile ilgilidir. II. Meşrutiyet'le başlayan parti gazeteciliği anlayışı, pörsüse de devam etmektedir.

Yalnız kısa sürede birbirine zıt denebilecek tavırlar takınan yayın organları ve yayancılar da ortaya çıkar. Bir örnek olarak anmak gerekirse *Gürses*, Hasan Gücüyener tarafından DP karşıtı yayın olarak 1950'de çıkartılmıştır. Aynı kişi, *Öz Demokrat Konya* gazetesini 1957'de DP'nin bir çeşit yayın organı olarak çıkartacaktır. Benzeri gel-gitler gazetecilerde de görülür. Bu durum önemli bir kişilik zaafı olarak mı değerlendirilmelidir? Burada yayıncı ve gazetecileri eleştirmekten çok yetişilen ortamın ve fikri düzeyin değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Tevfik Fikret'in, *Rübab-ı Şikeste*'sinin başında kendini tanımlamak için söylediği, *"Fikri hür irfanı hür vicdanı hür bir şairim"* tanımlaması, ilk cumhurbaşkanı tarafından da benimsenmiştir. M. Kemal, Cumhuriyet'in *"Fikri hür irfanı hür vicdanı hür nesiller"* istediğini vurgular. Fakat tek parti rejimi, totaliter yaklaşımlar; kişilikleri, özgür tercih ve kendini ifade etme ortamını yok ettiği için şahsiyeti oturmamış, iki kimlikli, güce göre şekil alan tipler yetişmeye başlamıştır. Basın, toplumun aynası olduğu için, bu sosyal alt yapı, "aynada" geriye yansımıştır, denilebilir. O yansıma darbe sürecinde devam edecektir.

1960'TAN GÜNÜMÜZE KONYA BASINI

1960'tan günümüze basında, sosyal yapıda, siyasi yapı ve anlayışta, ekonomik-teknolojik seviyede büyük değişiklikler gerçekleşmiştir. Şüphesiz değişimin basın üzerinde etkisi, basının değişimi yönlendirmedeki rolü karşılıklı paslaşarak etkilerini, hallerini günümüze ulaştırmışlardır.

Dönem içinde çıkan gazeteler o yer yer baş döndürücü olan değişimin tanıkları olarak tarihte yerlerini almışlardır. Gazete, dergi sayısındaki çokluk, değişim ve gelişimin, fikri seviyenin göstergeleri durumundadır. Onun için sadece adlarının sıralanması bile bir fikir vermeye yetecektir. Dönem içinde önceden çıkarak günümüze kadar yayınını devam ettirenlere eklenenler şunlardır: *Sabah* (1960-1966, 1969), *Zaman* (1960-1961), *Şafak* (1961), *Şehir Postası* (1962-1966), *Anadolu* (1964-1965), *Anadolu'da Hamle* (1967-1969), *Türkiye'de Yarın* (1969-1991), *Konya'nın Sesi* (1976-1981), *Konya Postası* (1977-), *Konya Bayram* gazetesi (1978), *Anadolu'da Bugün* (1981-1990), *Merhaba* (1991-), *Konya Kültür Gazetesi* (1993), *Konya Manşet* (Haftalık gazete 1995), *Anadolu Manşet* (1995-), *Yeni Gazete* (1997), Global, *Anadolu Günlüğü* (1999), "Bölgenin günlük spor gazetesi *Maraton*" (2000), *Memleket* (2003-), *Hakimiyet*.(2003-)

Basının günümüze geliş serüvenini ana hatları ile verebilmek için, dönem başlarının yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir.

1960 yılı; siyasi-sosyal tarihimizde olduğu gibi basın tarihimizde de bir kırılma noktasıdır. Seçimle gelen bir iktidar, "şartlar olgunlaştırılarak", nedenler üretilerek darbe ile indirilmiştir. Sadece iç dinamiklerin bir sonucu olmayan, dış bağlantıları da tartışılıp deşifre edilen darbe dönemi, etkilerini yalnız siyasetçiler üzerinde göstermemiştir. Gazeteler ve gazeteciler de özellikle ele alınarak yönlendirilmişlerdir.

Örnek olarak *Işık*, 1958'de DP döneminde yayın hayatına başlamış, çizgi itibariyle bu partiye yakın sayılabilecek bir gazetedir. 27 Mayıs 1960 darbesinden sonra, darbecileri, "adil" ilân eden yazıları yayınlaması dikkatleri çeker.

Sabah, Konya'da darbe döneminin bir gazetesidir. Çıkış tarzı, darbe atmosferinden ne kadar etkilendiğini ortaya koymaktadır. Siyasete, siyaset dışından müdahaleyi meşrulaştırmaya çalışmaktadır. Ona göre darbeyle, *"Şanlı Ordumuz memleketi, bir veba mikrobu gibi kemiren mikrop politikacılardan temizlemiştir". Artık, "Eski iktidarın ahlak anlayışımızda açtığı yarayı CHP iktidarı tedavi edecektir.. Kahraman Türk Ordusu, partiler üstü bir devrim başarmış, bizleri yeniden özgürlüğe kavuşturmuştur. Sabıkalılar devri sona ermiş, memleketin gerçek ve temiz evlâtları söz sahibi olmuştur. Zifiri bir geceden kurtularak apaydın bir Sabaha kavuşmanın derin huzuru içindeyiz. Ebedi Sabah'ımız tümümüze kutlu olsun."* diyen yazılar neşredilir (Ali Rıdvan Bülbül, Şükür Tanrıya, *Sabah*, 4 Temmuz 1960).

Darbe dönemi olarak, 12 Mart ile 12 Eylül 1980 atmosferinin 1960'tan pek bir farkı yoktur. Habercilikteki şöhreti, Konya basınından yaygın basına tırmanan Mehmet Gazel, çok sonra anlatır. 12 Eylül sırasında *Yeni Meram* gazetesinde görevlidir. Gazetecilerle ilgili ilk işlemlerden birisi olarak, gazete ile gazetecilerin telefonları "gece", 2. Ordu Komutanlığının emri ile kesilmiştir. "Böylece, gazetecilerin dış bağlantısı kalmamıştır." Komutanlık, "2. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı Basın ve Halkla İlişkiler" adında bir birim oluşturup başına yarbay rütbesinde bir subayı atamıştır. İlk bildiride imzasını atan bu yarbayın adı "Bülent Ecevit"tir. Tutuklanan bir siyasi parti lideri ile aynı adı taşımaktadır. İlgi çekici bir durum oluşmuştur. Bildiriyi gönderdikten sonra yarbay, durumu düşünerek gazetelerde adının yazılmamasını telefonla arayarak bildirir. Ama Gazel'in gazetesi basılmıştır bile. Gazeteci bu yüzden komutanlığa çağrılarak uyarılır. Gazeteler, resmi bültene dönmüş, radyo ve televizyonlardan derlenen haberler, sıkıyönetim bildirileri sayfaları doldurmuştur. Bu durum, okuyucu ilgisinin zayıflamasını sağlamakta, tabi ardından gazeteler, alınmadığı için okuyucu tarafından tiraj düşüşüyle cezalandırılmaktadır. Yarbayla durumu değerlendirecek bir ortamı yakalayan Gazel'in değerlendirmesi şöyledir: "Gazetelerimiz TRT bültenleri ile komutanlık gazetesine döndü. Bu konuda gazeteler üzerinde kurmuş olduğunuz baskıyı artık okuyucular da bariz şekilde anlıyor ve satın almayarak bizi cezalandırıyorlar. Bu arada sizin de prestijinizi kaybettiriyorlar." (Gazel, 65-66).

Benzeri bir kontrol-denetleme örneğini, darbe sırasında Valilik Basın Müşaviri olan Hanefi Aytekin anlatır. Darbe günleri gazetecileri bünyesinde toplayan değişik dernek ve cemiyetler feshedilmiştir. Yalnız fesih işlemi, "12 Eylül Harekâtının" "tevsi ve ıslah çalışmalarında müşkiller" meydana getirmiştir. Yasal Gazeteciler Cemiyeti olmasına rağmen "müşkiller" ortadan kaldırılamamıştır. Konyaspor ile İdmanyurdu'nun birleşmesi gibi bir modelden hareket edilir. Feshedilen gazeteci derneklerinin, "aktif ve yasal faaliyetlerini sürdüren" Hanefi Aytekin'in de başında olduğu Konya Gazeteciler Cemiyeti bünyesinde birleştirilmesi düşünülür. Gazetecilerin bir araya toparlanması görevi Aytekin'e verilmiştir. Aytekin durumu şöyle özetler: "2. Ordu K. Org. Bedrettin Demirel benden rica etmiş ve ben de yaptığım olağanüstü kongre ile bu birleşmeyi tamamlayıp koltuğumdan çekilip bugünkü cemiyetimizin yeniden doğuşuna imkân vermiştim." (Aytekin, 340). Böylece, yönetimi düzenlenen, bir araya getirilen gazetecilerin, atmosfere uygun çalışmaları da sağlanmış olacaktır.

Ara dönemler, geçici olmak zorundadır. Arızi halin kalıcı olamaması normaldir. Onun için basın, ilk darbe ardından 1962'den sonra normalleşmeye başlar. Bu tarihten itibaren çıkan gazeteler ve yayın politikalarındaki farklılıklar, o sürecin işaretleri olarak kabul edilebilir. Dönemin Konya gazeteleri içinde *Konya'nın Sesi* gazetesinin (1976-1981) ayrı bir yeri vardır. Sol eğilimli bir gazetedir. Kalem kavgası dışında fiili durumlarla, saldırılarla da karşılaşan gazete, *Anadolu'da Bugün*'e dönüşerek, muhafazakâr bir yayın organı olur. Bundan sonra Konya'da sol düşünceyi temsil eden uzun soluklu bir gazete yayınlanmaz. Aynı adla 2003'te çıkan *Konya'nın Sesi* ise, muhafazakâr bir gazetedir.

KONYA DERGİLERİ

Basın içinde dergilerin ayrı bir yeri bulunmaktadır. Cumhuriyetten önce *Barika* (1908-1912), *Ufk-ı Âtî* (1911), *Şahab* (1912-1913), *Rehber* (1913), *Konya Ocak* (1917-1918), *Öksüz Yurtları* (1917), *Hak Yolu* (1919), *İrşat* gibi ses getiren dergiler çıkarılmıştır.

1923'ten sonra da önemli dergiler neşredilir. Bunlar içinde *İş Ocağı* (1924-1925), *Yeni Fikir* (1925-1929), *Resimli Zaman* (1925-1936), *Işık Yolu* (1927-1930), *Yeni San'at* (1928), *Kervan* (1929), *Halka Doğru* (1929), *Asie Mineure* (1929), *Balarısı* (1929), *Tan Yıldızı* (1930), *Terbiye Postası* (1932-1933), *Anadolu Kliniği* (1933-1939), *Selçuk* (1934), *Konya* Halkevi Aylık Kültür Dergisi (1936-1950), *Orta Anadolu* (1939-1940), *Hukuk ve İçtihatlar* (1946-1950), *Teknik Dergi* (1946-1947), *Nur* (1947), *Millî Birliğin Sesi* (1948), *Millî Birlik* (1949), *Bozok* (1949), *Anıt* (1949-1964), *Türk Folklor Araştırmaları Dergisi* (1949-1979), *Çağrı* (1957-), *Çağlayan* (1957-1958), *Özlem* (1959), *İslâm'ın İlk Emri Oku*

(1961), *Ekin* (15 Ocak 1961), *Akıncı Öğretmen* (Ocak 1962), *Hasat* (1 Mart 1963), *Çağdaş Selçuk* (1966), *Çağdaş Selçuk*'un Ekim 1966'da kapanması üzerine *Türk Çiftçisi* (Haziran 1967 tek sayı) çıkartılmıştır.

Bunlardan sonra *Konevi* (1982), *Konya Ticaret Odası Dergisi* (Konya Ticaret Odası-1 Mart 1988/*Yeni İpek Yolu*-Ocak 1996-), *Konya Demokrat* (1 Ocak 1989), *Karatay* (Karatay Belediyesi-Ağustos 1990), *Flaş* (Kemal Soylu 1990), *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (1992-Hakemli), *Çare* (Sabri Altun 1992), *Konya'da Sanayi* (Konya Sanayi Odası 1993, *Lonca*-2000), *Konya Haber* (Konya Gazeteciler Derneği-Eylül 1995-), *Hür Medya* (İsa Okutan-1995), *Konya* (Konya Büyükşehir Belediyesi-1995), *Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi* (1996-Hakemli), *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi* (1996- Hakemli), *Eylül* (Ahmet Aka-Ocak 1997), *Konya Çalı* (Zeki Oğuz- 1 Şubat 1997-), *Cemre* (Mehmet Devrim Sur-1 Temmuz 1998), *Selçuk İletişim* (Hakemli, S.Ü. İletişim Fakültesi,1999-), *Meram* (Meram Belediyesi, 1999), *Bilgi Yolu* (Türk Kütüphaneciler Derneği Konya Şubesi, 2000-), *Cönk* (2004), *Barem* (2004-), *Rota* (2004), *Sağlıcakla* (2004), *Gölgeler* (2006), *Konya Life* (2005-), *Azra Haber* (2005-), *Selçuk Bakış* (2006-), *Kırk Bir Kere Edebiyat* (2007), *Botsa* (2007-) Sille (2008-) adları sayılabilecek dergilerdendir.

Dergiler içinde sadece tek sayı ve iki sayfacık (*Halka Doğru*) çıkıp toplatılanlar olduğu gibi yarım asrı doldurarak alanında rüştünü ispat edenler de bulunmaktadır. *Çağrı* bunlardandır. Etki itibariyle, süre olarak beş yıla yakın yayınlansa da felsefi bir ekolün yayıcısı olan *Yeni Fikir* (1925-1929) gibi dergiler bulunmaktadır. Enerjetizm felsefe ekolü bu anlamda Konya'daki bir dergiden düşünce, felsefe tarihine geçmiştir.

Yeni Fikir'in nasıl yaşadığının bir örnek olarak üzerinde durulması düşündürücü olacaktır. Dergi, biri öğretmen (Namdar Rahmi) diğeri müzede görevli (Naci Fikret) iki memur tarafından çıkarılmaktadır. Maaşları ile ancak kendilerini kıt kanat geçindirebilecek önemli kalem ve beyin sahipleridir. Yayıncılık, ayrı bir maddi birikimi gerektirmektedir. Durum zaten gizli kapaklı değildir. *Yeni Fikir*, 1 Eylül 1341 tarihli 11. Sayısında "Arz-ı Şükran" başlığı altında durumu açıklar. Açıklama şöyledir: "Yeni Fikir, maddi menfaatler endişesinden azade olarak intişar eden yegâne mecmuadır. Şimdiye kadar takip ettiğimiz yol, neşrettiğimiz yazılar, bunu pek aşikâr bir surette meydana koymağa kâfidir. Bunu gören ve takdir eden Hars Müdir-i muhteremi Hamid Zebir Beyefendi, şimdiye kadar müteşebbislerinin maddi fedakârlıklarıyla ve tamamen hasbi bir surette yaşatılmış olan bu ilim ve hars mecmuasını, bundan sonra Hükümetin resmî muavenetinden müstefîd etmek arzu-yu samimi ve alicenabanesiyle Yeni Fikir içün 200 lira tahsis ittirmiştir.Asil ve yüksek bir ruha malik olan ve sırf ilim, hakikat ve hars için hasbi surette ifa olunan mesaiyi herkesten fazla takdir buyuran muhterem üstad Hamid Zebir Beyefendiye alenen ve bütün hararet ve heyecan-ı kalbimizle arz-ı şükran itmeyi en büyük ve en kudsi bir borç biliriz." Zaten dergi, başlığının hemen sol altındaki bölmede teşekkür kaynağı olan maddi desteği kısaca belirtmiştir: "Maarif Vekâleti Hars Müdüriyetince devam-ı neşri maddeten temin edilmiştir." Bu ifade, 1 Kanunusani 1941 (1925) tarihli birinci sayısının aynı yerinde "Meclis-i Umumi-i Vilayetçe devam-ı intişarı temin idilmiştir." şeklidedir. İkinci sayıdan 11. Sayıya kadar ise *"Konya Maarif Müdiriyetince devam-ı intişarı temin idilmiştir."* yazılıdır. Bu ifadenin yerini, otuz başlarından kapandığı ellinci sayıya kadar, *"Meclis-i Umumii Vilâyetce devamı intişarı temin idilmiştir."* ifadesi alacaktır.

Dergi başlangıçtan kapanıncaya kadar devlet kurumlarınca desteklenmiştir. Ve bu desteği de saklamamıştır. Bir öğretmen maaşının bir buçuk ile beş lira arasında değiştiği dönemde iki yüz lira, ortalama yüz öğretmen maaşı demektir. Onun için *Yeni Fikir* dışında; aynı dönem çıkmaya devam eden doğrudan valiliğin resmi gazetesi olan *Konya* gazetesi, onun kapanmasıyla yerine tek partinin yayını olarak çıkan *Ekekon*, Halkevinin çıkardığı *Konya* dergisi de dâhil bunların hepsi devlet kurumlarından beslenen yayın organlarıdır. O desteği alabildikleri sürece ayakta kalmışlardır. *Ekekon* ve *Konya* Halkevi Dergisinin, iktidar değişince yayınlarını durdurmaları da bundandır.

Meslek dergileri içinde *Hukuk ve İçtihatlar* (1946-1950), *Teknik Dergi* (1946-1947), *Anıt* (1949-1964), ayrıca Konya'da çıkmamasına rağmen çıkaranı Konyalı ve Konya basın mensubu, içeriği de bu toprakları iyi yansıtan muhteva-da olduğu için *Türk Folklor Araştırmaları Dergisi* (1949-1979) burada anılması gereken yayınlardandır. Kurum dergileri, 1990'dan sonra kurumlar tarafından yayınlanan hakemli dergiler ise ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü sadece Konya'da yaşayanların bilimsel birikimini değil bütün ülkeden araştırmaları çekip bilim âlemine sunmaktadırlar. Basın mensuplarının çıkardığı haber, magazin dergileri, genel yayın serisine kendine has bir renk ve çeşni katmaktadır.

1923'ten 1950'ye kadar çıkan dergiler içinde on yayın yılını aşan nadir çıkmıştır. Bu durum, çok yönlü bir etkileşimin sonucudur. *Konya* Halkevi ve *Anıt* sayılmazsa, çoğunluğun yayın süresinin kısa olması, dergicilik açısından hayıflanacak bir durumdur. Zira günlük gazeteye göre, durulmuş, araştırılmış, düşünülmüş yazı

yayınlama şansı içeren dergiciliğin, düşünce ve fikir hayatının gelişmesi ile doğrudan bağlantısı bulunmaktadır.

1990'dan sonra artan dergi sayısı ve muhtevaları, dergiciliğin geleceği açısından ümit vericidir.

KONYA GAZETECİLER CEMİYETİ VE KONYA GAZETECİLERİ

Basının var olduğu 1870-2008 arasındaki 138 yıllık sürede, basın çalışanlarını bir araya getiren kuruluşlar da oluşturulmuştur. Şüphesiz o bir araya gelişlerde, başlangıç itibariyle mesleki dayanışma ve yardımlaşmanın yerine; fikrî, siyasî tercihlerin, benimsenen değerlerin öne çıktığını belirtmek yanlış olmayacaktır. Osmanlı devrinde başkentteki Matbuat Müdürlüğü'nün Konya'daki uzantısını takibe almak mümkün olmamıştır. İkinci Meşrutiyet'ten sonra artan gazete, dergi sayısı ve bunlara paralel olarak çalışanlarını, matbaa emekçilerini bir araya getiren meslek kuruluşlarından çok öne çıkanlar, devrin partileri, kulüpleri veya aynı doğrultuda çalışan ocaklarıdır. Cumhuriyet devrinde farklı kuruluşlar olmakla birlikte en uzun ömürlüsü ve günümüzde devam edeni Konya Gazeteciler Cemiyeti'dir. Onun için gazeteciler konusunda, Gazeteciler Cemiyetinin arşivinden faydalanmak tercih edilmiştir.

Konya Gazeteciler Cemiyeti, 1950'de kurulmuştur. Kuruluşunda *öğretmen* Namık Ayas, *Avukat* Suat Abanazır, *öğretmen* Sabit Günbay'ın önemli rolleri olmuştur (Es, Konya Ansiklopedisi).

34 maddelik cemiyet tüzüğünün, birinci maddesi şöyle başlamaktadır: "Konya Gazeteciler Cemiyeti adı ile Merkezi Konya'da olmak üzere bir cemiyet kurulmuştur. Cemiyetin şubesi yoktur." Cemiyetin üyeleri için şu madde konulmuştur: "Cemiyetin üç türlü üyesi vardır: a. Asil üye, b. Fahri üye, c. Misafir üye" Misafir ve Fahri Üyelikte asil üyeliğe geçiş yolu açıktır. *Üye Kayıt Defterlerinde*, Yönetim Kurulu Kararı ile geçişi sağlanan üyeler bulunmaktadır.

Kurucu üyelerden bazıları: Ahmet Yavuz (*Yeni Sabah, Zafer, Demokrat İzmir* gazeteleri Konya Muhabiri); Suat Abanazır (Avukat); Fakıh Özfakıh (Avukat); Sabit Günbay (Öğretmen-Gazeteci); Namık Ayas (Öğretmen-*İleri* gazetesi sahibi)'tır.

Cemiyet tüzüğü, 01 Ağustos 1950 Salı günü toplanan Genel Kurul tarafından kabul edilerek Valilik Makamı'na sunulur. Bu tüzüğün bazı maddeleri 28 Ocak 1955 tarihindeki Genel İdare Kurulu kararı ile değiştirilir. Tüzük değişimi daha sonraları da defalarca yapılmıştır.

Konya Gazeteciler Cemiyeti, yöneticilerini de belirler. 2 Ağustos 1950 Çarşamba günü yapılan genel kurulda başkanlık görevine Namık Ayas seçilir. İlk yönetim Kurulu'nda görev alanlar şunlardır: Sofu Tuğrul, Celâlettin Kişmir, Besim Ergun, İbrahim Karayılmaz. Yedek Üyeliklere; Ahmet Yavuz, Muzaffer Meriç, Edip Yılmaz, Nazım Ermeral seçilmişlerdir. Haysiyet Divanı; Mehmet Muhlis Koner, Semih Atademir, Halis Sungur'dan oluşturulur. Denetçiler Kurulu'nda; Sabit Günbay ve Mehdi Halıcı bulunmaktadır. Namık Ayas, Konya Gazeteciler Cemiyeti'nin başkanlığını, üç dönem, 10 yıla yakın bir zaman üstlenir. 1960'larda Konya'da avukatlık yapan aynı zamanda *Çağrı* dergisi başta olmak üzere basınla da ilgilenen Mehdi Halıcı, 1961- 64 yılları arasında cemiyet başkanlığında bulunur (Halıcı, 2007, 1888).

1960'lı yıllar Konya gazetecilerinin arayış içinde oldukları, farklı çıkışlar geliştirdikleri bir dönemdir. Dört Konya gazetesi (*Yeni Konya, Yeni Meram, Şehir Postası, Sabah*,1 Ekim 1966'da) birleşmiş, tek ad altında kadrolarını buluşturarak daha güçlü bir yayın grubu oluşturmayı denemişlerdir. Dört gazetenin yazı işleri müdürlerinden, önceden üzerinde durulan birisi birleşik gazeteye (*Yeni Konya*) yazı işleri müdürü olarak getirilmeyince diğerleri de getirilemez. İstanbul'dan Veysel Serçe adında bir gazeteci, yazı işleri müdürü olarak bir ara çözüm şeklinde getirilir. Fakat aranılan bulunamamıştır. Bu durum meslek örgütlenmesini de etkilemiştir. Gazeteciler Cemiyeti varken Seyit Küçükbezirci'nin de içinde olduğu 8-10 kişilik bir grup, Selami İzzet Sedes'in kurduğu Türk Basın Birliği'nin Konya Şubesini oluştururlar. Gazetecilik yapan, fakat ailesinin geçimini bir başka resmi görevden kazanan cemiyet üyeleri çoktur. Öğretmen, avukat, memur vb. görevlerde çalışanların cemiyette ağırlıkları bulunmaktadır. Gazeteciler arasında sürtüşme nedeni olan bu konu üzerine, bir grup cemiyetten koparak ayrı bir dernek kurarlar (Yıldız, 17 Eylül 2008 tarihli görüşme). Latif Yıldız'ın içinde bulunduğu bu grubun derneği, 12 Eylül darbesine kadar devam eder. Yukarıda belirtildiği üzere feshedilen ama fiilen varlığı devam eden gazetecilerin yeniden bir çatı altında toplanması gerekmektedir. Konyaspor-İdmanyurdu modelinden hareket edilerek hepsi bir çatı altında toplanır. Bu birleştirme görevini 2. Ordu Komutanı, Aytekin'e vermiştir.. Aytekin, başkanı bulunduğu Konya Gazeteciler Cemiyeti de dâhil gazetecileri bir kongrede buluşturur, kendisi de başkanlıktan ayrılır.

Cemiyette 1960'lardaki çalkantılara benzer gelişmeler, daha sonra da meydana gelir. Gazeteciler Cemiyeti'nden biri farklı tarihte beşi aynı tarihte (28.1.1991) olmak üzere altı istifa bulunmaktadır (Veyis Ersöz,

Mustafa Balkan, Esat Ayar, Erol Özkan, Celalettin Boyalı, Muhtar Bedir). Muhafazakâr tavra sahip denilebilecek gazetecilerin istifası, Gazeteciler Cemiyeti'nde bir anlaşmazlık olduğunu düşündürmektedir.

Ayas ve Halıcı'dan sonra bazıları vekâleten olmak üzere Konya Gazeteciler Derneği'nde Adil Gücüyener, Ali Rıdvan Bülbül, Ziya Tanrıkulu, Selahattin Alpay, İbrahim Sur, Uğur Özteke başkan olarak görev alırlar. Halen Cemiyet'in başkanlığını Sefa Özdemir yürütmektedir.

KONYA GAZETECİLERİ

Basını ele alırken, onu bin bir emek hazırlayıp okur önüne, daha doğrusu görücüye çıkaran gazetecileri ihmal etmek yanlış olurdu. Yalnız cumhuriyet dönemi Konya gazetecilerini baştanbaşa tespit etmek bile ayrı ve yoğun bir çalışmanın eseri olacaktır. Bir başlangıç olmak üzere, gazeteci listesini çıkarmak için doğrudan gazete ve dergilerdeki imzaların toplanması yoluna gidilebilirdi. Fakat bu, gazete ve dergilerde imzası çıkanları tespit açısından doğru ama gazetecileri tespit açısından yanlış olacaktı. Çünkü emeğini basın alanına verdiği halde geçimini basın alanından sağlamayan, tabir yerinde ise amatör anlamda, asıl işi dışındaki zamanlarını basına katkıda bulunarak değerlendirenler şüphesiz çoğunlukta olacaktı. Çünkü basın tarihi ile paralel gelişmeyen bir meslektir gazetecilik. Eğitimi, basının başlangıcı ile hiç de uyumlu değildir. Gazeteler çıktıktan yaklaşık yüz elli yıl sonra gazetecilik eğitiminin verilmeye başlandığı, daha sonra iletişim fakültelerinin açılarak medya alanına eleman yetiştirmeyi üstlendiği düşünülürse, gariplik ortaya çıkar. Hâlbuki sağlık alanında çalışacaklar için tıp eğitimi, asırlardır iş başındadır. Hukuk alanında çalışacaklar için de öyle. Bizde, devlet yöneticilerinin ta baştan katkıları-ilgileri göz önünde tutulursa, basının önemsenmediğini söylemek zordur. Ama, alanda değerlendirilecek insan unsurunun, ihmal edilmesinin de mantıklı bir açıklamasının olması gerekmektedir.

Basın sahasında okullu eğitimin gecikmesi, işleyen piyasanın kendi elemanlarını bulup yetiştirmesini gerektirmiştir. Usta-çırak ilişkisi gibi, evrensel bir usulün pratiğe dökülerek, alanda istihdamı temin etmesi, hatta değişik dallarda eğitim görmüş, meraklı, gayretli insanları kendine çekerek başarılı, ünlü gazetecileri yetiştirmesi; "alaylı" nitelendirmesini hiç de hak etmemektedir. Aksine şu realite, takdir edilmesi gereken bir durumdur. O zaman gazeteci kimdir ve gazetecileri, basında imzası görülenlerden nasıl ayırt etmek gerekmektedir? Bunun için kolay yol; Konya Gazeteciler Cemiyeti'nin *Üye Kayıt Defterlerine* başvurmak olmuştur[2]. Cemiyetin değişik zamanlarda tutulmuş dört ayrı üye kayıt defteri bulunmaktadır. Bunlar zaman zaman bir diğerine, gazeteciliğe fiilen devam edenler aktarılarak yenilenmiştir. Üye olan gazeteciler; şehirden ayrılma, iş değiştirme, vefat vb. nedenlerle üyelikten düşürülmüşlerdir. Listeye onlar da alınmıştır. Çünkü bir süreliğine bile olsa gazeteciliğe emek veren insanların, listeye alınmaması uygun görülmemiştir. Onun için bütün defterler taranarak, alfabetik sıra ile bir gazeteciler listesinin hazırlanmasına çalışılmış, tekrar kaydedilenler birleştirilmiştir.

Yalnız zaman zaman meslekle uğraşmadığı halde, gazeteciler cemiyeti ile, bürokratik nezaket çerçevesinde veya cemiyete katkıda bulunarak ilişkide bulunan bazı mevki ve makam sahipleri de üye defterine kaydedilmişlerdir. İçlerinde üniversite rektörü, üniversite genel sekreteri, belediye başkanları vb. görevlerde bulunanlar - az da olsa- vardır. Cemiyetin resmi, tasdikli üye kayıt defteri esas alındığı için, görevden ayrıldıktan sonra yönetim kararı ile üyelikleri düşen bu adların bulunmasında da, tarihe not düşme açısından bir mahzur görülmemiştir. Yalnız önceliği, eksikleri ile birlikte üye kayıt defterine girmeyen ilk gazetecilere vermek gerekmektedir.

DEFTERLERE GİRMEYEN BAZI GAZETECİLER

Konya'nın zengin basın hayatını şekillendiren gazeteciler ordusunu, Gazeteciler Cemiyetinin Üye Kayıt Defterlerinden net tespit etmek mümkün değildir. Çünkü cemiyetten önce gazeteler ve gazeteciler neredeyse seksen yıldır vardı. Onun için gazete çalışanlarından bazıları, Es'in Büyük Konya Ansiklopedisi başta olmak üzere kaynaklardan derlenerek önden buraya alınmış, ardından defterlerden yapılan tespitler listelenmiştir.

BAHÇIVAN Ahmet (Hacı–Takva): Selçuk Es'in hakkında yazdıkları, tanık bilgileri olması bakımından önemlidir: "Konya basın tarihine hizmette bulunan, herkes tarafından sevilen bu iş adamı memleket çocuğu, 1323-1907 senesinde Konya'da doğdu. İlk tahsilinden sonra iş hayatına atılmak mecburiyetinde kaldı. Konya *Babalık* gazetesine mürettip yardımcılığı ile işe başladı. Başmürettip oldu. Daha sonra geceleri Konya Belediye Sineması büfesini işletirdi. Gündüzleri tesis ettiği ufak çapta matbaasında çalışırdı. Senelerce mahrumiyet, yokluk içerisinde kendi kendini yetiştirdi. 1945 senesinde Muhlis Koner ile *Selçuk* gazetesini tesis etti. 1950 senesinde *Yeni Meram* gazetesini kurdu. Bugüne kadar çalışan bu değerli müesseseyi genişletti. Konya Basın Hayatına kazandırdı. Sevmeyeni yok denilse sezadır, şakaya gelir, kızmaz, daima hoşgörülülükle hareket ederdi. Ahbapları arasında çok mizahi fıkraları konuşulurdu. Meselâ telefonla arandığı zaman ahizeyi eline alır, yarı şaka, yarı ciddi *"Burası Takva, Ben Matba"* der biran önce ne istediğini anlamak yönünü tutardı. Hac farizasını ifa eden Takva, 01 Nisan 1975 günü ikindi namazını Sultan Selim Camii'nde eda ettikten sonra Meram'daki bağına gitmek üzere minibüse biniyor, Meram yolunda minibüs içinde geçirdiği kalp krizinden derhal ölüverdi. Bir Nisan dünyaca "Puasson Davril" diye aldatma günü olarak bilindiğinden, ölümüne bizler gibi birçok kimseler de inanamamıştı. Hatta 1 Nisan 1944 günü Meşhur Tiyatro Sanatkârı "Hazım Körmükçü" de o gün ölüvermesi ile evvela kimse inanamamış, fakat sonradan acı haberin doğruluğu meydana çıkmıştı. İşte Hacı Ahmet Bahçıvan (Takva)'ın da ölümü böyle oldu. Cenazesi 02 Nisan 1975 günü Sultan Selim Camii'nde öğle namazından sonra kaldırılarak oldukça kalabalık sevenlerinin gözyaşları arasında Musalla Kabristanındaki aile makberesine tevdi edildi."

BARLAS Rıza: *Babalık* gazetesi yazarlarındandır. Hidayet Bey'in oğlu idi. 01 Temmuz 1972 tarihinde İstanbul'da vefat etmiş, 03 Temmuz 1972'te Şişli Camii'nden kaldırılarak Zincirlikuyu Kabristanı'na defnedilmiştir. Konya'da 1928 yılından sonra bulunmuştur.

BAŞTAK Naci Fikret: 1307 (1891) senesinde Konya doğumludur. Eğitimci Mustafa Fikri Efendi'nin oğludur. İlk, orta ve lise tahsilini Konya'da yaptı. 1916'da yedek subay olarak I.Cihan Savaşı'na girmiş. 1921'de terhis olmuş, fakat Konya Sultanisi Coğrafya öğretmeni iken kısa bir süre sonra Kurtuluş Savaşı'na iştirak ederek görevde bulunmuş, 1923 Haziran'ında terhis olmuştur. Konya dışındaki bir tayine gitmeyen Naci Fikret, Fransızca okuyup konuşmasını geliştirir, 1924 yılında Konya Müzesi'ne müdür atanır. Buradan Adana Erkek Lisesi Müdürlüğü'ne nakli kabul etmediğinden 1929'da Yusufağa Kitaplığı memuru olur. 1930'da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne memur olarak giderek üniversite kitaplığı memurluğu yapar. Ömrünün sonuna kadar bu vazifede kalır. Hiç evlenmemiş, alkol bağımlısı olmuştur. Yeni Fikir, Asie Mineur'u yayınlamış, Babalık, Türk Sözü, Ekekon gazetelerine yüzlerce makale yazmıştır. 05 Aralık 1948'te İstanbul'da vefat etmiş, terekesinden çıkan üç bin cilt kitabı, varisleri satarak borçlarına dağıtmışlardır.

BOLAY Mehmet Emin: Gazeteci, avukat. Aslen Hadim'in Bolay Köyü'ndendir. 1300 (1884)'te Konya'da doğmuş, zamanına göre iyi derecede tahsil görmüştür. Rüşdiye (ortaokul) ve medrese tahsillerinden sonra "Mekteb-i Kuzzat"ı bitirmiştir. Yurdun birçok yerlerinde kadılık yapmış, Ulukışla, Lapseki, Dinar ve Gemlik ilçelerinde hâkimlik görevlerinde bulunmuş, memuriyet hayatını bırakarak Konya'da avukatlığa başlamıştır. Konya Barosu'nun eski üyesinden olan Mehmet Emin Bolay, Arap ve Farsça bilmektedir. Zeki, kuvvetli, zeka ve hitabet kabiliyeti olup, gençliğinde Konya'da yayınlanan *Meşrik-i İrfan*, başta olmak üzere diğer Konya gazetelerinde yazılar yazmış, kendisi *İbret* gazetesini yayınlamıştır (1919-1920). Konya'da Avukatlıkla birlikte, Vakıflar İdaresi'nin hukuk işlerini de yürütmüştür. Ayrıca camilerde hatipliği de vardır. Hayatının son günlerinde Konya'nın Kalenderhane Mahallesi'ndeki evine çekilmiş, ibadetle ile meşgul olmuştur. 1961'de vefat etmiş, Musalla Kabristanı'na gömülmüştür.

BÜNGÜL Nurettin Rüştü: Konya'nın yetiştirdiği kıymetli şair, gazeteci, tarihçi ve antikacıdır. 1298 (1882)'de Konya'da doğmuştur. Camii müderrislerinden Ahmet Rüştü Efendi'nin oğludur. Liseden sonra İstanbul Darü'lfünunu (Üniversitesi) Hukuk Fakültesi'ne devam ederken gazeteciliğe başlayarak eğitimini yarıda bırakır. Meşrutiyet yıllarında Geveze, daha sonra *Cadaloz* adlı mizahi gazeteleri çıkarır. Kuvvetli bir yazar, değerli bir şair, aranan hiciv ve mizahçıdır. Eserlerinden bir kısmı yayınlanmış, şiirlerinden bir kısmı bestelenmiştir. Nurettin Rüştü, aynı zamanda eski eserlere vakıf olup, İstanbul Kapalı Çarşı'da bir antikacı dükkânı açmıştır. Gezmek üzere gittiği İzmir'de 17 Mart 1951'de kaldığı otelde geçirdiği kalp krizi geçirerek vefat edip orada toprağa verilmiştir. *Eski Eserler Ansiklopedisi, Dumlupınar'a Doğru, Şarkılarım, Batan Dünyadan Yankılar, Okçuluk, Cambaz Deli Osman Ağa* gibi kitapları yayınlanmıştır.

DALBOY Mehmet Zeki: 1880 Konya doğumlu, Hacı Mehmet Efendi oğludur. Medrese tahsili ardından ilk öğretmen okuluna geçerek öğretmen olarak yetişmiş, Konya'nın çeşitli okullarında görev yapmıştır. Konya gazetecilerinin genelinde görüldüğü gibi öğretmenliği yanında folklorla ilgilenmiş, *Babalık* gazetesinde yazmıştır. Sille Halk Şairleri hakkında bir kitap yayınlayan Dalboy, 23.02.1935'te vefat etmiş, Musalla Kabristan'ında toprağa verilmiştir.

ERDEN Osman: "Tercüman Osman" diye tanınan Erden, 1931 Akviran doğumlu, Halil İbrahim oğludur. Lise tahsili yanında yabancı dile önem verip İngilizce öğrenmiş, tercümanlık yaparak hayatını kazanmıştır. Bir ara NATO Güneydoğu Avrupa Müttefik Kara Kuvvetleri tercümanı olup, Milli Savunma Bakanlığı Neşriyat Propaganda Şubesi'nde çalışmış, 1959 senesinde Konya II. Ordu Amerikan Askeri Yardım Kurulu'nda görev yapmıştır. 1968'de memuriyetten ayrılarak ticarete atılmış, 1969 belediye seçimle-

[2] Cemiyet yöneticilerine, özellikle defterleri, tüzük, fotoğraf vb. malzemeleri arşivden bularak faydalanmamıza yardımcı olan Gazeteciler Cemiyeti Müdürü Şerife Kaya'ya teşekkür ederim.

rinde CHP adayı olarak siyasi hayata girmiştir. İnönü-Ecevit ihtilafında CHP'den istifa eden Erden 1974'te Konya Gazeteciler Derneği'nin 2. Başkanı seçilerek görev almıştır.

ERGENE Hayri: 1929 Konya doğumlu, bankacı Muhtar Ergene'nin oğlu, Konya gazetecilerinden Emin Ergene'nin kardeşidir. İlk, orta ve lise tahsilden sonra, İstanbul İktisat Fakültesinden mezun olup Serbest Muhasiplik, uzun süre Konya Belediyesi Fuar Müdürlüğü yapmıştır. Matbaacılık yayında kardeşi ile birlikte *Şehir Postası* gazetesini çıkarmıştır.

EVREN Afif: 10 Temmuz 1908'de Aksaray'da doğmuştur. Mal Müdürü Ahibabaoğlu Sabri Efendi-Ovaloğlu Hacı Abdullah Efendi kızı Dilruba Hatun oğludur. Küçük yaşta basası ölen Evren, ilköğrenimden sonra eğitimine devam edememiş, eniştesi Yusuf Mazhar'ın *Babalık* gazetesinde çalışmaya başlamıştır. 1922'lerde girdiği basın dünyasından ölünceye kadar da çıkmamıştır. Bu yönüyle, Konya basın tarihinin geçimini gazetecilikten sağlayan ilk gazetecisi sayılabilir. *Babalık* dışında *Son Hafta, Hizmet, Yeni Asır, Vakit, Vatan, Yeni Konya, Zaman, Anadolu'da Hamle* gibi onlarca gazete ve dergide yazmıştır. Kaleminden geçinenlerin sık başvurduğu müstear yoluna o da yönelmiş, onun için takma ad zengini olmuştur. Aynı ayda birkaç yazısı birden yayınlandığı için bir yönüyle okuru bıktırmama adına başvurulan müstear adlarından bazıları; A. Sabri, Ahmet A., AA, Gür Türk, Gezginci, Yağıbasan, Yolcu olarak sıralanabilir. Evlenmeden yalnız yaşayan Evren'in, *Babalık* kapandıktan sonra hayatı daha sıkıntılı hale gelmiştir. Son yılları, tren kompartımanları, üçüncü sınıf otel odalarında geçer. Bazı dostlarının desteği ile küçük kasabalara yerleştirilerek bakıldığı da olur. Gazetecilik dışında hayatı olmayan Evren, 1977 yılında bir hastane köşesinde vefat eder. Daha acısı ölümü, iki ay gibi bir zamandan sonra 55 yılını verdiği basında duyulur. Nereye gömüldüğü kesin bilinmemektedir. Ahibabalar olarak anılan, Selçuklu devrine kadar uzanan bir ailenin son fertlerindendir. Küçük risale ve kitapçıklar halinde birçok eser vermiştir. Onlardan bazıları: *Bir Mutasarrıfın Hatırat Defterinden; Folklor Demeti; Ermenekli Hasan Rüştü; Eski Ahlâk Kitapları; And; Cevap: Bir Irkçıya Erkekçe, Mertçe, Korkak Adam Açıkla; Sinema Artisti Adalet; Konya İçin; Atatürk ve Konya; Konyalı Bazı Yazar, Muhabir ve Hattatlar*'dır (Bkz. Demirsoy, 2008). Ayrıca basılı eserlerinden muhteva itibariyle çok daha değerli ve zengin olan dizi yazıları bulunmaktadır.

GÜCÜYENER Mustafa Naci: 1910 Konya doğumlu, öğretmen Ahmet Naci Gücüyener'in oğludur. İlk ve orta tahsilden sonra devam etmeyerek ticarete atılmış, 1942'de "Yeni Kitap Basımevi ve Yeni Kitabevi" firmalarını kurmuş, 1949'da *Yeni Konya* gazetesini yayınlamaya başlamıştır. Adil, Ünal ve Gültekin Gücüyener'in babasıdır.

İSKİT Server Rıfat: 1894 İstanbul doğumludur. İlk ve orta eğitimden sonra 1913'te Tatbikatı Baytariye Mektebini bitiren İskit gazeteciliğe 1910 senesinde *Kıdık* gazetesine resim yapmakla başlamıştır. Veteriner hekimdir. 1920'de Babalık gazetesinde idari görev alıp Sinameki müstear ad ile yazılar yazmış, 1923'te Halk gazetesinde çalışmıştır. Sonra, Ankara'da Basın Yayın Genel Müdürlüğü İç Basın Müdürü, İstanbul'da Basın Müdürlüğü Bölgesi'nde çalışmış, İskit Yayınevini kurmuş, Aylık Ansiklopedi'yi, Resimli Tarih mecmuasını çıkarmıştır. Basın tarihi ile ilgili birçok kitap da yazan, Cumhuriyet başları Konya'sının önemli gazetecilerinden İskit, 1975 Nisan'ında İstanbul'da ölmüştür.

İsmail Zühtü: 1887'de Konya'da doğmuş, telgraf memurlarından Bekir Efendi'nin oğludur. *Ocak* dergisi ve *Babalık* gazetesinde folklor üzerine çeşitli yazıları çıkmıştır. Öğretmen, ynı zamanda değerli bir hattat olan İsmail Zühtü, alkolik olduğundan genç yaşta 1928 senesi Ocak'ında vefat etmiştir.

İZOL Bedri: Malatya-İzol Köyü doğumludur.1936'da *Babalık* gazetesi yazarlarından olan İzol, Konya'nın tanınmış ailelerinden Karahafızlar ile de akrabalık bağı vardır. Konya'da "Balkasun Köyü ve Karamanoğlu Mehmet Bey" isimli bir eser yazmış ve yayınlamış, genç yaşta gırtlak vereminden ölmüştür.

KARATAY Namdar Rahmi: Kütahya'da 1896 yılında doğmuş, Evkaf Müdürü Rahmi Bey'in oğludur. Köken itibariyle Selçuklu dönemine kadar uzanan Konya'nın tanınmış ailelerinden Abdülfettah ve Karataylar ailelerine mensuptur. 1912 senesinde öğretmen olmuş, Konya'da çıkan *Şahap* mecmuası ile *Babalık* gazetesinde ilk yazı tecrübelerini yayınlamış, *Ocak*'ı çıkarmıştır. 1925 yılında Paris Sorbon Üniversitesi'nde Psikoloji ve Pedagoji tahsiline gönderilen Karatay, dönünce Konya Lisesi'nde öğretmenlikle birlikte *Babalık* gazetesi, *Yeni Fikir* ve İstanbul'da çıkan *Millî Mecmua*'da çeşitli yazılar yazmıştır. Bir dergide yazdığı için bir ara öğretmenlikten atılan Karatay, 1929'dan sonra öğretmenliğe dönerek Bursa Lisesi'de çalışmıştır. Bu sıralarda hiciv şiirleri elden ele dolaşarak şöhret yapmış, dil araştırmaları ile uğraşmış emeklilikten sonra gittiği İzmir'de 26 Ağustos 1953'te vefat etmiştir. *Felsefî Meslekler Vokabüleri, Yazma Dersleri, Paris Mektupları, Kitaplarımın Hikâyesi, Geçti Bor'un Pazarı* eserlerinden bazılarıdır.

KENDİ İbrahim Aczi: 1883 Konya-Piri Mehmet Paşa Mahallesi doğumlu, Kurşuncu Mahmut Efendi oğludur. 1901 yılında İstanbul Öğretmen Okuluna girdi ve bu okulu bitireceği sırada

yazdığı bir şiirden dolayı Konya'ya sürgün edilen Kendi, burada sürgün bulunan Ebuzziya Tevfik, Hüseyin Vehbi gibi şahsiyetlerle temas etti. Tevfik Fikret'le münasebet tesis ederek açık fikirli tanınan bazı şahsiyetlerden faydalandı. Vali Avlonyalı Mehmet Ferit Paşa, İbrahim Aczi'yi sevip himayesine alarak onu Hatunsaray Nahiyesi Müdürlüğüne tayin eder. Sonra Şemdinli Kaymakamlığına atansa da gitmeyerek öğretmenlik yapıp emekliye ayrılır. Konya gazetelerinde uzun süre yazan, Mevlânâ ve ruh-ı Mesnevî, Konyalı Aşık Şem'î Konuşuyor, Mezar Folkloru gibi birçok kitabı da bulunan Kendi, 09.08.1965'te 82 yaşında vefat ederek Üçler Kabristanı'na gömülmüştür.

Muzaffer Hamid: 1896 Konya doğumlu, Dava Vekili Tevfik Bey'in oğludur. İlk, orta öğrenimden sonra 1925'te İstanbul Üniversitesi Dişçilik Okulu'ndan mezun olmuştur. Konya'da dişçilik yapmış, aynı zamanda da *Babalık* gazetesinde başyazar olarak çalışmıştır. Babalık yanında Konya'da çıkan çeşitli gazete ve mecmualarda da yazmıştır. 1930 yılında Tokat'tan Konya'ya gelen Askeri Orta Okulu'nda Biyoloji Öğretmeni ve Diş Tabibi olarak görev yapan M. Hamid, 25 Ekim 1934 günü akşamı geçirdiği kalp kriziyle vefat ederek Üçler Kabristanı'na defnedilmiştir.

OBUZ Muammer: 1914 Konya doğumlu, Şelakizade Talat Efendi oğludur. İlk, orta öğrenimden sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirmiştir. Bir süre savcılık, hakimlik yaptıktan sonra Konya'da 1946'dan itibaren serbest avukatlığa başlar. 1947'de birkaç arkadaşı ile *Akyokuş* gazetesini çıkaran Obuz, Demokrat Parti'nin Konya teşkilatının kurucularındandır. 1950 yılında bu partiden milletvekili seçilir. 1956 yılında partiden ayrılarak Ankara'da avukatlık yapar. 1961 seçimlerinde CHP'den Konya Senatörü seçilir. 1968'de senatörlükten ayrılarak Türkiye Odalar Birliği Genel Sekreteri olur. Obuz, 19705'lerde de Odalar Birliğindeki görevine devam etmiştir.

ÖZÖNDER Hasan: 17.08.1943 Konya doğumludur. İlk orta öğrenimden sonra, Konya Konya Yüksek İslâm Enstitüsü'nü 1967 yılında bitirmiş, aynı kurumda öğretim elemanı olarak görev almış, Sanat Tarihi, Türk İslâm Medeniyeti Tarihi alanında dersler vermiştir. Türk İslâm Sanatları ve Mimarisi tarihi alanında doktora yapan Özönder'in araştırmaları yanında, gazetelere verdiği çokça yazıları bulunmaktadır. *Mimar Sinan, Peygamberimiz'in Sağlık Öğütleri, Türk-İslâm Medeniyeti Tarihi, Konya Velileri, Konya Vakıf Eserleri, Konya Büyükşehir Belediyesi A.R.İzzet Koyunoğlu Müze ve Kütüphanesi, Evvel Zaman İçinde Meram, Sille, Selçuklu Veziri Başarabey ve Başarakavak, Dünden Bugüne Konya* gibi yayınlanmış kitapları, onlarca bilimsel makale ve tebliği bulunmaktadır. Halen emekli öğretim üyesi olarak Konya gazetelerinde yazmakta, kültür ve medeniyet değerlerimize gayretle hizmet vermektedir.

SAKAOĞLU Saim: 22 Şubat 1939 tarihinde, Meram Fahrünnisa Mah.-Çaybaşı doğumlu, Hafız Hattat Mehmet Sakaoğlu-Köseoğullarının kızı Zeliha Hanım oğludur. İlk, orta öğrenimden sonra İstanbul Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü-İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu mezunudur. Öğretmenlik, Erzurum Atatürk Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi'ndeki zengin akademik hayatı, yurt dışı incelemeleri yanında çokça öğrenci yetiştirmiştir. Yazı hayatı verimlidir. Basına ilgisi lise çağında başlar. Konya'da yayınlanan, *Öz Demokrat Konya, Sabah* ve *Yeni Konya* gazetelerinde yazmış, lise öğrencisi iken *Özlem* dergisini üç arkadaşı ile yayınlamışlardır. Ayrıca yurdun çeşitli yerlerinde yayımlanan edebi birçok dergilerde yazıları çıkmıştır. *Gümüşhane Masalları, Halk Şiirinden Atatürk* (Turgut Günay ile) adlarındaki ilk kitaplarından sonra kırk kitabı daha yayınlanmıştır. Aralarında *Ercişli Emrah, Bayburtlu Zihni, Dede Korkut Kitabı, Çaybaşı Yazıları, Türk Ad Bilimi I, İslâmiyet Öncesi Türk Destanları, Destan Destan Üstüne, Konya Üzerine Şiirler*'i de bulunan halk bilimi açısından zengin eserleri yanında hakkında yazılan kitapların, dergi özel sayılarının çokluğu ile de dikkat çekici bir bilim adamıdır. Sadece Konya konulu makaleleri elli civarındadır. Yeni Konya, Yeni Meram, Konya Postası, Yeni Gazete, Merhaba gibi gazetelerin kültür sayfalarında iki yüz civarında yazısı yer almıştır. Halen emekli öğretim üyesi olarak bağını hiç koparmadığı kültürel alanda araştırma ve yayınlarını sürdürmektedir.

TUNA Ali İhsan: 1926'da Konya-Hacı Cemil Mahallesinde doğdu. İlk, orta okullardan sonra liseye girdi. Burada iki yıl okuyarak bitirmeden ayrılmak mecburiyetinde kaldı. *Ekekon* ve *Zaman* gazetelerinde mürettip çıraklığı ile gazetecilik hayatına başlayan Tuna gazeteciliğe mürettiplikten yükselenlerdendir. Sonra *Yeni Konya* Gazetesi Yazı İşleri Müdürlüğüne geçti, 1960'ta bu vazifeden ayrılarak *Yeni Meram* ve *Milliyet* Gazetesi Konya Muhabirliğini yaptı. Askerliğini, Ankara Genelkurmay Başkanlığı Matbaasında tamamladı. *Yeni Meram* gazetesinde çalışırken 1965 Temmuz'unda Türk Gazeteciler Derneği'nin, Anadolu Gazetecileri için açtığı seminere katılmak üzere gittiği İstanbul'da hastalanarak Konya'ya döndü. Fakat hastalıktan kurtulamayarak 13 Ağustos 1971'de vefat etti. Ölümünden iki ay sonra bir çocuğu daha dünyaya gelen Tuna, Yediler Kabristanı'na gömülmüştür.

USMAN Raşit: 1897 Konya doğumlu, Vilayet Tahrirat Kâtibi Mümeyyizi Arif Bey'in oğludur. Konya İdadisi'ni bitirdikten sonra bir süre PTT'de memurluk ardından Ordu Karargâh binası ile Katolik Kilisesi arasındaki İttihat ve Terakki Mektebi'nde öğretmenlik yaptı, öğretmenliğe, adını değiştirerek Anadolu İntibah Mektebi olan aynı kurumda devam etti. İstiklâl Harbi'ne katıldı. Sonra başka okullarda eğitimciliğe devam

ederek 1947'de emekli oldu. *Babalık* gazetesi başta olmak üzere çeşitli dergilerde yazıları yayınlandı. *Son Yıllarda Konya'nın Yetiştirdiği Geç Şairler* gibi yayınlanmış bir kitabı yayınlanmamış şiir defterleri bulunan Usman, "Edib" mahlasını kullanmıştır. Bizzat cephede görev aldığı için **Kırmızı Şeritli İstiklâl Madalyası** sahibi olan şair, yazar Usman; Haziran 1977'de vefat ederek Üçler Kabristanı'na gömülmüştür (Bkz. Arabacı,1991).

Yusuf Mazhar: Konya'nın önemli gazetecilerindendir. Gazetesinden dolayı Mazhar Babalık da denilen Yusuf Mazhar, Bosnalı Nedim Bey'in oğludur. II. Meşrutiyet döneminde gazeteciliğe başlamış *Meşrik-ı İrfan, Hakem* gazetelerinde çalışmış ardından 23 Aralık 1910'da *Babalık* gazetesini çıkarmıştır. 5 Aralık 1930'da vefat eden Yusuf Mazhar, Yediler Kabristanı'na defnedilmiştir.

Cumhuriyet dönemi Konya gazeteci ve yazarları içinde özellikle anılması gerekenlerden bazıları şunlardır: Veli Sabri Uyar, Faik Soyman, Abdülkadir Erdoğan, Gaffar Totaysalgır, M.Ferit Uğur, Mehmet Muhlis Koner, Mümtaz Bahri Koru, İbrahim Hakkı Konyalı, M.Mesut Koman, Şehabettin Uzluk, S.Nüzhet Ergun, M. Yavuz Süslü, Feridun Nafiz Uzluk, Selçuk Es, Mahmut Sural, M.İhsan Hınçer, Muzaffer Erdoğun, Sofu Tuğrul, İbrahim Gündüz, Celalettin Kişmir, A.Nüzhet Turgut, Kâmil Uğurlu (bkz. Uz, 2003), Nejat Seçen (*Hürriyet* Bölge Gazeteleri Yayın Yönetmeni), Muammer Yaşar Bostancı (TRT Haber Merkezi müdürü).

ÜYE KAYIT DEFTERİNDEKİ GAZETECİLER

Konya Gazeteciler Cemiyeti Üye Kayıt Defterlerine (ÜKD) kayıtlı, bir dönem gazeteci, basın mensubu olarak görev yapmış gazetecilerin tespiti önem taşımaktadır. 1989, 1991, 1994, 1995 tasdikli dört defterde bulunan gazeteci adları, tekrarları önlemek için buraya alfabetik sıra ile alınmıştır. Bu kısımda günümüze kadar devam eden kayıtlar bulunmaktadır. Sadece defterlerde 226 gazetecinin kaydı vardır. İçlerinde vefat edenler, Konya'dan ayrılanlar, gazetecilik mesleğini değişik nedenlerle bırakanlar bulunmaktadır. Liste hangi nedenle olursa olsun deftere kaydedilen, bir dönem basın mensubu olmuş olanları içermektedir. Yukarıda belirtildiği gibi, çok az miktarda basın mensubu olmadığı bilindiği halde kaydedilenler de vardır. Fiilen basın çalışanı hatta sorumlu mevkilerde gazeteci olduğu halde, henüz üye kaydı girilmemiş olanların bulunduğu da düşünülürse, bu listenin geliştirilmesi gerektiği açıktır. Ama bir başlangıç olarak böylesine bir çalışmaya cesaret edilmesi gerekiyordu.

ABANAZIR Suat, Mehmet oğlu Konya 1922 doğumlu, Avukat serbest yazar (ÜKD.1989/5; Yeni Konya gazetesi, ÜKD.1991/3). 22.12.2003'te **vefatı** nedeniyle üyeliği sona ermiştir (ÜKD.1994/3).Mezarı Üçler Kabristanı'ndadır.

ABİS (YAZICI) Sevinç, Süleyman-Hüsniye kızı, Konya 1971 doğumlu, Konya Sarayönü-Konar nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi, 30.8.1991'de üye olmuş, 1991-94 arası (ÜKD.1991/83); 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/83).

ADARSA Osman, Hulusi oğlu İsmil 1967 doğumlu, *Konya Postası* gazetesi muhabiri, 13.6.1989 tarih ve 23 sayılı kararla üye olmuş, 2.8.1991 tarih ve 61 sayılı kararla çıkışı verilmiştir (ÜKD.1989/73).

AKA Ahmet, Mehmet-Eşşe oğlu, Hadim 20.05.1970 doğumlu, Konya-Taşkent-Balcılar-Veliler nüfusuna kayıtlı, *Merhaba* gazetesi çalışanı. 11.03.2003'de üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/181).

AKBIYIK Ahmet, 29.06.2000'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/108).

AKÇAKAYA Selahattin, Kazım-Hatice oğlu, Konya 28.07.1974 doğumlu, Karaman Merkez-Yuvatepe nüfusuna kayıtlı, Kon-Tv. çalışanıdır. 01.02.2002'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/138).

AKÇAKOCA Oğuz, Ahmet-Fatma oğlu, Doğanhisar 31.10.1979 doğumlu, Konya-Akşehir-Kozağaç Mah. nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi çalışanı. 08.05.2005'te üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/243).

AKÇAY Ersin, Mehmet-Şükriye oğlu, Konya 10.12.1975 doğumlu, Konya-Karatay-Karacığan nüfusuna kayıtlı, KTV Televizyonu, 15.11.2007'de Asil Üye kaydedilmiştir (ÜKD.1995/264).

AKGÖL Mustafa, Servet-Bağdat oğlu, Ilgın 24.07.1968 doğumlu, Konya Ilgın-Ağalar nüfusuna kayıtlı, KTO Basın Bürosu, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/68).

AKGÜL Ali, Mustafa-Fatma oğlu, Konya (Çat) 01.03.1964 doğumlu, Konya Meram-Selver nüfusuna kayıtlı, *Hürriyet* gazetesi Konya bürosu muhabiri. 1991-1993 arası üye aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/30). *Hürriyet* gazetesi Konya temsilciliği, Gazeteciler Derneği yönetim kurulu üyeliği yapmış, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/30). Aldığı birçok ödül arasında, S.Ü. İletişim Fakültesi tarafından 2000 yılında verilen, 1999 yılının iletişimcileri içinde "Yerel Basın Fotoğraf" dalında ödülü, 44 yıllık

hayatında aldığı 45 ödülden birisidir. Gazeteciliği 1981'de *Anadolu'da Bugün* gazetesinde başlayan Akgül, *Yeni Meram*, Hürriyet Haber Ajansı, Doğan Haber Ajansı, *Finansal Forum* Gazetesi, *Referans* gazetesi ve *7. Gün* dergisinde muhabir, foto muhabiri, istihbarat şefi ve haber müdürü olarak çalıştıktan sonra *Hürriyet* gazetesi Konya muhabirliğinden emekli olur. Fakat kalbinden rahatsız olmasına rağmen stresli bir meslek olan gazetecilikten uzaklaşamaz. *Memleket* gazetesi *Azra* dergisi, *Bozkirinsesi.com* internet sitesinde yazmaya devam eder. Akgül, S.Ü. Basın Müşavirliğinde görevli iken 12 Kasım 2007'de **vefat** etmiş Üçler Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir.

AKINCI Ayşe, Ali-Halide kızı, Konya 21.11.1976 doğumlu, Konya-Selçuklu-Yükselen Kasabası nüfusuna kayıtlı, *Hâkimiyet* gazetesi çalışanı. 23.05.2005'te üye kaydedilmiş, "16.7.2007 tarihi ve 166. karar ile üyeliğine son" verilmiştir (ÜKD.1995/240).

AKKUŞ Hikmet, Veli-Rukiye oğlu, Bâlâ 1970 doğumlu, Konya Doğanhisar nüfusuna kayıtlı, 29.12.1993'te üye olmuştur (ÜKD.1991/118). *Konya Postası* gazetesi çalışanıdır. "04.07.1996 tarih ve 172 sayılı kararla **vefatı** nedeniyle üyelikten" düşürülmüştür (ÜKD.1994/118).

AKMAN Alinaz, Kâmil-Kıymet oğlu, Ardanuç 06.06.1949 doğumlu, Sakarya-Karapürçek-Mesudiye Köyü nüfusuna kayıtlı, "İş adresi: Nüve İş Merkezi B-Blok Kat.7/704 Konya". 01.02.2002'de üye kabul edilmiş, 28.05.2002 (Cumartesi) tarihinde **vefat** ettiğinden" üyeliği sona ermiştir (ÜKD.1995/148).

AKPINAR Zafer, Mustafa-Dudu oğlu, Yeşilçiftlik 21.07.1974 doğumlu, Afyon-Sultandağı-Yeşilçiftlik Tepebaşı Mah. nüfusuna kayıtlı, Anadolu Ajansı, 17.03.2006'da Asil Üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/246).

AKTAŞ Ekrem, 15.11.2007'de Asil Üye kaydedilmiştir (ÜKD.1995/278).

AKYILDIZ Malik, Muammer-Nuriye oğlu, Bozkır 22.03.1980 doğumlu, Meram-Güneydere nüfusuna kayıtlı, *Anadolu Manşet* gazetesi çalışanı. 28.03.2003'te Asil Üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/192).

AKYILDIZ Mehmet, Muammer-Nuriye oğlu, Konya 24.07.1971 doğumlu, Meram-Güneydere nüfusuna kayıtlı, *Anadolu Manşet* gazetesi çalışanı. 11.06.2003'te üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/197).

AKYÜZ Selman, Mustafa-Nuran oğlu, Konya 12.12.1980 doğumlu, Meram-Geçit nüfusuna kayıtlı, İletişim Fakültesi öğretim elemanı, Ün-Tv.de çalışmaktadır. 26.10.2004'te üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/201).

ALAGÖZ Ahmet, Süleyman-Perihan oğlu[3], Konya 22.06.1972 doğumlu, Konya Meram-Yorgancı nüfusuna kayıtlı. 30.8.1991'de üye olmuş, 1.9.1991'de Yönetim Kurulu kararı ile çıkışı verilmiştir (ÜKD.1991/80). "Gazeteciliğin dışında çalışmalar yaptıklarından üyelikten ihraç" edilmiş, (ÜKD.1994/80); *Konya Postası* gazetesinde çalıştığı için 28.05.1999'da tekrar üye kabul edilmiştir. "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/52).

ALAGÖZ Durmuş, Hasan Hüseyin-Ayşe oğlu, Çumra 1948 doğumlu, Konya Çumra-Apasaracık nüfusuna kayıtlı. *Konya Postası* gazetesi sahibi. 1991-1994 arası (ÜKD.1991/18), 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/18). Halen *Barem* dergisini çıkarmaktadır.

ALAGÖZ Fatih, Durmuş oğlu, Konya doğumlu, 30.8.1991'de üye olmuş, 1.9.1991'de Yönetim Kurulu kararı ile çıkışı verilmiştir (ÜKD.1991/81). 15.7.1992'de tekrar üye olmuş, 1992-94 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/93). 10.06.1995 tarih ve 143 sayılı kararla, "Gazeteciliğin dışında çalışmalar yaptığından üyelikten ihraç" edilmiştir (ÜKD.1994/81; ÜKD.1994/93).

ALAGÖZ Hasan Hüseyin Berat, Mustafa-Dilek oğlu, Konya 26.11.1981 doğumlu, Çumra-Apasaracık nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 09.02.2000'de üye kabul edilmiş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/84).

ALAGÖZ Mehmet[4], Durmuş-Ayşe oğlu, Apasaracık 1973 doğumlu, Konya Çumra-Apasaracık nüfusuna kayıtlı, ilk 30.8.1991'de üye olmuş, 1.9.1991'de Yönetim Kurulu kararı ile çıkışı verilmiştir (ÜKD.1991/82). 15.7.1992'de tekrar üye olmuş, 1992-94 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/92). 15.7.1992'de üye kabul edilip 10.06.1995 tarih ve 143 sayılı kararla "gazetecilik yapmadığından üyelikten ihraç" edilmiştir (ÜKD.1994/81; ÜKD.1994/92).

ALAGÖZ Mustafa, Hasan Hüseyin-Ayşe oğlu, Apasaracık 15.10.1953 doğumlu, Konya Çumra-Apasaracık nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi sahibi. 1991-1994 arası (ÜKD.1991/19); 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/19).

ALAGÖZ Süleyman, Hasan Hüseyin-Ayşe oğlu, Konya 23.03.1951 doğumlu, Konya Çum-

[3] ÜKD.1991/80'e yanlışlıkla "Durmuş oğlu" yazılmıştır.

[4] Defterlerde birbiriyle çelişen kayıtlar bulunmaktadır. Mehmet Alagöz'ün H.Hüseyin-Ayşe oğlu, Apasaracık 15.10.1953 doğumlu olduğu yazılmıştır (ÜKD.1991/82).

ra-Apasaracık nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi sahiplerindendir. 1991-1994 arası (ÜKD.1991/20) ile 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/20).

ALAGÖZ Y. Emre, Mustafa-Dilek oğlu, Konya 20.08.1980 doğumlu, Çumra-Apasaracık nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 07.09.1999'da üye olmuş, 08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir (ÜKD.1995/65).

ALAKIR Mustafa, Ali-Ayşe oğlu, Konya 02.05.1971 doğumlu, Konya Derbent Merkez doğumlu, 04.07.1996 tarihinde üye olmuş, 08.05.2005'te üyeliği sona ermiştir (ÜKD.1995/23).

ALDEMİR Eser, Mehmet-Sıddıka oğlu, Hadim 07.08.1964 doğumlu, Konya Hadim-Göynükışla Kasabası nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 09.02.2000'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/85).

ALEMDAR Adem, Celalettin-Havva oğlu, Konya 19.04.1972 doğumlu, Karatay-Darıcı nüfusuna kayıtlı, *Vakit* Gazetesi Konya Temsilciliğinde görevli. 11.10.2002'de üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/175). Halen *Memleket* gazetesi sahibi ve genel yayın yönetmeni.

ALEMDAR Hasan Hüseyin, Celalettin-Havva oğlu, Konya 20.02.1970 doğumlu, Karatay-Darıcı nüfusuna kayıtlı, 23.05.2005'te üye kaydedilmiş, *Memleket* gazetesi çalışanı. 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/234).

ALEMDAR İsmail, Celalettin-Havva oğlu, Konya 03.03.1980 doğumlu, Karatay-Darıcı nüfusuna kayıtlı, *Memleket* gazetesi Memleket gazetesi genel müdür yardımcısı. 23.04.2005'te kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/219).

ALPAY Selahattin Cezmi, Ali Rıza-Sıdıka oğlu Konya 1928 doğumlu, *Yeni Meram* gazetesi istihbarat şefi. 25.10.1980 tarih ve 24 no.lu karar ile üye olmuştur (ÜKD.1989/8). Dernekte Muhasiptir. **Vefatı** nedeniyle üyeliği 25.11.2001'de üyeliği düşmüştür (ÜKD.1991/4). 20 Ocak 2001'de vefat etmiş, Musalla Mezarlığına gömülmüştür. "Konya basının eniştesi" kabul edilen Alpay, bir ara Gazeteciler Cemiyeti başkanlığı yapmış, cemiyet üyesi olan *Yeni Meram* gazetesi sahibi Mustafa Bahçıvan'ın kız kardeşi Yurdanur Alpay'ın eşidir.

ALPAY Yurdanur, Ahmet-Ayşe kızı Konya 14.09.1935 doğumlu, Konya Meram-Şükran Mah. Nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi sahiplerinden. 25.10.1980 tarih ve 24 no.lu karar ile üye olmuştur (ÜKD.1989/19; ÜKD.1991/16). 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/16).

ALTAY Hüseyin, Hasan Hüseyin-Emine oğlu, Sivrihisar 26.07.1981 doğumlu, Eskişehir-Günyüzü-Ayvalı nüfusuna kayıtlı, *Anadolu Manşet* gazetesi çalışanı. 28.03.2003'te Asil Üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/190). Halen *Memleket* gazetesi spordan sorumlu yazı işleri müdürüdür.

ALTINSOY Ersin, Abdurrahman-Hanife oğlu, Aksaray 01.04.1973 doğumlu, Aksaray-Merkez-Ulukışla nüfusuna kayıtlı, Anadolu Ajansı, 23.05.2005'te üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/228).

ALTUN Hüseyin, Ramazan-H.Duran oğlu, Konya 1974 doğumlu, Akşehir-Gözpınarı nüfusuna kayıtlı, 1993'te üye (ÜKD.1991/121). *Hürriyet* gazetesi çalışanı. 10.06.1995 tarihi itibariyle, "üyelik vecibelerini yerine getirmediğinden üyelikten ihraç" edilmiş (ÜKD.1994/121), 13.06.1999'da tekrar üye olmuştur. "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/58).

ALTUN Saadet, Sabri-Nursel kızı, Konya 25.06.1997 doğumlu, Karaman-Kazım Karabekir-Akarköy nüfusuna kayıtlı, *Anadolu Manşet* gazetesi yazı işleri müdürü, 01.03.2000'de üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/90).

ALTUN Sabri, Hüseyin Hüsnü-Gülistan oğlu, Akarköy 10.01.1953 doğumlu, Karaman Kâzımkarabekir-Akarköy nüfusuna kayıtlı, 15.08.1993'te üye kaydedilmiştir (ÜKD.1991/130). *Çare* dergisi sahibi. 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/130).

ALTUN Uğur, Sabri-Nursel oğlu, Konya 28.06.1979 doğumlu, Karaman-Kazım Karabekir-Akarköy nüfusuna kayıtlı, 01.03.2000'de üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/91).

ALTUNTEPE Hasan, Şakir-Elife oğlu, Kadınhanı 1968 doğumlu, Kadınhanı-Turgutlu nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* çalışanı. 15.08.1993'te üye kaydedilmiştir.

(ÜKD.1991/127). 03.09.1997 tarihi itibariyle, "basından ayrılıp bir başka işte çalıştığı için üyeliği" düşmüştür (ÜKD.1994/127).

ARI Mehmet Remzi, Veli-Ümmü Gülsüm oğlu, Konya 26.11.1977 doğumlu, Konya-Meram-Zafer nüfusuna kayıtlı, *Hâkimiyet* gazetesi çalışanı. 15.11.2007'de Asil Üye kaydedilmiştir (ÜKD.1995/261).

ARI Molla Ahmet, Veli-Ümmü Gülsüm oğlu, Konya 26.11.1977 doğumlu, Meram-Zafer nüfusuna kayıtlı, *Memleket* gazetesi çalışanı. 23.04.2005'te kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/221).

ARICI Aşır, Bayram-Fatma oğlu, Belkuyu 15.10.1967 doğumlu, Konya Akören-Belkuyu nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 05.08.1995'te üye olmuş, 03.09.1997 tarihi itibariyle "basından ayrıldı ve başka iş kolunda çalıştığından üyeliği" düşmüştür (ÜKD.1995/15).

ARICIOĞLU Servet, Osman oğlu, Konya 1961 doğumlu, *Merhaba* gazetesi çalışanı. 1991-94 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/48). "22.04.1995 tarih ve 137 sayılı kararla, **vefatı** nedeniyle üyelikten düşürülmüştür." (ÜKD.1994/49).

ARMUTÇU Hakan, Mustafa-Gönül oğlu, Konya 23.05.1980 doğumlu, Konya Karatay-İsmil-Çeşme nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi çalışanı. 15.09.1998'de üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/43).

ARSLAN Murat, Ramazan-Fadime oğlu, Konya 02.02.1975 doğumlu, Konya-Karatay-Saraçoğlu nüfusuna kayıtlı, Anadolu Ajansı elemanı. 03.05.2006'da Asil Üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/248).

ARSLAN Mustafa, 21.5.1992'de üye olmuştur. Sayfası üstünde "düştü" kaydı bulunmaktadır (ÜKD.1991/107). *Merhaba* gazetesi yöneticisi. 04.01.1994 tarihi itibariyle "üyelik vecibelerini yerine getirmediğinden ihraç" edilmiş (ÜKD.1994/107), 01.03.2000'de tekrar üye olmuştur. 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/88).

ARSLAN Mustafa, Şükrü-Gülsen oğlu, Çumra 14.08.1984 doğumlu, Konya-Çumra-Avdul Köyü nüfusuna kayıtlı, *Merhaba* gazetesi çalışanı. 14.08.2007'de üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihinde aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/256).

ARVAS M. Kenan, Mehmet Selim-Mebuse oğlu, Gevaş 1965 doğumlu, Konya Selçuklu Nişantaş nüfusuna kayıtlı, *Türkiye* gazetesi çalışanı. 22.7.1991'de üye kabul edilmiş, 10.06.1995 tarih ve 143 sayılı kararla, "üyelik vecibelerini yerine getirmediği için" ihraç edilmiştir (ÜKD.1994/70). İHA Konya Bölgesi Büro Müdürü iken 01.02.2002'de üye kabul edilmiş, 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/149).

ASLAN Coşkun, Yusuf Kenan-Bedriye oğlu, Akşehir 1954 doğumlu, Akşehir-Meydan Mah. nüfusuna kayıtlı, 08.02.2002 de üye kabul edilmiş, "16.07.2007 tarih ve 166 sayılı karar ile üyeliğine son verilmiştir." (ÜKD.1995/162).

ATALAY Salih Hasan, Hasan-Refiye oğlu, Gümülcine 1939 doğumlu, Konya Merkez-Şıhsadrettin nüfusuna kayıtlı, *Çare* dergisi çalışanıdır. 03.02.1995'te üye kabul edilmiştir. 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/137). Uzun süre Gazeteciler Cemiyeti Müdürlüğünü yapmıştır.

ATAMAN Mustafa, Ali oğlu Konya-Bozkır-Sarıoğlan-Armutlu Köyü 1324 (1908) doğumlu, *Konya Postası* gazetesi köşe yazarıdır (ÜKD.1989/2). *Yeni Meram* gazetesinde çalışırken, (ÜKD.1991/2), 22.04 1995'te tekrar üyelik kararı alınır. 17.11.2001 tarihinde **vefat** ettiğinden üyeliği sona erer (ÜKD.1994/2). Islahı Medaris'te yarım kalan medrese tahsili, *Babalık* gazetesinde mürettip çıraklığı ile başlayan, gazeteciliğin her kademesinde bulunan bir ömür sürecek basın hayatı ile ilginç bir yazardır (Bkz. Uz, 1997; Uz, 2003, 129-136).

ATEŞ Nuri, 29.06.2000'de üye kabul edilmiş, 26.12.2000'de, "Basından ayrıldığı ve iş değiştirmesi nedeniyle ihracı yapıldı." (ÜKD.1995/113).

AVAR Dolunay, Mehmet-Müzeyyen kızı, Konya 28.02.1975 doğumlu, Meram-Kaşınhanı nüfusuna kayıtlı, S.Ü.Rektörlüğü Basın Bürosu elemanı, 07.10.2000'de Fahri Üye olmuş, 01.02.2002'de Asil Üyeliğe alınmış, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/118).

AY Ayhan, İsmail-Hüsniye oğlu, Konya 27.08.1966 doğumlu, Konya-Meram-Hoşhavansaatçi nüfusuna kayıtlı, Kon-Tv Televizyonu, 15.11.2007'de Asil Üye kaydedilmiştir (ÜKD.1995/273).

AYAR Esat, Ali Yüksel oğlu, Konya 1962 doğumlu, *Yeni Konya* gazetesi muhabiri. 2.2.1988 ile 4.12.1989 tarihleri arasında üye aidatını ödemiş, 28.1.1991 tarihinde istifa ederek ayrılmıştır (ÜKD.1989/42).

AYAS Namık, Şeref Üyesi, (ÜKD.1989/1). 1909 doğumludur. *Yeni Konya*'nın 1956-1960 yılları arasında yazı işleri müdürüdür. Birçok gazetede yazan, emekli öğretmen-okul müdürü Ayas, aynı zamanda Gazeteciler Cemiyetinin ilk kurucularından ve üç dönem başkanlığını yapmış yöneticilerindendir. 18 Ağustos 2001'de İstanbul'da **vefat** etmiş, 20 Ağustos 2001'de Üçler Mezarlığında toprağa verilmiştir (*Merhaba*, 21 Ağustos 2001).

AYAZ Mustafa, Cemil-Gülcan oğlu, Altıntaş 17.03.1981 doğumlu, Akşehir-Altuntaş nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 01.02.2002'de üye kabul edilmiş, "16.7.2007 tarih ve 166 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/135).

AYAZ Mustafa, Mehmet-Ümral oğlu, Konya 01.05.1979 doğumlu, Konya-Meram-Kürkçü nüfusuna kayıtlı, *Yeni Konya* gazetesi, 15.11.2007'de Asil Üye kaydedilmiştir (ÜKD.1995/268).

AYTEKİN Hanifi, İbrahim-Emine oğlu Çumra-Çatören 02.04.1929 doğumlu, Karatay-Akçeşme nüfusuna kayıtlı, gazeteci yazar. 23.3.1991 tarih ve 58 no.lu kararla ihraç edilmiştir (ÜKD.1989/83). "05.01.1994 tarihinde yapılan olağan kongre genel kurul kararı ile üyeliğe alındı." 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/1). Eski Valilik basın müşaviri ve cemiyet başkanlarındandır.

AYYILDIZ Mehmet, Mevlüt-Hasibe oğlu, Çiçek 01.03.1959 doğumlu, Çumra-Çiçek nüfusuna kayıtlı, S.Ü. Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı, 10.01.2001'de Fahri Üye olmuş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/125).

AZMAN İbrahim, Hakkı-Hediye oğlu, Hatıp-10.07.1964 doğumlu, Meram-Hatıp nüfusuna kayıtlı, Kon.Tv., 26.11.2001'de Fahri Üye olmuş, 15.10.2007 tarih ve 169 sayılı karar ile üyeliğine son verilmiştir (ÜKD.1995/132).

BABUR Muhammet, Necmettin-Emine oğlu, Bozkır 25.08.1980 doğumlu, Konya-Ahırlı-Akkise nüfusuna kayıtlı, Kon-Tv Televizyonu, 15.11.2007'de Asil Üye kaydedilmiştir (ÜKD.1995/274).

BAĞCI Hamdi, 29.06.2000'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir. 15.12.2007 tarih ve 171 sayılı kararla Asil Üyelikten Fahri Üyeliğe alınmıştır (ÜKD.1995/111).

BAĞCI Muammer, Kadir-Fatma oğlu, Bağrıkurt 15.09.1928 doğumlu, Selçuklu-Bağrıkurt nüfusuna kayıtlı, 04.07.1996 tarihinde Fahri Üye olmuş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/27).

BAĞRIAÇIK Ayşe, İbrahim-Ayşe kızı, Konya 03.05.1975 doğumlu, Taşkent-Şıhlar nüfusuna kayıtlı, , 06.11.1999'da üye olmuş, "23.05.2005 tarih ve 124 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/74).

BAHAR Ramazan, Durmuş Ali-Sultan oğlu, Ermenek 30.7.1964 doğumlu, Konya Karatay-Sarıyakup Mah. Nüfusuna kayıtlı, Belediye Basın Müşavirliğinde görevli, 25.5.1988'de üye kabul edilmiş, 2.8.1991'de üyeliği sona ermiştir (ÜKD.1989/65). 16.02.1993'te tekrar üye olmuştur (ÜKD.1991/106). Meram Belediyesi Basın Bürosu elemanıdır. 25.08.2003 tarihi dâhil aidatını ödemiştir "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1994/106).

BAHCIVAN Mustafa Yalçın, Ahmet-Melâhat Ayşe oğlu, Konya-14.09.1937 doğumlu, Konya Karatay-Zenburi Mah. Nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi sahibi. 25.10.1980 tarih ve 24 no.lu karar ile üye olmuştur (ÜKD.1989/13). 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/12).

BAHÇIVAN Tufan A., 09.02.2000'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/80). *Yeni Meram* gazetesi yöneticilerinden.

BAHÇİVAN Ahmet Hakan, Mustafa Yalçın-Selma oğlu, Konya 20.09.1967 doğumlu, Konya Karatay-Zenburi Mah. Nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi yöneticilerinden. 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/44).

BALKAN Mustafa, Hüsnü-Nadire oğlu, Akşehir 2.4.1959 doğumlu, Konya Meram-Mahmuriye nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi muhabiri. 3.2.1988 ile 6.9.1990 tarihleri arasında aidatını ödeyen Balkan, üyelikten 28.1.1991 tarihinde istifa ederek ayrılmıştır (ÜKD.1989/58). 1993'te tekrar üye kaydedilmiştir (ÜKD.1991/120). *Zaman* gazetesi çalışanı olarak 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/120). Halen emekli gazetecidir. *Konya'nın Sesi* gazetesini çıkarmıştır.

BALTACI Yusuf, Alibey-Ayşe oğlu, Çaykara 11.03.1954 doğumlu, Samsun-19 Mayıs İlçesi-Yeşilköy nüfusuna kayıtlı, *Dünya* Gazetesi Konya Bürosu yöneticisi. 1991-93 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/54). 30.5.2005 tarih ve 125 sayılı karar ile üyeliği sone ermiştir." (ÜKD.1994/54). 14.08.2007'de tekrar üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihinde aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/257).

BARAKLI Gülden, Hilmi-Sultan kızı, Nevşehir 14.07.1076 doğumlu, Antalya Merkez-Güvenlik nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi çalışanı. 13.06.1999'da üye olmuş, "üyelik görevini yerine getirmediğinden" 11.03.2003'te üyeliği sona ermiştir (ÜKD.1995/61).

BAŞÇI İsmail, Hamza-Cennet oğlu, Konya 25.01.1966 doğumlu, Konya Karatay-Şatır nüfusuna kayıtlı, 28.05.1999'da üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/48).

BAŞEĞMEZ Osman, Celâl-Emine oğlu, Konya 11.03.1977 doğumlu, Akşehir-Karahüyük nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi yazı işleri müdürü, 30.03.1997'de üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/28). Halen KTO Basın Müşaviridir.

BATI Necati, Yusuf-Ayşe Dudu oğlu, Konya doğumlu, Selçuklu-Derbent nüfusuna kayıtlı, Konya Pancar Kooperatifi Basın Bürosu,

26.11.2001'de Fahri Üye olmuş, 01.02.2002'de Asil Üyeliğe alınmış, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/131).

BAY Nurettin, 29.06.2000'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/103). Kon-Tv Genel Yayın Müdürü.

BAYARTMAZ Pınar, Hasan-Şerife kızı, İzmir 09.03.1974 doğumlu, İzmir Merkez nüfusuna kayıtlı, Yeni Meram gazetesi çalışanı. 05.08.1995'te üye olmuş, 03.09.2007 tarihinde "evlenip Almanya'ya gittiğinden üyeliği sona" ermiştir (ÜKD.1995/13).

BAYIK Keziban, İhsan-Zeynep kızı, Konya 22.05.1974 doğumlu, Konya-Sarayönü-Karabıyık Köyü nüfusuna kayıtlı, Kon-Tv Televizyonu çalışanı. 15.11.2007'de Asil Üye kaydedilmiştir (ÜKD.1995/276).

BAYRAM Fatih, Mehmet-Havva oğlu, Beyşehir 05.01.1979 doğumlu, Konya-Beyşehir-Çukurağıl Köyü nüfusuna kayıtlı, Asil Üye, Kon-Tv Televizyonu çalışanı, aidat "giriş 7.1.2008" (ÜKD.1995/287).

BEDİR Muhtar, Abdurrahim-Fatma oğlu, Cihanbeyli 1938 doğumlu, *Yeni Meram* gazetesi muhabiri. 20.8.1984 tarihinde üye kabul edilmiş, 28.1.1991 tarihinde istifa ederek ayrılmıştır (ÜKD.1989/35). 16.02.1993'te tekrar üye olmuş, *Merhaba* gazetesinde çalışmıştır (ÜKD.1991/105). 4 Mayıs 1994'te vefat ederek üçler kabristanı'na gömülmüştür. "22.04.1995 tarih ve 137 sayılı kararla **vefatı** nedeniyle üyelikten düşürülmüştür." (ÜKD.1994/105). İlgi çekici bir hayatı vardır. Sağır-dilsiz, özel gayreti ile kendini yetiştirip-kabul ettirmiş gazeteci olarak, önemle üzerinde durulması gerekmektedir. Bedir, babasının Cihanbeyli Nüfus Memurluğu zamanında doğmuştur. Konya'da Körağazadeler ailesine mensuptur. On bir yaşında geçirdiği hastalık sonucu sağır kalmış, ilk tahsili bitirdikten sonra eğitime devam edememiştir. Kendi kendisini yetiştirmiştir. Hiç duymaması üzerine önceleri terzilik sanatını öğrenip, erkek terziliği yaparak, terzilikle diploma almıştır. Ruhi bunalım geçirmesi sonucu sanatını terk etmiş evlilikte mutlu olamamıştır. 1971'de gazetecilik mesleğine, kaçak olarak gittiği İzmir'de başlar. Orada yayınlanan *Yeni Asır*, İstanbul'dan *Bugün, Sabah, Yeni Asya, Bizim Anadolu* ve *Orta Doğu* gazetelerinde yazı ve röportajları çıkar. 1974 Şubat'ında *Yeni Konya* gazetesine girer. 1975 senesinde Öyküleri ile Ünlü Deyimler isimli dilimizde yer eden meşhur sözleri yayınlar. Sakat olduğundan önceleri memurluk verilmemiş, 1475 sayılı kanunla sakatlara da iş verme hakkı tanınca Konya Ağır Bakım Saymanlık Memuru olmuştur. Onun hayatını en iyi kendisi, "Babacığım" diye hitap ettiği Süheyl Ünver'e yazdığı mektupta anlatmaktadır (Eklere bkz).

BELGE H. İbrahim, İsmail-Şükran oğlu, Bornova 1965 doğumlu, İzmir Bornova-Ergene nüfusuna kayıtlı, 15.08.1993'te üye kabul edilmiştir (ÜKD.1991/124). *Zaman* gazetesi çalışanı. 13.09.1997 tarihi itibariyle "çalıştığı gazetenin bir başka il temsilciliğine gittiği için üyeliği düşmüştür." (ÜKD.1994/124).

BERK Arzi, Mehmet Fikri-Songül kızı, Ceyhan 02.10.1972 doğumlu, Konya Karatay-Şems Mah. Nüfusuna kayıtlı, *7. Gün* gazetesi çalışanı. 10.06.1995'te üye olmuş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/7).

BERK Orhan, Mehmet Faik-Hikmet oğlu, Konya 28.05.1939 doğumlu, Konya Karatay Şems nüfusuna kayıtlı. 30.12.1993'te üye olmuştur (ÜKD.1991/111). *7.Gün* dergisi çalışanı. 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/111).

BERK Volkan, Orhan-Meral oğlu, Konya, 18.10.1971 doğumlu, Konya Karatay-Şems Mah nüfusuna kayıtlı. 30.12.1993'te üye olmuştur (ÜKD.1991/110). 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/110).

BIYIK Ahmet, 06.12.2003'te Fahri Üyeliğe kabul edilmiş, "15.10.2007 tarih ve 169 sayılı karar ile üyeliğine son verilmiştir." (ÜKD.1995/199).

BİÇER Hakkı, Mehmet-İffet oğlu, Konya 18.12.1971 doğumlu, Meram-Harmancık nüfusuna kayıtlı, *Memleket* gazetesi yazı işleri müdürü. 23.04.2005'te kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/215).

BİNATLI Recep, Mustafa-Şefika oğlu, Konya 15.06.1929 doğumlu, Konya Selçuklu-Sakahane nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 08.02.2002 de üye kabul edilmiş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/157).

BİNDESEN Esat, Mehmet oğlu Erzurum 27.4.1956 doğumlu, Anadolu Ajansı muhabiri, 26.11.1989 tarih ve 30 sayılı karar ile üye olmuş 2.8.1991'de üyelikten ayrılmıştır (ÜKD.1989/79).

BORA H.İbrahim, Durali-Ayşe oğlu, Bozkır 25.12.1983 doğumlu, Konya-Bozkır-Armutlu Köyü nüfusuna kayıtlı, Kon-Tv Televizyonu çalışanı. 15.11.2007'de Asil Üye kaydedilmiştir (ÜKD.1995/275).

BOYALI Celalettin, Mevlüt-Fatma oğlu, Konya 24.01.1959 doğumlu, Konya Meram-Çalıklı nüfusuna kayıtlı, *Türkiye'de Yarın* gazetesi muhabiri. 17.4.1984'te üyeliğe kabul edilmiş, 28.1.1991'de istifa ederek ayrılmıştır (ÜKD.1989/38). *Merhaba* gazetesi, *Yeni Gazete* yöneticilerinden. 14.10.1995Te üyeliğe tekrar

kabul edilmiş, 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/17).

BOYDAK Mevlüt, Hasan oğlu, Konya 1955 doğumlu, *Millî Gazete* Konya bürosu temsilcisi, 1.7.1988-6.1.1989 tarihleri arasında üye aidatını ödemiş, 13.6.1989 tarih ve 23 sayılı Yönetim Kurulu kararı ile "Aidat ödemediğinden" üyeliği sona erdirilmiştir (ÜKD.1989/62).

BOZDEMİR Zeliha, Mustafa-Miyase kızı, Konya 07.01.1975 doğumlu, Selçuklu-Akpınar nüfusuna kayıtlı, 11.03.2003'de Asil Üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/187).

BOZDOĞAN Göksel, 11.06.2003'te üye kabul edilmiş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/198).

BUĞDAYCI Nihat, Ali-Gülşen oğlu, Seydişehir 01.01.1968 doğumlu, Seydişehir-Kumluca nüfusuna kayıtlı, *Yeni Konya* gazetesi çalışanı. 13.06.1999'da üye olmuş, "meslekten ayrılıp Antalya'ya yerleştiğinden" 11.03. 2003'te üyelikten çıkarılmıştır (ÜKD.1995/59).

BUĞUR Hamdi, 26.10.2004'te üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/202).

BURSA Fatih, Süleyman-Neslihan oğlu, 01.01.1983 doğumlu, Sarayönü-Kuyulusebil nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi çalışanı. 08.02.2002 de üye kabul edilmiş, "üyelik görevini yerine getirmeyip gazetecilik mesleği dışında faaliyet gösterdiğinden 8.02.2003 tarih ve 71 sayılı kararla ihraç edilmiştir." (ÜKD.1995/156).

BÜLBÜL A. Rıdvan, Halil-Şerife oğlu Konya 1932 doğumlu, TRT-A.A. Konya Muhabiri, 6.9.1981 tarih ve 35 no.lu karar ile üye olmuştur. Kurucu üye olduğu dernekte görev unvanı, Başkandır (ÜKD.1989/9; ÜKD.1991/1). AA Konya Bölge müdürlüğü yapmıştır. Bülbül, 28.9.2007'ye kadar aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/1). *Yeni Meram* yazarı olarak devam etmektedir.

BÜLBÜL Ali Naim, 10.06.1995'te üye olmuş, 1999'da "237 sayılı kararla **vefatı** nedeniyle üyelik kaydı silinmiştir." (ÜKD.1995/10).

BÜLBÜL Nail, Mustafa-Nafiye oğlu, Konya 1938 doğumlu, Konya Meram-Hocafakih nüfusuna kayıtlı, *Türkiye'de Yarın* gazetesi spor yazarı, 31.8.1981 tarihli karar ile üye olmuştur (ÜKD.1989/14; *Merhaba* gazetesi çalışan ÜKD.1991/13). *Merhaba* gazetesi yazarı, 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/13).

BÜYÜKEKEN İbrahim, Abdullah-Sultan oğlu, Çumra 17.08.1983 doğumlu, Konya-Çumra-Uzunkuyu nüfusuna kayıtlı, *Merhaba* gazetesi çalışanı. 14.08.2007'de üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihinde aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/255).

BÜYÜKKALKAN Necati, Rifat-Ayşe oğlu, Konya 01.04.1929 doğumlu, Karatay-Çiftemerdiven Mah. Nüfusuna kayıtlı, 14.06.2000'de Fahri Üye olmuş, 08.02.2002'de Asil Üyeliğe alınmış, 15.12.2007'de 171 sayılı kararla tekrar Fahri Üyeliğe geçirilmiştir. 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/97).

BÜYÜKKARA Mevlüt, Ali-Fatma oğlu, Çumra 1931 doğumlu, Çumra-Pirahmetli nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi yazarı, emekli öğretmen. Fahri Üye. 05.08.1995'te üye olmuş, "15.10.2007 tarih ve 169 sayılı karar ile üyeliğine son verilmiştir." (ÜKD.1995/16).

BÜYÜKOFLAZ Mustafa, Ahmet-Mubahat oğlu, Kadınhanı 20.10.1960 doğumlu, Kadınhanı-Ünveren nüfusuna kayıtlı, Özkaymak Turizm Otel İşlet. Kadınhanı temsilcisi, *Yeni Meram* gazetesi çalışanı. 03.02.1995'te üye kabul edilmiş, 30.11.2006 tarihi dâhil aidatını ödemiştir. "**Vefatı** nedeniyle üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1994/141).

CAN Ali, Mustafa-Alime oğlu, Konya 7.9.1978 doğumlu, Konya Altınekin-Dedeler nüfusuna kayıtlı, 06.11.1999'da üye olmuş, "meslekten ayrıldığı" için 11.06.2003'te 81 sayılı karar ile üyeliğine son verilmiştir." (ÜKD.1995/68).

CANDAN Koray, 29.06.2000'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/112).

CENGİZ Ramazan, Tevfik-Hatice oğlu, Konya 23.06.1984 doğumlu, Konya-Güneysınır-Ağaçoba nüfusuna kayıtlı, *Yeni Konya* gazetesi çalışanı. 15.11.2007'de Asil Üye kaydedilmiştir (ÜKD.1995/271).

CEYLAN Erkan, 15.7.1992'de üye olmuştur. Sayfası üstünde "düştü" kaydı bulunmaktadır (ÜKD.1991/94). 04.01.1994 tarih ve 79 sayılı kararın 2.mad. üyelikten ihraç edildi." (ÜKD.1994/94).

CİDDİ Ümit, Halit-Ayşa oğlu, Konya 20.03.1974 doğumlu, Selçuklu-Zevle Sultan nüfusuna kayıtlı, 06.11.1999'da üye olmuş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/77).

CİMİLİOĞLU Mahmut, İsmail oğlu, Konya 1962 doğumlu, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 30.8.1991'de üye olmuş, 1.9.1991'de Yönetim Kurulu kararı ile çıkışı verilmiştir (ÜKD.1991/85). "Mesleği gazetecilik olmadığından üyelikten ihraç edilmiştir." (ÜKD.1994/85).

ÇALIK Tijen, Tahsin-Naciye kızı, İzmit 22.07.1972 doğumlu, Konya Karatay-Dolappare nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi çalışanı. 05.08.1995'te üye olmuş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/11).

ÇALIKUŞU Bilâl, Mehmet-Emine oğlu, Konya 17.02.1975 doğumlu, Meram-Uluırmak-Alihoca nüfusuna kayıtlı, "Kon-Tv. Proğ.Yayın Sorumlu Birimi", 29.06.2000'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/106).

ÇELİK Mustafa, Ali oğlu, Konya 1966 doğumlu, *Yeni Konya* gazetesi. "Basından ayrıldı, bir başka iş dalında çalıştığı için 14.10.1995 tarih ve 152 sayılı kararla üyeliği sona erdi." (ÜKD.1994/49).

ÇETİN Mesut, Muhabir (HHA Çumra), 14.6.1984 tarihinde üye kabul edilmiş, 13.6.1989 tarih ve 23 sayılı Yönetim Kurulu kararı ile "Aidat ödemediğinden" üyeliği son bulmuştur (ÜKD.1989/59).

ÇETİNKAYA Aliye, 11.06.2003'te üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/195).

ÇEVİK Şükrü, Hamza-Fatma oğlu, Konya, 06.08.1980 doğumlu, Selçuklu-Ulumuhsine nüfusuna kayıtlı, *Memleket* gazetesi çalışanı. 23.04.2005'te kaydedilmiş, "16.7.2007 tarihi ve 166. karar ile üyeliğine son" verilmiştir (ÜKD.1995/217).

ÇINAR Recep, Mehmet-Fatma oğlu, Konya Karatay-Cumhuriyet Mah. Nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi muhabiri, 15.8.1990 tarih ve 45 no.lu karar ile üye olmuştur (ÜKD.1989/80). Merhaba gazetesi, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/56).

ÇİFTÇİ Önder, İsrafil-Meryemana oğlu, Konya 10.03.1988 doğumlu, Aksaray-Ortaköy-Hacıibrahimuşağı Köyü nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 14.08.2007'de üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihinde aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/258).

ÇİMEN Arzu, Mustafa-Gülten kızı, Kayseri 29,10.1977 doğumlu, Konya-Melikgazi-Gazi nüfusuna kayıtlı, *Anadolu Manşet* gazetesi çalışanı. 28.03.2003'te Asil Üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/191).

ÇİVİ Mevlüt, Bulduk-Fatma oğlu, İnsuyu 01.07.1950 doğumlu, Konya Cihanbeyli-Kayalı Köyü nüfusuna kayıtlı, 15.8.1993'te üye olmuştur (ÜKD.1991/116). Cihanbeyli İlçe **Belediye Başkanı**. 25.08.2003 tarihi dâhil aidatını ödemiş, "30.05.2005 tarih ve 125 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1994/116). 17.06.2006'da Asil Üye olarak yeniden kaydı yapılmış, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/250).

ÇÖLCÜ Duran, Ali-Şerife oğlu, Konya 14.03.1964 doğumlu, Konya Karatay-Akabe nüfusuna kayıtlı, *Dünya* gazetesi çalışanı. 28.05.1999'da üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/46).

ÇÜRÜKKUYU Ebru, Mustafa-Gülten kızı, Konya 04.11.1973 doğumlu, Konya Meram-Yorgancı Mah. Nüfusuna kayıtlı. 04.07.1996'da üye kabul edilmiş, 08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir ." (ÜKD.1995/19).

DARICI Şadiye, Mehmet Ali-Fatma oğlu, Çamardı 25.10.1979 doğumlu, Selçuklu-Selahattin Eyyubi nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi, 11.03.2003'de üye olmuş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/183).

DEĞİRMENÖNÜ Şeref, Alaattin-Nazik oğlu[5], Bostandere 01.06.1967 doğumlu, Konya Seydişehir-Bostandere nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi muhabiri. 1991'de üye olmuş, 1.9.1991'de Yönetim Kurulu kararı ile çıkışı verilmiştir (ÜKD.1991/88). "Mesleği gazetecilik olmadığından üyelikten ihraç edildi" kaydı düşülmüş (ÜKD.1994/88); 06.11.1999'da tekrar üye alınmıştır. 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/73).

DEMİR Mehdi, Mevlüt-Suriye oğlu, İhsaniye 1965 doğumlu, Ilgın-İhsaniye nüfusuna kayıtlı, 10.06.1995'te üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/3).

DEMİR Mehtap, Mustafa-Vesile kızı, İstanbul 10.02.1979 doğumlu, Konya-Çumra nüfusuna kayıtlı, *Dünya* Gazetesi Konya Şubesi çalışanı. 15.02.2006'da Asil Üye kaydedilmiş, "16.7.2007 tarihi ve 166. karar ile üyeliğine son" verilmiştir (ÜKD.1995/244).

DEMİRBAŞ Abdullah, Mahmut-Zehra oğlu, Konya (Bozkır) 1967 doğumlu, Konya Meram-Mahmuriye nüfusuna kayıtlı, *Sabah* gazetesi çalışanı. 1991'de üye, 03.05.1995'te istifa ederek ayrılıyor, 17.06.1998'de tekrar üyeliğe kabul ediliyor. 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/55).

DEMİREL Zeki Selçuk, Zekeriya oğlu, İstanbul 1947 doğumlu, serbest gazeteci, 1991'de üye, 6.3.1992 tarihinde Yönetim Kurulu kararı ile ihraç edilmiştir (ÜKD.1991/58; ÜKD.1994/58).

DEMİRSOY Adem, Muammer-Seniye oğlu, Konya 27.02.1961 doğumlu, Seydişehir-Hacı Seyitali nüfusuna kayıtlı, 30.8.1991'de üye ol-

[5] (ÜKD.1991/88)'de Bekir oğlu, Konya 1967 doğumlu olduğu yazılıdır.

muştur. AA Konya Bürosunda çalışmıştır. 1991-93 arası (ÜKD.1991/63), 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/63). Afif Evren'le ilgili tez hazırlayarak doktorasını tamamlamış, halen S.Ü. Sağlık Spor Daire Başkanlığı Kültür Şube Müdürü olarak çalışmaktadır.

DİKİLİTAŞ Osman, Niyazi Yalçın-Şerife Dilek oğlu, Konya 02.03.1972 doğumlu, Konya Karatay-Babıaksaray nüfusuna kayıtlı, Konpen Basın Bürosu çalışanı. 06.11.1999'da üye olmuş, "23.05.2005 tarih ve 124 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/72).

DİKİLİTAŞ Yalçın, Osman-Vasfiye oğlu, Konya 03.04.1944 doğumlu, Konya Karatay-Babıaksaray nüfusuna kayıtlı, *Konya Flaş* dergisi çalışanı olarak 06.11.1999'da üye olmuştur. "26.10.2004 tarih ve 110 sayılı karar ile *vefatı* nedeniyle üyeliği sona ermiştir. **Vefatı** 19 Ekim 2004'tür." (ÜKD.1995/71). Üçler Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir. Şair Dikilitaş, uzun süre *Yeni Gazete*'de "Kahvenin Hatırı" köşesinde yazmıştır.

DİNÇ Serter, 30.12.1993'te fahri üye olmuştur (ÜKD.1991/113). "Fahri üye" olarak 1994-2003 arasında aidatını ödemiş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1994/113).

DİNÇ Yalçın, Ahmet Fevzi-Hatice oğlu, Kadınhanı 11.01.1962 doğumlu, Kadınhanı-İstiklâl Mah. Nüfusuna kayıtlı, **Gazete Bayii**-İstiklâl. 03.02.1995'te üye kabul edilmiştir. 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/142).

DİNÇER Mustafa Şahin, Ali-Cennet oğlu, Afyon 25.02.1964 doğumlu, Konya Meram-Gökyurt nüfusuna kayıtlı, 03.02.1995'te üye kabul edilmiş, 16.03.2007 tarihi itibariyle üyeliğine son verilmiştir (ÜKD.1994/139).

DOĞAN Cemil, Celil-Aysel oğlu, Konya 20.12.1977 doğumlu, Karatay-Kerimdedeçeşme nüfusuna kayıtlı, Beyşehir Belediyesi basın ve halkla ilişkiler çalışanı. 22.02.2005'te üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/210).

DOĞAN Esma Belgin, Nurettin-Fatma kızı, Elazığ 15.08.1980 doğumlu, Elazığ-Keban-Kopuzlu nüfusuna kayıtlı, Kon-Tv Televizyonu haber spikeri. 11.03.2003'de üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/179).

DOKUDUR Serkan, 16.02.1993'te üye olmuştur. Sayfası üstünde "düştü" kaydı bulunmaktadır (ÜKD.1991/97). *Konya Postası* gazetesi, 04.01.1994 gün ve 97 sayılı kararla, "üyelik vecibelerini yerine getirmediğinden ihraç" edilmiştir (ÜKD.1994/97).

DÖNMEZ Cengiz, Hasan-Hatice oğlu, İzmir (Bornova) 1957 doğumlu, Konya Meram-Melikşah Mah. Nüfusuna kayıtlı, *Tercüman* gazetesi Konya Bürosu çalışanı. 1991-93 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/35). "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1994/35).

DÖNMEZ Murat, Hasan-Hatice oğlu, İstanbul 1968 doğumlu, Konya Meram-Melikşah Mah. Nüfusuna kayıtlı, *Tercüman* gazetesi, 16.02.1993'te üye olmuştur (ÜKD.1991/99). 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/99). 26 Mayıs 1998'de *Akşam* Gazetesi Konya Temsilcisi iken, Ün-Tv. program yapımcısı Nimet Koyuncu ile evlenmiştir (*Anadolu Manşet*, 26 Mayıs 1998).

DUMANOĞLU Mustafa, Mevlüt-Adile oğlu, Çumra 10.05.1977 doğumlu, Çumra-İ.Çumra-Sarı Aliler nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 01.02.2002'de üye kabul edilmiş, "16.7.2007 tarih ve 166 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/134).

DURAK Yıldız, Kemal-Dürdane kızı, Gümüşhane 7.10.1961 doğumlu, Niğde-Bor-Balcı nüfusuna kayıtlı, 01.02.2002'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/142).

DURSUN Ali, Mehmet-Ayşe oğlu, Konya 26.07.1966 doğumlu, Konya-Akören nüfusuna kayıtlı, 29.06.2000'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/116).

DURSUN Muharrem, Osman-Dudu oğlu, Konya 04.06.1972 doğumlu, Meram-Erenkaya nüfusuna kayıtlı, *Merhaba* gazetesi çalışanı. 23.05.2005'te üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/230).

DURUKAN Gülten, 05.11.200'de üye kabul edilmiş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/121).

DUYSAK Emine Yasemen, Esat-Bedriye kızı, Karaman 25.01.1983 doğumlu, Konya Selçuklu-Beyazıt Mah. nüfusuna kayıtlı, Sun-Tv. Yönetim Kurulu üyesi, 01.02.2002'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/146).

DUYSAK Esat, Alibaba-Asiye oğlu, Akarköy 09.04.1957 doğumlu, Konya Selçuklu-Beyazıt Mah. nüfusuna kayıtlı, Sun-Tv. Yönetim Kurulu Başkanı, 01.02.2002'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/142).

DUYSAK Yasin, Esat-Bedriye oğlu, Konya 13.06.1981 doğumlu, Konya Selçuklu-Beyazıt Mah. nüfusuna kayıtlı, Sun-Tv. Yönetim Kurulu üyesi, 01.02.2002'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/147).

DÜZ Ali, Mehmet-Fatma oğlu, Bozkır 1960 doğumlu, Konya Merkez-Küçük Aymanas nüfusuna kayıtlı. *Konya Postası*'nda çalışmıştır. 02.08 1991 gün ve 61 sayılı yönetim kurulu kararı ile üyelikten düşürülmüş, 20.7.1993'te tekrar üye olmuştur (ÜKD.1991/122). Selçuklu Belediye Başkanlığı Basın Bürosunda çalışmaktadır. 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/122).

EFEOĞLU Koray, 26.10.2004'te üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/200).

EKİNCİ Hüseyin, Konya 01.03.1972 doğumlu, Konya Meram-Kurtuluş nüfusuna kayıtlı, *Yeni Konya* gazetesi çalışanı. 28.05.1999'da üye olmuş, "30.05.2005 tarih ve 125 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/53).

EKMEKÇİOĞLU Mustafa, İbrahim-Remziye oğlu, Konya 23.01.1957 doğumlu, Meram-Kürkçü nüfusuna kayıtlı, Sun-Tv. Haber Dairesi Müdürlüğü çalışanıdır. 24.02.2002 tarihinde üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/172).

EKTİ Gürsel, İsmail-Fadime oğlu, Konya 06.12.1974 doğumlu, Konya-Altınekin-Yenikuyu nüfusuna kayıtlı, *Merhaba* gazetesi çalışanı. 23.05.2005'te üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/231).

ELMAS Hasan Basri, Ali-Zekiye oğlu, Konya 05.03.1955 doğumlu, Konya-Meram-Dere Camiikebir nüfusuna kayıtlı, Medaş Genel Müdürlüğü Basın Bürosunda görevli. 04.07.1996 tarihinde Fahri Üye olmuş, 01.02.2002'de Asil Üyeliğe alınmıştır. "30 Temmuz 2003 Çarşamba günü **vefatı**ndan dolayı 10.8.2003 tarih ve 88. kararla üyeliği düşürülmüştür." (ÜKD.1995/24).

ELMAS Saim, Yusuf-Fatma oğlu, Saimbeyli 1959 doğumlu, Hatay Dörtyol-Kürtül nüfusuna kayıtlı, 100.Yıl Üniversitesi Basın Müşaviri, İkametgâh Adresi: S.Üniversitesi Basın Müşavirliği Konya. 22.7.1991'de üye olmuş, "Van Üniversitesi'ne göreve gittiği için 10.06.1995 tarih ve 143. Kararla üyeliği düştü. Tekrar Konya bölgesine gelince 25.11.1995 tarih 155. Kararla üyeliğe alındı." "16.07.2007 tarih ve 166 karar ile üyeliğine son verilmiştir." (ÜKD.1994/69). Halen S.Ü.YADAM bünyesinde öğretim elemanı olarak çalışmaktadır.

ERDEM Nagihan, M. Yücel-Meral kızı, Konya 20.09.1981 doğumlu, Erzurum-Merkez-Y. Hasanibasri nüfusuna kayıtlı, Kon-Tv Televizyonu, 11.03.2003'de üye olmuş, "evrakı hazırlanmadığı ve meslekten ayrılması nedeniyle 11.06.2003 tarih ve 81 sayılı kararla ihracı yapıldı." (ÜKD.1995/180).

ERDOĞAN Osman, Süleyman-Emine oğlu, Bozkır 04.08.1983 doğumlu, Konya-Bozkır-Armutlu Köyü nüfusuna kayıtlı, *Yeni Konya* gazetesi çalışanı. 15.11.2007'de Asil Üye kaydedilmiştir (ÜKD.1995/269).

ERSOY Fatih, Ali-Akile oğlu, Çumra 24.04.1976 doğumlu, Konya-Güneysınır-Kurukavak nüfusuna kayıtlı, *Anadolu Manşet* gazetesi çalışanı. 01.02.2002'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/136).

ERSÖZ Veyis, Ömer oğlu Konya 1927 doğumlu, Türkiye'de Yarın gazetesi yazarı. 5.9.1989 tarihinde üyelikten istifa etmiş, Yönetim Kurulunun 26.11.1989 gün ve 30 sayılı kararı ile istifası kabul edilmiştir (ÜKD.1989/7).

ERTAŞ Mustafa, Mehmet-Gülüzar oğlu, Konya 01.12.1972 doğumlu, Cihanbeyli-İnsuyu nüfusuna kayıtlı, *Anayurt* Gazetesi Konya Temsilcisi, 24.02.2002 tarihinde üye kabul edilmiş, "5 Ekim 2003 tarihinde trafik kazasında **vefat** ettiğinden 9.10.2003 tarih ve 89 sayılı kararla üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/174).

ERTAŞ Mustafa, Mustafa-Alime oğlu, Sarıveliler 25.05.1933 doğumlu, Karaman-Sarıveliler-Merkez Mahallesi nüfusuna kayıtlı, 01.03.2000'de üye olmuş, 16.7.2007 tarihi ve 166. karar ile üyeliğine son verildi." (ÜKD.1995/95).

ESEN Adem, Fevzi-Şerife oğlu, Çayırbağı 1961 doğumlu, Meram-Çayırbağı nüfusuna kayıtlı, Selçuklu Belediye Başkanı, 08.02.2002 de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/155).

ESER Ahmet, Mehmet Salih-Sebahat oğlu, Konya 02.04.1962 doğumlu, Konya Selçuklu-Hacıkaymak nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 1991-94 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/40). 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/40).

ESER Cafer, Mehmet Emin-Zehra oğlu, Konya 08.11.1968 doğumlu, Konya Akören-Orhaniye nüfusuna kayıtlı, *Türkiye* gazetesi çalışanı. 16.02.1993'te üye olmuştur (ÜKD.1991/96). 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/96).

EŞGİ Engin, Murat-Gülten oğlu, Ankara 11.02.1982 doğumlu, Çorum-Sungurlu-Bozyayla nüfusuna kayıtlı, Kon-Tv Televizyonu elemanı. Aidat "girişi 7.1.2008"dir (ÜKD.1995/280).

FİLİKCİ Hacer, Ömer-Zeynep kızı, Cihanbeyli 15.10.1981 doğumlu, Cihanbeyli-Yeniceoba-Yenice Mah. Nüfusuna kayıtlı, 01.03.2000'de üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/94).

GAZEL Mehmet, İsmail oğlu Konya 1947 doğumlu, *Hürriyet* gazetesi Konya bürosu şefi, dernekte 1987-12.4.1989 arası Yönetim Kurulu Üyesi (ÜKD.1989/18; ÜKD.1991/15). "**Vefatı** nedeniyle 28.07.1997 tarih ve 198 sayılı kararla üyeliği sona erdi." (ÜKD.1994/15). Gazeteciliğe, 1968'de İstanbul'da *Günaydın* gazetesinin gazete kırımcısı olarak matbaa işçisi olarak başlamıştır. Lise birinci sınıftan terk olan Gazel, 1971'de *Yeni Meram*'da çalışmış, ardından TRT kameramanlığı dâhil birçok yerde basın mensubu olarak görevde bulunmuştur. 1992'de Konya'da ME-GA Ajans adındaki ilk özel radyoyu kuran Gazel iyi bir haberci olarak tanınmıştır (Gazel, tarihsiz).

GENÇ Burhan, Yılmaz-Sultan oğlu, Konya 01.08.1986 doğumlu, Meram-Dr. Ziya Barlas Mah. nüfusuna kayıtlı, *Memleket* gazetesi çalışanı. 23.04.2005'te kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/218).

GENÇ Mustafa, İbrahim-Keziban oğlu, Konya 14.10.1977 doğumlu, Meram-Çiftliközü Kasabası nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 26.10.2004'te üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/204).

GICIK (ATABEY) Nuri, Hasan oğlu, Konya 1971 doğumlu, *Konya Postası* gazetesi, 30.8.1991'de üye kabul edilmiştir. Sayfa üstünde "Düştü" kaydı bulunmaktadır (ÜKD.1991/72). *Merhaba* gazetesi çalışanı. "Meslekten ayrıldığı için üyelikten ihracına karar" verilmiş, 05.07.1993'te ayrılmıştır (ÜKD.1994/72).

GÖÇERGİL Ahmet, Mehmet-Naciye oğlu, Konya 1962 doğumlu, Konya Selçuklu-Akmahalle nüfusuna kayıtlı, 5.07.1993'te üye olmuştur (ÜKD.1991/114). *Merhaba* gazetesi çalışanı. 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/114).

GÖKBAŞ Ahmet, Rahim-Muazzez oğlu, Konya 01.01.1985 doğumlu, Hadim-Gaziler Köye nüfusuna kayıtlı, *Memleket* gazetesi çalışanı. 23.04.2005'te kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/216).

GÖRÜR Hasan, Abdullah oğlu, Konya 1960 doğumlu, gazeteci (*Türkiye'de Yarın* gazetesi), dernek yönetim kurulu üyesi. 6.2.1986 tarihinde üye kabul edilmiş, 7.9.1990 tarihli istifa dilekçesi ile ayrılmıştır (ÜKD.1989/31; ÜKD.1991/26; ÜKD.1994/26).

GÜCÜYENER Adil, Mustafa Naci-Saliha Türkan oğlu Konya 1934 doğumlu, Konya Merkez-Akçeşme nüfusuna kayıtlı, *Yeni Konya* gazetesi sahibi, genel yayın danışmanı, 4.12.1979 tarih ve 6 no.lu karar ile üye olmuştur (ÜKD.1989/11). "**Vefatı** nedeniyle 24.12.1998 tarih ve 234 sayılı kararla üyeliği sona erdi." (ÜKD.1994/10). 47 yıl basında çalışan Gücüyener'in vefat haberi 27 Ekim 1998 tarihli gazetede (*Yeni Gazete*) verilmiştir. Bu duruma göre 26 Ekim 1998'de vefat etmiş olmalıdır.

GÜCÜYENER Gültekin, Mustafa Naci-Saliha Türkan oğlu, Konya 28.05.1942 doğumlu, Konya Karatay-Akçeşme nüfusuna kayıtlı, *Yeni Konya* gazetesi yöneticilerinden. 1991-1993 arası (ÜKD.1991/25), 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/25).

GÜCÜYENER Ünal, Mustafa Naci-Saliha Türkan oğlu Konya 28.05.1938 doğumlu, Konya Karatay-Akçeşme nüfusuna kayıtlı, *Yeni Konya* gazetesi yöneticilerinden. 4.12.1979 tarih ve 6 no.lu karar ile üye olmuştur (ÜKD.1989/12). 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/11).

GÜDEN Mustafa, Mehmet-Emine oğlu, Konya 12.01.1970 doğumlu, Konya Derbent-Mülayim nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi, *Merhaba* muhabir ve yazarlarından. 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/41).

GÜL Mustafa, Mehmet-Satı oğlu, Zengen 1963 doğumlu, Sarayönü-Özkent nüfusuna kayıtlı, 16.02.1993'te üye olmuştur (ÜKD.1991/100). "16.07.2007 tarih ve 166.karar ile üyeliğine son verilmiştir." 30.11.2006 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/100).

GÜL Ruhi, Mehmet-Satı oğlu, Özkent 24.11.1964 doğumlu, Sarayönü-Özkent nüfusuna kayıtlı, S.Ü. İletişim Fakültesi Radyo-Tv. Koordinatörü. 08.02.2002 de üye kabul edilmiş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/153).

GÜLBAHAR Ahmet Selim, Ali-Düriye oğlu, Karapınar 10.10.1969 doğumlu, Konya-Emirgazi-Merkez Mah. nüfusuna kayıtlı, Valilik Basın mensubu, , 08.05.2005'te Fahri Üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/226).

GÜLCAN Hasan Hüseyin, Mehmet Emin-Mediha oğlu, Konya 20.03.1977 doğumlu, Meram-Gökyurt nüfusuna kayıtlı, K-Tv. Televizyonu Spor Servisi elemanı. 08.02.2002 de üye kabul edilmiş, "15.10.2007 tarih ve 169 sayılı karar ile üyeliğine son verilmiştir." (ÜKD.1995/170).

GÜLTEKİN Yasin, Ramis-Nazire oğlu, Konya 01.09.1975 doğumlu, Meram-Büyükkovanağzı nüfusuna kayıtlı, *Anadolu Manşet* gazetesi çalışanı. 11.06.2003'te üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/196).

GÜMÜŞ Muhammet, Abdurrahman-Ayşe oğlu, Gaziantep 29.06.1978 doğumlu, Gaziantep-Şehit Kâmil-Çağlayan nüfusuna kayıtlı, *Merhaba* gazetesi spor muhabiri, 29.06.2000'de üye

kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/115).

GÜNAY Selma, İbrahim-Fatma kızı, Konya 27.10.1966 doğumlu, Çumra-Karkın Kasabası nüfusuna kayıtlı, *Memleket* gazetesi çalışanı. 22.02.2005'te üye kabul edilmiş, "16.7.2007 tarihi ve 166. karar ile üyeliğine son" verilmiştir (ÜKD.1995/211).

GÜNDÜZ Hüseyin Rahmi, Doğan-Sema oğlu, Konya 23.08.1977 doğumlu, Çumra-Yenisu nüfusuna kayıtlı, Kanal-1 Tv. Haber Dairesi elemanı. 29.06.2000'de üye kabul edilmiş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/101).

GÜNDÜZ Ümit, Mehmet Akif-Hatice oğlu, Konya 29.10.1953 doğumlu, Konya Meram-Gökyurt nüfusuna kayıtlı, Basın İlan Kurumu Şube Müdürü, 15.7.1992'de üye olmuş, 1992-93 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/95). 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/95).

GÜNERİ Ali, Rıza oğlu, Konya 1936 doğumlu, *Türkiye'de Yarın* gazetesi sahibi, üyelik karar tarihi: 31.8.1981 (ÜKD.1989/6). *Merhaba* gazetesi sahibi (ÜKD.1991/14). "04.01.1994 gün ve 97 sayılı kararla üyelikten düşürüldü. Üyelik vecibelerini yerine getirmediğinden ihraç" edilir (ÜKD.1994/14).

GÜNERİ Teoman Rıza, Ali-Ayten oğlu, Konya 1960 doğumlu, *Merhaba* gazetesi sahiplerinden. 30.8.1991'de üye olmuş, 1991-93 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/78). 04.01.1994 tarihinde "üyelik vecibelerini yerine getirmediğinden ihraç" edilir (ÜKD.1994/78). Milletvekili, 54. Hükümet (1996-97)'te Devlet Bakanlığı yapan, Teoman Rıza Güneri, 13.06.1999'da tekrar üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/55).

GÜNEŞ Yadigâr, Mehmet-Şerife kızı, Konya 1974 doğumlu, Seydişehir-Kozlu nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 30.8.1991'de üye olmuş, 16.02.1993'te Yönetim Kurulu kararı ile üyelikten ayrılmış (ÜKD.1991/89), 15.8.1993'te tekrar üye olmuştur (ÜKD.1991/129). "Meslekten ve Konya'dan ayrıldığı için üyelikten ihraç" edilir (ÜKD.1994/89). *Yeni Konya* gazetesi çalışanı. 25.12.1993'ten itibaren 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/129).

GÜR Ömer, Mustafa-Ayşe oğlu, Bozkır 01.10.1976 doğumlu, Konya-Meram-Kurtuluş nüfusuna kayıtlı, Asil Üye, Kon-Tv Televizyonu çalışanı, aidat "giriş 7.1.2008" (ÜKD.1995/283).

GÜRBÜZ Yusuf, Salih-Huriye oğlu, Hadim 01.02.1966 doğumlu, Hadim-Küplüce nüfusuna kayıtlı, *Yeni Gazete* ve Hakimiyet sahiplerinden. 07.09.1999'da üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/64).

GÜREL M. Tekin, Hasan-Ayşe oğlu, Bozdoğan 1964 doğumlu, Ankara Güdül İlçesi-Sapanlı nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi çalışanı. 30.8.1991'de üye olmuş, 1991-94 arası (ÜKD.1991/75), 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/75).

GÜREL Serdar, Metin-Hafize oğlu, Alm./Heildberg 23.01.1973 doğumlu, Ankara-Güdül-Sapanlı nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi çalışanı. 13.06.1999'da üye olmuş, "gazetecilik mesleğini bıraktığından" 11.03.2003'te üyeliği sona ermiştir (ÜKD.1995/62).

GÜRLER İbrahim, Mehmet-Kadriye oğlu, Konya 18.04.1978 doğumlu, Selçuklu-Başarakavak nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 08.02.2002 de üye kabul edilmiş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/164).

HALICI Ercan, Durmuş-Firdevs oğlu, Patnos 11.07.1968 doğumlu, Kayseri-Melikgazi-Gültepe nüfusuna kayıtlı, Anadolu Ajansı Bölge Müdürlüğü çalışanı. 11.10.2002'de üye olmuş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/177).

HALICI Feyzi, Sabri-Hanım oğlu, Konya 1924 doğumlu, Serbest gazeteci, *Çağrı* dergisi sahibi (ÜKD.1989/4; ÜKD.1994/8). Eski senatör, şair.

HALICI Mehdi, Sabri-Hanım oğlu, Konya 10.04.1927 doğumlu, Konya Selçuklu-Büyükihsaniye nüfusuna kayıtlı, 06.11.1999'da üye olmuş, "30.05.2005 tarih ve 125 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/67). Halıcı'nın yazı ile ilgisi ortaokul sıralarında başlamıştır. İlk öyküsü Cemal Nadir'in (İstanbul) *Arkadaş* dergisinde (25 Nisan 1941) çıkan Halıcı, lise son sınıfta iken Muammer Yüzbaşıoğlu ile birlikte Konya'da *Babalık Sanat ve Kültür* dergisini, 1952'de Lütfi Hodoğlu ile *Bizim Şehir* adlı haftalık gazeteyi, 1987 yılında da Mehmet Köse (Feritpaşa İlkokulu Müdürü) ile *Haftalık Görüş* gazetesini yayınlar. Ayrıca *Varlık, Türk Dili, İstanbul, Sesler* (Üsküp Yogoslavya), *Via Menn* (Oslo-Norveç) *Yaba, Özgür Bilim, Yeni İnsan, Sekretin, Roj, Tori, Berfin Bahar, Pir Sultan Abdal, Evrensel Kültür, Welat, Halay Satan, Yurtsever Emekçiler, Alevi Halk Gerçeği, Behrem, Nefes, Revşen* dergilerinde; *Cumhuriyet, Gündem, Yeni Meram, Yeni Konya* gazetelerinde köşe yazarlığı yapar. Mehdi Halıcı adıyla yazdığı eserlerinden bazıları; *Karides Durağı, Gülen İnek, Türk Halk Şiirinin Altın Kitabı, Türk Hikayeciliğinin Dünü ve Bugünü, Osmanlı Devletinin Mali Teşkilatı*'dır. Hikâyeciliği yanında dikkat çekici özellikleri hukukçu ve ga-

zeteciliğidir. Babasının etkisiyle lisede, sonra kendisi üniversitede *Risale-i Nur* okuyup-okutmaya çalışmış, bundan dolayı yargılanıp mahkûm edilmiş, Norveç'e Nur Külliyatını götürerek çevirmeye çalışmıştır (Eren, 2008). Hukuk doktoru olduğu Fransa'da, devletin Cezayir'e karşı yürüttüğü işgal savaşına karşı mücadeleye katılarak Fransız silahlarını Cezayir'e taşımakta olan trenin raylarına yatar. Hareket eden tren, raylara sarılan Halıcı'nın yanı başında durur (1958). Halıcı, bu tavrı ile dünya medyasında yer alır. Uzun süre Norveç'te kalan Halıcı, Dr. Cemşid Bender takma adıyla *Kürt Mitolojisi I-II, Kürt Tarihi ve Uygarlığı, Kral Nemrut ve İbrahim Peygamber, Kürt Mutfak Kültürü ve Kürt Yemekleri, Kürt Kızı Zenge (Keçe Kurd Zenge-Kürtçe baskı), 12 İmam ve Alevilik, Kürt Uygarlığında Alevilik, Korku ve Cesaret/ Kürt Tarihine Sataşanlar, Çatıdaki İsa, Genel Kurmay Belgelerinde Kürt İsyanları* gibi Kürtçülük konusundaki eserleri yazdıktan sonra, özellikle Avrupa ülkelerindeki şöhreti artar. 1991-1997 yılları arasında başta Almanya olmak üzere Avusturya, İsviçre, Hollanda, Belçika, Norveç ve İngiltere'de 47 konferans ve panele katılır, bildiriler sunar. 1992'de İngiltere (Londra) Avam Kamarası'nın kültür salonunda İşçi Partisi'ne mensup milletvekillerine bir konuşma yapar. Bu toplantıda Dünya Yazarlar Birliği Genel Sekreteri Mandi Garnor kendisine eşlik etmiştir. "Kürt büyüğü Cemşid Bender", Cemal Can müstearlarını da kullanan Halıcı'nın son eseri, *Selçuklu'dan Günümüze Konya'da İz Bırakanlar*'dır (İzmir, 2007). 7 Nisan 2008 tarihinde İzmir'de **vefat** ederek orada toprağa verilmiştir (Yıldız, 2008b).

HALICI Mehmet Emrehan, Feyzi-Mümüne Neriman oğlu, Konya 26.04.1956 doğumlu, Karatay-Çiftemerdiven nüfusuna kayıtlı, "İş Adresi: ODTÜ Halıcı Yazılımevi-İnönü Bulvarı Ankara", 24.02.2002'de üye olmuş, 30.05.2005 tarih ve 125 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir (ÜKD.1995/171).

HARMAN Yaşar, Mehmet oğlu İnci 1952 doğumlu, gazeteci (TRT, AA, Akajans, Yeni Konya Çumra muhabiri). 20.8.1984 tarihinde üyeliğe kabul edilmiş, 13.6.1989 tarih ve 23 sayılı Yönetim Kurulu kararı ile "Aidat ödemediğinden" son bulmuştur. Fakat bu açıklama ardından düşülen not ilgi çekicidir: "Adı geçene gönderilen yazıların her nasılsa postadan kendisine ulaşmadığı ve iki yıllık aidatını ödediğinden Yönetim Kurulunun 1.8.1989 gün ve 26 sayılı kararı ile üyeliğinin devamına karar verildi." (ÜKD.1989/60).

HARMANCI Yusuf, Mehmet-Hamide oğlu, Sarayönü 25.05.1951 doğumlu, Sarayönü-Merkez nüfusuna kayıtlı, 13.06.1999'da Fahri Üye olmuş, 01.02.2002'de Asil Üyeliğe alınmış, "**vefatı** nedeniyle" üyeliği sona ermiştir. Vefat tarihi belirtilmeyen Harmancı, 30.11.2006 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/63).

HAYKIR Enver, Raşit-Ayşe oğlu, Gökhüyük 01.01.1957 doğumlu, Seydişehir-Gökhüyük nüfusuna kayıtlı, *Cumhuriyet* gazetesi Seydişehir temsilcisi. 08.02.2002 de üye kabul edilmiş, "15.10.2007 tarih ve 161 sayılı karar ile üyeliğine son verilmiştir." (ÜKD.1995/165).

HIDIROĞLU Şükrü, 29.06.2000'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/102). Kon-Tv Genel Müdürü.

HORASAN Metehan, Hamdi-Naciye oğlu, Konya 29.10.1980 doğumlu, Konya Karatay-Katrancı nüfusuna kayıtlı, 13.06.1999'da üye olmuş, "gazetecilik mesleğinden ayrılması nedeniyle 11.03.2003 tarih ve 75 sayılı kararla" üyelikten düşürülmüştür (ÜKD.1995/56).

HORASAN Sabit, Ali-Fatma oğlu Konya-İpekler 7.2.1950 doğumlu, Konya Karatay-Katrancı nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi spor sorumlusu, dernekte kurucu üyedir. 1988-1990-94 arası (ÜKD.1989/63; ÜKD.1991/47) ve 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/47).

İBA Mahir, Veli oğlu, Konya 1926 doğumlu, serbest gazeteci. 6.9.1981 de üyeliğe kabul edilmiş, 10.2.1991'de son bulmuştur (ÜKD.1989/64).

İLTEKİN Nevzat, Sadrettin-Şükran oğlu, Konya 16.10.1969 doğumlu, Karatay-Piresat Kabasakal nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi çalışanı. 09.02.2000'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/81).

İPBÜKER İbrahim, Ali-Sevim oğlu, Konya 25.01.1967 doğumlu, Meram-Muhtar Mah. Nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi, 16.02.1993'te üye olmuştur (ÜKD.1991/104). 03.05.1995'te istifa ederek ayrılmış, 03.9.1997'de tekrar üyeliğe alınmıştır. "08.05.2005 tarih ve 103 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." 25.08.2003 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/104).

İREŞ Yalçın, Hüsamettin-Müfide oğlu, Adana 02.05.1965 doğumlu, Konya Selçuklu-Kılınçarslan nüfusuna kayıtlı, 14.06.2000'de Fahri Üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/99).

İŞKAN Kerem, Yusuf-Hatice oğlu, Konya 1968 doğumlu, Konya Karatay-Kerimdede nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi muhabiri. 30.8.1991'de üye olmuş, 16.02.1993'te üyelikten ayrılmıştır (ÜKD.1991/86). Tekrar üye olan İşkan, 1994'ten itibaren 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/86).

İYİANLAR Kadir, Ahmet-Yaşar oğlu, Konya 22.04.1964 doğumlu, Konya Meram-Hocafaruk nüfusuna kayıtlı. 03.02.1995'te üye kabul edilmiştir. 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/135).

İYİOLDU Mehmet, Cengiz-Arife oğlu, Konya 10.03.1957 doğumlu, Konya Merkez-Pürçüklü Mah. nüfusuna kayıtlı. *Türkiye* gazetesi çalışanıdır. 03.02.1995'te üye kabul edilmiş, 22.09.1999 tarihinde "mesleki çalışmalarını Konya dışında sürdürdüğünden üyeliği sona" ermiştir (ÜKD.1994/134).

KABALCI Osman, Mehmet-Fatma oğlu, Konya 05.11.1968 doğumlu, Konya Meram-Kızılören nüfusuna kayıtlı, 04.07.1996 tarihinde üye olmuş, *Anadolu Manşet* gazetesinde çalışmıştır. 03.09.1997'de "basın iş kolundan ayrıldığı için üyeliğine son verildi." (ÜKD.1995/22). 15.09.1998'de tekrar üye kabul edilmiş, "16.07.2007 tarih ve 166. karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/44).

KAHRAMAN Mahir, 08.05.2005'te Fahri Üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/225).

KALAFAT Yaşar, Halil-Gönül kızı, Konya 13.05.1962 doğumlu,, Sinop-Gerze-Çarşı nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi çalışanı. 03.09.1997'de üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/31).

KALAYCI Mehmet Emin, Eyyüp-Ayşe oğlu, Hadim 20.08.2001 doğumlu (?), Çumra-İzzetbey Mah. nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 12.09.2001'de Fahri Üye olmuş, 15.10.2007 tarih ve 169 sayılı karar ile üyeliğine son verilmiştir (ÜKD.1995/130).

KALENDER Ahmet, *Konya Postası* gazetesi muhabiri. 14.12.1988 tarihinde üye olmuş, 13.6.1989 tarihli Yönetim Kurulu kararı ile "Ankara'ya gittiğinden" üyeliği son bulmuştur (ÜKD.1989/63). Halen S.Ü. İletişim Fakültesi'nde Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölüm Başkanı olarak çalışmaktadır.

KALFAZADE Tahir, Mehmet oğlu, Konya doğumlu, *Yeni Meram* gazetesi çalışanı. 1.9.1991'de üye olmuştur. Sayfa üstünde "düştü" kaydı bulunmaktadır (ÜKD.1991/90). 30.12.1993 tarih ve 96 sayılı kararla, "üye olarak dernek aleyhine beyanda bulunduğundan üyelikten ihraç" edilmiştir (ÜKD.1994/90).

KALMIŞ Çetin, Celal-Fatma oğlu, Ilgın 07.07.1971 doğumlu, Ilgın-İhsaniye nüfusuna kayıtlı, 11.03.2003'de üye olmuş, "meslekten ayrıldığı" için 11.06.2003'te üyelikten düşürülmüştür (ÜKD.1995/185). *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 26.10.2004'te tekrar üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/203).

KAPLAN Orhan, 30.03.1997'de üye olmuş, 22.09.199'da "üyelik vecibelerini yerine getirmediğinden üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/29).

KARA Erdal, Salih-Hasibe oğlu, Ortaköy 05.02.1967 doğumlu, Aksaray-Ortaköy-Ozancık nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi sahibi. 11.04.2001'de üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/126).

KARA H. Hüseyin, Salih-Hasibe oğlu, Ortaköy 26.02.1982 doğumlu, Aksaray-Ortaköy-Ozancık nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi muhabiri. 01.02.2002'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/133).

KARA Mustafa, Kon-Tv. çalışanıdır. 01.02.2002'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/139).

KARA Ömer, *Konya Postası, Aksaray Egemen* gazeteleri sahibi.17.06.2006'da üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/251).

KARADENİZ Ömer, Ali oğlu, Konya 1966 doğumlu, *Yeni Konya* gazetesi çalışanı. 1991'de aidatını ödemiş, 16.02.1993'te Yönetim Kurulu kararı ile üyelikten ayrılmıştır (ÜKD.1991/34). "Meslekten ayrıldığı için üyelikten ihraç edildi." Ayrılış tarihi: 16.02.1993 (ÜKD.1994/34).

KARADUMAN İrfan, İsmail oğlu, Konya doğumlu, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 30.8.1991'de üye olmuş, 1.9.1991'de Yönetim Kurulu kararı ile çıkışı verilmiştir (ÜKD.1991/84). "Gazetecilik dışında çalışma yaptığından üyelikten ihraç edildi." (ÜKD.1994/84).

KARGIN Yusuf, 06.11.1999'da Fahri Üye olmuş, 14.06.2000 tarihinde "üyelik şartlarını yerine getirmediğinden ihracı yapılmıştır." (ÜKD.1995/79).

KASAP Kadriye, Turan-Naime kızı, Seydişehir 04.11.1972 doğumlu, Seydişehir-Alaylar Mah. nüfusuna kayıtlı, *Toroslar* gazetesi-Seydişehir. 23.05.2005'te üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/235).

KAŞDAŞ Engin, *Anadolu Manşet* gazetesi muhabiri. 01.02.2002'de üye kabul edilmiş, "üyelik görevini yerine getirmeyip, gazetecilik mesleği dışında faaliyet gösterdiğinden 11.03.2003 tarih ve 75 sayılı kararla ihraç edilmiştir." (ÜKD.1995/137). Kaşdaş, halen *Vakit* gazetesinde çalışmaktadır.

KAVAK Soner, DHA Ajansı, 15.11.2007'de Asil Üye kaydedilmiştir (ÜKD.1995/262).

KAYA Şerife, Temür-Meryem kızı, Konya 03.06.1973 doğumlu, Selçuklu-Yenişehir nüfusuna kayıtlı, Konya Gazeteciler Cemiyeti Müdürü, 26.10.2004'te Fahri Üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/206).

KAYMAK Mevlüt, Abdullah-Fatma oğlu, Konya 24.09.1966 doğumlu, Konya Meram-Kayıhüyük nüfusuna kayıtlı, Sun-Tv Yönetim Kurulu üyesi. 01.02.2002'de üye kabul edilmiş, "16.7.2007 tarih ve 166 sayılı karar ile üyeliğine son verilmiştir." (ÜKD.1995/143).

KAYMAZ Salim, Ali-Türkan oğlu, İnsuyu 05.04.1958 doğumlu, Cihanbeyli-İnsuyu nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 01.02.2002'de üye kabul edilmiş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/150).

KAYSERİ İhsan, Yusuf-Fatma Şerife oğlu, Konya 01.01.1947 doğumlu, Konya Karatay-Dedemoğlu nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi muhabiri. 1991-1993 arası üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/22). AA Konya Bölge Müdürlüğü çalışanı. 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/22).

KEÇE Serdar, Mehmet-Saliha oğlu, Konya 10.10.1979 doğumlu, Selçuklu-Hocacihan nüfusuna kayıtlı, 01.03.2000'de üye olmuş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/92).

KENCİK Muhammet, Kamil-Hikmet oğlu, Konya 7.03.1961 doğumlu, Karatay-Pirimehmet Paşa nüfusuna kayıtlı, 14.06.2000'de üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/96).

KESKİN Yaşar, Mustafa-Kıymet oğlu, Kırıkkale 10.05.1954 doğumlu, Kırıkkale-Kurtuluş nüfusuna kayıtlı, *Merhaba* gazetesi çalışanı. 05.08.1995'te üye olmuş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/15).

KETEN Mustafa, 17.05.1998 tarihinden itibaren Fahri Üye, 08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/40).

KILIÇ Ahmet Şükrü, Şükrü-Naciye oğlu, Doğanhisar 16.02.1967 doğumlu, Doğanhisar-Şıh nüfusuna kayıtlı, Konya Ticaret Odası Basın Müşavirliği çalışanı. 24.02.2002 tarihinde üye kabul edilmiş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/173).

KILINÇER Bayram, Hasan-Fatma oğlu, Ilgın 1970 doğumlu, Konya Meram-D.Korkut nüfusuna kayıtlı, 20.7.1993'te üye olmuştur (ÜKD.1991/125). *Türkiye* gazetesi çalışanı., 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/125).

KIRBAŞ İbrahim, Dursun-Selvinaz oğlu, Konya 01.05.1973 doğumlu, Konya-Akören-Alan Köyü nüfusuna kayıtlı, 29.06.2000'de üye kabul edilmiş, "basından ayrılıp" iş değişikliği yaptığı için 26.12.2000'de üyelikten ayrılmıştır (ÜKD.1995/110). 11.03.2003'te tekrar Asil Üyeliğe kabul edilmiştir. *Konya Postası* çalışanı. "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/184).

KISA V.Kemal, Ruhi-Mihri oğlu, Burdur 09.01.1977 doğumlu, Aksaray Merkez-Parabaşlı-Yeşilova nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 06.11.1999'da üye olmuş, "üyelik şartlarını yerine getirmediğinden 11.03.2003 tarih ve 75 sayılı karar ile ihracı yapılmıştır." (ÜKD.1995/75).

KİRAZGİLLER Musa, Abdülkadir-Sıdıka oğlu, Kayseri 07.06.1979 doğumlu, Kayseri-melikgazi-Caferbey Mah. nüfusuna kayıtlı, Cihan Haber Ajansı muhabiri. 23.04.2005'te kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/214).

KOCAGİL Selda, Vedat-Emine Dudu kızı, Ereğli 25.07.1975 doğumlu, Konya Ereğli-Bulgurluk nüfusuna kayıtlı, 13.06.1999'da üye olmuş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/57).

KOCAOĞLU Atilla, İzzet Yurttabir-Saliha oğlu, Konya 24.08.1970 doğumlu, Karatay-Civar nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 08.02.2002 de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/158).

KOÇAK Cumali, Niyazi-Elif oğlu, Aksaray 10.06.1971 doğumlu, Konya-Ereğli-Orhangazi Mah. nüfusuna kayıtlı, 23.05.2005'te üye kaydedilmiş, *Memleket* gazetesi çalışanı. 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/236).

KONBAŞ Seher, Ali Haydar-Emine kızı, Konya 1968 doğumlu, Konya Meram-Gemalmaz Mah. nüfusuna kayıtlı. 30.12.1993'te üye olmuştur (ÜKD.1991/109). 08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1994/109).

KORKMAZ Aydın, Seyit-Ayşe oğlu, Beyşehir 10.07.1973 doğumlu, Beyşehir-İsa Köyü nüfusuna kayıtlı, Beyşehir AA, İHA, *Sabah, Yeni Meram* muhabiri. 10.06.1995'te üye olmuş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/2). *Anamas* dergisini çıkarmıştır.

KORKUSUZ Fahri Mithat, Mustafa-Aysel oğlu, Karapınar 22.11.1972 doğumlu, Karapınar-İsmetpaşa nüfusuna kayıtlı, "İş Adresi: Belediye İşhanı Kat.2/217 Karapınar", 08.02.2002 de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/169).

KORUCU H. Hüseyin, Aziz-Azime oğlu, Konya 1955 doğumlu, *Merhaba* gazetesi çalışanı. 1991-93 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/45). "11.03.2004 **vefatı** nedeniyle 14.03.2004 tarih ve 100 sayılı kararla üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1994/45).

KOYUNCU Nimet, Mehmet Ali-Dürdane kızı, Konya 1961 doğumlu, Konya Selçuklu Ak mah. Nüfusuna kayıtlı, 15.8.1993'te üye olmuştur (ÜKD.1991/115). *Yeni Konya* gazetesi çalışanı. 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiş, "15.10.2007 tarih ve 169 sayılı karar ile üyeliğine son verilmiştir." (ÜKD.1994/115).

KOYUNCU Selahattin, Sefa-Emine oğlu, Beyşehir 10.10.1978 doğumlu, Konya Ilgın-A.Çiğil nüfusuna kayıtlı, 03.09.1997'de üye olmuş, "üyelik şartlarını yerine getirmediğinden 11.03.2003 tarih ve 75 sayılı kararla ihracı yapılmıştır." (ÜKD.1995/35).

KOYUNCUOĞLU Lokman, Ahmet-Zeliha oğlu, Cihanbeyli 01.08.1973 doğumlu, *Yeni Şafak* gazetesi yazar ve temsilcisi. 11.03.2003'de Asil Üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/188).

KOZ Konuralp, Fikret-Fatma oğlu, Elmadağ 08.07.1976 doğumlu, Ankara Elmadağ-Yenimahalle nüfusuna kayıtlı, Sun-Tv., 09.02.2000'de üye kabul edilmiş, 16.07.2007 tarih ve 166. Karar ile üyeliği sona ermiştir (ÜKD.1995/82). Bir ara S.Ü.İletişim Fakültesi'nde çalışan Koz, sonra Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde araştırma görevlisi olmuştur.

KÖROĞLU Gökhan, Orhan-Nurten oğlu, Konya 08.06.1977 doğumlu, Konya-Karatay-Kuzgunkavak nüfusuna kayıtlı, Kon-Tv Televizyonu çalışanı. 15.11.2007'de Asil Üye kaydedilmiştir (ÜKD.1995/277).

KÖSEOĞLU Mehmet Ali, Süleyman-Raziye oğlu, Kayseri 01.06.1975 doğumlu, Konya Selçuklu-Molla Gürani nüfusuna kayıtlı, 28.05.1999'da üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/54). *Memleket* gazetesi haberden sorumlu yazı işleri müdürü ve yazarı.

KUTLU Abdurrahman, Halil-Zübeyde oğlu, Akviran 24.01.1951 doğumlu, Konya-Akören-Tülce nüfusuna kayıtlı, Selçuk Üniversitesi Rektörü, 06.11.1999'da üye olmuş, "16.07.2007 tarih ve 166.karar ile üyeliğine son verilmiştir." (ÜKD.1995/66).

KUTSAL Aslı, Ahmet Vedat-Rezan kızı, Samsun 12.11.1979 doğumlu, Bingöl-Merkez-Kültür Mah. nüfusuna kayıtlı, *Anadolu Manşet* gazetesi çalışanı. 23.05.2005'te üye kaydedilmiş, "16.7.2007 tarihi ve 166. karar ile üyeliğine son" verilmiştir (ÜKD.1995/238).

KUZU Salim, Adem-Hatice oğlu, Doğanhisar 05.10.1972 doğumlu, Doğanhisar-Ayaslar nüfusuna kayıtlı, *Memleket* gazetesi çalışanı. 23.04.2005'te kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/220).

KUZUCU Mücahit, 29.06.2000'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/105).

KÜÇÜKBEZİRCİ Seyit, Yusuf-Fatma oğlu Konya 1940 doğumlu, gazeteci (ÜKD.1989/10; *Yeni Meram* gazetesi, ÜKD.1991/9). Konya 1942 doğumlu, Konya Merkez-Sarıcalar nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi yazarı. 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/9). Halen Konya Fikir Sanat Kültür Adamları Birliği başkanı olan Küçükbezirci'nin Issız Yuvalar-Konya Türküleri (1959), Köy Kooperatifleri kalkınma Rehberi (1973)Türkiye'de Yeni İş İmkanları (1973), Yapı Kooperatifleri Rehberi (1973), Üretimde Yeni Ufuklar (1988), Konya Halkbilimi ve Folklor Güldesteci(2006) gibi basılmış kitapları bulunmaktadır.

KÜÇÜKKÖK Fevzi, Ömer-Hasibe oğlu, Konya 01.03.1962 doğumlu, Karatay-Şıhaluman Cemre nüfusuna kayıtlı, *Merhaba* gazetesi çalışanı. 11.03.2003'de üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/182).

KÜTÜK Hasan, Mustafa-Kadriye oğlu, Konya 27.05.1975 doğumlu, Konya-Karatay-Hacıveyiszade nüfusuna kayıtlı, KTV Televizyonu çalışanı. 15.11.2007'de Asil Üye kaydedilmiştir (ÜKD.1995/263).

LEVENTOĞLU Hasan, Mehmet-Şerife oğlu, Seydişehir 18.01.1958 doğumlu, Seydişehir-Kızılcalar nüfusuna kayıtlı, Eti Alüminyum A.Ş. Genel Müdürlüğü çalışanı. Seydişehir, 08.02.2002 de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/163).

LİVANELİ Ünal, 15.11.2007'de Asil Üye kaydedilmiştir (ÜKD.1995/279).

MACİT Fatih, 23.05.2005'te üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/227).

MANGIRCI Faruk, Kâzım-Hediye oğlu, Konya 11.12.1971 doğumlu, Karatay-Bulgur İmam nüfusuna kayıtlı, *Merhaba* gazetesi çalışanı. 16.02.1993'te üye olmuştur (ÜKD.1991/102). "Üyelik şartlarını yerine getirmediğinden 11.03.2003 ve 75 sayılı kararla ihracı yapıldı." 03.05.2001 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/102).

MARKUPCU Hakan, Ziya-Atiye oğlu, Konya 29.05.1970 doğumlu, Karatay-Kerimdedecami nüfusuna kayıtlı. 03.02.1995'te üye kabul edilmiştir. 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir

(ÜKD.1994/136). *Merhaba* muhabiri olarak çalışmıştır.

MARLALI Galip, Ramazan-Küpra oğlu, Konya 17.02.1978 doğumlu, Konya-Çumra-Alibeyhüyüğü nüfusuna kayıtlı, Büyükşehir Belediyesi Basın Müdürü. 15.11.2007'de Asil Üye kaydedilmiştir (ÜKD.1995/267).

MEMİŞ Atila, Mustafa-Emine oğlu, Akşehir 01.06.1975 doğumlu, Akşehir-Değirmen Köyü nüfusuna kayıtlı, 26.10.2004'te üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/205).

MURAT Muammer, Mehmet oğlu, Erzincan 1965 doğumlu, *Zaman* gazetesi Konya Bürosu muhabiri. 1991'de aidatını ödemiş, 16.2.1993 tarihli Yönetim Kurulu kararı ile üyelikten ayrılmıştır (ÜKD.1991/53). "Meslekten ayrıldı ve Konya'dan göç ettiği için üyelikten ihraç edildi." (ÜKD.1994/53).

MUT Ebru, Münir kızı, Konya 1975 doğumlu, 23.04.2005'te kaydedilmiş, "15.10.2007 tarih ve 169 sayılı karar ile üyeliğine son verilmiştir." (ÜKD.1995/224).

MÜRSEL Çetin, Şahin-Emine oğlu, Nallıhan 10.03.1970 doğumlu, Ankara Nallıhan-Demirköy nüfusuna kayıtlı, *Zaman* gazetesi muhabiri. 10.06.1995'te üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/4).

NESİMİOĞLU Erdoğan, Ahmet-Naime oğlu, Cihanbeyli 01.03.1960 doğumlu, Konya Cihanbeyli-Pınarbaşı nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi çalışanı. 1991-94 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/36).

NURULLAHOĞULLARI Mehmet Ali, Nurullah-Müzeyyen oğlu, Konya 05.11.1971 doğumlu, Konya Meram-Abdülaziz nüfusuna kayıtlı, 28.05.1999'da üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/49).

ODABAŞI Ahmet Sefa, Nuri Kemal-Fikriye oğlu, Konya 1929 doğumlu, Meram-Gazialemşah nüfusuna kayıtlı, 08.02.2002 de üye kabul edilmiş, "22 Nisan 2004 tarihinde **vefatı** nedeniyle 25.04.2004 tarih ve 103 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/151). Odabaşı'nın 20. yüzyıl başlarında Konya'nın Görünümü (1998) Dünden Bugüne Konya Türküleri (1999), Eskimeyen Meram (2000), H. Karpuz – H. Özönder'le birlikte "Geçmişten günümüze Konya Kültürü" (2001), Konya Mutfak Kültürü (2003), Konya İmajı (2003) gibi yayınlanmış eserleri bulunmaktadır.

OĞUZ Fatma Gönül, Ömerül Faruk-Sevil kızı, Ankara 06.06.1960 doğumlu, Konya-Altınekin-Topraklık Köyü nüfusuna kayıtlı, *Yeni Konya* gazetesi çalışanı, 23.05.2005'te üye kaydedilmiş, "16.7.2007 tarihi ve 166. karar ile üyeliğine son" verilmiştir (ÜKD.1995/239).

OĞUZ Hüseyin, Halis oğlu, Konya 1959 doğumlu, *Yeni Konya* gazetesi Genel yayın Yönetmeni, 1991-94 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/33). 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/33).

OĞUZ Zeki, Ali-Havva oğlu, Konya 01.01.1951 doğumlu, Selçuklu-Tatköyü nüfusuna kayıtlı, *Çalı* dergisi sahibi. 04.07.1996 tarihinde Fahri Üye olmuş, 01.02.2002'de asil üyeliğe alınmıştır. 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/26). *Yeni Konya Yeni Meram, Konya Postası, Manşet, Memleket* gibi gazetelerde yazan Oğuz'un yayınlanmış kitapları bulunmaktadır. Şiir, hikâye, gezi kitaplarının bazıları şunlardır: *Kavgadayız Her Saat* (1970), *Bebek* (1981), *Hoyrat* (1990/1992), *Âdemin Kaburga Kemiği* (1995), *Yüreğimi Getirdim Armağan* (1995), *Ürkek Bir Keklik* (1996), *Gezgin Yürek* (1999), *Gelenek ve Görenekleriyle Konya Dağ Köyleri* (1997/20000), *Dolavlı Yılmaz Güney* (2002), *Bir Bozkır Türküsü Beldeleri Yaylalarıyla Konya* (2003), *Yaylaların Özgür Çocukları Yörükler* (2004), *Seçme Öyküler* (2004), *Toprak ve Gelenek* (2005), *Taşra ve Gezgin* (2005).

OKUMAMIŞ İbrahim, Halil oğlu, Konya 1964 doğumlu, Yeni Meram gazetesi, 1991-93 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/39). "Üyelik vecibelerini yerine getirmediğinden üyelikten ihraç edildi.", 04.01.1994 gün ve 97 sayılı karar (ÜKD.1994/39).

OKUTAN İsa, Mevlüt-Satı oğlu, Kozanlı 01.09.1948 doğumlu, Konya Selçuklu-Dumlupınar Mah. Nüfusuna kayıtlı, 10.06.1995'te üye olmuş, 16.07.2007'de üyelikten çıkarılmıştır (ÜKD.1995/8).

OLGUN Necla, 15.11.2000'de üye kabul edilmiş, "evlenip meslekten ayrıldığından 11.03.2003 tarih ve 75 sayılı karar ile ihraç edilmiştir." (ÜKD.1995/120).

ORAL İsmail, Hüseyin-Elife oğlu, Konya 1970 doğumlu, Konya Selçuklu-Yükselen nüfusuna kayıtlı, *Yeni Konya* gazetesi muhabiri, 13.6.1989 tarihinde üye olmuş, 2.8.1991 tarihinde Yönetim Kurulu kararı ile çıkışı verilmiştir (ÜKD.1989/70). Yeniden 16.02.1993'te üye olmuştur (ÜKD.1991/98). *Türkiye* gazetesi çalışanı. 18.3.1993'ten 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/98).

ORAL Rıfat, Özcan-Elife oğlu, Konya 27.05.1966 doğumlu, Selçuklu-Sille-Aşağı Mah. Nüfusuna kayıtlı, Selçuk Üniversitesi Basın Bürosu fotoğrafçısı. 07.10.2000'de Fahri Üye olmuş, 01.02.2002'de Asil Üyeliğe alınmış, 08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile Fahri Üyeliğe geçişi

yapılmış, 15.10.2007 tarih ve 169 sayılı karar ile üyeliğine son verilmiştir (ÜKD.1995/119).

ORAL Taner, Hüseyin-Elife oğlu, Konya 15.11.1976 doğumlu, Konya Selçuklu-Yükselen nüfusuna kayıtlı, Anadolu Ajansı Bölge Müdürlüğü. 05.08.1995'te üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/12).

ORALÖZ Metin, Yılmaz-Sare oğlu, Konya 27.10.1964 doğumlu, Konya Meram-Gemalmaz Mah. nüfusuna kayıtlı, 15.08.1993'te üye kaydedilmiştir (ÜKD.1991/123). 25.08.2003 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1994/123).

ORANLI Çetin, Cevat-Emine oğlu, Kumru 20.08.1974 doğumlu, Ordu-Kumru-Erikçeli nüfusuna kayıtlı, 06.11.1999'da üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/78). *Merhaba* gazetesi yazarı.

ORHAN Mehmet Tahir, Talât-Atiye oğlu, Hasankeyf doğumlu, Konya-Selçuklu nüfusuna kayıtlı, 28.03.2003'te Asil Üye olmuş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/193).

ORTAHASIRCI Zübeyde, İsmail-Mediha kızı, Konya 29.05.1961 doğumlu, Konya Meram-Akbaş nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi çalışanı. 1.9.1991'de üye olmuş, 1994'e kadar aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/91). "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1994/91).

ÖGE Ali Sait, Sait-Lâtife oğlu, Kulu 09.02.1961 doğumlu, Konya Meram-Toprak Sarnıç nüfusuna kayıtlı, *Merhaba* gazetesi çalışanı. 27.08.1994'te üye olmuş, 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/131).

ÖKSÜZ Ecevit, 14.08.2007'de üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihinde aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/253).

ÖNAL Züleyha, Nurettin-Hacca kızı, Aksaray 15.10.1973 doğumlu, Aksaray Merkez-Darıhüyük nüfusuna kayıtlı, 28.05.1999'da üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/50).

ÖNALAN Seher, Bahri-Leman kızı, Sivas 9.9.1970 doğumlu, Sivas Merkez-Güney nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi, 30.8.1991'de üye olmuştur. Sayfası üstünde "düştü" kaydı bulunmaktadır (ÜKD.1991/74). 04.01.1999'te "üyelik vecibelerini yerine getirmediğinden ihraç edildi." (ÜKD.1994/74).

ÖNALAN Serap, Bahri-Leman kızı, Sivas 8.10.1972 doğumlu, Sivas Merkez-Güney nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi çalışanı. 30.8.1991'de üye olmuş, 1991-94 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/73). "Konya dışında bir başka işte çalıştığı belirlendiğinden üyeliği sona" ermiş, 03.09.1997 tarihinde ayrılmıştır (ÜKD.1994/73).

ÖNDER Fuat, Osman-Vahide oğlu, Karkın 06.06.1938 doğumlu, Konya Çumra-Karkın nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi yazarı. 1991-30.10.2003 arası aidatını ödeyen Önder'in, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1994/50).

ÖNDER Mehmet, 01.03.1926 Çumra-Karkın doğumlu. Şeref Üyesi, gazeteci-yazar (ÜKD.1989/3). 1950'de Dil Tarih Coğrafya Fakültesini bitirmiş, bürokrasinde müze asistanlığından müsteşarlığa kadar görev almıştır. Yüzü aşkın makalesi, birçok yayınlanmış eseri bulunmaktadır. Kitaplarından bazıları şunlardır: *Konya Matbuatı Tarihi* (1949), *Konya Maarif Tarihi* (1952), *Millî Mücadele'de Konya I-Delibaş Hadisesi* (1950,1968), *Mevlânâ Şehri Konya* (1962, 1974), *Konya Efsaneleri* (1963), *Kırşehir Güldestesi* (1976), *Seydişehir Tarihi* (1986). 23.08.2004'te **vefat** etmiş, Üçler Kabristanı'nda toprağa verilmiştir.

ÖYKEN Ethem, Ali-Kâmuran oğlu, Konya 10.04.1958 doğumlu, Konya Selçuklu-Hamidiye nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/42).

ÖYKEN Haşmet, Vedat oğlu, Konya 1960 doğumlu, *Yeni Konya* gazetesi yazı işleri müdürü, kurucu üye ve sekreterdir, 1988-1990 arası üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1989/21). 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/6).

ÖZ Mehmet, Kuddusi-Nakiye oğlu, Hacınuman 1964 doğumlu, Konya-Hacınuman nüfusuna kayıtlı, *Zaman* gazetesi çalışanı. 10.06.1995'te üye olmuş, 03.09.1997 tarihinden itibaren "görevi nedeniyle bir başka ilde vazifesine devam ettiğinden üyeliği düşmüştür." (ÜKD.1995/6).

ÖZ Serpil, Mehmet kızı Konya 1966 doğumlu, Yeni Konya gazetesi muhabiri. 2.2.1988-4.12.1989 tarihleri arasında aidatını ödemiş, 13.6.1989 tarih ve 23 sayılı Yönetim Kurulu kararı ile "Aidat ödemediğinden" üyeliğine son verilmiş fakat "aidatını ödediğinden.. 2.9.1989 tarih ve 28 sayılı karar ile yeniden üye" alınmıştır (ÜKD.1989/55).

ÖZAYDIN A. Yaşar, Şerafettin-Müşerref oğlu, Başmahcı 1956 doğumlu, Afyon-Başmahcı nüfusuna kayıtlı. 30.12.1993'te üye olmuştur (ÜKD.1991/112). *Türkiye* gazetesi muhabiri. 22.9.1999 tarihi itibariyle, "mesleki çalışmasını Konya dışında sürdürdüğünden üyeliği sona erdi." (ÜKD.1994/112).

ÖZBAY Mustafa Şenyurt, Kâzım-Zehra oğlu, Sarayönü 02.01.1949 doğumlu, Konya Meram-Şükran Mah. Nüfusuna kayıtlı, serbest gazeteci. 03.02.1995'te üye kabul edilmiş, 08.05.2005 tarihi itibariyle üyeliği sona ermiştir (ÜKD.1994/140).

ÖZÇELİK Kâzım, Mehmet Ali-Fadim oğlu, karaman 26.08.1980 doğumlu, Karaman Merkez-Aybastı Köyü nüfusuna kayıtlı, 11.03.2003'de Asil Üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/186).

ÖZDAYI Mehmet, 15.8.1993'te üye olmuştur (ÜKD.1991/117). 10.06.1995 tarih ve 143 sayılı karar ile, "üyelik vecibelerini yerine getirmediğinden ihraç edilmiştir." (ÜKD.1994/117). Özdayı,aslen eğitimci ve sanatkârdır.

ÖZDEMİR Cahit, Hasan-Şerife oğlu, Konya 1970 doğumlu, Konya Selçuklu-Dağdere nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 30.8.1991'de üye olmuştur. 1991-94 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/66). *Yeni Konya* gazetesi muhabiri. Basından ayrıldığından, 03.09.1997 tarih ve 201 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir (ÜKD.1994/66).

ÖZDEMİR Sefa, Ali Bilal-Güldane oğlu, Özkent 30.05.1967 doğumlu, Sarayönü-Özkent nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi yazı işleri müdürü. 30.8.1991'de üye olmuş, 1991-93 arası (ÜKD.1991/79), 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/79). Halen, Konya Gazeteciler Cemiyeti başkanı.

ÖZER Ahmet, Süleyman-Şerife oğlu, Armutlu 10.09.1958 doğumlu, Konya Meram-Kurtuluş nüfusuna kayıtlı, Kon. Tv. Televizyonu yöneticisi. 01.03.2000'de üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/89).

ÖZER Salih, Cemal-Habibe oğlu, Bozkır 18.01.1985 doğumlu, Konya-Bozkır-Armutlu Köyü nüfusuna kayıtlı, Asil Üye, Kon-Tv Televizyonu çalışanı. Aidat "girişi 7.1.2008" (ÜKD.1995/284).

ÖZKAN Erol, gazeteci. 20.8.1984'te üye kabul edilmiş, 28.1.1991'de istifa ederek ayrılmıştır (ÜKD.1989/39).

ÖZKAN Hüseyin, Mehmet-Nezihe oğlu, Bozkır 15.02.1982 doğumlu, Konya-Güneysınır-Kayaağzı nüfusuna kayıtlı, KTV Televizyonu, 15.11.2007'de Asil Üye kaydedilmiştir (ÜKD.1995/266).

ÖZKAYMAK Mevlüt, Rahim oğlu, Konya 1963 doğumlu, *Anadolu'da Bugün* gazetesi yöneticisi. 1991'de aidat ödemiş, 16.02.1993 tarihli Yönetim Kurulu kararı ile üyelikten ayrılmıştır (ÜKD.1991/59)."Meslekten ayrıldığı için üyelikten ihracına karar" verilmiştir (ÜKD.1994/59).

ÖZKAYMAK Özkan, 08.02.2002 de üye kabul edilmiş, "üyelik görevini yerine getirmeyip gazetecilik görevi dışında faaliyet gösterdiğinden 11.03.2003 tarih ve 75 sayılı kararla ihracı" yapılmıştır (ÜKD.1995/167). 23.05.2005'te tekrar üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/237).

ÖZKENDİRCİ Mehmet, 11.06.2003'te üye kabul edilmiş, 16.7.2007 tarihi ve 166. karar ile üyeliğine son" verilmiştir (ÜKD.1995/194).

ÖZKÖK Ömer, Mehmet Emin-Zeliha oğlu, Eskişehir 24.03.1979 doğumlu, Eskişehir-Mihalıççık-Güreş nüfusuna kayıtlı, K-Tv. Televizyonu, 08.02.2002 de üye kabul edilmiş, "üyelik görevini yerine getirmeyip gazetecilik görevi dışında faaliyet gösterdiğinden 11.03.2003 tarih ve 75 sayılı kararla ihraç edilmiştir." (ÜKD.1995/160).

ÖZTEKE Uğur, Necdet-Birsen oğlu, Konya 04.11.1960 doğumlu, Konya Hadim-Taşpınar nüfusuna kayıtlı, *Türkiye* gazetesi Konya Bürosu, 1991-94 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/37). Yönetim Kurulu üyesi, Başkan, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/37). Konya Gazeteciler Cemiyeti Halen *Memleket* gazetesi genel müdürüdür.

ÖZTEKİN Songül, Ömerul Faruk-Anahanım kızı, Erzurum 05.01.1958 doğumlu, Erzurum Merkez-Ilıca nüfusuna kayıtlı, AA Konya Bürosu, 1991-93 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/62). "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1994/62).

ÖZTOKMAK Osman, *Yeni Meram* gazetesi muhabiri. 1991-94 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/57). Halil İbrahim-Havva oğlu[6], Konya 1960 doğumlu, Konya Akören-Ağalar nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi çalışanı. 08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1994/57).

PARLAK Halil İbrahim, Zeki-Samiye oğlu, Konya 08.10.1882 doğumlu, Karatay-Divanlar nüfusuna kayıtlı, İHA Konya Bölge Müdürlüğü, 14.06.2000'de Fahri Üye olmuş, 01.02.2002'de Asil Üyeliğe alınmıştır. 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/98).

PEKCAN Ahmet Nezihi, Ömerül Faruk-Sevil oğlu, Ankara 22.07.1961 doğumlu, Konya-Karatay-Kuzgunkavak nüfusuna kayıtlı, *Yeni Konya* gazetesi çalışanı. 23.05.2005'te üye kaydedilmiş, "16.7.2007 tarihi ve 166. karar ile üyeliğine son" verilmiştir (ÜKD.1995/241).

PEKÇAK Tevfik, Mevlüt-Hüsniye oğlu, Konya 1972 doğumlu, 30.12.1993'te üye olmuştur

[6] (ÜKD.1991/57)'de Nihat oğlu, Konya 1959 doğumlu, olarak kaydedilmiştir.

(ÜKD.1991/108). *Milliyet* gazetesi, "Meslekten ayrıldığından 11.03.2003 tarih ve 75 sayılı kararla ihracı yapıldı." (ÜKD.1994/108).

PEKER Ahmet, Hasan-Sabriye oğlu, Karaağaç 06.07.1957 doğumlu, Balıkesir-Gömeç-Karaağaç nüfusuna kayıtlı, Selçuk Üniversitesi Genel Sekreteri, 09.02.2000'de Fahri Üye kabul edilmiş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/86). Halen S.Ü. Mühendislik Mimarlık Fakültesi Endüstri Mühendisliği Bölümü Bölüm Başkanıdır.

POÇAN Rıza, Veli-Fatma oğlu, Altınekin 1954 doğumlu, Konya Altınekin-Akköy nüfusuna kayıtlı, 15.08.1993'te üye kabul edilmiştir (ÜKD.1991/126). *Sorgu* gazetesi sahibi. 10.06.1995 tarih ve 143 sayılı kararla, "üyelik vecibelerini yerine getirmediğinden üyelikten ihraç" edilmiştir (ÜKD.1994/126).

POLAT Ahmet, Hüseyin oğlu, Konya 1952 doğumlu, serbest gazeteci. Sayfası üstünde "Düştü" notu bulunmaktadır (ÜKD.1991/31). "Üyelik vecibelerini yerine getirmediğinden ihraç" edilmiş, 04.01.1994 gün ve 97 sayılı kararla üyelikten düşürülmüştür." (ÜKD.1994/31).

POZAM Gonca, Nedim Can-Şadiye kızı, İstanbul 01.03.1970 doğumlu, İstanbul-Sarıyer-Tarabya nüfusuna kayıtlı, Sun-Tv., 23.04.2005'te kaydedilmiş, "16.7.2007 tarihi ve 166. karar ile üyeliğine son" verilmiştir (ÜKD.1995/223).

PULGAT N. Kerem, Sami-Zühal oğlu, İskenderun 17.03.1978 doğumlu, Hatay İskenderun-Sakarya Mah. Nüfusuna kayıtlı, 09.02.2000'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/83).

SAĞLIK Cahit, Osman-Fatma oğlu, Konya 10.06.1947 doğumlu, Konya Meram-Uluğbey nüfusuna kayıtlı, 15.09.1998'de Fahri Üye alınmış, 01.02.2002'de asil üye kabul edilmiştir. Yeniden "08.05 2005 tarih ve 123 sayılı karar ile Fahri Üyeliğe geçiş yapılmıştır." 15.10.2007'de üyeliğine son verilmiştir (ÜKD.1995/45).

SAĞLIK Zekeriya, Yakup-Şefika oğlu, Konya 1976 doğumlu, Meram-Kaşınhanı nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 22.02.2005'te üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/208).

SAKAL Ali, Selahattin-Nermin oğlu, Konya 15.09.1966 doğumlu, Konya Karatay-Dolapmektep nüfusuna kayıtlı, *Yeni Konya* gazetesi muhabiri. 22.7.1991'de üyeliğe kabul ediliyor, 03.05.1995'te istifa ederek ayrılıyor, 17.06.1998'de tekrar üyeliğe alınıyor. 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/67). 1999'da *Anadolu Manşet* yazarıdır.

SAKIZLI Mehmet, Mevlüt-Habibe oğlu, Akşehir 15.8.1971 doğumlu, Akşehir-Yukarı Reis nüfusuna kayıtlı, Yeni Konya gazetesi. 03.02.1995'te üye kabul edilmiş, 03.08.1997 tarihli karar ile "basından ayrıldığı için üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1994/138).

SAKMAN Mehmet Tahir, Mazhar-Akile oğlu, Konya 24.12.1957 doğumlu, Meram-Sungur nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi köşe yazarı, 10.01.2001'de üye olmuş, "15.10.2007 tarih ve 169 sayılı karar ile üyeliğine son verilmiştir." (ÜKD.1995/124).

SAMANCI Zafer, Remzi-Birsen oğlu, Konya 25.07.1974 doğumlu, Karatay-Saraçoğlu nüfusuna kayıtlı, 29.06.2000'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/114).

SAMUR Orhan, Ali oğlu Tatköy 1960 doğumlu, *Konya Postası* gazetesi yazı işleri müdürü. Dernek Yönetim Kurulu üyesi, 1991-92 arası üyelik aidatını ödemiştir. "**Vefat**, Düştü" (ÜKD.1991/27). "22.04.1995 tarih ve 137 sayılı kararla vefatı nedeniyle üyelikten düşürüldü." (ÜKD.1994/27). Samur, eşi, üç çocuğu ve kendisi bir tekne kazasında 17 Temmuz 1993 tarihinde Beyşehir Gölü'nde boğularak vefat etmiştir. Musalla Mezarlığı'nda yatmaktadır.

SARI Ahmet, İsmail-Hanife oğlu Konya 1950 doğumlu, Çumra-Ürünlü nüfusuna kayıtlı, Yeni Konya gazetesi muhabiri, TRT kameramanı, 6.9.1981 tarih ve 35 no.lu karar ile üye olmuştur, dernekte Veznedar (ÜKD.1989/22). 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/6). Gazel'in kurduğu ME-GA Ajans Konya Radyosu'nun canlı yayında maç sunan ilk spikerliğini de yapmıştır (Gazel, tarihsiz, 71).

SARI Ebubekir, Mehmet oğlu, Konya 1966 doğumlu, *Merhaba* gazetesi yazı işleri müdürü, 30.8.1991'de üye olmuş, 16.02.1993'te üyelikten ayrılmıştır (ÜKD.1991/64). "Meslekten ayrıldığı için üyelikten ihracına karar verildi." Ayrılış tarihi: 16.02.1993 (ÜKD.1994/64).

SARIDAŞ Yusuf, 28.07.1997'de Fahri Üye. "**Vefat** etti. Üyeliği sona erdi." (ÜKD.1995/38).

SARIKAMIŞ Mustafa, Seyit İbrahim-Şükrüye oğlu, Sarayönü 25.09.1961 doğumlu, Sarayönü-Selimiye nüfusuna kayıtlı, İHA Seydişehir Muhabiri, 08.02.2002 de üye kabul edilmiş, "16.07.2007 tarih ve 166 sayılı karar ile üyelikten çıkartılmıştır." (ÜKD.1995/166).

SAYAN Süleyman, Niyazi-Havva oğlu, Konya 12.04.1973 doğumlu, Meram-Kayadibi nüfusuna kayıtlı, Afra Pusula dergisi yazı işleri müdürü, 11.10.2002'de üye olmuş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/176).

SAYAR Ramazan, Osman-Fadimeana oğlu, Sarayönü 01.08.1978 doğumlu, Sarayönü-Özkent nüfusuna kayıtlı, Kon-Tv. Televizyonu, 11.10.2002'de üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/178).

SELVİ Ercan, Mehmet-Fatma oğlu, Bayındır 10.10.1969 doğumlu, Beyşehir-Bayındır nüfusuna kayıtlı, Beyşehir Belediyesi Basın Danışmanı. 01.02.2002'de üye kabul edilmiş, "üyelik görevini yerine getirmeyip, gazetecilik mesleği dışında faaliyet gösterdiğinden 11.03.2003 tarih ve 75 sayılı kararla ihraç edilmiştir." (ÜKD.1995/141).

SERT Sami, 28.07.1997'de Fahri Üye, 21.11.199 tarihinde "Konya'dan ayrılmış olması nedeniyle kendinden haber alınamadı. Üyeliğine son verildi." (ÜKD.1995/37).

SEYİS Dursun, Aziz-Gülsüm oğlu, Oğuzeli 1953 doğumlu, Konya Altınekin-Oğuzeli nüfusuna kayıtlı, 27.08.1994'te üye olmuş, 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/132).

SOLMAZ Hayri, 03.02.1995'te üye kabul edilmiş, 10.06.1995 tarihinde "üyelik vecibelerini yerine getirmediğinden üyelikten ihraç edildi." (ÜKD.1994/133).

SOLMAZ Mehmet, Süleyman-Emine oğlu, Hadim 15.05.1970 doğumlu, Konya-Taşkent-Çetmi Kasabası nüfusuna kayıtlı, Sun-Tv. Yönetim Kurulu, 01.02.2002'de üye kabul edilmiş, "16.7.2007 tarih ve 166 sayılı karar ile üyeliğine son verilmiştir." (ÜKD.1995/144).

SORGUN Ramazan, Ahmet-Emine oğlu, Hadim 21.02.1975 doğumlu, Konya Güneysınır-Sarıhacı nüfusuna kayıtlı, 03.09.1997'de üye olmuş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/33).

SOYDEMİR Haluk, Hüseyin Hakkı-Rukiye oğlu, Ermenek 25.01.1979 doğumlu, Karaman-Ermenek-Değirmencik Mah. nüfusuna kayıtlı, 17.03.2006'da Asil Üye kaydedilmiş, 15.10.2007 tarih ve 169 sayılı karar ile üyeliğine son verilmiştir (ÜKD.1995/247).

SOYER Abdullah, Mustafa-Perihan oğlu, İzmir 10.09.1966 doğumlu, Meram-Yeşiltekke Köyü nüfusuna kayıtlı, *Yeni Gazete* Müessese Müdürü, 13.08.2001'de üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/129).

SOYLU Kemal, Mehmet-Ayşe oğlu, Konya 1962 doğumlu, Konya Meram-Uzunharmanlar nüfusuna kayıtlı, *Flaş* dergisi sahibi. 1991-1994 üye aidatını (ÜKD.1991/29), 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/29).

SOYLU Muammer, Mehmet Cafer-Ayşe oğlu, Konya 23.02.1968 doğumlu, Meram-Uzunharmanlar nüfusuna kayıtlı, *Flaş* dergisi çalışanı. 08.02.2002 de üye kabul edilmiş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/159).

SOYLU Yüksel, Mehmet-Ayşe oğlu, Konya 20.04.1964 doğumlu, Konya Meram-Uzunharmanlar nüfusuna kayıtlı, *Flaş* Yayıncılık. 22.04.1995'te üye kabul edilmiş, 08.05.2005 tarihinde üyeliği sona ermiştir (ÜKD.1994/143).

SUBAŞI Yüksel, Hüseyin-Zehra oğlu, Konya 03.06.1935 doğumlu, Karatay-Civar nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi yazarı. 08.02.2002 de üye kabul edilmiş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/161). Emekle albay.

SUNAT Erol, Vedat-Nurhayat oğlu, Soma 14.03.1951 doğumlu, Manisa-Soma-Karacahisar Köyü nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 01.06.2001'de Fahri Üye olmuş, 01.02.2002 tarihinde Asil Üyeliğe alınmış, 08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile ihraç edilmiş ise de 30.05.2005 tarih ve 125 sayılı karar ile tekrar asil üyeliğe alınmıştır." 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/127).

SUR Abdullah, Gazeteci, Belediye Basın Müşaviri, 15.7.1988-18.9.1990 tarihleri arasında üye aidatını ödemiştir (ÜKD.1989/16). Mehmet-Aliye oğlu, Konya 1946 doğumlu, Konya Karatay-Uluırmak Ali Hoca nüfusuna kayıtlı, 1991-94 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/61). KOSİAD Basın Müşaviri, 08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1994/61).

SUR İbrahim, Mehmet-Aliye oğlu, Konya 1950 doğumlu, Konya Meram-Uluırmak-Ali Hoca nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi yazı işleri müdürü, dernekte kurucu üye ve İkinci Başkan'dır (ÜKD.1989/15). AA Bölge Müdürlüğünde çalışmıştır. Gazeteciler Cemiyetinden 03.05.1995'te istifası kabul edilir (ÜKD.1994/5) *Anadolu Manşet* gazetesinde çalışırken, 06.11.1999'da yeniden üye olmuştur. Son aidat ödeme tarihi; 30.11.2006'dır. "**Vefatı** nedeniyle üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/76). *Konya Postası, Yeni Konya*'da da çalışmıştır. Konya basınında "Görünen Köy" köşesinde yazmıştır. Geçirdiği kalp krizi sonucu 29.12.2006'da hayatını kaybeden Sur, Uluırmak Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir.

ŞABANOĞLU M. Mustafa, Türkiye gazetesi çalışanı. 10.06.1995'te üye olmuş, 03.09.1997'de "görev nedeniyle bir başka ilde vazifesine devam ettiğinden üyeliği" düşmüştür (ÜKD.1995/5).

ŞAHİN Bayram, Mevlüt-Sebahat oğlu, Konya 30.03.1978 doğumlu, Konya-Meram-Güneydere nüfusuna kayıtlı, Asil Üye, Kon-Tv Televizyonu çalışanı, aidat "giriş 7.1.2008" (ÜKD.1995/285).

ŞAHİN Emine, Alaettin-Miyese oğlu, Kamp-Lint Ford. Almanya 31.03.1977 doğumlu, Kayseri-Develi-Harman Mah. nüfusuna kayıtlı, *Hâkimiyet* gazetesi çalışanı. 14.08.2007'de üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihinde aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/254).

ŞAHİN Faruk, Halil oğlu, Konya 10.09.1950 doğumlu, Konya Karatay-Sürüç nüfusuna kayıtlı. 04.07.1996 tarihinde üye olmuş, "17.04.2002 Çarşamba tarihinde **vefat** etti. 29.04.2002 tarih ve 52 sayılı yönetim kurulu kararı ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/25).

ŞASİ Ayşe, İbrahim-Fatma kızı, Konya 13.12.1968 doğumlu, Karapınar-Çetmi nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 22.02.2005'te üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/207).

ŞENER Orhan Ahmet, Ahmet-Atiye oğlu, Konya 19.06.1959 doğumlu, Meram-Gazialemşah Mah. Nüfusuna kayıtlı, "İş Adresi: Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu", 30.03.1997'de Fahri Üye olmuş, 08.05.2005'te üyeliği sone ermiştir (ÜKD.1995/30).

TABAN A. Rıza, Ali Rıza-Halime oğlu İpekler 1955 doğumlu, Konya-Karatay nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi yazarı, Dernekte Yönetim Kurulu üyesi. 1991-1993 arası üye aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/28). 30.11.2006 tarihi dâhil aidatını ödeyen Taban'ın, "166 sayılı karar ve 16.07.2007 tarihinde üyeliğine son verilmiştir." (ÜKD.1994/28).

TANKUT Rifat, Köroğlu-Nuriye oğlu, Konya 1954 doğumlu, Konya Karatay-Ulubatlı Hasan nüfusuna kayıtlı. 16.02.1993'te üye olmuştur. Sayfası üstünde "düştü" kaydı bulunmaktadır (ÜKD.1991/101). *Merhaba* gazetesi çalışanı. 04.01.1994 tarihi itibariyle "üyelik vecibelerini yerine getirmediğinden ihraç edildi." (ÜKD.1994/101). 03.07.1997'de yeniden üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/32).

TANRIVERDİ Çiğdem, Hüdaver-Zübeyde kızı, Konya 1971 doğumlu, Konya Merkez-İhtiyarettin Mah. Nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 30.8.1991'de üye olmuştur. 1991-94 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/65). *Yeni Meram* gazetesine geçmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/65).

TANRIVERDİ Hasan Hüseyin, Ömer-Ayşe oğlu, Dere 06.01.1964 doğumlu, Konya Bozkır-Dere nüfusuna kayıtlı, Vilâyet Basın Bürosu çalışanı. 10.06.1995'te üye olmuş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/9).

TANRIVERDİ Mukaddes, Mehmet-Fatma kızı, Konya 1972 doğumlu, Konya Bozkır-Dere-Orta nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 30.8.1991'de üye olmuş, 1993'e üye aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/87).*Çare* dergisine geçmiş, 03.09.1997 tarihi itibariyle "evlenip basın çalışanı görevinden ayrıldığı için üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1994/87).

TANRIVERDİ Şükrü, Hüdaver-Zübeyde oğlu, Konya 26.02.1976 doğumlu, Konya Meram-İhtiyarettin nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi çalışanı. 18.10.1997'de üye kabul edilir, 16.07.2007'de yönetim kurulu kararı ile üyelikten çıkarılır (ÜKD.1995/39).

TAPU Ahmet, Mehmet-Zekiye oğlu, Konya 01.05.1957 doğumlu, Ilgın-Behlülbey Mah. nüfusuna kayıtlı, AA Konya Bürosu. 1991-1993 arasında üye aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/17). AA Konya Bölge Müdürlüğü çalışanı. 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/17).

TASMACI Mehmet, Fahri-Leyla oğlu, Konya 13.11.1981 doğumlu, Konya-Karatay-Akabe nüfusuna kayıtlı, *Yeni Konya* gazetesi çalışanı. 15.11.2007'de Asil Üye kaydedilmiştir (ÜKD.1995/272).

TAŞPINAR Burak, Abdullah-Ayşe oğlu, Sivas 24.10.1971 doğumlu, Sivas-Kalkan-Yaylacık nüfusuna kayıtlı, *Merhaba* gazetesi çalışanı. 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/242).

TAŞPINAR Cem, İshak-Fatma oğlu, Taşpınar 27.01.1975 doğumlu, Cihanbeyli-Taşpınar nüfusuna kayıtlı. 17.06.1998'de üye olmuş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/42).

TAŞPINAR Musa, Abdulbaki-Samiye oğlu, Ortaköy doğumlu, Aksaray-Ortaköy-Seksenuşağı nüfusuna kayıtlı, 01.03.2000'de üye olmuş, "üyelik şartlarını yerine getirmediğinden 11.03.2003 tarih ve 75 sayılı karar ile ihraç edilmiştir." (ÜKD.1995/93).

TATLISU Mustafa, 29.06.2000'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/104). Kon-Tv.,*Yeni Konya* gazetesi yöneticilerinden.

TEĞMEN Erdinç, Mürsel-Ayşe oğlu, Amarat 02.02.1976 doğumlu, Kayseri-Kocasinan-Amarat Köyü nüfusuna kayıtlı, *Vakit* Gazetesi Konya Temsilciliği çalışanı. 15.02.2006'da Asil Üye kaydedilmiş, "16.7.2007 tarihi ve 166. karar ile üyeliğine son" verilmiştir (ÜKD.1995/245).

TEKMEN Abdülhamit. Mehmet-Keriman oğlu, Kayseri 11.10.1968 doğumlu, Sivas-Şarkışla-Yukarı Mahalle nüfusuna kayıtlı, *Yeni Konya* gazetesi çalışanı. 22.02.2005'te üye kabul edilmiş, 16.7.2007 tarihi ve 166. karar ile üyeliğine son" verilmiştir (ÜKD.1995/209).

TEMİZ Metin, Emin-Ümmügülsüm oğlu, Üsküdar/İstanbul 06.05.1967 doğumlu, Konya-taşkent nüfusuna kayıtlı, 11.03.2003'de Fahri Üye olmuş, 11.06.2003'te Asil Üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/189).

TEZER Ali Zafer, Hanifi-Ayşe oğlu, Doğanhisar 27.08.1955 doğumlu, Konya-Doğanhisar-Pazar Mah. nüfusuna kayıtlı, 22.02.2005'te Fahri Üye kabul edilmiş, "15.10.2007 tarih ve 169 sayılı karar ile üyeliğine son verilmiştir." (ÜKD.1995/213).

TEZER Mehmet, Salih-Emine oğlu, Konya 11.11.1962 doğumlu, Konya Derbent-Merkez nüfusuna kayıtlı, Doğan Haber Ajansı. 28.05.1999'da üye olmuş, 16.07.2007'de üyeliği sona ermiştir (ÜKD.1995/47).

TOFAN Çetin, 04.07.1996 tarihinde üye olmuş, 03.09.1997'de "üyelik şartlarını yerine getirmediğinden üyeliği sona erdi." (ÜKD.1995/21). 29.06.2000'de tekrar üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/109).

TOGAY Erol, Kemal Tayyar-Meliha oğlu, Karabağ 10.10.1957 doğumlu, Konya Cihanbeyli-Karabağ-Hürriyet nüfusuna kayıtlı. *Hürriyet* gazetesinde çalışmaktadır. 16.02.1993'te üye olmuştur (ÜKD.1991/103). 08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." 28.03.2003 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/103).

TOLGAY Faruk, Necati-Sebahat oğlu, Konya 15.5.1963 doğumlu, Konya Selçuklu-Devri Cedit nüfusuna kayıtlı, AA Konya Bürosu, 1991-93 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/32). Yönetim Kurulu üyesi, AA Bölge Müdürlüğü, 28.9.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/32).

TOSUN Yavuz Selim, Muzaffer-Leman oğlu, Konya 1969 doğumlu, *Yeni Meram* gazetesi, 30.8.1991'de üye olmuş, 1991-94 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/76). "Konya dışında bir başka iş kolunda çalıştığı belirlendiğinden üyeliği sona erdi." 03.09.1997 tarihinde ayrılmıştır (ÜKD.1994/76).

TOY Yaşar, İsmail-Emine oğlu, Kadınhanı 21.04.1975 doğumlu, Kadınhanı-Devrali-Atlantı nüfusuna kayıtlı, K-Tv. Spor Servisi, 08.02.2002'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/152).

TUĞRUL Mehmet Ali, Mustafa Kemal-Mebruke oğlu, Beyşehir 28.09.1958 doğumlu, Konya Meram-Abdülaziz nüfusuna kayıtlı, Selçuk Üniversitesi (Sağlık Spor Daire Başkanı), 09.02.2000'de Fahri Üye kabul edilmiş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/87).

TUNCAY Mustafa, , 08.02.2002 de üye kabul edilmiş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/168).

TUNCER Fatma, Mehmet-Birsen kızı, Karabük 11.07.1979 doğumlu, Karabük-Safranbolu-İncekaya nüfusuna kayıtlı, Asil Üye, Kon-Tv Televizyonu, aidat "giriş 7.1.2008" (ÜKD.1995/281).

TURAN Adem, Mehmet Ali-Fatma oğlu, Konya 01.03.1962 doğumlu, Sarayönü-Fatih Mah. Nüfusuna kayıtlı, *Merhaba* gazetesi çalışanı. 03.09.1997'de üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/34).

TURAN Ahmet, Adil-Şerife oğlu, Sarayönü 08.09.1963 doğumlu, Konya Sarayönü-Fatih Mah. Nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi muhabiri. 1991-94 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/52). *Merhaba* gazetesine geçmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/52).

TURGUT Hüseyin, 05.11.200'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/122).

TURHAN Bülent, Ahmet Zekeriya-Saime oğlu, Mersin 28.08.1961 doğumlu, Mersin-Hacıpınar Mah. nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi çalışanı. 14.08.2007'de Fahri Üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihinde aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/259).

TUTAR Hilmi, Hadim 1967 doğumlu, 29.12.1993'te üye olmuştur (ÜKD.1991/119). 25.08.2003'e kadar aidatını ödemiş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1994/119).

TÜRKALP Kemal, Mehmet-Şükriye oğlu, Konya 26.07.1977 doğumlu, Konya-Selçuklu-Dumlupınar nüfusuna kayıtlı, Asil Üye, Kon-Tv Televizyonu çalışanı, aidat "giriş 7.1.2008" (ÜKD.1995/282).

UĞUR Hüseyin Avni, Süleyman-Şerife oğlu, Hayıroğlu 26.01.1968 doğumlu, Konya Karatay-Hayıroğlu nüfusuna kayıtlı, 28.05.1999'da üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/51).

UĞURLU Mustafa, Mevlüt-Ümmü oğlu, Konya 04.19.1963 doğumlu, Konya-Meram-Gemalmaz Mah. nüfusuna kayıtlı, *Hâkimiyet* gazetesi çalışanı. 14.08.2007'de üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihinde aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/252).

ULUÇAMLIBEL Mevlüt, 03.05.2006'da Asil Üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/249).

URAL Yasin, Recep-Hilmiye oğlu, Sarayönü 17.03.1978 doğumlu, Sarayönü-Karatepe Köyü nüfusuna kayıtlı, Kon-Tv. çalışanı. 01.02.2002'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/140).

USLU Halil, *Yeni Asya* gazetesi temsilcisi. 1991-94 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/77). Şeref-Nazife/Perişan oğlu, Van 01.01.1951 doğumlu, Van Gürpınar-Bağrıyanık nüfusuna kayıtlı, *Yeni Asya* gazetesi temsilcisi. 30.8.1991'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/77).

UYSAL Erkant, H.Fahri-S.Emel oğlu, İstanbul 15.05.1972 doğumlu, Ordu Ünye-Tekkiraz/Velibayraktar nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi çalışanı. 03.09.1997'de üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/36).

ÜNAL Aydoğan, Baki oğlu, Konya 1968 doğumlu, *Türkiye* gazetesi muhabiri. 30.8.1991'de üye olmuş, 16.02.1993'te Yönetim Kurulu kararı ile ayrılmıştır (ÜKD.1991/71; ÜKD.1994/71).

ÜNÜVAR Mustafa, Cafer-Ayşe oğlu, 05.02.1969 doğumlu, Konya-Meram nüfusuna kayıtlı, *Merhaba* gazetesi, 23.05.2005'te üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/229).

ÜNVER Fahri Razi, Mehmet Ali-Hatice oğlu, Akviran 25.01.1962 doğumlu, Konya-Akören-Hacılar nüfusuna kayıtlı, Valilik Basın Müşaviri. 07.10.2000'de üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/117).

ÜRKMEZ Melahat, Kâmil-Nazmiye kızı, Hadim 27.02.1959 doğumlu, Konya-Selçuklu-Aşağıpınarbaşı Köyü nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi yazarı. 14.08.2007'de Fahri Üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihinde aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/260).

ÜSTÜNDAĞ Mehmet, Habip-Mevlüde oğlu, Elazığ 17.03.1964 doğumlu, Konya Selçuklu-Babalık nüfusuna kayıtlı, Radyo Panel, 06.11.1999'da üye olmuş, "gazetecilik dışı faaliyetlerde bulunması nedeniyle 11.03.2003 tarih ve 75 sayılı karar ile ihracı yapıldı." (ÜKD.1995/69).

ÜZÜMCÜ Bekir Aydın, Ahmet-Fadim oğlu, Konya 17.03.1977 doğumlu, Konya-Karatay-Şıhalamanrecepoğlu nüfusuna kayıtlı, KTV Televizyonu, 15.11.2007'de Asil Üye kaydedilmiştir (ÜKD.1995/265).

VADİ Hakkı, İsmail-Raziye oğlu, Konya 20.06.1959 doğumlu, Meram-Dikmeli nüfusuna kayıtlı, 08.02.2002 de üye kabul edilmiş, "16.07.2007 tarih ve 166 sayılı karar ile üyeliğine son verilmiştir." (ÜKD.1995/154).

VAROL Mustafa, 29.06.2000'de üye kabul edilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/107).

VAROL Zafer, Sedat Ali-Sabahat oğlu, Gediz 10.12.1962 doğumlu, Emirdağ-Elhan nüfusuna kayıtlı, *Yeni Meram* gazetesi muhabiri. 20.07.1992'de üye olmuş, 03.05.1995'te istifa etmiştir. 03.09.1997'de tekrar üyeliğe alınmıştır. 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/43). *Yeni Konya* ve KTV'de de çalışmıştır.

YALÇIN Bedrettin, Tacettin-Harbiye oğlu, Ağrı 1970 doğumlu, Ağrı Merkez-Yk. Küpkıran nüfusuna kayıtlı, 20.7.1993'te üye olmuştur (ÜKD.1991/128). *Tercüman* gazetesi çalışanı. 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/128).

YALDIZ Selçuk, 16.06.1998'de üye kabul edilir, 22.09.1999'da "mesleki çalışmasını Konya dışında sürdürdüğünden üyeliği sona erdi." (ÜKD.1995/41).

YANIK Fahri, Hasan-Habibe oğlu, Seydişehir 03.02.1967 doğumlu, Seydişehir-Kavak nüfusuna kayıtlı, *Merhaba* gazetesi çalışanı. 23.05.2005'te üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/233).

YAVUZ Ahmet, Seyit Ali-Fatma oğlu, Doğanbey 1954 doğumlu, Konya Selçuklu-Sakarya nüfusuna kayıtlı. *Yeni Meram* gazetesi ilân-reklâm servisi. 04.07.1996 tarihinde üye olmuş, 23.05.2005'te üyeliği sone ermiştir. (ÜKD.1995/18).

YAVUZ Raif, Sabri-Tevhide oğlu, Mengen 15.08.1938 doğumlu, Bolu-Mengen-Kadirler nüfusuna kayıtlı, *Konya Postası* gazetesi, 10.01.2001'de üye olmuş, "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1995/123).

YAVUZDEMİR Servet, Tahsin-Semiha oğlu, Konya 19.09.1976 doğumlu, Konya-Meram-Çukurçimen nüfusuna kayıtlı, Asil Üye, Kon-Tv Televizyonu, aidat "giriş 7.1.2008" (ÜKD.1995/286).

YAZICI Cihat, Ahmet-Fatma oğlu, Dinar 28.12.1948 doğumlu, Konya Meram-Mücellit Mah. Nüfusuna kayıtlı, *Hürriyet* Gazetesi Konya Bürosu İstihbarat şefi, 1991-94 arası aidatını

ödemiştir (ÜKD.1991/38). 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/38).

YELLİ Selçuk, Mehmet-Gülsüm oğlu, Taşkent 30.12.1957 doğumlu, Konya Meram-Kızılören nüfusuna kayıtlı, *Yeni Konya* gazetesi çalışanı. 1991-94 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/46). "13.04.2004 tarihinde **vefatı** nedeniyle 25.04.2004 ve 105 sayılı kararla üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1994/46).

YENİKAYNAK Galip, Tahir-Şükran oğlu, Konya 1950 doğumlu, Konya Merkez-Tercüman Mah. Nüfusuna kayıtlı, *Yeni Konya* gazetesi. 1991-1994 arası üye aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/21). "*Vefat* etti. Üyeliği sona erdi.", "22.04.1995 tarih ve 137 sayılı kararla **vefatı** nedeniyle üyelikten düşürüldü." (ÜKD.1994/21).

YENİKAYNAK Mehmet, Galip-Hatice oğlu, Konya 15.01.1969 doğumlu, Konya Karatay-Dolappare Mah nüfusuna kayıtlı, *Yeni Konya* gazetesi çalışanı. 1991-94 arası aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/51). "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sone ermiştir." (ÜKD.1994/51).

YENİKAYNAK Mustafa, Galip-Hatice oğlu, Konya 07.05.1977 doğumlu, Konya Meram-Akbaş nüfusuna kayıtlı, 06.11.1999'da üye olmuş, "16.07.2007 tarih ve 166.karar ile üyeliğine son verilmiştir." (ÜKD.1995/70).

YETİŞEN Nizamettin, M. Hayrettin-Cemile oğlu, Konya 01.05.1951 doğumlu, Konya Karatay-Piresat Kabasakal nüfusuna kayıtlı, Ticaret Odası Basın Müşaviri. 1991-1994 arası üye aidatını ödemiştir (ÜKD.1991/24). "08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir." (ÜKD.1994/24).

YILDIRIM Abdullah, Mustafa-Gülsüm oğlu, Kuyuluzebil 16.06.1962 doğumlu, Sarayönü-Kuyuluzebil nüfusuna kayıtlı, Sun-Tv., 23.04.2005'te kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/222).

YILDIRIM İbrahim, Mehmet-Rahime oğlu, Konya 1952 (1949) doğumlu, Konya Meram-Kızılören nüfusuna kayıtlı, gazeteci, Valilik Basın Müşaviri, 19.1.1989 (1988'e ait)-19.12.1989, 1991-93'te üye aidatını ödemiştir (ÜKD.1989/17; ÜKD.1991/60). Konya Valiliği Basın ve Protokol Md. 16.07.2007 tarih ve 166 karar ile üyeliğine son verilmiştir." (ÜKD.1994/60).

YILDIZ Lâtif, Abdulkerim-Emine oğlu, Mardin 04.08.1951 doğumlu, Konya Selçuklu-Musalla Bağları nüfusuna kayıtlı, *Günaydın* gazetesi Konya Bürosu, dernekte kurucu üye, 5.7.1988-7.9.1990-1994 arası üye aidatını ödemiştir (ÜKD.1989/20; (ÜKD.1991/23). Serbest gazeteci, 28.09.2007 tarihi dâhil üyelik aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/23). *Yeni Konya, Batman Çağdaş, Yeni Meram, Aksaray Ekspres* gazetelerinde yazan Yıldız, Sabah-ATV Konya temsilsi olarak da çalışmıştır. Bu arada Karatay Akşam Ortaokulu öğretmenliğinden emekli olmuştur. Halen bir reklâm pazarlama şirketinin yöneticisi olarak çalışmaktadır (Yıldız, 2008). Yıldız'ın Havar Hasankeyf'in Çığlığı (2008)adlı yayınlanmış bir eseri bulunmaktadır.

YILDIZ Mehmet Kayhan, Tahsin-İhsaniye oğlu, Sarayönü 22.09.1974 doğumlu, Sarayönü-Batı İstasyon nüfusuna kayıtlı, 04.07.1996 tarihinde üye olmuş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/20).

YILMAZ Alişan, 13.06.1999'da üye olmuş, 21.11.1999'da "meslekten ayrılması nedeniyle" üyeliği sona ermiştir (ÜKD.1995/60).

YILMAZ Harun, Mehmet-Ayşe oğlu, Seydişehir 07.01.1973 doğumlu, Seydişehir-Yaylacık Köyü nüfusuna kayıtlı, *Merhaba* gazetesi çalışanı. 23.05.2005'te üye kaydedilmiş, 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/232).

YILMAZ İsa, 29.06.2000'de üye kabul edilmiş, "Hava astsubay sınavlarını kazandığından basın sektöründen isteği ile ayrıldı. 22.02.2002" (ÜKD.1995/100).Yönetim Kurulu üyesi, 2. Başkan, *Çare* dergisi, *Anadolu Manşet* gazetesi muhabiri. 28.9.2007 tarihi dâhil aidatını ödemiştir (ÜKD.1994/36).

YURTSEVER Saffet, Dedeirfan-Cennet oğlu, Burdur 1958 doğumlu, Konya Karatay-Dolappare nüfusuna kayıtlı, 22.02.2005'te Fahri Üye kabul edilmiş, 30.11.2006'da aidatını ödemiştir (ÜKD.1995/212).

ZENGİN Ahmet, Mustafa-Emine oğlu, Çetmi 03.02.1966 doğumlu, Konya-Taşkent-Çetmi doğumlu, *Yeni Konya* gazetesi çalışanı. 15.11.2007'de Asil Üye kaydedilmiştir (ÜKD.1995/270).

ZEYTUNCU Mustafa, Yaşar-Hacıkız oğlu, Konya 20.02.1966 doğumlu, Karatay-İsmil-Gölbaşı nüfusuna kayıtlı, *Uluslar arası Ekonomik İşbirliği Yatırım* gazetesi Konya Temsilcisi, 01.06.2001'de Fahri Üye olmuş, 08.05.2005 tarih ve 123 sayılı karar ile üyeliği sona ermiştir. (ÜKD.1995/128).

Üye Kayıt Defterlerine henüz kaydı girilmemiş gazeteciler de bulunmaktadır. Bunlar içinde Ali Özcan (*Merhaba* yazı işleri müdürü), Fatma Çankara, Sami Bayrakçı, Yusuf Turgut, Zeki Kâzım Aslan, Saadettin Kaleci, Ömer Yavuz, Tahir Yılmaz, Turgut Balıkçı, Kerim Tunç, Süleyman Özer, Süleyman Karaca, Ali Akbaba, Samet Kuyrukçu, Halit Turan, Hacer Aker, Hale Koydemir, İsmet Peker, Esat Alemdar, Mustafa Erdoğdu, Murat Güzel (*Memleket* gazetesi haberden sorumlu yönetici), Mehmet Çakır gibi gazeteci adlarını anmak gerekmektedir.

SONUÇ

1923-2008 arasındaki 85 yıllık zaman süresinde Konya basınında çok şey değişmiştir. Değişimin, genel siyasi yapı, teknik donanım gibi dış etkenleri önemlidir. Cumhuriyet başlarında kâğıt dışarıdan alınır ve santimetre karesi hesaplanırken gazete ve dergiler az sayfalıdırlar. Üstelik yüzey miktarı ile ilgili kontrol görevi verilen kurumlar bulunmaktadır. Onun için 1980 sonrası çok sayfalı basını görmek mümkün değildir. Benzeri bir kısıtlayıcı ortam 1928 sonlarında oluşur. Kısa sürede yani alfabe harflerini matbaalarına koymak, daha zoru yeni alfabe ile okuyup-dizgi yapabilecek matbaa çalışanları temin etmek zorunda olan yayın organları, sadece bunlarla uğraşmazlar. Okuyucu bulma, yeni yazıyı okumayı bilen gazete okurunu çoğaltma çabasına girmek zorundadırlar. Onun için 1929 yılı yayınlarında gazeteler, bulabildikleri iri puntolu hurufat ile geniş yer kaplayan, az miktar içerikle yetinmek durumunda kalmışlardır.

O zaman gazete ve dergileri iki durum beklemektedir: Ya hedef kitlelerini büyütmek için yoğun bir çabaya girecekler ki, öz kaynakları uzun soluklu bekleme ve çabaya elverişli olmadığı için kapanacaklardır. Veya kendi güçleri dışında bir güce dayanacaklardır. Dayanacak yer açısından da en iyi payanda devlet olacaktır. İki hal de basının sonunu getirmektedir. Zira zaten açtığı matbaada ticari iş yapan, gazeteciliği o ticari işin bir uzantısı olarak, ilânlar vb. katkılarla gerçekleştirmeye çalışan küçük-orta esnaf durumundaki gazete sahiplerinin ilk şıkkı gerçekleştirmeleri pek mümkün olmamıştır. İkincisinde ise gazete ve dergi, giderek "halkın, dili, gözü, kulağı" olacağına devletin telkin aracı olmaya başlamıştır. Ki bu da bir bitiştir. Konya basınında bunun tipik örnekleri vardır. Cumhuriyet başlarının en uzun soluklu dergilerinden Yeni Fikir'in on birinci sayısındaki "Arz-ı Şükran"ı dergiye resmen verilen maddi destek ile ilgilidir. Onun için dergi, kendisinin maddi menfaat endişesinden kurtulmuş olarak yayınlanabilen yegâne mecmua olduğunu açıktan yazmıştır. O destek kesilince de ekol sahibi olan, felsefe tarihine giren dergi çıkmaz olmuştur. Devlet destekli daha doğrusu resmi kontrollü yerel basın, çok partili hayata geçilen döneme kadar varlığını devam ettirir.

Ancak gazete çıkarma, dergi yayınlama iştihasının daha sonra 1940'lı yıllar arttığı görülecektir. Basın, tek parti karşısında tavır alırken bu dönemde de kendi ayakları üstünde durmamaktadır. Muhalefetten destek almayı en azından hedef kitle olarak muhalif yığınları yanında bulmayı beklemiştir. Onun için de muhalif basın da aynı nedenlerle, destek aldığı yerin kontrolüne girmeye başlamıştır. Yerel basının, demokrasinin dayanağı olarak görülmesi doğru bir anlayıştır. Ama kendi ayakları üzerinde duracak güçte gelişmediği için destek aldığı güç düştüğü zaman ayakta kalanla iyi ilişkiler kurma tavrı öne geçivermektedir. Bu yönüyle darbe dönemleri basın açısından yüz ağartıcı olamamıştır. Seçilmiş başbakanları överken, ertesi gün darbeyi göklere çıkartan yayınlar yapılabilmiştir. 29 Mayıs 1960 ve sonrası Konya basını, artık, darbecileri "kurtarıcı" olarak alkışlayan, devrilenleri de yerin dibine batıran yazıları yayınlayabilmiştir. Basının toplumla bütünleşememesinde ana sorun da burada yatmaktadır.

Toplum da basın da birbirinden beslenen, açık, iki kimlikli olma zilletine katlanmadan yüreğini ortaya koyabilen dürüstlükte çıkmaya-yaşamaya muktedir olduğunu göstermek durumundadır.

Onun için kırklı-ellili yılların gazete ve dergileri genelde kısa süreli çıkabilmişlerdir. Bunlar içinde 1949 ve 1950'den bu yana yayınını sürdürebilen iki gazete bulunmaktadır. Efsanevi Millî Mücadele gazetesi *Babalık*, 1952'ye kadar ayakta kalabilmiş ama o yıllar il yöneticilerinin "İlân Kurumu gibi" çalışması üzerine ekonomik sıkıntıyla önce on beş günde bir yayınlanacağı duyurulmuş fakat gazete temelli kapanıp gitmiştir. Ayakta kalan gazetelerin ise kendi matbaaları bulunmaktadır. Devre göre kendilerini yenilemeyi bilebilmişlerdir.

Bu arada Konya basının en renkli kesiminin, çoban yıldızı gibi parlayıp geçen öğrenci dergileri olduğunu belirtmek gerekmektedir. Başka gazete ve dergilerde yazıları yayınlanan hevesli, gayretli gençler-ki Konya için bunlar çoğunlukla liselilerdir- kendi dergilerini yayınlamayı başarmışlardır. *Işık Yolu* (1927-1930), *Yeni San'at* (1928), *Kervan* (1929), *Halka Doğru* (1929), *Asie Mineure* (1929), *Balarısı* (1929), *Tan Yıldızı* (1930), *Ekin* (15 Ocak 1961), *Akıncı Öğretmen* (Ocak 1962), *Hasat* (1 Mart 1963), *Çağdaş Selçuk* (1966) *Özlem* (1959) bunlardandır. Yakın zamanda ise dünkülerden daha gür yenileri çıkmaya başlamıştır. Yürüyüş (1997) *Eylül* (1997), *Cemre* (1998), *Rota* (2004), *Gölgeler* (2006), *Kırk Bir Kere Edebiyat* (2007) son zaman çıkan öğrenci dergilerinden bazılarıdır. Hasbi, heyecanlı çabaların ürünü olan öğrenci dergileri genelde kısa süreli olmuşlardır.

Konya basının, gazete tadında elle tutularak alınıp okunan, sayfaları çevrilen klasik anlamda gazeteleri yanında, internet gazeteciliği de gelişmeye başlamıştır. 1990 başlarından itibaren denemeyle başlayan özel televizyon yayınları, ardından özel radyo yayınları, basının hitap ettiği alanı genişletmiştir. Her yayın tipi kendi zeminini oluşturarak büyümektedir.

Bu açıdan Konya Gazeteciler Derneğinin üye kadrosu, birlikteliği vurgular tarzdadır. Gazete çalışanları ile televizyon, radyo çalışanları aynı çatı altındadırlar. Cumhuriyet başlarına uzandığı zaman Konya'da görev yapan toplam gazeteci miktarı, üç yüz civarındadır. Yalnız bu rakama girmeyen çalışanlar bulunmaktadır. Günümüzde, fiilen gazetecilik yaptığı halde dernek üyesi olmayanların bulunması, 1989 öncesinin üye kayıt defterlerinin bulunmaması, gazeteci miktarının çok daha artması demektir. Fakat bugün de görüldüğü gibi, gazetecilik, hâlâ tek başına profesyonel bir meslek durumunda değildir. Geçimini başka mesleklerden sağlayan; meraklı, topluma söyleyecek sözü olan insanların çok olduğu bir alandır. Aslında bir yönü ile kayıp değil, farklı birikimleri değerlendirme açısından kazançtır.

Fakat iki bin yılı başlarından itibaren, işi sadece medya çalışanı, gazetecilik olanların sayısının arttığı görülmektedir. Günlük gazetelerin, belirli aralıklarla çıkan dergilerin, yayın aralığı genişletilmiş televizyon ve radyoların yanında internet gazeteciliğinin de kervana katılmış olması, basın ordusunu büyütmektedir. Konya, hitap ettiği alanın genişliği, ekonomik, kültürel, sosyal büyümenin de sonucu olarak basın alanını açan uygun zemini oluşturmaktadır.

Basın kervanını, bilimsel yayınları ile öne çıkan kurum dergileri de büyütmektedir. Farklı meslekler de dâhil, değişik kesimlerin isteklerini, söyleyecekleri sözlerini yayın yoluyla dile getirmeleri; sosyal barış açısından önemlidir. Konya basını, baştan bu yana bu anlamda sosyal barışı sağlayabilmiştir. Kalem kavgalarının zaman zaman olması, aslında sosyal barışı yıkmamakta, pekiştirmektedir. Eleştiriye açık olma özgüvenini taşımayanların, er meydanı gibi fikir meydanına çıkamayacağı açıktır. Çıkılsa bile meydanda kalmak zordur.

Sonuç itibariyle Konya basını, ülke çapında yayınlar ortaya koyduğu gibi yazar, şair olarak da ülke çapında önemli şahsiyetler yetiştirmiştir. Yeni gelenlerin çokluğu, başarıda geçmişten geri kalınmayacağını düşündürmektedir.

KAYNAKÇA

ARABACI Caner, 1991, Millî Mücadele Dönemi Konya Öğretmenleri, Konya.

ARABACI Caner, 1998, Osmanlı Dönemi Konya Medreseleri 1900-1924, (KTO) yayını, Konya.

ARABACI Caner, 1999, Geçmişten Günümüze Konya Ticaret Odası 1882-1999, KTO yayını, Konya.

ARABACI Caner-KÜÇÜKBEZİRCİ Seyit, 2000, Konya Basın Tarihi Üstüne Seyit Küçükbezirci İle Söyleyişi, Selçuk İletişim, C. 1, S. 2, s. 147-161.

AYDIN Hakan, 2004, Mustafa Kemâl Tarafından Konya'da Finanse Edilen Bir Seçim Gazetesi: Halk (12 Haziran–3 Ağustos 1923), Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya (Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi yayınları içinde basılmıştır, 2008).

AYTEKİN Hanefi, 1994, İz Bırakan 100 Ünlü Konya Valisi, Konya Valiliği yayını, Konya.

AYTEKİN Hanefi, 2003, Tarihi Konya Rehberi 2003'ten Kuruluşuna Konya Belediye Başkanları, Konya Büyükşehir Belediyesi yayını, Konya.

AYTEKİN Hanefi, 8.Gün/Eserim Konya Bayram Gazetesi ile Kıvanç Duyarım.., Konya Gazeteciler Cemiyeti Basında 2000-2002, 2002, Konya Gazeteciler Cemiyeti yayını, Konya, s. 340.

BAŞTAK Naci Fikret, 1944, Konya'da Fikrî Hayata Ricî Bir Bakış, Konya, Temmuz 1944, S. 69.

BAŞTAK Naci Fikret,1926, Yeni Fikir Mecmuası-Konya Hayat-ı Matbuatına Bir Nazar, Babalık, 30 Eylül 1926, S. 2206.

BERKEM S. Sami, 1960, Unutulmuş Günler, Hilmi Kitabevi, İstanbul.

BÜLBÜL Ali Rıdvan, 1960, Şükür Tanrıya, Sabah, 4 Temmuz 1960, S. 1.

ÇAY Mustafa Murat, 2004, Ekekon Gazetesi'ne Göre Konya'da Siyasi, Sosyal, Kültürel ve İktisadi Hayat (1935 -1942), S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü yayınlanmamış Y.L. tezi, Konya.

ÇOBANOĞLU Ahmet, "Gazetemizi Devrediyoruz", Konya'nın Sesi, 6 Nisan 1981.

DEMİRSOY Adem, 2003, Konya'da Basının Gelişmesi ve Yeni Konya Gazetesi, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü yayınlanmamış Y.L. tezi, Konya.

DEMİRSOY Adem, 2008, Konya Basınında Afif Evren (1922–1977), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış doktora tezi, Konya.

DÜZDAĞ M. Ertuğrul, 2007, Üstad Ali Ulvi Kurucu Hatıralar–1, Kaynak Yayınları, İzmir.

ERDOĞAN Muzaffer, Türk Basın Tarihinde Konya, Yeni Konya, 24-26 Haziran 1949.

EREN Nejat, 2008, Mehdi Halıcı'yı Hakka Uğurlarken,www.saidnursi.de/tr2/index.php/ROPORTAJ/Mehdi-Haliciyi-Hakka-Ugurlarken.html, 12 Eylül 2008.

ES Selçuk, "Büyük Konya Ansiklopedisi", Dizi Yazı, Anadolu'da Hamle-1969, Yeni Konya-1970 (Koyunoğlu Müzesi'nde bir araya getirilen şeklinden faydalanılmıştır).

ES Selçuk, 1972, Duygu Gazetesi (Konya Basınında), Yeni Konya, dizi yazı, 1 Eylül 1972.

EVREN Afif, 1937, Konyalı Bazı Muharrirler, Şairler Hattatlar, Konya.

EVREN Afif, 1972, Bir Yolcunun Anıları, Yeni Konya, 7-8 Eylül 1972.

GAZEL Mehmet, 1995, Haberlerin Dili, Taksim Ofset, Konya.

GAZEL Mehmet, tarihsiz, 1966-1997 Anılarda Haberler, Ülkü Basımevi, Konya.

HABORA Bülent, 47 Yaşındaki Genç Çağrı, http://www.evrensel.net/04/03/06/kultur.html.

HALICI Feyzi, Yayınlarımız: Çağrı, Yeni Konya, 4 Mart 1966.

HALICI Mehdi, 2007, Selçuklu'dan Günümüze Konya'da İz Bırakanlar, İzmir.

KANDIR Mehmet, 1996, Tek Partili Dönemden Çok Partili Döneme Geçiş, Demokrat Parti'nin Kuruluşu ve Konya Basınındaki Yankıları, S.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış YL Tezi, Konya.

KARATAY Namdar Rahmi 1954, Geçti Bor'un Pazarı, Ankara.

KARATAY Namdar Rahmi, 1952b, Kitaplarımın Hikâyesi, Berksoy Basımevi, İstanbul.

KAYSERİ, İhsan, 2005, "Feyzi Halıcı Çağrı", Merhaba, 18 Eylül 2005.

KEŞMİR Celalettin, 2004, Konya Yazıları, Hazırlayan: Mustafa Özcan, Tablet yayını, Konya.

Konya 1973 İl Yıllığı, 1973, Yeni Kitap Basımevi, Konya.

Konya Basınında 1993-1995, Konya Gazeteciler Cemiyeti yayını, Konya.

Konya Basınında 1997-2000, Konya Gazeteciler Cemiyeti yayını, Konya.

Konya Gazeteciler Cemiyeti Basında 2000-2002, 2002, Konya Gazeteciler Cemiyeti yayını, Konya.

Konya Gazeteciler Cemiyeti Başkanlığı (Adliye Bulvarı Akcami yanı Konya) Üye Kayıt Defteri, 162 tek sayfa, Kullanılacağı Yıl: 1989 T. Yılı, Tasdik tarihi: 26 Nisan 1989, Tasdik Nu.:17434 (ÜKD.1989).

Konya Gazeteciler Derneği Üye Kayıt Defteri, Atatürk Cad. Apalı Ap. No.131 Kat:2 Da.5 Konya, 286 tek sahife, tasdik tarihi 2.12.1991 (ÜKD.1991).

Konya Gazeteciler Derneği Üye Kayıt Defteri, Fenni Fırın Bölge İdare Mahkemesi binası 304 Konya, 142 tek sahife, tasdik tarihi 12.Nisan.1994 (ÜKD.1994).

Konya Gazeteciler Derneği Üye Kayıt Defteri, Fenni Fırın yanı eski Bölge İdare Mahkemesi binası Kat. 1 No. 304 Konya, 286 tek sayfa, tasdik tarihi 13.06.1995 (ÜKD.1995).

ODABAŞI A. Sefa, 1998, 20. Yüzyıl Başlarında Konya'nın Görünümü, Konya.

ORANLI Çetin, 2001, Merhaba Gazetesinin Konya Basınındaki Yeri, S.Ü.İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü Lisans Tezi, Konya.

ÖNDER Mehmet 1949, Konya Matbuatı Tarihi Matbaalar-Gazeteler-Dergiler-Muharrirler-Kitaplar, Konya Halkevi yayını, Konya.

ÖNDER Mehmet, 1971, Mevlânâ Şehri Konya, Konya Turizm Derneği yayını, Ankara.

ÖNDER Mehmet, 1999, Cumhuriyet'ten Önce ve Cumhuriyet Döneminde Konya'da Basın, Millî Mücadeleden Günümüze Konya (1915–1965), Konya İl Kültür Müdürlüğü yayını, C. I, s. 21–34.

SELEKLER Macit, 1962, Konya Gazetesi ve Matbaası, Şehir Postası, 15, 17 Eylül 1962, S. 184-185, Konya.

SURAL Mahmut, 50 Yıl Önceden Bu Yana Her Yönüyle Konya, Yeni Konya, 21 Temmuz 1975-13 Nisan 1976 (Dizi yazı).

SURAL, Mahmut, "Konya'da Basın", Konya'nın Sesi, 24 Mayıs 1976, S. 5.

TORUK İbrahim, 2002, Yeni Meram ve Yeni Konya Gazetelerinin Anlatımı Üzerinden Konya'daki Sosyal Politik ve İktisadi Ortam (1970-1980), Selçuk İletişim, C. 2, S. 3, s.110-124.

TÜTENGİL, Cavit Orhan, 1979, Hınçer'in Bıraktığı Halk Kültürü Belgeliği, Türk Folklor Araştırmaları, Aralık 1979, C. 19, S. 365.

UZ Mehmet Ali, 1997, 75. Yılında Mustafa Ataman Hayatı Basın Hatıraları Şiirleri Eski Konya, Konya.

UZ Mehmet Ali, 2001, Konya'nın Şeyhü'l Muharririni Kaybettik 1-3, Konya Postası, 20 Kasım-22 Kasım 2001, Konya.

UZ Mehmet Ali, 2003, Konya Kültürüne Hizmet Edenler, Konya Büyükşehir Belediyesi yayını, Konya.

VARLIK Bülent, 1981/2, 1919-1938 Döneminde Konya'da Yayınlanan Dergiler, İletişim A.İ.T.İ.A. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu Yayın Organı, Ank.

www.hakimiyet.com.

YILDIZ M. Latif, 2008a, Hawar Hasankeyf'in Çığlığı, Doz Yayınları, Ankara.

YILDIZ M. Latif, 2008b, Kürt Tarihçi Mezopotamya Bilgesi Doktor Cemşit Bender'i Kaybettik, http://www.batmancagdas.com/index.php?teamt=yazar&yazi_no=244&yazar_kod=yazar1018.20 Eylül 2008.

SÜRELİ YAYINLAR

Babalık, Konya 1923-1950.

Konya Postası, 5 Kasım 1977-2008.

Konya Ticaret ve Sanayi Odası Gazetesi, 15 Şubat 1965–1 Kasım 1975.

Selçuk, 15 Temmuz-1 Ağustos 1934.

Selçuk Gazetesi, 6 Kasım 1945-14 Kasım 1947.

Orta And., İkinciteşrin 1939, S. 1-Nisan 1940, S. 6.

Yeni Meram, 28 Ağustos 1950-2008.

KAYNAK ŞAHISLAR:

BÜLBÜL Ali Rıdvan, 1932 doğumlu, gazeteci, şair, yazar.

DERİN Melahat, 1918 doğumlu. Gazeteci Mustafa Ataman'ın kız kardeşi.

KOYUNCU Halife, 1958 doğumlu, Eğitim Enstitüsü Mezunu. Konya Postası yazı işleri müdürlerinden.

BALKAN Mustafa, Hüsnü-Nadire oğlu, Akşehir 1959 doğumlu, Konya Postası, Merhaba vb. gazetelerin yazar ve yazı işleri müdürlerinden. Gazetecilikten emekli.

KÜÇÜKBEZİRCİ Seyit, 1942 doğumlu, gazeteci, yazar.

YILDIZ Latif, 1951 doğumlu, Konya Gazeteciler Cemiyeti üyesi, serbest gazeteci.

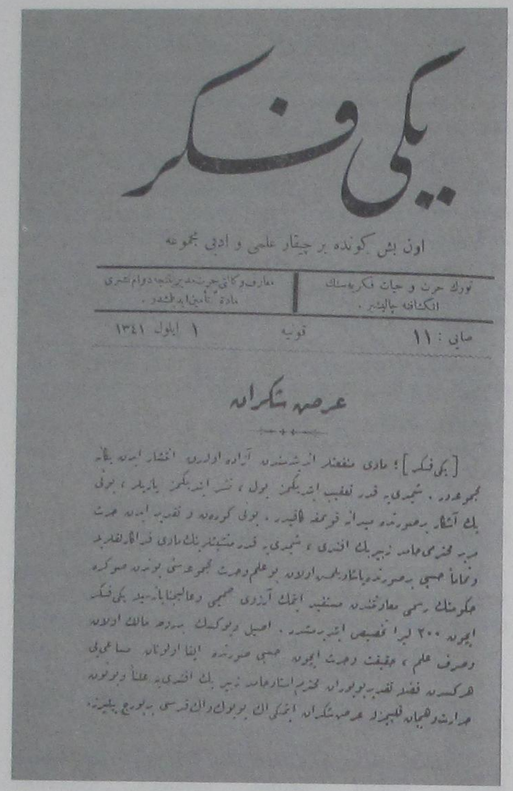
یکی فکر

اون بش کونده بر چیقار علمی و ادبی مجموعه

تورك حرث و حیات فکریه سنك | معارف و کافی حرمتده بر شعبه دوام نشری
انکشافه چالیشیر. | مادة تأسیسیه یه ظهور.

صایی : ۱۱ | توبه | ۱ ایلول ۱۳۴۱

عرصه شکرانه

[یکی فکر] : مادی مفقد انشدنده آزاده اولدیغی اشعار ایده بیلمه مجبوردر . شیدی یه قدر تعقیب ایتمیکن یول ، نشر ایتمیکن یاپرلر ، یولی یك آشار بعمورنده بیه ان توقف ایلیه . یولی کوردونه و تقریب ایده جرت یه فضی حاصل نیه یك افندی ، شیدی یه قدر متشدد یك مادی فرانك تقریر و تماما عجبی بعمورنده یاشار طب اولدونه یولعلم وجرت تجوعی یولنده موکره حکومتك رسمی معارفنده صنعتیه اتمك آرزوی عجبی و عالیجنابانه ید یکی فکر ایچون ۲۰۰ لیرا تقصیص ایتمشدر . اصیل یولوکسك بیرمه مالك اولدونه و صرف علم ، حقیقت وجرت ایچون عجبی صورنده ایشا اولونلر ما عجبی هرکسدن تقدیر تقریر یولوراق محترم استاد حاصل نیه یك افندی یه عفتا یولونه جرات و شجاعت طلبیدر عرصه شکرانه اچکی ان یولوك وان قدسی یاپوچ یلیه .

Yeni Fikir'in, 1 Eylül 1341 (1925) tarihli 11. Sayısının "Arz-ı Şükran" başlığı altında ekonomik kaynağını açıklayan yazısı.

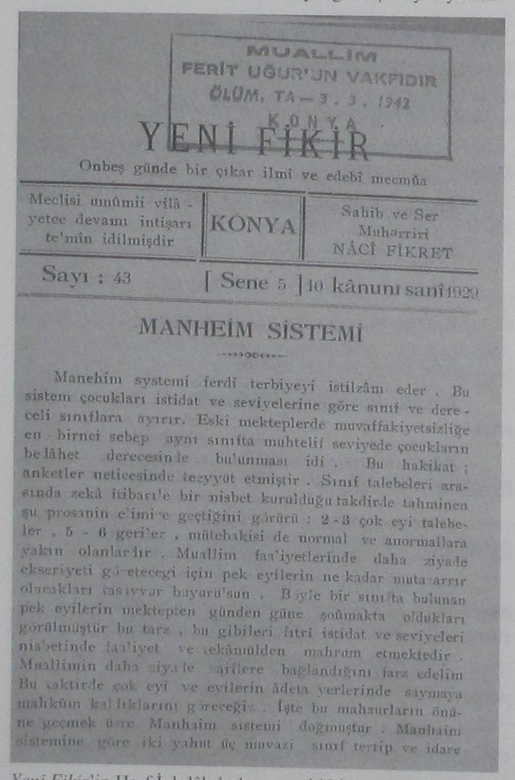
MUALLİM
FERİT UĞUR'UN VAKFIDIR
ÖLÜM, TA – 3 . 3 . 1942
KONYA
YENİ FİKİR

Onbeş günde bir çıkar ilmi ve edebî mecmûa

Meclisi umûmii vilâ - yetce devamı intişarı te'min idilmişdir	KONYA	Sahib ve Ser Muharriri NÂCÎ FİKRET

Sayı : 43 | Sene 5 | 10 kânunı sanî 1929

MANHEİM SİSTEMİ

Manehim systemi ferdî terbiyeyi istilzâm eder . Bu sistem çocukları istidat ve seviyelerine göre sınıf ve dereceli sınıflara ayırır. Eski mekteplerde muvaffakiyetsizliğe en birinci sebep aynı sınıfta muhtelif seviyede çocukların bulunması idi . Bu hakikat ; belâhet derecesinde anketler neticesinde teeyyüt etmiştir . Sınıf talebeleri arasında zekâ itibarile bir nisbet kurulduğu takdirde tahminen şu prosanin cimi-e geçtiğini görürü : 2 - 3 çok eyi talebeler , 5 - 6 geri-ez , mütebakisi de normal ve anormallara yakın olanlardır . Muallim faaliyetlerinde daha ziyade ekseriyeti göreteceği için pek eyilerin ne kadar mutaarrir olacakları tasavvur buyurulsun . Böyle bir sınıfta bulunan pek eyilerin mektepten günden güne şoûmakta oldukları görülmüştür bu tarz , bu gibileri fıtri istidat ve seviyeleri nisbetinde faaliyet ve tekâmülden mahrum etmektedir . Muallimin daha ziyade zaifelere bağlandığını farz edelim Bu takdirde çok eyi ve eyilerin âdeta yerlerinde saymaya mahkûm kalıklarını göreceğiz . İşte bu mahzurların önüne geçmek üzre Manhaim sistemi doğmuştur . Manhaim sistemine göre iki yahut üç muvazi sınıf tertip ve idare

Yeni Fikir'in Harf İnkılâbı'ndan sonraki bir sayısı.

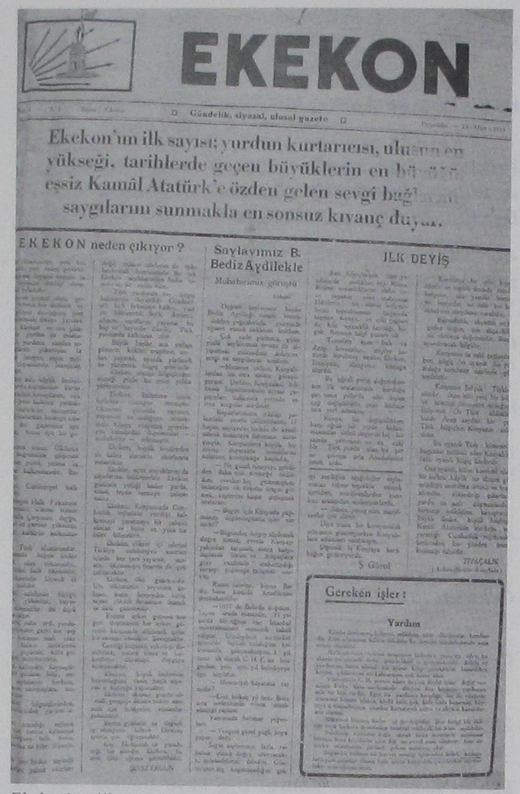
EKEKON

□ Gündelik, siyasal, ulusal gazete □

Ekekon'un ilk sayısı; yurdun kurtarıcısı, ulusun en yükseği, tarihlerde geçen büyüklerin en b[illegible] eşsiz Kamâl Atatürk'e özden gelen sevgi bağ[illegible] saygılarını sunmakla en sonsuz kıvanç duyar.

EKEKON neden çıkıyor ?

Sayın Bediz Aydilekle

Muhabirimiz görüştü

İLK DEYİŞ

Gereken işler:

Yardım

Ekekon'un ilk sayısı.

Demokrat Konya

SALI 24 ARALIK 1957

Üniversite Haftasının i konferansı dün veril

Toprak Tevzii İşlerinde Entizamlı İnkişaf Var

DEVLET VEKİLİ BU HUSUSTA [illegible] BİR BEYANAT VERDİ

MEVZUU "ATOM REAKTÖRÜ,,

RUSLAI 3. PEY MUVAFI OLAM

Italyada müthiş Tren kazası old

Münakalât Vekilinin tetkiki

TAHI EDİL MALL

Öz Demokrat Konya'nın 7. Sayısı.

SELÇUK

İYMİ GÜNLÜK GAZETE | İDARE EVİ

SALI 15 MAYIS 1928 — SİYASİ HAFTADA BİR ÇIKAR. TARAFSIZ SİYASİ GAZETE — KURUŞUN YARISI KADAR

İymanın Kuvveti

Kız öğretmen okulu sergisi açıldı

Kız S. Enstitüsü müsameresi

E. S. Enstitüsü Sergisi Açıldı

Akşehir haberi

Ahmet Bahçıvan'a devredildikten sonra *Selçuk* gazetesi.

ZAMAN

İnönü Cemal Gürsel'le Görüştü

Üçüncü Görüşme 45 Dakika Devam Etti

Parti gazetesi olarak *Zaman*.

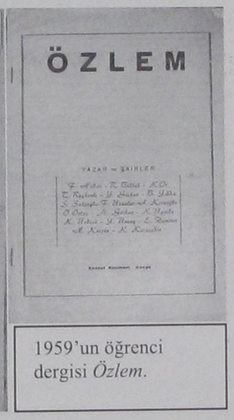
ÖZLEM

1959'un öğrenci dergisi *Özlem*.

YENİ SES

KONYA

ON IKINCI YIL

12 Yıl

Cumhuriyetin büyük kurucusu büyük önder Atatürk

Kutlama Programı

29 Ekim (I.Teşrin) 1935 tarihli *Yeni Ses* gazetesi.

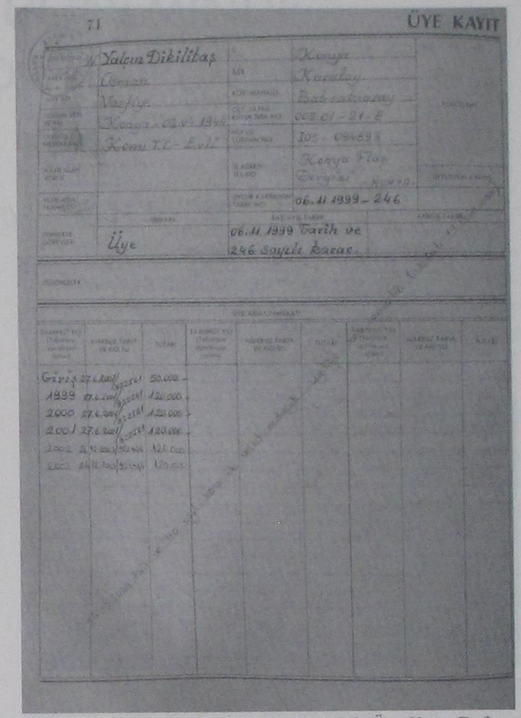
71 ÜYE KAYIT

Yalçın Dikilitaş — Konya — Karatay — Babasultan — 003.01-21-E — Konya Fizo

06.11.1999 - 246

Üye — 06.11.1999 Tarih ve 246 Sayılı Karar.

Rahmetli gazeteci Yalçın Dikilitaş'ın KGC. Üye Kayıt Defterindeki sayfası (ÜKD.1995/71).

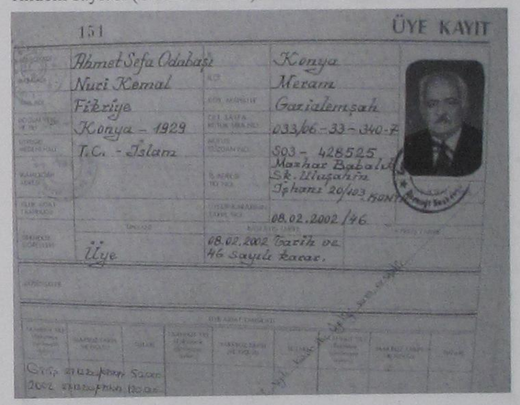
151 ÜYE KAYIT

Ahmet Sefa Odabaşı — Konya — Meram — Gaziatemşah — 033/66-33-340-F

Nuci Kemal — 503 - 428525 — Mezhar Babalık Sk. Müşahire Apt. 20/403 Konya

Fikriye — 08.02.2002/46

Konya - 1929

T.C. - İslam

Üye — 08.02.2002 Tarih ve 46 Sayılı Karar.

Rahmetli Ahmet Sefa Odabaşı'nın KGC. *Üye Kayıt Defteri*'ndeki sayfası (ÜKD.1995/151). Yarım bırakılan hukuk tahsilinden sonra memuriyetten emekli olan Odabaşı'nın basına katkısını unutmak mümkün müdür?

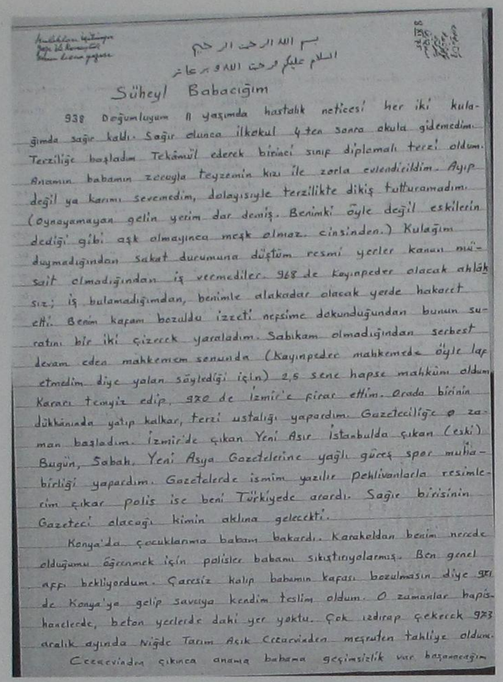

بسم الله الرحمن الرحيم

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

Süheyl Babacığım

938 Doğumluyum 11 yaşımda hastalık neticesi her iki kulağımda sağır kaldı. Sağır olunca ilkokul 4'ten sonra okula gidemedim. Terziliğe başladım Tekâmül ederek birinci sınıf diplomalı terzi oldum. Anamın babamın zoruyla teyzemin kızı ile zorla evlendirildim. Ayıp değil ya karımı sevemedim, dolayısıyle terzilikte dikiş tutturamadım. (Oynayamayan gelin yerim dar demiş. Benimki öyle değil eskilerin dediği gibi aşk olmayınca meşk olmaz. cinsinden.) Kulağım duymadığından sakat durumuna düştüm resmi yerler kanun müsaid olmadığından iş vermediler. 948 de kayınpeder olacak ahlâksız; iş bulamadığımdan, benimle alakadar olacak yerde hakaret etti. Benim kapam bozuldu izzeti nefsime dokunduğundan bunun suratını bir iki çizecek yaraladım. Sabıkam olmadığından serbest devam edeceğim mahkemem sonunda (Kayınpeder mahkemede öyle laf etmedim diye yalan söylediği için) 2,5 sene hapse mahkûm oldum Karacı temyiz edip, 950 de İzmir'e firar ettim. Orada birinin dükkânında yatıp kalkar, terzi ustalığı yapardım. Gazeteciliğe o zaman başladım. İzmir'de çıkan Yeni Asır İstanbulda çıkan (eski) Bugün, Sabah, Yeni Asya Gazetelerine yağlı güreş spor muhabirliği yapardım. Gazetelerde ismim yazılır pehlivanlarla resimlerim çıkar polis ise beni Türkiyede ararsa. Sağır birisinin Gazeteci olacağı kimin aklına gelecekti.

Konya'da çocuklarına babam bakardı. Karakeldan benim nerede olduğumu öğrenmek için polisler babamı sıkıştırıyorlarmış. Ben genel affı bekliyordum. Çaresiz kalıp babamın kapısı bozulmasın diye 951 de Konya'ya gelip Sevgiye kendimi teslim oldum. O zamanlar hapishanelerde, beton yerlerde daki yer yoktu. Çok ızdırap çekerek 953 aralık ayında Niğde Tarım Asıl Cezaevinden meşruten tahliye oldum.

Cezaevinden çıkınca anama babama geçimsizlik vermeyeceğim dedim. Bunlar alakadar olacakları yerde benim hanımda yanlarına alarak üç tane evleri olduğu halde başka mahalleye kiracı olarak geçtiler. İki senedir üç çocuğuma (Kızım Lise üç, öteki kızım Lise iki, oğlum orta iki ye giderler.) hem annelik hem de Babalık yapıyorum. Allah beni bu hallere düşürenlerin belâsını versin.

Hapisten çıkınca Askeri Ağır Bakımda Sakatlar kantarmanından (Bu iş kanununun çıkmasını en beş sene bekledim ne yazık ki ben hapiste iken çıktı vaktiyle çıksaydı tabii ki yaralanmamış olacaktım ve hapislere düşmezdim.) memur olarak iş buldum. Allaha şükür işim iyidir.

İki senedir Yeni Konya Gazetesine; Makale, Eleştiri, tefrika, Röportajlar gibi devamlı yazılarım çıktı. Ayrıca İstanbuldaki Milli Gazete, Orta Doğu, Anadolu gibi Gazetelerde de yazılarım çıktı. Gazeteciliğim amatörlüdür hiç bir zaman maddiyatı düşünüp para almedim. almamda sadece merak ve zevk. Bilinen gerçektir bir defa mürekkep yalayan Gazetecilikten kopamıyor benimki de o hesap.

Aziz Babacığım! Siz bir ummansınız biraz benim destimi doldurmanızı rica edebilirmiyim? Başta Gazeteciliğime lâzım olan yazılar, dökümanlar olan size lâzım olmayan kitaplar ve dergileri posta masrafı bana ait olarak gönderiniz. Kızlarım yazıya oldukça meraklı onların ve benim üzerine yazı yazarak ellerimizin alışması için eski yazı öğreten dergi varsa o da makbule geçer.

Herkesin bir meraklı olur. Bendeniz Millî Tarihimize, Anâneniz meftunum. Dini ahlâkî kitap hastasıyım. Size lâzım olmayan ivazında başkasının yazdığı kitap ve dergileri ben kitap hastanına göndermenizi rica edebilirmiyim? Göndereceğiniz kitap ve dergiler ne kadar çok olursa o kadar makbule geçer. Sizin kendi kitaplarınızı bir iki yazıp imzalıyarak bu fakire hatıra olur.

Selâmlar eder iyi günler dilerim Efendim. Muhtar Bedir

Adres: Muhtar Bedir
1024 Ağır Bak. Tam. Fab.
KONYA

Bulge

Konya'nın en ilginç gazetecilerinden rahmetli Muhtar Bedir'in, Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'e yazdığı kendi kaleminden hayat hikâyesini içeren iki sayfalık mektubu. O bir "Özgeçmiş" değil, "bir dokun bin ah işit.." tezkeresidir. Mektubun ilk sayfasının sol üstünde, Süheyl Ünver'in el yazısı ile düştüğü not, mektup içeriğini tasdik ediyor: *"Kulakları işitmiyor yazı ile konuştuk. Onun bana yazısı"*. (Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Dijital Arşivi-Süheyl Ünver Dosyaları).

CUMHURİYET DÖNEMİNDE KONYA'DA YARDIM KURUMLARI VAKIFLAR VE DERNEKLER

M. Ali Uz*
Şefika Funda Küçükkoner**

1935 yılında Konya'da doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini Konya'da tamamladı. 1967 yılında Ankara Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Yirmi beş yıl avukatlık, üç yıl da noterlik görevinde bulundu. Yirmi yıldan fazla ilkokuldan üniversiteye kadar her kademede hocalık yaptı. Türk Ocakları Konya Şubesi, uzun yıllar da Konya Aydınlar Ocağı ve Konya Yeşilay Şubesi başkanlıklarında bulundu.

Hamle ve Konya Postası'nda günlük yazılar yazdı. Muhtelif gazete ve dergilerde yazıları neşredildi. Hâlen Merhaba gazetesi köşe yazarı, Merhaba Gazetesi eki Akademik Sayfalar editörüdür. Yirmi civarında eseri neşredilmiştir. Uz evli ve üç çocuk babasıdır.

1976 yılında Konya'da doğdu. İlk ve orta okuldan sonra Konya Atatürk Kız Lisesi'nden mezun oldu. 1999 yılında Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi'ni bitirdi.

Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde açılan kursa katılarak Pedagojik Formasyon ve İlk Öğretim Sınıf Öğretmenliği sertifikası aldı. 2000-2002 yılları arasında TÖMER Yabancı Dil İngilizce Kursuna devamla buradan ve ayrıca bilgisayar, HACCP; Bilirkişilik, hüsn-ü hat ve ney kurslarına devam ederek bunlardan da sertifika ve özel olarak Osmanlıca dersleri aldı. Hâlen Merhaba gazetesi ve eki Akademik Sayfalar yazarları arasında bulunmaktadır.

*Avukat, Araştırmacı yazar.

** Zıraat Mühendisi, yazar

ÖZET

II. Meşrutiyet dönemine kadar bizde yardım faaliyetleri, genellikle vakıflar vasıtasıyla yürütülürken, 1908 İnkılâbından bir süre sonra, vakıflar yanında çeşitli konularda faaliyette bulunan cemiyetler de kurulmaya başlandı.

Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde vakıf faaliyetlerinde büyük durgunluk yaşanırken bilhassa, 1938 yılında yürürlüğe giren Cemiyetler Yasası ile dernek faaliyetleri, 1967 yılında 903 Sayılı Vakıflar Kanunu'nun yürürlüğe girmesi üzerine de vakıf çalışmaları büyük hız kazandı.

Biz bu çalışmamızda Cumhuriyet döneminde yardım kurumları olarak vakıf ve dernekleri ele aldık. Bunların Cumhuriyet döneminde gösterdiği gelişmeleri yansıtmaya çalıştık. Ele aldığımız örnek vakıf ve derneklerin farklı alanlarda faaliyet gösterenlerini seçmeye de özen gösterdik. Ve konuyu vakıflar ve dernekler olmak üzere iki ana başlık altında inceledik.

Anahtar Kelimeler:

Konya, Cumhuriyet, vakıf, dernek, yardım, yardım kurumları, Selçuklu, Osmanlı.

ABSTRACT

SUMMARY

Until the II. Constitutional Monarchy period, charity activities were done by wakfs. After the revolution of 1908, some associations were founded which works on various areas besides wakfs.

At the beginning of the Republic period, there was a great stagnation in the activities of wakfs however, association activities accelerated especially with the Associations Law that went into effect in 1938. The activities of wakfs speeded up after the law of wakfs, number 903. went into effect.

In this research, we take up wakfs and associations as charity foundations of Republic Period and try to reflect their improvement. We also take pains to choose sample wakfs and associations working on various areas and we examined the subject in two groups as wakfs and associations.

Key Words:

Konya, Republic, association, charity, charity associations, Seljuk, Otoman.

GİRİŞ

Yardım Kurumları ve Önemi

Gelişmiş ve modern toplumlarda, kamu sektörü ve özel sektör yanında bir de vatandaşların gönüllü olarak kurduğu yardım kurumları, vakıflar ve derneklerden oluşan bir üçüncü sektör daha oluşmuştur. Günümüzde bunlar, "Sivil Toplum Kuruluşları" olarak da adlandırılmaktadır. (Baloğlu,1994, 6.)

Bu sivil toplum kuruluşlarının gelişmiş demokratik Avrupa ülkelerinde her geçen gün önemi artmakta, kuruluş ve faaliyetleri devlet tarafından önemli şekilde teşvik edilmekte ve desteklenmektedir.

Sivil toplum kuruluşları sadece yardım konusunda değil, oluşturdukları platformlarla ve yaptıkları çalışmalarla demokrasinin ve toplumun gelişmesinde ve korunmasında da önemli görevler üstlenmektedirler.

Toplumumuzda yardım kurumlarının çok eskilere dayanan bir geçmişi ve gelişme süreci vardır.

Konumuzu teşkil eden Cumhuriyet dönemindeki yardım kurumlarını, "Vakıflar" ve "Dernekler" olmak üzere iki ana başlık altında incelemeye çalışacağız.

Yalnız bu kurumları incelerken Cumhuriyet dönemi ile önceki dönemleri kesin çizgilerle biribirinden ayırmanın mümkün olmadığının da altını çizmek istiyoruz.

Ülkemizde vakıfların da, derneklerin de Cumhuriyet'ten önceye dayanan bir geçmişleri vardır. Mesela 1912 yılları Balkan Savaşları sonunda kurulan "Dârü'l Eytamlar" (Yetimler Evi) 1924 yılına kadar devam ettiği gibi, Türk Ocakları Derneği, Kızılay; Hilâl-i Ahmer, Yeşilay; Hilâl-i Ahtar adı altında Cumhuriyet'ten önce kurulmuş; faaliyetleri günümüzde de devam etmektedir. Bazı derneklerin zaman içerisinde kapandıkları ve sonradan yeniden açıldıkları da görülmektedir.

Toplumumuzda vakıfların ise farklı bir seyri vardır.

I. VAKIFLAR

a. Yardımlaşma ve Vakfın Tarihçesi

İslâm'ın kurup geliştirdiği, atalarımızın zirveye taşıdığı en muhteşem dinî ve sosyal yardımlaşma müesseselerden birisi de vakıflardır.

İslâm'da ilk yardımlaşma ve vakıf olayları, "Sevdiğiniz şeylerden infak etmedikçe iyiliğe kavuşamazsınız." (Ali İmran, âyet 92) Ayet-i Kerimesi'nin inzalinden sonra hızlanmış, Müslümanlar, diğer pek çok âyet ve hadislerle devamlı infaka, yardıma ve hayra teşvik edilmişlerdir.

İlk vakfın Hz. Ömer tarafından kurulduğu rivayet edilir. Böylece İslâm, köklü ve devamlı olarak bu müessesenin temelini atmış ve meşalesini yakmış, ilk örneklerini Hz. Peygamber ve ashabı vermiş, sırasıyla Emevîler, Abbasiler döneminde gelişmiş ve bu büyük hayır müessesesini sistemleştirmek, konusunu akıl almaz boyutlara ulaştırmak ve bütün canlıları içerisine alabilecek şekilde geliştirmek ve zirveye çıkarmak da Selçuklu ve Osmanlı Türklerine nasip olmuştur. Bu sebeple Osmanlı medeniyetine haklı olarak "Vakıf Medeniyeti" de denilmiştir.

18. yüzyılda, Osmanlı'nın hakim olduğu topraklarda vakıflar zirvededir. Bu dönemde vakıf gelirleri, devlet gelirlerinin hemen hemen yarısına eşittir. Devlet görevlerinden sağlık, eğitim ve sosyal yardım gibi, büyük bir bölümünü vakıflar üstlenmiştir. Böylece devletin yükü azalmış, toplumun refah seviyesi yükselmiş, tarihi âbide eserler vücuda getirilmiş, şehirleşme zirveye taşınmış, beldeler mamur hâle gelmiştir.

Vakıflar aynı zamanda, devlet-millet kaynaşmasının da en güzel örneklerinden birini teşkil eder. Sultanlar hatta hanım sultanlar başta olmak üzere, devlet büyükleri ve zamanın varlıklı insanları büyük hayır müesseseleri oluşturmuşlardır.

İnsanlık tarihinin en güzel yardımlaşma örneklerini vakıflar vermiş, el atmadığı ve hemen hemen düşünmediği konu kalmamış gibidir. Müessese bütünüyle incelendiğinde hayran kalmamak mümkün değildir.

Vakıf eserleri sadece vakıf olarak değil, büyük bir bölümünün sağlam ve sanat şaheseri olarak yapılmasına da büyük itina gösterilmiştir. Vakıf eserlerinin, tamir ve bakımları, ebediyen ayakta kalabilmeleri için de bunlara yine birtakım gelir getiren zengin vakıflar bağışlanmıştır. Konya'da, Sahip-Ata Külliyesi, İnce Minare, Karatay Medreseleri, İplikçi ve Alâeddin Camii ve Mevlâna Dergâhı Külliyesi bunun en güzel örneklerini teşkil eder. Hepsi de 7 - 8 asırdan beri ayakta kalıp, günümüze kadar gelebilmişlerdir.

Ortalama her on- on beş yılda bir, büyük devletlerle savaşan Osmanlı toplumunu ayakta tutan unsurların başında vakıflar gelir. Bunda hemen hemen her mahalle ve köyde kurulan Avâriz vakıflarının da rolü büyük olmuştur.

b. Vakfın Tarifi

Lügatte vakıf, "Durmak, alıkoymak, sabit kılmak, bir şeyin devamını sağlamak" manalarını ifade eder. Istılahta (terim) ve İslâm fıkhında ise, çeşitli tarifleri yapılmıştır. Bunlardan iki meşhur tarif şöyledir: "Bir mülkün menfaatini halka tahsis edip, aynını Allah'ın mülkü hükmünde olarak temlik (mülk olarak verme) ve temellükten (mülk edinme) ebediyen men etmektir." Bu tarif

İmameyne (İmam-ı Yusuf ile İmam-ı Muhammed) göredir. İmam-ı Azam'a göre de: "Bir mülkün aynı, sahibinin mülkü hükmünde kalmak üzere menfaatinin bir cihete tasadduk edilmesidir." (Bilmen, 1952, 4/155)

Vakfı daha açık ve geniş bir şekilde şöyle de tarif edebiliriz: "Vakıf, bir kimsenin taşınır veya taşınmaz mallarını hür iradesiyle, şahsi mülkiyetinden çıkararak, hayır ve hasenat gayesiyle, yine kendisinin tespit edeceği şart ve hizmetlerin yerine getirilmesi için, ebedî olarak tahsis etmesidir."

Vakfın daha pek çok tarifi yapılmış ve vakıfla ilgili pek çok tabir İslâm Hukuku ile ilgili eserlerde yer almıştır.

c. Başlıca Vakıf Konuları

Vakıflar genellikle konularına göre şöyle bir tasnife tabi tutulabilir:

1- Dinî hizmetlerin ifası için yapılan vakıflar: Camiler, mescitler, tekkeler, zaviyeler ve namazgâhlar.

2- Eğitim, öğretim ve kültür faaliyetleri için yapılan vakıflar: Medreseler, mektepler, kütüphaneler, dârulhadisler, dârulkurralar ve dârulhuffazlar vs.

3- İktisadî ve ticarî hayatla ilgili yapılan vakıflar: Çarşılar, bedestenler, hanlar, hamamlar, dükkânlar ve külliyeler vs.

4- Sağlıkla ilgili vakıflar: Hastaneler, dârüşşifalar, bimarhaneler, vs.

5- Su tesisleri ile ilgili vakıflar: Çeşmeler, kuyular, sarnıçlar, sebiller, şadırvanlar, kemerler, su yolları, su depoları, bentler vs.

6- Birçok canlı ve umumi menfaatler için kurulan vakıflar: Hanlar, yollar, köprüler, kervansaraylar, kabristanlar, zayıf ve hasta hayvanlar için otlaklar, meralar, çayırlar, göçmen kuşlar için barınaklar, kuş evleri, ramazan ve diğer mukaddes gün ve gecelerde dağıtılmak üzere şerbet, bal şerbeti, süt, sıcak günlerde soğuk su, hurma ve zeytin dağıtılması, kimsesiz ve fakir kızlar için çeyiz, fakir hastalar için av eti temini, yollarda insanları tiksindirecek pisliklerin üzerinin örtülmesi için üzerlerine kireç ve kül dökülmesi için tesis edilen vakıflar vs.

Vakıf medeniyetimizde imaretlerin önemli bir yeri vardır. Genellikle sultanlar ve devlet adamları tarafından kurulan imaretlerde fakirler, yolcular, dul kadınlar, yetimler hatta hâli vakti yerinde olanlar bile buralardan yemek yemiş, imaretlerden yemek yemek sevap sayılmıştır. (Öztuna, 1988,. 6)

Konya'da iki büyük imaret biliyoruz, bundan birisi Karamanoğlu İbrahim Bey İmareti, diğeri ise Selimiye İmareti'dir. Selimiye İmareti yakın denecek bir zamanda, müzenin etrafı açılırken kaldırılmıştır.

Vakıf konularının tamamını saymak mümkün değildir. Hatim indirilmesi, cüz ve aşır okunması gibi ibadetle ilgili daha nice vakıf konusu vardır.

d. Cumhuriyet Döneminde Vakıflar

Cumhuriyet dönemimizdeki vakıfların durumu, 1920 yılında T.B.M.M.'nin çıkardığı bir kanunla "Evkaf Nezareti" (Diyanet Teşkilatını da kapsayarak) "Şer'iyye ve Evkaf Vekâleti" adını almıştır.

3 Mart 1924 tarih ve 429 sayılı kanunla Vakıflar ve Diyanet Teşkilatı birbirinden ayrılmış, "Diyanet İşleri" bir Başkanlık olmuş, vakıflar da "Müdüriyet-i Umumiye" yani Genel Müdürlük adı altında Başvekâlet (Başbakanlığa)'e bağlanmıştır.

Osmanlı döneminde her vakıf, kendi vakfiye şartları gereği, mütevelliler tarafından idare edilirken, bu andan itibaren Vakıflar Genel Müdürlüğünce idare ve temsil edileceği ve bir kül hâlinde tüzel kişi sayılacağı kabul edilmiştir. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün de, Vakıf İdare Meclisi'nin kontrolü altında bulunduğu hükmü getirilmiştir.

Bu sebeple Vakıflar Genel Müdürlüğü, elinde bulunan mal varlığı geliri ile vakfiyelerde yazılı hayır şartlarını ve hizmetlerini yerine getirmek durumuna geçmiştir.

Bu ifadeden, "Akar veya hayrat nev'inden olan mal varlığının her biri, aynen muhafaza edilecek, hayır şartları da, hiçbir değişikliğe maruz kalmayacaktır" manasının çıkarılması lâzım gelirken, maalesef Vakıflar Kanunu'nun (2762 sayılı) 12. maddesi "Mevkilerine veya getirdikleri gelire göre, yerinde durmaları faydalı görülmeyen gayrimenkulleri satmak veya değiştirmek, satış bedellerini yeni gelir kaynaklarına tahsis eylemek" hususunda idareye yetki verdiği gibi, aynı kanunun 10. maddesi "Hayratın Bakanlar Kurulu Kararıyla satılarak, bedellerinin aynı mahiyette başka bir hayrata sarf edilebilmesi " imkânı vermiştir. Hatta aynı kanunun 17. maddesi ile daha ileri giderek, "Vakfiyelerde belirtilmiş bulunan hayır şartlarının, zamanın icaplarına göre değiştirilmesine" imkân sağlamıştır.

İşte bu yüzden, vakıf malları, camiler, medreseler, hanlar, hamamlar v.b. Vakıf İdare Meclisi veya Bakanlar Kurulu Kararı ile devamlı olarak satıla gelmiş, buna rağmen vakıf malları bitirilememiştir.

Son 60-70 yıl içinde medrese, tekke ve türbelerin kapatılması, vakıf suların ve bunlarla ilgili olarak çeşmelerin, belediye teşkilatına bağlanmaları, mezarlık ve hazirelerin vakıflardan alın-

maları ve bunların en kolay arsaya çevrilir arazi sayılmaları, birbirine yakın cami ve medreselerin bir tanesi dışında diğerlerinin kapatılmaları sonunda (ki, yalnız İstanbul'da 1935 yılında 112 cami lüzumsuz oldukları için kapatılmıştır.) vakıf eserler büyük kayıplar vermiştir. Buna bir de 1930'lu yıllarda vakıf hayır eserlerinin satışları da katılınca, kayıplar bir daha düzeltilmesi imkânsız ölçülere ulaşmıştır. (Arabacıoğlu,1990, 5)

Bir de ayrıca, Osmanlı'nın son dönemlerinden yakın zamanlara kadar, pek çok vakıf mülk, hatta tarihi eser yol geçirme, meydan ve yeşil alan açma bahaneleriyle tamamen yok edilmiştir.

Yukarıda ifade ettiğimiz gibi toplumu ayakta tutan Avârız Vakıfları da Cumhuriyet döneminde, belediyelere devredilmiştir. Zaman içerisinde belediyeler de Avârız Vakıfları ile su vakıflarına ait taşınmazları satarak elden çıkarmışlardır. Böyle yüzlerce vakıf bugün vatandaşların mülkiyetindedir. (Pakalın, 1946, 3/577)

Eski medenî kanunumuzda vakıf müessesesi bulunmakla beraber 1967'de çıkarılan 903 sayılı kanun, vakıf kurmayı yeniden düzenlemiş ve 903 Sayılı Yasa'ya göre kurulan vakıflara "Yeni Vakıflar" denilmiştir.

Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden edindiğimiz bilgiye göre, Konya'da Cumhuriyet'in ilk döneminden itibaren kurulan yardımlaşma ve dayanışma vakıf sayısı 32 (Konya merkez ve ilçeleri dahil), 1967 yılından itibaren 903 sayılı kanun hükümlerine göre kurulan vakıflar (Konya merkez ve ilçeleri dahil) sayısı ise, 116'dır. Son düzenleme ile vakıfların şube açması yasaklanmıştır.

Konya'da iki de çevre vakfı bulunmaktadır. Hepsini topladığımızda Cumhuriyet döneminden günümüze kadar Konya'da, 150 vakıf kurulmuş bulunmaktadır.

Şimdi de Konya'da faaliyetleri ile dikkat çeken bazı vakıflar üzerinde durmaya çalışalım.

1-TÜRK ANADOLU VAKFI

Türkiye'nin en güçlü vakıflarından birisi olan Türk Anadolu Vakfı, 1972 yılında Konya'nın ileri gelen ve tanınmış şahsiyetleri tarafından kuruldu. Vakfın kuruluşuna zemin hazırlayan önceki dönem çalışmaları üzerinde kısaca durmak faydalı olacaktır.

1950'li yıllarda ülkemizde din eğitiminin yeniden başladığı dönemde, merhum Hacıveyiszade Mustafa Efendi Hocanın rehberliğinde İmam Hatip Okulu yaptırmak için bir dernek kurulmuştu.

Hizmet imkânları genişleyince ayrıca bir de, "İmam Hatip Okulu, Yüksek İslâm Enstitüsü, Talebe Yurtları Tesis ve Yaşatma Derneği" ile "Manevî Değerleri Koruma ve İlim Yayma Cemiyeti" kuruldu. 1972 yılına gelinceye kadar hizmetler bu derneklerle devam ederken, aşağıda isimlerini verdiğimiz şahıslar tarafından Türk Anadolu Vakfı kurulur. Yukarıda adından bahsettiğimiz iki dernek kendilerini feshederek mal varlıklarını yeni kurulan Türk Anadolu Vakfı'na devreder. Böylece Türk Anadolu Vakfı güçlü bir şekilde kurulmuş olur.

Türk Anadolu Vakfı'nın kurucularından bazıları şunlardır: Nevzat Şahin, Mehmet Emin Belviranlı, Servet Boğa Akdoğan, Mehmet Karacığan, Mustafa Çalışkan, Ali Naci Özyalvaç, Rasim Çöğen, Mustafa Helvacıoğlu, Ahmet Said Uğurlu, Ali Güneri, Ahmet Gürtaş, Muhammedi Büyükkaplan, Ali Galip Samur, Ramazan Tunç, M. Ali Küçüksakallı, Abdülkadir Hacıismailoğlu, Hasan Cahit Öz, Sadık Yaşa, Mehmet Ali Uz, Necati Günüç, Ali Çömlekçi, Mehmet Emin Atasagun, Bekir Doğanay, Hasan Hüseyin Fayda, Mehmet Nuri Küçükkeleş, Mustafa Sıtkı Bilgin, Ahmet Fikri Simav, Mehmet Necati Çekirdekçi, Mehmet Ulucan vs.

Vakfın gayesi:

Türk milletinin tarihi, içtimai ve dinî bilgilerini genişletmek ve bu hususlarda, eğitim, öğrenim, ihtisas ve araştırmaya dayanan ve memleketimizin muhtaç olduğu elemanları yetiştirmek üzere:

a. Mer'î kanunların ve vakfın imkânlarının müsaadesi nispetinde özel okul, yurt, kurs ve kütüphaneler açmak, idare etmek, işletmek ve açılanlara her türlü yardımda bulunmak. Bu arada vakıfça kurulacak eğitim, öğretim ve yurt tesislerinde en az, %10 kapasiteyi, yetenekli maddi imkândan yoksun öğrencilere tahsis etmek.

b.Yerli ve yabancı ilim adamları ve müesseseleri ile münasebetler kurmak, konferans ve seminer tertip etmek, tertip edilenlere katılmak.

c. Kanuni ve zaruri masrafların dışında kalan gelirlerden fakir ve yardıma muhtaçlara çeşitli yardımlarda bulunmak

d. Yukarıda masrafların gerçekleştirilebilmesi için lüzumlu tesisler kurmak, geliştirmek kurulanlara yardımcı olmak vs...

A.Vakfın bu güne kadar gerçekleştirdiği bazı tesisler:

1. Selçuk Üniversitesi Kampus Camii.
2. Hacıveyiszade Öğrenci Yurdu.
3. Konya İmam Hatip Lisesi.
4. İlâhiyat Fak. Tesisleri ve İlâhiyat Camii.

5. Karatay İmam Hatip Lisesi.
6. Uluırmak Nuraniye Yatılı Erkek Kur'an Kursu.
7. İçeri Çumra Yatılı Erkek Kur'an Kursu.
8. Hacıhasanbaşı Kur'an Kursu.

B. Yardımlarıyla Devam eden Diğer Hizmetler:

1. 500 kişilik Ünv. Kız Öğrenci Yurdu.
2. 500 Ünv. öğrencisine karşılıksız burs.
3. Uluırmak Aşevinde günde 3000 kişiye sıcak yemek yardımı.
4. Yurtiçi ve yurtdışı araştırma teşvik bursları.
5. Hafız Üniversite öğrencilerine teşvik bursları.
6. Fakir öğrencilere ücretsiz yurt imkânı.
7. Fakir öğrencilere giyecek ve eğitim yardımı.
8. Fakir vatandaşlarımıza çeşitli aynî yardımlar.

Uzun yıllar önce, Mehmet Karacığan, Prof. Dr. Mustafa Uzunpostalcı mutevelli heyet başkanlığında çalışmalarını sürdüren vakıf, günümüzde Dr. Ahmet Baltacı başkanlığında Mustafa Yayla, Erol Küçükbakırcı, Mithat Koçak, Mithat Büyükalim, Fevzi Serin, Mehmet Bayır, Yakup Yaman ve Hamdi Büyükeğen yönetiminde çalışmalarını sürdürmektedir.

2- CEMİYET-İ HAYRİYE VAKFI

Cemiyet-i Hayriye Vakfı şehrimizde önemli bir boşluğu dolduran ve faaliyetleri ile dikkat çeken vakıflarımızdan birisidir.

Vakıf, merhum Dr. İsmail Hakkı Işık'ın Başkanlığında, Dr. Osman Işık, Sırrı Sandıkçı, Nebi Erdener, Halit Baştaş, İbrahim Karpuzoğlu, Cevat Akkaya, Sıtkı Bilgin ve Ahmet Küçükarmağan tarafından 1977 yılında kurulmuştur.

Cemiyet-i Hayriye Vakfı'nın vakfiyesinden öğrendiğimize göre, Fevzi Kaymakzade, Mehmet Çelik, Halil İbrahim Sayar, Süleymen Sırrı Kapsız , Nevzat Şahin, Asım Elliiki, M. Lütfi Yılmaz, Mehmet Abka ve Fevzi Özçimi de kurucular arasında bulunmaktadır..

Vakfiyede, vakfın gayesi özetle dört ana başlık altında toplanmıştır. Bunlar:

1. Sağlık Hizmetleri Yönünden: Hastaneler, dispanserler, çocuk bakım yurtları, yetiştirme yurtları, yaşlılar bakım yurtları vb.

2. Memleket Kültürüne Hizmet İçin: Erkek, kız talebe yurtları, her nevi özel ana, ilk, orta, lise, yüksek okul ve üniversite açmak ve açılanlara gerekli yardımı yapmak vb.

3. Sosyal Yardım Olmak Üzere: Fakir ve muhtaçlara bakmak, aş evleri açmak, yoksulluktan evlenemeyenlere yardım etmek vb.

4. Amme Hayır Tesisleri: Gerekli görülen yerlere köprü, yol, kabristan, çeşme, ibadethane vs. amme hayır tesisleri inşa etmek.

Vakıf, bu gayesi doğrultusunda Konya'nın en mutena yerinde ve yeşillikler arasında Dr. İsmail Işık Huzurevi, Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi ile Huzurevi Camii gibi pek çok hayır eseri vücuda getirmiştir.

Huzur evinin mülkiyeti vakfa, işletmesi Başbakanlık ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na aittir.

Tek ve çift, ayrıca özel bakım odaları mevcut bulunan huzurevinde bir de fizik tedavi merkezi bulunmaktadır.

Türkiye'de ilk açılan ve en büyük huzurevi olma özelliği taşıyan Dr. İsmail Işık Huzurevi ve Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi, Başbakanlık Müfettişleri tarafından da takdirle karşılanmış, alanında başlattığı çalışmalarla Türkiye'deki benzer merkezlere örnek gösterildiği gibi, pek çok kurum ve kuruluştan tebrik mesajları almıştır.

Tesis Müdürü Mustafa Gürbüz'den aldığımız bilgiye göre, 24 Ocak 1967 tarihinde ilk yaşlı kabulünü yapan kuruluş, bu güne kadar yaklaşık üç binin üzerinde yaşlıya hizmet sunmuştur.

Yapımı tamamlanan ve yaşlı kabulüne başlanan ek bloklarla birlikte, şu an büyük bir yaşam kompleksi haline gelen kuruluşta, 5 ayrı blokta 332 yaşlımıza hizmet sunmaya devam edilmektedir.

Vakfın diğer faaliyetleri arasında 160 öğrenciye burs, her ayın başında 230 eve yaklaşık 1100 kişiye, aynî ve naklî yardım yapılmaktadır.

Vakıf, Av. Ramiz Fahri Ercan başkanlığında, Mustafa Lütfi Yılmaz, Serdar Işık, Ali Baştaş, Muzaffer Elliiki, Ali Bilgin, Ahmet Hilmi Elliiki, Muzaffer Özsandıkçı ve Hamdi Çimi yönetiminde görevine devam etmektedir.

Aynı gayeye matuf çalışan Cemiyet-i Hayriye Derneği ise 1959 yılında kurulmuş ve vakfın kuruluşunu hazırlamıştır. Dernek hakkında geniş bilgi, dernekler bölümünde verilecektir.

Konya'da en zengin vakıflar arasında bulunan Cemiyet-i Hayriye vakfının 230 kadar da gayrimenkulü bulunmaktadır.

3. HAYRA HİZMET VAKFI

1975 senesinde bir çok imkânsızlıklara rağmen Hasan Hüseyin Varol Hoca Efendi tarafından kurulan bu vakıf, Konya'nın en güçlü ve çalışmaları ile dikkat çeken vakıflarından birisidir.

Hayra Hizmet Vakfı'nın 6. maddesinde vakfın gayesi şu şekilde tespit edilmiştir: "Toplumsal hayatta, ekonomide, kültür ve eğitimde, teknik ve tecrübede, ahlâk ve maneviyatta kısaca; bilgi, düşünce, irade, istek vb. teorik alanlar ile; iş, hareket, çalışma vb. pratik alanlarda halkımızın gelişmesi, kalkınması, ilerlemesi, bütünleşmesi ve şahsiyetleşmesidir. Bu iki temel sahada halkın ihtiyacına yardımcı olabilmek için mülkiyet ve tasarrufu vakfa, intifa ve ürünü halka ait olmak üzere bilgi, güven, mal ve hizmet üreten araçların her çeşidinin hazırlanması ve hizmete arz edilmesidir."

Yine tüzüğün 5. maddesinde vakfın hayır anlayışı da şöyle açıklanmaktadır: "İmkân ve şartların elverişli olmayışı yüzünden maddî ve manevî sahada başkaları gibi mutlu olmayan insanları mutlu etmek için onlara yardım ve destek mahiyetinde olan kamuya faydalı işlerin her çeşidine hayır işleri denir. Bu tarif vakfın hayır anlayışını ifade eder.

Vakfın, kuruluşundan bu tarafa şu işleri gerçekleştirdiği görülmektedir:

1.Seyrantepe Kur'an Kursu

2.Saatçi Kur'an Kursu

3. Celâliye Kur'an Kursu

4. Gökçepınar Kur'an Kursu

5. Hacıoğlu Kur'an Kursu ve Camii

6. Gazalî Kur'an Kursu ve Camii

7. Mehmet Vehbi Kur'an Kursu

8. Selmân-ı Pak Kur'an Kursu

9. Mimar Sinan Kur'an Kursu ve Camii

10. Nuhoğlu Kur'an Kursu

11. Beyşehir İrfanıye Kur'an Kursu

12.Seydişehir Seyit Harun Veli Kur'an Kursu

13.Alibeyhüyüğü Hayra Hizmet Kur'an Kursu

14. Şeyhulema Kız Kur'an Kursu

15. Farisi Bağdadî Kur'an Kursu

16.Ereğli Kız İmam Hatıp Liseli

17. Beyşehir Kız İmam Hatip Lisesi

18.Karapınar Kız İmam Hatip Lisesi

19.Alibeyhüyüğü İmam Hatip Lisesi (Kız-erkek)

20. Celâliye Yüksek Öğrenim Yurdu

21. Celâliye Kur'an Kursu Pansiyonu

22.Seyrantepe Kız Kur'an Kursu Pansiyonu

23. Alibeyhüyüğü Devlet Parasız Yatılı Yurdu

24. Alibeyhüyüğü Halit Güler Orta Tahsil Öğrenci Yurdu

25.Ereğli Orta Tahsil Erkek Öğrenci Yurdu

26. Kırk bin kitaplık genel kütüphane

27. Ayrıca Vakfın idaresinde 22 camii bulunmaktadır

28. Bunlardan ayrı olarak vakıf 110 öğrenciye de karşılıksız burs verdiği gibi ayrıca 35 aileye de nakdî ve aynî yardımda bulunmaktadır.

Vakfın 255 civarında gayri menkulü bulunmakta ve bunca hizmeti de sadece 10 personelle idare etmektedir.

Vakıf hâlen, Mütevelli Heyet Başkanı Hasan Hüseyin Varol Başkanlığında, Emrullah Ünal, İbrahim Etem Çimen, Süleyman Doğan, Ahmet Fahrettin Tuzcu, Yaşar Bilen ve Ziya Ova' dan oluşan mütevelli heyetle çalışmalarına devam etmektedir.

1960'lı yıllardan itibaren Fatih Çarşısı'nda kurulmaya başlanan kütüphanesinde bugün, Türkçe ve Osmanlıca kırk binin üzerinde kitap bulunmaktadır. Hayra Hizmet Vakfı kütüphanesi, Konya'da en zengin kütüphanelerden birisini teşkil etmekte, çok sayıda gencimiz ve araştırmacı- yazarlarımız bu kütüphaneden istifade etmekte, geniş okuma salonu büyük bir ihtiyaca cevap vermektedir.

Kütüphanede ayrıca okuyucularına internet hizmeti vermesi de takdirle karşılanmaktadır.

4. MEHİR VAKFI

(Gençleri Evlendirme ve Mehir Vakfı)

Konya'da önemli bir ihtiyacın karşılanmasında görev üstlenen vakıflarımızdan birisi de Mehir Vakfı'dır.

Mehir Vakfı, 06.03.1996 tarihinde Mustafa Özdemir, Prof. Dr. Saffet Köse, Sabit Koç, Tevfik İpek, Hasan Türk, Mehmet Duran, İbrahim Ak, İbrahim Işık, Mehmet Ünal, İsmail Türkmen, Tayyar Çay, Ahmet Baydar, Doç. Dr. Halil Ürün ve Fadime Özdemir tarafından kurulmuştur.

Vakfın amacı, vakıf ana sözleşmesinde "Fakir gençlerin evlenmeleri için gerekli maddî yardımlar yapmaktır." şeklinde özetlenmektedir.

Vakıf Amacını gerçekleştirmesi için aşağıdaki faaliyetlerde bulunabileceği hüküm altına alınmıştır.

1. Fakir gençlerin evlenmelerine maddî yardımlar sağlar.

2. Fakir ailelere ev kiralayıp belirli bir süre için verebilir.

3. Vakıf, toplu düğün ve toplu nikâh yapabilir.

4. Vakıf, çocuk ve gençler için ev tutabilir.

5. Vakıf, sosyal etkinliklerde bulunabilir.

6. Faaliyetlerleri ilgili kitap, broşür ve dergi basıp dağıtabilir.

7. Uyruğu ne olursa olsun müracaatları hâlinde onların da evlenebilmeleri için gerekli yardımlarda bulunur.

8. Kanunların tanıdığı imkânlar nispetinde vakfın gayelerini gerçekleştirmek maksadı ile yardım toplar ve tasarrufa uygun yerlere sarf eder.

9. Vakfın gelirlerini artırmak için ticari şirketler, holdingler kurar, ortak olur ve işletir.

10. Fertler arasında sevgi ve kaynaşmayı artırıcı yurt içi ve yurt dışı seyahatler ve geziler düzenler.

11. Düğün programlarına düğün sahibinin iznine bağlı olarak basın davet edebilir.

12. Hastane, hapishane, huzurevi, yurtlar vs. yerlere ziyaretlerde bulunur.

13. Vakfın gayesini benimseyenler için, sosyal tesisler kurar ve işletir. Vs.

Vakıf kurulduğu tarihten itibaren yüzlerce fakir genci evlendirmiş, pek çok toplu nikâh ve düğün gerçekleştirmiş, ailelere muhtelif yardımlarda bulunmuştur. Vakfın çalışmaları toplumda takdirle karşılanmaktadır.

Vakfın Genel Başkanı Mustafa Özdemir'dir. Vakıf hâlen faaliyetlerini, Prof. Dr. Saffet Köse Mütevelli Heyeti Başkanlığında, Sabit Koç, Tevfik İpek, Hasan Türk ve Mehmet Duran yönetimi ile sürdürmektedir.

Vakfın gelirleri de Vakıf Sözleşme'sinin 5. maddesi ile tespit edilmiştir.

5. KONYA İÇME SULARI VAKFI

(KİSAV)

1986 yılında Yeni Konya gazetesinde, tarihi çeşmelerin akmaması dolayısıyla "Çeşmeler Kurumasın" adı altında bir kampanya açılır. Kampanyaya destek veren yetmiş beş Konya'lı, Ömer Çoktosun başkanlığında bir araya gelerek aynı yıl içerisinde "Konya İçme Suları Vakfı"nı kurar. Vakfın fahri başkanı Konya Valisi merhum Kemal Katıtaş'tır.

Vakfın kuruculardan bazıları şunlardır:

Baki Uğraş, Vehbi Yurdaışık, Tayyar Çoktosun, Sadık Yaşa, Hami Naci Kayımkaya, Sabri Yeşil, Tahir Vehbi Çelik, Ahmet Kolat, Veli Şen, Ali Galip Samur, Abdullah Büyüksütçü, Abdullah Okur, Hamdi Küçükbezirci, Bayram Başpınar, Rıfat Sağlam, Prof. Dr. İbrahim Erkul, Adil Gücüyener, Ahmet Köse, Mehmet Emin Eminoğlu, Hasan Hüseyin Varol.

Vakfın Gayesi:

Vakıf senedinin 2. maddesinde vakfın gayesi şu şekilde açıklanmaktadır:

"Konya İçme Suları Vakfı'nın gayesi öncelikle su hayratları olmak üzere her türlü hayır işleri yapmak ve sosyal hizmetlerde bulunmak." Bunu gerçekleştirmek için de:

a. Sondaj ile yer altı sularını çıkarmak.

b. Gerekli görülen yerlere köprüler, yollar yaptırmak.

c. Fakirlere yardım etmek, aş ocakları açmak.

d. Kültür ve eğitim hizmetlerinde bulunmak.

e. Sağlık hizmetlerinde bulunmak.

Vakfın Gerçekleştirdiği Önemli İşler:

1.Yükselen (Bilecik)'den yirmi altı kilometre mesafeden saniyede 30 litrelik tatlı su getirilerek kampus alanında otuz beş tatlı su çeşmesi tesisi.

2. Mülayim köyünde, yedi pınar birleştirilerek köye tatlı içme suyu getirilmesi.

3. Akpınar (Bulamas) Köyü'ne dört buçuk kilometre mesafeden tatlı su getirilerek köyün içme suyu ihtiyacının karşılanması. (Bu su, Konya'nın en kaliteli içme sularından birisidir.)

4. Derbent Yeniyayla köyüne de tatlı su getirilmesi.

Vakfın tatlı su aramaları devam etmektedir.

Vakıf, Ali Parlatır Genel Başkanlığı'nda Sadık Yaşa, Abdullah Büyüksütçü, Altunbay Kayımkaya, Rıfat Sağlam, Mehmet Emin Kızıltan ve Asım Çavuşoğlu yönetiminde faaliyetlerine devam etmektedir.

Toplumumuzda su hayrına büyük önem verilmekte hayır için ayrılan paraların bir bölümü mutlaka su hayrına tahsis edilmektedir. Osmanlıdan günümüze yapılan pek çok çeşmenin bakım ve onarımı için eskiden beri zengin vakıflar bağlanmıştır. Bu bakımdan Konya İçme Suları Vakfı büyük bir boşluğu doldurmakta, pek çok vatandaş eski su vakıflarına tahsis edilen gayrimenkulleri bu vakfa bağışlamaktadır.

Nitekim Konya'da muhtelif şahıslar tarafından yaptırılan aşağıdaki çeşmeler dikkat çekmektedir.

1. Havzan su depoları, Yavuz Selim Çeşmesi ve Dergâh Şadırvanı gibi sultan ve padişahların yaptırdığı altı çeşme,

2. Sadırlar Çeşmesi, Kayacık Çeşmesi, Hacı Ömerler Çeşmesi, Köprübaşı Çeşmesi , Türkmen Çeşmesi ve Aziziye Şadırvanı gibi halk tarafından yaptırılan, otuz dört çeşme,

3. Ali Paşa Çeşmesi, Aslanlı Kışla Çeşmesi ve Ferit Paşa Çeşmesi gibi valilerin yaptırdığı altı çeşme,

4. Çelebi Çeşmesi, , Ebubekir Çelebi Çeşmesi, Hemdem Çelebi Şadırvanı, Şeyh Ahmet Çelebi Çeşmesi ve Dede Çeşmesi gibi Çelebiler tarafından yaptırılan sekiz çeşme ve şadırvan,

5. Mehmet Ağa Çeşmesi, Nakiboğlu Çeşmesi, Ahmet Dede Mahallesi Çeşmesi, Kapı Camii Şadırvanı, Şerafettin Camii Şadırvanı, Müsevvit Çeşmesi, Hacı Fettah Çeşmesi gibi müftü, müsevvit, kadı ve ağalar tarafından yaptırılan yirmi üç çeşme ve şadırvan,

6. Asiye Hatun Çeşmesi, Fatma Hanım Çeşmesi ve Şirin Hanım Çeşmesi gibi hanımlar tarafından yaptırılan dokuz çeşme ki, Konya'da toplam doksana yakın çeşme bulunmaktadır. Bu da böyle bir vakfın bulunmasını zarurî kılmaktadır. (Özkan Broşür, 1991, 34-36)

6. BÜYÜK SELÇUKLU KÜLTÜR VE EĞİTİM VAKFI

Büyük Selçuklu Kültür ve Eğitim Vakfı, 08 Aralık 1992 tarihinde Dr. Mehmet Hulusi Baybal başkanlığında Kemal Kart, Nuri Baş, Abdullah Büyüksütçü, Tahir Küçükalim, Mevlüt Üzümcü, Mehmet Emin Ünver, Ahmet Tömbeki, Durmuş Sert, Halit Tunç, Ziya Öztürk, Mustafa Manap, İbrahim Çerezci, Halil Erol, Ali Peksemerci, Ahmet Sarısaman, Abdullah Kaya, İsmail Keleş, Mehmet Koç, Bestami İnan tarafından kuruldu.

VAKFIN AMACI

Milli manevi ve ahlâki değerlere bağlı insan yetiştirmek ve eğitmek,

Fertlerin meşru olan her türlü hayati, iktisadî ve içtimaî ihtiyaçlarını karşılamak, bağışlanan gıda temizlik, giyecek ve yakacak yardımlarını kabul ederek ihtiyaç sahiplerine dağıtmak, gıda bankacılığı yapmak, aşevi, toplantı salonu açmak, fakirlere hizmet yapmak,

İnsanlar arasında sevgi ve işbirliğini artırıcı, birlik ve beraberliği temin edici her türlü faaliyette bulunmak,

Mer'î kanunların ve vakfın imkânları müsaadesi nispetinde okul, yurt, özel dershane, kurs, kütüphane, mescit açmak ve bu ünitelerin binalarını yapmak, vakıf amaçlarını gerçekleştirmek için, iktisadi işletme kurup işletmek,

Yurt içinde ve yurt dışında açılan ve açılacak olan okullarda ve kurslarda okumak isteyen kabiliyetli gençlere okuma ve okutma imkânı sağlamak, eğitim ve ihtisas bursları vermek,

Kurmuş olduğu eğitim müesseselerinde eğitim ve öğrenim gören gençler ve halkın bilinçlenmesi için yerli ve yabancı ilim adamlarıyla irtibat kurarak ilmi seminerler tertip etmek, konferans vb vermek verdirmek,

Açmış olduğu eğitim öğretim birimlerinde hizmet gören ilim tedris eden ve ettiren kimselere lojman yapmak, öğrenim kurumları yapmak ve kiralamak;

Kendi eğitim ve öğrenim birimlerinde okuttuğu öğrencilere ihtiyaçları olan iaşe ve ibatelerini temin etmek,

Ölüm doğum hastalık deprem gibi tabi afetlerde felaketlere maruz kalan kimselerin her türlü meşru ihtiyaçlarını karşılamak,

İlim erbabının, öğrencilerin ve halkın istifadesine sunulmak üzere, kitap, film, kaset, video gibi vasıtaları hazırlamak, bastırmak neşretmek, özel televizyon kanalları açmak, ithalât ve ihracat şirketleri kurmak ve kurulmuş şirketlere ortak olmak.

Vakfın Gerçekleştirdiği hizmetler:

Vakfın Selçuk Üniversitesi Kampus'üne yaklaşık 500 m. mesafede 196 yatak kapasiteli bir yüksek öğrenim yurdu bulunmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın istediği standartların üstünde olan yurtta 4'er kişilik odalarda duş, lâvabo, her an sıcak su hizmeti verilmektedir. 24 saat kesintisiz internet bağlantısı, spor salonu kütüphane konferans salonu, üç öğün yemek çıkan tam teçhizatlı mutfak vb. imkânlar sunulmaktadır.

Vakıf ayrıca zaman zaman ülkenin tanınmış yazar, gazeteci, işadamı ve bürokratlarına konferanslar verdirmekte, paneller tertip etmekte ve sosyal ve kültürel etkinliklerde bulunmaktadır.

Vakıf hâlen, Recep Öncel başkanlığında, İsmail Kalaycı, Kemal Pekkutucu, Ali Semerci, Musa Eldeş, İbrahim Tığlı ve Nuri Baş yönetim kurulu ile çalışmalarına devam etmektedir.

II. DERNEKLER

Giriş bölümünde de ifade ettiğimiz şekilde Osmanlı döneminde kurulup Cumhuriyet döneminde de faaliyetlerine devam eden dernekler bulunduğu gibi, dernekler konusunda esas gelişme, 1938 yılında kabul edilen Cemiyetler Yasası ile başlar.

1972 yılı sonunda 1630 sayılı Dernekler Yasası, 1961 Anayasası'nın yeni düzenlemelerini yansıtır. 2261 Sayılı Yasa ile 1630 Sayılı Yasa'da bazı değişiklikler yapılmıştır.

1982 Anayasası, 12 Eylül'ü doğuran olaylar sebebiyle bazı derneklerin bölücü ve yıkıcı faaliyetleri yanında, birçok derneğin çalışmalarında tespit edilen sui stimallere tepki olarak dernekler konusunda önemli ölçüde yasaklayıcı ve kısıtlayıcı hükümler getirilmiştir. Bunlar 1982 Anayasasının 33. maddesinden kaynaklanmış, 2908 Sayılı Yasa ile dernek kurma hak ve özgürlükleri yurt çapında önemli ölçüde kısıtlanmıştır.

Bazı yanlış düşüncelerle ve içinde bulunulan siyasi ortam dolayısıyla, 29 Ocak 2004 tarih, 5072 sayılı "Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun" da maalesef, birçok aksaklığı beraberinde getirmiştir.

5253 Sayılı Yasa ile dernekler mevzuatında köklü değişikliklere gidilmiş ve mevzuat, Avrupa normlarına uygun hâle getirilmeye çalışılmıştır. Adı geçen kanunla iç ve dış yardımlarla derneklerin gelir artışlarına imkân sağlanmış, gıda bankacılığı, resmi ve özel kurumlarla işbirliği yapma ve faaliyetlerde bulunma gibi yeni bir uygulama başlatılmıştır. Bu yenilik Türkiye'de bir dönüm noktasıdır.

Bu yasa ile dernek kuruluşları kolaylaştırılmış, faaliyetleri ile ilgili olarak kontrol mekanizmalarında baskı içeren hükümler kaldırılmaya çalışılmıştır. Bazı konularda yönetim kurulu yerine, dernek başkanlarının sorumluluğu artırılmıştır.

Konya Dernekler Müdürlüğü'nden aldığımız bilgiye göre, günümüzde Konya genelinde (İlçelerle birlikte) 2046, il merkezinde 1100 dernek faaliyette bulunmaktadır. Bunun 450'si cami derneğidir.

Dernekler kuruluş gayesine göre:

1. Sosyal Yardım Dernekleri,
2. Sağlıkla İlgili Dernekler,
3. Kültür ve Eğitim Amaçlı Dernekler,
4. Bölgesel Kalkınma Amaçlı Dernekler,
5. Meslekî Dayanışma Amaçlı Dernekler,
6. Çevre Koruma Amaçlı Dernekler,
7. Hayvan Hakları ile ilgili dernekler,
8. Cami yaptırma ve yaşatma dernekleri

olmak üzere gruplara ayrılabilirler.

Şimdi Cumhuriyet döneminde Konya'mızda faaliyetleriyle dikkat çeken ve faaliyetleri hâlen devam eden bazı dernekler üzerinde durmaya çalışalım.

1. KIZILAY DERNEĞİ KONYA ŞUBESİ

Türkiye'de Cumhuriyetten önce kurulan Türk Ocakları ve Hilâl-i Ahdar (Yeşilay) gibi derneklerden birisi de Hilâl-i Ahmer yani Kızılay Derneği'dir. Derneğin ilk merkezi İstanbul'dadır.

1868 yılında "Mecrûhîn ve Merda-yı Askeriyeye İmdât ve Muavenet Cemiyeti" adıyla kurulan cemiyet, 1877 yılında "Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti", 2 Kasım 1922 tarihinde, "Türkiye Hilâl-ı Ahmer Cemiyeti" adını alır. 1935 yılında "Türkiye Kızılay Cemiyeti", 1945 yılında da ismi " Türkiye Kızılay Derneği" olarak değiştirilir.

Konya Dernekler Müdürlüğü'nden aldığımız bilgiye göre, Kızılay Konya Şubesi, 1932 yılında kurulmuş gözüküyor ise de, o dönemlerde muhtelif vesilelerle basına akseden haberlerden Cemiyetin Konya'da kuruluşunun, Cumhuriyet'ten önce ve Balkan Savaşları sırasında 1912 yılında kurulduğu anlaşılmaktadır.

Cemiyet, Birinci Dünya Savaşı ile Milli Mücadele dönemlerinde de büyük hizmetler ifa etmiştir. Milli Mücadele başlarında Konya'da feshedilen cemiyet, 7 Ağustos 1336/1920 yılında yeniden kurularak faaliyetine devam eder. Bu dönemde cemiyet Başkanı, Konya İstinaf Mahkemesi Reisi Mehmet Lütfi Beydir. (Avanas, 1998, 216-216)

Milli Mücadele yıllarında Mustafa Kemal Paşa, Konya Türk Ocakları ve Kızılay Derneği şubelerinin çalışmalarını takdirle karşılamış ve Konya'ya gelişlerinde bu dernekleri ziyaret etmiştir. (Önder, 1989, 10)

04.03.1927 tarihli Babalık gazetesindeki bir habere göre o tarihte Konya Kızılay Şube Yönetim Kurulu şu şahıslardan oluşmaktadır:

1. Mehmet Yümni (Varol) Bey (Başkan)
2. Makbule Hanım (Naci Paşanın eşi- Başkan Vekili)
3. Halimzade İzzet Bey (Eski Konya Milletvekili İzzet Erdal)
4. Veteriner Ziya Bey
5. Haydarzade Mehmet Kamil Bey.

Mehmet Yümni Varol Hoca (1877-1965), aralıksız yirmi sekiz yıl Konya Kızılay Şube Başkanlığı (Uz, 1904, 471) yaptığı gibi ondan önce, Gevrakizade Hacı Vehbi Efendi (Ö.1939) de uzun yıllar Konya Kızılay Şube Başkanlığı'nda bulunmuştur. (Uz, 2004, s. 386)

Konya Dernekler Müdürlüğü'ndeki kayıtları göre Kızılay Derneği Konya Şubesi, yeniden, 11.04.1962 tarihinde Ali İhsan Döngel, Hamdi Küçükbezirci, Mehmet Sabit Yılmaz, Kemal Gödeneli ve Mustafa Güzelkılınç tarafından yeniden kurulur.

1962 yılından önce, Rüstem Sungur Hoca da birkaç dönem Kızılay Konya Şubesi başkanlığında bulunmuştur.

Derneğin amacı şu dört ana madde altında açıklanmaktadır:

1. Savaşta felakete uğrayanları koruyan 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesiyle Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin taraf bulunduğu uluslararası anlaşmaların kendisine yüklediği hizmetleri görmek, bunların yerine getirilmesine yardımcı olmak,

2. Barışta yurt içinde ve yurt dışında vukua gelen her türlü afet ve felâketlere karşı tüzük dahilinde üzerine düşen hizmetleri yerine getirmek,

3. İnsaniyetçi hukuk ilkelerine bağlı kalmak, sağlık ve sosyal dayanışmayı desteklemek, sosyal refahın geliştirilmesine yardımcı olmak,

4. Uluslararası Kızılhaç Komitesi, Kızılay – Kızılhaç Dernekleri Federasyonu ve bu federasyona dahil ulusal kuruluşlarla amaç ve işbirliği yapmak.

Derneğin Konya Şubesi günümüzde, Av. Kemal Gödeneli Başkanlığı'nda, Mehmet Gödeneli, Fikret Mutafoğlu, Sadık Yaşa, Mehmet Yurdal, Av.Ahmet Arısoylu ve Ramazan Çalışkan yönetim kurulu ile çalışmalarına devam etmektedir.

Kızılay Konya Şubesi bugüne kadar da derneğe büyük gelir getiren Dergâh Oteli'nin yapımı ile modern Kızılay Hastanesi'nin kurulmasını gerçekleştirmiştir. Dernek bunun yanında; İlk Yardım Kursları, sosyal hizmet faaliyetleri, fakir ailelere acil gıda yardımları, yolda kalan insanların memleketlerine gönderilmesi gibi çalışmalarla faaliyetlerini sürdürmektedir.

Konya Kızılay Şubesi, bilhassa sağlık alanında yaptığı yatırımlar ve uzun zamandan beri aşevi faaliyetleri ile dikkat çekmekte, günde 250 kişiye sıcak yemek vermekte ve büyük bir ihtiyacı karşılamaktadır.

Derneğin hâlen gelir getiren yüz ellinin üzerinde taşınmazı vardır. Her yıl derneğe bağışlar artarak devam etmektedir.

2. KONYA VEREMLE SAVAŞ DERNEĞİ

Konya'mızda sağlıkla ilgili derneklerden birisi olan "Konya Veremle Savaş Derneği" 1948 yılında Mümtaz Bahri Koru tarafından kuruldu. Dernek adından da anlaşılacağı üzere o dönemlerde Konya'da yaygın verem hastalığıyla mücadele için kurulmuştu.

Dernek zaman içerisinde Mümtaz Koru ve Güzide Koru verem dispanserlerini kurdu. Alâeddin Caddesi üzerinde bir pasaj ve iş hanı, iki verem dispanseri, yüz elli dönüm tarla ve çarşı içinde muhtelif dükkanların sahibi olan dernek, ilaç fabrikalarından verem ilaçlarını toptan satın almakta ve bu ilaçları fakir verem hastalarınca kullanılmak üzere, Konya'da çalışan iki verem dispanseri, Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne ücretsiz olarak vermektedir. Bu kurumların röntgen filmi ve benzeri tıbbî ihtiyaçlarını da karşılamaktadır. Ayrıca muhtarlıklardan fakirlik belgesi getiren verem hastalarına iyileşinceye kadar devamlı aynî gıda yardımı da yapmaktadır. Hastanelerde yatan fakir verem hastalarının çamaşır, pijama, terlik, elbise gibi ihtiyaçlarını da karşılamakta ve bu hastaların hastaneden ayrılışında memleketlerine yol paralarını ve bütün dönüş masraflarını da vermektedir.

Hastalara yapılan yardımlardan başka sağlık kuruluşlarına da dernek yardım etmektedir. Hâlen doğum evi olarak kullanılan binanın bir katı, Konya Veremle Savaş derneğinin katkılarıyla yapılmıştır. Yakadaki Dârülaceze'nin ek binası, Veremle Savaş Derneğinin katkılarıyla tamamlanmıştır.

Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi C Blok inşaatına önemli para yardımında bulunmuş ayrıca fakülte bahçesine göğüs hastalıklarının tedavi edildiği altmış yataklı üç katlı Mümtaz Koru Göğüs Hastalıkları Hastanesini yaptırmış ve tamamını döşeyerek hastaneye hediye etmiştir. Bu arada pek çok hastane, sağlık ocağı ve sağlık kuruluşuna kıymetli tıbbî cihaz bağışında bulunmuştur.

Bu hizmetleri dolayısıyla derneğe, Konya Hastanelerine Yardım Derneği ve Selçuk Üniversitesi Rektörlüğü tarafından şükran ve onur belgeleri, Numune Hastanesi Başhekimliğince de şükran plâketi verilmiştir.

Topluma ve sağlık kuruluşlarına yaptığı katkılar dolayısıyla dokuzuncu Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel de Çankaya Köşkü'nde onur belgesi ve plâket vererek derneği onurlandırmıştır. (Uz, 1997, 87)

Konya Veremle Savaş Derneği Konya'da büyük bir ihtiyaca cevap vermekte ve faaliyetleri takdirle karşılanmaktadır.

Dernek hâlen Avukat Erbil Koru Başkanlığı'nda Diş Tabibi Sabri Pişkin, Av. Mehmet Büyükyılmaz, Prof. Dr. Mecit Süerdem, Dr. Sabahattin Yücetaş, Ali Aysu, Ali Haydar Yazgan,

Ahmet Çini ve Ali Doğan Koyuncu'dan oluşan yönetim kurulu ile faaliyetlerini sürdürmektedir.

3.TÜRKİYE ANITLAR DERNEĞİ KONYA ŞUBESİ

Dernek başkanı Prof. Dr. Haşim Karpuz Beyin dernekle ilgili olarak vermiş olduğu bilgiyi aynen sunuyoruz.

"Türkiye Anıtlar Derneği (TAD) Konya Şubesi Türkiye'nin zengin kültür mirasında önemli bir payı olan Konya 'daki tarihî âbideleri araştırmak, tespit etmek, korumak, onarmak ve yaşatmak için kurulmuş bir kurum, küçük bir mekteptir.

Bu derneğin Konya şubesi, Prof. Dr. F. Nafiz Uzluk'un genel başkanlığı zamanında kardeşi Yüksek Mimar Dr. Şehabettin Uzluk tarafından kurulup yaşatılmıştır (1952). Bilindiği gibi TAD 1946 yılında Hasan Ali Yücel, Prof. Dr. Şemsettin Günaltay, Dr. Hamit Zübeyr Koşay, Fethi Aktan, Uluğ İğdemir, Hakkı Kemal Beşe ve Prof. Dr. Remzi Oğuz Arık gibi üst düzey yöneticiler tarafından kurulmuştur. Konya anıtlarının tanıtımı, korunması ve onarılmasında önemli katkılar sağlamıştır. Derneğin ilk yönetim kurulu 9.1.1952 tarihinde toplanarak aşağıdaki şekilde görev taksimi yapılmıştır.

Başkan: Yüksek Mimar Şehabettin Uzluk, Muhasip: İsmail Küçükkeleş, Muhasip: Nail Gökbudak, Veznedar: Mithat Erdem, Katip: Fikri Simav, Üye: Fethi Ferit Uğur, Üye: Mehdi Halıcı

Hızlı şehirleşme, hükümetlerin kültür ve koruma politikalarının tutarsızlığı ülke genelinde olduğu gibi Konya'da da bir çok eserin yok olmasına sebep oldu. Derneğimiz yarım asırdır ilgilileri uyarıyor, bütçesi imkânları ölçüsünde anıtları onarıyor veya koruma ve onarımdan sorumlu kurumlara yardım ediyor.

Konya'da şehir imar plânları yapılırken koruma plânlarının yapılmaması, yanlış uygulamalar, koruma kültürü eksikliği, siyasi baskılar, gelir elde etmek gibi sebeplerle tarihi çevre ve anıtlar büyük zarar görmüştür. Selçuklu başkenti ve önemli bir Osmanlı kenti olan Konya, tarihî kimliğini yitirmiştir.

Derneğimiz korumada gerekli kurumların mevcut olmadığı veya yeterince örgütlenmediği zamanlarda (1952-70 yılları) bu alanda önemli çalışmalar yaptı. O zamanlar tahribat azdı. Ancak Kültür Bakanlığı'nın bütün örgütlerinin mevcudiyetine rağmen son yıllarda yeterli önlemler alınamamıştır. Her şeyden önce parasız koruma olmayacağı, müteahhit vasıtasıyla restorasyon yapılamayacağının bilinmesi gerekir. Bu hususta mahalli idarecilerimizi, Üniversite görevlilerini, Konya'yı, Ata yadigarı eserlerimizi seven herkesi işbirliği yapmaya çağırıyoruz. Konya'mızın tarihi eserlerini koruyalım ve yaşatalım.

TAD Konya Şubesi bugüne kadar 50 dolayında tarihi eserin korunması, restorasyonu, vakıf alanların işgalden kurtarılması ve vakıf eserlerin onarımına para yardımı gibi çalışmalar yapmıştır. İl merkezinde ve ilçelerde yeni camiler yapılmasına öncülük etmiş ve camilere yardımda bulunmuştur. Bu çalışmaları gerçekleştirmek için Konya il merkezindeki ve ilçelerindeki anıtların tespiti ile onarım durumları yakından izlenmiş, bu konuda mahalli kurumlar ve bakanlıklarla yazışmalar yapılmıştır. Korumayla ilgili kamuoyu oluşturulabilmesi için yazılar yazılmış, mahalli idarecilere bilgiler verilmiştir.

Dernek Yönetimi

Koya Anıtlar Derneği'nin çalışmalarını iki başlık altında ele alabiliriz.

1-Şehabettin Uzluk Bey'in Başkanlık Yaptığı Dönem

2-Nimet Uzluk Hanımefendinin Başkanlık Yaptığı Dönem

1-Şehabettin Uzluk Dönemi: 1952-60 yılları arasında derneğin çok etkin çalışmalar yaptığını görüyoruz. 50 dolayında yapı bizzat onarılmış veya onarımına katkıda bulunulmuştur.

1960-1980 yılları arasında derneğin çalışmaları yavaşlamış görünmektedir. Bu yıllarda da yine anıtların korunması, kültür ve sanatla ilgili konularda bazı çalışmalar yapılmıştı.

2-Nimet Uzluk Dönemi: Şehabettin Uzluk Bey'in 4.7.1989 tarihinde vefatından sonra dernek başkanlığına Nimet Uzluk Hanımefendi seçilmiştir. Bu tarihten günümüze kadar üç tarihi yapı restore edilmiş, üç tanesinin de restorasyonuna katkıda bulunulmuştur. Anıtların korunması ve tanıtılması için Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi (SUSAM) ile işbirliği yapılmıştır.

27.05.2000 tarihinde Nimet(ullah) Uzluk Hanımefendi'nin vefatından sonra dernek dokümanları SÜSAM'a taşınmıştır."

Derneğin mevcut yönetimi Prof. Dr. Haşim Karpuz başkanlığında şu kişilerden oluşuyor: Dr. Naci Bakırcı, Bayram Ürekli, Bekir Şahin ve Dr. Mustafa Can.

Dernek, belirtilen amaçları doğrultusunda çalışmalarını düzenli olarak sürdürmeye çalışmaktadır.

4. KONYA VE MÜLHAKATI ESKİ ESERLERİ SEVENLER DERNEĞİ

Konya ve Mülhakatı Eski Eserleri Sevenler Demeği, 1946 yılında, zamanın Müze Müdürü Zeki

Oral, Mehmet Önder, Mükerrem Köymen, Kemal Uğur, Hadi Altay ve Gürbüz Ak, tarafından kurulmuştur. Ve dernek, 10.06.1946 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile umumi menfaatlere hadim dernekler arasına alınmıştır. Dernek Konya'mızda en kadim ve kültürümüze büyük hizmetleri geçen demeklerden birisidir.

Şubat 1949 yılından itibaren ANIT dergisi, derneğin yayın organıdır. İlk sayısı 1949 yılı Şubat ayında çıkarılmıştır. Sahibi dernek adına Zeki Oral, Yazı İşleri Müdürü ise Başkan yardımcısı Av. Tahir Mıhçı'dır. Ayda bir çıkarılır. Bir tarih, folklor ve arkeoloji dergisidir. Zeki Oral, Necati Elgin, Muzaffer Erdoğan, Mesut Talaslıoğlu, Tahsin Ünal, devamlı yazarlarından bazılarıdır. Zaman zaman, Prof. Dr. A. Süheyl Ünver, Samiha Ayverdi, Haluk Şehsuvaroğlu, Prof.Dr. Ahmet Ateş ve Aziz Seyhan gibi yazarların da yazılarına yer verilmiştir.

Adı geçen dergi yayınlarından öğrendiğimize göre dernek, Konya ve çevresinde pek çok tarihi eserin onarılmasına öncülük etmiş bu suretle bazı tarihî eserlerimizin günümüze kadar ayakta kalmasına vesile olmuştur.

Mart-Nisan 1957 tarihinden ve 20-21. sayılardan itibaren derginin dernek adına sahip ve Yazı İşleri Müdürü'nün Av. Tahir Mıhçı olduğunu görüyoruz.

Dergi bu hâliyle 1964 yılına kadar devam eder ve sonra kapanır. Bazı sayıları özel sayı olarak çıkarılmıştır. Meselâ 24. sayı, Ankaralı Mehmet Dede, 25. sayı ise Mevlâna özel sayısıdır. Dergide, Konya tarihi ve kültürü ile ilgili olarak çok değerli yazılar neşredilmiştir. Dergi, kültür çevrelerince takdirle karşılanmıştır.

Bugün dernek, Müze Müdürü Yusuf Benli başkanlığında, Naci Bakırcı, Hüdaverdi Eryiğit, Hasan Hüseyin Dağ ve Arif Atılgan üyeliğinde faaliyetine devam etmektedir.

Dernek, Fihi Ma Fih, Mecalis-i Seb'a, Mevlevî Âdap ve Erkânı, Maarif, Rubailer ve İptidanâme, gibi klâsik eserlerin yeni baskılarını yaparak müze içerisinde satışa sunmuştur. Son basılan eserlerden birisi de Serpil Bağcı tarafından kaleme alınan, "Mevlâna Müzesi Minyatürlü Yazma Eserler Katalogu" dur. Dernek yabancı turistlere yönelik yayınları ile de dikkat çekmektedir.

5. KONYA HASTANELERİNE YARDIM DERNEĞİ

Dernek, 25.01.1955 tarihinde Hacı Mustafa Kurucu, Cevdet Taşpınar, H. Ahmet Türksoy, Rıza Dolap, Şaban Şahin, Mümtaz Koru, Raif Gökbudak tarafından kurulmuştur.

Hacı Veyiszade Kurucu Hocanın da kurucuları arasında bulunduğu dernek, kurulduğu günden zamanımıza kadar pek çok projeye imza atmış ve önemli hizmetlerde bulunmuştur.

Dernek Devlet hastanesi ile eski doğumevi binasının arsalarını tahsis etmiş ve burada tesislerin kurulmasını sağlamıştır.

Ayrıca dernek, hastane, doğumevi, sağlık ocakları ve Tıp Fakültesi Araştırma Hastanesi gibi kurumların bakım ve onarımı yanında buralara malzeme ve gelişmiş cihaz yardımı yapmıştır. Dernek çalışmalarını , " Konya Hastanelerine Yardım Vakfı" ile birlikte sürdürmektedir.

Konya Hastanelerine Yardım Derneği hâlen, Yılmaz Kulluk başkanlığında, Ali Kemal Başaran, Mustafa Başünal, M. Sabit Canbilen, Hilmi Çınar, Ahmet Karacığan ve Faruk Özyalvaç yönetim kurulu ile çalışmalarını sürdürmektedir.

6. TÜRKİYE YAZARLAR BİRLİĞİ KONYA ŞUBESİ

91/2047 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla "Kamu" yararına hizmet eden bir dernek olarak çalışmalarına başlayan Türkiye Yazarlar Birliği'nin, 1994 yılında Konya Şubesi açılmıştır.

İlk hizmet binası Rampalı Çarşı civarında bulunan TYB Konya Şubesi, çalışmalarını 1996 yılında Büyükşehir Belediyesi'nden kiralama usulüyle tuttuğu, şu an hizmet vermekte olduğu, Konya'nın geleneksel ve kültürel zenginliğini yansıtan Tarihi Konya Evi'ne taşımıştır. Şubenin Konya kültürü ile ilgili çalışmaları ve yayınları dikkat çekmektedir.

1994 yılından itibaren Mustafa Çalışkan, Tahir Erbil, Ahmet Efe, Yusuf Türkalp ve Ahmet Köseoğlu'nun başkanlıklarında bir çok faaliyete imza atan Yazarlar Birliği Konya Şubesi, Konya'da kültür ve sanatın nabzı olmaya, kendi alanlarında konularına hâkim olan çok değerli konuşmacıların katılımlarıyla, anlamlı programlar yapmaya çalışmaktadır.

TYB Konya Şubesi hâlen, Ahmet Köseoğlu Başkanlığında Yönetim Kurulu Prof. Dr. Haşim Karpuz, İbrahim Demirci, Doç. Dr. Hayri Ertem, M. Ali Köseoğlu, Bekir Biçer ve Ümit Savaş Taşkesen'den oluşmaktadır.

Dernek kitap çalışmaları, haftalık muntazam düzenlediği toplantılar, yaptığı geziler ve yaptığı yayınlarla göz doldurmakta olup, faaliyetleri kültür ve sanat çevrelerinde takdirle karşılanmaktadır.

7. KONYA KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME DERNEĞİ

Kültürümüze hizmet eden derneklerimizden birisi de Konya Kültürünü Araştırma ve Geliştirme Derneği'dir. Dernek 14.05.1997 tarihinde İl Kültür Müdürlüğünde görevli Salih Sedat Ersöz, Mevlüt Bektaş, Necip Çay, Ünal Şimşek, Yaşar Sarıcan, Yusuf Yiğit,

Nurettin Taşkın, Fahri Şahin, Talat Canbaz, Ahmet Yiğitoğlu tarafından kurulmuştur.

Derneğin Kurucu Başkanı Salih Sedat Ersöz'ün 11.09.1997 tarihinde İl Kültür Müdürlüğü'nden naklen ayrılması ile Başkanlık Mevlüt Bektaş tarafından yürütülmeye başlanmıştır.

Dernek hâlen Talat Canbaz başkanlığında, Celal Şahbaz, Hakan Acar, Musa Akçay ve Ahmet Yiğitoğlu yönetim kurulu ile görevine devam etmektedir.

Faaliyet Alanı:

Konya İl Kültür Müdürlüğü çalışanlarının ortak, sosyal, ekonomik, dinlenme, kültürel ve meslekî ihtiyaçlarına destek vermek, Kültür Müdürlüğü faaliyetlerini desteklemek, yaygınlaştırmak, geliştirmek ve tanıtmaktır.

Amacı:

a. Konya İl Kültür Müdürlüğünün hizmet alanındaki faaliyetleri desteklemek, kitap, dergi ve broşür gibi yayınlar yapmak.

b. Konya folklorunu Hz. Mevlâna'nın fikir ve felsefesini yaymak, geliştirmek amacıyla konferans, panel ve konserler düzenlemek klâsik sanatlarımıza yönelik kurslar sergiler açmak.

c. Kültür Müdürlüğü personelinin ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarına yardımcı olmak.

d. Konya'nın arkeolojik, tarihî, sanat tarihî, folklorik ve plâstik sanat konularında araştırma ve çalışmalar yapmak, yapanlara yardımcı olmak, bu konularla ilgili kitap ve dergiler hazırlayarak yayınlamak, belgesel video ve film çekimleri gerçekleştirmek.

Dernek gayesine uygun olarak faaliyetlerine devam etmektedir.

8.KONYA AYDINLAR OCAĞI GENEL MERKEZİ

Konya Aydınlar Ocağı Genel Merkezi, 1986 yılında Prof. Dr. Abdülkadir Akçin, Prof. Dr. Mehmet Kara, Prof. Dr. Mehmet Arslan, Prof. Dr. Ahmet Bilgin, Prof. Dr. Ramazan Mirzaoğlu, Prof. Dr. Ali Sinan, Prof. Dr. Abdurrahman Kutlu, Prof. Dr. Akif Akkuş ve Orhan Aydın tarafından kuruldu. Türkiye'de Aydınlar Ocakları'nın şubesi yoktur. Her ocak, müstakil ve genel merkez durumundadır.

Kuruluşundan günümüze, Prof. Dr. Abdülkadir Akçin, Prof. Dr. Abdurrahman Kutlu, Prof.Dr. Şaban Karataş, merhum Dr. Mustafa Akın ve Av. M. Ali Uz'un başkanlığını yaptığı bu derneğimiz hâlen Dr. Mustafa Güçlü'nün başkanlığında faaliyetini sürdürmektedir.

Derneğin amacı, dernek tüzüğünün 2. maddesinde şöyle açıklanmaktadır:

"A. Milli kültür ve şuuru geliştirmek suretiyle milli bünyemizi sarsan fikir buhranı ve mefhumlar anarşisi ile mücadele ederek milli varlığımızı meydana getiren unsurları yaşatıp kuvvetlendirmek

B. Afet, savaş ve olağan zamanlarda ihtiyaç sahiplerine gıda, giyim, sağlık, eğitim, yakacak, kira, barınma, evlenme, yuva kurma, iş kurma, konut ve sair bütün hususlarda aynî, nakdî her türlü maddi ve manevî yardımda bulunmaktır."

Dernek, yayın ve genel kültür meseleleri ile ilgili faaliyetler yanında Konya kültürü ile ilgili olarak da pek çok etkinliğe imza atmıştır.

Dernek hâlen Dr. Mustafa Güçlü başkanlığında, Dr. Halil Öztürk, Mehmet Gökçe, Ali Naltekin ve Mustafa Sinan Ümit yönetiminde faaliyetlerine devam etmektedir.

Önceden tespit edilen aylık programlara göre, Konya Aydınlar Ocağı'nın Sille Konağında her hafta salı akşamları düzenlediği toplantıları yıllardan beri ara vermeden kesintisiz devam etmekte olup, derneğin faaliyetleri basın ve kültür camiası tarafından takdirle karşılanmaktadır.

9. KONYA KÜLTÜR TURİZM DERNEĞİ VE VAKFI

Konya'da önemli kültür ve vakıflarımızdan biriside Konya Kültür ve Turizm Derneği ve vakfıdır.

Konya Kültür ve Turizm Derneği 1959 yılında kuruldu. Kamu yararına çalışan derneklerden biridir. Kurulduğu günden bu yana dernek, Konya kültürüne sayısız hizmetlerde bulundu.

Derneğin kurucularından Fevzi Halıcı 1959 yılından 1984 yılına kadar aralıksız başkanlık görevini yürütmüş ve çeşitli faaliyetlerin koordinatörlüğünü yapmıştır.

Derneğin bazı çalışmalarını ana başlıkları şunlardır:

1. Mevlâna Anma Törenleri.
2. Türkiye Aşıklar Bayramı.
3. Tarihi Yemek Yarışmaları.
4. Uluslararası Yemek Kongreleri.
5. Gül Şöleni ve Bayramı Törenleri.
6. Atlı Cirit Oyunları.
7. Geleneksel Satranç Yarışmaları.
8. Kur'an-ı Kerim Tilâvet Toplantıları.
9. Güvercin Yarışmalar.

10. Enformasyon Hizmetleri.

Konya Kültür ve Turizm Derneği yapmış olduğu olumlu çalışmalardan dolayı da ulusal ve uluslararası ödüllere lâyık görüldü.

YAYINLARI:

Konya Kültür ve Turizm Derneğinin yüze aykın da kitap yayını olmuştur. Yayınlarından bazıları da şunlardır:

1. Mevlâna Celâleddin Rumî Kimdir? Konya 1961.

2. Mevlâna Güldestesi Konya 1964.

3. Mevlâna Güldestesi Konya 1965.

4. Mevlâna Güldestesi Ankara 1966.

5. Mevlâna Güldestesi Ankara 1967.

6. Mevlâna Güldestesi Ankara 1968.

7. Mevlâna Güldestesi Ankara 1969.

8. Mevlâna Güldestesi Ankara 1971.

9. Mevlâna Güldestesi Ankara 1971.

10. Mevlâna Güldestesi Ankara 1972.

11. Mevlâna Güldestesi Ankara 1974.

12. Mevlâna Güldestesi Ankara 1975.

13. Mevlâna Güldestesi Ankara 1976.

14. Mevlâna Güldestesi Ankara 1977.

15. Uluslar arası Folklör ve Halk Edebiyatı Semineri Bildirileri.

16. Türk Sanat Mûsikîsi Beste ve Saz Eserleri Yarışması Ankara 1977.

17. Uluslar arası Yunus Emre, Nasrettin Hoca, Karamanoğlu Mehmet Bey ve Türk Dili. Semineri bildirileri Ankara 1977.

18. Feyzi Halıcı, Mevlâna ve Yaşama Sevinci Ankara 1978.

19. Feyzi Halıcı, Struga Şiir Akşamları Konya 1981.

20. Nevin Halıcı , Ege Bölgesi Yemekleri Ankara 1984.

21. Birinci Milletler Arası Yemek Kongresi Ankara 1988.

22. İkinci Milletler Arası Yemek Kongresi Ankara 1989.

23. Üçüncü Milletler Arası Yemek Kongresi Ankara 1992.

24. Dördüncü Milletler Arası Yemek Kongresi Ankara 1994.

25. Renan Yaman, Ispanak Yemekleri Ankara 1988.

Hâlen dernek başkanlığını Hasan Halıcı, vakfın başkanlığını da Feyzi Halıcı yürütmektedir.

10. CEMİYET-İ HAYRİYE DERNEĞİ

Hayır tesislerine ve fakirlere yardım amacı ile "Amme Hayır Tesislerine ve Fakirlere Yardımcı Cemiyeti Hayriye" adı altında kurulan dernek, 7.10.1959 yılında olağanüstü genel kurul toplantısında alınan kararla adı değiştirilerek "Cemiyet-i Hayriye" olmuştur.

Derneğin kurucuları; Dr. İsmail Işık, Kemal Şenalp, Halid Baştaş, Fikri Simav,Ali Sakallıoğlu, H. İbrahim Sayar, Ali Yazıcıoğlu, Kemal Şakiroğlu, İbrahim Karpuzoğlu, M.Ali Erdoğan, Dr. Osman Işık'dır.

Cemiyetin mevzuu ve gayesi: Cemiyet hayır işleri yapar ve bu işleri bir iç tüzükle düzenler. Bu tüzükte yer alan maddelerin alacağı şekil şöyledir:

1. Fakir ve muhtaçlara aynî ve nakdi yardım,

2. Müsait olan fakir çocukların okumalarına yardım,

3. Fakirlerin evlenme masraflarına yardım,

4. Güçsüzler ve yaşlılar bakım yurtları, çocuk bakım ve yetiştirme yurtları, okul, hastane, kütüphane yol, köprü, camii, su isalesi, çeşme, mezarlık, öğrenci yurtları, huzur ve dinlenme tesisleri, rehabilitasyon merkezleri... gibi hayır tesisleri kurmak ve bu işlerle meşgul olan dernek ve teşekküllere yardımda bulunmak.

Dernek, 1977 yılında bütün faaliyetleri ve gelir kaynaklarıyla birlikte "Cemiyet-i Hayriye Vakfı"na devrolunmuştur. Cemiyet de ayrıca faaliyetine devam etmektedir.

Hâlen dernek Av. R. Fahri Ercan başkanlığında, Mustafa Lütfi Yılmaz, Serdar Işık, Muzaffer Elliiki, Ali Bilgin, Ahmet Hilmi Elliiki, Muzaffer Özsandıkçı yönetiminde devam etmektedir.

Vakıflar bölümünde bilgi verdiğimiz Cemiyet-i Hayriye Vakfı da, Cemiyet-i Hayriye cemiyetinden sonra kurulmuştur.

11. KONYA YEŞİLAY ŞUBESİ

Anadolu'nun yer yer işgal edilmeye başlandığı 1920 yılında düşman kuvvetlerinin silah ve cephane yanında, Türk gençliğini içki ve uyuşturucuya alıştırarak millî mukavemeti kırmaya çalışması karşısında, Türk aydınları bir araya gelerek 1920 yılı 5 Mart'ında bugünkü Yeşilay'ı Hilal-i Ahdar adıyla kurdular.

Cemiyet 1935 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla Umumî Menfaatlere Hâdim dernekler arasına alındı. İsmi önce Yeşil Hilâl, daha sonra da Yeşilay'a çevrildi.

Yeşilay Konya Şubesi, 1960'lı yılların başında Konya'nın tanınmış eğitimcilerinden Ahmet Hamdi Gürağaç tarafından önce temsilcilik olarak açıldı. Birkaç yıl sonra da Ahmet Hamdi Gürağaç'ın vefat etmesiyle şube, kurucu üyeler Yüksel Ulupınar, Mustafa Koşan, Hanefi Aytekin, Şakir Arıtan, Uğur Gürağaç, Bekir Sami Kaya, Hasan Hüseyin Alp, Osman Nuri Atçeken ve M.Ali Uz tarafından kuruldu. Dernek önce Şakir Arıtan, Yüksel Ulupınar, Hanefi Aytekin, uzun yıllarda Avukat M. Ali Uz başkanlığında faaliyetlerini sürdürdü.

İlk dönemlerde sadece içki ve uyuşturucuyla mücadele eden dernek, sonradan Dünya Sağlık Teşkilatının sigarayı da bağımlılık yapan maddeler arasına almasıyla sigara da mücadele kapsamı arasına girmiş oldu.

Hem bir sağlık kurumu, hem de kültür teşkilatı olarak önemli çalışmalara imza atan Konya Şubesi bugün, Diş Tabibi Sabri Pişkin başkanlığında Av. M Ali Aldur, Dr. Sabri Keşci, Av. Mehmet Büyükyılmaz ve Zafer Küçükkoner yönetiminde faaliyetini sürdürmektedir.

Konya Yeşilay Şubesi, okullardaki çalışmaları ile Türkiye'deki en faal şubelerden birisidir.

12. İLİM YAYMA CEMİYETİ KONYA ŞUBESİ

İlim Yayma Cemiyeti 1951 yılında altmış sekiz tanınmış kurucunun iştirakiyle İstanbul'da genel merkez olarak kurulmuştur.

Derneğin gayesi; tüzüğünün 2. maddesinde şöylece açıklanmaktadır:

"Yürürlükteki mevzuat dairesinde memleket kalkınmasına faydalı hukukî, dinî, ahlakî, fennî, ziraî bilgileri yaymak, özellikle Milli Eğitim Temel Kanun'unu amacında belirtilen millî, dinî, ahlakî, manevi ve kültürel değerleri benimseyen, koruyan, geliştiren, vatanını ve milletini seven bir toplumun yetişmesine katkı sağlayacak, eğitim ve kültür faaliyetlerinde bulunmak... Ahlâka ve adâba uygun olmayan davranışların içki, kumar, uyuşturucu gibi fert ve cemiyet hayatında büyük zararlar doğuran kötü alışkanlıkların zararlarını açıklayan yayın yapmaktadır"

Genel merkez, Türkiye'de yüzü aşkın İmam Hatip okulu açan, yaşatan ve bu okul binalarının sahibi bulunan bir kuruluştur. Derneğin kuruluşundan itibaren Türkiye'de ilim hayatının gelişmesinde geniş katkıları bulunmuştur.

İlim Yayma Cemiyetinin Konya Şubesi, 1990 yılında Mazhar İyidöner başkanlığında Necati Evelekler, Ahmet Ercan, Bedrettin Nur, M. Ali Torun ve Cemalettin Sancar tarafından kurulmuştur.

Dernek 1991 yılından beri de Mehmet İncili başkanlığında Muhsin Görgülü, Fatih Sert, H. Hakan Aracı, Ali Uysal, Mehmet Uysal ve Hasan Yaşar yönetiminde faaliyetine devam etmektedir.

İlim Yayma Cemiyeti'nin Konya şubesinin bugün Konya'da 6 yurdu, 15-20 de öğrenci evi bulunmaktadır. Ayrıca Cemiyet yüze yakın öğrenciye de burs vermektedir. Cemiyet bu arada kültür ve sportif faaliyetleri de ihmal etmemektedir.

Cemiyetin, "Manevî birikimleri yanında 21. yüzyılın bilim ve teknolojisinden istifade edebilen branşında 'en iyi' olmaya talip özgün iradesinin farkında geniş bir dünya görüşüne sahip gençlerin yetişmesi zeminini hazırlamak için çaba sarf etmesi" her türlü takdirin üzerindedir.

İlim Yayma Cemiyeti Konya Şubesi, genel merkez yanında yayın faaliyetlerinde de bulunmaktadır.

13. DOST ELİ KONYA GIDA BANKASI YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA DERNEĞİ

Konya'da çalışmaları ile dikkat çeken Dost Eli Derneği, 28.11.2001 tarihinde;

Kazım Öztürk, Azize Baykal, Ahmet Duru, Ahmet Gönç, Musa Kazım Bayav, Bahri Uyar, Mehmet Ali Uyar ve Adnan Arı tarafından kurulmuştur.

Derneğin bugünkü Yönetim Kurulu ise:

Mehmet Seçer, Mevlüt Yıldırım, Hüseyin Aybilek, Erdoğan Ortakara'dan oluşmaktadır.

Konya'da, yeni mevzuat hükümlerinden istifade eden bir dernek olması, yurt içi yanında önemli yurt dışı yardımlarda da bulunması sebebiyle dernek tarafından verilen bilgileri aynen sunuyoruz.

Derneğin Amacı Ve Hizmet Konuları

1. Derneğin amacı:

İhtiyaç sahibi; bakıma muhtaç; kimsesiz veya yalnız ihtiyarlar; sokakta kalmış kimsesizler, çocuklar ve gençler; evlenmek isteyen muhtaç kimseler; işsiz veya yeterli geliri olmayan kimseler ve aileler; her türlü doğal afete maruz kalmış kimseler ile adı ne olursa olsun bir üçüncü kişi veya kurumun desteğine ihtiyaç duyan tüm kimselere yardım etmek; bunları topluma kazandırmak için her türlü eğitimini sağlamak, ihtiyaç duyulan her türlü maddi yardımı sağlamak; psikolojik ve manevi yönden projeler yürütmek ve bu yönde gerekli yardımlarda bulunmak; barınmalarını temin etmek, her türlü sağlık giderlerini sağlamak; ve tüm bu işleri yaparken ırk, din, dil,

mezhep, düşünce, veya benzeri bir fark gözetmeksizin siyasi düşünce yapısına bakmaksızın faaliyetini yürütme gayesi ile kurulmuş olup,

A. İhtiyaç sahibi aileleri tespit etmek, bunlara gerekli her türlü aynî ve nakdî yardımları yapmak.

B. Yaşlı, düşkün, ihtiyaç sahibi kimseleri tespit etmek, barınmalarını sağlamak, sokakta kalmış kimsesiz çocuklara ve gençlere sahip çıkmak, bunların ihtiyaçlarını gidermek. Eğitim-öğretim, meslek edindirme çalışmalarında bulunmak, sağlık problemlerinin giderilmesi için çalışmalar yapmak, gerekirse sağlık kuruluşlarında veya gönüllü sağlık ekipleri oluşturup evlerinde tedavi yoluna gitmek.

C. İhtiyaç sahibi insanların ve ailelerin, kimsesiz gençlerin, sosyal hayata kazanılmaları için sosyal ve sportif faaliyetlerde bulunmak. Bu gibi gençlerin eğitim-öğretim, barınma, meslek edindirme, evlendirilmeleri, aile kurumlarına yardımcı olmak, bu gibi faaliyetleri yasalara uygun bir şekilde yapmak.

D. Deprem, sel, yangın, fırtına gibi doğal afetlerden zarar görenlere aynî ve nakdî yardımda bulunmak yolda kalmış, memleketine dönememiş kişilere gerekli yardımda bulunmak.

E. İş sahibi olmayan kişilerin topluma kazandırılması için açılmış ve açılacak kurslarda nitelikli insan olmalarını temin etmek, gerekirse İş Bulma Kurumu ve benzeri kurum ve kuruluşlarla yasal çerçevede projeler üretmek, bu projelere uygun her türlü faaliyeti yürütmek, mevcut projelere katılmak,

F. Meslek edindirme kursları gibi organizasyonlar yaparak veya yapılmış olanlara veya ileride yapılacaklara katılarak özellikle ev hanımlarının meslek ve beceri sahibi olmalarını temin etmek,

G. Özellikle ev hanımlarına yönelik olarak "Mikro Kredi" veya benzeri uygulamalar ile karşılıklı veya karşılıksız teknik veya nakdî destek sağlayarak iş sahibi olmalarını sağlamak.

H. İsmi her ne ad altında olursa olsun yasalara aykırı olmamak üzere tüm ihtiyaç sahiplerinin ihtiyaçlarını, ihtiyaç süresince, ve ihtiyaç anında tam olarak gidermek ve yeniden muhtaç duruma düşmemelerini sağlamak için gerekli olan tüm çalışmaları yapmak ve yapılmakta olanlara katılmak derneğin ana amacıdır.

2. Bugüne kadar gerçekleştirdiği önemli işler:

Başlangıçta klasik bir usulle faaliyetlerini sürdürürken 2003 yılında yeni bir merkez ve yeni bir yöntem ile Türkiye'ye model olacak **barkotla** takip sistemini uygulamaya koymuştur.

Dost Eli Derneğinin sistemi kayıt esasına bağlıdır. Derneğe giren ve dernekten çıkan bütün ürünler bilgisayarlara kaydedilmektedir.

Kayda giren ürün için bağışlayana ait bir kot numarasının da bulunduğu barkot üretilmektedir. Bu barkotlar paketler haline getirilen ürünlerin üzerine yapıştırılmaktadır.

Derneğimiz bünyesinde yoksullar için hazırlanmış bir adet 'GIDA MARKETİ' ve bir de 'GİYİM MAĞAZASI' mevcuttur. Yoksul olduğu denek yetkililerince onaylanan insanlar her ayın kendilerine duyurulan belirli günlerde bu market ve mağazadan ihtiyaçlarını kendi isteklerine göre gidermektedirler. Market ve giyim mağazalarında bulunan bütün ürünler barkotlu olup bu barkot sayesinde hangi ürünün kimden geldiği ve hangi yoksula gittiği takip edilmektedir. Tarihi geçmiş hiçbir ürün, kullanılmış hiçbir giysi ve barkotsuz hiçbir malzeme market ve mağaza reyonuna girmemektedir. Yoksulların da bir insan olduğunu, onların da saygınlığının bulunduğunu unutmayan Dost Eli Derneği, kendi yediğinden yedirip kendi giydiğinden giydiren bir anlayışa sahip yöneticiler tarafından idare edilmektedir.

Dost Eli Derneği, şahsi başvuruları olan 17625 aileyi yerinde araştırmış ve hâlen Konya merkezi, 31 ilçesi, Konya ve ilçelerinin bütün köylerinde yoksulluk içinde hayat mücadelesi veren ailelere dost elini uzatmaktadır.

Konya dışında İzmir, Çorum, Mardin, Diyarbakır, Malatya, Siirt, Mersin, Düzce, Kahramanmaraş, Denizli, Aydın, Antakya, Karaman, Samsun, Kayseri, İskenderun, Hatay / Dörtyol, Gülnar ve Iğdır'ın Aralık ilçesine muhtelif zamanlarda yardımlar ulaştırılmaya devam etmektedir.

Bütün bu yardımların devam ettiği esnada yurtdışında da Nijer'e (6 sefer), Pakistan, Filistin-Lübnan, Azerbaycan, Moğolistan, Bangladeş, Gürcistan'a yardımlar ulaştırılmıştır.

Dosteli Derneği her geçen yıl bir önceki yıla göre hizmetlerini katlayarak büyütmektedir. Dost Eli Derneği: 2001 yılında 1,805 ytl, 2002 yılında 2,205 ytl, 2003 yılında 333.789,10 ytl, 2004 yılında 1.575.663,71 ytl, 2005 yılında 2.566.307,95 ytl, 2006 yılında 3.696.187,98 ytl 2007 yılında 3,657,240 ytl toplam gelir elde etmiş olup bunun (yıllara göre) % 9,69- % 8,58- % 6,67'-% 9,21'ini dernek genel giderlerine harcamış olup ortalama % 91' lik bölümünü tamamen ihtiyaçlı ailelere kullanılmasını sağlamıştır. Bütün bu faaliyetler dernek bünyesinde kurulmuş olan kurgu stüdyosu ile ekiplerimiz tarafından, yerel ve ulusal basın- yayın organları aracılığı ile halkımıza duyurulmaktadır.

Derneğin 'DOST ELİ' ismi tescillenmiş olup, Dost Eli Derneği çalışmalarını 2007 yılı itibariyle

ISO 9001 kalite ve hizmet belgesiyle çalışmalarını tescillemiştir. Derneğimizin bütün bu hizmetlerini; 5 kişiden oluşan Yönetim Kurulu, 23 kişilik maaşlı personeli, 30 kişilik aktif gönüllü çalışanı ve 6 adet aracı ile yürütmektedir.

3. Uyguladığı Bazı Projeler:

1. 100 Köye 100 Kitaplık Projesi.
2. Bilgi Bankası Projesi.
3. Evlilik Yardımı Projesi.
4. Gelemeyene Gitme Projesi.
5. Gıda Bankacılığı.
6. Köyleri Kalkındırma Projesi.
7. Kurban Projesi.
8. Sünnet Projesi.

14. KİMSE YOK MU DAYANIŞMA VE YARDIMLAŞMA DERNEĞİ KONYA ŞUBESİ

02.10.2006 tarihinde Hasan Kıratlı, Mahmut Mesut Sütçü, İsa Öztürk tarafından kurulan Kimse Yok mu Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği Konya Şubesi'nin amacı şu şekilde belirtilmektedir:

"Anayasamızın öngördüğü esaslar ve Atatürk ilkeleri doğrultusunda sosyal sorumluluk bilinci yardımlaşma ve dayanışma şuurunu geliştirmek, toplumun sosyo-ekonomik düzeyini yükseltmek, tarihi ve kültürel değerlerin korunması ve tanıtılmasına katkıda bulunmak, yurt içinde ve yurt dışında, nerede olursa olsun, olağan ve olağanüstü zamanlarda, savaş, deprem, sel, yangın, ve sair nedenlerle yarımda muhtaç duruma düşen bütün insanlara gıda, giyim, temizlik maddesi, yakacak, kira, barınma, sağlık, eğitim, iş kurma, durum ve şartların gerektirdiği biçimde ve imkânlar ölçüsünde aynî ve nakdî her türlü maddî ve manevî yardımda bulunmak.

Derneğin amaç edindiği yardım ve hizmetler herkesin yararına açık olup, belli bir yöre veya kitle ile sınırlı değildir. Bu nedenle amaç edinilen yardım ve hizmetler yönünden renk, dil, ırk, mezhep, siyasî veya felsefî görüş, sınıf, cinsiyet, bölge, ülke ve benzeri hiçbir ayrım yapmaksızın herkesin yardımına koşar. Dernek hiçbir şekilde siyasetle uğraşmaz."

Dernek günümüzde Hasan Kıratlı, Mehmet Özdipi, Ramazan Çelimli, Mustafa Orhan, Selim Çorum tarafından faaliyetlerine devam etmektedir.

Kimse Yok mu Konya Şubesi, 2006 yılında kurulan genel merkezin 25 şubesinden birisidir. 1012 mağdura da yardım yapıldığı gibi bu yıl dört yüzü aşkın çocuğu sünnet ettirme hazırlıklarını sürdürmektedir.

Şube binası giderleri 22 kişiden oluşan işadamları grubu tarafından karşılanmaktadır.

15. KONYA SAKATLAR DERNEĞİ KONYA ŞUBESİ

Konya Sakatlar Derneği Konya Şubesi, 26.01.1981 tarihinde, Mehmet Karadayı, Cenanî Çalışan, Nafi Tunadan, Burhan Dağlı, Orhan Şenkayalar, Burhanettin İrez, Turgay Eracun, Turgut Güden tarafından kurulmuştur.

Derneğin amacı, "Sosyal hizmetler, eğitim, araştırma, kültür, çalışma hayatı, meslekî faaliyetler ve üyelerinin sosyal ihtiyaçlarının karşılanması" olarak açıklanmaktadır.

Günümüzde dernek, Ahmet Mıhçı başkanlığında, Sakıp Alkan, Ali Altunel, Ahmet Güneyk, Mehmet Karadayı, Yılmaz Kaya, ve Nurgül Nükte yönetiminde faaliyetlerini sürdürmektedir.

16. KARATAY HASAN DUDU AŞEVİ VE FAKİRLERE YARDIM DERNEĞİ

Dernek 08.01.1993 Tarihinde Mehmet Öztürk, Hasan Yüksel, Ahmet Atıcı, Recep Büyükcanoğlu, Rifat Doğar, Yusuf Perinçek, Ali Yaralıoğlu tarafından kurulmuştur.

Derneğin amacı tüzüğünde şöyle özetlenmektedir:

"Konya Karatay İlçesi Sadık Mahallesi Hasan Dudu Aşevi ve Fakirlere Yardım Derneği, yatakhane, dershane, tuvalet, çeşme, elektrik tesisatı, mutfak, bahçe, lojman, camiinin tanzimi, tamiri, boya ve badanalarının yapılması gerekirse binaya yeni ilâvelerin yapılması, fakir ailelere yemek verilmesi.

a) Derneğin pansiyon bölümünün işletilmesi gerekli personelin istihdamı, pansiyonda kalacak öğrencilerin iaşe, ibate ve ısınma gibi ihtiyaçlarının karşılanması, bunun için gerekli finansmanın pansiyonda kalacak öğrencilerin tahsili, maddi durumları elverişsiz olan öğrencilerden alınması gereken ücretlerin derneğe yapılacak yardım ve üye aidatlarından karşılanması, bu maksatla yardım toplanması, geceler düzenlenmesi, toplantıların yapılması çeşitli sosyal ve kültürel faaliyetlerde bulunulması, kursta okuyan öğrencilerin iyi yetişmelerini sağlamak için kursun bağlı bulunduğu müftülükle gerekli irtibatın kurulması, bu husus da kurs idaresine yardımcı olunması gerekirse kurs idaresince görevlendirilecek öğrencilere ücret ödenmesi.

b) Yoksulluğun azaltılması maksadıyla ihtiyaç sahiplerine destek sağlamak için gıda bankacılığı, mikro kredi, ve mikro finans faaliyetlerini yapar ve yürütür.

Dernek hâlen İlhan Ölmez, Abdurrahman Yeşilova, Halit Demirbaz, Hasan Gurgun, Latif Kaçar yönetiminde devam etmektedir.

17. TÜRK OCAKLARI DERNEĞİ KONYA ŞUBESİ

Türk Ocakları Genel Merkezi Türkiye'de, 1912 yılında, Konya Şubesi de Cumhuriyet'ten önce kurulmuştur. Konya Dernekler Müdürlüğü'nden aldığımız bilgiye göre Konya Şubesi son defa, 15.01.1987 tarihinde Orhan Karmış, Hacı Sulak, Mehmet Pembeci, Mustafa Karaduman, Ramazan Mirzaoğlu, Altan Yeniaydoğmuş ve M. Ali Uz tarafından kurulmuştur.

Bu son dönemde başkanlığa getirilen Prof. Dr. Orhan Karmış'ın Fransa'ya gitmesi üzerine, dernek başkanlığını bir süre de Av. M. Ali Uz yürütmüştür.

Dernek, milli kültürün, ahlâk ve fikir hayatının geliştirilmesi , milli birliğin kuvvetlendirilmesi, toplum yapısının sağlamlaştırılması ve Türklüğün yüceltilmesi amacıyla kurulmuştur.

Türk Ocağı Konya Şubesi hâlen Dr.Vedat Erden başkanlığında, Mustafa Acaroğlu, Murat Ateş, Ümit Gürbüz, Şenol Ersen, Yılmaz Koç, Ahmet Öztürk ve Melahat Şentürk yönetiminde faaliyetini sürdürmektedir.

Türk Ocakları ayrı bir çalışma konusu yapılacağından üzerinde fazlaca durulmamıştır.

18. TÜRK ANNELER DERNEĞİ KONYA ŞUBESİ

Dernek, Saime Yardımcı, Nimet Uzluk, Feriha Uğur, Nuriye Şatıroğlu, Makbule Aşcıgil, Rahime Erdem, Sara Işık, Nemika Özel, Hatice Yüzbaşıgil ve Aliye Sungur tarafından 21.03.1973 tarihinde kurulmuştur.

Derneğin en büyük amacı; anne olan kadının maddî ve manevî yönden kalkındırılması ve aydınlatılması, çocuğun topluma yararlı ve mutlu bir vatandaş olarak yetiştirilmesini sağlamaktır.

Dernek bugün hâlen Saime Yardımcı'nın başkanlığında, Fatma Sema Akbaş, Behram Akkaya, Yurdanur Alpay, Selma Bahçıvan, Hüsniye Günhan, Hale Gür, Asuman Hekimoğlu, Hülya İncekara, Ayten Kara, Naile Karataşlı, Nezahat Tülay Tırman ve Gül Turşucu, yönetiminde görevine devam etmektedir.

Derneğin bugüne kadar gerçekleştirdiği önemli faaliyetler:

1- Çocuk Yuvası'nın kurulması,

2- Yurt binası inşaatını tamamlanması,

3- Ağaçlandırma faaliyetlerine katılması

4- Kayılı Köyünde Anneneler Derneği'nin oluşturduğu ormana 8 yıldan beri ağaç dikilmesi,

5- 0-6 yaş Çocuk Yuvası oyun alanının kurulması,

6- Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi Kütüphanesi'nin kurulması,

7- Meram Halk Eğitimi'nin köylerde açtığı kurslara luzümlu araç gereç ve makinelerin temini,

8- Ayrıca her yıl da 150 öğrenciye burs vermektedir.

19. MÜSTAKİL SANAYİCİ VE İŞ ADAMLARI DERNEĞİ KONYA ŞUBESİ

Derneğin Konya Şubesi, 12.08.1993 tarihinde Hüseyin Üzülmez, Mustafa Güçlü, Tahir Büyükhelvacıgil tarafından kurulmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti ve kanunlar doğrultusunda Türkiye'nin ve Türk toplumunun planlı bir şekilde kalkınıp gelişmesini amaçlayan derneğin 215 üyesi bulunmaktadır. Hâlen başkanlığını Selçuk Öztürk yürütmekte olup, başkan yardımcıları; Salim Çokyürür, Lütfi Şimşek ve Ahmet Akman'dır.

Yönetim kurulu, pek çok dernekten farklı olarak on beş kişiden oluşmaktadır. Diğer üyeleri de şunlardır: Mehmet Fahri Beserek, Kazım Erdoğan, Fethullah Hamidi, Muzaffer Hançerli, Ümit Olgun, Mustafa Özdede, İbrahim Özen, Murat Özsandıkcı, Hasan Hüseyin Karapınar, Selim Somuncu ve Mustafa Veli Tekelioğlu.

Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği Konya Şubesi, Konya'da en faal derneklerden birisidir. Kuruluşundan beri her hafta düzenlediği konferanslarla dikkat çekmektedir.

20. REYYAN KAPISI GIDA BANKASI YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA DERNEĞİ

Dernek, 30.01.2006 tarihinde Mehmet Yazar, Kadir Dikici, İbrahim Yiğit, Şükrü Uyar, Osman Kalaycı, Halil İbrahim Şarlak ve Hüseyin Aybilek tarafından ihtiyaç sahibi fakir ve yoksullara özellikle yüksek tahsil öğrencilerine yardım amacıyla kurulmuştur.

İçinde bulunduğumuz dönemde 160 üniversite öğrencisinin yıl boyu gıda ve giyecek ihtiyacı karşılanmıştır. Konya dahilinde faaliyet göstermektedir.

Dernek günümüzde, Mehmet Yazar başkanlığında, Halil İbrahim Şarlak, İbrahim Yiğit, Kadir Dikici ve Osman Kalaycı yönetim kurulu ile faaliyetlerine devam etmektedir.

21. YETİM VE BAKIMSIZ ÇOCUKLARI KORUMA DERNEĞİ

Yetim ve Bakımsız Çocukları Koruma Derneği, 13.02 1964 tarihinde Hakim Ömer Onsun başkanlığında, Mustafa Derbentli, Osman Küçüksakallı, Mehmet Ermişler, Mehmet Şenkeleş, Emin Sümer ve Asım Ciddi tarafından kurulmuş.

Dernek, imkânlar nispetinde aileleri yanındaki yetim ve bakımsız çocuklara yardımda bulunmaktadır.

Dernek hâlen, Ahmet Ağır başkanlığında Asım Ciddi, Memiş Ediz, Mehmet Uluyurt ve Ali Yüksel Özalan yönetim kurulu ile faaliyetine devam etmektedir.

SONUÇ

"Konya'da Cumhuriyet Döneminde Yardım Kurumları Vakıflar ve Dernekler"i konu alan bu çalışmamızda önce, mevzuat hükümleri ile ilgili değişikliklere ve gelişmelere temas ettik. Çalışmamızı yaparken farklı alanlarda faaliyet gösteren yardım kurumu vakıf ve derneklerden örnekler sunmaya çalıştık.

Türkiye'de gelir dağılımındaki adaletsizlik ve toplumun büyük bir bölümünün açlık ve fakirlik sınırı içerisinde bulunması dikkate alındığında bunun tek çözüm yolunun yardım kurumları ile hâlledileceği açıkça ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmamızda edindiğimiz intiba odur ki, maalesef yeni mevzuatın getirdiği imkânlardan çok az dernek istifade etmektedir.

Ehil ellerde, güven sarsılmadan dernek ve vakıflar gibi yardım kurumları, büyük işlere ve projelere imza atılabilir, fakirlikle mücadelede önemli bir unsur olduğu ortaya konulabilir.

Son yıllarda vakıf ve dernek gibi yardım kurumlarında eskiye nispetle hanımlar fahri olarak büyük bir özveri içerisinde aktif görevler üstlenmeye başlamıştır. Bu husus son derece olumlu bir gelişme olarak dikkat çekmektedir.

Sonuç olarak Konya'da mevcut yardım kurumları vakıf ve derneklerdeki gelişmeler umut vericidir.

KAYNAKÇA

ARABACIOĞLU Mustafa "Cumhuriyet Döneminde Vakıfların Durumu ve Çözüm Yolları", Türkiye gazetesi, 20 Şubat 1996.

AVANAS Ahmet, Milli Mücadelede Kony , S.Ü. Atatürk Araştırma Merkezi yay. Ankara, 1998.

BALOĞLU Zekai, "Türkiye Üçüncü Sektör Raporu", TÜSEV yayınları, İstanbul 1994.

BİLMEN Ömer Nasuhi, Hukukı İslâmiye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu, İstanbul 1952.

ES Selçuk, Büyük Konya Ansiklopedisi notları.

Mehmet Muhlis- Ferid- Faik- Mümtaz Bahri, Ahmet İhsan ve Şürekası, 1339, Osmanlıca'dan aktaran UZ M. Ali, Aydınlar Ocağı yayını Konya, 1997

ÖNDER Mehmet, Atatürk Konya Gazetesi Selçuk Üniversitesi Konya Belediyesi İşbirliği ile Hazırlanan Büroşür, Konya 1991.

ÖZTUNA Yılmaz, "Osmanlı İmaretleri", Tercüman, 24 Ocak 1988.

PAKALIN Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, İstanbul 1946.

Uz M. Ali, Baha Veled'den Günümüze Konya Âlimleri ve Velîleri, 2. baskı, Şems Yayınları, Konya 2004.

Konya Valiliği İl Dernekler Müdürlüğü tarafından verilen 11.07.2008 tarih ve BO54VLK4420800-489 sayılı bilgi.

Resim 1: Alibeyhüyüğü İmam Hatip Lisesi

Resim 2: Büyük Selçuklu Vakfı Öğrenci Yurdu

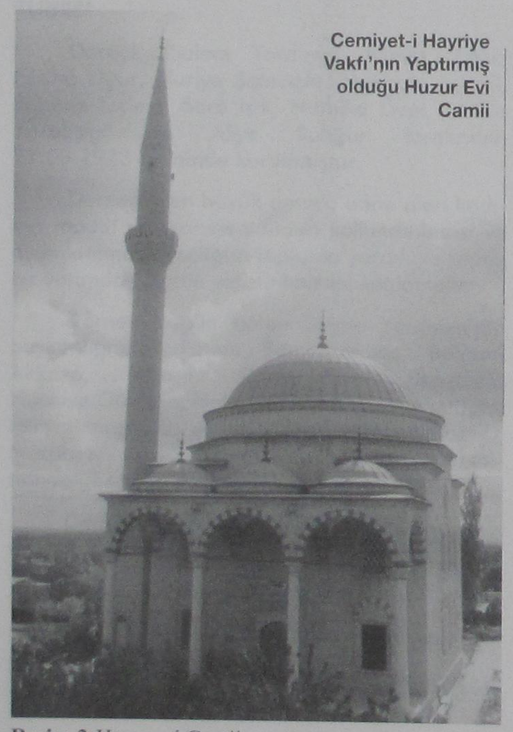

Cemiyet-i Hayriye Vakfı'nın Yaptırmış olduğu Huzur Evi Camii

Resim 3: Huzurevi Camii

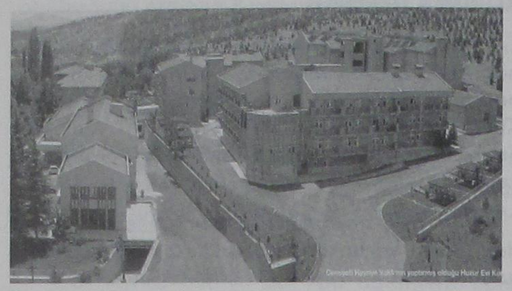

Resim 4: Huzurevi

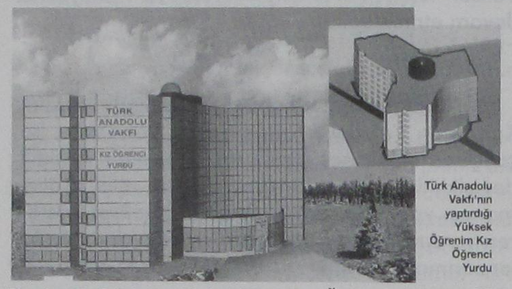

Türk Anadolu Vakfı'nın yaptırdığı Yüksek Öğrenim Kız Öğrenci Yurdu

Resim 5: Türk Anadolu Vakfı Kız Öğrenci Yurdu

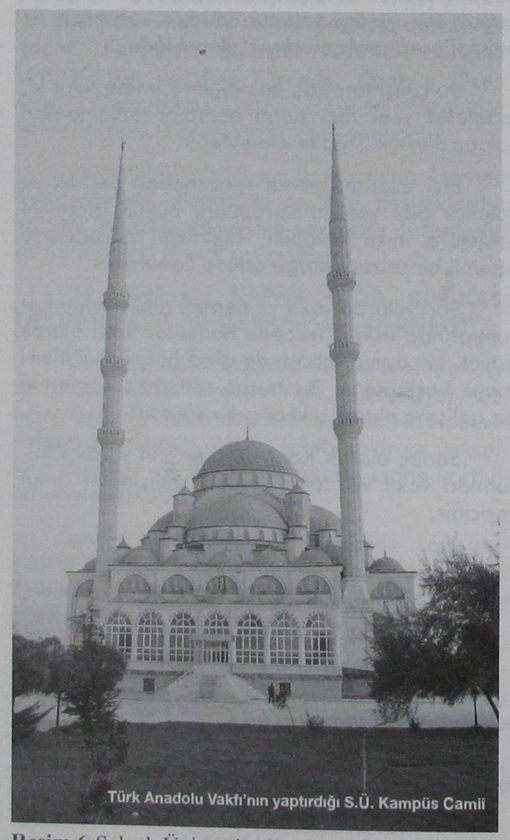

Türk Anadolu Vakfı'nın yaptırdığı S.Ü. Kampüs Camii

Resim 6: Selçuk Üniversitesi Kampüs Camii

Resim 7: Selçuk Üniversitesi Kampüs Camii

Konya İçme Suları Vakfı'nın Selçuk Üniversitesi Kampüsünde yaptırmış olduğu Tatlı Su Çeşmelerinin açılışı

Resim 8: Tatlı Su Çeşmesi

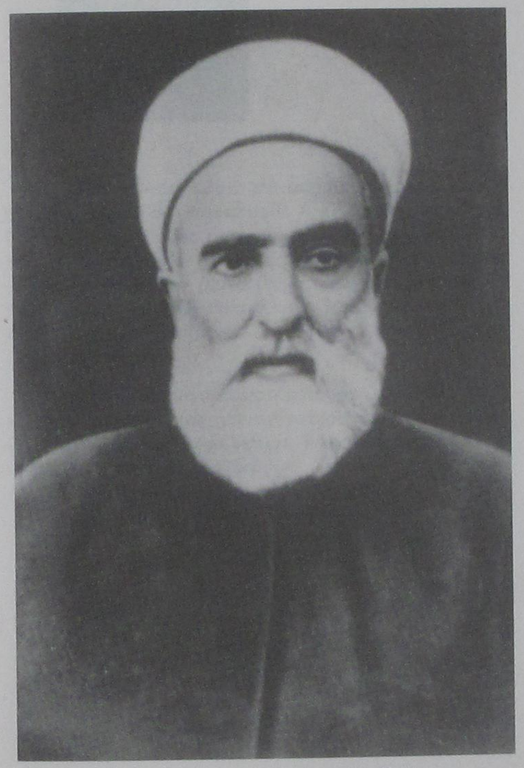

Konya Kızılay Derneği Şube Başkanlarından Gevrakizade Vehbi Efendi

Konya Kızılay Derneği Başkanlarından Yumni Varol

CUMHURİYET DÖNEMİ KONYA AYDINLARI

M.Ali UZ*

1935 yılında Konya'da doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini Konya'da tamamladı. 1967 yılında Ankara Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Yirmi beş yıl avukatlık, üç yıl da noterlik görevinde bulundu. Yirmi yılı aşkın bir süre, ilkokuldan üniversiteye kadar her kademede hocalık yaptı. Türk Ocakları Konya Şubesi, uzun yıllar da Konya Aydınlar Ocağı ve Konya Yeşilay Şubesi başkanlıklarında bulundu.

Hamle ve Konya Postası'nda günlük yazılar yazdı. Muhtelif gazete ve dergilerde yazıları neşredildi. Hâlen Merhaba gazetesi köşe yazarı, Merhaba Gazetesi eki Akademik Sayfalar editörüdür. Yirmi civarında eseri neşredildi. Uz, evli ve üç çocuk babasıdır.

* Avukat, Araştırmacı-Yazar

ÖZET

Toplumları ayakta tutan, yücelten ve onlara müreffeh bir gelecek hazırlayan, o toplumun aydınlarıdır. Aydın yetiştiremeyen toplumların geleceğe güvenle bakması mümkün değildir. Türk toplumu, tarihin her döneminde büyük aydınlar yetiştirmiştir.

Osmanlı'nın son dönemlerinden itibaren yetişen aydınlar, Cumhuriyet'le birlikte meyvelerini vermeye başlamış ve bunlar yeni dönemin gerçek mürşit ve mürebbileri olmuştur. Cumhuriyet döneminde bunların millî tarih ve millî kültür şuurunun yerleşmesinde ve yeni aydın nesillerin yetişmesinde büyük rolleri olmuştur. Bunlara minnet ve şükran borçlu olduğumuzun bilinmesi ve bunların birer örnek insan olarak asla unutulmamaları gerekir.

Biz bu çalışmamızda Cumhuriyet dönemi aydınlarını üç kuşak olarak ele aldık ve bu kuşaklardan örnek biyografiler vermeye gayret ettik.

Anahtar kelimler: Cumhuriyet, aydın, Konya aydınları, gerçek aydın-yarı aydın.

ABSTRACT

It is enlightened and intelectual people who exalt and keep societies alive and prepare an easy future for them. Turkish society has always raised great intelectuals.

From the late Ottoman period on, new raised intelectuals became the real guides of new Republic period. They played great role in establishing the consciousness of national history and culture and raising new enlighten generations. We are grateful and owe them our thanks. They are supposed to be taken as a models and never to be forgotten.

We consider Republic Period intelectuals as three generations in our study and try to give sample biographies from them.

Key Words: Republic, enlightered and intelectual people, the intellectuals of Konya, true intellectual, semi intellectual.

GİRİŞ

Esas konumuza girmeden önce kısaca aydın mefhumu üzerinde durmanın faydalı olacağını düşünüyorum.

Büyük Larous'da aydın, "Düşünsel (zihni) etkinliği ağır basan, düşünsel etkinliklere yönelmiş, bilgili, okumuş değerlendirme yetisi (istidadı) gelişmiş kimse, entelektüel, münevver" olarak tanımlanmaktadır. Mehmet Doğan'ın Büyük Türkçe Sözlüğü'nde ise aydın, "bilgili, kültürlü, münevver" şeklinde tarif edilmektedir. Bunlar gibi daha pek çok aydın tarifi verilebilir.

Yalnız günümüzde, has aydın-yapay aydın veya düzmece aydın, gerçek aydın-yarı aydın, (Atikçoğlu, 1995, 5) sözde aydın-özde aydın, zulmetli aydın (Akgündüz, 1993, 85) gibi çeşitli aydın tiplemelerinden herkesin üzerinde ittifak edeceği bir aydın tarifinin verilmesinin mümkün olmadığı anlaşılıyor. Her kesimin ve her ideolojinin ayrı bir aydın anlayışı ve tarifi vardır. Bu bakımdan entelektüel yani aydın, tariflere hapsedilemez. (Meriç, 1978, 391)

Bugün aydın, halka ve millete karşı aykırı düşen tip olarak anlaşılmaktadır. (Kabaklı, 1990, 11)

Aydın, Cumhuriyet döneminde "münevver" kelimesine karşılık olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu anlamda münevver, kendi aydınlandığı gibi, çevresini de aydınlatan insan demektir. Azerbaycan'da aydın yerine "ziyalı", İran'da " ruşenfikr" tabirleri kullanılmaktadır. Aydın fikirli demektir.

Pek çok yazar ve fikir adamı tariften ziyade aydının vasıfları üzerinde durur:

Aydın, zamanının irfanına sahip olacaktır. Dilini, edebiyatını, tarihini bilecek, dünyadaki belli başlı düşünce akımlarına yabancı olmayacaktır.

Peşin hükümlere iltifat etmeyecek olayları kendi kafasıyla değerlendirecektir.

Aydın, dürüst, uyanık ve cesur olacaktır. (Meriç, 1978, .390-391)

Aydın, her şeyden önce bilgili insandır ve nemelâzımcı değildir. Toplumun bütün meseleleriyle ilgilenir.

Aydın, idare-i maslahatçı değildir. Aydın, sosyal yardım hareketlerinde ön safta yer alan kendisine güvenilen ve özü-sözü doğru adamdır. (Koner, 1944, 1-2.)

Aydın, kendi branşı dışında, tarihte, edebiyatta, ilâhiyatta ve genel kültürde bilgi sahibidir. Gerçek aydınlar, genellikle çok yönlü insanlar arasından çıkar ve çeşitli konularda eser verir.

Aydın, analiz ve sentez kabiliyetine sahip, yol gösterici insandır. (Ural,1999, .16-17)

Bir zamanlar her üniversite mezununu aydın sayan düşünce artık çok gerilerde kalmıştır.

Bizim ileride kısa biyografilerini vereceğimiz Cumhuriyet dönemi Konya aydınları bütün bu vasıf ve özelliklerin çoğuna sahip insanlardır. Çeşitli mesleklere mensup bu insanların her biri meslekleri dışında toplum meseleleriyle de ilgilenmiş, tarih ve kültürlerine sahip çıkmış, bilgili, Doğu'yu ve Batı'yı tanıyan idealist insanlardır. Pek çoğunun ekip çalışması yaptığı görülür.

Günümüzde gerçek aydınların sessizliği karşısında ülkede bir yarı aydın potansiyeli hakim olmuş ve bu yüzden aydına karşı bir güvensizlik ortamı oluşmuştur. Bu konuda Atilla İlhan'ın şu sözleri son derece çarpıcıdır:

"Türk aydını tembel, Türk aydını kitap okumuyor, Türk aydını kitap okusa da doğru anlamıyor, anlasa da ülkesine uygulayamıyor, uygulamaya kalktığında da yanlış uyguluyor." (İlhan, 1999, 2)

Türk aydını çifte standartlı ve körü körüne Batı taklitçisi, menfaatperest insandır. (Akgündüz, 85-86)

"Tanzimat'tan bu yana Türk aydınının alın yazısı iki kelimede düğümleniyordu: Aldanmak ve aldatmak." (Meriç, 1978, 440)

Türkiye'nin en cahil insanları entellerdir. (Bayar, 2000, 8)

Bütün bunlardan anlaşılıyor ki, günümüzde aydına karşı bir güvensizlik oluşmuştur.

Bizim biyografilerini vereceğimiz aydınlar bu menfi sıfatlardan uzak, gerçek ve örnek insanlardır.

Yetiştikleri dönem özellikleri itibariyle bilhassa birinci ve ikinci kuşağa mensup aydınların hepsi Arapça, Farsça ve Fransızca yanında çok iyi Osmanlıca da bilmektedirler. Bu onların, araştırma yapmalarını kolaylaştırdığı gibi, eser vermelerini ve ana kaynaklara inmelerine de imkân sağlamıştır.

Bu grubun hemen hemen tamamına yakını, medrese tahsilinden sonra ayrıca, modern eğitim veren iki veya dört yıllık Dârülmuallimîn'den de diploma almışlardır. İçlerinde üniversite tahsili gören, yurt dışında okuyan, tetkik için Avrupa'ya gönderilen aydınlar da eksik değildir.

İlk nesil olarak nitelediğimiz, aydın kesimin Konya kültürü ve Konya tarihine çok büyük hizmetleri olmuştur. Osmanlı'nın son, Cumhuriyet'in ilk yıllarında tarih ve kültür tahribatı büyük boyutlardadır. Eğer o nesil olmasaydı, bugün elimizdeki pek çok bilgi ve belgeye sahip olmayacaktık. Onların çalışmaları sonraki nesillere kaynaklık etmiştir. Bu sebeple bu nesle çok şey borçluyuz. Meselâ ileride anlatılacağı şekilde Abdülkadir Erdoğan gibi bir aydın ve kültür adamı olmasaydı bugün Koyunoğlu Müze ve Kitaplığı gibi dünyanın en zengin özel müze ve kitaplığına sahip olamayacaktık.

Cumhuriyet dönemi Konya aydınlarının kısa biyografilerini "Birinci Nesil", "İkinci Nesil" ve "Üçüncü Nesil" aydınları olmak üzere üç ana başlık altında vermeye çalışacağım.

BİRİNCİ NESİL

CUMHURİYET DÖNEMİ KONYA AYDINLARI

Bunlar genellikle 18. yüzyılın son çeyreğine doğru dünyaya gelen ve tahsillerini Osmanlı döneminde tamamlayan, Balkan ve 1. Dünya Savaşları facialarını yaşayan ve Milli Mücadele dönemine destek veren ve esas hizmetleri, genç Cumhuriyet'in kuruluşunda ve devamında görülen aydınlardır.

Bu gruba dahil aydınların bir özelliği de bunların çok yönlü oluşlarıdır. Bunlar bir taraftan esas mesleklerini ifa ederken, şairlik, yazarlık, araştırmacılık ve zaman zaman eğitim işlerini de birlikte yürütmüşlerdir.

Bu grubu oluşturan aydınların dikkatimizi çeken önemli bir özelliği de, hemen hemen bunların hepsinin köklü, zengin ve kültürlü ailelere mensup olmalarıdır. Gerçekten aydın yetiştirmeye müsait ortam olmadan aydın yetiştirilemiyor veya çok zor yetişiyor. Biraz da o günün şartları bunu zaruri kılıyordu.

Bir sosyal bilimci, aydının toplumda önemi, aydının özellikleri, aydın yetiştirmenin zorluğu konusunda konferans veriyormuş. Bir genç el kaldırıp söz istemiş ve konuşmacıya aydın olması için kaç fakülte bitirmesi gerektiğini sormuş. Hatip üç parmağı ile işaret yapıp, "üüç" demiş ve eklemiş; "Birini deden, birini baban, birisini de sen bitireceksin" demiş. Böylece sosyal bilimci profesör, aydının yetişmesinde ortamın önemini ortaya koyuvermiş.

Hasan Rüştü Okumuşgil (1867-1936), Abdullah Atıf Tüzüner (1968-1956), Mehmet Arif (Topçuzade) Bey (1870-1942), Veli Sabri Uyar (1874-1954), Faik Soyman (1875-1960), Abdülkadir Erdoğan (1877-1944), M. Zeki Dalboy (1880-1935), M. Ferit Uğur (1880-1942), M. Rüştü Büngül (1882-1951), İbrahim Aczi Kendi (1883-1965), M. Muhlis Koner (1886-1958), M. Bahri Koru (1888-1963), Kazım Köroğlu (1889-1972), Naci Fikret Baştak (1891-1948), İsmail Zühtü (1892-1928), Namdar Rahmi Karatay (1896- ?), Muzaffer Hamit (1896-1934), Edip Raşit Usman (1897-1977), İbrahim Hakkı Konyalı (1896-1984), İzzet Rasih Koyunoğlu (1900-1974), Memduh Yavuz Süslü (1901-1962), Av. Mehmet Tahir Mıhçı (1902-1964) vb. birinci nesil Cumhuriyet aydınlarını oluşturur.

Bu aydın insanlar sayesinde İkinci Meşrutiyet'in ilânından itibaren Konya'da bir uyanış dönemi başlar. Sadece 1908-1922 yılları arasında Konya'da onun üzerinde gazete çıkarılır. Bu gazetelerin sahipleri, yöneticileri, yazarları genellikle hep Konyalıdır. Öğüt gazetesi Milli Mücadele döneminde, Milli Mücadele'ye büyük destek verir. Gazeteler içinde en uzun soluklusu Babalık'tır.

Bu neslin önemli bir özelliği de aralarındaki çok az yaş farkına rağmen, bunların arasında talebe- öğretmen münasebeti bulunması, kendilerinden sonraki nesli yetiştirmeleri konusunda her biri âdeta birer ekol vazifesi görmüş olmalarıdır.

Esefle kaydetmek gerekir ki, bu grup aydınlar içerisinde Naci Fikret ve Namdar Rahmi gibi, okuma, yazma ve araştırma ihtirası içerisinde bulunan, âteşin zekâya sahip bir ekip, lise çağlarından itibaren bazı hocalarının ve Abdullah Cevdet'in tesiri altında materyalist görüş içerisine sürüklenmiş ve bu saplantı içerisinde bunların daha faydalı olmalarının önü kapanmıştır.

Konyalı olmamakla beraber, Konya kültürüne, ilmine, irfanına, eğitimine ve basın hayatına büyük hizmetleri geçen Gaffar Totaysalgır (1882-1950), Yusuf Mazhar Babalık (1886-1930), Mesut Koman (1900-1979), Abdülbaki Gölpınarlı (1900-1982), Saadettin Nüzhet (1901-1946), M. Zeki Oral (1901-1962), M. Necati Elgin (1907-1977) vb. zevatı da Konya kültürüne, ilim ve irfanına hizmet eden bu aydın gruba dahil etmek gerekir.

Bu arada önemli bir husus üzerinde durmadan geçemeyeceğim. Dinî hayat da, kültür hayatımızın önemli bir bölümünü teşkil eder. Toplumun kalkınması, yücelmesi, insanların geleceğe güvenle bakabilmesi, aydın din adamları ile mümkündür.

Konya, Mevlâna Celâleddin Rûmî ve Sadreddin Konevî'den günümüze pek çok, dünya çapında ilim, fikir ve din adamı yetiştiren bir başkenttir. Konya, her dönemde olduğu gibi incelediğimiz aynı dönem içerisinde de çok değerli ve aydın din adamları yetiştirmiştir. Bu sebeple Konya'da dinî hayatımızın önemli dinamiklerinden olan, Şeriye Vekili Hadimli Mehmet Vehbi Çelik (1862-1949), Gilisralızade Hacı Tahir Efendi (1862-1954), Abdullah Ulubay (1878-1959, Fahri (Kulu) Efendi (1880-1950), Hacı İsa Ruhi Bolay (1880-1954), Bozkırlı Abdullah Tanrıkulu (1882-1943), Hacıveyizade Mustafa Kurucu Hoca Efendi (1887-160), Musa Kazım Onar (1881-1830), Eyüp Sabri Hayırlıoğlu (1896-1960), M. Hakkı Özçimi (1901-1973), gibi aydın din adamlarımızı da bu grup içerisinde saymanın bir kadir-kıymet bilirlilik olacağı muhakkaktır.

Bir makale boyutunda bu dönem aydınlarımızın tamamının hayat hikayelerini vermenin

mümkün olmaması dolayısıyla doğum tarihlerine göre, bu döneme ait bazı örnek aydın biyografileri üzerinde durmaya çalışacağız.

M. BAHAEDDİN VELED ÇELEBİ (İZBUDAK)

(1857-1953)

I. HAYATI

Veled Çelebi, 1869 yılında Konya'nın Durakfakih Mahallesi'nde dünyaya geldi. Babası Necip Çelebi'dir. İlkokul ve rüştiyeden sonra, Dergâh'a yakın Sultan Veled Medresesi'ne devam eti. Medresede okurken Abdülgaffar Efendiden özel dersler alarak Farsça öğrendi. Sonra Medine' de Şeyh Kattani'den Arapça, tefsir ve hadis okudu.

Veled Çelebi, bir taraftan Buharalı Kasım Efendiden Farsça okumaya devam ederken bir taraftan da 16 yaşlarından itibaren Vilâyet Mektûbî Kalemi'ne ve Mesnevî-i Şerif derslerine devam etti.(İzbdak. 1946,10)

Mükemmel şekilde Arapça, Farsça bilen Veled Çelebi 1886 yılında Vilâyet Gazetesi başmuharrirliğine getirildi.

1889 yılında İstanbul'a gitti. Bahariye Mevlevîhanesi'nin misafirhanesine yerleşti. Veled Çelebi burada kendisini yetiştirmeye devam etti. O dönemde evlendi. 1895 yılı baharında Hazine-i Fünûn gazetesinde pek çok şiiri ve çeşitli dergi ve gazetelerde makaleleri neşredildi. (Korucuoğlu, 1994, 13.)

1910 yılında Abdülhalim Çelebi'nin azledilmesi üzerine, Sultan Reşat tarafından Postnişînlik makamına getirildi ve bu görevde dokuz yıl kaldı. Bu dönemde eserler yazdı. Mesnevî-i Şerif ve Minhacı Şerif okuttu, Karatay Medresesi'nde öğrencilerine Farsça dersler verdi.

Harb-i Umûmî'nin başlarında Mücahidîn-i Mevleviyye alayını kurarak Şam'da 4. Ordu'ya katıldı, Halep, Şam, Beyrut, Trablus ve Cebelilübnan'da üç yıl kaldı.

Milli Mücadele döneminde Ankara'ya geçti. Vefatına kadar TDK'da çalıştı. 1924-1943 yılları arasında Kastamonu ve Yozgat milletvekilliklerinde bulundu. (Korucuoğlu, 1994, 57.)

Türk büyükleri arasında adı geçen ve şiirlerinde "Bahaî" mahlasını kullanan Veled Çelebi, 4 Mayıs 1953 tarihinde Ankara da vefat etti.

II. KİTAPLARI

1. Türk Lügati.
2. Uğuz Ata Orhun Âbideleri.
3. Türk Diline Methal, İstanbul 1339/1923.
4. Letaif-i Nasreddin Hoca, İstanbul 1325.
5. El-İdrâk Hâşiyesi, İstanbul 1926.
6. Lisan-ı Farisi, İstanbul 1325-1327.
7. Atalar Sözü.
8. Mesnevî, İstanbul 1990-1991 yeniden.

MEHMET ÂRİF BEY

(TOPÇUZADE)

(1871-1942)

I. HAYATI

Ender yetişen dehalarımızdan birisi olan Mehmet Ârif Bey, 1871 yılında Konya'da Şems Mahallesi'nde dünyaya geldi. Köklü bir aileye mensup olup, babası Topçuzade İsmail Hakkı Efendidir.

Uzun Hafız Mehmet Efendiden ilk tahsilini ve hıfzını tamamladıktan sonra, rüştiye mektebine devam ederek diploma aldı. Hüsn-i hat hocası da Başaralızade İbrahim Hakkı Efendidir. Sülüs, ta'lik ve nesih yazılarda ihtisas sahibidir. 1889 yılında tamir edilen Alâeddin Camii'nin duvarlarındaki yazılar Mehmet Arif Beye aittir.

Bir arkadaşı ile birlikte tahsilini tamamlamak için İstanbul'a giden Mehmet Arif Bey, Fatih Medresesi Müderrisi Arif Efendinin, onun vefatından sonra da Dağıstanlı Halis Efendinin derslerine devam ederek ondan icazet aldı. Ayrıca Dârülfünun İlâhiyat Şubesi'nden de pek iyi derece ile mezun oldu.

Arapça, Farsça, İngilizce, Fransızca ve Rumca dillerini bilen Arif Bey, okuduğunu bir defada ezberleyebilecek bir hafızaya maliktir. Arapça ve Farsça'yı bir Arap ve İranlı gibi fesahat ve belâgatla yazar ve konuşur.

Girdiği bütün imtihanları birincilikle kazanan Arif Bey, ders-i âmlık payesine ulaştıktan sonra saraya müderris olur. İstanbul'da muhtelif mekteplerde Arapça ve Farsça hocalığı yapar. Çeşitli dergi ve gazetelerde makale ve şiirleri neşredilir. Kısa sürede ünü bütün İstanbul'a yayılır. Bu sıralarda Evkaf Nezareti Yayın Müdürlüğü'ne getirilir. Cemiyet-i İslâmi'ye Başkanlığı'na seçilir. Nişantaşı, Galata, Adana ve Konya Sultanilerinde Arapça, Farsça ve Türkçe muallimlikleri yaparak binlerce talebe yetiştirir. (Köroğlu 1989, 116.)

Cemiyet-i İslâmi'ye Başkanı iken, bir toplantıda Rumca konuşan Rum Patriği'ne kendi dilinden cevap vermek üzere toplantıyı bir hafta tehir eder. Bu süre zarfında Rumca'yı ve Rum Kamusu'nu ezberleyerek ikinci toplantıda patriğe Rumca cevap verir.

İstanbul'un işgalinden sonra Konya'ya dönen Ârif Bey, Ankara hükümetinin onu başkente davet etmesi üzerine , Ankara'ya gider. Şer'iye

Vekâleti Yayın ve Bilimsel Araştırmalar Müdürü olur. Daha sonra Diyanet İşleri Müşavere Kurulu Azalığı'na getirilir. O zamanlar teşkil edilen Tefsir komisyonunda çalışır. Bu görevinden ayrılarak Dârüşşafaka Lisesi'ndeki eski görevine döner. Ders-i âm olarak vaazlar verir, hususi surette talebeler yetiştirir.

Hayatı boyunca hiç evlenmeyen M. Ârif Bey, bütün ömrünü ilme vermiştir. Vefatından önce Konya'ya gelmiş, Şerafeddin Camii ile Kapı Camii'nde âlimane ve ârifane vaaz u nasihatlerde bulunmuş, bundan Konya halkı büyük çapta müstefit olmuştur. Özel surette dersler de vermiştir.

Vakarına düşkün bir insan olan M. Ârif Bey, olur olmaz yerde oturmaz ve herkesle senli benli olmazmış. (Uğur, 1942, 62)

Mehmet Arif Bey, derin bilgisi, deha derecesindeki zekası, İslâmî ilimlere ve tasavvufa vukufiyeti ile herkesi kendisine hayran bırakmış, örnek kişiliği ile dikkat çekmiştir.

1 Şubat 1942 tarihinde bir Pazar günü Hakk'ın rahmetine kavuşan Mehmet Ârif Bey, ertesi günü Musalla Kabristanı'nda toprağa verilmiştir. M. Ârif Bey, Hadimli Mehmet Vehbi (Çelik) Hocanın da kayın biraderidir.

II. ESERLERİ

Önceleri tasavvufa karşı olan merhum, tasavvufa sülük ettikten sonra Muhyiddin Arabî'nin tasavvufa ait üç eseri ile Abdülkerim Cili'nin "İnsan-ı Kâmil" isimli eserinin "Ruh" bahsini tercüme etmiştir. (Uz, 2004, 397)

VELİ SABRİ UYAR

(1874-1954)

I.HAYATI

Veli Sabri Uyar, 1874 yılında Konya'da doğdu. Babası Sofuzade Veli Efendi, annesi Emine Hanımdır. İlk tahsilini ve hafızlığını tamamladıktan sonra medreseye devam etti. Nevşehirli Hüseyin Avni Efendi Beyden Arapça ve Farsça okudu. Hüseyin Avni Beyin o tarihlerde Konya'da yeni açılan Konya Dârü'l-Muallimîn'ine müdür tayin edilmesi üzerine bu okula giderek mezun oldu.

Dârü'l-Muallimîn'den mezun olduktan sonra Veli Sabri Uyar hocanın ilk görev yeri Hacı Fettah İlkokulu öğretmenliğidir. İki yıl burada görev yaptıktan sonra kendi isteği üzerine Ilgın Merkez Nahiyelerinden Bulcuk Köyü Öğretmenliğine tayin edilir. Orada hem öğretmenliği, hem de imamlığı birlikte yürütür. Böylece halkın teveccühünü kazanır.

Yaralı sekiz Kuva-yı Milliye mensubunu köylülerin elinden alarak tedavilerini yaptırır. İsyan bastırıldıktan sonra görevi Ilgın Merkez İlkokulu'na yapılır.

1923 yılında tekrar Konya'ya döner. Bu sefer görev yeri Alemdar Mustafa Paşa İlkokulu'dur. Daha sonra bu okulun başöğretmenliğine getirilir. Konya'da son görev yeri Sarıyakup İlkokulu'dur. 1928 yılında emekli olur.

Boş durmaktan hoşlanmayan Veli Sabri Uyar, pek çok camide imam-hatiplik yaparken, bir taraftan da araştırmalarda bulunur. Mevlâna Müzesi Kitaplığı, Yusufağa Kitaplığı ile Konya Halkevi Kitaplığı tasnif ve tertip çalışmalarına yardımcı olur. Daha sonra Hz. Mevlâna'ya olan muhabbetinden dolayı az bir ücretle Müze temizlik işlerinde çalışır. (Özönder, 2000, 2)

Yukarıda da izah ettiğimiz gibi Veli Sabri Uyar, çalışmaları ile yeni bir çığır açmış, pek çok araştırmacı ya onun çalışmalarından istifade etmiş veya onun açtığı çığırda ilerleyerek Konya kültürüne ve tarihine büyük hizmetlerde bulunmuşlardır.

20 Ocak 1954 tarihinde vefat eden Veli Sabri Uyar, Üçler kabristanı'nda metfundur.

II. ÇALIŞMALARI

Onun en büyük çalışması, "Konya Bilginleri" (Uyar, 1948-1950) ile Konya hattatlarından bahseden "Hattatlar Armağanı" (Uyar, 1947-1949)dır. Bunları Konya Halkevi dergisinde neşreder. Derginin kapanması üzerine Hattatlar Armağanı'nın neşri yarım kalır.

Yayımlanamayan Osmanlıca defterlerin bazıları Koyunoğlu Müzesi'ndedir. Onun kayıt altına aldığı diğer bazı konular, "Konya Medreseleri", "Konya Valileri", "Konya Mescit ve Zaviyeleri", "Kervansaraylar", "Akşehir Mesirelikleri" ve "Atasözleri" ile ilgilidir. Bu defterlerin bazılarını Mahmut Sural Bey, Konya'nın Sesi gazetesinde 11.4.1978-12.12.1978 tarihleri arasında 199 dizi yazı olarak neşretti. Bu yayının tamamına yakın büyük bir bölümü arşivimizde mevcuttur.

Gölpınarlı Veli Sabri Uyar Hocanın vefat ettiğini duyunca göz yaşları ve büyük bir üzüntü içinde, " Eyvah Konya'nın fihristi yandı" demiştir. (Uz, 2003, 9)

FAİK SOYMAN

(1875-1960)

I. HAYATI

1292/1875 yılında Konya'da doğdu. Babası Sipahi Kumandanı Alibeyzade H. Mehmet Esat Efendi (Öl. 1330/1914) büyük dedesi ise Alay Beyi Mustafa Efendidir. Asıl adı Ahmet'tir. Mahlas olarak "Faik Orhon" adını kullandı.

Faik Soyman, ilk öğrenimini mahalle mektebinde tamamladıktan sonra, bir süre medrese-

ye devam etti. Rüştiye tahsilini müteakip Konya Dârülmuallimîni'nden 11 Nisan 1889 yılında mezun oldu. Aynı yıl bu okulun içinde açılan Konya İdadisi'nin 4. sınıfına girdi. 1893 yılında ağabeyi Hazım Efendi ile buradan ikincilikle mezun oldu. Okulun birincisi de ağabeyi Hazım Efendidir.(Köroğlu, 1989, 16)

Faik Soyman ayrıca zamanın bilginlerinden Arapça, Farsça, sarf, nahiv, fıkıh ve mantık dersleri aldı. Fransızca öğrendi.

Memuriyet hayatına idadî kâtipliği ile başladı. Maarif Müdürlüğü Baş Katipliği, İlk Öğretim Müfettişliği ile o zamanlar Konya'da bulunan Rum ve Ermeni mekteplerinde Türkçe muallimliği yaptı. Konya Dârülmuallimât (Kız Öğretmen Okulu) da tarih, coğrafya, Fransızca, kitabet ve 1922-1924 yılları arasında müdürlük görevinde bulundu. Konya Askeri Rüştiyesi'nde ve Konya Erkek Lisesi'nde tarih öğretmenliği yaptı. Özel Dârü'l -İrfan Mektebi Müdürlüğü'nde bulundu. Beş yıl Halkevi Başkanlığı yaptı ve Halkevi'nin çıkardığı Konya mecmuasının 13-29 sayıları arasında imtiyaz sahipliğini üstlendi.

Cumhuriyet döneminde, Çumra Meclis Umumi Azalığı, Kadınhanı Meclis Umumi Azalığı görevlerinde bulundu. 1935 yılında Vilâyet İdare Heyeti Azalığına seçildi. Halkevi Başkanlığı'ndan istifası üzerine yerine Av. Tahir Mıhçı getirildi.(Önder,1949, 26)

Yakın dostları ile kültür ve kitap çalışmalarında bulundu. 20 Mart 1960 yılında tutulduğu hastalıktan kurtulamayarak vefat etti. Üçler Kabristanı'nda metfundur

Kitapları onun vefatından sonra, yakınları tarafından, doğduğu Sırçalı Medrese Mahallesi'nde kurmuş oldukları Çocuk Kütüphanesi ile Yusuf Ağa Yazma Eserler Kütüphanesi'ne bağışlandı. (Uz, 2003, 14.)

II. KİTAPLARI

a. Basılanlar

1. Konya Rehberi, (M.Ferit- M. Bahri ile birlikte), İstanbul 1339(1923).

2. Muallim Ayaşlı Şakir, Hayatı ve Şiirleri, (M. Muhlis ile birlikte), Konya 1933.

3. Konya Eski Eserler Kılavuzu (İbrahim Tonguç ile birlikte) Konya 1944.

b. Basılmayanlar

1. Konya İli Tarihi.

2. Muhtasar Cihan Tarihi.

3. Muhtasar Cihan Tarihi Edebiyatı.

ABDÜLKADİR ERDOĞAN

(1877-1944)

I. HAYATI

1877 yılında Konya'da doğdu. Babası Konya'nın köklü ailelerinden Hamdizade Ali Efendidir. İlk tahsilini mahalle mektebinde tamamladıktan sonra medrese tahsilini Sivaslı Ali Kemalî Efendiden aldı. Ayrıca rüştiye ve dârülmualimîni de birincilikle bitirdi.

Tahsilini tamamladıktan sonra öğretmenlik mesleğine intisap etti. Burdur ve Konya idadi ve liselerinde öğretmenlik yaptı. 1909'da Konya İdadisi'nde hocalığa başladı. 1913'de Konya Sultanisi'nde Farsça hocalığı, 1915'de açılan Medrese-i İlmiye'de de İslâm Tarihi müderrisliğinde bulundu. Konya Dârülhilâfe Medresesi'nde Farsça ve İslâm Tarihi, Kız Muallim Mektebi'nde din ve edebiyat derslerine girdi. (Köroğlu,1989, 102)

Bir ara siyasete atılan Abdülkadir Erdoğan, Konya İl Genel Meclisi ve Vilâyet Encümen Üyeliklerinde bulundu. Siyasi rakîplerinin tuzağıyla Bekirağa Bölüğü'nde Abdülhalik Renda ile birlikte aynı odada hapis yattı. Daha sonra Konya'dan mebus adayı olduysa da kaybetti.

Politikadan ayrıldıktan sonra kendisini tamamen ilmî araştırmalara verdi ve pek çok araştırmada bulunarak memleket kültür ve irfanına faydalı hizmetlerde bulundu. Konya tarihine, kültürüne ve folkloruna ışık tutan müstesna yazarların başında yer aldı.

1930'lu yılların başında Konya'dan ayrılarak İstanbul'a yerleşti. 1932 yılında Süleymaniye Külliyesi İmareti'nde kurulan Türk İslâm Eserleri Müzesi'ne İbnülemin Mahmut Beyin yardımcılığına tayin edildi. 1935 yılında İbnülemin Mahmut Beyin emekliye ayrılmasından sonra müdür vekilliğine, 1937'de de müdürlüğüne getirildi. 1943 yılında yaş haddinden emekliye ayrıldı. 1 Aralık 1944 tarihinde de vefat etti. Kabri Edirnekapı Şehitliği'ndedir.

Konya Muallimler Birliği ve Türk Ocağı'nın kurucu ve faal üyelerindendir. Yetişmesinde gençlik yıllarında Konya'da sürgünde bulunan Ebüzziya Tevfik Beyin evinde yapılan toplantıların büyük rolü olduğu söylenir. Soyadı Kanunu çıkıncaya kadar bütün makale ve araştırmalarında dedesinin adı olan "Hamdizade" imzasını kullandığı görülür. Kanun çıktıktan sonra da bazı yazılarında kullandığı "Erdoğan" soyadını aldı.

Onun basılan iki kitabı dışında, Konya'da münteşir Türk Sözü, Babalık, İstanbul'da neşredilen Zaman gazetesinde yüzlerce makale ve araştırması yayımlanmıştır. Ayrıca Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası, Vakıflar, Türk Tarihi, Etnografya, Konya'da Halkevi tarafından çıkarılan

Konya mecmuasında dizi yazıları yayımlandı. Dizi yazılarının çoğu kitaplaştırılacak mahiyette ciddi araştırmalardır.

Onun müze müdürlüğü sırasında müzede bulunan dokuz Kur'an tercümesi ile ilgili "Kur'an Tercemelerinin Dil Bakımından Değeri" başlıklı makalesi de ilim âleminde takdirle karşılanan makalelerinden biridir. (Eyice, 1995, 288)

Konya'da pek çok öğrenci yetiştiren Abdülkadir Erdoğan'ın, A. Rasih İzzet Koyunoğlu üzerinde, tarihi eserlerin ve yazma kitapların toplanmasında ve müzenin kurulmasında teşviklerinin büyük rolü olmuştur. Bugün özel müze olarak dünyada bir eşi daha bulunmayan Koyunoğlu Müzesi'ni ona borçluyuz diyebiliriz.

Öğrencilik yıllarımda mahalle komşumuz olan Koyunoğlu ile yapmış olduğum bir röportajda, müzenin kurulmasında Türk Ocaklarının ve özellikle Abdülkadir Erdoğan'ın büyük rolü olduğunu vurgulamışlardı. (Uz, 2003, 18)

II. KİTAPLARI

1. Türk İslâm Eserleri Kataloğu, İstanbul, 1939.

2. Fatih Devrinde İstanbul'da Bir Türk Mütefekkiri, Şeyh Vefa Hayatı ve Eserleri, İstanbul 1941.

M. FERİT UGUR

(1880-1942)

I. HAYATI

1880 yılında Konya'da doğan M. Ferit Uğur, Konyalı İbrahim Efendi adında bir zatın oğludur. Annesi Hanife Hanımdır. Dârü'l Muallimîn'i başarı ile tamamladıktan sonra, Konya İdâdîsi'nin ikinci sınıfına imtihanla girdi ve burayı da pekiyi derece ile bitirdi. Gayesi Darü'l-Muallimîn'in yüksek kısmını bitirmekti. O zaman bu okula giriş şartları oldukça ağırdır. Diğer dersler yanında Arapça ve Farsça'yı çok iyi bilmesi, Arap ve Fars edebiyatına vâkıf olması gerekir. Mehmet Ferit bu okulun imtihanını kazandığı gibi, üç yıllık bu okulu da 1901 yılında pekiyi derece ile bitirdi.

Mehmet Ferit öğrencilik hayatında olduğu gibi, öğretmenlik ve idarecilik hayatında da başarılıdır. Son derecede zeki bir insandır. Zamanında ayaklı kütüphane olarak şöhret bulur.

İlk görev yeri Konya îdâdîsi'dir. Bu okuldaki öğretmenlerin çoğu Mehmet Ferit'in eski hocalarıdır. Artık eski hocaları onun mesai arkadaşlarıdır. Kendisi de öğretmenleri de bu durumdan son derece memnundur. O, Konya İdâdisi'nde Türkçe ve coğrafya dersleri başta olmak üzere kitabet, hendese, kozmografya, hesap muallimlikleri ile birlikte Muavin-i Sâlislik sonra da Muavin-i Sânilik vazifelerinde bulundu. Hemen hemen onun okutamayacağı ders yok gibidir. Konya Kız ve mülga Erkek Öğretmen Okulları ile Orta Okulda pek çok talebe yetiştirir.

Naci Fikret, öğrencisi olarak onunla ilgili intibalarını şöyle anlatır:

"Kıyafetçe, etvâr ve harekâtça, her hususta son derece muntazam bir zat! Hiç bir hareketinde bir aksaklık yok..."

Eğitimdeki başarısından dolayı 1908 yılında Niğde İdâdîsi Müdürlüğüne, 1914 de Elâzığ Müfettişliğine, bir süre sonra da Milli Eğitim Müdürlüğüne tayin edilir. 1923 yılında Milli Eğitim Müdürü olarak Konya'ya gelir. Halk Evleri'nin ilk kuruluşunda Konya Halk Evi Başkanı olarak çalışır. Ayrıca Hilâl-i Ahmer (Kızılay) de de görev yapar.

M. Ferit, Konya Maarif Müdürü olarak tayin edildiğinde Konya Belediye Reisi eski bir talebesidir. Belediye Reisi M. Muhlis Koner, hocasının bu tayinine sevinerek şöyle der: "...Eski muhterem hocam bu defa en samimi arkadaşım olmuştur."

Mehmet Ferit, Konya Milli Eğitim Müdürü olarak görev yaptığı sürece fikir ve hareketleriyle millî mücadeleye ve Kuvay-ı Milliye'ye büyük destek verir. Müdafaa-i Hukuk saflarında yer alır. Hayatı okumak ve okutmakla geçen M. Ferit'in bir araştırmacı olarak Konya kültür ve tarihine de büyük hizmeti geçer. Pek çok eser yanında zamanının dergi ve gazetelerinde de yüzlerce makalesi neşredilir.

1924 yılında emekliye ayrılırsa da, vefatına kadar öğretmen olarak çalışmaya devam eder. 6 Mart 1942 tarihinde Konya'da vefat eden M. Ferit Uğur Musalla Kabristanında metfundur. Şems Mahallesinde evinin bulunduğu sokak onun adını taşır. Vefatı üzerine Konya şairlerinden Nurettin Rüştü şu tarihi düşer:

Ferit Bey asrının bir tek gülü idi

Bu halkın müstefâdi, müstefidiydi

Severdi ilmi ve ahlâkıyla herkesi

Bütün bir Konya'nın tac-ı seriydi.

Vefatını takip eden günlerde Konya dergisinde ve mahallî basında onunla ilgili olarak pek çok yazı çıkmıştır. Halkevi'nin 1942 yılı 41. Konya özel sayısı bu tür yazılarla doludur.

Memduh Yavuz Süslü, " Eski Konya Maarif Müdürü Üstat Bay Ferit Uğur'u da Kaybettik " başlıklı yazısında: " Temiz giyinir, temiz söyler. Her şeyi bilirdi. Çok nezih şahsiyetine karşı hepimizde derin bir bağlılık vardı" der.

Yukarıda da genişçe ifade edildiği şekilde Ferit Uğur'un, bilhassa Konya'nın eğitim hayatında etkileri çok büyük olmuştur.

II. KİTAPLARI.

1. Konya ve Rehberi, (Bu eser M. Muhlis (Koner), Faik ve M. Bahri (Koru) ile birlikte kaleme alınmış ve İ339 R. 1923 M. yılında Konya Belediyesi tarafından Cumhuriyet'in ilânı sırasında bastırılmıştır.)

2. Konya Vilâyeti Halkiyat ve Harsiyati, (Bu eser de Saadettin Nüzhet ile birlikte kaleme alınmıştır. Bu kitap da yine Konya Belediyesi tarafından bastırılmıştır.)

3. Sahip Ata ve Oğullarının. Hayat ve Eserleri: İstanbul1934 150+82 sahifeden ibaret olup, Halkevi neşriyatı arasında çıkmıştır.

4. Celâleddin Karatay: Konya, 1945, (M. Koman'la birlikte).Eser vefatından sonra basılmıştır.

5. Şikârı Tarih. Konya Mecmuası'nda tefrika edilmiştir.

MEHMET MUHLİS KONER

(1886-1957)

I. HAYATI

17 Mayıs 1886 tarihinde Konya'da doğdu. Babası Rüştü Efendi, annesi Emine Şerife Hanımdır. Anne tarafından Hazret-i Mevlâna soyuna mensuptur.

İlkokulu ve rüştiyeyi bitirdikten, sonra, özel hocalardan ders aldı. îdâdî tahsilini müteakip bazı memuriyetlerde bulundu. Konya Hukuk Mektebine kayıt olduysa da bitiremeden son sınıftan ayrılmak mecburiyetinde kaldı. Kendi kendine Fransızca'sını ilerletti. Daha sonra, çok sevdiği öğretmenlik mesleğine intisap etti; uzun yıllar Konya Lisesi'nde ve muhtelif okullarda Fransızca, psikoloji, sosyoloji, mantık, felsefe ve edebiyat dersleri okuttu

M. Muhlis; bir taraftan da o zamanlar Konya'da neşredilmekte olan başta Babalık olmak üzere muhtelif gazete ve dergilerde çeşitli konularda yazılar yazdı. Ölünceye kadar da elinden kalemini bırakmadı. Yazı ve çalışmalarıyla devrin valisi Muammer Bey' in dikkâtini çekti ve genç yaşlarda Konya Belediye Reisliği'ne getirildi. Millî. Mücadele yıllarında bu görevi devam etti.

Delibaş Olayı'nda belediye başkanı idi. Delibaş ve avenesi bile onu görevinde bıraktı. Fakat o, isyancılara karşı oldukça cesur davrandı. Onların gönderdikleri yazıları kayıtlara geçmedi, pek çok isteklerini de yerine getirmedi. Hastalığını bahane ederek Meram'daki evine çekildi. (Arabacı,1991,160)

1927 yılında Adana Milli Eğittin Müdürlüğü'ne getirildi. Bir süre de. Eskişehir Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bulundu. 1945 yılında Selçuk isimli gazeteyi çıkarmaya başladı. Fakat 1947 yılında tekrar Konya Belediye Başkanlığına seçilmesi ve yoğun işleri dolayısıyla gazetesini kapatmak mecburiyetinde kaldı. Belediye başkanlığı döneminde Konya'ya elektrik santralini getirdi, Yeni Pazar ve Hâl binalarını yaptırdı, Alâeddin Tepesi'ni ağaçlandırdı ve Müze Caddesi'ni açtırdı. İlk belediye başkanlığı döneminde de Konya'da 1917 yılında ilk atlı tramvay tesisini de o kurdu.(Özcan, 2003,15)

1950 yılında belediye başkanlığından ayrıldıktan sonra, kendisini tamamen Mesnevî çalışmalarına verdi. Sekiz yıl uğraşarak "Mesnevi' nin Özü" isimli en hacimli eserini meydana getirdi. Koner, genç yaşlardan itibaren çok çeşitli konularda eserler veren, makaleler neşreden ve binlerce öğrenci yetiştiren, fikir-kültür ve şehir hayatımızda derin izler bırakan, Şark'ı ve Garp'ı tanıyan gerçek bir Konya münevveri idi. Öğrencilerinden Naci Fikret onun hakkında şöyle der:

"O, bizi dar düşünmekten kurtarmış, geniş, çok geniş düşünmeye alıştırmıştır. Biz, pek çoklarımız, hep onun gayri resmî tilmizleriyiz." (Baştak, 1944, 45)

Konya'da yayımlanan başta Babalık, Ekekon, Öğüt, Konya, Yeni Konya, Yeni Meram olmak üzere, İstanbul'da ve Ankara'da münteşir, Şehbal ile Din Yolu mecmualarında çeşitli yazılar yazdı.

M. Muhlis Koner, eğitimciliği, yöneticiliği, çok yönlü şahsiyeti derin bilgisi ve Konya'ya olan hizmetleri ile asla unutulmayacak şahsiyetlerden biridir. Örnek kişiliği yeni yetişen aydınlar üzerinde etkili olmuştur.

21 Ekim 1957 yılında vefat eden M. Muhlis Koner, Üçler Kabristan'ında metfundur.

II. KİTAPLARI

a.basılanlar

1. Görüşlerim, Konya 1943.

2. Gelin-Kaynana, Konya 1943. (Beş perdelik piyes).

3. Ayaşlı Şakir. Konya 1933. (Faik Soyman'la birlikte).

4. Konya ve Rehberi, 1923 (Mümtaz Bahri, Faik Soyman ve Ferit ile birlikte. Bu eser, 1997 yılında tarafımızdan sadeleştirilerek yeni harflere çevrilmiş ve Konya Aydınlar Ocağı tarafından bastırılmıştır.

5. Mesnevi'nin Özü, 1361. (Konya Belediyesi tarafından basılmıştır).

6. Maarif, 1331. (İnkılâb-ı Efkâr Serisinin birinci kitabıdır).

b. Basılmayanlar

1. Rete ve Ben

2. Hovarda

MÜMTAZ BAHRİ KORU

(1888-1963)

I.HAYATI

Ekim 1304/1888 tarihinde Konya'da Meram Bağlarındaki evlerinde dünyaya geldi. Köklü bir aileye mensuptur. Babası Nakiboğlu sülâlesinden Hacı Nazif Oğlu Hacı Bahri Efendi, annesi 1876 ilk Osmanlı Meclisi'nde Konya Mebusluğu ve Konya Belediye Başkanlığı yapan Hacı Fasih Efendinin kızı Hatice Hanımdır. Her iki aile de Mevlâna soyundandır.

Çocuk denecek yaşta, Mevlevî Dergahı'nın kuzeyindeki mahalle mektebinde okumaya başlayan Mümtaz Bahri, ilkokuldan sonra bünyesinde rüştiye mektebi de bulunan Konya İdâdîsi'ne kaydolarak oradan, 9 Temmuz 1905 tarihinde Vilâyet İdadisi şahadetnamesi alarak mezun oldu. Ayrıca döneminin seçkin hocalarından Ali Kemali ve Ayaşlı Şakir gibi değerli eğitimcilerinden de özel dersler aldı. Yüksek tahsil için yurt dışına gönderildi. Marsilya İktisat Fakültesi'nde okurken I. Cihan Savaşı'nın başlaması üzerine, tahsilini yarım bırakarak yurda dönmek mecburiyetinde kaldı.

M. Bahri, ilk memuriyetine 1906'da henüz on sekiz yaşlarında iken, Konya Maarif İdaresi Mekâtib-i İptidâiye Kâtibi olarak başladı. Bu arada Konya Hukuk Mektebi'ni bitirdi. 19 Ekim 1914 yılında ilk olarak açılan Numune Mektebi'ne müdür olarak tayin edildi. Bu okulla, daha sonra açılan İttihat Terakki Mektebinin kapatılmasını müteakip açılan Anadolu İntibah Okulu Müdürlüğü'ne getirilen M. Bahri Bey, bu okulda hem müdürlük hem de öğretmenlik yaptı.

Daha sonraki yıllarda Konya Dârü'l-Muallimât'ta hesap, cebir, Konya Sultanîsi'nde Türkçe, hukuk ve iktisat dersleri, Dârü'ül-Hilâfe Medresesi'nde de Türkçe grubu dersleri okuttu. Geniş kültürü dolayısıyla fırsat buldukça da gece konferansları verdi.

Millî Mücadele yıllarında da hep Kuva-yi Milliye safında yer aldı. İkna gücü dolayısıyla, Nasihat Heyetleri'nde görev üstlendi. Kurulan cemiyetlere destek verdi. Türkleri Yükseltme Cemiyeti gibi pek çok cemiyetin kurucu azası oldu. Cumhuriyet döneminde ilk açılan Vilâyet Meclis-i Umumîsi'ne Konya Azası olarak seçildi ve Maarif Encümeni Reisi oldu.

O, bir taraftan öğrenci yetiştirip millî irfana hizmet ederken, bir taraftan da Türk Sözü ve Türk Ocağı'nın yayın organı olan Ocak Mecmualarında millî hislerle dolu makaleler neşretti. Daha sonraları, ellili yıllarda da birtakım dizi yazılarla, yayın yoluyla hizmetini devam ettirdi. Koru, Babalık Gazetesinin ilk dönem yazı kadrosu içerisinde de yer aldı.

25 Eylül 1924 tarihinden itibaren onun için yeni bir dönem başlar. Öğretmenliği bırakarak, önce Konya İktisad-ı Millî Bankası, sonra da Konya Zirâat Bankası Konya Şube Müdürlüğü'ne geçti. Emekli olduğu 1948 yılına kadar, Ziraat Bankası'nın çeşitli kademelerinde görev yaptı. Böylece o, 18 yıl öğretmenlik, 24 yıl da bankacı olarak memlekete hizmet etti. Emekli olduktan sonra, bir süre de avukatlık mesleğini sürdürdü. Onu esas meşhur eden hizmet yılları bundan sonra başladı.

Emekli olduğu yıllarda Verem hastalığı Türkiye'de korkunç boyutlardadır. O, emekli olduktan sonra, Konya'ya yerleşerek, Türkiye'de başlatılan Verem mücadelesine katıldı. 1948 yılında "KONYA VEREMLE SAVAŞ DERNEĞİ" ni kurdu. Mümtaz Koru, kendi ismini taşıyan Mümtaz Koru İlkokulu' nu, Mümtaz Koru ve Güzide Koru Verem Savaş Dispanserlerini yaptırarak milletin hizmetine sundu. (Uz, 2003, 53)

Mümtaz Bahri Koru, aydın kişiliği, sağlık yönünden devam eden hizmetleri ile derin izler bırakan örnek Konyalılardan biridir.

1963 tarihinde vefat eden Koru, Üçler Kabristanında metfundur.

II. KİTAPLARI

İktisad-ı Millî Bankası Müdürü iken neşredilen "Konya ve Rehberi" isimli kitabın yazarları arasında yer aldı.

NACİ FİKRET(BAŞTAK)

(1891-1948)

I. HAYATI

Naci Fikret 1307/1891 yılında Konya'da dünyaya geldi. Babası Ayanbeyzade unvanıyla meşhur Mustafa Fikri (1864-1921) Efendidir. Mustafa Fikri, üç Şark dilini hakkıyla bilir. Zeki, hitabeti güçlü bir zât olarak tanındı. Veled Çelebi ile Kel Şair unvanıyla anılan Ermenekli Hasan Rüştü'nün medrese arkadaşıydı. Uzun yıllar edebiyatla uğraştı, Muallim Naci tarzında şiirler yazdı. Edebiyat alanında yükselişinde o zamanlar Konya'da sürgün bulunan, Abdülhalim Memduh-'un tesiri olduğu söylenir.

Hayatını kazanmak için, bir süre Abdülvahit Çelebi'nin çocuklarını okuttu ve Sanayi Mektebi'nde Türkçe muallimliği yaptı. Hayatı yoksulluk ve sefalet içerisinde geçen Mustafa Fikri Efendi,

1337 / 1921 yılında tutulduğu felçten kurtulamayarak vefat etti.

Naci Fikret, ilk tahsilini ve fikrî terbiyesini babasından aldıktan sonra, 1320/1904 yılında yedi senelik Konya Mülkiye İdâdîsi'ne girip buradan, 1327 /1911 yılında mezun oldu. Daha öğrencilik yıllarında arkadaşları Halit Zeki, Cevdet Tahir ve Fuat Rıza ile birlikte Ufk-i Ati isminde ilmî ve edebî bir mecmua çıkardı. İlk şiirleri burada neşredildiği gibi ilk felsefî yazıları da bu mecmuada çıktı. Bu, o dönemde İdâdî mezunlarının yani liseli gençlerin ne kadar iyi yetiştiklerinin ve ne kadar gayretli olduklarının açık delilidir. Onlara yol gösteren insanların bulunması da onlar için ayrı bir şanstır.

Daha sonraları Konya'da çıkan Barika, Şahap, Rehber, Ocak, Hak Yolu, Yeni Fikir gibi pek çok gazetede yazıları çıktı. Yeni Fikir' in sahip ve başyazarı idi. 51 sayı devam eden bu dergi döneminin en seviyeli dergileri arasında yer aldı. Aşağıda görüleceği şekilde çok çeşitli konularda yazıları çıktı. İstanbul'da neşredilen Felsefe Mecmuası ile Millî Mecmua'da ilmî ve felsefî yazıları neşredildi. Uzun zaman da Konya Halkevi tarafından çıkarılan Konya Mecmuasında yazıları görülen Naci Fikret'de okuma ve araştırma merakı ihtiras derecesinde idi.

Yedek subay olarak Birinci Cihan Harbi'nde bilhassa Irak cephesinde bulundu, İstiklâl Savaşı'na da katıldı. Maalesef onun askerlik dönemine ait fazla malûmat mevcut değildir.

Naci Fikret, 1329/1913-1337/1926 yılları arasında Ümid isimli özel İdâdî'de, Anadolu İntibah Mektebi'nde, 1339 / 1923 yılına kadar da, Konya Erkek Lisesi' nde coğrafya ve felsefe öğretmenliğinde bulundu. (Köroğlu,1989, 102) Bir ara da Konya Müze Müdürlüğü ile Yusuf Ağa Kütüphanesi memurluğu yaptı. Namdar Rahmi'nin yakın fikir arkadaşı idi. Bir ara da onunla birlikte "Asie Mineure" isimli Fransızca bir dergi çıkardı. Öğrencilik yıllarında Mehmet Muhlis (Koner)'in, daha sonra da Abdullah Cevdet'in tesiri altında kaldı. Mehmet Muhlis Bey, bu zeki öğrencisine özel ilgi gösterir. Naci Fikret, Muhlis Bey'in kendisine olan etkisini şöyle dile getirir: "O, bizi dar düşünmekten kurtarmış, geniş, çok geniş düşünmeye alıştırmıştır. Biz, pek çoklarımız, hep onun gayri resmî tilmizleriyiz." Naci Fikret ve arkadaşlarının tesirinde kaldığı diğer iki şahsiyet de; Konya Erkek Lisesi edebiyat ve felsefe muallimi Rasim Haşmet ile İttihatçılar'ın Konya'ya sürgün ettiği Kâmi Bey'dir.

Alman filozofu ve kimyacısı Ostwalt tarafından savunulan Enerjetizm Okulu'nun Konya'da iki önemli temsilcisi Namdar Rahmi ile Naci Fikret'tir. Konu ile ilgili olarak Prof. Dr. Muammer G. Muşta'nın kıymetli bir araştırması, 1990 yılında "Konya Enerjetizm Felsefe Okulu" adı altında neşredildi.

Çok sevdiği ninesinin vefatından sonra, İstanbul 'a gitti. Bir ara serseriyane ve ayyaş dolaştı. Derin bir ümitsizlik ve buhran içerisinde intihar etmeyi bile düşündü. 1930 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde kâtip olarak göreve başladı. Daha sonra üniversite kütüphanesi memurluğuna geçti. Ömrünün sonuna kadar bu görevde kaldı. Bu donemde hayatı kısmen düzene girdi.

Babası gibi son derece zeki bir insan olan Naci Fikret, kendi kendisini yetiştirdi. Fransızca'yı çok iyi öğrendi. Bu arada Arapça ve Farsça, hâttâ Lâtince bildiği de söylenir. Tarihten felsefeye, sanat tarihinden edebiyata, dinler tarihinden arkeolojiye, pek çok sahada at oynatır. Aynı zamanda yüksek bir kimya, biyoloji ve tıp malûmatına da sahipti. Kendisiyle tanışanları hayran bırakırdı. Yüzlerce makale yazdı, araştırmalar yaptı. Geniş bir kültüre sahipti. Güçlü bir kalemi vardı. Şairlik hasletini babasından tevarüs etmişti. Şiir yazmaya öğrencilik yıllarında başladı.

Naci Fikret Baştak, Nuruosmaniye'de tek başına oturduğu halk apartmanının bir odasında, iki ay kadar kalp rahatsızlığı çektikten sonra, 5.12.1948 tarihinde vefat etti. Cenazesi İstanbul'da toprağa verildi. Üç bin ciltlik kütüphanesi mirasçıları tarafından satılarak borçları ödendi. (Konya İl yıllığı,1973)

II. KİTAPLARI

Naci Fikret'in basılmış tek ciltlik bir eseri vardır; o da Konya Tarihi'dir. Eser, Milâd' dan önceki yıllara ait olup, Konya Halkevi Yayın ve Kitaplık Komitesi tarafından neşredilmiştir. Kitap, 1945 yılında Yeni Kitap Basımevi'nde basılmıştır. 332 sayfadan ibarettir. Bu eserinin diğer ciltlerini yayınlayamamıştır. Onun bir de basılmayan dört ciltlik dinler tarihinden bahsedilir.

Yeni Ses, Babalık, Konya ve Ekekon'da da pek çok makalesi neşredilmiştir. Bilhassa Ekekon'da "Konya'nın Eski Günleri" başlığı altında neşredilen, onu aşkın makalesi, Konya yaşantısının çeşitli yönlerini, ilim ve kültür hayatını yansıtır. Bunlar Konya kültürü için son derece önemli makalelerdir.

İSMAİL ZÜHTÜ

(1892-1928)

I. HAYATI

1892 yılında Sırçalı Mescid Mahallesi'nde doğdu. Babası telgraf başkâtiplerinden Bekir Sıdkı Efendi'dir. Köklü bir aileye mensuptur. İlkokul ve rüştiyeyi özel Fuyûzât-ı Hamidiye mektebinde okudu, 1905 yılında girdiği yedi yıllık

Konya İdâdîsi'ni 1912 yılında Namdar Rahmi ile birlikte tamamlayarak diploma aldı.

Mezun olur olmaz, İttihat Terakki Mektebi'ne öğretmen olarak tayin edilmiş, Sanat Mektebinde ulûm-i tabiiye muallimliği daha sonra da İttihat Terakki Mektebi'nde müdürlük, İdâdî' de Müdür Muavinliğinde bulunmuştur. Maarif Vekâleti Mümeyyizliğinde de görev yapan İsmail Zühtü Bey için Veli Sabri Uyar Hoca, "Zamanımızın nadir yetiştirdiği erbab-ı iktidardandır" ifadesini kullanır.

Konya hattatları arasında adı geçen İsmail Zühtü Beyin yazı hocası, hüsn-i hat muallimlerinden Murat Efendidir. O, folklor yanında hat ve resimle de uğraşmış, pek çok okula, yapmış olduğu yağlı boya tablolar armağan etmiştir. Onun bilhassa rik'a, sülüs, nesih ve kûfî hat dallarında yetenekli bir hattat olduğu kabul edilir.

Dönem arkadaşları olan Mehmet Zeki, Naci Fikret, Namdar Rahmi gerçekten çok iyi yetişmiş, Türk tarihi, folkloru ve kültürü ile uğraşan müstesna insanlardır. Bunlardaki kabiliyeti sezen zamanın Konya Valisi Muammer Bey, bilgi ve görgülerini artırmaları için, Harb-i Umumi'nin sonlarına doğru, Namdar Rahmi, Şakir, Hilmi ve İsmail Zühtü Beyleri masraflarını devletten karşılayarak Avrupa'ya göndermiş, bu dört arkadaşın Budapeşte ve Viyana'ya kadar uzanan bir seyahat yapmalarını sağlamıştır.

Avrupa dönüşünde Anadolu İntibah Mektebi'nde genel tabiiye ve hüsn-i hat dersleri okutmuş, 1920 yılında arkadaşı Namdar Rahmi ile birlikte Ankara'ya davet olunarak Milli Eğitim Bakanlığında İlk Tedrisat Mümeyyizliğinde çalışmıştır. Daha sonra Konya Lisesi'ne tayin edilmişse de o, bu görevi kabul etmeyerek, Anadolu İntibah Mektebi Müdürlüğünü üstlenmiştir. Ayrıca Mekteb-i Sanayi'de iki yıl Türkçe öğretmenliği yapmıştır. Bundan sonra bir yıl kadar açıkta kalmıştır. 1926 yılından vefatına kadar da Milli Kütüphanede memur olarak çalışmıştır. (Odabaşı,1998, 201)

İsmail Zühtü, 1917 yılında Namdar Rahmi'nin yazı işleri müdürlüğü ve yönetiminde yayınlanan Ocak Dergisinde folklor ve millî kültürümüzle ilgili yazılar yazmış, unutulmaya yüz tutan eski öğrenim şeklimiz, hacı karşılama gibi pek çok konuda günümüze bilgi aktarmıştır

Yakın arkadaşı Naci Fikret onun sağlık durumu ve halet-i ruhiyesi hakkında şu bilgileri verir:

"Ziyade narin ve nahif bir bünyeye, son derece rakîk, nâzik ve kabil-i taharrüş bir cümle-i asabiyeye malik bulunan arkadaşımız, kendisini ilk tanıdığımız zamandan beri, bu fart-ı hassasiyetin (aşırı hassasiyet) şayan-ı hayret tezahürlerini gösterir, daima buluttan nem kaparcasına alınganlıklar izhar eder, daima müteellim (elemli) ve muzdarip bir hâlde bulunurdu."

Yine Naci Fikret onunla ilgili yazısını şöyle bitirir:

"Şu satırları yazarken hâlâ o hafifçe kısık sesiyle söylediği:

Sâkiya camında, nedir bu esrar

Etti bir katresi mestane beni. şarkısını işitir gibi olurum."(Naci Fikret, 1928).

Avrupa seyahati sırasında içkiye alışan ve hassas bir bünyeye sahip olan İsmail Zühtü Bey, alkol iptilası yüzünden sağlığını kaybetmiş ve sağlığı gittikçe bozularak 27 Mayıs 1928 tarihinde, Konya tarihi ve kültürü için büyük hizmetlerde bulunabileceği bir çağda, çok genç denecek bir yaşta vefat etmiştir. Yediler Kabristanında metfundur.

İsmail Zühtü kısa hayatına rağmen, geniş bilgisi ve çok yönlü kişiliği ile yeni nesiller üzerinde etkili olmuştur.

II. BAZI MAKALELERİ

1. "Hacı Karşılama", Ocak sayı:: 2, 20 Teşrinisani 1333 (1917),

2, "Konya'nın Eski Mahalle Mekteplerinde Üsul-i Terbiye ve Tedris", Ocak, sayı: 5-7-9, K.evvel-K.sani 1333. (Üç makale).

MUZZAFFER HAMİT

(1896-1934)

I. HAYATI

1896 yılında Konya'da doğdu. Babası dava vekili Tevfik Beydir. Aile sonradan "Avukatlar" adıyla anılmıştır.

Muzaffer Hamit ilk, orta ve lise tahsilini Konya'da yaptı. İstanbul Üniversitesi Dişçilik Fakültesi'nden mezun olduktan sonra bir taraftan mesleğini icra ederken, bir taraftan da Konya'da yayımlanan Vilâyet gazetesi Konya (M. Hamid, 1928,3)Yeni Anadolu, Yeni Fikir gibi gazete ve dergilerde yazılar yazdı. 1920 yılında, Babalık yazı ailesi arasına girdi, 1926 yılında gazetenin başyazarlığına getirildi. Bir ara da Konya Vilâyet Gazetesi ile Dr. Hulki Amil'in sahibi olduğu Şahap'da neşriyat müdürlüğünde bulundu. Araştırma yazıları yazdı. Aynı zamanda iyi bir şâir olan Muzaffer Hamit, Konya basınında en çok adı geçen tanınmış gazetecilerden biridir. Ateşli, heyecanlı ve aydın fikirleri ile tanındı. Nesri şiirinden daha güçlüdür. Bazı yazılarını "Kerpeten", "Kânii", Fassal".ve "Tiryaki" müstear isimleri ile yazdı (Önder,1959, 13)

1930 yılında Tokat'tan Konya'ya nakledilen Askeri Orta Okul'da biyoloji hocası ve diş tabibi

olarak görev yaptı. 25 Ekim 1934 tarihinde çok genç denecek bir yaşta ve kendisinden çok istifade edilecek bir dönemde, askeri hastanede geçirdiği kalp krizinden kurtulamayarak vefat etti.

Mühendis ve sanayicilerimizden merhum Nazif Yardımcı'nın amcası olan Muzaffer Hamit, Üçler Kabristanında metfundur.

Muzaffer Hamid'in eğitimci, şair ve yazar olarak döneminde aydın nesillerin yetişmesinde büyük etkisi olmuştur.

II. BAZI MAKALELERİ

1. "Ilgın Kaplıcası", Babalık, 4 Şubat 1927.

2. "Konya Asâr-ı Atika Müzesi", Babalık, 7 Haziran 1927.

3. "Konya'da Fikir Hayatı", Babalık, 22 Kânunuevvel 1927.

4. "Konya'da Bir Heyet-i İlmiye", Babalık, 19 Ağustos 1927.

5. "Konya Valisi İzzet Bey Hakkında", Babalık, 18 Temmuz 1927.

6. "Konya'da Ümran", Babalık, 24 Teşrinisani 1927.

7. "Naci Fikret Bey", Babalık, 1 Şubat 1928.

8. "Obruk Gölünden İstifade", Babalık, 17 Temmuz 1928.

9. "Namdar Rahmi Bey", Babalık, 17 Temmuz 1928.

10. "Konya'da Halkî ve Harsî Tetkikler", Yeni Fikir, S. 49, 1 Eylül 1929.

25 Ekim 1926 tarihli Babalık Gazetesi'nde neşredilen uzun şiirinin bir bölümü şöyledir:

YOLLAR

Gurbet yolu çok uzak,

Üzerinde yok durak,

Bir defacık geçenler,

Dönerler ağlayarak.

Sevda yolu ah yolu,

Hayırsız günah yolu,

Bazen zevkli yol amma

Çok defa eyvah yolu.

Şöhret yolu bayırlı,

Geçmemekte hayırlı.

Fakir yolu, kar yolu

Ekseri ah ü zar yolu,

NAMDAR RAHMİ KARATAY

(1896-1953)

I. HAYATI

Namdar Rahmi hayatını bizzat kendisi şöyle anlatır:

"Babam Rahmi Efendi bir mükâfat kitabının iç sayfasına el yazısıyla 'Üç yüz on iki senesi teşrinisanisinin on ikinci günü oğlum Mehmet Namdar Efendi dünyaya geldi' diye yazmış. Bu hesapça 1896 yılında doğmuş oluyorum."

Sonra babamın memleketi olan Konya'ya geldik. Önce burası bana pek yabancı gelmişti.... Aradan biraz zaman geçince Konya'ya alıştım; meğer burada babamın bağları, bahçeleri, arazisi varmış, hepsi de memleketin en seçilmiş yerlerinde. Evimiz Konya'nın en şerefli bir mahallesinde, haremli, selâmlıklı geniş bir evmiş. (Karatay, 1954, 9)

İdadiyi burada bitirdim (1328/1912). ilkin mektepte edebiyat hocamız olan Hayrettin Beyin açtığı 'ÜMİT' idadisinde muallim oldum. Bir taraftan da babamın ısrarıyla Konya'daki Hukuk mektebi'ne devam ediyordum. Mektep öğleye kadardı, öğleden sonraları hocalık ettiğim mektebe gidiyordum. Hocalıktan hoşlanıyordum.

Daha idadide iken çıkardıkları 'Ufk-ı Âti' adlı mecmuada gördüğüm bir yazı dikkâtimi çekmiş ve bu sebeple Naci Fikret'le arkadaş olmuştuk. Bunlar idadide bizden bir sınıf yukarıda idiler. Meğer bu genç, benim yazılarından tanıdığımdan çok derin, hudutsuz bir umman imiş. Ona olan hayranlığım gün geçtikçe artıyordu. Bu hayranlığım onun ölümüne kadar artarak sürdü. Bir de bizden bir aşağı sınıfta Ali Rağıp vardı ki, şiir alanında bir harika idi, yalnız o divan edebiyatının şaheser örneklerini veriyordu. Bu iki arkadaş böylece bana iki kanat olmuşlardı. Ben o vakte kadar Edebiyat-ı Cedide ile meşgul olmuştum, bilhassa Fikret'in hayranı idim ve yazılarımda hep Fikret'in tesirleri vardı.

Konya gençlerinden Mazhar Nedim, 'Babalık' adlı bir gazete çıkarıyordu. O gazeteye 'Medeniyet Âleminde Tasarrufun Rolü' başlıklı bir yazı yolladım, basılmış. Bundan duyduğum sevincin büyüklüğünü bunu yaşayanlar bilirler. Ondan sonra Gazete sahibi Mazhar Bey benim yazılarımı artık başa koyuyor ve imzasız olarak sadece üç yıldızla çıkarıyordu. Bu yazılar bazı aydınlar tarafından beğeniliyormuş.

Isparta Mutasarrıfı iken Afyon Mutasarrıflığı'na tayin edilen Şevket Bey, üç yıldızlı yazıların benim tarafımdan yazıldığını öğrenince ilk işi benim Afyon orta idadisinde tarih-coğrafya muallimliğini isteyip istemediğimi sormak oluyor.

Afyon benim anamın memleketi idi. Orada dayım, teyzem falan vardı. Onun için hemen can attım ve gidip vazifeye başladım. Yaşım henüz on sekizdi, çok çalışıyor, talebeme kendimi sevdiriyor, muhitte alâka uyandırıyordum."

Namdar Rahmi'nin pek çok yazısı, Babalık'tan başka Naci Fikret'in çıkardığı "Yeni Fikir"de yayımlanmıştır.

Namdar Rahmi bundan sonra Birinci Dünya Harbi ve Çanakkale Savaşları'nın başlaması üzerine İstanbul'a gönderilir ve zayıflığı yüzünden silahsıza ayrılır. Öğretmen olduğu için Konya'ya döner. Bu sıralarda Konya'da açılan Numune, İttihat ve Terakki, Anadolu İntibah gibi hususi mekteplerde öğretmenlik ve müdürlük yapar. Zamanın valisi Muammer Beyin dikkatini çeken şair, Türk Ocağı tarafından çıkarılan "Ocak" mecmuasının başına getirilir. 1918 sonbaharında beş arkadaşı ile birlikte Budapeşte ve Viyana mekteplerinde tetkikte bulunmak üzere vilâyet tarafından Avrupa'ya gönderilir.

Alman filozofu ve kimyacısı Oslwalt tarafından savunulan Enerjetizm Okulu'nun Konya'daki iki temsilcisi Namdar Rahmi ile Naci Fikret'tir. Her ikisi de ender yetişen müstesna kabiliyetlerdendir.(Muşta, 1990,11)

Namdar Rahmi'nin bundan sonraki hayatını yine kendi kaleminden takip edelim.

"Aradan yıllar geçti (Cumhuriyet dönemi), ben Fransa'ya gittim geldim, gene Konya'da lise felsefe öğretmenliği yapıyorum. Ben o sırada değerli arkadaşım ve üstadım Naci Fikret'le birlikte 'Asie Mineure' ismiyle Fransızca bir mecmua çıkarmak sevdası peşindeyim." (Karatay, 1954, 5)

Bu sıralarda arkadaşlarından Türkistanlı Şekûrî Bey, "Balarısı" diye bir mecmua çıkartır ve Namdar Rahmi'den bu mecmuada neşredilmek üzere bir yazı ister. Balarısı neşredilince Milli Eğitim Bakanlığı mecmuayı şairimizin zannederek, Şekûrî Beyle birlikte her ikisini de kendi tabiri ile "Silk-i celil-i maariften" tard ve ihraç edilir. Bir süre işsiz kalır. Daha sonra bir süre de vekâleten Yüksek Öğretim Şube Müdürlüğü görevinde bulunur. Kendi isteği üzerine önce Afyon'da ihdas edilen bir öğretmenliğe sonra da Bursa'ya tayin edilir.

1932'de Dolmabahçe Sarayı'nda Atatürk'ün huzuruyla toplanan Dil Kurultayı'na katılır. 1942'de Gazi Terbiye Enstitüsü hocalığı ile Bursa'dan Ankara'ya gelir.

Ankara'da rahatsızlanınca 1947'de Çapa Kız Enstitüsü'ne tayın edilir. İki defa felç geçirir. 1952 yılında emekliye ayrılır.

1953 Haziranı'nda yerleşmek istediği İzmir'de 26 Ağustos 1953 tarihinde vefat eder. Vefat ettiğinde 57 yaşındadır.

Namdar Rahmi ve Naci Fikret'in, Konya Enerjetizm Ekolü'nün kurucuları olarak felsefe dünyasında etkileri büyük olmuştur.

II. KİTAPLARI

1. Felsefi Meslekler Vokabüleri. Afyon, 1932.

2. Namık Kemal ve İdealizmi.

3. Yazma Dersleri.Maarif Matbaası, İstanbul,1945.

4. Paris Mektupları, İstanbul,1952. (1925-1928 yıllarında Sorbonne Üniversitesi'nde okurken Babalık gazetesine gönderdiği mektuplardan oluşmuştur.).

5. Kitaplarımın Hikâyesi, İstanbul, 1952.

6. Geçti Bor'un Pazarı, Ankara, 1954. (Vefatından sonra öğrencileri tarafından yayımlanan bir kısım şiirlerini ihtiva etmektedir.)

İBRAHİM HAKKI KONYALI

(1896- 1984)

I. HAYATI

1896 yılında Konya'da Alâeddin Köşkü'nün Akıncılar Kapısı yakınlarında, Akıncılar Mahallesinde bir evde dünyaya geldi. Nalbantzade Mustafa Efendi ile Atazade İbrahim Ağanın kızı Hatice Hanımın oğludur. Babası da Konya'da muhtelif medreselerde okuyarak icazet almıştır. İlmiye sınıfına mensup bir zattır.

İ. Hakkı Konyalı, baba tarafından Anadolu Selçuklularına ulaştıklarını ve nalbant sözünün günümüzde veteriner hekimliğe eş olduğunu ve nalbant lâkaplarının buradan geldiğini söyler.

Konyalı, ilkokulu Yıkık Mahalle'de (bugünkü fuar sahasının bulunduğu bölge), mahalle mektebinde, Rüştiye'yi de Hoca San Ali Efendinin Füyûzât-i Hamidiye adındaki özel rüştiyesinde bitirir. Cumhuriyet döneminde özel okulların yakın bir tarihte açılmaya başlamasına rağmen, Konya'da böyle özel okulların Abdülhamid döneminde açılmış olması dikkat çekicidir.

Konyalı, bundan sonraki tahsiline, Bekir Sami Paşa Medresesi'nin yerinde kurulan; kütüphanesi, lâboratuarları, konferans salonlarıyla Batı'nın en modern ilim kuruluşlarını aratmayan bir öğretim müessesesi olan Islah-ı Medâris-i İslâmiye, kısaca Islâh-ı Medâris'e devam eder. Konyalı, Şeyhzade Ahmet Ziya Efendi ve kardeşlerinin kurmuş olduğu bu ilim kurumuna hayrandır. Osmanlı İmparatorluğu'nda bir eşi daha yoktur. Öğrenim süresi 12 yıldır. Buradan mezun olanlar Avrupa'nın meşhur üniversitelerinde tahsillerine devam edeceklerdir. Bir takım çekememezlik ye basiretsizlikler yüzünden, dönemin yüz akı olan bu medrese, bir süre sonra kapatılır.

İşte Konyalı yüksek tahsilini burada tamamlamış, bir süre de mezun olduğu bu medresede hocalık da yapmıştır.

Konyalı Islâh-ı Medârisin seçkin talebelerindendir. Arapça, Farsça ve Fransızca'sını burada ilerletir. Arapça ve Farsça bilmesi, sonraki yıllarda onun eski kitabeleri Türkiye'de en iyi okuyabilen bir uzman olmasına yol açar. (Arabacı, 1998, 541) Daha rüştiye talebesi iken, Erzurumlu İsmail Hakkı Hazretleri'nin Ma'rifetnamesi'ni okur. Onun tesiri altında, İbrahim adına, Hakkı adını da ilâve eder. Böylece adı o tarihten itibaren İbrahim Hakkı olarak kalır.

Konyalı, Birinci Dünya Savaşı sırasında açılan Demiryolu Okulu'na devam eder ve orasını bitirerek ilk Türk demiryolcularından olur. Savaş sırasında Batum'da İstasyon Müdürlüğü görevinde bulunur. Bundan sonra tekrar Konya'ya döner. Konya Sanayi Mektebi'nde Türkçe öğretmenliği yapar. Bunu İstanbul Meşihat Dairesi'nde Ders Vekâleti Hulefalığı, Başbakanlık Arşivi, Askeri Müze ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'ndeki uzmanlıkları takip eder. Bir ara Emniyet Teşkilâtı'nda İstanbul 4. Şube'de çalışır. Son görevi Vakıflar Genel Müdürlüğü'ndedir.(Erdem,1976, 22)

Konyalı'nın Gazeteciliği:

Okumaya, yazmaya son derece meraklı olan Konyalı'nın ilk yazısı, daha on yedi yaşlarında iken, Konya'da Meşrik-i İrfan gazetesinde neşredilir. Bu Arapça meşhur bir nutkun tercümesidir. Hak Yolu, Tarih ve Tarih Dünyası isimli dergileri çıkarır. Intibah'da başyazarlık yapar. Mütareke yıllarında da Tercüman-ı Hakikat gazetesinde tarihî yazılar yazar.

Konyalı, İstanbul'a gittiği zaman kendisini yetiştirmiş ve tanınmış bir gazetecidir. Serbest Fırka'nın faaliyette bulunduğu ve kendisinin de Serbest Fırka tarafları olduğu yıllarda bir süre, Son Posta Gazetesinde çalışır. Bir olay dolayısıyla gazetenin okuyucusunun azalması üzerine, Tan Gazetesine geçer. Buradaki yazılarıyla da dikkat çeker. Daha sonra, Vatan, Yeni Sabah, Her Gün, Bugün, Yeni İstanbul ve Yeni İstiklâl Gazetelerinde yazıları neşredilir. Yeni Asya Gazetesinde tarihi sohbetleri çıkar. 7 Gün, Tarih Dünyası, Tarih Konuşuyor, Vakıflar Dergisi, Vakıflar Bülteni ve Türk Yurdunda binlerce makalesi neşredilir.

Kendi imzası yanında, Amber Reisoğlu, Ayhan Atis, İ. Atis, Ayhan Nalbantoğlu, İbrahim Cimcoz ve Vakanüvis gibi on üç ayrı müstear imza ile de yazmıştır. Konyalı' nın eski Soyadı da "Atis"tir.(Arabacı,1998, 541)

Araştırmacılığı:

Konyalı bu arada yurdun muhtelif yerlerini gezerek araştırmalar yapar. Tarihi eserlerin kitabelerini okur. Konyalının en güçlü yönü bu tarafıdır. Binlerce Arapça, Farsça dillerindeki kitabeleri büyük bir maharetle okur. Pek çok yerli ve yabancı araştırmacının hatalarını tashih eder. Araştırmalarının pek çoğu mahallî idareler tarafından bastırılır. Araştırmalarından bir tanesi de Âbideleri ve Kitâbeleriyle Konya Tarihi'dir. 1964 yılında Konya Belediyesi tarafından bastırılmıştır. Büyük bir boşluğu dolduran bu eserin son yıllarda ikinci ve üçüncü baskıları yapılmıştır.

1931 yılı Haziran'ında, bir kısım Devlet Arşivi, fersude evrak diye üç kuruş ön paradan Bulgaristan'a satılır. Bir kısmı da Kumkapı'dan denize dökülür. Konyalı'nın olaydan haberdar olması üzerine, ilgilileri ikazı sonucu Devlet Arşivi tamamen yok olmaktan onun sayesinde kurtulur.

İkinci Dünya Harbi yıllarında Başbakanlık Arşiv Uzmanı olarak çalışan Konyalı'dan Askerî Müze'deki eserleri tasnif etmesi istenir. Konyalı, müzedeki silahların bir kısmını Bodrum da sular altına bulur. Bu konuda şunları anlatır. "Daha önceden çürümeye başlayan kılıçları, miğferleri Marmara Denizinin ortasına dökmüşler. Dökülmekte olan eşya arasında Orhan Gazinin miğferini buldum. Kayıtlarda Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi sırasında getirdiği Firavun'un, Necmeddin Eyyub'un kılıçlarının da denize atıldığını öğrendim. Bir sabah baktım ki, orada da evrakları balyalamışlar. Nöbetçiden bunların da İzmit Kağıt Fabrikası'na gitmekte olduğunu öğrenince hemen ilgililere koştum. Bir faciayı nispeten önledim. İzmit Kağıt Fabrikası'na giden evrakların bir kısmını geri getirebildim."(Erdem, 1976, 23)

İşte tarihi eserlerimizin büyük bir bölümü, böyle ilgisizlik, bilgisizlik ve ihanetler sonucu yok olup gitmiştir. Tekke ve türbelerin kapatılması ve bunlara kilit vurulması neticesinde buralardaki binlerce yazma Kur'an-ı Kerim ve diğer yazma eserler de yok olmuştur.

İstanbul'da "Yazı Müzesi" de onun eseridir. Piri Reis'in meşhur haritasını o bulduğu gibi, son olarak Karacaahmet'de şair Nedim'in kabrinin yerini de o tespit eder. Konyalı'nın hizmetleri sayılamayacak kadar çok ve büyüktür.

Konyalı, yazma ve basma binlerce eserden oluşan kütüphanesi ile on binlerce vesikadan meydana gelen arşivini Vakıflar Genel Müdürlüğü vasıtasıyla Üsküdar Selimiye'deki Hünkâr Kasrı'nda "İbrahim Hakkı Konyalı Kütüphane ve Arşivi" adıyla vakfeder.

Doksan yaşına yaklaşmasına rağmen, öldüğü güne kadar çalışmalarını sürdüren Konyalı, 1984 yılı 20 Ağustosunda Akşehir tarihini yeniden gözden geçirmek üzere geldiği Akşehir'de misafiri bulunduğu Belediye Başkanı'nın makam odasında geçirdiği bir kalp krizi sonunda, hayata

veda etti. Cenazesi sağlığında şair Nedim'in kabri yanında yaptırdığı Karacaahmet Kabristanında toprağa verildi.

Devamlı çalışmayı alışkanlık haline getiren Konyalı, son yıllarında "Ölmeye bile fırsat bulamıyorum efendim" der ve annesinin "üç gün yatak, dördüncü gün toprak" duasını tekrar edermiş. Ne garip tecellidir ki o, üç gün yatmaya bile fırsat bulamamıştır.

Yıllarca devam eden müze çalışmaları ve pek çok gazete ve dergilerde neşredilen binlerce makalesi yanında Konyalı'nın pek çok da eseri vardır. Eserlerinin çoğunu 1940 yılından sonra yazmaya başlamıştır. Konyah'nın ömür boyu yazdığı eser sayısı 100'ü aşar.

Konyalı, çalışmaları ile Konya başta olmak üzere bütün Türk kültür ve tarihine büyük hizmetlerde bulundu, araştırmacılara kanak eserler bıraktı.

Selçuk Üniversitesi, Yaptığı bu büyük hizmetlerden dolayı Konyalı'ya 8 Haziran 1981 tarihinde "Fahri Doktora" payesi tevcih eder.(Özdamar 1997, 23-37)

II. BAZI KİTAPLARI

1. Topkapı Sarayında Deri Üzerine Yapılmış Eski Haritalar, İstanbul, 1936.

2. İstanbul Abideleri, İstanbul, 1937.

3. Afrodit Hakkında Tarihi Tetkikler, İstanbul 1940.

4. Harun-Er Reşit, İstanbul, 1942.

5. İstanbul Sarayları, İstanbul, 1942.

6. Ankara'da Karacabey Mamuresi, 1942.

7. Eski ve İslâmî Paralar, İstanbul, 1946.

8. Osmanlı Sultanları Tarihi, İstanbul, 1949.

9. Ankara Camileri, Ankara, (1978).

10. Türk Askerî Müzesi, İstanbul, 1964.

11. Alâiye, (Alanya) Tarihi, 1946.

12. Akşehir Tarihi, İstanbul, 1946.

13. Azadlı Mimar Sinan, Sinan-ı Atik, İstanbul, 1953.

14. Âbideleri ve Kitâbeleriyle Erzurum Tarihi, İstanbul, 1960.

15. Âbideleri ve Kitâbeleriyle Konya Tarihi, Konya, 1964.

16. Âbideleri ve Kitâbeleriyle Karaman Tarihi 1967.

17. Âbideleri ve Kitâbeleriyle Konya Ereğlisî Tarihi, İstanbul 1970.

18. Âbideleri ve Kitâbeleriyle Koçhisar Tarihi, İstanbul, 1971.

19. Âbideleri ve Kitâbeleriyle Kilis Tarihi, İstanbul, 1972.

20. Âbideleri ve Kitâbeleriyle Niğde Aksaray Tarihi, 1973.

21. Âbideleri ve Kitâbeleriyle Manavgat Tarihi, 1973.

22. Âbideleri ve Kitâbeleriyle Üsküdar Tarihi, İstanbul, 1977 (T.Yeşilay Genel Merkezi tarafından iki cilt hâlinde bastırılmıştır).

23. Beyşehir Tarihi, Erzurum, 1991. (Vefatından sonra bastırılmıştır)

MEMDUH YAVUZ SÜSLÜ

(1901-1962)

I. HAYATI

1317 Rümî, 1901 Milâdî yılında Konya'nın Durakfakı Mahallesi'nde doğdu. Attar Yusuf Ziya Efendinin oğlu, süvari albayı Sait Süslü' nün kardeşidir. Süslü Hasan Ağalar ailesine mensuptur. İlk tahsilini Nakiboğlu Sübyan Mektebinde, rüştiye tahsilini de Konya Askeri Rüştiyesi'nde yaptıktan sonra, 1915 yılında Konya Dârülhilâfe Medresesi'ne girdi, 1921 yılında bu medreseyi bitirerek icazet aldı.

Konya'nın meşhur hattatlarından Başaralızade Hasan Feyzi Efendi' den on yıl yazı meşk ederek, güzel yazı dersleri aldı, sülüs, nesih, tâ'lik, divânı ve rik'a yazılarını mükemmel bir şekilde öğrendi. Görevli bulunduğu yerlerde pek çok levha yazarak cami ve mescitlere hediye etti.

Memduh Yavuz Süslü, 1927 yılında öğretmenlik mesleğine geçti ve memleket irfanına kırk yıla yakın hizmette bulundu. Yeniceoba, Ilgın, Kadınhanı, Koçhisar ve Konya'da Anafartalar Okulunda öğretmenlik yaptı, hitabet ve edebiyat alanlarında kendisini tanıttı. Uzun yıllar folklor ve felsefe ile meşgul oldu. (Uyar, 1948, 20)

Memduh Yavuz, uzun yıllar Konya Çocuk Esirgeme Kurumu'nda, Halkevi Kurslar Komitesi Başkanlığı'nda ve Müze Kolu'nda faydalı çalışmalarda bulunduğu gibi, Konya' da neşredilen pek çok gazete ve dergilerde Konya tarihi ve kültürü ile ilgili araştırma yazıları ve tefrikaları çıktı. Yine muhtelif konularda eserler verdi. Bir dönem de Babalık Gazetesinin yazarları arasında yer aldı. M. Yavuz Süslü de, Veli Sabri Uyar, Mesut Koman ve diğer akranları gibi, Osmanlı'nın son döneminde yetişmiş, Arapça, Farsça ve Fransızca bilen, sanat zevkine sahip, meyvelerini Cumhuriyet döneminde veren köprü nesillerden biridir.

Tutulduğu hastalıktan kurtulamayan M. Yavuz Süslü, 16.5.1962 tarihinde vefat etti ve Üçler Kabristanında ailesi yanında toprağa verildi.

II. KİTAPLARI

1. Eşrefoğullan Tarihi (Beyşehir Tarihi), Konya,1934.

2. Şerefli Koçhisar, Konya, 1937.

3. Ermenekli Şair Hasan Rüştü, Hayatı ve Eserleri, Konya, 1937.

4. Dumlupınar'da Mehmetçiğin Son Sözü./

5. Divan Edebiyatından Seçme Şiirler.

AV. MEHMET TAHİR MIHÇI

(1902-1964)

HAYATI

1318/1902 yılında Konya'da Fahrünnisa Mahallesi'nde dünyaya gelen M. Tahir Bey, ilmiye sınıfına mensup bir babanın oğludur.

Babası Lütfi Efendi de 1819 yılında Konya Fahrünnisa Mahallesi' nde dünyaya geldi. İlk ve medrese tahsilini tamamlayıp icazetini aldıktan sonra, Köprübaşı ve Dolav Sibyan mekteplerinde hocalık, Dâr'ü l-İrfan Mektebi'nde Kur'an-ı Kerim ve din dersi öğretmenliklerinde bulundu. Medreselerin kapatılmasında sonra uzun yıllar mahallelerindeki tarihî Fahrünnisa Camii'nde imamhatiplik görevini sürdürdü.

İlk öğrenimini babasından alan M. Tahir Bey, İkinci Meşrutiyet'in ilân edildiği 1908-1909 yıllarında ilkokula başladı. Rüştiye tahsili ile Konya Lisesini bitirdikten sonra, o günün şartlarında Arapça ve Farsça eğitimi de almış olduğundan, bir süre Konya'da edebiyat öğretmenliğinde bulundu.

Tahir Bey, yüksek tahsil döneminde bir tarafta İstanbul Hukuk Fakültesi'ne devam ederken aynı zamanda Alman Lisesi'nde edebiyat öğretmenliğine devam etti. 1921-1922 öğretim yılında Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Cumhuriyetin ilk müdde-i umumilerindendir. Ürgüp'te Müdde-i Umumi (Savcı) olarak görev yaptı.

1927 yılında görevini bırakarak Konya'da avukatlığa başladı. İlk baro reisliği 1936-1938 yıllarındadır. 1940 yılında Emine Çopur Hanımla evlendi.

1941 yılında İkinci Dünya Savaşı sırasında, ikinci askerliğini askeri hakim olarak Bursa'da yaptı. Askerlik dönüşü avukatlığa devam etti. 1950-1952, 1954-1956, 1958-1964 yıllarında vefatına kadar Konya Baro Reisliği görevini sürdürdü. Bu arada sosyal ve kültürel faaliyetlere katıldı.

Faik Soyman'ın Konya Halkevi Başkanlığı'dan ayrılması üzerine Halkevi Başkanlığı'nda ve Konya dergisi sahipliğinde bulundu. Uzun yıllar, Konya ve Mülhakatı Eski Eserleri Sevenler Derneği tarafından çıkarılan arkeoloji, folklor ve tarih dergisi "ANIT" ın yazı işleri müdürlüğünü üstlendi. Konya'nın bütün kültürel faaliyetlerinde ve hayır cemiyetlerinde yer aldı.

1964 yılı 2 Ağustos'unda elim bir trafik kazasında kaybettiğimiz M. Tahir Bey, Konya'da sevilen ve saygınlığı olan bir hukukçu ve kültür adamı idi. Merhum 1950'li yıllarda bizim Kanun Bilgisi derslerimize girmişti. Derslerini zevkle takip ederdik. Eğitimcilik genç yaşlarından beri âdeta onun ikinci bir mesleği gibi idi. Ağırbaşlı, beyefendi tavırları hâlâ gözlerimizin önündedir. (Uz, 2006, 79)

İKİNCİ NESİL

CUMHURİYET DÖNEMİ KONYA AYDINLAR

Osmanlı'nın son dönemlerinde dünyaya gelip tahsillerinin önemli bir bölümünü bu dönemde alan, fakat tahsillerini Cumhuriyet döneminde tamamlayan aydınlar, ikinci nesil Konya aydınlarını oluşturur. Bunlar da birinci nesil gibi Konya'nın Cumhuriyet döneminin değerli aydınlarıdır.

Şahabettin Uzluk, Rasih İzzet Koyunoğlu, Afif Evren, Prof. Dr. Nafiz Uzluk, Ali Kemal Akça, Selçuk Es, İhsan Hınçer, Muzaffer Erdoğan ve Celâl Kişmir bu grup aydınlar arasında sayılabilir. Konyalı olmamakla beraber, hayatlarının büyük bir bölümünü Konya'da geçiren Mesut Koman, M. Zeki Oral, M. Necati Elgin bu grup aydınlar arasında hizmet vermişlerdir.

Bu grup da, birinci grupta olduğu gibi çeşitli mesleklere mensuptur. İçlerinde Türkiye ve Avrupa'da yüksek tahsil yapanlar vardı. Bunların hepsi de, Konya kültürüne sahip çıkan ve çeşitli konularda eserler veren ve araştırmalar yapan insanlardır.

Bunlardan Mesut Koman ve Selçuk Es; kütüphaneci, Rasih İzzet Koyunoğlu; Devlet Demir Yolları'nda müfettiş, Şahabettin Uzluk; mimar ve Avrupa'da tahsil görmüş, M. Zeki Oral; Müzeci, Prof. Dr. Nafiz Uzluk; tıp doktoru, Ali Kemal Akça ve M. Yavuz Süslü; öğretmen ve yazar, İhsan Hınçer İstanbul Belediyesi'nde çeşitli görevlerde bulunmuş, 19 ciltlik Türk Folklor Araştırmaları Dergisi onun eseri, Bozkırlı Ali Kemal Akça da Türk Folklor Araştırmaları'ndan önce Folklor Postası'nı çıkarmış. M. Necati Elgin de hem eğitimci hem de müzecidir.

Bu grubun da en önemli özelliği, hepsinin yazarlık, araştırmacılık ikinci meslekleri gibi. Onları aydın yapan da bu vasıflarıdır. Çoğu

bunu bir menfaat beklemeden yapmıştır. Esas gayeleri Konya ve Türk kültürüne hizmettir. Bu gruptan da bazı örnek biyografiler üzerinde duralım.

DR. ŞEHABETTİN UZLUK

(1900-1989)

I . HAYATI

1900 yılında Konya'da doğdu. Babası 1921 yılında Yemen'de şehit düşen merhum Ahmet Hamdi Bey, annesi Ayşe Sıdıka Hanımdır. Ailenin ilk yılları A. Hamdi Beyin görevi dolayısıyla Ereğli'de geçti. Daha sonra Konya'ya gelip yerleştiler.

İlk ve orta tahsilini Konya'da yaptı. 1919 yılında Konya İdadisinden mezun oldu. 1923 yılında İstanbul Sanayi-i Nefise Mektebi'nin (Güzel sanatlar Akademisi) Mimarlık Bölümü'nü bitirdi.

1924 yılında Almanya'ya gitti. Münih Teknik Okulu'nu bitirdi. Mimarlık öğrenimi yanı sıra resim ve heykeltıraşlık dersleri de aldı. Şehir Plânlamacısı H. Jansen' in asistanı olarak Ankara'nın plânlamasında çalıştı. Atandığı Urfa İmar Müdürlüğü'ne gitmeyince Konya'da Askeri Okulun Almanca Öğretmenliğine atandı. Öğretmenliğin yanı sıra, mimarlık tarihi, sanat tarihi, resim çalışmaları yaptı; araştırma yazıları yayınladı, tercüme ve telif eserler meydana getirdi, sergiler açtı.

Konya Halkevi' nde Güzel Sanatlar Kolu Başkanı olarak çalıştı. Bir süre sonra Halkevi Başkan'lığına getirildi. İki yıl bu görevi yürüttü. Bu arada bir süre de mecmuanın mesul müdürlüğünü üstlendi ve konferanslar verdi.

1951 yılında Nimet Hanım' la evlendi. 01.05.1985 yılında Konya Selçuk Üniversitesi Senatosunca, Türk sanatı, tarihî ve kültürüne katkılarından dolayı "Fahrî Sanat Doktoru" payesi verildi.

1952 yılında F. Nafiz Beyin genel başkanlığı zamanında Türkiye Anıtlar Derneği Konya Şubesi'ni açtı ve vefatına kadar da şubenin başkanlığını yürüttü. Konya'da pek çok tarihi eserin ayakta kalmasına vesile oldu.

Eşi Nimet Hanım, kendisiyle vefatından önce yapılan bir röportajda iki kardeş hakkında şunları söyler:

Şahap da Nafiz ağabey de kendilerini Mevlâna, ilim, irfan yoluna, kültürel hizmetlere adamışlardı. Siyasetle ilgileri yoktu. Kimsenin arkasından konuştuklarını bilmem. Araştırmalarıyla, sosyal faaliyetleriyle Konya'nın ilim ve irfan hayatına çok katkıda bulundular," Gerçekten de her iki kardeşin Konya kültürüne ve sanatına büyük hizmetleri olmuştur. (Şafak, 1997)

04.07.1989 tarihinde saat 04:00 sıralarında, 89 yaşında vefat eden Sahabettin Uzluk, Üçler kabristanında toprağa verildi. Şehabettin Beyin kitaplarının büyük bir bölümü ile kardeşinden kalan belge ve dökümanlar, vefatından sonra, eşi Nimet Hanım tarafından Selçuk Üniversitesi Araştırma Merkezi'ne bağışlandı.

II. KİTAPLARI

1. Türk Resim Sanatı, İstanbul, 1931.

2. Selçuklu ve Osmanlı Çini İşçiliği, 1930.

3. Şehir Mimarisinde Mezarlıklar, İst. Belediyesi, 1931.

4. Konya'nın.Selçukiler Zamanı Şehir Mimarisi, Konya, 1935.

5. Kelük bin Abdullah, Konya, 1935.

6. Selçukilerin Konya Sarayı, Konya, 1936.

7. Sinan bin Abdülmennan, Konya, 1936.

8. Konya Abideleri, Konya, 1939.

9. Mevlâna'nın Türbesi, Konya, 1946. .

10. Mevlâna'nın Ressamları, Konya, 1945.

A. RASİH İZZET KOYUNOĞLU

(1900-1974)

I. HAYATI

1316/ 1900 tarihinde Konya' nın Topraklık Semtinde Kerimdede Çeşme Mahallesi'nde dünyaya geldi. Baba ve anne tarafından köklü bir aileye mensuptur. Önceleri "Ganemoğullan" adıyla anılan aile sonradan, Koyunoğlu olarak anılmıştır.

Dedesi Koyunoğlu Mustafa Efendi de Fatih Medresesinde okuyup icazet almış, İzmir kadılığında bulunmuş, açık fikirli, değerli bir zattır. Çayırbağı suyunun Konya'ya getirilmesinde ve Alâeddin su deposunun inşasında büyük hizmetleri olmuştur. O zamanlar suyun getirilmesi için kurulan komisyonun da başkanlığını yapmıştır.

İzzet Bey, tahsiline mahallelerinde sübyan mektebinde başladı. Rüştiye tahsilini tamamladıktan sonra, İstanbul'da Halkalı Ziraat Mektebini bitirdi. Özel hocalardan ders aldı, Almanca öğrendi.

İstiklâl Savaşı'nın başlaması üzerine askere alındı. Yedek Subay olarak Sakarya ve Dumlupmar Savaşlarına katıldı. Terhisini müteakip İstiklâl Madalyası ile taltif edildi.

Memuriyet hayatına Devlet Demir Yolları İdaresinde başladı. Müessese adına Almanya'ya tahsile gönderildi. Üç yıl Almanya'da kaldı. İncelemelerde bulundu. DDY' nın çeşitli kademele-

rinde çalıştı. Başmüfettişliğe kadar yükseldi. 1956 yılında emekliye ayrıldı.

Başta Abdülkadir Erdoğan olmak üzere, Türk Ocaklılarının tavsiyesiyle küçük yaşlardan itibaren antika eşyalar biriktirmeye başladı. Emekliye ayrıldığı tarihe kadar pek çok alanda eski eser topladı. Tarihi baba evini müze hâline getirerek, yerli ve yabancı ziyaretçilere açtı. Bir ömür boyu biriktirdiği eski ve pek çok müzede bulunmayan, paha biçilmez eşyalara yabancıların teklif ettikleri yüksek meblağları hep reddetti. 1973 yılı Haziran ayında, evine bitişik mahalde bir müze yapılması şartıyla, bütün varlığını Konya Belediyesi' ne bağışladı.

1957 yılında kendisiyle yaptığımız, fakat vefatından sonra yayınlanan bir röportajımızda, müzeyi 1913 yılında kurmaya başladıklarını ve o yılın hatırasına binaen, 1913 tarihini taşıyan bir mühür kazıttıklarını, mevcut kitap ve mühürlenebilen eşyaya bu mührü vurduklarını anlatmışlardı. Dikkat edilirse merhum bu tarihte on üç yaşlarındadır.(Uz, 1975)

Bugün yerli ve yabancı bütün ziyaretçilerin hayranlıkla gezdiği Koyunoğlu Müzesi, onun milletine bir bağışı olarak, kıyamete kadar adının anılmasına vesile olacaktır. Onun Konya, hatta Türk tarihine ve kültürüne yaptığı hizmet her türlü takdirin üzerindedir. O sahip olmamış olsa idi, bugün bu binlerce paha biçilmez nadide eser, bakalım hangi yad ellerde olacaktı.

Müzesini Belediye'ye devrettikten bir süre sonra, 23 Eylül 1974 tarihinde tutulduğu hastalıktan kurtulamayarak vefat etti. Kapı Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra, Üçler Kabristanı'nda toprağa verildi.

Koruma altına alınan evinin çevresi istimlâk edilerek 3433 m2'lik geniş alanda bugünkü modern müze binası inşa edildi. Ve müze Şubat 1984 tarihinde ziyarete açıldı. Bugün müze iki ana katta çeşitli bölümlerde hizmet vermektedir. Her geçen gün yeni bağışlarla zenginleyen kütüphanesi araştırmacıların hizmetine sunulmuştur. Yakın bir tarihte, tasnifi yapılan kütüphanede yaklaşık, beş bin yazma, yirmi beş bin adet de basma eser bulunmaktadır.

ATADEMİR KARDEŞLER

SAİP RAGIB ATADEMİR

(1319/1903-1970)

I. HAYATI

Konya'nın köklü bir ailesine mensup olan Saip Ragıp Atademir 1319/1903 yılında Konya'da doğdu. Babası Hacı Ragıp Efendidir. İlk, orta tahsilini tamamladıktan sonra, Konya Sultanisi'nden de birincilikle mezun oldu..

Yurt dışında tıp ve kimya tahsili yaptı. Bir süre öğretmenlik ve hükümet tabipliği yaptıktan sonra İstanbul Guraba Hastanasi'nde iç hastalıkları ihtisası yaptı. Bundan sonra da İstanbul Tıp Fakültesi, Hayati ve Tıbbi Kimya doçentliğine getirildi.

Almanca, İngilizce, Fransızca, Arapça, Farsça, Urduca ve Lâtince bilen Saip Ragıp Atademir bu dillerde yayımlanan 10 binin üzerinde zengin bir kitaplığa sahipti. İslâm ülkelerinin çoğunu gezip tetkiklerde bulunan Saip Ragıp Atademir, doğu'yu ve Batı'yı çok iyi tanıyan gerçek bir aydındı. Siyasetle ilgilendi, 950 seçimlerinde aday oldu fakat seçilemedi. .

Saip Ragıp Atademir, 1970 yılında Almanya'da vefat etti ve cenazesi Konya'ya getirilerek Hacı Fettah Kabristanı'nda toprağa verildi.

II KİTAPLARI

Mesleğiyle ilgili yirmiden fazla eseri olan Saip Ragıp Atademir'in Ilgın Kaplıcaları, Seydişehir Maden Sanayi ve Konya'nın beslenme meseleleri üzerinde yazmış olduğu eserleri vardır.(Arıkan, 1998, 30)

SAMİH RAGIP ATADEMİR

(1322/1906 1969)

HAYATI

Hacı Ragıp Efendi'nin ortanca oğlu Samih Ragıp Atademir, 1322/1906 yılında Konya'da doğdu. İlk tahsilini müteakip, Darülhilâfe Medresesi'ne devam etti. 1924 yılında medreselerin kapanması üzerine yüksek tahsilini Darulfünun Edebiyat Fakültesi'nin Felsefe ve İlâhiyat şubelerinden mezun oldu.

Edebiyat Fakültesi'nde dört yıllık pedagoji asistanlığını müteakip muhtelif liselerde öğretmenlik ve yöneticilik yaptı. 1942 yılında Kars Lisesi Müdürlüğü'nden Konya Lisesi Felsefe hocalığına tayin edildi. 1953 yılına kadar da Konya Lise'nde müdürlük yaptı. Bu arada Lise arşivini ve özel pansiyonu kurdu. (Köroğlu, 1989, 95)

Din eğitimi ve okulları tekti için iki yıl Amerika'da tetkiklerde bulunan Samih Ragıp Atademir, bir süre de Bakanlık müfettiş ve baş müfettişliğinde bulundu. (Arıkan, 1998, 32)

İngilizce, Fransızca ve Arapça bilen Samih Ragıp Atademir, 1969 yılında Ankara'da vefat etti ve orada toprağa verildi.

PROF. DR. HAMDİ RAGIB ATADEMİR

(1910-1975)

1. HAYATI

Hacı Ragıp Efendinin en küçük oğlu olan Hamdi Ragıp Atademir, 1326/1910 yılında Konya'da doğdu. Bazı eserlerde doğum tarihi 1908 yılı gösterilmektedir. (Köroğlu, 1989, 105) Belgeler 1910 yılının doğru olduğunu göstermektedir.

Küçük yaşlarda iptidai tahsiline başlayan Hamdi Ragıp Atademir, daha sonra Dâru'l - Hilâfeti' l- Aliyye Medresesi'ne devam eder. Medreselerin kapatılması üzerine imtihanla Konya Lisesi'ne geçer ve !928 yılında buradan mezun olur.

Yurt dışı imtihanlarını kazandığı için, yüksek tahsilini yapmak üzere Fransa'ya gönderilir. Yüksek tahsilini Fransa'da Nancy Üniversitesinde tamamlar. Felsefe bölümünden diploma alır. Samsun Lisesi'nde göreve başlar. 1935 yılında görevi, Konya lisesi'ne nakledilir.

1939 yılında Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde asistan, daha sonra doçent olur. 1949 yılında profesörlüğe yükselir. Bu görevde iken siyasete atılır. 10 ve 11. dönemlerde Konya Milletvekili olarak Meclis'te görev yapar. 27 Mayıs İhtilâlinde Yassıada'da yargılanır ve bir süre Kayseri Cezaevi'ne hükümlü olarak hapis yatar. Afla hapisten çıkar. Bundan sonra üniversite hayatına yeniden döner. Bir süre İlâhiyat Fakültesi dekanlığında bulunur.

Sosyal faaliyetlerde aktif görevler alan Hamdi Ragıp Atademir, !976 yılında Ankara da vefat eder.

Atademir ailesinin eğitim ve kültür hayatımızda etkileri büyük olmuştur.

II. KİTAPLARI

Ellinin üzerinde telif ve tercüme eseri olan Hamdi Ragıp Atademir'in Konya gazeteleri dahil, pek çok gazete ve dergide yüzlerce de makalesi yayımlanmıştır. Bazı eserleri de yayımlanamamıştır Telif Eserlerinden bazıları şunlardır:

1. Filozoflara Göre Felsefe, Atademir yayınevi, Konya, 1947.

2. Demokrasi Üzerine, Azim Matbaası, Konya, 1959.

3. İlim ve Muhit, Yeni Konya Yayınevi, Konya, 11959.

4. Aristo'nun Mantık ve İlim Anlayışı, AÜİF'nin 124 nolu yayınıdır. Ankara,1942.

PROF. DR.FERİDUN NAFİZ UZLUK

(1907-1974)

I. HAYATI

1907 yılında Konya'da doğdu. Babası 1921 yılında Yemen'de şehit düşen merhum Ahmet Hamdi Bey. Annesi Ayşe Sıdıka Hanım, genç yaşta eşini kaybettikten sonra çocuklarına hem annelik hem de babalık yapmış, iki oğlunu da mükemmel bir şekilde yetiştirmiştir. Sıdıka Hanım tam bir Selçuklu Hanımefendisidir. Ailenin ilk yılları, A. Hamdi Beyin görevi dolayısıyla Ereğli'de geçti. Daha sonra Konya'ya gelip yerleştiler.

Mevlâna soyundan bir bilim adamı olan Nafiz Bey, Konya'da İdâdî tahsilinden sonra, Haydarpaşa Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. Doktor olduktan sonra ilk görev yeri Mesudiye Hükümet Tabipliği'dir. 1928 yılında Konya Memleket Hastahanesi Dahiliye Asistanlığına, daha sonra da Konya Sıtma Mücadele Merkez Tabipliği' ne getirildi. 1929 yılında da Aksaray Sıtma Savaş doktorluğuna atandı. Aynı yıl malarya üzerine tetkiklerde bulunmak üzere Almanya'ya gitti. O yıllar, Türkiye'de sıtmanın yaygın olduğu dönemlerdir. İki yıl tetkiklerde bulunduktan sonra, 1935 yılında kardeşi Mimar Şehabettin Uzluk ile birlikte yurda döndü. Ankara Refik Saydam Enstitüsü'nde göreve başladı. Ankara Tıp Fakültesi tesis olununca buraya geçti. Tıp Tarihi Enstitüsünü kurdu, müdürlüğünde bulundu. Bu arada bir de yayınevi tesis etti. Selçuk Es, Feridun Nafiz Uzluk'un "Hekim Şifaî" olarak tanındığını zikreder.

Uzluk çok değişik konularda araştırmalar yaptı. Pek çok makale, tebliğ ve eser yayınında bulundu. Hem yurt içi hem yurt dışında sayısız konferans, kongre ve seminerlere katıldı. İlim, sanat, fikir ve tıp kurum ve kuruluşlarında görevler üstlendi. Uzun yıllar Türkiye Anıtlar Derneği Başkanlığı'nda bulundu. (Özönder 1997, 20-21)

Feridun Nafiz Uzluk Ankara'da görev yapmasına rağmen Konya'dan hiç kopmadı. Halkevlerinin faaliyette bulunduğu dönemlerde sık aralıklarla, Konya Halkevi'nde Mevlâna, Mevlevîlik, Selçuklu tarihi, sanatı ve Selçuklu büyükleri ile ilgili konferanslar verdi.

1972 yılında emekli olduktan sonra tamamen kendini ilmî çalışmalara verdi. Türk kültürüne, tarihine ve sanatına ışık tutacak yayınlar yaptı. Selçuklu tarihi üzerine yaptığı araştırmaları ile tanındı. Selçuk Üniversitesi'nin açılmasında büyük gayretleri oldu. Feridun Bey hayatında hiç evlenmemiş ve annesinin vefatına kadar, onunla birlikte kalmıştır.

Prof. Dr. Feridun Nafiz Bey, 27 Eylül 1974 tarihinde kısa bir hastalıktan sonra vefat etti. Cenazesi Konya'ya getirilerek, Üçler kabristanında toprağa verildi. Binlerce kitaptan oluşan zengin kütüphanesi ağabeyi Şehabettin Bey ve eşi Nimet Uzluk tarafından Mevlâna Enstitüsü'ne hibe edildi.

Uzluk ailesinin kültür hayatımızdaki hizmetleri ile Mevlâna'nın dünyaya tanıtılmasındaki çalışmaları ve etkileri bütün ilim erbabı tarafından minnetle anılmaktadır.

II. KİTAPLARI

1. Ulu Arif Çelebi'nin Rubaileri, İstanbul,1949

2. Anadolu Selçukluları Devleti Tarihi, Ankara, 1952

3. Mevlâna'nın Yedi Öğüdü.

4. Selçuklu Tarihi (İbni Bibi tercümesi).

5. Selçukî Devletleri Tarihi (Aksaraylı Kerimeddin Mahmut), tercüme M. Nuri Gençosman'a Önsöz ve notlar F. Nafiz Uzluk Beye aittir.) Ankara, 1943.

SELÇUK ES

(1911 - 1980)

I. HAYATI

Konya kültürüne, sanatına ve folkloruna büyük hizmeti geçen Selçuk Es, 1911 yılında Piri Mehmet Paşa Mahallesi'nde doğdu. Babası Musa Kâzım, annesi Nazmiye Hanım'dır. Ailesi aslen İsmil'den Konya'ya gelip yerleşmiştir. Soyadı kanunu çıktığında Babası Kâzım Bey, "GÜREL", merhum da "ES" soyadını almıştır. Konya'da babası Kâzım Bey, "Küçük Kâzım" olarak tanınmıştır.

Selçuk ES ilk tahsilini Konya'da tamamladıktan sonra İstanbul'da Feyz-i Âti ve Galatasaray Lisesi' nde okudu. Konya İlk Öğretmen Mektebi'nden mezun oldu.

Tahsilini tamamladıktan sonra, muhtelif memuriyetlerde bulundu. Bir süre bankacılık yaptı ve 1976 yılında Konya Karayolları Kütüphane Memurluğundan emekli oldu.

Selçuk Es, Ekekon dahil bütün Konya gazetelerinde makaleler yazdı. Konya tarihine, kültür ve folkloruna büyük hizmetlerde bulundu. Zengin bir arşiv ve kütüphaneye sahipti. Vefat etmeden önceki Konya tarihini ve yaşantısının altmış yılını çok iyi bilen Es, iyi bir araştırmacı ve folklorcu idi. Aynı zamanda; da musikişinastı.

Onun en önemli eseri "Büyük Konya Ansiklopedisi" idi. Yayımına 1968 yılında Hamle gazetesinde başladı, Hamle'nin kapanması ile bu ansiklopedi, Yeni Konya Gazetesine uzun yıllar tefrika edildi.

Onun "Konya Yemekleri" ve "Konya'da Yatan Peygamber ve Evliyalar." gibi müstakil basılmış küçük eserleri de vardır. Merhumun binlerce makalesi yanında, Konya gazetelerinde çeşitli konularda, pek çok da kıymetli dizi yazıları neşredilmiştir. Onun Konya'nın tanınmış simaları ile sağlıklarında yaptığı röportajlar da ayrı bir önemi haizdir.

Dizi yazılarından bazıları şunlardır:

1884 Çarşı Yangını (Şehir Postası], 1962. Konya Konakları (Şehir Postası) 1963. Konya Mezartaşı Kitabeleri (Sabah) 1963. Konya'da Karahafızlar Ailesi (Şehir Postası) 1963. Konya Büyükleri (Şehir Postası) 1964.

Selçuk Es'in Kâzım ve Nazım adında iki oğlu olmuşsa da büyük oğlu sağlığında vefat etmiştir.

Selçuk Es'in en önemli hizmetlerinden birisi de büyük fedakarlıklarla vücuda getirdiği zengin kütüphane, arşiv ve koleksiyonlarını sağlığında Koyunoğlu Müzesi'ne bağışlamış olmasıdır. Vefatından sonra da evinde kalan diğer kitap ve arşivinin bir bölümü de, oğlu tarafından Selçuk Üniversitesi'ne verilmiştir. (Özönder, 1997 18-19)

Selçuk Es, 15 yıla yakın ömrünü vererek hazırladığı Büyük Konya Ansiklopedisi ve Konya tarih ve kültürü ile ilgili dizi yazıları ile kültür hayatımızda derin izler bıraktı.

5 Eylül 1980 yılında vefat eden Selçuk Es, Üçler Kabristanında metfundur.(Uz, 2003, 142)

M. İHSAN HINÇER

(1916- 1979)

I. HAYATI

Mehmet İhsan Hınçer, 14 Mart 1916 tarihinde Konya'nın Übeyt Mahallesi'nde dünyaya geldi. Babası Hacı Fettah ahfadından Celil Ağa'nın oğlu M. Hulusi Beydir. Annesi ise Oğlakçılardan Hacı Hasan Efendinin kızı Miyase Hanımdır. Üç kardeşin en küçüğüdür. Hınçer, altı yaşlarında iken babasını kaybetti. İlkokula Konya'da Rehber-i Hürriyet'te başladı ve Kayseri' de tamamladı. 1933 yılında ortaokul talebesi iken, dedesinin dükkânında benzin patlaması sonucu çıkan yangında, dayısı Raif Oğlakçı'yı kaybetti. Kendisi de ağır yaralandı. Uzun süre tedavi görmesine rağmen, bir bacağını kaybetmekten kurtulamadı. Bacağı kesildikten sonra, hatalı bağlanan sinirler onun, ömür boyu olmayan bacağının ağrılarını çekmesine sebep oldu. O bunları, büyük bir metanetle karşıladı. Çok zor günler geçiren Hınçer'e ablası sahip çıktı. Onunla birlikte İstanbul'a gitti. Orada hariçten başladığı lise imtihanını Konya Lisesi'nde tamamladı. 1935 yılında çok sevdiği annesini kaybetti. Yine ona kardeşleri destek verdi.

Şiire ve edebiyata meraklı idi. İlk şiirleri 1932 yılında "Mektepli" isimli dergide çıktı. 1935 yılında Ekekon gazetesinde çalışmaya başladı. Durmadan okuyor ve yazıyordu. 1936 yılında ilk şiir kitabı, "Türklük Bir Yanardağdır" adıyla neşredildi. Bunu, "Türk İsterse" ve "İstiklâlimin Menkıbesi" (1937) isimli kitapları takip etti.

1937 yılında Öğretmen olan ablasıyla birlikte İstanbul'la gitti ve oraya yerleşti. Hınçer, Konya'da başladığı Halkevi çalışmalarına orada da devam etti. Eminönü Halkevi Edebiyat Koluna girdi. Daha sonraları yönetim kurullarında görev aldı.

1940 yılında, İstanbul Belediyesi Beşiktaş Şubesi'ne kâtip olarak girdi. Bir yıl sonra İstanbul Belediyesi tahsil memurluğuna geçti. Bu görevde ilerleyerek Gelir Müdürlüğüne ve Kontrol Kurulu Murakıplığına kadar yükseldi.

1942 yılında, ölünceye kadar kendisine büyük destek olacak olan Kebire Hanımla evlendi. Bu evlilikten Bora, Çora, Gürsel ve Nursel (son ikisi ikiz) adında dört çocuğu oldu.

Önceleri arkadaşı Kemal Akça ile iki yıl kadar Folklor Postası Dergisi'ni çıkardı. Daha sonra, Folklor Araştırmaları Dergisini çıkarmaya başladı. O, bu dergiyi büyük zorluklara katlanarak, hiç ara vermeden 31 yıl devam ettirdi. O, kimsenin yapamadığını kendi başına başardı. En büyük yardımcıları eşi ve çocukları idi ve dergi bu süre içerisinde, 19 cilt ve 366 sayıya ulaştı. Dünya ve Türkiye'de folklor araştırmacılarının elinden düşürmediği bu dergi, konusunda hâlâ bugün bile, en büyük dokümanter kaynaklardan birisi olarak yerini muhafaza etmektedir.

İhsan Hınçer, pek çok derneğin ve kurumun üyeliğinde de bulundu. Tarık Zafer Tunaya, Mehmet Halit Bayrı, Naki Tezel, Meliha Avni Sözen ve Nusret Safa Coşkun ile birlikte çalıştı. Türk Halk Bilgisi Derneği, Bakırköy Halkevi Derneği (Başkanlığında bulundu), Konya, Eminönü, Beyazıt Halkevleri, Türk Dil Kurumu, İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı, çalıştığı dernek ve kurumlardan bazılarıdır.

Türk folkloru ile ilgili pek çok seminer, konferans, festival ve yarışmalara katıldı, jüri üyeliklerinde bulundu. Yurtdışında düzenlenen folklor toplantılarında Türkiye'yi en iyi şekilde temsil etti. Çevresinde kibar, dürüst, yardımsever ve kültürlü bir insan olarak tanındı. İş sahiplerinden kimseyi yokuşa sürmedi. Meslek hayatında adı hiç bir yolsuzluğa karışmadı. 18 yıl süren Gelir ve Tahakkuk Müdürlüğü görevini değişen pek çok iktidara rağmen korumasını bildi. 39 yıllık meslek hayatını böyle noktaladı. O, sadece Konya'nın değil, bütün bir Türkiye'nin iftihar kaynağı olarak yaşadı. Yayınları ile kültür hayatımızda unutulmaz izler bıraktı. (Küçükbezirci, 1982, 4)

Türk kültür dünyasına büyük eserler vererek katkıda bulunan İhsan Hınçer, tutulduğu prostat kanserinden kurtulamayarak, 11 Kasım 1979 yılında, en verimli bir çağında, İstanbul'da vefat etti.

Yüzlerce makalesi ve çıkarmış olduğu Folklor Araştırmaları onun en büyük eseridir.

II. BAZI KİTAPLARI

1. Türklük Bir Yanardağdır (1936).

2. İstikbâlimizin Menkıbesi (1937).

3. Türk İsterse (1937).

4. İnkilâp Türkleri (1942).

5. Çoban Kızı {1946) Roman.

6. Levha, İlân, Reklâm, Pul, Afiş Mevzuatı, U960).

7. Toplu Levha, İlân Mevzuatı (1965)

MUZAFFER ERDOĞAN

(1916-1985)

1.HAYATI

14 Mart 1916 tarihinde Konya'da doğdu. Hamdizade Abdülkadir Erdoğan'ın oğludur. Muzaffer Erdoğan İlk, orta ve lise tahsilini Konya'da tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nden mezun oldu.

1939 yılından itibaren Topkapı Sarayı müzesinde, 1947 yılından itibaren de Başvekâlet Arşiv Umum Müdürlüğü'nde uzman olarak görev yaptı. 1967 yılında uzman kadrosuyla Topkapı Sarayı Müzesi'ne nakledildi. 1972 yılında emekliye ayrıldı. Türkiye'nin önde gelen müzeci ve arşiv uzmanı olarak tanındı. Erdoğan Başvekâlet Arşivi'nde yetişen ilmî formasyona sahip şahsiyetlerden birisi idi.

Muzaffer Erdoğan, 1985 yılında İstanbul'da vefat etti. Kabri Edirnekapı Şehitliği'nde babasının yanındadır.(Uz, 2003, 159)

KİTAPLARI

a. Basılanlar

1. İzahlı Konya bibliyografyası, İstanbul, 1952.

2. Lâle Devri Baş Mimarı Kayserili Mehmet Ağa, İstanbul, 1962.

b. Basılmayanlar

1. On Altıncı Asırda Konya.

2 On Yedinci Asırda Konya.

2 Apalızade Rıza Hayatı ve Şiirleri.

MEHMET EMİROĞLU

(1918-2004)

I.HAYATI

1918 yılında Konya'nın Botsa Köyü'nde doğdu. Babası Seyit Efendi, annesi Emine Hanımdır. İlk tahsilini köyünde yaptı.

Konya'ya geldikten sonra belediyede, daha sonra da Maliye ve Veteriner Müdürlüğü'nde çalıştı. Buradan emekli olduktan sonra 23 yıl da Konya Noter Odası'nın Genel Sekreterliği'ni yürüttü.

Mehmet Emiroğlu, kendi kendini yetiştiren, durmadan okuyan müstesna örnek şahsiyetlerden birisi idi. Zengin bir kütüphaneye sahipti.

Devamlı, "Dünyada en büyük hayır, insan yetiştirmektir" diyen Mehmet Emiroğlu'nun hayatı insan yetiştirmek, çevresindeki insanlara yardım etmek, milli ve manevî değerlerin muhafazası uğrunda mücadele etmekle geçti. Bugün onun elinden tutup yetiştirdiği gençler, Türkiye'nin muhtelif üniversitelerinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. (Köstüklü, 20 Ekim 2004, 181)

Onun vefatına yakın yazdığı iki eser, irfanına delildir.

7 Eylül 2004 tarihinde vefat etti ve Üçler Kabristanı' nda toprağa verildi

II. KİTAPLARI

1. Kültürümüzün Köşe Taşları, Konya, 2001. 2. baskı Konya, 2002.

2. Geçmişin penceresinden Konya, 2003.

ÜÇÜNCÜ NESİL

CUMHURİYET DÖNEMİ KONYA AYDINLARI

Üçüncü nesil Cumhuriyet dönemi Konya aydınları, Cumhuriyet döneminde dünyaya gelen ve tahsillerini bu dönemde tamamlayan aydınlardır. Bunlar Cumhuriyet nesli dediğimiz grubu oluşturur.

PROF. DR. FARUK SÜMER

(1924-1995)

I. HAYATI

5 Kasım 1924 tarihinde Konya'nın Bozkır İlçesinde doğdu. Maliye Dairesi'nde memur olan babası Mehmed Zeki Beyin görevi icabı ailece 1931 yılında İstanbul'a gittiler. İlk ve orta tahsilini burada tamamladı (1942). Lisede iken annesinin yardımıyla Osmanlıcaı öğrendi.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde yüksek tahsilini sürdürürken Arapça ve Farsça derslerine de devam etti. "XVI. yüzyılda Anadolu'da Türk Oymakları" başlıklı mezuniyet tezini hazırlayarak Tarih Bölümü'nden mezun oldu. 1948 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde doktora çalışmasına başladı. 1950 yılında "XVI. Yüzyılda Anadolu, Suriye ve Irak'ta Oğuz Boylarına Mensup Teşekküller" adlı tez ile doktor unvanını aldı. 1955 yılında "Karakoyunlular" adlı tezi ile doçent oldu. 1963 yılında "Oğuzlar'a Dâir Destanı Mahiyette Eserler" adlı takdim tezi ile profesörlüğe yükseltildi. 1982 yılında 58 yaşında kendi isteğiyle emekli oldu.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde, İstanbul Türk Musikisi Konservatuarı'nda, Adapazarı Konservatuarı'nda ve Mimar Sinan Üniversitesi'nde dersler vermiş, ayrıca Londra ve Frankfurt Üniversitelerinde de misafir profesör olarak bulunmuştur. Son günlerine kadar ilmi çalışmalarını ve araştırmalarını sürdürmüştür.

Onun, "Oğuzlar" isimli anıt esirinin genişletilmiş 4. baskısı vefatından üç yıl önce, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı tarafından yapılmıştır.

Faruk Sümer Selçuklu araştırmalarında Prof. Dr. Osman Turan'dan sonra en yetkili ilim adamı olarak tanındı. İlim hayatında büyük etkileri oldu.

24.10.1995 tarihinde İstanbul'da ölen Faruk Sümer Bey, evli ve üç çocuk babasıydı. Cenazesi 26.10.1995 tarihinde Fatih Camii'nden kaldırıldı ve Kozlu aile Kabristanına defnedildi. (Uz, 2003, 164)

KİTAPLARI

1."Abu Bakr-i Zihrani, Kitab-ı Diyarbakriyya", edited by

Lugal and Sümer, II, Ankara, 1964 (Persian Text),

2."Oğuzlar", Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi yayınları.

No, 170, Ankara, 1967.

3."Kara Koyunlular" I (Başlangıçtan Cihan Sah'a Kadar), Türk Tarihi Kurumu Yayınlarından, Ankara, 1967,

4."Malazgirt Savaşına Dair İslâm Kaynakları" (Arabıc and Persian textes and Türkish

translations concerning.with the Manzikert Bâttle) T.T.K. Ankara,1971).

5."Mevlâna ve Oğullarının Türkmen Beyleri ile Münasebetleri",

(Aspects of Mevlâna), Ankara, 1973.

KEMAL OR

(1924-1987)

1924 yılında Akşehir'de doğdu. Balıkesir Lisesini bitirdi. Ankara Üniversitesi Dil Tarih Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Diyarbakır Lisesi'nde Türkçe öğretmeni olarak göreve başladı. Erzurum Öğretmen Okulu'nda (1945) ve Ankara Atatürk Lisesi'nde çalıştı. Trabzon Lisesi Müdürü oldu. (1951) 1953 yılında Konya Lisesi edebiyat öğretmenliğine atandı. Uzun yıllar Konya Erkek Lisesi ve İmam Hatip Okulu'nda edebiyat ve kompozisyon derslerine girdi. (Köroğlu, 1989, 104)

1964 yılında Konya Eğitim Enstitüsü'nün açılması üzerine Konya Eğitim Enstitüsü'nde ve Gazi Eğitim Enstitüsü'nde öğretmelik ve yöneticilikte bulundu. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar Genel Müdürlüğü görevini yürüttü.

XVII dönem Konya Milletvekilliğinde bulundu. Bu dönemde Milli Eğitim ve Kültür Komisyonu başkanlığını yürüttü. XVIII dönemde listeye alınmadı.

Kemal Or, geniş bilgisi, kültürü ile öğrencileri tarafından çok sevilen bir öğretmendi. Gönlü ve kalbi gibi yüzü de aydınlık bir insandı. Her zaman "Okumak insanın kafasının içini aydınlattığı gibi kafasının görünüşünü de değiştirir ve aydınlatır" derdi. Bizim İmam Hatip Okulu'nda Edebiyat ve Kompozisyon derslerimize girmişti. Bize Divan Edebiyatını ve Türk dilini sevdiren o oldu. Ondan çok şey öğrendik.

Kahramanlık, aşk, tabiat sevgisi ve yaşama sevinci gibi temaları işleyen konulardaki şiirleri 1940 yılından itibaren çeşitli dergilerde yayımlandı.

Or, 22 Ekim 1987 tarihinde Ankara'da vefat etti.

DR. MEHMET ÖNDER

(Doğ. 1926-2004)

I. HAYATI

1926 yılında Konya'nın Çumra İlçesine bağlı Karkın Kasabasında doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Konya'da tamamladıktan bir süre sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne devam etti; ama tarih sevgisi ağır bastığından 1946 yılında bu fakülteden ayrılarak Ankara'ya geldi ve Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinin Tarih Bölümünde öğrenimini sürdürdü. Bu fakültede öğrenciyken bir taraftan da yazarlık hayatına atıldı, ayrıca "Nur" adlı bir edebiyat dergisi çıkardı. Fakültede öğrencilik yıllarını sürdürürken şiirleri, çeşitli edebiyat ve sanat dergilerinde yayımlanıyordu. Bu şiirler 1946-1950 yılları arasında, "Köyün Bağrından", "Zafer Yolunda" ve "Mevsim Sonu" adlı üç şiir kitabında toplandı. Bu arada "Senden Ayrı" adlı bir roman denemesi de yaptı ve bu denemesi 1947 yılında Yeni Mersin gazetesinde tefrika edildi.

Mehmet Önder, 1950 yılında Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinden, Sanat Tarihi Lisansı ile mezun oldu. Aynı yıl Konya'da "Mevlâna Müzesi" Asistanlığı ve Müdür Yardımcılığına atandı. Bu arada Konya Lisesinde Türkçe, Edebiyat dersleri de verdi. Bir yıl sonra askere alındı, askerlik görevini İzmir'de ve Konya'da tamamladı.

1952 yılında tekrar Konya Müzeleri Müdür Yardımcılığına getirildi. 1954 yılına da bu müzelerin müdürü oldu. 1964 yılma kadar Konya'da on yıl müze müdürlüğü görevini sürdüren Mehmet Önder, büyük bir çalışma ile Konya'da, Konya Arkeoloji Müzesini, Konya Çini Eserler Müzesi'ni, Konya Selçuk Ahşap ve Taş Eserleri Müzesini ve Atatürk Müzesini kurdu. Konya Etnografya Müzesi'nin önemli hazırlıklarını yaptı.

1957 yılında staj için Almanya'ya gönderildi. Münih'te üç ay müzecilik stajını yapaktan sonra 1959 yılında Farsça'sını ilerletmek üzere bir yıl Tahran'a gönderildi. Tahran Üniversitesi'nde tasavvuf ve edebiyat derslerine devam etti.'

1961 yılı Ekim ayında Paris, Louvre Müzesi'nde görev aldı. Paris'te bulunduğu yıllarda ayrıca "Bibliohegue Nationale" (Millî Kütüphanesi)'de araştırmalar yaptı. Paris'ten döndükten sonra tekrar Konya'da Müze Müdürlüğü görevini sürdürdü.

1964 yılı 8 Nisan'ında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olan Ankara'da Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne Genel Müdür olarak atandı. 1964-1967 yılları arasında Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü olarak Türkiye'de 20'den fazla yeni müzenin temelini attı, birçoklarını ziyarete açtırdı.

Bu başarılı hizmetlerinden dolayı, Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Müsteşar Muavinliğine tayini çıktı. 1967-1968 yılları arasında Kültür Müsteşar Muavini olarak Türk müzelerinin, kütüphanelerinin ve güzel sanatlarının gelişmesi için çaba gösterdi ve 1969 yılında da Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Müsteşarı oldu.

Mehmet Önder'in Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak görev yapan müzeler, kütüphaneler, güzel sanatlar, tiyatro ve operalar, yayınlar gibi kültür dairelerinin "Kültür Bakanlığı" adıyla yeni bir bakanlık kurularak bu dairelerin Kültür Bakanlığı'na bağlanmasını ve burada hizmet görmelerini istiyor ve bunun için çalışmalar yapıyordu. Bu çalışmalarını sürdürürken 1971 yılında Kültür Müsteşarlığı mevcut kültür daireleri ile birlikte Başbakanlığa bağlandı. Mehmet Önder de Milli Eğitim Bakanlığından ayrılarak Başbakanlık Kültür Müsteşarı unvanı ile bu dairelerin başına geçti. Üç yıl Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı görevini sürdürdü. Bu arada 1971 yılında Kültür Bakanlığı kurulmuştu. Mehmet Önder de 6 ay süre ile bu bakanlık kaldırılıncaya kadar Kültür Bakanlığı Müsteşarı oldu. Tekrar Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı'na getirildi.

1975 yılında Kültür Müsteşarlığından ayrılarak önce Başbakanlık Kültür Müşaviri, 1977 yılında da Almanya'da Bonn Büyükelçiliğinde Kültür Müşteşarlığı'na atandı. Burada Türk işçilerinin kültürel yönden faydalanmaları için Türk Kültür Merkezleri açtı. Türk haftaları ve milli günlerin düzenlenmesinde çalışmaları oldu. Bunlardan en önemlisi Atatürk'ün 110. doğum yılında Almanya'da yüzü aşkın etkinlik yapılmıştır. Almanya'daki görevi 5 yıl sürdü. Bu altı yıl içerisinde Türk Alman kültürel ilişkileri de arttı. Nitekim 1982 yılında Türkiye'ye döndüğü zaman bu hizmetlerinden dolayı Alman Hükümeti Mehmet Önder'e Üstün Liyakat Nişanı vererek ödüllendirdi.

1982 yılında Türkiye'ye döndükten sonra, ona Başbakanlık Genel Sekreterliği görevi verildi. Ancak bu görevi bir kaç ay sürdü. O günlerde Kültür ve Turizm Bakanlıkları birleştirilmişti. Aynı yıl Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Baş Müşavirliği'ne atandı.

Türkiye'de Türk-Pakistan Kültür Derneği Genel Başkanlığı'nı yıllarca yapması ve Pakistan Milli Şairi Muhammed İkbal üzerinde sürekli araştırmaları dolayısıyle Lahore Üniversitesi önce bir madalya, daha sonra fahri doktora unvanını tevcih etti. 1986 yılında da Pakistan Devlet Başkanı tarafından İslâmabad'da yapılan bir törenle kendisine "Sitâre-i İmtiyaz" nişanı verildi. Aynı yıl, Selçuk Üniversitesi de Sanat Tarihi Fahri Doktora unvanını verdi.

1987 yılında kendi isteği ile emekliye ayrıldı ve kısa bir süre sonra Türkiye İş Bankası Genel Müdürlük Kültür ve Sanat Müşaviri olarak görevlendirildi.

Mehmet Önder, merkezi Berlin'de bulunan Alman Arkeoloji Enstitüsü üyesi, Londra'da Uluslararası Mevlâna Araştırmaları Kurumu'nun şeref üyesi, Lahore'da İkbal Akademisi üyesi, Türkiye'de, Atatürk Kültür Dil ve Tarihleri Kürümü Atatürk Kültür Merkezî asli üyesi, Türk-Alman Dostluk Derneği, Türkiye-Pakistan Kültür Derneği Genel Başkanı, Anadolu Medeniyetlerini araştırma Vakfı Başkanı, İLESAM ve Folklor Araştırma Kurumu üyesi, Konya Eski Eserleri Sevenler Derneği Başkanı ve daha birçok kültür derneklerinin üyesi oldu.

Evli ve iki çocuk babası olan Mehmet Önder, 23 Ağustos 2004 tarihinde vefat etti. Üçler Kabristanı'nda toprağa verildi.

Mehmet Önder'in araştırmacı yazar ve bürokrat olarak çalışmaları sadece Konya kültürüne değil, yurt sathında ülke kültürüne büyük hizmet ve etkileri oldu. Eğitimci olarak da öğrencilerine Türk sanatını tarihi eserleri sevdiren insan olarak tanındı.

Mehmet Önder'in çeşitli konularda yüzün üzerinde eseri vardır.(Kitapları için bk. Uz, 2003. 212-213)

GÜLTEKİN SAMANOĞLU

(1927-2003)

I. HAYATI

Gültekin Samanoğlu,1927 tarihinde Konya'da doğdu. Asıl adı Gültekin Samancı'dır. Konya Askeri Ortaokulu'ndan sonra 1947'de Kuleli Lisesi'ni, 1949'da Harp Okulu'nu bitirdi. Asteğmen olarak orduya katıldı. Yüzbaşılığa yükseldiği 1959 yılında mecburi hizmetini bitirerek kendi isteği ile ordudan ayrıldı.

Basın-Yayın Turizm Bakanlığı'na girdi. Basın İlan Kurumu'nun kuruluşunda bulundu. 1967 yılında kurumun Genel Müdür Yardımcılığı'na, 1973 yılında da Genel Müdürlüğü'ne getirildi. İki dönem TRT Yönetim Kurulu Üyeliği'ne seçildi.

1948 yılından önceki şiir denemeleri değişik imzalarla Konya'daki gazetelerle Bayrak, Nilüfer, Güney, Bizim Yayla ve Doğu gibi dergilerde yayımlandı. Onun Samanoğlu imzasıyla ilk şiir ve fikir yazıları Çınaraltı dergisinde çıktı.

Türk edebiyatında bir ekol olan Hisar dergisi kurucuları arasında yer aldı. 1950-1957 yılları arasında yazı ve şiirleri burada neşredildi. Ayrıca Türk Dili, Çağrı, Elif ve Türk Yurdu gibi dergilerde de yazdı. Türk Ocağı Sanat Kolu'nda çalışarak Türk Yurdu dergisinin sanat ve edebiyat sayfalarının yönetiminde bulundu. 1983 Struga Şiir Şenliği'nde Türkiye'yi temsil etti.

"Gözlerimden çok gönül gözümün gördüklerimi şiirleştirmek istemişimdir" diyen Samanoğlu, az yazmakla beraber milli değerlere bağlı, memleketçi bir yazar ve şair olarak tanındı. Bulunduğu görevler dolayısıyla Konya ve memleket kültürüne büyük hizmette bulunan Samanoğlu, 11 Nisan 2003 yılında İstanbul'da vefat etti. (T.D. E.Ans.1990, 447)

Türk kültür hayatının gelişmesi ve tanıtılmasında büyük hizmetleri oldu.

II KİTAPLARI

1. Alacakaranlık (şiir), 1970.

2. Cahit Sıtkı Tarancı Hayatı, Sanatı ve Şiirleri, MEB Bin Temel Eser, Ankara, 1971.

3. Uzun Vuran Gölge,1983.

4. Kemalettin Kamu Hayatı, Sanatı ve Şiirleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk Büyükleri diz.1986.

A. SEFA ODABAŞI

(1929-2004)

I. HAYATI

Ahmet Sefa Odabaşı 1929 yılında Konya'da doğdu. Babası Nuri Kemal, annesi Fikriye Hanımdır. Dedeleri Kafkas kökenli olup, Dağıstan'da hâkimiyet kurmuş Odabaşı Hanlığı'na mensuptur.

Rus zulmünden bizar olan dedeleri Dağıstan'dan göçerek Van'ın Aşkale Kazası'nda 100-150 yıla yakın bir süre ikamet ettikten sonra tekrar göçe mecbur kalmışlar, evvelâ Musul'a sonra Adana'ya, daha sonra da Konya'ya gelerek yerleşmişlerdir.

A. Sefa Odabaşı ilk, orta tahsilini bitirdikten sonra Konya Lisesi'nin Edebiyat Bölümü'nden pekiyi derece ile mezun oldu. Yüksek tahsil için gittiği İstanbul'da beş sene kaldı ve oradaki sanat etkinliklerini sürekli izlediği gibi o dönemin ünlü edebiyatçıları ile de tanıştı.

1957 yılında askerlik görevini tamamladıktan sonra 1958 yılında Sosyal Sigortalar Kurumu'na girdi ve oradan 1982 yılında emekli oldu.

Evli ve iki çocuk sahibi olan Odabaşı'nın kitaba olan merakı sebebiyle ilk okuldan itibaren topladığı kitaplarıyla zengin bir kütüphane kurduğu gibi, Konya ile ilgili olarak derlediği fotoğraf, belge ve periyodik yayınlarla ilgili zengin bir arşiv de oluşturdu.

Ayrıca Odabaşı' nın Kültür Bakanlığınca tescilli sikke ve etnoğrafik eserler koleksiyonu da bulunmakta idi. Onun bu zengin kütüphanesi ve arşivi vefatından sonra oğulları tarafından İstanbul'da ikamet eden bir Konyalı zata satıldı.

A. Sefa Odabaşı, uzun yıllar Konya'da yayımlanan gazete ve dergilerde Konya sanat ve kültürü ile ilgili yazılar yazdı. Ona yakın kitabı neşredildi.

22 Nisan 2004 tarihinde Konya Meram Tıp Fakültesi Hastanesinde vefat etti.(UZ, 2004,2)

Özellikle Cumhuriyet dönemi kültür hayatımızın kitaplaştırılmasında ve yetişmekte olan genç akademisyenlerin çalışmalarında arşivi ile yardımcı olarak büyük hizmetlerde bulundu.

II. KİTAPLARI

1. Fotoğraflarla Geçmişte Konya, 1996, 1998 (İkinci baskı)

2. Konya'da Geçmiş Zaman, Konya, 1996.

3. Eski Kart Postalarla Konya, Konya, 1996

4. 20. Yüzyıl Başlarında Konya'nın Görünümü, Konya, 1999

5. Geçmişten Günümüze Konya, Konya 1999

6. Geçmişten Günümüze Konya Kültürü Konya, 1999.

7. Konya Mutfak Kültürü, Konya, 2003.

8. Konya İmajı, 2003, Konya, 2003.

AHMET FEYZİ ÖZÇİMİ

(1930-2005)

I. HAYATI

1930 yılında Konya'da Kasapsinan Mahallesi'nde dünyaya geldi. İlk, orta ve lise tahsilini Konya'da tamamladı. İlk Kur'an eğitimini küçük yaşlardan itibaren babası Hakkı Efendi'den aldı.

İstanbul İktisat Fakültesi'nden mezun oldu. İstanbul'da bulunduğu tahsil yıllarında, dönemin ilim, fikir ve sanat adamları ile tanıştı. Onların ve pek çok tasavvuf büyüğünün sohbetlerine katıldı. Saadettin Kaynak'tan istifade etti.

Askerlik dönüşü bir süre Konya Belediyesi ile Karayolları 3. Bölge Müdürlüğünde görev yaptı. Daha sonra görevinden ayrılarak ticarete atıldı. Bu dönemde Konya'da çıkan gazetelerde yazılar yazdı. İslâm mecmuasında köşe yazarlığı yaptı.

Yayın faaliyetlerinde bulundu. Tahirülmevlevî'nin Mesnevî Şerhi'ni on altı cilt hâlinda bastırarak memleketin ilim ve tasavvuf hayatına önemli bir katkıda bulundu. Ayrıca Gülzâr-ı Sâminî /Sohbetler I-II, ile Gülzâr-ı Saâminî / Mektubat'ı yine iki cilt hâlinde bastırıp dağıttı. Delâil-i Hayrat'ı orijinal metniyle hazırlayıp yayımladı .Üç nesil Konya ilim ve irfanına hizmet eden bir aileye mensup olan A. Fevzi Özçimi, 21 Nisan 2005 tarihinde vefat etti.

Özçimi'nin özellikle Aydın Fikirler Kulübü Başkanı olduğu dönemde, Konya'nın kültür ve fikir hayatının gelişmesinde önemli rolü oldu. (Özçimi,2006, 9)

II KİTAPLARI

1. Delâil-i Hayrat, Konya.

2. Hayatımızı Yaşanır Olmaya Değer Kılan Hakikâtler, Marifet Yayınları, İstanbul, 2006.

3. Hoş Sada, (Der. Aysel Eser) Alanya, tarihsiz.

Son iki eser vefatından sonra yayımlandı.

AHMET PETEKÇİ

(1931-1985)

I. HAYATI

13.09.1931 tarihinde Bozkır'ın Üçpınar Kasabası, Yonuzlu köyünde dünyaya geldi. Üç yaşlarında babasını kaybetti.

İlkokulu üçüncü sınıfa kadar Üçpınar'da okudu. Beşinci sınıfı, ortaokul ve liseyi Konya'da tamamladı. Bir süre Ankara Hukuk Fakültesi'ne devam etti ise de maddi imkânsızlıklar sebebiyle bırakmak mecburiyetinde kaldı.

Çok yönlü bir insan olarak tanınan Ahmet Petekçi, öğrencilik yıllarında şiir yazmaya başladı. Girdiği bir liseler arası şiir yarışmasında ikinciliği kazandı. Daha sonra şiirleri pek çok gazete ve dergide neşredildi. Sporda da başarılı idi. 57 kiloda Konya şampiyonu oldu. Uzun yıllar spor hayatını hakem olarak sürdürdü.

Konya'da milliyetperver bir insan olarak tanınan Petekçi, otuz yıla yakın bir süre, başta Türk Folklor Araştırmaları dergisi olmak üzere, Hergün, Millet, Bizim Anadolu ve Yeni Konya gibi pek çok gazete ve dergide Konya folkloru ile ilgili yazıları çıktı.

Otuz yıla yakın Konya SSK Bölge Müdürlüğü'nde memur ve müfettişlik görevinde bulundu. 1982 yılında emekliye ayrıldı. O7.05.1985 tarihinde en verimli bir döneminde geçirdiği kalp krizi sonunda hayata veda etti. Petekçi evli ve üç oğul sahibi idi. (Küçükbezirci, 17 Kasım 1997, 3)

Çok yönlü faaliyetleri ile gençler arasında etkili oldu.

KAYNAKLAR

KİTAPLAR

1. AKGÜNDÜZ Ahmet, Belgeler Konuşuyor, Nil Yayınları, C. 5, İzmir 1993.

2. ARABACI Caner, Milli Mücadele Döneminde Konya Öğretmenleri, Konya 1991.

3. _____ Osmanlı Dönemi Konya Medreseleri, Konya Ticaret Odası Yayını, Konya1998.

4. ARIKAN Mustafa, Hamdi Ragıp Atademir Hayatı Şahsiyeti ve Fikirleri, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara, 1998.

5. BAHAR Hasan, "Araştırmacı Öğretmen İbrahim Gündüz'ün Araştırmacı Kişiliği: Karapınar Çevresi Eskiçağ Araştırmaları", Karapınar Sempozyumu (Karapınar 26-27 Ekim 2000), (Editör Yusuf Küçükdağ), Konya 2001, s. 145-163.

6. KARATAY Namdar Rahmi, Geçti Borun Pazarı, Ankara, 1954.

7. İZBUDAK Veled Çelebi, Canlı Tarihler, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1946.

8. KORUCUOĞLU Nevin, Veled Çelebi İzbudak, Ankara, 1994.

9. KÖROĞLU Hüseyin, Konya Lisesi Tarihi, Yeni Konya Gazetesi yayını, Konya, 1989.

10. MERİÇ Cemil, Mağaradakiler, İstanbul 1978.

11. MUŞTA M. Muammer, Konya Enerjitizm Felsefe Okulu, 1990.

12. ODABAŞI A. Sefa, 20 Yüzyıl Başlarında Konya'nın Görünümü, Konya İl Kültür Müdürlüğü Yayını, Konya, 1998.

13. ÖNDER Mehmet, Konya Matbuat Tarihi, Konya, 1949.

14. ÖZCAN Mustafa, M. Muhlis Koner'den Seçme Yazılar, Konya İl Kültür Müdürlüğü Yayını, No:43, Konya .2003.

15. ÖZÇİMİ A. Fevzi. Hayatımızı Yaşanır Olmaya Değer Kılan Hakikâtler, Marifet Yayınları, İstanbul 2006.

16. ÖZDAMAR Mustafa, İbrahim Hakkı Konyalı ve Konyalı Kütüphanesi Yazmalar Katalogu, Kırk kandil Yayınları, İst. 1997.

17. UZ M. Ali, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını, No:42, Konya, 2003.

18. _____ Baha Veled'ten Günümüze Konya Âlimleri ve Velîleri, Şems Yayını, Konya, 1904.

19. _____ Konya Hukuk ve Baro Tarihçesi, Konya Barosu Yayını, Konya 2006.

GAZETE VE DERGİLER

1. ATİKOĞLU Ayça, "Aydın Kimdir", Milliyet 12 Eylül 1999, s. 5.

2. ATILGAN Bayar,"Türkiye'nin En Cahilleri Enteller", Sabah, 2 Ocak 2000, s.8.

3. BAŞTAK Naci Fikret, "Konya'da Fikri Hayata Rici Bir Bakış", Konya C.7, S.69, Temmuz 1944.

4. İLHAN Atilla, Dünya/Kitap, Söyleşi, 9 Temmuz 1999.

5. KABAKLI Ahmet, "Aydın Üzerine Mülâkat" , Milli Kültür, Mart 1990, s.11. 2. Kânun 1942, s.62.

6. KONER M. Muhlis, "Münevver Kimdir?", Konya, C VII, S.66, Nisan 1944, s.1.

7. KÖSTÜKLÜ Nuri, "Bir Alperen Hakk'a Yürüdü" Merhaba Akademik Sayfalar Eki, 20 Ekim 2004, s. 181)

8. KÜÇÜKBEZİRCİ Seyit. "Unutulmayacak Konyalılar, Konya'nın Basın, Sanat Kültür

Adamları" Yeni Meram 17.3.1982-24.3.1982.

_____ "Bozkırlı Folklorcu Ahmet Petekçi" Yeni Gazete, 17 Kasım 1997)

9. ÖZÖNDER Hasan, "Vefat Yıldönümünde Konyalı Folklor Araştırmacısı Veli Sabri Uyar", Konya Postası, 27 Ocak 2000, s. 2

10. ---------- "Eylüllerin Kopardığı Bir Kaç Konya Yaprağı" Konya Bülteni, Eylül/Ekim 1997.

11. MUZAFFER Hamid, Konya (Vilâyet Gazetesi), 1928.

12. NACİ FİKRET, " İsmail Zühtü", Yeni Fikir, S. 27, 20 Haziran 1928.

13. ŞAFAK, Yakup, "Uzluk Ailesi), Selçuk Haber, S.8. Eylül Ekim 1997.

14. UGUR M. Ferit, Muallim Mehmet Arif", Konya, C. V, S. 39, -URAL Şafak, "Aydın Kimdir?", Milli Kültür, S. 70, Mart 1990, s.16.

15. UYAR Veli Sabri, "Hattatlar Armağanı" Konya, S. 117, Haziran Temmuz 1948, s.20.

16. ERDEM Yücel, "İ. Hakkı ile Bir Konuşma", Hayat Tarihi, Ocak 1976, S.1

17. UZ M. Ali, "Koyonoğlu İle Röportaj" , Yeni Konya, 26 Şubat1975.

18. UZ M. Ali, " A. Safa Odabaşı" A. Sefa Odabaşı Özel Sayısı, 30.4.2004, s. 2)

ANSİKLOPEDİLER

1. EYİCE Semavi, "Erdoğan Abdülkadir", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, İstanbul,1995, C.11, s.288.

2. Türk Dili ve Edebiyatı, Ansiklopedisi, Dergah Yayınları, C.7, İstanbul 1990, s.447.

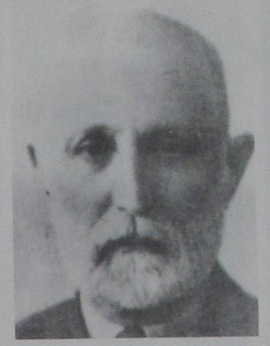

Abdulkadir Erdoğan

H. Raşit Usman

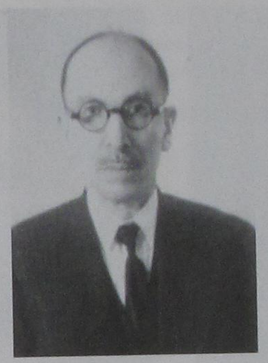

Faik Soyman

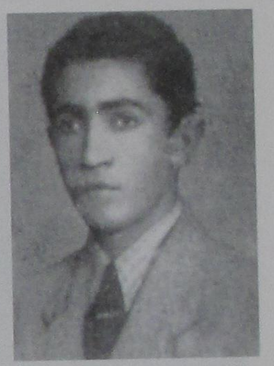

Faruk Sümer (Asistanlık Yılları)

İbrahim Hakkı Konyalı

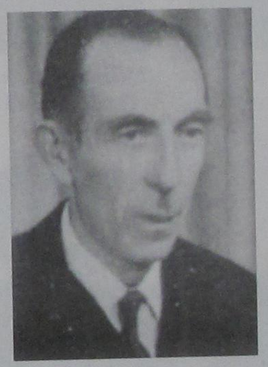

Kemal Akça

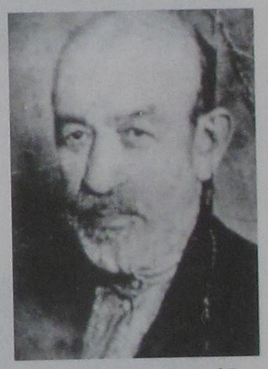

Topcuzade Mehmet Arif Bey

Mehmet Önder

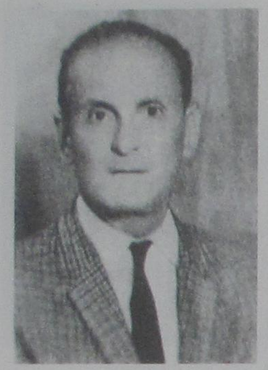
Muzaffer Erdoğan

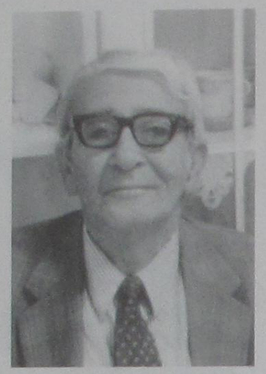
Prof. Dr. Faruk Sümer

İhsan Hınçer

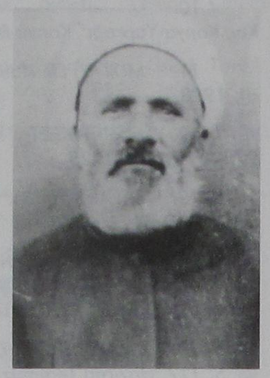
Veli Sabri Uyar

Mehmet Ferit Uğur

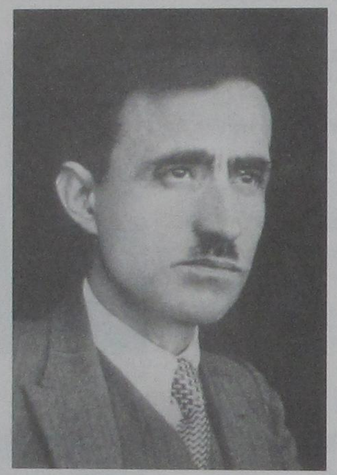
Mehmet Muhlis Koner

Muzaffer Hamid

Uzluk Ailesi: Soldan Ş. Uzluk, Anneleri Sıdıka Hanım, Ayakta Nimet uzluk (Şehabeddin Beyin eşi) ve F. N. Uzluk

TARİHTEN KOPUP GELEN MAHALLE: FAHRÜNNİSA MAHALLESİ

Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU*

1939 yılında Konya'nın Fahrünnisa Mahallesi, Çaybaşı Caddesi üzerindeki 22 numaralı evde doğdu. Hâkimiyeti Milliye İlkokulunu (1946-1951), Konya Lisesinin orta kısmını (1951-1955) ve lise kısmını (1955-1959) bitirdi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden diploma aldı (1961-1965). Ayrıca Çapa Yüksek Öğretmen Okulunu da bitirdi. İlk görev yeri Tokat Gazi Osman Paşa Lisesidir (1965-1967). Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde, önce asistan (1967-1971), sonra sırasıyla asistan doktor (1971-1977), doçent doktor (1977-1988) unvanlarını aldı, 1988 yılında Konya Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne profesör olarak atandı. 1994'ten beri bölüm başkanlığını da yürüten Sakaoğlu 20 Mart 2006 tarihinde yaş haddinden emekli oldu. İki dönem Eğitim Fakültesi Dekanlığında bulundu (1988-1994). Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Folklor Araştırmaları Kurumu, UNİMA, vb. kurumların üyesi olan Prof. Sakaoğlu; Asya, Avrupa ve Amerika kıtalarında çeşitli bilimsel toplantılara katıldı, bildiriler sundu. Türk Dil Kurumunun 1983-2001 yılları arasında Bilim Kurulu ve 1995-2001 yılları arasında Yürütme Kurulu üyeliklerinde bulundu. Kitapları, makaleleri ve bildirileri aynı kıtalarda İngilizce, Almanca, Fransızca, Makedonca ve Japoncaya çevrilmiştir. Basılı 43 kitabı bulunan Sakaoğlu'nun dört kitabı da basım aşamasındadır. Hakkında üç kitap ve üç dergi (Tarla, Millî Folklor, Erciyes) özel sayısı yayımlanan Prof. Sakaoğlu'nun basılı çalışmaları 1000'in üzerindedir. Günümüz oyun yazarlarından Sabahattin Engin'in 23. oyunu Prof. Sakaoğlu'nu konu almaktadır: Bilimin Sönmeyen Işığı Saim Sakaoğlu. O; 1981 yılında Atatürk ve Türkçe konulu eser yarışmasında birinciliğe; 1990 yılında da Türkiye İş Bankasının Büyük Edebiyat Ödülü'ne lâyık bulundu. Prof. Sakaoğlu ayrıca; 1982 yılında Kayseri Sanatçılar Derneği'nce Yılın Folklorcusu seçildi. O, 1985 yılında Folklor Araştırmaları Kurumu tarafından verilen İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülü'ne, 2004 yılında Tarsus Belediyesince verilen Karaca Oğlan Ödülü'ne ve 2006 yılında da Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfınca da Halk Bilim Hizmet Ödülü'ne layık bulunmuştur. Son olarak UNIMA Türkiye Millî Merkezince Yılın Bilim Adamı Ödülü'ne ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Saniye Can Türk Halk Kültürüne Hizmet Ödülü'ne lâyık bulunmuştur. Yine 2006 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından "Türk Halk Kültürüne Uzun Süreli ve Değerli Katkıları"ndan ötürü Şükran Beratı ile onurlandırılmıştır.

Onun eserlerinden seçilen bazı örnek metinler, ilköğretim Türkçe kitaplarına ve lise edebiyat ders kitaplarına alınmıştır.

Görev aldığı her iki üniversitede 30 kadar öğrencisinin yüksek lisans ve doktora danışmanlıklarını yürütmüştür.

Emekli öğretim görevlisi Yurdanur Sakaoğlu ile evli olan Sakaoğlu'nun, Dr. Selcen Sakaoğlu-Manavgat (1969) ve Öğr. Gör. Seren Sakaoğlu-Üstün (1976) adlarında iki kızı vardır. Tek torunu Güven Üstün 10 Nisan 2006 doğumludur.

* *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Emekli Öğretim Üyesi.*

SUNUŞ

Biz, bu mahalleyi sevmeğe başladığımızda daha adının anlamını bile bilmiyorduk. Genç kıza gönlünü düşüren delikanlının bu hâlinin aşk olduğunu bilmediği gibi... Yaşlanmış bir aşkla bu mahalleyi hâlâ seviyoruz. "Göz açıp gördüğüm, gönül verip sevdiğim" dercesine seviyoruz tarihi soluyan bu mahalleyi. O da biliyor ki artık yaşlandı, değişti, terkedildi... Ama sevenleri onu hâlâ kucaklıyor. Kaptan misali mahalleyi terketmeyenlere ne mutlu.

I. ADININ KAYNAĞI

Fahrünnisa adı, Hz. Mevlâna Celâleddin-i Rûmî'nin kadın müridlerinden Fahrünnisa Hatun'un adından alınmıştır. Kendisi, aynı adı taşıyan camiin avlusunda gömülü bulunduğu için, mahalleye bu ad verilmiştir. Ad sözlüklerde şu karşılıklarla ifade edilmektedir: "Kadınların övüncü, övünmeyi hak eden kadın, kadınların övünebileceği örnek kadın."

Adın, "Fahrünnisa", "Fahrunisa", "Fahrinisa", "Fahrunnisa", vb. şekillerinde de söylenip yazıldığı görülmektedir. Bu ad, mahalle halkı arasında "Fenise" olarak söylenmekle birlikte hemen daima "Fenise Sultan" diye de kullanılmaktadır.

Mahallemizde az da olsa kız çocuklarına bu adın verildiği görülür. Nitekim rahmetli babam Mehmet Sakaoğlu, ağabeyim Hasan Sakaoğlu'nun ilk kızına Fahrünnisa (1951-2004) adını koymuştu.

II. KONUMU

Konya şehir haritasını önünüze açarsanız iki önemli caddenin paralelcesine şehrin güneyine doğru akıp gittiğini göreceksiniz. Bunlardan doğuda kalanı, dünün Kayıklı Kahvesi'nin köşesinden, günümüzün Melike Hatun Çarşısı'nın önünden başlayan Uluırmak - Karaman Caddesi'dir. Büyük Otel'in önünden geçerek, eski Hakimiyeti Milliye İlkokuluna komşuluk ederek uzayıp gider. İkinci caddemiz, dünün Askerlik Şubesi'nin, günümüzün Akşam Sanat Okulu'nun karşısından başlayıp Sahip Ata Camii ile Sultan Hamamı'nın arasından Aksinne'ye doğru akıp giden Taş Camii - Uzun Harmanlar Caddesi'dir. Bu iki önemli caddeyi dik açılarla kesen bir de ara cadde vardır: Çaybaşı Caddesi.

Fahrünnisa Mahallesi, bu sonuncu caddenin kuzeyinde ve güneyinde gelişir, geniş bir

alana yayılır. Mahallemizin merhum muhtarı, yaşıtım Mustafa Mısırlı (1 Nisan 1939) 1973 yılından vefat tarihi olan 4 Temmuz 2007'ye kadar mühür taşımıştı. Sağlığında kendisinden aldığımız resmî bilgilere göre mahallemizin sınır komşuları şunlardır: Kuzeyinde Ubeyit ve Gurbucedid Mahalleleri, doğusunda Uluırmak Ali Hoca ve Ziya Barlas Mahalleleri, kuzeybatısında Külâhçı Mahallesi, batısında ise Gemalmaz ve Gazanfer Mahalleleri.

Mahallemizin, Çaybaşı Caddesi'nden başka üç caddesi daha vardır. 50 yıl öncesinin Baruthane yıkıntıları üzerine toptancı hali kurulmuş, oranın taşınması üzerine yerine matbaacılar gelmişti. Bu üç sıralı kuruluşun önünden başlayan Baruthane Caddesi, mahallemize gelince Çaybaşı Caddesi'yle kesişir ve orada sona erer. Yolun devamı önce Maraş Caddesi olarak başlar, 100 metre sonra ayrılan Abdürreşit Caddesi güneye doğru uzanır gider. Mahallemizde, bazılarının adı olmayan çıkmaz sokaklarla birlikte 15 kadar sokağımız vardır. Bunların en tanınmışları; Okul Sokağı, Şeyh Vefa Sokağı, Şair Ceylânî Sokağı, vb. dir.

Mahallemizin hane sayısı 450, nüfusu ise 3600'dür. Mahallemize ilk elektrik bağlantısı 1946'da yapılmıştır. Caddelerimiz 1954'te asfaltlanmaya başlandı. Çayımızın kurumasıyla da 1973'ten sonra kanalizasyona geçildi.

III. TARİHİ

Fahrünnisa Mahallesi, şehrimizin, "...Büyükşehir sınırlarına alınan köyler ve dört belediye dışında..." kalan 263 mahallesinin biridir (1). Konya'nın en eski mahallelerinden olan Fahrünnisa Mahallesi'nin kuruluşunu, kendisi gibi çok eski olan mahallelerinki gibi belirli tarihe bağlayamayız. Konya'nın Türkleşmesi ile ilgili olarak vereceğimiz kısa bilgi, başka kaynaklardan alacağımız bilgilerle birleşince bazı tahminî sonuçlara ulaşabiliriz.

1071 tarihinde Bizans İmparatorluğu'na karşı Malazgirt'te kazanılan zaferden sonra Anadolu içlerine yönelen Türkler Konya'yı da fethetmişlerdir. Böylece Selçukluların yönetimine giren Konya, 1076 yılında Süleyman Şah tarafından başşehir yapılmıştır. Başşehir dört yıl sonra İznik'e taşınırsa da 1097 yılında I. Kılınç Arslan tarafından tekrar Konya'ya getirilir. 1277'de Karamanoğlu Mehmed Beyin Konya'yı ele geçirmesine kadar başşehirlik sürer.

Ahmed Eflâkî (öl. 15 Haziran 1360, Konya), ünlü eseri **Menâkıbü'l- Ârifin**'de Fahrünnisa adından sıkça söz eder. Bunların çoğunluğu bir hanımın adıyla ilgili iken bir tanesi farklı bir görünümdedir. Ariflerin sultanı Çelebi Arif şu hoş olayı anlatırken konumuzla ilgili bir yer adını da verir gibidir.

"...Bir gün arkadaşlarla birlikte bağlara gezmeğe gitmiştik. Sonbaharın başlarında idi. Bağlarda üzümler sona ermişti, pekmez kaynatıyorlardı. Ben geceleyin döndüm. Atımı müridlerin biraz ilerisinden sürdüm. Bağlar arasındaki yollardan geçip Fahrünnisa havalisine geldiğim vakit..." (2).

Buradaki "Fahrünnisa havalisi" bize bir yer adını verir gibidir. Buna göre, o tarihlerde vefat ettiğini tahmin ettiğimiz Fahrünnisa Hatun'un adı medfun bulunduğu yerin ve çevresinin adı olarak kullanılmaktadır.

Eflâkî'de, "Nizam Hatun", "Fahrünnisa" gibi adlarla anılan hatun için Mehmet Önder, "Fahrünnisa Nizam Hatun" ifadesini kullanmaktadır (3).

Mahallemize adını veren hatunla ilgili olarak yine Eflâkî şöyle demektedir; "Mevlâna hazretlerinin zamanında Konya şehrinde veli ve kâmil bir kadın vardı. Ona umumiyetle Fahrünnisa derlerdi. Dindar ve çok sadık bir hanımdı. Zamanın Râbiâ'sı idi. Dünyanın ululuları ve gönül sahibi ârifler adı geçenin mutekidi idiler. Görünen kerâmetleri haddi aşmıştı. O daima Mevlâna hazretlerinin sohbetinde bulunurdu. Mevlâna da çok defa onu görmeğe giderdi." (4).

Daha sonraki kayıtlarda mahallemizle ilgili bazı belgelere rastlıyoruz.

İbrahim Hakkı Konyalı, Gevele Kalesi ile ilgili bilgi verirken başvurduğu belgelerden birinde "Fahrünnisa Zaviyesi" adını gördüğünü söyler (5).

Konyalı, Fahrünnisa Zaviyesi'nden söz ederken eski bir kaynağı daha verir: "Konya Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içine alındıktan sonra Fatih'in yaptırdığı ilk umumi yazımda Fahrünnisa Zaviyesi faal idi." (6).

Yine Konyalı, Kanûni devrine ait tarihsiz bir ilyazıcı defterinde Fahrünnisa Mahallesi adını görür (7).

Daha sonraki kaynaklarda Fahrünnisa Mahallesi adı görülmeye devam eder (8).

IV. BAZI BELGELERDE YER ALAN MAHALLEMİZ

Mahalle adları; şer'iye sicilleri, vergi mükelleflerinin kayıtlı bulunduğu defterler ve vakfiyeler gibi yazma kaynaklarla salnameler gibi basılı kaynaklarda da yer alabilir. Mahallemizle ilgili bir iki noktayı aşağıya alıyoruz (9).

1. 1101/1690 tarihli şer'iye sicilinin 2. cildinin 42. sayfasında mahallemizin adı geçmektedir.

2. 1264/1848 yılı mükelleflerinin kaydedildiği defterin ilgili sayfaları. 276 sayfalık belgede,

"Mahalle-i Fahrünnisa" adı altında ve üç dilim hâlinde vergi mükelleflerinin adları ve ödeyecekleri miktarlar yazılıdır.

V. CAMİLER - ÇEŞMELER - MEZARLIK - PARK - SAĞLIK OCAĞI

Mahallemizde dört cami vardır. Bunlardan en eskisi Fahrünnisa Camii adını taşır. Önceleri daha büyükmüş; eskiyip yıkılınca biraz küçültülmüştür. Üzerindeki son tarih 1342'dir. İ. Ferid adı ise, son defa yaptıran hayırseverin adı olmalıdır.

Yolcuoğlu Camii, Baruthane Caddesi üzerindedir.

Hayırsever ailenin yaptırdığı Nurullahoğlu Camii, Abdürreşit Caddesi ile Şeyh Vefa Sokağı'nın kesiştiği köşededir. Yapım tarihi 1951'dir.

2003 yılında tamamlanan dördüncü camimiz ise Halim Coşkun'un, şimdi yıktırılıp yerine yeni binaların yapılmakta olduğu alanın tam karşısında, Balkız Sokağı'nın içindeki Topbaşzade Musa Efendi Camii'dir.

Mahallemizdeki üç çeşmeden biri Yolcuoğlu Camii'nin önündedir. İkinci çeşmemiz ise eski kayıtlarda Fahrünnisa Camii'nin hemen yakınında gösteriliyorsa da bugün üç caddenin kesiştiği köşededir. Sonuncu çeşmemiz Halim Coşkun evlerinin karşısındadır.

İbrahim Hakkı Konyalı, mahallede Fahrünnisa Çukur Kabristanı'nın bulunduğundan söz ederse de bugün yoktur. Ancak cami avlusundaki taşlar ayrıca ele alınacaktır (11).

Fahrünnisa Mahallesi'nin sanat tarihi açısından ilgi çekici iki özelliği var; ikisi de aynı adı taşıyan cami ile ilgilidir.

Camiin içi, babam hattat Mehmet Sakaoğlu'nun (1901-1975) yazılarıyla süslüdür. Bu yazıların bir bölümü, **Çaybaşı Yazıları** adlı kitabımızda yer almaktadır (s. 192-193).

Aynı camiin avlusundaki taşlarla ilgili olarak Konyalı şu bilgileri vermektedir: "Mabedi yaptıran Fahrünnisa'nın türbesinde ahşap sandukalı bir mezar varmış. O büsbütün yok olmuş. Şimdi burada yedi mezar taşı kalmıştır. Selçuk tarzındaki 1.74 santim [metre olmalı] uzunluğundaki bir taşın üzerinin her cephesinde üçer satır halinde kitabe vardır. Besmele ve ayetlerden başka sol tarafının alt satırında buradaki yatırın hüviyetini ve ölüm tarihini gösteren bir satır..." vardır (12).

Yazının devamında, öbür taşlarla ilgili bilgiler yer almaktadır.

Maraş Caddesi'nin Abdürreşit Caddesi'yle, ister kavuştuğu, ister daha uygun bir ifade ile ayrıldığı nokta deyiniz, orada bugün güzel bir park vardır: Fahrünnisa Parkı. Burayı, Meram Belediyesi, "Fahrünnisa Kavşağı Su Oyunları Parkı" diye adlandırıyor (13). Burası; Kameriyeleri, çimenleri ve su sesleriyle komşularımızın güzel bir dinlenme yeridir.

Mahallemizde, bu parkın Maraş Caddesi üzerindeki devamında, sağ tarafta bir de sağlık ocağı vardır. Ocak, merhum muhtarımız Mustafa Mısırlı'nın çabalarıyla büyük gelişmeler kaydettikten sonra, ne acıdır ki ölümünden on ay sonra 16 Ağustos 2008 tarihinde milletvekillerin katılımıyla açılmıştır: Sağlık Bakanlığı 35 Nolu Fahrünnisa Sağlık Ocağı. Ocağın hemen etrafında üç tanı eczane açılmıştır.

VI. BAZI GELENEKLER

Bu geleneklerin bazılarını başka mahallelerimizde de bulabilirsiniz; ancak bazıları pek az mahallemizin özelliklerindendir.

Bir zamanlar bizim mahallemizde günlerce ve gecelerce pekmez kaynatılırdı. 24 saat sönmeyen ateşin kaynattığı leğenler dolusu pekmezler ve onların özü olan köpükler... Çocukluk hayallerimizi süsleyen en güzel hatıra o sarı köpüklerdir. Aynı anda birkaç bahçede kaynatılan pekmezlerin köpükleri bütün komşulara dağıtılırdı. Ailem, arka bahçemizdeki üzümün az olduğu yıllarda Gazanfer Mahallesi'nde bağ kiralarmış.

Bayramlaşma bir baştan öbür başa olurdu bizim mahallemizde. Babamın camiin imamı olması sebebiyle komşular bizim evde toplanır, sıra ile bütün evleri dolaşırlardı.

Babam teravih namazlarını nisbeten hızlı kıldırırdı. Galiba yakın camilerden birinde teravihin hatimle kıldırılması bizim camie olan ilgiyi artırırdı. Kaç yıl önceydi hatırlamıyorum, yaz aylarıydı; cemaat camie sığmamış, biz çocuklar bahçeye taşınmıştık.

Şivlilik, sağlam bez torbaların elimize tutuşturulduğu, yoksa boynumuza asıldığı günlerde mi yaşanıldı, unutulup gitti. Ya Rabbi, o ne heyecandı. Komşu kapıyı, belki de emminizin veya halanızın kapısını çalacaksınız, o ne heyecandı öyle?... En güzeli de sonuçta torbayı bir güzel kontrol etmekti.

Kavaklara su yürümeye başlayınca en cesurumuz iki adam beli kalınlığındaki ağaçlardan birine tırmanır, birkaç dalı keser, aşağıya atardı. Ne mi yapacaktık o dallardan: Düdük...

Kadınlar daha çok öğleden sonraları bir evde toplanırlardı. Bu, ya sıradan bir ziyaret olurdu, veya "ümmeci" (imece) gidilen yardımlaşma oturmalarıydı. Şehriye dökmek, erişte kesmek, vb.

Delikanlılar daha çok cumartesi geceleri bir evde oturur, rahat rahat çay, kahve, sigara içerlerdi; bazı evlerde tavla oynandığı da olurdu.

Kısacası, daha pek çok gelenek arasından seçip çıkardıklarım bunlar... Bazıları yok artık!...

VII. MAHALLENİN BAZI ÖZELLİKLERİ

Mahallemizin belirli bölümlerinin dikkati çeken özellikleri vardı; bunların tamamına yakını da bugün yok artık.

Mahallenin batısı, Gemalmaz Mahallesi'nin önemli noktalarından olan Paşalı Köprü'ye bağlanır. Oradan Çaybaşı Caddesi boyunca uzanan bir çayımız akardı. Bu çay, Baruthane Caddesi'nin bitim noktasında ikiye ayrılır, bir kolu Maraş Caddesi boyunca akarken asıl kolu da Uluırmak Mahallesi'ne giderdi. Bu çay boyunca yer yer çalı iğdesi, söğüt, kavak, vb. ağaçları vardı. Bunların en ünlüsü Fahrünnisa Camii'nin önündeki üç beş kavak ağacı idi. Ululuklarının yanında sallandıkları zaman çıkardıkları seslerle de tanınırlardı. Mahallelimiz, çarşıda at arabası veya fayton kiralayacağı zaman sürücüler, "Kavakların neresi?" diye sorarlardı.

Yaşlılar, bu kavaklarla ilgili çok güzel hikâyeler anlatırlardı. Benim hatırlayabildiğim ise, bir ara mahallemizde kiracı olarak oturan ve bizlerin "Cinci Hoca" adı verdiği zatın, bazı sabahlar, erken saatlerde bu kavakların dibinde birtakım işlemler yapması idi.

14 Mayıs 1950 seçiminde mahalle halkımız Demokrat Parti'ye yönelince bir istekte bulunulmuştu: Mahallemize bir bekçi noktası. Gerçekten de bir süre sonra caddelerin kesim noktasında, Tellâl Pazarı'nda bekçilik yaptığı için "Bekçi Âla (Ali Ağa)" adını verdiğimiz komşumuzun evinin köşesine bir kulübe (nokta) getirildi. Mahallemizde kimsede telefon olmadığı için noktanın telefonu acil işlerde kullanılır olmuştu.

Bugün Fahrünnisa Parkı'nın batı bölümünün bulunduğu alan ve devamı, İsak'ın Köprü yönüne giden yazlık yol idi, tozdan geçilmezdi. Kışlık yol ise biraz yüksekçe idi ve adi taş döşeli idi. Yazlık yol kışın su ile dolar, soğuk havalarda oluşan buzun üzerinde nice jimnastik hareketleri yapılırdı.

VIII. MAHALLEMİZDEN YETİŞENLER

Fahrünnisa Mahallesi, dün merkez mahallelerden biri iken, bugün şehirleşmeye bağlı olarak biraz geride kalmış gibi bir görünüşe sahiptir. Şehrin güneybatısına işleyen Belediye otobüslerinin pek çok seferinin olması, daha çok, uzak mahallelere ulaşımın Çaybaşı Caddesi üzerinden sağlanmasıyla ilgilidir. Ziya Barlas, Alakova, Su Deposu, Büyük Aymanas, Süleymaniye / Kaş, Akçaköşk, Boyalı gibi semt, mahalle ve köylerin otobüsleri anılan caddeden geçmek zorundadır.

Bunun sonucu olarak mahallemiz çeşitli sıkıntılarla karşı karşıya kalmıştır. 1950'li yılların başlarına kadar mahallemizin bir ilkokulu bile yoktu. Hakimiyeti Milliye, Uluırmak ve Necatibey İlkokulları başka mahallelerde idi. Açıldığında 14 Mayıs adını taşıyan, 1960'dan sonra 27 Mayıs adını alan Yunus Emre İlköğretim Okulu, mahallemizin tek öğretim kurumudur. Mahallemizde, 35 yıl kadar önce açılan bir de Kız Kur'an Kursu vardır.

Bu şartlar altında mahallemizde kimler yetişmiştir? Aşağıda belirli başlıklar altında verilecek olan bu adların bazılarının birden fazla dalda yer alması farklı özellikleriyle ilgilidir. Ancak bazı adları belirleyememiş olabileceğimiz de unutulmamalıdır. Bazı adlar daha sonra başka mahalle veya illere geçmiş bile olsa Fahrünnisa'da da yaşadıkları için alınmıştır. (v.: Vefat etmiştir.)

A. Üniversite öğretim elemanları

1. Prof. Dr. Osman Okka (Atatürk Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi)

2. Prof. Dr. Saim Sakaoğlu (Atatürk Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi)

3. Prof. Dr. Mustafa Büyükyılmaz (Trakya Üniversitesi)

4. Doç. Dr. Esra Nurullahoğlu (Selçuk Üniversitesi)

5. Doç. Dr. Mehmet Okka (Selçuk Üniversitesi)

6. Yard. Doç. Dr. Seyit Emiroğlu (Selçuk Üniversitesi)

7. Yard. Doç. Dr. Ülya Nurullahoğlu (Selçuk Üniversitesi)

8. Öğr. Gör. Hülya Barışkaner (Selçuk Üniversitesi)

9. Arş. Gör. Seren Sakaoğlu-Üstün (Selçuk Üniversitesi)

B. Üst eğitim alanlar

1. Ali Mennan Mennanoğlu (Selçuk Üniversitesi Yüksek Lisans)

2. Seren Sakaoğlu-Üstün (Selçuk Üniversitesi Yüksek Lisans)

C. Üst yöneticiler

1. Mehmet Necati Koldemir (Danıştay Kanun Sözcüsü) (v)

2. Osman Büyükyılmaz (Sayıştay Birinci Dairesi Başkanı)

3. Mehmet Büyükyılmaz (Konya Muhakemat Müdürü)

4. Mehmet Büyükyılmaz (Bağkur Genel Müdür Yardımcısı)

5. Prof. Dr. Saim Sakaoğlu (Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı; Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Bilim Kurulu üyesi, Yürütme Kurulu üyesi, Çalışma Grubu Başkanı)

6. Yard. Doç. Dr. Seyit Emiroğlu (Selçuk Üniversitesi Sağlık Meslek Yüksekokulu Müdürü)

7. Haşmet Yöreli (Emniyet Müd.)

8. Av. Tahir Mıhçızade (Baro Bşk.) (v)

9. Ali Biroğlu (SSK II. Md.) (v)

10. Ahmet Sesigür (TCDD) (v)

11. Mustafa Sesigür (Banka Müd.)

12. Mehmet Baykan (TFF Üyesi)

13. İ. Hakkı Toran (TRT Daire Bşk.)

14. Seyit Ali Koldemir (Kredi ve Y. Kurumu, Konya Bölgesi Şube Müdürü)

15. Ali Mennan Mennanoğlu (Orman Bakanlığı Daire Bşk.)

16. İsmail Türktaş (ORÜS Yöneticisi)

17. Ahmet Değerli (Nüfus Müdürü) (v)

18. Ali Sert (Halk Eğitimi Müdürü) (v)

Ç. Mühendisler

1. Hakkı Mıhçı (Elek. Mü.)

2. Erman Mıhçı (Yük. İnşaat Mü.)

3. Yusuf Türktaş (Harita ve K. Mü.)

4. Faruk Okka (Elektrik-Elektronik Mü.)

5. İbrahim Okka (İnşaat Mü.)

6. İbrahim Nurullahoğlu (İnşaat Mü.) (v)

7. Özgür Şanlı (Maden Mü.)

8. Ayşe Büyükyılmaz-Yaman (İşletme Mü.)

D. Avukatlar

1. Tahir Mıhçızade (v)

2. Osman Büyükyılmaz

3. Hüseyin Çalık

4. Haydar Nurullahoğlu

5. Mehmet Şaban Okka

E. Öğretmenler

1. Zühtü Elmalı (v)

2. Ömer Biroğlu (v)

3. Mustafa Biroğlu (v)

4. Hayrünnisa Sakaoğlu - Hasırcı

5. Ali Sert (v)

6. Süleyman Piroğlu (Fransızca Öğretmeni) (v)

7. Mustafa Piroğlu (Mali Cebir Öğretmeni) (v)

8. Ekrem Güneydere [Toran] (İlkokul Müdürü)

F. Doktorlar

1. Doç. Dr. Mehmet Okka (Göz hastalıkları uzmanı)

2. Dr. Mevlüt Toran

3. Dr. Selcen Sakaoğlu-Manavgat

4. Dr. Murat Ünlüzeybek

5. Uzm. Dr. Mustafa Altundiş

G. Veteriner Hekim

1. İsmail Şanlı

Ğ. İstanbul Yüksek Ticaret Okulu

1. Nuri Nurullahoğlu (v)

H. İktisadi ve İdari Bilimler Akademisi

1. İsmail Sami Çeliker

2. Mehmet Büyükyılmaz

I. Siyaset Adamları

1. İbrahim Nurullahoğlu (Belediye Başkan Adayı-DYP) (v)

2. Mehmet Baykan (Meram Belediyesi Başkan Aday Adayı-AKP)

İ. İş Adamı - Tüccar - Esnaf

1. Hacı Mehmet Özgüzar (Halıcı)

2. Hacı Kadir Özgüzar (Halıcı)

3. Hacı Hüseyin Türkdemir (Şekerci) (v)

4. Hüseyin Yeşilkaya (Gıda)

5. Veli Nurullahoğlu (Oto)

6. İbrahim Nurullahoğlu (Müteahhit) (v)

7. Refik Şener (Mobilya)

8. Nuri Nurullahoğlu (Oto bayii, inşaat malzemeleri satışı) (v)

9. Halis Kayhan (Sanayici) (v)

10. Mehmet Kayhan (Sanayici)

11. Abdullah Kayhan (Sanayici)

12. Hasan Tatlısumak (Şekerci)

13. Abdullah Tatlısumak (Şekerci)

14. Ali Kemal Toran (Fabrikatör)

15. İbrahim Okka (İnşaat sektörü)

16. Asım Ciddi (Ayakkabıcı) (v)

J. Yazarlar

1. Tahir Mıhçızade (v)

2. Mahmut Sural (v)

3. İbrahim Sur (v)

4. Saim Sakaoğlu

K. Din adamları

1. Hattat Hafız Mehmet Sakaoğlu (v)

2. Hafız Teyfik Pekgönül (v)

3. Hafız Tahir Pekgönül (v)

4. Hacı Hafız Ahmet Büyükatıcı (v)

L. Sporcular

1. Yusuf Yöreli (Güreş) (v)

2. Haşmet Yöreli (Güreş)

3. H. Aydın Yöreli (Güreş)

4. Hamza Sesigür (Güreş)

5. Hasan İyican (Güreş)

6. Mehmet Anbarlı (Futbol)

7. Saim Sakaoğlu (Atletizm)

M. Hayırseverler

1. Nurullahoğlu Ailesi (Kızılay'a bina bağışı, cami yapımı)

2. Özgüzar Ailesi (Doğumevine bina bağışı, okul yapımı)

3. Sakaoğlu Ailesi (Üniversiteye kitap bağışı)

N. Mahallenin Seçilmiş Kişileri / Hepsi vefat etmiştir

1. Çolak Mehmet Ağa (Akü şarjı için evine pervane monte ettirdi.)

2. Ahad Ağa (Galatalıların evinde oturduğu için onlar gibi anılır, imamlığa vekalet ederdi.)

3. Halim Coşkun (Mahalleye 'apartman' adı verilen ilk binaları yaptırdı.)

4. İsmail Sesigür (Farklı bir meşrebi vardı.)

5. Abdullah Efendi (Biroğlu) (Bilgili bir zat idi.)

6. Hacı Yusuf Özgüzar (Çocukları ve kedileri çok severdi.)

7. Ahmet Nurullahoğlu (Mahallemizin hatırlayabildiğim ilk hacısı idi.)

Mahallemizin, büyüklerimizin hatırlayabildiği en eski hacısı Hacı Süleyman Efendi'dir. Bu zat kapı karşı komşumuz olup Abdullah Biroğlu'nun babası Mehmet Efendi'nin babasıdır. Rahmetli dedem Hacı Hasan, Pirilerin Hacı Ali Ağa (Mustafa, Tahir, Nazmiye ve Saliha'nın babaları) da bu arada sayılabilir. Mahallemizde "Hacı Mevlütler" diye bilinen ailenin hacısı ise benim de tanıdığım Haydar Ağa'nın babası olmalıdır.

O. Türkiye Birinciliği Kazanan

1. Hayriye Sakaoğlu (2004 Anchor-Halk Eğitimi iş birliği ile Türkiye çapında düzenlenen Makine Nakışı dalında Çin İğnesi İşlemesi birinciliğini kazanmıştır.)

Ö. Açık Öğretim Fakültesi Mezunu

1. Ahmet Şanlı (Bankacı)

P. Diploması Dışındaki Bir Meslekte Çalışanlar

1. Mehmet Göktuğ Nurullahoğlu (S. Ü. İngilizce Bölümü / Yol Mühendisi)

2. Yusuf Ziya Nurullahoğlu (Dokuz Eylül Ü. İ.İ.B. Fak. / İnşaat mal. tic.)

3. Ayşe Nurullahoğlu (S. Ü. İngilizce / Reklâm şirketi ortağı)

4. Muhittin Menderes Nurullahoğlu (Maden Mü./ İnşaat mal. tic.)

5. Ahmet Zafer Nurullahoğlu (Dokuz Eylül Ü. İ. İ. B. Fak. / Fabrika ortağı)

6. Buket Nurullahoğlu (İktisat Fak. / Bürokrat)

7. Demet Nurullahoğlu (İktisat Fak. / Bürokrat)

IX. MAHALLEMİZDE LAKAPLAR

Soyadı Kanunu'muzun kabulünden önceki dönemin izlerini taşıyan Lakaplarımız, bugün de bütün canlılığıyla kullanılmaktadır. Bunların bazılarını açıklamakta zorlanıyoruz: Niçin böyle bir Lakapla anılıyorlar?

Konuya açıklık getirmesi açısından, ailemizin, soyadımızı da oluşturan lâkabını kısaca açıklamak istiyorum:

"Babamın babası olan Hacı Hasan Dedem, katıldığı bir savaşta arkadaşlarına su taşırmış. Mola sırasında da, her hâlde arkadaşları birer sigara sararken o, Allah rızası için su doldurur, onların susuzluğunu giderirmiş. Bu iş talimgâhta da yaşanmış olabilir. Hasan Dedem'in katıldığını tahmin ettiğimiz savaş ise 1897 Türk-Yunan

Harbi olmalıdır. Yakın çevremden edindiğim bilgiler beni bu görüşe ulaştırdı. Konya'ya döndükten sonra da birlikte olduğu arkadaşlarının telkiniyle olsa gerek, "Sakaveliler" diye anılmaya başlamışız. 21 Haziran 1934 tarihinde çıkarılan "Soyadı Kanunu", bazı kavramların soyadlarında yer almasını yasaklıyordu: Zade, derviş, vb. Aile büyüklerimiz de, "veli" kelimesinin yerine "oğlu"yu alarak Sakaoğlu soyadını kabullenmişler. Saka Türkleriyle ve saka kuşuyla hiçbir ilgimiz yoktur. Hele hele pek çoklarının sandığı gibi, Karadenizli Saka'larla (meselâ 1950 öncesinin ünlü başbakanı Hasan Saka ile) hiçbir ilgimiz yoktur. Şu anda bu sülâlede aynı soyadı taşıyan 9 kişiyiz." (**Çaybaşı Yazıları,** s. 52-53). Bu sayı, yiğenim Sami'nin oğlu Hasan Kerem ile ona yükselmiştir.

İşte size mahallemizden ilgi çekici bazı Lakaplar. Yatık dizililer, 1264 / 1848 yılına ait vergi mükellefleri listesinde de yer almaktadır:

Allahçılar, *Ölmezler*, Tıptıplar (bir önceki muhtarımız), vb. (Yazı bekleme aşamasında iken muhtarımız vefat etmiştir.)

Lakapları özelliklerine göre bazı başlıklar altında toplayarak vermeyi uygun bulduk.

A. Yer adlarına bağlı olarak anılanlar: Erzincanlılar, Galatalılar, *Ambarlılar*, *Tollular*, Edirneliler, vb.

B. Mesleklere bağlı olarak anılanlar: Yağcılar, *Mıhçılar*, Taşçılar, Demirciler, Berberler, Kepekçiler, Aşçılar, Samancılar, Kaşıkçılar, Şerbetçiler, Körükçüler, vb.

C. Aile büyüklerinin adlarıyla anılanlar: Hacı Mevlütler, Nurullahlar, Hayrullahlar, Helimeler (Halim Erdem'in ailesi), Muttalipler, vb.

Ç. Bir toplulukla ilgili olanlar: Türkmenler, Zîbekler (Zeybekler), vb.

D. Soyadlarıyla anılanlar: Özgüzarlar, Koldemirler, Tatlısumaklar, Toklular, Piriler (Biroğlu, Birler), Mavular (Hasmavi), Yöreliler, Altundişler, Kanatlar, vb.

E. Fizikî özelliklere bağlı Lakaplar: Çolak Memeda, Kör Tıyfıklar (Allahçıların en büyüğü), Kamburlar (Gambırlar), Kalburkulaklar, Akkiprikler, vb.

F. Niçin verildiklerini tahmin edemediğimiz: Çiçekçiler (o zaman çiçek satışı yoktu), Atıcılar (neyin atıcısı), vb.

G. Bazı özel adlar: Taşçının Şerife Hanım (*Tango* lâkabıyla da anılırdı.), İstanbullu Âmeda (Ahmet Ağa), Evdireşeli İsmail, Kömürcü Ali, vb.

X. FAHRÜNNİSA MAHALLESİ BİBLİYOĞRAFYASI

Burada verilen kitap, bildiri ve makalelerin tamamı tarafımızdan kaleme alınmıştır.

A. KİTAP

1. **Çaybaşı Yazıları**, Konya 2000, 2002, 2008 s. (s. 178-208 fotoğraflar) Konya Meram Belediyesi yayını.

B. BİLDİRİLER

1. "600 Yıllık Bir Konya Mahallesinde Günlük Hayat", *46. Uluslararası Sürekli Altayistik Konferansı Bildirileri / 22-27 Haziran 2003 Ankara*, Ankara 2007, 373-378.

2. "Unutulan Kültür Ortamları: Mahallelerimiz", VII. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi (Gaziantep 26-30 Haziran 2006)'nde sunulmuştur. (Basımda)

3. "Harf İnkılâbından Sonra Mahalle Kayıtlarının Yenilenmesi ve *Fahrünnisa Mahallesi* (Meram-Konya)'den Örnek Kayıtlar", XV. Türk Tarih Kongresi (Ankara, 11-15 Eylül 2006) için hazırlanmış, gidilemediğinden sunulamamıştır.

C. MAKALELER

*1. "Konya Yemek Sofrasına Dair Notlar", **Türk Folklor Araştırmaları**, 11 (230), Eylül 1968, 5055-5056. (bk. **Yemek Kitabı** (2. bs.), İstanbul 2003, 747-748.*

*2. "Çocukluğumdan Artakalanlar", Milli Folklor, 2 (15), Güz 1992, 3-6. (bk. **Çaybaşı Yazıları**, 147-153)*

3. "Pehlivan Yusuf Yöreli", Kontur, 15, Nisan-Temmuz 1999, 14-17 (bk. Çaybaşı Yazıları, 59-64)

4. "Çocuk Gözüyle Eski Konya'da Ramazanlar", Konya, 35, 2003, 47-50.

5. "600 Yıllık Bir Konya Mahallesi: Fahrünnisa Mahallesi", İpek Yolu / Konya Kitabı VI, Konya, Aralık 2003, 379-388.

6. "1264/1848 Yılı Fahrünnisa Mahallesi Vergi Mükellefleri", İpek Yolu / Konya Kitabı VII, Özel Sayı, Aralık 2004, 53-57.

***Not**: **Çaybaşı Yazıları**'na alınan gazete yazıları buraya alınmamıştır.*

7. "Bir Mahallenin Hafızası", İpek Yolu / Konya Kitabı VIII, Konya, Aralık 2005, 119-126.

8. "Mahalle Yazıları: 1 / Mahalle Hasreti", Merhaba / Akademik Sayfalar, 6 (27), 20 Eylül 2006, 253-254.

9. "Mahalle Yazıları: 2 / Mahalle Adları", Merhaba / Akademik Sayfalar, 6 (36), 29 Kasım 2006, 349-350.

10. "Mahalle Yazıları: 3 / Fahrünnisa Mahallesi'nden Hatıralar", Merhaba / Akademik Sayfalar, 6 (40), 27 Aralık 2006, 410-411.

11. "Ben Artık Fahrünnisa Mahalleli Değilim", Merhaba / Akademik Sayfalar, 7 (24), 27 Haziran 2007, 361-363.

NOTLAR

1. *Mehmet Ali Uz-Bekir Şahin, "Şer'iye Sicillerinde 16. ve 19. Yüzyıllar Arasında Konya'da Mahalle Adları", **İpek Yolu / Konya Kitabı VII,** Özel Sayı, Aralık 2004, 41.*

2. *Ahmet Eflâkî, **Âriflerin Menkıbesi II**, İstanbul 1954, 300-301.*

3. *Mehmet Önder, **Mevlâna Şehri Konya,** Ankara 1971, 179.*

4. *Ahmet Eflâkî, **Âriflerin Menkıbesi I**, İstanbul 1954, 279-280.*

5. *İbrahim Hakkı Konyalı, **Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi,** İstanbul 1964, 357, Konya 1997, 357.*

6. *Konyalı, 359.*

7. *Konyalı, 259.*

8. *Daha fazla bilgi için, "600 Yıllık Bir Konya Mahallesi: Fahrünnisa Mahallesi" adlı yazımıza bakılabilir.*

9. *Uz-Şahin, 37.*

10. *Saim Sakaoğlu, "1264/1848 Yılı Fahrünnisa Mahallesi Vergi Mükellefleri", **İpek Yolu / Konya Kitabı VII,** Özel Sayı, Aralık 2004, 54.*

11. *Konyalı, 1160.*

12. *Konyalı, 357.*

13. Adım Adım Meram.../ Meram İlçesi Mahalle-Sokak Rehberi, *Konya 2003, 57 arka s.*

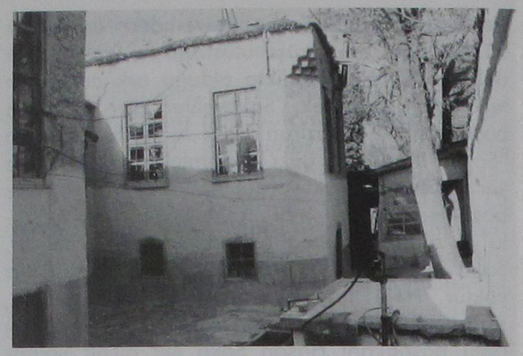

Fahrünnisa Mahallesi'nde bir evin hayatı. Önde havuz ve tulumba, solda evin harciye odası, karşıda büyük oda ve altında izbe ve karşıda evin yazlık odası.

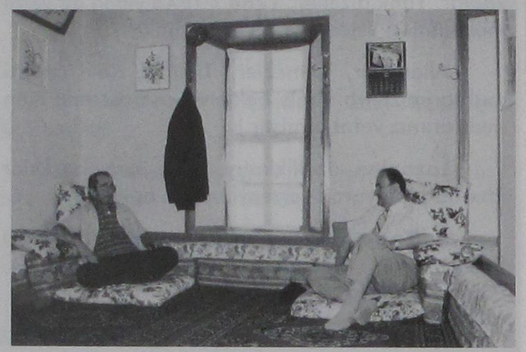

Fahrünnisa Mahallesi'nde bir oda. Konukların kabul edildiği Harciye (Hariciye) adı verilen ve hayattan ayrı bir kapı ile girilen oda. Fotoğrafta yazar ve ağabeyi Hasan Sakaoğlu görülmektedir.

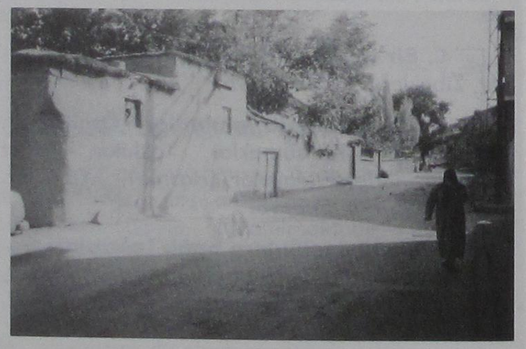

Fahrünnisa Mahallesi'nin Asrt Caddesinde en uzunu olan Çaybaşı Caddesi'nden bir görünüş. İlk kapı, yazarın doğduğu evin kapısıdır.

HALKA DAĞ'IN İNSANLARI

Seyit KÜÇÜKBEZİRCİ*

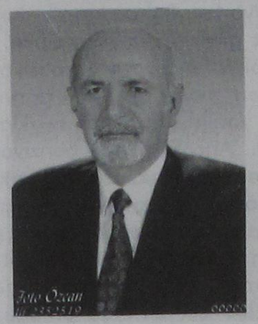

1942 yılında Konya'da doğdu. Akifpaşa İlkokulunu, Konya Ticaret Lisesini, Konya Kız Öğretmen okulunu, Konya Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünü bitirdi.

1958 yılında Özdemokrat Konya Gazetesinde tefrike edilen "Konya Folkloru" tefrikası ile basın dünyasına girdi. Yeni Konya, Yeni Meram, Şehir Postası, Anadolu'da Hamle, Yeni Gazete, Anadolu'da Manşet gazetelerinde 50 yıl boyunca sanat, kültür, folklor, köşe yazıları yazdı.

Ekonomi ve folklor konularında kitapları var.

ÖZET:

Türkiye'nin her şehrinde olduğu gibi Konya'da da Cumhuriyet döneminin en büyük kalkınma problemi eğitimdir. Seyit Küçükbezirci 1950'li yıllarda 18 yaşında bir genç olarak Konya köylerinde yaptığı gözlemleri "Halka Dağın İnsanları" adıyla yazıya geçirdi. Bu çalışmadan okul öğrencileri ve öğretmenlerin durumlarını anlatan birkaç yazıyı sizinle paylaşıyoruz.

ABSTRACT:

As always happens in every city of Turkey`, in Konya too the greatest development problem is education. Seyit Küçükbezirci, a young man in his eighteen in 1950, put into words his own observating on the villages of Konya in a work named"Halkın Dağı İnsanları" In this study we are sharing several writings expressing the situations of village students and teachers.

AĞLAYAN BİRİSİ

Günlerden pazar. Yine bir köy okuluna uğradım. Her gittiğim yerde, zaten ilk uğradığım yer, okullar oluyor. Anadolu'yu, Anadolu edecek bu ak yapıları görmeden edemiyorum.

Okulun önüne bir bayrak direği dikmişler. Direkte bayrak yoktu. Hayret ettim. Öğretmene:

- Niçin direğe bayrak çekmediniz? dedim.

- Yok ki, bayrağımız, dedi. On, onbeş senedir kullanıla kullanıla yırtılmış bir bayrağımız var. Bezi iyice parçalanmış. Parça parça olmuş. Bir gören olur diye utandım. Direğe çektirtmedim. Hem, her tarafı parça parça. Yırtık. Ele alınacak yeri kalmamış.

Durumun böyle olduğunu duyunca, görünce nasıl hareket edeceğimi unuttum. Ne diyeceğimi de... Milleti modern yaşamaya, insanca yaşamaya yönelteceklerin okulunda direğe çekecek bir bayrak bile bulunmuyor ve öğretmen utanıyor.

- Yeni bir bayrak aldırsaydınız. İmkânı yok muydu? dedim.

Boynunu büktü öğretmen.

- Okulun pek az bir bütçesi var. Bir, iki defter aldırtıncaya kadar ne eziyetler çektiğimi bir bilseniz... Onun için, aldırtamadım. Ama, ilk fırsat ele geçtiği zaman bir bayrak alacağız.

Utanmıştı öğretmen, bayraksız bayrak direği karşısında. Ağlayacak olmuştu.

- Paramız yok, hiç yok dedi. Böyle bir konuya girmiş olmaktan üzüldüm.

* *Araştırmacı Yazar*

Okulun sıvaları dökülmüş. Ders malzemesi, en son dayanacağı kadar dayanmıştı. Sıraların hepsi oturulamayacak kadar eskiydi. Devlet yardım etmiyormuş okula. Köyün bütçesinden de ancak, kışın çocukları ısıtabilecek kadar odun parası veriliyormuş. Her gelen müfettiş çeşit çeşit ders malzemesi, eğitim malzemesi istiyormuş.

- Ne diyeyim diyor, öğretmen. Ne yapayım? On yedi yıllık meslek hayatım hep böyle geçti diyor.

ANADOLUDA AYDINLIK

Burası bir Orta Anadolu köyü. Bir köy ilkokulu, ön görüntüde. Bir kale. Beyaz badanalı, kırmızı çatılı.. Bilinen kalelerden değil. Ne kuleleri, ne topları, ne takım takım muhafızları var. Bu kaleye "Işık Kalesi" dedim, kendi kendime.

Beyaz badanalı Işık Kalesine sabahları köy çocukları gelir. Görürüm hep onları. Hem de güneş daha yenice doğarken.

Üşütücü bir güz güneşi. Cehalete karşı kullanacakları silahları olan kitaplar, incecik kollarının altında.

Çocuklar geliyor okula, yarının mutlu Türkiye'sini yaratacaklar.

Son güz güneşinin üşütücü, ısıtmayan ışıkları altında okula doğru yürüdüm. Minnacık kızlar, minnacık oğlanlar doldurmuşlar bahçeyi. Küçücük yüzlerinde temiz yansımalar, temizlikler, yarının ileri Türkiye'si için paylarına düşenleri yapmaya hazır olmanın izleri.

Yarısı yıkılmış, harap köy evlerinin yarı karanlık damlarından sıyrılanlar okullarının bahçesinde yeni bir benlik yeni bir ruh kazanıyorlar.

Sabahın ilk saatlerinde okul önünde dizildiler sıraya. Çekilen ıstırapların yarattığı, iyiye, doğruya, güzele özlem nasılsa çocuklarda da böyle, heyecanlı özlemli davranışlar. İnsan bir hoş oluyor. Doluyor içi. O küçücük dudaklar gezinir gibi öğretmenin ellerinde. O, küçücük sevgi taşan gözler, okulun beyaz duvarlarını, kapılarını, pencerelerini, bayrak direğini öper gibi. Usul usul öper gibi..

Birazdan, hemen birazdan bu okulda pazartesinin töreni yapılacak, bayrak töreni. İstiklâl Marşı söylenecek. Umudumuz, güvenimiz, bel bağladığımız yüzbinlerce şehidimiz karşılığı bayrağımız direkten indirilecek. Soyluluğa, insanca yaşamaya giden çabaların öğretilmesi, öğrenilmesi için bir hafta boyu çabalanacak.

Gün pazartesi ve günün ilk saatleri.. Öğretmenler, öğrenciler, saf tutmuş dizi dizi. Gözler bayrakta, bayrak ta içlerinde...

- "Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak

Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak."

GÖRDÜĞÜM ÇOCUKLAR

Bir köydeyim. Büyük yollardan içerlerde kalmış bir köy. Okulun bahçesinde dolaşıyorum. Çocuklar okulun önünde toplanmışlar, ders saatinin gelmesini bekliyorlar. Bahçe kapısından on yaşlarında bir çocuk girdi. Ayakları çıplaktı. Soğuk topraklara çıplak ayaklarıyla basıyordu. Tombul ayak bilekleri morarmış, topuklarından aşağısı dilim dilim yarılmıştı. İnsan ayaklarına benzer yeri pek azdı. Ancak şekilde benziyordu. Kapkara, çatlak, dağılmış ayaklar. Topraklara basa basa altları köseleleşmiş ayaklar, taşlara çarpa çarpa kör olmuş tırnaklar, kütleşmiş parmaklar. On yaşının baharını yaşayan ışıl ışıl yanan gözleri tertemiz, güzel. Sarışın yüzünde gülmeler uçuşuyor. Işıl ışıl. Sırtında önlüğü, ak yakalığı. Üç numara makina ile kırkılmış başı dik bir oğlan.

— Niye ayakkabılarını giymedin? dedim. Sadece sırıttı. Sonra;

— Yok, dedi. Yanımdan uzaklaşıp gitti.

Bir kız çocuğu gördüm. Oniki yaşlarında.. Topallayarak yürüyordu.Yanına vardım.

— Ayağına ne oldu kızım, dedim.

— Gara gabarcık çıktı, dedi. Gözlerini yere indirdi. Ağlamaya başladı. Gözlerinden yuvarlanan yaşlar soluk siyah önlüğünün göğsünden yere yuvarlanıyordu. Kalakaldı yerinde.

— Peki, iyi etmek için bir şey yapmadınız mı? dedim. Yavaşça;

— Ayağımın altındaki derileri Havva apla makasınan kesdi. Yirine de gatıran sürdü, dedi.

Yumul yumul ağlıyordu. Çocuklarla birlikte ağlıyacaktım, neredeyse. İçim daraldı. Gözlerim dolumsudu. Kızın sesinde "nasıl iyi olacağını bilmiyorum, ama böyle iyi olmayacağını da çok iyi biliyorum" demek isteyen izler vardı. Büyük şehirlerin doktorları, beyazlara kesilmiş muayenehaneler, parlak bıçaklar, makaslar geldi gözümün önüne. Yanımda gözlerinden boncuk gibi yaşlar döktü. İçi acıyla dolu çocuk. Atatürk'ün yarınları emanet ettiği çocuklardan biri. Ayak derilerini makasla Havva apla diye biri tarafından kesilmiş, kesilen yerleri katranlandıktan sonra sokağa salıverilmiş. Ayağı pis paçavralara sarılı.

Yanıma ayaklarındaki kocaman tahta takunyaları sürükleyerek bir oğlan geldi.

- Sen niye ayağına takunya giydin? dedim.

- Ne? dedi. Anlamamıştı.

- Sen ayağına niye tahta lâlin giydin? diye

sordum. Güldü.

- Ayakkabımı babam tamir itdirecek. Başga ayakgabım yok ki..

Ben çocukla konuşurken yanıma okulun öğretmeni geldi.

- Çocuklarla dertleşiyorsunuz herhalde? dedi.

- Öyle oluyor, dedim.

- Bu çocuklar okula ayakları çıplak geliyorlar. Yerler buz gibi, hasta olacaklar.

Öğretmen başını yere eğdi. Ayağının burnu ile toprağa, üzerine bir parmak kalınlığında kırağı düşmüş toprağa anlamsız bazı şekiller çizdi.

- Ne yapayım. Birine bulsam, üçüne bulamıyorum. Fakirler. Elimden de birşeyler gelmiyor. Bir önlüğü bile zor buluyoruz. Yarısının da yok. Çocukları sıkıştıramıyorum. Ayağı çıplak gelmelerine dayanamıyorum. Yalın ayakları ile kalbime basıyorlar gibi geliyor. Ama ne yapayım... Çare yok. Onun içinde takunya giymelerine razı oluyorum. Hiç olmazsa ayakları yerden kesiliyor.

Başını yerden kaldırdı. Çocuklara döndü;

- Toplanın çocuklar bakayım, diye bağırdı. Bana;

- Müsaadenizle... dedi, ayrıldı.

Çocuklar toplandılar, sıralar, dörderli sıralar halinde. Okula girdiler. Biraz sonra okulun pencerelerinden dışarıya çocuk sesleri bir sel gibi taştı.

- Türküm, doğruyum, çalışkanım.

ÜÇYÜZ ONALTI KURUŞ YOLLUK

Bir dostumun tanıtmasıyla tanıdın onu. Odasının penceresi önüne oturmuş, kara kara düşünüyordu. Biz gelmeden önce ağlamış. Tek söylediği söz:

- Ne edeceğim, ne yapacağım? Allah'ın kırlarında yapayalnızım. Arayan yok soran yok, diyor. Şuraya geleli üç gün oldu. Hiç kimse neye geldin, derdin ne, aç mısın, susuz musun bile demedi, diyor. Siz şimdi gelmeseydiniz çıldıracaktım, diyor. Akşamlar burada ne kadar geç olacak?

Odasında eşyalar sayılıydı. Bir sepet, bir bavul, bir yatak. Hepsi bu.

- Buraya kadar nasıl geldiniz? dedim.

- Kendim geldim, dedi. Yolluk, harcırah verdiler. Maarrif dairesinden, üç yüz onaltı kuruş verdiler.

Üçyüz onaltı kuruşu duyunca güldüm, elimde olmayarak. İçimden bir tel koptu. Dağ başlarında. Anadolu'nun ücra yerlerinde çalışacak bu kimselere, o uzun yollara düşmeleri için, yol parası diyerek verilen üçyüz onaltı kuruş gözlerimin önünden gitmiyor. Üçyüz onaltı kuruş, karşımda sırıtıyor.

Üçyüz onaltı kuruş yollukla yollara çık. Arayan soran olmasın. Bakan çeken olmasın. Gittiğin yerde de sen necisin diyen olmasın. Bu olacak şey mi? Ağlamasını haklı buldum. Devletimizin yarınlarını hazırlayacak öğretmenler böyle odalarının penceresine kapanıp ağlarlarsa sonuç ne olacak?

Sevindi bizim geldiğimize. Ayağa kalktı. Az kalan çayından bir çay pişirdi.

- "Siz gelmeseydiniz yalnızlıktan çıldıracaktım neredeyse", dedi. Gene ağlayacak gibi bir hali vardı.

İsmi bile duyulmayan nice Anadolu köylerinde öğretmenleri böyle dertli, böyle ağlar buldum. Üç dört gün aç kalanlarını mı ararsınız, açlıktan bayılacağı zaman büyük şehirlere giden yolların üzerine çıkanları mı, pencerelerin kenarlarına oturup ağlayanlarını mı? İlk yılda sırtına bir elbise alamayanlarını mı ararsınız? Köylerde, taşıdığı ideallerinin buz gibi eriyip gittiğini görerek, gün ben gün eriyip gidenlerini mi, köylüler tarafından kafası gözü yarıldıktan sonra, üstelik idari makamlar tarafından sürgüne gönderilenlerini mi, ararsınız?

O dilsiz, sağır, kör kuyular gibi içine dönük köylerde nice aydın kafalar, ellerinin içine başlarını alıp çaresizlikler içerisinde ağlıyor.

Müfettişler var. Çoğu turist gibi. Öğretmenlerden olmadık şeyler ister.

Köylünün vaziyeti, davranışı öğretmene karşı nasıldır? Öğretmenin geçim durumu nasıldır? Nasıl yaşar? Bunlar akıllarına bile gelmiyor. Üstelik, muhtarın birkaç içkili davetine katılıp, binbir güçlük içerisinde aç, tok çalışan, türlü yokluklar içerisinde bunalan öğretmene ümit vermek, cesaret vermek şöyle dursun, iyice canından bezdiriyor. Aylık kuru ekmek parasına yetmeyen maaşlarla, yıllar yılı öncesinin barem ölçülerine göre verilen maaşlarla çalışan öğretmenden nasıl sağlam bir vazife beklenebilir ki?

Akören Orhaniye Köyü İlkokulu (2008)

Konya, Ereğli'den bir köy

CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE KONYA'DA EDEBİYAT ve TEMSİLCİLERİ

Ali IŞIK*

1954'te Konya / Kadınhanı / Başkuyu kasabasında doğdu. Konya Selçuk Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümünü bitirdi (1977). Bilahare Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi Anabilim Dalında lisans tamamladı (1986). Çeşitli ortaöğretim kurumlarında yirmi altı yıl öğretmenlik yaptıktan sonra Konya Lisesi'nden emekli oldu (2003). Konya kültürü ve folkloru üzerine araştırmalarıyla edebî ürünlerini çeşitli gazete ve dergilerde yayımladı. Konya Fikir, Sanat ve Kültür Adamları Birliği Derneği ve Türkiye Yazarlar Birliği Konya Şubesi yönetim kurulu üyesi olan yazarın Konya Mutfak Kültürü ve Konya Yemekleri isminde bir kitabı yayımlandı (2006).

ÖZET

"Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı" terimi, birçok edebiyat tarihinde veya edebiyat araştırmasında Tanzimat'tan sonra başlayan "Yeni Türk Edebiyatı"nın büyük bir alt döneminin adı olarak, Cumhuriyet'in ilânından günümüze kadar gelen seksen beş yıllık bir süreçte ortaya çıkan edebî hareket, kişilik ve olguları ifade etmek için kullanılmaktadır. Cumhuriyet'in 1923'te ilânından sonra Atatürk'ün önderliğinde gerçekleşen inkılâplar ve bu inkılâplar doğrultusunda ortaya çıkan büyük sosyal, siyasî ve kültürel değişme, edebiyatımızı büyük ölçüde şekillendirmiş, varlığına önceki dönemlerden farklı bir yön ve biçim vermiştir. Bu çalışma, Cumhuriyet dönemindeki sosyal, siyasî ve kültürel değişmelerin Konya'daki –halk ve âşık edebiyatları haricindeki- edebiyatı nasıl biçimlendirdiğine genel bir bakışı ve Konya'da Cumhuriyet dönemi edebiyatını oluşturan –halk ve âşık edebiyatları temsilcilerinin dışındaki- edebiyatçıların kısaca tanıtılmalarını amaçlamıştır.

Anahtar Kelimeler

Cumhuriyet dönemi, Konya, edebiyat, edebiyatçı, yazar, şair, hikâye/öykü, roman, şiir, tiyatro/oyun, deneme, eleştiri, gezi, çocuk edebiyatı, masal.

Abstract

In a lot of literature history and literature investigations, the term "Turkish Republic Period", which began after the period of Political Reform made in the Ottoman State in 1839, is an underlining and main part of the "New Turkish Literature". Following the declaration of Republic of Turkey in a progression of eighty-five years, Turkey has developed a literary move which has been used to develop personal expression of actions even to this day.

Following the declaration of the Turkish Republic in 1923, Ataturk carried out his revolutions and with these revolutions came about great social, political and cultural changes in which literature was shaped in great proportions and its existence gave it a new direction from previous periods in time.

After this new study took place, the changes that occurred in the Turkish Republic including social, political and cultural in Konya- with the exclusion of nation and poetic literature- there

* Araştırmacı Yazar

was a display of general perception on how literature was shaped and in the formation of literature in Konya's Republic Period, the litterateurs excluding those of the nation and poetic representatives were briefly demonstrated on their purpose.

Key Words

Turkish republic period, Konya, literature, man of letters, writer, poet, story, novel, poem, theatre, essay, writing of travel, child literature, fable.

1. GİRİŞ

Cumhuriyet, salt bir yönetimin değil, Türk tarihinde, büyük bir değişimin yaşandığı dönemin adıdır. Anadolu insanı Cumhuriyet'le birlikte, yeni bir düşün biçimiyle, yeni bir düşünce dokusuyla tanışmıştır: Batı düşünü. Türkiye, III. Selim'den bu yana değişmeye çalışmıştır. Ağır ağır da olsa, Batı dünyasındaki değişimlere ayak uydurmak çabası yadsınamaz. Bu çaba Tanzimat'la birlikte, toplumca duyumsanır duruma gelmiştir. Şu var ki, birçok değişim çabasına karşın, "Batı düşünü"ne yönelme olmamıştır. Toplumbilimciler, düşün biçimlerinin, düşünce dokularının değişme süreçlerinin kesin yasaları olmadığını söylerler. Toplumsal değişmeler ve dönüşümler, kimi kez birden, kimi kez ağır ağır olur. Cumhuriyet, hızlı değişimi ifade eder (Timuroğlu, 1998, 25).

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı da Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra meydana gelen edebî çalışmaları içine alır. Türkiye, II. Meşrutiyet (1908)'ten Millî Mücadele'nin bitimine (1923) kadar büyük çalkantı geçirmiş, Trablusgarp (Libya), Balkan ve Birinci Dünya Savaşları'nda büyük toprak kaybına uğramış, ancak Millî Mücadele'de düşmanı Misak-ı Millî sınırlarının dışına atabilmişti. Bütün bu olayların yanında Türk aydını köklü bir fikrî değişme süreci yaşadı. Çözülmesi gereken siyasî, iktisadî, içtimaî meselelerle karşı karşıya idi. Çözüm için modeller Batılı ülkelerden seçildi. Bu durumun edebî eserlere de yansıması kaçınılmazdı. Nitekim devrin ruhunun, meydana getirilen sanat ve edebiyat eserlerinde işlendiğini görüyoruz.

Genelde Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı için, önceki dönemlerin edebiyatları (Tanzimat, Servet-i Fünûn, Fecr-i Âtî, Millî Edebiyat...) gibi Batıya yöneldiğini, yeni edebiyat akımlarından etkilendiğini, önceki dönemlere göre daha hareketli olduğunu, deneme ve günlük türlerinin gelişme gösterdiğini, edebiyatçı ve eser sayısının arttığını söyleyebiliriz.

Her dönemde olduğu gibi Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında da siyasî amaçlı ideolojilerin etkisi hissedilir. 1928'de harf inkılâbı olmuş, cemiyet büyük bir kültür değişimine uğramıştı. 1911'de Genç Kalemler'de mücadele-

si verilen dilin sadeleşmesi, halkın konuştuğu dille yazması hareketi harf değişimi ile hızlandı ve 1932'de kurulan Türk Dilini Tetkik Cemiyeti (sonradan Türk Dil Kurumu-TDK) ile müesseseleşti. Önceleri dile yerleşmiş, tabii gelen yabancı kelimelerin atılması söz konusu değilken, giderek "arı dil" arayışına girişildi ve bütün yabancı unsurların atılması görüşü belirdi (Arslan, 1995, 131/132).

2. CUMHURİYET DÖNEMİ KONYA'SINDA GELİŞEN EDEBİYATA PANORAMİK BİR BAKIŞ

"Cumhuriyet Döneminde Konya'da Edebiyat" başlıklı bu özetin özeti çalışmaya geçmeden önce bir hususu açıklamayı zaruri görüyoruz. Bu çalışmada sadece Batı tesirinde gelişen Türk edebiyatının Cumhuriyet dönemi Konya'sındaki gelişimi araştırılmıştır. Bu araştırma esnasında kadim Türk kültüründen süzülüp gelen Türk Halk ve Âşık edebiyatları daha önce çalışma konusu olduklarından kapsam dışı bırakılmışlardır (Bu hususta bk. Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU, "Konya Halk Edebiyatı"; "Konya Âşık Edebiyatı", Yeni İpek Yolu, KTO Dergisi, Konya Kitabı IX/Özel Sayı, Aralık 2006, s. 415-452; 465-489).

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının Konya iklimindeki macerasına geçerken söze öncelikle Cumhuriyet dönemi Konya basın-yayın dünyasından girmek istiyoruz. Zira ilk kez 19. yüzyılda Osmanlı başkenti İstanbul'da başlayan edebiyatımızdaki batılı örneklerine koşut yenileşme nasıl gazeteler aracılığıyla gerçekleşmişse, müteakip yıllarda Anadolu'da, tabiatıyla Konya'da da, edebiyatta yenileşme gazeteler aracılığıyladır. Gazeteler –sonrasında da dergiler- kucak açtığı edip ve edip adaylarıyla edebiyat ve edebiyatçımızın yenileşerek gelişmesini sağlamışlardır. Gazete ve dergilerimiz günümüzde de bu tutumlarını sürdüregelmektedirler. Bu vakıayı iki örnekle somutlaştırmak istiyoruz.

Birinci örnek Yeni Konya gazetesidir. Konya'da hâlen yayımlanan en eski gazete olan Yeni Konya (kuruluşu: 1 Haziran 1949), ilk sayılarından itibaren Konyalı edebiyatçılara kucak açmıştır. Gazete dördüncü gününde A. Cenap Kendi'nin Dilenci hikâyesine yer vermiştir (Yeni Konya, 4 Haziran 1949, s. 3). Roman tefrikası (Vivian Connel/Çev. Mustafa Yıldırımalp, Çinli Odası, 23 Haziran 1949-5 Eylül 1949, 63 tefrika), yer yer hikâye ve şiir yayımı yeterli gelmemiş olacak ki; altı sayfalık gazete, 19 Temmuz 1949 tarihli nüshasının 3-4. sayfalarını dolu dolu edebî metinlere hasretmiştir. Gazete, "Edebiyat" sayfalarını "Başlarken" başlıklı yazıyla şöyle duyurmaktadır:

"Yeni Konya: Konya'nın yıllarca hasretini çektiği günlük gazete ihtiyacını karşılamaya çalışırken, bir taraftan da şu soysuzlaşan edebiyat âleminde hakiki Türk zevkini ve ruhunu okşaya-

cak, millî duygularımızı şahlandıracak edebî yazılara karşı duyulan iştiyakı da ihmal etmemeye karar vermişti. Mevcut imkânlardan ancak bugün istifade edilerek nihayet tatmin edici de olmasa gayenin tahakkukuna bir adım olan şu iki sahifeyi okuyucularımıza sunuyoruz.

Bundan böyle her ayın birinde ve on beşinde çıkarmayı düşündüğümüz 'Edebiyat' sayfamız gençliğin bütün heyecanlarını sütunlarımıza ettirmekle sevinç duyacaktır.

Yeni Konya" (Yeni Konya, 19 Temmuz 1949, s. 3)

Ayda iki kez yayımlanan dolu dolu iki sayfalık edebiyat sayfasının 19 Temmuz 1949 – 15 Aralık 1949 tarihleri arasında yayımlanan ilk on sayısında şu imzalara rastlıyoruz: M. Meriç (Muzaffer Meriç), A. Rıdvan Bülbül (ki 1935 doğumlu Bülbül o sırada on dört yaşında bir delikanlıdır), Mehmet Önder, Mahir İba, Hasan Tahsin Oğuz, M. Çokuslu, Baytarî, Şefik Yılmazgil, AK, Âşık Mehmet Yakıcı, Bekir Sıtkı Erdoğan, Jülide Gülizar Göksan, M. Necdet İnuğur, Cafer Tayyar Zıvlak, Nurettin Çağlar, Remzi Yılmazer, Selahattin Ayaydın, Necmettin Müftüoğlu, Muammer Karabağlı, Sadi Çiloğlu, Mehmet Durul, M. Gökçe, Arif Nihat Asya, Uluğ Turanlıoğlu, A. Rıza Özkut, Murat Sukuti Karaca, Mehmet Çakırtaş, A. Cenap Kendi, Mehmet Nuri Çelik, Fakir Usman, N. Özgüven, Tevfik Vural, Şemsi Belli, Nermin Erülkü, Âşık Veysel, Cemal Oğuz Öcal, Mustafa Arif Arık, Mithat Cemal Kuntay, Gökhan, M. Sami Onat, Yahya Saim, Gündüz Gürgen, İhsan Aydın, Aydanur Yücedağ, Necla Beşkardeş, İlhan Geçer **(şiir)**; A. Cenap Kendi, Mehmet Sakin Yurtseven, Metin Halıcı, Ramiz Arda, Celalettin Kişmir, Nermin Erülkü, Remzi Yılmazer, M. Meriç **(hikâye)**; Ahmet Köksal, Mehdi Halıcı, Yıldırım Kadri, Mehmet Önder, Metin Halıcı, Ahmet Güneri, Fahri Sezer, Feyzi Halıcı/Fezâî, Hüseyin Çolak **(deneme)**; Kâzım Köroğlu, Muzaffer Meriç **(yayın tanıtımı)**.

İkinci örneğimiz de günümüz Konyalı genç yazarlarından ikisinin görüşmesidir. Türkiye Yazarlar Birliği tarafından hikâye alanında 2007 yılının yazarı seçilen Konyalı genç yazarlardan Abdullah Harmancı, kendisiyle görüşmeyi gerçekleştiren Konyalı roman ve hikâye yazarı Duran Çetin'e edebiyata başlayışını şöyle anlatıyor:

"Bir akraba kızının şiir yazdığını duymuştum. Karaman'da orta mektep öğrencisiydim. 1986 falan. Ondan sitayişle bahsediliyordu. Ona çok imrenmiştim. Okulda Türkçe derslerinde ben kompozisyon okurken, sınıf gülmekten bir hal oluyordu. Millet bana yazdıklarını okutup düşüncelerimi soruyordu. O günlerde durmadan dinlenmeden 'Çile' okuyordum. Necip Fazıl vari şiirler yazmaya başladım. Hece ölçüsünü muntazaman uyguladığımı hatırlıyorum. Şiirlerimi okuyanların bana bir şaşkınlıkla baktıklarını hatırlıyorum. Bu iyiydi. Böyle böyle şiire uzun seneler 'asıldım'. Konya'nın mahalli gazeteleri benim şiirlerimle doluydu. Özellikle 90-91 yılları. Hatta bazı antolojilerde o şiirler yer aldı. Ama ben şairliği/şiir yazma mücadelesini ömrümün sonuna kadar götüremeyeceğim zehabına kapıldım. Belki saçma sapan bir kuruntuydu. Belki bir sezgiydi. Ama ben şiiri bırakıp romanlar yazmaya başladım. " (Çetin, 2008, 132)

Harmancı'nın bu cümleleri, hem çoğu yazarların edebiyata şiirle başladığını, hem de Konya yerel basınının yetenekli gençlere kucak açtığını göstermesi açısından önemlidir.

Cumhuriyet döneminde Konyalı edebiyatçılara kucak açan gazeteler arasında Babalık (1910-1950), Ekekon (1935-1950), Selçuk (1945-1951), Yeni Konya (1949), Yeni Meram (1950), Özdemokrat Konya (1957-1960), Şehir Postası (1962-1966), Türkiye'de Yarın – Merhaba (1969), Konya Postası (1973), Yeni Gazete (daha sonra Hakimiyet, 1997), Konya Manşet – Anadolu Manşet (1999), Memleket (2004) isimleri ilk akla gelenlerdir.

Bu dönemde yayımlanan edebiyat dergilerine gelince... Ne yazık ki edebiyat dergileri yayım süreleri bakımından gazeteler kadar şanslı değillerdir. Cumhuriyet Konya'sında ilk önemli dergi Naci Fikret Baştak'ın **Yeni Fikir** (1925-1929) dergisidir (Önder, 1999, 29). Tarih ve kültür ağırlıklı olsa da Konya Halkevi'nin yayın organı **Konya** dergisinin (1936-1949) Konya edebiyatına da önemli katkıları olmuştur (Küçükbezirci, 2006, 309). Konya'mızın en önemli dergilerinden olan Feyzi Halıcı'nın **Çağrı**'sı (1957), yurdumuzda yayımlanan uzun soluklu birkaç dergiden biridir. Ağustos/2008 itibariyle 585. sayısına ulaşan dergi pek çok şairin yetişmesine vesile olmuştur (Önder, 1999, 32). Kısacık ömürlerine rağmen, bugün çoğu tanınmış bir imza olan o günlerin nevniyaz edebiyatçılarını kucaklayarak yerel edebiyata oldukça katkı sağlayan Ahmet Aka'nın **Eylül** (1996-2002)'ü ile M. Ali Köseoğlu'nun **Aşiyan** (1996-2000)'ı yazılacak kapsamlı bir Konya edebiyat tarihinde üzerlerinde çokça durulacak dergilerdendirler. Yine Konya'mızın önemli edebiyat dergilerinden Zeki Oğuz'un **Çalı** dergisi, sahibinin özverili çabalarıyla 100. sayıya ulaşabilmiştir (1997-Mart/2008). Hâlen yayımını sürdürebilen Mehmet Harmancı yönetimindeki Ömer Arlı'nın iki ayda bir yayımlanan **Metafor**'u Konya edebiyat âlemine Mayıs 2004'te merhaba demesine rağmen 2008'de 6. sayısını okuyucusuyla buluşturabilmiştir.

Yirmi birinci yüzyılda kaleme alınacak edebiyat tarihleri, basılı dergilerin yanında sanal dergilerden söz etmeden geçemeyecektir. Bu sebeple biz de sahasında Konya'mızın yüz akı olan, sanal âlemin önemli edebiyat dergilerin-

den Mehmet Harmancı yönetimindeki **40ikindi.com**'u anmadan geçemiyoruz.

2. 1. Cumhuriyet Döneminde Konya'da Şiir

Cumhuriyet dönemi Konya'sında şiirin panoramik bir görüntüsünü çekmeden bu dönemdeki Türk şiirinin serencamını özetlemek yararlı olacaktır.

Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki şiirde Milli edebiyat döneminin şairleri etkilidir. Kurtuluş Savaşı'nın acıları, yeni kurulan devletin sorumlulukları şiirde kendini lirik bir idealizm olarak gösterir.

Şiirde zamana dikkat çekilir, içerik zenginleşirken dış yapı özellikleri yavaş yavaş bırakılır. Önce serbest müstezatla bozulan şiir dizesinde kırılmalar çoğalır. Konular toplumsallaştıkça şiir; ölçü, uyak gibi ögelerden kurtulur.

Cumhuriyet döneminin ilk topluluğu Yedi Meşaleciler'dir. Amaçları şiiri tek düzelikten kurtarmaktır, fakat Ziya Osman Saba dışındakiler pek başarılı olamamışlardır. Cahit Sıtkı Tarancı ile Fazıl Hüsnü Dağlarca çok kendilerine özgüdürler.

Cumhuriyet döneminin ikinci topluluğu; Orhan Veli, Oktay Rıfat ile Melih Cevdet Anday'dan oluşan Birinci Yeniler (Garipçiler)'dir. Şiirden ölçü, uyak atılır. Şiir diline konuşma dilinin yakınlığı getirilir. Konunun da şairane olması gerekmez, sokaktaki adam şiire girer. Garip etkisi bugünkü şiirimizde bile görülür.

1950'lerden sonra toplumsal konulardan uzaklaşan şairler imgeye ya da alaylamaya (ironi) yönelirler. Cumhuriyet döneminin üçüncü topluluğu, İkinci Yeniler (Maviciler)'dir. Hareketin yöntemini Attila İlhan'ın belirlediği Maviciler, Birinci Yeniler'e karşıt olarak yeniden dış yapıda biçime, konuda seçiciliğe ve anlatımda şairaneliğe yönelirler.

1960'lı yıllarda Nazım Hikmet'in kitaplarının yayımlanmasıyla yeni bir toplumcu şair kuşağı yetişir. Can Yücel şiirin lirizmi içine gülmeceyi sokmayı başarır (Önertoy, 1998, 112).

1950'li yıllardan itibaren edebiyatımızı renklendiren ve günümüz Konya'sında pek çok genç şair ve yazarı etkilemiş akımlardan biri de Yeni İslâmcı Akım'dır. Yeni İslâmcı Akım, özellikle edebiyatta, daha çok şiire, sanata, mecaza, Kur'ân-ı Kerim'e, hadis-i şeriflere ve İslâmî kıssaların derinliğine yönelen bir akımdır. Bu akımda siyasî bakış hemen hemen yok, fikir ağırlıklı olup belirli bir iddia peşinde de görünmemektedir. Yeni İslâmcılık, bir modern sanat akımıdır. Öylesine ki bu akımın habercisi olan Sezai Karakoç, 1955-1965 yıllarının modern bir şiir safhası sayılan "İkinci Yeni" akımının da öncülerindendir. İslâmcı akımın, kendisini daha çok 1960'lardan sonra gösteren en yeni şiir akımı oluşunun sebepleri şöyle yorumlanabilir:

Tek Parti döneminde üst üste yapılmış olan devrimler ve onu devlet gücü ile destekleyen okullar ve yayımlar karşısında, İslâm dini, hemen hemen yasaklar arasına girmişti. Özellikle "aydın kişilerin" İslâmî inanç ve duygulardan söz açması hemen hemen imkânsız hâle gelmişti. Böyle bir duygu ve imanı, Peygamber, Kur'an, Allah sevgisini içinde taşıyanlar fikirlerini açığa vurmaktan korkuyorlardı. Çünkü böyle bir tutum, üst katlarda hoş görülmeyip ayıplanıyor, hatta ceza görüyordu.

Ancak 1950'den sonra başlayan demokrasi ortamındadır ki, yaşlılar ve gençler, İslâmî kavramları konuşmaya, İslâm'a ait iman, ibadet, bilgi ve duygularını çekinmeden söylemeye ve yapmaya başladılar. İşte Yeni İslâmî Akım, uzun yıllar susturulmuş iman ve duyguların yeniden dirilişi ve saldırganlıkları kırmak heyecanıdır.

İslâm'a daha çok mecazlar arkasından bakan bir şiir iklimi olmuştur (Kabaklı, 2002, 30).

Sezai Karakoç, Cahit Zarifoğlu, Erdem Beyazıt, Nuri Pakdil, Rasim Özdenören, İsmet Özel, Ebubekir Eroğlu gibi isimlerin temsil ettiği Yeni İslâmcılar, kendilerinden öncekilerden çok farklı bir anlayış, üslûp ve estetiğe sahiptirler. Onlar yer yer gelenekten (Divan, Halk ve Tasavvuf edebiyatı) faydalanmakla birlikte, zaman zaman diğer Müslüman milletlerin (Arap, İran, Pakistan ve Kuzey Afrika) şiir ve edebiyatlarından da güç alırlar. Alabildiğine modern bir görünüm arz eden Yeni İslâmcılar'ın büyük ölçüde soyut, imaj ve sembollerle yüklü bir şiirin peşinde koştukları görülür. Bu yönüyle İkinci Yeni veya Sosyalist Gerçekçi şiirle kendi şiirleri arasında –içerik dışında–önemli benzerlikler mevcuttur www.ugursoldan.net/dersnotlari/birincihafta. doc,5

19. asırdan beri Türk edebiyatındaki gelişme ve yenileşmelerin yakın takipçileri olan Konyalı şairler, Cumhuriyet dönemindeki gelişmelerin de hemen içindedirler. Cumhuriyet döneminin Türk şiirinde iz bırakan Konyalı şairleri Cumhuriyetin ilk yıllarında 1924-1929 arasında doğmuş ve 1940'tan sonra isim yapmaya başlamış olan Ahmet Tufan Şentürk, Feyzi Halıcı, Mehmet Çınarlı, Bekir Sıtkı Erdoğan, Gültekin Sâmanoğlu ve Mehmet Zeki Akdağ'dır. Ferdî farklılıklar bir yana bırakılırsa denilebilir ki bu seçkin şairlerin tamamı yeniliği gelenekte arayan, hassaten Feyzi Halıcı, Mehmet Çınarlı ve Bekir Sıtkı Erdoğan için söylüyorum aradığını da bulan modern şairlerdir. Onların bu başarısında kendilerinden önceki Türk şiirini bütün unsurlarıyla iyi bilmelerinin ve doğup büyüdükleri toprakların yani Anadolu'nun gerçeğini iyi kavramalarının rolü büyüktür.

Bilindiği gibi çağdaş Türk şiirinde özellikle

1940'tan sonra şekil mesele olmaktan çıkmıştır. Hangi sanat anlayışına sahip olursa olsun şairler kendilerini şiirin şekline ait hususlarda, nazım şekillerinde, nazım biriminde, vezinde, kafiyede herhangi bir kayıt altına sokmaz. İster bunlara uyarlar, bilinen nazım şekillerinden biriyle söyleyler, istemezlerse uymazlar. Önemli olan şiirin şekli değil, şiirin şiir olmasıdır. Bu bakımdan çağdaş Türk şairlerinde birçok yönlülük görülmektedir. Aynı durum Konyalı şairlerde de vardır. Onlar da şekil bakımından çok yönlüdürler. Söz gelişi Konyalı şairlerin ileri gelenlerinden Bekir Sıtkı Erdoğan, hem aruzu, hem heceyi büyük bir ustalıkla kullanır. Mehmet Çınarlı daha çok aruza meyillidir. Aruzu heceyle adeta özdeşleştirmiştir. Feyzi Halıcı'nın bazen vezni ve kafiyeyi bir yana attığı olur.

Dilleri ise yaşayan Türkçedir. Bu, yeniliği gelenekte arayan Cumhuriyet dönemi Türk şairlerinin müşterek özelliğidir. Ancak Konyalı şairler, yaşayan Türkçeyi bölgelerinde kullanılan "annaç, çıvgın, seki, tokuç, bandırma (cevizli sucuk), para köfte (cevizli sucukla yapılan bir çeşit çerez), müselles (özel surette hazırlanmış ekşi pekmez), ülübü (fasulye), töymekân (semizotu), eğrim (domates)" ve benzeri halk ağzı kelimelerle beslemekten geri durmazlar.

Öte yandan Konyalı şairlerin önde gelenlerinden Feyzi Halıcı'da, Mehmet Çınarlı'da ve Bekir Sıtkı Erdoğan'da anlamla dilin bütünleştiği pürüzsüz bir söyleyiş vardır (Seraslan, 2003, 143/144).

2. 2. Cumhuriyet Döneminde Konya'da Roman

Milli Edebiyat döneminden Cumhuriyet dönemine geçerek olgun roman örneklerini bu yıllarda veren yazarları bu dönemin ilk yıllarının yazarları olarak değerlendirilir. Yazarlar toplum gerçekleri yansıtmaya, sorunlarına çözüm getirmeye çalışırlar, fakat daha çok gördüklerini, gözlemlediklerini yansıtmak çizgisinde kalırlar. 1930-1940 yılları arasında yazarlar toplum gerçeklerini, II. Abdülhamit döneminden başlayıp, Birinci Dünya Savaşı yıllarını konu olarak işlerler.

1940'lı yıllarda romanlarda İkinci Dünya Savaşı yıllarında konularda toplumsal kaygı ağırlık kazanır, toplumsal konular çeşitlenir. Edebiyatımızda "köy edebiyatı" başlar, köy ve köylünün sorunları dile getirilir. 1950'li yıllarda İkinci Dünya Savaşı yıllarında yetişen köy çıkışlı, Köy Enstitülü yazarların köy ve kasaba romanlarını yayımlamaya başlarlar. 1960'lı yıllarda toplumcu genç yazarlar konuları çeşitlendirirler, geçirilen siyasal, toplumsal ve ekonomik değişmeler, bunların sonuçlar ele alınır. 1970-1980 yılları arasında roman yazarları sayısında büyük bir artış görülüyor. Konu türlerinde artış görülür, yazarların sıkıntısını çektikleri 27 Mayıs ve 12 Mart olayları ele alınır. Belgelere dayanarak yazılan tarihsel romanlarla birlikte Almanya'ya göçün değişik bir yanıyla girdiği romanlar görülüyor. Türkiye'den Almanya'ya getirilen çocukların dil sorunları, anne babalarının iş yaşamlarında karşılaştıkları sorunları, sıla özlemi, Alman topluluğuna uyum sağlamada çekilen sıkıntılar anlatılır.

1980-90 yılları arasında aileden hareket ederek, 1900'lerden başlayan geniş bir zaman dilimi içinde, Türkiye'nin toplumsal yaşamından kesitler verilir. Özyaşam öyküsü romanı özelliği taşıyan romanlar yazılır. 12 Eylül 1980 öncesi olaylarından kesitler verilir. Yetmişli yılların gençliğini sorgulanır. İnsanların alın yazılarına egemen olmak için gösterdikleri çaba, köyden kente göç ile köylülerin kentte içine düştükleri çıkmazlar, kadın sorunları anlatılır. Roman klasik yapısından uzaklaştırılır, yeni bir kurgu kazandırılır. Yazarlar, belgelere dayanarak tarihe yönelir. Din içerikli romanların sayısındaki artma oluyor.

Günümüzde Türk romanların değişik Batı dillerine çevrilmesi Türk romanındaki gelişmenin ölçüsünü gösterir (Önertoy, 1998, 133).

Cumhuriyet döneminde Konya'ya romancılık gazetelerde tefrika edilen çeviri romanlarla başlamışsa da şiir kadar önem kazanamamış, dolayısıyla başarılı da olamamıştır. Bu dönemde Konyalı romancıların içinde en tanınmışı Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının da önemli romancılarından Tarık Buğra'dır. Bireye ve tarihe yönelen bir yazar olarak Tarık Buğra, ilk romanı Siyah Kehribar'da aydın ve sanatçı insanın, yaşamda umduğunu bulamamak yüzünden içine düştüğü çıkmazı ve başkaldırışını verir. Küçük Ağa, Küçük Ağa Ankara'da romanlarıyla da Kurtuluş Savaşı'nı yazan yazarlar arasına katılır. Bu iki romanı tamamlayan Firavun İmanı Sakarya Savaşı'ndan yararlanan çıkarcılarla yiğitlik gösterenlerin ele alındığı romanıdır. Osmancık'ta ise Osmanlı devletinin kuruluşuna döner. Gençliğim Eyvah ve İbiş'in Rüyası daha değişik konulu romanlarıdır. İbiş'in Rüyası'nda ünlü tiyatro sanatçımız Naşit'in yaşamından bir kesit buluyoruz (Önertoy, 1998, 123).

Kurtuluş Savaşı'na merkezden değil de, bir kasabadan baktığı Küçük Ağa'da yakın tarihe resmi tarih anlayışının dışına çıkan bir yorum getiren Tarık Buğra, yukarıda anılan diğer romanlarında da Cumhuriyet'in çeşitli evrelerini, demokrasiye geçiş sürecindeki çalkantıları konu edindi. Romanlarında olayları anlatırken tarihî kuruluğa düşmeden canlı ve akıcı bir dil kullandı.

Azmiye Hami Güven, İhsan Hınçer, Mehmet Lütfi Hodoğlu, Mevlüt Kaplan, Ayşe Nil Tahralı, Mustafa Özdamar, Yılmaz Ergül, Ali Erkan Kavaklı, Aysel Zeynep Tozduman, M. Tahir Sakman, Ömer Faruk Hatipoğlu, Melahat Ürkmez, Dr. Yüksel Peker, Alişan Satılmış, Mehmet Açar, D. Ali Gültekin, Erdal Güven, Ahmet Efe, Huzeyme Yeşim Koçak, Duran Çetin, Ahmet Aka,

bu dönemdeki diğer Konyalı romancılardan ilk akla gelenlerdendir.

2. 3. Cumhuriyet Döneminde Konya'da Hikâye

Cumhuriyet döneminin ilk hikâyecileri Milli Edebiyat Döneminden tanınan Halide Edip, Yakup Kadri, Reşat Nuri gibi yazarlardır.

1930-1940 yılları arasın sanatın toplum üzerindeki etkisini savunan yazarlar, gerçekçi ve gözleme dayalı öyküler yazarlar. Sait Faik öyküde giriş, gelişme, sonuç bölümlerini kaldırır. 1940'lı yıllarda Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Anadolu'nun durumu, İkinci Dünya Savaşı sonrasında toplumdaki ahlak çöküntüsü ağırlık kazanır, toplumsal konular çeşitlenir. 1950'li yıllarda küçük memur, işçi, köylü, kasabalı ve şehirlerin kenar mahallelerindeki insanların sorunları anlatılır. Birey merkezli psikolojik, anı türünde öyküler yazılır. 1960'lı yıllarda yazar sayısı artar ve ona bağlı olarak konular çeşitlenir. Yine işçi, köylü, kasabalı ve şehirlerin kenar mahallelerindeki insanların sorunları ve cinsellik öyküye girer. 27 Mayıs ve 12 Mart'ı hazırlayan olaylar işlenir. Varoluşçuluk akımı öyküyü etkiler. Öykü artık bağımsız bir yazı türü olarak kabul edilir. 1970'li yıllarda siyasal, toplumsal, günlük konular ele alınır, 1960'tan sonra gelişen siyasal olaylar, anarşik olaylar, bunlar karşısında halkın durumu dile getirilir. Küçük insanın yaşam kavgası, kadının toplumdaki yeri, çocuklar için yazılan öyküler önem kazanır. 1980 ve 1990'lı yıllarda birey merkezli yazılan öyküler ile Güneydoğu Anadolu ve Doğu insanın sorunları verilirken, bunların politikaya malzeme edilişi eleştirel bir bakışla incelenir (Önertoy, 1998, 161).

Hikâyenin Konya'daki macerasına baktığımızda romandan daha şanslı bir tür olduğunu görürüz. Konyalı hikâyeciler sıralamasında kuşkusuz başı yine Tarık Buğra çekecektir. Tarık Buğra, ilk öykülerinden başlayarak başlıca üç konu üzerinde durmuştur. Öykülerinin bir bölüğünde taşra yaşayışına eğilen Buğra, sorunları ele alış yönünden gerçekçi yazarlardan ayrılır. Sorunları gözlem yoluyla aktarmak yerine, değişen yaşam koşullarını, toplum düzenindeki değişikliğin bireyi etkileyişinden hareket ederek, sorunu bireyin ahlakındaki değişme yönünden ele alır. Bir başka konu orta halli ailelerin yaşayışı, aşkı tatmak isteyen geçlerin düş kırıklıklarıdır. Bir kısım öykülerinin konuları da günlük yaşamdan alınmıştır. Öykülerinde daha çok toplunda yerini bulamamış, duygu, düşünce ve yaşayışına belli bir yön verememiş aydın insanla, aşk ve yalnızlık içinde yaşayan kişilerle karşılaşırlar. Yeni bir teknik denemesine girişmediği öykülerinin bir kaçında da gözlemci gerçekçiliğin izleri görülür (Önertoy, 1998, 150).

Tarık Buğra'nın haricinde Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde Konya hikâyeciliği adına Mehdi Halıcı, Celalettin Kişmir, A. Cenap Kendi başarılı sayılabilecek yazarlardandır.

Günümüzde oldukça yaygınlaşan kısa hikâye alanında Konya'nın yüz akı genç yazarlar yetişmiştir. Bunların içinde Abdullah Harmancı Türkiye Yazarlar Birliği 2007 Hikâye Ödülü'nü kazanmış Türk edebiyat tarihi açısından parlak bir gelecek vaat eden genç yazarlardandır. Hakeza bayan yazarlar içerisinde hikâye ve roman alanında müteaddit kereler önemli ödüller kazanan Huzeyme Yeşim Koçak ismi de oldukça dikkat çekicidir.

Celal Çumralı, Sofu Tuğrul, Cemal Gürlek, Muammer Yüzbaşıoğlu, Mevlüt Kaplan, Ayhan Sarıismailoğlu, Belma Aksun, Tahir Hafızoğlu, Atilla Özkırımlı, Celal Altıntaş, Ahmet Ordu, Zeki Oğuz, Ali Erkan Kavaklı, Mehmet Taşdiken, Ahmet Efe, M. Tahir Sakman, Perihan Akçay, Nuray Tekin, Hülya Özel, Mehmet Açar, Duran Çetin, Mehmet Harmancı, Nisan Kumru isimleri de Cumhuriyet Konya'sının önemli hikâye yazarlarındandır.

2. 4. Cumhuriyet Döneminde Konya'da Öteki Türler

Şiir, hikâye, roman ve tiyatro[1]; edebiyatın esasını oluşturan ana türler olmakla birlikte, bu türlerin dışında kalan bazı yazı çeşitleri de edebî bir dille yazılmış olmaları ve yazarının kişiliğini veya kişisel duygu ve düşüncelerini yansıtmaları bakımından edebiyatla yakından ilgili görülerek bu sanatın kapsamı içine sokulurlar. Denemeler, eleştiriler, günlükler, anılar, gezi yazıları, mektuplar, hatta biyografik yazı ve eserler bu gruptadır. Bu tür yazılarla gerçek edebiyat arasında kesin bir ayırım yapmak zordur. Aynı zorluk bu yazı çeşitlerinin birbirinden ayrılması sırasında da karşımıza çıkar. Biz, bu türlere ilgili dip notta açıkladığımız üzere tiyatroyu/oyunu da dâhil ederek "öteki türler" genel başlığı altında oyun, deneme, edebî eleştiri, gezi ve anı türlerini söz konusu edeceğiz.

Cumhuriyet dönemi Türk tiyatrosunu süreç içinde gösterdiği özellikleri bakımından şu evrelere ayırmak mümkündür. Cumhuriyetin ilk yıllarında ulusçuluk yönü ağır basan idealist oyunlar yazılır. 1930'lu yıllarda Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılış nedenleri, Anadolu'daki uyanış, mitoloji ve evrensel konular işlenir. 1940'lı yıllarda aile yapısı, idealizm ile paranın gücü arasındaki çatışmalar ele alınır.

1950-1970'li yıllarda yazar sayısı artar. Buna koşut olarak konu çeşitlenir. Kimi yazarlar

[1] Konya tiyatrosu, "Cumhuriyet Döneminde Konya'da Tiyatro" başlığı altında bu konunun Konya'daki en yetkin ismi Prof. Dr. Mustafa ÖZCAN'a verildiğinden bizim çalışmamızda "öteki türler" başlığı altında oldukça yüzeysel olarak verilmiştir.

birey sorunlarından toplumsal sorunlara geçiş yaparken; kimi yazarlar toplumsal sorunlardan kişiye inerler, bir üçüncü küme evrensel sorunları ele alır. Eğitim ve sorunları ön plana çıkar. Kuşaklar arası ve kentli köylü arası eğitim farkından doğan çatışmalar işlenir. Ebeveyn-çocuk, kadın-erkek, ağaç-köylü, imam-muhtar-öğretmen ilişkileri işlenir. Böylece toplumdaki bozuklukların temelinde; bireyin bilinçsizliğinin, bilinçli olanların da sorumluluktan kaçmalarının yattığı vurgulanır.

1970'ten sonra 12 Mart olayı buna bağlı olarak Türk tarihini yeniden gözden geçirme, işçi sorunları, Almanya'ya gidenlerin kültür çatışmaları, Almanya'da yetişmekte olan birinci, ikinci kuşak sorunları işlenir (Önertoy, 1998, 180).

Konyalı oyun yazarlarının aksakalı M. Muhlis Koner'dir. Yazdığı iki oyununda Konya'nın iki yüzü söz konusu edilmiştir. 1943'te yayımlanan beş perdelik Gelin-Kaynana'da çok evliliğin meydana getirdiği sosyal sorunlar, düğün âdetleri, Konya türküleri, gelin-kaynana arasındaki anlaşmazlıklar mizahî bir tarzda ve tamamen Konya ağzıyla tasvir edilmiştir (Küçükkoner-Kayseri, 2006, 13). Ölümünden çok sonra, 2004 yılında, yayımlanan üç perdelik Hovarda ise geçmişte Konya'da yaygın olan oturak âlemlerinin iç yüzünü, sebep ve acı sonuçlarını gözler önüne serer. Eserde özellikle baskın sonucu hayatını kaybeden hovardanın geride bıraktıklarının öyküsü oldukça acıdır (Küçükkoner-Kayseri, 2006, 14).

Cumhuriyet devri Türk tiyatrosuna hizmet eden Konyalı yazarların içinde Tarık Buğra yine başı çeker. Oyunlarında tarihî ve sosyal konulara yer veren Tarık Buğra'yı kadının toplumumuzdaki yeri ve önemi üzerine yazdığı oyunlarıyla Nezihe Araz takip eder. Oyun türünde Muazzez Menemencioğlu, İbrahim Demirci ve D. Ali Gültekin de hatırlanması gereken isimlerdendir.

Türk Edebiyatında birçok yazı türünde olduğu gibi deneme, gezi, günlük, anı, söylev ve görüşme. . . gibi yazı türlerinin asıl gelişmesi; yazarlar tarafından kullanılır olması, halk tarafından tanınması Cumhuriyet döneminde gerçekleşmiştir. Konya'da yayımını sürdürürken Cumhuriyet'i karşılamış yahut Cumhuriyet döneminde yayıma başlamış gazete ve dergi sayfalarında bu türlerden deneme, eleştiri, anı ve biyografik yazıların güzel örneklerine rastlanır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında münferit gazete yazısı olarak göze çarpan bu türler, Cumhuriyet'in ilerleyen yıllarında yazarlarınca kitaplaştırılmışlardır. Bu türlerin içinde özellikle deneme Konya'da en fazla gelişim gösteren edebî türlerden olmuştur. Celal Çumralı, Tarık Buğra, Ali Ulvi Kurucu, Mehmet Çınarlı, Cemal Gürlek, Atilla Özkırımlı, Ali Uğur Gündem, Abdullah Şanal, Muhsine Helimoğlu Yavuz, Zeki Oğuz, Prof. Dr. Ahmet Sevgi, İbrahim Demirci, M. Tahir Sakman, Huzeyme Yeşim Koçak, Dr. Yüksel Peker, Alişan Satılmış, D. Ali Gültekin gibi şair, romancı ve hikâyeciler bu türlerin yanı sıra denemenin güzel örneklerine de imza atmışlardır.

Sanat ve edebiyat konulu denemelerin çoğu sistematik olmayan öznel birer eleştiri yazısı niteliğindedir. Onun için Türk edebiyatında deneme ile eleştiri birbirinden ayrılmayacak ölçüde iç içe geçmiş gibidir. Bizim burada deneme olarak aldığımız pek çok örnek, aynı zamanda birer eleştiri yazısı olarak da görülebilir (Çetin, 1998, 185). Cumhuriyet döneminde Konya'da eleştirileriyle öne çıkmış yazarlar arasında Atilla Özkırımlı, İbrahim Demirci, Nuray Tekin, Mehmet Açar, Mehmet Solak, Ömer Erdem, Murat Güzel, Osman Özbahçe ve Abdullah Harmancı isimleri sayılabilir. Bunlardan Mehmet Açar sinema eleştirmenliği alanında sivrilirken, Osman Özbahçe, 2007 yılında Türkiye Yazar Birliği tarafından eleştiri türünde yılın yazarı seçilmiştir.

Seyahatname veya yeni tabiriyle gezi yazısı yahut sadece gezi, Cumhuriyet dönemiyle birlikte gelişme gösterse de bu türlerin içinde en eski olanıdır. Bu türün Konya'mızdaki aksakalı ise Sadrettin Rahmi Karatay'dır. Öğrenim için gittiği Macaristan'a dair izlenimleri, Cumhuriyet Konya'sında gezi türünün ilk örneklerini teşkil eder. Tarık Buğra, Kemal Bayram Çukurkavaklı, Zeki Oğuz ve Ahmet Köseoğlu gezi türünün güzel örneklerini vermiş ve bunları kitaplaştırmış Konyalı yazarlardandırlar.

Edebiyatımızda Tanzimat dönemine gelinceye dek şuara tezkireleri, menakıpname, siyer, vekayi'name, gazavatname, fetihname, sefaretname gibi eserler bilinen anlamıyla birer hatıra/anı eseri olmasalar da bu türe özgü özellikleri taşırlardı. Modern anlamda anı yazma geleneği, Tanzimat döneminde, kimi devlet adamlarında batıdaki meslektaşlarına olan özentiden başlamış ve giderek günümüze kadar gelmiştir. Anı türünün Konya'mızdaki aksakalı Mehmed Bahaeddin Veled Çelebi İzbudak en önemli ismi ise Ali Ulvi Kurucu'dur. Kurucu'nun, M. Ertuğrul Düzdağ tarafından hazırlanan ve Konya'dan kutsal topraklara uzanan bir coğrafyada seksen iki yıllık ömründe tanık olduğu olay ve kişilerini içeren Hatıralar'ı dört cilde ulaşmıştır. Hatıralarını kitaplaştıran diğer Konyalı yazarlar ise Şemsa Karatay Balamir, Ahmet Tufan Şentürk, Mehmet Çınarlı ve Erdal Güven'dir.

3. CUMHURİYET DÖNEMİNDE KONYA'DA ÇOCUK EDEBİYATI

Çocuk edebiyatı: Dilin etkili ve güzel kullanılarak çocuklar için yazılmış/söylenmiş sanat niteliği taşıyan yapıtların genel adıdır (Çelik, 1998, 203). Bazı şair ve yazarlar edebiyatın çocuk, genç, yetişkin edebiyatı olarak ayrılamayacağını ileri sürmüşlerdir; fakat yetişkinler için

yazılmış bir yapıtın çocukların ilgisini çekmesi oldukça zordur. Zaten çocuk edebiyatı olamayacağını belirten şair ve yazarlardan bazıları daha sonra çocuklara yönelik şiir, öykü yazmışlardır. Bu durum çocuklar için bir edebiyatın olması gerektiğini açıkça göstermektedir.

Çocuklar için yazılmamış bir kitap ancak resimleriyle çocukların ilgisini çeker. Hele içinde resim olmayan büyükler için yazılmış bir kitap çocukların ilgisini çekmek için çok uzun bir zaman raflarda beklemek durumundadır (Çelik, 1998, 204).

Edebiyatımızda çocuklar için söylenmemiş olsa da onların da yararlandığı sözlü halk edebiyatı ürünleri çocuk edebiyatının ilk ürünleri sayılabilirler. Destanlar, masallar, bilmeceler, ninniler, maniler, tekerlemeler, söylenceler, Dede Korkut Hikâyeleri çocukların severek dinledikler halk edebiyatı ürünleridir. Nabi'nin Hayriyye'si (17. yüzyıl), Sünbülzade Vehbi'nin Lütfiye-i Vehbi'si (19. yüzyıl) ise çocuklar için değil onların eğitimi üzerine yazılmıştır.

Bizde çocuk edebiyatı konusu ancak Meşrutiyetten sonra kendini duyurmuştur. Öğretmen okullarına Batılı eğitim anlayışının girmesi buna ön ayak olmuştur. Tanzimat döneminde, Batı dillerinde yazılmış kitapların dilimize çevrilmeye başlanmasıyla çocuk klasikleri de dilimize çevrilir; fakat bu çevirilerde çocukların anlayabileceği bir dil kullanılmaması çocuk klasiklerinin çocuklar tarafından okunmasını zorlaştırmıştır. Özellikle o dönemde okur-yazar oranın oldukça düşük olduğu düşünülürse bu zorluk daha iyi anlaşılır (Çelik, 1998, 205).

Ülkemizde çocuk edebiyatının başlangıcını özetledikten sonra sözü hemen Cumhuriyet döneminde Konya'da çocuk edebiyatına getirmek istiyoruz. Konya çocuk edebiyatı alanında da Anadolu'nun şanslı illerindendir. Zira TDK Çocuk Yazını Ödülü'nün ilkini kazanmış (1977) Oğuz Tansel bu coğrafyanın evlâdıdır. Konya'da çocuk edebiyatının aksakalı ise şair F. Cemal Oğuz Öcal'dır. Çocuk edebiyatı alanında bu iki ustayı Muammer Yüzbaşıoğlu, Muazzez Menemencioğlu, Mevlüt Kaplan, Yurdagül Özay, Sezer Odabaşı, Ahmet Efe, Melike Funda Kaynak, Duran Çetin, Osman Özbahçe, Mehmet Harmancı, Vural Kaya ve M. Ertuğrul Fındık gibi isimler takip etmiştir. Bunlardan da Melike Funda Kaynak, çocuk edebiyatının hem roman, hem de hikâye dalında ödül kazanmış; Mevlüt Kaplan ve Ahmet Efe de diğer eserlerine nazaran çocuk edebiyatına dair eserlerinin çokluğuyla dikkat çeken başarılı çocuk edebiyatı yazarlarımızdandır.

4. CUMHURİYET DÖNEMİNDE KONYA'DA GELİŞEN TÜRK EDEBİYATININ TEMSİLCİLERİ

Bu makalede yer alan ediplerimiz önce baba yurtlarına ve doğum yerlerine göre tasnife tabi tutulmuşlar, sonra da Cumhuriyet öncesini de kapsayacak şekilde onar yıllık dilimler halinde doğum tarihlerine göre sıralanmışlardır. Tasnifin birinci aşamasında belirlenen maddeler şunlardır:

1. Konyalı Edipler: Baba yurdu da olan Konya'da doğmuş ediplerdir.

2. Gurbette Doğan Konyalı Edipler: Baba yurdu olan Konya'da değil de başka memleketlerde doğmuş, sonradan Konya'ya dönmüş veya Konya ile bağlarını hiç koparmamış ediplerdir.

3. Konyalı Doğan Edipler: Bunlar, memleketleri ve doğum yerleri itibariyle Konyalı iken yakın bir geçmişte Karaman'ın il oluşuyla (1989) memleketleri Karaman'a bağlanmış ediplerle baba yurdu Konya olmamasına rağmen babalarının görevi sırasında Konya'da doğmuş, nüfus kimliklerine göre Konyalı olmuş ediplerdir.

4. Konya'da Karar Kılan Edipler: Baba yurtları Konya olmadığı gibi Konya'da da doğmamışlardır. Ancak sonradan gelip Konya'yı yurt tutmuş ediplerdir.

Bu tasnife "Konya'da Soluklanan Edipler" başlıklı beşinci bir madde eklemeyi de düşünmedik değil. Bu beşinci maddeyi düşündürenler ise genellikle tarihî Konya Lisesinde ama öğretmen, ama öğrenci olarak bulunarak Konya coğrafyası ve kültüründen aldıkları solukla edebiyatımıza farklı bir renk, çeşni katan Halit Fahri Ozansoy, Abdulbaki Gölpınarlı, Ahmet Hamdi Tanpınar, Suut Kemal Yetkin, Sabahattin Ali, Salih Zeki Aktay, Hamit Macit Selekler... gibi ediplerimizdir.

Makalemizde –özellikle birinci maddedeyer alan ediplerin tespit ve seçiminde oldukça titizlenmemize rağmen bu konuda isabetsizliklerimiz, yanı sıra eksikliklerimiz/unuttuklarımız mutlaka olmuştur. Ancak unutulmamalıdır ki; ilk bulgulardaki isabetsizlik, yetersizlik ve eksiklikler ilmi geliştiren amillerin başında gelir.

Bu zorunlu açıklamalardan sonra Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatını biçimlendiren Konyalı edipleri tanıtmağa geçebiliriz.

4. 1. Konyalı Edipler 1923 Öncesi – 1930:

Mehmed Bahaeddin Veled Çelebi İZBUDAK

Şair, dilci Veled Çelebi, 1273/1857 yılında Konya'da doğdu. Arapçayı, Sultan Veled Medresesinde okuyup Farsçayı Hacı Abdülgaffar Efendiden öğrendi. 1305/1889 yılında öğrenimini tamamlamak için İstanbul'a gittiğinde evlenerek oraya yerleşti. Meşrutiyet başlarında Abdülhalim Çelebi'nin azledilmesiyle Mevlâna Dergâhı postnişinliğine atandı. Harb-i Umumî'nin başında Mücâhidîn-i Mevleviyye alayı kurarak Şam'da Dördüncü Ordu'ya katılıp üç yıl orada kaldı. Dönüşünden bir yıl sonra Sultan Vahideddin tarafından postnişinlikten alınarak (Ergun-Uğur, 2002, 195-196) Şura-yı Devlet üyeliğine getirildi. Aynı yıl Maarif Nezaretinin Tetkikat-ı Lisanîye Encümeninde bir süre çalıştı. Milli Mücadele'ye katılmak üzere Ankara'ya geçti. Ankara Hükümetince Ankara Lisesi öğretmenliğine ve Telif ve Tercüme Encümeni üyeliğine atandı. 1924-43 yılları arasında Kastamonu ve Yozgat milletvekillikleri yaptı.

Veled Çelebi, Tercüman-ı Hakikat, İkdam, Mektep, Hazine-i Fünun, Resimli Gazete gibi gazete ve dergilerde yazı ve şiirler yayımladı. Türkçülük akımının önde gelen düşünürlerindendir. II. Meşrutiyet yıllarında Yusuf Akçura ve Necip Asım'la birlikte Türk dili üzerindeki çalışmalarını yoğunlaştırdı, daha sonra dil devrimini destekleyerek ölümüne kadar TDK'de çalıştı. Dil, edebiyat ve folklor üzerine kaleme aldığı pek çok eserinden en tanınmışları on iki ciltlik Türk Lügati, Letaif-i Nasreddin Hoca ve altı ciltlik Mesnevi tercümesidir. Ayrıca 1946'da "Hatıralarım" adıyla hatıralarını yayımlamıştır. 4 Mayıs 1953'te Ankara'da vefat eden Veled Çelebi, şiirlerinde "Bahâî" mahlasını kullandı (Işık, 2006, 1869-1871).

*

Abdülkadir ERDOĞAN

Araştırmacı, şair (D. 1877, Konya – Ö. 1 Aralık 1944, İstanbul). Medrese öğrenimi gördükten sonra İstanbul Dâr'ül-Muallimîninden (Yüksek Öğretmen Okulu) mezun oldu. Konya'da çeşitli okullarda edebiyat, tarih, Farsça ve Arapça dersleri verdi. 1932'de atandığı İstanbul Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'nde müdür yardımcılığı ve müdürlük yaptı. Uzun yıllar bu görevde çalışarak emekli oldu.

Araştırma yazıları Babalık (Konya) gazetesinde ve Konya dergisinde yayımlanan Erdoğan, eski kitabeleri okuma uzmanıydı. Ebcet hesabı ile tarihler düşürdüğü kıt'aları ve diğer şiirleri kitap olarak yayımlanmıştır. Basılı iki eseri Türk ve İslâm Eserleri Müzesi Katalogu (1939) ve Fatih Devrinde İstanbul'da Bir Türk Mütefekkir'i Şeyh Vefa Hayatı ve Eserleri (1941)'dir (Işık, 2006, 1222; Uz, 2003, 18/19).

*

Raşid DURANOĞLU

Hukukçu-şair (D. 1879 – Ö. 1963, Seydişehir / Konya). Öğrenim yıllarının çoğunda Seydişehirli ünlü devlet ve bilim adamı Mahmut Esat Efendi'den ders aldı. Darülfünun Edebiyat Bölümünde okudu. Hukuk Fakültesini bitirdi (1929). Babıâli'de gazetecilik, Konya Barosu'nda avukatlık yaptı. Hukuk Fakültesinde okurken Balkan Savaşı'na katıldı. Ardından Kuvayı Milliye subayı olarak pek çok cephede yararlılık gösterdi. Mecmua-i Nevadir-i Edebiye dergisini çıkardı.

Eserleri (Şiir): Kalbî Sevdalar, Yanan Gönül (1939). (Işık, 2006, 1104)

*

N. Rüştü BÜNGÜL

1882 yılında Konya'da doğdu. Rüştiye ve idadi tahsilini Konya'da yaptıktan sonra bir müddet İstanbul Darülfünunu Hukuk Mektebi'ne devam ettiyse de yarıda bıraktı. Folklor ve tarih konularında makaleler ve şiirler neşretmiştir. İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra "Geveze" (1911, 115 sayı) ile "Cadalos" (45 sayı) isimli iki mizah gazetesi yayımlamıştır. 1951 yılında İzmir'de vefat etti. Büngül'ün araşırma-inceleme eserlerinin yanında "Yanan Dünyadan Yankılar" (şiirler, 1944) ve "Şarkılar" (şarkı güfteleri, 1944) tabı vardır (Uz, 2003, 26).

*

İbrahim Aczi KENDİ

1883 yılında Konya'da doğdu. Konya İdadisini bitirdikten sonra imtihanını kazanarak Mülkiyeye başlar (1900). Mithat Paşa yanlısı ithamıyla memleketi Konya'ya sürgün edilir. Konya'da sürgünde bulunan Ebuzziya Tevfik ve Ziya Gökalp'le görüştüğünden faaliyetleri ve fikirleri yüzünden şehirden uzak tutulma düşüncesiyle Karaman Maliye Kâtipliğine gönderilir (1907). Memuriyeti esnasında rüştiyede Edebiyat ve Farsça muallimliğine de başlar. Memuriyetinin on yedinci senesinde memurluktan tamamıyla öğretmenliğe yönelir. Konya'nın değişik köylerinde öğretmenlik yaptıktan sonra 1936 yılında emekliye ayrılır. Seksen dört yıllık hayatını 9 Ağustos 1965 tarihinde Konya'da noktaladı. Yazı ve şiirleri Şehir Postası, Babalık, Ekekon, Yeni Meram ve Yeni Konya gazetelerinde yayımlanmıştır. Araştırma-inceleme eserlerinin yanında şiirlerini "Hayal Bahçesi" adıyla kitaplaştıran

Aczi'nin basılmayan bir divanı da (Divan-ı Aczi) mevcuttur (Uz, 1983, 43-45).

*

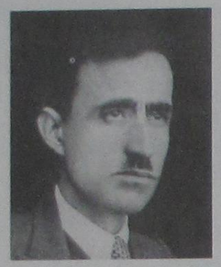

Mehmet Muhlis KONER

Eğitimci, siyaset adamı, yazar (D. Konya, 17 Mayıs 1886 – Ö. 21 Ekim 1957, Konya). Anne tarafından Mevlâna soyundandır. İdadiyi bitirdikten sonra bazı memuriyetlerde bulunup öğretmenlik mesleğine intisap etmiştir. Yıllarca Konya Lisesi'nde ve Konya Öğretmen Okulu'nda Fransızca, psikoloji, sosyoloji, mantık, felsefe ve edebiyat öğretmenliği yapmış, aynı zamanda da duyuş ve düşüncelerini 1909'dan itibaren Babalık ve diğer Konya gazetelerinde aksettirmeye başlamıştır. 1917 ve 1919 yıllarında iki kez Konya belediye başkanlığı görevinde bulunmuş; 1927'de Adana maarif müdürü olmuş, bir ara Konya Halkevi başkanlığında bulunmuş, 1945'te de Selçuk isminde bir gazete çıkarmıştır.

Eserleri: Konya Rehberi (Mümtaz Koru, Faik Soyman ve Ferit Uğur'la birlikte, 1923), Ayaşlı Şakir (Faik Soyman'la, biyografi, 1933), Görüşlerim (Çeşitli konularda görüş ve düşünceler, 1943), Gelin-Kaynana (Beş perdelik oyun, 1943), Mesnevi'nin Özü (1961), Hovarda (üç perdelik oyun, 2004), Rete ve Ben (roman, basılmamış). (Küçükkoner-Kayseri, 2006, 13/14).

*

MUZAFFER HAMİD

Muzaffer Hamid, dava vekillerinden merhum Tevfik'in oğludur. 1312 (1896)'de Konya'da doğmuştur. İlk ve Orta tahsilini Konya'da yaptıktan sonra dişçi mektebine girmiş ve diş tabibi çıkmıştır. Askerlik vazifesini yaptıktan sonra bir müddet diş tabipliği yapmış, Konya'da çıkan Babalık gazetesine 1926'da başyazar olmuştur.

Tahsil çağında iken bazı mecmualarda şiir ve nesirleri çıkan Muzaffer Hamid'i 1927'de, yani basın hayatına girdikten bir kaç sene sonra edebî olgunluğa erişmiş, hüviyeti belirmiş bir yazar olarak görüyoruz.

Nesri şiirinden daha kuvvetli, daha temiz ve pürüzsüzdür. Şiirlerinde eskilerin tesiri altında kaldığı görülür. İfadesi canlı ve üslubu akıcıdır. Bazı yazıları şu mahlaslar altında çıkmıştır. Kerpeten Kani Asfar, Fassal, S, Sâti, Tiryaki. . .

Yazılarını çok seri yazan Hamid, 1928 yılında Konya'da hüküm süren kuraklık dolayısıyla "Babalık" gazetesinde çok önemli makaleler yazmıştır.

Bir aralık Vilâyet Umumi Meclisi azalığında da bulunan M. Hamid, sonra askeri ortaokula öğretmen olmuştur. Ve bu vazifede iken 1934 tarihinde vefat etmiştir (Karakaya vd. , 1983, 6/7).

*

Naim Hazım Ülkü ONAT

1305/1889 yılında Konya'da doğdu. Konya'da medrese öğrenimi gördü. Bir süre Türkçe ve Edebiyat öğretmenliği yaptı. Meşrutiyet döneminde olduğu gibi Milli Mücadele döneminde de cesur kalemleriyle hizmet veren Babalık gazetesinde yazıları yayımlandı aynı zamanda Konya Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Merkez heyetinde yer aldı. 1936-1938 yılları arasında Ankara DTCF'de Arapça dersleri verdi. Yeni dönemde TBMM'de Konya milletvekili olarak görev yaptı. Türk Dil Kurumu Derleme Kolu Başkanlığı görevinde bulundu. Konya'da yayımlanan Babalık gazetesinde, Sebil-ür Reşad, Türk Dili Belleten, Ulus dergi ve gazetelerinde şiir ve yazıları yayımlandı. Türkçe-Arapça Karşılaştırmalar ve Arapçanın Türk Diliyle Kuruluşu adlı iki yapıtı vardır. Türkçemize birçok kelime kazandıran ve önemli katkıları olan Naim Hazım Onat zaman zaman Mustafa Kemal Paşa ile sabahlara kadar Türk dili ile ilgili çalışmalarda bulundu. Divan teşkil edecek kadar şiiri olan Naim Hazım bunların tamamını ölmeden önce Ankara'da Milli Kütüphane'ye bağışladı. Naim Hazım Türkçenin Arapçadan arınmış bir hale gelmesine çok çalışmıştır. Konya Milletvekilliği, Türk Dil Kurumu çalışmaları ve Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesi Öğretim görevliliğinden yorgun düşen Profesör Naim Hazım Ülkü Onat; 5 Mayıs 1953 de; Karaciğer kanserinden Ankara'da vefat etti. İstanbul Zincirlikuyu mezarlığına defnedildi. Gazi Mustafa Kemal'e "Atatürk" soyadını teklif eden kişidir. Karşılığında da Atatürk'ten "Ülkü Onat" isimlerini almıştır (http://www. kimkimdir. gen. tr/kimkimdir. php?id=4687). Gayet coşkun şiir anlayışı vardır. Aruz ve hece vezinleriyle, çeşitli konularda hoş ve belagat yüklü şiirler yazmış ve bunlardan bir kısmı muhtelif gazetelerde kendi imzasıyla yayımlanmıştır (Ergun-Uğur, 2002, 136).

*

Naci Fikret BAŞTAK

1307/1889 tarihinde Konya'da doğmuştur. 1327/1909 Konya Mülkiye İdadisini bitirdi. Bu okulun son sınıfında iken arkadaşları Halit Zeki, Cevdet Tahir ve Fuat Rıza ile beraber "Ufk-ı Âti" adında bilim ve edebiyata dair bir dergi yayımlanmaya başlamıştır ki ilk yazdığı şiirlerin çoğu bu dergide çıkmıştır. Bilim ve felsefeye dair yazıları Konya'da yayımlanan bütün gazetelerde (Bârika, Şihâb, Rehber, Ocak, Hak Yolu, İş Ocağı, Yeni Fikir) gibi dergilerde ve İstanbul'da Zekâ ve Felsefe Mecmuası'nda ve Millî Mecmua'da

yayımlanmıştır. Yedek subay olarak I. Dünya Savaşı ile İstiklâl Savaşı'na katılmıştır. Savaş sonrası Özel Ümit İdadisinde, Anadolu İntibah Mektebinde, Konya Erkek Lisesinde coğrafya ve felsefe öğretmenliği yapmıştır. 1920'de Konya Eski Eserler Müzesi Müdürlüğüne atanmıştır (Ergun-Uğur, 2002, 132). Alman filozofu ve kimyacısı Ostwalt tarafından savunulan Enerjetizm felsefe akımının Konya'daki iki önemli temsilcisi Namdar Rahmi ve Naci Fikret'tir. 1930 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne kâtip olarak atandı. Akabinde Üniversite Kütüphanesi memurluğuna geçti. 5 Aralık 1948'de İstanbul'da vefat etti (Uz, 2003, 61).

*

Kâzım KÖROĞLU

1889 yılında Konya-Sarayönü-Lâdik'te dünyaya geldi. Rüştiye tahsilinden medrese eğitimine başladı. Darülmuallimîn'in son sınıfında Maarif Nezareti'ne gönderdiği bir şikâyet dilekçesi sebebiyle kaydı silinince yeniden medrese tahsiline döndü. Balkan ve I. Dünya savaşları ve Millî Mücadele sebebiyle yedi buçuk yıl askerlik yaptı. İstiklâlden sonra Konya Ahali Bankası'nda memurluğa başladı. Bu bankanın kapanması sonucu memuriyete Konya Belediyesinde devam etti. Şiirlerini aruz ve heceyle yazan Köroğlu aynı zamanda etkili bir hicivcidir. Hatıra ve şiirlerini "Hadisât ve Hatırât" (1969) adıyla kitaplaştırdı (Uz, 2003, 57/58).

*

NUSHÎ (Ahmed Nushî KATIRCIOĞLU)

Asıl adı Ahmed'dir. 1305/1889-90'da doğmuştur. Konya'da Sıçanlı-zâde namıyla meşhur bir ailedendir. İlkokul ve medrese tahsilinden sonra, Sivaslı Ali Kemal ve Hacı Hanefî Efendi gibi âlimlerden özel dersler almış; önce Konya'da Mahmudiye ve Sille'de Mebde-i Füyuzat gibi okullarda, daha sonra da Darü'l-Hilâfe Medresesi ve İmam Hatip Okulunda Türkçe ve edebiyat muallimliği yapmıştır. Bir ara ticaretle meşgul olan Nushî'nin, dîvan şiiri tarzında şiirleri vardır. 1918-1919 yıllarında 19 sayı hâlinde çıkan Ocak dergisinde Ahmet Necati Atalay'la birlikte kaleme aldıkları dile dair yazılar yer almaktadır (Yeniterzi, 2001, 129/130). Ahmed Nushî 1960'lı yıllarda Konya'da vefat etmiştir (Koçkuzu, 2000, 120).

*

Râşid Edib USMAN

1897 yılında Konya'da doğdu. Avukat, yazar ve şair Fakîr Usman'ın babasıdır. Rüştiyeden sonra Konya İdadisini bitirdi. Bir süre Ankara Hukuk Fakültesine devam ettiyse de tamamlayamadı. Rüştiye tahsilinden sonra bir ara Posta Telgraf İdaresinde memurluk yaptıktan sonra öğretmenlik mesleğine geçti. Millî mücadele'de Bir Numaralı Sabit Sahra Posta Memuru olarak büyük hizmetlerde bulundu ve bu hizmetlerinden dolayı Kırmızı Şeritli İstiklâl Madalyası ile ödüllendirildi. Cumhuriyet döneminde uzun yıllar Konya liselerinde Türkçe öğretmenliği yaptı. Konya Halkevi'nin Dil ve Edebiyat Kolu'nda çalıştı. Yazı ve şiirleri Babalık, Öğüt, Osmanlı, Ocak gazete ve dergilerinde "Edib Raşit" imzasıyla yayımlandı. Onun en ilginç yönü yazdığı "İstiklâl Marşı" şiiriyle İstiklâl Marşı Yarışması'na katılmış olmasıdır (Uz, 2003, 81). "Son Yıllarda Konya'nın Yetiştirdiği Genç Şairler" adlı bir eseri vardır. 26 Haziran 1977'de hayata veda etmiştir (Yeniterzi, 2001, 131).

*

Azmiye Hami GÜVEN

Şair, romancı (D. 1904, Konya – Ö. 1954, Ankara). Müderris Mustafa Asım Beyin kızı. Konya Kız Öğretmen Okulu mezunu. Bir süre İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne devam etti. Kandilli Kız Lisesi'nde başladığı öğretmenlik mesleğini çeşitli okullarda sürdürerek emekliye ayrıldı.

İlk şiirleri Konya'da yayımlanan çeşitli dergi ve gazetelerde çıktı. İlk ürünü olan "And" isimli manzum hikâyesi 1932'de yayımlanmıştı. Çeşitli gazetelerde Nimet, Itırcık, Piç adlarıyla tefrika edilen romanları kitaplaşmamıştır. Hemşire (1951) adlı basılı bir romanı vardır.

*

Afif EVREN

1908 yılında Konya'da doğdu. Konyalı ünlü gazeteci Mazhar Babalık'ın 1930'da ani ölümü üzerine, gazetenin kapandığı 1952 yılına kadar Babalık'ın eşi Nedime Hanımla birlikte gazetenin bütün yükünü omuzlandılar. Babalık'ın kapanmasından sonra da Yeni Konya başta olmak üzere Konya, Türk Folklorunu Araştırma, Selçuk ve Çağrı dergilerinde yazmıştır. Yazılarında "Yolcu, Gözcü, Gürtürk, Sinanoğlu, Ülküdaş, Afif Evrenoğlu, Evrenoğlu" imzalarını kullanmıştır. Ömrünün son yıllarını salaş otel odalarında sefalet içinde geçirmiş, hatta gazeteci arkadaşlarının ölümünden ancak iki ay sonra haberleri olmuş, gazetelerde ölüm haberi iki ay gecikmeli çıkmıştır. Aynı zamanda iyi bir şair olan Evren, "Şiirler Mıdrabı, Yorgun, Toprak, Yaprak, Tezcan" müstear isimleriyle yayımladığı şiirlerini "Konya'da Bir Ses" (1937) adıyla kitaplaştırmıştır (Uz, 2003, 123/124).

*

MÜCİB AVNÎ

Mücîb Avnî, fazıl bir zat olan merhum öğretmen Nevşehirli Hüseyin Avni'nin oğludur. 1326/1910'da Konya'da doğmuştur. Tahsil çağında iken aruz ve hece vezinleriyle beğenilir şiirler yazmıştır. Şiirleri Babalık gazetesinde yayımlanmıştır. Mücîb Avnî, Konya Lisesini bitirdiği sene 2 Şubat 1932'de çifte zatürree neticesi vefat etmiştir (Karakaya vd. , 1983, 8/9).

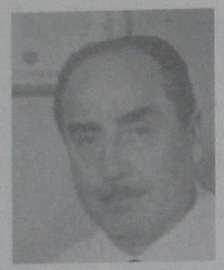

Prof. Dr. M. Safa KARATAY

Şair. 1911, Konya doğumlu (30 Temmuz 2008, İstanbul'da vefat etti; http://www. kanalkbb. com/index. php). Namdar Rahmi Karatay amcası, Baha Vefa ve Ata Karatay kardeşleridir. Kuleli Askeri Lisesi (1932), Askerî Tıbbiye (1938), Gülhane Tıp Akademisi (1943), ABD Columbia Üniversitesi Tıp Fakültesi (1946) mezunu. Deniz Kuvvetlerine bağlı birliklerde, Columbia Üniversitesi ve İstanbul Tıp Fakültesi'nde profesör hekim olarak görev yaptı. Tıp alanında yayımladığı eserlerinin yanında basılı iki şiir kitabı Delikanlıyım Ben (1934) ve Umutlanma (1936)'dır (Işık, 2006, 2051).

*

F. Cemal Oğuz ÖCAL

Şair (D. 1913, İncesu / Seydişehir / Konya – Ö. 4 Aralık 1971, İstanbul). Gazi Terbiye Enstitüsü Pedagoji Bölümü mezunudur. Çeşitli illerde öğretmenlik yaptı. 1944'te Turancılık davasında yargılanıp aklandı. Eskişehir gazetesinde yazarlık, şeker fabrikasında puantörlük, Seyitgazi Toprak Mahsulleri Ofisinde memurluk, Seydişehir ve Konya bölge müdürlüklerinde mümeyyizlik gibi işlerde çalıştı. 1947 yılında İstanbul'a giderek öğretmenlik mesleğini sürdürdü. Millî duyguları dile getiren şiirleriyle tanınmıştır.

Şiirleri: Yurttan Sesler (1939), Türk Geliyor (1944), Ata Sevgisi (1946), Savulun Kızıllar Gençlik Geliyor (1949), Türk Çocuklarına Millî Şiirler (1951), Her Şey Vatan İçin (1953), Kıbrıs'a Seferim Var (makaleler ve şiirler, 1958), Ramazan Şiirleri (1960), Eyüp Sultan'ı Ziyaret (1960), Olan Oldu Bizlere (1960), Yavrularımıza Okul ve Bayram Şiirleri (1960), Vatan Bahçemizden sesler (1967), Bir Millet Şahlanıyor (1968). (Işık, 2006, 2749)

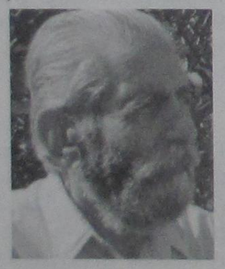

Oğuz TANSEL

Şair, halkbilimci, çocuk edebiyatçısı (D. 15 Şubat 1915, Meyre köyü / Bozkır / Konya – Ö. 30 Ekim 1994, Ankara). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ndeki öğrenimini bitirmeden yeterlik sınavı vererek öğretmenliğe geçti (1938). Ortaokullarda öğretmenlik yaptı. 1969'da sağlık nedeniyle emekliye ayrıldı. Ölçülü uyaklı ilk şiirleri 1937'de Servetifünun'da ve Varlık dergisinde çıktı. Toplumsal gerçekçi çizgide sevgi, kardeşlik, özgürlük, barış, eşitlik temalarını işlediği şiirlerinde yalın bir söyleyişe ulaştı. Türkçe'yi ustalıkla kullanarak, halk söyleminden, folklorik öğelerden yararlandı. Masallar derledi. Türk Dil Kurumu Çocuk Yazını Ödülü ilk kez 1977'de Oğuz Tansel'e verildi. Ölümünün birinci yıldönümünde dostları, anısına, Üç Kanatlı Masal Kuşu Oğuz Tansel başlıklı kitabı çıkardılar.

Yayımlanan eserleri: Savrulmayı Bekleyen Harman (şiir, 1953), Gözünü Sevdiğim (şiir, 1962), Bektaşi Dedikleri (şiirleştirilmiş Bektaşi fıkraları, Metin Eloğlu ile birlikte, 1970), Altı Kardeşler (masal, 1959), Yedi Devler (masal, 1962), Üç Kızlar (masal, 1963), Mavi Gelin (masal, 1966), Allı ile Fırfırı (masal, 1976). Oğuz Tansel, 1985'te şiirlerini Sarıkız Yolu adıyla, masallarını ise Konuşan Balıkla Yalnız Kız ve Çobanla Beykızı adlarıyla toplulaştırdı (Işık, 2006, 3421/3422; http://www. ykykultur. com. tr/yazar/yazar. asp?id=470).

*

Celal ÇUMRALI

1916 yılında Konya'da doğdu. Babası Konya Aziziye Camii hatipliğinde, hususi medrese müderrisliklerinde ve Ziraat Bankası İdare Meclisi Üyeliği ile Muhacir ve İskan Komisyonu Üyeliğinde bulunmuş Hacı Hüseyin Efendidir (Karakaya vd. , 1983, 14). Konya Lisesi ile Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1939). Çeşitli illerde yargıçlık yaptı. 1970'de emekli olarak avukatlığa başladı.

Şiir, hikâye ve denemeleri Salkım, Dost, Yelken ve Güney dergilerinde yayımladı.

Eserleri:

Şiir: Büyü (1945), Dost (1957), Mavi Dünya (1959), Evren (1959), Ağıt (1970).

Hikâye: Kırk Dalganın Suyu ve Kırk Çakıl (1946).

Deneme: Şiirin Geleceği: Şiir Sorunları (1965). (Işık, 2006, 971; http://www. gramerimiz. com/celal-cumrali. htm)

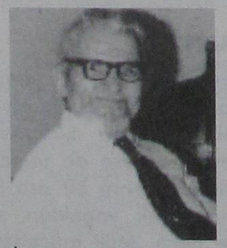

İhsan HINÇER

Şair, folklor araştırmacısı (D. 14 Mart 1916, Konya – Ö. 11 Kasım 1979, İstanbul). İlköğrenimini Konya'da yaptı. İstanbul Kabataş Lisesi (1940) mezunu. İstanbul Belediyesi'nde çeşitli görevlerde bulundu. Türkiye'de folklor çalışmalarının öncülerinden olan İhsan Hınçer, önceleri yazdığı kahramanlık şiirleriyle tanındı.

Şiirleri ve incelemeleri 1941'den itibaren İnkılâpçı Gençlik, Yücel, Yeni Türk, Babacan, Yeni İstanbul, Radyo Magazin, Radyonun Sesi, İnci vd. dergi ve gazetelerde yayımlandı. Çıkardığı dergiler ve folklor derneklerindeki faaliyetleriyle folklor çalışmalarına katkıda bulundu. Arkadaşı Kemal Akça ile Folklor Postası (1945-46, 19 sayı) ve Türk Folklor Araştırmaları (1949-79) dergilerini çıkardı. 1946 yılında ikinci defa kurulan Türk Halk Bilgisi Derneğinin başkanlığını yaptı.

Eserleri:

Şiir: Türklük Bir Yanardağdır (1936), Türk İsterse (1937), İstiklâlimin Menkıbesi (1937), İnkılâp Türküleri (1938).

Roman: Çoban Kızı (1946).

Araştırma: Türk Folklor Araştırmaları (1949). (Işık, 2006, 1715/1716).

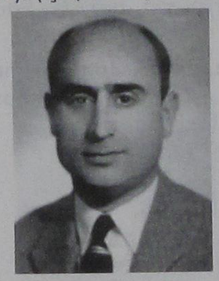

Baha Vefa KARATAY

Diplomat, şair ve yazar (D. 1916, Konya – Ö. 1 Aralık 1998, İstanbul). Kuleli Askeri Lisesi, Kara Harp Okulu ve Topçu Okulu eğitimini tamamladıktan sonra kıta hizmetine başladı. Üsteğmen rütbesindeyken girdiği Harp Akademisi'ni 1948'de bitirerek kurmay oldu. 1952'de Bern Askeri Ateşliği'ne, 1953'te Oslo Ataşemiliterliğiyle birlikte Kopenhag Hava Ateşliği'nde görev yaptı. 1960'ta albaylığa yükseldikten sonra Işıklar Askeri Lisesi Komutanlığı, Milli Savunma Bakanlığı Yüksek Müşavirliği, Milli Birlik Komitesi Basın İrtibat Bürosu Başkanlığı, Dışişleri Yüksek Müşavirliği görevlerinde bulundu. 1961 yılında büyükelçi olarak Viyana'ya atanması üzerine askerlikten ayrıldı. Viyana, Bağdat ve Canberra'da geçen büyükelçilik hizmetlerinden sonra 1970 yılında emekli oldu.

Türkiye Cumhuriyeti'nin Avustralya'daki ilk büyükelçisi olan Karatay, Mehmetçik ve Anzaklar adlı kitabında bu ülkedeki hizmet süresi içinde, hayatta bulunan, Çanakkale Savaşı'na katılmış yaşlı muhariplerle (Anzaklar) kurduğu yakın temaslar ile başından geçen ilgi çekici olayları anlattı. Son Tango adlı eseri Arapçaya çevrildi. Çeşitli dergi ve gazetelerde şiir, makale ve yazı dizileri yayımlandı.

Eserleri: Son Tango, Kardeş Gibi, Manken, Aşkımızın Mezarı, Bir Kadın Öldürdüm, Fatih'in Aşkı, Adsız Kahramanlar, Şehit Olmak, Uzakta Kal Sevgilim, Ne Oldu Bize, Atatürk Türkiye'si Destanı (Işık, 2006, 2050).

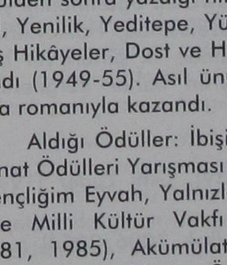

Tarık BUĞRA

Hikâyeci, romancı, oyun yazarı, gazeteci (D. 1918, Akşehir / Konya – Ö. 26 Şubat 1994, İstanbul). Akşehir İlkokulu, İstanbul Erkek Lisesi, Konya Lisesi (1936 mezunu) öğrenimlerinden sonra iki yıl tıp, birkaç yıl hukuk fakültelerine devam etti. Edebiyat fakültesinde okurken yedek subay olarak askere gitti. Askerlik dönüşü öğrenimini sürdürmedi.

Gazeteciliğe Akşehir'de çıkardığı Nasreddin Hoca gazetesiyle (1947-48) başladı. İstanbul'a yerleştikten sonra Milliyet (1955-56), Yeni İstanbul (1960-66), Haftalık Yol (1968), Tercüman (1969-76) gazetelerinde sayfa düzenledi, fıkra yazarlığı ve yazı işleri müdürlüğü yaptı. Kalp krizi geçirdiği Mayıs 1973'ten sonra günlük yazılarını bıraktı. Tercüman gazetesinde haftalık sohbet yazıları yazdı.

Edebiyat dünyasında, önce Çınaraltı dergisinde yayımladığı hikâyeleriyle tanındı. "Oğlumuz" adlı hikâyesi Cumhuriyet gazetesinin Yunus Nadi Hikâye Yarışmasında ikincilik kazandı (1948). Hayatında bir dönüm noktası olan bu ödülden sonra yazdığı hikâyeleri Çınaraltı, İstanbul, Yenilik, Yeditepe, Yücel, Küçük Dergi, Seçilmiş Hikâyeler, Dost ve Hisar dergilerinde yayımlandı (1949-55). Asıl ününü ise üç ciltlik Küçük Ağa romanıyla kazandı.

Aldığı Ödüller: İbişin Rüyası romanıyla TRT Sanat Ödülleri Yarışması başarı ödülünü (1970), Gençliğim Eyvah, Yalnızlar ve Osmancık ile Türkiye Milli Kültür Vakfı armağanlarını (1979, 1981, 1985), Akümülatörlü Radyo ile Türkiye yazarlar Birliği Tiyatro Ödülünü, Yağmur Beklerken ile 1982'de Kültür Bakanlığı Ödülünü, 1984'te İş Bankası Roman Ödülünü, yine 1984'te Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Senaryo Ödülü'nü, 1992'de TYB Yılın Kültür Adamı Ödülünü aldı. 1991'de Devlet Sanatçısı seçildi.

Eserleri:

Hikâye: Oğlumuz (1949), Yarın Diye Bir Şey Yoktur (1952), İki Uyku Arasında (1954), Hikâyeler (ilk üç kitaptan seçmelerle yenileri

1964; yeni seçmeler 1969).

Roman: Siyah Kehribar (1955), Küçük Ağa (1963), Küçük Ağa Ankara'da (1966, Küçük Ağa İle Birlikte 1968, 1974), İbiş'in Rüyası (1970), Firavun İmanı (1976), Dönemeçte (1978), Bir Köşkünüz Var (1978), Gençliğim Eyvah (1979), Yağmur Beklerken (1981), Yalnızlar (1981), Osmancık (1983), Dünyanın En Pis Sokağı (1989).

Fıkra-Deneme: Gençlik Türküsü (1964), Düşman Kazanmak Sanatı (1979), Politika Dışı (1992), Güneş Rengi Bir Yığın Yaprak (1995).

Gezi: Gagaringrad (Moskova notları, 1962), Bu Çağın Adı (1996).

Oyun: Ayakta Durmak İstiyorum (1966), Üç Oyun (Ayakta Durmak İstiyorum, Akümülatörlü Radyo, Yüzlerce Çiçek Birden Açtı, 1981), İbiş'in Rüyası (oynanışı 1972, basımı 1982), Güneş ve Arslan (1988), Sıfırdan Doruğa (1994).

Ayrıca çeşitli dergi ve gazetelerde tefrika edilip kitaplaşmayan Aşk Eserleri (Milliyet, 1953), Şehir Uyurken (Bursa Hakimiyet, 1954), Yanıyor mu Yeşil Köşkün Lambası (Yenigün, 1955), Ölü Nokta (Yeni İstanbul, 1958), Sonradan Yaşamak (Vatan, 1958), Abaza Paşa'nın Rüyası (Erzurum Doğu, 1959) gibi romanları da vardır (Işık, 2006, 755/759).

Şemsa KARATAY (BALAMİR)

Şair. 1918, Konya doğumlu. 1938 Konya Kız Öğretmen Okulu mezunu. Şair Atâ Karatay'ın kız kardeşidir. Konya'da öğretmenlik yaptığı yıllarda, Ekekon gazetesinde, Halkevlerince yayımlanan Ülkü dergisinde ilk şiirleri yer aldı. Daha sonra Çağrı, Berfin Bahar dergilerinde yazdı.

Eserleri:

Şiir: Yalvarış (1939), Gitti Gider (1992), Seni Özlüyorum (1994).

Anı: Çocukluğum. (Işık, 2006, 2054)

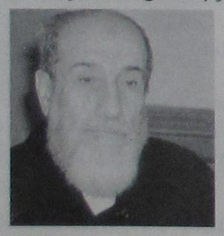

Ali Ulvi KURUCU

Konya'da 1920'de doğan Kurucu, ilk ve ortaöğrenimini burada okudu. Hafızlığını tamamladıktan sonra 1938 yılında ailesi ile birlikte Medine'ye gitti. Yüksek öğrenimini Kahire Ezher Üniversitesi'nde tamamladı. Medine'de uzun müddet Evkaf Dairesi'nin inşaat ve sicillat Emini olarak çalıştı. 1953'ten 1975'e kadar Sultan Mahmut'un yaptırdığı Mahmudiye Kütüphanesi'nde, daha sonra da 1985'te emekli olana kadar Şeyhülislam Arif Hikmet Kütüphanesi'nde çalıştı. Ecdat yadigârı on binlerce kıymetli eser elinden geçti.

İslâm dünyasının manevî ve siyasi bin bir hâdise ile sarsıldığı yakın tarihi bizzat yaşamış; önemli olay ve şahsiyetlerle tanışmış; bir Müslüman aydının, aydın bakışı ile bunları değerlendirmiş, bir fikir ve mana büyüğü olan Ali Ulvi Kurucu, 3 Şubat 2002'de Medine–i Münevvere'de dünyaya veda etmiştir.

Eserleri:

Şiir: Nurdan Sesler (1958), Gümüş Tül (1961), Gümüş Tül ve Alevler (1970).

Anı: Bir Ömürden Sayfalar – Ali Ulvi Kurucu'dan Hatıralar (haz. Sare Kurucu, 2002), Medine Notları (haz. Hayreddin Bulut, 2002), Ali Ulvi Kurucu – Hatıralar (4 cilt, haz. M. Ertuğrul Düzdağ).

Deneme-Söyleşi: Gecelerin Gündüzü (1990). (Işık, 2006, 2328/2329; http://tr.wikipedia. org/wiki/Ali_Ulvi_Kurucu)

Suad ABANAZIR

17 Aralık 1921'de Konya'da doğdu. Ziraat Müdürlüğü Baş Kâtibi Mehmet Abanazır'ın oğludur. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Avukatlığının yanı sıra Halkevi Başkanlığını yaptı. Şair ve fıkra yazarıdır. Ekekon, Öğüt, Sabah, Yeni Konya ve Yeni Meram gazetelerinde yazdı.

Şiire üniversite yıllarında başladı. Bu yıllarda yazdığı şiirler, İstanbul, Varlık ve Büyük Doğu dergilerinde yayımlandı (Dikilitaş, 1999, 124/125'ten özetlenmiştir).

İçli ve duygulu şiirleri olan Suad Abanazır 20 Aralık 2003'te vefat etmiştir (http://www.kenthaber.com/Arsiv/Haberler/2003/Aralik/22/Haber_3551. aspx).

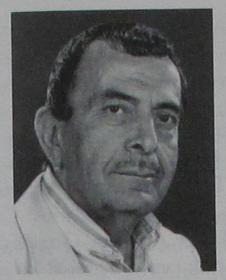

Mehmet Lütfi HODOĞLU

Şair ve yazar (D. 1921, Konya – Ö. Fethiye, ?). İlk, orta ve lise öğrenimini Konya'da tamamladı. Askerliğini (1938) İkinci Dünya Savaşı şartlarında Devlet Demiryollarında memur olarak yaptı. 1950 yılında memuriyetten ayrılarak ticaretle uğraştı. 1952'de Konya'da Bizim Şehir gazetesini çıkardı. Şiir yazmaya ortaokulda başladı. 2000 yılına kadar Çatal istasyonunda görevli iken yazmış olduğu Felaket Zinciri isimli romanı, 1948 yılında Yeni Konya gazetesinde tefrika edildi. Kervan (1999) adlı bir şiir kitabı vardır (Işık, 2006, 1737).

*

Nezihe ARAZ

Araştırmacı-yazar ve şair. 1922 yılında Konya'da doğdu. Ankara Kız Lisesi'ni, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Psikoloji Bölümünü bitirdi. Dergi ve gazetelerdeki yazılarıyla tanındı. Yeni Sabah, Yeni İstanbul, Milliyet ve Güneş gazetelerinde fıkra yazarlığı yaptı. Meydan Larousse ve Türkiye Ansiklopedileri yayın kurullarını yönetti (Yiğitler, 59).

Eserleri:

Şiir: Benim Dünyam (1950), Bir Kırmızı Gül (1994), Yalnız Ağaç (1995).

Biyografi: Fatih'in Deruni Hayatı (1953), Anadolu Evliyaları (1959), Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed (1960), Hz. Peygamber'in Torunları (1960), Dertli Dolap (Yunus Emre'nin hayatı, 1961), Aşk Peygamberi Mevlâna'nın Romanı (1962), Yirmisekiz Peygamber (1963), Aşk Peygamberi (Mevlâna hk, 1985), Mustafa Kemal'le 1000 Gün (1993), Mustafa Kemal'in Devlet Paşası (1997)...

Oyun: Bozkır Güzellemesi (oyn. 1974), Öyle Bir Nevcivan (1979), Alaca Karanlık (1981), İmparatorun İki Oğlu (1983), Karyağdı Hatun (opera, oyn. 1986), Afife Jale (Avni Dilligil Tiyatro Ödülü, oyn. 1987), Ballar Balını Buldum (oyn. 1991), Savaş Yorgunu Kadınlar (Kültür Bakanlığı Yılın En İyi Tiyatro Yazarı Ödülü, oyn. 1992). (Işık, 2006, 326/327).

*

A. Cenap KENDİ

23 Nisan 1923 tarihinde Konya'da doğdu. İ. Aczi Kendi'nin oğludur. Lise tahsilini dışarıdan ikmal etti. 1973 yılında PTT başmüdürlüğünden muhasebe şefi olarak emekliye ayrıldı. Konya kültürü ve folkloru üzerine önemli derleme ve makaleleri ile şiir ve hikâyelerini Babalık, Ekekon, Yeni Konya, Yeni Meram ve Konya Postası gazetelerinde yayımladı. Araştırma ve edebiyatın yanında müzikle de uğraşan Kendi'nin elliyi aşkın ilahi formunda besteleri vardır. İki yüzü aşkın sosyal muhtevalı hikâyesinden beş yüzü aşkın hece vezniyle kaleme alınmış şiirlerinden sadece bir kısım şiirlerini "Yayla çiçekleri" (1943) adıyla kitaplaştırmıştır (Uz, 2004, 53/54).

*

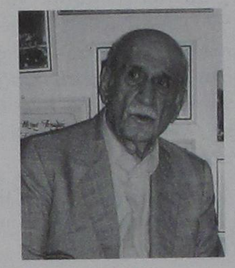

Feyzi HALICI

Şair, yazar, antolog. 1924 yılında Konya'da doğdu. İlkokuldayken babasının halı mağazasına devamlı gelen ve konuşmaları arasında durmadan doğmaca şiir söyleyen Konyalı tanınmış Âşık Mehmet Ağayı (Yakıcı) dinlerdi. Âşığı taklit etmek isteği ve gayretiyle kafiyeli tekerlemeler söylemeye başladı. 1938'de Konya ortaokulunu, 1942'de Konya Lisesi'ni bitirdi. 9-10 yaşlarında *Son Posta* gazetesinin açtığı "içki zararlı mıdır?" anketine bir şiirle cevap verdi. Gazetenin ilk sayfasında şiirinin yayımlanması, Konya'da şair olarak tanınmasına sebep ve onun için bir teşvik oldu. Şiirleri *Afacan, Mektepli, Çocuk Sesi* ve *Arkadaş* adlı çocuk dergilerinde çıktı.

Babasının da yazdığı her şiiri ödüllendirmesi, bir çocuk dergisinde yayımlanan *İmtihan Odasında* adlı şiirini, Hikmet Feridun Es'in *Akşam* gazetesinde çıkan bir yazısında övmesi Halıcı'yı yüreklendirdi. Üniversite öğrenimini İstanbul'da yaptı ve 1950'de İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesini Kimya Yüksek Mühendisi olarak bitirdi. İstanbul'da hep kültür ve sanat ortamında yaşadı. Şiirleri *Çmaraltı, Şadırvan, İstanbul* ve *Varlık* dergilerinde yayımlanmaktaydı.

Sevdiği ve örnek aldığı ilk şairler Orhan Seyfi Orhon, Yusuf Ziya Ortaç, Faruk Nafiz Çamhbel ve Mehmet Akif idi. Sonra bunlara Necip Fazıl Kısakürek, Ahmet Kutsi Tecer, Arif Nihat Asya, Zeki Ömer Defne, Mustafa Seyyit

Sütüven, Yahya Kemal ve Ahmet Haşim eklendi. Halk şairlerine ise adeta tutkundu. Konya'daki bütün kültür ve sanat hareketleriyle ilgilendi ve bir kısmını kendisi başlattı. 1951'de Konya Gazeteciler Cemiyeti'nin kurucuları arasında yer aldı. 1957'de Türk Dil Kurumu üyesi oldu. Konya Turizm Derneği'ni kurdu (1959); uzun yıllar başkanlığını yaptı. Konya'da her yıl düzenlenen Mevlâna'yı anma törenlerini, Mevlâna kongre ve sempozyumlarını, kırk yıldan beri Konya'da Geleneksel Halk Şairleri Âşıklar Şöleni'ni bir bayram havası içinde yönetmektedir. 1954'de Gül Bayramı, Gül Şöleni, Gül Yarışmalarını, Güvercin Güzellik Yarışmaları ve Tarihî Konya Mutfağı-Konya Yemekleri Yarışmalarını düzenledi.

1968'de Konya Senatörü seçildi. 1978'e kadar senatörlük ve bu arada Türkiye-Pakistan Dostluk Demeği'nin başkanlığını yaptı. 1978'de Tanıtma ve Turizm Bakanlığı baş müşavirliğine atandı. Bir yıl T. C. Turizm Bankası Yönetim Kurulu üyeliği yaptı. 1977'de Konya Kültür ve Turizm Vakfı'nı kurdu. 1977-1980 yılları arasında Türk Kooperatifçilik Kurumu genel başkanlığını, altı yıl Kültür ve Turizm Bakanlığının Çağdaş Kültür Eserleri yayın danışma kurulu üyeliğini, dört yıl aynı bakanlığın *Millî Kültür* dergisinin yayın kurulu üyeliğini yaptı.

1980'de Struga Şiir Akşamları'nda Türkiye'yi temsil etti. Yurtiçi ve dışında çeşitli bilimsel kongrelere katılıp bildiri sundu.

Atatürk'ün doğumunun yüzüncü yıldönümü dolayısıyla Devlet Bakanlığının görevlendirmesi ile yazdığı şiir, marş olarak Nevit Kodallı tarafından bestelendi. Ankara'da yaşayan Halıcı, edebiyat ve folklor araştırmaları yaptı; 20 yıl İstanbul Pera Palas'taki *"Şiir Günleri"*ni düzenledi. Ankara'da Türk Tanıtma Vakfı'nda 18 yıl her hafta Sanat ve Şiir Günleri'ni düzenledi. Atatürk Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi aslî üyesi, Türk Tanıtma Vakfı kurucu üyesi, Pakistan'ın Konya Fahrî Konsolosu oldu. 1957'den itibaren *Çağrı* dergisini çıkarttı. Şiirlerinin bir kısmında Fezaî mahlasını kullandı.

Diğer şiirleri 1938'den beri *Yedigün, Çınaraltı, Şadırvan, Aydabir, Hisar, Varlık, Türk Kültürü, Millî Kültür, Türk Dili* ve *Çağrı*'da yayımlandı (HALICI, 2005, 5/6).

Eserleri (Şiir): Bir Aşkın Şiirleri (Konya 1947), Masmavi (1952), İstanbul Caddesi (İst. 1956), Günaydın (İst. 1957), Dinle Neyden (Ank. 1958), Gecenin Bir Yerinde İki Ceylan (Mensur Şiir, 1966), Selçukya'da Aşk (1967), Yaşama Sevinci (1983), Yaylaya Bir Gelin Geldi (1998), Selçukya Güzellemesi (Mensur Şiir, 1987), Dörtlemeler I (1993), Dörtlemeler II (1995), Dörtlemeler (Bütün Dörtlemeler, 1997), Seçme Şiirler (2000).

Bu şiir kitaplarının yanı sıra Feyzi Halıcı'nın Türk kültürü ve folkloru üzerine yaptığı araştırma, derleme ve güldestelerden (antolojilerden) oluşan eserlerinin sayısı yüze yakındır. (Halıcı, 2005, 621-623)

*

Kemal OR

Şair, eğitimci, siyaset adamı (D. 1924, Akşehir / Konya – Ö. 22 Ekim 1987, Ankara). Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Çeşitli liselerde, Konya Selçuk ve Ankara Gazi Eğitim Enstitülerinde öğretmenlik ve yöneticilik yaptı. Milli Eğitim Bakanlığı Yayımlar Genel Müdürlüğü görevini yürüttü. XVII. Dönem Konya Milletvekilliği yaptı (1983). Bu dönemde Milli Eğitim ve Kültür Komisyonu'nun başkanlığını yaptı. Bu görevi esnasında vefat etti. Kahramanlık, aşk, tabiat sevgisi ve yaşama sevinci gibi temaları işlediği şiirleri 1940'tan itibaren çeşitli dergilerde yayımlandı. Şiirlerini Yaz Yağmuru (1966) isimli kitabında topladı. Ayrıca Okullar Şiir Antolojisi (1960) vardır (Işık, 2006, 2704).

*

Sofu TUĞRUL

Gazeteci-yazar ve şair (D. 1924, Konya – Ö. 31 Ağustos 2002, İstanbul). Yüksek Ticaret ve İktisat Okulu (1944) mezunu. Çalışma Bakanlığında memur olarak çalıştı. Yeni Konya gazetesinde gazeteciliğe başladı. Zamanla Tercüman gazetesinin Konya bürosunun sorumluluğunu üstlendi. Yerel gazete ve dergilerde köşe yazılarının yanı sıra kısa hikâyeler ve şiirler yayımladı. Basın Şeref Kartı ve Burhan Felek Basın Hizmet Ödülü sahibiydi (Karakaya vd. , 1983, 46; http://www. cgdbursa. org/cagdas200306icerik. asp?Artid=32).

*

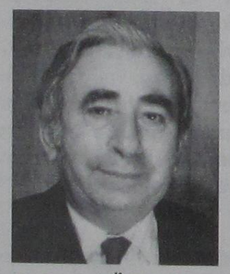

Mehmet ÖNDER

1926 Yılında Konya'da doğdu. Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Sanat Tarihi bölümünü bitirerek Konya Müzesi'ne atandı. 1963 yılı sonuna kadar bu müzenin Müdürlüğünü yaptı. 1964 yılında Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü. 1967-74 yılları arasında Kültür Müsteşarı görevlerinde bulundu. 1977 yılında Almanya Bonn Büyükelçiliği Kültür Müşavirliğine atanarak 1983 yılına kadar bu görevde kaldı. Dönüşte Kültür ve Turizm bakanlığı Baş Müşaviri oldu. Pakistan'ın milli şairi Muhammed İkbal üzerine araştırmaları dolayısı ile Lahor Üniversitesi önce bir madalya, daha sonra fahri doktora unvanını verdi. 1986 yılında da Pakistan Devlet Bakanı

tarafından İslamabat'ta yapılan bir törenle kendisine "Sitare-i İmtiyaz" nişanı verildi. Aynı yıl, Selçuk Üniversitesi de Sanat Tarihi Fahri Doktora unvanını verdi. 1987 yılında emekli olan Mehmet Önder, Türkiye İş Bankası Kültür ve Sanat Müşavirliğine getirildi. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Üyesi de olan Dr. Mehmet Önder, yurt içinde ve yurt dışında yüz'e yakın uluslarası ve ulusal bilim, kültür ve sanat kongrelerine katılarak bildiriler sundu.

Edebiyata yoğun ilgisi fakültedeki öğrencilik yıllarına rastlar. Şiirleri Konya ve Ankara'da çeşitli gazete ve edebiyat dergilerinde yayımlanır. Bu arada kendisi de "Nur" adında bir edebiyat dergisi çıkartırsa da uzun soluklu olmaz. Şiirlerini 1946-1950 yılları arasında "Köyün Bağrından", "Zafer Yolunda" ve "Mevsim Sonunda" adlarıyla kitaplaştırır. Bilinen tek romanı "Senden Ayrı" da bu yıllarda Yeni Mersin gazetesinde tefrika edilir (1947).

24 Ağustos 2004'te kaybettiğimiz Mehmet Önder'in Türk kültürü ve sanat tarihi ile ilgili yayımlanmış 75 kitabı ve bine yakın makalesi vardır. Mehmet Önder bin bir emekle topladığı toplam 3500 adet değerli kitabı Koyunoğlu Müze ve Kütüphanesine hibe etmiştir (Uz, 2003, 210-217).

*

Kaya CAN

1926 yılında Konya-Beyşehir'de doğdu. Doğanbey Nahiye Müdürü merhum Kadri Can'ın oğludur. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümünü bitirdi.

Şiirin yanında müzikle de meşgul olmuştur. Memleketin çeşitli yerlerinde görev yapan şairimiz, hasret ve gurbet şiirleriyle tanınmış ve sevilmiştir (Karakaya vd. , 1983, 12).

*

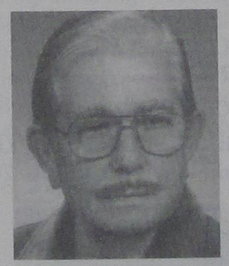

Halim UĞURLU

Şair (D. 10 Mart 1926, Taşkent / Konya – Ö. 25 Aralık 2001, İstanbul). Oğullarından Babür (1955), Tuluyhan Uğurlu (1963) piyanist ve bestecidir. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü (1950) mezunu. Öğrencilik yıllarından başlayarak yayıncılık ve ticaretle uğraştı. İlk ürünleri 1945 yılında Büyük Doğu, Yenilik, Yeşil Giresun; sonraki yıllarda Edebiyat Dünyası (1949); 196369 arası Türk Dili, Papirüs, Son Çağ, Güney (1967-72), Soyut, Yansıma, Yenilik; 1987 yılından itibaren Türk Dili Dergisi (1992-2001) dergilerinde yayımladı. 1970 yılında tek şiir dalında TRT Şiir Ödülü'nü aldı. Şiirlerini Asya Baharı (1950), Değişim (1967), Gökağrı (1971), Türk'e Destan (1974), Zamanların Dili (1974), Kan Su Kesince (1979), Kıyamet Çiçekleri (1988), Sözcüklerde Uyanmak (2000) isimli kitaplarda topladı (Işık, 2006, 3654/3655).

*

Fakîr USMAN

Avukat, gazeteci, fıkra yazarı, şair (D. 12 Haziran 1926, Konya – Ö. 23 Mart 1987, Konya). İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Avukatlığın yanı sıra Mehmet Muhlis Koner'in sahip olduğu Selçuk gazetesinde yazmaya başladı. Bu gazetenin yayın hayatına son vermesinden sonra Yeni Konya gazetesinde Efkârî mahlasıyla kısa fıkralar ve dörtlükler yazmaya başlamış vefatına kadar da yazmayı sürdürmüştür. Bu arada Konya Erkek Sanat Enstitüsünde uzun yıllar Hukuk Bilgisi derslerine girmiştir. Usman, Saçların (1951) isimli bir şiir kitabı yayımlamıştır (İhsan Kayseri'den naklen).

*

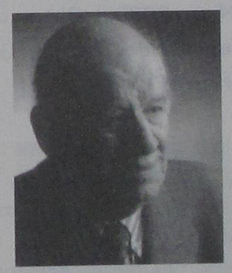

Dr. Mehdi HALICI

Hukukçu, yazar (D. 10 Nisan 1927, Konya – Ö. 7 Nisan 2008, İzmir). İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden 1950 yılında mezun oldu. 1958 yılında "Osmanlı Devleti Maliye Teşkilatı" konulu tezini vererek Hukuk doktoru oldu. 1958 yılı sonlarında Norveç'e giderek bu ülkede kooperatifçilik ihtisası yaptı.

Dr. Mehdi Halıcı'nın yazı merakı ortaokul sıralarında başladı. İlk öyküsü Cemal Nadir'in İstanbul'da yayımlanan Arkadaş dergisinde 25 Nisan 1941 de çıktı. Lise son sınıfında öğrenciyken Muammer Yüzbaşıoğlu ile birlikte Konya'da Babalık Sanat ve Kültür dergisini yayımladı. 1951 yılında Lütfi Hodoğlu ile Bizim Şehir adlı haftalık gazeteyi çıkardı. 1987 yılında da Mehmet Köse ile Haftalık Görüş gazetesini yayımladı.

Halıcı 1961- 64 yılları arasında Konya Gazeteciler Cemiyeti'nin başkanlığını yaptı. 1959 – 1980 yılları arasında Türk Dil Kurumu üyeliğinde bulundu. 1974 yılında tekrar Norveç'e gitti. Bu ülkede 1983 yılına kadar Antikçağ Anadolu Tarihi ve bununla ilgili arkeolojik veriler üzerinde Batı kökenli kaynakları araştırdı. Paris ve Berlin üniversiteleri kitaplıklarındaki konuyla ilgili doktorluk ve doçentlik tezlerini topladı. 1983 yılında Konya'ya döndü. 1988 yılında İzmir'e yerleşti.

Dr. Mehdi Halıcı, Ünlü Arkeolog Jeams Mellart'ın Konya'nın Çumra ilçesinde keşfettiği antikçağ Neolotik dönemiyle bağlantılı Çatalhöyük kazılarının yürütülebilmesi için, Paris'te Jean Vidal'ın kurduğu bilim komitesine üye seçildi.

Dr. Mehdi Halıcı Varlık, Türk Dili, İstanbul, Çağrı, Sesler (Üsküp-Yugoslavya), Via Menn (Oslo-Norveç) Yaba ve Berfin Bahar gibi dergilerde yazı ve öyküleri yayımlandı. Ayrıca Özgür Bilim, Yeni İnsan, Sekretin, Roj, Tori, Berfin Bahar, Pir Sultan Abdal, Evrensel Kültür, Welat, Halay Satan, Yurtsever Emekçiler, Alevi Halk Gerçeği, Behrem, Nefes, Revşen dergilerinde; Cumhuriyet, Gündem, Yeni Meram ve Yeni Konya gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı.

Dr. Mehdi Halıcı, yazarlığının yanı sıra resim ve şiir alanlarında da eserler verdi. Norveç'te yaşadığı yıllarda geçiminin bir bölümünü yağlıboya resimlerinden sağlamıştır.

Dr. Mehdi Halıcı'nın gerek bu gerçek, gerekse "Cemşit Bender" müstear adıyla tarih, roman, şiir, hikâye, araştırma-inceleme, öykü alanında basılmış 22 eseri ve yüzlerce makalesi vardır (Hakimiyet, 10 Nisan 2008, s. 3).

Eserleri (Hikâye): Karides Durağı, Gülen İnek (Memleket, 17 Nisan, 2008, s. 6).

*

Veysel ÖKSÜZ

Veysel Öksüz, 1927 yılında Konya'nın Yarma nahiyesinde doğdu. Ziraat makineleri imalatıyla iştigal etti. 15 Şubat 1993'te vefat etti.

Veysel Öksüz; zeki, nüktedan, her zaman güler yüzlü bir insandır. Güzel sanatlara, özellikle musikiye ilgisi ömür boyu sürmüştür. Bir oğlunun hattat (Hüseyin Öksüz), diğerinin de müzehhip (Sami Öksüz) olması onun bu yönünün bir tezahürüdür.

Veysel Öksüz'ün asıl dikkat çeken yönü edebiyata ve tasavvufa duyduğu merak ve sevgidir. Bunda Mevlâna'nın Mesnevî'sinin büyük etkisi vardır. Mevlâna'dan aldığı bu feyizle, 1970'li yıllarda dolup taşar; aruz ve hece vezniyle şiirler kaleme almaya başlar. Zamanının büyük kısmını Mesnevî'nin manzum tercümesine ve şerhine ayırır.

Eserleri:

Veysel Öksüz'ün bugüne kadar hiçbiri yayımlanmamış üç eseri mevcuttur.

1- Mesnevî Tercümesi: Mevlâna'nın Mesnevî'sinin birinci cildinin manzum tercümesidir. Ocak 1981'de tamamlanmıştır. 7+7=14'lü hece vezniyle, 4003 beyitten oluşur.

2- Mesnevî Şerhi: Mevlâna'nın Mesnevî'sinin ilk cildinin şerhidir. 123 sayfalık daktilo metni halindedir.

3- Şiirler (Nazmlar): Şiirlerinde "Öksüz" mahlasını kullanan Veysel Öksüz, 1975'ten 1984'e kadar yazdığı şiirleri kendi eliyle daktilo etmiştir. "Nazmlar" başlığı altında aruz vezniyle, 485, hece vezniyle de 362; toplam 847 şiir yer almaktadır. Tashihten sonra şiirlerini yeniden temize çekmiş, bu arada bazı şiirleri iptal etmiştir. 1984-1993 yılları arasında yazdığı şiirlerle birlikte bütün şiirleri; aruz vezniyle 454, heceyle 423; toplam 877 tanedir (Yeniterzi, 2008, 67-69).

*

Cemal GÜRLEK

Şair ve yazar. 1927, Akşehir / Konya doğumlu. İlk yıllarda düzyazı, hikâye ve şiirlerinin bazılarında "Battal" ve "Battaloğlu" mahlaslarını da kullandı. İlköğrenimini Akşehir'de, ortaöğrenimini İstanbul Erkek Lisesi'nde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Akşehir, İzmir ve Ankara'da olmak üzere otuz yıla yakın avukatlık, Akşehir Lisesi'nde de üç dönem felsefe, mantık, toplumbilim öğretmenliği yaptı. Akşehir'de bulunduğu yıllarda Nasreddin Hoca Derneği ve Halkevinde çalıştı. 1982'de emeli olduktan sonra edebiyat çalışmalarına ağırlık verdi.

Düzyazı, hikâye ve şiirleri Sultandağı, Türk Dili, İmbat, Yelken, Çağrı, Dönem, Yeni Olgu, Ankara Sanat, Kıyı, Oluşum, Damar, Abc, Çağdaş Türk Dili, Kemalist Ülkü, Türk Dili Dergisi, Çağdaş Ekin, Müdafaa-i Hukuk gibi dergilerde yayımlandı.

Eserleri:

Şiir: Saat 24 (1970).

Hikâye: Buğulu Cam (1992).

Deneme-Değini: Düşüncenin Uçları (1995), Kendin Ol Kendini Bil (2005). (Işık, 2006, 1602)

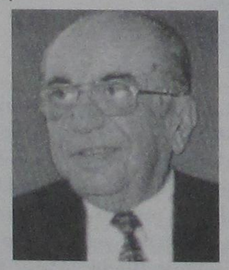

Gültekin SAMANCI (SÂMANOĞLU)

Şair ve yazar (D. 2 Kasım 1927, Konya – Ö. 11 Nisan 2003, İstanbul). Asıl adı Gültekin Samancı'dır. 1948'den önceki ilk şiir denemelerinde Nuri Fehmi Gültekin imzasını kullandı. Harp Okulunu (1949) bitirdikten sonra, subay olarak yurdun çeşitli yerlerinde görev yaptı. 1959 yılında kendi isteğiyle ordudan ayrıldı. Basın Yayın Turizm Bakanlığı'na girdi. 1961'de, Basın İlan Kurumunun kuruluşunda bulundu. 1967 yılında Basın İlân Kurumu Genel Müdür Yardımcılığına, 1973'te de Genel Müdürlüğe getirildi. Bu görevini hayatının sonuna kadar sürdürdü. İki dönem TRT Yönetim Kurulu üyeliğine seçildi (1988, 1992). Türk edebiyatında bir ekol olan Hisar dergisi kuruculari ve Hisarcı şair ve yazarlardan biriydi. 1948 yılında Çınaraltı dergisinde yayımlanan "O Kadın" şiiri ile sanat çevrelerinin dikkatini çekti. 1950 sonrası şiir ve yazılarını Hisar dergisinde yayımlamaya başladı. Hisar'ın çıkmadığı dönemde ve kapandıktan sonra, Türk Edebiyatı, Türk Yurdu, Türk Dili ve Çağrı gibi dergilerde imzası görüldü. Şiirinde geleneğe bağlı olarak hece veznini kullandı. Ancak, hecenin alışılmış şekil, kalıp ve biteviyeliğine, yeni bir biçim, ahenk ve içerik getirdi (http://www. egze. com/edeb/gosteryazar. php?kac=15).

Eserleri: Alacakaranlık (şiir, 1970), Uzun Vuran Gölge (şiir, 1983). Ayrıca Cahit Sıtkı Tarancı ve Kemalettin Kamu üzerine iki incelemesi vardır (Işık, 2006, 3098).

*

Muammer YÜZBAŞIOĞLU

Şair ve yazar. 2 Ekim 1927, Akşehir / Konya doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1956) mezunu. Orta dereceli okullarla eğitim enstitülerinde öğretmenlik ve yöneticilik, MEB'de şube müdürlüğü, bakanlık müfettişliği görevlerinde bulundu. Daha sonra Bonn ve Frankfurt'ta kültür ataşeliği ve eğitim danışmanlığı yaptı. Yurda döndükten sonra İstanbul'da bir süre daha edebiyat öğretmenliği yaparak emekliye ayrıldı. Yazı ve şiirleri Varlık, Türk Dili vd. dergilerde yayımlandı. Yüzbaşıoğlu'nun Türk dili ve edebiyatı üzerine araştırma-inceleme eserlerinin yanında Bir Bulut Geçti (şiir, 1948), Hakk'a Karşı (şiir, 1954), Çocuk Şiirleri (1957), Bir İlkyaz Sabahı (öykü, 2001) adlarında kitapları vardır (Işık, 2006, 3991).

Muazzez MENEMENCİOĞLU

Şair ve oyun yazarı. Haziran 1929, Ereğli / Konya doğumlu. Ankara Maltepe Kız Enstitüsü mezunu (1964). Öğrencilik yıllarından itibaren İstanbul'da sekreterlik, kütüphanecilik gibi işlerde çalıştı. İstanbul Sanayi Odasındaki görevinden emekli oldu. 1956'dan başlayarak çeşitli dergilerde, daha çok Varlık dergisinde, yayımladığı şiirleri ve sanatçılarla yaptığı söyleşilerle tanındı.

Eserleri:

E mi (1963), Sen Kraldın Taçsız (1971), Davullar Vurur (1978), Dünya Çocukların Olacak (çocuk kitabı, 1980), Savunma (çeviri oyun, 1985), Pembe Gözlükler (oyun, 1991), Gözlerimde Atlar Koşuyor (1992). (Işık, 2006, 2459)

*

Neriman Duranoğlu SARYAL

Şair ve yazar. 1 Eylül 1929, Seydişehir/ Konya doğumlu. AÜ DTCF Türk Dili ve Edebiyat Bölümü mezunu. Millî Kütüphane ve TED Koleji'nde çalıştıktan sonra eşinin görevi nedeniyle Almanya Münih'te lisansüstü çalışmasını tamamladı. ODTÜ'den öğretim görevlisi olarak emekliye ayrıldı. Bibliyografya ve antoloji çalışmaları yapan Saryal, şiirlerini Kasım (1965) adlı kitabında topladı (Işık, 2006, 3128).

1930-1940 Dönemi:

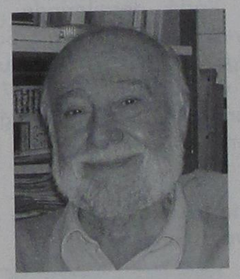

Nuri BAŞ

Şair. 1930 yılında İnlice kasabası / Meram / Konya'da doğdu. 1936'da ailecek Konya'ya hicret ettiler. İlkokuldan sonra özel olarak Hacıveyiszade Mustafa Kurucu Hocadan Kur'an, Arapça ve dinî ilimler tahsil etti. 1946'da hıfzını da tamamlayarak mezun oldu. 1946'dan 2000 yılına kadar ticaretle iştigal etti. Haricen imamhatip imtihanlarına girdi. 1950-1952 yılları arasında İstanbul'da askerliğini yaparken bir yandan da Sadeddin Kaynak'tan dinî musiki meşk etti. Hafız olması, Arapça ve Osmanlıca bilmesi,

yanı sıra dinî musikiyle yakındandan ilgili olması hasebiyle özel edebiyat dersleri aldı. Böylelikle Divan edebiyatımız ile Mehmet Akif, Yahya Kemal, Ali Ulvi Kurucu gibi yakın tarihimizin önemli şairlerini yakından tanıma fırsatı buldu. Dinî, tasavvufi ve hikemî ilk şiir ve yazıları 1960'tan itibaren yerel ve yaygın gazete ve dergilerde görülmeye başladı.

Eserleri (Şiir): Kervan, Hadis-i Şeriflerden Buketler (On dizi kırk hadis), Nurlu Ufuklara, Mesnevi'den Parıltılar, Esmaü'l-Hüsna (Bu basılı eserlerinin yanında Peygamberimizin Sıfatları, Kelimeler Mana ve Mefhumları isimli eserleri basım aşamasındadır). [2]

*

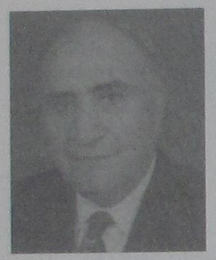

Mevlüt KAPLAN

Şair ve yazar. 20 Haziran 1930, Ökes (Yaylabelen) köyü / Akşehir / Konya doğumlu. İvriz Köy Enstitüsü (1948), Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Özel Eğitimi Bölümü (1955), Londra Marlybone Koleji (1962) mezunu. Akşehir köylerinde öğretmenlik ve çeşitli illerde müfettişlik yaptı. Şiire 1945'te İvriz Köy Enstitüsüne girişiyle başladı. İlk şiiri "Yaylada", 1946'da Yayla (Samsun) dergisinde çıktı. Yurt, Edebiyat Dünyası, Yeni Ufuklar, İmece, Demet, Aykırısanat, Ardıçkuşu, Damar, Agora, Çalı, Berfin Bahar, Ülkü, Köy Postası, Erciyes, Damla, Sultandağı, Mavi, Yücel, Gayret, İvriz, Varlık dergilerinde; Yeni Konya, Akşehir, Milliyet, Demokrat, İzmir, Sabah Postası, Demokrat Ege, Yeni Asır, Cumhuriyet gazetelerine makale ve şiirler yazdı. 1947'den itibaren çeşitli dergiler ve belediyelerin açtığı şiir yarışmalarında ödüller kazandı.

Eserleri:

Pek çok inceleme eserlerinin yanında aşağıdaki edebî eserleri yayımlamıştır:

Şiir: Anadolu Yankıları (1948), Cıvıltı (1949), Ozanca (1951), Sevgi Barışla Büyür (1996), Yaşama Sevinci (2000).

Masal: Ceylan Kuzu (1962), Keloğlan ve Delioğlan (1970), Telli Turna (1975), Edi ile Büdü (1980), Yaşayan Anadolu Efsaneleri (2004).

Hikâye-Roman: Bücür Osman (1989), Yolun Öteki Ucu (1990), Serçeler Yakına Konar (1996), Bir Arpa Boyu Uygarlık (1996), Köyün Demircisi (1997), Mektuplar Barış Olsa (1999), Kınalı Güvercin (2000), Sabahlar Günaydınla Başlar (2000), Beyaz Mendil (çocuk, 2000), Günaydın Çocuklar (2000). (Işık, 2006, 1950)

*

Oğuz ARIKANLI

Şair (D. 1932, Konya – Ö. 1991, İstanbul). İstanbul Pertevniyal Lisesi (1952) mezunu. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ndeki öğrenimini yarıda bırakarak memurluk, metin yazarlığı yaptı. 1951'den itibaren Ufuklar, Yenilik, Yeni Ufuklar gibi dergilerde yayımladığı şiirlerini Maça Kızı (1956) adlı bir kitapta topladı (Işık, 2006, 339).

*

Ayhan SARIİSMAİLOĞLU

Hikâyeci, şair. 1932, Konya doğumlu. Asıl adı Eğdemir'dir. Şiirlerinde Ayhan Ş. imzasını kullandı. Ankara Hukuk Fakültesi (1953) mezunu. Çeşitli illerde askerî hâkim ve Jandarma Genel Komutanlığında hukuk işleri müdür yardımcısı olarak görev yapıp emekliye ayrıldı. İlk hikâyesi "Yakalara Balina" Hisar dergisinde (Ocak 1952) yayımlandı. Hikâye ve şiirleri çoğunlukla Hisar ve Varlık dergilerinde yayımlandı. Hikâyelerini Baba Lüferle Balıkçı (1966) adlı kitabında topladı.

*

Teoman KARAHUN

Şair, gazeteci (D. 1933, Akşehir / Konya – Ö. 8 Mayıs 2008, Ankara). Orta ve lise öğrenimini Mersin'de tamamladı. Gazeteciliğe 1954 yılında Son Havadis gazetesinde başladı. Daha sonra sırası ile Yeni İstanbul, Ulus, Hakimiyet, Yeni Sabah ve Tercüman gazetelerinin Ankara bürolarında çalıştı. Ulus gazetesinin istihbarat şefliğini bilahare TRT Haber Dairesi başkanlığını yaptı. Öğrenciliği sırasında şiire başlayan Karahun, Varlık dergisinin düzenlediği yarışmayı kazanmıştır. Acı Su (1956) adlı bir şiir kitabı vardır. (Işık, 2006, 2000; http://www. trt. com. tr/wwwtrt/hdevam. aspx?hid=201590&k=1)

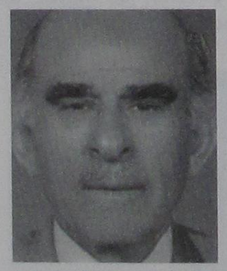

Mustafa Kemal YILMAZ

Şair. 1933, Yelbeği köyü / Bozkır / Konya doğumlu. Bursa Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü mezunu. Çeşitli illerde Türkçe ve Edebiyat öğretmenlikleri yaptı. Konya Milli Eğitim Müdürlüğü ve MEB müşavirliği görevlerinde bulundu. Şiirleri Varlık, Çağrı, Elif, Beşgen gibi dergilerde yayımlandı. Yerel gazetelerde köşe yazarlığı yaptı. İkindi Çağrıları adlı bir şiir kitabı vardır (Işık, 2006, 3922).

*

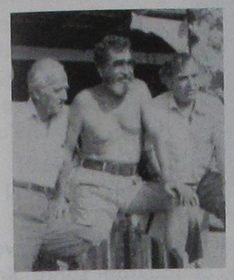

Rıfat Ilgaz
Fikret Otyam
Kemal Çukurkavaklı

Kemal Bayram ÇUKURKAVAKLI

Şair ve yazar (D. 1934, Apasaraycık / Çumra / Konya – Ö. Konya, 15 Nisan 1992). Bazı eserlerini Kemal Bayram imzasıyla yayımladı. Düziçi Köy Enstitüsündeki ortaöğrenimi, ceza yasasının 142. maddesine muhalefetten tutuklanması sebebiyle yarım kaldı (1930). Çeşitli işlerde çalıştı. Adana'da "Bugün" (1953), İstanbul'da "Taş, Dolmuş, Akşam" gazete ve dergilerinde çalıştı. Ankara'da "Yenigün" (1968) adlı bir gazete çıkardı. Bahama Adaları'ndan Sibirya'ya, Asya'nın derinliklerinden Afrika'ya çeşitli ülkelere yaptığı gezilerin izlenimlerini yazarak kitaplaştırdı. Gezi kitaplarıyla 1983 yılında Evliya çelebi Ödülü'nü aldı.

Eserleri:

Şiir: Erken Öten Horoz (1976), Bir Kök Bin damar (1976), Nar Dalında Çatlar (1978), Mihrican (1988), Mevsimsiz Pembe (1991).

Diğer Eserleri: Mezapotamya (Irak gezi notları), Biri Yer Biri Bakar (yazılar, 1977), Lenin'in Ülkesi (1978), Sabahattin Ali Olayı (soruşturma, 1978), İpek Yüzlü Çin (gezi notları), Düşe Kalka, Emek Kartalları, Sibirya Şafağı, Al Senin Olsun (Işık, 2006, 970).

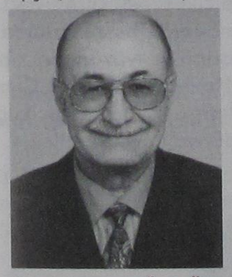

A. Rıdvan BÜLBÜL

Konya/Doğanbey doğumludur (1935). İlk, orta ve lise öğrenimini Konya'da, yüksek öğrenimini Ankara Üniversitesi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu'nda tamamladı. Avrupa'nın değişik ülkelerinde gazetecilik ve halkla ilişkiler seminer ve toplantılarına katıldı.

İstanbul ve Ankara'da yayımlanan çeşitli gazetelerde çalıştı.

TRT'de muhabirlik ve genel müdür danışmanlığı; Anadolu Ajansı'nda muhabirlik, bölge müdürlüğü ve genel müdür danışmanlığı; Türkiye Radyolarında danışma kurulu üyeliği görevlerini yürüttü.

Konya'da çeşitli gazetelerde genel yayın müdürlüğü, yazı işleri sorumlu müdürlüğü yaptı; Sabah adlı günlük bir gazete yayımladı. Konya gazetelerinin teknolojik ve içerik açısından "yerel"likten bölgeselliğe geçişlerine öncülük etti ve katkıda bulundu.

Kurucusu olduğu Konya Gazeteciler Cemiyeti başkanlığını 18 yıl kesintisiz sürdüren A. Rıdvan Bülbül, hâlen bu cemiyetin onursal başkanıdır.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye Spor Yazarları Derneği ve Kulübü ile Basın Konseyi'nin de üyesi olan A. Rıdvan Bülbül, KİT kuruluşlarından Botaş'ta iki dönem yönetim kurulunda görev aldı.

Basın Şeref, Uluslararası AİSP kartları sahibi olan A. Rıdvan Bülbül, basın-yayın dalında on beş başarı ödülü aldı. Ankara Gazeteciler Cemiyetince 1980-1990 yılları arasında "On Yılın En Başarılı Gazetecisi", 1980 yılında da "Yılın Gazetecisi" seçildi.

Selçuk Üniversitesinin ve bu üniversiteye bağlı İletişim Fakültesinin kurulmasında etkin rol oynayan A. Rıdvan Bülbül, bu fakültede uzun yıllar hocalık yaptı. Akademik görevi esnasında gazetecilik ve halkla ilişkiler alanında pek çok esere imza attı.

Lise öğrenciliği yıllarında yerel gazetelerde başladığı şiir serüveni Türk Sanatı, Yelken, Hisar, Çağrı, vd. dergilerde sürdü.

Eserleri (Şiir): Aynalar Sustu (1952), Güdümlü mermi (1959), Gökyüzü Mahallesi (1962), Milattan Önce De Böyleydi Sevgi (2000). (Bülbül, 2000, 96).

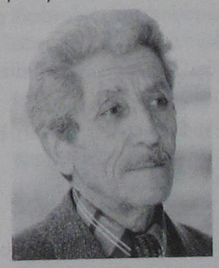

Mustafa Remzi SAMANCI (Kul Remzi)

1937 Yılında Konya'da doğdu. Şiir yazmaya on bir yaşında başladı. 1984 yılında PTT müdürlüğünden emekli olduktan sonra mümismatiklik (eski para, pul, vb.) alıp-satma işini yapmaya başladı. Hâlen Hakimiyet gazetesinde şiirlerini yayımlayan Samancı'nın bestelenen bazı şiirleri TRT arşivinde yerini almıştır (http://site.mynet.com/kulremzi/biyografi.htm).

[2] Kaynak belirtilmeyen özgeçmişler bizzat yazar veya şairin kendisinden alınmıştır.

Belma AKSUN

Gazeteci-yazar, hikâyeci. 1938, Konya doğumlu. Konya Kız Öğretmen Okulu mezunu. Tercüman gazetesinin düzenlediği "A'dan Z'ye Kadın ve Ev" köşesinde imzasız küçük hikâyeler, araştırma yazıları ve röportajlar yayımladı. Aynı gazetenin çıkardığı Kadın Ansiklopedisi (1984) ve Büyük Bilim Ansiklopedisi'nin (1987) genel koordinatörlüğünü yaptı.

Eserleri:

Hikâye: Sahipsiz Ağaç Gibi (1976).

Ayrıca görgü kuralları ve hayatî bilgilerin yer aldığı kitaplar kaleme alıp dünya klasiklerinden tercümeler yapmıştır (Işık, 2006, 204).

*

Rifat Yavuz GÜLER

Şair. 1938, Akşehir doğumlu. Tarım Bakanlığı görevlisi olarak Malazgirt, Turhal, Zile, Sincanlı, Dumlupınar, Karacabey, Kastamonu'da görev yaptı. Şiirlerinin birçoğunu 1956 yılında bir karamsarlık sonucunda yakarak yok etti. Özlem-Şiirler (1974) adlı bir şiir kitabı vardır.

*

Tahir HAFIZOĞLU

Yazar. 1938 Konya doğumlu. Meydanlı Ali Efendinin oğludur. Konya Lisesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu. Mezuniyetinin ardından çeşitli ilçelerde kaymakamlık; sonraki yıllarda DPT uzmanlığı, polis enstitüsü müdürlüğü, vali yardımcılığı görevlerinde bulundu.

Eserleri (Hikâye): Sırlar Âleminden Hikâyeler (Bostanül-Kuds), Aşka ve Âşıklara Dair (Sergüzeşt), Kırk Vezir Hikâyeleri, Billur Köşk Hikâyeleri (2002).

Hafızoğlu'nun bu hikâyelerinden başka millî ve dinî araştırma ve derleme eserleri de mevcuttur (Işık, 2006, 1648; http://www.dergibi.com/kitap/ayrinti.asp?id=44).

1940 – 1950 Dönemi:

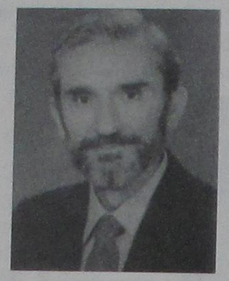

Bahaddin PASLI

1941 yılında Seydişehir'de doğdu. İlk ve ortaokulu Seydişehir de okuduktan sonra Konya Lisesi'ndeki öğrenimini yarıda bıraktı. Seydişehir Postanesinde çalışmaya başladı. On yıl çalıştıktan sonra istifa ederek Seydişehir'deki eksikliğini gidermek için bir matbaa kurdu ve Küpe gazetesini çıkarmaya başladı. İşler kötü gidince matbayı kapatarak tekrar memuriyete döndü. Seydişehir İşçi Bulma Kurumu'ndan emekli oldu.

Şiirle ortaokul yıllarında tanıştı. Bu yıllarda Su Borusu ve Uçurum adlarında iki oyun da yazarak arkadaşlarıyla sahneledi (http://www.kenthaber.com/Arsiv/Haberler/2006/Agustos/21/Haber_159900.aspx).

Eserleri (Şiir): Pek çok antolojiye giren şiirlerini Şiirlerim (1973), Şiir Şiir Seydişehir ve Seydişehirliler (1992), Seydişehir Destanı (1997) adlarıyla kitaplaştırdı (Paslı, 1997, 339).

*

Koray EKENER

Gazeteci, şair. 1942 yılında Konya'nın Kalecik Mahallesi'nde doğdu. Genç yaşta gazeteciliğe başladı. Bir ara Ankara gazetelerinde çalıştı. Anadolu'da yaptığı röportajları Ankara'daki çeşitli gazetelerde yayımladı. İstanbul gazetelerinin magazin eklerinde çıkan aşk şiirleriyle tanındı. Bunlardan bazıları önemli bestekârlarca bestelendi. Bohem yaşantısı yüzünden hayatı sıkıntılarla geçti. 29 Haziran 1992'de Çimenlik Mahallesi'ndeki sefaletin kol gezdiği küçücük evinde sessiz sedasız dünyaya veda etti.

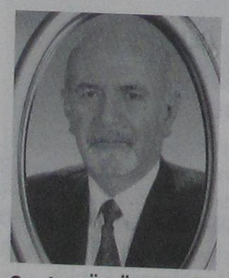

Seyit KÜÇÜKBEZİRCİ

Gazeteci, folklorcu, yazar. 15 Nisan 1942 yılında Konya'da doğdu. 1966 yılında da Selçuk Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nden mezun

oldu.

1956 yılında Konya Ticaret Lisesi 2. sınıfta edebiyat öğretmeni, folklorcu-yazar Cahit Öztelli'nin rehberliğinde folklor araştırmalarına başladı. İlk folklor araştırması tefrikası "Konya Folkloru" başlığı ile 1985 yılında Öz Demokrat Konya Gazetesinde yayımlandı. Bunu 1959 yılında aynı gazetede "Konya Türküleri" tefrikası takip etti.

1960 yılında arkadaşları ile birlikte Umut adlı kültür ve sanat dergisini yayımladı. Aynı yıl, Issız Yuvalar/Konya Türküleri kitap olarak çıktı.

1958-1962 yıllarında, Yeni Konya, Zaman, Sabah, Öz Demokrat Konya, Umut, Özlem, Anahtar gibi gazete ve dergilerde folklor ve sanat üstüne araştırmaları, fıkraları, köşe yazıları ve şiirleri yayımlandı.

6 Şubat 1962'de yayımlanan Şehir Postası'nın ilk yıllarında "Dün-Bugün-Yarın" başlığı ile yüzlerce köşe yazısı yazdı. Ve uzun yıllar gazetenin "Başyazı"larını kaleme aldı. Şehir Postası, 1 Ekim 1966 tarihinde Sabah ve Yeni Meram gazeteleri ile birlikte yayınını durdurarak "Birleşik Basın" kararına göre Yeni Konya'ya katıldı.

Gazeteci olarak, 1962-66 Şehir Postası, 1968-69 Anadolu'da Hamle, 1970-1983 yılları arasında on üç yıllık süreçte dönem dönem Yeni Meram, 1976-1979 yılları arasında da Konya'nın Sesi gazetelerinde başyazarlık görevini sürdürdü. 1984-1996 yıllarında Yeni Meram'da, 1997-1999 yılları arasında Yeni Gazete'de, 2006-2007 yıllarında da Yeni Konya gazetesinde "Pazartesi Yazıları" başlığı altında kültür ve sanat yazıları kaleme aldı.

Gazeteciler Cemiyeti, Konya Gazeteciler Sendikası, 1979'da Mustafa Kemalciler Derneği ve Konya Fikir, Sanat Kültür Adamları Birliği Kuruluculuğunda bulundu.

Seyit Küçükbezirci, hâlen Konya Fikir, Sanat Kültür Adamları Birliği'nin yönetim kurulu başkanıdır.

Eserleri: Seyit Küçükbezirci'nin köylü kalkınmasıyla ilgili araştırma eserlerinin yanında Issız Yuvalar / Konya Türküleri (1960), Konya Halkbilimi / Folklor Güldestesi (2006), Konya merkez Türküleri (2006) gibi halkbilime dair eserlerinin yanında gazetelerde tefrika edilmiş uzun hikâye, deneme ve röportajları ise şunlardır: Kanla Yazı Yazanlar / Cinciler (röportaj), Sarhoşlar, Dilenciler, Oy Deli Deli (Yeni yetme delikanlılar üzerine denemeler), Sarışın Bulutlar (Yeni yetme kızlar üzerine denemeler), Yenilmiş İnsan Mükremin (uzun hikâye), Ayrıt tekkesi (roman). (Küçükbezirci, 2006, 355-358).

*

Nevzat KÜÇÜKERDOĞAN

Nevzat Küçükerdoğan, 1942 yılında Konya'da dünyaya gelmiştir. İlk, orta ve lise tahsilini Konya'da tamamlayan Küçükerdoğan, 1970 yılında Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Ticaret ve Sanayi Bölümü'nden mezun olmuştur. 1971-1972 yılları arasında askerlik görevini tamamlayarak, 1973 tarihinde muhasebe memuru olarak göreve başladığı Konya Çimento Sanayii A. Ş. 'de önce şefliğe bilahare 1978 yılında da personel müdürlüğüne terfi etmiştir.

Küçükerdoğan, mesleğinin ve sanatının verimli bir çağında 25 Eylül 2002 tarihinde vefat etmiştir.

Çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanan şiirlerinden bir kısmını "Sev Biraz" ismiyle kitaplaştırmıştır (http://www.ceis.org.tr/dergiDocs/haber12.pdf).

*

Ayşe Nil TAHRALI

Şair, yazar. 1942, Konya doğumlu. Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi. Çocukluğu çok sıkıntılı bir ortamda geçen sanatçı, kavgalı bir ailenin bitmeyen sorunlarına tanık oldu. Çocuğunun ölümü, onu akıl hastanesine düşürdü. Oradan sağlığına kavuşarak çıktı ve kendini edebiyata verdi. Eserlerinde dili işlek ve anlatımı güçlüdür. Türkçede deliliği konu edinen bir yazılı edebiyat geleneği oluşturdu.

Eserleri:

Şiir: Erik Çamda Çiçek Açtı.

Roman: Kaçıklık Diploması (1993), Diploma Töreni (1993), Değişim Vurgunları (1996), Gece Tutsakları (2005).

İnceleme: Yanılgılarımız (1994). (Işık, 2006, 2635)

Atilla ÖZKIRIMLI

Edebiyat tarihçisi ve yazar (D. 1942, Konya – Ö. 22 Ocak 2005, İstanbul). İlk ve orta öğrenimini Adana'da, üniversite eğitimini ise İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamladı (1968). Kendisi bir

süre Hacettepe Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak da çalışmıştır.

Özkırımlı'nın ilk şiir ve öyküleri 1963-1964 yılları arasında Su ve Düzlem dergilerinde yayımlandı. Nesnel ölçülere bağlı edebiyat eleştirilerinin yanı sıra Türk edebiyat tarihine ilişkin araştırma ve incelemelerinde toplum yapısıyla sanat arasındaki ilişkiyi öne alan bir tutumu benimsedi. Özkırımlı, Nedim, Tevfik Fikret, Ahmet Haşim, Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Sabahattin Ali'ye ait eserlerin eleştirel basımlarını hazırlayarak Türkiye'de bu konudaki önemli bir boşluğu doldurmak amacıyla çalışmış ender yazarlardandır (http://tr. wikipedia. org/wiki/Atilla_%C3%96zk%C4%B1r%C4%B1ml %C4%B1).

Türk edebiyatı tarihine ilişkin pek çok eser, ansiklopedi, sözlük ve antolojiler yayımlayan Özkırımlı'nın bazı edebi eserleri şunlardır:

Deneme: Hayatımıza Sevgisizliğe ve Yalnızlığa Dairdir (1991), Sevgim Acıyor (1995).

Eleştiri: Öykülerle Romanlarda Yaşamak (1995).

Biyografi: O Güzel İnsanlar/Edebiyatımızdan Portreler (1998). (Işık, 2006, 2910)

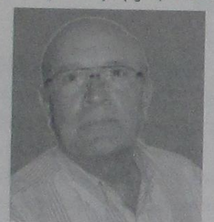

Kâmil UĞURLU

Şair, yazar. 1942, Dülgerler / Hadim / Konya doğumlu. Devlet Güzel Sanatlar Akademisinde mimarlık eğitimi aldı. Türk sanatı konusunda doktora yaptı. Türk dünyasını dolaştı, araştırdı ve yazdı. Struga Şiir Akşamları'nda Türkiye'yi temsil etti. Kendine özgü bir şiir anlayışı vardır. Yirmiye yakın kitabının beşi şiir üzerinedir. Çocukça şiirler de söylüyor. Yazdıklarını Türkiye'den daha çok Balkanlar okuyor ve oralarda daha çok tanınıyor.

Eserleri (Şiir): Yemenimde Hâre Var, Yüreğimde Yâre Var, Gölgeli Sokağın Şiirleri, Nil Nehrinde Nilüfer, Mir Ali'yle Gül Hanım'ın Destanı (Kuruçay, 2008, 10).

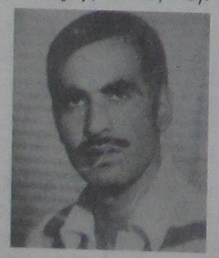

Necati ÇOKKAYNAR

1942 yılında Konya'da doğdu. Maddî imkânsızlıklar sebebiyle zar zor bitirdiği ilkokuldan başka öğrenim göremedi. Çok değişik işlerde çalıştıktan sonra Konya'nın müzik-eğlence sektöründe tanındı. Şiirlerini Sor Beni isimli bir kitapta topladı (Çokkaynar, 3).

*

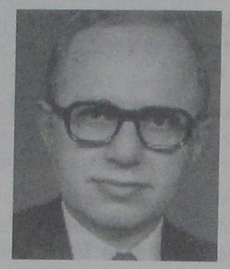

Prof. Dr. Mustafa TAHRALI

İlahiyatçı, şair. 1943, Konya doğumlu. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (1966) mezunu. 1963'ten itibaren DİB bünyesinde çeşitli görevlerde bulundu. Paris Sorbonne Üniversitesinde (1973) doktora yaptı. 1987'de doç. , 1993 yılında prof. dr. unvanı aldı. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde Tasavvuf Anabilim Dalı Başkanlığı yapmakta.

İlmî yayınlarının yanında şiirleri 1976 yılından beri Kubbealtı Akademi Mecmuası ve Türk Edebiyatı dergisinde yer aldı. Aruz ve heceyle yazdığı şiirlerin bazıları (Kâr-ı Nâtık), şarkı ve ilahi formlarında bestelendi. 1981 yılında Millî Kültür Vakfı tarafından açılan "Hicret" konulu şiir yarışmasında birincilik armağanı, 1991 yılında Türkiye Diyanet Vakfı tarafından açılan "Münâcât" konulu şiir yarışmasında da mansiyon kazandı (Işık, 2006, 3380).

*

Yalçın DİKİLİTAŞ

3 Nisan 1944'te Konya'da dünyaya geldi. Küçük yaşta, şiir yazmaya başladı. İlk şiiri, edebiyat öğretmeni Kemal Or'un hazırladığı "Okullar Şiir Antolojisi-1969" isimli kitapta yayımlandı. Konya Lisesi yıllarında, edebiyata ilgi duyan bazı arkadaşlarıyla önemli etkinliklerde yer aldı. Feyzi Halıcı'nın Çağrı isimli dergisinin yanı sıra yerel gazetelerde kültür ve sanat sayfalarının hazırlanması, Konya'da Kayalı Park'ta düzenlenen şiir günlerinde yer alınması gibi. . . Bu arada Konya Lisesince düzenlenen şiir yazma ve okuma yarışmasında birincilik kazandı. 1963 yılında Sabah

gazetesinde gazeteciliğe başladı. Sırasıyla Yeni Meram, Anadolu'da Hamle, Yeni Gazete, Flaş dergisi çatısı altında bulundu. Bu gazetelerin yanı sıra Konya Postası ve Manşet gazetelerinde de yazdı.

Yalçın Dikilitaş'ın Konya tarih, kültür ve sanatı adına unutulmaz hizmeti CÖNK'tür. İlk önce Yeni Gazete'nin haftalık kültür ilavesi olarak okuyucusuyla buluşan Cönk, bir ara Konya Postası sayfaları arasında devam ettikten sonra –kısa ömürlü de olsa- müstakil bir dergi hüviyetini kazandı. Fakat ne acı tecellidir ki; Konya tarihine, kültürüne, sanatına dair çok önemli belge ve yazılar kazandıran bu mesaisini ilk kez dergi olarak görmek Yalçın Dikilitaş'a nasip olmadı. Cönk dergi olarak okuyucusuyla buluşmadan birkaç gün önce geçirdiği kalp krizi sonucu Dikilitaş vefat etti (19 Ekim 2004). Cönk'e hayat veren dostlarının çabasıyla dergi Dikilitaş'ın ölümünden sonra iki sayı daha yayımlanabildi (Uz, 2004, 177/178; http://www. konajans. com/news/645/NYalcin-Dikilitas. html).

*

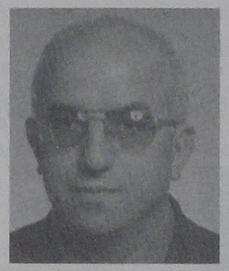

Nuri YILDIRIM

Şair (D. 12 Aralık 1944, Doğanhisar / Konya – Ö. Ekim 2005, Konya). Lise öğreniminden sonra vekil öğretmenlik yaptı, amatör olarak futbol oynadı. Askerlik dönüşü Ziraat Bankası'na girdi. 2001 yılında bu bankanın Salihli Şubesi'nden emekli oldu. İlk şiiri Sevgi Yolu dergisinde (Mart 1999), diğer ürünleri Varlık, Hisar dergileri ile Doğanhisar, Konya Postası, Hürsöz gazetelerinde yayımlandı. Sensiz Seni Yaşamak (1999) adlı bir şiir kitabı vardır (Işık, 2006, 3895).

*

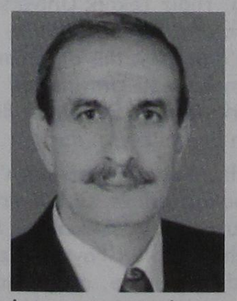

İsmail DETSELİ

1945 yılında Konya / Meram / Gilisıra (Gökyurt) köyünde doğdu. Maddi imkânsızlıklar sebebiyle ilkokuldan sonra öğrenimini sürdüremedi. Genç yaşta çalışma hayatına atıldı. İzmir ve İstanbul'da şansını denedikten sonra yine memleketinde karar kıldı. 1986 yılında şoför olarak başladığı TEK'ten 1994 yılında emekli oldu. Edebiyat tutkusu ilkokul sıralarında öğretmeninin hediye ettiği Kerem ile Aslı kitabıyla başladı. Hâlen Memleket (Konya) gazetesinde ve çeşitli e-dergilerde köşe yazılarıyla folklor derlemeleri ve folklorik hikâyeleri yayımlanan Detseli'nin şiir ve denemelerinden oluşan Gönülden Dile Dilden Kaleme adlı bir kitabı var.

*

Ali Uğur GÜNDEM

Hukukçu, şair ve yazar. 1945, Konya doğumlu. 1972 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini, 1980 yılında ise Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngilizce Bölümü'nü bitirdi. Konya Barosuna bağlı serbest avukatlık yaparak çalışmalarını sürdürdü. Şiirleri Çağrı ve Flaş dergilerinde yayımlandı.

Eserleri: Yorgun Ümitler (şiir, 1997), Sana Kaç Var (şiir, 2006), Başka Türkiye Yok (deneme-inceleme, 2006). (Işık, 2006, 1544)

*

Dilber KANŞAY

Yazar. 1945, Başhüyük kasabası / Konya doğumlu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Sayıştay'da denetçi olarak çalışmaya başladı. 17 Ocak 2000 tarihinde emekliye ayrıldı. Birleşik Kafkasya (İstanbul), Kafdağı (Ankara), Marje (Ankara) gibi dergilere yazılar yazdı. Karaçay Malkar Halkının Birinci Kültür Festivali Üzerine (1992) basılı bir eseri vardır. İLESAM üyesidir (Işık, 2006, 1942).

Mustafa ÖZDAMAR

Yazar. 1946, Elmasun / Güneysınır / Konya doğumlu. Konya ve Ankara İmam Hatip Liselerinde, bir müddet de Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsü'nde öğrenim gördü. Yazı ve şiirlerini 1966 yılından itibaren Özduyu (Konya, 1966-67), Babıâli'de Sabah (1966-67), Gönülden Gönüle (Konya, 1967), Anadolu'da Hamle (Konya, 1968), Fikir ve Sanatta Hareket (1971-72), Çile (Diyarbakır, 1973), Adım (1975), Çatı (1975), Milli Gençlik (1975-76), Altınoluk (1986-89) gibi gazete ve dergilerde yayımladı. 1983'ten itibaren Milli Gazete'de çıkan yazılarının yanı sıra araştırma ve incelemeleriyle dikkat çekti. Özdamar'ın sayısı elliyi bulan din ve Türk büyüğü biyografisi ve araştırma eserlerinin yanında Cinnet (1997) ve Devran (1988) adlarında iki romanı vardır (Işık, 2006, 2836).

Abdullah ŞANAL

Şair, yazar. 3 Ağustos 1947, Yeşildağ köyü / Beyşehir / Konya doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ve Yüksek Öğretmen Okulu (1968) mezunu. Çeşitli illerde edebiyat öğretmenliği (1968-94); Akdeniz Atılım gazetesinde düzeltmenlik ve yazarlık (1995-97), ayrıca kitapçılık ve sergi işletmeciliği gibi çeşitli işler yaptı.

Eserleri: Yorgun Sevi Çıkmazı (şiir, 1973), Bir Hüznün Sancısı (şiir, 1980), Sorum Var Rüzgârlara (1984), Adın Türkülerimde (şiir, 1989), Uçurum Kokan Okyanus (şiir, 1997), Yaşasın Edebiyat (deneme, 1997), Afrika'ya Yolculuk (deneme, 1997), Milenyum Şarkıları (şiir, 2004), Aşkın Yedi Rengi (şiir, 2005). (Işık, 2006, 3309)

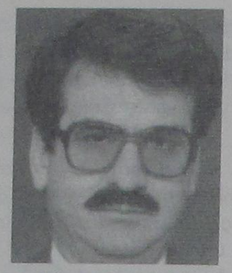

Celal ALTINTAŞ

Şair ve yazar. 25 Ocak 1948, Akşehir / Konya doğumlu. İlahiyat profesörü Hayrani Altıntaş ile ressam Mustafa Altıntaş'ın kardeşidir. Ereğli Sümer İlkokulu (1959), Konya Erkek Lisesi (1965), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1971) mezunu. 1972 yılından bu yana Konya'da serbest avukatlık yapıyor. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

İlk yazısı Şule dergisinde (sayı: 5, 1962) yer almıştı. Sonraki yıllarda yazı ve şiirleri Çağrı, Yesevi dergileri ile Konya Postası gibi çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı.

Eserleri:

Şiir: Bir Yalnız Adam (1992), Garibin Sevdası (2000).

Hikâye: Çığlık (1998). (Işık, 2006, 289)

*

Hasan KOLCU

Edebiyat araştırmacısı, şair. 15 Mart 1948, Konya doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1973) mezunu. Doktorasını İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı (1989). İzmir ve İstanbul'da liselerde edebiyat öğretmenliği yaptıktan sonra (1974-83), Yıldız Teknik Üniversitesi Kocaeli Mühendislik Fakültesi (1984-85) ve Saray Bosna Üniversitesi'nde Türk dili okutmanlığı yaptı (1985-87). Hâlen Kocaeli Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde olarak öğretim üyesidir (yrd. doç.).

İlk yazısı Kubbealtı Akademi Mecmuası'nda (Ekim 1987); diğer makaleleri ve şiirleri Prilozi (Yugoslavya), Türk Dünyası Araştırmaları, Millî kültür, Yedi İklim, Ahilik Yolu, Fayton (İzmit) dergilerinde yayımlandı. İnceleme, araştırma ve derleme eserlerinin yanında Mecburum Âlemine (1981), Şiire Vurdum Kendimi (1990), Bu Benim Türküm (1999) adlarında üç şiir kitabı vardır (Işık, 2006, 2237/2238).

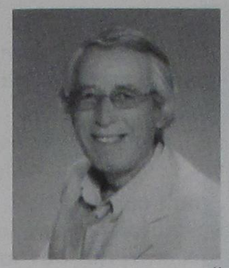

Sezer ODABAŞIOĞLU

Çizer ve öykü yazarı. 1948 yılında Akşehir'de doğdu. Çeşitli sanatsal etkinliklerde bulunan sanatçının şiir, öykü ve günceleri çeşitli yayın organlarında yayımlandı.

1973 yılından bu yana karikatür çizen sanatçının ilk karikatürü Gırgır Mizah Dergisi'nde yayımlandı. Daha sonraları Akbaba, Zühtü, Çivi, Sanat Rehberi, Yeni Çuval, Tebessüm, Karakare, Öğretmen Dünyası, Zeytin Ülkesinde Sanat, Yeşil Akşehir ve Milliyet Sanat vb. dergilerinde yer aldı.

Gerek ulusal, gerekse uluslararası karikatür yarışma ve sergilerine katıldı. Karikatürleri, ulusal ve uluslarası karikatür sergi ve albümlerinde yer aldı. Katıldığı ulusal ve uluslararası karikatür yarışmalarında çeşitli ödüllere değer görüldü (http://mizahvesiir. blogspot. com/2008/04/sezerodabaolu-izincelikle-1-2-3-4-5. html).

Eserleri:

Pek çok karikatür albümü derlemelerinden oluşan eserleri yayımlanan sanatçının edebî eserleri şunlardır:

Çocuk Öyküsü: Kız Önlüğü Uzun Olur (1996), Yeşim İle Çevreci Hüsnü Bey (1999), Yeşim İle Aranan Hız (1999), Yeşim İle Depremzedeler (1999), Yeşim İle Sokak Köpeği (1999), Temiz Çevre Temiz Yaşam (2000), Yeşim İle Yavru Kuşlar (2002), Yeşim İle Kartopu Savaşçıları (2002), Yeşim İle Bisiklet Yarışçıları (2002), Yeşim İle Kaçak Çocuk (2002).

Çocuk Romanı: Çuval Kütüğü (1999)

Masal: Kız Gülü (2001). (Işık, 2006, 2656)

**

1950-1960 Dönemi:

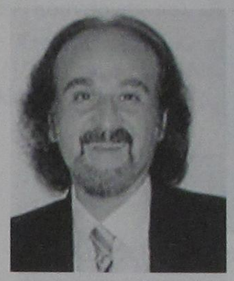

Yılmaz ERGÜL

Romancı. 26 Temmuz 1950, Konya doğumlu. Karaman Lisesi mezunu. Siyasal bilimler ve görsel sanatlar alanında yükseköğrenim gördü. İstanbul Ulusal Kanal'da program yapımcısı olarak çalışıyor.

Eserleri (Roman): Mum Işıklı Ev (2000), Bir cenin'in Anıları-Tüm Anneler Kutsaldır (2000), Genelev (2000). (Işık, 2006, 1256)

İsmail ALTINIŞIK

Şair. 1950, Mahmuthisar köyü / Ilgın / Konya doğumlu. Konya Sarayönü Konuklar Makinist Okulu'nu bitirdikten (1967) sonra pek çok mesleğe girip çıktı. Askerliğinden sonra ortaokulu dışarıdan sınavlara girerek (1974-75), ardından Zeytinburnu Akşam Lisesi'ni bitirdi (1980). Daha sonra Anadolu Üniversitesi AÖF ön lisans programını tamamladı.

DDY'nın Adana ve Mardin işletmelerinde, MSB'nin ağır bakım fabrikalarında, Vakıf Guraba Hastanesi ile İstanbul Bahçelievler, Bayrampaşa belediyelerinde çalıştı. İşçi, seyyar satıcı, müdür odacısı, zabıta memuru ve zabıta müdürü oldu. İstanbul, Konya ve Kıbrıs'ta şiir ve resim sergileri açtı. Kimi şiirleri Amir Ateş, Kadri Şençalar gibi tanınmış bestekârlar tarafından bestelendi.

Eserleri:

Şiir: Ömür Boyu Savaş, Dinle Sen de Dinle (şiirler-denemeler), Bakışların Ötesi, Ümit Güneşi, Sevgi Pınarı.

Fıkra-Hikâye: Ödünç Bir Ay. (Işık, 2006, 285)

Muhsine HELİMOĞLU (YAVUZ)

Halkbilimci, yazar. 15 Ocak 1950, Ereğli / Konya doğumlu. Ankara Üniversitesi DTCF Türkoloji Bölümü (1972) mezunu. "Efsaneler" adlı tezi ile yüksek lisans, "Masallar" çalışmasıyla doktora yaptı. Dicle, Bilkent ve Mimar Sinan Üniversitelerinde öğretim üyeliği yaptı.

Ürünleri 1968'den beri Cumhuriyet, Siyah Beyaz gazeteleri ile Kültür-Sanat, Kıyı, Ziya Gökalp, Folklor-Edebiyat vb. dergilerde yer aldı. Diyarbakır Efsaneleri adlı eseriyle yurtdışı ve yurtiçinden pek çok üniversite ve kurumdan ödül aldı. Silvanlı kadınlar adlı oyunu 1998 yılında İstanbul Şehir Tiyatrolarınca sahnelendi.

Eserleri:

Araştırma-İnceleme: Diyarbakır Efsaneleri (2 cilt, 1989), Azerbaycan Halk Edebiyatı ile Türkiye Halk Edebiyatı Arasındaki Benzerlikler – Karşılaştırmalı Örnekleriyle (1991), Kim Uyur Kim Uyanık (1992), Masallar (1992), Şahmaran (1994), Masalların Eğitimsel İşlevleri (1996), Halk Bilimi ve Edebiyat Yazıları (2000).

Deneme: Arada Bir (1994), Düş Düşün ve Gerçek (1998).

Çeviri: İlahır Çarşambalar-Nevruz Törenleri (1992).

*

Ahmet ORDU

Öykü yazarı. 1950, Gölçayır köyü / Akşehir / Konya doğumlu. Öğrencilik yılları Akşehir'de geçti. 1969'da öğretmenliğe başladı. On yıl Kırşehir ve Afyon'un birçok köyünde çalıştı. 1979'da Buca Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü'nü dışarıdan bitirdi. İzmir'in çeşitli liselerinde Edebiyat öğretmenliği yaptı. Öyküleri Varlık, İmece, Temmuz ve Gerçek Sanat dergilerinde yayımlandı. Yüzünde Gözyaşı Yüreğimde Sancı (1996) öykülerini topladığı kitabıdır (Işık, 2006, 2711).

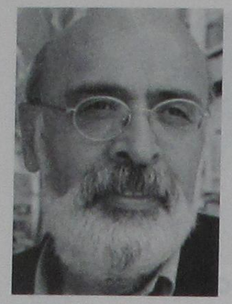

Gültekin EMRE

31 Mayıs 1951 yılında Konya'da doğdu. Asıl adı Gültekin Özkan'dır. Akhisar Lisesi'ni bitirdi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu (1974). Çevirmenlik, Sol ve Onur Yayınları'nda düzeltmenlik yaptı, Milli Kütüphane'de çalıştı. 1980 yılından beri yurtdışında Berlin'de öğretmenlik, yayın yönetmenliği ile uğraşıyor.

Şiirleri Adam Sanat, Antika, Çağdaş Türk Dili, Gösteri, Milliyet Sanat Dergisi, Oluşum, Türkiye Yazıları, Varlık, Yeni Biçem gibi dergilerde yayımlandı. Yurtdışında Parantez ve Şiir-lik dergilerini yönetti.

Orhan Murat Arıburnu Şiir Ödülü (1991) ve Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü (1996)'nü aldı.

Eserleri (Şiir):

Kurşunî Bir Siperde (1980), Bizsiz Gibi (1983), Gece Düşleri (1985), Aşk ve Minyatürler (1989), Düşkuyusu (1990), Siyaha Elveda (1993), Taşı Sula (1998), Kanun Hükmünde Şiir (1999), Melez seçme şiirler, 2004).

(Işık, 2006, 1527-1528; BALKAR, Tuğrul Asi, http://siir. gen. tr/siir/g/gultekin_emre/index. html)

*

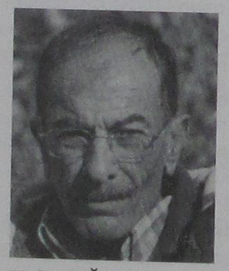

Zeki OĞUZ

1951 yılında Konya Tatköy'de doğdu. 1968 yılında Yeni Konya gazetesinde gazeteciliğe başladı. Yeni Meram, Konya Postası, Manşet vb. yerel gazetelerde köşe yazıları, gezi yazıları yayımlandı. Halen Memleket gazetesinde yazıyor.

Öyküleri başta Varlık olmak üzere ülkemizin birçok edebiyat dergisinde yayımlandı. Gezi yazıları bir süre Ticaret Odasının İpek Yolu dergisinde yayımlandı. Halen Cumhuriyet Gazetesinin Gezi dergisinde yayımlanıyor.

1975 yılında Kooperatifler Müdürlüğünde memurluğa başladı. 2001 yılında Konya İl Tarım Müdürlüğü'nden emekli oldu.

1989 yılında amatör olarak fotoğrafçılık ile ilgilenmeye başladı. Kişisel sergiler açtı, karma sergilere katıldı.

1997 yılında Konya Çalı Kültür Sanat Dergisini yayımlamaya başladı. Çalı Mart 2008, e kadar 100 sayı yayımlandı.

Şiir, öykü, halk kültürü, köşe yazıları vb. gibi değişik konularda l6 eseri var.

Eserleri:

Şiirler: Kavgadayız Her Saat (1970), Gezgin Yürek (1999).

Hikâyeler: Bebek (1981), Hayrat (1990 2. baskı 1992), Âdem'in Kaburga Kemiği (1994), Ürkek Bir Keklik (1995), Yüreğimi Getirdim Armağan (1995), Dolavlı Yılmaz Güney (2002), Seçme Öyküler (2004).

Gezi-İnceleme-Deneme: Gelenek ve Görenekleriyle Konya Dağ Köyleri (1. baskı 1997 2. baskı 2000), Bir Bozkır Türküsü/Beldeleri Yaylaları ile Konya (2003), Yaylaların Özgür Çocukları Yörükler (2004), Toprak ve Gelenek Konya Dağ Köyleri (2005), Taşra ve Gezgin Beldeleri, Yaylaları ile Konya (2005), Seçme Yazılar (2006).

*

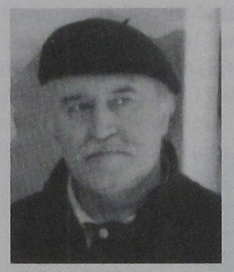

Mevlüt ASAR

1951 yılında Konya'da doğdu. 1974'te Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda çalıştı, 1978'de Federal Almanya'ya geldi, Köln Üniversitesi'ne devam etti. 1980 yılında Duisburg'da öğretmen olarak göreve başladı. Sanayi ve Ticaret Odası'nın mütercim sınavlarını vererek "Devletçe Tanınan Tercüman" statüsünü aldı.

Mevlüt Asar, Eğitim ve Bilim Sendikası'nın (GEW) Çok Kültürlü Eğitim Komisyonu (Lamp) üyesi, göçmen çocuklarının eğitimi, öğretimi ve teşviki alanında hizmet veren RAA (Regionale Arbeitsstelle) adlı kuruluşta kültürlerarası iletişim danışmanı olarak çalışıyor.

Fakir Baykurt'un ölümünden sonra Duisburg Edebiyat Kahvesi'nin yönetimi üstlenen Mevlüt Asar, üç ayda bir yayımlanan, edebiyat ağırlıklı KALEM adlı öğrenci dergisinin yayın yönetmeni. Ayrıca, Almanya'da çıkan çeşitli antoloji, dergi ve gazetelerde Türkçe ve Almanca şiir, öykü, kitap tanıtma yazıları, Alman edebiyatından yaptığı çeviriler ile kültür ve eğitim konularına ilişkin makaleleri yayımlandı (http://hometown. aol. de/mevlutasar/)

Eserleri (Şiir): Gurbet İkilemi (1986), Kavşak (1995), Aydınlığa Akan Şirler (1997), Dostluğa Akan Şiirler (2004). (Işık, 2006, 365)

*

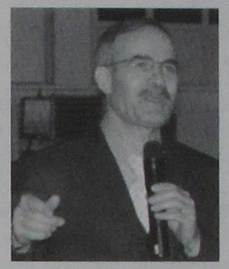

Ali Erkan KAVAKLI

1952 yılında Konya'nın Seydişehir ilçesine bağlı Kavak Köyü'nde doğdu. İlkokulu Kavak Köyü'nde, orta ve liseyi Konya'da okudu. 1971 yılında liseden mezun olunca İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesine girdi. 1976 yılında fakülteden mezun oldu ve öğretmenliğe başladı. Hatay, Sivas, Divriği, Suşehri, Çanakkale ve İstanbul'daki çeşitli okullarda, altı yıl da Almanya'da edebiyat öğretmenliği yaptı. Yazı hayatına hikâye ile başladı, ilk hikâyesi 1974 yılında yayımlandı. Daha sonra çeşitli dergi ve gazetelerde sürekli yazılar yazdı. Halen Vakit'te haftalık yazılar kaleme alıyor.

1988 yılında Milli Eğitim Bakanlığının açtığı imtihanı kazanarak Almanya'ya gitti, altı yıl orada kaldı, Almanca öğrendi, Alman edebiyatı ve modern literatür ile ilgili kurs ve seminerleri takip etti. Halen Özel Şefkat Lisesinde mesleğini sürdürüyor ve kişisel gelişim ve eğitim seminerleri veriyor. Almanca ve Arapça bilen yazar, liselerde okutulan edebiyat, dil bilgisi ve kompozisyon kitaplarını hazırlayan komisyonda görev aldı, komisyon başkanlığı yaptı (http://www. alierkankavakli. org/index_dosyalar/Page344. html)

Eserleri:

Hikâye: Gönülleri Fethedenler (1982), Yemin (1988), Avrupalı Mevlevî (2003).

Roman: Gülü Koklayamadım (1988), Kader Kapımı Çaldı (1990), Gerçeği Arayan Alman Doktor (1993), Gecenin Siyah Kalbi (1994), Umudun Rengi Soldu (1994), İnsanlık Ayağa Kalk (1995), Başkaldırıyorum (1995), Hicran (1996), Mafya Kıskacında Vurgun (1997), İtiraf Ediyorum (1998), İntikam (2000), Hançer Saplı Yüreğimde (2001), Çığlık (2005), Cehennem Vadisi (2006). (Işık, 2006, 2082/2083)

Kavaklı'nın bu hikâye ve romanlarının yanı sıra kişisel gelişim üzerine ve ders kitapları da vardır.

*

Yurdagül ÖZAY

Şair ve yazar. 16 Mayıs 1953, Bağyurdu / Bozkır / Konya doğumlu. Konya Öğretmen Okulu mezunu. Anadolu Üniversitesi AÖF'te lisans tamamladı. 1974'ten beri Cihanbeyli ve Konya'da sınıf öğretmenliği yaparak 1997'de emekliye ayrıldı. 2000 yılında İstanbul'da yeniden öğretmenlik mesleğine döndü.

Şiir ve yazıları Simav Anadolu Sanat, Ana, Hipokrat, Medya, Milli Eğitim dergilerinde yayımlandı. Yirmiden fazla şiiri Mustafa Malay, Tuncay Sağlam, Tahir Sağlam, Tahir Sılay, M. Ali Sezer tarafından bestelendi.

Eserleri: Bir Sonraki Gün (şiir, 1999), Çocuk Hikâyeleri (çocuk öyküleri, 5 kitap, 2000). (Işık, 2006, 2811/2812)

*

Mehmet TAŞDİKEN

Hikâye ve senaryo yazarı. 1953, Beyşehir / Konya doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı (1973) mezunu. İstanbul'da bir müddet öğretmenlik yaptıktan sonra mesleğinden ayrılıp reklamcılığa başladı (1980). Bu esnada senaryo yazmaya yöneldi. Peyami Safa'nın 9. Hariciye Koğuşu adlı romanından aynı adla uyarladığı TV dizisi 1985'te gösterildi. Bir süre Türk Edebiyat Vakfının sinema kulübünü yönetti. Hikâye ve kitap tanıtma yazıları Pınar ve Türk Edebiyatı dergilerinde yayımlandı.

Eserleri: Bir Sevdadır Çobanlık (hikâyeler, 1976), Itrî (senaryo).

*

Aysel Zeynep TOZDUMAN

Yazar. 1953, Konya doğumlu. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (1979) mezunu. Özel ve resmi okullarla kurslarda öğretmenlik yaptı. İlk şiiri İslam'ın İlk Emri Oku mecmuasında yayımlandı. Diğer ürünleri Bugün gazetesi (İffet Zeynep takma adıyla) ile Kadın ve Aile, Ribat, Vahdet (1889-1991), Mektup (1988) dergilerinde yer aldı. İnceleme-araştırma eserlerinin yanında Ne Dediler (röportaj, Bakiye Marangoz ile birlikte, 1988), İçimdeki Fırtına (roman, 1994), Piyesler (1994). (Işık, 2006, 3564)

*

Ahmet YAŞAR

Şair. 1953, Harmanpınar kasabası / Bozkır / Konya doğumlu. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümü ve Anadolu Üniversitesi AÖF İktisat Bölümü mezunudur. Başbakanlık, Öğretmenler Bankası ve özel finans kuruluşlarında çalıştı, ticaretle uğraştı. Şiir yazmaya lise öğrenciliği yıllarında başladı. Çeşitli gazete, dergi ve antolojilerde yayımlanan şiirlerinin bir bölümünü Uyan Ey Evim (1995) adlı bir kitapta topladı (Işık, 2006, 3818-3819).

*

Öner Fikri TOPÇUOĞLU

1954 yılında Konya'nın Taşkent ilçesinde doğdu. İstanbul Teknik Üniversitesi Madencilik Fakültesi'nden mezun oldu (1982). Zonguldak'ta faaliyet yürüten Türkiye Taşkömürü Kurumu'nda maden mühendisi olarak göreve başladı. Şiirleri "Yaşasın Edebiyat" adlı dergide yayımlandı. Halen TTK Armutçuk Müessesinde lavuar mühendisi olarak çalışan şairin "Uydum Suyun Aklına" (1995) adlı bir şiir kitabı var. "Eski gelecek" adlı şiir dosyası ise yayına hazır durumdadır (Işık, 2006, 3544; http://zonguldakliyazarlar11.googlepages. com/oner_fikri_topcuoglu. htm)

*

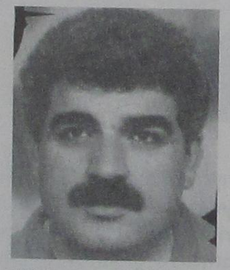

Hidayet ÇAKIR

1955 yılında Konya'da doğdu. Hayatını kazanmak için on dört yaşında İstanbul'a kaçtı. İstanbul'da tiyatro ve şiirle tanıştı. Şiirleri pek çok gazete ve dergide yayımlandı. 1983 yılında ülke çapında açılan bir şiir yarışmasında "Tanrı'm Ağlıyordu" şiiriyle birincilik kazandı. Pek çok özel yerel radyoda şiir programları yaptı. Kültür Müdürlüğü'nden emekli olan Hidayet Çakır'ın Tanrı'm Ağlıyordu (1998) isimli bir şiir kitabı var (Çakır, 1998, 90).

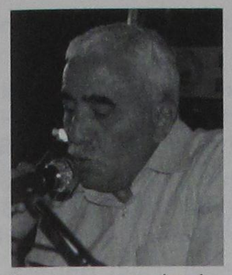

İbrahim DEMİRCİ

Şair ve yazar. 20 Ağustos 1956, Konya doğumlu. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1978) mezunu. 1979 yılında başladığı öğretmenlik mesleğini günümüzde Meram Fen Lisesinde sürdürmekte. Yüksek lisansını Samsun 19 Mayıs Üniversitesinde "Behçet Necatigil'in Şiir Dünyası" adlı tez çalışmasıyla tamamladı. Bilahare Konya Selçuk Üniversitesinde "Muhteva ve Şekil Hususiyetleriyle Ahmet Hâşim'in Nesir Dünyası" çalışmasıyla doktorasını bitirdi (2008).

Şiir, yazı ve çevirileriyle önce Edebiyat (Ankara) dergisinde göründü. Bu dergide "Selim Yavuz" adıyla da yazdı. Kırıkhan gazetesinde sanat-edebiyat sayfası hazırladı. Edebiyat'ın kapanmasından sonra çalışmalarını Milli Eğitim, Yedi İklim, Konya, Nar, Eylül, Aşiyan, Bumerang, Kayıtlar, Okuntu, Metafor, Kökler ve Hece dergilerinde yayımladı. 1994-96 arası Konya'da çıkan Çerağ dergisine (36 sayı) katkıda bulundu. 1997'den itibaren Yeni Şafak gazetesinde İbrahim Kardeş imzasıyla "Dil Burcu" köşesinde dil üzerine yazılar yayımladı. Sanal ortamda yayın yapan 40ikindi. com gibi edebiyat dergilerinde "Dil Ağacı", "Kavuklu'nun Yeri" ve "Kızımla Konuşmalar" köşelerinde yazmakta.

Eserleri:

Şiir: Yanıklar (1981), Ay Burcu (1998).

Oyun: Bu Camı Kim kırdı? (1996).

Deneme: Yaralı Yazılar (2000).

Çeviri: Kafkas Yollarında (gezi yazıları, Ahmet Refik'ten sad. 1992), Güneşin Ayetine Uyarak Düş Görüyorum (şiirler, Adonis'ten, 1995), İşgal Altında (deneme-şiir, Nizar Kabbani'den, Turan Koç ile, 1996), Gazaba Uğramış Şiirler (Nizar Kabbani'den, 1997), Şimal Hatıraları (gezi yazıları, Celal Nuri'den, 1997), Kutup Musahabeleri (Celal Nuri'den, 1997), Ben Beyrut (deneme, Nizar Kabbani'den, 1999), Hatıralar (Roger Garaudy'den, İshak Yetiş ile). (Işık, 2006, 1019; Kuruçay, 2008, 18)

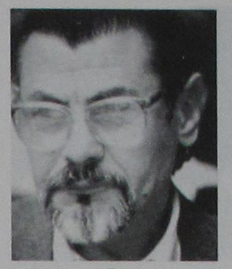

Metin GÖZ

Şair. 18 Eylül 1956, Konya doğumlu. İlkokulu Konya'da, ortaöğrenimini Ankara'da bitirdi. AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi (1982) mezunu. 1985 yılından bu yana İstanbul'daki reklam şirketlerinde metin yazarlığı yapıyor.

Şiirleriyle 1986'dan itibaren Adam Sanat, Gösteri, Hokka, Sombahar gibi dergilerde göründü. "Sim ve Delta" adlı dosyasıyla 1990 Cemal Süreya Şiir Ödülü'nü aldı.

Eserleri (Şiir): Sim ve Delta (1991), Kopar Palamarı, Bay Palomar (2000). (Işık, 2006, 1495)

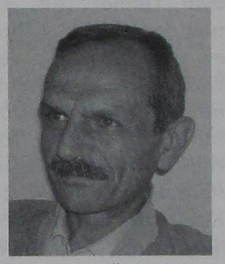

Mehmet Üstün BARUTÇU

1957 yılında Konya'da doğdu. Endüstri meslek lisesi mezunu. Kalıcı güfteler yazmak amacıyla lise yıllarında şiire başladı. Kâğıt Gemiler (2008) isimli bir şiir kitabı var.

*

Mehmet K. GÜNDOĞDU

Folklorcu, yazar. 1957'de Konya'da doğdu. Küçük yaşlardan itibaren okumaya ve yazmaya meraklı olan Gündoğdu'nun yazı ve şiirleri 1975 yılından itibaren Ankara'da yayımlanan Başkent, Yörünge dergileri ile 1976-1981 yılları arasında yayımlanan Konya'nın Sesi gazetesinde Cem Akat imzasıyla politika, ekonomi, kültür-sanat yazıları yazdı. Yine pek çok öyküsü ile birkaç romanı bu gazetede tefrika edildi. Edebi çalışmalarının bir kısmı da Makedonya'da yayımlanan Tan, Çevrem, Sesimiz gazetelerinde yayımlandı. Ayrıca Varlık, Dönemeç, Yaba, Eşik, Çağrı gibi dergilerle Yeni Meram, Yeni Konya, Yeni Gazete, Karaman'ın Sesi, Damga, Kars Haber, Etkin Haber... gibi gazetelerde günlük yazıları, şiir ve öyküleri çıktı. Onun Konya kültürü adına en önemli hizmeti ise 1995-2002 yılları arasında Yeni Konya, Yeni Meram ve Yeni Gazete'de yayımlanan haftalık kültür, sanat, edebiyat ve folklor ağırlıklı Kırkambar sayfalarıdır (Uz, 2004, 212).

M. Tahir SAKMAN

Şair, yazar. 1957 yılında Konya'da doğdu. Babası Konya türkülerinin kaynak kişilerinden Mazhar Sakman, ağabeyi müzisyen Vedat Sakman'dır. İlk ve ortaöğrenimini Konya'da tamamladı. Yerel gazete ve dergilerde yazılar yazdı, şiirler yayımladı. Konya türküleri ve geleneği üzerine araştırma, inceleme ve derlemeleri birçok basın yayın organında yayımlandı. Hâlen şiir çalışmalarının yanı sıra hikâye ve denemeler yazmaya, araştırmalar yapmaya devam etmektedir.

Eserleri: Bir Hayat Yetmez (şiir, 1999), Konyalı Mazhar Sakman'dan Türküler (folklor, 1999), Hasret Sevgiden Öte (şiir, kitap ve CD, 2000), Ramazan Manileri (2000), Söylesem Güç Yetmez Sussam İşkence (şiir, 2001), Dünden Bugüne Konya Oturakları (folklor, 2001), Yasadışı Aşk (şiir, 2002), Kırmızı Yazılar (deneme-şiir, 2003), Aşk Gittiği Yere Kadar (roman, 2005), Soğuk Ülkenin Sıcak Kızı Maria (roman, 2006), Aşk Yoksa Yaşam Yok (deneme, 2007). (Sakman, 2003, 4; http://www. bilgikare. com/results. php?yazar_id=32343)

Perihan (ÖZ) AKÇAY

Hikâyeci, ressam. 1958, Konya doğumlu. Bazı yazılarında Fatma Rümeysa imzasını kullandı. İlk ve ortaöğrenimini Konya'da tamamladıktan sonra 2002'de Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Gözyaşı dergisi ile Merhaba gazetesinde gazeteci-yazar olarak çalıştı.

İlk yazısı (Gerçek Aşk), Milli Gazete'de (1974) çıkmıştı. Makale ve hikâyeleri daha sonra Gözyaşı (1988-91), Merhaba (1993-95), Hüner, Mektup, Zaman (1993-96) dergi ve gazetelerinde yer aldı. 1988'den itibaren yağlıboya resimleriyle karma sergilere katılmaktadır. Aydınlar Ocağı, Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

Eserleri (Hikâye): Kardelen Çiçeği (1991), Doğ Diye Haykırdı Güneşe (1996). (Işık, 2006, 151)

*

Fikret GÜLER

Yazar. 1958, Konya doğumlu. İstanbul Üniversitesi Çapa Diş Hekimliği Fakültesi (1981) mezunu. Yazılarını 1991 yılından itibaren Bozkır dergisinde yayımladı. Hayatını diş hekimliği yaparak sürdürüyor. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir (Işık, 2006, 1518).

*

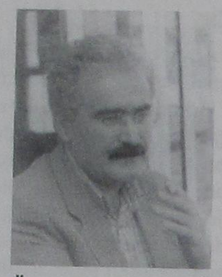

Ömer Faruk HATİPOĞLU

Şair ve yazar. 31 Mart 1958 Cihanbeyli / Konya doğumlu. Cihanbeyli Lisesi (1975) mezunu. Cihanbeyli'de ticaretle uğraştı. İlk yazısı "Erzincan Ölümün Yurdu", 1994'te Kıyı dergisinde çıktı. Diğer ürünleri Kıyı, İnsan, Kiraz, Yaklaşım, Şiir-lik (Almanya), Papirüs, Edebiyat ve Eleştiri, Çalı dergilerinde yayımlandı. İnce adlı kitabıyla 1998 İbrahim Yıldız Şiir Ödülü'nü kazandı.

Eserleri:

Şiir: Düş Değil (1995), İnce (1997), Sevdim Çocuk Yanımla (2000).

Roman: Paylaşılan Vadi (1992).

*

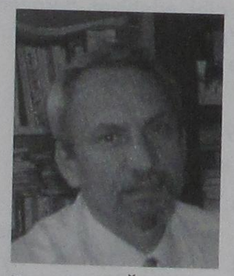

Feyyaz SAĞLAM

Araştırmacı-yazar, şair. 27 Aralık 1959, Argıthanı / Ilgın / Konya doğumlu. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1985) mezunu. Bir müddet öğretmenlikten sonra 2000 yılından bu yana mezunu olduğu üniversitede öğretim görevlisi olarak çalışıyor.

İlk yazısı Milliyet Sanat dergisinde çıktı (1985). Daha sonra çeşitli yazıları Kardeş Edebiyatlar, Sanat Olayı, Yeni Kıbrıs, Batı Trakya'nın Sesi, Bay, Tarla, Turnalar (KKTC) vd. dergilerde yayımlandı. Bazı şiir ve yazıları pek çok dile çevrilen Sağlam'ın birçok araştırma-inceleme eserinin yanında Kırk Kırık Rubai ((1997; Azeri Türkçesine çevirisi Rubailer adıyla 1998), Leylâgül (2001)

adlarında iki şiir kitabı vardır (Işık, 2006, 3078).

*

Mustafa ERÇİN

Şair ve yazar. 1959, Konya doğumlu. Kara Harp Okulundan sonra öğrenimini sürdürerek yüksek mühendis oldu. Binbaşı rütbesiyle emekli olduktan sonra özel sektörde çalıştı. Şiirin yanı sıra hikâyeler de yazmıştır.

Eserleri (Şiir): Beyaz Kuğu, Durgun Göl, Deli Deniz, Hafakanlar Ülkesinden Bir Deli Rüzgâr. (Işık, 2006, 1208)

*

Melâhat ÜRKMEZ

Yazar. 27 Şubat 1959, Hadim / Konya doğumlu. Emekli Bankacı. Yazıları Çalı, Ardıçkuşu, Gözyaşı adlı dergilerde yayımlandı. Konya Postası gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. "Buzkaşi" adlı hikâyesi ile Kültür Bakanlığı ve Türk Edebiyatı Vakfı'nın ortaklaşa düzenlediği Ömer Seyfettin Hikâye Yarışması'nda ödül aldı. Bu hikâyesi Kurban (2003) adlı ortak kitapta yayımlandı. Araştırma-inceleme eserlerinin yanında Gönül Bahçesinde Mevlâna (2004), Sözcüklerin Nefesinde Ateizmden Allah'a (2005) isimli iki romanı vardır (Işık, 2006, 3753). Hâlen Konya TV'de Kültür Yağmuru programının yapımcısı ve sunucusudur.

**

1960-1970 Dönemi:

Nuray TEKİN

Öykü yazarı. 2 Ekim 1960, Hadim / Konya doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1989) mezunu. Ankara'da çeşitli kuruluşlarda düzeltmen, redaktör ve editör olarak çalıştı. Öyküleri ve eleştirileri 1984'ten itibaren Edebiyat Eleştiri, Skylife vd. dergilerde yer aldı. Tek Kişilik Ölüm (1991), Korkunun Yüzleri (1996) adlı iki öykü kitabı var (Işık, 2006, 3481).

*

Melike Funda KAYNAK

Çocuk edebiyatı yazarı. 5 Şubat 1961, Konya doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da tamamladı. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü (1991) mezunu. TRT'nin radyo ve TV programlarına çocuk oyunları yazdı. Güneşe Açılan Pencere ile 1996 Bu Yayınevi Çocuk Edebiyatı Roman Ödülü'nde ve Selvi Çıkmazı ile 1997 Bu Yayınevi Çocuk Edebiyatı Öykü Ödülü'nde mansiyon aldı. Bu eserlerinden başka Senfonik Öyküler (1998) adlı bir hikâyesi daha vardır (Işık, 2006, 2119).

*

Namık KUYUMCU

Şair. 1961, Ereğli / Konya doğumlu. Ortaöğrenimini Konya'da tamamladı. 12 Eylül (1980) döneminde tutuklanarak uzun süre hapis yattığı için öğrenimini sürdüremedi. Şiirleri Varlık, Broy, Yarın, Dönemeç, Düşler vd. dergilerde yer aldı.

Eserleri (Şiir): Talan Bir Ömrün Ortasında (1989), Belki Bir Şarkı (1991), Bir Şakayım Dünyada (1996). (Işık, 2006, 2348).

*

Hülya ÖZEL

Öykü yazarı. 1961, Beyşehir / Konya doğumlu. Öykülerinde genel olarak geleneksel aile yapısını irdeledi. Karı-koca ilişkileri, ana-baba ile çocuklar arasındaki yaşam anlayışları, değişik uluslardan insanların kültür farklılıklarından doğan sorunları ele aldı. 1993 Orhan Kemal Öykü Yarışması Ödülü'nü kazanmış "Yağmurla Geldim Sana" (1994) adlı bir öykü kitabı vardır (Işık, 2006, 2867).

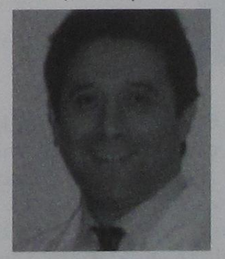

Dr. Yüksel PEKER

Şair, çevirmen. 5 Mart 1961, Konya doğumlu. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi (1985) mezunu. Hâlen Göteborg Üniversitesi Göğüs Hastalıkları Öğretim Üyesi. Çağdaş Amerikan şairlerinden yaptığı şiir çevirileri, ilk edebiyat çalışmaları olarak Diriliş dergisinde yayımlandı.

1983 yılında şiirlerinin yanı sıra hikâye ve deneme ağırlıklı edebî yazıları yine Diriliş'te çıktı.

Kendisini "1980 kuşağı içinde İkinci Yeni'ye, özellikle Sezai Karakoç çizgisinde gelişen Diriliş Akımı'na bağlı bir şair olarak tanımlayan Yüksel Peker'in, çevirilerinin yanında, Yapraklar (şiir, 1985), Macaristan Günlüğü (şiir, 1987), Dut Yaprağında Raks (şiir, 1992), Seninle Uzak Bir Ülkede (roman, 1994) adlı eserleri vardır (Işık, 2006, 2985; http://zulfikar. forumup. com/post-34786-zulfikar. html).

Harun YİĞİT

Ressam, şair. 15 Mayıs 1961, Beykonak kasabası / Ilgın / Konya doğumlu. Açık Öğretim Lisesi (Köln, 1995) mezunu. Hürriyet gazetesi Almanya temsilciliğinde bölge serbest muhabirliği yaptı, bir fabrikada işçi olarak çalıştı. İlk ürünleri Demokrat Türkiye, Yazın, Halk Ozanı, Çağdaş Halk Ozanı, Sesimiz, Hürriyet adlı gazete ve dergilerde yayımlandı. Küçük yaşlardan itibaren resimle de ilgilendi. Almanya'nın değişik kentlerinde ellinin üzerinde resim sergisi açtı. Gerek resim, gerekse şiir dalında ödüller kazandı. Şiirlerini Gurbet Türküleri (1991), Duy Yunus Emre (2003) adlarında iki kitapta topladı (Işık, 2006, 3928).

*

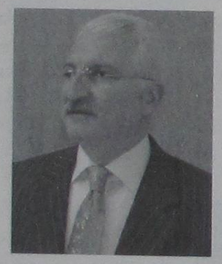

Ahmet ALICI

Eğitimci, şair. 25 Ekim 1962, Gencek kasabası / Beyşehir / Konya doğumlu. İlköğrenimini Gencek'te tamamladı. Akşam Karma Ortaokulu (1980), Konya Gazi Lisesi (1983) ve Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi (1992) mezunu. Öğretmenlik mesleğini benimseyerek 1996 yılından itibaren çeşitli okullarda görev yaptı.

Şiirleri Yeni Meram, Konya'nın Sesi, Yeni Konya, Konya Postası gazeteleri ile Gözlem, Flaş ve Cemre, Yıldız, Gong, Hey ve Ana dergilerinde yer aldı. Şiirin dışında halk müziğiyle ilgilendi.

Eserleri (Şiir):

Bir Sevda Türküsü (1981), Sensiz Yaşanmaz Bu Dünyada (1992). (Işık, 2006, 240)

*

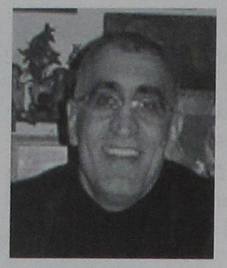

Alişan SATILMIŞ

Şair. 1962, Yunak / Konya doğumlu. Nevşehir Otelcilik ve Turizm Yüksek Okulunda okudu. Millî duyguları dile getirdiği şiir ve yazıları Ortadoğu, Hergün, Yeni Düşünce, Bizim Ocak, Bizim Dergâh, Ülkü Ocağı gibi gazete ve dergilerde çıktı.

Eserleri: Sehpalı Düşleri (şiir, 1988), Yüreğimde Bir Milyon Ölüm (şiir, 1989), Yılgınlığa İnat (şiir, 1990), Savaşı Türküleştirdik (deneme, 1991), Yitik Sevdalarımız (roman, 1992), Dokuz Lal Dillendirdi Şafak Yaralarından (şiir, 1998), Adresini Arayan Fotoğraflar (deneme, 1998), Ruhumuzu Geri Versinler (deneme, 1998). (Işık, 2006, 3129)

*

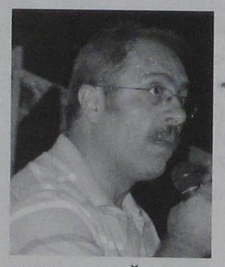

Mehmet UĞURLU

28 Şubat 1962 yılında Konya - Bozkır – Üçpınar'da doğdu. İlk, orta ve yüksek öğrenimini Konya'da yaptı. Çeşitli dergilerde yayımladığı şiirlerini Dipnot adını verdiği kitabında topladı. Uğurlu, hâlen Konya'da öğretmenlik yaparak hayatını sürdürmektedir (Kuruçay, 2008, 28).

*

Mehmet AÇAR

Öykü ve roman yazarı, sinema eleştirmeni. 17 Mayıs 1963, Konya doğumlu. Selim Ergun imzasını da kullandı. Galatasaray Lisesi (1982) ve B. Ü. İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü (1989) mezunu. Yüksek lisansını Marmara Üniversitesinde yaptı. Sokak, Aktüel, Nokta, Top Sante, Anons, Sinema (1995) dergilerinde editör, yayın yönetmeni olarak çalıştı. Sinema Yazarları Derneği üyesidir.

Öyküleri ve sinema eleştirileri 1978'den itibaren Tambur, Hayalet Gemi ve çalıştığı dergilerde yayımlandı. Yazıp yönettiği Fantazya adlı

oyunu Boğaziçi Üniversitesi oyuncuları tarafından sahnelendi.

Eserleri: Anarşik Rehavet (öykü, 1998), Siyah Hatıralar Denizi (roman, 2000). (Işık, 2006, 43)

*

D. Ali GÜLTEKİN

Şair. 1963, Taşkent / Konya doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Karaman'da tamamladı. Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesini bitirdikten sonra çeşitli yayın organlarında muhabirlik, köşe yazarlığı, yazı işleri müdürlüğü, yayın kurulu üyeliği yaptı. 1975 yılında şiir yazmaya başladı. 1979 yılından itibaren şiirleri çeşitli gazete ve dergilerde yayımlandı.

Eserleri:

Şiir: Akşama Sitem (1992), Bağbozumu (1998), Deniz Yangını (2000), Sana Böğürtlen Topladım (2000), Oyun (2001), Düşünceler Geçidi (2002), Ay Işığı Âşıkları (toplu şiirler, 2002), Çıplak Düşler Kahvesi (2004), Mavi Şehir Suskundu (2004).

Roman: Çıplak Düşler Kahvesi (2005).

Deneme: Düşünceler Geçidi (2002).

Araştırma-İnceleme: Hayyam'dan Yansımalar (2004). (Işık, 2006, 1527)

*

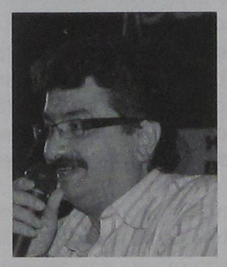

Prof. Dr. Ş. Halis ÇALIŞ

Akademisyen, şair. 15 Şubat 1964, Konya – Güneysınır - Durayda (Ağaçoba) köyünde doğdu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1986) mezunu. Yüksek lisansını İngiltere'de Reading, doktorasını da Nottingham üniversitesinde yaptı. Hâlen Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslarası İlişkiler Bölüm Başkanı, AB Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü, Uluslarası İlişkiler ve LLP/Erasmus Kurumsal Koordinatörü. Resmi kurum ve kuruluşların danışmanlığı yanında, sivil toplumlarına gönüllü katkı sağlamaya çalışıyor. Öğretim Üyeleri Birliği ile Bilim Araştırma Dernekleri kuruluşunda yer aldı. Türkiye Yazarlar Birliği ve Uluslarası İlişkiler Konseyi üyesi. Çok sayıda bilimsel kitap ve makale sahibi. Gazete ve dergilerde yazıları, radyo ve televizyonlarda uzman olarak demeç ve görüşleri yayımlanıyor. Bu arada sanat ve edebiyatla da yakından ilgileniyor. Vakti Geldi (2008) adlı bir şiir kitabı var (Kuruçay, 2008, 35; http://www. iibf. selcuk. edu. tr).

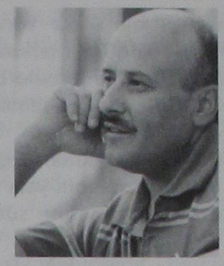

Duran ÇETİN

Konya'nın Çumra ilçesine bağlı Apasaraycık köyünde 1964 yılında doğdu. İlkokulu köyünde, orta öğrenimini Çumra'da tamamladı. Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'nden 1986 yılında mezun oldu. Aynı yıl Eskişehir'e bağlı Sarıcakaya ilçesinde başladığı öğretmenliğe, Turhal, Kulu ve Çumra'da uzun yıllar devam etti. Hâlen Konya'da öğretmenliğini sürdürmektedir. Evli ve iki çocuk babası olan yazar, öykü ve roman çalışmalarına devam etmektedir.

Anadolu'nun kavurucu yazından ve dondurucu kışından, dahası sımsıcak ve yanık bağırlı insanlarını anlattığı roman ve hikâyelerinde; anlamlı, gerçekçi ve çocuksu duyguları ders çıkarıcı bir şekilde işliyor. Hayatı her yönüyle yansıttığı eserlerinde, Anadolu'nun sıcacık sesi olma yolundaki çabalarını sürdürüyor.

Faydalı olmayı ve iyi insan yetiştirmeyi amaç edinen yazar, hikâye ve roman konularını seçerken dikkatli davranarak iyiye, güzele yönlendirmeyi hedefliyor.

Edebiyat Otağı, Berceste, Genç Kardelen, Son Çağrı, Yedi İklim, Dergâh, gibi basılı, Edebistan, Kırkikindi, Hikayeler. Net, Hikayelerarşivi, Dinlence, İzedebiyat, Sanatalemi gibi internet dergilerinin yanında bölge gazetelerinde hikaye ve yazıları yayımlanmaktadır.

Eserleri:

Hikâyeler: *Bir Kucak Sevgi, Güller Solmasın, Kırmızı Kardelenler, Sana Bir Müjdem Var, Gözlerdeki Mutluluk.*

Romanlar: *Bir Adım Ötesi, Yolun Sonu, Portakal Kızım, Toprak Gönüllüler.*

*

Erdal GÜVEN

Yazar. 1964, Konya doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ankara'da tamamladıktan sonra Eskişehir Anadolu Üniversitesi Basın ve Yayın

Bölümünden (1987) mezun oldu. Bir süre de Hürriyet Vakfı Özel İletişim ve Eğitim Merkezinde gazetecilik eğitimine devam etti. Üniversite birinci sınıfta Hürriyet gazetesinin Eskişehir temsilciliğinde stajyer olarak çalışmaya başladı. 1996 yılında dış haberler editörü olarak Radikal gazetesine geçti. 1998'den sonra gazetenin yazı işleri müdür yardımcısı olarak çalışmalarını sürdürmekte.

Eserleri:

Roman: Hoşça kal Mayumi (2002).

Anı: Japon'uma Laf Söyletmem Arkadaş (1999).

Mizah: Maymun da Ağaçtan Düşer (1997). (Işık, 2006, 1622)

*

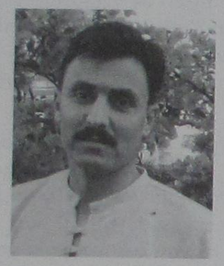

Mehmet SOLAK

1965 yılında Konya'da doğdu. 1987 yılında Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Yazmaya üniversite öğrenciliği yıllarında başladı. Şiir ve yazılarını Hece, Dergâh, Kaşgar Mort Taka Sonsuzluk ve Bir Gün, Ada, Kökler, Mühür, Derkenar, Kırağı, Kardelen, Düş Çınarı, Martı, Özülke, Edebiyat Ortamı, İnsan Saati, Harman, Çerağ, Aşiyan, Yalnız Ardıç gibi edebiyat dergilerinde yayımladı. İlk kitabı Aşka Yüzüm Var (1999) Hece Yayınları'nın şiir serisinden çıktı. 2006 yılında Saçak Yayınları'ndan iki kitap birden çıkardı: Arada Bir Yerde (şiir), Hüzünara (şiir/mektuplar). Şiir, deneme, inceleme, eleştiri ve şiirsel düzyazı çalışmalarına devam eden ve e-edebiyat seçkisi edebistan. com'un şiir editörlüğünü yürüten şair Mersin'de yaşıyor (Kuruçay, 2008, 38).

*

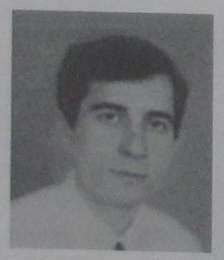

Sami BAŞAR

Şair. 1966, Akşehir / Konya doğumlu. İlkokul, ortaokul ve liseyi Akşehir'de okudu. Yüksek öğrenimini Anadolu Üniversitesi AÖF Sosyal Bilimler Bölümünü bitirerek tamamladı.

Bir kamu kuruluşunda memur olarak çalışmaktadır. Yazı, öykü ve şiirleri yerel gazeteler ile yirmiye yakın fikir, sanat, kültür, edebiyat ve şiir dergilerinde yer aldı. İlk şiir kitabı "Sevgiliye Şiirler" 2003'te yayımlandı (Işık, 2006, 582).

*

Ahmet KÖSEOĞLU

1967 yılında Konya'da doğdu. 1990'da Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nden mezun oldu. Konya'da çıkan Merhaba gazetesinin kuruluş çalışmalarına katıldı. Bölge televizyonu KonTV'nin kuruluş çalışmalarında bulunarak müessese ve haber müdürlüğü görevlerini ifa etti. Türkiye Yazarlar Birliği yönetim kurulu üyeliği ve Konya Şube Başkanlığı'nı yürüttü. Yazıları çeşitli gazete ve dergilerde yayımlandı.

Yazarın telif ve edisyonuna katıldığı eserler şunlardır: Fotoğraflarla Geçmişte Konya (1996), Medeniyetlerin Kavşak Noktasında Konya (1997), Gönüllerin Başkenti Konya (1998), Bir Başarı Öyküsü (1998), Minyatürlerle Nasrettin Hoca (1999), Konya'da Kültür ve Hayat (2004), Âlem Dönüyor-Minyatürlerle Mevlevihaneler (2006), Kendini Koruyan Şehir (2007) (Köseoğlu, 2007, 2).

*

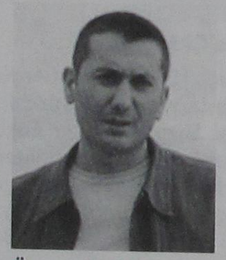

Ömer ERDEM

Şair. 21 Ocak 1967 Harmanpınar / Bozkır / Konya doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu; Yeni Türk Edebiyatı sahasında yüksek lisans yaptı. TRT İstanbul Televizyonu Müdürlüğünü yürütüyor. Diriliş, Dergâh, Düşler, Göçebe, Nar, Hece, Sonsuzluk ve Birgün, Yasakmeyve, Kitap-lık ve Kaşgar dergilerinde şiirleri yayımlandı. Şiir üzerine poetik yazılar kaleme aldı, deneme ve eleştiriler yazdı. Kaşgar dergisinin (37 sayı) kurucu-editörlerindendi.

Eserleri (Şiir): Dünyaya Sarkıtılan İpler (1996), Mesafesi Kadar İnleyen Rüzgâr (1997),

Yitirişler (1998), Yarım Ağaçlar (2001, Cahit Zarifoğlu Şiir Ödülü), Yeni (2005), Evvel (2006). (Işık, 2006, 1214; Zaman, 08. 02. 2008)

Necmettin PEK

1967 yılında Konya-Kulu ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Kulu'da tamamladıktan sonra Polis Akademisi'nde yüksek öğrenim görüp 1989 yılında mezun oldu. Hâlen İstanbul'da 3. Sınıf Emniyet Müdürü olarak Ümraniye İlçe Emniyet Müdürlüğü görevini yapmaktadır. Aşka Dair (2003) adlı bir şiir kitabı vardır (http://www.antoloji. com/siir/sair/sair.asp?sair=47755&goster=hayat).

Hasan UKDEM

1967'de Konya'da doğdu. Henüz dokuz aylıkken geçirdiği felç sonrası tekerlekli sandalyeye bağımlı yaşamakta. Okuma-yazmayı ailesinden öğrendikten sonra ilkokulu dışarıdan bitirdi. Aldığı bu diplomadan sonra okumayı da, yazmayı da çok sevdiğinden hayatı değişti. 1985 yılından bu yana şiir yazıyor. İlk şiirlerini 1994'te "Kırık Bir Aşkın Gözyaşları" adıyla kitaplaştırdı. Bugünlerde yayımlanacak şiir kitabının adı da "Dün Bugün ve Sen"... Doğduğu semtte bakkallık yapan Ukdem'in şiirleri çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanıyor.

**

1970-1980 Dönemi:

Ahmet AKA

Şair, gazeteci-yazar. 1970, Hadim / Balcılar (Günümüzde Taşkent'e bağlı) / Konya doğumlu. İlköğrenimini Balcılar İlkokulunda, İskenderun İmam Hatip Lisesinde başladığı ortaöğrenimini Çumra İmam Hatip Lisesinde tamamladı. Balcıların Sesi gazetesini (1993-94) ve edebiyat ve sanat dergisi Eylül'ü çıkardı. Bazı gazetelerde muhabirlik, Gençlik Radyosunda haber müdürlüğü, Merhaba gazetesinde (Konya) sanat yönetmenliği yaptı (1992-96). Bir süre Konya Büyükşehir Belediyesinin yayın organı Büyükşehir gazetesinin, daha sonra Konya'da Memleket gazetesinin yazı işleri müdürlüğünü yürüttü. Şiirlerini Güneysu, Sur, Cuma, Bizim Okul, Çerağ, Büşra, Jurnal ve Âyâne dergileri ile Yeni Ufuk, Türkiye'de Yarın, Dönüşüm ve Merhaba gazetelerinde yayımladı. İmam Hatip Liselerinin 40. Kuruluş Yıldönümü dolayısıyla MEB tarafından açılan şiir yarışmasında Türkiye birincisi oldu. Hâlen İç Anadolu Bölge Gazetesi Hakimiyet'in yazı işleri müdürlüğünü yürüten Aka, Türkiye Yazarlar Birliği (TYB) Konya Şubesi üyesidir.

Eserleri:

Şiir: Sevinç Gözyaşları (1990), Bir Gönül Fethetmek (1991), Devrim Şarkıları (1993), Mim (1996).

Roman: Sevgi Rüzgârı (1996). (Işık, 2006, 118)

Murat GÜZEL

11 Mart 1971'de Konya'da doğdu. Şiir ve edebî çalışmaları Varide, Çerağ, Jurnal, Aşiyan, Düşçınarı, Edebiyat Ortamı, Kaşgar, Dergâh, Atlılar, Kökler, Fayrap ve Mahfil dergilerinde; siyasî ve felsefî makaleleri Tezkire, Umran ve Anlayış dergilerinde yayımlandı. İstanbul'da yayımlanan Star gazetesinin haftalık fikir ve tartışma eki Açık Görüş'e kitap eleştirisi yazıları yazan ve Konya'da yayımlanan Memleket gazetesinde haber müdürü olarak görev yapan Güzel evli ve iki çocuk babası (Kuruçay, 2008, 52). Murat Güzel'in Uzak Koku (2008) isimli bir şiir kitabı var.

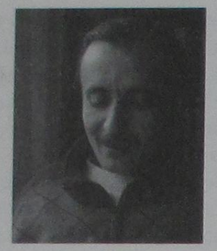

Osman ÖZBAHÇE

1971 yılında Konya'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Konya'nın Ilgın ilçesinde tamamladı. Ilgın İmam Hatip Lisesi (1986) ve Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi mezunu (1991). İlk şiiri, Yeni Taşova gazetesinin eki olarak çıkan Kültür Edebiyat dergisinde yayımlandı (Mart 1990). Şiir ve yazıları sırasıyla Ayane, Dergâh, Yedi İklim, Kayıtlar, İkindi Yazıları, Yarın Edebiyat, Hece, Çerağ, Edebiyat Ortamı, Atlılar, Bumerang, Okuntu, Huruç, Kökler, Memleket Dergi ve Karagöz'de yayımlandı. Nisan 2003-Haziran 2006 tarihleri arasında (on iki sayı) yayımlanan üç aylık edebiyat dergisi Kökler'in yayın yönetmenliğini yaptı. 2007 yılında yayımlanan Kural Dışı adlı kitabı, Türkiye Yazarlar Birliği tarafından eleştiri dalında yılın kitabı ödülüne değer bulundu.

Yayımlanmış eserleri:

Uzun Yürekli Nehir (şiir / 1999), Düşmanlık (şiir / 2004), Kral (şiir / 2006), Çağının Mimarı Mimar Sinan (biyografi / 2003), Kitabımı Öğreniyorum (çocuk kitabı / 2005), Sağlam Şiir (eleştiri / 2006), Kural Dışı (eleştiri / 2007), Modern Şiirimizin Kökleri (eleştiri / 2008).

*

Seher GÖKER

Şair. 1971, Konya doğumlu. Endüstri mühendisidir. Şiirlerinde aşkı ve özlemi dile getirdi. Şiirlerini "Başkasını Yalnızlığıma Yüklemedim" (1999) adlı bir kitapta topladı (Işık, 2006, 1461).

*

Mehmet HARMANCI

1972 Konya doğumlu. 1991 yılında Konya İmam Hatip Lisesi'ni, 1996 yılında Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ni bitirdi. 1997'de aynı fakülteye araştırma görevlisi olarak girdi. 2007 yılı itibariyle İslam Felsefesi alanında doktor unvanını kazandı. İlk öyküsü 1994'te Dergâh'ta yayımlandı. O tarihten sonra çeşitli edebiyat dergilerinde öyküler yayımladı. Özellikle Hece ve Hece Öykü dergilerinde göründü. 2000 yılından beri 40ikindi. com'u yönetmektedir. Çeşitli dergilerin editörlüğünü üstlenmiş olan Harmancı'nın çocuk öyküsü dalında "Güneş Ağlayınca" (1996, 1997) isimli bir eseri ve "Davul Tozu Minare Gölgesi" isimli bir anlatı çalışması bulunmaktadır. Dergilerde yayımladığı çok sayıda öyküsünü kitaplaştırması beklenmektedir.

*

Mehmet ÖĞÜTÇÜ

Şair. 3 Kasım 1972, Beyşehir / Konya doğumlu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1998) mezunu. İstanbul'da serbest avukatlık yapıyor. Şiirlerini Dergâh, yayın kurulunda olduğu Merdiven, Kırklar dergilerinde yayımladı. Orta Kahvelere Yolculuk (2001) adlı bir şiir kitabı vardır (Işık, 2006, 2752).

*

Nisan KUMRU

Hikâyeci. 1973, Konya doğumlu. Atatürk Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulundan mezun (1994). Çeşitli radyo ve televizyon programları yaptı. 1995'ten itibaren editör ve spiker olarak çalıştı. Üçüncü Çekmece (2006) isimli bir hikâye kitabı vardır (Işık, 2006, 2304).

*

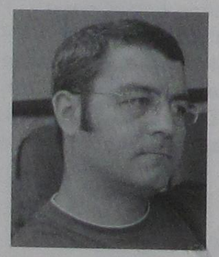

Abdullah HARMANCI

1974 Konya doğumlu. Eğitimine 1980'de Kıbrıs'ta başladı. 1996'da Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. 2006 yılında aynı üniversiteden "Selim İleri'nin Edebi Kişiliği ve Öykücülüğü" adlı teziyle yüksek lisans derecesi aldı. Hâlen doktora öğrencisi. İlk öyküsü 1995'te Dergâh'ta çıktı. Öyküleri başta Dergâh ve Hece Öykü olmak üzere çeşitli edebiyat dergilerinde yayımlandı. 2007 yılında "Yerlere Göklere" adlı eseriyle Türkiye Yazarlar Birliği tarafından yılın hikâyecisi seçildi.

Eserleri (Hikâye): Muhteris (2002), Ertesi Dünya (2003), Yerlere Göklere(2007).

Vural KAYA

Şair ve yazar. 1975 yılında Konya Seydişehir'de doğdu. Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunu. Aynı alanda yüksek lisansını tamamladı. Şiirleri Kökler, Dergâh, Hece, Kırklar, Kaşgar, Çerağ, Aşiyan, Kırağı ve Bumerang dergilerinde yayımlandı.

Eserleri: Renga (şiir, 2007), Kuşların Kalbine Dokunmak (çocuklar için denemeler, 2007); ayrıca çocuk edebiyatı alanında üç antolojisi var.

*

M. Ertuğrul FINDIK

1978 yılında Konya'da doğdu. İlk, orta, lise öğrenimini Konya'da tamamladı. On iki yaşındayken çocukluğunu geçirdiği Akın Sitesi'nde "Akın" diye bir dergi çıkardı. Hikâye yazmaya da bu yaşlarda başladı. Daha sonra "Yaprak", "İki Yaprak" ve "Dört Yaprak" dergilerini çıkardı. Birkaç arkadaşıyla "Jurnal" diye başka bir dergi çıkardı. 1997 yılında İstanbul'a yerleşti. Hiç uçurtma uçurmadığı ve kendine ait hiç bisikleti olmadığı biliniyor. Çocuklara masallar, hikâyeler ve şiirler yazmaya, kendisi de bir çocukken başladı. Hâlâ bir çocuk ve hâlâ masallar yazıyor. "Düdüklü Öğretmen" (2006) adında bir hikâye kitabı vardır (Işık, 2006, 1390-1391; http://www. ikiayayincilik. com. tr/root/a/auth. asp?rsi=svidw).

**

1980 ve Sonrası:

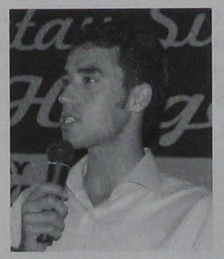

Atilla YARAMIŞ

1986 yılında Konya-Emirgazi'de doğdu. Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ni bitirdi (2007). Şu an Batman'da öğretmen olarak görev yapmaktadır. İlk şiiri Hece dergisinin Eylül 2004 tarihli sayısında yayımlandı. Gözardı dergisini çıkaran ekipte yer aldı. Şiir ve yazılarıyla Hece, Yedi İklim, Derkenar, Gözardı, Memleket Dergi, 40ikindi, Kitap Postası ve Millî Gazete'de oldu (Kuruçay, 2008, 65).

***

4. 2. Gurbette Doğan Konyalı Edipler
1923 Öncesi - 1930:

Namdar Rahmi KARATAY

Felsefeci, şair (D. 24 Kasım 1896, Kütahya – Ö. 26 Ağustos 1953, İstanbul). İlk ve orta öğrenimini Kütahya'da, lise öğrenimini Konya'da (1912) yaptı. İlk şiirlerini bu yıllarda arkadaşlarıyla çıkardıkları "Şihâb" dergisinde yayımlamıştır (Ergun – Uğur, 2002, 151). Konya ve Afyon'da bir süre öğretmenlik yapıp Paris'e gitti (1925). Sorbonne Üniversitesinde felsefe öğrenimi gördü (1925-28). Konya, Bursa liseleri ile Gazi Eğitim Enstitüsünde felsefe öğretmenliği yaptı. Gençlik yıllarından itibaren yazılarını Konya'da çıkardığı Uçak dergisi, Babalık gazetesi, Afyon gazeteleri, Nur, Millî Mecmua, Uludağ dergileriyle arkadaşı Naci Fikret (Baştak)'le Konya'da çıkardıkları Yeni Fikir (1925-29, 51 sayı) dergisi gibi yayın organlarında yayımladı. Arkadaşı Naci Fikret'le birlikte felsefede "enerjetizm" akımının Konya'daki temsilcisidir. Namdar Rahmi bu felsefe akımın yanında hicivleriyle tanındı. "Geçti Bor'un Pazarı Sür Eşeğini Niğde'ye" bunların en tanınmışıdır.

Eserleri: Felsefî Meslekler Vokabüleri (1932), Namık Kemal ve İdealizmi (1941), Yazma Dersleri (1945), Kitaplarımın Hikâyesi (1952), Geçti Bor'un Pazarı (şiirler, 1952), Paris Mektupları (Işık, 2006, 2051/2052).

*

Sadrettin Rahmi KARATAY

Hikâyeci, çevirmen (D. 1899, Kütahya – Ö. 22 Temmuz 1964, Ankara). Konya Evkaf Müdürü Abdülfettahzade Rahmi Bey'in oğludur. Rahmi Bey (Ö. 1919), aynı zamanda Karatay Medresesi'nin de mütevellisiydi. Rahmi Bey'in ilk eşinde Mehmet Emin Vefa, ikinci eşinden ünlü şair,

felsefeci Namdar Rahmi ve Sadrettin Rahmi Karatay adlı oğulları ve Fatma Nigâr isimli bir kızı dünyaya geldi. Sadrettin Karatay, babasının görev yaptığı sırada Kütahya'da doğdu. Ailesiyle birlikte daha sonra Konya'ya döndü. İlk, orta ve lise öğrenimini Konya'da yaptı. Babası onu, o tarihlerde Türk gençlerinin tarım öğrenimi için gittikleri Macaristan'a (1916) gönderdi. Burada Ziraat Enstitüsünü bitirdikten sonra (1918-23) Macaristan Ziraat Nazırı Dr. İgnac Daranyi'nin Dunaörs'teki çiftliğinde çeşitli ziraat teknikleri ve özellikle bağcılık ve şarapçılık konusunda ihtisas yaptı. 1923 yılında memleketi Konya'ya döndükten sonra bir süre Konya Lisesi'nde coğrafya ve edebiyat öğretmenliği yaptı. 1937 yılına kadar Konya Ziraat Müdürlüğü'nde fen memuru olarak çalıştı, aynı yıl Ankara'da Macaristan Sefaretinde baş mütercimliğe başladı. 1945 yılına kadar süren bu görevden sonra Ziraat Vekâletinin Zirai Kombinalar ve Devlet Üretme Çiftlikleri şube müdürlüklerinde bulundu.

1943-63 yılları arasında Macar edebiyatının tanınmış klasik ve bilimsel eserlerini dilimize çevirdi. Türk-Macar tarihi üzerine yazıları Ülkü (1939-40) dergisinde, 1956-61 yılları arasında ise Konya'da çıkan Zaman ve Yeni Konya gazetelerinde gezi yazılarını yayımladı. Bu yazıları ölümünden sonra Ülkü Karatay tarafından kitaplaştırıldı (Işık, 2006, 2053).

Atâ KARATAY

13 Haziran 1926'da Üsküdar / İstanbul'da dünyaya geldi. Aile soyu Selçuklu vezirlerinden Celaleddin Karatay'a dayanır. Karatay'lar Konya'nın en köklü ailelerindendir. Sanat, edebiyattan tutun da, bilim alanlarında da her çağda çevrelerine ışık saçmışlardır. Babası, divan sahibi bir şair olan Mehmet Emin Vefa Karatay'dır. Hiciv üstadı felsefeci Namdar Rahmi ile araştırmacı, çevirmen Sadrettin Karatay amcalarıdır. Bağdat ve Viyana'da büyükelçilik yapmış olan ve yazdığı romanlarla ünlenen Baha Vefa Karatay ile İ. Ü. Tıp Fakültesi Dekanlığı yapmış, aynı zamanda iki şiir kitabı bulunan bir şair ve ressam olan Profesör Sefa Karatay kardeşleridir (Halıcı, 2007, 28/29).

İlk, orta ve lise tahsilini Konya'da yaptıktan sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur (Karakaya vd, 1983, 24).

1959'da dil öğrenmek için gittiği Norveç'te bir yandan fabrikalarda işçi olarak çalışırken bir yandan Norveç gazete ve dergilerinde yazılar, çeviri şiirler yayımladı. Emekli olduktan sonra çalışmalarını Büyük Ada'da sürdürdü. 1962-70 yılları arası İstanbul'da Emek Sinema Ltd. Şirketinin yöneticiliğini üstlendi. Türkiye Sanatçılar Birliği kurucu üyesi ve Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

Şiirleri ve şiir çevirileri Çağrı, Yeditepe, Varlık, Varlık Cep, Çalı vb. dergilerde yayımlandı (Işık, 2006, 2049).

Eserleri (Şiir):

Çöle Akan Nehir (1951), İster İstemez (1956), Gözdağı (1958), Seni Var Saymak (1964), Yaşamak Yarından Önce (2006) (HALICI, 2007, 29-31).

**

1950 – 1960 Dönemi:

Huzeyme Yeşim KOÇAK

Yazar Huzeyme Yeşim Koçak 24 Nisan 1958'de Kütahya-Tunçbilek'te doğdu.

Türk Edebiyatı Dergisi'nin düzenlediği Ömer Seyfettin Hikâye Yarışması'nda 1997, 2000, 2001 yıllarında ödül aldı. 2002'de, Beyan Yayınları'nın açtığı "İlk Romanlar Yarışması'nda" "Sinderella'nın Pabucu" isimli romanıyla üçüncü oldu. Pakistan'da 2002'de Mesut Akhtar Shaikh tarafından Urduca yayımlanan "Türkiye'nin En Güzel Hikâyeleri" isimli antolojide, "Hayriye'nin Düğünü"yle, 2005'de İngilizce hazırlanan "Turkish Delight" isimli kısa hikâye antolojinde de "Yoksulların Annesi" hikâyesiyle yer aldı.

Edebistan. com, 40ikindi. com, Sanatalemi. net, Yedi İklim, Edebiyat Otağı, Berceste, Barem, Sarmaşık gibi dergilerde ve bazı gazetelerde öykü ve çeşitli yazıları yayımlandı.

Halen Merhaba Gazetesi'nde köşe yazarlığını yürütüyor.

Eserleri:

Hikâyeler: Saklı Değerler (2003), Muhabbet Buyursun Gelsin (2005), Bekleyen (2006), Havva Hanım'ın Gamzesi (2007).

Denemeler: Bırakın Güzel Konuşsun (2004), Bana Gönülden Çalıp Söyle (2006), Ey Ruh(um) Geldinse Masaya Vur (2007), Ötede (2008).

Roman: Çoban Aşkın Çocuğuydu (2006).

***

4. 3. Konyalı Doğan Edipler
1923 Öncesi - 1930:

RÜŞDÎ

Hasan Rüşdî, Ermenek'in Karaman oğullarından Osmanlı Devletine geçtiği tarihten itibaren Musa Bey Medresesi'nde müderrislik görevi yapmış olan bir ailedendir. Babası müderris İsmâil Hakkı Efendidir. 1285/1869'da Ermenek'te doğmuştur. Rüştiyeden mezun olduktan sonra bir iki yıl Ermenek medreselerinde okumuş, 1301/1885'te Konya'ya gelmiş, dört yıl da burada medrese tahsili yaptıktan sonra İstanbul'a gitmiştir. İki yıl kadar Âtıf Bey'in derslerine devam etmiş, Muallim Naci'den edebiyat dersleri almış, daha sonra şair Mehmed Emin Bey ve Maarif Nazırı Münif Paşanın tavassutlarıyla parasız öğrenci olarak Mülkiye Mektebine kabul edilmiştir. Rüşdî, Mülkiyede iken Namık Kemal ve Ziya Paşa'nın şiirlerinden etkilenerek istibdat hükümeti aleyhinde şiirler yazmış, bazı arkadaşları da bu şiirleri Zaptiye Nazırı Nâzım Paşa'ya iletmişler; bu sebeple son sınıfta iken 1311/1895 Mayısında üç yıl hapis cezası almış, mahkûmiyetten sonra Ermenek'e sürgüne gönderilmiştir. Bir yolunu bulup İstanbul'a gelince, bu kez de İzmir'e, bir süre de Selanik'e sürülmüştür. İzmir'de iken Şair Eşref'le yakın dost olan Rüşdî, 1324/1908'de meşrutiyetin ilânından sonra Midilli İdadî Mektebine edebiyat öğretmeni olarak tayin edilmiş, Midilli'nin Yunanlılarca işgalini takiben bir müddet Akhisar'da özel bir okulda öğretmenlik yapmış, daha sonra da Konya Erkek Lisesinde edebiyat ve felsefe, Konya Kız Muallim Mektebinde de edebiyat öğretmenliğinde bulunmuştur. 20 Mart 1930'da Konya Müzesi müdür muavinliğine getirilmiş, 1934'te bu görevden emekliye ayrılmış; 19 Ocak 1936'da dünyaya gözlerini kapatmıştır. Kel Hasan lakabıyla tanınan ve içkiye olan düşkünlüğüyle kendisini harap eden Rüşdî hiç evlenmemiştir. Şairin aruz ve heceyle yazılmış pek çok şiiri vardır. Şiirlerinin bir kısmı 1922'den itibaren Konya'da çıkan Babalık gazetesinde neşredilmiştir. Memduh Yavuz Süslü de şairin hayatı ve eserleri hakkında bir kitap yayımlamıştır (Yeniterzi, 2001, 135).

*

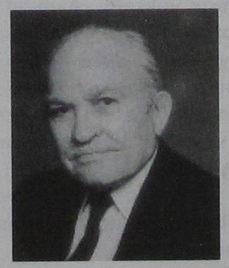

Ahmet Tufan ŞENTÜRK

Şair ve yazar. (D. 12 Mayıs 1924 Esentepe [Lamos] köyü / Ermenek / Konya – Ö. 9 Mayıs 2005, Ankara). Deneme, kitap eleştirisi, röportaj, anı türündeki yazılarında bazen Battal Gökcan-Gökçe, Battal Arif imzalarını kullandı. İstanbul Haydarpaşa Lisesi mezunu (1944). Ankara Valiliği İl Özel İdaresinde memur olarak çalışmaya başladı. Emlak ve İstimlâk Müdürü iken emekliye ayrıldı (1975). Ankara'da öldü, memleketinde toprağa verildi.

Yazı ve şiirleri ilk olarak Yurt gazetesinde (10 Kasım 1038); sonra Türk Dili, Hisar, Filiz, Bahçe, Çağrı, Kemalist Ülkü, Köye Doğru, Çınaraltı, Varlık, Foto Magazin, İnkılâpçı Gençlik dergileri ile Anayurt, Tasvir, Vakit gazetelerinde yer aldı. Bir süre sekreterlik yaptığı Hisar dergisinde yayımladığı şiirleriyle tanındı. Şiirlerinin bir bölümü bestelendi. Türk kültürüne hizmetlerinden dolayı 1994 yılında İLESAM'ın Hizmet Şeref Ödülünü, Orhan Şaik Gökyay 2001 Şiir Ödülünü aldı. Hayatı oyunlaştırılıp, belgesel filmleştirildi.

Eserleri:

Şiir: Sarhoş Dünya (1958), Mustafa Kemal (1965), Allah Versin (1969), Çakırdikeni (1971), İnsanlık Şarkısı (1976), Hepsinden Güzel (1986), Sevgiyle (1988), Şölen (1991), İnsanlık Şarkıları (1998).

Anı: Anılar koridorunda Sarıveliler – Armağan 1 (şiir-nesir, Mustafa Ceylan'la, 2000), Ahmet Tufan Şentürk İçin Ne Dediler – Armağan 2 (Mustafa Ceylan'la, 2002).

Şentürk'ün ayrıca araştırma ve derleme kitapları da vardır (Işık, 2006, 3339/3340)

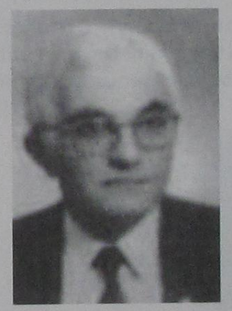

Mehmet ÇINARLI

Şair ve yazar (D. 1925 Ermenek / Karaman – Ö. 19 Ağustos 1999 Yalova). Yüksek öğrenimini Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesinde yaptı (1948). Anayasa Mahkemesi üyeliğinden emekli oldu. Arkadaşlarıyla birlikte Hisar dergisini kurdu (1950-1981). Çınarlı, hem aruz, hem de hece ile yazdığı şiirleriyle ilgi topladı (Edebiyat Ansiklopedisi, 1991, 69).

Eserleri:

Şiir: Güneş Rengi Kadehlerle (1958), Gerçek Hayali Aştı (1969), Bir Yeni Dünya Kurmuşum (1974), Zaman Perdesi (1983), Güzelliklere Doymam (1995).

Deneme-Anı: Halkımız ve Sanatımız

(1970), Söylemek Yaraşır (1978), Sanatçı Dostlarım (1979), Hatıraların Işığında ((1984), Aynı yolda (1986), Mısralarda Gezinti (1990), Altmış Yılın Hikâyesi (1999). (Işık, 2006, 941)

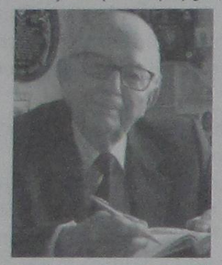

Bekir Sıtkı ERDOĞAN

Şair. 8 Aralık 1926, Karaman doğumlu. Harp Okulunu (1948) bitirdi. Ankara'da bulunduğu yıllarda Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde de okuyarak mezun oldu. Askerî liselerde öğretmenlik yaptı. Şiirlerini bazen aruzla yazdıysa da genellikle halk geleneğine uyarak heceyi tercih etti.

Kompozisyon ve ifadeye değer veren, halk Türkçesinin inceliklerini yansıtan ve duygu yönü ağır basan, samimi dil ile söylenmiş manzumeleri vardır. 1965'te Deniz Harp Okulu Marşı, 1973'te Cumhuriyetimizin 50. Yıl Marşı, 1981'de Atatürk'ün yüzüncü doğum yılı nedeniyle açılan 100. Yıl Marşı, 1998'de 75. Yıl Marşı Yarışmalarını kazanmıştır. Bu şiirlerinin yanı sıra bazı şiirleri de bestelenmiştir (Edebiyat Ansiklopedisi, 101).

Eserleri (Şiir): Bir Yağmur Başladı (1949), Yalan Dünya (1958), Dostlar Başına (1965).

Sabır Sarmaşıkları (rubailer), Gönüller Kavşağı, Kaybolmayan İzler (Elif Divanı) adlı şiir dosyaları 2005 yılı itibariyle henüz basılmamıştır (Işık, 2006, 1225).

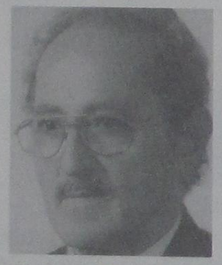

Mehmet Zeki AKDAĞ

Şair. 28 Haziran 1929, Göktepe kasabası / Ermenek / Konya doğumlu. Veteriner Sağlık Teknisyeni Okulu (1948), Ordu Dil Okulu (1960) mezunu. 1968 yılında emekli olunca Milliyet gazetesinde çalışmaya başladı. Akşam, Güneş, Yeni İstanbul, Son Posta, Hergün ve Ortadoğu gazetelerinde muhabir, haber müdürü, yazı işleri ve genel yayın müdürü olarak görev yaptı. Türk Dünyası Yazarlar ve Sanatkârlar Vakfı kurucu üyeliği, İLESAM İstanbul temsilciliği yaptı. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Gazeteciler Sendikası üyesi, İLESAM yönetim kurulu üyesidir.

İlk şiiri 1947'de Erciyes dergisinde yayımlandı. Şiir ve yazıları 1947 yılından bu yana Çınaraltı, Hisar, Türk Edebiyatı, Türk Dili, Milli Kültür, Yeni Ufuklar, Türk Yurdu, Türk Dünyası, Kültür Dünyası, Orkun, Tarla, Kızılelma, Türk Sanatı, Petek, Dokuz Eylül gibi çok sayıda dergide; ayrıca Hergün, Ortadoğu, Güneş, Yeni İstanbul, Bayrak, Ayyıldız, Bugün vb. gazetelerde yer aldı. Otuzu aşkın şiiri TSM formlarında bestelendi. 1997 yılı Gazetecilik Araştırma Dalında Yılın Gazetecisi Ödülü sahibi.

Eserleri (Şiir): Kırkikindi (1967), Dar Saat (1973), Uzun Hava (1991), Yağmura Duran Bulut (1999), Önce Şiir Vardı (1999), Boşa Çiğnemedim Yalan Dünyayı (2003). (Işık, 2006, 153/154)

**

1930 – 1940 Dönemi:

Prof. Dr. Âmil ÇELEBİOĞLU

Dil ve edebiyat araştırmacısı, şair (D. 20 Nisan 1934, Karaman – Ö. 2 Temmuz 1995, Mekke). Soy bakımından Celaleddin-i Rumî'ye oradan da Hazret-i Ebu Bekir'e dayanır. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirip Sanat Tarihi Bölümü'nden sertifika aldı (1961). Konya Lisesi (1964-65), Konya Selçuk Eğitim Enstitüsünde (1965-66) öğretmen ve idareci olarak çalıştı. 1966'da İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Kürsüsüne asistan olarak girdi. 1971'de Erzurum A. Ü. İslamî İlimler Fakültesi İslam Milletleri Dilleri ve Edebiyatları Bölümü'ne geçti. Aynı yıl "Yazıcıoğlu Mehmed ve Muhammediyesi" konulu teziyle doktorasını verdi. 1977'de Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesine geçti ve burada "Sultan İkinci Murad Devri Mesnevileri" teziyle doçentliğe, 1982'de profesörlüğe yükseldi. Aynı yıl Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Dekanlığına atandı. Bir yıl sonra dekanlıktan istifa ederek ölümüne kadar öğretim üyeliğini sürdürdü. Şiirlerinde "Hayranî" ve "Çelebi" mahlaslarını kullandı. Gazelleri ve hece ölçüsüyle yazılmış şiirleri vardır. Yazı ve şiirleri Diyanet, İslamî İlimler, Türk Kültürü, Millî Kültür dergilerinde yayımlandı. Mekke'de hac ibadetini yaparken meydana gelen tünel kazasında öldü.

Eserleri: Mesnevi-i Şerif (Aslı ve sadeleştirilmişiyle manzum Nahifi Tercümesi 1967-72, üç cilt halinde), Ramazanname (1974),

Muhammediye (1975), Türk Bilmeceler Hazinesi (Y. Ziya Öksüz ile birlikte 1979), Türk Ninniler Hazinesi (1982), Erzurumlu İbrahim Hakkı (1989), Ali Nihad Tarlan (1990). (Işık, 2006, 908)

**

1940 – 1950:

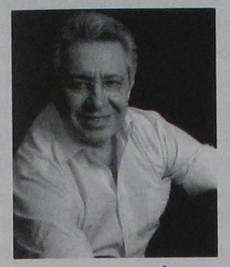

Ömer Zülfü LİVANELİ

20 Haziran 1946 yılında Ilgın / Konya'da dünyaya geldi. Henüz küçük yaşlardayken müzikle ilgilenmeye başladı ve bağlama çalmayı öğrendi. Politik duruşu sebebiyle, 1971'de yaşanan darbe sonrasında cezaevine giren sanatçı 1972 yılında İsveç'e yerleşti. Stockholm'da bir yıl müzik eğitimi gördü. 1973'te ilk albümü Belçika'da yayımladı. 1975 yılında mezun olduktan sonra, çalışmalarını uzunçalar olarak kaydetti. 1976'da Otobüs filminin müziklerini yazan sanatçı, daha sonraki yıllarda da filmler için beste yapmaya devam etti. Nazım Hikmet'in şiirlerinden bestelediği şarkılarını, 1978 yılında yaptığı "Nazım Türküsü" albümünde bir araya getirdi. Ekim 1986'da Cengiz Aytmatov'un daveti üzerine Federico Major, Yaşar Kemal, Arthur Miller ve diğer ünlü sanatçı ve düşünürlerin katıldığı Issik - Köl Forumu'nda yer aldı. 1987'de senaryosunu da yazdığı ilk filmi "Yer Demir Gök Bakır" için kamera arkasına geçti. 1996'da merkezi Paris'te bulunan UNESCO tarafından büyükelçi olarak seçildi. 2002 genel seçimlerinde İstanbul milletvekili seçildi. Livaneli, halen Vatan Gazetesi'nde köşe yazarlığı yapmaktadır (http://www. biyografi. info/kisi/zulfu-livaneli).

Eserleri:

Pek çok bestesi bulunan, yanı sıra iki film yöneten Livaneli'nin fikrî kitaplarının yanında Engereğin Gözündeki Kamaşma (1997), Bir Kedi Bir Adam Bir Ölüm (2001), Mutluluk (2003), Leyla'nın Evi (2006) adlarında dört romanı bulunmaktadır (Işık, 2006, 2386).

***

4. 4. Konya'da Karar Kılan Edipler

1923 Öncesi - 1930:

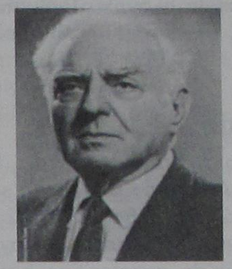

Refi Cevad ULUNAY

Mevlâna soyundan gelen Türk gazeteciliğinin değerli kalemlerinden Refi Cevad, 1890'da Şam'da doğdu. Galatasaray Lisesini bitirdikten sonra gazeteciliğe başladı (1909). İkdam, Sabah, Şehrah gibi çeşitli gazetelerde röportaj muharrirliğinden, fıkra yazarlığına, mütercimlikten yazı işleri müdürlüğüne kadar pek çok alanda görev yaptı. İttihat Terakki Partisi'ne karşı Hürriyet İtilâf Fırkası'na girerek bu alanda hayli sert mücadele verdi. Sonucunda Sinop, Çorum ve Konya'ya sürüldü. Tuttuğu partiden ötürü Cumhuriyet'in ilanından sonra da kendini 150'liklerin arasında bulup uzun yıllar yurt dışında sürgün yaşadı. 150'liklerin affedilmesi üzerine yurda dönüp çeşitli gazetelerde fıkra yazarlığını sürdürdü. 4 Kasım 1968'de İstanbul'da ölen Ulunay'ın cenazesi vasiyeti üzerine Konya Üçler Mezarlığı'na defnedildi.

Eserleri: Batılı yazarlardan yaptığı pek çok çevirinin yanında tiyatro eleştirileri de yazan Ulunay'ın Köle (1945), Enkaz Arasında (1945), Sayılı Fırtınalar (1958), Dağlar Kıralı (1963) gibi romanları ve İhtişam Diyarı Hindistan (1962) adlı bir gezi kitabı vardır (Özcan, 2003, 11-15).

*

Edip Nazım ERMERAL

1319 (1903)'da Rumeli'de Pnirzerin kasabasında doğdu. İlk tahsilini Manastır'da tamamladı. Selanik Askerî Rüştiyesine başladıysa da bitiremedi. İzmir ve Manisa sultanilerine devam etti. Millî Mücadele'de millî çetelere katıldı. Düşmanın Anadolu içlerine kadar ilerlemesi üzerine Konya'ya yerleştiler. Konya'da Yusuf Mazhar (Babalık)'ın matbaasında mürettipliğe başladı. Babalık'taki görevlerinde basamak basamak yükselerek nihayet müdür oldu. Milli Mücadele esnasında Ankara'da kurulan Matbuat Umum Müdürlüğünün arzusuyla Konya'daki İntibah Matbaası'nın başında Ankara'ya gitti. Ankara'nın kısmen tahliyesi üzerine de Kayseri, Samsun ve Sivas'a nakledildiler. 1927'de tekrar Konya'ya ve Babalık'a döndü. Konya'da Ekekon, Zaman, Çağ, Selçuk gazete ve dergilerini çıkarttı veya yönetti. Matbuatın yanında Konya'da çok önemli sosyal ve sportif faaliyetlere de imza atan Ermeral, 1 Ekim 1950'de Konya'da vefat etti.

Ermeral, Konya mizah ve hiciv edebiyatına

önemli katkılarda bulunmuştur. Selçuk gazetesinde "N. E. " İmzasıyla yazdığı "Şakadan tekerlemeler" başlıklı şiirleriyle o günkü toplumumuzun sıkıntı, acı ve dertlerini mizahî olarak yansıtmıştır (Uz, 2004, 110-116).

*

Celalettin KİŞMİR

1919'da Antalya / İbradı'da doğdu. Konya'da başladığı liseyi Adana'da bitirdikten sonra girdiği Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitiremeden ayrıldı. Askerlik dönüşü Konya'da gazeteciliğe başladı. 1948 yılında memuriyet sınavını kazanıp Sosyal Sigortalar Konya Şubesi'nde göreve başladı. 1954'te Konya Belediyesine geçerek 1965 yılına kadar turizm müdürü olarak hizmet vermiştir. Onun en yararlı görevi Konya İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğüdür. 1983 yılında emekli olunca İstanbul Galatasaray Lisesi Kütüphanesi'nde çalışmaya başladı. Bu görevi de ilerlemiş yaşına rağmen ölünceye kadar başarıyla sürdürdü (4 Mayıs 2008'de İstanbul'da vefat eden Kişmir, 6 Mayıs'ta Konya'da toprağa verilmiştir).

Yazılarını Babalık, Ekekon, Yeni Meram, Selçuk ve Yeni Konya gazetelerinde yayımladı (1940-1973). Gazetelerin dışında Türk Dili, Türk Folklor Araştırmaları, Şadırvan, Hisar, Bizim Yayla, Defne, Konya ve Ankara Halkevi dergilerinde imzasına rastlanır. Ankara Halkevi'nin dergisi olan Ülkü'nün açtığı hikâye yarışmasında "Kırküçlü Çavuş" hikâyesiyle mansiyon aldı. Hikâyelerinin bir kısmını Peynir Gemisi (1955) adıyla kitaplaştırdı. Hikâyelerinin yanında masallar da yazdı. Kırk Köse-Bir Köse, İyi Kalpli Ayşecik, Akıllı Horoz masallarının yeni baskıları yapılmıştır. Ayrıca Yeni Konya gazetesinde tefrika edilmiş "Bu Şehirde Bir Adam" isimli bir romanı vardır (Özcan, 2004, 17/18).

**

1930 – 1940 Dönemi:

Tahsin KAVAK

1934 yılında, Bandırma'ya bağlı Edincik nahiyesinin Çirkinçavuş (şimdiki adı Şirinçavuş) köyünde doğdu. 1944'te bandırma'ya yerleştiler. İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisini bitirdi. Lise yıllarında yerel basınla tanıştı. Bandırma Ekspres gazetesinde "Diken" imzasıyla yazılar yazmaya başladı. Bu yıllarda arkadaşlarıyla birlikte, Bandırma Ekspres gazetesinin de katkılarıyla, önce Yeni Bandırma, daha sonra Yaprak sanat ve edebiyat gazetelerini çıkardı (1956). 1957-59 yıllarında bazı şiirleri Varlık dergisinde yayımlandı. 1992 yılında Konya Şeker Fabrikası Ticaret Müdürü iken emekli olarak Konya'ya yerleşti. Hâlen hayatını, güzel köyünün ve kentinin, yüreğindeki ince özlem sızılarıyla ama Akdeniz'in görkemli güzelliklerine de vurgun olarak, Konya-Silifke körfezi mutluluk çizgisinde sürdürüyor. Şiirlerini Yitik Dilekler (1992), Danaye'den Konya'ya Binlerce Yıllık Yaşam Öyküsü (epik şiir, Konya Kültür Müdürlüğü Yayını, 1999), Canım Hiç Ölmek İstemiyor Akdeniz adlarıyla kitaplaştırdı (Kavak, 1999, 74; http://www. bandirmadup. org/?p=32).

**

1940 – 1950 Dönemi:

Prof. Dr. Mikail BAYRAM

Selçuklu tarihi uzmanı. 1940, Saray / Van doğumlu. Ankara Üniversitesini bitirdi (1966). Aynı yıl Adana Kız Lisesi din bilgisi öğretmeni olarak çalışma hayatına başladı. 1968 yılında açılan sınavı kazanarak Konya Yüksek İslâm Enstitüsüne Fars Dili ve Edebiyatı öğretim görevlisi olarak atandı. Bu görevde iken bir yıllığına Arap dili ve edebiyatı alanında ihtisas için Bağdat'a gönderildi. Bu arada "Konya Yusuf Ağa Kütüphanesinde Bulunan Farsça El Yazması Eserler" adlı tezini vererek yüksek lisans çalışmasını tamamladı. Askerliğini müteakip üçer yıl Kayseri ve Bursa ilahiyat fakültelerinde Fars dili edebiyatı dersleri yanında İslâm tarihi dersleri de okuttu. Bu dönemlerde İÜ Edebiyat Fakültesi Arap Fars Filolojisinde "Şeyh Nasiru'ddin Mahmud El-Hoyi (Ahi Evren)'nin Hayatı, Çevresi ve Eserleri" adlı doktora tezini tamamlayarak 1975 yılında doktor unvanını aldı. 1979 yılında SÜ İlahiyat Fakültesine, bir yıl sonra da SÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümüne öğretim görevlisi olarak atandı. Aynı fakültede 1990 yılında doçent, 1996 yılında da profesör unvanını aldı. 2007 yılında yaş haddinden emekliye ayrıldı.

Mikail Bayram, akademik çalışmalarının yanı sıra eski şiir geleneğine uyarak "Sarayî" mahlası ile Azeri Türkçesi, Farsça ve Anadolu Türkçesiyle yazdığı kaside, gazel, rubai, mesnevi ve tarih kıt'alarını "Sarâyî Dîvânı" (2004) adıyla kitaplaştırdı (Işık, 2006, 625/626).

*

Uğur Gözde EREN

15 Haziran 1946'da Kayseri'de doğdu. Önce İzmir'e sonra evlilik münasebetiyle Almanya'ya gitti. Kırk yaşında okuma uğruna Almanya'dan dönüş yaparak Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Almanca Anabilim Dalı'nı kazandı (1986). 1991'de gördüğü Beyşehir'e sevdalanıp tutsak olup oraya yerleşti (1991). Beyşehir Sevdası (1994) ve Beyşehir Sevdası-2 (1995) adlı şiir kitaplarında çoğunlukla Beyşehir sevdasını işledi (Eren, 1994, 82).

**

1950 -1960 Dönemi:

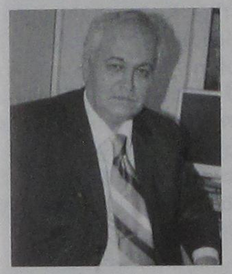

Erol SUNAT

1951 yılında Manisa-Soma'da doğdu. Bursa Eğitim Enstitüsünü bitirdi. Gümüşhane, Aydın, Afyonkarahisar, Manisa, Nevşehir, Giresun ve Konya illerinde öğretmenlik ve idarecilik yaptı. 2000 yılında emekli oldu. Halen Konya Postası gazetesinde köşe yazıları yazan Sunat, şiir yazmaya ilkokul sıralarında başladı. " Yarım Bardak Çay" isimli bir şiir kitabı bulunuyor (Sunat, 2001, 95).

*

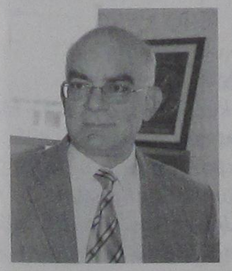

Prof. Dr. Ahmet SEVGİ

Edebiyat araştırmacısı, deneme yazarı. 15 Mart 1953 Sakız köyü / Mut / Mersin doğumlu. Yazılarının bir kısmında Ahmet Habip, Habip Sakızlıoğlu gibi imzalar kullandı. Fırat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi (1980) mezunu. 1983 yılında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne öğretim görevlisi olarak atandı. Bu görevi esnasında 1988'de yardımcı doçent, 1994'te doçent, 2002'de de prof. dr. unvanı aldı. İlk makalesi 1982'de Türk Edebiyatı dergisinde yayımlandı. Sonraki makaleleri Ayyıldız, Son Çağrı, Son Havadis, Tercüman, Türk Edebiyatı, Türk Yurdu, Millî Kültür, Kültür Dünyası, Konevî, Bilgi Yolu, Türk Kültürü, SÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Yedi İklim, Türklük Araştırmaları Enstitüsü, SÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslamî Edebiyat, gazete ve dergilerinde yayımlandı. Pek çok araştırma-inceleme eserinin yayında denemelerini Sevgi Gözüyle (1999), Zihniyet Değişimi (2002) adlı kitaplarında topladı (Işık, 2006, 3174/3175). Ahmet Sevgi hâlen Merhaba (Konya) gazetesinin haftalık kültür sanat ilavesi Akademik Sayfalar'da sürekli olarak Acizimin Giryesi başlığı altında hikemi beyitler yayımlamaktadır.

*

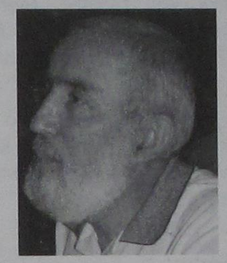

Ahmet EFE

1955 yılında Kayseri'de doğdu.

Babasının memuriyeti dolayısıyla ilköğretimini çeşitli ilçelerde sürdürdü.

Parasız Yatılı İmtihanını kazanarak Ankara İmam Hatip Okulu'na girdi (1967). 1973-74 öğretim yılında hem buradan, hem de fark dersleri imtihanına girerek Ankara Keçiören Lisesi'nden mezun oldu. Daha sonra Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi bitirdi (1979).

Diyanet işleri Başkanlığı ve TRT Genel Müdürlüğü'nde memur olarak çalıştı. 1983 yılında kurulan ve daha çok çocuk kitapları neşreden Kandil Yayınevi'nin kuruluşuna iştirak amacıyla memuriyetten istifa etti. Neşri bir yıl kadar devam eden, aylık periyotlu Kandil Çocuk Dergisi'ni çıkarttı. Çok sayıda hikâye, masal, şiir ve roman yayımladı (http://www. ahmetefe. com/bio. htm).

Eserleri:

Şiirler:

Veda (1981), Can Gazeli (1994), Ey Yâr (1995), Hüma (2008).

Çocuk Şiirleri:

Sevgi Çiçeği (1981), Ellerin Üşümesin (1986), Işığın Yüreği (1999).

Hikâyeler:

Tabya (1983), Hançer (1983), Ah Zülayha (1995), Çölde Kanat Sesleri (1996), Ganj (1996).

Çocuk Hikâyeleri:

Akyazı (1973), Fındık Osman (1973), İhtiyar Tamirci (1982), Binlerce Güvercin (1982), Küp (1982), Dört Arkadaş (1982), İyilik (1982), Çanta (1982), Sokak (1982), Misafir Kim? (1983), Huysuz Hasta (1983), Kızak Yeri (1983), Yûnus'un Çiçekleri (1986), Tarih ve Kahramanlık Hikâyeleri (1986), Uçurtmam Kuşlardan Güzel (1991), Arslanlar Ordusu (1992), Yasemin'in Dünyası (1996), Yakın Arkadaş (1997), Bilâl'in Çiçeği (1997), Mum Alevi (2004), Akıl Küpü (2004), Mevlâna'dan Hikâyeler (2004).

Romanlar:

Kor (1981), Yûnus (1981), Üç Kandil (1984), Acı (1996), N'oldu Bu Gönlüm (1987).

Masallar:

Cimri Kral ve Altınları (1982), Mağrur Tavus (1982), Yeni Masallar (1983), Kölenin Ekmekleri (1983), Keloğlan Keleş Oğlan (1984), Dünyayı Gezen At (1985), Yetim Veli (1985), Meraklı İhtiyar (1992), Kafdağındaki Adam (1992), Masallar Ülkesinde (1992), Beydebâ Masalları (2004).

Ahmet Efe'nin bu eserlerinin yanı sıra biyografi, ansiklopedi, antoloji çalışmalarını kapsayan onlarca eseri daha mevcuttur (http://www.ahmetefe. com/kitap. htm).

**

1970 – 1980 Dönemi:

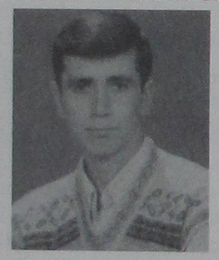

Ahmet ŞENER

10 Ekim 1973 yılında Adana'nın Saimbeyli ilçesine bağlı Kızılağaç köyünde doğdu. İlkokul mezunu. 1999'da Konya'ya yerleşti. Şiire de bu tarihten itibaren Konya'da başladı. Feyzi Halıcı'nın Çağrı dergisinde açtığı "Anne Şiirleri Yarışması"nda birinciliğe layık görüldü. Bu yarışma vesilesiyle tanıştığı Feyzi Halıcı onu tamamıyla âşık tarzı şiire yönlendirdi. Şiirleri Çağrı dergisi yanında internette www. antoloji. com sitesinde yayımlanmaktadır.

*

Akif KURUÇAY

1976'DA Kıbrıs'ın Magosa şehrinde doğdu. 1995 yılında Jurnal dergisini çıkardı. Şiirleri Aşiyan, Memleket Dergi, Yedi İklim ve Kaşgar gibi dergilerde yer aldı. İlk kitabı "Narla Kan" 2007'de Ebabil Yayınları şiir serisi içinde yayımlandı. Hâlen Mevlâna Kültür Merkezi bünyesinde düzenlenen kültür ve sanat organizasyonlarında çalışmaktadır (Kuruçay, 2008, 56).

M. Ali KÖSEOĞLU

1976 yılında Kayseri'de dünyaya geldi. Anadolu Üniversitesi AÖF Halkla İlişkiler Bölümü'nü bitirdi. Hasan Kuvvet ve Ahmet Aka ile birlikte çıkardıkları Eylül dergisinin 6 sayı editörlüğünü yaptı. Aşiyan dergisinin sahipliği ve yazı işleri müdürlüğü görevinde bulundu. Çeşitli radyolarda kültür sanat yönetmeni ve genel yayın yönetmeni olarak çalıştı. Konya'da günlük olarak yayımlanan Memleket gazetesinde yazı işleri müdürü olarak görev yapan Köseoğlu'nun yazı ve şiirleri Çerağ, Eylül, Aşiyan, Mavi Kuş, Martı, Polemik, Yitik Düşler, Tasfiye, Düş Çınarı, Yedi İklim, Ardıç, Uzak Ülke gibi dergilerde yayımlandı. Türkiye Yazarlar Birliği Konya Şubesi Başkan Yardımcısı ve Konya Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu Üyesi olan Köseoğlu, Eskişehir Odunpazarı Belediyesi tarafından 2004 yılında yayımlanan "Nasreddin Hoca" kitabının editörlüğünü yaptı. İlkkitap Yayınları'nın şiir editörlüğünü yürüten Köseoğlu'nun ilk kitabı "Her Ayrılık Bir Aşk" Şubat 2006'da İlkkitap Yayınları arasından çıktı (Kuruçay, 2008, 61).

5. SONUÇ

Konya, Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının Anadolu'daki en önemli ayağıdır. Hâl böyle olmasına rağmen bu konuda şimdiye kadar kapsamlı bir çalışma yapılmamıştır. Yeni İpek Yolu KTO Dergisi'nin "Konya Özel Sayısı XI"in saygıdeğer editörleri Prof. Dr. Haşim KARPUZ ve Doç. Dr. Osman ERAVŞAR beylerin talebiyle vücut bulan bu makalenin, eserden yazara, yazardan döneme yöntemiyle oluşturulmuş kapsamlı bir edebiyat tarihine dönüşmesi en büyük dileğimizdir.

BİBLİYOGRAFYA:

- ARSLAN, Dr. Tekin, Edebiyatımızda İsimler ve Terimler, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1995.

- AYHAN, Dr. Bünyamin – DEMİRSOY, Adem, "1960'dan Günümüze Konya'da Yerel Gazetecilik", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Konya, 2005, S. 14, s. 131-155.

- BÜLBÜL, A. Rıdvan, Milattan Önce De Böyleydi Sevgi, Damla Ofset, Konya, 2000.

- ÇELİK, ÖZTÜRK Sakine, "Çocuk Edebiyatı", Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı, T. C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1070, Açık Öğretim Fakültesi Yayınları No: 593, Eskişehir, 1998, Ünite: 12, s. 203-217.

- ÇETİN, Duran, "Abdullah Harmancı'yla Söyleşi", Hece Öykü, Nisan/Mayıs 2008.

- ÇETİN, Yard. Doç. Dr. Nurullah, "Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Öteki Türler", Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı, T. C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1070, Açık Öğretim Fakültesi Yayınları No: 593, Eskişehir, 1998, Ünite: 11, s. 185-199.

- ÇOKKAYNAR, Necati, Sor Beni/Şiirler, Ceylan Matbaası, Konya, tarihsiz.

- DİKİLİTAŞ, N. Yalçın, "Suad Abanazır'la bir Söyleşi", Cönk (Yen Gazete kültür ilavesi), Konya, 1999, 20 Ekim 1999.

- Edebiyat Ansiklopedisi, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1991.

- EREN, Uğur Gözde, Beyşehir Sevdası/Şiirler, Arı Ofset Matbaacılık, Konya, 1994.

- Hakimiyet (Konya), 10 Nisan 2008, s. 3.

- HALICI, Feyzi, "Çağrı Dergisi", Konya'da Düşünce ve Edebiyat, Türkiye Yazarlar Birliği Konya Şubesi, Yayın No: 2, Konya, 2003, s. 230-237.

- , Konyalı Âşık Fezaî Şiirler-Dörtlemeler (Özel Derleme Kitabı), Halıcı Yayınları, 2005.

- HALICI, Dr. Mehdi, Selçuklu'dan Günümüze İz Bırakanlar, Tibyan Basın Yayım Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti, İzmir, 2007)

- IŞIK, İhsan, Resimli ve Metin Örnekli Türkiye Edebiyatçılar ve Kültür Adamları Ansiklopedisi, Elvan Yayınları, No: 5, Ankara, 2006 (Birinci Baskı), C. I-X, 4391 s.

- KABAKLI, Ahmet, Türk Edebiyatı, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2002 (On birinci baskı), C. IV, s. 30.

- KARAKAYA Hüseyin – KÜÇÜKAVCILAR Abidin - EKMEKÇİOĞLU Mustafa 1983/Konya Şairler Antolojisi, Mibaş Basın Sanayii A. Ş. Konya, 1983.

- KAVAK, Tahsin, Danaye'den Konya'ya Binlerce Yıllık Bir Yaşam Öyküsü, T. C. Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, Konya, 1999.

- KOÇKUZU, Prof. Dr. Ali Osman, "Ahmet Nushî Katırcıoğlu / Hayatı ve Şahsiyeti", Yeni İpekyolu KTO Dergisi, Özel Sayı III, Konya, 2000, s. 119-128.

- KÖSEOĞLU, Ahmet, Kendini Koruyan Şehir, Ebabil Yayınları, Ankara, 2007.

- KURUÇAY, Akif, Karatay Şiir Akşamı Şiir Seçkisi, Karatay Belediyesi – Türkiye Yazarlar Birliği Konya Şubesi, Konya, 2008.

- KÜÇÜKBEZİRCİ, Seyit, Konya Halkbilimi/Folklor Güldestesi, T. C. Konya Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları No: 115, Konya, 2006.

- KÜÇÜKKONER, Özgen – KAYSERİ, İhsan, Mehmet Muhlis Koner / Doğumunun 120. Yılına Armağan, Altunarı Ofset, Konya, 2006.

- OĞUZ, Zeki, "Şehrimizin İki Aydınından İki Değerli Kitap", Memleket gazetesi, Konya, 13 Nisan 2008, s. 6.

- , "Mehdi Halıcı (Cemşid Bender)", Memleket gazetesi, 17 Nisan 2008, s. 6.

- ÖNDER, Dr. Mehmet, "Cumhuriyet'ten Önce ve Cumhuriyet Döneminde Konya'da Basın", Milli Mücadeleden Günümüze Konya, T. C. Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayını, Konya, 1999, C. I, s. 21-34.

- ÖNERTOY, Prof. Dr. Olcay, "Cumhuriyet Döneminde Türk Edebiyatında Şiir", Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı, T. C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1070, Açık Öğretim Fakültesi Yayınları No: 593, Eskişehir, 1998, Ünite: 7, s. 99-112.

- , "Cumhuriyet Döneminde Roman", Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı, T. C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1070, Açık Öğretim Fakültesi Yayınları No: 593, Eskişehir, 1998, Ünite: 8, s. 117-133.

- , "Cumhuriyet Döneminde Öykü", Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı, T. C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1070, Açık Öğretim Fakültesi Yayınları No: 593, Eskişehir, 1998, Ünite: 9, s. 139-163.

- , "Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Tiyatro", Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı, T. C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1070, Açık Öğretim Fakültesi Yayınları No: 593, Eskişehir, 1998, Ünite: 10, s. 167-181.

- ÖZCAN, Doç. Dr. Mustafa, Refi Cevad Ulunay'ın Mevlâna, İhtifaller ve Konya Yazıları, T. C. Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayın No: 47, Konya, 2003.

- , Konya Yazılar / Celalettin Kişmir, Tablet Yayınları, Konya, 2004.

- ÖZDEMİR, Doç. Dr. Nebi, "Türk Edebiyatı ve Medya", Millî Folklor, 2006, Yıl 18, Sayı 70, s. 7-21.

- PASLI, Bahaddin, Seydişehir Destanı, Bahçıvanlar Basım San. A. Ş. Konya, 1997.

- Sadettin Nüzhet (ERGUN) – Mehmet Ferit (UĞUR), (Sadeleştiren Prof. Dr. Hüseyin AYAN) Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyatı, T. C. Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayın No: 28, Konya, 2002.

- SAKMAN, M. Tahir, Kırmızı Yazılar, Nüve Kültür Merkezi Yayınları: 9, Konya, 2003.

- SERARSLAN, Doç. Dr. Halim, "Konyalı Şairlerin Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirindeki Yeri Üzerine Bir Değerlendirme", Konya'da Düşünce ve Edebiyat, Türkiye Yazarlar Birliği Konya Şubesi, Yayın No: 2, Konya, 2003, s. 140-147.

- SUNAT, Erol, Yarım Bardak Çay, Sefa Matbaacılık, Konya, 2001.

- TİMUROĞLU, Vecihi, "1923-1940 Yılları Arasında Ekinimizin ve Yazınımızın Kaynakları, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı Sempozyumu (20-22 Kasım 1998), Edebiyatçılar Derneği Yayınları, Ankara, 1998.

- UZ, M. Ali, Konya kültürüne Hizmet Edenler, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No: 48, Konya, 2003, C. I.

- , Konya Kültürüne Hizmet Edenler – Araştırmacı Yazar ve Kurumlar-, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No: 57, Konya, 2004, C. II.

- YENİTERZİ, Doç. Dr. Emine, "Tanzimat'tan Cumhuriyetin İlk Yıllarına Kadar Konyalı Şair Ve Yazarlar", Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Konya, Güz 2001, S. 10, s. 77-159.

- YENİTERZİ, Prof. Dr. Emine, "Veysel Öksüz Hayatı ve Eserleri", Akademik Sayfalar (Merhaba gazetesi kültür eki), Konya, 20 Şubat 2008, C. 8, S. 5, s. 67-69.

- Yeni Konya, 4 Haziran 1949, s. 3.

- , 19 Temmuz 1949, s. 3.

- YİĞİTLER, H. Zekâi, Türk ve Dünya Edebiyatından Şairler ve Yazarlar, Öğün Yayınları, Ankara, tarihsiz, 543 s.

- Zaman gazetesi, 08 Şubat 2008, Cuma.

*

Sanal Kaynaklar:

-BALKAR, Tuğrul Asi, http://siir. gen. tr/siir/g/gultekin_emre/index. Html://siir. gen. tr/siir/g/gultekin_emre/index. html

- (http://sozluk. sourtimes. org/show. asp?t=omer+erdem

- http://tr. wikipedia. org/wiki/Ali_K%C4%B1rca-http://hometown. aol. de/mevlutasar/

- http://tr. wikipedia. org/wiki/Ali_Ulvi_Kurucu

- http://tr. wikipedia. org/wiki/Atilla_%C3%96zk%C4%B1r%C4%B1ml%C4%B1

- http://www. ahmetefe. com/index. htm

- http://www. ahmetefe. com/kitap. htm

- http://www. antoloji. com/siir/sair/sair. asp?sair=47755&goster=hayat

- http://www. aof. anadolu. edu. tr/kitap/IOLTP/2275/unite07. pdf

- http://www. aof. anadolu. edu. tr/kitap/IOLTP/2275/unite08. pdf

- http://www. aof. anadolu. edu. tr/kitap/IOLTP/2275/unite09. pdf

- http://www. aof. anadolu. edu. tr/kitap/IOLTP/2275/unite11. pdf

- http://www. aof. anadolu. edu. tr/kitap/IOLTP/2275/unite12. pdf

- http://www. alierkankavakli. org/index_dosyalar/Page344. html

- http://www. bandirmadup. org/?p=32

- http://www. bilgikare. com/results. php?yazar_id=32343

- http://www. biyografi. info/kisi/zulfu-livaneli

- http://www. ceis. org. tr/dergiDocs/haber12. pdf

- http://www. cgdbursa. org/cagdas200306icerik. asp?Artid=32

- http://www. dergibi. com/kitap/ayrinti. asp?id=44

- http://www. edebistan. com/index. php/soylesi/duran-cetin/abdullah-harmanciyla-soylesi/2008/05/

- http://www. egze. com/edeb/gosteryazar. php?kac=15

- http://www. gramerimiz. com/celal-cumrali. htm

- http://www. hakimiyet. com/haber/2353/Dr_mehdi_halici_oldu. html

- http://www. ikiayayincilik. com. tr/root/a/auth. asp?rsi=svidw

- http://www. kanalkbb. com/index. php

- http://www. kenthaber. com/Arsiv/Haberler/2003/Aralik/22/Haber_3551. aspx

- http://www. kenthaber. com/Arsiv/Haberler/2006/Agustos/21/Haber_159900. aspx

- http://www. 40ikindi. com/

- http://www. kilistra. org. tr/web/index. php?option=com_content&task=view&id=35&Itemid=61

- http://www. kimkimdir. gen. tr/kimkimdir. php?id=4687

- http://www. konajans. com/news/645/NYalcin-Dikilitas. html

- http://www. memleket. com. tr/author_article_detail. php?id=7001

- http://www. millifolklor. com/sayfalar/70/01_. pdf

- http://www. trt. com. tr/wwwtrt/hdevam. aspx?hid=201590&k=1

- http://www. turkiyat. selcuk. edu. tr/pdfdergi/s14/ayva. pdf

- http://www. ugursoldan. net/dersnotlari/birincihafta. doc

- http://www. ykykultur. com. tr/yazar/yazar. asp?id=470

- http://www. zaman. com. tr/haber. do?haberno=649245

- http://zonguldakliyazarlar11. googlepages. com/oner_fikri_topcuoglu. htm

- http://zulfikar. forumup. com/post-34786-zulfikar. html

*

Kaynak Kişiler:

Feyzi HALICI: *1924, Konya doğumlu, şair, yazar, antolog.*

M. Ali UZ: *1935, Konya doğumlu, araştırmacı yazar.*

Seyit KÜÇÜKBEZİRCİ: *1942, Konya doğumlu; folklorcu, gazeteci, yazar.*

İhsan KAYSERİ: *1947, Konya doğumlu; gazeteci-yazar.*

KONYA'DA MEDYA'NIN (TV) TARİHİ VE GELİŞİM SEYRİ

Ahmet KÖSEOĞLU*

1967 yılında Konya'da doğdu. 1990'da Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesinden mezun oldu. Konya'da çıkan Merhaba gazetesinin kuruluş çalışmalarına katıldı. Bölge Televizyonu Kon TV'nin kuruluş çalışmalarında bulunarak müessese ve haber müdürlüğü görevlerini ifa etti. Türkiye Yazarlar Birliği yönetim kurulu üyeliği ve Konya Şube Başkanlığı'nı yürüttü. Yazıları çeşitli gazete ve dergilerde yayımlandı.

Yazarın telif ve edisyonuna katıldığı eserler şunlardır: Fotoğraflarla Geçmişte Konya (1996), Medeniyetlerin Kavşak Noktasında Konya (1997), Gönüllerin Başkenti Konya (1998), Bir Başarı Öyküsü (1998), Minyatürlerle Nasrettin Hoca (1999), Konya'da Kültür ve Hayat (2004), Âlem Dönüyor-Minyatürlerle Mevlevihaneler (2006).

* Araştırmacı-Yazar, TYB Konya Şubesi Başkanı

Özet:

1990'lı yıllarda yaşanan sosyo ekonomik gelişim basını da etkilemiştir. Bu makalede Konya'daki yerel televizyonların gelişimi değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler:

Konya, Televizyon

Abstract:

Social and economic development in 1990 effectted press too. In this article, the development of Konya local television will be evaluated.

Key World:

Konya, Television

GİRİŞ:

Televizyondaki en hızlı gelişmeler Amerika Birleşik Devletleri'nde olmuştur. Her ne kadar televizyon İngiltere'de doğmuşsa da ABD'de kendine her açıdan daha hızlı bir gelişme alanı bulmuştur. Televizyonun Avrupa'da daha yavaş bir gelişme seyri takip etmesinin en önemli sebebi İkinci Dünya Savaşı'dır. Bu nedenle Amerika Birleşik Devletleri'nde, Avrupa'ya göre on yıl önce kurulan televizyonların ilk örnekleri İkinci Dünya Savaşı sırasında yayın hayatına başlamıştır.

Amerikalılar halk olarak da dünya milletleri arasında çok televizyon izleyen milletlerin başında yer almaktadırlar. Televizyon yayın istasyonları açısından ABD, dünya devletleri arasında başı çekmektedir.

Amerika aynı zamanda kablolu yayının da en hızlı geliştiği ülke olmuştur. 1991 yılında Uluslararası Araştırma ve Geliştirme Merkezi tarafından ABD'de yapılan bir araştırma evlerin % 55'inin kablolu sisteme bağlanmış olduğunu ortaya koymaktadır.

Televizyon teknolojisi ülkemize ise radyoya oranla geç girmiştir. Dünyadaki ilk radyo örneklerinden birkaç yıl sonra Türkiye'de de boy gösteren radyonun aksine televizyon ülkemize yarım asrı bulan bir gecikmeyle merhaba diyebilmiştir.

İstanbul Teknik Üniversitesi'nde 1952'de ilk deneme yayınlarına başlandığında, İstanbul'daki alıcı sayısının on olduğu, bunlardan dördünün de

İstanbul Teknik Üniversitesi'nde bulunduğu söylenmektedir(1)

TÜRKİYE'DE TELEVİZYONUN İLK YILLARI

Türkiye'de 1950'li yıllarda başlayan televizyon yayıncılığı çalışmaları meyvesini 1968'de vermiştir. 1964'te TRT'nin kurulmasıyla, devlet gücünü arkasına alan çalışmalar neticesinde 1966'da kapalı devre yayınları yapılmış, 31 Ocak 1968'de ise düzenli yayına geçilmiştir. Ankara'daki yayın Federal Almanya'nın hediye ettiği 5 Kw'lık verici ile Ankara iline yönelik başladı. Haftada üç gün yapılan yayınlar 1974'te haftanın bütün günlerini kapsar duruma gelmiştir.

TRT ile İstanbul Teknik Üniversitesi'nin işbirliğiyle TRT'nin İstanbul'daki yayınları ise 1971'de başlamıştır. İzmir'de de yayınlar aynı yıl başlarken, Eskişehir ve Balıkesir bu tarihten bir yıl sonra televizyon yayınlarına kavuşarak, şanslı iller arasına katılmışlardır.

Türkiye'de renkli yayına 1984'te geçilmiştir. Bu küçük kutu sayesinde dünya küçülürken, Amerika ve Avrupa'daki gelişmelere ayak uyduramayan ülkemizde 1990'da TRT tekeli gayri hukuki bir şekilde yıkılmıştır. İlk özel televizyon kanalı olan Star'ın (Magic Box) yayınını daha sonraki yıllarda diğer ulusal ve yerel kanallar takip etmiştir. 1994'te kabul edilen Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanun ile özel radyo ve televizyon kuruluşları hukuki çatısına kavuşmuştur (2)

2007 Yılı itibariyle yayın için Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'na başvurusu bulunan 23 yaygın, 16 bölgesel ve 214 yerel kanal mevcuttur. Bu sayıya uydudan sayısal yayın yapan kanallar, dijital platformlar ve kablodan yayın yapan kanallar dahil değildir.

KONYA'DA TELEVİZYONLAR VE İLGİLİ KURULUŞLAR

Sun TV;

Türkiye'de yaygın anlamda televizyon yayıncılığına 1990'da Magic Box adıyla Star Televizyonu ile başlanırken, yerel anlamda da hareketlenmeler aynı zaman diliminde meydana gelmiş ve ilk çalışmanın Konya'da hayata geçmesiyle diğer yerel televizyonculuk yapacakların hızlanmalarına da vesile olup örneklik teşkil etmiştir. Konya'da yayına başlayan ilk yerel televizyon kanalı Selçuk Radyo Televizyon ve Yayıncılık A. Ş adına Sun TV olup sanayici, işadamı Esat Duysak'ın Yönetim Kurulu Başkanlığında faaliyete geçirilmiş ve televizyon kanalı aynı zamanda Türkiye'nin ilk yerel televizyonu olma payesini de almıştır. 15 Nisan 1991(OLARAK DÜZELTİLDİİİ) tarihinde şehrin batısındaki Akyokuş mevkiinde tepenin yamacında bir aracın kasasında yayın vermeye başlayan Sun TV en kıdemli yerel televizyon olarak halen UHF 23 bandından karasal yayın vermekte olup aynı zamanda yerel kablolu yayınla da izleyicilerine ulaşmaktadır. Televizyonun genel müdürlüğünü Yasin Duysak, haber müdürlüğünü de Mevlüt Uluçamlıbel yapmaktadır. 2 kw. lık verici gücü, analog yayın sistemi ile 24 saat kesintisiz yayın vermektedir. İnternet adresi www. suntv. com. tr dir. Şehrin muhtelif yerlerinden canlı yayın yapma tekniğine de sahip olan televizyon yerel kimlikten ayrılmadan tarafsız ve ilkeli yayın yaptığını belirtiyor.

ANMEG

Kon TV; Kulübeden Uyduya

Sun TV'nin ardından yayın hazırlığı yapan Kon TV ise 10 Haziran 1992'de ilk yayınını vermeye başladı. Akyokuş Tepesindeki kulübeden yayın veren ve şehrin ikinci televizyonu olarak ilk planda Konyalılara merhaba diyen Kon TV, daha kapsamlı ve kurumsal nitelikte yayın hazırlıklarıyla planlı ve istikrarlı yapısını sürekli geliştirerek Türkiye'nin dikkatini çekmiştir.

Kon TV, 20 Nisan 1994 tarihinde kabul edilen Radyo ve Televizyon Üst Kurulu yasası gereği, üst kurulunun teşekkül etmesinin ardından 1995 yılında bölgesel kanal olarak tescil edilmiştir. Bölgesel kanal olarak ilk yayınlarını Konya, Karaman, Aksaray üçgeninde yürüten Kon TV, bu illere ait il merkezleri ile bazı ilçe merkezlerine analog karasal linglerle ulaşmıştır. 1998 yılı içerisinde dijital altyapısını tamamlayan Kon TV bu tarihten itibaren bilgisayar ortamından yayın hayatına devam etmiş, 2000 yılında Türk Telekom tarafından hizmete sunulan abonelik esasına göre yayın ileten kablolu yayın sistemine girmiştir. Kon TV 3 Haziran 2004 tarihinde, Türksat uydusundan yayına başlamış ve Türkiye sınırlarını da aşan yayın ağına sahip olmuştur. 2008 itibariyle Kon TV; Konya, Ankara, Kayseri, Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Aksaray, Karaman ve Kırıkkale illerinde uydu yayınının yanı sıra analog yayında da bulunmaya devam ederken, Türkiye'nin tamamında, Avrupa'da , Kuzey Afrika'da, Ortadoğu ve Türki cumhuriyetlerde uydu vasıtasıyla izlenebilmektedir. Uydu yayınlarının yanı sıra naklen yayınlar içinde Türksat 1C Uydusu'nu kiralayan Kon TV beş ayrı stüdyoda gelişmiş teknolojiyle yayın yapmaktadır. Dijital alt yapı, gelişmiş cihazlar ve iki naklen yayın aracıyla yayın hizmetlerini sürdürmektedir. Televizyon karasal yayınını da UHF 26 bandından vermektedir. 24 saat yayın akışı devam eden televizyonun internet adresi ise www. kontv. com. tr dir.

Kon TV, "Haber kutsal, yorum hürdür" anlayışını yayınlarına hakim kıldığını, hukukun üstünlüğü ve kişi hak ve özgürlüklerini gözetmede tavizsiz yayın politikası izlediğini belirtmektedir.

2008 yılı başlarında medya merkezinin inşaatına başlayan Anmeg, bünyesinde Kon TV ile birlikte Yeni Konya Gazetesi, Konya FM, Belge Gazetesi (haftalık) ve Mir Ajans'ı da aynı binada toplamayı hedeflemektedir. 2008 Ağustos itibariyle Kon TV İç Anadolu Bölge Televizyonu A. Ş sahibi, Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Özer olup, Kon TV'nin Genel Müdürlüğünü Şükrü Hıdıroğlu, Genel Yayın Yönetmenliğini de Nureddin Bay yürütmektedir.

KONEVİ RADYO

TELEVİZYONCULUK A. Ş

KONYA TV

Konya'da yayın hayatına 1994 yılında başlayan Çağrı TV zamanla isim değiştirerek MRT, Kanal 42, Kanal 1, Yeni Konya TV ve 15 Şubat 2007 tarihinden bu yana da Konya TV olarak yayın hayatını sürdürmektedir. Konya TV'nin yönetim kurulu başkanlığını Mustafa Arslan, yayın kurulu başkanlığını ise Behçet Büyükgökmen yapmaktadır. Konevi Radyo Televizyonculuk A.Ş bünyesinde Konya ili sınırlarına 1 kw. gücünde vericiyle karasal linklerle yayın ulaştırmaktadır.

Konya TV yetkilileri, Selçuklu yıldızını amblem seçip, Selçuklu'nun başşehri, medeniyet merkezi Konya'nın öz değerlerini ve tarihten günümüze taşıdığı misyonu dikkate alan bir yayıncılık yaptıklarını / yapacaklarını amaç olarak belirtiyorlar.

Ülkeden ve dünyadan kopmayan yerel değerlerden evrensele giden bir yayıncılık anlayışıyla yayın yaptıklarını, iyiliği göstermek, kötülükten sakındırmak temel düsturu ile hareket ettiklerini ekranlarında Konya'nın bütün renklerini görmenin mümkün olabileceğini yetkililer ifade ediyorlar. Dijital sistemle günün 24 saati yayın yapan ve UHF 21 bandından karasal yayını vermekte olan televizyon uydu yayını içinde alt yapı çalışmalarını sürdürmektedir. İnternet adresi ise www. konyatv. com. tr dir.

KONYAT İLETİŞİM A. Ş.

K-TV

1995 tarihinde yirmi ortaklı olarak yerel televizyon yayıncılığına başlayan K-TV de aynı isim altında yayın hayatına devam etmektedir. Televizyon çok ortaklılık yapısını aile şirketi olan Özkaymak şirketler gurubuna devredip Konyat İletişim A. Ş. olarak idare edilmektedir.

K-TV yayına başladığı günden bu yana Atatürk ilke ve inkılapları çerçevesince yayın yapacağını ve yaptığını açıklamış ve bu yönde yayınlarını sürdürerek vatanın bölünmezliği'ni, bayrağın kutsallığını her zaman önde tuttuğunu belirtmiştir. K-TV, Konya'da merkeze yakın çevreye 1. 5 kw'lık vericiyle 100 kilometrelik yayın ağıyla DVCPRO yayın formatıyla karasal vericilerle yayın yapmakta olup günlük yayın akışına 08. 00'de başlayıp 01. 00'de yayınını tamamlayıp seri ilanlara geçmektedir. Televizyonun internet adresi www.ktv.com.tr olup Ağustos 2008 tarihi itibariyle K-TV'de genel müdürlüğü Metin Temiz, genel yayın yönetmenliğini de Mehmet Yaşa yürütmektedir.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ İLETİŞİM FAKÜLTESİ

ÜN TV: Üniversite Televizyonu

Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencilerine üç bölümde eğitim vermektedir: Halkla İlişkiler ve Tanıtım (1993), Gazetecilik(1994), Radyo Televizyon ve Sinema (1997). Fakülte bu bölümlerde öğrencilere teorik eğitim verirken aynı zamanda radyo, televizyon ile diğer birimleriyle birlikte pratik uygulama ve bilgiyi geliştirme fırsatlarını da sunuyor.

Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi bünyesinde faaliyet gösteren ÜN TV yayın hayatına 1998 yılı Mayıs ayında test yayını ile başlamış, 29 Haziran 1998 tarihinden itibaren programlı yayına geçmiş ve 8 Ekim 1998 tarihinde resmi olarak açılmıştır. ÜN TV bu tarihten itibaren yayını kesintisiz olarak sürdürmekte ve teknolojik olarak her yıl kendini yenilemeğe devam etmektedir. ÜN TV sabah saat 08. 00 ile gece 00. 00 arasında 16 saat canlı, 00. 00-08. 00 saatleri arasında ise Radyo Üniversite ile ortak bant yayın yapmaktadır. Yayın süresinin önemli bir kısmını haber ve haber programları doldurmaktadır. Üniversite televizyonu, Mini DV ve DVCAM kayıt sistemini kullanmaktadır. İletişim Fakültesi binası içerisinde, bir ana yayın kumanda odası, 15 metrelik bir devamlılık stüdyosu, 75 metrelik yapım stüdyosu ile bu stüdyoya ait yapım kontrol odası ve ikisi haber ikisi de program için kullanılan dört dijital kurgu ünitesine sahiptir. Uydu üzerinden yazılı ve görüntülü haber almak için kurulmuş sistemlere sahip olan ÜN TV, 1 Kw gücünde bir vericiyle 100 kilometrelik alana UHF 51 bandından yayın yapmaktadır. Üst düzey teknik donanımıyla Türkiye'deki yerel televizyonlar arasında farklı bir yere sahip olan ÜN TV'nin yayınları Konya merkez ilçelerinin yanı sıra, yakın ilçelerden, Aksaray ve Karaman'ın bir bölümünden izlenmektedir. Üniversite televizyonunda öğretim elemanlarının gözetiminde öğrenciler görev yapmaktadır. Burada yaptıkları başarılı çalışmalar neticesinde birçok mezun öğrenci, ulusal ve yerel pek çok televizyon, haber ajansı ve yapım şirketinde görev almaktadır. Selçuk Üniversitesi Televizyonu ve prodüksiyon alt yapısı bölgedeki tüm resmi kurum ve kuruluşlara hizmet vermektedir.

Halkın eğitimi, halk sağlığı ve kamuoyunun genel konularda bilinçlendirilmesine yönelik eğitici programlar ağırlıklı olarak yayınlanmaktadır. Selçuk Üniversitesi Televizyonu yayın ilkelerini, ulusal ve uluslararası alanda oluşmuş yasa, kural, teamül ve meslek kodlarından yola çıkarak belirlemiştir. ÜN TV televizyon yayıncılığı konusunda belirlenmiş yasal zorunluluklara uymanın yanı sıra zorunluluk gerektirmeyen ancak mesleğin saygınlığı ve televizyonculuğun güvenirliği için gönüllü olarak uygulanması gereken meslek ilkelerine bağlılığını yayınlarıyla göstermektedir. İletişim Fakültesi bünyesinde; 24 saat yayın yapan **Üniversite Televizyonu** , Türkiye'nin ilk yayın yapan üniversite radyosu olma özelliğine sahip **Radyo Üniversite**, reklamcılık sektöründe faaliyet gösteren reklam kampanyaları üreten **Ajans İletişim**, aylık yayınlarını sürdüren **Selçuk İletişim Gazetesi**, Fotoğraf Laboratuvarı, Kısa Film Atölyesi, Reklam-Grafik, Animasyon Multimedya ve Dijital Kurgu birimleri, modern bilgisayar laboratuvarı ve Kamuoyu Araştırma Birimleri **(İlar)** gibi uygulama alanları yer almaktadır. İletişim Fakültesi'nde iletişim teknolojileriyle destekli derslerin yanı sıra öğrencilerin film festivali, üniversiteler arası yarışma, seminer, kısa film yapım projeleri gibi çeşitli çalışmalarda bulunmaları teşvik edilmekte, düzenlenen konferans, panel, seminer ve teknik gezilerle öğrenciler profesyonel iş yaşamına hazırlanmaktadır.

Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi'ne ait ÜN TV, eğitim kanalı olarak Konya televizyon yayıncılığına renklilik katmaktadır.

SONUÇ

Doksanlı yılların başında özel televizyon kanallarının Türkiye'de yayın yapmaya hazırlandığı bir dönemde yerel televizyon kanallarının da hareketliliği görülmüştür. Hatta yerel televizyonculukta ilk televizyon yayıncılığı Konya'da yapılarak öncülük edilmiş, ilk iki yerel televizyon diğer illere örneklik teşkil etmiştir.

2008 yılı Ağustos ayı itibariyle kablolu, uydu ve karasal yayın yapan bir bölge televizyonu, kablolu ve il merkezine karasal yayın yapan bir yerel televizyon ile il merkezine karasal vericilerle yayın yapan iki yerel televizyonu bulunan Konya'nın ayrıca bir de eğitim öğretime ve şehre dair olayları, bilgileri değerlendiren karasal vericilerle yayın veren devlet üniversitesinin televizyonu mevcuttur.

Ulusal ya da yerel televizyonlar hakkında bilgi belge bulmakta güçlük çekildiğini kaynak sıkıntısı olduğunu hatta hiç bulunmadığını ve bunun (kanaatimce)iki temel sebebi olduğunu belirtmekte yarar vardır. İlk sebep Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) bütün düzenlemeleri (frekans düzenlemeleri dahil) yapmamış olması. Aslında ikinci sebep de ilk sebeple bağlantılı denebilir ama yine de televizyonlar öykülerini, teknik bilgilerini internet sitelerine girebilirlerdi. Sadece o dönemlik yayın programı ile ilgili tanıtım- reklam çalışmalarının dışında bilgilerin sitelerinde bulunmaması da ciddi bir eksiklik. Yazılı, basılı kaynaklarda yer almamalarını da bir eksiklik olarak görebiliriz ve bu araştırma bir başlangıç olabilir, belki de bu eksikliğin giderilmesine yönelik küçük bir çalışma sayılabilir.

KAYNAKÇA

BAY Nurettin 2007 Radyo ve televizyon yayıncılığı (1), (2)

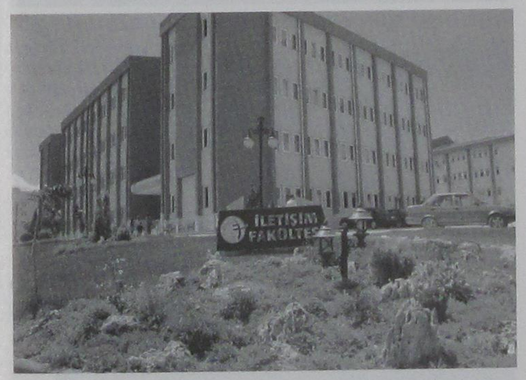

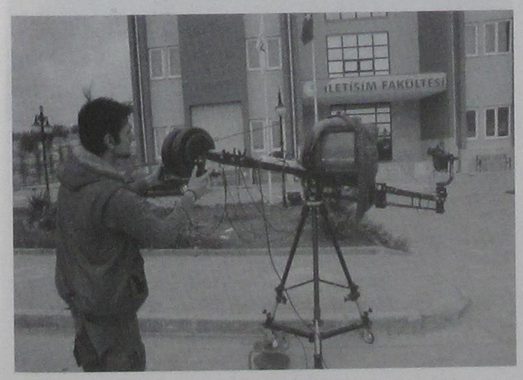

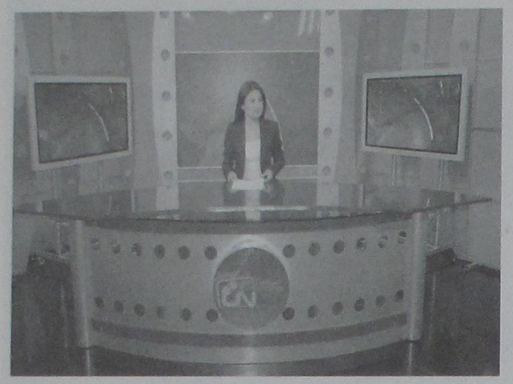

KONYA EKONOMİSİ'NDE ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ

Prof. Dr.
Serdar ALTINOK*

1957 Ankara doğumlu olup, ilk, Orta ve Lise öğrenimini tamamladıktan sonra 1984 Yılında Gazi Üniversitesi işletme bölümünden mezun olmuştur. Bir süre özel sektörde çalıştıktan sonra, 1990 yılında Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde Araştırma görevlisi olarak akademik çalışmalarına başlamıştır. Sırası ile Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Yüksek Lisans, Dokuz Eylül Üniversitesinde Doktora çalışmalarımı tamamladıktan sonra, Selçuk Üniversitesinde Yardımcı Doçent olarak 1999 yılına kadar çalışmış 1999 Yılında YÖK Tarafından yapılan Doçentlik sınavı ile Doçent olarak 2005 yılına kadar Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde Öğretim üyesi ve Bölüm başkanlığı görevini yerine getirilmiştir. 2005 Yılında Aynı Fakültede Profesör kadrosuna atanan Altınok halen Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölüm Başkanı olarak görev yapmaktadır.

Yard. Doç.
Murat ÇETİNKAYA**

1974 Stokcholm doğumlu Murat Çetinkaya Lisans Öğrenimini 1997 yılında Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü'nde tamamladı. Aynı yıl Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yüksek Lisansa başlayan Çetinkaya 2001 yılında doktorasına başladı. 2005 yılında doktorasını tamamlayan ve yine aynı yıl Yardımcı Doçentlik kadrosuna atanan Murat Çetinkaya evli ve bir çocuk babasıdır.Çetinkaya İngilizce ve İsveççe bilmektedir.

Dr.
Fatih Mehmet ÖCAL***

1968 yılı Karaman doğumludur. İlk ve orta öğrenimini Konya'da tamamladı.1988 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü'nde başladığı üniversite eğitimini, 1992 yılında Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü'nde tamamladı. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Teorisi Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Eğitimini, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı'nda da Doktora eğitimini tamamladı. Konya Ticaret Odası Yeni İpek Yolu Dergisi'nde ekonomi ile ilgili çeşitli konularda makaleleri yayınlanan ve halen Konya Ticaret Odası Kulu Temsilciliği'nde Uzman olarak çalışan yazar, evli ve bir kız çocuk babasıdır.

* Selçuk Ünv. İktisadi ve İdari Bilimler Fak., İktisat Böl.
** Selçuk Ünv. İktisadi ve İdari Bilimler Fak., İktisat Böl.
*** Öğrencisi Selçuk Ünv. İktisadi ve İdari Bilimler Fak., İktisat Böl.

Konya Ekonomisi'nde Organize Sanayi Bölgeleri[1]

1. GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz yüzyıl bilginin ve bilgiye dayalı teknolojinin hayatın hemen her alanına sahip olduğu ve ağır rekabet şartlarının bulunnduğu bir yüzyıl haline gelmiştir. Bu ağır rekabet şartlarında rol alanlar, oynadıkları rolde başarılı olabilmek için mücadele etmektedirler. Bu mücadelede başarılı olmanın yolu ise, bilgiye, bilginin getireceği yeniliklere ve bu yenilikleri üretime yani sanayiye aktarabilmektir. Bilgi toplumu olmakla iktisadi açıdan gelişme, kalkınma ve sanayileşme, et ve tırnak misali birbirinden ayrılamayan kavramlardır. Günümüz dünyasındaki gelişmelere baktığımızda, dünya üzerindeki tüm politikaların belirlenmesinde, yönlendirilmesinde başrolü oynayan ülkelerin Amerika Birleşik Devletleri, Japonya, Almanya, Fransa, İngiltere, Kanada, Çin gibi ülkeler olması tesadüf değildir. Bu gibi ülkelerin ortak özelliklerinin bilgi toplumu olma sürecinde önemli mesafeler alması ve bilgiyi başta sanayi ve olmak üzere tüm alanlarda kullanmalarıdır.

Söz konusu bilginin sanayiye aktarıldığı ve uygulanabilir hale geldiği yer ise organize sanayi bölgeleridir. Organize sanayi bölgeleri bu özellikleri ile sanayiye dayalı gelişimin ve üretime dayalı büyümenin temel dinamiğini oluşturmaktadır. Tıpkı ülkemizde olduğu gibi, Konya'da da üretimin ve sanayiye dayalı gelişimin merkezini organize sanayi bölgeleri oluşturmaktadır. Şehrimizde 3 adet organize sanayi bölgesinin yanı sıra, 2 adet de özel organize sanayi bölgesi bulunmaktadır. Çalışmamızda Konya'daki organize sanayi bölgelerinin Konya ekonomisine katkıları ve sorunları hakkında bilgi verilecektir.

[1] Bu makale danışmanlığı Prof. Dr. Serdar Altınok ve Yrd. Doç. Dr. Murat Çetinkaya tarafından yapılan ve Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Bilim Dalı Doktora Öğrencisi Fatih Mehmet Öcal tarafından hazırlanmakta olan ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ'NİN BÖLGESEL ETKİLERİ VE KONYA SANAYİSİ başlıklı doktora tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

2. SANAYİ VE ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ'NE GENEL BAKIŞ

2.1. Kavram Olarak Sanayi Ve Sanayileşme

Ekonominin temel sektörlerinden olan sanayi sektörü, hammaddelerin ürünlere dönüştürülme süreci demek olan sınai faaliyetleri içerir. Üretim faktörlerinden emek ile sermayeyi kullanarak hammadde ve yarı mamül maddelerden mamül (nihai ürün) elde edilmesi süreci şeklinde dar anlamda imalatçılık olarak tanımlanabilen sanayi kavramı, geniş anlamda müteşebbisin kurduğu mal ve hizmet üreten, gelir getiren faktörlerin birleştirilmesi demektir[2]. Ayrıca sanayi kavramı dar kapsamlı olarak imalat sanayi, geniş kapsamlı olarak da madencilik ve enerji sektörlerini kapsamaktadır[3]. Avustralyalı İktisatçı Colin Clark sanayileşmeyi dar anlamda ülke ekonomisinde sanayi sektörünün tarım ve hizmetler sektörüne oranla genişlemesi ve üretimde makineleşmenin yoğun olarak kullanılması, geniş anlamda ise yeni üretim tekniklerinin uygulanarak ürün kalitesinin yükseltilmesi, üretimin azalan maliyetlerle sağlanması yanı sıra toplumdaki iktisadi, sosyal ve toplumsal tüm değişmeler biçiminde tanımlamıştır. Artık günümüzde gelişmiş ülkeler denilince sanayileşme bakımından ilerlemiş ülkeler anlaşılması[4], ekonomik gelişmeyle sanayileşme arasındaki bağın ne kadar güçlü olduğunu açık bir şekilde göstermektedir. Aynı zamanda sanayi, hammaddelerin işlenerek ve dönüşüme uğratılarak ürün elde edilmesi ve hizmetlerin sağlanmasıdır[5]. Sanayi kar üreten, ortak bir üretim sürecini paylaşan otomobil endüstrisi gibi herhangi bir meslek, iş, ticaret grubu ve aynı zamanda önemli miktarda sermaye yatırımı içeren, üretime odaklanmış bir ekonomi üretim alanıdır[6]. Sanayi, kaba işgücünün yoğun olduğu ülkelerde uzmanlaşmamış ve düşük teknolojili endüstrileşmiş ülkelerde ise yüksek düzeyde otomatikleşmiş, makineleşmiş ve ileri derecede gelişmiş teknoloji olarak görülür. Günümüzde tüm ülkeler, sanayi faaliyetleri olarak elektrik-elektronik, mikro elektronik, robot ve bilgisayar teknolojileri üzerinde çalışmalarını yoğunlaştırmış durumdadırlar[7].

[2] Rıdvan Karluk, Cumhuriyetin İlanından Günümüze Türkiye Ekonomisinde Yapısal Dönüşüm, Gözden Geçirilmiş 10. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 2005, s. 205

[3] Yakup Kepenek ve Nurhan Yentürk , Türkiye Ekonomisi, Geliştirilmiş 6. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1994, s. 344

[4] Rıdvan Karluk, Türkiye Ekonomisi Tarihsel Gelişim–Yapısal Değişim, İkinci Baskı, Eskişehir: Beta Yayınları, 1995, s. 67

[5] Industry, http://www.tiscali.co.uk./reference/encyclopedia/hutchinson/m0008880.html., 25.01.2007

[6] Industry, http://en.wikipedia.org/wiki/Industry, 22.01.2007

[7] Industry, http://www.tiscali.co.uk./reference/encyclopedia/hutchinson/m0008880.html., 21.01.2007

2.2. Sanayileşmenin Önemi

Günümüz dünyasında ülkelerin hemen tamamı, gelişme ve sanayileşme mücadelelerini kıran kırana sürdürmektedirler. Bazı ülkeler sanayileşme süreci içinde yer alarak önemli gelişmeler göstermişler, sanayileşmede yeterli düzeyde başarılı olamayan ülkeler ise kendilerini ister istemez sanayileşme mücadelesinin ortasında bulmuşlardır. Çünkü içinde bulunduğumuz yüzyıl içinde iktisadi gelişmişlik, sosyal refah, siyasi istikrar ve dünya ülkeleri arasında saygın bir konumda olmanın yolunun ancak sanayileşmeyle mümkün olduğu, sanayileşmenin de toplumun büyük çoğunluğunun desteğini almış, güçlü, kararlı sanayi politikaların uygulanmaya konmasıyla ancak sağlanabileceği genel kabul görmüş bir olgudur[8]. Günümüz ekonomileri, sanayi sektörünün gelişme hızının tarım sektörüne göre oldukça yüksek olmasından dolayı, sanayi sektörüne ve sanayileşmeye yönelik kalkınma yolunu seçmişlerdir[9]. Tarımın önemli ölçüde iklim koşullarına bağlı olması, tarım ürünlerinin ekonomik değerinin sanayi ürünlerine göre göreceli olarak düşük olması gibi nedenlerle tüm ülkelerde sanayileşmeye doğru bir gelişme gözlemlenmiştir[10]. Bunun yanı sıra uygulamaya konulan sanayi politikaları başta olmak üzere büyümek ve kalkınmak isteyen tüm ülkelerin tarım, vergi, gelir, yatırım, para, döviz politikaları gibi akla gelebilecek uygulamaya konulan tüm iktisadi politikalarının aynı özellikler taşımadığı, herhangi bir ülkede başarılı sonuçlar vermiş bir iktisat politikasının, örneğin sanayileşme politikasının aynı şekilde her zaman mutlak olarak başarılı sonuçlar vereceği anlamına gelmediği de bir gerçektir. Yeni kalkınma yolundaki bir çok ülke 1950'li yıllarda, sanayileşmeyle kalkınmayı eş anlamlı kabul ederek sanayileşmeye öncelik vererek gelişmiş Avrupa ülkeleriyle Amerika Birleşik Devletleri'ni örnek almışlar ve aynı zamanda da büyük bir hataya düşmüşlerdir. Çünkü sanayileşmek isteyen ülkelerin, örnek aldıkları Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa ülkeleri'ndeki gibi ne önceden gelişmiş bir tarım sektörleri ne tarım yapacak geniş toprakları ve ne de gelişmiş denilebilecek nitelikte ulusal ve uluslararası ticari ve mali sektörleri vardı. Yani gelişmiş ülkelerde sanayileşme için gerekli ve mevcut olan özel tasarruf, girişimcilik zihniyetiyle[11], sanayi yatırımlarını çalıştırabilecek ve geliştirebilecek sınai kalifiye işgücü ve sınai altyapı gelişmekte olan

[8] Mahmut Özdemir, Türkiye'de Organize Sanayi Bölgeleri, Ankara: M-N Ofset, 1990, s. 4

[9] Turan Ersoy, İstihdam Sorunu ve İşsizliğin Azalması, Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Yayını, 1981, s. 63

[10] Aslan Eren, Türkiye'nin Ekonomik Yapısının Analizi, Muğla: Bilgehan Basımevi, 1989, s. 180.

[11] Süreyya Hiç, Türkiye Ekonomisi 1, 2. Baskı, İstanbul: Menteş Kitabevi, 1991, s. 71

ülkelerde olmadığı için, bir çok ülke sanayi atılımını gerçekleştirememiştir. Toplumların kendine özgü özelliklerini dikkate almayan sanayileşme politikalarının, ülkelerin gelişmesini sağlaması bir yana kaynakların boş yere kullanılmasına yol açarak ülke insanının düşük refah seviyesi içinde yaşamalarına neden olmakta, başta sanayileşme olmak üzere tüm iktisat politikalarını kendi toplum yapılarıyla uyumlu bir şekilde uygulamaya koyan ülkeler ise hem refah içinde yaşamakta hem de dünyada meydana gelen tüm olaylarda söz sahibi olmakta, saygın ülkeler olarak nitelendirilmektedir. İktisadi ve sosyal açıdan hızlı bir gelişme göstermenin sanayileşme sürecinde başarının yakalanmasıyla mümkün olduğu gerçeğinden yola çıkarak, günümüzde özellikle gelişmekte olan ülkeler için sanayileşme, haklı olarak başarmaları gereken birinci amaçları haline gelmiştir[12].

2.3. Kavram Olarak Organize Sanayi Bölgeleri

Organize Sanayi Bölgeleri'nin çeşitli ülkelerde farklı biçimlerde tanımları yapılmıştır. En genel olarak Organize Sanayi Bölgeleri, elektrik, su, kanalizasyon, banka, kantin, sağlık kurumu ve benzeri imkanlarla donatılmış uygun bir alanda, teknik ve genel hizmetlerin de sağlandığı, ekonomik bir ölçek içinde gruplanmış fabrika yerleşim birimleri olarak tanımlanmaktadır. Birleşmiş Milletler'in Organize Sanayi Bölgeleri tanımı, birbirleriyle işbirliği halinde üretim yapan orta ve küçük boy işletmelerin, planlı bir alanda ve ortak altyapı hizmetlerinden yararlanacak şekilde, standart fabrika binaları içinde toplanmalarıdır, şeklindedir. VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı çalışmaları kapsamında Organize Sanayi Bölgeleri, ağır sanayi kompleksleri dışında, küçük ve orta ölçekli sanayi türlerinin, belirli bir plan dahilinde yerleştirilmeleri için sınırları tasdikli çıplak arazi parçalarının gerekli alt yapı hizmetleriyle ve ihtiyaca göre belirlenecek sosyal kurumlarla donatıldıktan sonra, planlı bir şekilde ve belirli standartlar dahilinde sanayi için tahsis edilmiş ve işletilebilir duruma getirilmiş bölgeler biçiminde tanımlanmıştır. Organize Sanayi Bölgeleri, geniş binaların sınai üretim için kullanıma hazır hale getirildiği, şehir içi ve anayollarla bağlantısı kolay, aynı zamanda düzenli olan yerlerde fakat şehir merkezlerinden uzakta kurulan yerlerdir . Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (Sanayi ve Ticaret Bakanlığı) tarafından yapılan tanım şöyledir.. " Organize Sanayi Bölgeleri, karma ekonomi şartları altında, küçük ve orta ölçekli sanayilerin geliştirilmesi için gerekli olan planlı yerleşme alanlarının, alt yapı ve ortak hizmet ihtiyaçlarının inşa edilerek sağlanması yoluyla belli standartlarda geliştirilmesi ve organize edilmesidir. " Bu tanımda geçmekte olan " karma ekonomi şartları " ifadesinden kamu ve özel sektör kuruluşlarının Organize Sanayi Bölgeleri'nde birlikte sınai üretim faaliyetlerinde bulunabilecekleri anlamı çıksa da, uygulamada Organize Sanayi Bölgeleri'nde özel sektör sanayi kuruluşlarının yer aldığı görülmektedir. Organize Sanayi Bölgeleri, 4562 sayılı kanunun 15.04.2000 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren şekliyle, "Sanayinin uygun görülen alanlarda yapılanmasını sağlamak, kentleşmeyi yönlendirmek, çevre sorunlarını önlemek, bilgi ve bilişim teknolojilerinden yararlanmak, imalat sanayi türlerinin belirli bir plan dahilinde yerleştirilmeleri ve geliştirilmeleri amacıyla, sınırları tasdikli arazi parçalarının gerekli altyapı hizmetleriyle ve ihtiyaca göre tayin edilecek sosyal tesisler ve teknoparklar ile donatılıp planlı bir şekilde ve belirli sistemler dahilinde sanayi için tahsis edilmesiyle oluşturulan ve bu kanun hükümlerine göre işletilen mal ve hizmet üretim bölgeleri" olarak tanımı yapılmıştır.

[12] E. Dülgeroğlu, Türkiye'de Organize Sanayi Bölgeleri, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını, 1993, s. 2

Tüm bu tanımları dikkate alarak Organize Sanayi Bölgeleri'nin unsurları;

— Organize Sanayi Bölgeleri'nde sınai üretimde bulunan işletmelerin birbirleriyle uyumlu olarak faaliyet göstermeleri, işletmelerin birbirlerinin tamamlayıcısı konumunda olmaları veya aynı üretim dalında faaliyette bulunmaları,

— Organize Sanayi Bölgeleri'ne faaliyet gösteren firmaların küçük ve orta ölçekli işletmeler olmaları,

—Sınaî üretim faaliyetinde bulunan işletmelerin planlı, programlı bir şekilde bir bölgede toplanmalarının sağlanarak şehirlerin çeşitli yerlerinde gelişi güzel bir şekilde ortaya çıkması muhtemel düzensiz yapılaşma ve şehirleşmenin önüne geçilmesi,

— Sanayi işletmelerinin belirli bir bölgede şehir merkezinden uzakta üretim faaliyetinde bulunmaları sağlanarak, yerleşim birimlerinin hava kirliliğinin olumsuz etkilerinden zarar görmemelerinin sağlanması,

— Firmaların ulaşım, su, kanalizasyon, sosyal tesisler gibi ortak alt yapı hizmetlerinin Organize Sanayi Bölgeleri'ndeki işletmelerin kullanımına sunulması ve bu sanayi kuruluşlarının düşük maliyetle yararlanmalarının temini şeklinde sıralanabilir.

2.4. Organize Sanayi Bölgeleri'nin Temel Hedefleri

Organize Sanayi Bölgeleri'nin kurulmasıyla temel alınan hedefleri maddeler halinde;

— Sanayinin disipline edilmesi,

— Şehirlerin planlı gelişmesine katkıda bulunması,

— Sanayileşmenin az gelişmiş bölgelere kaydırılarak yaygınlaştırılması,- Tarım alanlarının sanayi bölgeleri olarak kullanılmasının önlenmesi,

— Sağlıklı, ucuz, güvenilir altyapı ve sosyal tesisler kurulması,

— Müşterek arıtma tesisleri kurularak çevre kirliliğinin önlenmesi,

—Organize Sanayi Bölgeleri'nin devlet gözetiminde, kendi organları tarafından yönetilmelerinin sağlanması[13], olarak sayılabilir.

2.5. Organize Sanayi Bölgeleri'nin Nitelik ve İşlevleri

Organize Sanayi Bölgeleri'nin ilk ortaya çıkışından günümüze kadar geçen yüzyılı aşkın sürede sanayinin gelişmesini sağlayan, verimliliğini artıran, ürünün kalitesini yükselten, maliyetleri düşüren bir sanayileşme metodu olarak uygulanmıştır. Organize Sanayi Bölgeleri bir çok gelişmiş ülkede, sanayileşmenin kalabalık şehir merkezlerinden daha uygun alanlara yönelmesini sağlamak amacıyla uygulandığı bir devlet politikası niteliğine dönüşmüştür[14]. Sınai işletmelerin şehirlerin belli yerlerinde düzensiz ve plansız bir şekilde kurulmaları, bu işyerlerinin belli bir süre sonra şehir ve oturma yerleri arasında kalması sonucunu ortaya çıkarmakta, böyle bir sonuçla karşılaşılması ise hem çevre düzeninin bozulmasına hem de insan sağlığını olumsuz etkileyerek toplumu sanayileşmeye neredeyse karşı gelecek duruma getirmekte, ekonomik açıdan gerekliliği bir yana, düzenli şehirleşme ve yapılaşma açısından Organize Sanayi Bölgeleri'nin şehir merkezleri dışında kurulması adeta bir zorunluluk haline gelmektedir. Sınai işletmelerin plansız bir şekilde şehirlerin çeşitli yerlerinde kendiliğinden ortaya çıkmaları, yerleşim alanlarında çevre düzenini oldukça olumsuz etkilemektedir. Zor koşullar altında çalışan sanayi işçilerinden psikolojik olarak olumsuz etkilenen toplum, düşünce bazında sanayiyi koku, pis, duman ve kirlilik olarak algılamaya başlamaktadır. Artık insanların sanayi kuruluşlarının kendi yerleşim yerleri içinde veya yakınında kurulmasına karşı çıkmasına paralel olarak, Organize Sanayi Bölgeleri'nde kurulan işletmeler sadece iktisadi açıdan değil, çevre düzenlemesi, planlı şehirleşme ve yapılaşmayı sağlamak için ciddi olarak denetlenmesi gerektiği durumuyla karşılaşılmaktadır[15]. Hızlı ve yoğun değişim geçiren yerleşim merkezlerinde şehirleşmeyi yönlendirmek ve sınai faaliyetlerin düzenli bir şekilde gelişmesini sağlamak amacıyla Organize Sanayi Bölgeleri önemli bir görevi yerine getirmektedir. Çünkü sanayileşme açısından gelişmiş bölgelerin, önemli bir çekim gücüne sahip oldukları bilinmektedir. Sanayi kuruluşlarının dağınık ve birbirinden kopuk olmasının şehir planlaması açısından birtakım sorunlara neden olduğu açıktır. Şehirleşme ve sanayileşme ilişkilerini düzenlemek açısından önemli etkileri olan Organize Sanayi Bölgeleri, sanayi birimlerinin çevrede meydana getireceği olumsuz etkilerin denetimini yapmak, sanayi kuruluşlarının topluca bulunduğu yerlerde daha kolay ve ucuz üretim yapmalarını sağlamak, daha düşük maliyetle altyapı hizmetlerinden yararlanmak bakımından önemli olanaklar sunmaktadır[16].

Organize Sanayi Bölgeleri sanayinin kurulup gelişmesi için gerekli fiziki ihtiyaçlarını karşılanmasını sağlamasının yanı sıra, geleceğin müteşebbislerinin yetişmelerini sağlamak için de adeta pratik eğitim olanakları sunmaktadır[17]. Müteşebbisler yatırım yapacakları hazır alanlara sınai kuruluşlarına düşük maliyetlerle sahip olabilmekte, en başta katlanmak zorunda oldukları arsa, altyapı, su, kanalizasyon, elektrik, çevre düzenlemesi gibi bir çok yatırımı ya hazır bulmakta ya da düşük maliyetlerle kullanabilmekte, sınai üretim yapan firması faaliyete başladıktan sonra da kullandığı enerji, su, yakıt gibi hizmetlerden yine uygun ekonomik koşullarda faydalanabilmekte, bu durum da müteşebbislerin yatırım yapma isteklerini olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca sınai kuruluşların faaliyette bulundukları sektörler açısından birbirlerini tamamlar nitelikte olmaları ve belli bir bölgede toplanmaları, hem işletmeler arası bilgi akımını kolaylaştırmakta hem de devlet tarafından yapılan hizmetlerden daha uygun ekonomik koşullarda faydalanılmasını sağlayarak, firmaların yatırım yapma isteklerini olumlu yönde etkilemektedir.

Ülkelerin kalkınıp gelişmesi, refah seviyelerinin artması, toplum ihtiyaçlarını giderecek üretim araçlarının ve buna bağlı olarak üretim miktarlarının artmasıyla gerçekleşir. Küçük sanayi işletmelerinin, toplumların sürekli artan ve değişen ihtiyaçlarını karşılamada tam olarak başarılı olduğu söylenemese de, gelişmekte olan ülke ekonomilerinin yükünü çekme fonksiyonu büyük oranda küçük ve orta boy işletmelere

[13] OSBÜK'ün Kurulmasına İlişkin Hukuki Gerekçeler ", http://www. osbuk.org/ hakkinda. asp,17.12.2007.s. 3
[14] Leman Ardoğan ve Diğerleri, Türkiye'de Dünya'da Sanayi Bölgeleri ve Uygulamaları, Ankara: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Yayınları No:311, Gelişim Matbaası, 1983, s. 11
[15] Özdemir, a.g.e., s. 6
[16] Asuman Çezik ve Ayda Eraydın, Türkiye'de Organize Sanayi Bölgeleri (1961–1981), Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları No:1839, Ankara:1982, s. 53
[17] Ardoğan ve Diğerleri; a.g.e., s. 11

dayandığı için, bu ülkelerin refah seviyelerinin yükselmesi söz konusu işletmelerin gelişmişlik düzeylerine bağlıdır. Bu noktada orta ve küçük ölçekli sanayi kuruluşlarının teşvik edilip gelişmesi için Organize Sanayi Bölgeleri uygun ortamlar hazırlamaktadır[18]. Organize Sanayi Bölgeleri bir çok ülkede teşvik tedbirleri olarak kullanılmış, dengeli ekonomik büyüme ve bölgelerarası gelişme farklılıklarının giderilmesi amacıyla kalkınmada geri kalmış bölgelerin sanayilerinin geliştirilmesi amacıyla fiziki teşvik tedbirleri olarak kullanılmıştır[19]. Bu şekilde Organize Sanayi Bölgeleri uygulamalarıyla bir yandan düzenli, planlı bir sanayileşme ve şehirleşme sağlanırken, diğer yandan sanayi kuruluşlarının üretim faaliyetinde bulunmaları için her türlü ihtiyaçlarının uygun ekonomik maliyetlerle karşılandığı belli bir üretim bölgesinde toplanmasının ortaya çıkardığı Dışsal Ekonomiler'den de yararlanma olanağına sahip olmaktadırlar[20].

2.6. Organize Sanayi Bölgeleri'nin Kuruluşu

Organize Sanayi Bölgeleri'nin kuruluş işlemleri, inşaat yapım süreci ve işletmesinin hangi yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından yapılacağı konusu ülkelere göre değişiklikler göstermektedir. Örneğin Organize Sanayi Bölgeleri'nin kurulup işletilmeleri kar amaçlı özel kuruluşlar, İngiltere'de devlete bağlı kamu kurumları, Hollanda, Belçika, İtalya ve Fransa'da ise Mahalli İdarelerle, Sanayi ve Ticaret Odaları'nın birlikte kurdukları teşekküllerin yetki ve sorumlulukları altında gerçekleştirilmektedir. Ülkemizde Organize Sanayi Bölgeleri'nin ilk kuruluş aşamasından en son işletmeye geçiş aşamasına kadar en yetkili kamu kuruluşu Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'dır. Ancak uygulamada Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın yetkileri Organize Sanayi Bölgeleri'nin mali yönden sınırlı kalmıştır. Organize Sanayi Bölgeleri'nin kuruluşunda yer alan kamu kuruluşlarının karşılıklı işbirliği içerisinde uyumlu bir şekilde çalışmamaları ve yetersizliklere bağlı olarak yığınla sorunla karşılaşılmaktadır[21]. Bunda Organize Sanayi Bölgeleri'nin kuruluş ve işleyişiyle ilgili hukuki düzenlemelerden yoksun kalınması, özellikle 2000 yılında yürürlüğe giren Organize Sanayi Bölgeleriyle ilgili yasa çıkmadan önce, hukuki, mali ve idari açılardan da ciddi boyutta sıkıntıların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu tür sıkıntıların giderilmesi amacıyla defalarca bir araya gelen Organize Sanayi Bölgeleri ve Bakanlık yetkililerince, son 10 yıl içinde Organize Sanayi Bölgeleri birçok kanun tasarısı hazırlanmış olmasına rağmen, Organize Sanayi Bölgeleri'nin kurulmaları, faaliyete geçiş ve diğer tüm işlemlerle ilgili 12.04.2000 tarih ve 4562 sayılı kanunun Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmesiyle, Organize Sanayi Bölgeleri Türk Hukuku'nda yerini almıştır[22].

2.7. Organize Sanayi Bölgeleri'nin Sorunları

Ülkemizdeki Organize Sanayi Bölgeleri uygulamaları ve geçirdiği süreç göz önüne alındığında karşılaşılan sorunları aşağıda gibi sıralanabilir.

- Bürokrasinin Fazla Olması. Organize Sanayi Bölgeleri'nin başlangıç aşamasından işletilmeye geçişine kadar olan işlemlerin yavaş ilerlemesi, verilmesi gereken karar aşamasında bir çok kurumun yer alması ve bu kurumların arasında koordinasyonun sağlanamaması bunda en önemli etkendir.

- Kurumlar Arasındaki Görüş Ayrılıkları. Organize Sanayi Bölgeleri'nin kurulum aşamasında özellikle yer seçimi aşamasında kurumlar arasında teknik, hukuki, idari görüş ayrılıklarıyla bağlantılı olarak karşılaşılan sorunlar inşaatların tamamlanma süresinin uzamasına yol açarak maliyetleri artırmaktadır.

- Tahsislerin Zamanında Yapılmaması. Bakanlıktan sağlanan kredilerin tahsislerindeki düzensizlikler ve inşaatların ihalelerinde " Bakanlık, Müteşebbis teşekkül ve Müteahhit " üçgeni arasında çıkan ciddi boyuttaki anlaşmazlıklar, Organize Sanayi Bölgeleri'nin bundan sonraki tüm aşamalarını olumsuz etkileyerek hem maliyetlerin artmasına neden olmakta hem de Organize Sanayi Bölgeleri'nin faaliyete geçiş süresini geciktirerek ekonomiye zarar vermektedir[23].

- Katkı Payları Maliyeti. Organize Sanayi Bölgeleri'nde faaliyet gösteren firmaların çevre ve arıtma tesislerine katılım katkı paylarının maliyetleri artırması, Organize Sanayi Bölgeleri dışında faaliyet gösterip de söz konusu katkı paylarını ödemeyen firmalara bir yerde teşvik fonksiyonu etkisi yaparak ve daha düşük maliyetlerle üretimi gerçekleştirmelerini sağlayarak haksız rekabet fırsatı elde edebilmektedirler[24].

- Subjektif Kriterlerin Varlığı. Organize Sanayi Bölgeleri'nin ülkemiz gündeminde yerini

[18] Özdemir, a.g.e., s. 13
[19] İktisadi Araştırmalar Vakfı, a.g.e., s. 44
[20] Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Orta Anadolu Bölgesi Ekonomik Raporu, Ankara: TOBB Genel Yayını No: 56, 1988, s. 60
[21] TOBB, Yayın No: 311/1983-1, 1983, a.g.e., s. 20
[22] OSBÜK, a.g.e., s. 7
[23] TOBB, Genişletilmiş Doğu Anadolu Bölgesi Ekonomik Raporu, Ankara: TOBB Yayını No:21, 1988, s. 67
[24] Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ve TOBB, Organize Sanayi Bölgeleri'nde Çevre Sorunları ve Çözümleri Projesi Tanıtım Toplantısı, Ankara: 18 Kasım 1994, s. 10

almaya başladığı 1962 yılından günümüze kadar geçen sürede Organize Sanayi Bölgeleri kurma girişimlerinde popülist yaklaşımlarla, her ile bir Organize Sanayi Bölgesi kurulması görüşünün benimsenmesiyle objektif seçicilik ve uygunluk gibi kriterler göz ardı edilerek bir yandan kaynakların kullanılması gerekli yerlere aktarılmasında kaynak yetersizliği gerçeğiyle karşılaşılmış diğer yandan sanayi gelişme potansiyeli yeterli olmayan yerlere yapılan yatırımların kullanılmaması nedeniyle de ülkemiz kaynakları boş yere heba edilmiştir[25].

- Denetimlerin Yetersizliği. İyi niyetlerle yönetimlerde yer alan Vali'ler nedeniyle denetim elemanları sağlıklı denetim yapamamaktadırlar. Bazı Organize Sanayi Bölgeleri'nden çok büyük yolsuzluk iddialarının gelmesi de bu konuda acil müdahaleler yapılmasının zorunlu olduğunu ortaya koymaktadır.

- Çarpık Yapılaşma. Bir kat çıkılması, yasal olarak gerekli koşulları yerine getirmeden yapılan inşaatlar hem görüntü kirliliğine neden olmakta hem de çarpık yapılaşmanın önünü açmaktadır.

- Borç Erteleme Talebi. Devletten alınan kredilerin ödenme zamanı gelince borç erteleme ve faiz oranlarının indirilmesi istekleri, bir çok Organize Sanayi Bölgesi için gündeme gelmektedir.

- Organize Sanayi Bölgeleri'nin Taşınması. İlk kuruldukları zaman şehir dışında olmalarına rağmen, zamanla şehir merkezlerinin içinde kalan Organize Sanayi Bölgeleri'ndeki firmaların tüm yatırımları tamamlanmış Organize Sanayi Bölgeleri'ne taşınmak istememeleri, çarpık sanayileşme yapısının sürmesine yol açmaktadır[26].

- İnternet Altyapılarının Yetersizliği. Organize Sanayi Bölgeleri'nin kendi içinde faaliyet gösteren firmalar arasında karşılıklı bilgi akışı ve alışverişini sağlayan network ağının yetersizliğine bağlı olarak tüm Organize Sanayi Bölgeleri arasındaki iletişim istenen düzeyde sağlanamamaktadır[27].

- Yetkilendirme Sorunu. Organize Sanayi Bölgeleri yasası ile bir çok sorumluk üstlenen Organize Sanayi Bölgeleri yönetimlerinin yetkileri sınırlanmış ve mevzuatta açık olarak belirtilmemiş üstelik örneğin Enerji Piyasası Denetleme Kurumu gibi kurumlarla bu yetkiler de alınmaya çalışılmaktadır[28].

- Altyapı Ödenek Yetersizliği. Bazı OSB'lerde konum itibari ile Devlet karayolu bağlantısının uzak mesafede bulunması nedeniyle, anayol bağlantı yatırımlarının OSB'ler tarafından üstlenilmesi kaynak problemi yaratmaktadır. OSB'lerin Arıtma Tesisleri için yatırım aşamasında finansman sıkıntıları bulunmaktadır.

- OSB'lerin Yer Seçimi Sürecinin Uzaması. OSB yer seçiminin 25 Kamu Kurum ve Kuruluşunun raporu neticesinde sonuçlanması uzun zaman kayıplarına neden olmaktadır[29]. Bürokratik işlemlere bağlı olarak yer seçimi sürecinin tamamlanma süreci ortalama 3 ile 10 yıla kadar sürmektedir ki[30] bu zaman kaybından başta firmalar olmak üzere yine ülke ekonomimiz zararlı çıkmaktadır.

- ÇED Yönetmeliği. Karma OSB'lerde kurulacak tesislerin ÇED Yönetmeliği kapsamında bulunması sanayi tesislerinin kuruluş süreçlerini geciktirmektedir.

- Danışmanlığın Yaygın Olmaması. Yeni kurulan OSB'lere bilgi ve teknoloji gelişmiş OSB'ler tarafından yeterli danışmanlık hizmetleri verilmemektedir.

- Teknoparkların Yaygınlaşamaması. Teknoparkların görevi ve işlevleri bilinmesine rağmen gelişmeleri istenen düzeyde olmamıştır.

- Temsil Sorunu. DPT ve Hazine Müsteşarlığı'nca hazırlanan teşviklerle, mevzuatın oluşumu ve OSB'lerle ilgili olmak üzere genel olarak OSB'lerin temsili yeterli derecede yapılamamaktadır.

- Yasa ve Mevzuat Sorunu. 4562 sayılı OSB Kanunu, TBMM Genel Kurulu'nda görüşülürken, kamusal yetkilerin kullanımına ilişkin yapılan eklemeler nedeniyle, uygulamada pek çok sorun yaşanmakta, dar kapsamlı bir yasa tasarısı taslağı ile de OSB'lerin sorunlarının çözülmesi mümkün görülmemektedir[31].

3. KONYA SANAYİ VE ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ

Tarıma dayalı sanayisi ve özellikle un ve dokuma sanayisindeki gelişmişliği ile Cumhuriyet'in ilk yıllarında Konya Sanayisi Türkiye sanayisi için çok büyük önem arz ediyordu. Konya'nın bu anlamda kendini geliştirmesinde Osmanlı'nın son döneminde ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında sağlanan teşviklerin önemli katkısı vardır.

3.1. Cumhuriyetten Günümüze Konya Sanayisi

1929 Dünya Ekonomik Bunalımı nedeniyle buğday fiyatlarının hızla düşmesi, un sanayisini ve buna bağlı olarak Türkiye un sanayisinin merkezi olan Konya'yı en olumsuz şekilde etkiledi. Buna rağmen un sanayisi yine il ekonomisi içinde önemli bir yer tutmaya devam etti. 1927 yılında önemsiz olmakla birlikte, daha sonraki yıllarda il imalat sanayisinin en fazla gelişen dalı dokuma sanayisi olmuştur. Bu dalda, dönemin en büyük tesislerinden biri olan Sümerbank Ereğli Pamuklu Sanayisi Müessesesi'nin 1937 yılında işletmeye açılması, il imalat sanayisinin işyerlerinin çeşitli dallara dağılımını değiştirmiştir.

1950'lerde tarım ve ticaret hızla gelişirken, il imalat sanayisinde önemli sayılabilecek nitelikte bir gelişme olmamıştır. Bu yıllarda yapılan tek büyük ölçekli kuruluş, 1954 yılında üretime geçen Konya Şeker Fabrikası'dır. Konya İmalat Sanayi'sindeki gelişme 1960'lı yıllarda kamu kesimi yatırımlarıyla başlamış, bunu 1970'li yıllarda özel kesim yatırımları takip etmiştir. 1960 yıllarında kurulan önemli fabrikalar Konya Çimento, Sümerbank Karaman İplik ve Pamuklu Mensucat, Konya Krom Mağnezit Fabrikaları ile yapımına 1969 yılında başlanan Seydişehir Alüminyum Tesisleri olarak sayılabilir. Ayrıca 1960'lı yıllar, özel kesimin metal eşya-makine imalat dalında yatırıma başladığı yıllardır. 1960'lı yılların sonlarına doğru özellikle tarım-iş makinaları üretimine yönelen yatırımlar 1970'lerde önemli oranda artarak bu dalda bir çeşitlenmenin gerçekleşmesine yol açmış, çeşitli makina ve motor parçalarının üretimine geçilmiştir[32]. Konya topraklarının tarıma elverişli olması nedeniyle tarıma dayalı olarak gelişme gösteren sanayi[33], 1950 ve 1960'lı yıllarda, Konya İmalat Sanayi'sinde kamu kesimi önderliğinde başlayan çoğu küçük ölçekli yatırımlar nedeniyle, Konya ekonomisinin tarım ve ticarete dayalı karakteristiğini bir ölçüde değiştirmiştir. 1974 yılında üretime geçen Seydişehir Alüminyum Tesisleri Konya'nın sanayileşmesinde önemli bir adım olmuştur. 1970'li yıllarda büyük ölçekli işletmelerin önemli bir kısmı kamu kesimi işyerleriydi. Özel kesim işyerlerinin büyük bir bölümü ise bölgenin sosyo-ekonomik talepleri doğrultusunda yatırım yapan, küçük ve orta ölçekli işletmelerdi. Bunlar tarım araç ve makinaları, çeşitli motor ve yedek parça yedek parça üreten işyerleriyle, ilin geleneksel sanayisini oluşturan gıda sanayinin gıda sanayinin çeşitli alt dallarında üretim yapan işyerleriydi. Bunun yanında 1970'lerde il sınırları içinde ve bölgede kurulu olan kamu tesislerinin ürünlerini girdi olarak kullanan, geleneksel imalat dallarının dışında sayılabilecek alanlarda üretim yapan yeni işyerleri de kuruldu. Konya imalat sanayi kamu ve özel sektörde oldukça zengin çeşitlilik gösteren bir nitelik göstermekteydi. 1978 yılında il gayri safi milli hasılası içinde imalat sanayisinin payı %8.6 kadardı ve il faal nüfusunun %6.1'ini oluşturan 37.974 kişi imalat sanayisinde çalışmaktaydı. Konya 1970'li yılların ikinci yarısında Türkiye imalat sanayinde oluşturulan değerdeki %1.25'lik payıyla Türkiye'nin sanayileşmiş iller sıralamasında 12. sırada yer almıştır[34]. 1980 yılında 23780 olan imalat sanayi işletme sayısı %32,48 oranında artarak 31505'e, Türkiye genelinde ise % 3,57 oranla 6. sıraya yükselmesi[35], 1960'lı yıllara kadar sanayisi küçük el sanatları ve tamir atölyelerine dayanan Konya'da, imalathane aşamasına geçiş bölge ihtiyacı olan tarımsal alet ve makinaların üretimine başlaması, daha sonra değirmen makina, çelik, pik döküm, supap, motor gömleği, otomotiv yan sanayi, inşaat malzemeleri, deri ve ambalaj fabrikalarının kurulması, ülkemizin tahıl ambarı olan Konya'nın aynı zamanda sanayi alanında da gelişme gösterdiğinin açık işaretidir[36].

Konya'da, çoğu Türkiye genelinde etkin kamu kuruluşlarının ağırlıkta olduğu küçük ölçekli imalat sanayinin yanısıra, büyük imalat sanayide gelişmiştir. Küçük ölçekli imalat sanayi bölge tarımının gelişmesine paralel olarak gelişme göstermiştir. Gelişmeye yol açan bir faktör de, 1950 yılından sonra ulaşım olanaklarının gelişmesiyle artan taşıt araçları ve bunların onarımıyla başlayan küçük ölçekli sanayinin gelişimi, zamanla tarım araç ve gereçlerinin üretimini gerçekleştirir düzeye yükselmiştir. Metal eşya ve makina imalat dalında üretim yapan küçük işletmelerden bir kısmı, 1970'lerde çalıştığı iş kollarında büyük çaplı üretim yapan kuruluşlar düzeyine ulaşmıştır. Küçük ölçekli sanayi kuruluşlarının daha hızlı gelişimini sağlamak ve daha büyük ölçekli sanayi kuruluşları durumuna gelmesini sağlamak amacıyla kurulan I. Organize Sanayi Bölgesi'nde yer alan işyerleri diğer Organize Sanayi Bölgeleri'ne göre sayı olarak dar tutulmuştur. Konya'daki küçük sanayi firmalarının büyük bir kısmı küçük sanayi sitelerinde faa-

---

[25] DPT, 1988 Yılı Programı, Ankara: DPT Yayın No:2118, 1988, s. 399

[26] Ali Coşkun, Türkiye'de Organize Sanayi Bölgeleri Kuruluşu ve Gelişimi, OSBÜK, 1.OSB Zirvesi, Ankara: 12-14 Şubat 2004, s.72

[27] Mahmut Yılmaz, Türkiye'de Organize Sanayi Bölgeleri Kuruluşu ve Gelişimi, 1.OSB Zirvesi, Ankara: 12-14 Şubat 2004, s. 39

[28] Bülent Koşmaz, Türkiye'de Organize Sanayi Bölgeleri Kuruluşu ve Gelişimi, 1. OSB Zirvesi Ankara: 12-14 Şubat 2004, s. 1

[29] Tanju Beştaş, İmar ve Altyapı Çevre Komitesi, OSBÜK, Ankara: 12-14 Şubat 2004, s. 16

[30] " OSB'de Yer Seçimi İşlemi, 4 Ayda Bitecek ", Dünya Gazetesi, 18.01.2008, s. 12

[31] A. Okan Çağlar, Hukuk / Mali Mevzuat ve Teşvikler, OSBÜK, Ankara: 12-14 Şubat 2004, s. 59

[32] Yurt Ansiklopedisi, Türkiye, İl İl: Dünü Bugünü Yarını, İstanbul: Cilt 7, Anadolu Yayıncılık, 1982 -1983, s. 5175

[33] Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü, Konya Sanayi'nin Geçmişi ve Bugünü, Rapor, Konya. 1995, s.1

[34] Yurt Ansiklopedisi, a.g.e., s. 5175.

[35] Konya Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1990 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Rapor, Konya: 1991, s. 40

[36] Konya Ticaret Odası Rehberi, Konya'da Sanayi, Konya: Konya Ülkü Matbaası, 15 Ağustos 1982, s. 10

liyetlerini sürdürmektedir[37]. 1960'lı yılların ortalarından itibaren Konya'da Organize Sanayi Bölgeleri ve Küçük Sanayi Siteleri'nin kuruluşu hızlandırılarak, şehrin çeşitli yerlerinde adeta serpiştirilmiş bir şekilde faaliyetlerini sürdüren küçük sanayi işletmeler, söz konusu bölge ve sitelerde modern şartlar içerisinde verimli bir şekilde çalışma olanaklarına kavuşmuşlardır[38]. Konya sanayinin gelişmesinde önemli rol oynayan faktörlerden biri de III. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda Organize Sanayi Siteleri oluşturulması gerekliliğinin belirtilmesidir. Buna göre 1975-1990 döneminde 21'i il merkezinde 15'i ilçelerde olmak üzere toplam 36 sanayi sitesinde 8086 sanayi işletmesinin faaliyette bulunması[39], Konya sanayi altyapısının çok köklü temellere dayandığını göstermektedir.

Konya'nın ekonomisinin tarımsal alt yapıya dayanması, makinalı tarıma geçerek verimlilik ve çiftçi gelirlerinin artması, kırsal kesimden şehirlere olan göçü artırmıştır. Tarım kesiminden sağlanan sermaye birikimi, sanayi, ticaret gibi üretim faaliyetlerine aktarılmıştır. Kısaca tarım sektörü Konya sanayine kaynak sağlamış, tarımla uğraşan kesimin şehirlere göç edip sahip oldukları kaynakları girişimcilik özelliklerini de katarak başta tarım temelli alanlarda kullanmaları, sanayileşme sürecinin başlangıcını oluşturmuştur[40]. 1990'lı yıllara gelindiğinde ise Konya'nın artık tarım özelliğinin yanı sıra sanayi kenti olma yolunda da önemli bir mesafe kat ettiği görülmektedir. Konya'da bulunan sanayi bölgelerinde makine, döküm, plastik, oto parçaları başta olmak üzere bir çok dalda sanayi üretimi, ileri teknoloji seviyelerinde gerçekleştirilerek ve ihraç edilmektedir[41]. Üretilen sanayi ürünlerinin yurtdışına ve özellikle Avrupa ülkelerine ihraç edilmesi, 1990'lı yıllarda bile Konya'nın sanayi potansiyelinin varlığını göstermesi bakımından önemlidir. Konya sanayisinde 1965-1980 döneminde özellikle metal eşya, makine, ulaşım araçları sektörlerinde önemli gelişmeler göstermiştir. Söz konusu dönemde 942 firmanın faaliyete geçtiği bu sektörleri 809 yeni faaliyete başlayan işletmeyle dokuma, giyim ve deri eşya sektörü, 660 işletmeyle orman ürünleri ve mobilya sektörü takip etmiştir. Buna göre ilimizdeki lokomotif sektörler olarak metal eşya, makina teçhizat, ulaşım, dokuma, giyim, deri eşya, mobilya ve orman ürünleri sayılabilir. 1992 yılı itibariyle Konya'da sanayi dalında faaliyet gösteren firma sayısı 6715'tir. Buna göre Konya'nın imalat sanayi alt sektörler itibariyle Türkiye genelinde yedinci sırada, metal sanayinde ise İstanbul'dan sonra ikinci sırada yer alması[42], yine ilin gelişmiş ve gelişmeye uygun bir sanayi altyapısının ve potansiyelinin olduğunu açık bir şekilde göstermektedir. 500 bin hektarı sulanabilen olmak üzere toplam 4 milyon hektar araziye sahip Konya, bu özelliğiyle bir tarım kenti görünümünde olmasına rağmen, tarım makinaları, oto yedek parça, lastik, plastik, makina, yedek parça, deri, dokuma, un, kimya sanayi gibi sanayi alanlarında yaptığı atılımlarla "sanayi yüzünü" de gösteren bir kent olmuştur[43]. 1990'lı yıllara gelindiğinde aşağıda sıralanan 21'i Konya il merkezinde, 15'i de ilçelerde olmak üzere kurulan toplam 36 sanayi bölgesinde faaliyetlerini sürdüren 8086 işletmede 40 bin kişinin istihdam edilmesi[44] ve bu sanayi bölgelerinde 14 farklı ana meslek grubunda üretimin gerçekleştirilmesi, sanayi kenti olma yolunda Konya'nın ilçeleriyle birlikte köklü bir sanayi alt yapısına sahip ve sınai gelişmeye uygun bir kent olduğunu göstermektedir.

1990'ların Konya'sında gelişme gösteren sektörlerden biri olan ayakkabı sektöründe firmaların önemli bir kısmı, Kunduracılar Sanayi Sitesi, Kunduracılar Sanayi Sitesi İlave Blokları ve Pabuç Sarayı'nda faaliyetlerini sürdürmektedir. Konya'nın 1990 yılı verilerine göre aylık 300 bin çift ayakkabı üretimini gerçekleştirmesi[45], günümüzden 17 yıl önceki dünya ve Türkiye'nin iktisadi, siyasi ve sosyal koşulları göz önüne alındığında, ayakkabı sektöründeki gelişmenin boyutu daha net olarak anlaşılmaktadır. Aşağıdaki Konya'nın sanayileşmesiyle ilgili veriler, aşağıda tablolar halinde gösterilmiştir.

Konya sanayinin genel durumunu göstermede önemli ölçülerden olan Konya Sanayi Odası'na kayıtlı firmalar üzerinde Konya Sanayi Odası'nın 2002 yılında 837 firmayı kapsayan araştırmasına göre, sınai üretim faaliyetleriyle uğraşan firmaların %16,1'i otomotiv ve otomotivle ilgili sanayi kollarında faaliyet gösterirken, ikinci sırayı tekstil, deri sanayi kolları ve üçüncü sırayı ise değirmen makinaları ve vinç sanayiyle uğraşan firmalar almaktadır. Bu sonuç Konya

[37] Yurt Ansiklopedisi, a.g.e., s. 5179
[38] Konya Sanayi'nin Geçmişi ve Bugünü, a.g.r., s. 2
[39] Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü, 2000 Yılı Konya İli'nin Yıllık Ekonomik ve Ticari Durumu Hakkında Rapor, Konya: Olgun Çelik Ofset Matbaası, Mayıs 2001, s. 41
[40] Konya Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1990 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Konya: 1991, s. 24
[41] Rahim Özkaymak, Konya'lı Tüccar ve Sanayiciler Tüketici Değil, Üretici Duruma Geldi, Konya: Konya Ticaret Odası Dergisi, Yıl:3, Sayı:29, Temmuz 1990, s. 3
[42] İAV, Konya İli'nin Ekonomik Kalkınması, a.g.e., s. 85
[43] M. Ali İnan, Konya Sanayi , Konya Sanayi Odası Dergisi, Konya: 1 Ocak 1993, s. 5
[44] Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1989 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Konya: 1990, s. 28
[45] Mahmut Tekin, Konya Ayakkabı Sanayi Pazarlama Sorunları ve Çözüm Önerileri, Konya: Konya Sanayi Odası Dergisi, Sayı: 4, Ağustos 1994, s. 23

Tablo 20. Konya İmalat Sanayi İşyeri Sayısı (1992)

Sektörler	İşyeri Sayısı	İl İmalat Oranı(%)	Türkiye İmalat Oranı (%)	İller Sıralaması
Gıda, İçki, Tütün San.	657	9.78	3.26	7
Dokuma, Deri Eşya San.	1619	24.11	3.00	7
Orman Ür., Mobilya San.	1330	19.80	3.07	6
Kağıt Ürünleri, Basım San.	138	2.05	2.17	6
Kimya, Kömür, Plastik San.	152	2.26	3.16	5
Taş ve Toprağa Dayalı San.	160	2.38	2.44	5
Metal Eşya, Ulaşım San.	2484	36.98	5.31	4
Metal San.	140	2.08	7.82	2
Toplam	6175	100	100	-

Kaynak: İktisadi Kalkınma Vakfı, Devlet İstatistik Enstitüsü 1992 Genel İşyeri Sayımı Sonuçları, Konya İlinin Ekonomik Kalkınması, Tebliğ, İstanbul: 1995, s. 86

Sanayi'nin temel taşlarının otomotiv, tekstil, değirmen makinaları ve bunlarla ilgili sanayi dalları olduğunu göstermektedir.

Sanayi sektörü ürünlerinin ihracatının 2000 yılındaki 43.3 milyon dolarlık seviyeden 2003 yılında 80 milyon dolara 2005 yılında da 179.1 milyon dolara yükseldiği görülmektedir. Beş yılda sanayi ürünleri ihracatının 4 kattan fazla artması Konya'nın güçlü bir sanayi üretim potansiyeli olduğunu; dünya pazarlarına mal satabildiklerini, yine sanayi sektörü ürünlerinin ithalat gelişiminin 2000 yılındaki 45.7 milyon dolarlık seviyeden 2005 yılında 71.7 milyon dolara[46] yükselmesi, sınai üretimde dünya ülkeleri düzeyinde üretimde bulunma kapasitelerinin yüksekliğini ve dünya ile bütünleşebilmede başarılı olduklarını göstermektedir.

Sanayinin gelişimini gösteren önemli verilerden biri de imalat sanayi işletmeleri tarafından kullanılan elektrik enerjisi kullanımı açısından bakıldığında 2000 yılında Konya ilinde sanayi işletmelerinin kullandığı elektrik enerjisi 1.795.022 MWh iken bu rakam ülkemizin yaşadığı ekonomik krize paralel olarak 2002 yılında 568.037 MWh.'a düşmüş, daha sonra 2004 yılında 1.851.390 MWh'a yükselmiştir[47].

3.2. Konya Organize Sanayi Bölgeleri

3.2.1. Konya I. Organize Sanayi Bölgesi

Konya'da planlanan küçük sanayi yapısından orta ölçekli sanayi yapısına geçiş 1960'lı yılların ortalarından itibaren gerçekleşmeye başlamıştır. Ülke genelinde Organize Sanayi Bölgesi'nin kavram olarak dahi ne olduğu tam bilinmiyorken Organize Sanayi Bölgesi kurma teşebbüsü[48] Konya Belediyesi tarafından başlatılmıştır[49]. Konya Belediyesi'nin Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (Sanayi ve Ticaret Bakanlığı) ile üstlendiği bölgenin alt yapı ve üst yapı çalışmaları, Belediye ve ilgili kuruluşlar tarafından yapılmıştır[50]. Teşebbüsüne 1966 yılında başlanan ve 150 hektar alan üzerinde 1967-1970 yılları arasında tamamlanarak hizmete giren Konya I. Organize Sanayi Bölgesi[51], Konya şehir merkezinin kuzeyinde, batısında İstanbul-Konya karayolu, doğusunda Konya-Ankara karayolu ve buna paralel olarak demiryolu, güneyinde ise Konya-Adana-Karaman yollarının bağlandığı çevre yolu ile sınırlanmış, küçük sanayi bölgesinin hemen bitiminde kurulmuştur[52]. Kurulduktan sonra 1978 senesinde yapılan imar planı ile Organize Sanayi Bölgesi tanımına uygun bir sanayi alanı oluşturulmaya çalışılan I. Organize Sanayi Bölgesi, 12.04.2000 tarihinde kabul edilen Organize Sanayi Bölgelerinin kuruluş, yapım ve işletilmesi esaslarını düzenleyen 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu ile Türkiye'deki organize sanayi bölgelerinin bütün hakları kendi bünyesinde kurularak yönetimi ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na geçmiştir. 4562 sayılı kanunun

[46] TÜRKİYE İSTATİSTİK YILLIĞI 2006, TÜİK Matbaası, Yayın No: 3063, Ankara, 2007, s. 65
[47] TÜİK, s. 71
[48] Atilla Vural, Konya İkinci Organize Sanayi Bölgesi, Brifing, Konya, 07.07.1995, s. 1
[49] Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Konya Organize Sanayi Bölgesi Projesi, Ankara: TOBB Yayını, 1987, s. 1
[50] Tevfik Küçükşenel, II. Organize Sanayi Bölgesi, Konya: Konya Sanayi Odası Dergisi, Yıl:1, Sayı:1 Ocak – Şubat-Mart 1993, ss. 1
[51] Atilla Vural, Konya İkinci Organize Sanayi Bölgesi, Brifing, 01.12.1993, s. 1
[52] Ali Akbaş, Başkanın Mesajı, http://www.kosb.org. tr, 27.06.2007

yürürlüğe girmesinden sonra Konya I. Organize Sanayi Bölgesi Yönetim Kurulu'nun girişimleriyle 2001 yılında Konya I. OSB Müdürlüğü kurulmuştur. Ayrıca Konya I. OSB'deki sanayiciler, zamanla buranın yeterli olmamasından dolayı, 2. 3.ve 4. Organize Sanayi Bölgeleri'nin kurulmalarını da sağlamışlardır[53].

1993 yılı sonu itibariyle toplam 72 adet sanayi işletmesinde yaklaşık 4000 kişiye istihdam sağlandığı I. Organize Sanayi Bölgesi'nde, ağırlıklı olarak tarım makinaları ve otomotiv yan sanayi üretimiyle uğraşan işletmelerin yanı sıra mermer, alüminyum tüp, inşaat malzemeleri firmaları da yer almaktadır[54]. 1999 yılında faaliyette olan firma sayısı 87'ye yükselmiş, 26 firma ile otomotiv yan sanayi imalatıyla uğraşan firmalar ilk sırada, 17 firma ile tarım makinaları imalatıyla uğraşan firmalar ikinci sırada yer almıştır[55]. 2007 yılı ilk dokuz itibariyle I. Organize Sanayi Bölgesi'nde otomotiv yan sanayi, tarımsal alet ve makina imalatı, makine ve yedek parça imalatı, sondaj, boru ve sulama sistemleri imalatı, plastik boya ve kimyasal ürün imalatı sektörlerinde firmalar üretimlerini sürdürürken, faaliyetine devam eden firma sayısı 150, istihdam edilen kişi sayısı 2007 yılı ilk dokuz ay itibariyle 3243 kişiye ulaşmıştır.

Konya I. Organize Sanayi Bölgesi'nin en önemli özelliklerinden birisi, en az 1500-2000 m2'den başlayan ve sanayicilerin kullanımına verilen Organize Sanayi Bölgeleri parsellerinin, Konya I. Organize Sanayi Bölgesi'nde 1000 m^2 gibi daha küçük parsellere ayrılarak sanayicilere verilmesidir. Konya'daki küçük sanayi işletmelerinin gelişmesinin amaçlandığı bu uygulama, oldukça kısıtlı olanaklar içinde faaliyet gösteren küçük ölçekli firmaların gelişmesinde önemli bir rol oynamış, Konya'nın KOBİ başkenti olarak nitelenmesinin temellerini oluşturmuştur.

Konya I. Organize Sanayi Bölgesi, ilin gelişmesine bağlı olarak ihtiyaçları karşılayamayacak duruma gelmiş ve 15.07.1976 tarihinde II. Organize Sanayi Bölgesi'nin kurulmasına karar verilmiştir.

3.2.2. Konya II. Organize Sanayi Bölgesi

Konya I. Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyetlerini sürdüren firmaların ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalması üzerine, II. Organize Sanayi Bölgesi'nin kurulması Bakanlar Kurulu'nca 15.07.1976 tarihinde uygun görülmüş ve 23 Temmuz 1976 tarih ve 15655 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmasıyla kurulmuştur. Kurulma işlemlerini yürütmek üzere de Konya İli Özel İdare Müdürlüğü, Konya Sanayi Odası Başkanlığı ve S.S. Konya Organize Sanayi Bölgeleri Kooperatifi, Müteşebbis Teşekkül olarak görevlendirilmiştir. Daha sonra 1981 yılında S.S. Konya Organize Sanayi Bölgeleri Kooperatifinin feshedilmesi ile Müteşebbis Teşekkülü, İl Özel İdare Müdürlüğü, Konya Sanayi Oda'sı Başkanlığı ve Konya Belediye Başkanlığı oluşturmuştur[56]. Yer seçimi, proje oluşturulması gibi çalışmaların uzaması nedeniyle alt yapı inşaatı ihalesi gecikmiş ve 20.08.1984 tarihinde Bakanlık tarafından yapılan bir protokolle yol, kanalizasyon, drenaj, içme suyu şebekesi ve depo inşaatlarının yapım işleri Konya Belediyesi'ne verilmiştir. Alt yapı inşaatlarına 1986 yılında ancak başlanabilmiş[57], sanayi yatırımların gecikmemesi amacıyla da arsa tahsislerine başlanmıştır[58]. 1987 yılında bir yandan alt yapı yatırımlarına devam edilirken diğer yandan arsa talebinde bulunan sanayicilere arsa tahsisi yapılması uygulaması, Türkiye'de ilk defa Konya II. Organize Sanayi Bölgesi'nde görülmüştür. Olağan uygulama alt yapı ve sosyal yatırımların tamamlandıktan sonra arsa tahsislerin yapılması şeklindeydi[59]. Bu gelişme Konyalı sanayicinin üretimine olan yatkınlığını ve girişimci özelliğini göstermesi bakımından önemlidir. 1985 yılında II. Organize Sanayi Bölgesi için yapılan alt yapı harcamaları 1985 yılında 20.225.200 TL., 1986 yılında 133.857.212. TL., 1987 yılında 1.070.999.248. TL., 1988 yılında 1.132.235.671. TL. olurken 1989 yılında bu harcama miktarı 1.612.959.758. TL. olarak gerçekleşirken 5 yıl içinde yaklaşık 5 milyar lira harcama yapılması[60] yatırımların hızla devam ettiğini ve bir an önce tamamlanmasına çalışıldığını göstermektedir. Üstelik Organize Sanayi Bölgesi'nin önemini kavrayan sanayicilerin arsa taleplerinin karşılanmasında sıkıntılarla karşılaşılmıştır. Toplam dağıtılacak 600 hektarlık alan için 1050 sanayici, toplam 3000 hektarlık yer talebinde bulunmuştur[61]. 1994 yılında 246 sanayi parselinin tamamının tahsisi yapılmış, bunlardan 74 firma üretime başlamış, 137 tanesinde inşaat çalışmaları devam etmekte ve 14 tanesi de proje aşamasındadır[62]. 1995 yılında üretime geçen firma sayısı, bir önceki yıla göre 24 artarak çoğunluğu otomotiv yan sanayi firmaları olmak üzere 98'yükselmiştir[63]. 1996 yılına gelindiğinde, üretime geçen firma sayısı iki yıl öncesine göre % 89 artarak 140, inşa halindeki firma sayısı da 105 olmuştur[64]. Konya II. Organize Sanayi Bölgesi'nde 2006 yılında üretime geçen firma sayısı 168, inşa halinde firma sayısı 12, istihdam edilen kişi sayısı 5200[65] iken, 2006 yılında faaliyette olan firma sayısı 241'e, istihdam sayısı da 12.000 civarına olmuştur. Tüm parsellerin tahsislerinin yapıldığı II. Organize Sanayi Bölgesi'nde Gıda, Dokuma ve Giyim, Orman, Kâğıt, Basım, Rezerve Kauçuk, Deri Mamulleri, Lastik, Plastik, Kimya, Isı Cam, Demir ve Çelik, Demir Dışı Metaller, Madeni Eşya, Elektriksiz Makineler, Elektrikli Makineler, Elektronik, Karayolları Taşıtları (otomotiv) İmalat Sanayi, Tarım Alet ve Makineleri dallarında faaliyet göstermektedir[66].

3.2.3. Konya III. Organize Sanayi Bölgesi

Konya'da III. Organize Sanayi Bölgesi'nin, Konya II. Organize Sanayi Bölgesi tevsi alanı olarak kurulması Bakanlar Kurulu'nun 17 Mayıs 1996 tarih ve 22639 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayınlanmasıyla yürürlüğe girmiş ve Konya Sanayi Odası, Büyükşehir Belediyesi ve İl Tüzel Kişiliği tarafından eşit hisseli olarak kurulmuştur[67].

Yaklaşık 9.000.000 m^2 alana üzerine kurulan, 10.000 m^2 ile 700.000 m^2 arasında 343 sanayi parselinin tahsisinin yapıldığı III. Organize Sanayi Bölgesi'nde hızla faaliyete başlayan firmalar başlıca Gıda, Dokuma, Giyim, Orman, Basım, Rezerve Kauçuk, Lastik, Plastik, Kimya, Demir, Çelik, Demir Dışı Metaller, Madeni Eşya, İnşaat, Tarım Alet ve Makinaları dallarında üretim yapmaktadırlar. 900 hektarlık bir alana kurulacak olan III. Organize Sanayi Bölgesi tevsii alanı ve 450 ha. Endüstri Bölgesi'nin de faaliyete geçmesiyle toplam 2550 ha. alanla Türkiye'nin en büyük sanayi bölgelerinden biri olacaktır[68].

3.3. Konya Sanayi Firmaları'nın Sorunları

Konya sanayinin ve firmaların içinde bulunduğu başlıca sorunlar;

- Aynı işkolunda faaliyet gösteren firma sayılarının fazla olması,
- İşletme kredisinin yeterli şekilde kullanılmaması,
- Kalifiye personelin istenilen seviyede olmaması[69],
- Teknik bilgi danışmanlığının yetersiz olması,
- Ürün kalite kontrol sisteminin yetersiz olması,
- Fabrika düzenleme ve iş akış tekniğinin yeterince bilinmemesi[70],
- Yatırım teşviklerinden yeterince yararlanılamaması,
- Üretim faaliyetlerine yeterli piyasa araştırması yapılmadan girişilmesi,
- Araştırma Geliştirme çalışmalarının öneminin tam kavranamaması,
- Profesyonel yöneticilerin firmaların yönetiminde etkin olamaması,
- Teknolojik gelişmelerin yeterince takip edilmemesi[71],
- İl'in sosyal, kültürel ve sınai özelliklerinin tanıtımının hem ulusal hem de uluslararası bazda yeterli düzeyde yapılamaması[72] ve böyle bir karşı karşıya kalınmasında, Konya'daki tüm kamu ve sivil toplum kuruluşlarının sorumluluğu bulunmakta, tüm kurumların ve yetkililerinin kanımca bu sorumluluktan kendilerini kurtaracak geçerli bir mazeretleri de bulunmamaktadır.
- Endüstri Bölgesi'nin kurulması veya mevcut Organize Sanayi Bölgeleri'nin Endüstri Bölgesi'ne dönüştürülememesi,
- Doğal gaz kullanımının özellikle sanayide kullanılmasının istenen düzeye getirilememesi[73],

---

[53] Ali Ceylan, I. Organize Sanayi Bölgesi, Bilgi Notu ,Konya, 2005

[54] Atilla Vural, Konya İkinci Organize Sanayi Bölgesi, Brifing, 01.12.1993, ss. 1

[55] Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1999 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Rapor, Konya: 2000, s. 30

[56] Atilla Vural, Konya II. Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü, Brifing, 18.10.1993, s.1

[57] Tevfik Küçükşenel, Konya II. Organize Sanayi Bölgesi İle İlgili Genel Bilgi, Brifing, 1991, s.1

[58] Atilla Vural, Konya II. Organize Sanayi Bölgesi, Brifing, 21.10.1993, s. 1

[59] Küçükşenel, a.g.m., ss. 14

[60] Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1989 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Rapor, Konya: 1990, s. 30

[61] Tevfik Küçükşenel, Konya'mızda Organize Sanayi Bölgeleri, Konya: Akid Bülteni, Yıl:2, Sayı: 6, Kasım – Aralık 1995, s.17

[62] Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1994 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Rapor, Konya: 1995, s. 43

[63] Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1995 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Rapor, Konya: 1996, s. 30

[64] Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1996 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Rapor, Konya: 1997, s. 41

[65] Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, " İllerin Sanayi ve Ticaret Durum Raporu ", Rapor, Konya: Nisan 2006, s. 8

[66] Konya Organize Sanayi (KOS) Bölge Müdürlüğü, " KOS Bölgesi Brifing Dosyası ", Brifing, Konya, 26.06.2006, s.2

[67] Konya Organize Sanayi (KOS) Bölge Müdürlüğü, a.g.b., s.1

[68] Konya Organize Sanayi (KOS) Bölge Müdürlüğü, " Konya Organize Sanayi Bölgeleri ", Brifing, Konya, 2005, s.1

[69] 1994 Yılı Konya İli'nin Ekonomik ve Ticari Durumu Hakkında Rapor, a.g.r., ss. 26

[70] Konya Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1985 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Konya: 1986, s. 30

[71] Konya Valiliği, " Konya İl'inde Sanayi ve Ticaretin Gelişmesi ", Konya: Konya Valiliği Yayınları, Nisan 1992, s. 1

[72] Dünya Ekonomi Politika, " Rampadaki Füze: KOBİ Kenti Konya ", Konya Ekonomisine Yön Verenler, Özel Ek: 12, 31 Mayıs 1996, s.1

[73] Kayhan, a.g.e., s. 65

- Otomotiv ve imalat sanayi dallarında büyük çaplı sanayi kuruluşlarının az olması[74],

- Kurumsallaşmanın istenilen düzeye ulaşamaması,

- Esnek üretim ve yönetim yapısının oluşturulamaması,

- Hızla gelişen ve yayılan bilginin yeterli verimlilikte kullanılamaması[75] olarak sayılabilir.

4. KONYA ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ'NİN KONYA EKONOMİSİNE KATKISI

Konya'da faaliyet gösteren OSB'lerin Konya ekonomisine en büyük katkısı şüphesiz ihracat yönündedir. Ayrıca OSB'lerde istihdam edilen işgören sayısı ise hemen hemen Konya istihdam yapısının temelini oluşturmaktadır. Ayrıca özellikle ağır sanayiye bağlı yapısı gereği OSB'lerin nitelikli işgörenin yetiştirilmesi anlamında da büyük katkısı vardır.

1985 yılında yaklaşık 4.2 milyon dolar[76] karşılığı 2.151.873.703.TL'lik ihracat gerçekleştirebilen ve bu ihraç ürünlerinin önemli bir kısmı tarım ürünleri ağırlıklı olmak üzere sırasıyla olmak üzere en fazla ihracat yaptığı ilk üç ülkenin de sanayi bakımından yeterli düzeyde gelişememiş Irak, Suudi Arabistan ve İran gibi ülkeler olan Konya'nın[77] ihracatı 1986 yılında 2.645.322 $ karşılığı 1.789.371.064 TL.düzeyinde gerçekleşirken, en fazla ihraç yapılan üç ülkenin sırasıyla Suudi Arabistan'ın yanı sıra F. Almanya ve Danimarka gibi iki gelişmiş Avrupa ülkesi olması ve her ne kadar deri ve deriden mamül eşyalar, mobilya ve dekorasyon malzemeleri, mermer, ambalaj malzemeleri, metal mutfak eşyası gibi tarım dışı ürünler ihraç etmiş olması, o zamanların Konya'sının tarımsal ağırlıklı bir il olduğu gerçeğini değiştirmeye yetmemiş[78], tarım alet ve makinaları ile tarımsal ürünler en fazla ihraç edilen ürünler olarak başı çekmeye devam etmiştir. İhracatın bu seyri 1987 yılında yavaş yavaş değişmeye başlamış, yapılan toplam ihracat 9.368.915.$ olarak gerçekleşmiş, en fazla ihracat yapılan ilk üç ülke Mısır, F. Almanya, S. Arabistan, şeklinde sıralanmış, tarımsal alet ve ürün ihracatının yanı sıra dokuma, metal, mobilya, muhtelif sanayi ürünlerinin ihracatı önem kazanmaya başlamıştır[79]. Konya'nın 1988 yılında ihracatı toplam 11.012.350.$ olarak gerçekleşirken, en fazla ihraç yapılan üç ülke sırasıyla Mısır, Irak ve F. Almanya olmuş, ihracat ürün profili[80] bir önceki yıla göre fazla değişmemiştir. 1989 yılından günümüze kadar olmak üzere yapılan toplam ihracatın, rakamlar, ülkeler ve ürünler bazında tablolar şeklinde toplu olarak incelenmesi, ihracat penceresinden Konya sanayinin gelişmesinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır.

Tablo . Konya ve İhracat (1989 – 2008*) ($)

YILLAR	ABD DOLARI ($)
1989	6.575.267.
1990	9.353.330.
1991	12.747.978.
1992	25.216.776.
1993	23.624.512.
1994	30.511.846.
1995	55.027.197.
1996	82.136.535.
1997	99.896.810.
1998	45.294.756.
1999	67.667.886.
2000	83.473.226.
2001	103.262.604.
2002	120.740.457.
2003	159.652.010.
2004	213.715.167.
2005	222.594.814.
2006	344.506.380.
2007	260.481.933.
*2008	

Kaynak: Konya Sanayi Odası, İhracat Verileri, Rapor, Konya, 02.01.2008., Konya Ticaret Odası, İhracat Verileri, Rapor, Konya, 02.01. 2008

[74] Yücel Yeğiner, Konyamızda Sanayi, Konya: Konya Sanayi Odası Dergisi, Ekim-Kasım-Aralık 1993, s. 3

[75] Tahir Büyükhelvacıgil, KOBİ'lerimiz Fırsatları İyi Değerlenlendirmelidir, Dünya Ekonomi, Bölgeye Bakış, İstanbul: Globus Dünya Basımevi, Sayı: 18, 14.08.2007, s. 14

[76] Yaşar Uysal, Yatırım Aracı Olarak Döviz (Dolar), 1 Eylül 2006, http://kisi.deu.edu.tr/ yasar.uy sal/gazete/51.htm, 19.12.2007

[77] Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1985 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Rapor, Konya: 1986, s. 45

[78] Konya Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1986 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Konya: 1987, s. 15

[79] Konya Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1987 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Konya: 1988, s. 28

[80] Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1988 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Rapor, Konya: 1989, s. 16

Tablo . Konya İli İthalat / İhracat Verileri 1991-2008 ($)

YILLAR	İTHALAT	İHRACAT
1991	8.864.000.	12.747.978.
1992	11.785.700.	25.216.776.
1993	6.365.640.	23.624.512.
1994	2.634.634.	30.511.846.
1995	26.235.712.	55.027.197.
1997	75.970.174.	99.896.810.
1998	64.490.616.	63.497.228.
1999	40.413.919.	39.668.413.
2000	158.457.663.	82.512.513.
2001	89.715.000.	83.473.226.
2002	161.432.000.	103.262.604.
2003	244.979.000.	120.740.457.
2004	377.778.000.	159.652.010.
2005	427.023.000.	213.715.167.
2006	555.830.000.	222.594.814.
2007	702.254.000.	344.506.380.
*2008	412.514.000	260.481.933.

Kaynak: : Konya Sanayi Odası Verileri, Rapor, Konya, 02.01.2008, Konya Ticaret Odası Verileri, Rapor, Konya, 02.01.2008., Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Rapor, Konya: (1991-2000).

Dış Ticaret Müsteşarlığı, http://www.dtm.gov.tr/dtmadmin/upload/EAD/IstatistikDb/eko13.xls, 05.08.2008, *2008 Yılı İlk 5 Aylık Verileri.

5. OSB'LERDEKİ FİRMALARIN SORUNLARINA ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- Pazarlamaya Önem Verilmesi. Konya sanayi işletmelerinin farklı malları üreten ama aynı sektöre mal ve ürünlerini satan işletmeler bir araya gelip şirketler kurmak suretiyle ancak pazar paylarını genişletme olanağına kavuşabilirler. Pazar payının artması yoluyla hem kapasitelerini artırarak istihdama katkı yapmakta, hem de teknolojiye yatırım yaparak artan rekabette geri kalmamaktadır.

- Küçük Sanayi Atölyelerin Birleşmesi. Küçük çaplı sanayi atölyeleri bir araya gelip büyük sanayi kuruluşları haline gelmelidirler. Bir sektörde aynı malı üreten atölyeler, büyüklükleri ve getirecekleri sermayeleri oranında anonim şirketler olarak birleşerek, artan sermaye avantajlarından faydalanılmalıdır.

- Sermaye Piyasası Araçlarından Faydalanılması. Banka kredileri ile çalışan ve yüksek finans yükü altında bulunan aile şirketlerinde, ailenin söz hakkı korunarak daha ucuz ve daha kolay finansman temin edilmesinin yolları öğrenilmelidir. Banka kredileri ve devlet teşviklerinin tek kaynak olmadığı, küçük şirketlerin birleşerek büyük şirketlerin kullandıkları elverişli sermaye piyasası araçlarından yararlanmaları sanayicilerimize anlatılmalıdır.

- Sermayenin Ortaya Çıkarılması. Konya'da faaliyet gösteren firmaların halka açılması sağlanmalı, yastık altındaki tasarruflar Konya ekonomisi ve sanayine kazandırılmalıdır.

- Kurumsallaşma'nın Gerekliliği. Şirketler kurumsallaştırılmalı, şirket organlarının fonksiyonlarını tam olarak yerine getirmeleri sağlanmalıdır. Büyük sermaye şirketlerinin kişilere bağlı olarak yönetilmelerinin başarılı sonuçlar vermesinin imkansız olduğu, ancak geçici başarılara ulaşılabileceği tüm sanayici ve işadamlarınca bilinmeli, kurumsallaşmanın önemi, faydaları, şirketlere orta ve uzun dönemde sağlayacakları kazanımları anlatılmalıdır.

- Profesyonel Yönetimin Gerekliliği. Şirket yönetimleri konusunda bilgili, vizyonu-misyonu geniş, kendini yetiştirmiş, bir veya birkaç yabancı dili konuşabilen kişilere bırakılmalı, uzman kişi ve danışmanlarla çalışılmalıdır. Şirket sahipleri, belli dönemlerde gelişmeleri, mali hesapları ve üretimle ilgili verileri inceleyen konumda olmalıdır.

- Kazanımların Sanayide Kullanılması. Konyalı sanayici, sanayiden elde ettiği geliri yine sanayiye aktarması konusunda teşvik edilmeli, geri dönüşü sınırlı ve kaynakların istihdam sağlama kapasitesi düşük olan özellikle gayri menkule[81] aktarılmamasının gerekliliği sanayicilere anlatılmalıdır.

- Sanayicilerin Bilgilendirilmesi. Sanayici için malzeme, insan, makine, metot ve bilgi şeklinde sıralanan beş faktör hep birlikte sağlanmalı, bununla birlikte sanayiciye dünyadaki tüm gelişmeler internet kullanımının oldukça yaygınlaştığı günümüzde düzenli olarak aktarılmalıdır[82]. Zira bilgi bakımından dünyanın gerisinde kalınmasının sonuçları, belli bir süre sonra ürünlerin satılmaması, pazar paylarının azalması gibi çeşitli şekillerde geri dönüşünün olacağı muhakkaktır.

- Tanıtıma Önem Verilmesi[83]. Konya'nın il ve iktisadi olarak sahip olduğu değerlerin dünyaya duyurulması, günümüzde daha bir önem taşımaktadır. Mevlana'nın tüm insanlığı kucaklayan hoşgörü meşalesinin dünyaya yayılması Konya için sosyal tanıtımı açısından önemli bir avantajı oluştururken ve bu avantajın Konya lehine kullanılmasında kazanımlar henüz yeni sağlanmaya başlamışken, iktisadi açıdan ise Konya firmalarının üretmiş olduğu ürünlerin dünya pazarlarında daha fazla boy göstermesi amacıyla da ürünlerin tanıtımının profesyonelce yapılması artık zorunluluk olmuştur. Bu tanıtım

[81] Sami Karahan, Konya'lı Sanayiciler Görev Başına, Konya: Konya Sanayi Odası Dergisi, Sayı: 8, Kasım 1994, ss. 19

[82] Fatih M. Botsalı, " Konya Teknokent, Bölgenin Strateji Geliştirme Merkezi Oluyor ", Dünya Bölgeye Bakış, Sayı:59, 12 Aralık 2006, s. 16

[83] Konya Sanayi'nin Geçmişi ve Bugünü, a.g.r., ss. 3

ürünlerin katalog, broşürlerle yapılabileceği gibi internet aracılığıyla kendi firmalarını ve ürünlerini web sayfaları oluşturarak dünyaya anlatma yoluyla yapılabilmektedir.

Ayrıca ulusal ve uluslararası fuarlar aracılığıyla firmaların ürünleriyle sanayicilerin buluşturulmasının yansıması, iş görüşmelerinin ve iş bağlantılarının yapılması, sonraki dönemler için karşılıklı dış ve iç ticaretin artarak devam etmesi şeklinde olacaktır. TÜYAP A.Ş. tarafından işletilen uluslararası fuar merkezinde bir çok farklı sektörde her yıl 15-20 fuarlar düzenlenmekte, üreticilerle alıcılar bir araya getirilmekte, fuarı gezmeye gelen yurt içi katılımcılara ve yurtdışından bir çok yabancı katılımcılara, hem Konya sanayinin gelmiş olduğu nokta ve hem de tarihi ve kültürel değerleri tanıtma fırsatı elde edilerek, Konya'nın ulusal ve uluslararası tanıtımı yapılmaktadır[84].

- Üniversite Sanayi İşbirliği ve AR-GE Yatırmlarının Artırılması. Üniversite ile sanayicinin birlikte hareket ederek ve teoriyle pratik uygulamanın karşılıklı kullanımıyla her iki tarafın, sonuçta başta Konya ekonomisi olmak üzere ülke ekonomisinin kazançlı çıkacağı muhakkaktır. Yüksek ve yeni teknolojiler alanında araştırma ve geliştirme faaliyeti yürüten, hizmet sektöründeki kuruluşlara nitelikli ofis alanları, laboratuar ve danışmanlık hizmetleri vererek, Konya sanayinin gelişmesine olumlu katkı yapmak amacıyla Selçuk Üniversitesi, Konya Sanayi Odası, Ticaret Odası, Ticaret Borsası ve Konya Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü'nün katılımıyla 2004 yılında kurulan ve 2004 yılı sonunda faaliyetteki firma sayısı hızla artarak 30'a ulaşan, merkezi İspanya'daki Uluslararası Teknoparklar Birliği'ne (IASP) üye 3 Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nden biri olan[85] Konya Teknokent'in bünyesinde yer alan firma sayısı 2006 yılında 56'ya[86], 2007 Eylül ayı sonu itibariyle 73'e yükselerek, ülke genelinde firma sayısı bakımından ilk 3'e girmeyi başararak[87] bu alanda önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Konya sanayi menşeli ürünlerin dünya piyasalarında boy göstermeleri, Konya'lı sanayicilerin AR-GE'nin önemini kavramalarına ve yenilikleri ürünlerine uygulamalarına paralel olarak artacaktır.

- Kalite Kontrolünün Her Aşamada Yapılması[88]. Günümüzde tüm ülkeler alınıp satılan ürünlerin hem kaliteli, hem de maliyetinin düşüklüğü ve ürünlerin nitelikleri hakkında tam bilgi sahibi olmanın yanı sıra ürünün uluslararası kalite standartlarına uygun olarak üretildiğini gösteren belgelerin varlığını sorgulamaktadırlar. Firmaların uluslararası kalite sistemine göre üretildiklerini gösteren bu belgelere sahip olmaması, büyük bir oranda artık ihracat ve ithalat yapamayacağı anlamına gelmektedir.

International Organizational for Standardization 9000 (ISO 9000) Kalite Yönetim Sistemi, International Organizational for Standardization 1400 (ISO 14000) Çevre Yönetim Sistemi, Occupational Health and Safety Zone 18001 (OHSAS 18001) İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Sistemi, Hazard Analysis and Critical Control Point (HACC)–Kritik Kontrol Noktalarında Tehlike Analizi Gıda Güvenliği Sistemleri başta olmak üzere, Avrupa Birliği'nin teknik mevzuat uyumu çerçevesinde geliştirilen ve ürünün asgari güvenlik koşullarına sahip olduğunu gösteren Conformité Européenne (CE) ve Underwriters Laboratories (UL) gibi kalite belgeleri[89] olmayan Konyalı sanayicilerin, bu tür belgeleri bir an önce tescil ettirmeleri gerekmektedir. İhracat ve dış ticaret hacminin önemli oranda artış gösterdiği, 80 farklı alanda dünyanın yarısından fazla ülkeye ihracat yapabilen ve sanayicisinin %55'inin ihracat yaptığı Konya sanayi işletmelerinin büyük çoğunluğunun yukarıda sayılan belgeleri olmasına rağmen, dünya pazarlarında ürünlerini satmak isteyen firmaların bu belgelere sahip olmaları artık zorunluluk olmuştur.

- Nerdeyse tüm zamanların gündemini ve sorununu oluşturmasına rağmen günümüze kadar bir türlü çözüme kavuşturulamayan Konya Ovaları Projesi (KOP) ve Mavi Tünel Projesi, İkinci bir Üniversite Kurulması, Duble Yollarla Konya'nın Adana, Afyon, Antalya ve Mersin'e Bağlanması, Ankara-Konya Hızlı Tren Projesi'nin Sonuçlandırılması, Sivil Havaalanı'nın Yapılması gibi projelerin bir an önce sonuçlandırılmasının, başta Konya olmak üzere tüm ülke ekonomisine de büyük katkılar yapacağı şüphesizdir. Bu projelerin sonuçlandırılıp uygulamaya geçilmesinin sorgulanmasında en başta, siyasi irade, sivil toplum örgütleri, kamu kurumları olmak üzere her bir Konyalıya önemli görevler düşmektedir.

6. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde ve şehrimizde de adeta sanayinin lokomotifi konumunda olan organize sanayi bölgeleri üretim, istihdam, katma değer, vergi ve ihracat açısından büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda özellikle desteklenmeli ve teşvik edici politikalarla önleri açılmalıdır. Dünya'nın pek çok ülkesindeki örneklerde görülebileceği gibi, organize sanayi bölgelerinin ülke ekonomilerine ve bulundukları şehir ekonomilerine çok büyük katkısı vardır. Bu katkının artırılması amacı ile çoğu zaman yasal düzenlemelere gidildiği görülmektedir. Bu kapsamda da ülkemizde organize sanayi bölgelerinin kuruluş, yapım ve işletilmesini düzenleme amacıyla

[84] KOBİ Şehri, Dünya Konya Bölgesel Bakış:16, Konya, 25 Ekim 2005, s. 10

[85] Tarihçe, " Konya Teknokent", http://www.konyateknokent.com.tr/?aw=tarihce,16.12.2007

[86] Botsalı, a.g.m., s. 20

[87] "Konya Teknokent İlk 3'te", http://www.kononline.com/news/389/Konya-Teknokent-ilk-3te.html, 04.12.2007

[88] Akbay Tuğan Gökçe, Konya Sanayinin Etüt Raporu ve Sonuçları, Konya: Konya Ticaret Odası Dergisi, Yıl: 1, Sayı: 3, Mayıs 1988, ss. 14

[89] Mehmet Karagöz, Konya Sanayi ve AB, Dünya, Konya Bölgesel Bakış:16, 25 Ekim 2005, s. 42

12.04.2000 tarihinde 4562 Sayılı Kanun çıkarılmıştır. Bu kanunla, organize sanayi bölgelerinin ve üst kuruluşlarının oluşumunu, organlarını, işleyişini, yönetim ve denetimini düzenleyen hükümler ile bunlarla ilgili kişi ve kuruluşların görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemek amaçlanmıştır.

Sanayileşmeyi ve sanayiye bağlı büyümeyi hedef edinmiş ülkeler, sahip olduğu coğrafi özelliklerini, insan gücünü, girişimcilik özelliklerini organize sanayi bölgelerine yönlendirmiştir. Organize Sanayi Bölgeleri'nin kurulmasıyla beklenen gelişmeleri, sanayinin disipline edilmesi, şehirlerin planlı gelişmesine katkıda bulunması, sanayileşmenin az gelişmiş bölgelere kaydırılarak yaygınlaştırılması, tarım alanlarının sanayi bölgeleri olarak kullanılmasının önlenmesi, sağlıklı, ucuz, güvenilir altyapı ve sosyal tesisler kurulması, müşterek arıtma tesisleri kurularak çevre kirliliğinin önlenmesi, sanayileşmenin kalabalık şehir merkezlerinden daha uygun alanlara yönlendirilmesi, sınai faaliyetlerin düzenli bir şekilde gelişmesinin sağlanması, sanayi kuruluşlarının topluca bulunduğu yerlerde daha kolay ve ucuz üretim yapmalarının ve daha düşük maliyetle altyapı hizmetlerinden yararlanma olanaklarına kavuşması, şeklinde sıralamak mümkündür.

Sanayileşmeyi ve organize sanayi bölgelerini Konya açısından değerlendirecek olursak, organize sanayi bölgelerinin Konya'da üretim, istihdam ve katma değer açısından önemli bir yere sahip olduğunu ve ihracat yükünün tamamına yakınını çektiğini söyleyebiliriz.

Bununla beraber, Konya'daki organize sanayi bölgelerinin pek çok sorununun oldu ve bu sorunlarında kısa vadede çözüm beklediği de bir gerçektir. Sanayicilerle birebir yapılan görüşmelerde; enerji maliyetlerinin yüksekliği, istihdamdaki yüksek vergi gibi makro sorunların yanı sıra mikro bağlamda, sürekli kesilen elektriğin üretimi olumsuz etkilemesi, kalifiye eleman sıkıntısı ve kurumsallaşmanın sağlanamaması gibi önemli sorunların olduğu tespit edilmiştir.

Tüm bu sorunlara rağmen, Konya'daki organize sanayi bölgelerinin Konya ekonomisi açısından büyük önem taşıdığı, özellikle istihdama ve katma değere çok büyük katkısı olduğu bir gerçektir. Bu bakımdan organize sanayi bölgelerine daha fazla önem verilmeli, kurumsallaşmasının önündeki engeller kaldırılarak daha işler bir yapıya kavuşturulması sağlanmalıdır. Daha fazla ihracat yapmaları ve daha fazla istihdamda bulunmaları için gerekli düzenlemeler yapılmalı ve teknik bilgilinin elde edilmesi noktasında gerektiğinde Avrupa'daki ve Dünya'daki diğer organize sanayi bölgeleri ile işbirliğine geçilmelidir.

7. KAYNAKÇA

"Konya Teknokent İlk 3'te", http://www.kononline.com/news/389/Konya-Teknokent-ilk-3te.html, 04.12.2007.

"OSB'de Yer Seçimi İşlemi, 4 Ayda Bitecek ", Dünya Gazetesi, 18.01.2008.

AKBAŞ, Ali, Başkanın Mesajı, http://www.kosb.org. tr, 27.06.2007.

ARDOĞAN Leman ve Diğerleri, Türkiye'de Dünya'da Sanayi Bölgeleri ve Uygulamaları, Ankara: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Yayınları No:311, Gelişim Matbaası, 1983.

BEŞTAŞ, Tanju, İmar ve Altyapı Çevre Komitesi, OSBÜK, Ankara: 12-14 Şubat 2004.

BOTSALI, Fatih M., " Konya Teknokent, Bölgenin Strateji Geliştirme Merkezi Oluyor ", Dünya Bölgeye Bakış, Sayı:59, 12 Aralık 2006.

BÜYÜKHELVACIGİL, Tahir, KOBİ'lerimiz Fırsatları İyi Değerlenlendirmelidir, Dünya Ekonomi, Bölgeye Bakış, İstanbul: Globus Dünya Basımevi, Sayı: 18, 14.08.2007.

CEYLAN, Ali, I. Organize Sanayi Bölgesi, Bilgi Notu ,Konya, 2005.

COŞKUN, Ali, Türkiye'de Organize Sanayi Bölgeleri Kuruluşu ve Gelişimi, OSBÜK, 1.OSB Zirvesi, Ankara: 12-14 Şubat 2004.

ÇAĞLAR, A., Okan, Hukuk / Mali Mevzuat ve Teşvikler, OSBÜK, Ankara: 12-14 Şubat 2004.

ÇEZİK Asuman, ve ERAYDIN, Ayda, Türkiye'de Organize Sanayi Bölgeleri (1961–1981), Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları No:1839, Ankara:1982.

DPT, 1988 Yılı Programı, Ankara: DPT Yayın No:2118, 1988.

DÜLGEROĞLU E., Türkiye'de Organize Sanayi Bölgeleri, Ankara: Makine Mühendisleri Odası Yayını, 1993.

Dünya Ekonomi Politika, " Rampadaki Füze: KOBİ Kenti Konya ", Konya Ekonomisine Yön Verenler, Özel Ek: 12, 31 Mayıs 1996.

EREN, Aslan, Türkiye'nin Ekonomik Yapısının Analizi, Muğla: Bilgehan Basımevi, 1989.

ERSOY, Turan, İstihdam Sorunu ve İşsizliğin Azalması, Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Yayını, 1981.

GÖKÇE, Akbay Tuğan, Konya Sanayinin Etüt Raporu ve Sonuçları, Konya: Konya Ticaret Odası Dergisi, Yıl: 1, Sayı: 3, Mayıs 1988.

Industry, http://en.wikipedia.org/wiki/Industry, 22.01.2007

Industry, http://www.tiscali.co.uk./reference/encyclopedia/hutchinson/m0008880.html., 25.01.2007

Industry, http://www.tiscali.co.uk./reference/encyclopedia/hutchinson/m0008880.html., 21.01.2007

İNAN M. Ali, Konya Sanayi , Konya Sanayi Odası Dergisi, Konya: 1 Ocak 1993.

KARAGÖZ, Mehmet, Konya Sanayi ve AB, Dünya, Konya Bölgesel Bakış:16, 25 Ekim 2005.

KARAHAN, Sami, Konya'lı Sanayiciler Görev Başına, Konya: Konya Sanayi Odası Dergisi, Sayı: 8, Kasım 1994.

KARLUK, Rıdvan, Cumhuriyetin İlanından Günümüze Türkiye Ekonomisinde Yapısal Dönüşüm, Gözden Geçirilmiş 10. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 2005.

KARLUK, Rıdvan, Türkiye Ekonomisi Tarihsel Gelişim–Yapısal Değişim, İkinci Baskı, Eskişehir: Beta Yayınları, 1995.

KEPENEK, Yakup ve YENTÜRK , Nurhan, Türkiye Ekonomisi, Geliştirilmiş 6. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1994.

KOBİ Şehri, Dünya Konya Bölgesel Bakış:16, Konya, 25 Ekim 2005.

Konya Organize Sanayi (KOS) Bölge Müdürlüğü, " Konya Organize Sanayi Bölgeleri ", Brifing, Konya, 2005.

Konya Organize Sanayi (KOS) Bölge Müdürlüğü, " KOS Bölgesi Brifing Dosyası ", Brifing, Konya, 26.06.2006.

Konya Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1985 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Konya: 1986.

Konya Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1986 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Konya: 1987.

Konya Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1987 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Konya: 1988.

Konya Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1990 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Rapor, Konya: 1991.

Konya Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1990 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Konya: 1991.

Konya Ticaret Odası Rehberi, Konya'da Sanayi, Konya: Konya Ülkü Matbaası, 15 Ağustos 1982.

Konya Valiliği, " Konya İl'inde Sanayi ve Ticaretin Gelişmesi ", Konya: Konya Valiliği Yayınları, Nisan 1992.

KOŞMAZ, Bülent, Türkiye'de Organize Sanayi Bölgeleri Kuruluşu ve Gelişimi, 1. OSB Zirvesi Ankara: 12-14 Şubat 2004.

KÜÇÜKŞENEL, Tevfik, II. Organize Sanayi Bölgesi, Konya: Konya Sanayi Odası Dergisi, Yıl:1, Sayı:1 Ocak – Şubat- Mart 1993.

KÜÇÜKŞENEL, Tevfik, Konya II. Organize Sanayi Bölgesi İle İlgili Genel Bilgi, Brifing, 1991.

KÜÇÜKŞENEL, Tevfik, Konya'mızda Organize Sanayi Bölgeleri, Konya: Akid Bülteni, Yıl:2, Sayı: 6, Kasım – Aralık 1995.

OSBÜK'ün Kurulmasına İlişkin Hukuki Gerekçeler ", http://www. osbuk.org/ hakkinda. asp,17.12.2007.

ÖZDEMİR, Mahmut, Türkiye'de Organize Sanayi Bölgeleri, Ankara: M-N Ofset, 1990.

ÖZKAYMAK, Rahim, Konya'lı Tüccar ve Sanayiciler Tüketici Değil, Üretici Duruma Geldi, Konya: Konya Ticaret Odası Dergisi, Yıl:3, Sayı:29, Temmuz 1990.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, " İllerin Sanayi ve Ticaret Durum Raporu ", Rapor, Konya: Nisan 2006.

Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1985 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Rapor, Konya: 1986.

Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1988 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Rapor, Konya: 1989.

Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1989 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Rapor, Konya: 1990.

Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1994 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Rapor, Konya: 1995.

Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1995 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Rapor, Konya: 1996.

Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1996 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Rapor, Konya: 1997.

Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 1999 Yılı Konya İl'inin Yıllık Ekonomik ve Ticaret Durumu Hakkında Rapor, Rapor, Konya: 2000.

Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü, 2000 Yılı Konya İli'nin Yıllık Ekonomik ve Ticari Durumu Hakkında Rapor, Konya: Olgun Çelik Ofset Matbaası, Mayıs 2001.

Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü, Konya Sanayi'nin Geçmişi ve Bugünü, Rapor, Konya. 1995.

Süreyya Hiç, Türkiye Ekonomisi 1, 2. Baskı, İstanbul: Menteş Kitabevi, 1991.

Tarihçe, " Konya Teknokent", http://www.konyateknokent.com.tr/?aw=tarihce,16.12.2007

TEKİN, Mahmut, Konya Ayakkabı Sanayi Pazarlama Sorunları ve Çözüm Önerileri, Konya: Konya Sanayi Odası Dergisi, Sayı: 4, Ağustos 1994.

TOBB, Genişletilmiş Doğu Anadolu Bölgesi Ekonomik Raporu, Ankara: TOBB Yayını No:21, 1988.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Konya Organize Sanayi Bölgesi Projesi, Ankara: TOBB Yayını, 1987.

Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ve TOBB, Organize Sanayi Bölgeleri'nde Çevre Sorunları ve Çözümleri Projesi Tanıtım Toplantısı, Ankara: 18 Kasım 1994.

TÜRKİYE İSTATİSTİK YILLIĞI 2006, TÜİK Matbaası, Yayın No: 3063, Ankara, 2007.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Orta Anadolu Bölgesi Ekonomik Raporu, Ankara: TOBB Genel Yayını No: 56, 1988.

UYSAL, Yaşar, Yatırım Aracı Olarak Döviz (Dolar), 1 Eylül 2006, http://kisi.deu.edu.tr/ yasar.uysal/gazete/51.htm, 19.12.2007

VURAL, Atilla, Konya II. Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü, Brifing, 18.10.1993.

VURAL, Atilla, Konya II. Organize Sanayi Bölgesi, Brifing, 21.10.1993.

VURAL, Atilla, Konya İkinci Organize Sanayi Bölgesi, Brifing, 01.12.1993.

VURAL, Atilla, Konya İkinci Organize Sanayi Bölgesi, Brifing, Konya, 07.07.1995.

YEĞİNER, Yücel, Konyamızda Sanayi, Konya: Konya Sanayi Odası Dergisi, Ekim-Kasım-Aralık 1993.

YILMAZ, Mahmut, Türkiye'de Organize Sanayi Bölgeleri Kuruluşu ve Gelişimi, 1.OSB Zirvesi, Ankara: 12-14 Şubat 2004.

Yurt Ansiklopedisi, Türkiye, İl İl: Dünü Bugünü Yarını, İstanbul: Cilt 7, Anadolu Yayıncılık, 1982 -1983

KONYA'NIN EFSANEVİ BELEDİYE BAŞKANI AHMET HİLMİ NALÇACI VE BELEDİYE FAALİYETLERİ

Hasan Yaşar

22-01-1969 tarihinde Konya'nın Yunak ilçesinde doğdu. İlk, orta ve Lise tahsilini Yunak'ta yaptı. Sırasıyla İnönü İlkokulu, Yunak İmam hatip Lisesi'nde okudu. 1987senesinde liseyi bitirdikten sonra 1988 senesinde girdiği İlahiyat Fakültesi'nden 1993'te mezun oldu.

Okul bitiminden Sonra kısa süre ticaretle meşgul oldu. Bir yıla yakın özel bir yurtta kurucu müdür ve müdürlük yaptı. 1994 yılında Öğretmenlik tayini çıktı fakat görev almadı. Aynı yıl Konya Büyükşehir Belediyesinin açmış olduğu memurluk imtihanını kazanarak kültür müdürlüğünde göreve başladı. 1995 yılında kısa dönem askerliğini tamamladıktan sonra, memur olarak Konya Belediyesi'ne bağlı Koyunoğlu Şehir Müze ve Kütüphanesi'nde göreve başladı.1997 yılında şef, 2000 yılında da müdür olarak görevlendirildi. Halen Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı'nda müze ve kütüphaneler şube müdürü olarak görev yapmaktadır. Halk eğitim ve "komek" kurslarında Osmanlı Türkçesi dersleri vermektedir. Noter ve mahkemelerde bilirkişilik yapmaktadır. İlim Yayma Cemiyeti Konya Şubesi'nde yönetim kurulu üyesi olup Evli ve 3 çocuk babasıdır.

M. Sabri Doğan

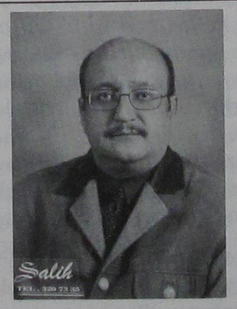

11-05-1959 tarihinde Konya'da doğdu. Bütün eğitim tahsilini Konya'da yaptı. Sırasıyla Gazi Mustafa Paşa İlkokulu, Mevlana Ortaokulu ve Gazi Lisesi'nde okudu. 1976 senesinde liseyi bitirdikten sonra 1978 senesinde girdiği Eğitim Enstitüsü'nde İngilizce bölümüne devam etti. 1979 senesinde Selçuk Üniversitesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü'ne geçti. Dört yılın sonunda 1983 yılında, yönetmenliğini rahmetli Prof. Dr. Yılmaz Önge'nin yaptığı "Konya-Bozkır İlçesinde Türk-İslam Eserleri" Lisans tezi ile mezun oldu.

Okul bitimine kısa bir süre Konya Türkiye Elektrik Kurumu'nda görev aldı. Bu arada Milli Eğitim Bakanlığının 7-11-1983 tarih ve 112063 sayılı olurlarıyla Sarıkamış Lisesi'ne stajyer olarak sanat Tarihi öğretmenliğine atandıysa da göreve başlamamış olup, askere gitmeyi tercih etmiştir. Askerliğini müteakip 1987 senesinde Konya Belediyesi'ne bağlı Koyunoğlu Şehir Müze ve Kütüphanesi'nde Arkeolog olarak göreve başladı. Kendisi halen bu göreve devam etmekte olup evli ve 2 çocuk babasıdır.

ÖZET

1960 ihtilalinden sonra göreve gelen ilk sivil belediye başkanı olan Ahmet Hilmi Nalçacı aşırı faal, iyi yetişmiş bir devlet adamı olarak edindiği bilgi birikimini Konya Belediye Başkanlığı sırasında da göstermiş, Konya'mızı hem uluslararası alanda, hem de Türkiye çapında layıkıyla temsil etmiştir. Zamanında Nalçacı Semti'nin temeli atılmış, gece kondu önleme bölgesinin planları yapılmış, yollar asfaltlanmış, kanalizasyon sorununa büyük bir oranda çözüm bulunmuş ve Konya Fuarı hizmete girmiştir. Daha burada sayamayacağımız bir sürü hizmetin yanı sıra günümüz modern Konya'sının temeli onun zamanında atılmıştır. Böylelikle de rahatlıkla diyebiliriz ki, Nalçacı adı Konya tarihinde hiçbir zaman unutulmayacak bir şekilde altın harflerle kazınmıştır.

ANAHTAR KELİMELER

Konya, Belediye, Ahmet Hilmi Nalçacı, Belediye Faaliyetleri

KONYA'S LEGENDARY MAYOR AHMET HİLMİ NALÇACI AND MUNICIPAL ACTS

ABSTRACT

Being the first civilion major after 1960 Military Coup, Ahmet Hilmi Nalçacı who obtained as an active, well-educated statesman showed his knowledge during his chairmanship of Konya Municipality and represented our Konya both in the international area and nationwide. In his period, Nalçacı Region was

laid its fountadion, the district of tenement prevention was planned, the roads were asphalted, drainage problem was substantially solved and Konya Fair was introduced into service. As well as a lot of service we can not count now, it was his period-when our modern Konya's foundation was started to build. Therefore, we can easily say that the name of "Nalçacı" have been written in gold letters in Konya'history.

KEYWORDS

Konya, Municipality, Ahmet Hilmi Nalçacı, Municipality Acts.

GİRİŞ

Ülke genelinde 27 Mayıs 1960 ihtilali olunca Konya'da görevde bulunan belediye başkanının görevden alınması üzerine, Rıfat Öngay bir günlük belediye başkanlığı görevini üstlenmiştir. Daha sonra sırasıyla Sait Orhon, Muhlis Babaoğlu, Macit Öngen, görevde bulunmuş olup, ihtilal sürecinin en son belediye başkanı olarak Konya Valisi Rebii Karatekin 1960-1963 tarihleri arasında Konya Belediye başkanlığı görevini ifa etmiştir. Bundan sonra Ahmet Hilmi Nalçacı'nın, 17.11.1963 tarihinde yerel seçimlerle iş başına gelmesiyle Konya'da siyasal faaliyetlerin yanı sıra belediyenin işlevi de normal seyrine dönmüştür. (Resim. 1)

Ahmet Hilmi Nalçacı gerçek anlamda bir idareci ve gerçek anlamda bir şehircilik uzmanı olarak örnek çalışmalar sergilemiş, kendi adı ile anılan Nalçacı Caddesi ve çevresinde modern bir şehir yaratmıştır. Ayrıca Konya'nın 1884-1888 yılları arasında görev yapan belediye başkanı Hacı Fasih Efendi'den sonra Konya belediyeciliğinde kanalizasyon işlerine en çok önem veren başkan olmuştur. Zamanına kadar yollarının asfaltlanmasında bir hayli geri kalan ve tozuyla meşhur hale gelen Konya, Nalçacı döneminde iç sokaklarına kadar asfaltlanmış olup, Konya Fuarı büyük bir oranda ikmal edilmiştir. (Resim. 2-3), (ES, AHMET NALÇACI, 1-İSİMSİZ, 1971, 1) Yaptırdığı otogar son zamanlara kadar çok önemli hizmetler vermiş; bu çağdaş garaj ve terminal tesisleri zamanında pek çok ilin ve ilçenin örnek aldığı tesisler olmuştur. (Resim. 4) Nalçacı'nın yaptırdığı şehircilik planları sayesinde daha sonraki dönemlerde şehir kuzey istikametinde alabildiğine genişlemiş ve bugünkü Selçuklu İlçesi'nin oluşmasını sağlamıştır. Böylece Ahmet Hilmi Nalçacı Konya halkının sevgisini yeterince kazanmış ve onun eserleri Konya halkının yüksek takdirleri ile adeta abideleşmiştir. (HANEFİ, 2003, 139)

Bunun yanında o devirde Nalçacı'ya kızanlar da olmuş ve hakkında "ayağını masanın üzerine uzatıp gelenleri öyle karşılıyor" diye söylentiler de çıkmıştır. Görüldüğü üzere bu söylentilere karşı o devrin yerel basınında tekzip niteliğinde bazı yazılar çıkmıştır. Yeni Meram Gazetesi'nin 1965 yılındaki 10 Ağustos sayısında çıkan bir yazıda ise, Nalçacı'nın insanlarla olan ilişkisi tüm çıplaklığı ile göz önüne sergilenmektedir. Bu yazıya göre; Nalçacı günde ortalama 80 kişiyle görüşmesine rağmen kendisine prensip olarak hiç kimseyi kırmamak, herkesin derdine mevzuat dairesinde derman olmak yolunu seçmiş bir belediye başkanıdır. Gelenlerin hemen hemen hepsi yüzü gülerek odasından ayrılmıştır. Bunun yanı sıra bazı kişilerin belediyedeki işlerinin olmamasında muhakkak ki mevzuatın olumsuzluğu ön planda rol oynamıştır. Ama bu gibi kişiler, olumsuz cevap almalarının nedenini başkanın soğuk yüzüne ve ilgisizliğine bağlamışlar ve sonunda da bu gibi söylentiler ortaya çıkmıştır. (SEÇKİN, 1965, 2)

Ama gerçek olan şudur ki vizyon sahibi olan kişiler hakkında her zaman böyle olumsuz söylentiler ola gelmiştir. Çünkü genelde bu gibi kişiler idealizmi en üst düzeyde yaşarlar ve yaptıkları iş hakkında sarsılmaz bir şekilde güven sahibidirler. İşte rahmetli Nalçacı da böyle bir başkandır. Yerel basında 1966 yılında çıkan bir haberde anlatılanlar onun bu özelliklerini daha iyi anlamamıza neden olacaktır. Buna göre o devrin ünlü Fransız mimarı Baey'in iddiasına göre ünlü "Bin bir gece Masalları" adlı hikayelerin anlatıldığı yer Konya olup, devir ise Selçuklu Çağı'dır. Mimar, ayrıca meşhur "Alaaddin'in Lambası" adlı tarihi masalın da Alaaddin Tepesi'yle ilgili olduğunu ve ünlü Selçuklu hükümdarı Alaaddin Keykubat'ın kastedilmiş olabileceğini iddia etmiştir. Bu mimarı o tarihlerde Konya'ya çağıran Nalçacı, bu iddiayı dinlemiş ve özellikle de yabancı turistleri muhatap alacak şekilde, meşhur Bin bir Gece Masallarını sembolize eden bir imar çalışmasını, hiçbir maddi menfaat düşünmeksizin yapabileceği konusunda söz almıştır. Lakin araştırmalarımız sonucunda; bu iddialı proje konusunda ne yapıldığı ve akıbetinin ne olduğu hakkında yerel basında çıkan herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Ama dikkate şayandır ki, sadece bu olay bile Nalçacı'nın düşünce dünyası ve vizyonunun ne kadar geniş olduğu hakkında bize bir fikir vermektedir. (İSİMSİZ, ALAADDİN TEPESİ, 1) Ayrıca gene yerel basından öğrendiğimize göre Türkiye genelinde ilk belediye bandosunu da kuran Nalçacı; (BOTSALI, 1986, 3) 6 yıllık iktidarı sonunda geniş vizyonu ile değil Konya çapında, Türkiye genelinde efsaneleşmiş bir belediye başkanı olmayı başarmıştır.

Ahmet Hilmi Nalçacı'nın hayatı ve çalışmalarını konu edinen çalışmamız, genel hatlarıyla 2 ana başlık altında toplanmıştır. Bunlar;

I-Ahmet Hilmi Nalçacı Kimdir ?

II-1963-1970 Yılları Arası Ahmet Hilmi Nalçacı döneminde Konya'da Belediye Faaliyetleri.

A-1963-1967 Arasındaki Faaliyetler.

B-1968-1970 Arasındaki Faaliyetler.

I-AHMET HİLMİ NALÇACI KİMDİR ?

Ahmet Hilmi Nalçacı, 1925 yılında Konya'da doğmuştur. İlk, orta, lise öğrenimini Konya'da, yüksek öğrenimini de Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde yapmıştır. Fakülteyi bitirince Konya maiyet memurluğuna atanmış ve sırasıyla Cihanbeyli ve Çumra İlçeleri kaymakam vekilliklerinde; Seydişehir, Boyabat, Ayancık, Ladik ve Ilgın Kaymakamlıklarında bulunmuştur. 1958-60 yılları arasında Konya Belediye Başkan yardımcılığında bulunan Nalçacı, 1960-1963 yıllarında Konya Devlet Su İşleri 4. Bölge Müdürlüğü İdare Amiri olmuştur. Bu sırada Konya Yüksek İslam Enstitüsü'nde Fransızca hocalığı yapmıştır. 1963 Yılında Konyalıların güven ve sevgisini kazanarak Konya Belediye Başkanlığı'na seçilmiş ve vefat ettiği tarihe kadar Belediye Başkanlığı'nda bulunmuştur. Belediye başkanlığı sırasında, 1964 yılında Türk Belediyecilik Derneği'nin yönetim kurulu üyeliğine seçilen Nalçacı, görev bölümünde genel sekreter olmuştur. 1968 Kasımında tekrar yönetim Kurulu üyeliğine ve genel sekreter seçilmiştir. Derneğin yaptığı bir çok bölge toplantılarında başkanlık etmiş ve başarı ile yönettiği bu toplantılarda katılanların takdirini kazanmıştır. Ayrıca uluslararası bir şöhrete sahip olan Nalçacı, memleketimizi yurt dışında bir çok toplantıda temsil etmiştir. (TORTOP, 1970, 1) Bu toplantılardan birisinde, 1968 yılında Türkiye Belediyeler Birliği Genel Sekreteri ve Sorumlu Müdürü olarak İran'a gitmiştir. 15 günlük İran gezisi, kısa adı R.C.D olan bölgesel kalkınma teşkilatı tarafından organize edilmiş olup; İran'ın Kerc, Nevşehir, Çalus, ve Ramse belediyelerinde incelemelerde bulunmuştur. (Resim. 5), (SELVİ, 2008, 108-109)

1966-1968 yılları arasında ise Avrupa Konseyi Mahalli İdareler Konferansı Daimi Komite üyeliğine seçilmiştir. 1968 yılı Ekiminde bu konferansın güvenini kazanarak Avrupa Konseyi Mahalli İdareler Konferansı Başkan yardımcılığına seçilmiştir. En son Paris'te başkan yardımcısı olarak bu konferansa katılmıştır. Bu toplantıdan Konya'ya dönerken 14 Aralık 1969 Pazar gecesi Ankara-Konya yolu üzerinde bir trafik kazası neticesinde hakkın rahmetine kavuşmuştur. (TORTOP, 1970, 2)

II-1963-1970 YILLARI ARASI AHMET HİLMİ NALÇACI DÖNEMİNDE KONYA'DA BELEDİYE FAALİYETLERİ.

1958 yılında 52 bin olan Konya nüfusu, 1950'den sonra gelişme faktörünün tesiri altında 119.800'e ulaşmış, 1965'de de 158 bin olmuştur. 1965'den sonra ise bu temponun daha hızlı bir şekilde devam etmesi neticesinde 1968 yılında 200 bine ulaşmıştır. Çünkü o yıl Durunday ve Harmancık köyleri belediye sınırları içine katılmıştır. Bilindiği üzere o yıllarda Konya'nın beledi sınırları 2 milyon metre karelik bir alandır. (KOMİSYON 6, 1968, 3-4-5)

Şunu da belirtmek lazımdır ki, o yıllarda şehir kuruluşları ve mevcut şehir alt yapı imkanları bu artışa ayak uyduramadığı için ortaya fazla nüfustan bunalmış, müstakbel gelişmeyi hızlandırıp düzenleyecek belediye yatırımlarından yoksun bir şehir bulunmaktadır. (SUR, 1964, 1-5) Çünkü belediyenin bütçesi hızla gelişen Konya'ya ayak uyduramamakta olup, ancak mevcut yatırımları ayakta tutacak bir seviyededir. Konya Belediyesi bütçesi yıllar itibariyle şöyledir. 1964'de 14.975.975 TL, 1965'de 16.896.731 TL, 1966'de 20.357.424 TL, 1967'de 27.180.464 TL, 1968'de 42.706.829 TL, 1969'de 32. 120.265 TL. (SUR, BÜTÇE, 5) Bu dar bütçeli belediye ile de yatırımlar bir hayli güdük kalmakta ve geçmişteki yatırımların korunması zorlaşmaktadır. Ama bu kıt imkanlarla Konya'nın temel problemleri iyi niyetle çözülmeye çalışılmıştır. Mesela 1950 yılından 1963 yılına kadar geçen 13 yıllık zaman içerisinde belediye hudutları içerindeki asfaltlama 454.403 m2 iken Nalçacı'nın 6 yıllık icra devrinde bu rakam 1.219.553 m2 çıkmıştır. 1950 yılından 1963 yılına kadar toplam 1.132.234 m2'lik stabilize sahası 6 yıllık Nalçacı devrinde 3.440.669 m2'ye, Konya kurulduğundan beri 16.308 metre tül olan kanalizasyon 80.619 metre tüle yükselmiştir. (ÇINAR, 1970, 1)

Netice olarak denilebilir ki, eldeki kıt imkanlar sonuna kadar ve verimli kullanılarak yapılabileceğin azamisi yapılmış, böylece Konya Türkiye genelinde ön plana yükselmiştir. Hiç şüphe yoktur ki, belediye faaliyetlerinde çıtanın bu kadar yükselmesi en sonucunda Konya'da bir Nalçacı ekolünden bahsedilir, olmuştur. Bu ekolün yaptıklarına daha ayrıntılı bir şekilde göz atarsak, sırasıyla 1962 yılında itibaren bir değerlendirme yapmamız gerekecektir. Bu değerlendirmeyi ise 1968 yılına kadar olan ve daha sonraki faaliyetler olmak üzere ikiye ayrılıp; üzerinde yoğunlaşacağımız konular ise su, elektrik, imar, itfaiye, temizlik işleri, sağlık, ulaşım olacaktır.

A-1963-1967

ARASINDAKİ FAALİYETLER.

SU İŞLERİ

1962 yılında Konya'da bir yılda 1.209.112 m3 su sarf edilmektedir. (KOMİSYON 1, 1962, 32) 1964 yılında ise bu rakam 1.555.245 m3

çıkmıştır. (KOMİSYON 4, 1964, 32) Görüldüğü üzere, Konya'da, 1963 yılında su abone sayısı 10.855, 1964 yılında ise 13.380 adet olmuştur. Bu yıllarda şehre verilen su miktarı ise yaklaşık 135lt/sn olup, evlere verilen su miktarı 12.725 m3'dür. (KOMİSYON 5, 1965, 35-36) Şebeke uzunluğu ise 39'km çıkmıştır. (SUR, 1964, 5) Unutmamak lazımdır ki, o devirde Şehrin içme suyu şebekesi planları mevcut değildir. Mevcut şebeke ise gerek hacim, gerekse boru çapları bakımından kifayetsiz olup, içme suyu Çayırbağı, Mukbil ve Dutlu membalar ile D.S.İ Bölge müdürlüğü Bahçesi, Devlet Hastanesi Bahçesi ve Zindankale'de bulunan 3 derin kuyudan alınmaktadır. (KOMİSYON 3, 1963, 40) O yıllarda Konya'da 10.746 adet aileye Konya Belediyesi Su İşleri Müdürlüğü tarafından su sayaçları ile su tevzi edilmekte ve bu su memba suyu veya karışık su olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Memba suyunun bir kısmı 100, bir kısmı 75 kuruştan; karışık su da 50 kuruştan satılmaktadır. (KOMİSYON 1, 1962, 32) Daha sonraki senelerde nüfusun süratle artması ile memba sularına normal çeşme suyu karıştırılmasına mecbur kalınmıştır. Ayrıca evlerinde su sayacı bulunmayan aileler ise su ihtiyaçlarını çeşmelerden temin etmektedir.

ELEKTRİK

Bilindiği üzere 1962 yılında Konya vilayet merkezinde takriben 23.382 adet elektrik abonesi bulunmaktadır. Abonelerin 18. 374 adeti meskenlerde, 3.425 adeti ticarethane ve yazıhanelerde, 345 adeti resmi dairelerde, 993 adeti sanayi ve 245 adeti umumi ve müteferrik tenviratta kullanılmaktadır. Elektrik enerjisi Göksu Yer Köprü Hidroelektrik Santrali'nden alınmakta olup, ihtiyaç halinde dizel elektrik santralı ve Dere Hidroelektrik Santraları da çalıştırılmaktadır. (KOMİSYON 3, 1963, 37-39) Bu arada önemle belirtmeliyiz ki, Konya'da elektrik enerjisi ihtiyaca kafi gelmemektedir. Bütün elektrikler yandığı sırada bilhassa kenar mahallelerde volt düşük olmaktadır. Bunu telafi için Hirfanlı Hidroelektrik Santralı da devreye sokulmuştur. (KOMİSYON 1, 1962, 35) 1963 yılında elektrik abone sayısı 25.756, 1964 yılında ise 31.960 adettir. (SUR 1969, 1964, 2-KOMİSYON 4, 1964, 32-KOMİSYON 5, 1965, 31-35)

İMAR İŞLERİ

1963 yılında şehrin meskun kısmı 2850 hektardır. Şehirde 434.918 m2 asfalt yol, 50.019 m2 parke yol mevcuttur. Ayrıca 76.357 m2 stabilize yol, 23.958 m2 blokaj üzerine stabilize yol ve 12.115 m2 adi kaldırım vardır. Şehir içi kanalizasyon şebekesi ise 30.600 m'dir. (KOMİSYON 3, 1963, 37-39)

1964 yılı içerisinde ise 35.085 m2 asfalt, 161.754 m2 Stabilize ve 80.000 m2 parke yol yapılmıştır. (SUR, E.S.O, 1) Bu işlerin ayrıntılı parasal dökümü şöyledir; 38 cadde ve sokak 945.507.28 TL ödenerek asfalt kaplama ihale suretiyle yapılmıştır. Ayrıca Köprü başı Caddesi, Hastane Caddesi, Anıt civarı, Alaaddin Caddesi, Türbe Meydanı bütün malzeme belediyeden verilmek suretiyle ve 62.292.62 TL ödenerek taşeronlara asfalt kaplama ve tamir yaptırılmıştır. Bunun yanında 8.339.50 TL harcanarak Anıt Meydanı, Alaaddin Caddesi, Larende Caddesi müze meydanı, garaj caddesi ve şehrin muhtelif semtlerinde belediyenin kendi ekiplerince asfalt kaplaması yapılmıştır. 8 sokakta ise 33.361.50 TL ödenerek parke kaldırım, 5 sokakta da 41,042,24 TL sarf edilerek adi kaldırım inşa edilmiştir. 65,456 TL'ye 68 toprak sokağın tasfiyesi yapılmış ve belediye vasıtasıyla stabilize kaplanmıştır. 22 toprak yol ise 84.973 TL'ye taşeronlara verilmek suretiyle tasfiyesi yapılmış ve stabilize kaplanmıştır. Ayrıca şehir içinde 15 adet köprü inşa edilmiştir. Şehrin 26 sokak ve caddesine kanalizasyon yapılmış olup, ana kolektörün de ıslahı yapılmıştır. 5 adet umumi hela inşa edilmiş olup, 7 adedi de tamir edilmiştir. Ayrıca 14 adet belediyeye ait akarın tamiri yapılmıştır. Stadyum çevresine duvar ve tel çekilmiştir. 2 fosseptik kuyusu inşa edilmiştir. Bu yıl içinde 26.854 m2'lik bir alan 663.110.50 TL ödenerek istimlak edilmiştir. Yine 1964 yılı içerisinde Meram'da 57.605.82 TL harcanarak 7 semte beton harçlı kanallar inşa edilmiş olup, ayrıca tahrip olmuş Müftü Gediği, Maarif Değirmeni yanı, Keçeli ve Dere Değirmeni bentleri onarılmıştır. (KOMİSYON 5, 1965, 5-13) Konya'yı yeşillendirme çalışmaları içerisinde ise 13.250 m2'lik bir alan gübrelenerek çimlendirilmiştir. (KOMİSYON 5, 1965, 12) Ayrıca Meram bağlarındaki Tavus Baba Mevkii Belediyece ele alınarak çamlar yetiştirilmiş ve ağaçlandırılmıştır. (KOMİSYON 5, 1965, 31-32)

Denilebilir ki, 1963-1969 yıllarında belediye imar çalışmaları iki büyük istikamette gelişmektedir. Birici hedef şehrin günlük yaşantısının gerektiği belediye hizmetlerini geliştirerek, ihtiyaçları karşılamak ve yeni ihtiyaçlara cevap verecek hale getirmektir. İkinci hedef ise 1985 yılında olması beklenen 600 bin nüfuslu Konya'sını kurmak üzere uzun vadeli çalışmalar ile şehri dar kabuğunun ötesinde yeni bir istikamette geliştirmek suretiyle şehircilik esasına uygun dengeli ve fonksiyonel bir şehir kurmaktır. Bu maksatla 1965 yılında müsabaka suretiyle hazırlanmış olan Konya Nazım İmar Planı'nı kağıt üstünden tatbikat alanına bu devrede intikal etmiştir.

(SUR, E.S.O,5)

İTFAİYE

Bu yıllarda İtfaiye teşkilatı bir adet motopomp, bir adet hizmet arabası, bir adet tahrip ve tahsiliye arabası, bir adet kriko ile çalışan merdivenli araba, 7 adet arasözden ibaret olup, şehir içinde 74 yangın vuku bulmuştur. Şehrin ana ve umumi caddeleri temizlik işleri müdürlüğü ile işbirliği yapılarak yıkanmakta ve yazın ana caddeler üzerinde bulunan ağaçlara su verilmektedir. Yangına caddelerin yıkanmasına ve sulanmasına sarf edilen sular şehrin muhtelif semtlerinde mevcut 18 adet kuyudan alınmaktadır. (KOMİSYON 5, 1965, 19-20)

TEMİZLİK İŞLERİ

Gerçek olan şudur ki, temizlik işleri 15 çöp kamyonu ile yapılmakta olup bu işte devamlı olarak 55 kadrolu ve 40 adet de yevmiyeli işçi istihdam edilmektedir. Çöp kamyonlarının topladığı çöpler ise Kara Höyük Mevkii'nde bulunan 11 km'lik mesafedeki çöp deposuna dökülmektedir. (KOMİSYON 5, 1965, 21)

SAĞLIK İŞLERİ

1964 yılında Sağlık işleri 2 doktor, 3 sağlık memuru ve 2 ebe ile faaliyettedir. Bu yıl çeşitli bulaşıcı hastalıklar tespit edilmiş olup, bunlara mahallinde ve ikametgahlarında gerekli sıhhi tedbirler alınmıştır. Bu çalışmalar sırasında 11 orta dereceli okula tifo, difteri ve çiçek aşısı yapılmıştır. Ayrıca devamlı surette yaz aylarında karasinek mücadelesi yapılmıştır. Bütün bu faaliyetler sonucunda aynı yıl memur ve halktan 2700 hasta muayene edilmiştir. Ayrıca esnaf dükkanı ve umumi yerlerde fenni temizlik yaptırılmış olup, sıhhi bakımdan kontrol edilmiştir. Amme hizmeti görmekte olan ambulans ile de belediye hudutları dahilinde 1024 vatandaş ücretsiz sağlık müesseselerine naklettirilmiştir. (KOMİSYON 5, 1965, 22-23) O yıl ise cenaze otomobili ile 101 paralı cenaze ve 23 adette parasız fakir cenaze nakledilmiştir. (KOMİSYON 5, 1965, 21)

ULAŞIM

Bilindiği üzere o yıllarda otobüs işletmesi 15 semtte sefer yapmaktadır. (KOMİSYON 5, 1965, 36) Yıllık otobüs sefer sayısı 74.880 olup, taşınan yolcu miktarı 4.439.000 kişidir. Mevcut otobüs sayısı ise 14'dür. (SUR, 1964, 5)

DİĞER İŞLER

Belediye mezbahasında 1964 yılı içinde 118.077 baş hayvan kesimi yapılmıştır. (KOMİSYON 5, 1965, 22-23) Aynı yıllarda belde hudutları dahilinde bulunan umuma mahsus lokanta, otel, han, hamam, sinema, pavyon, kahvehane ve emsali mahallerde gazoz, helva, şeker, pastırma, sucuk ve diğer yiyecek maddesinin imal edildiği imalathane ve depolarının fırın, kasap, berber, manav gibi dükkan ve yağ peynir balık sakatat satış mahallerinin kontrolü sürekli olarak yapılmıştır. Ayrıca ekmek, pide, simitçi fırınları ve imalatları üzerine bilhassa durulmuş olup, teşkil edilen özel ekipler marifetiyle geceleri de kontrolleri yapılmıştır. Ayrıca fırınlarda ve ekmek satan mahallerde ekmeklerin tartı ve evsaf daima kontrol edilmiş olup, gayrı muayyen gün ve saatlerde her birinden her ay en az 3 defa numune alınarak tabiplikçe muayeneleri yapılmıştır. Gramı noksan olan ekmekler müsadere edilerek Kızılay aş evine verilmekte, evsafı bozuk ve hamur olanları da imha edilmektedir. (KOMİSYON 5, 1965, 25)

B-1968-1970

ARASINDAKİ FAALİYETLER

SU İŞLERİ

1968 yılında şehre içme suyu hizmeti olarak 109 sokağa 30 km uzunlukta yeni şebeke yapılmıştır. Selçuk mahallesi'nde ise 500 metre küplük su deposu hizmete açılarak Alaaddin deposunun yetersizliği giderilmiş ve depolama kapasitesi bir misline çıkarılmış; böylece Beyşehir yolunun civarındaki mahallelere su verilme imkanı temin edilmiştir. Ayrıca D.S.İ. yapılan anlaşma gereğince 7 adet derin kuyu açılmıştır. Denilebilir ki, genel olarak şehrin bütün semtlerinin su ihtiyacı karşılanmış olup, şehre verilen 232 LT/sn'lik debi 310 LT/sn'ye çıkarılmıştır. (KOMİSYON 6, 1968, 8) Görüldüğü üzere 1969 yılında su abonesi 22,334 adete ulaşmış olup, (KOMİSYON 7, 1969, 99) Şehre verilen su miktarı 326 lt/sn'dir. Şebeke uzunluğu ise 116 km'dir. (SUR, BELEDİYE, 1).

ELEKTRİK

1969 yılına kadar elektrik Göksu Elektrik santralı, Dere Hidroelektrik Santralı ve Hirfanlı Santraları'ndan temin edilmekte olup, sarfiyat 85 milyon Kwh'dir. (SUR, İŞLETME, 5) Elektrik abone sayısı 47,178 adete ulaşmıştır. (KOMİSYON 7, 1969, 89-SUR, BELEDİYE, 1) E.S.O. işletmesi, 1968 yılı içinde 10.742.213 TL'lık yatırım yaparak ihtiyaç duyulan yerlere elektrik tesisleri inşa etmiş ve bunun sonuncunda da 31 mahallede yeni elektrik şebekesi kurulmuştur. 45 mahallenin ise kıyafetsiz elektriği şebeke ıslahı suretiyle ihtiyacı karşılar hale getirilmiştir. Ayrıca Göksu Santrali ıslahı yapılmış olup, 9 milyon kilovat saat elektrik fazlalığı oluşmuştur. Dikkate şayandır ki, caddelere ise tasarruf amacıyla ilk defa cıva buharlı ampuller takılmış olup, umumi ışıklandırma için sarf edilen para 258.375.152 TL dolaylarındadır. (KOMİSYON 6,1968,37)

Ne yazıktır ki, 1969 yılında elektrik sayacı karaborsaya düşmüştür. Yeni elektrik almak isteyenlerin fahiş fiyatlardaki elektrik sayacını bulamadığından Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu'ndan satın alınan 1140 adet elektrik

sayacı yeni elektrik abonelerine satılarak karaborsa önlenmiş ve yeni abonelerin sayaç problemi halledilmiştir. Ayrıca bu yıl içinde fuar ve kültür park, oto terminali elektrik tesisatı yapılmış olup şehir genelinde şebeke genişletilmiştir. (KOMİSYON 7, 1969, 81-82)

İMAR İŞLERİ

1968 yılında 97 mahalle ve sokak asfaltlanmış, 40 mahalle ve sokağın asfaltı da tamir edilmiştir. (KOMİSYON 6, 1968, 6) Ayrıca 187 mahalle toz ve çamurdan kurtulabilmesi için belediye ekiplerince düzeltilmiş, 102 mahallenin yolu ise müteahhit vasıtayla stabilize edilmiştir. Neticede kumlanan yolların uzunluğu 113.638 m'yi bulmaktadır. (KOMİSYON 6, 1968, 26-34) 1969 yılına geldiğimizde ise 30 adet cadde veya sokağa asfalt kaplamasının yapıldığını görmekteyiz. Bu işe ek olarak 11 adet sokağın da asfalt tamiratı yapılmış olup, 45 adet sokak ve caddenin ise alt yapısı aynı yıl ikmal edilmiştir. Ayrıca 145 cadde ve sokağın stabilizesi belediye imkanlarıyla, 54 adet cadde ve sokağın ise stabilizesi müteahhit vasıtasıyla yapılmıştır. (SUR, BELEDİYE, 5)

1968 yılında 21 mahalleye ise 12.109 m uzunluğunda kanalizasyon şebekesi yapılmıştır. (KOMİSYON 6, 1968, 26-34) 1969 yılında ise müteahhitlere 38 semtte 13,899 m uzunluğunda kanalizasyon yaptırılmış veya ıslah edilmiştir. (KOMİSYON 7, 1969, 16-22) Bu yıllarda kanalizasyon şebekesi uzunluğu 93.408 m'dir. (SUR, BELEDİYE, 5)

1969 yılında ise yeni otogar ve terminali gerekli iş yerleri, gerekli ticaret, otel vs. üniteleri ile ikmal edilmiş olup, 6.302.255.79 TL'ya mal olmuştur. Ayrıca kültür park ve Konya Fuarı inşaatı bitmiş olup, 2.450.000 TL harcanmıştır. Yukarıda saydıklarımızın yanında; Yeni buğday pazarı, borsa, ve hayvan mahsulleri satış ticari sitesi inşa edilmiş olup, tutarı 11.212.00 TL'dır. Kundura ve deri işleri esnafı sitesi ise yeni plan da öngörülen yerde inşa edilmiş olup, proje tutarı 12.767.000 TL'dır. (SUR, DİĞER, 1) Ayrıca görüldüğü üzere mevcut sanayi sitesine ilaveten 2600 işyeri ihtiva etmekte olan Türkiye'nin en büyük, küçük sanatkarlar sitesi inşaatı tamamlanmış olup, proje genel tutarı 114.539.000 TL'dır. Konya'da orta sanayi geliştirmek ve kuruluşları teşvik etmek maksadıyla Konya organize sanayi bölgesi inşaatı 1970 yılında tamamlanmıştır. (SUR, DİĞER, 5)

1965 yılında imar planı da fuar ve kültür park olarak ayrılan eski Dede Bahçesi ve civarında 45,000 m2'lik alanın tanzim ve inşası bitmiş olup, (KOMİSYON 6, 1968, 35-36) Konya fuar ve kültür parkı 1 Eylül 1969'da hizmete girmiştir. (KOMİSYON 6, 1968, 6) O yıl planlanan mevcut sahaya 6200 m2 daha eklenmiştir. (KOMİSYON 7, 1969, 23) Meram Tavus Baba Tepesi'ne yapılacak olan kafeteryanın projesi 1968 yılında 10.000 TL bedelle hazırlanmış olup, 608.435.17 TL bedelle 1969 tarihinde ihaleye çıkarılmış ve inşası 1970 yılında bitmiştir. (KOMİSYON 7, 1969, 51) Kentin yeni şehir bölgesinin merkezi ve hareketli noktası olması düşünülen oto terminali ve tesislerinin inşasına 1966 yılında başlanmış olup 1969 yılında hizmete girmiştir. (KOMİSYON 7, 1969, 49)

Dikkate şayandır ki, 1968 yılında Tavus Baba ağaçlandırma sahasında Ereğli Orman Fidanlığı'ndan ücretsiz temin edilen 33.522 çam ve başka yerlerden bulunan 5.646 adet Kızıl çam ve mazı olmak üzere toplam 39.168 adet fidan dikilmiş olup, ayrıca şehir içindeki park ve yeşil sahalara 101.809 adet fidan daha dikilmiştir. Ayrıca 1967 yılında başlanan Musalla, Üçler, Hacı Fettah gibi mezarlıklara 9.456 adet muhtelif çam daha dikilmiştir. (KOMİSYON 6, 1968, 35-36) 1969 yılında ise Meram Tavus Baba ağaçlandırma sahasında 43.892 m2 yer daha tasarlanmış ve 29.450 adet muhtelif türlü çam dikilmiştir. Böylece 1969 yılında toplam olarak dikilen fidan sayısı 72.483 adete ulaşmıştır. (KOMİSYON 7, 1969, 23)

İTFAİYE

Görüldüğü üzere 1968 yılında İtfaiye teşkilatında 66 personel çalışmakta olup, 13 araçla görev yapmaktadır. (KOMİSYON 6, 1968, 693) Aynı yıl şehir içinde 115 yangın olmuştur. O yıllarda şehirde zaman zaman muhtelif tarihlerde sürekli olarak yoğun yağmur neticesinde husule gelen suların evlerin ve apartmanların izbe ve bodrum katlarına gitmesi ve bazı mahallerde geçit vermez bir hal almasıyla doğan tehlikeler santrifüj ve vidanjurlerle çekilmesi suretiyle bertaraf edilmiştir. Umumi kanalizasyon tıkanmaları halinde arasözle tıkalı olan kısımlar açılmıştır. Elektrik kesikliği halinde su ihtiyacı itfaiye garajı önünde bulunan 100 tonluk yer altı havuzu ile şehir içme suyuna bağlı 3 adet yangın vanalardan temin edilmiştir. Ayrıca caddeler üzerindeki ağaç ve fidanlar mevsiminde 3 veya 4 defa arasözle sulanmış olup, tıkanan umumi wc'ler arasözle tazyikli su sıkılarak açılmıştır. (KOMİSYON 6, 1968, 70-71) 1969 yılına geldiğimiz zaman görüyoruz ki, itfaiye teşkilatı 72 personelle çalışmakta olup, 13 araba ve 7 adet su tahliye motoru ile vazife görmektedir. O yılda ise şehir içinde 146 yangın vuku bulmuştur. (KOMİSYON 7, 1969, 63-64)

TEMİZLİK İŞLERİ

1968 yılında temizlik işleri 187 personelle ve 27 araçla görevdedir. Gece ve gündüz olmak üzere iki posta halinde çalışmak suretiyle şehrin

temizliğini yapmaktadır. Ayrıca umumi caddelerdeki hayvan pislikleri ve gelişi güzel caddelere atılmış çöpler 46 adet el arabasıyla toplanmaktadır. El arabalarının topladığı çöpler caddelerin münasip yerlerine konan çöp sandıklarına dökülmüş olup, bunlar kamyonlar tarafından alınarak 11 km mesafedeki Kara Höyük Mevkii çöp deposuna dökülmüştür. Unutmamak lazımdır ki, 1967'de alınan 2 adet modern yol süpürge makinesi ile de ana cadde ve işlek yolların kenarlarındaki toz ve muhtelif pislikler vatandaşın sıhhatine zarar vermeden sulamak ve emmek suretiyle toplanmıştır. Denilebilir ki, 1967 yılında 11.680 kamyon çöp toplanmıştır. Bunlardan 1.827 kamyon gübre bahçe sahiplerine bedeli mukabilinde verilmiştir. 9.853 kamyonu ise çöp deposuna dökülmüştür. 1968 yılında ise 10 ayda toplanan çöp 12.775 kamyonu bulmuş, bunun da 1.788 kamyonu bahçe sahiplerine verilmiş, 10.987 kamyonu ise çöp deposuna dökülmüştür. (KOMİSYON 6, 1968, 71-72)

İlk defa denemesi yapılan paralı 4 umumi wc'den-Kunduracılar İçi, PTT yanı, Şerafettin Cami civarı, Larende Caddesi-36.000 TL gelir sağlanmıştır. (KOMİSYON 6, 1968, 74) Gerçek olan şudur ki, ücretli tuvaletler halk tarafından iyi karşılanmış ve bu teşebbüs daha da geliştirilmesi yönünde karar alınmıştır. (KOMİSYON 7, 1969, 67-68)

1969 yılına geldiğimiz zaman temizlik işlerinin 210 personelle çalışmakta olduğunu görürüz. 1 skoda pikap, 1 cenaze otomobili, 3 vidanjör arabası, 2 modern yol süpürge makinesi, 19 çöp kamyonu kullanarak ilk defa şehir çöp deposu içinde bulunan cam, teneke, kemik, demir ve buna benzer nitelikli çöp malzemesi satışından yıllık 20.000 TL gelir sağlamıştır. (KOMİSYON 7, 1969, 65-66)

SAĞLIK İŞLERİ

1969 yılında 1.515 cenaze vuku bulunmuştur. Ayrıca 1.020 hasta muayene edilmiş ve gereken tedavileri sağlanmış olup, bu yıl içinde tespit edilen seri hastalıklar konusunda gerekli tedbirler alınmıştır. Aynı yıl içinde 1818 esnaf dükkanı ve umumi yerler sıhhi bakımdan kontrol edilmiştir. Amme hizmeti gören ambulans 720 adet vatandaşa ücretsiz hizmet vermiştir. Ayrıca karasinek mücadelesi de sürekli olarak yapılmıştır. (KOMİSYON 7, 1969, 67-68)

ULAŞIM

1967 yılında 18 otobüs ile 114.800 sefer yapmış iken, triportör ve minibüslerin dolmuş yapmaya başlaması ve dolmuş miktarının birden bire çok fazla artması otobüs seferi sayısında önemli bir azalma olmuştur. (KOMİSYON 6, 1968, 78-79) 1968 yılında ise mevcut otobüs sayısı 23 adettir. (SUR, BELEDİYE, 1) 1969 yılında ise 16 hatta 104.610 sefer yapılarak 4.068.620 adet yolcu taşınmıştır. Bunun yanı sıra atölyede imal edilen 10 adet otobüs durağı şehrin muhtelif semtlerine monte edilerek otobüs yolcularının kötü havalardan korunması sağlanmıştır. (KOMİSYON 7, 1969, 102)

SONUÇ

Sonuç olarak diyebiliriz ki; Ahmet Hilmi Nalçacı zamanında Konya'nın makus talihi değişmeye başlamış ve Konya'da şehircilik açısından çok önemli kararlar alınmıştır. Bilhassa 1965 yılında hazırlanmış olan Konya Nazım İmar Planı'na Nalçacı'dan sonraki belediye başkanlarının da tavizsiz sahip çıkmasıyla, Dünya'nın bir çok ülkesinin gıpta ile baktığı günümüz Konya'sının oluşturulması sağlanmıştır. Ayrıca Nalçacı yaptığı faaliyetlerle hem Konya'da, hem de Türkiye'de bir şehir efsanesi haline gelmiştir. Ayrıca tavizsiz disiplinli çalışması ve vizyonu ile kendinden sonra gelen belediye başkanlarına vazgeçilmez bir örnek olmuştur.

BİBLİYOĞRAFYA

AYTEKİN Hanefi, Tarihi Konya Rehberi-2003'ten Kuruluşuna Konya Belediye Başkanları", Konya-2003.

BOTSALİ Enver Şevki 1986, Belediye Bandosu Hikayesi, Yeni Konya Gazetesi, 13 Ocak 1986, s. 3

ÇINAR Hanefi 1970, Nalçacı bir aksiyon adamıydı, Yeni Meram Gazetesi, 14 Aralık 1970, Yıl. 21, Sayı. 6227. s. 1.

ES Selçuk, "Belediye Reisleri": Selçuk Es, "Konya Belediye Reisleri, Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___,"Ahmet Nalçacı": Selçuk Es, "Ahmet Nalçacı", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

İSİMSİZ 1966, "Belediye Bu Yıl Ne İşler Yapacak", Yeni Meram Gazetesi, 7 Mayıs 1966, Yıl. 14, Sayı. 5329, s. 1-4.

İSİMSİZ 1966, "Alaaddin Tepesi": İsimsiz, "Alaaddin Tepesi'nin Yeni Bir Hususiyeti", Yeni Meram Gazetesi, 19 Temmuz 1966, Yıl. 14, Sayı. 5331, s. 1.

İSİMSİZ 1971, "800 Bin Nüfuslu Konya Gerçekleştirilmek Üzere", Yeni Konya Gazetesi, 1 Kasım 1971, Yıl. 23, Sayı. 9048, s. 1.

KOMİSYON 1, Konya Vilayetinin İktisadi Bünyesi, Konya-1962, s. 32-35.

___2, 1963-1964 Konya Vilayetinin İktisadi Bünyesi, Konya-1965, s. 27.

___3, Konya Şehri İmar Komisyonu Raporu, Konya-1963, s. 37-42.

___4, Konya Vilayetinin İktisadi Bünyesi 1964, s. 31-32.

___5, Konya Belediyesi 1964 Başkanlık Çalışma Raporu, Yıldız Basım Evi, Konya-1965.

___6, Konya Belediyesi 1968 Başkanlık Çalışma Raporu.

___7, Konya Belediyesi 1969 Başkanlık Çalışma Raporu.

SEÇKİN Sami 1965, Konya Belediyesi, Yeni Meram Gazetesi, 10 Ağustos 1965, Yıl. 14, Sayı. 5153. s. 2.

SELVİ ali Cahit 2008, Bir Dönemin Efsane Başkanı Ahmet Hilmi Nalçacı, Konya Life, Şubat-Mart-2008, Sayı. 16, s. 108-109.

SUR 1969, "1964": İbrahim Sur,"1964 Yılından...(Belediyeden Notlar), Yeni Konya, 7 Kasım 1969, Yıl. 21, sayı. 7534, s. 1-5.

___,"E.S.O":İbrahim Sur, "E.S.O. 1965-1969", Yeni Konya, 8 Kasım 1969, Yıl. 21, Sayı. 7535, s. 1-5.

___,"Bütçe": İbrahim Sur, "Belediye Bütçesi", Yeni Konya, 9 Kasım 1969, Yıl. 21, Sayı. 7537, s. 1-5.

___,"İşletme": İbrahim Sur, "Belediye ve İşletme Yatırımları, Yeni Konya, 10 Kasım 1969, Yıl. 21, Sayı. 7538, s. 1-5.

___,"Belediye": İbrahim Sur, "Belediye hizmetlerinin durumu", Yeni Konya, 11 Kasım 1969, Yıl. 21, Sayı. 7539, s. 1-5.

___,"Diğer": İbrahim Sur, "Diğer Çalışmalar", Yeni Konya, 11 Kasım 1969, Yıl. 21, Sayı. 7540, s. 1-5.

TORTOP Nuri 1970, Ahmet H.Nalçacı'nın Acı Kaybı Dolayısıyla, İller ve Belediye, Ankara 1970, Yıl. 27, Sayı. 251, s. 1-2.

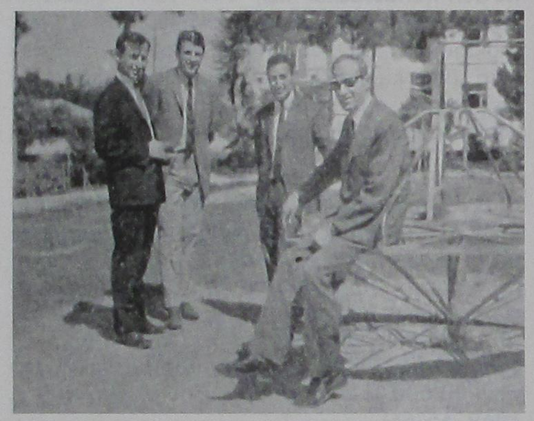

DÜNDEN BUGÜNE MÛSİKÎMİZ VE KONYA

Prof. Dr. M. Yaşar Kaltakcı*

M. Yaşar Kaltakcı, 1959 yılında Konya'da doğdu. İlk, orta, lise ve yüksek tahsilini Konya' da tamamlayarak, 1980 yılında İnşaat Mühendisi oldu. Tahsil hayatının tamamını, pekiyi dereceler ve birinciliklerle tamamladı. Akademik hayatı tercih etti. 1983 yılında Yüksek Lisans ve 1990 yılında da Doktorasını tamamladıktan sonra; 1990 yılında Yardımcı Doçent, 1996 yılında Doçent, 2002 yılında Profesör oldu. Çok sayıda proje yürütücülüğü, jüri üyeliği ve danışmanlığın yanında, 140'dan fazla Ulusal ve Uluslararası bilimsel yayın yaptı; akademik, bilimsel ve meslekî ödüller aldı. Halen, Selçuk Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi olup; İnşaat Mühendisliği Bölüm Başkanı ve Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı Müdürü olarak görevini sürdürmektedir.

M. Yaşar Kaltakcı, çocukluk yıllarında mûsikî ile ilgilenmeye başlamış ve tahsil hayatı boyunca da bu alandaki bilgisini geliştirmiştir. Kısa sürelerle kurslar alarak, bağlama çalmayı geliştirmiş ve ud çalmayı öğrenmiştir. 1984 yılında kuruluş aşamasından itibaren Konya Mûsikî Derneği'ne intisap etmiş ve aralıksız olarak bütün çalışmalarına ve konserlerine katılmıştır. Dernek çalışmalarında uzun yıllar saz heyetinde görev almış ve önceleri ud, daha sonra da lavta ve tanbur çalmıştır. Bir dönem Dernek Başkanlığı da yapmıştır. Mûsikî alanında kendi gayretleri yanında, birçok kimseden, özellikle de Cinuçen Tanrıkorur, Bekir Reha Sağbaş ve Tevfik Soyata'dan istifade etmiştir. Bu arada, Selçuk Üniversitesi'nde Üniversite Korosu ve Müzik Eğitimi Bölümü Korosu'nda da uzun yıllar görev almıştır. 2001 yılından itibaren ise, 1984 yılından bu yana üyesi bulunduğu Konya Mûsikî Derneği'nin Klâsik Türk Mûsikîsi Korosu Şefliği'ni yürütmektedir. Bu dönemde, klâsik üslûp ve anlayışla yaptırdığı çalışmalarla ortaya çıkarılmış, çok sayıda üstün nitelikli Klâsik Türk Mûsikîsi Konserini yönetmiştir.

M. Yaşar Kaltakcı'nın akademik ve meslek yaşamındaki ideâlleri yanında, sanat alanındaki ideâli de Türk Mûsikîsi ile ilgisini amatör olarak, ancak; özüne, klâsik rûhuna ve şânına yakışır bir biçimde sürdürmek ve Türk Kültürü'ne hizmet etmektir.

* S.Ü. Dilek Sabancı Konservatuvarı Müdürü

ÖZET

İnsanları birbirine bağlayan ve duygularını ifâde etmeye yarayan önemli unsurlardan birisi de, elbette mûsikîdir. İnsan topluluklarını millet yapan ve dünya câmiâsı içerisindeki konumlarını belirleyen en önemli vasıflar, kendi tarihleri ve millî kültürleri, yani, medeniyetleri olup; bunlar arasında ise, edebiyat ve mûsikî çok önemli bir yer tutar. Türk Milleti ise, Tarihi ve Medeniyeti ile bütün dünya milletleri arasında bu vasıfların tamamında çok ayrı ve özel bir yere sahiptir ve Klâsik Türk Mûsikîsi, bu kültürün çok önemli bir tezâhürü olarak karşımıza çıkar.

Bu yazıda, Mûsikîmiz bütünüyle ele alınarak, kısaca tarihi ve eğitimi üzerinde durulmuş; özelde ise, Klâsik Türk Mûsikîsi tarihi, Ülkemizdeki ve Konya'daki gelişimi ve yapılan çalışmalar ile "Konya Mûsikî Derneği" 'nin faâliyetleri üzerinde durulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Müzik, Mûsikî, Klâsik Türk Mûsikîsi, Konya Mûsikî Derneği

ABSTRACT

Music is absolutely one of the components useful for connecting people and expressing their feelings. The most significant qualities constituting nations from human communities and assigning the places of human nations among the other nations of the world are their histories, national cultures, i. e. , their civilizations that literature and music have the most considerable places in all of these qualities. Turkish Nation has an exceptional and private place among all the universal nations when all of these qualities are considered, and the Classical Turkish Music appears to be the most important manifestation of this culture.

In this paper, our Music was entirely taken into consideration, and its history and education were briefly mentioned; especially the history of Classical Turkish Music was studied considering its developments in our Country and Konya together with the activities of the "Konya Classical Music Association".

Keywords: Music, Traditional Music, Classical Turkish Music, Konya Music Association

1-GİRİŞ

Müzik, tarih boyunca en ilkel topluluklarda bile konuşmadan önce insan hayatına girmiş bir unsur olup; ilkel topluluklar, günlük işlerini daha konuşmayı öğrenmeden önce ritm ve sonraları

basit ritme eşlik eden bir takım seslerle anlaşarak, yani mûsikî ile yürütmüşlerdir.

Müzik, insanları birleştiren çok güçlü bir bağdır. İnsan topluluklarını millet yapan, milletlerin dünya câmiâsı içerisinde varoluşlarını ve bünyelerinin esasını simgeleyen ve ona, bütünlük ve ölmezlik sağlayan en önemli vasıflar, kendi tarihleri ve millî kültürleri, yani, medeniyetleridir. Bunlar arasında ise, edebiyat ve mûsikî çok önemli bir yer tutar.

Milletimiz ise, tarihi boyunca oluşturup geliştirdiği Türk Medeniyeti ile bütün dünya milletleri arasında bu vasıfların tamamında çok ayrı ve özel bir yere sahiptir. Çünkü, Türk Milleti'nin Tarihi ve Medeniyeti, asırlar boyunca hem kendi yüksek karakteri ile kültür ve sanata bakışı, hem de idâresi altındaki her türlü dinî ve etnik mensubu kucaklayan davranışı dolayısıyla yüksek seviyede oluşmuştur.

Milattan önce yazılan ve Konfüçyüs'e ait en önemli eserler arasında sayılan "Büyük Bilgi ve Müzik Hakkında Notlar" adlı kitapta; mûsikînin; imparatoru dahi devirebilecek ve devlet düzeni değiştirebilecek bir güce sahip olduğu yazılıdır. Konfüçyüs'ün, mûsikîdeki etkinliğin bu ölçüde gelişmiş olduğunu vurgulaması, mûsikînin Asya'da çok uzun bir geçmişi ve önemli bir rolü olduğunu da göstermektedir. Türk Kültürü'nün soylu ve güçlü bir öğesi olan Türk Mûsikîsi'nin, millî varlığımız için taşıdığı hayâtî önemi bütün boyutları ile ortaya koyabilmek, ancak; kültür, sosyal, tarih, antropoloji ve diğer dallardaki bilim adamlarının birlikte çalışması, tartışması ve değerlendirmesiyle mümkündür.

Türk Mûsikîsi'nin kaynağı Türk Dili ve Türk Hançeresi ile Türk Milleti ve insanının maddî, mânevî, coğrafi ve sosyal özellikleri ve ihtiyaçlarıdır. Türk Müziği bütün bu özellik ve ihtiyaçlara bir cevap olarak doğmuş ve Türk insanının bireysel ve toplumsal hayatında yer alarak, millî kültürünün çok önemli bir parçasını oluşturmuştur.

Çok açık ve bilimsel gerçek şudur ki; yeryüzünde temayüz etmiş ve klâsik vasfını kazanmış, köklü iki adet mûsikî vardır. Bunlardan birisi, Avrupalı Milletlerin oluşturduğu ve ortak kültürleri olan Klâsik Batı Mûsikîsi; diğeri ise, tartışmasız bir biçimde, asırlar boyu cihâna hükmeden Türk Milleti'nin ve Türk Medeniyeti'nin oluşturduğu ve her dinden ve her etnik topluluktan insanların da hizmet edip gelişmesine ve yücelmesine katkıda bulunduğu bir kültür olan Klâsik Türk Mûsikîsi'dir. Mantıklı, bilimsel ve sanatsal yaklaşım budur; aksi yaklaşımlar ise, bilimsel olmaktan uzak olan, önyargılı ve insafsız yaklaşımlar olarak değerlendirilmelidir.

2-KISA TARİHÇE ve MÛSİKÎ EĞİTİMİ

XIII. yüzyıldan önceki Türk Tarihi'nin genel tablosu içinde Türk Mûsikîsi'nin akışını da izlemek mümkündür. İslam Türk Edebiyatı'nın gelişmesi, ayrıca, Anadolu'da Yunus Emre ile Mevlevî Tarîkatı'nın temellerini atan Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî'nin (1207–1273) Türk kültür hayatına etkileri, zamanımıza kadar ulaşan hamle kazandırmaları, Bektâşî Tarîkatı'nın kurucusu Hacı Bektaş Velî'nin (1209–1271) Türk halk kültürüne büyük katkıda bulunması, bu manevî kazancın kaynaklarını teşkil etmiştir. Doğudan Horasan'dan gelen bu iki büyük Türk Mutasavvıfı, Türkiye'nin mânevî kalkınmasında önemli hizmetlerde bulunmuşlardır.

Mevlevîliğin mûsikîye büyük önem vermesi ve Mevlâna'nın oğlu Sultan Veled'in (1226–1312) muktedir bir bestekâr olması, bu dönemde Türk Mûsikîsi'nin verimini ve etkinliğini arttıran faktörler olmuştur. Böylece oluşan Türk Mûsikîsi'ne ait elimize ulaşan belgeler XIII. Yüzyıldan başlamaktadır (Berker, 1986).

Türkiye'de müzik öğretimi Selçuklu Dönemi'nde başlamış, Osmanlı Dönemi'nde belirginleşmiş, Cumhuriyet Dönemi'nde ise kökleşip sağlamlaşmış ve yaygınlaşma sürecine girmiştir. Selçuklu Dönemi'nde Türk Eğitim Sistemi daha çok din temeline dayanıyordu ve bu sistem içinde müzik öğretimi geleneksel askerî müzik öğretim kurumları dışında daha çok dinseldi. Osmanlı Dönemi'nde geleneksel eğitim sistemi içinde ise, hem amatör, hem de meslekî müzik etkinliklerine yer veriliyordu. Genel müzik öğretimi, daha çok sübyan okullarında ve medreselerde; amatör müzik öğretimi, daha çok belli tekkeler ve saraylarda; meslekî müzik öğretimi ise, tekkeler ve medreselerin belli bölümlerinde yapılıyordu.

Osmanlı döneminde İstanbul'da kurulmuş ilk resmi mûsikî okulu Dârü'l Elhân'dır. Dârü'l Elhân'ın hazırlayıcısı olan kurum, 1914'te kurulmuş olan Dârü'l Bedâyi'nin mûsikî koludur. İstanbul Şehremaneti'ne bağlı olarak kurulan Dârü'l Bedâyi, tiyatro, sahne mûsikîsi, Türk ve Batı Mûsikîsi türlerinin tümünü bir arada ele almayı amaçlayan ulusal bir konservatuvardı. Namık Kemal'ın oğlu Ali Ekrem Bey'in (Bolayır) önerdiği Dârü'l Elhân adı da anlamca " Konservatuvar " terimini karşılamaktadır.

Dârü'l Bedâyi biri tiyatro, diğeri mûsikî olmak üzere iki bölüme, mûsikî bölümü de Şark ve Garp Mûsikî'si olmak üzere iki şubeye ayrılmış, Tiyatro Bölümü Müdürlüğü'ne Reşad Rıdvan Bey, Mûsikî Bölümü Müdürlüğü'ne de Ali Rıfat Bey (Çağatay) getirilmiştir. Çalışmalar değişiklik ve onarımdan sonra Şehzâdebaşı'ndaki Letâfet Apartmanı'nda başlatılmış, ancak okulun resmen açılış töreninin hazırlandığı sırada 1. Dünya Savaşı patlak verince Müdür Andre Anine geri dönmüş, okuldaki eğitim-öğretim (Ağustos

1914) ertelenmiştir. Bununla birlikte okulun öğretmen ve öğrencilerinden bir kısmı Ferah Tiyatrosu'nda zaman zaman temsiller vererek sürdürmüşlerdir.

Batı Mûsikîsi Bölümü bir süre sonra kapanmış, Türk Mûsikîsi'ni çöküşten koruma, klâsik eserleri notaya alarak tespit etme, mûsikî zevkini toplamak yayın amacını güden Türk Mûsikîsi Bölümü icrâ çalışmalarına devam etmiş ve bazı mûsikîli temsillere katkıda bulunmuştur. Savaş şartlarının güçlüğü ile baş gösteren mali sıkıntılar 14 Mart 1916'da bu bölümün de tamamıyla kapanmasına yol açmıştır.

Dârü'l Bedâyi'nin kapanmasından sonra yeni bir mûsikî okulu açılması için Maarif Nezareti'nde bir rapor sunmuş olan Abdülkadir Bey'in (Töre) raporu görüşülerek, Bakanlıkta dönemin ünlü sanat mûsikîsi üstatları ile düzenlenen toplantı sonunda bir "Mûsikî Encümeni " oluşturulmasına karar verilmiştir. Eski Evkaf Nâzırı ve Washington Büyükelçisi bestekâr Yusuf Ziya Paşa Başkanlığındaki mûsikî encümenince hazırlanan talimatnâme gereğince, mûsikî hocası yetiştirecek ve daha çok Türk Mûsikîsi'ne ağırlık verecek bir okul olan Dârü'l Elhân'ın kurulduğu bildirilmiştir. Okulun adı Ziya Paşa'nın teklifi ile konulmuş olup, " Nağmeler Evi " anlamındadır. "Mûsikî Encümen ve Dârü'l Elhân Talimatnâmesi " V. Mehmet'in (Reşad) " İrade-i Saniyesi " (9 Aralık 1916) ve Meclis-i Vükelâ Kararı (1 Ocak 1917) ile kabul edilmiştir. Bu talimatnâme ile kadınların ve erkeklerin ayrı öğrenim görmesi ve halka mûsikî icrâsı ile görevli fasıl heyetleri kurulması öngörülmüştür.

14 Eylül 1925 te Dârü'l Elhân, İstanbul Valisi Haydar Bey'in (Yuluğ) ilgisi ile ve Musa Süreyya Bey'in yönetiminde Belediye'ye bağlı olarak tekrar açılmış ve yönetmeliği değiştirilmiştir. Mûsikî Encümeni kaldırılmış ve kuruma " Batı Mûsikîsi Bölümü " eklenmiş, alınacak öğrencilerin hazırlık sınıfından sonra bölümlere ve bu bölümlerde yer alan ihtisas sınıflarına ayrılmasına karar verilmiştir. Hazırlık sınıfından sonra üç yıl süreli Batı Mûsikîsi Bölümü'nde, Şan, Piyano, Keman, Alto, Viyolonsel ve öteki saz sınıfları yer almış ve bu bölüme dönemin şu tanınmış mûsikîşinasları öğretmen olarak atanmıştır. Zeki Bey, Ekrem Bey (Keman); Hegei, Sadri Bey, Nezihe Hanım, Radeglia (Piyano); Muhittin Sadak (Viyolonsel); Kadri Bey (Flüt); Veli Bey, Adil Bey (Orkestra âlâtı); Asuman Hanım, Şerafettin Bey (Tegannî); Musa Süreyya Bey (Tarih-î Mûsikî ve Kompozisyon); Edgar Manas (Koro ve Kompozisyon); Ali Ekrem Bey (Edebiyat ve Mûsikî Estetiği). Dârü'l Elhân'ın en verimli olduğu dönem bu yıllara rastlar. Öğretimde olduğu kadar sanat faaliyetlerinde ve yayınlarında kurum başarılı sonuçlara ulaşmıştır. Şark ve Garp Mûsikîsi şubelerinin ortak olarak düzenlediği, Galatasaray Lisesi Salonu, Tepebaşı Kışlık Tiyatrosu, Union Française gibi yerlerde verilen konserler oldukça ilgi toplamıştır. Batı Mûsikîsi Bölümü öğretmenlerinden Cemal Reşit, Muhittin Sadak, Mesud Cemil, Ekrem Besim Beyler, Seyfettin ve Sezâ Âsaf kardeşler, Hegei ve Nimed Vahid, çeşitli gruplar halinde ve bazı konuk sanatçıların da katılımıyla Union Française sahnesinde sürekli konserler vermişlerdir. O dönemin konser programları incelendiğinde, hem klâsik, hem de yeni bestelenmiş eserleri içeren zengin bir repertuvarın icrâ edilmiş olduğu görülür. Bu konserlerde öğretmen ve öğrencilerin katılımıyla kurulan orkestra ve icrâ heyetlerini, Batı Mûsikîsi'nde Musa Süreyya Bey ile Zeki Bey (Üngör); Türk Mûsikîsi'nde ise, İsmail Hakkı Bey, muâllim Sedat (Öztoprak) ve muâllim Ziya Bey yönetmişlerdir.

Cumhuriyet öncesi dönemde kurulmuş, yalnızca Türk Mûsikîsi eğitimi veren Dârü'l Elhân, Belediye Konservatuvarı'na dönüştürüldükten sonra batı türü bir konservatuvar olarak örgütlenmiş, bu ad ve kişilikle uzun yıllar İstanbul'un sanat hayatına katkıda bulunmuştur. Cumhuriyet döneminin ilk resmi mûsikî kurumu olan bu konservatuvardan, birçok sanatçı, teorisyen ve eğitimci yetişmiş, uzun yıllar ilgiyle izlenilen düzenli konserlerle İstanbul halkına mûsikî kültürü verilmiştir.

1926'da İstanbul Şehremaneti'ne bağlanmış olan konservatuvarda, Maârif Vekâleti'nin 9 Aralık 1926 tarih ve 176 no'lu tebligatıyla Türk Mûsikîsi eğitimi yasaklanmış, yönetim ve öğretim programı tamamıyla değiştirilmiştir. Dâr'ül Elhan'dan ayrıldıktan sonra "İstanbul Konservatuvarı" adıyla faaliyet gösteren kurumun İstanbul Belediye Konservatuvarı adını kesin olarak kazanması 5 şubat 1944 tarihli bir yönetmelikle mümkün olmuştur.

İstanbul Konservatuvarı 1927'den itibaren teorik ve uygulamalı olarak çeşitli derecelerde, Batı Müziği eğitimi verilen bir kurum olmuştur. Konservatuvar Müdürlüğü'nü Yusuf Ziyâ Bey (Demircioğlu) devralmış, yeni bir yönetmelik ve gitgide genişleyen öğretim kadrosuyla coşkulu konserler verilerek kurumun bu alandaki başarıları oldukça artmıştır. Şehir meclisi kararı ile fikirlerinden yararlanmak ve konservatuvara Avrupaî bir disiplin getirmek amacıyla İstanbul'a davet edilen Viyana Müzik Akademisi Profesörlerinden Joseph Marx çeşitli öneriler içeren raporlar hazırlamış, ancak, yabancı danışmanın hazırladığı rapor, hükümet politikalarıyla uyumlu olmadığı için uygulamaya konmamıştır. Görüşüne başvurulan bir diğer uzman, Macar asıllı keman virtüözü Lico Amar'dır. Amar'ın 1934 Kasım tarihli raporunda, eğitim kurumları ve dinleyicisiyle yoğun bir müzik kültürü ortamı oluşturulması üzerinde durulmuştur.

1935 yılında Bakanlık danışmanı olarak Türkiye'ye gelen Hindemith'in raporuna göre, asıl hazinemiz halk müziğidir. Halk müziği pek az ülkede görülebilecek ölçüde zengindir ve bestecilerin bu kaynaktan yararlanması gerekmektedir. İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda Türk müziği çalışmaları folklor alanına kaydırıl-

mış, Türkiye'de ilk kez müzik alanında folklor derlemeleri yapılmıştır. 1936'da sahne sanatları ve halk müziği, 1940'ta ise Klâsik Türk Müziği yeniden programa alınmıştır.

Konservatuvara 1943'te Hüseyin Saadettin Arel'in şehir meclisi kararı ile ve geniş yetkilerle, beş yıllık bir sözleşme ile müdür olarak atanması, okulda her türlü faaliyeti düzenli ve verimli kılmıştır. Konservatuvarda 1943-1948 arası yöneticilik yapan Hüseyin Saadettin Arel döneminde Türk Müziği Bölümü yeniden açılmıştır.

İstanbul Belediye Konservatuvarı, Süreyya Bey'den başlayarak Yusuf Ziya Demircioğlu, Hüseyin Saadettin Arel, Eşref Antikacı, Hikmet Nuri Toptan, Nedim Otyam gibi Müdürlerin yönetiminde ve Muhittin Üstündağ, Fahrettin Kerim Gökay, Haşim İşcan gibi sanata değer veren Belediye Başkanları'nın dönemlerinde İstanbul ve Türkiye için etkinlikleriyle, yayınlarıyla ve yetiştirdiği müzisyenlerle önemli hizmetler vermiştir.

İstanbul Belediye Konservatuvarı, 1986'da İstanbul Üniversitesi'ne bağlanarak, İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı adını almış ve bu kuruma farklı bir statü getirilmiştir. İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, günümüzde sadece Batı Müziği ve Sahne Sanatları eğitimi vermektedir.

Türkiye'de güzel sanatlar eğitimine ilişkin en güçlü kurumlardan biri de Ankara Devlet Konservatuvarı'dır. Ulusal müziği geliştirme, yayma ve sahne sanatlarının farklı türlerine yönelik eleman yetiştirme amacıyla, 1936 yılında Mûsikî Muâllim Mektebi'ne bağlı olarak Ankara Devlet Konservatuvarı kurulmuştur. 1938 yılında, Müzik öğretmeni yetiştirilen bölüm Gazi Eğitim Enstitüsü'ne bağlanarak Konservatuvardan ayrılmış, 1940 yılında çıkarılan Devlet Konservatuvarı Yasasıyla, müzik ve temsil kolları ayrıştırılmıştır. Ankara Devlet Konservatuvarı, çağdaş ve batılı bir anlayışla müzik sanatçısı eğitiminin başlangıcını oluşturmuştur. 1982 yılına kadar Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak eğitim veren Ankara Devlet Konservatuvarı, aynı yıl Yükseköğretim Kurumu kapsamına alınarak Hacettepe Üniversitesi'ne bağlanmıştır.

Günümüzde Türk Mûsikîsi eğitimi veren önemli kurumlar arasında yer alan İ. T. Ü. Türk Mûsikîsi Devlet Konservatuvarı ise, önce Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak 03. 03. 1976'da eğitime başlamış, 17. 08. 1978'de Kültür Bakanlığı'na devredilmiş ve son olarak da 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararnâme ile Yükseköğretim Kurumu kapsamına alınarak 20. 07. 192'de İstanbul Teknik Üniversitesi'ne bağlanmıştır.

Ülkemizde son yıllarda birçok Devlet ve Vakıf Üniversitesi'de, Konservatuvarlar kurulmuş olup, halen müzik ve sahne sanatlarında sanatçı yetiştiren Yükseköğretim Kurumları olarak, 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'na göre eğitim ve öğretimlerini sürdürmektedirler. Bunların az bir kısmında ise, Türk Mûsikîsi eğitimi verilmektedir.

Türk Mûsikîsi eğitimi veren Kurumlar arasında Konya'da Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı da çok önemli ve ayrıcalıklı bir yer edinmiştir. Konservatuvar, 16. 03. 1991 tarihinde kurulmuş olup, 1993 yılında, Sahne Sanatları Bölümü Anasanat Dalı ve Türk Müziği Bölümleri'nde eğitim-öğretime başlamıştır ve ilk mezunlarını 1997 yılında vermiştir. 200'e yakın mezunu, Türkiye'nin çeşitli yerlerinde Sanatçı olarak görev yapmaktadır.

Konservatuvar, 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Konservatuvarı binasında hizmet vermekte olup; adı, 25. 03. 2008 tarihinde, Y. Ö. K. oluru ile Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı olarak değiştirilmiştir.

Konservatuvar'ın Geleneksel Türk Müziği Bölümü içerisinde, halen eğitim-öğretimini sürdüren Türk Sanat Müziği Anasanat Dalı'nın yanı sıra, Türk Halk Müziği Anasanat Dalı ve Türk Halk Oyunları Anasanat Dalı da 2005-2006 eğitim-öğretim yılında açılmış olup, kuruluş çalışmaları tamamlandıktan sonra bu Anasanat Dalları'na da öğrenci alınabilecektir.

Geleneksel Türk Müziği Bölümü ilk olarak, Müzik Bölümü adı ile 1993-1994 eğitim-öğretim yılında açılmış olup; 2005-2006 eğitim-öğretim yılına kadar bu isim altında hizmet vermiştir. 2005-2006 eğitim-öğretim yılında, Yüksek Öğretim Kurulu'nun 10. 05. 2006 tarihli oluruyla, Bölüm'ün adı, Geleneksel Türk Müziği Bölümü olarak değiştirilmiştir. Geleneksel Türk Müziği Bölümü'nde, Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği ve Türk Halk Oyunları Anasanat Dalları mevcut olup; halen Türk Sanat Müziği Anasanat Dalı altında, Ses ve Saz Sanat Dalları'nda eğitim-öğretim yapılmaktadır. Bu Anasanat Dalı'na Ö. S. Y. M. sınavında Konservatuvar tarafından belirlenen puan barajını geçen ve özel yetenek sınavına tabi tutularak sınavda başarılı olan öğrenciler alınmaktadır. Öğretim süresi, bir (1) yılı hazırlık olmak üzere, toplam beş (5) yıldır.

Konservatuvar'ın Türk Sanat Müziği Anasanat Dalı, hâlen sürdürdüğü eğitim ve öğretimle, evrensel müzik kültürünün yanısıra, tarihten günümüze Türk Müziği teorisi ve uygulamasını, geleneklerine ve klâsik rûhuna bağlı kalarak, uluslararası normlarda bilimsel temellere oturtarak vermeyi; özellikle, Klâsik Türk Müsikîsi'ni aslına ve şânına yakışır biçimde öğrenmiş ve icrâ yeteneğine ulaşmış, ses ve saz sanatçıları yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Konservatuvar'ın Sahne Sanatları Bölümü'nde ise, Tiyatro Anasanat Dalı ve Opera Anasant Dalı (Şan Sanat Dalı)'nda eğitim-öğretim sürdürülmektedir.

Konservatuvar'da 2007 yılında, Müzik Bölümü adı altında, Yaylı Çalgılar Anasanat Dalı ve Piyano-Gitar Anasanat Dalı da açılmış olup; kuruluşları tamamlandıktan sonra bu Anasanat Dalları'na da öğrenci alınabilecektir.

Konya'da müzik eğitimi veren Yükseköğretim Kurumları arasında, 1987-1988 eğitim-öğretim yılı içerisinde Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ne bağlı olarak açılan ve öncelikli amacı orta dereceli okullara müzik öğretmeni yetiştirmek olan Müzik Öğretmenliği Bölümü de önemli bir yer tutar. Müzik Öğretmenliği Bölümü, 1990-1991 eğitim-öğretim yılı sonunda ilk mezunlarını vermiştir. Bu Bölümün kuruluş aşamasında, Selçuk Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Halil Cin'in özel talebiyle görev alan, Merhum Ûdî, Bestekâr, Müzikolog, Yüksek Mimar Cinuçen Tanrıkorur'un da önemli emek ve katkıları olmuş ve Türkiye'de müzik öğretmeni yetiştiren kurumlar arasında ilk defa yarı yarıya Türk ve Batı Mûsikîsi eğitimi veren bir Bölüm öğretim plânı oluşturulmuştu. Bir süre başarı ile yürütülen bu eğitim-öğretim plânı, daha sonraki yıllarda ağırlık olarak, maalesef Türk Mûsikîsi eğitimi aleyhine olacak şekilde değiştirilmiştir.

Benzer üzücü durum, Türk Mûsikîsi eğitimi veren Konservatuvarlar'da da yaşanmaktadır. Bu Kurumların birçoğunun öğretim planlarında, Batı Mûsikîsi'ni anlatan ve öğreten dersler, olması geren miktarın çok üzerine çıkarılmış ve Türk Mûsikîsi eğitimi, ilgili derslerin ağırlık olarak azlığı ve yetersizliği nedeniyle, ikinci plâna düşürülmüştür. Türk Mûsikîsi'nin geleceğini de yakından ilgilendiren bu yanlış eğitimin, mutlaka en kısa sürede gözden geçirilerek düzeltilmesi gerekmektedir.

Konservatuvar gibi, müzik eğitimi ve öğretimi yapan, ancak, çok az sayıda kişiye ve çok küçük bir kitleye hizmet veren kurumların yanında toplum içindeki etkin müzik çalışmaları ise, sadece mûsikî dernekleri ve halk eğitim merkezlerinin sınırlı ve özverili gayretleri ile var olabilmektedir.

Cumhuriyet döneminde Türk Müziği'nde yapılmak istenen değişiklikler, o devrin gelenekçilerinin tutumlarını sertleştirmelerine neden olmuş; 1926 yılında tekke ve zâviyelerin kapatılması da, geleneksel müziğe indirilmiş bir darbe sayılmıştır. Türk Müziği eğitiminin uzun yıllar okulsuz kalmış olması ve Türk Müziği eğitim ve öğretiminin adetâ okullardan dışlanmış olmasının sonucu, Türk Müziği artık o yıllarda evlerde yapılan toplantılarda ve gazinolardaki icrâlarda var olabilmekteydi. Türk Müziği, gazinolardaki yerini koruyabilmek için, aslına bağlılığından, özellik ve niteliğinden her geçen gün daha çok taviz vererek yaşamaya çalıştı. Bundan sonra öğretim, genel olarak uzun yıllar sadece mûsikî derneklerinde yapılmaya başlandı (Turan, 1969).

3-KONYA'DA MÛSİKÎ TARİHİ

Konya'da da mûsikî, XIII. Yüzyıldan günümüze kadar birçok evrelerden geçerek gelmiştir. Mûsikî'nin ilk sesi Selâhaddin Zerkûbî'nin altın döverken çıkan melodilerinden başlayarak, Mevlevî Âyin-i Şerif'lerindeki muhteşem eserlerin ve bestelerin icrâ edilmesine kadar sürdü. Mevlevîhâneler, birer mûsikî mahfili olarak birçok bestekâr, âyinhan ve icrâkârlar yetiştirdi. Konya bunlardan nasîbini aldı, hâttâ İstanbul ve diğer şehirlere Mevlevî sanatkârlar gönderdi; onlar da yeni sanatkârlar yetiştirdi(Odabaşı, 1998).

Selçuklu Sarayı ve saraya yakın kimseler, Mevlevî Mûsikîsi ile haşır neşir olurken, Konya'nın kendi halinde yaşayan sade vatandaşları da saz meclislerinde duygularını terennüm ettiler; saz eşliğinde koşmalar, dîvanlar okuyup söylediler. Bu bireysel çalışmalar, XIX. Yüzyılın sonlarına doğru yine bir Mevlevî olan Hemdem Sait Çelebi'nin Mevlâna Türbesi önünde açtığı ve himâyesine aldığı halk ozanlarının devam ettiği Sulu Kahve'de birçok halk sanatçısı yetişti ve Halk Mûsikîsi geleneği, zamanımıza kadar süregeldi. Mevlevî Mûsikîsi'nin dışındaki Klâsik Türk Mûsikîsi'nin halka yönelmesi ve halk tarafından sevilmesinde de Mevlevî sanatkârlar öncülük etti(Odabaşı, 1998).

Konya'nın tarihte bilinen en eski Mûsikî Teşkilâtı, diğer büyük şehirlerimizin tarihlerinde de olduğu gibi "tabilhâne" denilen Askerî Mûsikî Takımı'ydı ki, Osmanlı Tarihi'nin "mehterhânesi", işte bu millî teşkilâtın imkân nispetinde gelişerek devamından ibarettir. Bugün ise, Konya'da askeri bando ve Konya Belediyesi bünyesinde varlığını sürdüren Mehter Takımı bulunmaktadır. Bundan başka Konya'da müzik eğitim ve öğretimini profesyonel olarak lisans düzeyinde yapan "Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı" ile "Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı" ve ortaöğretim düzeyinde yapan "Konya Çimento Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi" bulunmaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak 1991 yılında Konya'da kurulan "Konya Türk Tasavvuf Müziği Topluluğu" da 1991'den bu yana, başarıyla görev yapmakta, Konya'da, Ülkemiz'de ve hâttâ Dünya'da Mûsikîmizi ve Kültürümüzü tanıtmakta ve yaşatmaktadır.

Ayrıca, amatör bir ruhla, ama profesyonel bir anlayışla çalışmalarını düzenli ve disiplinli bir şekilde sürdüren ve başlıca amacı, Türk Mûsikîsi'ni aslına ve klâsik rûhuna sadık kalarak icrâ etmek, halka sevdirmek ve yaşatmak olan "Konya Mûsikî Derneği" de, Klâsik Türk Mûsikîsi Korosu olarak yaptıkları çalışmalar ve halka sundukları nitelikli konserlerle şehrin müzik yaşamına ışık tutmakta ve hâlen Konya'da mûsikî alanında öncülüğünü sürdürmektedir.

Bunların yanında, Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün bu alanda yapmış olduğu bazı çalışmalar da olmuştur. Bunlar, 1996-2006 yılla-

rı arasında faaliyet gösteren ve amacı Halk Müziğimizi ulusal kültür ve çağdaş anlayışa uygun olarak yaşatmak, tanıtmak ve yaymak olan Türk Halk Müziği Topluluğu; yine aynı yıllar arasında aralıklarla faaliyet gösteren ve amacı Türk Folklôrünü ve özellikle Türk Halk Danslarını, müziğini ve kıyafetlerini Ülkemizde ve Dünya'da tanıtmak olan Türk Halk Oyunları Topluluğu; 1998-2000 yılları arasında faaliyet gösteren ve amacı Türk Müziği'ni yozlaştırıcı müzik türlerinin etkisinden korumak ve sanat değeri yüksek Türk Müziği eserlerini sunmak olan Türk Sanat Müziği Topluluğu ve 1999 yılında kurulan, ancak yaşatılamayan ve amacı Konya Türküleri'ni yozlaşmaktan korumak, notaya alınabilir olanlarını tesbit ederek notaya almak, türküleri yorumlayarak yurt içi ve yurt dışında tanıtmak, unutulmalarını önlemek ve Konya ustalarını anarak tanıtmak olan Konya Türküleri(Barana) Topluluğu sayılabilir.

Bunlar dışında, benzer amaçlarla bazı topluluklar kurulmuşsa da, bunların bir kısmı çok kısa ömürlü olmuş, bir kısmı da oldukça niteliksiz ve düzeysiz çalışmalarda bulunmuştur. Baranalar ise, hâlen bazı küçük gruplar halinde bir araya gelip çalışarak, Konya Türküleri'nin icrâsına ve yaşatılmasına katkıda bulunmaktadırlar.

Bu arada, Konya'da özellikle Klâsik Türk Mûsikîsi alanında yaptıkları çalışmalar, verdikleri konserler ve hizmetleri ile çok özel bir yeri ve ağırlığı olan "Konya Mûsikî Derneği" 'ne ayrı bir bahis açmak yerinde olacaktır.

4-KONYA MÛSİKÎ DERNEĞİ

4. 1. KONYA MÛSİKÎ DERNEĞİ'NİN KURULUŞU

Konya'da Mûsikî Derneği, Merhum Avukat Sezâi Arısoy, merhum Kanûnî Memduh Derin ve hâlen Konya Mûsikî Derneği'nin faâl üyesi olan Neyzen Mehmet Bildik ve Nail Kanbur'un naklettiğine göre, 1950'li yıllardan sonra üç defa kurulmuş, fakat hiçbiri uzun ömürlü olmayarak kapanmıştır(Algan, 2008).

Dernek, son olarak 1984 yılında Konya Mûsikî Derneği adıyla dördüncü defa yeniden kurulmuş olup, varlığını ve çalışmalarını hâlen başarıyla sürdürmektedir. Konya Mûsikî Derneği, Türk Mûsikîsi'ne gönül vermiş ve tamamen amatör olan bir grup mûsikî sevdalısı tarafından kurulmuştur.

Derneğin kurucusu ve ilk başkanı Merhum Avukat Sezâi Arısoy'dur. Başkan Yardımcısı ise avukat ve aynı zamanda müzik öğretmeni Suat Pakel'dir. Kurucular arasında Memduh Derin, Enver Etik, Necati Çelik, Sadrettin Özçimi, Mehmet Bildik, Ahmet Şahin Ak, Eczacı Memduh Beniler de vardı. Böylece; bir derneğin kurulması için gereken yedi kişi ve daha sonra da diğer kişilerin katılımıyla dernek kurulmuş oldu.

Bu dönemde dernek korosunu çalıştıran Merhum Cinuçen Tanrıkorur, o yıllarda kurulma aşamasında olan Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü'ndeki yoğun işleri sebebiyle Şeflik görevine uzun süre devam edememiştir. Daha sonra Şeflik görevine dernek üyelerinden Mehmet Duransoy getirilmiştir. İleri ki günlerde Sadık Selçuk Kaya (Sağlık Memuru), Şeflik görevini devralmıştır. Sadık Bey'in de görevi icâbı tayininin çıkması nedeniyle, 1985 yılında Şefliğe derneğin ikinci başkanlığını da üstlenen avukat ve müzik öğretmeni Suat Pakel getirilmiştir.

Suat Pakel Konya'dan ayrılıncaya kadar bu derneği çalıştırmış ve derneğin kurumsallaşması da bu dönemlerde olmuştur. O yıllarda Konya'da çok büyük bir müzik potansiyeli bulunmaktaydı. Kanûnî Memduh Derin, Aka Gündüz Kutbay, Hayri Tümer ve Selâmi Bertuğ gibi değerli sazendelerle birlikte icrâlarda bulunmuş ve o yıllarda Konya'nın en iyi kanun icrâcısı olarak tanınmıştır. Başlangıçta, yine kanunda: Mehmet Gönülal, kısa bir süre sonra katılan Mehmet Yücel; ud'larda: Kemal Pekçağlar, Necati Çelik, Mustafa Onarıcı, Hüseyin Avni Güzel, kısa bir süre sonra katılan M. Yaşar Kaltakcı ve Mehmet Uçak; ney'de: Sadrettin Özçimi, Mehmet Bildik ve kısa bir süre sonra katılan Ali Erol; kudüm ve bendir'de; Abdülkadir Buzuk, kısa bir süre sonra katılan Mehmet Öztorun, Ömer Faruk Belviranlı ve Ahmet Çalışır; rebab ve keman'da: Edip Seviş, yine keman'da; Eğitim Fakültesi Öğretim elemanları Yusuf Akbulut, Salih Ergan, Sefâi Acay; tanbur'da: Osman Eşen yer almıştır. Böylece dernek zamanla biraz daha genişleyerek çalışmalarını sürdürmüştür.

Derneğin çalışma yeri ise, o yıllardan bu zamana kadar hep sıkıntılı olmuştur. Derneğin ilk çalışma yeri, Alâeddin Nikâh Salonu'nun alt salonu olmuştur. Daha sonra, her sene Valiliğe yapılan müracaatlarla "İl Halk Kütüphane Kitaplığı" veya çeşitli okullar, çalışma yeri olarak Derneğe tahsis edilmiştir. O yıllarda Konya Valisi Kemal Katıtaş, mûsikîye çok meraklı olması sebebiyle, Konya Mûsikî Derneği'ne destek olmuştur. Kendisinin bazen Sezai Bey'i arayıp bir araya gelmelerini rica ederek meşk yapmak istedikleri bilinmektedir. Vali Kemal Katıtaş, Derneğin kalıcı bir çalışma yeri olması için söz vermiş, ancak ömrü buna kâfi gelmemiştir. Bugün ise Dernek çalışmalarına, Derneğin Şefi Prof. Dr. M. Yaşar Kaltakcı'nın da kendi meslek odası olması nedeniyle ve özel ricâsı ile tahsis edilen ve İnşaat Mühendisleri Odası Konya Şubesi binasının beşinci katında yer alan salonda devam edilmektedir.

4. 2. KONYA MÛSİKÎ DERNEĞİ'NİN ÇALIŞMA DÜZENİ

Gâyesi tamamen Türk Mûsikîsi ve dolayısıyla Türk Kültürü'ne hizmet etmek olan Dernek Korosu'nda öğretim üyesi, öğretmen, memur, işçi, emekli, esnaf, ev hanımı ve öğrenci gibi çeşitli kesimlerden ve her yaştan meydana gelen üyeler yer almaktadır.

Dernek önceleri prensip olarak haftada üç gün çalışıyordu (Çarşamba, Cuma, Cumartesi). Daha sonra, uzunca bir süre hafta sonu iki gün çalışıldı (Cumartesi ve Pazar). Bir süredir ise, hafta sonu bir gün öğleden sonra çalışılmaktadır (Pazar).

İlk dönemlerden itibaren makam seçiminde önemli bir kıstas bulunmaktaydı. Bu kıstas, çok bilinen makamların yanı sıra az bilinen ve üzerinde fazlaca durulmamış makamların ve eserlerin icrâsını içeriyordu. Çünkü Derneğin amacı, hem öğrenmek hem de öğretmekti. Bu kıstas, bugün de aynı ve hâttâ artan bir titizlilikle sürdürülmektedir. Repertuvardaki bu kıstas, önceleri var olan Repertuvar Seçici Kurulu (Şef ve Dernekte mûsikîye daha ileri düzeyde vâkıf olan birkaç kişi) tarafından, fikir alışverişi yapılarak oluşturulmuştur. Zâten Derneğin tüzük defterine de şöyle yazılmıştı: "Gâyemiz Türk Mûsikîsi'ni hem öğrenmek, hem de öğretip sevdirmektir". Bu yüzden yapılan çalışmaları lâyıkıyla yürütmek, Konya Mûsikî Derneği için son derece önemli olmuştur. Onun için de çalışmalara Klasik Türk Mûsikîsi'yle başlanmıştır. Konsere yönelik olan bu çalışmalar, iki bölümden oluşmaktaydı. Birinci bölümde; tespit edilen bir makam doğrultusunda klasik takım geçiliyordu. İkinci bölümde ise solo eserlere yer veriliyordu. Bu arada çeşitli imkânsızlıklar ve zor şartlar altında sadece kendi maddî tasarruf ve gayretleri ile ayakta kalmaya çalışan Dernek; Hicaz, Rast, Hüseynî, Karcığar, Sabâ, Bestenigâr, Kürdili Hicazkâr, Bayâti, Ferahnâk, Uşşak, Muhayyer gibi Türk Mûsikîsi'nde hepsi birbirinden değerli makamlarda repertuvar çalışmaları yaparak, senelik konserler vermiş ve hâttâ bazı İlçelerimiz'de ve komşu İller'de de verdiği konserlerle, bu çalışmalarını sunmak fırsatını bulmuştu.

Derneğin verdiği konserler Konya'da ve civar ilçelerde ses getirmeye başlamıştır. Bir takım çevre ilçelerden derneğe davetler gelmeye başlamıştı. Derneğin çalışmalarını gören ve böyle bir oluşumun kendi bulundukları yerde de olmasını isteyen çevre illerde de Konya Mûsikî Derneği örnek alınarak mûsikî dernekleri kurulma çalışmalarına başlanmıştı; Akşehir, Seydişehir, Ereğli ve Karaman gibi.

Bu sıralarda Derneğin kendini göstermesi, Vali'nin Derneğe çok sıcak bakması olumlu bir atmosferin doğmasına sebep olmuştu. O zamanın Konya Belediye Başkanı Ahmet Öksüz Konya'da bir "Belediye Konservatuvarı" kurulmasını isteyerek, Dernek Yönetimi'yle görüşmüştü. O dönemde, yönetimde olan Sayın Nail Kanbur, bu konservatuvarın kurulmasıyla ilgili olarak görevlendirilmişti. Nail Bey, "Adapazarı Belediye Konservatuvarı"na, oradan da "Bursa Belediye Konservatuvarı"na giderek Erdinç Çelikkol ve Bekir Sıtkı Sezgin ile görüşüp, olabildiğince doküman toplayıp getirmişti. Fakat konservatuvarın kurulabilmesi için bir icrâ heyetine ihtiyaç vardı. Derneğin bu konservatuvara yasal olarak katılması mümkün değildi. Bu yasal zorunluluğu yerine getirebilmek için dernek Tüzüğü'nün değiştirilmesi gerekiyordu. Bu nedenle, Tüzük değişikliği yapılarak, Derneğin ismi "Konya Belediye Konservatuvarı Derneği" olarak değiştirilmişti. Dolayısıyla, Dernek ve Belediye arasında organik bir bağ kurulmuş oldu.

Suat Bey'in Konya'dan ayrılarak Anamur'a taşınmasıyla, Şefliğe, subaylıktan şeker hastalığı nedeniyle malulen emekli olan Dernek Üyesi Merhum Atalay Toloğlu getirilmişti. Ondan sonra da yine Dernek Üyelerinden Emekli Öğretmen Salih Atalay; Şeflik görevini sürdürmüştü. Bu dönemde Dernekte kendi kendine yetebilen bir mekanizma kurulmuştu. Fakat, Belediye, Derneğin artık profesyonel bir sanatçının yönetiminde çalışmasını istemekteydi. Bu düşünce sonucunda, Ankara'dan Kanûnî Bekir Reha Sağbaş'la görüşülmüş ve Şefliğe getirilmiştir. Kendisi, iki haftada bir Konya'ya gelmeyi kabul etmişti; gelmediği haftalarda ise, önceleri Mehmet Duransoy, daha sonra da Salih Atalay, çalışmaları sürdürüyordu. Bekir Reha Sağbaş, Derneğin çalışma sisteminde ve repertuvarında, olumlu yönde önemli değişiklikler yapmıştı. Örneğin; ilk çalışmasında Isfahan makamından oluşan klâsik ağırlıklı bir repertuvar getirmişti. Sekiz eserlik bu repertuvar, Dernekte daha öne geçilen eserlerden daha klâsik ve daha ağır eserlerden oluşmuştu. Bu Isfahan eserler, o güne kadar Dernekte geçilmemiş eserlerdi. Bu sıralar, Bekir Reha Sağbaş'ın TRT radyosunda görev yapması sebebiyle, bu çalışmalar yanında, hocanın teşebbüsleri ile Derneğin çalışmalarını daha da geniş kesimlere duyurabilmek amacıyla, TRT'ye çekim için müracaat edilmiş ve Isfahan makamında hazırlanan ve uzunca bir süre çalışılmış olan bu repertuvar ile 5 Mayıs 1990 tarihinde, Ankara Radyosunda ses kaydı ve daha sonra görüntü kaydı gerçekleştirilmiştir. Isfahan eserlerden oluşan bu kayıt, amatör korolar programında televizyonda ve radyoda sunulmuştur. Program çok beğenilmiş, başta Alâeddin Yavaşça olmak üzere birçok mûsikîşinasın takdirlerini kazanmıştır. Bekir Reha Sağbaş, şefliği sırasında Ankara radyosundan bazı sanatçı arkadaşlarını da Konya'ya getirmiş; Tanbûrî Tevfik Soyata, Neyzen Ekrem Vural, Neyzen Ârif Biçer, solist Tahir Engin İçöz ve solist Müzaffer Ertürk gibi sanatçılar, misafir sanatçı olarak konserlere katılmışlardır. Bütün sıkıntı ve imkânsızlıklara rağmen, Türk Mûsikîsi'ne sevgisi ve hizmet inancı ile kuruluşundan itibaren altı yıldır çalışmalarını sürdüren Dernek, son olarak 1990 yılı mûtad konseri için, Rast ve Nihavent makamlarından müteşekkil eserlerden meydana gelmiş bir repertuvarla, Konyalı mûsikîseverlerin huzuruna çıkmıştır.

O yıllarda(1989) yapılan seçimlerle Belediye Yönetimi'nin değişmesi, Dernek için maalesef büyük bir şanssızlık olmuştur. Çünkü, yeni yönetim "Belediye Konservatuvarı Derneği"ne sıcak bakmamış, bu konuda yapılan girişimlerden olumlu bir sonuç alınamayınca da yine zorunlu bir tüzük değişikliği yapılarak, Derneğin ismi yeniden "Konya Mûsikî Derneği" olarak değiştirilmiş ve bundan sonra da faaliyetine bu isimle devam etmiştir. Bekir Reha Sağbaş bu dönemde bir süre daha devam ettikten sonra, yoğun işleri nedeniyle koroyu çalıştırmaya gelemeyeceğini belirtmiş ve bundan sonra çalışmalara Tanbûrî Tevfik Soyata ile devam edilmesini tavsiye etmiştir. Çünkü, o yıllarda(1991) Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak "Konya Türk Tasavvuf Müziği Topluluğu" yeni kurulmuş, kendisi de bu koronun Şefliğine getirilmişti. Tevfik Soyata, bu görevi yanı sıra, Dernek tarafından kendisinden istenilen Şeflik görevini de kabul etmiş ve birkaç yıl iki görevi birlikte yürütmüştür.

Tevfik Soyata, Derneğin çalışma sistemine yepyeni bir şekil getirmişti. O zamana kadar uygulanan, konserlerin birinci bölümünde geçilen birbiriyle bağlantısı olmayan klâsik takım niteliğindeki repertuvar yerine, artık fasıl okunmaya başlanmıştı. Tevfik Bey, fasıl geçilirse konserlerin daha renkli olabileceğini ve kamuoyuna daha fazla hitap edebileceğini söylemişti. Konserlerin ikinci bölümünde ise, farklı makamlardan oluşan beraber ve solo eserlerin yer aldığı bir repertuvar icrâ ediliyordu. Çalışmalar bir süre böyle devam etmişti. Tevfik Soyata'nın Konya'daki resmî görevinde ayrılıp Ankara'ya gitmesiyle Dernekte yeniden bir şef seçimi gündeme gelmişti. Bu sıralarda Derneğe yeni katılanlar olmakla birlikte, okul kazanan veya tâyin sebebiyle ayrılanlar da olmuştu. Tevfik Soyata'dan sonra, sırasıyla, bir süre Ûdî Feti Barut, bundan sonra kısa bir süre de Burhan Kul, Dernekte Şeflik yapmıştır. Bu dönemlerde, özellikle eser seçimi, repertuvar oluşumu ve Dernek Üyeleri arasıdaki uyum açısından bazı zâfiyet ve sıkıntılar yaşanması, Şef seçimi konusunu tekrar gündeme getirmişti.

Derneğin çekirdek kadrosunun değişkenlik göstermesi ve Dernekten yetişen Sadrettin Özçimi, Mehmet Öztorun, Ömer Faruk Belviranlı, Mehmet Uçak, Fatih Kenanlar, Ahmet Çalışır gibi üyelerin o yıllarda kurulan "Türk Tasavvuf Müziği Topluluğu" sınavını kazanarak, sanatçı kadrosuyla bu koroya gitmeleri, Dernek için de önemli bir başarı olmakla birlikte, çalışmaların nitelikli olarak sürdürülmesi açısından, Derneği zor durumda bırakıyordu. Bekir Reha Sağbaş ve Tevfik Soyata gibi başarılı iki sanatçının şefliğini yaşayıp gördükten sonra, artık Dernekte Şef sıkıntısına kalıcı ve başarılı olacak bir çözüm bulmak gerekmekteydi.

Bu düşünceden hareketle, Dernek Yöneticileri, ileri gelenleri ve üyelerinin uzunca bir süre yaptığı arayış, inceleme ve değerlendirmeden sonra, 2001 yılının yaz aylarında alınan ortak bir kararla, Derneğin en eski üyelerinden olan ve Dernek çalışmalarına ve konserlerine aralıksız olarak katılmış bulunan, İnşaat Yüksek Mühendisi, Dr. , Ûdî M. Yaşar Kaltakcı (lavta ve tanbur da çalmıştır) Şefliğe (Genel Sanat Yönetmenliğine) getirilmiştir. M. Yaşar Kaltakcı şefliğe getirilirken, onun Selçuk Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak eğitimci olması, yine İnşaat Mühendisliği Bölüm Başkanı olarak idâreciliğinin bulunması, mûsikî anlayışı, klâsik tavrı ve üslûbu da büyük bir önem taşımıştır.

Prof. Dr. M. Yaşar Kaltakcı'nın Şeflik döneminde, beklenildiği gibi, oldukça başarılı çalışmalar yapılmış, bir kısmı Konservatuvar mezunu olan mûsikî adına nitelikli insanlar üye olarak Derneğe kazandırılmış ve Dernekte bir bütünlük, uyum ve disiplin tesis edilmiştir. Bu dönemde Dernek âdetâ bir Mûsikî Okulu hüviyetine bürünmüştür. Bu dönemde de Derneğin mûsikî çalışmaları, genel olarak Tevfik Soyata'nın Şefliği döneminde yürütülen ve birinci bölümü seçilen bir makamdan oluşan eserlerin yer aldığı fasıl, ikinci bölümü de ilki az geçilmiş bir makamla ve klâsik bir eserle başlamak üzere, farklı makamlardan oluşan beraber ve solo eserlerin yer aldığı bir repertuvardan oluşmaktadır. Bu çalışmalar, belli bir olgunluğa erişince, her yıl güz ve bahar dönemi sonunda, yılda iki ayrı konser olarak Konya'da halka sunulmaktadır. Mûsikîseverler tarafından çok yoğun ilgi gören bu konserler, hem seçilen repertuvarı, hem de üst düzey takdim ve icrâsı ile beğenilmekte, takdir edilmekte ve Türk Mûsikî'sine hizmet olarak değerlendirilmektedir. Konya civârındaki İl ve İlçeler'de de verilen ve yine ilgi ile izlenen bu konserler, Konya'da bazen Üniversite ile bazen de kamu yararına çalışan bazı derneklere yardım amacıyla bu derneklerle ortak olarak da düzenlenmiştir.

Dernekte düzenli olarak yürütülen bu çalışmaların yanında, Bekir Reha Sağbaş'ın Şefliği döneminde Isfahan Makamında hazırladığı repertuvara benzer niteliklerde oluşturulan repertuvarlarla yapılan ve özelliği nedeniyle daha az Dernek üyesinin katıldığı ve çok daha klâsik olan mûsikî çalışmaları da yapılmıştır. Bu çalışmaların ilki, 09. Ocak. 2005 tarihinde Hammâmîzâde İsmail Dede Efendi'nin doğum yıldönümünde sunulan ve birinci bölümünde Dede'nin Ferahfezâ Takımı'nın, ikinci bölümünde de farklı makamlarda ve tamamen solo eserlerinin yer aldığı muhteşem konserdir. Bu nitelikteki ikinci çalışma ise, bu kez birinci bölümünde Tanbûrî İsak'ın Gülizar Takımı'nın yer aldığı, ikinci bölümünde de Hacı Ârif Bey'in farklı makamlardaki eserlerinin yer aldığı ve solo olarak

icrâ edildiği, 07 Nisan 2006 tarihinde sunulan muhteşem konser programı olmuştur.

Bu dönemde Dernekte yetişen ve Dernek Üyesi olan bazı arkadaşlar, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı Devlet Koroları'nın açtığı sanatçı sınavlarında başarılı oldular ve bu korolarda görev aldılar. Bunlar arasında, Bursa Devlet Korosuna ses sanatçısı olarak giren ve aynı zamanda S. Ü. Devlet Konservatuvarı mezunu olan Esra Çelik ve Edirne Devlet Korosuna ney sanatçısı olarak giren M. Şükrü Fırat bulunmaktadır.

Dernek Yönetimi, genel olarak, Derneğin idârî ve mâli işleri ile ilgilenirken; Şef ise, sadece kendi görevini yapmaktaydı. Yönetim kadrosunda, Derneğin kuruluşundan itibaren, vefat edinceye kadar, Merhum Avukat Sezâi Arısoy Dernek Başkanlığı yapmıştır. Onun ölümünden sonra, Mali Müşavir Hamdi Öncan Dernek Başkanlığına getirilmiştir. Daha sonra Salih Atalay ve M. Yaşar Kaltakcı bu görevi devam ettirmiştir. Hamdi Öncan'ın tekrar Başkanlığından sonra, Seher Keşçi bir süre Başkanlık yapmıştır. Bir dönem Mehmet Bildik ve Mehmet Yücel de bu görevi üstlenmiştir. Daha sonra, öğretmen A. Uğur İnan Dernek Başkanı olmuştur. Dernek Başkanlığı görevi, hâlen, Celaletdin Kara tarafından yürütülmektedir.

Konya Mûsikî Derneği, mûsikîdeki nitelik ve kaliteye önem verdiği kadar, derneğe gelen kişilerin aralarındaki ilişkileriyle de ilgilenmiş ve disipline çok önem vermiştir. Derneğe yeni katılan kişilere verilen bir broşürde aynen şöyle yazılmaktadır: Konya Mûsikî Derneği, maddî zorluklar ne olursa olsun, Türk Mûsikîsine ve esasta Türk Kültür ve Sanatına, mütevâzî de olsa, bir nebze gönül verip hizmet etmenin, mânevi haz ve huzuruyla dopdolu olarak bugün olduğu gibi yarın da varlığını sürdürecektir.

Türk Mûsikîsi eğitimi ve öğretiminde önemli yapı taşlarından birisi olan Mûsikî Dernekleri, mûsikîye ilgi duyan insanları bir araya getirerek, gerek mûsikî kültürü, gerekse Klâsik Türk Mûsikîsi repertuvarının öğretiminde büyük katkılar sağlamakta, âdetâ ikinci bir konservatuvar görevi görmektedirler. İşte bu amaçla yola koyulan derneklerden birisi de "Konya Mûsikî Derneği"dir". Konya Mûsikî Derneği, mûsikî potansiyelimizin tam değerlendirilebilmesi için el ve gönül birliği içinde çalışmalarına devam etmektedir.

5-SONUÇ

Giriş Bölümünde de vurgulandığı gibi, tarih boyunca Milletlerin oluşturduğu Medeniyetlerin en önemli unsurları içerisinde kültür ve sanatları, onun başında da edebiyat ve mûsikî yer alır. Bunların en önemlilerinden birisi de hiç kuşku yok ki, Türk Milleti'nin tarihi ve medeniyeti olup; bu yüksek medeniyetin en önemli unsurlarında birisi de elbette Klâsik Türk Mûsikîsi'dir. Klâsik Türk Mûsikîsi'nin yüksek niteliğini, özellikle Osmanlı Devleti'nin altı asrı aşan hükümranlığı döneminde, her dinden ve her etnik topluluktan insanların ayırım gözetmeden ve gözetilmeden bu mûsikîye hizmet etmeleri, eserler vermeleri ve bu insanların Devlet tarafında desteklenmesi ve himâye görmesi oluşturmaktadır.

Ülkemizin ve Milletimizin çok güçlü bir müzik potansiyeli bulunduğu halde, geçmiş ve yakın dönemde, yeterince sağlıklı bir kültür ve müzik politikasının tespit edilememiş olması yüzünden, bu potansiyel maâlesef tam olarak değerlendirilememiştir. Bu durum, kültür ve sanat hayatımızı olumsuz yönde etkilemiş, sanatta verimi ve hâttâ kaliteyi düşürmüştür.

Şunu önemle vurgulamak gerekir ki, kendi öz değerlerini bilmeyen, sevmeyen, öğretmeyen ve ona sahip çıkmayan Milletler, başka medeniyetlerin boyunduruğunda yaşamaya da mahkûm olurlar.

Günümüzde, yöneticilere, kurumlara ve hepimize düşen en önemli görev ise, sahip olduğumuz bu yüce değerin farkında olmak, kıymetini bilmek, aslına ve klâsik rûhuna sâdık kalmak kaydıyla, yaşatmak, öğretmek, yaymak ve geliştirmektir. Bu konuda görevli başlıca kurumlar, elbette Türk Mûsikîsi eğitimi veren Konservatuvarlar, ilgili Devlet Koroları, TRT ve amatör olarak faâliyet gösteren Mûsikî Dernekleri olmakla birlikte, topyekün Milletimiz olmalıdır.

Dileğimiz, Milletçe sahip olduğumuz kültür ve sanat değerlerinin kıymetinin bilinmesi, Klâsik Türk Mûsikîsi'nin hak ettiği ilgiyi, desteği ve hizmeti görmesi ve kendi öz kültürümüzün en önemli parçalarından biri olduğunun bilincine varılmasıdır.

YARARLANILAN BAZI KAYNAKLAR

ALGAN, G., 2008, "Dünden Bugüne Konya Mûsikî Derneği", Yüksek Lisans Semineri, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

BERKER, E., 1985, "Türk Mûsikîsinde Dönemler", Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

TURAN, O., 1969, "Selçuklular Tarihi ve Türk İslam Medeniyeti", İstanbul.

ODABAŞI, A. S., 1998 "Konya'da Mûsikî", Kırkambar Köşesi, 20. 06. 1998 tarihli Yeni Meram Gaz., Konya.

Konya Mûsikî Derneği Arşivi ve Dokümanları.

Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Arşivi.

www.selcukedu.tr

www.istanbul.edu.tr

www.itu.edu.tr

www.hacettepe.edu.tr

MİLLİ MÜCADELE'DEN ÇOK PARTİLİ DÖNEM'E KONYA'DA MİLLETVEKİLİ SEÇİMLERİ (1919-1960)

Dr. Ömer AKDAĞ*

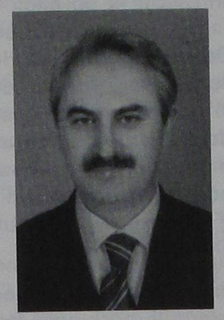

Dr. Ömer AKDAĞ 1962 yılında Konya'da doğmuştur. İlk ve orta öğrenimimi Konya'da tamamladıktan sonra yükseköğrenimi 1986 yılında Anadolu Üniversitesi'nde tamamlamıştır. Yüksek Lisans ve doktorasını Selçuk Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra akademik hayatına Karadeniz Teknik Üniversitesi Giresun Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde başlamıştır. Burada bir süre bölüm başkanlığı görevini yürüttükten sonra 2004 yılında Selçuk Üniversitesi'nde görevine başlamıştır.

Meşrutiyet, Milli Mücadele dönemi ve sonrasıyla ilgili makaleleri bulunan Dr. AKDAĞ, akademik görevinin yanı sıra, Ün. TV'de yayınlanan Güncel Tarih programını da yürütmektedir. Üç çocuk babası olan Dr. AKDAĞ halen S.Ü. Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu'nda Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi derslerini vermektedir.

* Selçuk Ünv. Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu

ÖZET

İnsanlık tarihi kadar kadim olan yönetim olgusu, toplumda vazgeçilmez bir zorunluluktur. İktidarların gücü paylaşmamayı tercih etmeleri sebebiyle, gerek iktidara gelmelerinde gerekse iktidarı sürdürmeleri sırasında çok şiddetli mücadeleler olmuştur. Tarih boyunca meydana gelen mücadeleler, insanoğlunun yönetim konusundaki tecrübesini zenginleştirmiştir.

Batı tipi meclis sistemi Osmanlı'nın son dönemlerinde, ilk olarak Birinci Meşrutiyet ile uygulamaya konulmuş ve İkinci Meşrutiyet ile çok partili sisteme geçilmiştir. 1923 yılında Saltanat kaldırılarak Cumhuriyet'e geçilmiş ve ardından tek partili sistem kurulmuştur. Bu sistem, bir iki muhalefet denemesi müstesna, 1946 yılına kadar devam etmiştir. Bu tarihten itibaren yeniden çok partili sisteme geçilmiştir. Bu çalışmada, İstiklal Mücadelesi döneminden Menderes dönemine kadar, Konya'daki siyasi gelişmeler ana hatlarıyla ele alınmıştır.

ANAHTAR KELİMELER

Seçim, meclis, propaganda, parti, demokrasi, oy, hükümet, yönetim.

POLİTICAL PROPAGANDAS AND ELECTIONS IN KONYA FROM THE NATIONAL STRUGGLE TO MULTI-PARTY SYSTEM (1919-1960)

ABSTRACT

The management fact as old as the history of the human being is an inevitable obligation in societies. Since political power doesn't prefer to share its power, extremely violent fights have occured both pre and during its power time. The struggles happened since the history have enriched human's experience in the term of management.

Western type of parlimentary system was put into effect in the last years of the Ottomans especially with the 1st Constitution and was passed through the multi-party sistem with the 2nd Constitution. The republic was established after the abolition of the Sutanade in 1923 and then single party system was set up. This system kept on -except two opposition attemps- until 1946. Since then, re-multi-party system was established.

With this work, outlines of political developments in Konya from the National Struggle to Menderes time was taken up.

KEY WORDS

Election, parliment, propaganda, party, democracy, vote, government, management

GİRİŞ

İktidara, meşru olarak gelmenin tek yolu seçimdir. Seçim olgusunun temelinde tercih hakkının kullanılması bulunur. Daha insanî bir iklimde yaşamak düşüncesinin somutlaşmış bir ifadesi olan seçme işleminin gerçekleşmesi için, irade beyanına ihtiyaç vardır. Şu halde toplumdaki fertler, belirli şartlarda ve belirli sürelerde, kendilerini yönetecek olan kadroyu, iradelerini beyan ederek seçmektedirler.

Halkın kendi kendini yönetmesi demek olan demokrasiyi otoriter ve totaliter yönetimlerden ayıran en önemli fark yönetimin meşruiyetinin halkın rızasına ve onayına dayanmasıdır. İlk dönemlerde halk doğrudan doğruya yönetime katılırken daha sonraki dönemlerde artan nüfus ve başka sebeplerle kendisini temsil edenler aracılığıyla yönetime iştirak etmeye başlamıştır. 19. yüzyıldan sonra bu tarz yönetim biçimine temsilî yönetim denilmiştir. Bu sebeple seçimler, hem millet iradesini belirlediği hem de demokrasiyi teoriden pratiğe geçirdiği için her zaman önemli olagelmiştir. (Akgün, 2002, Giriş).

Türkiye'de, siyasi konularda birçok değerli eserler kaleme alınmıştır. Ancak mahallî olarak, seçimler konusunu ele alan çalışma sayısının yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Milli Mücadele döneminden Menderes dönemine kadar olan devrede, Konya'da yapılmış olan seçimleri konu alan bu çalışmamız ile demokrasi tarihimize bir katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

A. OSMANLI'DA PARLAMENTER SİSTEME GEÇİŞ

Birinci Meşrutiyet'te Batılı tarzda ilk defa meclis oluşturulmak üzere, "*Heyet-i Mebusan* ve "*Heyet-i Ayan*"dan meydana gelen ve Kanun-ı Esasi'de "*Meclis-i Umumi*" olarak ifade edilen parlamento kurulması kararı alınmıştır. Heyet-i Mebusan için seçim yapılması kaydı vardır ancak zaman darlığı sebebiyle seçim kanunu çıkarılamamıştır. Bu amaçla geçici bir yönetmelik hazırlanmıştır. Buna göre, seçmek ve seçilebilmek için erkek olmak, Türkçe bilmek, itimada layık ve iyi ahlak sahibi olmak, 25 yaşından aşağı olmamak ve az çok emlak sahibi olmak gibi şartlar aranmıştır. (Alkan, 1999, 51). Bu şartlarda ilk seçimler 1877 yılında yapılmıştır. Meclis-i mebusan Dolmabahçe Sarayı'nda, padişahın da katıldığı görkemli bir törenle 19 Mart 1877'de açılmıştır. Ömrü çok uzun olmayan bu meclis, ilk toplantısını 20 Mart 1877'de Sultanahmet'teki Darülfünun binasında yapmıştır.

1908 seçimi, tarihimizde ilk seçim kanunu olan İntihab-ı Mebusan kanunu hükümlerine göre demokratik bir ortamda yapılmıştır. Kasım ve Aralık 1908 tarihinde yapılan bu seçime İttihat ve Terakki ile Ahrar Fırkası katılmıştır. İki dereceli olan bu seçimde İttihatçıların listesi "*silme*" kazanmıştır. (Akgün, 2002, 21-22). 17 Aralık 1908'de toplanan Meclis'te en etkili olan grup henüz o yıllarda parti haline gelememiş olan İttihat ve Terakki Cemiyeti'yle birlikte Hürriyet ve İtilaf Partisi'dir. Bu iki siyasi partinin dışında, zaman zaman etkili olan ancak büyüyemeyen bazı siyasi partiler de mevcut olmuşlardır. Bu siyasî partiler, Osmanlı Ahrar Fırkası, Osmanlı Demokrat Fırkası, Mutedil Hürriyetperveran Fırkası, Osmanlı Sosyalist Fırkası ve Milli Meşrutiyet Fırkası gibi partilerdir. (Dursun, 2002, 1).

1911 ara seçimlerinde, İttihatçılar seçimi kaybedince muhalefet üzerinde baskı uygulamaya başlamışlardır. Tarihe "*sopalı seçim*" olarak geçen, Nisan 1912 seçimlerinde, İttihatçılar muhalefet üzerinde tam bir baskı ve korku ortamı oluşturmuşlardır. Bu seçimlerde, sandık başına oy kullanmaya giden seçmenler üzerinde fiilî baskı ve müdahalede bulunulmuştur. Asker ve sivil devlet memurları, seçimlere müdahale ederek, 1912 seçimlerini şaibeli hale getirmişlerdir. Bu seçim sonunda İttihatçılar 270 milletvekili "*kazanarak*" mecliste temsil edilmişlerdir. 1912 genel seçimlerinde muhalefet partileri ancak 15 milletvekili çıkarabilmişlerdir. (Alkan, 1999, 50). 1913 yılı başlarında, İttihatçılar, bir hükümet darbesiyle iktidarı ele geçirmişlerdir. 1914 yılında yapılan Osmanlı Devleti'nin beşinci genel seçiminde İttihatçılar yine "*silme*" kazanmışlardır. Artık bu tarihte Tek Parti[1] rejimi kurularak 1918 yılına kadar sürmüştür. 1919 yılında Meclisi Mebusan için seçimlere gidilmiş ve Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin adayları seçimleri kazanmışlardır. 16 Mart 1920'de İstanbul'un resmen işgaliyle feshedilen Meclis-i mebusan'ın ardından Mart 1920 tarihinde Anadolu'da yapılan genel seçimler yapılmıştır. Seçim sonucunda 23 Nisan 1920'de Ankara'da TBMM açılmıştır.

[1] Tek Parti yönetiminin bazı özellikleri şöyle sıralanabilir; Tek tip insan oluşturulur. Hürriyetin ve ferdî tercihlerin önemi yoktur. Bu tercihlerin önemi olmadığı gibi ayrıca bunlar, Tek Parti'nin ilkelerinin önünde birer engeldir. Tek Parti vatandaşların iradelerinin "*gönüllü*" olarak partiye bağışlanması ile kurulmuştur. Bu anlayışa göre evrensel gerçek tektir. Partinin şefi, lideri, yoldaşı veya führer bu gerçeği en doğru olarak görür ve değerlendirir. Bu durumda bireylere düşen, gerçeği aramak değil, liderin tespit edip gösterdiği gerçeğe itaat etmek ve onu izlemektir. Bk. Sakal, 2008, 13.

B. CUMHURİYET'TE TEK PARTİ

Tarık Zafer Tunaya'nın dediği gibi, Türkiye'de "*Hâkim Parti*" veya "*Tek Parti*" (*Vesayet Partisi*) rejimleri 1908 yılında başlatılmıştır. İttihat ve Terakki Fırkası 1908-1913 arası çoğulcu rejimin hakim partisidir. 1913-1918 döneminde ise diğer partileri tasfiye ederek tek parti rejimini kurmuştur. (Yetkin, 1983, 8). Milli Mücadele kazanıldıktan sonra ve Lozan müzakereleri sırasında Meclis içindeki muhalefetin gittikçe güçlendiği görülmüştür. İkinci grup olarak isimlendirilen bu muhalefet, Lozan görüşmelerini yürüten İsmet Paşayı kıyasıya eleştirmişlerdir. Anlaşmanın imzalanmasını riske atmamak ve daha başka sebeplerle Mustafa Kemal, meclisin yenilenmesi için seçimlere gidilmesine karar vermiştir. (Alkan, 1999, 51).

Yeni bir siyasi fırkanın kurulacağına dair M. Kemal Paşa'nın ilk resmi açıklaması, 7 Eylül 1922 tarihinde gerçekleşmiştir[2]. Daha sonra M. Kemal Paşa, parti kurma fikrini halkla paylaşmak üzere bir yurt gezisine çıkmıştır. Özellikle İzmit ve Balıkesir'de yaptığı konuşmalarda, başka ülkelerde, partilerin herhangi bir sınıfın menfaatini savunmaya yönelik olduğunu, Türkiye'de ise kurulacak Halk Fırkası'nın bütün halkı[3] içine alacağını vurgulamıştır. (Dursun, 2002, 6)[4].

1 Nisan 1923'te Aydın milletvekili Esat Efendi ve 120 arkadaşı, Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun ek maddesinin ilgası ve seçimlerin yenilenmesine dair 207 sayılı kanun teklifini meclise vermişlerdir. 3 Nisan 1923 tarihli görüşmeler sonucunda seçimlere gidilmesine karar verilmiş (Gök, 1995, 7, 8) ve aynı tarihte seçim kanununda da bazı değişiklikler yapılmıştır. Daha önce her 50 bin erkek için bir milletvekili seçilirken, bu sayı, 1923 seçimlerinde 20 bine, seçmen yaşı da 22'den 18'e indirilmiştir. Bu arada vergi mükellefiyeti de kaldırılmıştır. (Alkan, 1999, 51).

Meclis seçim kararını aldıktan bir hafta sonra 8 Nisan 1923 tarihinde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti (ARMHC) Başkanı M. Kemal Paşa Dokuz Umdelik bir beyanname yayınlanmıştır. Beyannamenin giriş kısmında Milli hâkimiyete dayanan Halk Fırkası'nın kurulacağı belirtildikten sonra "*Mecliste bulunan ARMH Grubu, Halk Fırkası'na inkılâp edecektir*" denilmiştir. (Giritlioğlu, 1965, 31). ARMHC'nin Halk Fırkası'na dönüştürülmesi, Cemiyetin tüzüğündeki "*Meclis toplandıktan sonra Cemiyetin alacağı durum Kongre kararıyla tespit olunur*" hükmünün uygulanmaması yönüyle eleştirilmiştir[5].

I. KONYA'DA KURULAN SİYASİ PARTİ TEŞKİLATLARI

A. Milli Mücadele ve Tek Parti Dönemi

Milli Mücadele döneminde, son Osmanlı Meclis-i Mebusan seçimlerinden önce, Konya'da İttihat ve Terakki Partisi resmen yoktur ama fiilen varlığını devam ettirmiştir. Hürriyet ve İtilaf Partisi Konya'da teşkilatlanmaya başlamıştır. 1919 yılının bahar aylarında Koçhisar, Ilgın, (İntibah, 8 Mart 1335, S. 2, s. 3) ve Karaman'da Hürriyet ve İtilaf Partisi'nin birer şubesi açılmıştır. (İntibah, 31 Mart 1335, S. 6, s. 4). Açılışlarda törenler yapılmıştır. Bozkır şubesindeki açılış töreni 13 Mart 1919 Perşembe günü gerçekleşmiştir. Öğle ezanıyla camiye gidilip namaz kılınarak "*edeb-i meşrutiyetperverâne*" ile parti binasının önüne gelen halk, burada büyük bir topluluk oluşturmuşlardır. Ulemadan Yalıhüyüklü Hafız Ethem Efendi tarafından Fetih suresi okunmuş ve bu arada kalabalık biraz daha artmıştır. Mektep çocukları bir askerî disiplinle gelerek, millî şarkılar okumuşlardır. Daha sonra Yusuf Efendizâde Abdullah Efendi, sık sık "*aşk-ı meşrutiyet*" vurgusu yaparak, uzunca bir konferans vermiştir. (İntibah, 31 Mart 1335, S. 6, s. 3-4).

[2] Mustafa Kemal Paşa'nın açıklamasının tam metni için bkz. Fahir Giritlioğlu, Türk Siyasi Tarihinde Cumhuriyet Halk Partisi'nin Mevkii, C. 1, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1965, s. 27-28; Hakkı Uyar, M. Kemal'in parti kurma konusundaki ilk açıklamasının 6 Aralık 1922 tarihi olduğunu belirtmektedir. Bk. Hakkı Uyar, Tek Parti Dönemi ve Cumhuriyet Halk Partisi, Boyut Yayınları, İstanbul 1999, s. 67.

[3] Halk Fırkası'nın tek sınıfa dayanmadığı konusu parti yetkililerince sık sık vurgulanmıştır. Ancak bu görüşü eleştirenler de olmuştur. Mesela, Vedat Nedim (Tör) şunları söylemektedir; "*Halk Fırkası'nın hangi sınıflara dayandığını öğrenmek istiyorsanız şehir ve kasabalardaki bu fırkanın mutemetlerine bakınız. Göreceksiniz ki hepsi bilaistisna ya mütegallibe, ya eşraf, ya tüccar yahut da burjuvalaşmaya yeltenen asker ve münevverler sınıfına mensupturlar. Bu zümreler ise Türkiye halkının gayet gülünç bir ekalliyetini (azınlığını) temsil ederler.* " Bkz. Vedat Nedim, "*Beklediğimiz Fırka*", Son Telgraf, 14 Kanunisani 1925.

[4] Halk Fırkası'nın seçimlerden galibiyetle çıkmasından hemen sonra yeni milletvekilleriyle 7 Ağustos 1923 günü ilk toplantı yapıldı. Bu toplantıda partinin tüzüğü dağıtıldı. Daha sonra 9 Eylül 1923 tarihinde yapılan genel bir toplantıda Halk Fırkası Nizamnamesi kabul edildi. Bu tarih, parti tarafından Halk Fırkası'nın kuruluş tarihi olarak benimsendi. 10 Kasım 1924'de bir hafta sonra kurulacak olan yeni partinin (Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası) isminde "*Cumhuriyet*" kelimesinin kullanılacağının duyulmasıyla Halk Fırkası isminin başına "*Cumhuriyet*" kelimesi eklendi. 1935 yılında Arapça "*Fırka*" kelimesinin yerine Fransızca "*Parti*" kelimesi getirildi. Hâlbuki 1931 yılındaki CHF Büyük Kongresi'nde "*Fırka*" yerine "*Parti*" kelimesinin kullanılması teklifi reddedilmişti. 1935 yılında ayrıca "*kongre*" yerine "*kurultay*" denilmesi de kabul edilmiştir. Giritlioğlu, 1965, 62; Karpat, 1967, 33; Dursun, 2002, 65; Tek Partili dönemde CHF'ye "*parti*" veya "*fırka*" denilmesi, "*sınıfsız, zümresiz ve imtiyazsız kaynaşmış bir kütle*" olması bakımından bu ifadelerin ne kadar uygun olduğu konundaki tartışmalar için bk. Sakal, 2008, 12-13.

[5] Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Mehmet Kabasakal, Türkiye'de Siyasal Parti Örgütlenmesi, Tekin Kitabevi, İstanbul 1991, s. 108.

1919 yılının Eylül ayında, Sivas Kongresi'nde Anadolu'daki bütün Müdafaa-ı Hukuk cemiyetlerinin tek çatı altında toplanmasıyla Halk Partisi gayri resmi olarak teşekkül etmiştir. İstanbul'da toplanan son Osmanlı Meclis-i mebusanı'nda bu grup, Rauf Bey'in başkanlığında Felah-ı Vatan Grubu tarafından temsil edilmiştir. Nihayet Ankara'da toplanan TBMM'nde, bütün milletvekilleri Mustafa Kemal Paşa'nın karizmatik kişiliği etrafında Teşkilat-ı Esasiye kanunun kabulüne kadar, tek vücut olarak meclis çalışmalarına devam etmişlerdir. Bu tarihten sonra İkinci Grup olarak ifade edilen bir muhalefet grubu doğmuştur. Teşkilat-ı Esasiye ve Başkomutanlık Kanunu gibi görüşmelerde muhalefet kendisini biraz daha etkin şekilde hissettirmiştir. Zafer kazanıldıktan sonra Lozan görüşmeleri sırasında, İkinci Gruba ait milletvekillerinin İsmet Paşa'yı kıyasıya eleştirmeleri üzerine, imzalanacak antlaşmanın riske edilmemesi ve yeni kurulacak devletin temel niteliklerinin oluşmasına zemin hazırlamak üzere Mustafa Kemal Paşa tarafından seçimlerin yenilenmesine karar verilmiştir. Yenilenen mecliste, muhalif milletvekillerinin tamamına yakını *"bertaraf"* edilmiştir. 1923 yılında Halk Fırkası kurulmuştur.

CHF, 1925 yılında mevcut il, ilçe, bucak ve ocak teşkilatlarının yanı sıra, ülkede 74 ili 14 mıntıkaya ayırarak, her mıntıkanın başına bir müfettiş atamıştır. (Uyar, 1999, 77). 1936 yılında Atatürk, bazı mahzurları olsa da İçişleri Bakanını CHP Genel Sekreteri, valileri de parti il başkanı olmaları konusunda karar almıştır[6]. 17 Kasım 1924 tarihinde kurulan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası hızlı bir şekilde teşkilatlanma başlamıştır. İstanbul, İzmir ve Ankara'da teşkilatını kurmuştur. (Uyar, 1999, 116). Doğu illerinde de büyük ölçüde teşkilatını kuran TPCF'nın Konya'da örgütlenmesi olmamıştır.

1930 yılında kurulan Serbest Cumhuriyet Fırka Konya'da çok tutulmuştur. Bu partinin Konya Müteşebbis Heyeti Ankara'ya giderek parti kurucuları ile temasa geçmişlerdir. Kasım ayının sonlarına doğru Nuri Conker'in apartmanında görüşmeler yapılmıştır. Partinin *"kendi kendini feshettiği"* günlerde Ali Fethi Bey ve arkadaşlarıyla görüşmelerde bulunan ve hayal kırıklığına uğrayan Konya heyetinin başkanı şunları söylemiştir; *"Beyler, bir komedi oynayarak bizi aldattınız. Tarih sizi affetmeyecektir. Biz temiz gayelerle, memleketimiz için çalışmak üzere fırkada vazife almıştık. Ne yazık ki yarı yolda bırakıldık. Müteessir olduğumuz nokta şu ki, bir daha girişilecek hürriyet mücadelesine millet bîgane kalacaktır. Kimse liderlere itimat etmeyecektir"*. (Gürol, 1950, 2).

[6] Atatürk'ün konuyla ilgili değerlendirmesi için bk. Uyar, 1999, 84.

B. ÇOK PARTİLİ DÖNEM

Esasen çok partili döneme geçişte ilk kurulan parti DP değil, bu partiden altı ay kadar önce, 18 Temmuz 1945'de kurulan Milli Kalkınma Partisidir[7]. Daha sonra DP ve diğer partiler kurulmaya başlamıştır. Türkiye'de 1946 -50 arasında kurulan partilerin bazıları şunlardır; Demokrat Parti, Milli Kalkınma Partisi, Millet Partisi, Türkiye Sosyalist Partisi, Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi'dir. Bu sayılan partilerin dışında birçok küçük parti de kurulmuştur. Bu partilerin sayıca çokluğu, II. Meşrutiyeti'in ilk yıllarına hatırlatmaktadır. Ciddi faaliyeti olmayan küçük partilerin bazıları şunlardır; Liberal Demokrat Partisi, Sosyal Adalet Partisi, İşçi ve Çiftçi Partisi, Çalışma Partisi, Liberal Köylü Partisi, Ergenekon Köylü ve İşçi partisi, Serbest Demokrat Partisi ve Türk Sosyalist İşçi Partisi. (Uyar, 1999, 197-206).

1952 yılının yazında, Millet Partisi, Konya'da teşkilatlanma faaliyetleri içinde olmuştur. Bu partinin il örgütünü kurmak üzere Kazım Gürel, Orhan Hayırlıoğlu ve köylü milletvekili Mustafa Eken Ankara giderek genel merkezle görüştüklerine dair basına haberler yansımış (Mengene, 7 Haziran 1952) fakat daha sonra bu haber tekzip edilmiştir. (Mengene, 14 Haziran 1952).

1. Demokrat Parti'nin Kuruluşuna Giden Yol

Sovyetler Birliği'nin *"Sovyet şefi"* Stalin, Türkiye'den Kars, Ardahan ve Artvin'i talep edince, Türkiye'nin *"Milli Şefi"* Cumhurbaşkanı İsmet İnönü 19 Mayıs 1945 günü yaptığı konuşmada, çok partili sisteme dönüş konusuna yeşil ışık yakmıştır. Tek parti döneminin sona ereceğine dair ilk işaretler, TBMM'de 1945 bütçe görüşmelerinde ortaya çıkmıştır. Atatürk'ün son başbakanı Celal Bayar, Adnan Menderes, Feridun Fikri Düşünsel, Yusuf Hikmet Bayur ve Emin Sazak gibi isimler bütçeye red oyu vermişlerdir. Milli Şef devrini sarsan asıl gelişme, Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu görüşülürken ortaya çıkmıştır[8]. Tasarının 17. ve 21. Maddeleri tartışılırken Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Emin Sazak, alışılmışın dışında, hükümete karşı sert

[7] Türkiye Kalkınma Partisi'nin kurucuları ve programıyla ilgili bilgi için bk. Uyar, 1999, 196.

[8] İnönü hem toplumda uyumu artırmak hem de dış baskılar sonucunda kurmak zorunda kaldığı partiyi (DP) kadük bırakmak için Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'nu meclise sevk ettirmiştir. Plan şöyle düşünülmüştür; Fakirlerin ve köylülerin düşmanı bazı toprak ağaları şüphesiz buna karşı çıkacak, onlara, Halk Partisi tarafından *"Partinizi kurun ve siyasetinizi o parti saflarında yapın"* denilecektir. Sonunda kurulacak parti (DP) memlekette nüfusa oranı yüzde 1. 5 kadar olan toprak ağaları ve zenginlerin partisi diye sunulacak ve o oranda oy alacak veya biraz fazlasını alsa bile bu kurulacak parti, CHP'ye rakip olmadan 30-40 yıl iyi ve *"uslu"* muhalefet yapacaktır. Bk. Sakal, 2008, 28-29.

eleştirilerde bulunmuşlardır. CHP'den kopmalara kadar varan ve demokrasi tarihimize Dörtlü Takrir olarak geçen bir önergeyle, Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuad Köprülü ve Refik Koraltan, çeyrek asırlık bir partiden ayrılma noktasına gelmişlerdir. Dörtlü Takrir 12 Haziran 1945'de reddedilmiştir. Bunun üzerine Menderes ve Köprülü Vatan gazetesinde CHP iktidarına karşı sert yazılar yazmaya başladılar. Vatan gazetesi sahibi Ahmet Emin Yalman bu muhalif milletvekillerine gazetesinin sütunlarını açarak yardımcı olmuştur[9].

Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü'nün basında CHP'ye karşı ortaya koydukları sert eleştiriler üzerine, yaklaşık üç ay sonra, Eylül 1945'de partiden ihraç edildiler. İhraç edilen muhalif milletvekilleriyle birlikte hareket eden Celal Bayar önce milletvekilliğinden sonra da CHP'den istifa etmiştir[10]. Ardından 1945 yılının son ayında Celal Bayar bir parti kuracaklarını kamuoyuna açıklamıştır. Daha sonra Celal Bayar, Cumhurbaşkanı İnönü'nün davetiyle Çankaya Köşkü'ne çıkarak, görüşmelerde bulunmuş ve 7 Ocak 1946 tarihinde Demokrat Parti'nin kurulduğunu kamuoyuna duyurmuştur[11]. (Çavdar, 1983, 2064-2065).

[9] Zekeriya Sertel, Ahmet Emin Yalman'ın DP'ye yardımı konusunda şunları yazmaktadır; *"Vatan gazetesinin başyazarı Ahmet Emin Yalman, kokuyu almış, Ankara'dan ayrılmıyor. Celal Bayar ve Adnan Menderes'e yanaşarak onlara hizmet etmeye çalışıyordu. Ama onlar Yalman'a yüz vermiyorlardı. Celal Bayar, 'Bu adam kaypak bir gazetecidir, sözüne inanılmaz' diyordu. "*. Bk. Zekeriya Sertel, Hatırladıklarım, Gözlem Yayınları, İstanbul 1977, 253; İsmet Bozdağ'ın derlediği *"Başbakanım Menderes"* isimli eserinde Celal Bayar, yeni parti kurulması konusunda şunları belirtmektedir; *"Birçok eski dostlardan, bu konuda ikazlar alıyordum. Bu dostlar parti kurmaktan kaçınmamı tavsiye ediyorlardı. Bunlardan biri, İttihat ve Terakki Fırkası günlerinden beri yakından tanıdığım yazar Hüseyin Cahit Yalçın'dı. Yalçın, bana gönderdiği bir mektubunda, bir parti kurmak üzere olduğumu gazetelerden öğrendiğini yazıyor ve günün şartları üzerinde uzun, derin düşüncelerini sayıp döktükten sonra, 'Daha barış gelmemiştir, memleket ateş ve kan içine düşebilir. Bu takdirde partinizin durumu ne olacaktır? Bence parti kurmak için zaman erkendir ve bundan vazgeçin' diyerek bana parti kurmaktan kaçınmamı, eski bir ittihatçı olarak tavsiye ediyordu"*. Bk. İsmet Bozdağ, Celal Bayar Anlatıyor; Başvekilim Adnan Menderes, Tercüman Gazetesi Yayınları, İstanbul 1986, s. 37-38.

[10] Zekeriya Sertel hatıralarında, Celal Bayar'ın CHP'den ayrılırken partiye verdiği istifa mektubunu birlikte Moda'da yazdıklarını belirtmektedir. Bk. Sertel, 1977, 251.

[11] Parti ilk olarak kurulurken, Celal Bayar, Adnan Menderes ve Zekeriya Sertel'in içinde bulunduğu toplantıda Tevfik Rüştü Aras'ın evinde, partinin adı önce *"Cumhuriyet Demokrat Partisi"* olarak kararlaştırılmıştır. Bk. Sertel, 1977, 253; Gazeteci Kemal Bağlum'a göre, DP'nin kuruluşunda gazeteci yazar Ahmet Emin Yalman'ın katkısı ve desteği olmuştur. Hatta bu partinin isim babalığını da Yalman yapmıştır. Yalman, CHP'den ayrılan bu dörtlere, vakit kaybetmeden bir parti kurmalarını teklif etmiştir. Böyle bir yola gidilmesi halinde kendilerini destekleyeceği taahhüdün de bulunmuştur. Bunun üzerine Celal Bayar, Ahmet Emin Yalman'a kurulacak partide aktif olarak görev almasını teklif etmiş fakat Yalman bu teklifi kabul etmemiş, ancak gazete sayfalarının kendilerine açık olduğunu söylemiştir. Bk. Bozdağ, 1986, 38-50; Bağlum, 1991, 14-15; Dönemin aydınları, *"46 Ruhu"* diye adlandırılan demokrasiye geçiş olayını dış etkilere bağlamaktadırlar. Mesela Nadir Nadi, ilginç benzetmeyle Türk Demokrasisini *"San Fransisko Markalı"* olarak isimlendirmektedir. Ali Fuat Başgil de dış etkenlere vurgu yapmıştır. Başgil'e göre, İnönü Franco gibi iktidarını sürdürebilecek olsaydı Türkiye'de çok partili döneme geçilmezdi. Bk. Sakal, 2008, 20.

DP kurulduktan sonra ülke çapında hızlı bir şekilde teşkilatlanmıştır. CHP bunu önlemek için ülkeyi 23 bölgeye ayırarak, her birine bir parti müfettişi göndermiştir. Müfettişler her gittikleri yerde, *"DP'nin iktidarın teşvikiyle kurulduğunu, tıpkı SCF gibi bir süre sonra kapatılacağını"*, DP'ye girenlerin daha sonra *"vatana ihanet"* suçundan yargılanacağını söylemişlerdir. (Yücel, 2001, 53). Ancak bütün engellemelere rağmen DP halktan geniş çapta kabul görmüştür. (Ölçmen, 1950, 1).

DP Konya İl ve İlçe Teşkilatlarının Kuruluşu

Ankara'da DP genel merkezi kurulduktan üç ay sonra, 6 Nisan 1946 tarihinde Konya DP il teşkilatı kurulmuştur. Teşkilatın kuruluş aşamasında CHP tarafından çeşitli engeller çıkarılmış, dönemin valisi İzzet Çağpar, parti teşkilatını kurmaya teşebbüs edenleri, vilayete ve CHP binasına çağırarak çeşitli tehditlerde bulunmuştur. (Akyokuş, 25 Şubat 1948). DP teşkilatının kurucuları emniyet tarafından takip edilmişler ve bunlarla temasta bulundukları kişiler sorguya çekilmişlerdir. Ilgın Kaymakamı, DP ilçe müteşebbis heyetinin üyelerini makamına çağırarak tehdit etmiş ve istifa ettirmiştir. Aynı durum Bozkır, Cihanbeyli, Kadınhanı'nda da yapılmıştır. Akşehir'e parti teşkilatı kurmaya gidenler, sivil polisler tarafından takip edilerek halk ile temas etmeleri engellenmiştir. (Meram, 20 Şubat 1950).

Bütün engellemelere rağmen Konya'da DP teşkilatı kurulmuştur. İl teşkilatının yönetim kurulu üyeleri şu isimlerden meydana gelmiştir; Av. A. Fahri Ağaoğlu (Başkan), Dr. Behçet Üçok, Av. Tarık Kozbek, Ecz. Zekeriya Balam, Tüccar Hamdi Apalı, Tüccar Mustafa Büyükkirişci, Kunduracı Hasan Arpacı. Merkez ilçe müteşebbis heyetine, gazeteci Edip Nazım Ermaral (Başkan), Tüccar Faik Özparlak, Tüccar Mehmet Özbatman, Kunduracı Süleyman Öztabak, Saraç Mehmet İyigüven. (Selçuk, 6 Nisan 1945) İl teşkilatı Köprü Başı caddesinde 41 nolu adreste faaliyetlerine başlamıştır. (Selçuk, 8 Mayıs 1946).

8 Mayıs tarihli gazetelerde, DP Ereğli ilçe teşkilatı müteşebbis heyetinin kurulduğu duyurulmuştur. Yönetim kurulu üyeliklerine, M. Raşit

oğlu Osman Tolun (İstanbul Hukuk Fakültesi mezunu-başkan), Camikebir M. Ali oğlu Muzaffer Yücel (Demirci, Lise mezunu), M. Mahmut oğlu Rüşdü Özsüllü (Tüccar), M. Emin oğlu Fahri Öner (Tüccar), Ali M. Aziz oğlu Sabahattin Sayın (İstanbul Hukuk Fakültesi mezunu) getirilmiştir. (Selçuk, 8 Mayıs 1946). Temmuz'un ilk haftasında DP teşkilatı Karaman, Çumra, Kadınhanı, Cihanbeyli ve Bozkır ilçelerinde Müteşebbis Heyetlerini kurmaya başlamıştır. (Selçuk, 6 Temmuz 1946). 21 Nisan 1950'de DP Yarma teşkilatı, milletvekili adaylarından Fahri Ağaoğlu, Hidayet Aydıner, Himmet Ölçmen, Tarık Kozbek, İsmail Işık ve Ömer Rıza Doğrul'un iştirak ettiği bir törenle açılmıştır. (Selçuk, 25 Nisan 1950).

Ağustos 1957 tarihinde Akşehir'de Hürriyet Partisi'nin ilçe teşkilatı kurularak, partinin yönetim kurulunda şu isimler yer almıştır; Cemal Gürlek (Avukat.), Hasan Sayın (Mali müşavir.), Salih Özçelebi (Manifaturacı), Sami Sağlam (Manifaturacı), Ekrem Doğan (Komisyoncu), Necmi Başaran (Tüccar). (Yeni Konya, 13 Ağustos 1957).

II. SEÇİMLER (1919-1960)

Seçim, birden fazla tercih arasından birini, kişinin özgür iradesiyle tercih etmesidir. Tercih edebilmek için kişi hem tam özgürlüğe sahip olmalı, hem de tercih edilecek alternatiflerin olması gerekir. Siyaset bilimi açısından ise seçim, yönetilenlerin kendilerini kimin yöneteceğini belirlemek için geliştirilen bir demokratik yöntemin adıdır. (Akgün, 2002, 7-8).

A. Adaylarla İlgili Kriterler

Tek parti döneminde, adayların tespiti hangi ilden seçime girecekleri, seçimlere bir hafta kala yapılmış, *"seçimi"* de halk tarafından gerçekleştirilmiştir. (Uyar, 1999, 169). 1923 genel seçimlerinden önce Mustafa Kemal'in çıkmış olduğu yurt gezisi, yapılacak seçim açısından bir ön çalışma olarak kabul edilebilir. Mustafa Kemal Paşa Batı Anadolu gezisinin ardından 13-25 Mart tarihlerinde Adana, Mersin, Tarsus, Konya, Afyon ve Kütahya illerini içine alan güney gezisini gerçekleştirmiştir. Buralarda muhtelif halk kesimleriyle ve gazetecilerle görüşmelerle bulunmuştur. (Kocatürk, 1992, 229-231; Arar, 1969, 11). Adana dönüşünde 20-23 Mart 1923 tarihleri arasında gerçekleşen Konya gezisinde, Mustafa Kemal Paşa Halk gazetesini kuracak olan Süreyya Sami Berkem ile bir görüşme yapmıştır. (Önder, 1989, 26). Bu görüşmede Berkem'e yeni bir gazete kurması konusunda talimat vermiş ve bu gazete için 2000 lira ödenmesi için talimat verdikten sonra Konya ile ilgili bilgi aldıktan sonra Berkem'e *"Teşhislerinizde isabet var. İleri bir tarihte herhalde bir seçim olacak ve Büyük Millet Meclisi yenilecektir. Seçimler esnasında da bu prensipler dairesinde hareket edersiniz"* demiştir. (Aydın, 2008, 40).

Konya'da seçimlerden önce milletvekillerinin nitelikleriyle ilgili olarak, Halk gazetesinde 26 Haziran 1923 tarihinde şöyle bir değerlendirme yapılmıştır; *"Konya namzetleri de, diğer mahallerde olduğu gibi, her halde inkılâbımızın ve asrî ihtiyacatımızın en dakik noktalarına kadar nüfuz ve hulul etmiş, memleketin vaziyetine pek yakın vakıf, ilmen ve irfanen sahib-i ihata, lekesiz bir maziye malik, müştak-ı teceddüt kimseler olacaktır"*. (Aydın, 2008, 59).

1923 genel seçimlerinde Konya'da adayların kriterleriyle ilgili olarak basına yansıyan tartışmalardan birisi de adayların doğum yerleriyle ilgilidir. Halk gazetesinde bu konu *"Yerlilik, yabancılık gibi menfur bir kundak"* şeklinde eleştirilmiştir. ; (Halk, 13 Haziran 1923). Adaylardan istenen temel şartlardan birisi cumhuriyetçi ve milliyetçi olmalarıdır. Cumhurbaşkanı Atatürk'ün, seçimlerden bir hafta önce, halka yönelik beyannamelerde bu hususlar vurgulanmıştır. 1935 genel seçiminde ilk olarak milletvekili adayı olan kadınların hangi illerden aday olacaklarını ve niteliklerini duyurmuştur. Bu kapsamda kadın milletvekili adaylarının, bölgenin yerlilerinden ve tanınmış *"obalarından"* bilgili olması istenmiştir. (Yeni Ses, 17 Birinci Kanun, 1934).

Atatürk'ün milletvekili seçerken dikkate aldığı istisnai de olsa bazı kriterler vardır. Bunlardan birisi Konya'dan seçilecek olan *"Köylü milletvekili"* ile ilgilidir. SCF'nın kapatılmasından kısa bir süre sona 1931 genel seçiminde Atatürk tarafından Fahrettin Altay'a CHP Genel Sekreteri aracılığıyla gönderdiği telgrafta özetle şöyle denilmiştir; *"Namzet mütegallibe olmamalı ve kimsenin adamı bulunmamalı, azçok arazi ve çift çubuk sahibi olmalıdır. Namzet mebus seçildikten sonra da çiftçi kalacak, hayatını terk etmeyecektir mesleğine daima sadık kalacaktır. Behemehal milliyetperver olacak, beynelmilel her cereyana aleyhtar bulunacaktır. Mecliste giydiği elbise, hayatında hal ve vaziyet ve kıyafeti esas memleketindeki gibi olacaktır. Meclis içtimalarına ve her yere kasketi, poturu ile gelecek gündelik hayat ve yaşama tarzını değiştirmeyecek, yalnız merasim günlerinde herkes gibi frak-redingot giyecektir. Yeni harfleri az çok okuyup yazacaktır. Konuşkan, zeki ve akliselim olacak, çok yaşlı ve mütegallibe olmayacaktır"*. (Uyar, 1999, 264).

A. MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİ SEÇİMLERİ (1919-1923)

1. Meclis-i Mebusan Seçimleri

Tevfik Çavdar'a göre, seçim konusunu, Birinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonra ilk defa Mustafa Kemal ve Fethi Okyar tarafından gündeme getirilmiştir. Mustafa Kemal'in maddî destek

teğiyle yayınlanan Minber gazetesinin 14 Teşrinievvel 1918 tarihli nüshasında yeni seçimler konusu gündeme getirilmiş ve bu tarihten sonra seçimler gündemden düşmemiştir. Ali Rıza Paşa hükümetinin 9 Ekim 1919 tarihinde yayınladığı *"Mebuslar seçimine mahsus kararname"* ile ülke seçim atmosferine girmiştir. (Çavdar, 1995, 160-161)

Milli Mücadele döneminde yapılan Meclis-i Mebusan seçimleri, 1908 yılında çıkarılan seçim kanununa göre yapılmıştır. (Çavdar, 1995, 161). 19 Aralık 1919 tarihinde yapılan Meclis-i Mebusan seçimleri yaklaşık iki buçuk ayda tamamlanmıştır. Fiilen işgal altında olan bölgelerde seçimler yapılamamışsa da buralı vatandaşlar işgale maruz kalmamış başka bir mahalde bu seçimi yerine getirmişlerdir. Mesela Adana'da yapılamayan seçimler, İstanbul'daki Adanalılarca, gizlice yapılmış ve 4 milletvekili seçerek meclise göndermişlerdir. (Alkan, 1999, 3).

Konya'da Seçimler

Konya'da Meclis-i Mebusan seçimleri 1919 yılının sonlarına doğru gerçekleşmiştir. İttihat ve Terakki Partisi'nin resmen olmadığı seçimlerde bu partinin taraftarları Kuva-yı milliyenin adaylarını desteklemişlerdir. Seçimlere katılmayan Hürriyet ve İtilaf Partisi, usulüne uygun yapılmadığı iddiasıyla itiraz etmiştir. Bu itiraz üzerine İstanbul'dan Ferik Süleyman Şefik Paşa[12], başkanlığında bir heyet Konya'ya gelerek gerekli çalışmaları yapmış ancak yolsuzluk tespit edememiştir. Sonuç olarak 1919 yılında yapılan seçimlerde İttihatçıların desteklediği Kuva-yı Milliye'nin adayları kazanmıştır. Konya milletvekili olarak Meclis-i Mebusana giren milletvekilleri şunlardır; Hadimli Mehmet Vehbi Efendi (Vali vekili), Yalvaçlı Ömer Vehbi Hoca, Musa Kazım, Hacı Bekir, Hacı Hüsnü. (Avanas, 1998, 132).

2. TBMM Seçimleri

16 Mart 1920'de İstanbul'un resmen işgal edilmesiyle milletvekillerinin bir kısmı tutuklanıp Malta'ya sürülmüşlerdir. Başkentin resmen işgalinden iki gün sonra, Meclis, 18 Mart 1920'de son toplantısını yaparak feshedilmiştir. Padişah ve hükümetin bir nevi esaret altında olduğu, milleti temsil eden bir meclisin mutlaka toplanması gerektiği, ancak bu şartlarda milleti temsil edecek bir meclisin işgal altındaki İstanbul'da toplanması mümkün olamayacağından, Anadolu'nun güvenilir bir yerinde ve en kısa zamanda olağan üstü yetkilere sahip bir meclisin toplanması düşünülmüştür. Mustafa Kemal Paşa, bu gerekçelerden yola çıkarak, 19 Mart 1920 tarihinde bir tamim yayınlayarak seçimlerin yapılmasını istemiştir. (Çoker, 1994, c. 1, s. 38-39).

Konya'daki Seçimler

Mustafa Kemal Paşanın genelgesinden dokuz gün sonra Konya'da seçimler yapılmıştır. Konya'nın müntehib-i sanileri 28 Mart 1920 Pazar günü Çelebi Efendi'nin başkanlığında Karahafızlar Medresesi'nin bir dershanesinde toplanarak seçilmişlerdir. (Öğüt, 29 Mart 1920). Konya'nın ilçelerinde de seçimler yapılarak, Mart ve Nisan ayı içinde TBMM'ne iştirak edecek olan adayların seçimi gerçekleşmiştir. Bu seçim işlemlerinden sonra Konya'yı temsilen beş milletvekili seçilmiştir. Seçilen milletvekillerin isimleri şöyledir; Çelebi Efendi, Refik Bey (Koraltan-Dava vekili), Saatçi zade Rıfat Efendi, Ermenekli Hulusi Bey, Karamanlı Arif. (Öğüt, 18 Nisan 1920).

TBMM'nin ilk günlerinde beş milletvekili ile temsil edilen Konya, daha sonraki aylarda İstanbul'daki milletvekillerin Ankara'ya gelmesiyle bu sayı artmıştır. Nitekim İstanbul gelen Mehmet Vehbi Efendi, Yalvaçlı Ömer Vehbi Hoca, Musa Kazım, Kazım Hüsnü (Gürel) ve Hacı Bekir Bey'lerin TBMM'ni katılmasıyla sayı 10'a çıkmıştır. Daha sonra rahatsızlığı sebebiyle uzun bir süre meclis çalışmalarına katılamayarak izinli olan ve izni bittikten sonra meclise gelemeyen Ermenekli Hulusi Bey'in müstafi sayılmasıyla Konya milletvekillerini sayısı 9'a düşmüştür. (Avanas, 1998, 143).

Yapılan seçimler sonucunda oluşan meclis, 23 Nisan 1920 tarihinde Ankara'da toplanmıştır. TBMM'nde 66 seçim çevresinden 349 milletvekili seçilmiştir. Bu milletvekillerinden, İstanbul'dan gelenler (Malta'dan gelenler dâhil) 88 milletvekili ile sayı 437'ye ulaşmıştır. Ancak 34 milletvekili Meclise katılmadan istifa ettiğinden TBMM I. Dönemin toplam milletvekili sayısı 403 olmuştur. (Çoker, 1994, c. 1, s. 39).

3. 1923 Seçimleri

1923 yılının başlarında Mustafa Kemal Paşa yurt gezisine çıkmış ve seçim öncesi halkın nabzını tutmayı hedeflemiştir. Bu seçimlere, merkezin tespit ettiği adayların yanında müstakil adaylar da iştirak etmişlerdir. Konya'da 1 Temmuz 1923'de, Müdafaa-ı Hukuk Cemiyeti'nin tespit ettiği 10 kişiden meydana gelen aday listesi, *"Halaskar-ı a'azamımızın, sevgili Gazimizin bu babdaki isabetleri her türlü takdirin fevkin-*

---

[12] Süleyman Şefik Paşa, 150'liklerdendir. 1938 yılında Mısır'da ikameti sırasında Türkiye aleyhinde *"Öc Derneği"* ve *"Osmanlılar Cemiyeti"* adlarında teşekküller kurmaya teşebbüs etmiştir. Emniyet Müdürlüğü arşivinin 2C8 nolu belgesine göre, Süleyman Şefik Paşa, henüz ismini koyduğu *"Öc Derneği"* isimli hayali cemiyet ile, kendisi müstakbel Türkiye'nin ilk hükümetini kurmayı hedeflemektedir. Buna göre Süleyman Şefik Paşa kurulacak hükümetin hem başbakanı her de Harbiye Nazırı olacaktır. Saltanat makamını geri getirdikten sonra, bir çocuk prens de padişah olacak kendisi naib-i saltanatta bulunacaktır. Bk.. Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Dergisi, Özel Sayı, Cumhuriyetin 75. Yıldönümünde Polis Arşiv Belgeleriyle Gerçekler, Ankara 1998, s. 26.

dedir" giriş cümlesiyle ilan edilmiştir. Listede şu isimler yer almıştır; Musa Kazım (Onar) Efendi, Hacı Bekir (Sümer) Efendi, Halil Kazım Hüsnü Bey, Bekir Refik (Koraltan) Bey, Muallim Hoca Naim (Onat) Bey, Tevfik Fikret (Sılay) Bey, Ereğlili Ağazade Fuat (Gökbudak) Bey, Karahafız zade Mustafa (Ulusan) Efendi, Dava Vekili Eyüp Sabri (Hayırlıoğlu) Efendi, Dava Vekili Eyüp Karaağaçlı Mustafa Fevzi Efendi. (Halk, 1 Temmuz 1923).

Merkezin inisiyatifi dışında seçimlere katılan müstakil adaylar şunlardır; İbrahim Bey (Konyalı, Ak Mehmet Zade), Ertuğrul Said Bey (Kütahya İstinaf Savcısı), Ahmet Efendi (Karamanlı Mezhepzade), Tevfik Fikret Bey (Karamanlı), Cemal Bey (Antalya, Mesa-i Yurdu Müdürü), Hüsamettin Bey (Ermenekli), Hamdi Bey (Sabık Garbî menzil Anadolu Erkan-ı harbi), Rıfat Efendi (Maytapzade), Sadık Bey (Ermenekli), Abdulhalim Çelebi Efendi (Mevlana Dergâhı Postnişini), Abdulkadir Efendi (Meclis-i İdare vilayet azasından), Ali İhsan Paşa (Birinci Ordu Eski Komutanı)[13], Mustafa Şevki Bey (Recep Ağazade)[14], Mustafa Fahrettin Bey (Ankara İstinaf Mahkemesi üyelerinden, Konyalı Müncizade Hüseyin Efendinin oğlu), Nesip Bey (Şarkışla Kaymakamı), Nazif Bey (Beyoğlu Hukuk Mahkemesi üyelerinden, Seydişehirli Sabitzade), Hulusi Efendi (Eski milletvekili)[15]. (Atalay, 1997, 4).

Seçimleri idare etmesi için merkezden Refik Koraltan ve Kazım Hüsnü Bey'ler Konya gönderilmişlerdir. (Aydın, 2008, 59). Seçimler Sanayi Mektebi'nde yapılmış ve müntehib-i saniler oylarını *"ittifak ile"* Müdafaa-i Hukuk'un adaylarına vermişlerdir.

5 Temmuz 1923 tarihli Babalık gazetesinde seçimi kazanan adaylar ve aldıkları oylar ilan edilmiştir. Musa Kazım (Onar) Efendi (220), Hacı Bekir (Sümer) Efendi (193), Halil Kazım Hüsnü Bey (226), Bekir Refik (Koraltan) Bey (126), Muallim Hoca Naim (Onat) Bey (204), Tevfik Fikret (Sılay) Bey (177), Ereğlili Ağazade Fuat (Gökbudak) Bey (128), Karahafızzade Mustafa (Ulusan) Efendi (188), Dava Vekili Eyüp Sabri (Hayırlıoğlu) Efendi (213), Dava Vekili Eyüp Karaağaçlı Mustafa Fevzi Efendi. (205), (Atalay, 1997, 4).

B. TEK PARTİLİ DÖNEM SEÇİMLERİ (1927, 1931, 1935, 1939, 1943)

1. Cumhuriyet'in İlk Seçimi; 1927 Seçimleri

1927 genel seçimleri Cumhuriyet'in ilanından sonra yapıldığından Cumhuriyet'in ilk seçimleri olarak kabul edilmektedir. Müntehib-i sanilerin seçimleri 20 Temmuz 1927'de, milletvekili seçimleri de 1 Eylül 1927'de yapılmıştır. Seçimlerden hemen önce yapılan 16 Haziran 1927 tarihli bir kanun değişikliği ile ordu mensuplarının adaylıklarını koymadan önce ordudan istifa etmeleri veya emekliliklerini istemeleri şart koşulmuştur. (Sezen, 1994, 233). Bu düzenlemeyle Mustafa Kemal Paşa ile İsmet Paşa, siyaseti tercih ederek, ordudan emekli olmuşlardır. Zaferin kazanılmasından sonra Mustafa Kemal Paşa İstanbul'a ilk defa, bu seçimlerde gelmiş ve burada seçim çalışmalarını yürütmüştür. (Alkan, 1999, 52).

1927 seçimlerinde, Takrir-i Sükûn kanunu yürürlükte olduğundan, buu dönemde İstiklal Mahkemeleri her türlü muhalefeti en sert şekilde bastırmış ve seçimlerde CHP dışında hiç bir siyasi teşkilatın varlığına müsaade etmemiştir. (Yücekök, 1983, 112). Bu seçimde milletvekili adaylarının tespiti, partinin yetkili organları tarafından Genel Başkanı M. Kemal'e bırakılmıştır. (Dursun, 2002, 16; Başkaya, 1997, 122).

Ülke genelinde olduğu gibi Konya'ya da Halk Fırkası adına Mustafa Kemal Paşa'nın tespit ettiği adaylar ilan edilerek seçimlere gidilmiştir. Yapılan seçimler sonucunda TBMM'ne Konya'yı temsilen 12 milletvekili gönderilmiştir. Bu milletvekilleri şunlardır; Fuat Gökbudak, Halil Kazım Hüsnü, Bekir Refik Koraltan, Musa Kazım Onar, Naim Hazım Onat, Tevfik Fikret Sılay, Hacı Bekir Sümer, Mustafa Ulusan, Abdullah Nevzat Tandoğan, Ahmet Kemal Zaim Sunel, Hüseyin Hüsnü Konay ve Mehmet Zühtü Durukan. (Öztürk, 1995, C. III, s. 7-17; Ezherli, 1992, 141).

2. 1931 Seçimleri

1931 seçimlerinde seçim kanununda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Önceki seçim dönemindeki şartlar aynen bu seçimde de uygulanmıştır. (Sezen, 1994, 234). Atatürk, CHP Genel Başkanı olarak, Meclis Grup Başkanlığına gönderdiği 3 Mart 1931 tarihli bir yazı ile yurdun her tarafında yaptığı incelemeler sonucu elde ettiği intibalarla, milletvekili genel seçimlerinin yenilenmesini uygun gördüğünü bildirmiştir. Bunun üzerine TBMM'i 24 Nisan 1931 tarihinde genel seçimlerin yapılmasına karar vermiştir. (Çoker, 1996, C. 1, 3) Bu seçimlerde M. Kemal Paşa tarafından yayınlanan seçim beyannamesinde, Atatürk İlkeleri olarak bilinen altı prensip ilk olarak zikredilmiştir[16].

Bu seçimlerde CHP adayları dışında bağımsız milletvekilleri de adaylıklarını koymuşlardır. Mustafa Kemal Paşa 20 Nisan 1931 tarihinde bir

[13] Ali İhsan Paşa daha sonra adaylığını Afyon'dan koymuştur.
[14] Daha sonra adaylıktan çekilmiştir.
[15] Daha sonra adaylıktan çekilmiştir.
[16] 1931 Nisanında Yenilenen Türkiye Büyük Millet Meclisi İntihabı Münasebetiyle Halk Fırkası Umumi Reisi Gazi Mustafa Kemal Hazretlerinin Neşir Buyurdukları Beyanname, Hâkimiyet-i Milliye Matbaası, Ankara 1931, s. 3-4.

bildiri yayınlayarak milletvekili adaylarını açıklamıştır. Buna göre Konya Milletvekili adayları şunlardır; Ahmet Hamdi Bey (Konya eski milletvekili), Kazım Hüsnü Bey (Konya eski milletvekili), Kemal Zaim Bey (Konya eski milletvekili) [17],, Mustafa Bey (Konya eski milletvekili), Naim Hazım Bey (Konya eski milletvekili), Tevfik Fikret Bey (Konya eski milletvekili), Refik Bey (Konya eski milletvekili), Kazım Bey (Aksaray eski milletvekili), Av. Sırrı Bey (Eski Türkocağı başkanı), Mustafa Lütfi Bey (Hayıroğlu köyünden çiftçi)[18], Boş bırakılan bir milletvekilliği için aşağıdaki isimler başvurmuşlardır; Abdullah Bey, Cevdet Tahir Bey, Ali Haydar Bey[19], Hulki Bey, İhsan Bey, Muhlis Bey, Rasih Bey, Ziyaettin Bey, (Çoker, 1996, C. 1, 19, 28). Seçimlerde beklendiği gibi Halk Fırkası'nın adayları *"seçilmişlerdir"*..

3. İlk Defa Türk Kadınının "Komutay'a" Girdiği Seçimler; 1935 Seçimleri

Türk kadınlarının[20] ilk defa meclise girdiği dönem 1935 genel seçimleridir. Bu seçimde ilk defa 8 kadın milletvekili olarak parlamentoya girmiştir. (Sezen, 1994, 234-235). Bu seçimlerde müntehib-i sani seçimleri, 16 Ocak'ta, milletvekili seçimleri ise 8 Şubat'ta yapılmıştır. Seçimlerden önce seçmen yaşı 18'den 22'e çıkarılmış ve ilk defa kadınlar oy kullanmıştır. (Güneş, 2004, C. 1, 15). Kısa süreli de olsa milletvekillerine *"saylav"*[21] meclise *"komutay"* denilmiştir. Mustafa Kemal'in telkinleriyle gayri Müslimlerden de aday olanlar olmuştur. Nikola Taptas, İstemat Zihni, Kevork Simkeşoğlu ve Berç Keresticiyan gibi azınlıklara mensup kişiler bağımsız olarak adaylıklarını koymuşlar ve milletvekili olmuşlardır[22].

21 Ocak 1935 tarihinde Mustafa Kemal Paşa İsmet İnönü'yü de yanına alarak İstanbul'da Dolmabahçe Sarayı'na yerleşerek seçim çalışmalarını burada yapmıştır. Alınan karar gereğince Türkiye genelinde, içinde Konya'nın da bulunduğu illerden seçilmek üzere 16 adaylık boş bırakılmıştır. Kemal Atatürk imzasıyla 5 Şubat 1935 tarihinde seçmenlere hitaben yayınlanan bildiriyle adaylar açıklanmıştır. Konya'daki milletvekili seçimleri 1-8 Şubat arasında Belediye sinemasında yapılmıştır. (Yeni Ses, 28 İkinci Kanun, 1935; 10 Şubat 1935). CHF'nın Konya adayları şunlardı; Ahmet Hamdi Dikmen (Konya eski milletvekili), Kazım Gürel (Konya eski milletvekili), Ali Muzaffer Göker, (Konya eski milletvekili), Mustafa Ulusan (Konya eski milletvekili), Mustafa Lütfi Eken (Konya eski milletvekili), Naim Hazım Onat (Konya eski milletvekili), Tevfik Fikret Sılay (Konya eski milletvekili), Kazım Okay (Giresun eski milletvekili), Behire Bediz Morova (Aydilek) (Kadın, Bolu Belediye üyesi), Mustafa Halid Üner (Uşak şeker fabrikası tesviyeci ve kaynakçı ustası), Osman Şevki Uludağ (İstanbul Bayazıt'da hekim), Şevket (ressam), Ali Rıza Türel (İzmir C. Savcısı muavini), Mehmet Cemal Tekin (İstanbul Lokantacılar cemiyeti başkanı). (Yeni Ses, 7 Şubat 1935; Güneş, 2004, C. 1, 19-31).

Konya'da Seçimler

Kasım 1934'ten itibaren Konya basınında seçimle ilgili haberler görülmeye başlamıştır. Yeni Ses gazetesinde seçimlerin yenileneceği haberi verildikten sonra, CHF'nın her milletvekilliği için üç aday göstereceği, bu adaylardan en fazla oy alanın milletvekili seçileceği bildirilmiştir. (Yeni Ses, 21 İkinci teşrin, 1934). Milletvekili ile ilgili aday listeleri 25 Aralık-5 Ocak arasında, Şerafettin ve Kapu Camii kapılarına asılarak ilan edilmiştir. (Yeni Ses, Birinci Kanun, 1934;Yeni Ses, 2 İkinci Kanun 1935). 17-27 Ocak arasında, içinde kadın adayların da bulunduğu müntehib-i sani seçimleri yapılmıştır (Yeni Ses, 16 İkinci Kanun, 1935). Seçimler sırasında resmi ve hususi binalar bayrak ve elektriklerle süslenmiştir. Müntehib-i saniler oylarını *"ittifakla"* Halk

[17] Kemal Zaim Bey'in Ziraat Bankası Genel Müdürlüğüne 4 Mart 1933'te atanması sebebiyle yerine Tahsin (Uzer) Bey seçilmiştir. Bk. Çoker, 1996, C. 1, s. 47.
[18] Mustafa Lütfi Eken, Atatürk'ün talimatıyla belirlenmiştir. Fahrettin Altay'a, şartları belirtilerek bir köylü milletvekilinin tespit edilmesi istenmiş ve bu şartlara uygun olarak Hayıroğlu köyünden Mustafa Lüfi Eken tespit edilmiştir. Mustafa Lütfi 8 yıl boyunca Atatürk'ün ölümüne kadar milletvekili olmuştur. Gerçi milletvekili seçilen Mustafa Lütfi Bey, *"düzgün köylü kıyafetiyle"* mecliste bulunmamış aksine tam bir *"Batılı centilmen"* kıyafetini benimsemiştir. Ancak *"köylü mebus"* seçildiği propagandası hayli yapılmıştır. Bk. Uyar, 1999, 264, 295 (dn. 98).
[19] Ali Haydar Beyin 25 Nisan 1933 tarihinde ölümü üzerine yerine Ali Fuat (Cebesoy) seçilmiştir. Bk. Çoker, 1996, C. 1, s. 47; Ali Fuat Cebesoy'un adaylığı konusunda basında bazı eleştiriler çıkmıştır. Mesela bunlardan birisi, Ali Fuat Paşa'nın İstiklal Savaşı'nda Gediz cephesi yenilgisinden sorumlu olduğu ve Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası öncesinde ordudan ayrılarak komplo hareketine giriştiği şeklindedir. Bk. Faik Muhittin, *"Nasıl İnanalım"*, Yeni Asır, 9 Haziran 1933.
[20] Meclise ilk giren kadın milletvekillerinin aday oldukları seçim çevreleri şu illerdi; Afyon, Ankara, Antalya, Balıkesir, Bursa, Çankırı, Diyarbakır, Erzurum, İstanbul, İzmir, Malatya, Samsun, Seyhan, Sivas, Trabzon. Altısının İstanbul doğumlu, ikisi yurt dışı (Selanik ve İşkodra) ve diğerleri muhtelif yerlerden olan 9'u üniversite mezunu diğerleri en az ortaokul mezunudur. Bk. Çavdar, 1995, 325-326; Çavdar'ın listesinde Konya'dan seçilmiş bulunan Bediz Aydilek yer almamaktadır.
[21] Mesela o günkü gazetelerden birisinde *"Saylav"* başlıklı bir haberde şunlar yazmaktadır; *"Şehrimiz Belediye meclisi geçenlerde Saylav seçimi için tahsisat kabul etmiştir. Seçim hazırlıklarına başlanmış olup seçecek ve seçilecek kadın ve erkek yurttaşların adları yazmaya başlanmıştır. "* Bk. Yeni Ses, 7 Birinci Kanun (Aralık), 1935.
[22] 1935 genel seçimlerinde Berç Keresteciyan Türker Afyon'dan, Nikola Taptas Ankara'dan, İstamat Zinhi Özdamar Eskişehir'den, Abravaya Marmaralı Niğde'den bağımsız olarak milletvekili seçilmişlerdir. Bk. Güneş, 2004, C. 1, 38-39.

Fırkası adaylarına vermişlerdir. Konya'dan Bağımsız milletvekilli olarak Ali Fuat Cebesoy seçilmiştir[23]. Kadın milletvekili olarak Konya'yı Meclis'te Bediz Morova Aydilek temsil etmiştir. (Yeni Ses, 10 Şubat 1935).

4. 1939 Seçimleri

1939 seçimleri 1908 tarihli İntibab-ı mebusan Kanunu'na göre yapılan son seçimdir. Bu seçimlerde ilk olarak CHP bağımsızların seçimlere katılmalarına teorik olarak izin verilmişti. (Sezen, 1994, 236). Müntehib-i sani seçimleri 15-21 Mart tarihleri arasında yapılmıştır. -(Binark, 2004, c. 1, 38). Cumhurbaşkanı İnönü, milletvekili adayları tespit edilmeden önce bir kısım müntehib-i sanilerle istişare toplantısı yapmıştır. Bu toplantı, içinde Konya'nın da bulunduğu seçim çevrelerini kapsamaktadır. Toplantı sonunda müntehib-i sanilere hitaben CHP Genel Sekreteri Dr. Fikri Tüzer imzalı bir beyanname yayınlanmıştır. Beyannamede özetle şöyle denilmiştir; *"Bilirsiniz ki, partinin mebus namzetlerini kararlaştırmak hak ve selahiyeti Parti Riyaset Divanı'na ve namzetlerin ilan selahiyeti de münhasıran Parti'nin değişmez Genel Başkanına aittir. Gene bu mevzuata göre Parti Riyaset Divanı'nın vereceği kararlara bütün Parti üyeleri kayıtsız ve şartsız olarak itaata mecburdur. Milletin siyasi hayatında ilk defa tatbik edilen bu usul Genbaşkur'un bütün partililere olan muhabbet ve itimadının bir ifadesi olmakla beraber bundan husule gelecek bir neticenin de bütün milletimizce Partimiz mensuplarının siyasi rüşt ve olgunluklarına bir misal telakki edileceğini de dikkat gözü önünde bulundurmalıyız. Bu sebeple istişare reylerimizi kullanırken her türlü şahsi ve rejiyonalist hislerden uzak kalmayı ve reylerimizin sadece kalp ve kafalarımızın mahsulü olmasına dikkat etmeyi kudsi bir vazife olarak telakki etmemiz gereklidir".* (Ulus, 23 Mart 1939).

Müntehib-i sani seçimlerinde CHP'nin adayları *"ittifakla"* seçilmişlerdir. 62 vilayetin müntehib-i sani toplamı 40. 979'dur. Konya'da seçilen müntehib-i sani sayısı 1843'tür. Türkiye genelinde müntehib-i sani seçimine katılım oranı % 77'dir. Konya'daki oran % 78 olarak tespit edilmiştir. Ülkenin birçok yerinde şiddetli bir kışın hüküm sürmesine rağmen seçime katılım oranı yüksek olmuştur. (Binark, 2004, c. 1, 38-40).

CHP'nin milletvekili adayları 25 Mart 1939 tarihli Ulus gazetesinde ilan edilmiştir. Buna göre Konya milletvekili adayları şunlardır; Tevfik Fikret Sılay (Konya eski milletvekili, Adliye vekili), Ahmet Hamdi Dikmen (Konya eski milletvekili), Naim Hazım Onat (Konya eski milletvekili), Ali Muzaffer Göker (Konya eski milletvekili), Gl. Ali Fuat Cebesoy (Konya eski milletvekili), Kazım Gürel (Konya eski milletvekili), Dr. Osman Şevki Uludağ (Konya eski milletvekili), Ali Rıza Türel (Konya eski milletvekili), Kazım Okay (Konya eski milletvekili), Mustafa Ulusan (Konya eski milletvekili), Fuat Gökbudak (Urfa eski milletvekili), Vehbi Bilgin (Temyiz Başsavcı yardımcısı), Galip Gültekin (İstanbul'da hukuk doçenti), İzzet Erdal (Konya'da tüccar, eski ilyönkurul üyesi). (Ulus, 25 Mart 1939; Binark, 2004, c. 1, 53)..

Milletvekili seçimi 26 Mart 1939 günü yapılmıştır. Seçimlerde bütün seçim bölgelerinde listede belirtilen adaylar *"ittifakla"* seçilmişlerdir. Bu seçimlerde gayrimüslimlerden 4 kişi milletvekili seçilmiş, müstakil milletvekili olarak da 4 milletvekili seçilmiştir. Bu seçimlerde kadın milletvekillerinin sayısı artarak 15'e çıkmıştır. (Binark, 2004, c. 1, 61; Dursun, 2002, 160-161; Alkan, 1999, 52)

5. 1943 Seçimleri

1943 genel seçimleri yeni çıkarılan seçim yasası ile yapılmıştır. Sistem olarak önceki seçim kanunlarından çok farklı değildir[24]. Bu seçimlerde müntehib-i sanilerin seçimi 15-20 Şubat arasında, milletvekili seçimleri ise 28 Şubat'ta yapılmıştır. (Ayın Tarihi, Şubat 1943, 14). Bu seçimlerde ilk olarak, propagandalarda plak kullanılmıştır. (Alkan, 1999, 52-53).

CHP aday listesini seçim gününden altı gün önce 22 Şubat 1943 tarihinde ilan etmiştir. (Ayın Tarihi, Şubat 1943). Değişmez Genel Başkan Milli Şef İnönü Milletvekili seçimleri dolayısıyla millete bir beyanname yayınlamıştır. (Ayın Tarihi, Şubat 1943, 79-80). Bu seçimlerde genel merkezin talimatı doğrultusunda bazı illerde seçilecek milletvekili sayısından daha fazla aday gösterilmiştir. (Dursun, 2002, 130).

Bu dönemde Konya'yı temsilen meclise giden milletvekilleri şunlardır; Prof. Ali Muzaffer Göker (Konya eski milletvekili), Ali Fuat Cebesoy (Konya eski milletvekili, Nafia Vekili), Naim Hazım Onat (Konya eski milletvekili), Tevfik Fikret Sılay (Konya eski milletvekili, CHP Genel İdare Kurulu üyesi), Mustafa Ulusan (Konya eski milletvekili), Ahmet Hamdi Dikmen (Konya eski milletvekili), Ali Rıza Türel (Konya eski milletvekili, CHP Genel Kurul üyesi), Osman Şevki Uludağ (Konya eski milletvekili), Mustafa Vehbi Bilgin (Konya eski milletvekili), Şevki Ergun (Konya eski milletvekili), Muhsin Adil Binal (Eski milletvekili), Mehmet Sedat Çumralı (Eski milletvekili), Mahmut Sadi Irmak (Eski milletvekili), Hulki Karagülle (Eski milletvekili). (Ayın Tarihi, Şubat 1943, 54)..

[23] Müstakil milletvekili olarak aday olan Ali Fuat Cebesoy, 1352 Mühtehib-i saninin tamamının oyunu alarak milletvekili seçilmiştir. Bk. Uyar, 1999, 163.

[24] 14 Aralık 1942 tarihli ve 4320 sayılı "Mebus Seçimi Kanununun temel hükümleri konusunda bk. Sezen, 1994, 236-237).

C. ÇOK PARTİLİ DÖNEM SEÇİMLERİ (1946, 1950, 1954, 1957)

1. 1946 SEÇİMLERİ

Türkiye'de ilk olarak uygulanan tek dereceli seçim sistemi muhalefet tarafından çok eleştirilmiştir. Dönemin iktidar partisi olan CHP, bu seçimlerde meydana gelen baskı ve hilelerle ilgili iddialar konusunda tekzip mahiyetinde bir tepki ortaya koymadığından, bahse konu iddialar yaygın bir şekilde kabul görmüştür. (Sezen, 1994, 240).

Konya'da seçimlere Cumhuriyet Halk Partisi, Demokrat Parti, Milli Kalkınma Partisi ve Bağımsız adaylar girmişlerdir. CHP Konya milletvekili adayları şunlardır; Muhsin Adil Binal (Eski milletvekili), General Ali Fuat Cebesoy (Eski milletvekili), Sedat Çumralı (Eski milletvekili), Şevki Ergun (Eski milletvekili), Fatin Gökmen (Eski milletvekili), Dr. Sadi Irmak (Eski milletvekili), Hulki Karagülle (Eski milletvekili), N. Nazım Onat (Eski milletvekili), T. Fikret Sılay (Eski milletvekili), Ali Rıza Türel (Eski milletvekili), Dr. Hulusi Alataş (Aydın) (Eski milletvekili), M. Şakir Altan (Halkevi başkanı), Rasim Erel (Ereğli eski belediye başkanı), M. Faik Dündar (Konya eski belediye başkanı), Dr. Aziz Perkün (Akşehir CHP ilçe başkanı), Halis Ulusan (Konya CHP İl başkanı). (Selçuk, 20 Temmuz 1946).

Konya DP milletvekili aday listesi şöyledirr; Eyüp Sabri Hayırlıoğlu (Konyalı, eski avukatlardan ve Konya eski milletvekili), A. Fahri Ağaoğlu (Konyalı, Konya'da avukat, Konya Birinci Noteri ve Beyşehir eski hâkimi, DP il başkanı), Behçet Üçok (Konyalı, Konya'da serbest doktor çocuk hastalıkları uzmanı, DP il Müteşebbis Heyeti üyesi), Saib Ragıp Atademir (Konyalı, Hamdilerden profesör, kimyager), Himmet Ölçmen (Konyalı, Yüksek inşaat mühendisi), Tarık Kozbek (Konya'da avukat, Beyşehir eski Cumhuriyet savcısı ve DP il müteşebbis üyesi), Remzi Birand, (Karamanlı, yüksek su mühendisi)[25], Ziyad Ebuzziye (İstanbul'da Tasvir gazetesi sahibi), Sedat Dikmen (Ereğli'de avukat, DP Ereğli İlçe müteşebbis heyet üyesi), Fatin Narin (Konyalı, Lozan İktisat Fak. mezunu, Etibank müfettişi), Zekeriya Balam (Konya'da Hadika-ı sıhhat eczanesinin sahibi ve DP il müteşebbis heyeti üyesi), Enver Baykal (Konyalı, Ankara'da fabrikatör), Emin Agâh Ünver (Karamanlı, Karaman'da avukat, DP ilçe müteşebbis heyet başkanı), Kamil Şakir İlhan (Konya'da doktor, göz hastalıkları mütehassısı), Ahmet Parlak (Konyalı, Parlak hocanın torunu, yüksek ticaret okulu mezunu, manifatura tüccarı), Neşet Emre (Ereğlili, eski iş müfettişi, yüksek iktisat ve ticaret okulu mezunu). (Selçuk, 20 Temmuz 1946).

Milli Kalkınma Partisi'nin Adayları

Milli Kalkınma Parti'sinin Konya milletvekili aday listesi şöyledir; Ziyad Ebuzziya, Cemal Odabaşı, Mehmet Göçer, Avni Attar, Kerametttin Kocaman, Tarık Kozbek, Faik Türegün, Emin Agâh Ünver, Dr. Saib Ragıp Atademir, Remzi Birand, Fatin Narin, Enver Baykal, Fahri Ağaoğlu, Himmet Ölçmen, Eyüp Sabri Hayırlıoğlu, Neşet Emre. (Selçuk, 20 Temmuz 1946). Aday listelerinden anlaşılacağı gibi bir aday birden çok partinin listesinde yer almıştır.

Bağımsız Adaylar

1946 genel seçimlerinde, Konya'da, seçimlere müstakil (bağımsız) olarak 16 aday katılmıştır. Arif Bilge[26], Şükrü Sunel[27], Hüsnü Saydut[28], Seyit Kocabaş[29], Hazım Toydemir[30], Rıza Keymen[31], Kerametttin Kocaman (Hadimli, emekli Korgeneral), Osman Nuri Usman (Ereğlili, eski Yarbay), Faik Ürel (Konyalı, Lise matematik öğretmeni), Atıf Korucuoğlu (Konyalı, Konya Milli Eğitim mümeyyizi), Sefer Erkan[32], B. Mustafa Çetiner (Konyalı, Lise öğretmeni)[33], Dr. Aziz Pergün (Akşehir'de doktor), Namık Ayas (Konyalı, başöğretmen ve gazeteci), Sıraç Aydın Taşbaş (Bozkırlı, başöğretmen ve gazeteci), Nuri Karahüyüklü[34], Rıfat Göksu[35], Naci Kıcıman (Ermenekli, Siirt Eski valisi), Cevdet Taşpınar (Ci-

[25] Remzi Birand hakkında 1952 yılında mason olduğuna dair haberler yer almış daha sonra Birand tarafından "*Masonlukla ve Masonlar Cemiyetiyle dün olduğu gibi bugün de hiçbir şekilde alakam yoktur ve yarın da olmayacaktır*" şeklinde tekzip edilmiştir. Bk. Mengene, 26 Nisan, 12 Mayıs 1952;

[26] Konya Ticaret Lisesi tarih coğrafya öğretmeni. Bk. Selçuk, 6 Temmuz 1946.

[27] Konya Saadet Un Fabrikası sahiplerinden.. Bk. Selçuk, 6 Temmuz 1946.

[28] Amasya Cumhuriyet Savcı Yardımcısı. Bk. Selçuk, 6 Temmuz 1946.

[29] Malatya Tekel Tütün ve Tömbeki Eksperi. Bk. Selçuk, 6 Temmuz 1946.

[30] Konya Aziziye Camii karşısında Kasap ve koyun tüccarı. Bk. Selçuk, 6 Temmuz 1946.

[31] Halk Partisi Karakurt Nahiyesi Hançerli Semt Ocağı Reisi ve yeni Belediye seçim azasından ve halen Ticaret ve Sanayi odası muhasip veznedarı. Bk. Selçuk, 6 Temmuz 1946.

[32] Kuleli lisesi öğretmeni, Kayıklı kahve üstü diş doktoru.. Bk. Selçuk, 6 Temmuz 1946.

[33] Konya Lisesi Türkçe öğretmeni B. Mustafa Çetiner'in milletvekilliği adaylığı ile ilgili olarak Babalık gazetesinde şu bilgiler yer almaktadır; *"M. Çetiner, kıymetli bir öğretmen ve eğitmen olduğu kadar, memleket davalarını da yakından ve alaka ile takip eden genç aydınlarımızdandır. İyi bir aile reisi, temiz ve enerjik bir memleket çocuğu olarak tanınan M. Çetiner, muhitimizde, meslek arkadaşları ve talebeleri arasında sevilmiş ve iyi intibalar bırakmıştır. Bu vesile ile M. Çetiner'in bir resmini koyuyoruz. "* Bk. Babalık, 2 Temmuz 1946.

[34] Konyalı, Ankara'da Yüksek ziraat enstitüsü öğretmeni. Bk. Selçuk, 6 Temmuz 1946.

[35] Ermenekli, Sağlık Bakanlığı Hukuk müşaviri. Bk. Selçuk, 6 Temmuz 1946.

hanbeylili, çiftçi), Ali Kemal Akça (Bozkırlı, İstanbul'da Folklor Gazetesi sahibi) (Selçuk, 6 Temmuz 1946).

640 bin nüfusa sahip olan Konya'yı 1946 seçimlerinde 16 milletvekili temsil etmiştir. Konya'da milletvekili seçimlerinin sona ermesi *"medeni diyarlara gıpta verecek şekilde bitti"* manşetiyle duyurulmuştur. 21 Temmuz'da gerçekleşen tek dereceli ilk seçimlerde Konya'da, CHP bütün milletvekilliklerini *"kazanmıştır"*. CHP Konya milletvekilleri ve aldıkları oylar şöyledir; M. Ali Binal (153 217), Gl. A. F. Cebesoy (150 591), Sedat Çumralı (154816), Fatin Gökmen (138 298), Şevki Göken (147 025), Dr. Sadi Irmak (161 534), Hulki Karagülle (147 816), H. Nazım Onat (148 319), T. Fikret Sılay, (144 420), A. Rıza Türel (142 355), Dr. H. Alataş (122 293), M. Ş. Altan (48 771), M. F. Dündar (148 676), Rasim Erel (148 075), Dr. A. Pergün (148 580), Halis Ulusan (124 295) (Selçuk, 24 Temmuz 1946).

Konya CHP il başkanı Halis Ulusan'ın milletvekili seçilmesi üzerine teşkilat başkanlığına Av. Mümtaz Ataman seçilmiştir. Milletvekilliğine tekrar seçilen Çalışma Bakanı ve Konya milletvekili Sadi Irmak ve Mithat Şakir Altan Konya halkına bir teşekkür mesajı yayınlamıştır. (Selçuk, 27 Temmuz 1946; 3 Ağustos 1946). Yeni kurulan Recep Peker hükümetinde Konya milletvekili Dr. Sadi Irmak tekrar Çalışma Bakanı olarak yer almıştır. (Selçuk, 3 Ağustos 1946).

1946 seçimleri üzerinde çok tartışılmıştır. Şaibeli olan bu seçimlerde temel çıkmaz, seçimlerin yargı güvencesi altında olmamasıdır. Bu konu muhalefet tarafından ısrarla gündeme getirilmiştir. 1946 seçimlerinde DP, seçim ve yargı güvencesinin sağlanmadığını, hükümet ile memurların tarafsız kalmadığını ve seçimlerin CHP'nin baskı ve müdahalesi altında geçtiğini vurgulamıştır. CHP ise DP'yi halkı ayaklandırmaya kışkırtmakla suçlamıştır. Genel seçimlerden sonra yapılan il genel meclisi üyelik seçimin de CHP'nin seçimlere müdahalesi devama etmiş ve siyasi gerilim daha da artmıştır. Siyasette meydana gelen bu yüksek tansiyon topluma da yansımıştır. Çok partili siyasi hayata geçeli henüz bir yıl olmuştu ki, ilk ciddi kriz patlak vermiştir. CHP iktidar sözcüleri DP'yi gayri meşru ilan ettiler. Siyasi gerginliğin hızla yükselmesi üzerine Cumhurbaşkanı İsmet İnönü duruma müdahale ederek, demokrasi tarihimize 12 Temmuz Beyannamesi olarak geçen bir bildiriyi yayınlamıştır[36]. Bu bildiride İnönü, iki tarafı da sükûnet davet ederek, DP'nin meşru olduğunu ve Türkiye'de çok partili demokrasinin devam edeceğini ifade etmiştir. (Alkan, 1999, 54). 16 Şubat 1950'de Şemsettin Günaltay hükümeti, muhalefetteki DP'nin de eleştirilerini dikkate alarak demokratik bir seçim kanunu düzenlemiştir. Bu kanuna göre seçimler tek dereceli, genel, eşit, gizli oy, açık tasnif esasına göre yapılacaktır. Seçimlerde propaganda serbest bırakılmış ve yargı güvencesi getirilmiştir.

2. 1950 SEÇİMLERİ

1950 genel seçimleri 16 Şubat 1950 tarih ve 5545 sayılı kanun çerçevesinde yapılmıştır. Bu seçim kanunu ile tek dereceli ve çoğunluk yöntemine göre, genel, eşit, gizli oyla ve serbest tasnifli yapılması bakımından son derece demokratiktir. Bu yönüyle 14 Mayıs 1950 genel seçimleri, o döneme kadar yapılan seçimler içinde en dürüstü olarak değerlendirilmektedir. (Sezen, 1994, 242).

Dokuzuncu Dönem milletvekilliği seçimi 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılmıştır. *"Beyaz İhtilal veya Afişli seçim"* olarak da ifade edilen bu seçimlerde, büyük bir sükunet ve ağır başlılık hakim olmuştur. Katılım oranı % 80'i aşan seçimde önemli bir olay olmamıştır. Birkaç gün sonra ilan edilen sonuçlara göre, DP oyların % 53, 35'ini alarak meclisteki 487 üyelikten 408'ini kazanmıştır. CHP, ancak 69 milletvekili çıkarabilmiştir. Millet Partisi ise önemli bir varlık gösterememiş, meclise sadece 1 milletvekili sokabilmiştir. (Eroğul, 1990, 45).

İsmet İnönü'nün Konya Adaylığı

Şubat 1950'de Konya'dan CHP il başkanı Vehbi Bilgi'nin başkanlığında il idare kurulu üyeleri, Ticaret ve Etibba (Tabibler) Odaları üyeleri, Belediye meclisi ve İl daimi encümen üyeleriyle 14 ilçe idare kurulu üyelerinden meydana gelen bir heyet Ankara'ya giderek Cumhurbaşkanı İnönü ile bir görüşme yapmışlardır. Bu görüşmede, İnönü'ye genel seçimlerde Konya'dan aday olmasını teklif etmişlerdir. (Mengene, 12 Nisan 1950). İnönü bu teklife çok memnun olduğunu söyleyerek şu değerlendirmeyi yapmıştır; *"Asil Konyalıların gösterdikleri necip duygularından dolayı pek minnettar ve müteşekkirim. Ben Konya'yı ve Konyalıları candan severim. Bu asil alakayı minnettarane müteşekkir olduğumu bütün Konyalılara selam ve sevgilerimle birlikte bildirmenizi rica ederim. "* (Selçuk, 21 Şubat 1950). Bu sözlerden anlaşılacağı üzere İnönü, aday olup olmayacağını açıkça belirtmemiştir. Ancak yaklaşık iki ay sonra 4 Nisan 1950 Konya'ya yaptığı

[36] 12 Temmuz Beyannamesi, 1946 seçimlerinden sonra iktidar-muhalefet gerginliğini gidermek üzere, Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından yayınlanan bir metindir. İnönü, DP lideri Celal Bayar ile Başbakan Recep Peker ve Bakanları bir araya getirmiş ancak ilk toplantıda tarafların fikirlerinde bir değişiklik olmamıştır. Daha sonra İnönü, Celal Bayar ile birkaç defa daha görüşme yapmıştır. Varılan mutabakat sonucunda 12 Temmuz Beyannamesi yayınlanmıştır. Bu beyannamenin yayınlanmasından sonra DP içinde ihtilaflar çıkmıştır. Bk. Bozdağ, 1986, 79-86

gezide Cumhurbaşkanı, Konya'dan milletvekili adayı olmadığını açıklamıştır (Selçuk, 7 Nisan 1950).

Mengene gazetesine göre, İnönü'ye yapılan bu milletvekili teklifi İnönü'nün siyasî hasımlarının bir tertibidir. Çünkü Konya Atatürk döneminde imar ve ilgi görmüş fakat İnönü döneminde tamamen unutulmuştur. Bunu yakinen bilen ve 14 Mayıs'ın tecellisini *"önceden hisseden"* bir kısım Konyalılar, İnönü'yü milletvekilliğinden etmek için, O'na aday olmayı teklif etmişlerdir. Plana göre, İnönü, milletvekilliği adaylığını kabul ettiği takdirde, seçim kampanyaları sırasında, kendisinin Konya'yı ihmal ettiği konusu işlenerek, seçilmesi önlenecektir. Gazeteye göre, İnönü de bu oyunu sezmiş ve aday olmaya yanaşmamıştır. (Mengene, 12 Nisan 1950).

İnönü'nün Konya adaylığı konusu Meram gazetesinde *"Ankara'ya Giden Heyet Konyalıları Temsil Edemez"* başlığıyla eleştiri konusu olmuştur. Meram gazetesine göre, CHP'liler Konya'dan seçimi kazanacaklarına dair bütün ümitlerini kaybetmişlerdir. Son koz olarak en kuvvetli adayı göstermek istemişlerdir. (Meram, 21 Şubat 1950).

Konya'dan CHP adayları şunlardır; Muhlis Koner. (Gazeteci, Konya belediye başkanlığını üç devre yürütmüştür.) (Selçuk, 31 Mart 1950). A. Fuat Demiralp. (Bayındırlık Bakanlığı müfettişlerinden.) (Mengene, 7 Nisan 1950). Atıf Korucuoğlu (Eski eğitimci)[37]. M. Emin Bolay: (Hukukçu ve yazar)[38]. Sadi Irmak: (CHP eski milletvekili ve bakan)[39].

DP Milletvekili Adayları

Demokrat Parti Konya milletvekili adayları 6 Nisan 1950'de delegeler tarafından yoklama yapılarak tespit edilmiştir. Bu yoklamalar sonucunda 14 milletvekili adayı tespit edilmiştir. Tamamı 17 olan adayların % 20'ni genel merkez seçeceğinden, 3 milletvekili adayı genel merkez tarafından tespit edilmiştir. DP'nin aday listeyi şöyledir; Fahri Ağaoğlu (Avukat), Himmet Ölçmen (Y. Mühendis), Ziya Barlas (Doktor), Muammer Obuz (Avukat), Remzi Brand (Y. Mühendis), Kemal Ataman (Veteriner)[40], Tarık Kozbek (Avukat), Ali Rıza Ercan (Çiftçi), Ömer Rıza Doğrul (Gazeteci), Saffet Burçak (Doktor), Rifat Alabay (Yargıtay üyesi), Abdi Çilingir (Tüccar) (Selçuk, 14 Nisan 1950).

Karma Liste

Hiçbir partiye mensup olmayan vatandaşlarımızdan bazıları kendi aralarında CHP ve DP'li milletvekili adayları arasından ve müstakil adaylardan meydana gelen bir karma liste hazırlamışlardır. Listede yer alan isimler şöyledir; Saip Atademir (Müstakil), Sadi Irmak (CHP), A. Fahri Ağaoğlu (DP), Mithat Şakir Altan (Müstakil), Nuri Karahöyüklü (CHP), Sedat Çumralı (CHP), Himmet Ölçmen (DP), Remzi Brand (DP), Sait Süslü (CHP), Vehbi Bilgin (CHP), Mümtaz Koru (Müstakil), Hikmet Turat (DP), Emin Bilge (CHP), Galip Gültekin (CHP), Ömer Rıza Doğrul (DP), Muhsin Adil Binal (CHP), Muammer Obuz (DP). (Selçuk, 9 Mayıs 1950).

Ali Fuat Cebesoy, seçimlerden hemen önce, CHP'den istifa etmiştir (Selçuk, 31 Mart 1950). 15 Mayıs 1950 Pazar günü Türkiye genelinde yapılan milletvekili seçimlerinde DP büyük bir başarı göstermiş 487 milletvekilinden 408'ini almıştır. CHP 69, Millet Partisi 1, bağımsızlar ise 9 milletvekili elde etmiştir. Türkiye genelinde olduğu gibi Konya' da da DP ezici bir çoğunlukla seçimleri kazanmıştır. Konya'nın 17 milletvekilinden 16'sını DP almıştır. Bağımsızlar da 1 milletvekili kazanmışlardı. DP Konya milletvekilleri ve aldıkları oylar şöyledir; F. Ağaoğlu (165 226), Rifat Alabay (164 034), Hidayet Aydıner (164 709)[41], Kemal Ataman (164 030), Sıtkı Burçak (163 069), Abdi Çilingir (162 100), Ö. Rıza Doğrul (166 739), Ziyad Ebuzziya (164 660)[42], Dr.

[37] 1935-50 arası Milli Eğitim Şefliği görevini ve Milli Mücadele'de Konya'nın eğitim işlerini yürüttü. 1946 seçimlerinde bağımsız olarak adaylığını koymuştur. Selçuk, 11 Nisan 1950.

[38] 1918, 1919 ve 1920'li yıllarda İbret, Kuva-yı Milliye ve Öğüt gazetelerini çıkarttı. Müdafaa-ı Hukuk Kongresinde ve İzmir İktisat Kongresinde Konya'yı temsil etti. Uzun süre genel meclis ve belediye üyeliğinde bulundu. Selçuk, 11 Nisan 1950.

[39] Sadi Irmak, milletvekili adaylığı konusunda gazeteye gönderdiği yazı aynen şöyledir; *"Son iki devre içinde hemen fasılasız olarak üzerimde hükümet ve parti vazifeleri bulunduğundan Konya'ya hizmetlerimi gönül isteğim kadar başaramadım. Önümüzdeki dört yılda Konya'ya daha çok hizmete çalışmak en büyük bahtiyarlığım olacaktır. "* Selçuk, 14 Nisan 1950.

[40] 1952 yılında Mengene gazetesinde Konya milletvekillerinden bazılarının mason olduklarına dair haberler çıkmış ve bu haber tekzip edilmişti. Fakat 7 Haziran 1952 tarihli gazete haberine göre, TBMM'nde masonluk ile ilgili konu görüşülürken mason olmadıklarını söyleyen milletvekilleri masonluğun lehinde parmak kaldırırken sadece Konya milletvekillerinden Kemal Ataman masonluğun aleyhinde parmak kaldırmıştır. Gazete de bu davranışından dolayı *"Bravo Kemal Ataman"* şeklinde manşet atmış ve tebrik etmiştir. Bk. Mengene, 7 Haziran 1952; Gazete sadece Kemal Ataman'ın aleyhte oy kullandığını söylese de, Konya'nın diğer milletvekillerinden Ali Rıza Ercan ve Murat Ali Ülgen de mason derneklerinin kapatılması konusunda oy kullanmışlardır. Bk. Mengene, 6 Eylül 1952).

[41] Konya basınında Hidayet Aydıner, sürekli İstanbul'da ikamet ettiği ve Konya'ya gelmediği şeklinde eleştirilmiştir. Bk. Sevim Fırat, *"Mehtap Uyanmasın"*, Mengene, 9 Ağustos 1952.

[42] Seçimler yapılırken İsviçre'de tedavi görmesi sebebiyle Tasvir gazetesi başyazarı Ziyad Ebuzziya seçimlere katıla-

Ziya Barlas (164 186), A. Rıza Ercan (163 225), Saffet Gürol (163 448), [43] Tarık Kozbek (163 344), Muammer Obuz (163 276), Himmet Ölçmen (165 762), Ümran Nafiz (163 297), Murat Ali Ülgen (157 311)[44] (Selçuk, 19 Mayıs 1919).

3. 1954 SEÇİMLERİ

1954 yılının Mart ayının sonundan itibaren Türkiye'de seçim heyecanı başlamıştır. 28 Mart'ta DP ve CHP'nin yoklamaları yapılmıştır. Demokrat Partisi'nden milletvekili olmak isteyenlerin sayısında rekor bir artış görülmüştür. Aslında DP Genel İdare Kurulu merkezden aday göstermek istemiş ancak bunu uygulama imkanı olmadığından il bazında yoklamalar yapılmıştır. Daha sonra bu adayların bir kısmı, merkezin arzusuna uyup kendiliğinden adaylıktan çekilmişlerdir. Böylece merkeze kontenjan hakkı tanınmıştır. (Eroğul, 1990, 86).

Konya'da Seçimler

Seçimlerde, Konya bölgesi için 19 adaydan 16'sı Konya il yönetimi tarafından, 3'ü de genel merkez tarafından gösterilmiştir. Aday listeyi şöyledir; Himmet Ölçmen, Remzi Brand, Rüştü Özal, Ziyad Ebuzziya, Mekki Keskin, Mustafa Bağrıaçık, Mustafa Runyun, Rehhan Gökmenoğlu, Muhiddin Güzelkılınç, Fahri Ağaoğlu, Hidayet Aydıner, Dr. Ahmet Koyuncu, Muammer Obuz, Nafız Tahralı, Prof. Hamdi Rağıp Atademir. (Yeni Meram, 29 Mart 1954). Merkezde bu liste oluştuktan bir gün sonra ilçelerden gelen oylama sonucunda bir değişikliğe gidilmiş ve adaylardan Tevfik Baran daha fazla oy alarak, Nafız Tahralı'nın önüne geçmiş ve Tahralı liste dışı kalmıştır. (Yeni Meram, 30 Mart 1954).

Milletvekili aday listelerinin tespiti konusunda kamuoyunda bazı spekülasyonlar yapılmıştır. Özellikle iktidar partisinin listesiyle ilgili dedikodular basında yer almıştır. Mesela DP adaylarından Mekki Keskin, Mustafa Bağrıaçık ve Reyhan Gökmenoğlu ile ilgili olarak, bu isimlerin listeden çıkarıldığı şeklinde bir haber *"uçurularak"*, genel merkez ile Konya il teşkilatının arasında bir anlaşmazlık oluşturulmaya çalışılmıştır. Ancak Konya DP il örgütü bu tür haberleri tekzip etmiştir. (Yeni Meram, 10 Nisan 1954).

1954 genel seçimlerinde CHP'nin Konya'da aday sayısı iktidar partisi kadar çok değilse de yine bir aday listesi çıkarılmıştır. Aday listesi şöyledir; Fakih Özlen, Sait Süslü, Talat Karay, Rasim Erel, Mehmet Sönmez, Enis Şanlıoğlu, Oğuz Kart, Ahmet Onar, Tacettin Yaltırık, Fatih Özfakih, Suat Abanazır, İzzet Birim, Vehbi Bilgin, Hasan K. Alpalli, Harun Ergin, Halis Sungur, Hasan Ali Taner, Sedat Çumralı, Kamuran Tuğman, (Yeni Meram, 29 Mart 1954). Sedat Çumralı yoklamadan bir gün önce 27 Mart 1954 tarihinde partiye müracaat ederek adaylıktan çekildiğini bildirmiştir. (Yeni Meram, 30 Mart 1954). Çumralı'dan hemen sonra Fakih Özlen de adaylıktan ayrılmıştır[45]. (Yeni Meram, 7 Nisan 1954). DP Genel İdare Kurulu 9 Mart 1954 günü bir tebliğ yayınlayarak milletvekili adaylarının birden fazla seçim bölgesinde yoklamaya giremeyeceklerini bildirmiştir. (Yeni Meram, 11 Mart 1954).

Konya'da 1954 genel seçimleri 2 Mayıs'ta yapılmıştır. Seçim sonuçları gazetelerde *"İktidar, Millet tarafından yine DP'ye teslim edildi"* şeklinde verilmiştir Konya'daki bütün milletvekilliklerini DP kazanmıştır. (Yeni Meram, 3 Mayıs 1954). DP, Konya merkezinde, 56 bin oy farkı ile en

---

mamıştır. Daha sonra mazbatasını almıştır. Bk. Selçuk, 19 Mayıs 1950

[43] Mengene gazetesinde Konya Milletvekili Saffet Gürol ilgili iki iddiaya yer verilmiştir. Birincisi, Gürol ticaret yaptığı iddiasıdır. İkincisi, Gürol 14 Mayıs'tan önceki günlerde seçim meydanlarında, kızların çıplak olarak 19 Mayıs gösterilerine çıkarılmaması gerektiğini ifade etmişti. Aradan bir sene geçtikten sonra DP delegelerinin kendisine bu konuyu hatırlatmaları üzerine, Saffet Gürol Konyalıların *"yobaz ve mürteci"* olduklarını söylemiştir. Delegeler de milletvekilini kürsüden indirmişlerdir. Bk. Mengene, 26 Nisan 1952.

[44] 1950 seçim listelerinin hazırlanması sırasında DP'nin Konya adaylarından birisi aniden ölünce, parti yönetimi ölenin yerine aday aramaya başlamıştı. O tarihte kimse DP'den aday olmak istemediğinden aday bulmakta güçlük çekiliyordu. Bu sırada Konya Defterdarlığında çalışan Murat Ali Ülgen adlı bir memur *"Canım beni listeye koyuverin"* diyerek listeye alınmıştı. Daha sonra Ülgen DP Konya milletvekili olarak meclise girmeyi başardı. 1954 seçimlerinde parti yönetimi tarafından Afyon'dan aday gösterildi ve seçildi. DP milletvekili Ülgen ile ilgili fıkra gibi olay anlatılır. Olay şöyledir; Bir gün mecliste fırtınalı bir toplantı yapılıyordu. Bütün milletvekilliyle birlikte Başbakan Adnan Menderes de Mecliste idi. Kürsüde Kırşehir milletvekili ve Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı vardı. Bölükbaşı meşhur konuşmalarından birini yapıyor ve iktidara ateş püskürüyordu. Menderes, Bölükbaşı'nın konuşmasından çok rahatsız olmalı ki, oturduğu yerden ayağa kalkarak hatibe cevap vermeye çalışıyordu. Adnan Menderes'in yerinden kalktığını gören Konya milletvekili Murat Ali Ülgen, yerinden fırladı ve Osman Bölükbaşı'ya bağıra bağıra bir şeyler söyledi. Bu canhıraş bağırış üzerine Bölükbaşı hemen sustu. Şöyle tahminen birkaç dakika hiçbir şey söylemedi. Bu suskunluğa salonda bulunlar hiçbir anlam veremedi. Çünkü Bölükbaşı Murat Ali Ülgen gibi milletvekili gibilerine pabuç bırakacak cinsten değildi. Kısa bir süre sonra Bölükbaşı iki elini kürsüye yerleştirdikten sonra başını çevirip Murat Ali Ülgene baktı. Müstehzi bir eda ile *"Murat Ali, Murat Ali, lan Murat Ali... Sen de mi Brütüs"* dedi. Kendisine küfür edildiğini sanan Murat Ali Ülgen, işaret parmağını Osman Bölükbaşı'na doğru sallayarak, bütün gücü ile, *"Aynen iade ediyorum. Sensin Brütüs, sensin Brütüs. Söylediğiniz kaba kelimeyi aynen size iade ediyorum"* diye bağırdı. Başta Adnan Menderes olmak üzere, bütün salonda bir kahkaha koptu. Bk. Bağlum, 1991, 101-102.

[45] CHP'li aday Fakih Özlen'in adaylıktan çekilmesiyle ilgili olarak basında, partililerin Genel İdare Kurulu üyelerinden *"dayı ve kayınbirader"*lerin merkezden aday gösterileceği şeklinde yorumlar yapılmıştır. Bk. Yeni Meram, 7 Nisan 1954.

önde yerini almıştır Seçimler ilgili kesin sonuçlar 4 Mayıs günü ilan edilmiştir. Buna göre, Konya'da ilçeler dâhil, DP 168. 785, CHP 112. 114, CMP 31. 687, Köylü Partisi 4687 oy almıştır. Bu seçimlerde Konya'da toplam 317. 273 oy kullanılmıştır. (Yeni Meram, 5 Mayıs 1954).

4. 1957 SEÇİMLERİ

DP Konya il başkanı Nafiz Tahralı seçimle ilgili çalışmalar yapmak üzere Ankara gitmiştir. Bu seçimlerde Konya'dan 21 milletvekili seçilecektir. (Yeni Meram, 10 Eylül 1957). DP'den milletvekili adayı olmak isteyenlerle ilgili yoklamalar 2 Ekim günü yapılmıştır. Yoklama katılan adayların 14'ü eski milletvekili, 22'i yeni adaydır. (27 Eylül 1957).

CHP'de aday seçimlerinin genel merkez tarafından yapılacağı açıklanmıştır. (Yeni Meram, 12 Eylül 1957). CHP'nden milletvekili adayları olarak basında yer alan isimler şunlardır; Suat Abanazır, Nevzat Turgut Akın, Ecvet Ziiya Bolay, Sami Celepçi, M. Sadrettin Çakıroğlu, Sedat Çumralı, Mustafa Dinekli, Oğuz Kart, Muhittin Kılıç, Samet Kuzucu, Hasan Küçükalpelli, Fazıl Nalbandoğlu, Ahmet Onar, Fakih özfakih, Mehmet Sönmez, Enis Şanlıoğlu, Remzi Tüzünkan, Tacettin Yaltırak, İsmet Yayalalı. CHP Konya teşkilatı Şemsettin Günaltay'ı Konya'dan milletvekili adayı göstermek istemişler fakat bu teklif Günaltay tarafından kabul edilmemiştir. (Yeni Meram, 5 Ekim 1957).

Seçimler yaklaşırken partiler arasında transferler, istifalar ve katılımlar hızlı bir şekilde sürmüştür. Konya müstakil milletvekili Sabahattin Sönmez CHP'sine katılmıştır. (Yeni Meram, 12 Eylül 1957). Konya'nın ilçelerinde DP'ye katılımlar olmuştur. 20 Eylül günü Ilgın'a bağlı Başköy'de 461, Yenidiğin Köyünde 168, Deştiğin Köyünde 84, Beğri Köyünde 48 vatandaş DP'e katılmışlardır. Buna göre muhalefet partilerin Ilgın ve çevresinde % 25 cıvarında dahi oy alamayacağı tahmin edilmektedir. (Yeni Meram, 21 Eylül 1957). Ereğli'den de muhalefet partilerinden istifa haberleri basında yer almıştır. Çiller Köyünde CMP'den 13, CHP'den 11 vatandaş istifa ederek DP'ye geçmişlerdir. Yine Ereğli'ye bağlı Alhan köyünde CHP'nin çözüldüğü haberleri yer almıştır. CMP'nden de 80 vatandaşın DP'ye geçtiği yazılmıştır. (Yeni Meram, 24 Eylül 1957). Bozkır'ın CHP'li olarak bilinen Tepearası Köyünden 56 vatandaş DP'ye geçmiştir. (Yeni Meram, 29 Eylül 1957).

Sille'nin Bilecik köyüne giden DP Konya Milletvekili Himmet Ölçmen ve arkadaşlarını karşılayan köylüler bir şiir okuyarak partililere hoş geldin demişlerdir. 15 kıtadan meydan gelen *"Biz Nankör Değiliz"* başlıklı şiirin bazı kıtaları şöyledir; *"On yıl evvel günler zehirden acı, /Olsun şimdi devlet başımız tacı. / İlâ yevmil kıyam millet duacı, / Yolumuz hakkadır nankör değiliz. / Yasaktı Hakk kelam okunmaz dilde, / Her şey yok metelik bulunmaz elde. / Bu vatan o zaman kerbelâ çölde. / Çok şükür Allah'a nankör değiliz. /Haso memo diye eğlenildik biz, / O geçmiş zulmetten çökmedik mi diz. / O acı ciğerde koymamış mı iz. / Hak sahibinindir nankör değiliz.* (Yeni Meram, 1 Ekim 1957).

Türkiye Köylü Partisi seçimlere girmeyeceğini açıklamıştır. CMP'nin Konya milletvekili adayları şunlardır; Ahmet Bilgin (Kırşehir milletvekili), Necati Taşbaş (Avukat), Kenan Esenkurt (Emekli Tümgeneral), Latif Mutlu (Emekli Albay), Galip Bilge (Avukat), Mustafa Özaydın (Diş doktoru), İrfan Baran (Avukat), Cahit Ovalı (Tüccar), Fahri Kamil Cebecioğlu (Avukat), Mehmet Arıcan (Avukat), Hüsnü Göncü (Tüccar), Cahit Kadri Etikan (Doktor), Sadi Selçuk (Emekli Subay), Kazım Karsan (Tüccar), Celalettin Atlıhan (Emekli yarbay), Orhan Hayırlıoğlu (Avukat), Kazım Kuyucak (Emekli kaymakam), Nuri Çolak (Müteahhit), Nuri Pişkin (Avukat), Nusret Çiftçi (Çiftçi). (Yeni Meram, 8 Ekim 1957).

Hürriyet gazetesinde Konya'da yapılacak seçimlerle ilgili bir anket yapılmıştır. Ankete göre partilerin alması muhtemel oy yüzdeleri şöyle verilmiştir; Konya merkezi için DP % 37, CHP % 22, C MP % 5, Hürriyet Parti % 9, İşbirliği % 28. (Yeni Meram, 25 Eylül 1957).

2 Ekim 1957 günü DP Konya milletvekili adayları açıklanmıştır. 871 bin nüfusu olan Konya'dan eski milletvekillerinden üç hariç diğerleri yeniden adaylık hakkını kazanmışlardır. DP'nin aday listesi şöyledir; Reyhan Gökmenoğlu, Muhittin Güzelkılıç, Prof. H. R. Atademir, Remzi Brinad, Dr. Sıtkı S. Burçak, Fahri Ağaoğlu, Dr. A. Koyuncu, Himmet Ölçmen, Dr. Hulki A. Keymen, Mustafa Bağrıaçık, Nafız Tahralı, Mustafa Runyon, Osman Bibioğlu, Ömer Şeker, Ali Saim Kaymak, Sabahattin Sayın, Saim Soylu. (Yeni Meram, 3 Ekim 1957). Yoklamalarda en çok oyu 1317 oyla Muhittin Güzelkılıç, en az oyu 756 oyla Dr. Hulki Amil Keymen almıştır. (Yeni Meram, 4 Ekim 1957). Genel merkezin gösterdiği dört aday şunlardır; Halil Özyörük, Orgeneral İshak Avni Akdağ, Sıtkı Koraltan ve Tarık Kosbek. (Yeni Meram, 8 Ekim 1957). Yeni adaylardan Nafiz Tahralı eski belediye başkanıdır. Ofis müdürlüğü görevinde bulunmuştur. Mustafa Runyon Konya'da radyo programları ve kitaplarıyla tanınmış bir isimdir. Ömer Şeker Akşehir'in tanınmış iş adamlarındandır. Osman Bibioğlu Su işleri 4. Bölge Müdürlüğünde bulunmuş bir bürokrattır. Ali Saim Kaymak Amerika'da yüksek makine mühendisliği eğitimi almış v Esnaf Dernekleri başkanlığı yapmıştır. Sebahattin Sayın Ereğli'de belediye başkanlığı yapmıştır. Dr. Hulki Keymen doktor, Kızılay Başkanlığı görevinde bulunmuş ve

Mevlana sülalesinden gelmektedir. (Yeni Meram, 4 Ekim 1957).

Hürriyet Partisinin adayları şunlardır; Ziyad Ebuzziya (Hürriyet Partisi Umumi İdare üyesi, Konya eski milletvekili), Süphi Ergene (Elaziz Milletvekili), Abdulkadir Seven (Eski 2. Ordu müfettişi ve Kara kuvvetleri komutanı), Neşet Akmanlar (korgeneral), Ali Rıza Ercan (Eski milletvekili), Vasfi Raşit Sevig (eski milletvekili), Osman Ocak (Diyarbakır Eski milletvekili), Sedat Dikmen (Avukat), Nihat Demirağ (Yüksek Mimar, müteahhit, Vilayet Yönetim kurulu üyesi), Ziya Göktürk (Avukat, vİlayat yönetim kurulu üyesi), Necmettin Bilgi (Emekli müftü), Kemal Özbucak (Avukat, Karaman kaza yönetim kurulu başkanı), Mehmet Gencer, (Doktor), Cemalettin Gürlek (Avukat), Mehmet Saka (Avukat), Mehmet Arıkan (Kimyager), Hulusi Güven (Avukat), Selçuk Aytan (Avukat)[46], Mehmet ünal (Çiftçi, tüccar), Halit Özalp (Ilgın eski belediye başkanı), Yusuf Ertürk (Beyşehir Yenidoğan belediye başkanı) (Yeni Meram, 8 Ekim 1957).

Nihayet genel seçimler yapılmıştır. Sonuçlara göre Türkiye genelinde DP 424, CHP 178, Hürriyet Partisi 4, CMP 4 milletvekili kazanmıştır. Konya'dan bütün milletvekillerini DP almıştır. Konya'dan DP'nin almış olduğu oy sayısı 12 bindir. (Yeni Meram, 1 Kasım 1957). Seçimlere katılım oranı Konya'da yüzde 77 cıvarında gerçekleşmiştir. 1957 seçimlerinde DP'nin oyları bir önceki seçime göre düşmüştür. (Alkan, 1999, 55).

D. ARA SEÇİMLER

1933 ara seçimlerinde Ali Fuat Paşa merkez tarafından Konya'dan aday gösterilmiştir. Bu konu eleştirilmiş ve müstakil milletvekilliğin *"dağınık muhalefet"* olduğu ve *"yapmacık muhalefet lüzumsuz ve manasız bir şeydir"* denilmiştir. Bu konudaki eleştiriler, daha önce İzmir'den müstakil milletvekilliğine aday olan Faik Muhittin Bey tarafından yapılmıştır. Yapılan eleştirilerde daha çok *"kayıtlı muhalefet"* üzerinde durulmuştur. Müstakil milletvekilliği konusunda bu tür yöntemlerin ülkeye faydası olmayacağı belirtilmiştir. (Uyar, 1999, 161).

DP 1946 seçim sonuçlarına ve uygulanan yasanın antidemokratikliğine karşı protestosunu, 1950 seçimlerine kadarki hiçbir mahallî ve ara seçime katılmamakla göstermiştir. 1947 yılındaki Birinci Büyük Kongrede *"Hürriyet Misakı"* adıyla anılan, 4 maddeyi ihtiva eden bir bildiriyle kamuoyuna duyurulmuştur. (Sezen, 1994, 241). Buna karşılık Recep Peker, muhalefetin seçime girmeme kararını tepkiyle karşılamış ve İstiklal Mahkemelerinin daha kaldırılmadığını *"hatırlatmıştır"*. (Sakal, 2008, 121).

16 Eylül 1951'de yapılan, Konya'nın içinde olmadığı 17 ildeki ara seçimlerine DP katılmış ve 15 ilde DP, iki ilde CHP kazanmıştır. (Eroğul, 1990, 64-65). 1952 yılındaki ara seçimlerine Konya'da Millet Partisi katılmamış, mücadele DP ve CHP arasında geçmişti. Bu seçimlerde DP'de aday bolluğu yaşanmıştır. DP'nin adayları şunlardır; Fatin Narin, Rüştü Özal, Muhittin Güzelkılıç, Mithat Şakir, Hulki Amil, Nafiz Tahralı. CHP'nin adayları Suad Abanazır ve Fakih Özlen. (Mengene, 21 Mayıs 1952)[47].

SONUÇ

Modern Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşu Osmanlı Devleti'nden devralınan sivil-asker bürokrasinin öncülüğünde gerçekleşmiştir. Atatürk, tasarladığı siyasî ve idari reformları gerçekleştirmesine yardımcı olacak bir teşkilata ihtiyaç duyarak, İstiklal Savaşından hemen sonra CHP'ni kurmuştur. 27 yıl süren tek partili dönemde ülkede siyaset yapmanın tek yolu CHP içinde yer almaktır. Zire yeni rejimi yerleştirmeyi amaçlayan siyasî elit başka partilerin varlığına müsaade etmemiştir. Ancak İkinci Dünya Savaşı sonrasında hem dış kaynaklı hem de iç taleplere daha fazla direnemeyen yönetici seçkinler, ilk defa 1945 yılında çok partili sisteme izin vermiştir. Çok da adil şartlarda olmayan bu ilk seçimde muhalefet, meclise girmeyi başarmıştır. 14 Mayıs 1950 tarihinde, yargı denetiminde, gizli oy ve açık tasnif sistemiyle yapılan genel seçimde DP mutlak çoğunlukla meclise girmiştir.

Tek partili dönemde milletvekili seçimleri iki dereceli olarak uygulanmıştır. Adaylar, Atatürk döneminde genellikle Atatürk tarafından, İnönü döneminde de genellikle İnönü tarafından tespit edilmiştir. Bu dönemde yapılan seçimler, milletvekilleri adayları listelerinin halk tarafından onaylanmasından ibarettir. Seçimler, iki dereceli olması sebebiyle *"dolaylı"*, gerçek rakip adaylara yaşama şansı tanınmaması nedeniyle *"yarışmasız"* ve netice olarak da *"olaysız ve heyecansız"* gerçekleşmiştir. Bu yönüyle seçimden söz etmek mümkünse de, seçim kampanyalarından bahsetmek mümkün değildir. Zira seçim kampanyası olabilmesi için, birbiriyle rekabet eden partiler ve adayların olması gerekir. Tek partili dönemde müntehib-i sanilerin tarafından merkezden tespit edilen milletvekili adayları *"ittifakla"* seçilmişlerdir.

---

[46] Selçuk Aytan 30 yaşını doldurmadığından adaylığı iptal edilmiştir. Yerine emekli General Asım Uçar aday gösterilmiştir. Bk. Yeni Meram, 9 Ekim 1957.

[47] 1950'li yıllarda CHP'nin seçimleri kazanması çok güç görünmekteydi. Bu basında fıkralara bile konu olmuştu. Mengene gazetesinde *"Mühim Bir İlan"* ile *"Yitik Milletvekilliği"* başlığı altında şunlar yazılıyordu; *"CHP milletvekilliğimi kaybettim. Ara seçimlerinde DP milletvekili adayı olacağımdan eski vekilliğimin hükmü yoktur. "* Mithat Şakir Altan. Bk. Mengene, 21 Mayıs 1952.

Milletvekillerinin tek bir merkezden belirlenmesine rağmen, bu milletvekillerinin tek tip insan karakterini yansıttıkları söylenemez. CHP içinde, farklı ideolojik yapılanmalar, görüş ayrılıkları ve çatışmalar olmuştur. CHP TBMM Grubu zabıt tutanakları ortada olmadığından bu konuda sınırlı bilgilere sahibiz[48].

Tek partili dönemde, seçmenlerin gerçek problemlerini ve seçmenlerin politikacıları ve siyasi partiyi algılayışlarını ve tepkilerini ortaya koyması açısından, seçim kampanyası niteliğinde bir çalışma yapılmamıştır. Seçim gününe bir hafta kala, merkezden aday listelerin ilan edilmiş ve seçmenler de sonucu baştan belli olan adaylara oylarını vermişlerdir. Seçmen açısından tek partili dönemi değerlendirdiğimiz zaman *"zorunlu kararlı"* tipte bir seçmen grubunun varlığından söz edebiliriz.

Tek partili dönem ile ilgili yapılan değerlendirmelerde, genel olarak, bu dönemde demokrasinin olmadığı yönündeki görüşler ağır basmakla birlikte bu konu tartışmalıdır. Konu üzerinde çalışanlar, çok farklı hatta birbiriyle çelişkili yorumlara varabilmektedirler. Bunun temel sebebi, Tarık Zafer Tunaya'nın da ifade ettiği gibi, CHP'nin ideolojisini açıklıkla tespit edememiş olmasındandır. Tunaya'ya göre, ortaya çıkan yeni problemleri giderebilmek için, değişik zamanlarda farklı akımlara uyma gayretleri, CHP'yi değişik görünümler kazandırmıştır. Hakkı Uyar da bunu, tek parti yönetiminin kalıcı mı yoksa geçi mi olduğu konusundaki farklı yaklaşımlara bağlamaktadır. Tek partili dönemin bir diktatörlük olup olmadığı konusunda değişik görüşler olmakla birlikte, İnönü döneminde, tek partinin geçici olduğuna dair bir karine bulunmamaktadır. En azından dönemin yetkili mercilerinin böyle bir açıklamaları mevcut değildir.

Milli Şef döneminde yapılan seçimleri, *"gerçek ve sözde"* ayırımına göre değerlendirirsek, bu dönemin, *"sözde seçim"* tanımına daha yakın olduğu görülür. Atatürk dönemindeki seçimlere gelince, Milli Şeflik dönemindeki seçimler kadar *"sözde seçim"* tanımına yakın değilse de *"gerçek seçim"* tanımına da çok uygun değildir. Atatürk'ün, çevresinde bulunanlardan bazılarının *"tek şef"* sistemini kurma teşebbüslerini *"Receb'in saçmalıkları"* şeklinde değerlendirerek önlemesi, başarısız olsa da, birisi kontrol dışı diğeri kontrollü olan iki muhalefet denemesi, zaman zaman demokrasiye atıf yapılması ve tek partili rejimin geçici olduğunun değerlendirilmesi gibi sebeplerle, bu dönemde yapılan seçimlerin *"gerçek seçim"* değilse de, buna hazırlık devresi olarak düşünülebilir.

Demokrat Parti bütün eksikliklerine rağmen gerçek demokrasiye giden yolu açmıştır. Çok partili sisteme geçişte, dış baskıların olduğu bir gerçektir. Ne var ki, bu dış baskılar sadece 1945'li yıllara mahsus değildir. Tanzimat ve Islahat Fermanları, I ve II. Meşrutiyet'in ilanı gibi dönemeçlerde, maalesef hep dış baskıların etkisi kendini hissettirmiştir.

---

[48] CHP TBMM Grup tutanaklarıyla ilgili olarak, Hakkı Uyar'ın ayrıntılı ve uzun süren çalışmalarıyla ilgili bilgi için bk. Uyar, 1999, 81-94 (dip not: 36).

SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA

SÜRELİ YAYINLAR

Ayın Tarihi Dergisi

Babalık Gazetesi

Halk Gazetesi

İntibah Dergisi

Mengene Gazetesi

Meram Gazetesi

Öğüt Gazetesi

Selçuk Gazetesi

Yeni Konya Gazetesi

Yeni Meram Gazetesi

KİTAP VE MAKALELER

AKANDARE, Osman. **Milli Şef Dönemi, Çok Partili Hayata Geçişte Rol Oynayan İç ve Dış Tesirler,** 1938-1945, İstanbul 1988.

AKGÜN, Birol. **Türkiye'de Seçmen Davranışı, Partiler Sistemi ve Siyasal Güven,** Nobel Yayınları, İstanbul 2002.

ALKAN, Mehmet O. "Osmanlı'dan günümüze Türkiye'de Seçimlerin Kısa Tarihi", **Görüş Dergisi,** Mayıs 1999.

ATALAY, Ahmet. **Milli Mücadele'de Konya Kuva-yı Milliyecileri,** Konya 1997.

ATAY, Falih Rıfkı. **Moskova-Roma,** Ankara 1932.

AVANAS, Ahmet. **Milli Mücadele'de Konya,** Konya 1998 (Yayınlanmamış Doktora Tezi)

BAĞLUM, Kemal. **Anıpolitik,** Bilgi Yayınevi, Ankara 1991.

BAŞKAYA, Fikret. **Paradigmanın İflası,** Doz Basın Yayın, İstanbul 1997.

ÇAVDAR, Tevfik. **Türkiye'nin Demokrasi Tarihi,** Ankara 1995.

DURSUN, Tuncay. **Tek Parti Dönemindeki Cumhuriyet Halk Partisi Büyük Kurultayları,** Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002.

EROĞUL, Cem. **Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi,** İmge Yayınevi, Ankara 1990.

GİRİTLİOĞLU, Fahir. **Türk Siyasi Tarihinde Cumhuriyet Halk Partisi'nin Mevkii,** C. 1, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1965,

GÖK, Dursun. **İkinci Türkiye Büyük Millet Meclisi Dönemi,** Konya: 1995.

KARAGÜL, Yakup. **CHP'nin İç Yüzü,** Akın Matbaası, Ankara 1951.

KARPAT, Kemal H. **Türk Demokrasi Tarihi,** Ankara 1996..

KUTAY, Cemal. "Siyasi Hayatımızda Deneme Basamağı;, Müstakil Grup Macerası", **Tarih Konuşuyor,** C. 8, Sa. 49, Şubat 1968.

LEWİS, BERNAND. **Modern Türkiye'nin Doğuşu,** Türk Tarihi Kurumu Yayını, Ankara 2000.

NADİ, Nadir. **Perde Aralığında,** İstanbul 1965.

OBUZ, M. "Acele Etmeyelim", **Meram Gazetesi,** 23 Şubat 1950.

OBUZ, M. "Halkevlerimiz ve Halkımız", **Meram Gazetesi,** 15 Şubat 1950.

OBUZ, M. "Kampanya ve Berisi", **Meram Gazetesi,** 13 Mart 1950.

ÖLÇMEN, Himmet. "Halk Partisi ve İktidar", **Meram Gazetesi,** 6 Mart 1950.

ÖZTÜRK, Kazım. **Türk Parlamento Tarihi,** TBMM II. Dönem, 1923-1927, C. III, TBMM Vakfı Yayınları, Ankara 1995.

PEKER, Recep. **İnkılâp Tarihi Ders Notları,** Ankara 1935.

SAKAL, Fahri. **Çok Partili Döneme Geçişte Tek Partinin Muhalefet Anlayışı,** Etüt Yayınları, Samsun 2008.

SERTEL, Zekeriya. **Hatırladıklarım,** Gözlem Yayınları, İstanbul 1977.

UÇAR, Ahmet. **Milli Mücadele'den 12 Mart'a Konya'da Siyasi Sürgünler.** Tez Yayınları, İstanbul 2001.

UYAR, Hakkı. "Tek Parti İktidarının Toplumsal Kökenleri", **Toplumsal Tarih Dergisi,** 16 Kasım 2002.

UYAR, Hakkı. **Tek Parti Dönemi ve Cumhuriyet Halk Partisi,** Boyut Yayınları, İstanbul 1999.

YETKİN, Çetin. **Türkiye'de Tek Parti Yönetimi,** Bilimsel Sorunlar Dizisi, ? 1983.

YÜCEL, Serhan. **Demokrat Parti,** Ülke Kitapları, İstanbul 2001.

CUMHURİYETİN İLK KONYA BELEDİYE BAŞKANI KAZIM GÜREL VE BELEDİYE FAALİYETLERİ

M. Sabri Doğan*

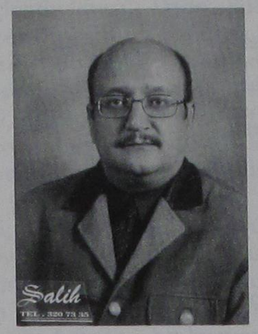

11-05-1959 tarihinde Konya'da doğdu. Bütün eğitim tahsilini Konya'da yaptı. Sırasıyla Gazi Mustafa Paşa İlkokulu, Mevlana Ortaokulu ve Gazi Lisesi'nde okudu. 1976 senesinde liseyi bitirdikten sonra 1978 senesinde girdiği Eğitim Enstitüsü'nde İngilizce bölümüne devam etti. 1979 senesinde Selçuk Üniversitesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü'ne geçti. Dört yılın sonunda 1983 yılında, yönetmenliğini rahmetli Prof. Dr. Yılmaz Önge'nin yaptığı "Konya-Bozkır İlçesinde Türk-İslam Eserleri" Lisans tezi ile mezun oldu.

Okul bitimine kısa bir süre Konya Türkiye Elektrik Kurumu'nda görev aldı. Bu arada Milli Eğitim Bakanlığının 7-11-1983 tarih ve 112063 sayılı olurlarıyla Sarıkamış Lisesi'ne stajyer olarak sanat Tarihi öğretmenliğine atandıysa da göreve başlamamış olup, askere gitmeyi tercih etmiştir. Askerliğini müteakip 1987 senesinde Konya Belediyesi'ne bağlı Koyunoğlu Şehir Müze ve Kütüphanesi'nde Arkeolog olarak göreve başladı. Kendisi halen bu göreve devam etmekte olup evli ve 2 çocuk babasıdır.

* Koyunoğlu Müzesi, Arkeolog Konya-2008

ÖZET

Kazım gürel siyasi hayatına, Cumhuriyet'in kurulmasıyla Konya Belediye Başkanı olarak başlamıştır. Belediyeyi devir aldığı günlerde memleket savaştan çıkmış, bin bir mahrumiyetleri içinde imar ve ümran işi ile didişmektedir. Kazım Gürel o günlerin sağladığı imkanlar içinde bugünkü modern Konya'yı oluşturacak bir çok faaliyette bulunmuş olup, iş başındayken gösterdiği idealist çalışma tutumuyla da Konya'da pek çok ilki başlatmıştır. Ayrıca şunu da belirtmek lazımdır ki, başkanlığındaki Konya Belediyesi gerek imar faaliyetleri, gerekse sosyal hayatın yeniden düzenlenmesi açısından Konya'nın modernleşmesinde lokomotif görevi görmüş ve bugünün Konya'sının oluşmasında önemli bir rol oynamıştır.

ANAHTAR KELİMELER

Konya, Belediye, Kazım Gürel, Belediye Faaliyetleri, İmar Faaliyetleri, Sosyal Hayat.

THE FIRST KONYA MAYOR OF THE REPUBLIC KAZIM GÜREL AND MUNICIPAL ACTS

ABSTRACT

With the foundation of the republic, Kazım Gürel started his political career as the mayor Konya Municipality. When he took over the management, the country which had just ended the war, deprived of its needs, had been struggling with the developments on cultivation and construction Works. Kazım Gürel, within the bounds of those days' possibilities, broke a new ground with his idealistic working attitude, having been involved in the acts that would shape today's Konya. Inaddition, it should be stated that Konya Municipality in his charmanship period played an enormous role both in terms of rearraging social life and creatig modern Konya of today.

KEYWORDS

Konya, Municipality, Kazım Gürel, Municipality Acts, Construction Acts, Social Life.

GİRİŞ

Türkiye'de şehirciliği ve dolayısıyla da belediyeciliğin tarihi gelişmesini iyi takip edebilmek

için bunun biri Tanzimat'tan evvele, diğeri Tanzimat'tan sonraya ait olmak üzere ikiye ayırıp öyle tetkik etmek gerekir. Tanzimat'tan evvelki cemaat, Tanzimat'tan sonraki ise cemiyet sistemidir. (ERGİN, 1936, 4-5) Tanzimat'tan evvelki belediyecilik sistemi konumuz dışında olduğu için bu konuyu ele almayacağız. Lakin önemle vurgulamak istediğimiz bir konu vardır ki, o da; Tanzimat'la birlikte Türkiye idaresinde hızlı bir şekilde modernleşmenin başlamasıdır. Bu modernleşme hareketinin en önemli sonuçlarından birisi de belediye idarelerinin ortaya çıkmasıdır. Buna göre Batılı anlamda ilk belediye örgütü 27 Ramazan 1294 (1877) tarihinde yayınlanan "Vilayet Belediye Kanunu" ile kurulmuştur. Daha önce yayınlanan çeşitli yönetmelikler bu konuda toplanarak bir kesinlik kazandırılmış ve böylece İstanbul dışındaki il ve ilçelerde de Belediye örgütü kurulması sağlanmıştır. (KARAGÖZ, TARİHSİZ, 3) Buna dayanarak Konya'mızda Belediye örgütünün 1877 senesinden sonra kurulmuş olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. (AVANAS, 1988, 50)

Daha sonraları çıkan 1880 tarihli belediye kanununa göre Konya Belediyesi 12 üyeden oluşmuştur. Bu heyet 4 sene müddetle seçilir, içlerinden birisi de mahallinin en büyük mülkiye memuru tarafından belediye reisliğine tayin edilirdi. Ama 1922 yılı içerisinde çıkarılan bir kanunla bu usul değiştirilmiştir. Buna göre 12 üyeden oluşan heyetten yarısı her iki senede bir yeniden seçilmeye başlanmış, seçim yenilendikçe bu heyet kendi aralarından birisini reisliğe seçmeleri usulü kabul olunmuştur. Bu kanun belediye meclislerinin ve bilhassa belediye başkanlığının itibarını artırmış olup, Konyalıların daha demokratik bir şekilde temsilini sağlamıştır. Ayrıca da belediye heyet ve başkanlarına daha geniş bir çalışma alanı hazırlamıştır.

1923 yılında belediye seçimi Konya'da çok hararetli olmuştur. Bu seçime seçmenler % 90 oranında katılmış olup, bu seçmenlerin % 80'nin seçtiği 6 kişilik bir heyet temsil etme görevini üstüne almıştır. Bu yeni kanuna göre 1923 yılında Mart ayının ilk günü Konya Belediye heyeti çalışmaya başlamıştır. İlk iş olarak reis seçiminin yenilenmesi sonucunda Kazım Gürel belediye başkanlığına seçilmiştir. (İSİMSİZ, 1946, 3-32)

Bu yazıda; Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki Konya Belediyesi başkanı Kazım Gürel ve çalışmalarını anlatmaya çalışmanın yanı sıra belediye faaliyetlerinin sosyal hayata etkilerine de değinilmiştir. Ayrıca Konya'mızın duayen araştırmacı-yazarlarından Selçuk Es'in Kazım Gürel'in oğlu olması hasebiyle ondan yararlandığımız arşiv bilgileri bize Konya'da Cumhuriyet'in ilk yıllarına ait bir kesit sunma imkanı vermiştir. Çalışma, genel hatlarıyla 4 ana başlık altında toplanmıştır. Bunlar;

I-Cumhuriyet'in ilk Belediye Başkanı Kazım Gürel Kimdir ?

II-1923-1927 yılları arasında Konya Belediyesine toplu bir bakış.

III-Belediye faaliyetleri.

1-İtfaiye ve Temizlik işleri.

3-Ulaşım.

4-Elektrik.

IV-İmar Faaliyetleri

1-Dekovil Hattı.

2-Zafer Çeşmesi.

3-Atatürk Anıtı.

4-Şehitlik.

5-Aydın Çavuş.

6-Alaaddin Tepesi.

V-Konya Belediyesi'nin Sosyal Hayata Etkisi.

1-Belediye Sineması.

2-Radyo ve Gramofon.

3-Dede Bahçesi.

4-Atatürk Evi.

5-Konya Filmi.

I-CUMHURİYET'İN İLK BELEDİYE BAŞKANI KAZIM GÜREL KİMDİR ?

1923-1927 yıllarında Konya Belediye Başkanlığı yapmış bulunan ve 1927 yılında Aksaray'dan milletvekili seçilen ve "Küçük Kazım" lakabıyla tanınan Kazım Gürel 1931 yılında Konya millet vekili olmuş, 1943 yılında da siyaset hayatından tamamıyla ayrılmıştır. (Resim 1-2-3) Kazım Gürel siyasi hayatına, Cumhuriyet'in kurulmasıyla Konya'nın ilk Belediye Başkanı olarak başlamıştır. Küçük Kazım Bey aslen Nevşehirli olup Konya Sanat Okulu'ndan mezun olmuştur. Daha sonraları Konya ve İstanbul Hukuk Fakültesi'nden diploma almış, Konya'da muhacirin komisyonu katipliği ile memuriyet hayatına başlamış ve vilayet memurluğu ile Vali Sami Bey'in yanında çalışmıştır. Mütakere yıllarında ise Konya mektupçuluğuna atanmış, Cumhuriyet'in kuruluşunda ise Konya'nın Belediye Reisi olmuştur. Zamanında Konya'da vali olarak görevde bulunan Kazım Müfit beyle uyumlu çalışmalar yapmış olan Kazım Gürel, (ES, DESTAN, 1) bir sonraki Konya valisi İsmail İzzet Bey'le de dayanışma içinde olmuştur. Ayrıca görevi devrettiği Muhlis Koner'e desteğini kesmemiş, (GÜREL, 1947, 1-2) Konya halkının kültürel çalışmalarına ve eğitimine de devamlı surette katkıda bulunmuştur. (AYTEKİN, 2003, 170-171).

Kazım Gürel Cumhuriyet'in ilk günlerinde Belediyeyi devir aldığı zaman memleket savaştan çıkmış bin bir mahrumiyetleri içinde ayağa kalkmaya çalışmaktadır. (NEDİM, ESKİ KONYA, 2) O günlerin sağladığı imkanlar içinde 75.000 TL bütçesiyle Cumhuriyet'in ilk Belediyesi Konya'da faaliyete geçmiştir. Faaliyetlerinden bazıları kısaca şöyledir; Atatürk Anıtı ve meydanı, Fenni Fırın, Şerafettin Camisi'nin güney-batısındaki park yeri ile oradaki yer altı tuvaleti, Alaaddin Tepesi'nin ağaçlandırılması, Dede Bahçesi ile Baltaoğlu Bahçeleri'nin satın alınarak fidanlık haline getirilmesi, Alaaddin Tepesi'ndeki metruk tiyatro binasının satın alınarak Belediye Sineması'nın tesisi, ara sokaklara Arnavut Kaldırımı döşenmesi; sonradan granit parke taşı ocağı bulunarak buradan ve Sille taş ocaklarından şehre ucuz yapı taşı getirmek amacıyla dekovil hattı döşenmesi; elektrik şirketi tesis olunarak, 1926 yılında faaliyete geçilip, üç yıl sonra şehir 220 voltluk elektriğe kavuşturulması; Mukbil Pınarı su yolları ıslah edilerek bu suyun şehre getirilmesi Kazım Gürel'in belediye başkanlığı sırasındaki faaliyetlerinden bazılarıdır. (KOMİSYON, 1938, 67/1)

Bu çalışkan yapısından dolayı Konya'da çok sevilen Kazım Gürel hakkında Aksaray Milletvekili olduğu zaman yerel basında bir çok yazı çıkmış olup, bu yazılardan bir tanesi ise bir destandır. (ES, DESTAN, 1) Geveze Gazetesi muhabiri Nurettin Rüştü Bügül'ün 17 Ağustos 1927 tarihinde yerel gazetede yazdığı bu destan şöyledir;

Aksaray mebusu Muhterem-i Kazım Bey'e;

Hezaran-ı aferin ey mir-i Kazım

Küçük Kazım adın beynel'azam

Büyük Kazımları geçtin boy attın.

Seni kimler büyüttü servinazım

Yetiştin ravza'i biğat'ta tuğba

Cihana saye saldın şerefrazım

Atıldı gönderen bir hayli namzet

Diyorlar bir ağızdan çaresazım

Seni met'etmek ister gönlüm amma

Dedim memduhu met'etmek ne lazım

Küçülmezsin seni hiciv eylesem de

Büyütmez gerçe yağsızdır piyazım

Varırdım secde'i şükrana amma

Ne çare hayli demdir bi namazım

Bana derler eskiler Nurettin derler

Mukavi midevidir hemde hazım

Çumralı damadı Ahmet Efendi oğlu

Şunu da belirtmek lazımdır ki, Kazım Gürel'in beledi faaliyetleri sırasında Konyalıların şiddetle karşı çıktığı ve eleştirdiği üç iş vardır ki, günümüzde dahi bu eleştiriler devam etmektedir. Bilindiği üzere eleştirilen faaliyetleri şöyledir; Biricisi; şimdiki İş Bankası ile Tekel Binası arasında boşluğun kuzey yönünde bulunan Nalıncı Baba Türbesi ile Hükümet Konağı'nın batısındaki türbenin yıktırılmasıdır. İkinci ise Şerafettin Camii'nin güney kısmındaki mezarlığın ve camiye bitişik türbenin kaldırılması ile burasının park haline getirilmesidir. Bu işler Alaadin Tepesi ile Mevlana Müzesi arasındaki yolun genişletilmesi ve meydan açma sırasında olmuştur. Yalnız Selçuk Es'in anılarından öğrendiğimize göre, ilk başlarda belediye türbelerin yıktırılmasına ve mezarlığın kaldırılmasına cesaret edememiştir. Ama o zamanın 5. Kor Komutanı olarak Konya'da bulunan Fahrettin Altay Paşa duruma tek taraflı müdahale etmiş ve yıkımları gerçekleştirmiştir. Dikkate şayandır ki, gene o senelerde meydana gelen İnce Minareli Medrese'nin yıktırılması teşebbüsünde ise Selçuk Es bu defa da yıkım girişiminden sorumlu tutulan Fahrettin Alta Paşa'yı temize çıkarmakta ve bu teşebbüsten sorumlu olarak evin de sahibi bulunan Belediye Encümeni üyelerinden birisi ile evde oturan adı belli olmayan bir subayı işaret etmektedir. (ES, 1974, 2)

II-1923-1927 YILLARI ARASINDA KONYA BELEDİYESİ'NE TOPLU BİR BAKIŞ.

Kazım Gürel'in belediye başkanlığına seçildiği 1923 senesine kadar şehrin durumu şöyledir; şehrin içindeki en işlek caddeler bile harap ve yol denilemeyecek bir haldedir, yağmurlu havalarda dizlere kadar çamur olmaktadır. Hükümet meydanından İstasyona giden yol üzerinde 180 metre uzunluğundaki tek taraflı bir yaya kaldırımından başka şehrin hiçbir tarafında yaya kaldırımı yoktur. Şehirde genel aydınlatma namına birkaç noktadaki lüks lambasından başka hiçbir aydınlatma vasıtası bulunmamaktadır. (NEDİM, ESKİ KONYA, 2) İhtiyaca uygun mezbaha olmadığı gibi Söylemez'in Tekkesi yanındaki ilkel mezbaha da, mahalle kenarında bulunduğundan ve bakımsızlıktan dolayı bilhassa sıcak mevsimlerde yaydığı ağır kokularla civar mahalleleri rahatsız etmektedir.

Halkın gezmesini, eğlenmesini, hava almasını sağlayacak bahçeler, meydanlar, spor sahaları, sinema ve tiyatro binaları yoktur. Şehirde modern bir itfaiye teşkilatı kurulmamıştır. Belediyede temizlik işleri kadrosu 1 memur, 10 hademe, 1 bekçi ve 1 ahırdan ibarettir. Bunlar da yalnız çarşının temizliğine bile yetmemektedir. Bütün temizlik işleri araçları tek atlı 3 çöp arabası ile 2 el arabasından ibarettir. Belediye Sağlık İşleri heyeti; 1 doktor, 1 aşı memuru ve 1 ebeden ibaret olup 1 fen memuru vardır. Muhasebe

ve yazı işleri 3 memur tarafından yürütülmekte, kayıtlar ve hesaplar içinden çıkılamaz bir halde bulunmaktadır. Ayrıca zabıta teşkilatı da yoktur. Bu vazife 2 memur ve 7 kolcu tarafından görülmektedir. Belediye ise 6 oda, bir salonlu ufak tek katlı ve kiralık bir binada bulunmaktadır. (İSİMSİZ, 1946, 3-32)

Kazım Gürel'in başına geçtiği 1923 yılındaki Konya Belediyesi'nin bütçesi 75.000TL'den ibarettir. 1923 yılından 1927 yılı Ağustosuna kadar Kazım Gürel Bey tarafından yürütülen belediye başkanlığı sırasında belediye geliri 4 yıl evvelkine nazaran 6 misline yükselmiştir. Bununla beraber 1927 yılında Konya Belediyesi'nin Emlak ve Eytam Bankası'na ve Ziraat Bankası'na, Konya Milli İktisat Bankası'na olmak üzere 3 bankaya 210.000TL borcu vardır. Ama bu borca karşılık, 4 sene içerisinde yapılan işlerin ayrıntısı şöyledir; Buğday Pazarı'nın doğu semtinde büyük bir buğday deposu kâgir olarak yaptırılmıştır. O devirde askeri hastane olarak kullanılmış olan, eski Kasaphane Mevkii'nde, bir katı tamamen ince yontma Sille taşından büyük bir bina satın alınmıştır. Alaaddin Tepesi'ndeki Belediye sinema ve tiyatro binası harap halde iken satın alınıp sinema ve tiyatro binası şeklinde tanzim olunmuştur. İstanbul Caddesi üzerinde Asri Ekmek Fabrikası yaptırılmıştır. Alaaddin Tepesi'ndeki halkevi binası üstü açık dört duvardan ibaret satın alınıp tadil, inşa ve tanzim edilmiştir. Sahibi belli olmayan Yüksek Mezarlık civarındaki, daha sonraları belediye depoları olarak kullanılmış, birer katlı, 3 bina belediye bünyesine kazandırılmıştır. Eski At Pazarı'ndaki 1 dükkan ve İstasyon'da 16 ahşap dükkan ile İstasyon Caddesi üzerindeki o zamanki mıntıka komutanlığının bulunduğu iki daireli büyük bina satın alınmıştır. Alaaddin Tepesi üzerindeki geçici elektrik santral binası büyük tesis kurulunca tepenin tanzimi sırasında kaldırılmıştır. Dede Bahçesi'nin satın alınarak gezinti mahalli halinde tanzim ve büyük bir kısmının fidanlık haline getirilmesi, tenis kotları ve dans pistinin yapılması, mevcut havuzun yüzme havuzu şekline sokulması sağlanmış olup, bahçenin bir parçası üzerine ufak ölçüde hayvanat bahçesi vücuda getirilmiştir. 10.6 km uzunluğunda Sille taş ocaklarına kadar inşa ettirilmiş dekovil hattı, daha sonraki yıllarda Milli Savunma Bakanlığı'na satılmıştır.

Ayrıca 8 tonluk 1 silindir, 4 tonluk hela ve lağım temizlemesine mahsus 1 makine, 3 tonluk Fiat markalı yeni arasöz, 1 adet Skoda markalı yeni hizmet otomobili, 3 tonluk Amerikan malı arasöz, 1 adet su motoru ve geçici elektrik üretimi için 50 beygir kuvvetinde dizel motor satın alınmıştır. Belediye dairesine, evlenme salonuna tiyatro ve sinema binasına eşya satın ve döşenmiştir. Kereste Pazarı, Garipler'de iki parça arsa ve Tahir Ağa Kahvehanesi'nin Bahçesi olarak kullanılan iz kalmamış kabir yeri ve Askeri Orta Okul karşısındaki terkedilmiş Baltaoğlu Bahçesi belediyeye kazandırılmıştır. Ayrıca 3 adet Zindankale civarında, diğerleri ise Muhacir Pazarı ve Gazi Alemşah Mahallesi'nde olmak üzere 9 parça arsa belediye namına satın alınmıştır.

İstasyon Caddesi üzerindeki Atatürk Anıtı ve etrafındaki bahçenin tesis ve tanzimi yapılmıştır. Anıt yakınındaki harap belediye bahçesinin mozaik duvarlarla çevrilmiş ve tak gibi yaptırılan büyük kapısı, güney yönünden genişletilerek tanzim olunmuştur. Şerafettin Cami yakınında yeraltına asri bir hela yaptırılmıştır. Ayrıca Selimiye Cami civarında ve çarşı içinde iki asri hela daha yaptırılmıştır. Sanat Enstitüsü önündeki medrese yeri park haline getirilmiş ve tanzim edilmiştir. Şerafetin Cami'nin güney yönündeki kabir yeri bahçe halinde tesviye ve tanzim edilmiştir. Gazi Alemşah Mahallesi'nde Fahrettin Paşa Bahçesi'nin tesis, tanzimi ile burada bir havuz ve çeşme inşası tamamlanmıştır. Alaaddin Tepesi'ndeki şimdiki Orduevi yerindeki iki kilise ile Hıristiyan Mezarlığı'nın ve yıktırılan Saat Kulesi enkazının tamamen temizlenmesi ve tepenin ağaçlandırılması tamamlanmıştır. Birisi Kapı Camisi'nin bitişiğinde, diğer ikisi de Aziziye Camii bitişiğinde 3 çeşme ile Zafer Çeşmesi, Hastane Caddesi'ndeki çeşme yaptırılmıştır. Hükümet Konağı'nın batı cihetindeki kümbet ile o dönemde, bu civarda bulunan ve halk arasında sidiklik denilen tevkifhane binası çevresindeki binalar jandarma koğuşuna kadar kaldırılarak yerlerinin meydan ve yol halinde tanzimi yapılmıştır. Şerafettin Camii'nin güneyindeki kümbetin kaldırılarak, mihrap kısmının dıştan kümbete bitişik olan tarafı aynı cinsten Gödene taşı ve malzeme ile esas inşa tarz ve şekline uygun olarak yapılmış ve iki pencere arasının alt kısmına caminin inşa tarihine kitabenin konulması sağlanmıştır. Şehir içindeki su birikintilerine sebep olan bir çok yerde çukur yerlerin doldurulması ve bilhassa kışla civarında göl halindeki bataklığın kurutulması tamamlanmıştır. Meram'da su baskınından yıkılan Müftü Gediği'nin tamamen taştan olmak üzere yeniden inşası ile Server Yöresi'nin sel basmak tehlikesinden kurtulması sağlanmıştır. (İSİMSİZ, 1946, 3-32)

Geçmişte "Su komisyonu" Mukbil ve Bey Pınarı suyunun Dere Köyü içinden geçen 1.5 km'lik kısmının güzergahı değiştirmiş olmasından dolayı su akımı kesintiye uğramış ve sular geriye tepmiştir. Bu hata yeni istimlâkler yapılarak yeni bir güzergahta yeniden borular döşenmek suretiyle düzeltilmiştir. Alaaddin Tepesi'ndeki büyük depoya ek olmak üzere 250 m3 hacminde yeni iki depo inşa olunmuştur. Bu arada bazı su yollarının ve eski su deposunun da onarımı yapılmıştır. Şehrin su planları David Gruve adındaki bir Alman mühendise gelecekte ki ihtiyaçlar da gözetilerek, 100 bin nüfus üzerinden nüfus başına 120 LT isabet edecek şekilde tanzim ettirilmiş

ve bu plan Sağlık Bakanlığı'nın tetkik ve tasdikinden geçmiştir. Alaaddin Tepesi'ndeki su depolarının çatladığı ve su sızdırdığı konusunda Kazım Gürel hakkında basında ağır tenkit yazıları çıkmıştır. Kazım Gürel ise; depoları kendisinin yaptırmadığını, onların keşif ve planlarını Konya Ovası Sulama İdaresi yüksek mühendislerinden Nazmi Bey tarafından yaptırıldığı ve Sağlık Bakanlığı'nın tasdikinden sonra eksiltme usulü ile ihaleye konduğu, inşaatın bitiminden önce de belediye başkanlığından ayrıldığını ve bu işte bir hata olmuşsa yahut geçici ve kesin kabullerinde dikkat gösterilmemişse kabahatin kendisine ait olamayacağını, ayrıca Alaaddin Tepesi suni olduğu için bazı sakatlıkların olabileceğini ve hatta Ferit Paşa'nın yaptırdığı büyük deponun kısmen tepenin içine gömülü olduğu halde yine de sakatlıkların önünün alınamadığının ve defalarca onarımlar yapıldığı halde daim tamirata ihtiyaçlar gösterdiği yönünde basın yoluyla cevap vermiştir. (GÜREL, SU, 1-FAKİH, 1947, 1-İSİMSİZ, 1946, 3-32)

Bu devre içinde şehir dahilinde 10.091 m parke kaldırım inşa edilmiş olup, 11.109 m parke kaldırım (yaya kaldırımı) tamiri yapılmıştır. Ayrıca 37.650 m şose yol yapılmış olup, 23.800 m ise tamiri yapılmıştır. Bunun dışında 56.900 m adi kaldırım yapılmış olup, 33.100 m adi kaldırım ise tamir edilmiştir. 48.200 m kaldırım ise, çeşitli mahallelerin sakinlerine kamilen taşları, kısmen kumları belediyeden sağlanmak şartıyla yaptırılmıştır. Şehir içindeki lağımlar yer yer tamir edilmiştir. Hükümet meydanından Alaaddin Tepesi'ne kadar 500 m uzunluğunda ve 26 m genişliğinde büyük bir cadde açılarak parke taşları döşenmiştir. Ortasındaki refüşler de yaptırılmıştır. İstasyon Meydanı'ndan Anıt Alanı'na kadar olan 850 m uzunluğundaki İstasyon Caddesi 20 m olacak şekilde genişletilmiştir. Buğday Pazarı ve Saman Pazarı arasındaki dar sokak 20 m varacak şekilde genişletilmiştir. Eski Polis okulu önünden hapishane caddesine çıkan yol 20 m genişletilmiştir. Larende civarındaki İhtiyarüddin Mahallesi'ndeki çıkmaz sokak ile Piri Paşa Mahallesi'ndeki Piri Paşa çıkmaz sokakları açılarak çıkar hale getirilmiştir. Hastane Caddesi genişletilerek 20 m'ye vardırılmıştır. Bu genişletme esnasında yol içinde kalan su kanalı kuzeye çekilmiştir. Şehir içindeki 4 yerde yeniden meydan açılmış eski 2 meydanla, 3 mevkideki bahçelerde genişletilmeler yapılmıştır.

Şunu da belirtmek lazım gelir ki, bu devirde belediye yazı ve hesap işleri ayrılmış, Hesap işleri Müdürlüğü kurulmuştur. İlk defa Muhasebe-i Belediye Talimnamesi'ne göre kayıt ve hesaplar tutulmaya başlanmıştır. Sağlık kadrosu 2 misline çıkarılmış itfaiye ve zabıta müdürlükleri kurulmuş, temizlik kadrosu 5 misli genişletilmiş temizlik işleri ve itfaiyeye araçlar alınmıştır.

Şehrin elektrik ihtiyacını belediye üzerine almıştır. 500.000 TL'lik bir anonim şirket kurularak elektrik imtiyazı bu şirkete devredilmiştir. Bu şirkete belediye 150.000 TL ile iştirak etmiş olup, Konya Valiliği özel muhasebesi de belli bir miktar para ile iştirak etmiştir. Bundan başka bu anonim şirkete 125.000 TL'lik yabancı sermaye temin olunmuştur.

Söylemez'in Tekkesi yanındaki mevcut mezbahada devamlı temizlik ve kontroller yapılmıştır. O zamanlar Konya'ya yılda 250 bin küçükbaş, 30 bin büyük baş kasaplık hayvan gelmektedir. Bu cihetten Konya'da yeni bir mezbaha yapılması ihtiyacı doğmuştur. Bu mezbahanın planları bu devre yapılmıştır.

Bu devirde belediye alacakları tamamen tahsis edilmiştir. Ayrıca şehirdeki sağlık tesislerine, İslam Eserleri Müzesi'ne, Özel Hayvan Hastanesi'ne ve diğer hayırlı cemiyetlere para yardımında bulunulmuştur. Ayrıca dikkate şayandır ki, Konya Telgraf Ve Konya Posta Baş Müdürlüğü'ne bina yapılmak şartı ile arsa temin edilmiş ve Ayrıca Ziraat Bankası'na belediyece arsa verilmek suretiyle şube binasının yaptırılması temin olunmuştur.

Denilebilir ki, o devirde şehrin büyük bir biçimde toz derdi vardır. Şehirdeki kerpiç bina inşaatının önlenmesi, dolayısıyla da tozun azaltılması için taş fiyatlarında ucuzluk sağlamak maksadıyla Sille taş ocaklarına bir dekovil hattı yapılmıştır. Şehir içindeki adi yollarla, adi kaldırımların ve şose yolların yerine parke kaldırım yapılması tozu azaltmıştır. Ayrıca civardaki granit ocaklarının belediye namına ruhsatları alınmış, Kaymakamlık vasıtası ile Bandırma'dan 3 parke ustası ile İstanbul Belediyesi'nden bir parke döşeme ustası getirtilmiş ve bunların yanında yerli ustalar yetiştirilerek, ilk defa Hükümet Meydanı'ndan Alaaddin Tepesi'ne kadar büyük cadde ile Anıt etrafında parke kaldırımı yapılmıştır. Şehrin ağaçlandırılması hususunda iki fidan bahçesinde yetiştirilen fidanlar umumi yollara meydanlara ve boş yerlere diktirilerek ayrıca halka da parasız verilerek şehir ağaçlandırılmıştır. (İSİMSİZ, 1946, 3-32)

A-BELEDİYE FAALİYETLERİ

Kazım Gürel ve dönemin belediye faaliyetleri ile ilgili yukarıda açıklamalarımıza ek olarak oğlu Selçuk Es'in günümüze gelen arşiv bilgileri bu dönemdeki Konya Belediyesi'ne bakış açımızı netleştirecek özelliktedir. Selçuk Es'in aktardığı o dönemin bilhassa itfaiye, temizlik işleri, ulaşım ve elektrik hakkındaki bilgileri konuyu tamamlar niteliktedir.

1-İTFAİYE VE TEMİZLİK İŞLERİ

Gerçekten Cumhuriyetin kuruluşuna kadar dar bir kadroyla vazife gören Konya Belediye-

si'nin en önemli görevi temizlik işleri ve itfaiyedir. Eskiden Konya'mızdaki binaların bir çoğunun damları toprak örtülü ve bacasız olduğundan az yangın vukua gelmiş, çıkan yangınlar da o zamanın itfaiyesinin gayreti ile çok kısa bir zamanda önlenmiştir.

O tarihlerde modern bir itfaiye teşkilatına gerek görülmemektedir. (Resim 4) Bu görevi bugün Temizlik İşleri Müdürlüğü dediğimiz Tanzifat Dairesi üstlenmiştir. Tanzifat amelesinin iki vazifesi vardır. Biri temizlik işleri, diğeri ise itfaiyedir. Bu dairenin bütün alet edevatı; duvarlarda asılı kırmızı boyalı iki kazma, 4 kürek, 3 kanca, 5 miğfer ile 10'ar metrelik hortumları bulunan iki emme basma tulumbadan ibarettir. (Resim 5) Bu emme basma tulumbalarla o devirde Hükümet Meydanı sulanmıştır. Bu vazife şöyle ifa olunmuştur; iki teker üzerine yerleştirilmiş tek atlı varil arabaların arkasına bir metre boyunda süzgeçli bir hortum takılmıştır. Bir temizlik işleri amelesi süzgeç başının dip kısmında bağlı bulunan ipi sağa sola sallaması ile yollar sulanmaya çalışılmıştır. 1924 senesinden sonra bu iş ilk alınan arasöze yaptırılarak diğer işe son verilmiştir. (Resim 6), (ES, İTFAİYE, 1)

2-ULAŞIM

Konya'da toplu ulaşım sisteminin tarihine inildiği zaman Konya'nın atlı tramvaylarının çok önemli bir yer tuttuğunu görürüz. Konya atlı tramvayı meşrutiyetten sonra, Muhlis Korner'in ilk belediye başkanlığı zamanında, 1917 yılında Selanik'ten sökülerek Konya'ya getirilmiş ve kurulmuştur.

Tramvay çeken atlar ise zayıf ıskarta atlardan oluşmakta olup, çoğu bakımsızlıktan kaburgaları çıkmış, yürümeye dermanı yok hayvanlardır. Gazi Lisesi'ne doğru gidiş biraz inişli, çıkışlı olup bu inişi çıkarken yolcuların bir kısmı inerek hayvanlara yardım ederlerdi. Bu olaya Konya'nın tanınmış araştırmacı-yazarlarından Selçuk Es de çocukluğunda şahit olmuş olup, olayı günümüze şöyle aktarmaktadır; *"Tramvayda bulunan turistler hayvanlar tramvay arabasını çekemeyince yolcuların dahil hepsi aşağı indiler. Arabayı itmeye başladılar."* Bu olayı fırsat bilen turistlerin bir tanesi fotoğraf makinesini eline alıp durumu filme alır. Bu olayı akşam Selçuk Es, babası belediye başkanı Kazım Gürel'e anlatır ve babası ise başını iki yana sallayarak güler, başka bir şey söylemez. Aradan birkaç gün geçtikten sonra atlı tramvay belediye encümeni tarafından seferden kaldırılmıştır. (ES, TRAMVAY, 1)

Ayrıca şunu da belirtmek lazımdır ki, o sıralarda yeni kurulan Konya Otomobilciler Şirketi ufak iki otobüs getirterek İstasyon-Hükümet önünde işlemeye başlamıştır. Hiç şüphe yoktur ki, bu girişim belediyece geniş masraf kapısı olan tramvayın 1924 yılında kaldırılmasında başlıca etkenlerden biri olmuştur. (Resim 7), (ES, OTOMOBİL, 1)

3-ELEKTRİK

Konya'da elektrik Birinci Cihan Savaşı'ndan evvel, 1918 yılında, Alaaddin Tepesi'nin güneydoğu yönünde, bugünkü Şehitler Abidesi'nin 200-300 metre kuzeyinde bir yere düşecek bir şekilde, İstanbul'da faaliyet gösteren bir firmaya imtiyaz verilmek suretiyle basit bir fabrikanın tesis edilmesi suretiyle kurulmuştur. (Resim 8) Bu elektrik evlere veya resmi müesseselere verilmeyip, sadece Hükümet Konağı ve çevresindeki sokaklar aydınlatılmıştır. (GÜCÜYENER, 1970, 1) Voltu 220 olup, kısa bir müddet sonra Birinci Dünya Harbi'nin çıkması ile faaliyetinin odun sıkıntısı yüzünden sık sık kesintiye uğramasına rağmen bu tesis, 1926 yılına kadar faaliyet göstermiştir.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra elektrik tekrar ufak tefek değişikliklerle aynı binada faaliyete geçmiş, bu kere lokomobili Levemarin kömürü veya tozu olmak üzere 110 volt üzerinden çalıştırılmıştır. Üretilen elektrik caddelerle, resmi dairelerden birkaç karakola ve birkaç eve verilmiştir. Elektrik her gün akşam ezanından sonra yanar saat 12'de sönerdi. Sönmeden 5 dakika evvel 3 kere yanıp sönerek hazır ol sinyali verilirdi. Bu saatten sonra oturacaklar olursa lambalarını yakmalarını bildirirdi. (ES, ELEKTRİK, 1) Cumhuriyet'in ilanından sonra belediye fabrikada takviye yaparak, fabrika binasını ve tesislerini genişletmiş, kömürle çalışfırmayı bırakarak benzin motorları vasıtasıyla elektrik enerjisi temin edilmeye başlanmıştır. (Resim 9), (KOMİSYON, 1940, 232)

B-İMAR FAALİYETLERİ

Kazım Gürel zamanında İmar faaliyetleri konusunda, o zamanın şartlarına göre hayret uyandıracak bir şekilde bir hayli iş yapılmış olmasına rağmen özellikle şehrin toz derdinden kurtulması için Sille'den Alavardı yöresine yapılan dekovil hattı, Zafer Çeşmesi, Atatürk Anıtı, şehitlik, Meram ve Alaadin Tepesi'nin ağaçlandırılması ön plana çıkmaktadır.

1-DEKOVİL HATTI

Konya Belediyesi 1926 yılında Sille Taş Ocakları'ndan Zindankale Mevkii'ne 10.6 km uzunluğunda olan bir dekovil hattı döşeterek halka ucuz yapı taşı temin etmek suretiyle kerpiç inşaatına bir set çekmek istemiştir. (Resim 10-11-12) Çünkü o zamanlar şehrin büyük bir biçimde toz derdi vardır. Bu iş şehirdeki kerpiç bina inşaatının önlenmesi, dolayısıyla da tozun azaltılması için taş fiyatlarında ucuzluk sağlamak maksadıyla yapılmıştır. (Resim 13)

Belediye dekovil hattının bugünkü battıçıktı dediğimiz yere kadar olan kısmını yaptırmıştır. Yalnız oradan demir yolu geçtiği için demiryolları idaresine trenin geçmesi için bir yer altı veya yerüstü geçidinin inşasına başlaması için ikaz edilir. Çünkü o zamanlar belediye sınırları içerisinde belediyeye ait yollar üzerinden demir yolu geçirilemezdi. Buna mecbur kalınırsa demir yolu İşletmesi, belediye yolunun üzerinden veya altından masrafları kendisine ait olmak üzere yolunu geçirebilirdi. İdare yapıyorum, yapacağım diye iş 7-8 ay sallar. Bu yetmez gibi belediyeye ait yollara demir dikmek, tel germek suretiyle tecavüzde bulunur. Vaziyet tekrar idareye hatırlatılır. Ama aynı tempo üzerine aldıran olmaz ve cevap verilmez. Belediye başkanı Kazım Gürel, bir sabah yanına memur ve işçilerini alıp doğruca Alavardı Geçiti'ne gider ve etraftaki sınır tel ve direkleri söktürür. Posta gelmesine yakın şimendifer hattı üzerine dekovil hattı döşeterek demiryolunu kapatır. İstanbul postası gelir. Ama tren İstasyon civarında kalır. Demiryolu idaresi durumu bakanlığa bildirir. İşe vali ve savcı müdahale ederler. Belediye başkanının arzularını bir zabıtla tespit ederek yolu açtırırlar. İki gün sonra zamanın Bayındırlık bakanı Atatürk'ün yakın arkadaşı Bekir Bey gelir. Vilayette belediye başkanı Kazım Gürel'e çıkışmak ister. Başkanın *"---karşında mütegalibe eşrafından bir belediye başkanı yok. İstanbul hukuk fakültesi mezunu yıllarca devlete hizmeti yapmış idareci var. Evvela kanunu tektik ediniz. Ondan sonra bu olayı konuşuruz"* cevabıyla bakanı susturur. Ertesi gün vilayette tekrar buluşulur. Belediye ile anlaşmaya varılır. Ama maddi imkanlar müsait olmadığından geçitin birkaç yıl gecikmesine karar verilir. O zamanın belediye başkanı Kazım Gürel biraz daha bu işle uğraşır ama belediye başkanlığı görevi bitince bu iş yarım kalır ve unutulur. Daha sonra dekovil tesisleri kolordu komutanlığına satılır ve yer altı geçidi tarihe karışır. (ES, ZAMAN, 1)

2-ZAFER ÇEŞMESİ

Şehrin daha eski yerlerine nazaran daha çok Cumhuriyet'le özdeşleşen Zafer Meydanı adını da burada bulunan Zafer Çeşmesi'nden almıştır. Buna göre; Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Kazım Gürel başkanlığındaki Cumhuriyet'in ilk belediye meclisi, 1923-1927 yılları arasında, savaşta şehit olanların ruhlarına ithaf etmek üzere Belediyece şehrin münasip bir yerine bir çeşme yaptırılmasını düşünmüş ve bu işle zamanın belediye mimarı Falih Bey görevlendirilmiştir. Böylece Zafer Çeşmesi eski Kız Orta Okulu Binası'nın 15 metre doğusuna yaptırmıştır. O tarihte şehre ilk defa getirtilen Mukbil Suyu da bu çeşmede akıtılmıştır. (ES, ZAFER, 1)

3-ATATÜRK ANITI

Zamanın valilerinden Muammer Bey 1916 senesinde şehirde bir tarım abidesi yapılmasını uygun görmüş, Birinci Dünya Savaşı içerisinde olmamıza rağmen tahsisatı temin ederek faaliyete geçmiştir. O tarihte Konya İli baş mimarı görevinde olan, İstanbul Şişli Hürriyet Abidesi'nin planını yapan, Konya'da eskiden mevcut bulunan Kız Öğretmen Okulu-bugünkü rektörlük binası ile Gazi Lisesi planlarını hazırlayan Muzaffer Bey bu abidenin planını hazırlamak görevini almıştır. (ES, KONYA, 1)

Abidenin Konya'nın güney batısında olan Gödene Köyü'nde çıkan bir çeşit beyaz taştan yontulmak suretiyle yaptırılmasını uygun görülmüştür. 1917 senesinde abidenin temeli atılmıştır. Kubbe kısmı kısmen çatıldığı sırada tahsisat bitmiştir. (Resim 14) Aynı zamanda Dünya Savaşı'ndan yenilgi ile ayrılmış olduğumuzda halkında çok fakir duruma düşmesiyle inşaat durdurulmuştur. Kısa bir süre sonra Kurtuluş Savaşı başlamıştır. 3 yıl süren savaş sonunda Türkiye çapında geniş bir imar faaliyetine geçilmiştir. (ES, HATIRALAR, 1)

1923 senesinde Cumhuriyet'le beraber yeni göreve başlamış bulunan Kazım Gürel'in başkanlığındaki Konya Belediye Meclisi şehrin imarında ele aldığı işlerin birisi de tamamlanmamış olan Ziraat Abidesi'ni ikmal ettirerek Üzerine Atatürk'ün heykelini dikmeyi düşünmüştür. Kazım Gürel'in bu yolda aldığı karara bir çok kimseler karşı çıkmıştır. Belediye Meclisinden bazı azalarla o zamanın Konya'daki ordu komutası birleşerek heykel fikrine muhalefet olmuşlardır. Nihayet meselenin halli için o zaman Konya'ya ziyarete gelen Atatürk hakem tayin edilmiştir. Atatürk Belediyede Kazım Gürel'in başkanlığındaki meclis azaları ve ordu komutanı da hazır olduğu halde meseleyi dinledikten sonra ordu komutanına hitaben *"---Belediye Reisi Kazım Gürel Bey'le, Belediye Meclisi üyeleri aralarında ekserisinin fikri bir olduğuna göre bizlerin müdahale etmesi ve bu işlere karışmamız doğru değildir. Kendi hallerine bırakalım aralarında anlaşıp karara varsınlar"* diyerek ordu komutanın bu konuya müdahalesini önlemiştir. Bu konu aşıldıktan sonra abidenin ikmali işi zamanın Belediye mimarı Falih Bey'e verilmiştir. Kurtuluş Savaşı sırasında Yunan Ordusu Akşehir'e yaklaştığı zaman Konya Vilayeti evrakının büyük bir kısmı Kayseri'ye gönderilmiş olduğundan abide planlarının da bayındırlık evrakıyla birlikte oraya gönderildiği anlaşılmıştır. Falih Bey de oraya giderek planları bulup getirmiştir. 1925 senesinde inşaata başlanmıştır. O tarihlerde, Türkiye'mizde ilk defa Atatürk Heykeli İstanbul Sarayburnu Parkı'na dikiliyordu. Konya Belediyesi de bu heykeli yapan sanatkara Konya Atatürk Heykeli'nin yapılma işini de vermiştir. Heykel, Avus-

turyalı Heykeltıraş Kripel tarafından Viyana'da kalıbı hazırlanmış, 6 parçada tunçtan dökülerek orada restore edilmiş, Konya'ya getirilerek abidenin üzerine monte edilmiştir. Cumhuriyet'in 3 yıl dönümünde, yani 29 Ekim 1926 Cuma günü büyük bir törenle açılmıştır. (Resim 15) (ES, ATATÜRK HEYKELİ, 1)

4-ŞEHİTLİK

Belediye Başkanı Kazım Gürel zamanında, 1925 yılında, Konya hadisesi şehitlerinden Teğmen İbrahim Ethem ile Abdullah Çavuş adlarına Alavardı Yolu üzerinde tren hattını geçince sağ tarafta sade bir abide yaptırılmıştır. (ES, ŞEHİTLER ABİDESİ, 1)

5-AYDIN ÇAVUŞ

Aydın Çavuş'un Belediyeye girişi Kazım Gürel'in belediye başkanlığı zamanına rastlamıştır. 1923 senesi sonbaharında Konya Belediyesi emrinde çalıştırılmak üzere verilen Yunan askeri esirleri henüz memleketine dönmüşlerdir. İşte bunların içerisinde çok kıymetli ve pratik yetişmiş bahçıvanlar vardır. Lozan Barış Antlaşması'ndan sonra bunlar gidince yerlerine belediye yerli halktan işçi almıştır. Bu sıralarda İstanbul'a göçmen olarak gelmiş bulunan Aydın Çavuş ile arkadaşları Konya'ya gelmişler ve belediyeye müracaatla iş istemişlerdir. Belediyenin o zaman ki bahçeler müdürü Ziraatçı Mehmet Bey bunlara iş vermiştir. Aydın Çavuş'un canı yürekten çalışmasına Mehmet Bey hayran olmuş ve bu yüzden hepsine de Konya'da daimi iş verilmek üzere kalmalarını teklif etmiştir. Bunlar da kabul ederek senelerce buralarda çalışmışlar ve emekli olmuşlardır.

Konya'nın tanınmış araştırmacı-yazarlarından olan Selçuk Es bilindiği üzere Kazım Gürel'in oğlu olup, babasının belediye başkanlığı sırasında edindiği bir sürü anısı vardır. Bu anılardan bazılarını sağlığında yayınlamış olup bu anıları ihtiva eden arşivi Koyunoğlu Müzesi'ndedir. Selçuk Es, bu anıların birinde ise Aydın Çavuş'la aralarında geçen ilginç bir diyaloga yer verir. Bu diyalog şöyledir: Aydın Çavuş'un Dede Bahçesi'nde çalıştığı bir gün annesi buraya uğrar ve bir çiçek beğenir. Eve döndüklerinde oğluna *"Haydi git. Bana Aydın Çavuş'tan gördüğüm Bey Beğendi çiçeğinin tohumu varsa biraz versin. Al getir"* der. Selçuk Es ise doğruca Dede Bahçesi'ne gider ve Aydın Çavuşu bulur. Ona biraz da safça bir şekilde *"Aydın Ağabey babamın beğendiği çiçeğin tohumu varsa, annem rica etti biraz vereceksiniz"* der. Aydın Çavuş evvela bir şey anlamaz ve şaşırır. *"Beyefendi hangi çiçeği beğendi şimdi bilemeyeceğim. Akşamları buraya kontrole gelir. Kendisine sorarım beğendiği çiçeği ve tohumu varsa yarın gelir alır gidersin"* der. Selçuk Es Aydın Çavuş'la aralarında geçen bu konuşmayı aynen annesine anlatır. Annesi ise katıla katıla güler ve *"oğlum babanın beğendiği değil, çiçeğin adı Bey Beğendi'dir"* der. (ES, AYDIN ÇAVUŞ, 1)

İşte Aydın Çavuş böylesine saf fakat aşırı derecede sözünün eri, mert ve idealist bir adamdır. En büyük iddiası ise Meram Tavus Baba çevresinin ve Alaaddin Tepesi'nin kısa bir zamanda ağaçlandırılmasıdır. Ama şunu da belirtmek lazımdır ki, yurt içinden ve yurt dışından bir çok uzman bu düşünceyi uygulanır bulmamıştır. Fakat muhakkak olan şudur ki, Belediye başkanı Kazım Gürel ve Aydın Çavuş yılmamış, elele vererek bu kıraç alanların ağaçlandırılmasını başarıyla gerçekleştirmişlerdir.

7-ALAADDİN TEPESİ

1924 senesine kadar Alaaddin Tepesi'nde en ufak bir yeşillik yoktur. Hatta Ordu evi ve eski Torans Gazinosu arası uzun zaman İdmanyurdu antreman sahası olarak kullanılmıştır. Zamanın belediyesi bin bir sıkıntı içinde tepeyi ağaçlandırmaya başlamışsa da ağaçlandırma seferberliğinin gerçekleşmesinde Belediye Başkanı Kazım Gürel'in ileri görüşlü vizyonu, Aydın Çavuş'un ise durmak bilmeyen dinamizmi önemli bir rol oynamıştır. Çünkü o zamanların Konya medyası ve ileri gelenleri Alaaddin Tepesi'nde ağaç yetişmez diye Belediye başkanına muhalefet ve alay etmişlerdir. Ama o zamanın kıt imkanlarıyla gösterilen olağanüstü çabalar bugünün Konya'sının oluşturulmasında adeta mihenk taşı rolü üstlenmiştir. (Resim 16-17), (ES, ALAADDİN TEPESİ, 1)

C-KONYA BELEDİYESİ'NİN SOSYAL SOSYAL HAYATA ETKİSİ

Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte kabuk değiştiren Türk toplumuna sosyal hayatta en büyük etkiyi yapan Konya Belediyesi olmuştur. Hem eğlence ve dinlenme konusunda, hem de bu gibi yerlerin hazırlanıp halkın istifadesine sunulması açısından liderlik yapmış olup, kültürel açıdan ise halkın yeterli ve istenilen bir düzeye getirilmesi amaç edinilmiştir. Bu uğurda Kazım Gürel'in belediye başkanlığı sırasında Belediye Sineması açılmış; radyo ve gramofon yaygınlaştırılmaya çalışılmış; Dede Bahçesi halkın hizmetine sunulmuş; geleceğin Atatürk Müzesi olacak olan Zafer Meydanı'ndaki ev Atatürk Evi olarak düzenlenmiş ve 1923-1927 yılları arasında belediye tarafından yapılanlar bir filme alınarak, İstanbul ve Konya'da halkın beğenisine sunulmuştur.

1-BELEDİYE SİNEMASI

1956 yılında yanan Belediye Sineması 1910 yılında okul olarak yapılmıştır. Sonraları ise bu amaçtan uzaklaşılmış ve sahne ve salon olarak kullanılmaya başlanmıştır. 1916 yılında ise bazı tamir ve tadillerle aynı zamanda tiyatro olarak kullanılmaya başlanan Belediye Sineması eski Konyalılar tarafından Gökalp Tiyatrosu olarak da bilinmekteydi. (İSMİLLİ, GÖKALP TİYATROSU,1) Binanın tamiri ve elektriklenmesi Vali Muammer Bey zamanına rastlamış olup, 1923 senesinde sonra belediye başkanı Kazım Gürel zamanında bina tekrar sinema olarak halkın hizmetine girmiştir. Bina 1925 yılında bir tamir daha görmüş ve baştan aşağıya yenilenerek belediyenin malı olmuştur. (ES, ALAADDİN, 1-İSMİLLİ, YARIM ASIR, 1) 1926 senesinde ise büyük bir yangın geçirmiştir. (ES, 1962, 2) Bina 1956 yılında ikinci kez yanıp, yıktırılıncaya kadar bir çok el değiştirmesine rağmen Konya'nın sanat ve kültür hayatına bir çok hizmetler de bulunmuştur. (Resim 18-19), (ES, ALAADDİN, 1)

2- RADYO VE GRAMOFON

Konya'ya borulu gramofonu ilk defa 1886 senelerinde İmam Hatip Okulu bina ve sahasının o zamanki sahibi azınlıklardan Gazaros tarafından getirtilmiştir. (ES, GRAMOFON, 1) Denilebilir ki, Türkiye'mizin her yerinde olduğu gibi Konya'mızda da gramofon modası 1928 yıllarına kadar devam etmiş, bu tarihten sonra yavaş yavaş revaçta bulunan radyo, onun yerini almıştır.

Konya'mıza ise ilk radyo 1925 senesinde Dereköy Elektrik Fabrikası inşaat müteahhidi Çenkeri-Palay Firması mühendislerinden Macar Stravus tarafından getirilmiştir. Ayrıca kısa bir müddet sonra Konya Ticaret Mektebi ile Ticaret Müdürlüğü de müşterek bir radyo getirmiştir. Aynı aylarda belediye başkanı Kazım Gürel yeni düzenlenen Dede Bahçesi fidanlığında neşriyat yapmak üzere bir radyo almıştır. Konya'mızda radyonun bu tarihlerden itibaren yavaş yavaş herkes tarafından alaka görmesi üzerine de Konya eşrafından Burhanzade Hacı Mehmet Bey de Konya'da radyonun ilk acenteliğini almıştır. Gerçekten de Konya'mızda 1930 senesinden sonra radyo tamamen herkes tarafından bir ihtiyaç olarak alınmaya başlanılmış olup, 1933 senesi Cumhuriyet'in 10. yıl dönümünde Atatürk'ün 10. yıl nutku şehrin muhtelif yerlerine konan hoparlörlerle halka dinletilmiştir. (ES, RADYO, 1)

3-DEDE BAHÇESİ

Tekke, türbe ve zaviyelerin 1926 yılı mart ayında kapatılmasıyla Mevlevi Dergahı'na ait olan Dede Bahçesi'ni Kazım Gürel zamanındaki Belediye; ufak bir ücret mukabili hükümetten, Baltacıoğlunun Bahçesi ile birlikte satın alarak yollara ve parklara ağaç dikme gayesi ile fidanlık haline getirmeye teşebbüs etmiştir. İlk olarak Dede Bahçesi'nin yıkık vaziyete olan etraf duvarlarını tamir ettirmiş, büyük havuzu çimento ile derz yaptırmış, yanındaki metruk kuyuyu temizleterek motopomp getirmiş, havuzun güney-batısı ve güney-doğusu yönlerine üzeri kiremit örtülü 4 adet kafesli kamelya yaptırmış, köşkü tamir ederek boyatmış, 1927 senesinde köşk önüne tünel ve kayalı fıskiyeyi ilave etmiş, ayrıca pelitleri koyu serin gölgesi altına oldukça geniş bir dans pisti eklemiştir. Aynı sene içerisinde bahçenin güneydoğu kapısından girince sağ tarafa ufak çapta hayvanat bahçesi ilave etmiştir. Tavus kuşları, ceylan, kurt ve tilkiden başka çeşitli güvercinler getirmiştir. Hayvanat bahçesi ile havuz arasındaki başlangıçta zamanın en modern tenis kortu inşa olunarak bahçeye girmek isteyenlerden 10 kuruş, tenis oynamak isteyenlerden ise saati 50 kuruş ücret alınmıştır. Havuza ayrıca ufak bir sandal konularak, saati 25 kuruştan gezinti yaptırmıştır. (Resim 20-21-22), (ES, DEDE BAHÇESİ, 1)

4-ATATÜRK'ÜN EVİ

Bu tarihi ev 1912 yılında Geveleli Vasilaki Lukidir adlı Konya'da buğday tüccarlığı yapan bir Rum tarafından yaptırılmış olup, Atatürk Milli Mücadele yıllarında Konya'ya her gelişinde bu evde misafir edilmiştir. Hatta Büyük Taarruz arifesinde 24 Temmuz 1922'de 4. defa Konya'ya gelmişler ve bu evde General Townshend'la sabaha kadar müzakerelerde bulunmuşlardır. 20 Mart 1923'teki Konya gezilerinde eşi Latife Hanımla birlikte Konya'da 1 hafta kalmışlardır. Daha sonraları ise Atatürk kısa fasılalarla Konya'ya sık sık gelmeye başlamış ve bu evde kalmıştır. (Resim 23)

Ev belediye başkanı Kazım Gürel zamanında belediyece satın alınmış, mefruşatı yenilenmiş ve Atatürk'e tahsis edilmiştir. O gelmediği zamanlar döşeli durmuştur. Daha sonra ise Konyalılar, evin tapusunu Reisi Cumhur Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri adına tescil ettirerek tapu, belediye Başkanı Halis Ulusan'nın başkanlığında bir heyet tarafından Atatürk'e takdim edilmiştir. Nitekim 1931 yılı Şubat ayında Konya'ya gelen 10 gün kadar evinde istirahat etmiş, Konyalıların bu kadirşinaslığına çok memnun olmuştur. Atatürk'ün vefatından sonra ev kız kardeşi Makbule Hanım'a geçmiştir. Konya Valisi Nizamettin Ataker, Makbule Hanım'a müracaatla evin müze haline getirileceğini ifade etmiş ve ev 16 Temmuz 1940 günü sembolik bir fiyatla Konya Özel İdaresi adına Makbule Hanımdan satın alınmıştır. Ama müze değil vali konağı yapılmıştır. (ÖNDER, 1962, 2) 1960 yılından sonra Atatürk'e ait bu ev bir devrim ve Atatürk Müzesi olarak ziyarete açılmış, daha sonra görevini Atatürk Müzesi olarak sürdürmüştür. (Resim 24), (ES, ORTA OKUL, 1)

5-KONYA FİLMİ

Kazım Gürel'in başkanlığı sırasındaki belediye faaliyetleri o zamanlar Kazım Gürel'in emriyle filme almıştır. Atatürk de bu film alınma tarihinde Konya'yı ziyarete geldiğinden yapılan törene ait bazı pasajlar da ilave olunmuştur. Film Kazım Gürel zamanında Konya'da Alaaddin

Tepesi'ndeki Belediye Sineması'nda ve İstanbul'da Elhamra Sineması'nda halka gösterilmiş, ve büyük ilgi görmüştür. Daha sonraları ise İl Halk Kütüphanesi'nde korunan film uzun seneler 10 Kasım Atatürk'ü Anma Törenleri'nde halka gösterilmiştir. (ES, KONYA FİLMİ, 1)

SONUÇ

Konya'da başlangıcından Cumhuriyet'in ilanına kadar Belediyeciliğin geçirdiği evrim bir hayli yavaş ve zahmetli olmuştur. Tabii ki bunda art arda gelen savaşların getirdiği ekonomik çöküntünün çok büyük bir önemi vardır. Gerek belediyecilik konusunda, gerekse bir şehrin gelişmesi konusunda yapılması gereken yatırımlar yavaş fakat istikrarlı bir şekilde sürdürülmeye çalışılmıştır. Ama bu gayretler Cumhuriyet'in ilanından sonra ekonominin hızlı bir şekilde gelişmesi ve aşama aşama sermayenin artmasıyla hızlanmış ve hemen hemen günümüz modern Konya'sının oluşması yolunda önemli bir menzil taşı olmuştur.

Rahatlıkla diyebiliriz ki, günümüz modern Konya'sının oluşmasında Cumhuriyet'in ilk neslinin çok büyük emeği vardır. Bu ilk nesil içinde de Konya'nın Cumhuriyet dönemi ilk belediye başkanı Kazım Gürel'in yeri muhakkak ki ayrıcalıklı olacaktır.

BİBLİYOĞRAFYA

AVANAS Ahmet, Milli Mücadele Konya, Ankara 1988.

AYTEKİN Hanefi, "Tarihi Konya Rehberi-2003'ten Kuruluşuna Konya Belediye Başkanları", Konya-2003.

DUYGU GAZETESİ, Yıl, 1 Sayı, 3 Perşembe , 2-t. evvel 1930.

ERGİN Osman,Türkiye'de Şehirciliğin İnkişafı, İstanbul-1936.

ES Selçuk, "Eski Meram Yolu": Selçuk Es, "Eski Meram Yolu Geçiti", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___1974,"Fahrettin Paşa": Selçuk Es, "Fahrettin Paşa (Altay)-Sohbetler-(Ölümü dolayısıyla), Yeni Konya, 15 Kasım 1974, Yıl: 26, Sayı. 9973, s. 2.

___,"Hatıralar" :Selçuk Es, "Cumhuriyetin 39.Yıl Dönümünde Konya Atatürk Heykelinin Açılışının 36. Yıldönümü ve O Günden Hatıralar", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___,"Aydın Çavuş": Selçuk Es, "Aydın Çavuş", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___,"Akif Paşa": Selçuk Es, "Konya Akif Paşa İlkokulu Tarihçesi", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___,"Destan": Selçuk Es, "Nurettin Rüştü Büngül'ün Bir Destanı", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___,"Atatürk Heykeli": Selçuk Es, " Atatürk Heykeli ve Abidesi", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___,"İtfaiye": Selçuk Es, "İtfaiye", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___,"Otomobil": Selçuk Es, "Konya'da İlk Otomobil", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___,"Gramofon": Selçuk Es, "Konya'da İlk Gramofon ve Radyo", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___,"Elektrik": Selçuk Es, "Konya'da Elektrik", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___,"Konya Filmi": Selçuk Es, "Konya Filmi ve Belediyemiz", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___,"Orta Okul": Selçuk Es, "Kız Orta Okul Binası", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___,"Dede Bahçesi": Selçuk Es, "Dede Bahçesi Tarihçesi", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___,"Zaman": Selçuk Es, "Geçmiş Zaman Olur ki (Belediyemize)", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___,"Zafer": Selçuk Es, "Zafer Çeşmesi", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___,"Destan": Selçuk Es, "Nurettin Rüştü Bügül'ün Bir Destanı", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___,"Tramvay": Selçuk Es, "Konya Tramvayları", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___,"Alaaddin Tepesi": Selçuk Es, "Alaaddin Tepesi", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___,"Radyo": Selçuk Es, "Konya'da İlk Radyo", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___,"Devlet Hastanesi": Selçuk Es, "Konya Devlet Hastanesi Tarihçesi", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___,"Konya": Selçuk Es, "Gez Dünyayı Gör Konya'yı", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___,"Şehitler Abidesi": Selçuk Es, "Şehitler Abidesi", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___1962,"Sinema Yangını": Selçuk Es, "Konya'da 1926 Senesi'nde Sinema Yangını", Şehir Postası Gazetesi, 31 temmuz, 1-2 ağustos, 1962, S. 2.

___,"Belediye Reisleri": Selçuk Es, "Konya Belediye Reisleri", Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

___,"Valiler": Selçuk Es, "Konya Valileri", Numarasız Dosya.

___,"Alaaddin": Selçuk Es, "Alaaddin Tepesi Tiyatrosu (Belediye Sineması), Koyunoğlu Müzesi, Numarasız Dosya.

GÜCÜYENER Adil 1970, Konya Elektriğinin Tarihçesi (50 Yılda Konya), Yeni Konya, 5 Haziran 1970, Yıl: 22, Sayı. 7714, s. 1.

GÜREL M. Kazım 1947, "Koner": Kazım M. Gürel, "Şimdi sıra Koner'indir", Babalık, 27 Eylül 1947, Yıl: 37, Sayı. 6865, s. 1-2.

___1947,"Su": Kazım M.Gürel, "Şehrimizin Su Meselesi", Babalık, 26 Ağustos 1947, Yıl: 37, Sayı. 6851, s. 1.

ÖZLEN Fakih 1947, Konya Şehrinin Su Meselesi, Babalık, 5 Ağustos 1947, Yıl: 37, Sayı. 6844, s. 1.

İSİMSİZ, 1923-1927 Yılları Arasında Konya Belediyesi, İstanbul-1946.

KARAÖZ Sadık, Manisa Belediyesi, Tarihçe-Belediye Başkanları-Çalışmalar.

KOMİSYON, Türk İllüstrasyonu 23 nisan 1938 Konya Fevkalade Nüshası.

KOMİSYON, Konya'nın İktisadi Bünyesine Bir Bakış, İstanbul-1940.

NEDİM M. Fahri 1959, "Eski Konya: M. Fahri Nedim, "Eski Konya Yeni Konya, (Hikayeler-Hatıralar)", Yeni Konya, 4 Ekim 1959, Yıl: 12, Sayı. 3630, s. 2.

___, "İnce Minare": M. Fahri Nedim, "İnce Minare Yıkılıyordu, (Hikayeler-Hatıralar)", Yeni Konya, 6 Ekim 1959, Yıl: 12, Sayı. 3632, s. 2.

___, "Fahrettin Paşa": M. Fahri Nedim, "Fahrettin Paşa ve Konya, (Hikayeler-Hatıralar)", Yeni Konya, 5 Ekim 1959, Yıl: 12, Sayı. 3631, s. 2.

İSMİLLİ 1962, "Yarım Asır": Yazanlar; Celalettin Kişmir, Selçuk Es, "Yarım Asır Öncesi Konya",Yeni Konya Gazetesi, 18 Mayıs 1962.

___,"Sanayi Mektebi": Yazanlar; Celalettin Kişmir, Selçuk Es, "Yarım Asır Öncesi Konya, Sanayi Mektebi Sineması", Yeni Konya Gazetesi, 23 mayıs 1962.

___,"Gökalp Tiyatrosu": Yazanlar; Celalettin Kişmir, Selçuk Es, "Yarım Asır Önce Konya, Gökalp Tiyatrosu ve Gösterileri", Yeni Konya Gazetesi, 26 Mayıs 1962.

___,"Komik Osman": Yazanlar; Celalettin Kişmir, Selçuk Es, "Yarım Asır Önce Konya, Belediye Sineması'nda Komik Osman Efendi", Yeni Konya Gazetesi, 27 mayıs 1962.

ÖNDER Mehmet, Atatürk Evi, Yeni Konya Gazetesi, 8 Nisan 1962.

SURAL Mahmut 1975., 50 Yıl Önce Konya, Yeni Konya Gazetesi, 22 temmuz-1975.

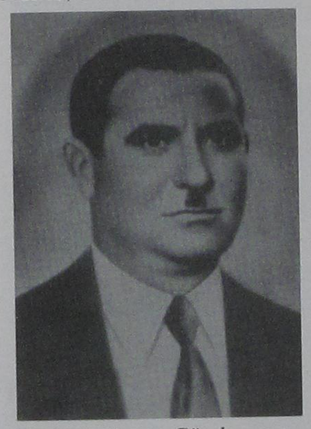

Resim1: Kazım Gürel

Resim2: Kazım Gürel Arkadaşlarıyla beraber

Resim3: Kazım Gürel ve çocukları

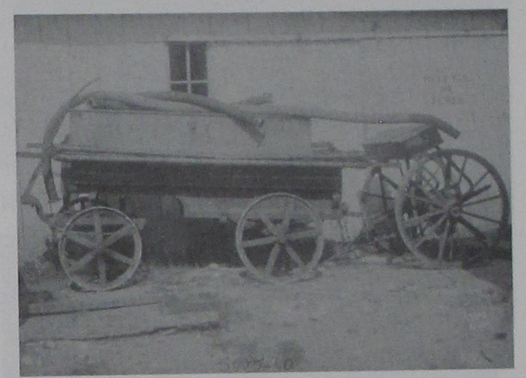

Resim4: Cumhuriyet'ten önceki itfaiye arabası

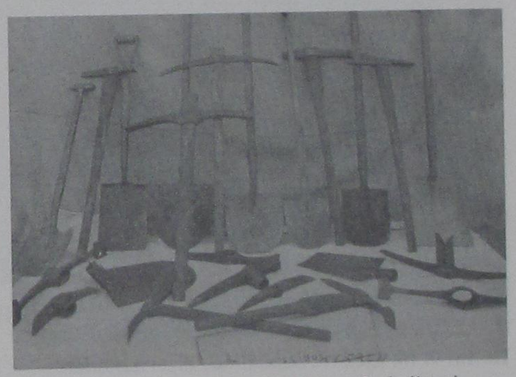

Resim5: Cumhuriyet'ten önce Konya Belediyesi İtfaiye alet edevatı

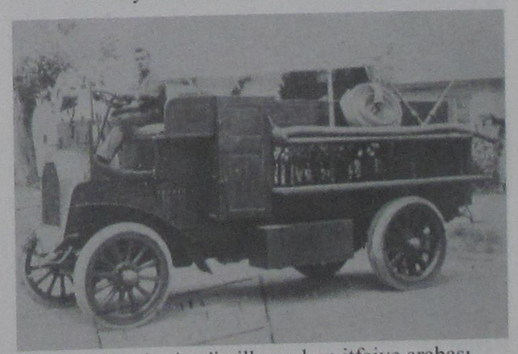

Resim6: Cumhuriyet'in ilk modern itfaiye arabası

Resim 7: Atlı Tramvay

Resim 8: İlk Elektrik Santrali

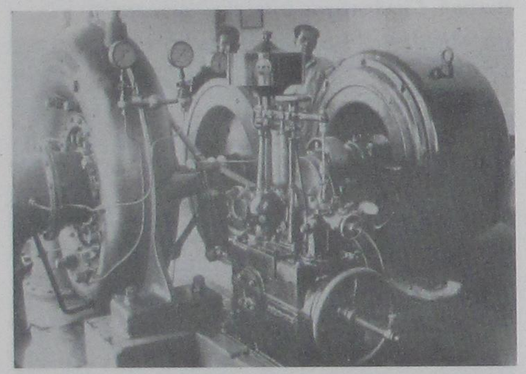

Resim 9: İlk Elektrik Santralinde dizel motorlar

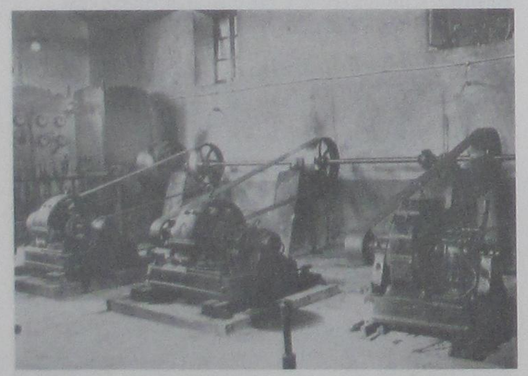

Resim 10: Alaaddin Tepesi'ndeki ilk elektrik santralından görünüm

Resim 11: Sille Alavardı dekovil hattının açılışı

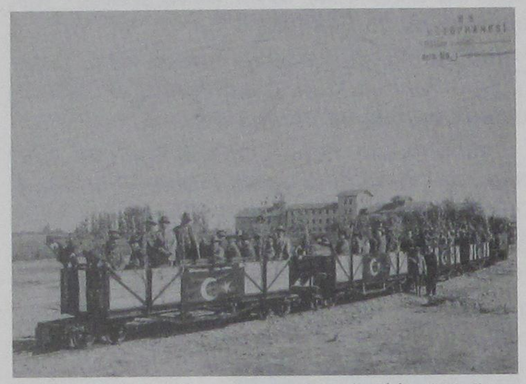

Resim 12: Dekovil hattının açılışından bir görünüm

Resim 13: Dekovil hattının Sille ayağının açılışı

Resim 14: Sille Taş Ocaklarından getiren taşlarla yolların yapımı

Resim 15: Atatürk Anıtı'nın eski hali

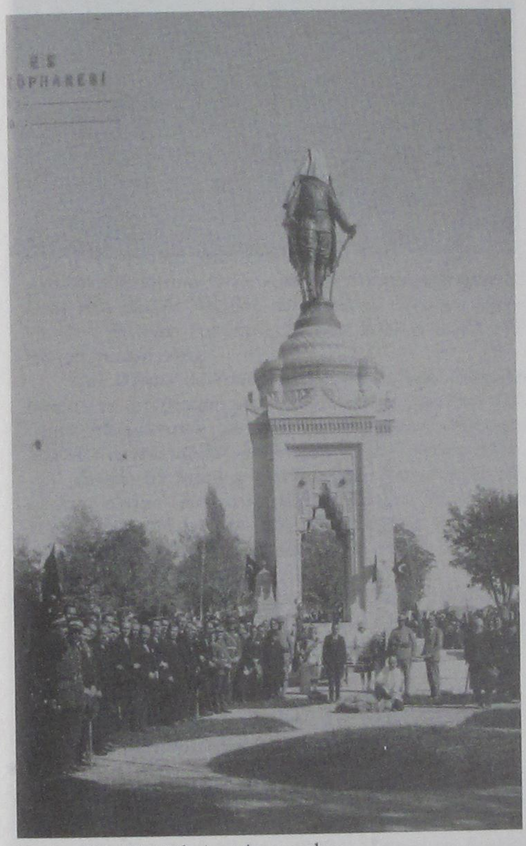

Resim 16: Atatürk Anıtı'nın açılışı

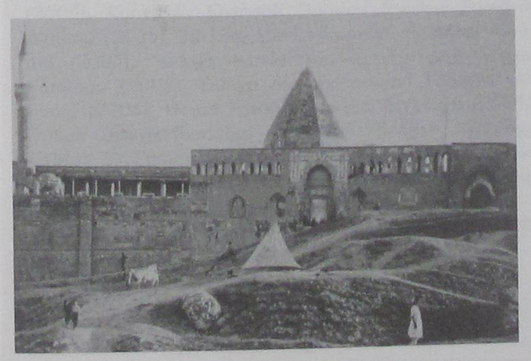

Resim 17: Alaaddin Tepesi'nin ağaçlandırılmadan önceki hali

Resim 18: Alaaddin Tepesi ağaçlandırılırken

Resim 19: Belediye Sineması'nın dıştan görünümü

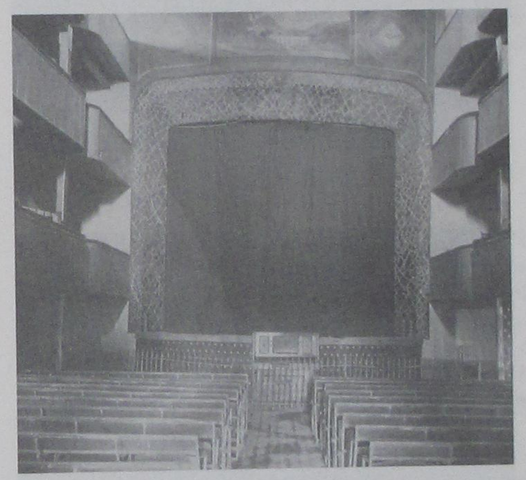

Resim 20: Alaaddin Tepesi üzerindeki Belediye Sineması

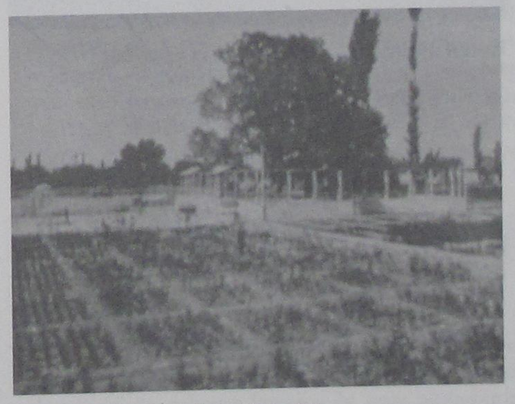

Resim 21: Dede Bahçesi fidanlığı

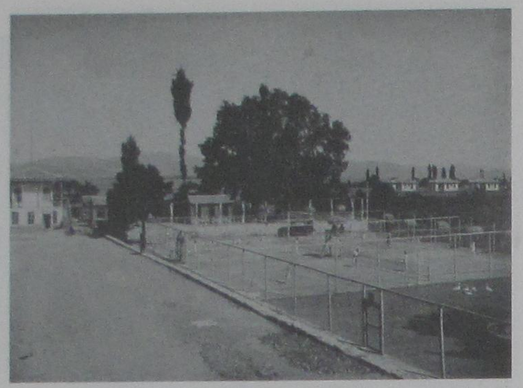

Resim 22: Dede Bahçesi Fidanlığı tenis kortları

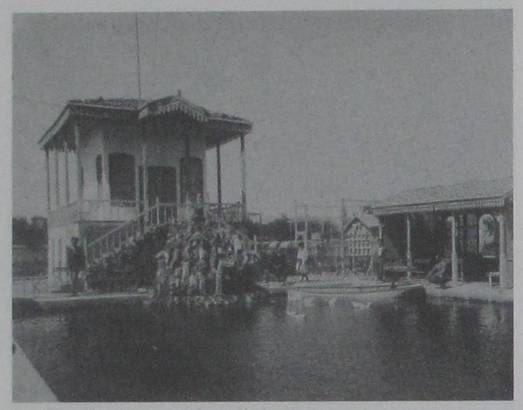

Resim 23: Dede Bahçesi'nin havuzu

Resim 24: Atatürk'ün Konya'ya gelişlerinde Kazım Gürelde heyet içinde

Resim 25: Atatürk'ün evi

CUMHURİYET DÖNEMİNDE YAYIMLANAN KONYA İLE İLGİLİ TARİH, KÜLTÜR VE SANAT KONULU KİTAPLAR

Ahmet KUŞ*

1968 yılında Konya'da doğdu. Mahmut Şevket Paşa İlkokulu, Karma Ortaokulu, Fatih Endüstri ve Meslek Lisesi'nde okudu. Anadolu Üniversitesi, Kütahya İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü'nden 1990 yılında mezun oldu.

Çalı Dergisi ile Yeni Gazete'de kültür-sanat üzerine yazıları ve fotoğrafları yayımlandı. Halen Yeni İpek Yolu, Lonca dergilerinde ve Merhaba Gazetesi Akademik Sayfalar ilavesinde fotoğraf - gezi yazıları yazmaktadır.

Zengin bir fotoğraf arşivi ve eski Konya fotoğraflarından oluşan bir siyah beyaz fotoğraf koleksiyonu vardır. Ülkemizde son 16 yıl içerisinde yayımlanan dergi, kitap, katalog ve albümlerden oluşan bir fotoğraf ihtisas kitaplığına sahiptir.

Çeşitli konularda dia gösterileri yaptı. Fotoğraf yarışması seçici kurullarında bulundu. Katıldığı ulusal ve uluslararası fotoğraf yarışmalarında başarılar elde etti.

Konya Kültür, Sanat ve Fikir Adamları Derneği ve Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir. Evli ve iki çocuk babasıdır. Halen ticaretle iştigal etmektedir.

Yayımlanan Kitapları

Sille Fotoğraf Albümü (2004), Konya ve İlçelerindeki Selçuklu Eserleri Fotoğraf Albümü (2004), Konya'daki Beylikler Dönemi Eserleri Fotoğraf Albümü (2005), Konya'da Osmanlı Dönemi Eserleri Fotoğraf Albümü (2005), Türkiye Mevlevîhaneleri Fotoğraf Albümü (2005), Türkiye Mevlevîhaneleri Fotoğraf Sergisi Katalogu (2005), Dünya Mevlevîhaneleri Fotoğraf Albümü (2006), Hama Fotoğraf Sergisi Katalogu (2006), Dünya Mevlevîhaneleri Fotoğraf Sergisi Katalogu (2006), Bir Zamanlar Konya (2007), Konya'daki Selçuklu Çini Örnekleri (2007), Hz. Mevlâna İstifli Hat Levhaları Albümü (2007), Rumeli'de Osmanlı Mirası Cilt 1 (Arnavutluk – Makedonya) (2007), Anadolu Selçuklu Eserleri Fotoğraf Albümü (2 Cilt) (2008).

*Fotoğraf Sanatçısı, Yazar

ÖZET

Araştırmamızın konusu Cumhuriyet döneminde yayımlanan Konya ile ilgili tarih, kültür ve sanat konulu kitaplardır. Bu araştırma ile Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana yayımlanan Konya konulu kitapların bir dökümünü çıkarmaya çalıştık. Araştırmamızdaki en önemli amaç, Konya ile ilgili yayınların bir listesini oluşturup, ilgililere kaynak oluşturmaktı. Şehrimizdeki kütüphaneleri, özel kitaplıkları tarayıp, daha önce yapılan bibliyografya çalışmalarından da faydalanarak bu çalışmayı tamamladık. Ayrıca Milli Kütüphane ve üniversite kütüphanelerinin kataloglarını internet yardımıyla tarayıp araştırmamızı zenginleştirdik. Araştırmamızın diğer bir amacı da Konya'nın sahip olduğu entellektüel zenginliğe dikkat çekmekti. Bu çalışma aynı zamanda ileride kitap olarak da yayımlamayı düşündüğümüz "Konya Bibliyografyası"nın bir nüvesini teşkil ediyor.

Anahtar Sözcükler

Konya, Bibliyografya

ABSTRACT

The subject of our research is the books about history, culture and art which had been published in Republic period in Konya. By this research, we tried to list the books about Konya that had been published from the beginning of Turkish Republic until now. The most important purpose of our research was to make a complete list of publications about Konya and to provide a source for the persons concerned. We also finished the research by scanning the official and private libraries to find the bibliography studies that had been made before and used them in our research. Besides, we scanned the digital catalogs of National Library and university libraries from the internet for enriching our research. The another purpose of our research was also to attract attentions to the intellectual heritage of Konya. Also this research will be the origin of "Konya Bibliography" that we are planning to publish in the future.

Key Words

Konya, Bibliography

GİRİŞ

Konya ile ilgili çalışma yapmak isteyen araştırmacıların en çok ihtiyaç duydukları şeylerden birisi de çalışma konusu ile ilgili bibliyograf-

yadır. Bu araştırmadaki amacımız Cumhuriyet döneminde yayımlanan Konya konulu kitapların bir dökümünü çıkarmaktır. Şimdilik bibliyografyamızı sadece kitaplarla sınırlı tuttuk. Konya'da yayıncılık faaliyetleri Cumhuriyet'in ilk yıllarından bu yana artarak devam etmiştir. Özellikle son yirmi beş yıl içerisinde Konya ile ilgili yayınların sayısında hissedilir bir artış olmuştur. Şüphesiz bu artışta entellektüel birikimin yanı sıra ekonomik kalkınmanın ve teknolojik imkânların da çok önemli bir etkisi vardır. Ayrıca bu dönemde şehrimizde görev yapan valilerin, yerel yöneticilerin, oda başkanlarının, üniversite öğretim üyelerinin, sivil toplum kuruluşu yöneticilerinin ve diğer yöneticilerin kültür – sanata karşı ilgili olmalarının çok büyük bir etkisi vardır. Tüm bu olumlu faktörler son yıllarda Konya ile ilgili yayınların sayısını artırmıştır. Bunlardan başka birde Konya'da faaliyet gösteren özel yayınevleri bulunmaktadır. Bu yayınevleri de özellikle Konya konulu kitaplar yayınlayarak bu artışa katkıda bulunmuşlardır. Kamu kurumlarının yanı sıra özel yayınevlerinin de yayıncılığa önem vermeleri şehrimizle ilgili kitapların çeşitliliğinin artmasına da vesile olmuştur. Özel yayınevlerinin diğer bir özelliği de çok yaygın bir dağıtım ağına sahip olmalarıdır. Çok yaygın bir dağıtım ağına sahip oldukları için Konya'da yayımlanan kitaplar yurdumuzun en ücra köşesine kadar dağıtılmıştır.

Çalışmalarımız sırasında Konya şehir merkezindeki kütüphanelerin tamamına yakınını inceleme imkânına sahip olduk. Ne yazık ki kütüphanelerimizde Konya ile ilgili kitapların çoğu mevcut değildi. Çalışmamız sadece kütüphanelerle sınırlı kalsaydı bibliyografyamız çok eksik olurdu. Bu eksikliği Konya aydınlarının özel kitaplıklarında yaptığımız çalışmalar sonucunda giderdik. Konya ile ilgili yayınlar açısından özel kitaplıklar kütüphanelere göre çok daha zengin. Bu çalışma vesilesiyle hakkında çok söz söylenen fakat bir türlü gerçekleşmeyen "Konya İhtisas Kitaplığı"yla ilgili de birkaç söz edelim. Örnekleri bazı şehirlerde bulunan ve defalarca gündeme gelmesine karşın bir türlü kurulamayan "Konya İhtisas Kitaplığı" şehrimiz için çok büyük bir eksikliktir. Konya ile ilgili yayınların bulunacağı bir kütüphanenin kurulması araştırmacılar için çok önemli bir eksikliği giderecektir. Şehrimizde faaliyet gösteren "Koyunoğlu Kütüphanesi" nispeten bu işlevi yerine getirse de yinede yetersiz kalmaktadır. Diğer kütüphanelerde olduğu gibi Koyunoğlu Kütüphanesi'nde de yayımlanan birçok kitap bulunmamaktadır. Kuşkusuz bu eksikliğin sebebi sadece kütüphanecilerin ilgisizliğiyle açıklanamaz. Yayıncı kurumun, firmanın ve yazarın da ihmali vardır. Yeni çıkan yayınlar ne yazık ki kütüphanelere ulaştırılmamaktadır. Bu konuda hassas olan kurum, firma ve yazarlar da azınlıkta kalmaktadır. İşte bu nedenle çalışmamıza büyük oranda şahıs kitaplıkları kaynak teşkil etti.

Birde bizden önce Konya ile ilgili bibliyografya çalışması yapan araştırmacıların çalışmalarından istifade ettik. Özellikle merhum Muzaffer Erdoğan'ın 1952 yılında hazırladığı "İzahlı Konya Bibliyografyası" kitabı bu konuda yayımlanan ilk kayda değer çalışmadır. Artık kütüphanelerde bile bulunmayan birçok kitabı bu eser sayesinde tespit ettik. O dönemde yayımlanan eser sayısı sınırlı olduğu için Muzaffer Bey bibliyografyayı izahlı olarak hazırlamış. Ne yazık ki izahlı bir Konya bibliyografyası yazamaya kalkışmak artık pek mümkün değil, çünkü eser sayısı çok fazla olduğu için böyle bir çalışma yıllarca sürer ve birkaç cilde dahi sığmaz. Ayrıca bibliyografyalarda adı geçen çoğu kitabı bulmak ya da hakkında malumat edinmekte çok fazla zaman alır. Konuyla ilgili diğer bir çalışmada Yaşar Erdemir, Saim Cirtil ve Selda Özgün tarafından hazırlanan arkeoloji, sanat tarihi, tarih, mimarlık tarihi ve etnografya konularını içeren "Konya Bibliyografyası I" dir. Ne yazık ki Konya Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından 2003 yılı içerisinde yayımlanan bu çalışmanın ikinci cildi yayımlanamamıştır. Bu eser Muzaffer Erdoğan'ın bibliyografyasına göre daha yeni bir tarihte hazırlandığı için daha zengin bir içeriğe sahiptir.

KONYA'DA CUMHURİYET DÖNEMİNDE YAYIMLANAN KİTAPLAR

1. Uluslararası Çatalhöyük'ten Günümüze Çumra Kongresi, Ed. Haşim Karpuz – Ali Baş – Remzi Duran, Damla Ofset, Konya, 2001.

1. Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi Bildirileri Cilt 1 – 2, SÜSAM, Konya, 2001.

1984 Sonrası Konya, Konya Valiliği, Dönmez Ofset, Konya, 1998.

19.Yüzyıl Anadolu Şehirleri, Çev. İlhan Pınar, Akademi Kitabevi, İzmir, 1998.

1989'dan 2000'lere Bir Başarı Öyküsü: Konya, Ed. Ahmet Köseoğlu – M. Nafi Kaya, Konya Büyükşehir Belediyesi, İstanbul, 1998.

2. Folklor ve Halk Edebiyatı Kongresi, Ed. Fevzi Halıcı, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya, 2001.

3. Folklor ve Halk Edebiyatı Kongresi, Ed. Fevzi Halıcı, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya, 2002.

A'dan Z'ye Konya Rehberi, Ed. Erdal İpekeşen, Ankara, 2003.

Adım Adım Meram – Mahalle/Sokak Rehberi, Ed. Ahmet Köseoğlu, Meram Belediyesi, Konya, 2003.

Ahırlı'97, Ahırlı Kaymakamlığı, Konya, 1993.

AHMET, İhsan, *Selçuk Sarayında Birinci İzzettin*, Yeni Anadolu Matbaası, Konya, 1933.

AHMET, İhsan, *Selçuk Sarayında Prenses Tamara*, Yeni Anadolu Matbaası, Konya, 1933.

AKÇA, A. Kemal, *Sille'nin Halk Şairleri*, Haşim Basımevi, Konya, 1940.

AKER, Raşit, *Konya'dan Esnaf Manzaraları*, K.T.O., Konya, 2008.

AKIN, Mehmet Çetin, *Konya Gazi Lisesi ve Tarihi Gelişimi, Kardelen Yayınları*, İstanbul, 2008.

AKINCI, H. Hüseyin - GÜNGÖR, Fikret, *İlçemiz Ilgın*, Nur Basımevi, Konya.

AKOK, Mahmut, *Konya'da Karatay Medresesi Rölöve ve Mimarisi*, Ankara, 1970.

AKOK, Mahmut, *Konya'da Sahib Ata Hanikah Camii'nin Rölöve ve Mimarisi*, T.T.K., Ankara, 1972.

AKOK, Mahmut, *Konya'da 3 Tarihi ve Mimari Eser*, T.T.K., Ankara, 1973.

AKYURT, M. Yusuf, *Konya Asar-ı Atika Müzesi Rehberi*, İstanbul, 1930.

AKYURT, M. Yusuf, *Beyşehir Kitabeleri ve Eşrefoğlu Camii ve Türbesi*, İstanbul, 1940.

ALICIGÜZEL, Nabi – URAL, Mehmet, *İlçemiz Sarayönü*, Konya, 1971.

ALİŞAR, Fahrettin, *Çiğil Türkleri ve Aşağı Çiğil*, Aşağı Çiğil Belediyesi, Ankara, 2005.

ALİŞAR, Fahrettin, *Her Yönüyle Konya Derbent'i*, Kültür Ofset Basımevi, Antakya, 1994.

ALKAN, Ahmet, *Konya Tarihî Kentin Plânlama Sorunları*, Konya, 1994.

ALPEREN, B. Bülent, *Beyşehir ve Tarihi*, Büyük Sistem Dersanesi Matbaası, Konya, 2001.

ALPTEKİN, A. Berat, *Prof. Dr. Saim Sakaoğlu: Hayatı, Yayınlarından ve Yazılarından Seçmeler*, Göksu Matbaası, Konya, 1989.

ANILIR, Yaşar, *Akşehir Tarihi ve Tarihi Eserleri*, Konya, 1986.

ARABACI, Caner, *Geçmişten Günümüze Konya Ticaret Odası (1882-1999)*, K.T.O., Konya, 1999.

ARABACI, Caner, *Millî Mücadele Dönemi Konya Öğretmenleri*, Konya, 1991.

ARABACI, Caner, *Osmanlı Döneminde Konya Medreseleri 1900-1924*, K.T.O., Konya, 1998.

ARIK, Rüçhan, *Kubad Abad: Selçuklu Saray ve Çinileri*, İş Bankası, İstanbul, 2000.

ARIKAN, A. Ulvi, *Ali Ulvi Kurucu'nun Ardından*, Marifet Yayınları, İstanbul, 2002.

ARIKAN, Mustafa, *Hamdi Ragıp Atademir: Hayatı, Şahsiyeti ve Fikirleri*, Kültür Bakanlığı, Ankara, 1998.

ATADEMİR, S. Ragıp, *Konya Çevresinde Beslenme Meseleleri*, Yeni Kitap Basımevi, Konya, 1945.

ATADEMİR, S. Ragıp, *Ilgın Ilıcası ve Türkiye'nin Meşhur Kaplıcaları*, Konya, 1948.

ATALAY, Ahmet, *Millî Mücadele'de Konya Kuvay-ı Milliyecileri*, Damla Ofset, Konya, 1997.

ATÇEKEN, Zeki, *Konya'daki Selçuk Yapılarının Osmanlı Devrinde Bakımı ve Kullanılması*, T.T.K., Ankara, 1998.

AVANAS, Ahmet, *Milli Mücadele'de Konya*, AKDTYK Atatürk Araştırmaları Merkezi, Ankara, 1998.

AYAZ, Abdurrahman, *Seydişehir Tarihi*, Seydişehir, 1992.

AYDIN, A. İhsan, *Anılarla Köyümüz Yelbeği*, Ankara, 2004.

AYDIN, Mehmet, *Konya Merkezdeki Manevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi ve Din Fenomenolojisi Açısından Değerlendirmesi*, Konya, 2006.

AYTAÇ, Ahmet, *Hotamış Türkmen Kilimleri*, Konya İl Kültür Müdürlüğü, Konya, 2003.

AYTEKİN, Hanefi, *İz Bırakan 100 Ünlü Konya Valisi*, Ülkü Yayınları, Konya, 1984.

AYTEKİN, Hanefi, *Konya Karaman Şehitlikleri ve Şehitleri*, Konya, 1998.

AYTEKİN, Hanefi, *Tarihi Konya Rehberi 2003'den Kuruluşuna Konya Belediye Başkanları*, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya, 2003.

AZİMLİ, Mehmet, *Son Müderris Musa Kâzım Efendi*, Sille'yi Kalkındırma ve Tanıştırma Derneği, Konya, 2008.

BAĞCI, Serpil, *Konya, Mevlânâ Müzesi Resimli El Yazmaları*, İstanbul, 2003.

BAHAR, Hasan – KARAUĞUZ, Güngör – KOÇAK, Özdemir, *Eskiçağ Konya Araştırmaları I*, İstanbul, 1996.

BAHAR, Hasan, *Demir Çağında Konya ve Çevresi*, Selçuk Üniversitesi, Konya, 2000.

BAKIRCI, Naci, *Konya Rehberi*, Rûmî Yayıncılık, Konya, 2006.

BAKIRCI, Naci, *Mevlevî Mezar Taşları*, Rûmî Yayıncılık, Konya, 2006.

BALKAN, Mustafa, *Konya'da Sivil Hayat*, Türkevi Yayınları, Konya, 2006.

BAŞGELEN, Nezih, *Bir Zamanlar Konya*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1998.

BAŞKAN, Seyfi, *Karamanoğulları Dönemi Konya Mezar Taşları*, Kültür Bakanlığı, Ankara, 1996.

BAŞTAK, N. Fikret, *Konya I*, Yeni Kitap Basımevi, Konya, 1945.

BAYKARA, Tuncer, *Selçuklu Çağında Konya'da Türkler ve Ermeniler*, Ankara, 1985.

BAYKARA, Tuncer, *Türkiye Selçukluları Devrinde Konya*, Konya İl Kültür Müdürlüğü, Konya, 1998.

BAYRAM, Mikail, *Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi'nde Farsça Yazma Eserler*, Konya, 1971.

BAYRAM, Mikail, *Fatma Bacı ve Bacıyân-ı Rûm*, K.T.O., Konya, 2008.

BAYRAM, Mikail, *Şeyh Evhadü'd-Din Hamid El Kirmani ve Evhadiyye Hareketi*, S.Ü. Vakfı Yayınları, Konya, 1999.

BAYRAM, Mikail, *Tarih Işığında Nasreddin Hoca ve Ahi Evren*, Nüve Kültür Merkezi, Konya, 2001.

BAYRAM, Mikail, *Türkiye Selçukluları Üzerine Araştırmalar*, Kömen Yayınları, Konya, 2003.

BAYRAM, Mikail, *Selçuklular Zamanında Konya'da Dini ve Fikri Hareketler*, Nüve Kültür Merkezi, Konya, 2007.

BEKLEYİCİLER, Nezahat, *Yolu Konya'dan Geçen Ulu Hatunlar*, Nüve Kültür Merkezi, Konya, 2007.

BEKLEYİCİLER, Nezahat, *Ateşbâz-ı Velî*, Tablet Kitabevi, Konya, 2007.

BEKTAŞ, Cengiz, *Akşehir Evleri*, YEM Yayınevi, İstanbul, 1992.

BERK, Celile, *Konya Evleri*, İstanbul Matbaacılık, İstanbul, 1951.

Beyşehir Belediyesi 1. Ulusal Fotoğraf Yarışması – Beyşehir'den Esintiler, Beyşehir Belediyesi, Ankara, 1998.

Beyşehir Belediyesi 2. Ulusal Fotoğraf Yarışması – Beyşehir'den Esintiler, Beyşehir Belediyesi, Konya, 2001.

Beyşehirli Gazilerin Milli Mücadele Hatıraları, Ed. Ahmet Atalay, Derl. Hasan Karaca – Mehmet Koç, Damla Ofset, Konya, 2000.

BİLDİRİCİ, Mehmet, *Yatağan Dünü ve Bugünü*, Konya, 1986.

BİLDİRİCİ, Mehmet, *Tarihi Su Yapıları: Konya-Karaman-Niğde-Aksaray-Yalvaç-Side- Mut-Silifke*, DSİ Genel Müdürlüğü, Ankara, 1994.

BİLİCİ, M. Arif – EREL, Hilmi – ERTEKİN, Fethi, *Ereğli ve Yöresi*, Ereğli Belediyesi, Konya, 2005.

BİLİR, Reha, *Türk Fotoğrafçılar Kütüphanesi 26*, Antartist Yayıncılık, Ankara, 2005.

BİLİR, Reha, *Tek Nefeste Aşk*, Konya, 2007.

Bozkır'ın Dünü ve Bugünü Sempozyumu, Ed. Mustafa Yılmaz – Ahmet Atalay – Osman Doğanay, Bozkırlılar Derneği, Konya, 2007.

BÜNGÜL, Nureddin Rüştü, *Cambaz Deli Osman*, İstanbul, 1944.

BÜYÜKYAYLACI, İsmet, *Karapınar ve Erozyonu*, Ankara, 1986.

CANDOĞAN, Galip, *İvriz Köy Enstitüsündeki Öğrencilik Yıllarım*, Sebat Ofset, Konya, 1990.

CEMALETTİN, Ali, *Konya İsyanı'nın İç Yüzü*, Sudî Kütüphanesi İzmir Şubesi Yayını, İzmir, 1926.

CENİKOĞLU, G. Tarıman, *Akşehir'de Sıra Yarenleri*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 1998.

CENİKOĞLU, G. Tarıman, *Akşehir Folklorundan Bir Demet*, Ankara, 2002.

CERAN, A. Şeref, *Şeyh Sadrüddin Konevi*, Konya, 1995.

CERAN, A. Şeref, *Konya Kadınhanı Başkuyu Kasabası*, Konya, 1995.

CERAN, A. Şeref, *Konya Sarayönü Kuyulu Sebil Yörükleri*, Damla Ofset, Konya, 1996.

CERAN, A. Şeref, *Tarihi ve Sosyo-Kültürel Yönden Konya Sarayönü, Çeşmeli Zebil Yörükleri*, Konya, 1996.

CERAN, A. Şeref, *Tarihi ve Sosyo-Kültürel Yönden Argıthanı*, Konya, 1996.

CERAN, A. Şeref, *Tarihi ve Kültürel Yönden Konya Kadınhanı, Meydanlı, Şam Türkmenleri*, Konya, 1997.

CERAN, A. Şeref, *Tarihi ve Sosyo-Kültürel Yönden Altınekin, Dedeler Kasabası ve Şeyh Taşgun Baba*, Konya, 1997.

CERAN, A. Şeref, *Sarıcalarlı Bezirci Hacı Veli Ağa ve Ailesi Üzerine Sosyo-Kültürel Bir Araştırma*, Alp Ofset, Konya, 1998.

CERAN, A. Şeref, *Tarihi ve Sosyo-Kültürel Yönden Konya – Bozkır: Kuşça*, Akın Ofset Matbaacılık, Konya, 1998.

CERAN, A. Şeref, *Tarihi ve Sosyo-Kültürel Yönden Konya – Altınekin: Yeni Yayla*, Akın Ofset Yayıncılık, Konya, 1998.

CERAN, A. Şeref, *Tarihi ve Sosyo-Kültürel Yönden Konya – Çumra Alibeyhöyüğü*, Konya, 1999.

CERAN, A. Şeref, *Tarihi ve Sosyo-Kültürel Yönden Konya – Meram: Yeşildere (Detse)*, Alp Ofset Matbaacılık, Konya, 2000.

CERAN, A. Şeref, *Tarihi ve Sosyo-Kültürel Yönden Konya – Akören Alan*, Konya, 2000.

CİN, Halil, *Selçuk Üniversitesi'nde Üç Yıl*, Üniversite Basımevi, Konya, 1988.

Cumhuriyetin XV. Yılında Konya, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul, 1938.

Cumhuriyetin XXV. Yılında Konya'ya Genel Bir Bakış, Selçuk Matbaası, Konya, 1948.

Cumhuriyetin 75. Yılında Konya, Konya Valiliği, Konya, 1998.

ÇAYLI, Fehim, *Ilgın Folkloru*, Konya Halkevi, Konya, 1945.

Çevre Haftası Resim ve Fotoğraf Yarışmaları 2001-2004, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya, 2004.

ÇİÇEKLİ, Meltem, *Konya Bir Şehrin İki Hikâyesi*, Dipnot Yayınları, Ankara, 2007.

ÇİFTÇİ, Ayten, *Küçük İstanbul Yeniceoba*, Altunarı Ofset, Konya, 2003.

DALBOY, M. Zeki, *Sille Halk Şairleri*, Konya, 1935.

DEMİRALP, Yekta, *Akşehir ve Köylerindeki Türk Anıtları*, Kültür Bakanlığı, Ankara, 1996.

DEMİRLİ, Ekrem, *Sadreddin Konevî*, MEBKAM, Konya, 2007.

DİRİMTEKİN, Feridun, *Konya ve Düzbel (1146-1176)*, İstanbul, 1944.

DOĞAN, M. Sabri, *Konya Su Tarihi*, KOSKİ Genel Müdürlüğü, Konya, 2003.

DOĞAN, M. Sabri, *Eski Konya'dan İnsan Manzaraları: Nükteleriyle Tayip Ağa*, Romantik Kitap, İstanbul, 2005.

DOĞAN, M. Sabri, *İslâm Su Medeniyeti ve Konya Suları*, Nüve Kültür Merkezi, Konya, 2004.

DOĞDU, Süleyman, *Bir Erenler Diyarı Yatağan Köyü Dünü ve Bugünü*, Yatağan Kültür ve Dayanışma Derneği, Konya, 2000.

DURAN, Remzi, *Selçuklu Devri Konya Yapı Kitabeleri*, T.T.K., Ankara, 2001.

DURMUŞ, Vehbi, *Durak Köyü*, Akkanat Sağlık ve Eğitim Vakfı, Konya, 2000.

Dünden Bugüne Cihanbeyli: Filamingo ve Tuz Diyarı, Cihanbeyli Kaymakamlığı, Cihanbeyli, 2002.

Dünyanın Ortasında Bir Gülmece Başkenti Akşehir, Akşehir Belediyesi, Akşehir, 2003.

DÜZDAĞ, M. Ertuğrul, *Ali Ulvi Kurucu – Hatıralar (3 cilt)*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2008.

EFE, Ahmet, *Konya Yazıları*, Esra Yayıncılık, Konya, 1996.

EFE, Ahmet, *Celaleddin Karatay Hayatı ve Eserleri*, Karatay Belediyesi, Konya, 1997.

EFE, Ahmet, *40 Büyük Eser*, Konya Büyükşehir Belediyesi, 1998.

EFE, Ahmet, *Tarih-i Ali Selçuk – Anadolu Selçuklu Sultanları ve Payitaht Konya*, K.T.O., Konya, 1998.

EFE, Ahmet, *Manevî Mimarlarımızdan Hacı Veyiszâde Mustafa Kurucu Efendi*, Karatay Belediyesi, Konya, 2000.

EFE, Ahmet, *Anadolu Selçukluları'nın Büyük Veziri Sahip Ata Fahreddin Ali'nin Hayatı ve Eserleri*, Konya İl Kültür Müdürlüğü, Konya, 2003.

EFE, Ahmet, *Koyunoğlu Müzesi'nde Tezhipli Kitaplar Albümü*, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya, 2003.

EFE, Ahmet, *Anadolu Selçuklu Sultanları*, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya, 2003.

ELMA, Ahmet, *Ladikli Âşık Ahmet Hüdâî*, Konya, 2006.

ELMAS, Saim, *Basında Selçuk Üniversitesi 1995-2003*, Selçuk Üniversitesi, Konya, 2003.

EMİNOĞLU, M. Emin, *Konya Ticaret Teşkilatı'nın Dünü ve Bugünü*, K.T.O., Konya, 1999.

EMİNOĞLU, M. Emin, *Karatay Medresesi Yazı İncileri*, Konya, 2002.

ERDEK, Bilal, *Bütün Yönleriyle Korualan (Gezlevi)*, Günay Ofset, Konya, 1998.

ERDEMİR, Yaşar, *Beyşehir Eşrefoğlu Süleyman Bey Camii ve Külliyesi*, Beyşehir Vakfı, Beyşehir, 1999.

ERDEMİR, Yaşar, *Karatay Medresesi Çini Eserleri Müzesi*, Konya, 2001.

ERDEMİR, Yaşar, *Sırçalı Medrese Mezar Anıtları Müzesi*, Konya, 2002.

ERDEMİR, Yaşar, *İnce Minare Taş ve Ahşap Eserler Müzesi*, Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Konya, 2007.

ERDEMİR, Yaşar, *İnce Minareli Medrese, Taş ve Ahşap Eserler Müzesi*, Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Konya, 2007.

ERDEMİR, Yaşar – CİRTİL, Saim – ÖZGÜN, Selda, *Konya Bibliyografyası I*, Konya İl Kültür Müdürlüğü, Konya, 2003.

ERDOĞAN, Muzaffer, *İzahlı Konya Bibliyografyası*, Anıl Matbaası, İstanbul, 1952.

ERDOĞRU, M. Akif, *Beyşehir Sancağının 1584 Nüfus Sayımı (Beyşehir – Seydişehir – Bozkır)*, Eğe Üniversitesi Basımevi, İzmir, 2004.

ERDOĞRU, M. Akif, *Osmanlı Yönetiminde Beyşehir Sancağı (1522 – 1584)*, Anadolu Matbaacılık, İzmir, 1998.

EREN, U. Gözde, *Beyşehir Sevdası*, Konya, 1995.

EREŞ, Bahattin, *Akşehir Yöresi Halk Kültürü Araştırması*, T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Ankara, 1992.

ERGENÇ, Özer, *XVI. Yüzyılda Ankara ve Konya*, Ankara Enstitü Vakfı, Ankara, 1995.

ERGUN, S.N. – M.F. UĞUR, *Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyatı*, Sadeleştiren: Hüseyin Ayan, Konya, 2002.

EROL, Erdoğan – GÜNÜÇ, Fevzi, *Mehmet Önder Bibliyografyası (1944-1984)*, Ankara, 1984.

ERTEN, Hayri, *Konya Şer'iyye Sicilleri Işığında Ailenin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, Kültür Bakanlığı, Ankara, 2001.

ES, Selçuk, *Konya'da Yatan Peygamberler ve Evliyalar*, Yıldız Basımevi, Konya, 1966.

ES, Selçuk, *Konya Yemekleri*, Konya, 1967.

ESEN, Adem, *Belediye ve Şehir Üzerine Düşünceler*, Selçuklu Belediyesi, Konya.

EVREN, Afif, *Konyalı Bazı Muharrirler, Şairler ve Hattatlar*, Konya, 1937.

EVREN, Afif, *Atatürk'ün Konya'ya Gelişleri 1920 – 1937*, Babalık Basımevi, Konya, 1940.

EVREN, Afif, *Konya İçin*, Babalık Basımevi, Konya, 1944.

EVREN, Afif, *Folklor Demeti*, Babalık Basımevi, Konya, 1945.

EYİCE, Semavi, *Konya'nın Alaeddin Tepesi'nde Selçuklu Öncesine Ait Bir Eser Eflatun Mescidi*, İstanbul, 1971.

EYÜPOĞLU, Bilal, *Dünden Bugüne Beyşehir*, Kuşak Ofset, Beyşehir, 1978.

Folklor ve Halk Edebiyatı Kongresi, Ed. Feyzi Halıcı, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya, 1998.

Fotoğraflarla Geçmişte Konya, Ed. Haşim Karpuz – A. Sefa Odabaşı – Ahmet Köseoğlu – Bilal Söğüt, Konya Büyükşehir Belediyesi, İstanbul, 1996.

GAZEL, Mehmet, *Anılarda Haberler*, Ülkü Basımevi, Konya, ...

GAZİMİHAL, M. Ragıp, *Konya'da Musiki*, CHP Yayınları, Ankara, 1947.

Geçmişten Günümüze Bütün Yönleriyle Ilgın, Ed. Ali Boran – Abdülhamit Tüfekçioğlu – Ahmet Ögke, Ardıçlı Matbaacılık, Ilgın, 2001.

Geçmişten Günümüze Çatalhöyük, Çumra Belediyesi, Damla Ofset, Konya, 2001.

Geçmişten Günümüze Konya Fotoğraf Albümü, Konya Ticaret Odası, Konya, 2007.

GENÇER, Neşide, *Akşehir Eski Evleri*, Ankara, 1995.

Gez Dünyayı Gör Konya'yı, Ed. Ahsen Erdoğan, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2001.

GÖKTAŞ, Salih, *Ebu Said el-Hadimi (ks) ve Hadim*, Konya, 1985.

Gönüllerin Başkenti Konya, Ed. Ahmet Köseoğlu – İhsan Toy, Konya Büyükşehir Belediyesi, İstanbul, 1998.

GÜL, Muammer – BAYRAM, Atilla – HAKKOYMAZ, Oğuzhan, *Konya'nın Sosyo-Politik Yapısı*, Konya Emniyet Müdürlüğü, Konya, 2003.

GÜLER, Halit, *Konya İmam Hatip Okulu İlk Mezunları*, Konya, 2005.

GÜLGÖNEN, Ayan, *17 – 19. Yüzyıl Konya Kapadokya Halıları*, Eren Yayıncılık, İstanbul, 1997.

GÜNDÜZ, İbrahim, *Bütün Yönleriyle Karapınar*, Kuzucular Ofset, Konya, 1980.

GÜNDÜZ, İbrahim, *Karapınar Folkloru*, Karapınarlılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Konya, 1988.

GÜNDÜZ, İbrahim, *Karapınar'ı ve Yakın Çevremizi Tanıyalım*, Karapınarlılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Konya, 1989.

GÜNDÜZ, İbrahim, *Karapınar El Dokumaları ve Kökboyacılık*, Karapınar Belediyesi, Konya, 1993.

GÜNDÜZ, İbrahim, *Yeşeren Çöl Karapınar'da Erozyon*, Damla Ofset, Konya, 1994.

GÜNÜÇ, Fevzi, *Mevlânâ Müzesi Abdülbaki Gölpınarlı Kütüphanesi Levhalar Katalogu*, Konya, 1997.

GÜNÜÇ, Fevzi, *Koyunoğlu Müzesi'ndeki Hat Levhaları Albümü*, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya, 2004.

GÜRBÜZ, Memiş, *Tarih, Olay ve Yorumlarla Derebucak*, Konya, 1985.

HADİMİOĞLU, A. Said, *Ebu Said Muhammed Hadimi*, Karaman, 1964.

HADİMİOĞLU, Numan, *Hadim ve Hadimliler Bibliyografyası*, Ankara, 1983.

HALICI, Feyzi, *Konya Fıkraları*, Arı Basımevi, Konya, 1981.

HALICI, Feyzi, *Aşık Şem'i Hayatı ve Şiirleri*, Konya, 1982.

HALICI, Feyzi, *Konya*, Güven Matbaası, Ankara, 1984.

HALICI, Feyzi, *Konya Şiirleri*, Konya Ticaret Odası, Konya, 1999.

HALICI, Mehdi, *Konya Sazı ve Türküleri*, İstanbul, 1985.

HALICI, Mehdi, *Selçuklu'dan Günümüze Konya'da İz Bırakanlar*, İzmir, 2007.

HALICI, Nevin, *Geleneksel Konya Yemekleri*, Ankara, 1979.

HALICI, Nevin, *Konya'da Kışlık Yiyecekler Üzerine Bir Araştırma*, Ankara, 2000.

HALICI, Nevin, *Konya Yemek Kültürü ve Konya Yemekleri*, Rûmî Yayınları, Konya, 2005.

HİKMET, Neriman, *Konya Yolunda Tahassüsler*, Bürhaneddin Matbaası, İstanbul, 1932.

HUART, Clément, *Mevlevîler Beldesi Konya*, Çev. Nezih Uzel, Tercüman Gazetesi, İstanbul, 1978.

Hz. Mevlâna İstifli Hat Levhaları Albümü, Ed. Bekir Şahin, Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İstanbul, 2007.

IŞIK, Ali, *Konya Mutfak Kültürü ve Konya Yemekleri*, Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Konya, 2006.

İKİZ, M. Lütfi, *Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Tarihçe, Teşkilat ve Katalogu*, Arı Basımevi, Konya, 1986.

İLTER, Gazanfer, *Yeşildağ*, İzmir, 1999.

İNCE, Hüseyin, *Ilgın Tarihi ve Evliyaları*, Tekin Kitap, Konya, 2006.

İNCİ, Ahmet, *Silleli Şairlerden Âşık Figânî ve Âşık Mansur*, Sille'yi Kalkındırma ve Tanıştırma Derneği, Konya, 2008.

KALENDER, Ahmet – HÜLÜR, Himmet, *Sosyo – Politik Tutumlar ve Din Konya Araştırması*, Çizgi Kitabevi, Konya, 2003.

KARA, Hacer – DANIŞIK, Şerife, *Konya Mezarlıkları ve Mezar Taşları*, Meram Belediyesi, Konya, 2005.

KARABAYIR, Mehmet, *Geçmişten Günümüze Çumra*, Çumra, 2001.

Karapınar Sempozyumu, Ed. Yusuf Küçükdağ, Karapınar Belediyesi, Konya, 2001.

KARABULUT, Osman, *Üveysi Veli Ladikli Hacı Ahmed Ağa Hayatı ve Divanı*, Şems Yayınevi, Konya, 1997.

Karatay Eski Konya, Ed. Adnan Özkafa, Karatay Belediyesi, Konya, 1998.

KARATAY, N. Rahmi, *Kitaplarımın Hikâyesi*, İstanbul, 1952.

KARAUĞUZ, Güngör – KUNT, H. İbrahim, *Eskiçağ Kaleleri – Orta Anadolu'nun Güney Kesimi*, Çizgi Kitabevi, Konya, 2004.

KARPUZ, Haşim – ODABAŞI, A. Sefa – KARAOĞLU, Alaybey, *Şehabeddin Uzluk Resim Sergisi*, Konya, 1996.

KARPUZ, Haşim – ODABAŞI, A. Sefa – ÖZÖNDER, Hasan, *Eskimeyen Meram*, Meram Belediyesi, Konya, 2000.

KARPUZ, Haşim, *Anadolu Selçuklu Mimarisi*, Konya, 2003.

KARPUZ, Haşim – KUŞ, Ahmet – DIVARCI, İbrahim – ŞİMŞEK, Feyzi, *Bir Zamanlar Konya Fotoğraf Albümü*, Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Konya, 2007.

KARPUZ, Haşim, *Konya Fotoğraf Tarihi*, Selçuklu Belediyesi, Konya, 2008.

KAYA, Erhan, *Ladikli Âşık Ahmet Hüdai*, Desen Ofset, Konya, 2006.

KAYSERİ, İhsan, *Atatürk ve Konya*, Arı Basımevi, Konya, 1981.

KAYSERİ, İhsan, *Konuşa Konuşa, Avukat – Yazar M. Özgen Küçükkoner'in Hayatı ve Hatıraları*, Konya, 2007.

KAYSERİ, İhsan, *Konyalı Arif ve Etik Bir Hoca Arif Etik*, Selçuklu Belediyesi, Konya, 2008.

KENARLI, Ahmet, *Coğrafi Özellikleri ile İlçemiz Yunak*, Konya, 1996.

KENDİ, İ. Aczi, *Konyalı Âşık Şemi Konuşuyor*, Konya, 1951.

KENDİ, İ. Aczi, *Konya Mezar Folkloru*, Konya, 1959.

KESER, Osman, *Tarihi Sosyal ve Kültürel Yönleriyle Kadınhanı*, Kadınhanı Belediyesi, Konya, 1987.

KİŞMİR, Celâleddin, *Konya Yazıları*, Haz. Mustafa Özcan, Tablet Kitabevi, Konya, 2004.

KOÇKUZU, A. Osman, *Paşadairesi – Fahrettin Kulu ve Hacıveyiszâde Mustafa Kurucu Hoca Efendilerin Hayatı*, Damla Ofset, Konya, 2004.

KOLAS, H. Celil, *Gez Dünya'yı Gör Konya'yı*, Damla Ofset, Konya, 1995.

KOMAN, M. Mesud – UĞUR, M. Ferid, *Selçuk Veziri Sahip Ata ile Oğullarının Hayat ve Eserleri*, İstanbul, 1934.

KOMAN, M. Mesud – UĞUR, M. Ferid, *Selçuk Büyüklerinden Celaleddin Karatay ile Kardeşlerinin Hayat ve Eserleri*, Konya, 1940.

KOMAN, M. Mesud – ÜÇER, Sırrı, *Konya İli Köy ve Yer Adları Üzerine Bir Deneme*, Konya, 1945.

KONER, M. Muhlis – FAİK, B. – UĞUR, M. Ferid – KORU, Mümtaz, *Konya ve Rehberi*, Sadeleştiren: M. Ali Uz, Konya, 2000.

KONER, M. Muhlis, *Oyunlar, Anadolu Kadınları – Hovarda*, Haz. Mustafa Özcan, Konya, 2004.

KONFAD 10. Yıl Albümü, Konya Fotoğraf Amatörleri Derneği, Konya, 2006.

Konya Büyükşehir Belediyesi 1. Geleneksel Fotoğraf Yarışması, Damla Ofset, Konya, 2000.

Konya Büyükşehir Belediyesi 2. Geleneksel Fotoğraf Yarışması, Merhaba Ofset, Konya, 2001.

Konya Büyükşehir Belediyesi 3. Geleneksel Fotoğraf Yarışması, Merhaba Ofset, Konya, 2002.

Konya'da Düşünce ve Edebiyat, Ed. A. Kazım Ürün, T.Y.B. Konya Şubesi, Konya, 2003.

Konya'da Düşünce ve Sanat, Ed. Mehmet Harmancı, T.Y.B. Konya Şubesi, Konya, 2003.

Konya'da Kültür ve Hayat, Ed. Ahmet Köseoğlu, T.Y.B. Konya Şubesi, Konya, 2004.

Konya'da Kültür ve Sanat, Ed. Ahmet Köseoğlu, T.Y.B. Konya Şubesi, Konya, 2004.

Konya'da Kültür ve Medeniyet, Ed. Ü. Savaş Taşkesen, T.Y.B. Konya Şubesi, Konya, 2007.

Konya'da Selçuklu ve Osmanlı Eserleri, Konya Valiliği, Ankara, 1991.

Konya'da Tarım ve Tarımsal Sanayi Sorunlarının Tespiti Sempozyumu, Ed. Adem Esen – Ali Akmaz – Mehmet Babaoğlu, Unimat Ofset, Konya, 2007.

Konya'dan Dünya'ya Mevlâna ve Mevlevîlik, Ed. Nuri Şimşekler, Karatay Belediyesi, İstanbul, 2002.

Konya Kent Rehberi, Ed. Faruk Erim, Meram Belediyesi, Konya, 2007.

Konya Kitabı I, Ed. Yusuf Küçükdağ, Konya Ticaret Odası, Konya, 1998.

Konya Kitabı II, Konya Ticaret Odası, Konya, 1999.

Konya Kitabı IV, Ed. Yusuf Küçükdağ, Konya Ticaret Odası, Konya, 2002.

Konya Kitabı V, Ed. Yusuf Küçükdağ, Konya Ticaret Odası, Konya, 2003.

Konya Kitabı VI, Ed. Caner Arabacı, Konya Ticaret Odası, Konya, 2003.

Konya Kitabı VII, Ed. Caner Arabacı, Konya Ticaret Odası, Konya, 2004.

Konya Kitabı VIII, Ed. Haşim Karpuz – Osman Eravşar, Konya Ticaret Odası, Konya, 2005.

Konya Kitabı IX, Ed. Haşim Karpuz – Osman Eravşar, Konya Ticaret Odası, Konya, 2006.

Konya Kitabı X, Ed. Haşim Karpuz – Osman Eravşar, Konya Ticaret Odası, Konya, 2007.

Konya'nın Kültür Birikimi ve Selçuk Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Konya, 1996.

Konya Öykü Günleri 1, Ed. Mehmet Harmancı, T.Y.B. Konya Şubesi, Konya, 2004.

Konya ve İlçeleri, Ed. Abdüssettar Yarar, Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Konya, 2004.

KONYALI, İ. Hakkı, *Nasreddin Hoca'nın Şehri Akşehir*, Numune Matbaası, İstanbul, 1945.

KONYALI, İ. Hakkı, *Abideleri ve Kitabeleri ile Akşehir Tarihi*, 1957.

KONYALI, İ. Hakkı, *Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi*, Konya, 1964.

KONYALI, İ. Hakkı, *Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Ereğlisi Tarihi*, Fatih Matbaası, İstanbul, 1970.

KONYALI, İ. Hakkı, *Abideleri ve Kitabeleriyle Beyşehir Tarihi*, Haz. Ahmet Savran, Erzurum, 1991.

KONYALI, İ. Hakkı, *Konya Tarihi*, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya, 1992.

KÖKTEN, Halis, *İlçemiz Yunak*, Konya, 1983.

KÖROĞLU, Hüseyin, *Konya Lisesi Tarihi 1889-1989*, Konya, 1989.

KÖROĞLU, Hüseyin, *Konya ve Anadolu Medreseleri*, Sebat Matbaacılık, Konya, 1999.

KÖSEOĞLU, Ahmet, *Kendini Koruyan Şehir*, Ebabil Yayınları, Ankara, 2007.

KURUCU, Sare, *Bir Ömürden Sayfalar: Ali Ulvi Kurucu'dan Hatıralar*, Marifet Yayınları, İstanbul, 2002.

KUŞ, Ahmet – DIVARCI, İbrahim – ŞİMŞEK, Feyzi, *Sille Fotoğraf Albümü*, Selçuklu Belediyesi, İstanbul, 2004.

KUŞ, Ahmet – DIVARCI, İbrahim – ŞİMŞEK, Feyzi, *Konya ve İlçelerindeki Selçuklu Eserleri Fotoğraf Albümü*, Selçuklu Belediyesi, İstanbul, 2004.

KUŞ, Ahmet – DIVARCI, İbrahim – ŞİMŞEK, Feyzi, *Konya'da Osmanlı Dönemi Eserleri Fotoğraf Albümü*, Selçuklu Belediyesi, İstanbul, 2005.

KUŞ, Ahmet – DIVARCI, İbrahim – ŞİMŞEK, Feyzi, *Konya'daki Beylikler Dönemi Eserleri Fotoğraf Albümü*, Selçuklu Belediyesi, İstanbul, 2005.

KUŞ, Ahmet – DIVARCI, İbrahim – ŞİMŞEK, Feyzi, *Konya'daki Selçuklu Çini Örnekleri*, Selçuklu Belediyesi, İstanbul, 2007.

KÜÇÜKAVCILAR, Abidin, *Konya Şairler Antolojisi*, Hibaş Basım, Konya, 1984.

KÜÇÜKBEZİRCİ, Seyit, *Issız Yuvalar – Konya Türküleri*, Umut Yayınları, Konya, 1960.

KÜÇÜKBEZİRCİ, Seyit, *Konya Halkbilimi Folklor Güldestesi*, Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Konya, 2006.

KÜÇÜKBEZİRCİ, Seyit, *Konya Merkez Türküleri*, Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Konya, 2006.

KÜÇÜKDAĞ, Yusuf – ARABACI, Caner, *Selçuklular ve Konya*, Selçuklu Belediyesi, Konya, 1994.

KÜÇÜKDAĞ, Yusuf, *Armutlu*, Konya, 1996.

KÜÇÜKDAĞ, Yusuf, *Piri Mehmed Paşa*, Konya, 1997.

KÜÇÜKDAĞ, Yusuf, *Karapınar Sultan Selim Külliyesi*, Karapınar Belediyesi, Konya, 1997.

KÜÇÜKDAĞ, Yusuf, *Konya Şehrinin Fizikî ve Sosyo-Ekonomik Yapısı: Makaleler I.*, Selçuklu Belediyesi, Konya, 2004.

KÜÇÜKDAĞ, Yusuf, *Konya Alaeddin Darüşşifası*, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya, 2008.

KÜÇÜKKONER, M. Özgen, *Hayatın İçinden*, Nüve Kültür Merkezi, Konya, 2006.

KÜÇÜKKONER, M. Özgen, *Köşe Yazılarım*, Altunarı Ofset, Konya, 2003.

KÜÇÜKTOP, Ali, *Her Yönüyle Akşehir*, Akşehir, 1978.

Kültürel ve Doğal Zenginlikleriyle 1. Konya ve Mevlâna Ulusal Fotoğraf Yarışması, Konya İl Kültür Müdürlüğü, Konya, 2002.

Kültürel ve Doğal Zenginlikleriyle 2. Konya ve Mevlânâ Ulusal Fotoğraf Yarışması, Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Konya, 2004.

L'illustration de L'orient: Konya, Tan Matbaası, İstanbul, 1950.

Mahalle Krokileri ile Adım Adım Karatay, Ed. Hüseyin Baran – Adnan Özkafa, Karatay Belediyesi, Konya, 2003.

Medeniyetlerin Kavşak Noktasında Konya, Ed. Ahmet Köseoğlu – İbrahim Demirci, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya, 1996.

Memleket Almanak 2007 Konya, Haz. Uğur Özteke, Memleket Gazetesi, Konya, 2008.

Meram Kitabı, Mevlâna – Konevi – Meram, Ed. Dilaver Gürer – Bekir Şahin, Meram Belediyesi, İstanbul, 2008.

MESARA, Gülbün – ÖZEN, M. Esiner, *Süheyl Ünver'in Konya Defterleri*, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul, 2006.

Mevlâna Yılı 1. Uluslararası Fotoğraf Yarışması, Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Konya, 2007.

Mevlâna'nın Konya'sı – Kent Rehberi, Ed. Tülay Özgür, Atlas Seyahat Kitaplığı, İstanbul, 2006.

MEYEROVİTCH, Eva de Vitray, *Konya Tarihi ve Hz. Mevlâna*, Çev.: Melek Öztürk, Selçuklu Belediyesi, Konya.

Milli Mücadeleden Günümüze Konya (1915 – 1965), Konya İl Kültür Müdürlüğü, Konya, 1999.

Nasreddin Hoca Diyarı Akşehir, Akşehir Kalkındırma Derneği, İstanbul, 1956.

NÜZHET, Sadettin, *19. Yüzyıl Saz Şairlerinden Silleli Sururi*, Konya.

ODABAŞI, A. Sefa – KARPUZ, Haşim – EFE, Ahmet, *Eski Kartpostallarda Konya*, Esra Yayıncılık, Konya, 1996.

ODABAŞI, A. Sefa, *20. Yüzyıl Başlarında Konya'nın Görünümü*, Konya İl Kültür Müdürlüğü, Konya, 1998.

ODABAŞI, A. Sefa, *Dünden Bugüne Konya Türküleri*, Haz. Ali Osman Öztürk, Konya İl Kültür Müdürlüğü, Konya, 1999.

ODABAŞI, A. Sefa, *Geçmişten Günümüze Konya Kültürü*, Selçuklu Belediyesi, Konya, 1999.

ODABAŞI, A. Sefa, *Konya Mutfak Kültürü*, Konya Ticaret Odası, Konya, 2001.

ODABAŞI, A. Sefa, *Konya İmajı: Mekânlar – İnsanlar*, Konya Ticaret Odası, Konya, 2003.

OĞUZ, Hüseyin, *Konya Delibaş Hadisesi*, Yeni Konya, Konya, 2005.

OĞUZ, Zeki, *Gelenek ve Görenekleriyle Konya Dağ Köyleri*, Konya İl Kültür Müdürlüğü, Konya, 2000.

OĞUZ, Zeki, *Bir Bozkır Türküsü – Beldeleri Yaylalarıyla Konya*, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya, 2003.

OĞUZ, Zeki, *Yaylaların Özgür Çocukları Yörükler*, Fidan Ofset, Konya, 2004.

OĞUZ, Zeki, *Taşra ve Gezgin – Beldeleriyle, Yaylalarıyla Konya*, Çizgi Kitabevi, Konya, 2005.

OĞUZ, Zeki, *Toprak ve Gelenek*, Çizgi Kitabevi, Konya, 2005.

OĞUZ, Zeki, *Konya Bozkırında Kızlarımız – Kadınlarımız*, Form Basımevi, Konya, 2006.

OĞUZ, Zeki, *Seçme Yazılar*, Memleket Ofset, Konya, 2006.

OĞUZ, Zeki, *Yüzler*, Memleket Gazetesi, Konya, 2007.

ORAL, M. Zeki, *Hazreti Mevlânâ Dergâhındaki Şaheserlerden Nisantası*, T.T.K. Basımevi, Ankara, 1954.

Osmanlı Belgelerinde Konya ve Mevlevîlik, Ed. Cevat Ekici – Hasan Yaşar, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya, 2007.

Osmanlı Döneminde Konya, Ed. Yusuf Küçükdağ, Konya İl Kültür Müdürlüğü, Konya, 2003.

ÖNDER, Mehmet, *Seyahatnamelerde Konya*, Konya, 1948.

ÖNDER, Mehmet, *Konya Matbuat Tarihi*, Konya Halkevi, Konya, 1949.

ÖNDER, Mehmet, *Konya Maarifi Tarihi*, Ülkü Basımevi, Konya, 1952.

ÖNDER, Mehmet, *Mümtaz Koru: Hayatı, Şahsiyeti ve Eserleri*, Ülkü Basımevi, Konya, 1954.

ÖNDER, Mehmet, *Konya Çeşme ve Şadırvanları*, Ülkü Basımevi, Konya, 1955.

ÖNDER, Mehmet, *Mevlânâ'nın Konya'daki Evi ve Medresesi*, Yeni Kitap Basımevi, Konya, 1956.

ÖNDER, Mehmet, *Tarihi – Turistik Konya Rehberi*, Konya, 1956.

ÖNDER, Mehmet, *Mevlânâ ve Türbesi*, İstanbul, 1957.

ÖNDER, Mehmet, *Konya'da Alevi (Ulvi) Sultan Mescidi ve Mihrabı*, Ankara, 1958.

ÖNDER, Mehmet, *Mevlânâ Müzesi Şaheserlerinden Mevlânâ'nın Sandukası*, Ülkü Basımevi, Konya, 1958.

ÖNDER, Mehmet, *Konya'da Erkek Giyimleri*, Konya, 1959.

ÖNDER, Mehmet, *Konya Müzesi Çini Eserler Seksiyonu (Karatay Medresesi) Rehberi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1961.

ÖNDER, Mehmet, *Konya Müzesi Selçuklu Devri Taş ve Ahşap Eserler Seksiyonu Rehberi (İnce Minare)*, M.E.B., Ankara, 1962.

ÖNDER, Mehmet, *Konya*, Şahap Kitabevi, Konya, 1962.

ÖNDER, Mehmet, *Konya Efsaneleri*, Konya, 1963.

ÖNDER, Mehmet, *Konya'da Bilinmeyen Bir Selçuklu Devri Eseri*, İstanbul, 1968.

ÖNDER, Mehmet, *Mevlânâ Şehri Konya*, Konya Turizm Derneği, Ankara, 1971.

ÖNDER, Mehmet, *Seydişehir Tarihi*, Seydişehir Belediyesi, Konya, 1986.

ÖNDER, Mehmet, *Öğüt Gazetesi*, Güven Matbaası, Ankara, 1986.

ÖNDER, Mehmet, *Selçuklu Kubad-Abad Sarayı Çinileri*, Konya, 1988.

ÖNDER, Mehmet, *Atatürk Konya'da*, T.T.K. Basımevi, Ankara, 1989.

ÖNDER, Mehmet, *Yeşil Kubbenin Gölgesinde*, Dönmez Yayınları, Ankara, 1995.

ÖNDER, Mehmet, *Gez Dünyayı Gör Konya'yı, Meram Belediyesi*, Konya, 1999.

ÖNGE, Yılmaz, *Konya – Beyşehir'de Eşrefoğlu Süleyman Bey Hamamı*, İstanbul, 1968.

ÖTKEN, İhsan, *Selçuk Üniversitesi Bir Yükselişin Öyküsü*, Konya, 2003.

ÖZBEL, Kenan, *Konya Kaşıkları*, CHP Halkevleri Bürosu, Ankara, 1949.

ÖZCAN, Mustafa, *M. Muhlis Koner'den Seçme Yazılar*, Konya İl Kültür Müdürlüğü, Konya, 2003.

ÖZCAN, Mustafa, *Refi Cevad Ulunay'ın Mevlâna, İhtifaller ve Konya Yazıları*, Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Konya, 2003.

ÖZCAN, Mustafa, *Değişik Kalemlerden M. Muhlis Koner*, Altunarı Ofset, Konya, 2005.

ÖZÇELİK, Fethi, *Gök Peynir*, EĞİTAŞ Yayınevi, Konya, 2004.

ÖZDAĞ, Hüseyin, *İlçemiz Sarayönü'nü Tanıyalım*, Ünal Matbaası, Sarayönü, 1975.

ÖZDAMAR, Mustafa, *İbrahim Hakkı Konyalı ve Konyalı Kütüphanesi Yazmalar Katalogu*, Kandil Yayınları, İstanbul, 1997.

ÖZDAMAR, Mustafa, *Hacı Veyiszâde*, Kırk Kandil Yayınları, İstanbul, 1995.

ÖZDEMİR, Osman, *Ilgın Kaplıcası'nın Tarihçesi*, Yıldız Basımevi, Konya, 1959.

ÖZKAN, Nurettin, *Konya Onuncu Yıl Cumhuriyet Anıtları*, Arı Ofset, Konya, 1998.

ÖZKAN, Nurettin, *Kilistra*, Konya İl Kültür Müdürlüğü, Konya, 2001.

ÖZKAYNAK, Kemal, *Akseki Kazası*, Akgün Matbaası, Ankara, 1954.

ÖZMEN, Ünsal, *Konya*, Pamukbank, Ankara, 1970.

ÖZÖNDER, Hasan, *Konya Mevlânâ Dergâhı*, Kültür Bakanlığı, Ankara, 1989.

ÖZÖNDER, Hasan, *Konya Velileri*, Arı Basımevi, Konya, 1980.

ÖZÖNDER, Hasan, *Evvel Zaman İçinde Meram*, Meram Belediyesi, Konya, 1997.

ÖZÖNDER, Hasan, *Sille: Tarih – Kültür – Sanat*, Merhaba Basımevi, Konya, 1998.

ÖZÖNDER, Hasan, *Başara Bey ve Başarakavak Tarihi (Tarih-Kültür-Sanat)*, Konya, 2001.

ÖZÖNDER, Hasan, *Su, Yeşil ve Tarih Kucağı Meram*, Meram Belediyesi, Konya, 2003.

ÖZÖNDER, Hasan, *Dünden Bugüne Konya*, Konya Büyükşehir Belediyesi, İstanbul, 2005.

ÖZTÜRK, Kazım, *Konya'da Dini Hayat*, Nüve Kültür Merkezi, Konya, 2008.

ÖZÜDOĞRU, Şükrü, *Kuruluşundan Bugüne Türkiye'de İmam Hatip Liseleri ve Konya İmam Hatip Lisesi (1951 – 1991)*, Konya, 1991.

ÖZÜDOĞRU, Şükrü, *Tarihî, Sosyal ve Kültürel Yönleriyle Hotamış*, Damla Ofset, Konya, 1997.

PASLI, Bahaddin, *Seydişehir Destanı*, Bahçıvanlar Basımevi, Konya, 1997.

Prof. Dr. Yılmaz Önge Armağanı, S.Ü. Selçuklu Araştırmaları Merkezi, Konya, 1993.

Resim Sanatına Gönül Verenler 1, Konya İl Kültür Müdürlüğü, Konya, 2002.

Resim Sanatına Gönül Verenler 2, Konya İl Kültür Müdürlüğü, Konya, 2003.

Resim Sanatına Gönül Verenler 3, Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Konya, 2004.

SAK, İzzet, *Konya Vakfiyeleri (1650 – 1800)*, Kömen Yayınları, Konya, 2005.

SAK, İzzet, *47 Numaralı Konya Şer'iye Sicilleri*, Tablet Yayınevi, Konya, 2006.

SAK, İzzet, *10 Numaralı Konya Şer'iye Sicili*, S.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Konya, 2003.

SAKAOĞLU, Saim, *Çaybaşı Yazıları*, Meram Belediyesi, Konya, 2000.

SAKAOĞLU, Saim, *Konya Üzerine Şiirler*, Konya Ticaret Odası, Konya, 2002.

SAKMAN, Mehmet Tahir, *Konyalı Mazhar Sakman'dan Türküler*, Konya İl Kültür Müdürlüğü, Konya, 1999.

SAKMAN, M. Tahir, *Dünden Bugüne Konya Oturakları*, Milenyum Yayınları, İstanbul, 2001.

SAKMAN, M. Tahir, *Ramazan Manileri*, Karatay Belediyesi, Konya, 2003.

SAMUR, Tahsin, *Ilgın'da Türk Devri Yapıları*, Konya İl Kültür Müdürlüğü, Konya, 1992.

SAMUR, Tahsin, *Akşehir'deki Türk Mimarî Eserleri*, Konya, 1996.

SARRE, Friedrich, *Konya Selçuk Sanatı*, İstanbul, 1973.

SARRE, Friedrich, *Küçük Asya Seyahati*, Çev. Dara Çolakoğlu, Pera Turizm, İstanbul, 1998.

SARRE, Friedrich, *Konya Köşkü*, Çev. Şehabettin Uzluk, T.T.K. Basımevi, Ankara, 1967.

Selçuk Üniversitesi Beyşehir Meslek Yüksekokulu 1. Ulusal Fotoğraf Yarışması, Konya, 2006.

SENAN, Ferruh, *Konya Ereğlisi*, Ercan Matbaası, İstanbul, 1961.

Son On Yılda Karatay, Ed. Adnan Özkafa, Karatay Belediyesi, Konya, 1999.

SEZGİN, Mete, *Turistik Konya*, Desen Ofset, Konya, 2002.

SOYMAN, Faik – TONGUR, İ. Nuri, *Konya Eski Eserler Kılavuzu*, Yeni Kitabevi, Konya, 1949.

SÜLLÜ, Kâzım, *Bektikler – Konya Ereğli Oğuz Türkmenleri*, Ankara, 2005.

SÜLÜN, Murat, *Abideleri ve Günümüze Mesajlarıyla Diyâr-ı Mevlâna*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2007.

SÜSLÜ, M. Yavuz, *Eşrefoğulları Tarihi ve Beyşehir Kılavuzu*, Konya, 1934.

Tarih Kültür Sanat Şehri Konya 2001, Selçuklu Belediyesi, İzmir, 2001.

Tarih ve Kültür Başkenti Konya, Ed. S. Sedat Ersöz, Konya Büyükşehir Belediyesi, İstanbul, 2003.

Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak- Höyük) 2000 Rehberi, Konya, 2000.

TARTANOĞLU, Ali, *Konya Maarif Koleji'nden Meram Anadolu Lisesi'ne Elli Yılın Öyküsü*, İstanbul, 2005.

TEKİN, M. Ali, *Tarihî – Coğrafî – Kültürel Yönüyle Bozkır ve Köyleri Rehberi*, İstanbul, 2006.

TELLİ, F. Betül, *Ayaşlı Muallim Şakir Efendi*, Ankara, 2005.

TESLİM, Enes, *Konya*, Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Konya, 2006.

TONGUR, İ. Nuri, *Konya Eski Eserler Kılavuzu ve Aile Fotoğrafhanesi Katalogu*, Haşim Kitabevi, Konya, 1938.

TORUNOĞLU, A. Fuat, *Konyamız*, Şafak Basımevi, Karaman, 1978.

TOSUN, Bekir, *Tarihte Bozkır ve Çevresi – Yelbeği*, İstanbul, 2001.

TOSUN, Bekir, *Tarihte Bozkır ve Çevresi – Taşbaşı*, Ekip Matbaacılık, İstanbul, 2003.

TOTAYSALGIR, Gaffar, *Konya'da Eti Tapınakları Eflatun Pınarı*, Konya, 1935.

TOTAYSALGIR, Gaffar, *Konya'da Eti Tapınaklarından Gargara İkizin Eti Tapınağı*, Konya, 1936.

TOTAYSALGIR, Gaffar, *Konya'da Eti Tapınaklarından Siella Eti Tapınağı*, Konya, 1937.

TOTAYSALGIR, Gaffar, *Saideli (Kadınhanı)*, Konya, 1939.

TOTAYSALGIR, Gaffar, *Karaman (Lârende) Tarihî İncelemeler*, Yeni Kitap Basımevi, Konya, 1944.

TURGUT, A. Nüshet, *Eski Konya Evleri*, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya, 2003.

TUŞ, Muhittin, *Sosyal ve Ekonomik Açıdan Konya 1756-1856*, Konya Ticaret Odası, Konya, 2001.

Türk İllüstrasyonu: Konya Fevkalade Nüshası, Çituri Biraderler Basımevi, İstanbul, 1938.

TÜRKER, M. Zeki, *Tarihi ve Sosyolojik Yönüyle Çumra Yörük Köyleri*, Konya, 1997.

UÇAR, Ahmet, *Milli Mücadele'den 12 Mart'a Konya'da Siyasi Sürgünler*, Tez Yayınları, İstanbul, 2001.

UĞUR, M. Ferid – KOMAN, M. Mesud, *Selçuk Büyüklerinden Celâlüddin Karatay ile Kardeşlerinin Hayat ve Eserleri*, Yeni Kitap Basımevi, Konya, 1940.

UĞURLU, Kamil, *İşte Biz Böyleyiz*, Esra Yayınları, Konya, 1999.

UĞURLU, Kamil, *Konya Şehrengizi*, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya, 2005.

UĞURLU, Kemal, *Bugünün Konyası*, Azim Matbaacılık, Konya, 1958.

Ulusal 1. Konya Ekonomisi Sempozyumu, Ed. Adem Esen – Ali Akmaz, Konya, 2003.

ULUSOY, Ahmet, *Sille*, Konya, 1951.

ULUSOY, Mine, *Konya'da Apartman Yapılarının Tarihsel Gelişimi*, Konya, 1999.

USMAN, E. Raşit, *Son Yıllarda Konya'nın Yetiştirdiği Genç Şairler*, Konya Halkevi, Konya, 1949.

UZ, M. Ali, *Baha Veled'den Günümüze Konya Alimleri ve Velileri C. 1 – 2*, Konya, 1993.

UZ, M. Ali, *75. Basın Yılında Mustafa Ataman*, Alagöz Matbaası, Konya, 1997.

UZ, M. Ali, *Konya Kültürüne Hizmet Edenler C. 1 – 2*, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya, 2003.

UZ, M. Ali, *Ankaravi Mehmet Efendi*, Merhaba Ofset, Konya, 2004.

UZ, M. Ali, *Hafız Murtaza Efendi*, Merhaba Ofset, Konya, 2005.

UZ, M. Ali, *Bir Gazi Velî Lâdikli Hacı Ahmet Ağa*, Merhaba Ofset, Konya, 2006.

UZ, M. Ali, *Konya'nın Mânevî Mimarlarından Hacı Veyiszade Mustafa Efendi ve Ailesi*, Selçuklu Belediyesi, Konya, 2008.

UZLUK, Şahabettin, *Kelük bin Abdullah*, Konya, 1935.

UZLUK, Şahabettin, *Konya'nın Selçukiler Zamanında Şehir Mimarisi*, Konya, 1935.

UZLUK, Şahabettin, *Konyalı Mimar Hacı Alaaddin*, Konya.

UZLUK, Şahabettin, *Kelük bin Abdullah'ın Çırakları*, Konya, 1936.

UZLUK, Şahabettin, *Selçukilerin Konya Sarayı*, Konya, 1936.

UZLUK, Şahabettin, *Konya Abideleri*, Konya, 1939.

UZLUK, Şahabettin, *Mevlâna'nın Ressamları*, Konya, 1945.

UZLUK, Şahabettin, *Mevlâna'nın Türbesi*, Konya Halkevi, Konya, 1946.

UZLUK, Şahabettin, *Mevlâna'nın Resimleri*, Konya, 1953.

UZLUK, Şahabettin, *Mevlevîlikte Resim ve Resimde Mevlevîler*, Ankara, 1957.

UZLUK, Şahabettin, *Anadolu Selçuklu Medrese Planının Konya'da İki Camide Uygulanışı*, Ankara, 1988.

ÜLGEN, A. Saim, *Konya Karapınar II. Selim Camii*, İstanbul, 1951.

ÜLKER, A. Ulvi, *Kültür Diliyle Bozkır*, Bozkır Çevresi Köyleri Yardımlaşma ve Kültür Derneği, İstanbul, 2003.

ÜNAL, R. Hüseyin, *Seyyid Harun Camii ve Önündeki Üç Kümbet*, İstanbul, 1976.

ÜNVER, A. Süheyl, *Hekim Konyalı Hacı Paşa Hayatı ve Eserleri*, İ.Ü. Tıp Tarihi Enstitüsü, İstanbul, 1953.

ÜRÜN, A. Kazım, *Yunak – Çeltik ve Havalisi Şehit ve Gazileri*, Konya, 2005.

YALÇIN, Osman, *Konya*, Özyürek Yayınları, İstanbul, 1961.

YALÇINKAYA, Ekrem, *Coğrafyada, Tarihte ve Bugünkü Konya*, Yeni Kitap Basımevi, Konya, 1943.

YARDIMCI, Saime, *Konya Mutfağı'ndan*, Bahçıvanlar Basımevi, Konya, 2002.

YARDIMCI, Saime, *Bağ Evinin Asırlık Yemek Sırları*, Konya, 2007.

YAŞAR, Hasan, *İzzet Koyunoğlu Şehir Müze ve Kütüphanesi Rehberi*, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya, 2003.

Yaşayan Konyalı Sanatçılar ve Eserleri, Ed. Abdülkadir Gök, Selçuklu Belediyesi, İzmir, 1998.

Yeni İpek Yolu Özel Sayı III, Konya Ticaret Odası, Konya, 2000.

YENİTERZİ, Emine, *Mevlânâ Âşığı Bir Şair: Veysel Öksüz ve Şiirleri*, Selçuklu Belediyesi, Konya, 2006.

YILMAZ, Mustafa, *İsauria: Bozkır Çevresinin (Hadim – Ahırlı – Yalıhüyük) Antik Tarihi ve Eserleri*, Konya, 2005.

YUSUF, Mehmet, *Resimli ve Muhtasar Konya Asarı Atika Müzesi Rehberi*, Alaeddin Matbaası, İstanbul, 1930.

SONUÇ

Araştırmamız sırasında Cumhuriyet'in ilk yıllarından bu yana Konya ile ilgili yayınlanan tarih, kültür ve sanat konulu kitapların tamamına ulaşmayı hedefledik. Gerekli hassasiyeti göstermemize rağmen bazı eserler sehven burada yer almamış olabilir. Bazı eserlere ulaşamamış veya bilgi edinememiş olabiliriz. Bibliyografyamızın eksiksiz olması için büyük gayret gösterdik fakat buna rağmen bazı eserleri atlamış olabiliriz. Araştırmamızda yer almayan eserler için yayıncısından ve müellifinden şimdiden özür diliyoruz. Her şeye rağmen çalışmamızın konuyla ilgili araştırmacılar için faydalı olacağına inanıyoruz. Bu çalışma vesilesiyle Konya ile ilgili araştırmalara kaynak olmayı umut ediyoruz.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE KONYA'DA FUTBOL

Nail BÜLBÜL*

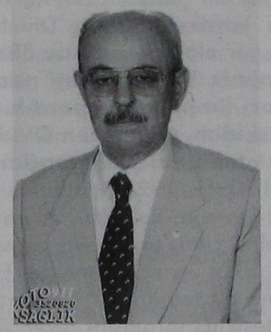

1938'de Konya'da dünyaya geldim. Gazeteciliğe 1954 yılı Temmuz ayında İstanbul'da yayınlanan "Türk Spor" isimli gazeteye Konya'dan spor haberi göndererek başladım. Konya'da 1955'te ise "Yeni Meram" gazetesinde spor haberlerim yayınlanmaya başladı. Askerden sonra 1961-1977 arasında "Yeni Konya" da görev yaparken Konya'da ilk defa tam sayfa spor sayfasını hazırladım. Kasım 1979'da "Türkiye'de Yarın" gazetesinde göreve başladım. 15 Mart 1991'de ismini "Merhaba" olarak değiştirip, renkli ofset yayımlanmaya başlayan bu gazetenin spor sorumluluğunu yaparak, fiili gazeteciliğe nokta koydum. Ancak, halen bu gazetede köşe yazıları yazıyorum.

Konya basınında ilk spor yazarı olarak 54 yıldır mesleği sürdürüyorum. Hürriyet, Cumhuriyet, Günaydın, Dünya, Foto Spor, Gün ve Son gibi gazetelerin Konya muhabirliğini yaptım. 1964'te Türkiye Spor Yazarları Derneği Konya temsilciliğini açarak, 1987 yılına kadar temsilcilik görevi üstlendim. Bugüne kadar aldığım birçok ödülün yanı sıra 1999 yılında Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi tarafından Fair Play ödülüne lâyık görüldüm. 12 yıl Bisiklet Federasyonu Merkez Hakem Komitesi'nde üye ve başkan olarak görev yaptım. 7 yıl Konya bisiklet il temsilciliği görevini yürüttüm. Futbol Tertip Komitesi ve atletizm il hakem kurulu üyeliklerinde bulundum. Atletizmde uluslararası, bisiklette milli hakem lisanslarına sahibim. Uluslar arası Türkiye Bisiklet Turu, Balkan Şampiyonası, İsviçre, Yogoslavya, Bulgaristan, Romanya ve Kıbrıs'ta bisiklet yarışlarında komiserlik ve hakemlik görevi aldım. Evli 4 evlât ve 7 torun sahibiyim.

*Araştırmacı Yazar

ÖZET

Konya'da sporun bütün dallarının Osmanlı dönemine kadar gittiğini görüyoruz. Futbol da Konya'daki erken tarihli bir spor dalıdır. İlk futbol takımları Meram Spor Futbol kulubü ile İdman Yurdu Futbol Kulubüdür. Bu kulüpler geçmişte Konya spor kadar başarılıydı.

Anahtar Kelimeler:

Konya, Meram Futbol Kulübü, Konya İdman Yurdu, Konya Spor Tarihi

ABSTRACT

We see all sport branch that it goes to Ottoman Period in Konya. Football is too early date spor branch in Konya too. First Football clubs were İdman Yurdu Football Club and Meram Spor Football Club. These clubs were successful as much as Konya Spor Football Club in history too.

Key Words:

Konya, Meram Football Club, Konya İdman Yurdu Football Club, History of Konya's Sport

GİRİŞ

İstanbul, Ankara ve İzmir gibi sporun önemli merkezlerinin dışındaki spor faaliyetleri Anadolu'da olduğu gibi, şehrimizde de 1912-1913'te Balkan Harbi'nden önce gayrinizamî alanlarda ve belli bir kurala bağlı olmadan yapılan futbol maçlarıyla başlıyor. **"Konya Tarihi"**nin yazarı İbrahim Hakkı Konyalı (1 nolu resim), 1981 yılında spor sorumlusu olduğum Matbaacılar Sokağı'ndaki Türkiye'de Yarın gazetesi'ni ziyaretinde yaptığımız sohbette, şehrimizde futbolu ilk defa medresede talebe iken arkadaşlarıyla birlikte oynadıklarını bildirerek **"Islahı Medâris-i İslâmiyye'de tahsil yaparken Orhan adındaki arkadaşımın İstanbul'da kaymakam olan amcasının oğlunun gönderdiği topla ve** 'Top' **isimli bir mecmuadaki resimlere bakarak gizli gizli futbol oynuyorduk. Çünkü, eski Belediye Reisi Besim Ergun'un babası Medrese Müderrisi Şevki Bey top oynamamıza kat'i surette izin vermiyordu"** demişti. Araştırmacı-yazar Selçuk Es de, 1963 Ocak ayında Yeni Konya Gazetesi'nde yer alan yazı serisinde şunları yazıyor:

"Jandarma Komutanlığı yapan Serficeli Albay Ekrem beyin asker ve sivillerden karışık teşkil ettiği takımlar on onbeş günde bir Musalla'daki (Hâlen Emniyet Müdürlüğü'nün bulunduğu alan) **çayırlıkta futbol maçları yapıyordu. Ancak, Balkan Harbi'nin çıkması üzerine Albay Ekrem beyin Konya'dan ayrılması sebebiyle bu spor**

hareketinin başlamasıyla bitmesi bir olmuştu.

Konya'da daha önce spor hareketleri bir yana, futbol ve herhangi bir beden eğitimi hareketinin olmadığını emekli öğretmen Macit Selekler'in bana gönderdiği bir yazıdan öğrenmiş bulunuyoruz. Muhterem hoca mektubunda şöyle demekteydi: 1907 öncesi Konya'da bir spor kulübü düşünmek bile mümkün değildi. Bizler mektep bahçesinde birdirbir gibi oyunlar oynarken mubassırlarımız müdahale eder, teneffüste elinde kitapla ağır ağır ve vakur gezen talebeye kıymet verirlerdi. Oyun oynayan talebeyi haylaz sayarlardı. İstanbul'da Galatasaray, Mercan ve Vefa idadisinde talebelerin idman yapmaları için sahalar olduğu anlatılırken talebenin oyun oynamasına nasıl müsaade ettikleri garibimize giderdi.

Sözün burasında Maarif vekili Mustafa Necati beyin spor hakkındaki konuşmasından kısa bir bölümü önemi dolayısıyla buraya alıyorum: Spor bizde fuzuli bir şey addediliyordu. Beden eğitimi okullarda programdan hariç tutulup, hatta pazusu biraz sert olan tahsiline bakılmaksızın beden eğitimi öğretmeni olarak tayin ediliyordu."

Okullarda da spor faaliyetlerinin jimnastik, ya da beden eğitimi adı altında başladığı görülür. Talebelerin bedensel ve ruhsal gelişimini sağlamak için 1915 tarihli Sultanî (Lise) ders dağıtımı cetvelinde bütün sınıflarda beden eğitimi dersi, spor ve jimnastik hareketleri konulduğunu öğreniyoruz. 1919'dan sonra Konya Sultanisi'nde (Lise), Darülmuallimin'de (Erkek Öğretmen Okulu) ve İstiklâl savaşından sonra İstanbul'a nakledilen 1927'de Askerî İdadî'de (yardımcı mektep) kurulan takımlar hafta tatilinde (eskiden Cuma günleri tatildi) Musalla'da ve Horozlu sitesinin yerindeki Çamlı Bahçe'de maçlar yaparlar, halk zevkle seyrederdi. Maçlarda Askerî İdadî birinci, Erkek Öğretmen Okulu ikinci ve Sultanî (Lise) üçüncü geliyordu. Sanat Mektebi'nin bandosu ve **"Sanatkârlar gücü"** adında bir de spor kulübü vardı, ancak diğerleriyle boy ölçüşemiyordu.

1950-1963 yılları arasında Konya Lisesi'nde fizik öğretmeni olarak görev yapan Hüseyin Köroğlu'nun **"Konya Lisesi Tarihi"** isimli kitabından da şu bilgileri öğreniyoruz:

"Okullarda öğrenciler için idman yurtları vardı. Bunlar beden eğitimi öğretmeninin gözetiminde faaliyet gösterirlerdi. Ayaktopu (futbol) **okullara yeni girmekteydi. 1915'te Sultanî'ye beden eğitimi öğretmeni olarak atanan Burhanettin bey okulda türlü oyun takımları kurmuştur. Bunlar arasında maçlar yapılıyordu. Burhanettin bey 1920'de okuldan ayrıldı, yerine atanan Süreyya bey** (Ege)**, öğrencilere futboldan başka voleybol oyununu öğretti. Sınıflar ve okullar arası maçlar büyük ilgi topluyordu. Sultanî takımı, Sanayi Mektebi, Öğretmen Okulu ve Askerî İdadî Muini** (Yardımcı) **Zafer takımları kıran kırana maçlar yapardı"**

Konya Sultanisi'nin Konya Lisesi'ne çevrildiği 1923 yılında kaydını yaptıran Dr. Hakkı Onul, aynı kitapta yer alan hatırasında **"Beden Eğitimi öğretmenimiz Süreyya bey nezaretinde futbol oynar, jimnastik yapardık. Ben 1. takımın kalecisi idim. Öğretmen Okulu ve Sanat Mektebi takımlarıyla maçlarımız olurdu"** diyor. 21 Ocak 1921 tarihinde Konya'daki 5. Kolordu Levazım Reisliğine tayin olan Levazım Yarbay Hilmi Erkuş'un Konya Lisesi'nde talebe olan Şükrü Erkuş'un oğlu Mehmet Erkuş, yıllar önce babasına ait fotoğraflar göndermişti. Gençlerbirliği ve Beşiktaş formasını giyen Şükrü Erkuş, 1341 (1925) tarihli Sanayi ve Muallim Mektebi takımlarını (2 nolu resim) bir arada gösteren fotoğrafta (x işaretli) hakemlik yapmış. 1926 yılında üniversite tahsili için İstanbul'a dönen Şükrü Erkuş, (3 nolu resim) 1933'e kadar Beşiktaş'ta oynamış, 1933'te dizinden sakatlandığı için futbolu bırakmak zorunda kalmış ve 1968 yılında vefat etmiştir.

18 Teşrin-i evvel (Ekim) 1921 tarihli Babalık gazetesi'nde Askerî İdadî ile Sultanî arasında yapılan futbol maçıyla ilgili şu satırlar yer alıyor: **Geçen Cuma günü İstasyon civarında Askerî İdadisi ile Sultanî talebesi arasında bir futbol müsabakası icra edildi. İlk müsabakalar olması hasebiyle tarafeyn fevkalâde heves ve iştiyakla oyuna sarılmış, saat onbuçuğa kadar bilâ fasıla mücadele etmişlerdir. Gerek şiddetli rüzgâr, gerekse Sultanî oyuncularındaki adem-i intizam oyunu fena neticeye sevk ederek, Askerî İdadî hiçe karşı yedi gol ile galip gelmiştir. Vakıa Sultanî oyuncuları bu Cuma mağlûp olmuşlarsa da gelecek müsabakalarda maharetlerini nazar-ı takdire arz edeceklerini ümid-i vad ederiz-Şinasi İlhan"**

Son olarak **"Konya'nın Sesi"** gazetesi'nin idare müdürlüğünü yapan merhum Mahmut Sural, Yeni Konya Gazetesi'nde 1976'daki yazılarında, 1920'li yıllarda Gençlerbirliği, İdmanyurdu ve Selçukspor'un kuruluşundan sonra yapılan lig maçlarına yalnız kulüplerin değil, Askerî İdadî'nin yanısıra Sarı Lacivert formalı Lise, Kırmızı Lacivert formalı Erkek Öğretmen Okulu ve Sarı Kırmızı formalı Sanayi Mektebi'nin de katıldıklarını bildiriyor. Konyaspor profesyonel takımının kaptanı Çetin Taşpınar'ın amcası Cevdet Taşpınar'ın da yer aldığı Lise takımı (4 nolu resim), 26 Şubat 1930 tarihinde İdmanyurdu ile yapılan karşılaşmada galip gelmiş. Futbol maçlarında Askerî İdadî kaptanı Arap

Fercani, Erkek Öğretmen Okulu kaptanı Koca Mümtaz ve Lise'nin kaptanı da Necati idi.

Bugünkü Konya Lisesi binasının sol kısmında Askeri İdadî, sağ kısmında Erkek Öğretmen Okulu tedrisat görüyordu. Alman Harbi çıkınca 1938'de İstanbul'dan Konya'ya nakledilen Kuleli Askerî Lisesi ise, şimdi Astsubay Orduevi olan yerdeki, eski Astsubay Hazırlama Ortaokulu'nun öğrenim gördüğü binaya yerleşmişti. Kuleli, 1950'dan önce yeniden İstanbul Halıcıoğlu'na döndü. Sultanî (Lise) ise, Karma Ortaokul binasında faaliyet gösteriyordu. Askeri İdadî'nin ve Öğretmen Okulu'nun lağvedilmesi üzerine Lise, 1931'de şimdiki binasına nakledildi. Okul takımlarında yer alan önde gelen futbolcular da şunlardı:

Askerî İdadî'de kaptan Arap Fercani, Ata, Ekrem ve Vedat, Erkek Öğretmen Okulunda kaptan Koca Mümtaz (Pehlivan Mümtaz da denirdi), Seydişehirli Hakkı ve Mehmet kardeşler, Aksaraylı Hilmi ve Karamanlı Mustafa, Lisede kaptan Necati (İdmanyurtlu Necati Kaşıkçı değil), Muzaffer, Süreyya, Malik, Mustafa ve Kâmuran Tuğsal. Lise'nin 1931'de şimdiki binaya taşınmasından sonra boşalan binada Ortaokul faaliyete geçirildi. Ortaokul takımından (5 nolu resim) birçok tanınmış futbolcu yetişti.

KULÜPLERİN KURULUŞU

Lise, Erkek Öğretmen Okulu, Sanayi Mektebi ve Askerî İdadî talebelerinin oynadığı futbola ilgi artsa da şehrimizde kulüplerin kurulması gençlerin 1. Dünya Savaşı ve İstiklâl Savaşı sonuna kadar silâh altında bulunmaları nedeniyle mümkün olmadı. Bu arada, Konya'da yayımlanan ve İstiklâl Savaşı'nda memlekete yararlı hizmetler yapan **"Babalık"** gazetesinin idare müdürü ve Nafia başkâtibi Kurşuncuzâde Halit beyin teşvikiyle başmürettip Nazım (Ermeral), baş makinist Selim, mürettip Hüseyin, tüccar Gazezzâde Kadir, Postane muhasebecisi Münir bey tarafından 1921 yılında **"Matbuat"** adıyla Sarı Kırmızı formalı bir takım kuruluyor. Merhum gazeteci Mustafa Ataman, Sarı Kırmızı formalı Matbuat futbolcularını Kayalıpark'ın yerinde öğle tatilinde futbol oynarken gördüğünü söylerdi.

KONYA'NIN İLK KULÜBÜ GENÇLERBİRLİĞİ

1929'da Selçukspor'da futbola başlayıp, 1931-1944 yılları arasında Gençlerbirliği'nde oynayan Kâzım Özbay (6 nolu resim) kulüplerin ilk kuruluşuyla ilgili olarak şunları söylemişti:

"1921 yılında Lise orta kısmı 1. sınıfta talebe iken okul takımı kalecisi arkadaşım Mustafa Koşan ile birlikte Alâaddin Tepesi'nde gençlerin futbol oynadıklarını duyduk. Sırtlarında çizgili Sarı Kırmızı formalar ve diz kapaklarına kadar kilotlar olan 12 kişinin Eflatun Mescidi ile Bayram yeri arasında top oynadıklarını gördük. Sorduğumuzda Matbuat takımı olduğunu söylediler. Birkaç ay sonra bu gençleri, İstanbullu ve Beşiktaşlı olan Postane muhasibi Münir bey tarafından Siyah Beyaz formalı Gençlerbirliği'ne alındılar. Matbuat takımını kuranlar tarafından kurulan Gençlerbirliği (7 nolu resim)**, Haziran 1922'de İdman Cemiyetleri İttifakı tarafından resmen tescil edildi."**

Lise, Sanat Mektebi ve Öğretmen Okulu ile maçlar yapan Gençlerbirliği'nin ilk başkanı Münir bey idi ve şimdi finans kurumu bulunan Yeni Sinema'nın yerindeki Muallimler Birliği'nin altında bir odada faaliyet gösteriyordu. 1965'te profesyonelliği kabul edip, **"Konyaspor"** adını alarak 2. Lig'e giren Gençlerbirliği, 1936-1937 ve 1964-1965 sezonu arasında 18 defa Konya şampiyonu oldu. Siyah Beyazlılar 1938-1939 ile 1948-1949 arasında tam 11 sezon şampiyon olarak rekor sahibi bulunuyor. 1935'te Tayyare Kupası ve Zafer şildini kazanan Gençlerbirliği'nin (8 nolu resim) ilk futbolcuları arasında Refik, Cevdet, Mehmet, Veysel, Ethem, Hicazî, Nizamettin, Mustafa, Hilmi, Ekrem, ressam Suavi, Şekip, Şükrü Erkuş, Arif, Hasan, Nevzat ve Ahmet gibi isimler bulunuyor.

İDMANYURDU KULÜBÜ'NÜN KURULUŞU

Cumhuriyet'in ilânından kısa süre önce 3 Temmuz 1923'te Ziraat Bankası memuru Celâl bey (Vaner) başkanlığında Mevlâna Türbesi'ndeki Yeşil kubbenin renklerini benimseyen İdmanyurdu (9 nolu resim) kuruldu. Diğer kurucular arasında sarraf Necati Silay, kardeşi Sırrı Silay, CHP müfettişi İsmail Hakkı beyin oğulları Seyfi ve Selahattin Muşkara, Nazım Buzcu, Celâl Ulusan, gazeteci Ziya Çalık, Mübarek Emin ve şimendifer (DDY) memuru Muhlis bey yer aldı.

Halkevi'nin alt katındaki bir odada idare edilen kulübün ilk başkanı, aynı zamanda İdman Cemiyetleri İttifakı temsilcisi olan Celâl Vaner (10 nolu resim) idi. Kuruluşu ile birlikte İdmanyurdu ile Gençlerbirliği arasında uzun yıllar devam edecek olan Fenerbahçe-Galatasaray örneği bir rekabet meydana geldi. Yeşil Beyazlı takım ilk yıllarda yapılan maçlarda Gençlerbirliği'ne karşı üstünlük sağladı. 40'lı yıllardan itibaren fazla takımla yapılan lig maçlarında 9 şampiyonluk kazanan, 1932 yılında finâlde İstanbulspor'a 2-1 yenilerek Türkiye ikincisi, 1960'ta da Aydın'da yarıfinâle yükselerek üçüncüsü olan İdmanyurdu, 1966-1967 sezonunda son defa ligi şampiyon bitirdikten sonra, 1967-1968 sezonunda 3. Lig'e girdi ve 1981'de Konyaspor'a iltihak ederek tarihe karıştı.

Bu arada Konya'nın Sesi gazetesi genel yayın müdürlüğü yapan Mahmut Sural, Yeni Konya gazetesi'nde 1976 Ocak ve Şubat aylarında

yayınlanan hatıralarında **"Şişman Celâl** (Vaner), **aynı zamanda İdman Cemiyetleri İttifakı temsilcisi olduğu ve lisans çıkarma işini istediği gibi yaptığı için maçlar İdmanyurdu'nun hükmen galibiyetiyle neticelenirdi. O tarihlerdeki olayların baş aktörleri Celâl ve eski milletvekili Saffet Gürol idi. Tanıklardan Cezaevi Müdürü ve Gençlerbirliği'nin başkanı, eski futbolcularından Nuri Yenal ile İdmanyurdu'nun as futbolcusu Silleli Hasan Güngör** (Dayı) **bugün hayattadır"** diyor.

İdmanyurdu'nun ilk futbolcuları arasında Nafia (Bayındırlık) Müdürü Karga Halim, Necati Kaşıkçı, Talât, Kadıların Cemal Sürmeli, Şemsi, Mahmut, Cingen Adnan, Hasan Güngör, Selahattin, Nuri, Hayri, Arap Salâh, Cemal, Sait, Mustafa Asım ve Ankara Gençlerbirliği'ne geçen kaleci Rahim'i sayabiliriz.

SELÇUKSPOR, 1929'DA KURULDU

1925'te Mavi Lacivert formalı, sol göğsünde Demirspor gibi lokomotif tekerleri bulunan Şimendifergücü kuruldu, ancak resmi tescili yapılmadığı için maçlarda oynadığı hâlde 1927'de kapandı. 1929'da ise, Sanayi Mektebi'nin takımı **"Sanatkârlargücü"** nün ismi **"Konya Spor Kulübü"** ne çevrilerek, Sarı Lacivert forma renkleri ile İdman Cemiyetleri İttifakı'na tescil ettirildi. Gazi Okulu öğretmenlerinden Osman Fatih Kurşun başkanlığındaki idare kurulunda aynı okul öğretmeni Enver bey, Yeni Ses gazetesi sahibi Tacettin Cavit Özsoy, veteriner Münir Oskay, Emniyet muhasibi Mahmut Sural, kunduracı Vehbi Altınçizme, Yeni Ses gazetesi neşriyat müdürü Nuri Özkara, Sanayi Mektebi öğretmeni Celâl bey, öğretmen Tarık Kendi ve Yusuf Ulusoy, tüccar Hazım Köseleci, memur Mehmet Evre ve gazeteci Afif Evren'in bulunduğu Konyaspor'un ismi bu defa 1929'da Selçukspor (11 nolu resim) olarak değiştirildi.

İş Bankası ile Tekel Müdürlüğü arasında 2 katlı bir binanın alt katında faaliyetini sürdüren Selçukspor'un ilk futbolcularından bazıları şunlar: Enver, Cevdet, Kâzım Özbay, Mercan, Halil, Nebi, Nevzat, Zeki, Fuat, Reşat, İhsan, Nihat, Nuri, Solak Süleyman Uludağ, Muammer, Selim, Recai, Fincanî.

Kâzım Özbay, Solak Süleyman, Rıfkı Mendi, Hasan ve Hamdi Yorulmaz, Tat İzzet (Kanarya), Ahmet Tosun, Abdullah Büyükkoşucu, Teyfik Türkkan, Karga Teyfik, Saffet Demirok, Cömen Halil, Raif Savaş, Püllüm Nuri (Yüksel), kaleci Pırlo Muzaffer, Mehmet Köseler, Nedim Tuncel, Hüseyin Durur (Doç), Seyit Güneş, kaleci Talât Öncel, Ahmet Özbaş, A. Osman Renklibay, Şefik Tarhan ve daha birçok şöhretli futbolcu yetiştirmesine rağmen hiç lig şampiyonu olamadı, sâdece 1949'da Vali Kupası'nı kazanabildi. Bu arada, Vali İzzet bey zamanında yapılan Devlet Hastanesi, Hakimiyet-i Milliye, Gazi Mustafa Kemâl ve İsmet Paşa ilk mekteplerinin kontrol mühendisi olan Alman Herr Zinger, kurulduğu yıl Selçukspor'u çalıştırmıştı. 2 yıl Konya'da kalan ve Konya'ya gelmeden önce İstanbul'daki görevi sırasında Beşiktaş'ı da çalıştıran Zinger, şehrimize gelen ve takım çalıştıran ilk antrenör ünvanını aldı. Futbolcuları eskiden takımların ağabeyleri konumunda olan kaptanlar çalıştırırdı.

9 Kanunuevvel (Aralık) 1931 tarihli Babalık gazetesi'nde **"Çelikspor"** adıyla bir kulüp kurulduğu haberi verilerek, şöyle devam ediliyor: **CHP. İstasyon Semt Ocağı himayesinde tesis edilen Çelikspor kulübü, tescili için lüzumlu evrakların ikmali için uğraşıyor. Kulübün kırmızı beyaz renkli formasının göğsünde DDY arması olan kırmızı renkli tekerlek bulunuyor"**

Futbol, binicilik ve atıcılık branşlarında faaliyet göstereceğini bildiren Çelikspor'un, 1 Ocak 1932 tarihli Babalık gazetesine göre 1932 lig maçlarına katılacak şekilde Gençlerbirliği, İdmanyurdu, Gedikli küçük zabit mektebi, Askeri orta mektep, Alay İdmanyurdu ve Selçukspor'la birlikte merkez grubu fikstürüne dahil edildiği, maçlara katılarak 12 Şubat 1933'te Selçukspor'a 6-0, İdmanyurdu'na 8 Mart 1933'te 4-0, Alay İdmanyurdu'na 1 Mayıs 1933'te 6-0, İdmanyurdu'na 15 Mayıs'ta 6-1 yenildiği ve 25 Aralık 1933'te Alay İdmanyurdu ile 2-2 berabere kaldığı görülüyor. Buna rağmen, İdman Cemiyetleri İttifakı mıntıka temsilciliği tarafından henüz gelişimini tamamlamadığı öne sürülen Çelikspor'un, aradan 1.5 yıl geçmesine rağmen henüz tescilinin yapılmadığı da görülüyor.

ESKİDEN MAÇLAR NEREDE OYNANIRDI?

Konya'da futbol ilk olarak daha önce bahsettiğimiz gibi Alâaddin Tepesi'nde caminin kıblesindeki şimdi çay bahçesi olan ve 80 yıl önce **"Bayram yeri"** denilen düzlükte oynanıyordu. 1960'tan sonra birkaç yıl Yeni Konya gazetesi'nde birlikte görev yaptığım öğretmen Ramiz Arda, Horozlu ve Konevi sitelerinin yerindeki **"Çamlı Bahçe"** denilen arsada maçlar oynandığını, maçlardan önce seyircilerin eğlenmesi için eşek yarışları yapıldığını, ancak önde bitirenin değil, geride kalanın kazandığını, bu nedenle yarışmacıların rakiplerinin eşeklerini öne geçirmeye çalıştıklarını söylerdi. Arsa sahipleri razı olmadığı için maçlar daha sonra Ordu Pazarı ile kuzey karşısında yapılırken, Askeri Hastane önünden yol açılınca Musalla'daki tabii çim alan saha olarak seçildi. Kâzım Özbay, burası için **"Kale direklerini sırtımızda götürür, kazdığımız çukurlara dikip, taşlarla sıkıştırarak kale yapar top oynardık"** derdi.

Kulüplerin kurulup, düzenli lig maçları yapılmaya başlanınca nizamî bir sahaya ihtiyaç

duyulduğu için Vali İzzet beye giden İdmanyurdu Başkanı ve İdman Cemiyetleri İttifakı temsilcisi Celâl Vaner, gençlerin maç yapacağı bir saha olmadığını bildirerek, yazar Ebüz Ziya Teyfik beyin Konya'da sürgünde iken ikâmet ettiği köşke taşınan Jandarma Mektebi'nden boşalan şimdi İmam Hatip Lisesi'nin bulunduğu geniş araziyi istedi. Gazaros isimli Ermeni'ye ait olan ve tehcir nedeniyle Millî Emlâk'e geçen bağ ve bahçe saha olarak tahsis edilerek, Karma Ortaokul ile Güney yönlerine kaleler hazırlanıp, 1934'ten itibaren maçlar oynanmaya başlandı (12 nolu resim). Nafia Müdürü olan İdmanyurdu kaptanı **"Karga"** lâkaplı Halim bey, daha sonra kaleleri doğu ve batı yönlerine koyarak, sahayı yeniden düzenledi. Bu arada, İdmanyurdu Başkanı Celâl Vaner, temsilcisi olduğu İdman Cemiyetleri İttifakı'ndaki **"İdman"** kelimesinden yararlanarak, sahanın İdmanyurdu adına tapulanmasını sağladı. Sahanın batısındaki giriş kapısının bitişiğinde 2 katlı bir bina vardı. Üst katını İdmanyurdu kulübü kullanırken, alt katında Gençlerbirliği ve Selçukspor'a birer oda tahsis edilmişti.

Güney kısmında bulunan tahta tribün, 1942 yılında Çoban Mehmet ile Yunanlı Kara Dimo'nun yaptığı güreş sırasında izdihamdan çökmüştü. Bu sebeple seyircilerin kenarında ayakta maç seyrettikleri, yağışlı havalarda futbolcuların bastıkları yerlerde çukurlar oluştuğu için zemini elverişsiz hâle gelen bu sahada 1951'e kadar maçlar yapıldıktan sonra, İdmanyurdu sahayı İmam Hatip Okulu yapılmak üzere satınca, bir sezon maçlar İstasyonda hâlen Astsubay Orduevi olan yerdeki Astsubay Ortaokulu'nun sahasında oynanarak, 1949'da Vali Refik Şefik Soyer zamanında inşasına başlanıp, Vali Kemal Hadımlı zamanında tamamlanan mevcut Atatürk Stadı 1952'de hizmete açıldı. Doğu ve batısında önceleri tahta 2 tribün bulunan sahaya önce 1953'te temeli atılan 3.500 kişilik kapalı, Bölge Müdürü Sami Yavrucuk zamanında doğusuna 3 bin kişilik açık, Cemil Ergen ve Bahtiyar Demir dönemlerinde kale arkalarına inşa edilen tribünlerle seyirci kapasitesi 35 bine çıkarıldı, ancak koltuk düzenlemesi sonucu kapasite 25 bin kişi ile sınırlı kaldı.

STAD, YOLSPOR, İSTASYON BİRLİK VE ŞEKER

Araya 2. Dünya Savaşı'nın girmesi üzerine önce Avrupa'da millî maçlara ara verilirken, ülkemizde de 1941 yılında valiliklere gönderilen tamimle kulüplerin faaliyetleri durdurulup, Bölge karmaları teşkil edilerek, yakın illerle maçlar yapılması istendi. Bu nedenle Nuri Yenal'ın idaresinde **"Konya karması"** (13 nolu resim) kurularak, Mersin, Adana, Eskişehir, Afyon karmalarıyla ve Konya'daki Nakliyegücü ile maçlar yapıldı. 1943 yılında kulüp faaliyetlerine tekrar izin verilince, 18 yıl aradan sonra 25 Ağustos 1947 tarihinde Stadspor kuruldu. Avukat Suat Yeşilyurt (Abanazır) başkanlığındaki yönetim kurulunda Ferit İncula, Mevlüt Ecir, Pehlivan Faruk Bakıcı (Nazıroğlu), Osman Alakuşlar, tüccar Samet Kuzucu, Yusuf Hasaklı ve Ziya Çağatay'ın yer aldığı Sarı Kırmızılı kulübün lokali de Meram Kaymakamlığı'nın bitişiğindeki ahşap bir binada idi. Sarı Kırmızılı takım Vahit Benli'nin başkan, Necati Meriç'in antrenör olduğu dönemde 1960 ve 1961'de 2 defa Konya şampiyonluğunu kazandı.

Stadspor'u, 1952 yılında Karayolları 3. Bölge Müdürlüğü bünyesinde kurulan Yolspor, 1953'te İstasyon semtindeki esnaflar tarafından kurulan ve 1963 yılında DDY' nın desteğini alarak adını Demirspor olarak değiştiren İstasyon Birlikspor, 1955'te Şeker Fabrikası bünyesinde kurulan Şekerspor takip etti. Yolspor başkanlığını 3. Bölge Müdürü Nevzat Pamukçu üstlendi, yönetim Nurettin Erken, Halil Sürek, Efdal İralı, Nejat Özgerçin, Nejat Özgür, Şevket Ertopçu, Muzaffer İmre ve Alp Çevindir'den kuruldu. Lokantacı Hamdi Doyuran'ın başkanı olduğu İstasyon Birlikspor yönetimi Eyüp Mutlutürk, Mehmet Uzman, Ahmet Kalıpçı, Ali Gözönü, İsmail Gerek, Mehmet Ural, Murtaza Apalı, Nazım Papila, Osman Durmuş, Hayri Özbek, Şahabettin Aydın, Halil Öztürk ve Mustafa Mutlutürk'ten teşekkül etti. İlk Fabrika Müdürü Osman Bozok'un başkanlık yaptığı Şekerspor'un yönetiminde de Ziraat Müdürü Bahri Dağdaş, Muhasebe Müdürü Cezmi Polat, İşletme Müdürü Halit Ataşer, Personel Şefi Kemal Alper, mimar-mühendis Bülent Özbayrak, Makine mühendisi Nihat Üçer ve Kalkitör Ekrem Tuncer görev aldı. 2 defa Türkiye 3. Ligi'ne yükselen, ancak tutunamayıp düşen, bugün de A takımlar düzeyinde lig maçlarına katılmayan Yolspor, 61 yaşındaki mütevazı Stadspor, bir zamanlar Konya futboluna heyecan getiren Karagücü, 1973'te genç takımlar düzeyinde ve 1977'de A takımlarda Konya'ya ilk Türkiye Şampiyonluklarını kazandırarak adını futbol tarihine yazdıran Demirspor ve hâlen Türkiye 2. Ligi'nde yer alan Şekerspor, çeşitli yıllarda Konya şampiyonlukları aldılar. Lig maçları yıllarca **"Gençlik kulüpleri"** arasında oynanırken, Yolspor'la birlikte müessese destekli kulüpler dönemi başlamış oldu.

MERAM, ETBALIK, KÜLTÜR, KROM VE DİĞERLERİ

Merhum Kâzım Özbay'ın Meram nahiye müdürlüğü yaptığı 1963 yılında kurduğu, görev yaptığı binanın bahçesindeki çiçeklerden esinlenerek Mor Beyazı forma rengi yaptığı Meramspor'un ilk başkanı tornacı Hacı Mustafa Küçüktunç idi. Meramlı gençler ve onların arkadaşlarından kurulu takımla futbol sahalarına renk getiren ve hâlen 2. Kümede bulunan

Meramspor'un lig'deki en iyi derecesi ikincilik olarak kayıtlara geçmiş bulunuyor. Meramspor, kongre yapmadığı için feshedilmiş sayılıp, adının başına **"Yeni"** kelimesi eklenerek tekrar faaliyete geçerken, 1952'de kurulan Sarı **"Yeşil formalı Konyaspor",** 1956'da Et ve Balık Kurumu Et Kombinası bünyesinde kurulan **"Etbalıkspor"** ve 1972'de Sümerbank Krom Mağnezit Fabrikası bünyesinde kurulan **"Kromspor"** ile 3. Ana Jet Üs Komutanlığı'nda kurulan **"Havagücü",** bir zamanlar Konya şampiyonluğu kazanmış, Türkiye 2 ve 3. Lig'lerinde mücadele etmiş olan Seydişehir Etibank tesisleri bünyesinde kurulan **"Etibank Alüminyumspor",** Sağlık Müdürlüğü bünyesinde kurulan **"Sağlıkspor"** faaliyetini tatil ederek tarihe karışmış bulunuyor. 1959'da kurulup, birçok başarılı futbolcu yetiştirmiş olan **"Kültürspor"** ise, ne yazık ki lig'de temsil edilmiyor. 1951 yılında 2. Ordu Komutanlığı ile birlikte Konya'ya nakledilen ve uzun yıllar Konya futboluna kalite ve heyecan katarak 2 defa Konya şampiyonluğu kazanmış bulunan **"Karagücü"** de 2. Ordu Malatya'ya taşındığı için şehrimizden ayrıldı.

AKŞEHİR FUTBOLU DA KONYA KADAR ESKİ!

Kuruluşu Osmanlı dönemine kadar uzanan Akşehir'in, futbol geçmişi de çok eskiye dayanıyor. Konya'da İstiklâl Savaşı sırasında tarihe geçen ilk futbol maçının oynandığı ilçe olan Akşehir'in ilk kulübü yeşil kırmızı formalı **"İdmanyurdu"** (14 nolu resim) 1927 yılında Eczacı Celâl Zadil'in başkanlığında kuruldu. 25 Haziran 1940'ta Hâkim İdris Gürsoy'un başkanı olduğu lacivert Beyaz **"Akşehir Gençlikspor"** ve 11 Ekim 1949'da sarı kırmızılı **"Sanatkârlar İdmanyurdu"** faaliyete geçirildi. Yıllar sonra kurulan Kırmızı Beyaz formalı **"Akşehirspor"** ise, ilçenin adını taşımasına ve Konya lig maçlarına katılmasına rağmen ne yazık ki uzun ömürlü olmadı, kongresini yapmadığı için feshedilmiş sayıldıktan sonra, **"Yeni Akşehirspor"** adı altında faal hâle getirilip, Türkiye 3. Ligi'ne yükseldi, fakat tutunamayıp Konya Süper gruba düştü, katılmayınca 1. Kümeye indi, ancak buraya da katılmadı. Belediyespor da Akşehirspor gibi önce Süper gruba, sonra da düştüğü 1. Kümeye katılmadı. Bu arada, 60'lı yıllarda Hasgül bisküvi fabrikası desteğiyle **"Hasgülspor"** adıyla bir kulüp kuruldu, fakat bir süre sonra kapandı.

Aşçı Hoca'nın Necati (Erçelebi), Arnavut Belan (Seydi) Kolcu, Kara Mustafa, Kara Kıymanın Abdullah, Atom Mahmut (Öncel), kaleci Ata ve Haydar Kale kardeşler, Osman Tuğrul, Çengel Kemal (Sürmeli), Arşıncı Süleyman (Talin), Ekmekçi Necati (Boran), Ziraat memuru Vedat, Konya İdmanyurdu'nda ve Galatasaray'da oynayan Arap Adnan, 1950 öncesi Konya İdmanyurdu'nda oynayan Hasan Sayın, kaleci Uzun Nevzat (İpek), Kıtış Azmi, kaleci İrfan Dişçi, 1955'te Konya Yolspor formasını giyen Sarı Abdullah, Konya Lisesi'nde talebe iken Gençlerbirliği'nde oynayan Ahmet, Konya İdmanyurdu'nda top koşturan Ali Çallı, Ortaköy Belediye Başkanlığı yapan Cevat Bozoğlu ve daha pekçok yıldız futbolcu yetiştiren ve bir de çim stadı bulunan Akşehir'in ilçe merkezindeki bu ilgisizliğe karşılık, belde takımları olan Ortaköy Belediyespor 1. Kümede, Altuntaşspor, Seyranspor, Yazlaspor ve 1959'da kurulan ilk köy takımı Yahsiyanspor da Gölçayırspor adıyla 2. Kümede temsil ediliyor.

İSTİKLÂL SAVAŞI'NDA AKŞEHİR'DE İLK MAÇ!

İstiklâl Savaşı'nın hüküm sürdüğü 1922 yılında Akşehir'de oynanan bir futbol maçının tarihimizde önemli bir yeri bulunuyor. Akşehir'de yapılan ilk resmi futbol maçı olan bu müsabakadan **"Başkomutanlık Meydan Muharebesi-Büyük Taarruz"** isimli kitapta şöyle bahsediliyor:

"Yunan donanması Çanakkale Boğazından İstanbul'a inmek için denize açılmıştı. Kral Constantin, Bizansı dirilten büyük fatih olmak heyecanıyla müjdeli haberler beklemekteydi. Karısı Sophia ile birlikte Ayasofya'da Bizans imparatoru ve imparatoriçesi olarak taç giymeyi hayâl ediyorlardı. İşte bu sıralarda, başta Yunanlılar olmak üzere hiç kimsenin tahmin etmediği büyük Türk taarruzunun başlamasına bir ay kalmıştı. Yunan notasının müttefiklere verildiği 28 Temmuz'dan bir gün önce, yani Hacı Anesti'nin Trakya'ya gittiği 27 Temmuz 1922 günü Mustafa Kemal Paşa da taarruz planının hazırlıklarını gözden geçirmek üzere Ankara'dan Batı Cephesi Karargâhı'nın bulunduğu Akşehir'e hareket ediyordu.

Trakya'daki Yunan kuvvetlerinin İstanbul üzerine ilerlemeyi denediği, ancak ateşle karşılaştığı 28 Temmuz'da ise, bir futbol maçını seyretmek bahanesiyle Akşehir'e çağrılan ordu kumandanlarıyla planın ayrıntıları görüşülüyordu. Erkân-ı Harbiye Reisi Fevzi Paşa (Çakmak) 25 Temmuz'dan beri zaten orada, Garp Cephesi Kumandanı İsmet Paşa'nın (İnönü) karargâhında idi."

Düşmanı şaşırtmak amacını taşıyan bahsi geçen futbol maçı (15 nolu resim) 28 Temmuz 1922 Akşehir'de oynandı. 1992'de eski futbolcularla röportaj yapmak için gittiğim Akşehir'de bu anlamlı maçı seyreden ve o tarihte 10 yaşında olan Aşçı Hocanın Necati (Erçelebi), şunları anlatmıştı:

"Mustafa Kemal, gizlice geldiği Akşehir'de 28 Temmuz 1922 Cuma günü Ulu camide müezzinin yanında Cuma namazı kıldı. Ben de hemen arkasında idim. Daha sonra İstasyon yolundaki Derviş beyin konağına gitti. Konağın yanındaki arazide Garp Cephesi'nin zabit ve gediklileri ile Akşehirli gençler arasında bir maç yapıldı. Ağabeyim Kara Mustafa da oynadığı için maçı ben de seyrettim"

Necati Erçelebi, 70 yıl sonra maçta oynayan Akşehirli futbolcuların yer aldığı fotoğrafı inceleyip o günleri bir daha yaşarken, bazılarının isimlerini hatırlamıştı. Maçı seyredenler arasında Batı Cephesi Kumandanı İsmet Paşa, 1. Ordu Kumandanı Nurettin Paşa, 2. Ordu Kumandanı Yakup Şevki Paşa, Kolordu Kumandanı Org. Fahrettin Altay ve Batı Cephesi Kurmay Başkanı Asım Paşa (Gündüz) de seyretmişti. 1920'den itibaren Konya'da Kolordu Kumandanlığı yapan Org. Fahrettin Altay, 15 Temmuz 1959 tarihli Hayat Mecmuası'nda yayımlanan **"Millî Mücadele Savaşı hatıraları"** nda da bu maçtan bahsediyor. Yunanlılara **"Türkler savaşla ilgili değil, futbol maçı seyrediyorlar"** diye düşündüren bu karşılaşmadan sonra büyük taarruzun emri verilmiş bulunuyor.

KONYA'DAN YETİŞEN ŞÖHRETLİ FUTBOLCULAR

Şevket Yorulmaz (16 nolu resim), Ankara Jandarmagücü'nde askerliğini yaparken dikkati çekip 1946'da Beşiktaş'a gitti ve 1955'e kadar Siyah Beyazlı formayı giydi. 9 defa A ve 7 defa B milli takımda yer aldı ve 5 gol attı. Bilge Tarhan, Gençlerbirliği'nde oynarken genç milli oldu. Ankara'da Bulgaristan'ı 3-0 mağlûp ettiğimiz maçta 3 golü de attı, yüksek tahsilde İstanbulspor'da yer aldı. Selçukspor'da yetişen, İdmanyurdu, Şekerspor, Ceyhanspor, Adanaspor ve Ankaragücü'nde oynayıp, gol kralı olan Ali Osman Renklibay, amatör ve A milli takımlarda oynadı. Mehmet Aktan (17 nolu resim) , Ankaragücü ve A milli takımın, Ünal Karaman, Gaziantepspor, Malatyaspor, Trabzonspor ve A milli takımın değişmez futbolcusu oldu. Ali Palalı (Konyaspor ve Adanaspor), ve Mehmet Oktut (Konyaspor-Ankaragücü) genç ve amatör milli, Çağlayan Derebaşı (İdmanyurdu-Göztepe) A milli, Ali Büyükbayram (Konyaspor), Halis Savaş (İdmanyurdu), Bilgin Öğütverici (Konya Şekerspor-Eskişehirspor), Kemal Güven (Konyaspor) genç milli takımda ülkemizi temsil ettiler.

Şükrü Erkuş (Gençlerbirliği) Beşiktaş'ta, Ressam Suavi (Gençlerbirliği), Arap Adnan ve Arif Sevinç (İdmanyurdu) Galatasaray'da, Süleyman Uludağ (İdmanyurdu) Ankara Galatasaray'da, kaleci Rahim (İdmanyurdu) ve Naci Renklibay (Konyaspor) Ankara Gençlerbirliği'nde, İsmail Hakkı (Gençlerbirliği) İstanbulspor'da, Ata Kale (Akşehir İdmanyurdu) Bursa Acar İdmanyurdu'nda, İhsan Batu (Çumraspor) Altınordu'da, Mehmet Şan ve kaleci Ergun (İdmanyurdu), Nazmi Meriç (Gençlerbirliği-Konyaspor) Beşiktaş'ta, Osman Sevinç (İdmanyurdu) Beykoz'da, Kenan Alkan (Sümerspor) Bursa Merinos'ta, Hüseyin Durur (Selçukspor-Gençlerbirliği) ve Alp Sümeralp (İdmanyurdu) Mersin İdmanyurdu'nda, Daci Selahattin (Gençlerbirliği) ve Hasan Altıoklar (Gençlerbirliği-Konyaspor) Vefa'da, İsmet Erkmen (İdmanyurdu-Konyaspor) Ankara Demirspor'da, İzzet Kaylı (Gençlerbirliği) Göztepe'de, Mehmet Ortaer (Gençlerbirliği) ve Serpil Bilgir (Konyaspor) Beylerbeyi'nde, Hikmet Deniz (İdmanyurdu-Konyaspor) Galata'da, Muzaffer Evren (Şekerspor-Konyaspor) Afyonspor ve Nevşehirspor'da, Kâmil Köprülü (İdmanyurdu) Adanaspor'da, Ali Kandil (İdmanyurdu-Konyaspor) Ankara Şekerspor ve Samsunspor'da, Celalettin Yavuz, Mustafa Bakım ve Ali İhsan Silin (Konyaspor) Eskişehirspor'da, Burhan Yüceaktaş (Konyaspor) Karşıyaka'da, Hatay Sarkanak ve İhsan İdikut (Şekerspor) Hacettepe'de, Hikmet Günhan ve Yılmaz Doğaner (Konyaspor), Aydın Sümeralp (İdmanyurdu) Fikret Ayabakan, Cahit, Yüksel (Şekerspor), Arıkan İzgi (Şekerspor-Konyaspor) Ankara Şekerspor'da, Metin Altınay (İdmanyurdu-Konyaspor) Boluspor, Bandırmaspor ve İstanbulspor'da, Murat Kandil (İdmanyurdu) Kocaelispor'da, Necdet (Demirspor) Aydınspor'da, Hakan Kutlu (Çumra) Ankaragücü'nde, H. Hüseyin Köse ve Salih Eken (Konyaspor) Kayserispor'da, Dursun (Karamanspor) Göztepe'de, Hacı Hasan (Çumraspor-Konyaspor) Gaziantepspor'da, Oral (Konyaspor) Antalyaspor'da, Mehmet Yıldırım (Konyaspor) Ankaragücü'nde, Reşat Dikici (Çumra) Galata'da futbol oynadılar.

BİR ZAMANLAR EREĞLİ SÜMERSPOR VARDI!

Konya ve Akşehir'de futbol faaliyetleri açısından bu gelişmeler yaşanırken, Ereğli'de ilk kulüp 1934'te açılan Sümerbank Dokuma Fabrikası bünyesinde faaliyete geçen **"Sümerspor"** (18 nolu resim) oldu. Konya'ya gelip gitme zorluğu nedeniyle ilk yıllarda lig maçlarına katılmayıp, Adana, Mersin, Kayseri, Ankara ve Konya İdmanyurdu ile Gençlerbirliği gibi takımların yanısıra, diğer Sümerbank Fabrikalarının takımlarıyla hususi maçlar oynayan Mavi Beyazlı kulübün ilk başkanı Ticaret Müdürü Feyyaz İdil idi. Fabrika Müdürü Ragıp Sipahi ve Muhaberat şefi Kenan Üstün'ün futbola yakın ilgisi ile zaman zaman çok güçlü kadrolar kuran Sümerspor, Kasımpaşa'dan Firuzan Özaykoç, Sait ve Cemal, İstanbulsporlu Sefer, Bandırmalı Figor Şükrü (Aldağ), Elektrikli Rıza, Kenan Alkan, Konya'dan Asker Ali (Göksu), Tat İzzet (Kanarya), Kürt Memo (Mehmet Kayabaş), Hacıbici Abdullah, Salim Akkülah, Harun Doğan, Mehmet Köseler,

A. Galip Uğurel, Saffet Demirok, Halis Ünal, Radyokafa Sadık, kaleci Talât Öncel, PTT'li Altan, Sayın, santrfor Burhan gibi birçok klas futbolcuya forma giydirdi.

1937'de resmen tescil edilerek federe olan Sümerspor, her zaman şehrimiz takımlarının korkulu rüyası olduğu hâlde sâdece 1948-1949 sezonunda bir defa Konya şampiyonluğunu kazanabildi. İyi bir oyuncu olduğu kadar, başarılı bir idareci olan Firuzan Özaykoç ile İstanbulsporlu Sefer'in de hem oynayıp, hem de çalıştırdığı Sümerspor, çok kuvvetli bir kadroya sahip olduğu hâlde bilinmeyen bir sebeple şampiyon olduğu sezonda Türkiye Birinciliği grup maçlarına davet edilmedi. Bunda Ereğli'de nizamî bir sahanın olmayışı sebebiyle maçların fabrika sahasında yapılmasının rol oynadığı sanılıyor. İlerleyen yıllarda ilgi azaldığı için Sümerspor, önce lig maçlarına katılmamaya başladı, daha sonra da kongresini yapmadığı için münfesih sayılarak, 1970'li yıllarda faaliyeti tatil edildi. Yıllar sonra 1987'de mavi ve beyaz renklerin yanına kırmızı eklenerek Sümerbankspor kurulduysa da Sümerspor'un yeri hiçbir zaman doldurulamadı.

Öte yandan, 1960'tan sonra Sümersporlu eski futbolculardan İrfan Aydos tarafından Siyah Beyaz formalı Gençlerbirliği kuruldu. Bu arada, 1969'yılında Kaymakam Sabahattin Çakmakoğlu öncülüğünde 1978'de kurulan **"Yeşilyurtspor"** ve **"Gençlerbirliği"** nin birleşmesiyle Yeşil Beyaz formalı **"Ereğlispor"** hayata geçirildi. Dönemin İçişleri Bakanı Faruk Sükan'ın girişimiyle 3. Lig'e katılan Ereğlispor, bir sezon da 2. Lig'de yer almasına rağmen, yeterli destek sağlanamayınca kalıcı olamayıp, Konya mahalli ligine döndü. Ereğlispor, hâlen Süper Grupta bulunuyor. Ereğli'de kurulan Tofaş Sak ve Hayatspor ise sahalardan çok çabuk çekildiler. Ereğli Sümerspor'da geçmişte top koşturan Majino Selahattin, Sadret, Hamdi, Sedat, Rasim, Tonton Zeki (Şahinkara), Konyaspor'da oynayan Musa'nın babası Fehmi, solbek Asım'ın babası Cemal Demirkıran, Kâmil Aldağ'ın babası Figor Şükrü, kaleci Şevket, İrfan Aydos ve Sarı Ömer, Konya Gençlerbirliği formasını giyen Emin Toksöz, Mustafa Tongül, Zekai Dinç ve Adnan, Gençlerbirliği ve Konyaspor'da oynayan Hakkı Köker, kaleci Mehmet, İdmanyurdu kalesini koruyan Ali ve sağbek Faruk, Ereğli'nin yetiştirdiği pekçok klas futbolcudan birkaçıydı.

KARAMAN'IN FUTBOLDA ÖNEMLİ YERİ VAR

1988 yılında il statüsü kazanarak Konya'dan ayrılmasına rağmen, Konya futbol tarihinde önemli bir yere sahip olan, ilk İslâm devletleri, Selçuklular, Karamanoğulları ve Osmanlı dönemlerinde Lârende adıyla geçen Karaman'ın tarihi kadar, futbolda geçmişi de hayli eskiye dayanır. İlk kulübü olan Sarı Kırmızılı formalı **"Karaman İdmanyurdu"** (19 nolu resim), Cumhuriyetin ilân edildiği 1923 yılında kurulmuş. Bunu 1946'da Kırmızı Siyahlı **"Lârendespor"**, 1955'te Siyah Beyaz **"Kalespor"** (20 nolu resim) ve Kırmızı Beyaz renkli **"Altuğspor"** ile 1966'da Sarı Kırmızılı **"Karamanspor"** un kuruluşu takip ediyor. 1960'lı yılların sonunda 3 defa şampiyon olarak grup maçlarında Konya'yı temsil eden ve çeyrek finâle kadar yükselip, Türkiye'de 8. sırayı alan Karamanspor'un meydana gelişinde Konya'da 6 yıl Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü yapan Sami Yavrucuk'un rolü büyük oldu. Karaman'a giderek kulüp yöneticileriyle bir toplantı yapan Yavrucuk, bir çatı altında toplanmalarını futbol gücü ve yönetim açısından yararlı olacağını tavsiye etti. Bunun üzerine İdmanyurdu ile Kalespor birleşerek, sarı siyah rengi ve **"Karamanspor"** adını aldı. Bu arada Larendespor ile Altuğspor, önce **"Yunus Emrespor"** adıyla ve kırmızı beyaz renklerle birleşti, sonra Karamanspor'a katıldılar. Konya'dan ayrılmadan Karaman'da kurulan son kulüp ise 1979'da kurulan Sarı Siyah formalı Başakspor oldu.

Futbolcu, bisikletçi (1930'da Türkiye yol ikincisi oldu), futbol ve bisiklet il temsilcisi, bölge karması idarecisi ve antrenörü, Gençlerbirliği başkanı, danışma kurulu üyesi, hâsılı **" Konya'nın Nuri Ağabeyi"** olarak sporumuza yıllarca emek veren Nuri Yenal, Karaman'da cezaevi müdürü iken ilçe futbolunun gelişmesine katkıda bulunarak, matbaacı Sıtkı Soylu, Has un fabrikası sahibi ve Karamanspor Başkanı Muzaffer İnekçioğlu, Larendespor ve Yunus Emre kulüplerinde başkanlık yapan Diş Tabibi Refet Sayın'la birlikte girişim başlatıp, Belediye Başkanı Kemal Kaynaş tarafından Orman İdaresine ait bugünkü stadın yerinin istimlâk edilerek stadın yapılmasına önayak oldu. Karaman futboluna emek verenler arasında 1984-1985'te profesyonel Karamanspor'un ilk başkanı İnşaat Mühendisi Özkan Albayrak, Altuğspor Başkanı İzzet Başer, 1962-1971 arası Karamanspor antrenörlüğü yaparak, 2 şampiyonluk kazandıran İbrahim Ağaoğlu ve Karaman'ın yetiştirdiği şöhretlerden Karamanspor'u 1970'te şampiyon yapan İzzet Kaylı'yı da sayabiliriz.

Karaman; Konya ve Türk futboluna kazandırdığı, milli takımda yer alan başarılı gençlerle de haklı bir üne sahip. Bunlar; Larendespor, Konya Yolspor, İdmanyurdu, Konya Karagücü, Konya Gençlerbirliği, Adana Milli Mensucat'ta oynayan İbrahim Ağaoğlu, Kalespor, Konya Yolspor, Gençlerbirliği ve Göztepe'de top koşturan İzzet Kaylı, Ankaragücü genç takımı, Kalespor, Konya İdmanyurdu, Göztepe, Ordu takımı, Genç ve A milli takım formasını giyen Çağlayan Derebaşı, Ali İmançer (Karaman İdmanyurdu, Larendespor, Yolspor'da oynadı), Ahmet Aslan (Karamanspor ve Konya

İdmanyurdu), Abdulkadir Çiftçi (Karamanspor ve Konyaspor'da oynadı), Bilge Tarhan (Konya Gençlerbirliği, Genç milli takım ve İstanbulspor), Erol Tuna (Karamanspor, Konya İstasyon Birlikspor, Ankara Petrol Ofisi), Tayyar İmançer (Karamanspor, Konya Gençlerbirliği, Konyaspor'un ilk profesyonel futbolcularından ve Ankara Gençlerbirliği), Kâzım Nas (Karamanspor, Ankaragücü, Trabzonspor ve Eskişehirspor'da oynadı. A milli takım aday kadrosuna çağrıldı), Mustafa Eraydın (Karamanspor ve Konyaspor), Sertan Eser (Karaman Başakspor, Antalya Köy Hizmetleri, Beşiktaş, Malatyaspor, Bursaspor ve İstanbul Büyükşehir Belediyespor)

1969-1970 sezonunda Karamanspor'da santrfor oynayan İbrahim Apaydın, Konya futbol ligi'nde **"Gol kralı"** olan ilk Karamanlı futbolcu ünvanını alırken, birlikte oynadığı arkadaşlarından kaleci Aydın Çelik trafik kazasında, sağbek Ahmet Fındık ise genç yaşta hayata veda etti.

...VE DİĞER İLÇELERİMİZDE FUTBOL

Akşehir ve Karaman'dan sonra üçüncü olarak Ilgın'dan tayin edilen posta müdürü Celâl bey ilçe gençlerine spor sevgisi aşılamasıyla 1931'de Kadınhanı'da kırmızı siyah formalı **"Yıldırımspor"** u kurup, başkanlığı üstlendi. Kaleci Niyazi Keçebaş, Salih Toker, Pomak Ahmet, Ziraatçı Esat, Koca Niyaz'ın Süleyman (Serim), eski belediye başkanlarından Kâşif Gürel, Lütfi Altındağ, Mustafa Yavuz Koyuncu, Osman Hömek ile birlikte Yıldırımspor'un ilk futbolcularından olan Süleyman Ganioğlu, yıllar önce yaptığımız konuşmada **"Devrin icabı Yıldırımspor CHP yanlısıydı. Parti içinde muhalif olanlar da 1933'te** "Demirspor"**u kurdu. Yeşil kırmızılı bu takımın başkanı Mustafa Yavuz Koyuncu, idareciler Karamusa oğlu Bekir Karatekin, Mehmet Uğur ve Bilal Arıcı, binası ise Rahim'in hanının altında idi. Aramızda husumet olduğu için Yıldırımspor'la maç yapmazdık. Daha ziyade Akşehir, Ilgın ve Cihanbeyli gibi ilçeler ve Konya'ya gidip, Gençlerbirliği ve Selçukspor'la oynardık"** demişti.

1946'da kapanan Demirspor'un malzemeleriyle Hüseyin Katrancı başkanlığında bu defa **"Doğanspor"** faaliyete geçirildi ve 1951'de lig maçlarına katılmak üzere Beden Terbiyesi'ne başvuruldu, ancak aynı adı taşıyan başka kulüp olduğu gerekçesiyle kabul edilmeyince kulüp **"Kadınhanıspor"** adı ve siyah beyaz renklerle hayata geçirilmiş oldu. Kadınhanıspor, Muzaffer Evren'in antrenör olduğu 1974'te şampiyonluk kupasını ilçeye getirerek, bayram havası yaşattı. Bunun üzerine kulübe futbolcu ve idareci olarak yıllarca hizmet eden Reşat Acar, futbolcu ve yöneticilere evinde birkaç sofra yemek verdi.

İlçe takımlarından Sarayönüspor'un kuruluşu da 60 yıl öncesine dayanıyor. O tarihte nahiye statüsündeki Sarayönü'ye Nahiye Müdürü olarak tayin edilen Gençlerbirliği'nin eski futbolcularından Kâzım Özbay, Karakol Komutanı Başçavuş Nejat bey ile birlikte 20 Haziran 1948'de Sarayönüspor'u (24 nolu resim) kurarak, ara verdiği futbola 38 yaşında tekrar başlayıp, sporu sevdirmek için çocuğu yaşındaki gençlerle birlikte top koşturdu. Yeşil siyahlı takımın bazı özel maçlarında Sümersporlu İzzet Kanarya da oynadı. Diğer ilçe takımlarının kuruluş tarihleri de şöyle: Yeşil kırmızı Çumraspor ile sarı lacivert Ilgınspor 1950, tarihinde Konya şampiyonluğu bulunan mavi beyaz Beyşehirspor ile yeşil siyah Karapınarspor 1956, yeşil beyaz Bozkır Gençlerbirliği 1958, kırmızı beyaz Cihanbeylispor 1968, sarı yeşil Kuluspor ve Seydişehir Gençlerbirliği 1973, Ilgın Şekerspor 1980 ve bordo beyaz Beyşehir Eşrefoğluspor 1987. Öte yandan, 1955 yılında kurulan sarı siyah Seydişehirspor, bordo beyaz renklerle Etibank Alüminyumspor adını aldıysa da lig şampiyonluklar almasına, 1 sezon 2. profesyonel lig'de, yıllarca 3. Lig'de mücadele etmesine rağmen özelleştirilmesinden sonra faaliyetine son verdi.

İLK TÜRKİYE ŞAMPİYONUMUZ: DEMİRSPOR

Yıllarca, 1932 yılında Samsun'da oynanan Türkiye futbol şampiyonası final maçında İstanbulspor'a 2-1 yenilen İdmanyurdu'nun aldığı ikincilikle teselli olduktan sonra, Demirspor'un önce genç takımlar, daha sonra da A takımlar düzeyinde çifti Türkiye Şampiyonluğu kazanmasıyla gururlandık. İstasyon Birlikspor adıyla 1953'te kurulan ve 1963'te Demirspor adını alan Mavi Beyazlı takım, Konya şampiyonluklarının yanısıra, Türkiye şampiyonalarında da zaman zaman başarılı sonuçlar aldı. 17-19 Mayıs 1973 arasında Afyon'da amatör takımların genç takımları arasında yapılan final maçlarında Aydın Sökespor'a hükmen, Zonguldak Kilimlispor'a 4-1 galip gelen ve Adana Milli Mensucat ile 0-0 berabere kalan Demirspor, Konya'ya Türkiye Şampiyonluğu kazandıran ilk takım oldu. 1973-1974 sezonunda gol yemeden Konya şampiyonu olan Demirspor A takımı, grup maçlarına katılıp 1. turu geçti, 2. turda Adana Osmaniyespor ve Ağrıspor'u yendi, Batman Petrolspor'a 1-0 yenilerek finale kalamadı. 1976-1977 sezonunda ise Konya lig şampiyonu olup grup müsabakalarına katıldı ve ilk 2 turu geçerek final maçlarında mücadele etme hakkını aldı. 25-27 Mayıs'ta Ankara Cebeci Stadı'nda yapılan final maçlarında Eskişehirspor'u 2-1, Zonguldak Ereğlispor'u 3-1 ve Trabzonspor'u 2-1 mağlûp eden Demirspor (21 nolu resim), Türkiye Şampiyonluğu kazanan ilk takımımız olarak Konya futbol tarihine geçti. Başkanlığını Ali Gözönü, genel kaptanlığını Ahmet Uyanık, antrenörlüğünü Köksal Gürler'in yaptığı şampiyon Demirspor'un bu tarihî kadrosunda şu futbolcular yer aldı: Necdet Albay (Kap-

tan), Hüseyin Öner, Mehmet Özdil, Okay Cengiz, Sabahattin Sorkun, Hayrettin Erkmen, Birol Yalçın, Talik Aydeniz, Coşkun, Bahattin ve Muammer.

2-6 Mayıs 1973'te Konya'da profesyonel takımların genç takımları arasında yapılan final maçlarında ise, Beşiktaş ile 0-0 berabere kalıp, Adanaspor'a 2-1 galip gelen Konyaspor, yarıfinalde Gençlerbirliği'ne 2-0 yenilerek Türkiye üçüncüsü oldu. Finalde Bursaspor'u 1-0 yenen Gençlerbirliği şampiyonluğu kazandı.

KONYA'NIN TANINMIŞ FUTBOL HAKEMLERİ

İstanbul, Ankara ve İzmir'den sonra Adana, Mersin, Eskişehir, Trabzon, Antalya, Kayseri, Bursa, İzmit, Afyon gibi illerle birlikte Anadolu'da ilk futbol faaliyetinin başladığı Konya'da maçları yöneten ilk hakemlerin Süreyya bey (Ege), Yüzbaşı Abdullah bey, Hasan Dayı (Güngör), Dr. Adnan bey, Mülâzim Osman bey, Akşehir 10. Alaydan Yüzbaşı Şevket bey, Eczacı Celâl bey (Zadil), Mülâzim İsmail Hakkı bey, Osman Nuri bey (Tuğrul), Mülâzim Sırrı bey, İslâm bey olduğu görülüyor. İlk yıllarda herhangi bir kurs, yada eğitime gerek görülmeden maçları bazı tanınmış futbolcular ve subaylar yönetirken, 15 Mayıs 1933'te Gençlerbirliği-Selçukspor arasındaki lig maçında olduğu gibi, Gençlerbirliği 3-2 önde iken attığı gol ofsayt gerekçesiyle sayılmayan Selçukspor sahayı terk edince, 2. yarıda hakem değiştirilerek maça devam edildiği, 16 Temmuz 1933 Cuma günü Gençlerbirliği-İdmanyurdu maçında Gençlerbirliği 3-2 galip iken İdmanyurdu, attığı gol ofsayt sayıldığı için sahayı terk ettiği, bunun üzerine Gençlerbirliği'nin hükmen galip sayıldığı görülüyor.

40'lı yıllardan itibaren Astsubay ortaokulu beden eğitimi öğretmeni Sefer bey, Zeki Boran, İş Bankası'nda memur Sabit Cinol, Ferit İncula, Kâzım Özbay, Yüzbaşı Şeref Tunca, Faruk Nazıroğlu, Hasan Yorulmaz, İhsan Dönder, 1950'den sonra Muammer Siper, Mehmet Avcan, Orhan Kurşun, Orhan Turgay, Osman Subaşı, 60'tan sonra Nuh Kılıç, Cemil Ergen Ali Pekatılır, ve şehrimizde görevli asker kökenli Şani Güllü, Celal Çorlu, Halil Eraydın, Hamdi Turhan, Orhan Beşik, Fazıl Dorsan, 70'ten sonra ise Kemal Kaya, Nedim Tuncel, Sabri Demir, Ahmet Canıtez, Ali İmançer, Şefik Tarhan, Zeki Köklü, Osman Siviloğlu, Salih Elmalı gibi isimler maçları yönetti. A klâsmanına giren ilk Konyalı Kemal Kaya oldu. Kaya, 1969'da şehrimizde oynanan Konyaspor'un Pakistan milli takımıyla 1-1 berabere kaldığı müsabakadaki başarılı yönetimi nedeniyle A klasmanına alındı ve 1978'de Doğu Alman Carl Zeiss Jena ve Batı Alman Bitsburg arasındaki UEFA Kupası maçında Coşkun Kutay ile birlikte Talât Tokat'ın yardımcılığı yaparak, Avrupa'da görev alan ilk hakemimiz oldu. Bu arada, 1979-1980 sezonunda Şefik Tarhan B klasmanına girerken, 2005'te Oktay Demiray ile 2007'de Deniz Çoban, Süper lig klasmanında yer aldılar.

YABANCI TAKIMLARLA YAPILAN MAÇLAR

Konya futbol tarihinde şehrimize gelerek maç yapan ilk yabancı takım Avusturya 1. Ligi'nden Sturm Graz (22 nolu resim) oldu. Misafir takım 8 Ocak 1955 Cumartesi günü İdmanyurdu ile oynadığı müsabakayı 3-1 kazanırken, 9 Ocak 1955 Pazar günü Konya karmasıyla 2-2 berabere kaldı ve karmanın gollerini de hâlen hayatta olan Sümerspor'lu İzzet Kanarya attı. Bundan sonra Belçika 1. Lig takımlarından Cherleroi (23 nolu resim) gelerek, 16 Haziran 1956 Cumartesi günü Konya Şekerspor'u 3-0 yenip, 17 Haziran Pazar günü Şekersporlar karmasına 1-0 mağlûp oldu. 1958'de ise, İsveç'in Djurgardens takımı Gençlerbirliği'ne 1-0 galip geldi. 1969 yılında gelen Pakistan millî takımı da Konyaspor'la 1-1 berabere kaldı.

Bugüne kadar şehrimize A milli takım düzeyinde hiç müsabaka verilmedi. Buna karşılık 1965 yılı Haziran ayında Türkiye-Hollanda Ordu takımları maçı, 1967 Mayıs ayında ülkemizde düzenlenen Avrupa genç takımlar şampiyonasına dahil Doğu Almanya-Rusya grup karşılaşması, daha sonraki yıllarda da Türkiye-Macaristan ümit milli maçı, Türkiye-Bulgaristan olimpik millî takımlar karşılaşması ile geçtiğimiz ayda Türkiye ile Danimarka arasındaki 2 özel gençler müsabakaları şehrimizde oynandı. Göztepeli kaleci Ali Artuner, Nevzat Güzelırmak, Gürsel ve Halil, Beşiktaşlı Güven, Fenerbahçeli Nedim ve Ogün Altıparmak, Galatasaraylı Talât Özkarslı ve Muzaffer Sipahi'nin de yer aldığı Ordu milli takımımızın Hollanda'yı 5-0 yendiği maç büyük ilgi toplamış, bisiklet pistini de dolduran 18 bini aşkın sporseverin seyrettiği müsabaka Halit Kıvanç tarafından radyodan naklen yayınlanmıştı.

FUTBOL İL TEMSİLCİLİĞİ YAPANLAR

1923 yılında teşkil edilen **"İdman Cemiyetleri İttifakı"** nın mıntıka temsilcisi Ziraat Bankası memuru Celâl bey (Vaner) 30'lu yıllara kadar Konya futboluna yön veren isimdi. Futbolcu lisanslarını hazırlıyor, ihtilâflı müsabakalar hakkında kararı veriyor ve maçların hakemlerini tayin ediyordu. Lise beden eğitimi öğretmeni Süreyya bey (Ege), Gedikli Mektebi Beden Eğitimi Öğretmeni Sefer bey, Nuri Yenal, Mehmet Ortaer, Şeker Fabrikası Personel Şefi Kemal Alper, öğretmen-gazeteci Ramiz Arda, TMO. Bölge Müdürlüğü müfettişi Ali Bildik, Gençlerbirliği'nin eski futbolcusu Şahabettin Şengöz, öğretmen Mehmet Güler, Ali Pekatılır, gazeteci İbrahim Sur, öğretmen-gazeteci Cengiz Dönmez, Dr. Metin Canonat, Mehmet Baykan, Mustafa Sırrı Demirel **"Futbol İl Temsilcisi"** (eski adıyla ajan) olarak görev yaptılar. Hâlen bu görevi Hacı İbrahim Samur yürütüyor.

ALİ PEKATILIR'IN İLGİNÇ REKORU!

Spora, İdmanyurtlu Hasan Dayı'nın (Güngör) teşvikiyle koşucu olarak başlayıp, Konya takımıyla birlikte bölgeler arası yol koşularına katılan, askerlik yaparken futbolda kısa zamanda gösterdiği başarı sebebiyle Ankara Jandarmagücü'nde oynayan, Konyalı Şevket Yorulmaz ile birlikte Beşiktaş'tan teklif alan, ancak ailevi sebeplerle Konya'ya dönerek **"Jandarma Ali"** lâkabıyla şöhret yapan ve futbol hayatın Yolspor kaptanı olarak 1962'de noktalayan Ali Pekatılır, ilginç bir rekorun sahibi bulunuyor. 1957 yılında kulüp bir kaleci ile anlaştı, fakat lisansı bir pürüz sebebiyle çıkmadığı için basketbolcu Akgün, eli yatkın olacağını düşünülerek kaleci oynatılmak istendi, ancak kabul etmedi. Bunun üzerine Ali Pekatılır, kazağı sırtına, eldivenleri eline giyerek 3 direğin arasına geçti. Kalecinin lisansı bir türlü çıkmadığından ligin ilk yarısını kaleci olarak tamamladı. Böylece o zamana kadar gerek duyulunca 10 mevkide oynayan Pekatılır, 11 mevkide de yer almış oldu.

Futbolu bıraktıktan sonra 1962 yılında Bedri Kaya'nın şehrimizde açtığı kursa katılarak, 40 yaşında futbol hakemi olan, bunun yanısıra güreş, voleybol, yüzme ve sutopu hakemliği de yapan **"Ali kaptan"**, vatanî görevini tamamladıktan sonra Jandarmagücü'nde oynayabilmesi için askeri memur yapılmış ve 30 yaşında ordu takımına seçilerek, Belçika'nın başkenti Brüksel'de Dünya Ordulararası Pentatlon Şampiyonası'nda 8 bin metrelik krosta birincisi olmuş. Karayolları'ndan 1971'de emekli olduktan sonra 4 yıl Ankara'da hakemlik, uzun yıllar voleybol il temsilciliği ve gözlemcilik yaptı.

"CUMHURİYET KUPASI" ŞAMPİYONLUĞU

Konya'nın futbolda ulaştığı başarılardan birisi de 28-30 Ekim 1956 tarihinde Ankara'da düzenlenen 4'lü **"Cumhuriyet Kupası"** turnuvasında kazanılan birincilik oldu. Ankaragücü sahasında oynanan maçların ilk gününde Konya, Ankara karmasını 3-2, ikinci gün Eskişehir'i 1-0 ve son gün Mersin'i 5-1 mağlûp etti. Nuri Yenal'ın tesbit ettiği karma takım, Ankara'yı yendiği maça; Tahir (Şekerspor)-Tekin (Karagücü), Halil (Yolspor)-İrfan (Gençlerbirliği), Mehmet Ortaer (Kp. Gençlerbirliği), Mustafa (Şekerspor)-Haldûn (Karagücü) Nazmi Meriç (Gençlerbirliği), Yalçın (Şekerspor), Hilmi (Yolspor), Atilla (Karagücü) tertibi ile başladı. Ankara karması'nda ise; Beykozlu Sıtkı (Karagücü)-Rıdvan (Ordu takımı), Rıza Palaska (Ordu takımı)-Mustafa Ertan (Ordu takımı), Şehmuz (Ankaragücü), Mustafa Çam (Ordu takımı)-Mikro Mustafa (Ordu takımı), Sabahattin Erdeniz (Ordu takımı), Yüksel (Güneşspor), Oktay Arıca (Hacettepe), Timuçin (Demirspor) yer aldı.

Kalabalık bir seyirci topluluğu önünde oynanan, FİFA hakemi Cezmi Başar'ın yönettiği müsabakanın 1.yarısında solbek Halil Sürücü, Mustafa Ertan'ın kasti bir hareketiyle ayağı kırılınca yerine Ali Pekatılır girdi. Konya karması, ilk yarıyı Hilmi (2) ve Atilla'nın attığı gollerle 3-1 önde kapadı. Ankara'nın tek golünü ise Yüksel kaydetti. Takımlar soyunma odasına giderken kesin favori görülen Ankara'nın oyununu protesto eden seyircilerle kaptan milli futbolcu Mustafa Ertan arasında tartışma yaşandı. 2. yarıda Ankara ataklarına başarıyla karşı koyan Konya karması gol şansı tanımazken, **"Hakem maç bitiyor, penaltı ver"** diye bağıran seyircilerin etkisinde kalan hakem, Yüksel'in bir akınını kesen Mehmet Ortaer'in hareketine penaltı çalınca Mustafa Ertan, ikinci golü attı ve maç bu sonuçla bitti.

Ertesi gün aynı kadroyla sahaya çıkan Konya karması, Yalçın'ın kaydettiği golle bu maçı da 1-0 kazandı. Cumhuriyet Bayramı nedeniyle maçlara 1 gün ara verildi ve Teyfik Türkkan'ın da yer aldığı Konya, son karşılaşmasında Konya'dan gelen çok sayıda taraftarın desteği ve mükemmel bir oyunla Mersin'i de 5-1 mağlûp ederek, mermer kaidenin üzerinde elinde meş'ale tutan sporcu figürünün yer aldığı şildi kazanarak takdir topladı. Bu arada, ayağı kırılan Halil Sürücü de futbolu bırakmak zorunda kaldı.

PROFESYONELLİĞE ATILAN İLK ADIM!

Futbol Federasyonu'nun 2. Profesyonel Lig'in kurulması kararı üzerine Başkan Orhan Şeref Apak, 1964 yılında İç Anadolu'da futbol kalitesi ve seyirci kapasitesi yüksek bir il olan Konya'nın da katılması için Beden Terbiyesi Genel Müdürü Fikret Altınel ile birlikte şehrimize gelerek, 2 köklü kulübün yekvücut hâlinde birleşerek 2. Lig'e katılmasını temin amacıyla Yeni Sinema'nın yanındaki Bomonti Lokantası'nın üzerinde faaliyet gösteren Gençlerbirliği kulübünde Nuri Yenal ile görüşerek olumlu cevap aldıktan sonra, Zafer Meydanı'nda bugünkü Zafer Çarşısı'nın yerindeki İdmanyurdu kulübünde Başkan Nuri Küçükköylü ve bazı idarecilere aynı teklifi yaptı, ancak Küçükköylü, **"Bizim kulüp binamız var, Gençlerbirliği'nin mülkü yok. Bu sebeple birleşmemiz mümkün değil. Biz, İdmanyurdu Gençlik Kulübü adıyla ve yeşil beyaz renklerle girmek istiyoruz"** diyerek kabul etmedi. Beden Terbiyesi Müdürü Sami Yavrucuk ile Fikret Altınel'in kardeşi Konya Çimento Fabrikası Müdürü İsmet Altınel ve Futbol Ajanı Kemal Alper'in de bulundukları görüşmeden sonuç alamayan Apak'ın cevabı **"Nuri bey. Ben mal mülk aramıyorum, önemli olan seyircilerin yekvücut hâlde tek takımı desteklemesidir. Böyle olmasa maddî problemi olmayan Şekerspor'u lig'e alırım. Fakat seyircisi yok. Bu sezon 2. Lig'i 13 takımla donduracağım, şayet karar verirseniz 14.**

takım olarak Konya'yı alacağım" oldu ve ilk görüşmeden sonuç alamayan Altınel ile Apak, Ankara'ya döndü.

Birleşme konusu gündemden hiç düşmedi ve bir defa da Vali Ali Rıza Aydos, 2 kulübün yöneticilerini makamında bir araya getirerek, saatlerce dil döktüğü hâlde anlaşmayı sağlayamadı. Gençlerbirliği Başkanı Mehmet Ortaer, **"Biz Konyaspor adını alarak Gençlerbirliği ismini, yeşil beyazı kabul ederek siyah beyaz renkleri feda edeceğiz. Taraftarlarımızı ikna etmek için hiç olmazsa formanın sol göğsüne kartal, ya da siyah beyaz bir top koyalım"** diye ne kadar rica etse de Nuri Küçükköylü'yü razı edemedi. Üye sayısı, yeşil beyaz olması kabul edilen formanın sol göğsüne küçük bir siyah beyaz top, ya da kartal konulmasını kabul etmeyen Nuri Küçükköylü'nün, **"Ispanağın üzerine yoğurt dökmüş gibi ne olacak. İleride kartal kanatlarını açar, siyah renk formanın her tarafını kaplar"** deyince bu görüşmeden de sonuç çıkmadı. Yapılan görüşmelerin hepsinde bulundum. Geniş tafsilâtıyla yazmaya kalksam kitap olur. Bu nedenle bu kadarla yetinelim.

GENÇLERBİRLİĞİ, KONYASPOR ADIYLA 2. LİG'DE

Birleşerek 2. Lig'e girme konusunu kısa keserek, Gençlerbirliği'nin profesyonel 2. Lig'e girişinin notunu düşelim:

İdmanyurdu birleşmeye yanaşmayınca Gençlerbirliği; 16 Haziran 1965 tarihinde yaptığı genel kurulda **"Konyaspor"** adını alarak ve Federasyonun koyduğu 3-4 kulüple birleşme şartı gereğince Selçukspor, Yeni Meramspor ve Çimentospor'un iltihak etmeleri ve kendilerini feshetme kararları üzerine profesyonel futbol takımı oluşturarak 2. Lig'e dahil olma kararını aldı. Tüzüğün 3. maddesine göre, Konyaspor'un forma rengi sarı siyah, kuruluş tarihi 1965 olacak, iltihak eden kulüplerin renklerinin de temsil edilmesi için formanın sol göğsünde lacivert, mor ve yeşil renklerle çerçevelenmiş daire içinde beyaz zemin üzerinde çift başlı Selçuk kartalı arması bulunacaktı. Genel kurulda alkışlarla kabul edilen kararlar Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğüne bildirildi. Ancak, Selçukspor'un iltihak kararı yetkisiz kişilerce alındığı gerekçesiyle yaptığı başvuru üzerine mahkeme tarafından iptâl edilince bu kulüp fesholmaktan kurtularak, faaliyetine devam etmesi sağlanmış oldu. Ayrıca, Genel Müdürlük tarafından gönderilen tescil kartında Gençlerbirliği'nin sâdece isim değiştirdiği kabul edilerek, kuruluş tarihinin 1922 olduğu bildirildi. Bunun üzerine 3 Ağustos 1965'te toplanan genel kurulda kuruluş tarihinin 1922 olduğu karar altına alınarak, yönetim kurulu seçildi ve başkanlığa Mehmet Ortaer getirildi. Meramspor başkanı Yüksel Nakipoğlu genel kaptan olurken, yönetim kurulunda ise şu isimler yer aldı: Dr. Vecihi Uzgören, İsmail Çapar, Hami Hıdır, Abdullah Büyükkoşucu, Ali Bektik, Avukat Erdoğan Bakkalbaşı ve Avukat Sezai Arısoy.

Gençlerbirliği'nin kadrosunda yer alan futbolculardan Nazmi Meriç, Çetin Taşpınar, Ali Büyükbayram, Serpil Bilgir, Hasan Altıoklar, Mehmet Aktan, Cankut Özbay, Tayyar İmançer, Sadettin Temeller, Sabri Demir, Şükrü Sorguç, kaleci Mehmet, Tuncay Bilge, Recep Anadolu, Dinçer ve Hakkı Köker'in yanısıra, Şekerspor kalecisi Muzaffer Evren ve Ahmet Özbaş, İdmanyurdlu Hikmet Deniz, Selçuksporlu Hasan Hüseyin Ayvazoğlu, Çimentosporlu Hasan Satı, Memduh Pülgü, İbrahim Eşmekaya ve Turan Özkaya, transfer edilerek oluşturulan ilk Konyaspor kadrosu Hacettepe'nin eski kalecilerinden antrenör Orhan Sözeren yönetiminde çalışmaya başladı. İlk hazırlık müsabakasını Konya'da Ankara PTT ile yapan Konyaspor, 3-2 yenilirken, gollerini Tuncay attı. Siyah Beyazlılar, 2. Lig'deki ilk maçını da 1965 Ağustos ayının son Pazar günü Samsunspor'la oynadı ve daha sonra Konyaspor formasını giyen Ali Kandil'in golü ile 1-0 yenildi. Konyaspor, (25 nolu resim) bu ilk profesyonel karşılaşmasına; Muzaffer Evren-Hikmet Deniz, Tayyar İmançer-Mehmet Aktan, Serpil Bilgir, Çetin Taşpınar-Şükrü Sorguç, Ali Büyükbayram, Hasan Altıoklar, H. Hüseyin Ayvazoğlu, Cankut Özbay onbiriyle başladı. Ligin 2. yarısında Ankara Gençlerbirliği'nden kiralanan sağaçık İlhan, Konyaspor'da yer alan Konya dışından transfer edilmiş ilk futbolcu, ilk yabancı ise 1968'de Galatasaray'dan alınan Yugoslavya Nikolovski oldu.

İDMANYURDU'NUN 3. LİG'E GİRİŞİ

Ankara'dan Yılmaz Önen'in yönettiği 1966-1967 sezonunun son maçında Şekerspor'u, kaptan Bâki'nin temdit penaltısından attığı golle 1-0 yenerek şampiyonluğu kazanan İdmanyurdu da profesyonel 3. Lig'e dahil oldu. Nuri Küçükköylü'nün başkanlığındaki Yeşil Beyazlı kulübün yönetim kurulunda genel kaptan İlhan Özmenek, Hasan Katırcı, Mustafa Önses, Mehmet Şan, Abdullah Öngel, Halis Ünal, İhsan Koçak yer aldı. Kadrodaki amatör futbolcuları profesyonel yaparak, bazı transferler gerçekleştiren İdmanyurdu, antrenör Mehmet Şan yönetiminde çalışmalara başlayıp, 1967-1968 sezonunda 3. Lig'e katıldı ve 1970-1971 sezonunda bir yıl önce 3. Lig'e düşen Konyaspor'la birlikte 2. Lig'e yükseldi. Bu arada, 2 kulübün birleştirilmesi yeniden gündeme geldi, ancak çeşitli görüşmelere rağmen bu yine mümkün olmadı.

KONYASPOR-İDMANYURDU BİRLEŞMESİ

Amatörlük döneminin ezeli rakibi 2 takımın 2. Lig'de yaptıkları maçların rekabetten de öte çekişmeye ve bunun sonucunda sinir harbine

dönüşmesi üzerine zaman zaman gerginleşen atmosfer taraftarları olumsuz etkileyince saha dışında kavgalar çıktı. Bu yüzden Federasyon 2 takımın bir maçını Eskişehir'e aldı, ancak taraftarlar bu defa dönüş yolunda kavga ettiler. Bu nedenle 1980 ihtilâlinden sonra 2. Ordu Komutanı Org. Bedreddin Demirel, tek çatı altında birleşilmesi için 2 kulübü harekete geçirdi. Konyaspor Başkanı Veysel Büyükmumcu ve İdmanyurdu Başkanı Halis Ünal ile Turan Bilge, Mehmet Şan, Mustafa Çalışkan gibi yöneticilerin yaptıkları toplantılar ve Kemal Daş başkanlığındaki Federasyon Hukuk Kurulu ile temaslar sonucu nihayet anlaşma sağlanarak, 2 kulüp 2 Haziran 1981'de genel kurul yapmak üzere karar aldı ve kararlar 23 Mayıs 1981'de gazetelerde yayınlandı. İdmanyurdu, 2 Haziran saat 21'de Yüksel Ulupınar'ın divan başkanlığındaki genel kurul toplantısında **"Konyaspor kulübü tüzüğü hükümleri çerçevesinde Konyaspor kulübüne iltihak suretiyle bütün hak ve vecibeleriyle katılınmasına"** karar verdi. Kararın alınmasından sonra Yılmaz Kulluk'un divan başkanlığında toplanmış olan Konyaspor genel kurulunun da **"İdmanyurdu Gençlik kulübünün bütün hak ve vecibeleriyle birlikte Konyaspor kulübüne katılması oy birliğiyle kabul edildi"** şeklinde aldığı kararla birleşme gerçekleşmiş oldu. Anlaşmaya göre 300 genel kurul üyesinden 180'i İdmanyurdlu, 120'si Konyasporlu oldu, 2 kulüp yönetim kurulunda 8'er üye ile temsil edildi, yeşil beyaz formanın sol göğsüne siyah Selçuk kartalı konuldu. Vali Muavini Ömer Naci Sözer başkanlığında 15 Haziran 1981'de toplanan, Beden Terbiyesi Bölge Müdürü Bahtiyar Demir, Milli Eğitim Müdürü Sabahattin Şengün, Belediye Başkan yardımcısı Mehmet Mert, Sağlık Müdürü Dr. Zübeyir Şakar, Askerî Mahkeme Komiseri Rasih Yağanoğlu, üyeler Ticaret Lisesi Beden Eğitimi Öğretmeni Yahya Yaya, banka müdürü Fahrettin Hiçdönmez, İsmail Çapar, İsmet Bektik ve Mustafa Önses'in yer aldığı Bölge Danışma Kurulu da **"Konyaspor ile İdmanyurdu'nun tek kulüp olarak tescili uygun görülmüştür"** şeklinde karar alarak konuya resmiyet kazandırdı. Başkanlığa Halis Ünal, 2. başkanlığa Veysel Büyükmumcu, teknik direktörlüğe Orhan Yüksel getirilip, 2 kulübün futbolcularından kadro kuruldu. Birleşme şartlarına 2 dönem uyulduktan sonra, ilerleyen yıllarda maddî külfetin artması sebebiyle anlaşma şartları ve üye sayısı konusunda esneme, yönetim anlayışında olumlu gelişmeler başladı. Günümüzde ise Konyaspor, artık Konya'ya malolduğu için anlaşmaya esas alınan ilk şartlardan eser kalmadı.

KONYASPOR, 22 SEZON SONRA 1. LİG'DE

Birleşmenin gerçekleştirilemediği yıllardaki kısır çekişme yüzünden 1. Lig'e yükselme hayâlden öteye geçemezken, profesyonel futbol serüveninden 22, birleşmeden 7 sezon sonra sporseverlerin rüyası nihayet gerçek oldu ve Konyaspor, 1987-1988 sezonu sonunda 1. Lig'e çıkmayı başardı. Tabii bu kolay olmadı. Merhum Süleyman Çınar ve Mustafa Bülbül'ün başkanlıkları döneminde birkaç defa 1. Lig'in kapısından dönüldüktan sonra, Ahmet Öksüz'ün başkanlığındaki yönetim kurulunun maddî ve mânevi katkısı, Vali Kemal Katıtaş'ın ilgi ve desteği, teknik direktör Özkan Sümer'in teknik becerisiyle mutlu sona ulaşıldı. Eskişehirspor'dan Mücahit, Nejat, Nedim, B. Fuat, Trabzonsporlu Bahattin, Adanalı Kayhan, Ordulu Sinan, Denizlispor'dan kaleci Adnan, Kütahyaspor'dan K. Fuat gibi futbolcularla takviye edilen Yeşil beyazlı takımın (26 nolu resim) 1. Lig'deki ilk teknik direktörü Fenerbahçeli milli futbolcu Erol Togay oldu. Şefik Tarhan, genel kaptanlığa getirilirken, şehrimizde Sarıyer'le oynadığı ilk maçı 3-0 kaybeden Konyaspor, 1988-1989'daki ilk sezonunda sekizinci, 1889-1990'da yedinci, 1990-1991 ve 1991-1992'de onikinci olduktan sonra, 1992-1993 sezonunda 1. Lig'i sonuncu tamamlayıp, tekrar 2. Lig'e geri döndü. 30 Mayıs 1993'te İzmir'de oynanan veda maçında Altay'a 2-1 yenilen Konyaspor, 1. Lig'de toplam 160 maç oynayıp, 47 galibiyet, 33 beraberlik ve 80 yenilgi alırken, 174 gol atıp, 266 gol yedi.

Konyaspor, 2. Lig'de 10 sezon kaldıktan sonra, Mehmet Köseoğlu başkanlığında ve teknik direktör Hüsnü Özkara yönetiminde adı **"Süper Lig"** olarak değiştirilen yarışa yeniden katıldı. Kayserispor'dan Tayfun, Samsun'dan Cenk İşler ve kaleci Allum Buker (Ali Uyanık), Trabzonsporlu Ögün, Göztepeli Zafer Biryol, Adanasporlu Altan, Sakarya'dan Yasin Çelik, Erzurum'dan Zafer Demir, Kocaeli'den Sedat Yeşilkaya ve Yozgat'tan Murat Duman'ı transfer ettiği kadrosu ile 2003-2004 sezonu 11. tamamlayan Konyaspor, (27 nolu resim) o günden beri Süper Lig'de mücadeleyi sürdürüyor.

KONYASPOR'DA BAŞKANLIK YAPANLAR

Konyaspor, 1965 yılında 2. Lige girince ilk başkanlık yapan Mehmet Ortaer oldu. Onu Veli Nurullahoğlu, Orhan Tütüncü, Kâzım Özbay, Ömer Armağan, Eşref Eşrefoğlu, Ahmet Onacak, Kâmil Civelek, Oğuz İyioldu, İsmail Çapar, Sezai Arısoy, Fahrettin Hiçdönmez, Ömer Civelek, Servet Acar, Sedat

Varol, İrfan Mescioğlu, Veysel Büyükmumcu, Halis Ünal, Ahmet Yüzbaşıgil, Mehmet Çolakoğlu, Mehmet Düzel, Mustafa Bülbül, Süleyman Çınar, Ahmet Öksüz, Kudret İrdirençelebi, Algün Tunçalp, Metin Ortakarpuz, Bahtiyar Demir, Numan Erkan, Sait Gönen, Mehmet Oktut, Ahmet Hamdi Uçarok, Mevlüt Sarı, Mustafa Bayram, Mehmet Köseoğlu, Ahmet Şan, Mustafa Yayla ve halen görevde olan M. Ali Kuntoğlu takip etti.

KONYASPOR'U ÇALIŞTIRAN TEKNİK ADAMLAR

Profesyonel futbol lig'lerinde 44. yılını geçirmekte olan Konyaspor'u, bugüne kadar birçok teknik adam çalıştırdı. 2. Lig'e girdiği 1965-1966 sezonunu takımın ağabey konumundaki emektar futbolcuları Nazmi Meriç ve Sadettin Temeller yönetiminde açan Konyaspor'da antrenörlüğe çok geçmeden Orhan Sözeren getirildi. Daha sonra takımı çalıştıranlara şu isimler eklendi:

Abdullah Büyükkoşucu, Ömer Civelek, Galip Türkkan, Vahidin Gezer, Ahmet Cücen, Doğan Akı, Lefter Küçükandonyadis, Teyfik Türkkan, Avni Kalkavan, Fahrettin Cansever, Orhan Yüksel, Zeynel Soyuer, Şener Dal, Arif Çetinkaya, Zoran Çolakoviç, Tezcan Uzcan, Franz Smuda, Ömer Zengin, Ömer Duran, Murat Özgen, Hüsnü Majuni, Coşkun Süer, Abdullah Matay, Köksal Mestçi, Erkan Yanardağ, Kâzım Admış, Arda Vural, Özkan Sümer, Erol Togay, Nevzat Güzelırmak, Ethem Bilgikarca, Naci Renklibay, Kadri Aytaç, Erkan Kural, İsmet Arıkan, Tayfun Türker, Ahmet Akcan, Gündüz Tekin Onay, Aldoğan Argon, Ali Bingöl, Müjdat Yalman, Sadi Tekelioğlu, Kemal Kılıç, Ziya Doğan, Nejat Biyediç, Yılmaz Vural, Rıdvan Dilmen, Mustafa Çapanoğlu, Hüseyin Hamamcı, Sakıp Özberk, Saffet Susiç, Giray Bulak, Hamza Hamzaoğlu, Teyfik Lav, Nurullah Sağlam, Aykut Kocaman, Ünal Karaman ve Raşit Çetiner.

KONYASPOR'DAN KİMLER GELİP GEÇTİ

Aradan geçen 43 yılda nice ünlü ve milli takımda oynamış futbolcular Konyaspor formasını giydi. Bunlar arasında Mehmet Ekşi, Göztepeli Alpaslan, B. Metin Yıldız, B. Savaş, Galatasaraylı Suat Kaya, Kayhan, Saffet Sancaklı, Tolunay Kafkas, İskender, Mücahit, kaleci Fatih ve Adnan, Eskişehirsporlu Nedim, Nejat, B. Fuat, Okan Buruk'un ağabeyi K. Fuat, Fenerbahçe ve Galatasaray'da oynayan Sedat Balkanlı, Mısır milli takımı kaptanı El Saka, Zonguldakspor'dan alınan Osman, Çekoslovak Jarabek, Trabzonspor kaptanı Ogün Temizkanoğlu ve Bahattin, gol kralı Zafer Biryol, Galatasaraylı Hamza Hamzaoğlu, Fenerbahçe ve Trabzon'da oynayan Ceyhun, Fenerbahçe'den Erhan Albayrak, halen Ankaraspor'da oynayan Brezilyalı Neca ilk akıla gelenler.

İSMET KARABABA'YA BÜYÜK ÖDÜL

Türk spor tarihinde Fair Play gibi dünya çapında bir büyük ödülü almak Konyalı İsmet Karababa ile onun çalıştırdığı Konyaspor genç takımına nasip oldu. Ocak 1982'de 2 nolu sahada Derbentspor ile Çumraspor arasında hakem Sabri Demir yönetiminde oynanan 1. Küme futbol maçında Çumrasporlu Mustafa bir gol attı, ancak hakem karar veremediği için Derbentspor kalecisi İsmet Karababa'ya topun kale çizgisini geçip geçmediğini sordu. Karababa, topu çizgiyi geçtikten sonra tuttuğunu söyleyince Sabri Demir, golü geçerli saydı ve 1-0 biten maçı kaybeden Derbentspor 2. Kümeye düştü. Hakem Sabri Demir, İsmet Karababa'nın dürüst cevabını raporunda belirterek, Türkiye Milli Olimpiyad Komitesi'nin centilmenlik ödülüne aday gösterilmesini teklif etti.

Beden Terbiyesi İl Müdürlüğü tarafından aday gösterilen Karababa, 1983 yılında Türkiye büyük ödülüne, Türkiye Milli Olimpiyad Komitesi tarafından Unesco'nun Fair Play ödülüne aday gösterilmesi üzerine de dünya Fair Play ödülüne lâyık görülerek, 1984 yılında Paris'te Unesco tarafından bu büyük ödül törenle kendisine verildi. Karababa'nın bu örnek hareketi çalıştırdığı Konyaspor genç takımı futbolcularına da yansıdı ve 3 sezon üstüste Konya Şampiyonu olurken 3.5 yılda oynadıkları 69 maçta hiç kırmızı kart görmeyerek antrenörleri Karababa gibi, 1988 yılında Türkiye Milli Olimpiyad Komitesi'nin centilmenlik ödülüne, 1989'da Unesco'nun Fair Play ödülüne lâyık görülerek Paris'teki törenle ödülün sahibi oldular. Aradan geçen 20 yıl içinde Unesco'nun bu büyük ödülü sâdece geçen yıl bir yarışta birinci olmak üzere iken finişte yere düşen arkadaşını tutup kaldırarak, birinciliği kaybeden ilkokul öğrencisi Trabzonlu bir kız atlete verildi. Böylece, Mustafa Kemal Atatürk'ün **"Ben sporcunun zeki, çevik ve ahlâklısını severim"** vecizesinin Türk sporcuları tarafından gerçekleştirilmesi gurur vesilemiz oldu.

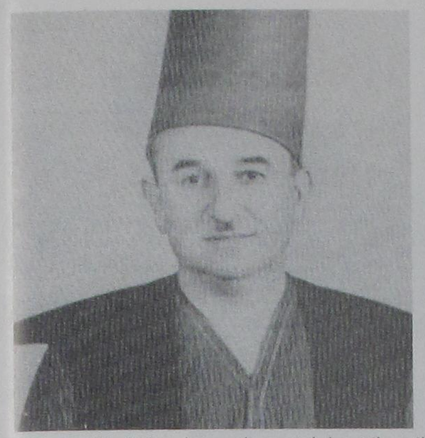

1-Konya'da futboulu medrese talebesi iken ilk oynayanlardan İbrahim Hakkı Konyalı

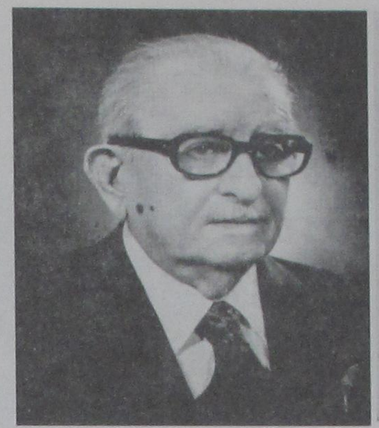

3-Gençlerbirliği ve Beşiktaş'ta futbol oynayan Şükrü Erkuş

2-Sanayi ve Erkek Muallim Mekteplerinin hicrî 1341 (miladî 1925) yılında yaptıkları maçta 2 okulun futbolcuları bir arada

4-İdmanyurdu'na 26 Şubat 1930'da galip gelen Lise takımının tarihî bir fotoğrafı

5-Lisenin 1934'teki orta kısım takımı.
(Soldan 1-Kaleci Avni, 2-kaptan Hasan Yorulmaz, 3-Cim Ahmet, 4-Şükrü Sümer, 5-Cingil Nuri, 6-Mehmet Şan, 7-Yaşar, 8-Ömer

6-Selçukspor, Gençlerbirliği ve Sarayönüspor'da futbol oynayıp, Konyaspor'a başkanlık yapan Kâzım Özbay

7-Konya'nın ilk kulübü Gençlerbirliği'nin 1924 yılındaki ilk kadrolarından birisi

8-Gençlerbirliği'nin, 19 Ocak 1936'da şilt birincisi olan takımı.
(Sağdan) Cahit, Ressam Suavi, Kâzım Özbay,
Lise Beden Eğitimi Öğretmeni Refik, Kuyumcu Ethem Tenekeci,
Belediye Başkan yardımcısı Mustafa Koşan, Pomak Sadık (Özer),
Nuri Yenal, Orman mühendisi Arif, Eskişehirli Naim ve Teslim

9-İdmanyurdu'nun 1924 tarihini taşıyan ilk kadrolarından birisi (Açık renk çizgili) formalı Sanayi Mektebi futbolcularıyla birlikte. (Solda başında fes olan şahıs İdmanyurdu'nun kurucularından bankacı Celâl bey (Vaner)

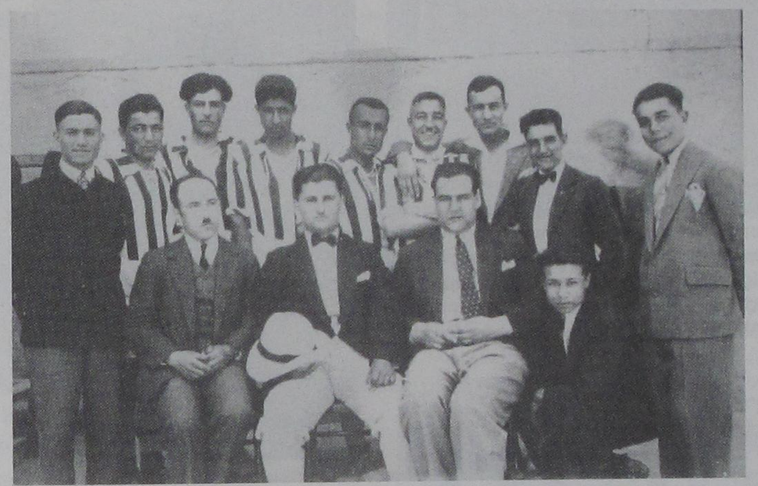

10-İdmanyurdu'nun ilk oyuncularından bir grup, idarecilerle birlikte.
(Ayakta soldan) 2-Hasan Dayı (Güngör), 4-Arap Salâh,
5-Kadıların Cemal Sürmeli, 6-Necati Kaşıkçı, 7-Abdulkadir Sürmeli,
8-Kemal bey. (Önde sağda oturan Bankacı Celâl bey ve
idareci Dişçi Teyfik bey (Ortada oturan)

11-Selçukspor'un, İdmanyurdu ile 12 Nisan 1929 Cuma günü maç yapan ilk kadrolarından birisi. (Sağdan) Cevdet, öğretmen Enver, Kâzım Özbay, Nevzat, Zeki, Fuat, Ethem, İhsan, Nihat, Nuri ve Solak Süleyman (Uludağ)

12-Futbol maçlarının 1934'ten 1951 yılına kadar oynandığı İmam Hatip Lisesi'nin yerindeki sahada Selçukspor'un, Ankara Altınordu (Şimdiki Ankaragücü ile 2-2 berabere kaldığı maçtan estantane

13- Alman harbi sebebiyle 1941'de kulüplerin faaliyetinin durdurulması üzerine teşkil edilen Konya karmasının 16 Mart 1943'te Nakliyegücü ile oynayan kadrosu (Sağdan) İdareci Nuri Yenal, Ekrem (Nakliyegücü), Rıfkı Mendi (İdmanyurdu), Hasan Yorulmaz (Gençlerbirliği), Şükrü Sümer (Gençlerbirliği), Kâzım Özbay (Gençlerbirliği), Ahmet Tosun (Selçukspor), İzzet Kanarya (Selçukspor), Solak Süleyman Uludağ (İdmanyurdu), Hadi (Gençlerbirliği), Ahmet Ormancı (İdmanyurdu), Muzaffer (Gençlerbirliği)

14-Akşehir İdmanyurdu'nun (Çubuklu formalı) 30 Ağustos 1929'da Akşehir'de Selçukspor'a 2-1 yenildiği maçtan önce 2 takım futbolcuları

15-İstiklâl Savaşımızda önemli bir yeri bulunan Akşehir'de Mustafa Kemal Paşa ve komutanların da seyrettiği maçta oynayan Akşehirli futbolcudan isimlerini tesbit edebildiklerimiz. (Ayakta soldan) 1-Eczacı Celâl Zadil, 2-Abdullah Çavuşoğlu. (Önde soldan) 1-Saraç Kemal Gürkaynak, 3-Mehmet Bakırel, 4-Muallim Topal Ata, 5-Karakıymanın Abdullah (Tapucu), 8-Sadri Çakıroğlu

16-Beşiktaş'ta oynarken milli takımımızda yer alan ilk Konyalı Şevket Yorulmaz

17-Konya'nın gelmiş geçmiş en şöhretli futbolcusu Mehmet Aktan (Soldan dördüncü) 1973 yılında İsviçre'yi 2-1 yendiğimiz maçın seremonisinde. (Soldan) Kaptan Ziya Şengül, Zekeriya Alp, Yasin Özdenak, Mehmet Aktan, Alparslan Eratlı, Fuji Mehmet, Göztepeli Özer, Sadettin Temeller'in yeğeni Tuncay Temeller, Cemil Turan, Galatasaraylı Mehmet Oğuz ve Bülent Ünder.

18-Bir zamanlar merkez takımlarının korkulu rüyası olan Ereğli Sümerspor. (Soldan ayakta) Hacıbici Abdullah, Rasim, Hakkı Köker, Fehmi, İzzet Kanarya, Zeki Şahinkara, Cemal Demirbilek, (ortada) Abdullah, Asım, Sadret, (önde) Mehmet Köseler, Altan ve Salim Akkülah

19-Karaman'ın ilk futbol kulübü 1923'te kurulan İdmanyurdu'nun 1933'te çekilmiş bir fotoğrafı

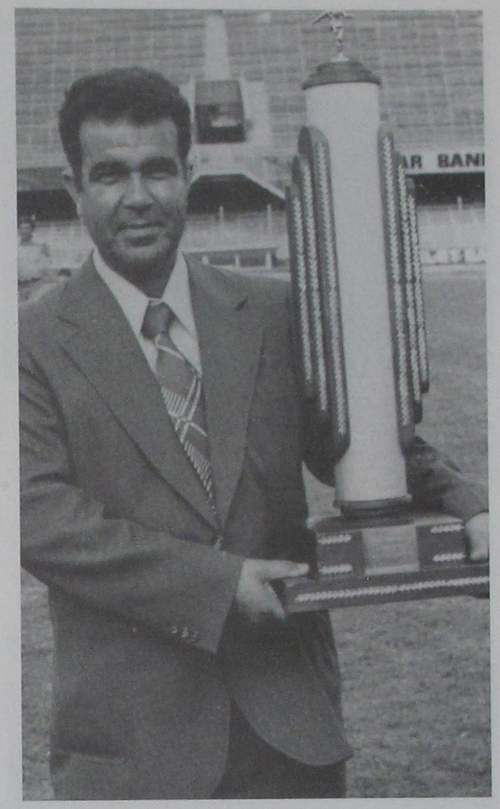

21-İstasyon Birlik'te futbol oynayan, 10 yıl genel kaptanlık, tam 37 yıl Demirspor'un başkanlığını yaparak kırılması güç bir rekorun sahibi olan Ali Gözönü, 1977'de kazanılan Konya futbol tarihinin ilk Türkiye şampiyonluğu kupasıyla Cebeci Stadında görülüyor.

20-1957 yılında kurulan Karaman Kalespor. (Ayakta soldan) Zabıta memuru Cemal, Teyfik, Tahsin, Ünal, Remzi, Çağlayan Derebaşı, Abidin, İzzet Kaylı, Zabıta Recep Üst baş. (Önde soldan) Fevzi, Sevabi (Kara), Şükrü, Hikmet, İbrahim Ağaoğlu, Mehmet Ali Tokyay ve oğlu Burhan. Kaleci Filiz Denktaş.

22-Konya'ya gelen ilk yapancı takım olan Avusturya'nın Sturm Graz takımı 9 Ocak 1955 Pazar günü Konya karmasıyla 2-2 berabere kaldığı maçtan önce

24-Haziran 1948 tarihinde kurulan Sarayönüspor. (Soldan 3. Nahiye Müdürü Kâzım Özbay, (önde soldan) 2. İzzet Kanarya, 3. Karakol başçavuşu Nejat bey

23-Belçika'nın 1. Lig takımlarından Cherleroi, 17 Haziran 1956 Pazar günü Şekersporlar karmasına 1-0 yenildiği maçtan önce Konya stadında

25-Konyaspor'un ilk profesyonel takımı 1965 yılı Ağustos ayının son Pazar güne Samsunspor'a 1-0 yenildiği ilk lig maçından önce (Ayakta soldan) Hikmet Deniz, Serpil Bilgir, Şükrü Sorguç, Muzaffer Evren, Ali Büyükbayram, kaptan Çetin Taşpınar, Mehmet Aktan. (Önde soldan) Hasan Altıoklar, Cankut Özbay, Tayyar İmançer ve H. Hüseyin Ayvazoğlu.

26-Konyaspor'un 1988-1989 sezonunda 1. Lig'de yer alan kadrosu. (Ayakta soldan) Adnan, Bekir, Sinan, Bahattin, Hasan, kaptan Mücahit. (Önde soldan) Nejat, Kayhan, K. Hasan, Salih ve Nedim

27-Konyaspor'un 10 yıl aradan sonra 2003-2004 sezonunda tekrar 1. Lig'de mücadele ettiği kadrosu. (Ayakta soldan) Zafer Demir, Cenk İşler, Tayfun Türkmen, Allum Buker, Ögün Temizkanoğlu ve Zafer Biryol. (Önde soldan) Altan, Murat Duman, Cem, Sedat, Yasin Çelik.

CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE KONYA KÜTÜPHANELERİ

Bekir ŞAHİN*

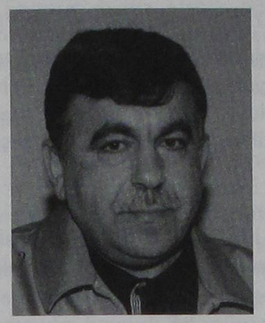

1960 tarihinde Kadınhanı Hacıoflazlar köyünde doğdu.

İlk ve Ortaöğrenimini Kadınhanı'nda tamamladı. Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden 1985 yılında mezun oldu. Ağrı, Afyon, Burdur'da Öğretmenlik ve idarecilik görevlerinde bulundu.

Devlet Lisan Okulunda bir yıl boyunca Arapça dil kursuna devam etti 1997–2002 yılları arasında Kültür Bakanlığı Burdur İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü görevi yapan Bekir ŞAHİN, 2002 yılından beri Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nde Müdür olarak görev yapmaktadır. Ayrıca; Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde " El Yazmaları'nın Korunması" dersini vermektedir.

Bekir ŞAHİN evli ve 2 çocuk babasıdır.

* Araştırmacı Yazar

ÖZET

Konya, birçok medeniyete beşiklik etmiş, Anadolu Selçuklu Devleti'ne de başkentlik yapmış olması kültürel derinliği ve devamlılığı olan bir şehirdir. Bu da Konya'da kurulan kütüphaneleri çok özel bir yere taşımaktadır.

Geçmişte kültür ve tarih şehri Konya Cumhuriyet döneminde de tarihi ve kültürel hayat yönünden canlılığını sürdürmüştür. Geçmişten geleceğe köprü görevi yapan kütüphanelerin kültürel canlılığın devamında büyük katkıları olmuştur.

İstanbul'dan sonra en fazla yazma ve nadir matbu eserlerin bulunduğu Konya ülkemizde ve dünyada hak ettiği yere gelme yolunda emin adımlarla yürümektedir..

Konya Bölge Yazma Eserler ve Yusufağa Yazma Eserler kütüphanesi, İl Halk Kütüphanesi, Hayra Hizmet Vakfı Kütüphanesi, Koyunoğlu Şehir Müze ve Kütüphanesi vatandaşların ve bazı kurumların bağışladığı kitaplarla zenginleşmeye devam etmektedir. Bu kütüphaneler kültürel derinliğin merkezi durumundadır.

Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nde Selçuklu döneminin yanında Osmanlı dönemine ait çok sayıda yazma eser bulunmaktadır. Orta Doğu, Kafkaslar ve Balkanların hafıza merkezi olmaya adaydır.

Bu kütüphaneler Cumhuriyet döneminde kültür ve sanat faaliyetlerinin sürdürüldüğü ana mekânlar olarak görev yapmıştır ve yapmaya da devam etmektedir..

Anahtar Kelimeler: Kütüphane, Kitap, Yazma Eser, Cumhuriyet Dönemi, Osmanlı Dönemi, Kültür..

GİRİŞ

Konya tarihi geçmişi, kültür ve sanat birikimiyle Türk şehirleri arasında ayrı bir yer sahiptir. Dünyanın en eski medeniyetlerini bağrında barındırmış, İlk şehir hayatı burada başlamış ve Müslüman Türkler'e ilk başkentlik yapma şerefine nail olmuştur.

Geçmişte kültür ve tarih şehri Konya Cumhuriyet döneminde de kültür hayatımı yönünden canlılığını sürdürmüştür. Geçmişten geleceğe köprü görevi yapan kütüphanelerin kültürel canlılığın devamında büyük katkıları olmuştur.

Konya diğer kültür kaynaklarında olduğu gibi kütüphaneler yönünden de zengin bir geç-

mişe sahiptir. Konya'da Selçuklular ile başlayan kütüphane geleneği Karamanlılar ve Osmanlılarla devam etmiş[1] ve Cumhuriyet döneminde de bu gelenek bozulmayarak sürdürülmüştür. İlk kütüphane Selçuklu Türkleri devrinde Emir Şemsettin Altınapa tarafından İplikçi Medresesi'nde açılmış, bundan sonra Nizamiye Hangahı'nda Sadreddin-i Konevî Medresesi'nde, Kutlu Melek Hatun tarafından ise Atabekiye Medresesi civarında çok sayıda kütüphaneler kurulmuştur. [2] Ayrıca Konya Halk Evi'nin de bir kütüphanesi bulunmaktaydı. Bu kütüphane 1952 yılında Milli kütüphaneye dahil edilmiştir. Konya Lisesi, Kız Öğretmen Okulu, Ortaokul ve sanat Enstitüsü'nün de kütüphaneleri vardı.[3] Konya Lisesi'nin Arap Harfli matbu kitapları 2008 Yılında Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesine devredilmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu devrinde kurulan Mevlana Dergâhı Kütüphanesi ile Yusufağa Kütüphanesi bu gün de hizmetlerine devam etmektedir.

Cumhuriyet Dönemi'inde tüm ülkede olduğu gibi Konya'da da;ekonomik, kültürel ve sosyal kalkınmada önemli bir yeri olan kütüphane hizmetlerinin sayı ve nitelik bakımından daha iyi bir şekilde yürütülmesine gayret edilmektedir.

Kürütür ve Turizm Bakanlığına Bağlı Kütüphanelerin yanında, Üniversite, Vakıflar, Belediyeler kütüphane açma konusunda büyük çaba sarf etmektedirler.

1-KONYA İL HALK KÜTÜPHANESİ

A. TARİHÇE

İlk defa "Milli Kütüphane" adı ile 1910 yılında Konya Valisi Muammer Bey'in öncülüğü ile eski Rehberi Hürriyet Okulu içinde bir binada kurulmuştur. Kütüphanenin 1919 yılından itibaren Özel İdare'ye bağlı olarak uzun yıllar hizmet vermiştir. "Konya Kütüphanesi Özel İdareye bağlı kaldığı günlerde hiç de ilgi görmemiştir. Memurlar maaşlarını alamamışlar, kütüphanelere ödenek verilmemiştir. Kitap ve tesis ihtiyaçları karşılanmamıştır.

1968 yılına kadar Konya Halk Kütüphanesi'nin kitap mevcudu bile 15 bin civarında idi. Bu rakamın içinde Halkevi kütüphanesinin ve Yusufağa kütüphanesinin kitap mevcutları da dahildir. 1972 senesinde Konya Kütüphanelerinin kitap mevcutları 70 bine yaklaşmaktadır. Demirbaş eşyaların değeri ise milyonun üzerindedir.

Türkiye kütüphanelerinin kaderi, Milli Eğitim Banklığı el attıktan sonra biraz değişmeye başlamıştır. 1946 yılından sonra kütüphaneler gerçek kişiliklerine bürünmek ve hizmetlerini geniş şekilde halka yaymak imkanı bulmuşlardır.

"Kütüphanelerimiz Cumhuriyetle birlikte biraz olsun yenilik içine itilir oldular. Kütüphane personeli o eski anlayışı bıraktı. Sabahtan akşama kadar fazla vakit öldürmenin yerini çalışmak aldı.

Kütüphanecilerimiz 1940 yılına kadar yine de tam anlamıyla hükümetlerin ilgisini çekmiş değildir. Kendi yağları ile kavrulmaya bırakılmışlardır.

Celalettin KİŞMİR: "Bizim çocukluğumuzda halk kütüphanesi Hacı Hasan Camisinde idi. Çoğu ile oraya giderdik. Birkaç kaba masası, sekiz on adi sandalyesi vardı. Kütüphanenin Müdürü Mesut Koman, yakından bilirdim, çok sıkıntı çekerdi. Kış günlerinde odun, kömür bulamazdı. Günlerce dış kapıya bir kağıt yapıştırır, kütüphanenin yakıtsız kaldığı için kapandığını, isteyenlerin kendisini (Hayat kıraathanesinde) bulabileceklerini bildirirdi. "[4] Diyerek o günlerin Konya kütüphanelerinin durumunu anlatmaktadır.

Kütüphane sırayla Maarif evlerine, Şerafettin Camii yakınında bir binaya, Vali İzzet Bey zamanında da Hacı Hasan Camii ne taşınmıştır.

Uzun yıllar Hacı Hasan Camii'nde kalan Kütüphane kuruluş hazırlıklarını burada tamamlamıştır. 1947 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü emrinde "Konya Umumi Kütüphanesi" adıyla çalışmaya başlamıştır.

1950 yılında, daha sonra yıkılmış olan Alaeddin Tepesi'ndeki Halkevi binasının bir katına taşınmış, 1955 yılında da Anıt alanındaki Halkevi Kütüphanesini de içine alarak hizmete girmiştir. Bu bina halen Devlet Tiyatrosu olarak kullanılmaktadır. [5]

1978 yılında Mevlana Tetkikleri Enstitüsü olarak yapılan bugünkü hizmet verdiği binaya taşınmıştır. [6]

---

[1] Yörük Doğan, "Osmanlı Devletinde Kütüphane Yaptırmanın Maliyeti:Konya Yusufağa Kütüphaesi Örneği", SBED, S18, Konya 2008, s. 38.

[2] Cunbur, Müjgan "Kütüphane Vakfiyelerinden Notlar" Erdem, c. I/3, (1985), s. 712.

[3] Yörük Doğan, "Osmanli Devletinde Kütüphane Yaptırmanın Maliyeti:Konya Yusufağa Kütüphaesi Örneği", SBED, S18, Konya 2008, s. 38.

[4] Kişmir, Celalettin Halk Kütüphaneleri" Yeni Konya, 29/08/1972.

[5] Yılmaz, Birol"Konya İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü" Bilgi Yolu, S1, Konya 2001, s. 5

[6] Bingöl, Halit"xvii. Kütüphane Haftasında Konya Kütüphaneleri" 17. Kütüphane Haftası Atatürk Yılı Özel Sayısı, Konya 1961, s. 10.

B. FİZİKİ YAPI

Kültür ve Turizm Bakanlığına ait olan bina:3681 m² kullanım alanına sahip olan kütüphane. kitap ve okuyucu yönünden Konya'nın en büyük kütüphanelerinden biridir. Kütüphane okuma salonu, çocuk bölümü, süreli yayın-Prof Dr. Feridun Nafiz Uzluk bölümü, cilt atölyesi, konferans salonu, teknik işler, kitap depoları, fotokopi, internet ve idari odalardan oluşmaktadır. Toplam 310 kişilik okuyucu kapasitesine sahiptir.

Okuma salonu: Binanın ikinci katında bulunmaktadır. 16 yaş ve üzeri kullanıcılara hizmet vermektedir. Kitaplar burada konularına göre açık raf sistemine göre yerleştirilmiştir. Bu salona gelen kullanıcı buradaki memurların rehberliklerinde istedikleri kitaba ulaşmaktadırlar. İsteyen okuyucuda kaynak kitapların dışındaki kitapları ödünç olarak almaktadırlar.

Çocuk bölümü: 16 yaşına kadar olan çocukların yararlandığı bölümdür. Kütüphanenin zemin katındadır. Burada çocuklara yönelik kitaplar bulunmaktadır. Kullanıcılar buradaki kitaplardan kütüphanede yararlandıkları gibi ödünç alarak evlerine de götürebilmektedirler.

Süreli yayın bölümü: Bu bölümde kütüphanenine gelen süreli yayınlar kullanıcıların hizmetine sunulmaktadır. Konya'da yayınlanan günlük gazete ve diğer süreli yayınlarda bulunmaktadır. Konya ve Mevlana ile ilgili yayınlar burada hizmete sunulmaktadır. Ayrıca Prof. Dr. Feridun Nafiz Uzluk'un bağışladığı 6893 adet kitap burada bulunmaktadır. Bu bölümde bulunan elyazması ve nadir matbu eserler ile hat levhaları 2006 yılında Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesine devredilmiştir.

Konferans salonu: Binanın zemin katında bulunan bu salonda çeşitli kültürel etkinlikler düzenlenmektedir

C-TEKNİK HİZMETLER

a) **Kitap sağlama**: Kütüphanenin kitaplarını satın alma ve bağış yoluyla sağlamaktadır. Bakanlık tarafından satın alınan kitaplar da kütüphaneye gelmektedir. 2007 yılında Bakanlığımızca kütüphaneye 994 adet kitap satın alınmıştır, kütüphane tarafından da 556 adet kitap satın alınmıştır. Yine 2007 yılında kütüphanenine 1321 adet kitap bağışlanmıştır

b) **Cilt işleri**: Kütüphanede Bölge Cilt Atölyesi bulunmaktadır. Bu atölyede, Kütüphanenin, Bağlı şubelerin ve Konya, Karaman, Isparta'da bulunan halk kütüphanelerinin kitapları ciltlenmektedir. Yılda 2000 kitabın cildi yapılmaktadır.

D- EĞİTİCİ VE KÜLTÜREL FAALİYETLER

Kütüphane; "Kütüphanelerde Eğitsel Faaliyetler Yönetmeliği"ne göre önemli günler ve haftalar kutlanmaktadır.

Özellikle Kütüphane Haftalarında programlar hazırlanmakta, "Kütüphane Haftasını Kutlama Yönetmeliği" doğrultusunda bilimsel toplandılar, açık oturumlar, paneller, konferanslar, münazaralar, şiir, resim ve kompozisyon yarışmaları ile genel bilgi ve kültür yarışmaları, kitap fuarları düzenlenmektedir. Her yarışmada derece alanlara ödüller ve yarışmaya katılanlara belgeler verilmektedir. Ayrıca kütüphaneden en çok yararlanan ve davranışlarıyla diğer okuyuculara örnek olan okuyuculara da ödüller verilmektedir. Kütüphanelere kitap bağışı yapan, ya da başka yönde katkıda bulunanlar "Kütüphane dostu" seçilerek plaket verilmektedir.

E- DERLEME İŞLERİ

2527 sayılı Basma Yazı ve Resimleri Kanununa göre il içinde çalışan matbaalarda basılan basılı materyalleri derleyerek ilgili yerlere gönderme görevi de aynı kanunun ikinci maddesine göre Müdürlüğün görevleri içerisinde yer almaktadır.

F-ŞUBE KÜTÜPHANELER

1- **Selçuklu İlçe Halk Kütüphanesi**. :İlk defa 1967 yılında "Selçuklu Çocuk Kütüphanesi" olarak kurulan kütüphane 1984 yılında Vali İzzet bey Ödünç Verme Şubesiyle Birleşerek "Selçuklu Halk Kütüphanesi" adını almıştır, Kule Site civarında bulunan İnönü Parkının içinde bulunmaktadır. İki salonu vardır. 2007 yılı istatistiklerine göre 11058 kitabı bulunmaktadır. 2007 yılında 14282 okuyucu yararlanmıştır.

2- **Faik Soyman Halk Kütüphanesi**. Şeyh Ahmet Efendi Mülhak Vakfı'na ait olan Seyit Faruk Önder Kütüphanesi, Vakfın Mütevellisi olan, emekli Vali ve 13. dönem Konya eski Millet Vekili Seyit Faruk Önder tarafından 1974 senesinde kurulmuş ve hizmete açılmıştır.

Kütüphane ilk, orta, lise ve üniversite düzeyindeki öğrencilerden başka, yediden yetmişe kitaplardan yararlanmak isteyen ve okumayı seven herkese hizmet vermektedir. Karatay Belediyesi katlı otoparkının civarında bulunmaktadır. Bir salonu vardır. 2007 yılı istatistiklerine göre kitap sayısı 7780 dir. 2007 yılında 7281 okuyucu yararlanmıştır.

3-Beyhekim Halk Kütüphanesi. Beyhekim Mahallesinde, İl Sağlık müdürlüğünün arkasında tek katlı bir binada hizmet vermektedir. 2 oda bir salonu bulunmaktadır. 2007 yılı

istatistiklerine göre 7716 kitabı bulunmaktadır. 2007 yılında 5309 okuyucu yararlanmıştır.

4- Ali Efendi Halk Hütüphanesi: 1968 yılında "Ali Efendi Muallimhanesi Çocuk Kütüphanesi" adıyla kurulan Kütüphane 1984 yılında "Çarşı Ödünç Verme Şubesiyle" birleşerek "Ali Efendi Halk Kütüphanesi" adını almıştır.

26/06/1968 Tarihli Yeni Konya Gazetesinde Açılışla ilgili şu bilgiler verilmektedir. "Eski müftülük binasında açılan Çocuk Kütüphanesine 20 bin liralık tesis yatırıldı.

Şehrimiz dördüncü Çocuk Kütüphanesine kavuşmuştur. Şerefeddin Camii karşısında yakın zamanlara kadar Müftülük binası olarak kullanılan tarihi Ali Efendi Muallimhanesi'nde Konya Halk Kütüphanesi Müdürlüğüne bağlı olarak yeni bir çocuk kütüphanesi daha açılmıştır.

Binanın Çocuk Kütüphanesi olarak kullanılması için gerekli karar ve yeter miktarda ödenek Milli Eğitim Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü tarafından temin edilmiştir. Küçük çocukların okuyup istifade edebilecekleri kitap okuma masaları, sandalyeleri, kitap dolapları modern biçimde yeni olarak yaptırılmıştır. Elli çocuğun istifade edebileceği Çocuk Kütüphanesi tesisleri için Milli Eğitim Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğünce 20 bin lira harcanmıştır.

Ayrıca Kütüphanenin daha şimdiden 3 bin kadar ciltli kitabı vardır. Konya Valisi A. Cahit Betil yeni açılan çocuk kütüphanesi ile çok yakından ilgilenmiş ve Özel İdare Bütçesinden bir miktar kitap satın alınmasını ayrıca Kütüphaneye aynı bütçeden bir kadronun tahsis ve tayini uygun görülmüştür.

Sessiz sedasız hizmete giren çocuk kütüphanesi küçük çocukların ihtiyaçlarına cevap verebilecek biçimde çalışmalara başlamış bulunmaktadır. "

Uzun süre Şerafettin Camii arkasındaki mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait olan, tarihi binada hizmet vermiştir. Şerafettin Camii arkasındaki mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait olan, tarihi binada uzun süre hizmet etmiş 1997 yılında kapatılmıştır. Bugün bu binada Turizm Polisi hizmet vermektedir,

5- Eski garaj ödünç verme şubesi: 962 yılında Belediyeden kiralanan Tellal Pazarı içindeki binasında hizmet vermeye başlamıştır. Okuma salonu yoktur. Sadece evlere ödünç kitap vermektedir. 1988 yılı istatistiklerine göre Kütüphanede 4168 kitap mevcut olup, 1199 okuyucuya ödünç kitap verilmiştir. Daha sonra burası hizmete kapanmıştır.

6-**Meram Halk Kütüphanesi:** 1960 yılında Meram son durakta mülkiyeti Belediye'ye ait bir binada hizmete açılmıştır. Bir süre Gençlik ve Spor İl Müdürlüğünün Atatürk Stadyumu i, çindeki binada hizmet ini sürdürmüştür. Ancak yeni bina bulunamadığından 2006 yılımda kapanmıştır[7].

7-Sille Halk Kütüphanesi:1960 yılında, Merkez Sille Nahiyesinde Belediye'ye ait bir binada açılmıştır. Halen aynı binada hizmetini sürdürmektedir. 1988 yılı istatistiklerine göre, 5340 kitabı olup, 4847 okuyucu faydalanmıştır.

Kütüphanede 1988 yılı itibariyle 2435 kitap mevcut olup, 15. 000 okuyucu faydalanmıştır. 2007 Yılında Selçuklu Belediyesine devredilmiştir.

G-PERSONEL

Müdür (1)

Müdür Yardımcısı. (2)

Hizmetli (2)

Güvenlik Görevlisi

Kütüphaneci (1)

Memur (14)

Geçici İşçi (3)

Teknisyen Yardımcısı(3)

KÜTÜPHANE SAATLARİ

8, 30-15, 30

İLETİŞİM VE ASRES BİLGİLERİ

İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü

Karatay/KONYA

Telefon:*90 332 351 34 25

Telefax:*90 332 350 18 60

2-KONYA BÖLGE YAZMA ESERLER KÜTÜPHANESİ

A-TARİHÇE

Burdur İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü'nü sel basması sonucu çok değerli yazma eserlerin zarar görmesi üzerine, ülkemizin çeşitli kütüphanelerinde bulunan değerli yazma koleksiyonlarını bir araya toplamak, bakım ve onarımlarının yapılmasını sağlamak, eserleri uygun ortamlarda muhafaza ederek araştırmacıların hizmetine sunmak amacıyla kütüphanenin kurulmasına karar verilmiştir.

Kütüphane, 1984 ile 1987 yılları arasında müdürlüğünü yapmış olan M. Lütfi İKİZ ve Hasan Yörük'ün azami gayret ve fedakarlıkları ve zamanın belediye encümen azası olan Hasan Ali

[7] -XXX. Kütüphane Haftası Özel Sayı: 6. Konya 1994. s. 22

TANER ile Servet AKDOĞAN ve Sacit BAYSAL gibi değerli şahısların çalışmaları sonucunda 1979 Yılında temeli atılmıştır. Binanın ilk keşif bedeli 17, 376, 000 TL'dir. 47, 893, 000 TL'ye mal olmuştur.

20 Temmuz 1984 tarihinde zamanın Kültür ve Turizm Bakanı Mükerrem TAŞÇIOĞLU'nun katıldığı bir törenle açılışı yapılmıştır. [8].

Konya, Anadolu Selçuklu Devleti'ne başkentlik yapması nedeniyle kültürel derinliği ve devamlılığı olan bir şehirdir. Bunun da Konya'da kurulan yazma eserler kütüphanelerini çok özel bir yere taşımaktadır. İstanbul'dan sonra en fazla yazma eserin bulunduğu Konya ülkemizde ve dünyada hak ettiği yere gelme yolunda emin adımlarla yürümektedir..

Konya Bölge Yazma Eserler ve Yusufağa Yazma Eserler kütüphanelerinin, vatandaşların ve bazı kurumların bağışladığı kitaplarla zenginleşmeye devam etmektedir. Bu kütüphaneler kültürel derinliğin merkezi durumundadır.

Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nde Selçuklu döneminin yanında Osmanlı dönemine ait çok sayıda yazma eser de bulunmaktadır. Orta Doğu, Kafkaslar ve Balkanların hafıza merkezi olmaya adaydır.

Kütüphanenin kitaplarının bilgisayar ortamına aktarılması, yerli ve yabancı araştırmacılara büyük kolaylık sağladı. Ayrıca bu kütüphanede, tarihi yazma eserlere orijinaline çok yakın, el işçiliğiyle cilt yapılmaktadır. Yazma ve Nadir Eserler Restorasyon ve Araştırma Merkezi her geçen gün kendini yenilemektedir. Paha biçilmez önemdeki bu eserlerin bir kısmını, özel olarak çelik kasa şeklinde yapılan, ancak 3 ayrı görevlinin bir araya gelmesiyle açılabilen çok özel bir bölümde muhafaza edilmektedir. Bu özel bölmedeki eserler, hırsızlık, yangın, deprem gibi doğal afetlere karşı tam korumalı ve içinde nem dengeleyici özel düzenek ile de eserler tam olarak koruma altına alınmaktadır.

B-FİZİKİ YAPI

Hizmet binası, bodrum katı ile birlikte 4 katlıdır. Kütüphanenin 14 çalışma odası, 4 salonu, 4 adet el yazması eserlerin korunduğu özel çelik kasa, 4 adet matbu eserlerin yer aldığı depo, 1 CD arşiv odası ile toplam kullanım alanı 723 metrekaredir. Bugün itibariyle bina yetersiz hale gelmiştir. Konya Bölge yazma Eserler Kütüphanesi Modern bir binaya ihtiyaç duyulmaktadır.

[8] Ceylan, Merih"Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Kuruluş ve Çalışmaları", Yeni Meram Gazetesi, Konya 23/05/1985.

C-TEKNİK HİZMETLER

a)Yazma ve Nadir Eserler Restorasyon ve Araştırma Merkezi

Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nin 20 Temmuz 1984 yılında açılmasıyla birlikte kütüphane müdürü M Lütfi İkiz tarafından son derece güzel çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. İlk önce ilgili personel kâğıt restorasyonu ve cilt sanatı üzerinde Konya ve Süleymaniye Kütüphanesinde kursa tabi tutulmuştur. Restorasyon servisi (kitap ve kâğıt üzerine), cilt servisi, kuru temizleme servisi, kimyahane, mikrofilm servislerinin ihtiyaçları giderilmiştir. Bu servislerdeki çalışmalar bir süre devam etmiştir. Ancak belli bir süre sonra teknik personelin kadro ya da kurum değiştirmesi sonucu bu bölümlerdeki çalışmalar durdurulmuştur.

2003 yılında Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinin Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nde "El Yazmalarını Koruma" dersi almaya başlamalarıyla "Yazma ve Nadir Eserler Restorasyon ve Araştırma Merkezi" aktif hale gelmiştir. Merkez modernize edilerek 17 Aralık 2008 tarihinde yeni haliyle analizi yapılmıştır.

b)-Eserlerin Korunması

İlmi tetkikler ve çalışmalar için Üniversiteler ile her türlü yerli ve yabancı araştırmacılara hizmet veren kütüphanede kitapların muhafaza ve bakımı şu şekildedir:

Yazma ve eski harfli basma kitaplar ayrı ayrı depolarda muhafaza edilmektedir. Depolarda, sabit sıcaklığın kışın 16 °C, yazın 24 °C; bağıl nem oranının %50 olması; ışık şiddetinin 50 lux'ü aşmamasına dikkat edilmektedir. Pencerelerin UV ışınlarını geçirmemesi için koyu renk perde veya UV emen filtreler ile kapatılmakta, çatı, pencere ve kapıların izole edilerek, dış etkenlere karşı korumalı hale getirilmektedir.

Kitaplar, raflara soldan sağa ve yukarıdan aşağıya doğru, dik olarak ve ne çok sık ne de çok aralıklı olmayacak şekilde demirbaş numaralarına göre yerleştirilmektedir.

Depoların, özellikle rafları düzenli olarak temizlenmekte ve havalandırılmakta, kitapların belli aralıklarda, yumuşak uçlu fırçalarla tozları alınmaktadır.

Kitapların uzun süre kapalı bir yerde bulunmaları minyatür, tezhip ve yazılarının bozulmalarına yol açmaktadır. Bu nedenle kitaplar uygun ortamlarda havalandırılmaktadır.

Kitaplar belirli aralıklarla tek tek elden geçirilmekte, tozları alınacak kitaplar raflardan alınarak temiz havaya çıkartılmaktadırlar. Temizleme işi, yumuşak uçlu bir fırça ile yapılmaktadır.

Elektrik süpürgesi kitapların temizliğinde kullanılmamakta, yalnızca depoların genel temizliğinde kullanılmaktadır.

c)-Eserlerin Restorasyon ve Cilt İşlemleri

Yazma Eserlerin Bakım ve Restorasyon işlemleri ise onarıma muhtaç olanlara cilt ve patoloji servislerinde asıllarına uygun olarak koruyucu tedbirlerin alınmasını gerektiren faaliyetleri kapsamaktadır.

Kitapların tamir edilecek olan cilt kapakları cilt atölyesinde sırası gelince onarılmak üzere sökülmekte ve kapağın yüzü tahrip edilmeden çıkartılmaktadır. Aslına ve devrine uygun bir şekilde onarıldıktan sonra tekrar cildine yerleştirilmektedir

d)Dijital çekim servisi

Kütüphaneye sağlanmış olan Yazma Eserler uzman personel denetiminde öncelikle kontrol edilerek sayfaları dağınık olanlar düzenlenir, numarasız olan varaklara numara verilerek çekime hazır hale getirilir.

Varak sayısı fazla olan ve şirazesi çok sıkı olan kitaplarda oluşacak bombeliği gidermek için kitaplara zarar vermeyecek şekilde cam benzeri şeffaf levhalardan faydalanılmakta ve kitabın açık olan iki tarafı arasında dengenin sağlanması için cilt altları karton benzeri cisimlerle beslenmektedir.

Çekim esnasında görüntü netliğinin sağlanması için titremenin önlenmesine, Yazma eserlerin cilt, tezhip, minyatür ve ebru gibi sanatsal özelliklerinin bozulmaması için kitapların özenle çekilmesine dikkat edilmektedir.

Çekimler; özel bir çalışma ortamında yapılmaktadır. Yazma eserlerin güvenliği açısından çekim görevlilerine tutanakla teslim edilip alınmasına da özen gösterilmektedir.

Çekime hazır olan yazma eserlerin özel objektifli dijital fotoğraf makineleriyle eserlerin boyutlarına göre ayarlanabilen, zararlı UV ışık içermeyen ışık düzenine sahip, 90 derecelik dik açıyla çekim yapabilecek şekilde hazırlanmış olan çekim düzeneği kullanılmaktadır.

Eserlerdeki sanatsal özelliklerin daha net görülebilmesi için yüksek çözünürlük kullanılması gerekmektedir. Uluslararası standartlar doğrultusunda dijital çekimlerde 300 dpi çözünürlük kullanılmaktadır.

Çekimleri tamamlanan eserler CD-Rom'lara JPEG dosya yapısında ve her eser tek tek CD-Rom'a yüklenmek koşuluyla aktarımları yapılmaktadır. Ayrıca bu CD-Romların harici bir sabit disk'e de yedekleri alınmaktadır.

Donanım kapasitesi ve erişim hızı verilerin saklanmasında ve erişimde önemli faktörler olduğu için özenle seçilmektedir. Bu kapsamda arşivlenen veriler, "Tiff. " ve ". jpg" formatında hazırlanıp Internet üzerinden araştırmacıların hizmetine sunma amaçlı çalışmalar devam etmektedir. Araştırmacılar kısa bir zamanda sanal ortamda kütüphaneye gitmeye gerek kalmadan istedikleri eserlerin dijital kopyalarına ulaşabilecekler ve ücretini ödeyip, kopyaları elde edebileceklerdir.

D-KOLEKSİYON

Konya Selçuklunun Başkentidir. En eski yazmalar da o dönemde yazılan Saddin Konevi İbni Arabi ve Hz. Mevlana gibi zamanın büyük alim ve mütefekkirlerine ait eserler kütüphanenin dikkat çeken kitaplarıdır.. Bunun Yanında Hacı Bektaş Veli'nin kütüphanesi de buradadır.. Tıp Yazmaları konusunda da dünyanın en zengin koleksiyonuna sahiptir diye biliriz. Mevlevilikle ilgili, İbni Arabi'yle alakalı eserde hiçbir kütüphanede bulunamayacak sayıdadır. İmamı- Gazalliden İmam-ı Azama yüzlerce ilim adamı, düşünür mutasaffın eseri kütüphanede bulunmaktadır. Anadolu'nun en kapsamlı koleksiyonunu depolarında saklayan önemli bir kütüphane hüviyetine sahiptir.

a)Sağlama:

Bugüne kadar Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi koleksiyonunda devir, bağış ve satın alma yoluyla sağlanmış kayıtlı ve halen tasnifi yapılarak kayıt altına alma çalışmaları devam eden 83. 602 adet kitap bulunmaktadır. Devir yapılan kütüphane sayısı en son Elazığ Müzesi Kütüphanesi'yle birlikte 62' e ulaşmıştır.

BÖLGE YAZMA ESERLER KÜTÜPHANESİNE DEVREDİLEN KÜTÜPHANELER.

S. N.	KOLEKSİYON ADI	TEPİT İŞLEMLERİ BİTMİŞ OLANLAR		TESPİT İŞLEMLERİ DEVAM EDENLER	
		YAZMA	MATBU	YAZMA	MATBU
1	Adana İl Halk Kütüphanesi	29	----------	----------	----------
2	Adıyaman İl Halk Kütüphanesi	74	----------	----------	----------
3	Aksaray İl Halk Kütüphanesi	99	1	----------	----------
4	Ankara (Cebeci İl Halk Kütüphanesi)	12	2449	----------	39871
5	Antalya (Akseki İlçe Halk Kütüphanesi)	----------	----------	322	----------

6	Antalya (Elmalı İlçe Halk Kütüphanesi)	703	----------	----------	----------
7	Antalya (Tekelioğlu İlçe Halk Kütüphanesi)	2	38	----------	----------
8	Aydın İl Halk Kütüphanesi	14	1046	----------	----------
9	Bor İlçe Halk Kütüphanesi	2	----------	587	----------
10	Burdur Halk Kütüphanesi	79	----------	1622	----------
11	Çanakkale İl Halk Kütüphanesi	9	1609	----------	----------
12	Denizli (Acıpayam Halk Kütüphanesi)	5	----------	----------	----------
13	Denizli İl Halk Kütüphanesi	15	----------	9	30
14	Elazığ İl Halk Kütüphanesi	----------	----------	332	----------
15	Muğla (Fethiye İlçe Halk Kütüphanesi)	----------	34	----------	----------
16	Gaziantep Halk Kütüphanesi	392		----------	----------
17	Gaziantep (Kilis İlçe Halk Kütüphanesi)	69	1253	----------	----------
18	Hatay Halk Kütüphanesi	----------	----------	120	----------
19	Isparta (Atabey Halk Kütüphanesi)	----------	----------	14	----------
20	Isparta (Halil Hamit Paşa İl Halk Kütüphanesi)	388	----------	4	----------
21	Isparta (Keçiborlu Aydoğmuş İlçe Halk Kütüphanesi)	1	----------	----------	----------
22	Isparta (Senirkent İlçe Halk Kütüphanesi)	3	----------	----------	----------
23	Isparta (Şarkîkaraağaç İlçe Halk Kütüphanesi)	117	114	----------	----------
24	Isparta (Uluborlu İlçe Halk Kütüphanesi)	----------	120	----------	----------
25	Isparta (Yalvaç İlçe Halk Kütüphanesi)	247	----------	51	----------
26	İzmir (Atatürk İl Halk Kütüphanesi)		2330	----------	----------
27	Kahramanmaraş	----------	----------	293	----------
28	Karaman Halk Kütüphanesi	391	1055	----------	----------
29	Karaman Müze Müdürlüğü	----------	9	----------	----------
30	Karapınar Kaymakamlığı	----------	----------	----------	110
31	Konya (Akşehir İlçe Halk Kütüphanesi)	----------	----------	488	----------
32	Konya (Beyhekim Kütüphanesi)	----------	----------	----------	1007
33	Konya (Beyşehir Doğanbey Halk Kütüphanesi)	52	----------	----------	----------
34	Konya (Ereğli İlçe Halk Kütüphanesi)	20	14	----------	----------
35	Konya (Hadim İlçe Halk Kütüphanesi)	----------	2	----------	----------
36	Konya (Hadim-Avşar Halk Kütüphanesi)	----------	15	----------	----------
37	Konya İl Halk Kütüphanesi	----------	1	448	58
38	Konya İl Kültür Müdürlüğü (Tömek Camii)	----------	1	----------	----------
39	Konya (Kadınhanı Halk Kütüphanesi)	----------	19	----------	----------
40	Konya (Karkın Kütüphanesi)	----------	3	----------	----------
41	Konya (Mevlana Müzesi)	----------	5	----------	----------
42	Konya (Seydişehir Halk Kütüphanesi)	----------	7	----------	----------

43	Konya Lisesi	----------	----------	----------	383
44	Konya Milli Eğitim Müdürlüğü (Milli Eğitim Arşivi)	----------	----------	98	----------
45	Kültür ve Turizm Bakanlığı	254	125	----------	----------
46	Malatya İl Halk Kütüphanesi	16	----------	----------	----------
47	Malatya (Darende Sadrazam Mehmet Paşa İlçe Halk Kütüphanesi)	----------	4	----------	----------
48	Manisa (Akhisar İlçe Halk Kütüphanesi)	----------	----------	----------	1560
49	Mardin İl Halk Kütüphanesi	189	1900	7	----------
50	Mersin	1	726	----------	----------
51	Muğla Hoca Mustafa Efendi Halk Kütüphanesi	19	2820	----------	----------
52	Muş	3	----------	----------	----------
53	Müze Müdürlüğü	1	----------		----------
54	Nevşehir Damat İbrahim Paşa İl Halk Kütüphanesi	----------	----------	----------	1099
55	Nevşehir (Hacıbektaş İlçe Halk Kütüphanesi)	----------	----------	287	----------
56	Nevşehir (Uçhisar İlçe Halk Kütüphanesi)	----------	90	----------	----------
57	Nevşehir (Ürgüp Tahsinoğlu Halk Kütüphanesi)	----------	446	----------	----------
58	Niğde İl Halk Kütüphanesi	509	----------	353	38
58	Osmaniye (Düziçi İlçe Halk Kütüphanesi)	----------	7	----------	----------
60	Şanlıurfa İl Halk Kütüphanesi	----------	279	268	----------
61	Tekirdağ Namık Kemal İl Halk Kütüphanesi	333	1001	----------	----------
62	Van İl Halk Kütüphanesi	97	----------	----------	----------
	Muhtelif Resmi Devirler		22		
	DEVİRLER GENEL TOPLAM	**YAZMA**	**MATBU**	**YAZMA**	**MATBU**
		4145	**17540**	**5974**	**44156**

Devir :

YazmaToplam:10, 119

Matbu Toplam:61696

Devir Genel Toplam:71, 815

Satın Alma:

Yazma: 2074

Matbu:384

Satın alma Genel Toplam:2458

Bağış:

Yazma:1073

Matbu:8256

Bağış Genel Toplam:9329

Genel Toplam ;

Yazma:13266

Matbu:70336

Genel Toplam:83602

b)Faydalanma:

Araştırmacılar, kütüphanede yazar adı, kitap adı ve "Dewey Onlu Sınıflama" sistemindeki konu numarasına göre hazırlanmış olan kataloglardan ve bilgisayar ortamında oluşturulmuş Yordam 2001 isimli veri tabanı ile bu üç ana arama başlığına ek olarak yayın türü (el yazması, basma), dil, sınıflama, sağlama, tarih vb. olmak üzere 41 farklı şekilde arama yapabilmektedirler. Aradıkları kitapları tespit ettikten sonra kendilerine verilen kitap isteme fişlerini doldurarak depo memurlarından istedikleri kitapların CD'lerini alabilirler.

Kütüphane, üniversite personelinin ve öğrencilerin tatil günlerini dikkate alarak cumartesi günleri de nöbetçi personeliyle hizmet vermektedir.

c)Konya Belleği:

Konya belleği adı altında bir bölüm oluşturulmuş, ülkemizin bütün yazma eser kütüphaneleri taranarak Konya ve kültürüyle alakalı kitap kopyaları kütüphaneye getirilmiştir. Artık bu bölüm Konya Şehir Arşivi konumunda hizmet vermektedir.

Vatandaşlarla sıcak ilişki içerisine girilerek yüzlerce kitap bağışı yapılmasına vesile olunmuştur.

d-Yurtiçi ve Yurtdışı Çalışmaları:

Kütüphane görevlileri Türkiye genelinde Yazma Eserlerle ilgili her konuda ihtiyaç duyulan yerlere giderek inceleme, tespit ve devir işlemleri gerçekleştirmişlerdir.

Bu kapsamda görevli idari ve teknik personel 2008 yıl içerisinde Batman, Niğde, Bor, Isparta, Yalvaç, Denizli, Manisa ve Akhisar başta olmak üzere bir çok il be ilçede inceleme ve tespitler yapmış, depo şartları uygun olmayan kütüphanelerin kitapları ile bazı süreli yayınlar ve Konya ile ilgili bir takım eserler, devren kütüphane koleksiyonuna dahil edilmiştir. Azerbaycan ve Dubai'ye gidilmiş; Azerbaycan Fuzuli El Yazmaları Enstitüsü ve Dubai Cuma el-Macit Kütüphanesi ile teknik işbirliği ve dijital kopya değişimi protokolleri yapılmıştır.

Dubai Cuma El Macit Kütüphanesi ile Yapılan Protokol gereği yaklaşık 13. 000 eserin dijital kopyası kütüphane arşivine kazandırılmış olup tespit çalışmaları devam etmektedir.

Ayrıca protokol çerçevesinde önümüzdeki aylarda Dubai'den aşağıda belirtilen makineler 01/09/2008 tarihinde kütüphanenine teslim edilmiştir.

1- Restorasyon Makinesi

2- Kuru Temizleme Sistemi

3- Sterilizasyon Makinesi

4- Kimyasal Destek Makinesi (Matbu Kitaplar İçin)

5- Elyaf Karıştırıcı Mikser

6- Sıcak Pres Makinesi

Arnavutluk Devlet Arşiviyle de diyaloglarımız sürmektedir.

Şube Kütüphane:

YUSUFAĞA YAZMA ESERLER KÜTÜPHANESİ

Yusuf Ağa, Darphane Emini ve Valide Sultan Kethüdası olduğu sırada bu kütüphaneyi yaptırmıştır. Bina emini Mehmet Sadık'tır. Bina 17 Ocak 1795 (25 Cemaziyelahir 1209) yılında inşa edilmiştir. [9] Üç adet vakfiyesinden kütüphanede bir tanesi mevcuttur.

Bugün pencereden bozma bir kapıdan içeri girilmektedir. Asıl kapısı Selimiye Camii'ne açılmaktadır. Bina Gödene Taşı'ndan inşaa edilmiş ve üzeri kurşunlu bir kubbe ile örtülmüştür. Altlı üstlü 22 penceresi vardır. İçinin uzunluğu ve genişliği 10. 80 metredir. Kütüphane tek katlı olup kubbeyle örtülü bir salonu bulunmaktadır. Toplam kullanım alanı 110 m2'dir.

Cumhuriyet dönemiyle birlikte yazma ve arap harfli matbu kitaplatr burada toplanmıştır. [10]. Şu anda Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Müdürlüğüne bağlı olarak hizmet vermektedir.

Evvelce yere hasır ve kilim serilir ve okuyucular diz çökmek suretiyle kitap okurlardı. Sonraları bu usul değişmiş, ortada geniş bir kerevet ve kerevetin üstünde büyük bir masa ve sandalyeler konmuştur. (1922).

Kütüphane 1927 yılından sonra Mevlana Müzesi kitaplığı ile birleştirilmiş ve bina Memurlar Kooperatifi'ne tahsis edilmiştir. Bu devrediliş Celalettin KİŞMİR'in Aziz BERKER'in ölümü üzerine yazdığı bir yazıda şöyle dile getirilmektedir:" 150 yıllık Yusufağa Kütüphanesi zamanın mankafa işgüzarları tarafından dağıtılmış, tarihi binası da Memurlar Kooperatifine verilmişti. Halk Kütüphanesi de Özel İdareye bağlı idi. Kışın yakacak bile vermezlerdi. Memuru, müdürü doğru dürüst maaşlarını alamazlardı. Yaptıkları hizmetlere karşılık bir emeklilik hakları bile yoktu. Bazen müdür, bazen de memurlar evlerinden koltuklarının altında gizli gizli getirdikleri odun-

[9] Önder, Mehmet"Selçuklular ve Osmanlılar Devrinde Konya kütüphaneleri" Konya Dergisi S. 84, s. 6

[10] Önder, Mehmet, Konya Maarifi Tarihi, Ülkü Matbaası 1952, s. 80.

larla okuma salonunu ısıtmaya çalışırlardı. Oysa ki aynı günlerde zamanın Valisi olacak adam kulüplerde, meramlarda, eş dost sofralarında yüzlerce lirayı bir gecede eli ve vicdanı titremeden harcayabiliyordu.

Konya Halik Kütüphanesi'nin kuruluşu 1916 yılı olduğu halde daha bir binası bile yoktu. Fedakarlıklarla şuradan buradan toplanan kitapların toplamı üç bini geçmiyordu. Yıllarca kütüphane olarak bir camiyi kullanıyordu. Camiden çıkardılar Halkevi'ne taşıdılar kütüphaneyi. Halkevi'ni yıkacağız dediler ilk önce kütüphaneyi sürgün ettiler.

1960 senesinde bu ihanet sadece Konya'da değildi.. Yurdun her tarafından halk kütüphaneleri haysiyetsiz tecavüzlerle yok ediliyordu.. Yurdun her tarafında bir yağma başlamıştı. Kütüphane binaları boşaltılıyor, nadide kıymetli yazmalar elden ele kaçırılıyordu. Kars'tan Edirne'ye kadar bütün yurt kütüphaneleri bilerek ya da bilmeyerek yağma ediliyordu"

Bu Yağmalara dur denilmiş ve tekrar 1946 yılından sonra Maarif Vekaleti Kütüphaneler Müdürlüğüne geçen Kütüphane 1949 yılında yeni tesis ve modern usuller ile hizmete girmiştir. [11]

Tekrar 1946 yılından sonra Maarif Vekaleti Kütüphaneler Müdürlüğüne geçen Kütüphane 1949 yılında yeni tesis ve modern usuller ile hizmete girmiştir. [12]

2000 yılında meydana gelen hırsızlık olayından sonra kütüphane; Kütüphanele Genel Müdürlüğünün 16/03/2001 Tarih ve 1684 tarihli yazısıyla ""Personel verilmesi olanağı bulunmadı" gerekçesiyle randevulu sistemle hizmete başlamıştır. 2004 tarihinde Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Müdürlüğünün teklifiyle tekrar normal mesaiye dönülmüştür.

Araştırmacılar, Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Müdürlüğü'nde uygulanan prosedür doğrultusunda kütüphaneden faydalanabilirler. Ayrıca, araştırmacılar Yusuf Ağa Yazma Eser Kütüphanesi'nin CD çekimleri yapılmış olan kitaplarından, oluşturduğumuz koleksiyondan özel bir program vasıtasıyla Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nde bilgisayar ortamında da faydalanabilirler.

[11] Kişmir Celalettin"Aziz Berker", Yeni Konya Gazetesi 02/02/1964

[12] Bingöl, Halit"xvii. Kütüphane Haftasında Konya Kütüphaneleri" 17. Kütüphane Haftası Atatürk Yılı Özel Sayısı, Konya 1961, s. 10.

Kütüphanenin 2007 Yılında Tonoz, kubbe, kavisli kısımların kurşunları döşenmiş, elektrik tesisatı tamamen yenilenmiştir.

Yusuf Ağa Kütüphanesi'nde 3. 185'i yazma 8. 631'i de matbu olmak üzere toplam 11. 816 adet kitap mevcuttur.. Konevi kütüphanesi buraya nakledilmiştir. Bunlar 168 kitaptır. [13]

Kütüphanedeki el yazması eserlerin tamamı dijital ortama aktarılmış durumdadır. Bu rakam da 666. 013 poza, yani 1. 332. 026 sayfaya tekabül etmektedir. Ayrıca 216 eserin de mikrofilmi vardır. 2007 Yılından itibaren Nadir Matbu eserlerin de dijital kopyaları çekilmeye başlanmıştır.

F. PERSONEL

Kütüphane Personeli:

* Müdür(1)

* Müdür Yardımcısı(2)

* Uzman Yardımcısı (3)

* Kütüphaneci(5)

* Memur (8)

* Ayniyay Saymanı(1)

*Teknisyen(1)

*Teknisyen Yardımcısı(1)

*Memu(7)

*Güvenlikçi (8)

*G. İşçi (5)

KÜTÜPHANE SAATLERİ

Hafta İçi: 08:30-17, 30

Hafta sonu:09:00-18:00

Hafta sonu: Kapalı (Pazar Günleri kapalı)

İletişim ve Adres Bilgileri:

Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Müdürlüğü

Bahçelievler Mah. Yavuz Selim Cad. No:152

Meram/KONYA

Tel:+90. 332. 351 12 16

Faks:+90. 332. 350 72 25

E-Mail: yazmaeserler@kulturturizm. gov. tr

Web Site: www. konyayazmakutup. gov. tr

[13] Arabacı, Caner. Yusufağa Kütüphanesi ve Kütüphanecilik Anlayışının Dünü üzerine", Bilgi Yolu Dergisi S. 2, s1.

3-MEVLANA MÜZESİ İHTİSAS KÜTÜPHANESİ

A- TARİHÇE

Mevlânâ Dergâhı'nda ilk kütüphane 25. Postnişîn Mehmed Said Hemdem Çelebi (1222-1275)-(M. 1807-1858) tarafından 1272 (M. 1855) tarihinde kurulmuştur. Mevlevî kaynaklarına göre Hemdem Çelebi şair, muhaddis, müfessir, hattat ve mesnevîhandır. Çelebi'nin Fatih Tezkiresin'de Arapça, Farsça ve Türkçe şiirlerinden örnekler yer almaktadır.

Mevlevî Dergâhı Müze olarak 1926 yılında açılınca binanın güney bölümünde, Yeşil Türbe'nin hemen altında yer alan Çelebi Dairesi bölümünün kütüphane yapılmasına karar verilmiş ve kitaplar buraya taşınılmıştır. Müze'nin resmi açılışından sonra Mevlânâ Müzesi (Konya Asar-ı Atike Müzesi) Kütüphanesi içinde 27 Mayıs 1927 Pazar günü saat 14. 00 de ayrıca bir de resmi açılış yapılmıştır.

Mehmed Said Hemdem Çelebi, 1854 yılında Dergâhta bulunan kitaplarla birlikte çeşitli yerlerden topladığı kitapları envanter defterine kayıt ederek, kitapları dört ayrı mühürle mühürlemiştir. Kütüphanenin ayrıca yazılı bir vakıfnamesi mevcut değildir.

Kütüphane yapılmadan önce Çelebi Dairesi olarak bilinen bu odada Dergah Şeyhleri misafir kabul ediyorlardı. Kütüphanenin kuzey duvarı üzerinde bir pencere vardır. Bu pencere Dergâhın içerisine açılmaktadır. "Niyaz Penceresi" diye meşhurdur

B-FİZİKİ YAPI

Mevlânâ Müzesi İhtisas Kütüphanesi 1989 yılında harabiyeti nedeniyle " Konya ve Mülhakatı Eski Eserleri Sevenler Derneği " tarafından onarılmıştır. Kapı, pencere ve tavan ahşaplarının tamamı aslına uygun olarak yenilenmiştir. Saçak ahşapları ile birlikte çatı kurşunlarının da yenileme çalışmaları için 29. 000. 000. - TL. Harcanılmıştır.

C-KOLEKSİYON

Mevlevî Dergâhı 1926 yılında Müze olarak ziyarete açıldıktan sonra, kütüphanedeki kitaplar yeniden tasnif edilmiş ve envanterleri yenilenmiştir. Kütüphanede kayıtlı olan yazma eserlerden cilt, hat ve tezhip yönünden kıymetli bulunan 400 yazma eser diğer yazma eserlerden ayrılarak "Müzelik Eserler" bölümüne alınmış ve envanterleri yapılmıştır. Diğer yazma ve basma eserler ise kütüphane envanter defterlerine kaydedilmiştir. 1992 yılı sonunda Mevlânâ Müzesi İhtisas Kütüphanesi'nde 7238 adedi basma ve 2250 adedi yazma olmak üzere toplam 9488 adet kitap mevcuttur.

Yazma Eserlerin tamamı, Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi ile işbirliği yapılarak 2006 yılında dijital ortama alınmıştır.

İhtisas Kütüphanesi'nde bulunan yazma eserler üzerindeki ilk çalışma 1951 yılında "XXII. Milletlerarası Doğu Ülkeleri Kongresi"'nde yayınlanan bir tebliğdir. Bu tebliğde kütüphanede bulunan yazma eserlerden seçilmiş 150 eserin bibliyografik künyeleri verilmiştir. Daha sonra ki çalışma ise 1960 yıllarda rahmetli Abdülbâki GÖLPINARLI tarafından yapılmıştır. Son derece ilmi olan bu çalışma üç cilt halinde "Mevlana Müzesi Yazma Eserler Kataloğu" adıyla, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından Türk Tarih Kurumu Matbaasında bastırılmıştır.

Rahmetli Gölpınarlı bu kataloğun 4. cildini de, Abdülbaki GÖLPINARLI Kütüphanesi'nde (Mevlana Müzesindedir.) bulunan 225 yazma eser ve müzelik kitaplar arasında yer alan 300 adet yazma eserin yer aldığı katalog çalışmaları ile birlikte hazırlanmıştır. Bu çalışma da Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nce yarımlanmıştır..

F. PERSONEL

Kütüphane Personeli:

* Kütüphaneci (1)

KÜTÜPHANE SAATLERİ

Hafta İçi: 09:00-17:00

İletişim ve Adres Bilgileri:

Mevlana Müzesi Müdürlüğü Karatay / KONYA

Tel: +90 332 3511215

Telefax: +90 332 353 56 81

4-SELÇUK ÜNİVERSİTESİ MERKEZ KÜTÜPHANESİ

A-TARİHÇE

Selçuk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi değerli bilim adamı Hamdi Ragıp ATADEMİR'in 26 bin cilt civarındaki kütüphanesini üniversiteye bağışlaması ile 1977'de kurulmuştur. Değerli katkılarından dolayı 13. 10. 1977 tarih ve 77/38 sayılı senato kararı ile Üniversite Kütüphanesi'ne; "Atademir Kütüphanesi" ismi verilmiştir. Atademir Kütüphanesi, ilk olarak 1978 yılında şehir merkezinde Zindankale semtindeki Fen-Edebiyat Fakültesi bahçesinde bir barakada hizmet vermeye başlamıştır. Uzun yıllar baraka-

da hizmet veren Atademir Kütüphanesi fakültelerin kampuse taşınmasıyla birlikte binası tamamlanmadığı için 1998 yılında lojmanlara taşınmıştır. Bir yıl sonra inşaatı tamamlanarak bugünkü binasına taşınmış, kısa sürede bu kitaplar bilgisayar ortamına aktarılarak 2000-2001 eğitim ve öğretim yılında Selçuk Üniversitesi Merkez Kütüphane adı ile kullanıcılara hizmet vermeye başlamıştır. [14].

B-FİZİKİ YAPI

Yaklaşık 8000 metrekarelik kapalı alana sahip olan kütüphane, Üniversitede görev yapan akademik ve idari personel ile birlikte yaklaşık 80. 000 öğrenciye çağın gerektirdiği teknoloji ile hizmet vermektedir.

-Bodrum Kat:

Nadir Eserler Arşivi

Gazete Arşiv;

Yazma Eserler ve Eski Harfli Basma Eserler CD Arşivi,

Süreli Yayın Arşivi,

Tez Salonu: Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri

Yazma Eserler,

-Zemin Kat:

Her biri 550 metrekarelik 3 adet okuma salonu

A Salonu : 800 Edebiyat ve Retorik (Güzel Anlatım Sanatı)

B Salonu : Sürekli Yayınlar / Referans Koleksiyonu CD Arşivi Okuyucu Hizmetleri

C Salonu : 000 Genel Konular / 100 Felsefe ve Psikoloji / 200 Din Teknik Hizmetler

Güvenlik birimi ve elektronik kapı sistemi,

Ödünç verme birimi,

Görsel-işitsel materyal birimi,

-Birinci Kat:

İdari Bürolar,

Her biri 550 metrekarelik 3 adet okuma salonu,

D Salonu: 300 Toplum Bilimleri 400 Dil ve Dilbilim

E Salonu : 500 Doğa Bilimleri 600 Teknoloji (Uygulamalı Bilimler)

F Salonu : 700 Güzel ve Dekoratif Sanatlar / 900 Coğrafya-Tarih

Çalışma ofisleri,

Fotokopi birimi,

-İkinci Kat :

4 adet grup çalışma odası,

İnternet salonu,

Müzik Odası,

Yazılım Odası / Elektronik bilgi kaynakları birimi,

C-KOLEKSİYON

Merkez kütüphane koleksiyonu ve koleksiyonun kullanımı ile ilgili genel istatistikler:

a) Kitap Sayısı: 136 260

b) Yazma ve Eski Harfli Basma Eserler: 12. 750

c) Tez-Yüksek Lisans ve Doktora : 5. 160

d) Türkçe Abone Dergi : 506

Türkçe ağırlıklı olmak üzere İngilizce, Almanca, Fransızca, Arapça ve diğer dillerde yayınlar mevcuttur.

D. TEKNİK HİZMETLER

Sağlama

Kütüphanenine satın alma, bağış, değişim ve devir yoluyla kaynak sağlanmaktadır. Üniversite Öğretim elemanı ve öğrencilerin araştırmalarında ve derslerde kullanacakları koleksiyon ihtiyacını karşılamak amacı ile üniversiteye bağlı, fakülte, yüksekokul, ve enstitülerden gelen yayın istek listeleri değerlendirilmektedir. Bu yayın istek listeleri; web üzerinden online sipariş yoluyla, yayın evlerinden gelen sipariş katalogları aracılığı ile ve E-Mail ile oluşturulmaktadır. Daha sonra bu listelerdeki kaynakların koleksiyonumuzda bulunup bulunmadığı kontrol edilir ve alım işlemlerine geçilir. Alımı gerçekleştirilen kaynakların duyuruları yine web ve E-mail aracılığı ile gerçekleştirilmektedir.

E. OKUYUCU HİZMETLERİ

1. Danışma Hizmetleri

Kütüphaneye gelen kullanıcıların bilgiye ve bilgi kaynaklarına kolayca erişebilmeleri için onlara rehberlik etmek, karşılaştıkları sorunları

[14] Korkmaz, Cengiz Muhammet KIZIL, " Selçuk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi" Bilgi Yolu Dergisi, S. 9, Konya 2006. s. 186.

çözmek ve danışma kaynaklarının kullanımında yardımcı olmak amacıyla referans hizmeti verilmektedir. Danışma kaynaklarının içerikleri, CD arşivinden yararlanma, elektronik veri tabanlarında tarama metotları, internet aracılığıyla erişilen elektronik bilgi kaynaklarının kullanımı vb. her türlü konuda referans hizmeti verilmektedir.

KATOLOG TARAMA

Kütüphanenin de bulunan kaynaklar erişimi kolaylaştırmak için oluşturulmuş olan tarama modülü, tarama terminalleri vasıtasıyla kütüphane içinden ayrıca web ortamından basit ve gelişmiş tarama seçenekleriyle kullanıcıların kolaylıkla kullanabilecekleri bir yapıda hazırlanmıştır. Kütüphane kataloguna erişim, web sayfasından www.kutuphane.selcuk.edu.tr üzerinden direkt yapılabilmektedir. Kütüphane içerisinde kullanıcılara tarama imkanı sunma amaçlı giriş kata 16 adet tarama terminali yerleştirilmiş ve bu terminalleri kullanan kullanıcılara yardım amaçlı, bir kişi görevlendirilmiştir.

2. Fotokopi

Genelde ödünç verilmeyen referans, süreli yayın ve tez gibi materyaller başta olmak üzere kaynakların kopyalanması ve çoğaltılması ile ilgili hizmet veren birim kütüphanenin açık olduğu tüm zamanlarda aktif olarak çalışmaktadır.

Kütüphanenin tüm kullanıcılarına cüzi bir ücret karşılığı fotokopi hizmeti verilmektedir.

3. Ödünç Verme

Referans koleksiyonu (danışma kaynakları), kataloglar, dizinler, bibliyografyalar, standartlar, vb. nadir eserler, tezler ve süreli yayınlar dışındaki tüm koleksiyon kütüphane dışına ödünç verilebilmektedir. Üniversitemiz öğretim elemanları, idari personeli ve öğrencileri, üye oldukları takdirde ödünç verme hizmetinden yararlanabilirler..

Akademik personel 1 ay süreyle 5 kitap; idari personel 15 gün süreyle 3 kitap; doktora ve lisansüstü öğrencileri 15 gün süreyle 3 kitap; lisans öğrencileri 15 gün süreyle 2 kitap ödünç alabilirler. Kullanıcılar ödünç aldıkları kitapların takibini Web sayfasından yapabilirler. Ödünç alınan yayınların süreleri uzatılamaz, yayın kütüphaneye geldikten sonra 1 gün kütüphanede kalmak zorundadır ancak bir gün sonra tekrar ödünç alınabilir, ödünç verme hizmeti verilmektedir. İhtiyaç duyulan kaynağın yeri tespit edildikten sonra kütüphaneler arası "Ödünç Kitap İstek Formu" doldurularak istekte bulunabilirler.

F. BİRİMLER

1. Yazma ve Eski Harfli Basma Eserler

Satın alma, bağış ve devir yoluyla oluşturulmuş bu birimde 12. 750 cilt kayıtlı kitap mevcuttur. Osmanlıca ağırlıklı olmak üzere bu birimde Arapça, Farsça ve Urduca kaynaklar vardır. Tarih, edebiyat, dini bilgiler ve ansiklopedik eserler başta olmak üzere birçok konuda kaynak bulmak mümkündür. Bu salonda kaynaklar demirbaş sıra numarasına göre dizilmiş olup kapalı raf usulü uygulanmaktadır. Osmanlıca eserler 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın ilk çeyreğine ait eserlerdir. Ayrıca 120 adet yazma eser mevcuttur. Bu salonda bulunan materyaller ödünç verilemez. Sadece kütüphanede kullanıma açıktır.

2. Yazma Eser CD Arşivi

Bu arşiv Selçuk Üniversitesi ile Kültür Bakanlığı arasında imzalanan protokol gereği, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nde kayıtlı 5177 yazma eserlerin dijital ortama aktarılması ve her eserin bir CD kopyasının Selçuk Üniversitesine verilmesi ile oluşturulmuştur. Bu eserlerin katalog kayıtlarının aktarılması işlemi henüz gerçekleşmemiştir. Gelecek yıl bu işlemin gerçekleştirilmesi düşünülmektedir. CD ler CD raflarına demirbaş sırasına göre dizilmiş CD'lere demirbaş numarası verilirken o eserin Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki demirbaş numarası aynen alınarak kullanıcının orijinal esere ulaşması kolaylaştırılmıştır. Ayrıca proje kapsamında olan Yusuf Ağa Kütüphanesi'nde yazma eserlerin dijital ortama aktarılması işlemi devam etmektedir. Bu işlemin tamamlanmasından sonra koleksiyonumuz daha da zenginleşecektir. CD'lerin içindeki dosyalar Jpeg formatındadır ve her varak bir dosya şeklindedir. Her eser bir CD'ye kopyalanmıştır. İleriki yıllarda gerekli izin ve telif işlemleri tamamlanabilirse her eser Pdf formatına dönüştürülüp bir veri tabanı oluşturulabilir.

Bu koleksiyondan, yapılan protokol gereği sadece Selçuk Üniversitesi mensupları yararlanabilmektedir. Kurum dışından gelen talepler Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'ne yönlendirilmektedir.

3. Gazete Arşivi

1920'li yıllardan günümüze kadar ulusal ve yerel basında çıkmış olan gazetelerden oluşan 6883 ciltlik zengin bir gazete arşivi 2000 yılında Prof. Dr. Haşim Karpuz'un yürüttüğü bir proje kapsamında kütüphaneye kazandırılmıştır. Tamamının kayıtları Gazete Programına girilmiş durumda, depoda gazete adına göre alfabetik olarak açık raf düzeninde hizmete sunulmaktadır. Arşivdeki kaynakların önemi dikkate alınarak yıpranmasını önlemek amacıyla okuyucuların isteklerine dijital kamera aracılığıyla fotoğrafı çekilerek veya tarayıcıdan taranarak hizmet verilmeye çalışılmaktadır.

4. Tez Bölümü

Selçuk Üniversitesi bünyesinde hazırlanmış olan 5160 adet yüksek lisans ve doktora tezi bodrum kat tez salonunda kullanıcıların hizmetine sunulmaktadır. Salonda tezler DDC Sınıflama Sistemine göre düzenlenmiştir. Tezlerin kullanımı sadece kütüphane içi ile sınırlıdır, ödünç verilemez. Fotokopi hizmeti verilmektedir fakat telif hakları gereği sadece belirli bölümler fotokopi çekilebilir; tamamen kopyalanamaz, çoğaltılamaz.

5. Görsel İşitsel Materyal Birimi ve CD Arşivi

Birimdeki CD'ler 3 ayrı kaynak şeklinde sınıflandırılabilir:

1. Kütüphanedeki kitapların ekleri olan CD'ler,

2. Kendisi bilgi kaynağı olan CD'ler (Referans CD'leri, veritabanı CD'leri, eğitim CD'leri, elektronik kitap CD'leri, Belgesel katalog vb.)

3. Dergi eki olan CD'ler (byte, PC World; Chip vb dergilerin ekleri olan CD'ler.)

Kullanıcılar Web' de yer alan CD listesinden tarama yaparak ihtiyaç duydukları materyallere ulaşarak kütüphane içinde kullanılabilir veya 4 gün süreyle ödünç alabilirler. CD arşivini sadece akademik personel ödünç alabilmektedir.

F. PERSONEL

Kütüphane Personeli:

* Daire Başkanı
* Müdür(2)
* Uzman Kütüphaneci (9)
* Memur (8)
* Destek Personeli (6)
* Yazılım Uzmanı (1)
* Yarı zamanlı çalışan öğrenci (70)

KÜTÜPHANE SAATLERİ

Akademik dönem

Hafta İçi: 09:00-22:00

Hafta sonu:09:00-18:00

Yaz Dönemi

Hafta İçi: 09:00-17:00

Hafta sonu: Kapalı

İletişim ve Adres Bilgileri:

Selçuk Üniversitesi Merkez Kütüphane

Alaaddin Keykubad Kampusu

Selçuklu / KONYA

Tel: +90 332 223 2422

Telefax: +90 332 241 0485

E-meil:kutuphane@selcuk. edu. tr

5- KOYUNOĞLU ŞEHİR MÜZESİ KÜTÜPHANESİ

A-TARİHÇE

Konya Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Sosyal işler Daire Başkanlığı bünyesinde faaliyetlerine devam eden Koyunoğlu Şehir Müze ve Kütüphanesinin kuruluşu; merhum A. R. İzzet Koyunoğlu'nun özel kütüphanesi ve arşivi ile arkeolojik ve Etnografik eserlerden oluşan koleksiyonunun 1974 yılında Konya Belediyesi'ne devri ile başlamış, 1984 yılında Belediye tarafından yaptırılan yeni hizmet binasında ziyaretçi ve okuyucuların hizmetine sunulmuştur.

A. R. İzzet KOYUNOĞLU Kimdir?

Koyunoğlu, Hicrî 1316 (miladî 1900) yılında Konya'da doğdu.

Eğitimine Konya'da sıbyân mektebinde başladı ve daha sonra da özel dersler alarak devam etti. Yüksek öğrenimini Halkalı Ziraat Mektebinde yaptı. Mezun olduktan sonra Devlet Demiryollarında memur olarak görev aldı. Bu işte çalışırken İHTİSAS İÇİN Almanya'ya gönderildi. Burada eski eserler ve bir anlamda da tarihi toplama toplama ve biriktirme merakı uyandı. Almanya dönüşü ömrünü kitap, kütüphane ve müzeye adadı.

B-FİZİKİ YAPI

Bina Müze ve Kütüphane bölümünden oluşan bina 3000m2 kapalı alana sahiptir. Ayrıca sergilemenin de yapılabildiği geniş bir bahçeye sahiptir. Bahçe içinde A. R. İzzet Koyunoğlu'nun kendi eski evi de bulunmakta olup Konya Evi örneği olarak koruma altına alınmıştır

1-. Ana hizmet binası iki katlı olup bir de bodrum kata sahiptir. Bodrum katta bugün Kon-TV halen yayın hayatını sürdürmektedir. Kon-TV'nin bulunduğu bodrum katla müzenin diğer bölümleri arasındaki fiziki ilişki kesilmiş ve bodrum kat ayrı bir bölüm haline getirilmiştir.

3-Kütüphane bölümü ikinci katta görev ifa etmektedir. Kapalı raf usulüne göre tanzim edilen kütüphanenin; yazma ve matbu Osmanlıca kitaplar, matbu kitaplar, arşiv ve gezici kütüphane bölümlerinden oluşmaktadır.

C-KOLEKSİYON

Koyunoğlu Kütüphanesi; otuz bine yakın kitaptan oluşan bir kütüphaneye, ayrıca Konya'nın en geniş gazete ve dergi arşivine sahiptir.

1984 yılında okuyucu hizmetine açılan kütüphane, sırasıyla Gazeteci Yazar Selçuk ES, Osman ÖZDEMİR, Konya Eski Valisi Lütfi F. TUNCEL ve Hem şehrimiz Mehmet ÖNDER ile öğretmen Ahmet AKYOL' un bağış kitapları ile arşivleri Din Alimi Mustafa PARLAKTÜRK 'ün çok değerli Kütüphanesinin satın alınmasıyla sürekli gelişme kaydetmiştir. Ayrıca, Son zamanlarda Ahmet Kutsi ve Mehmet Eminoğlu kütüphalerini bağışlamıştır.

Özellikle A. Rasih İzzet KOYUNOĞLU 'nun Selçuk ES ve Mustafa PARLAKTÜRK 'ten intikal eden Yazma ve Basma Kitaplar ünik değerde nadir eserlerden oluşmaktadır.

Türkçe, Eski Harfli Basma ve El Yazma toplam 30.000'i aşkın eser bulunan kütüphane, Türkiye düzeyinde Akademik Eğitim ve öğretim olan Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora öğrencilerinin tez çalışmalarında önemli hizmetler sunmaktadır.

El yazma eserlerin tamamı digital ortama aktarılmış ve katalog tamamlama çalışmalarında son aşamaya gelinmiş bulunmaktadır.

Cumhuriyet döneminin önemli kütüphanelerinden biri olan Koyunoğlu Şehir Müzesi Kütüphanesi her geçen gün gelişme kaydetmektedir.

Koyunoğlu Şehir Müzesi Kütüphanesi'ne yapılan Bağışlar:

-A. Rasih İzzet KOYUNOĞLU Kitapları:12. 573 adet

-Selçuk ES Kitapları: 5.456 adet

-Mehmet ÖNDER Kitapları: 4.150 adet

-Mustafa PARLAKTÜRK Kitapları: 1.868 adet

-Çeşitli Bağış Kitapları: 292 adet

-Osman ÖZDEMİR Kitapları: 219 adet

- Lütfi F. TUNCEL Kitapları: 204 adet

-Ahmet AKYOL Kitapları: 102 adet

TOPLAM : 25. 064 adet

Kütüphanenin matbu Türkçe eserleri bilgisayar ortamında tasnifi yapılmış ve kayıt altına alınmıştır. Kütüphanenin kitaplarının Internet yoluyla on-line taraması web sayfası hizmete geçtikten sonra yapılabilecektir. Yazma eserlerin CD'lere aktarılması işlem tamamlanmıştır Yazma eserlerin tasnif i de bitirilmiştir.

Arşiv bölümü gazete arşivi ve şahısların arşivi olarak iki kısımda incelemek mümkündür. Gazete arşivi yerel ve ulusal basın olmak üzere 1920 yıllardan başlayarak günümüze kadar bazen kesintili bazen de sıra halinde günümüze kadar gelmiştir ve halen devam ettirilmektedir. Şahıs arşivleri olarak elimizde ağırlıklı Selçuk Es, Koyunoğlu ve Mehmet Önder'in belgeleri bulunmaktadır. Bilhassa Koyunoğlu ve Selçuk Es'in fotoğraf ve eski Konya ile ilgili çeşitli yazıları ve denemeleri Konya kültürü için bulunmaz bir hazinedir.

Koyunoğlu'nun büyük emek ve fedakarlıklarla temin ettiği yazma, basma eserler ile arşiv malzemelerinden oluşan kütüphane, Yukarıda zikredilen bağışlarla birlikte zaman içerisinde, Suat Abanazır ve Mehmet Eminoğlu gibi araştırmacı, ilme saygı duyan şahsiyetlerin kitap bağışlarıyla ve devam eden diğer bağışlarla zenginleşmeye devam etmektedir.

D. PERSONEL

Kütüphane Personeli:

* Müdür(1)
* Uzman Kütüphaneci (2)
* Güvenlikçi (4)
* Bilgi İşlemci(1)
* Ciltçi (2)
* Hizmetli (2)

KÜTÜPHANE SAATLERİ

Hafta İçi: 08:30-17, 30

İletişim ve Adres Bilgileri:

Adres

Topraklık Kerimdede Çeşme Mahallesi Kerimler Caddesi No:25 Karata-KONYA

Tel: +90. 332. 351 18 57 - +90. 332. 221 15 84

Telefax: +90. 332. 350 44 55

E-meil: koyunoglumuzesi@konya. bel. tr

6-KONYA MİLLİ KÜTÜPHANESİ

A-TARİHÇE

Konya'da Cumhuriyet'ten önce Osmanlılar Dönemi sonuna doğru, devrin aydınları tarafından "Milli Kütüphane" adıyla bir kütüphane kurulması düşünülmüş, Vali Muammer Bey'in ilgi ve yardımlarıyla 1916' da Konya Türkocağı'nda "Milli Kütüphane" hizmete açılmıştır.

Konya Milli Kütüphanesine bina olarak önceleri Belediye Sarayı ve Tekel binalarının bulunduğu yöredeki "Rehber-i Hürriyet Okulu" nun küçük bir salonu ayrılmıştır. Kütüphane zaman içerisinde yapılan bağışlarla zenginleşmiştir. Yönetim bakamından 1919 yılında İl Özel İdare Müdürlüğü'ne bağlanarak Belediye Sarayı karşısındaki esnaf maarif evlerine taşınmıştır.

Milli Kütüphanenin kurulmasına ilişkin olarak basında çıkan bir haberde şu noktalara değiniliyor:

"Şehrimizde bir 'Milli Kütüphane'nin tesisine teşebbüs edildiğini sevinçlerle yazmıştık. Bu kere iş fiile çıkmış ve kütüphane hey'eti de intihab edilerek işe başlamıştır. "

Memleketimizde bulunan ilim adamlarının mühim bir kısmını ihtiva eden bu hey'etin muvaffak olacağını ve kütüphaneyi Konya'nın tetebbu ihtiyacını kemaliyle tatmin edecek bir müessese haline koyacaklarını şüphesiz sayarız.

Kütüphanenin tesisine Belediyemiz yüz lira vermek suretiyle iştirak eylemiştir. "

Kütüphanenin kuruluş amacı, hizmet, yönetim ve yaşatılması gibi konular metnini verdiğimiz "nizamnamede" açıklanmaktadır. Ayrıca kütüphanenin modern kütüphanecilik esaslarına göre gelişmesi, sosyal ve kültürel etkinliklerinin yoğunlaşması, okuyucu- kütüphaneci- çevre ilişkilerinin geliştirilmesi de "nizamname" de öngörülen hükümler arasında yer almaktadır.

Konya Milli Kütüphanesi daha sonraları sırayla Vali İzzet Bey zamanında Hacı Hasan Camisi'ne, oradan Alaaddin Tepesi'ndeki şimdi yıkılmış olan eski Halkevi binasına, buradan da Anıt Alanındaki yeni Halkevi binasına taşınmıştır. Bu süreç içersinde de Konya İl Halk Kütüphanesi'nin çekirdeği olmuştur.

İl Halk Kütüphanesi'nin temelini oluşturan Konya Milli Kütüphanesi şu amaçlara yönelik olarak kurulmuştur.

"Geleceğimizi uygar, mutlu bir milletin geleceği gibi yapacaksak hayatımızı o yolda yönlendirmek zorundayız. Biz, zevki kahve köşelerinde, tavla başında buldukça yükselmek, şen ve aydınlık bir hayata kavuşmak, bizim için zor olur. ...Milli Kütüphane gençlere dimağlarını yükseltecek, duygularını süsleyecek bir araç olacağından şehrimizin en değerli bilim ve nezahet yurdu mahiyetini kesbedecektir.

Çalışmak, bilimsel araştırmalar yapmak isteyen gençlerin bütçelerinin yetersizliği nedeniyle bunu yapamadıkları, sonuç olarak zekâları oranında gelişip yetişmedikleri için de ülke çapında bunlardan yararlanmanın sınırlı kaldığı göz önüne alınırsa " Milli Kütüphane'nin bu eksiği gidermek, bilimsel çalışma ve araştırma yapmak isteyenleri aydınlık kucağında toplamak amacıyla kurulduğu gerçeği ortaya çıkar. O günün gerekçelerine göre bizde bilim adamları, genellikle bütçeleri dar kişiler olduğundan bu tür kütüphanelere olan gereksinim her ülkeden daha çoktur.

Halka okuma zevk ve alışkanlığını verebilmek için de bu tür kütüphanelerin varlığı gereklidir. Herkesin zevkine ve gereksinimine göre her tür kitabı bulundurmak da hizmet alanı içinde düşünülmüştür. Çalışmalar yoğunlaştıkça hizmet alanı da büyüyeceğinden zamanla bir yanında yeni konular, diğer yanında çeşitli bilim ve kültür kuralları oluşacağı hesaba katılmıştır. Böylece kütüphanenin sosyal, kültürel ve bilimsel etkinliklerinin oluşmasına ortam hazırlanması göz önüne alınmıştır.

B-KOLEKSİYON

Konya Milli Kütüphanesinin kitap kaynağını, bütçe imkanları oranında satın alınanlarla birlikte geniş ölçüde yapıldığı belirlenen bağışlar oluşturmaktadır. Bu yardım kampanyasının başlatılıp sürdürülmesinde, Türk Sözü Gazetesi'nin önemli rol oynadığı anlaşılmaktadır. Örnek olarak Gazetenin yazarlarından Necati Bey'in, " Birçokları ciltsiz ve birkaçı da noksan olan kitaplarını liste halinde Milli Kütüphane'ye bağış ve hediye ettiği " yine gazetenin, 10 Temmuz Bayramı nedeniyle yayınlanan özel sayısının, aydın kişilere satışı sağlanarak, gelirlerinin Milli Kütüphane Müdürlüğü'ne gönderildiği belirtilmektedir.

Şehrin tanınmış ticaret adamlarından Kazım Hüsnü Bey'in yirmibeş lira, Reji Baş Müdürü Şakir Bey'in yedi lira, Hukuk Mektebi Müdürü Refik Bey'in bir lira ile yardım kampanyasına katıldıkları; Refik Bey'in 47 cilt tutarındaki kitaplarını, Evkaf Müdürü Eşref Bey'in, iki cilt Amasya Tarihi'ni, Konya Mebusu Tevfik Bey'in 48 cilt önemli eseri, Mektebi Sultani ve Medrese-i İlmiye öğretmeni, Kütüphanenin de kurucularından Hamdizade Abdülkadir'in 51 cilt değerli kitabı, Mebus Şakir Bey'in Hammer'in o güne kadar çıkan Devlet-i Osmaniye Tarihi'nin 8 cildini, Sanayi Mektebi Müdürü Osman Ferit Bey'in; 29 cilt değerli eseri, Dr. Necmettin Bey'in Hasan Çelebi'nin güzel bir hatla yazılmış müzehheb "Tezkiretu'l- Şuara"sını kütüphaneye armağan ettikleri kayıtlardan anlaşılmaktadır.

Ayrıca bir çok yazarların da yayınlanan birer nüshayı kütüphaneye vermeyi alışkanlık haline getirdikleri, tanınmış iş adamlarının nakdî yardımlarını sürdürdükleri kaydedilmektedir. [15]

[15] Can, Mustafa Cumhuriyetten Önce Konya Kütüphaneleri, Yeni İpek Yolu, Konya-I, K. T. O. Dergisi, Konya, 1998, s. 70.

7-HAYRA HİZMET VAKFI KÜTÜPHANESİ

A-TARİHÇE

Hayra Hizmet Vakfı Kütüphanesi'nin kuruluşu 1970'li yıllarda gerçekleşmiştir. Konya'nın tanınmış simalarından ve Vakıf başkanı olan Hasan Hüseyin VAROL'un sahip olduğu 3. 000 adet kitabını bağışlamak suretiyle ve kişisel gayretleriyle başlayan bu hizmet, 1975 yılında kurulan ve o günden bu güne birçok sosyal ve kültürel hizmetlere imzasını atan Hayra Hizmet Vakfı'nın bünyesine alınmıştır. 1975 yılından itibaren "Hayra Hizmet Vakfı Kütüphanesi" ismi altında hizmetine devam etmektedir.

Kütüphanenin her türlü finans desteği Hayra Hizmet Vakfı tarafından karşılanmaktadır. Yeni kitap temininin büyük bölümü satın almak suretiyle gerçekleştirilmektedir. Ancak bazı önemli ilim adamlarımızın kitap bağış yoluyla yaptıkları destek de kütüphanenin bugünkü haline gelmesindeki en önemli faktörlerden biri olmuştur.

B-Kitap ve Süreli Yayın Arşivi : Hayra Hizmet Vakfı Kütüphanesi önemli bir kitap arşivine sahiptir.. 30. 000 cildi aşkın kitap ve temel kaynak eserlerle birlikte 5. 000 adet süreli yayın bulunmaktadır.

1-Kitap ve Kaynak Eserler Servisi:

Araştırma ve inceleme ihtiyacının büyük kısmına bu bölüm cevap vermektedir. Yaklaşık 25. 000 eserden oluşan bu bölümdeki eserler kütüphanenin ana bünyesini oluşturmaktadır. Bütün ilim dallarına ve her seviyeye uygun eserlerin yanı sıra özellikle İslâmî ilimlerde (Tefsir, Hadis, Fıkıh, İslam Tarihi, Kelam Felsefe vb.) temel kaynaklar ve araştırma türü eserler önemli bir yer tutmaktadır. Bu noktada kütüphane her türlü ihtiyaca cevap verebilmenin haklı gururunu yaşamaktadır. Bu bölümdeki eserlerden kütüphanenin açık olduğu saatlerde ve bünyesindeki okuma salonunda istifade etmek mümkündür.

2-Ödünç Kitap Servisi:

Kaynak kitap arşivi yanında çeşitli fikri eserlerle birlikte Batı ve Doğu Klasiklerinin de içinde bulunduğu roman ve hikâyelerden oluşan bölüm de yaklaşık olarak 5. 000 eser bulunmaktadır. Bu bölümün özelliği ise kütüphaneye üye olan vatandaşlarımızın istedikleri eseri 15 gün süre ile ödünç alarak okuyup getirmeleridir. Özellikle lise çağlarındaki gençlerimizin genel kültür ihtiyacının giderilmesine yönelik tasarlanan bu bölüm, her gün yeni eserlerle takviye edilerek güncel hale getirilmektedir.

3-Süreli Yayın Servisi:

Kütüphanenin hizmeti içerisinde yine önemli bir yere sahip olan bu bölümünde çeşitli ilmî ve kültürel içerikli dergilerin geçmiş sayıları ile halen yayımı devam eden dergilerin yeni sayılarını bulmak mümkündür. İstenilen makale veya ilmî bir yazının en kolay şekilde bulunması için gerekli tasnif çalışmaları yapılmış ve araştırmacıların hizmetine sunulmuştur. Halen 50 civarında ilmî ve bilimsel içerikli ve güncel dergiler titizlikle takip edilmektedir.

Bilgisayar Desteği ve Teknik Donanım:

Hayra Hizmet Vakfı Kütüphanesi 1985 yılından buyana bilgisayar desteğiyle hizmet vermektedir. 1985 yılında yapılan çalışma ile tüm kitap arşivi bilgisayar ortamına aktarılmış olup vakfın web sayfasından da (www. hhv. org. tr) kitap arşivine (Katalog Tarama) ulaşılabilmektedir. Her türlü tarama faaliyetinin gerçekleştirilebileceği kütüphane programı bizzat kendi bünyesine uygun ve özel olarak hazırlatılmıştır. Eser ve konu araştırmalarında kaybedilen zamanı en az seviyeye indirmek için bilim ve teknolojinin her türlü imkânlarını araştırmacıların hizmetine sunmak kütüphanenin temel gayeleri arasındadır.

Teknolojinin hızlı bir şekilde ilerlediği ve dünyanın her yerine anında ulaşma imkânının mümkün olduğu asrımızda internet gibi önemli bir hizmetin de kütüphane okurlarına sunulması için gerekli girişimler yapılmış olup, ücretsiz internet hizmeti (Wireless'ı ile) araştırmacıların hizmetine sunulmuştur. Bu hizmetle okuyucu ve araştırmacılar internette buldukları konuları anında yazılı, cd ve taşınabilir bellekle kopya olarak da alabilmektedirler. Ayrıca hizmet vermekte olan 2 adet fotokopi makinesi ve scanner tarayıcı ile ihtiyaç duyulan bilgiler okuyucuya sunulmaktadır.

Sonuç olarak ifade etmek gerekirse, Hayra Hizmet Vakfı Kütüphanenin kurulduğu günden itibaren Konyamız'ın ilmî ve kültürel altyapısının gelişmesine verdiği karşılıksız destekle bu konuda önemli bir görev ve hizmeti ifâ etmektedir. Aynı anlayış ve düşünce ile daha nice yıllar hizmet etme gayret ve azmindedir

KÜTÜPHANE SAATLERİ

Hafta İçi: 08:30-17, 30

Hafta sonu: 08:30-17, 30 (Cumartesi - Açık)

ADRES:

Piri Mehmet Paşa Mah. Selimiye Cad. No:20/A 42020 Karatay - KONYA / TÜRKİYE

Tel:+90. 3323516977

Faks:+90. 3323524038

E-Posta : vakif@hhv. org. tr

8-SELÇUKLU BELEDİYESİ KÜTÜPHANELERİ

Selçuklu Belediyesine ait Halk ve Çocuk Kütüphaneleri; Dumlupınar Mahallesi, a(Açılışı:2003) Rauf Orbay Mahallesi (Açılışı:2004), Akşemsettin Mahallesi, (Açılışı:2002006) Ahmet Keleşoğlu Kültür Merkezi (Açılışı:2007) ve Şeker Mahallesi(Açılışı:2008) Bosnahersek Mahallesi (Açılışı:2008-) de bulunuyor. Bunlara ilave olarak; Yukarı Pınarbaşı, Aşağı Pınarbaşı, Tatköy ve Sille'de ilköğretim okullarında kütüphaneleri bulunmaktadır.

Konya'nın en çok ziyaret edilen kütüphanelerinden olan Selçuklu Belediyesi Halk ve Çocuk Kütüphanelerinde toplam 55 bin kitap okuyucuların hizmetindedir. Toplam 7 bin üyeye sahip olan Selçuklu Belediyesi tarafından Konya'da bulunan 16 polis merkezine kurulan kütüphanelerde ilgi odağı oluyor. Karakollarda kurulan kütüphanelerde 8 bin kitap bulunuyor. Türkiye'de güzel bir örnek olan bu uygulama ile mahalle sakinleri karakollara giderek kitap alıyor ve okuyunca iade ediyor.

Selçuklu Belediyesi Görme Engelliler Kütüphanesi İstanbul Büyükşehir Belediyesi Görme Engelliler Kütüphanesi ile yapılan işbirliği neticesinde kütüphanedeki CD sayısı 2. 500'e yükseltilirken, 3. 000 kaset ve 800 GBYT büyüklüğündeki veriler de görme engellilerin hizmetine sunulmaktadır.

Kitap okumak isteyen ve istediği kitabı bulamayanların kütüphanelere başvurması halinde istedikleri kitap temin edilerek kütüphane raflarında yerini almaktadır.

SONUÇ

Konya tarihi geçmişi, kültür ve sanat birikimiyle Türk şehirleri arasında ayrı bir yer sahiptir. Dünyanın en eski medeniyetlerini bağrında barındırmış, İlk şehir hayatı burada başlamış ve Müslüman Türker'e ilk başkentlik yapma şerefine nail olmuştur.

Geçmişte kültür ve tarih şehri Konya Cumhuriyet döneminde de kültür hayatımı yönünden canlılığını sürdürmüştür. Geçmişten geleceğe köprü görevi yapan kütüphanelerin kültürel canlılığın devamında büyük katkıları olmuştur.

Konya diğer kültür kaynaklarında olduğu gibi kütüphaneler yönünden de zengin bir geçmişe sahiptir. Konya'da Selçuklular ile başlayan kütüphane geleneği Kamanlılar ve Osmanlılarla devam etmiş[16] ve Cumhuriyet döneminde de bu gelenek bozulmayarak sürdürülmüştür.

1960'lı yıllarda Konyada sadece üç kütüphane vardı. Şehir kitaplığı, Halkevi kitaplığı, Yusufağa kitaplığı. Yusufağa daha çok eski yazma eserlerin yer aldığı bir kütüphane idi. Halkevi ve şehir kütüphanelerinde, gazete ve dergilerde vardı. Konya gençliği, okumak ihtiyacını kütüphanelerden karşılamak isteyenler, bu kadrodan faydalanmaya uğraşırlardı.

1970 Yılına gelindiğinde kütüphanecilik büyük gelişmeler kaydetmiştir. Şehrin içindeki kütüphaneler, çeşitli servislere bölünmüştür. Köy ve şehir içi için özel kamyoneti ile servis yapan dağıtım arabaları vardır. Üç çocuk kitaplığı mevcuttur. iare servisi vardır. Ödünç olarak kitap verilir. Bunlar Meram'dan garaja kadar yayılmış olup, altı adettir. Bu servisten Hasbey Darülhuffazı'nda ve Turgutoğlu'da birer kütüphane yine bu yıllarda açılmıştır.. Sille ve cezaevi kütüphaneleri da bu çalışmalar içinde ayrı yer almaktadır. Dergi ve Gazetelerin bulunduğu ayrı bir kütüphane mevcuttur.

İstanbul'dan sonra en fazla yazma ve nadir matbu eserlerin bulunduğu Konya ülkemizde ve dünyada hak ettiği yere gelme yolunda emin adımlarla yürümektedir, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nde Selçuklu döneminin yanında Osmanlı dönemine ait çok sayıda yazma eser bulunmaktadır. Orta Doğu, Kafkaslar ve Balkanların hafıza merkezi olmaya adaydır,

Koyunoğlu Şehir Müze ve Kütüphanesi; Süreli yayınlar bakımından en zengin kütüphanedir.

Hayra Hizmet Vakfı Kütüphanesi İslami kaynak eserler konusunda en çok ziyaret edilen kütüphane durumundadır.

İl Halk Kütüphanesi yıllardır ödev yapılan bir kütüphane olarak işlevini sürdürmekte, son yıllarda modernize edilme gayretleri sürmektedir..

Mevlana ihtisas kütüphanesi ise Mevleviliğin hafızası durumundadır.

Selçuklu belediyesi kütüphaneleri güler yüzlü personeliyle, temiz ve nezih ortamlarda hizmet etmektedir. Selçuklu belediyesi Türkiye'nin en çok kütüphaneye sahip belediyesi durumuna gelmiş ve bir rekora imza atmıştır.

Hülasa:Cumhuriyet Dönem'inde tüm ülkede olduğu gibi Konya'da da;ekonomik, kültürel ve sosyal kalkınmada önemli bir yeri olan kütüphane hizmetlerinin sayı ve nitelik bakımından daha iyi bir şekilde yürütülmesine gayret edilmiştir. İletişim Araçlarının gelişmesiyle kütüphanelere olan ilgi son yıllarda azalmaya başlamıştır. Bu ilgisizliği gidermek için alınan tedbirlerde yetersiz kalmaktadır.

Konya süratle gelişen ve büyüyen bir şehirdir. Okuma alışkanlığının gelişmesinde ve bütün vatandaşların yararlanması göz önüne alınarak modern başka kütüphanelere ihtiyaç duyulmaktadır.

[16] Yörük Doğan, "Osmanlı Devletinde Kütüphane Yaptırmanın Maliyeti:Konya Yusufağa Kütüphaesi Örneği", SBED, S18, Konya 2008, s. 38.

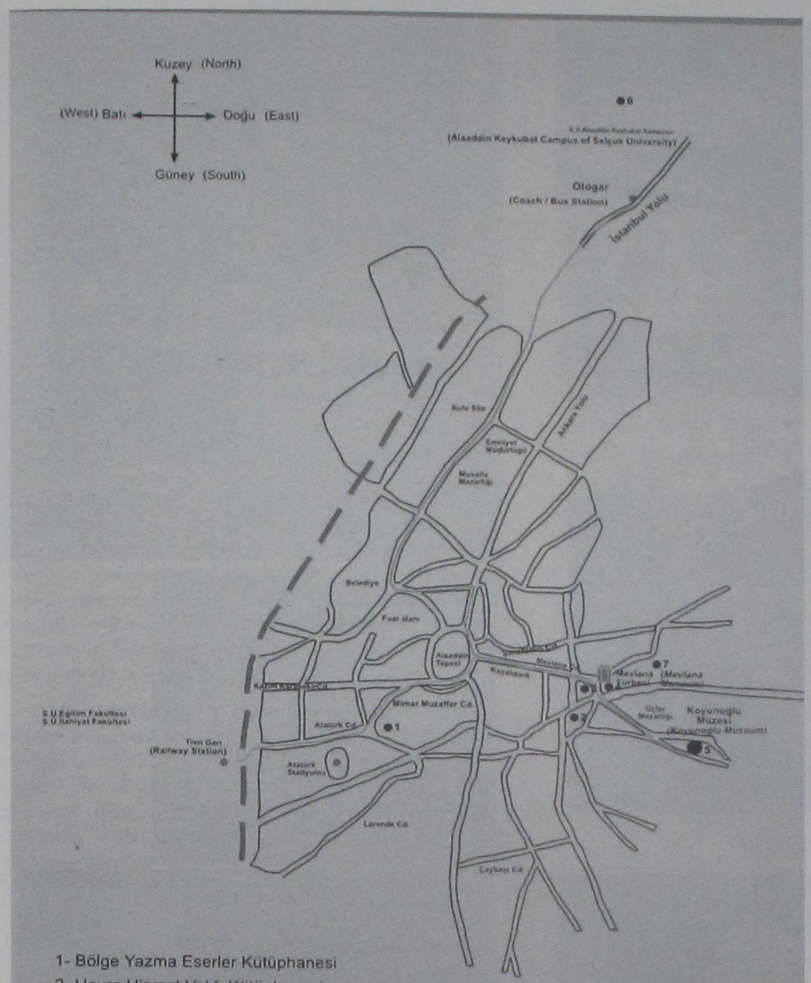

Kütüphanelerin yerini gösteren Kroki

Belediye Başkanı Adem Esen Selçuklu Belediyesi Şeker Halk Kütüphanesinde

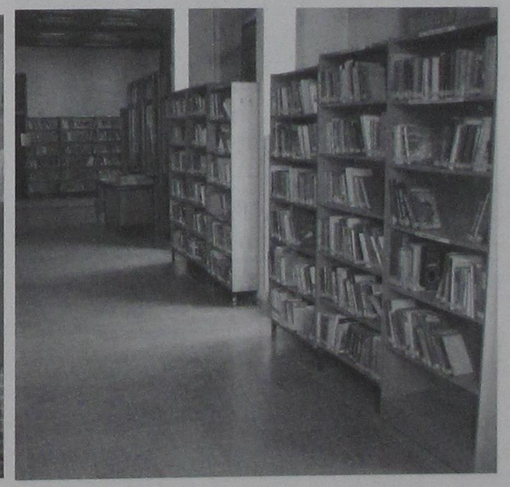

İl Halk Kütüphanesi

Mevlâna İhtisas Kütüphanesi

Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi

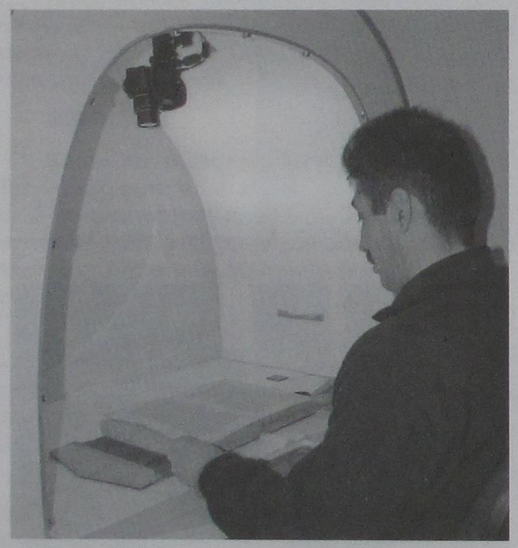

Yazma Eserlerin Dijital ortama aktarılması

Yeni Meram . 21.12.974

Kıymetli kitapların doğal hastalıkları teşhis ediliyor

Şehrimiz Yusufağa Kütüphanesinde kitapların amaciyla tek tek elden geçirilmesine başlanmıştır. Kitaplıklar Müdür M. Lütfi ikiz, Müdür Muavini Derviş Hasan Yüğrük ve memurlardan Mustafa Cengiz tarafından iki aydan beri sürdürülen yoğun çalışmalar sona ermek üzeredir.

daha sıhhatli tutulabilmesi rinde bir yıl süreyle kitap patolojisi «kitap hastalıkları» konusunda ihtisas yaptığını, Müdür M. Lütfi ikiz bu konuda «Kitap bir çocuk gibi bakım ister. Adeta hasta- * [Devamı S. 5 da]

Çocuk kütüphanesi

(Baştarafı S. 1. de) Kütüphaneler Genel Müdürlüğünce 20. bin lira harcanmıştır.

Ayrıca Kütüphanenin daha şimdiden 3. bin kadar ciltli kitabı vardır. Konya Valisi A. Cahit Betil yeni açılan çocuk Kütüphanesiyle çok yakından ilgilenmiş ve Özel İdare Bütçesinden bir miktar kitap satın alınmasını ayrıca Kütüphaneye aynı bütçeden bir kadronun tahsis ve tayinini uygun görmüştür.

Sessiz sedasız hizmete giren çocuk kütüphanesi küçük çocukların ihtiyaçlarına cevap verecek biçimde çalışmalara başlamış bulunmaktadır.

Kütüphane Müdürü Celaleddin Kışmir yardımlarından dolayı Sayın Vali A. Cahit Betil'e ve Konya Şeker Fabrikası Müdürlüğüne teşekkürlerini bildirmiştir.

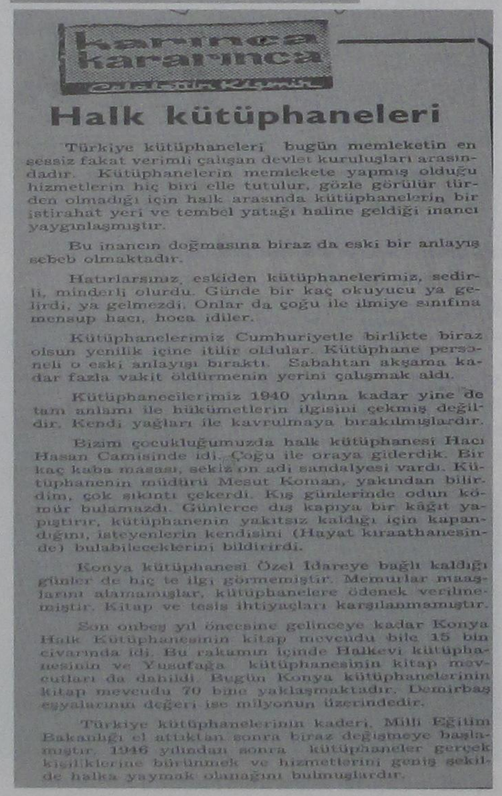

karınca karınca

Halk kütüphaneleri

Türkiye kütüphaneleri bugün memleketin en sessiz fakat verimli çalışan devlet kuruluşları arasındadır. Kütüphanelerin memlekete yapmış olduğu hizmetlerin hiç biri elle tutulur, gözle görülür türden olmadığı için halk arasında kütüphanelerin bir istirahat yeri ve tembel yatağı haline geldiği inancı yaygınlaşmıştır.

Bu inancın doğmasına biraz da eski bir anlayış sebeb olmaktadır.

Hatırlarsınız, eskiden kütüphanelerimiz, sedirli, minderli olurdu. Günde bir kaç okuyucu ya gelirdi, ya gelmezdi. Onlar da çoğu ile ilmiye sınıfına mensup hacı, hoca idiler.

Kütüphanelerimiz Cumhuriyetle birlikte biraz olsun yenilik içine itilir oldular. Kütüphane peraşeneli o eski anlayışı bıraktı. Sabahtan akşama kadar fazla vakit öldürmenin yerini çalışmak aldı.

Kütüphanecilerimiz 1940 yılına kadar yine de tam anlamı ile hükümetlerin ilgisini çekmiş değildir. Kendi yağları ile kavrulmaya bırakılmışlardır.

Bizim çocukluğumuzda halk kütüphanesi Hacı Hasan Camisinde idi. Çoğu ile oraya giderdik. Bir kaç kuba masası, sekiz on adi sandalyesi vardı. Kütüphanenin müdürü Mesut Koman, yakından bilirdim, çok sıkıntı çekerdi. Kış günlerinde odun kömür bulamazdı. Günlerce dış kapıya bir kağıt yapıştırır, kütüphanenin yakıtsız kaldığı için kapandığını, isteyenlerin kendisini (Hayat kıraathanesinde) bulabileceklerini bildirirdi.

Konya kütüphanesi Özel İdareye bağlı kaldığı günler de hiç te ilgi görmemiştir. Memurlar maaşlarını alamamışlar, kütüphanelere ödenek verilmemiştir. Kitap ve tesis ihtiyaçları karşılanmamıştır.

Son onbeş yıl öncesine gelinceye kadar Konya Halk Kütüphanesinin kitap mevcudu bile 15 bin civarında idi. Bu rakamın içinde Halkevi kütüphanesinin ve Yusufağa kütüphanesinin kitap mevcutları da dahildi. Bugün Konya kütüphanelerinin kitap mevcudu 70 bine yaklaşmaktadır. Demirbaş eşyalarının değeri ise milyonun üzerindedir.

Türkiye kütüphanelerinin kaderi, Milli Eğitim Bakanlığı el attıktan sonra biraz değişmeye başlamıştır. 1946 yılından sonra kütüphaneler gerçek kişiliklerine bürünmek ve hizmetlerini geniş şekilde halka yaymak olanağını bulmuşlardır.

Basında Kütüphaneler

CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE KONYA'DA HEYKEL SANATI

Prof. Dr. Haşim KARPUZ*

1949 yılında Akçaabat'ın Taşocağı köyünde doğdu; Gökçeler İlkokulu ve Akçaabat Ortaokulunda okudu. Trabzon Lisesini (1967), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Klâsik Arkeoloji Bölümünü bitirdi (1972). Bir müddet vekil öğretmenlik yaptıktan sonra Erzurum Müzesi asistanlığına atandı, kazılara katıldı. Erzurum ve Trabzon Müzelerinde asistanlık ve yöneticilik görevlerinde bulundu.

Atatürk Üniversitesinde, "Erzurum Evlerinin Türk-İslâm Mimarisindeki Yeri" konulu doktora tezini hazırladı. 1983 yılında Selçuk Üniversitesine yardımcı doçent olarak atandı. 1988 yılında doçent, 1994 yılında profesör oldu. Üniversitede değişik idari görevlerde bulundu, halen Fen-Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü öğretim üyesidir. Anabilim dalıyla ilgili dokuz kitabı ve 150'ye yakın makalesi bulunmaktadır.

Kitaplarından Bazıları Şunlardır.

— Türk-İslam Mesken Mimarisinde Erzurum evleri. Ankara, 1984
— Erzurum Evleri, Ankara 1984, 1989
— Trabzon, Ankara, 1990
— Rize, Ankara, 1992
— Şebinkarahisar, Ankara, 1992
— Fotoğraflarla Geçmişte Konya, İstanbul, 1996
— Anadolu Selçuklu Mimarisi, Konya, 2001
— Bilimsel Araştırma teknikleri, Konya, 2004
— Konya Fotoğraf Tarihi, Konya, 2008
— Konya Kültür Varlıkları Envanteri, Ankara, 2009
— Karaman Kültür Varlıkları Envanteri, Ankara, 2009

* Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. Sanat Tarihi Bölümü Öğretim Üyesi

ÖZET:

Cumhuriyet döneminde Konya'da dikilen ilk heykel Heinrich Krippel'in yaptığı Atatürk heykelidir. Bu Heykel, Mimar Muzaffer Bey'in Ziraat Anıtı'nın üzerine yerleştirilmiş ve 29 Ekim 1926'da törenle açılmıştır. 1980 sonrası Konya ve ilçelerinde, Selçuk Üniversitesi kampusünde çok değişik heykeller dikilmiştir. Bu heykelleri Tankut Öktem, Tamer Başoğlu, Anar Eyni, Mezahir Avşar, Cemil Güntepe, Emine Korkut ve Cavhar Göktaş gibi sanatçılar gerçekleştirilmiştir.

ABSTRACT

The sculpture of Atatürk, which was sculpted by Heinrich Krippel was firstly placed on the Ziraat (Agriculture) monument of Architect Muzaffer Bey and inaugurated in Oct.29, 1926. after 1980 in Konya, its counties and Selcuk University several sculptures have been erected these monuments was created by artists such as Tankut Öktem, Tamer Başoğlu, Anar Eyni, Mezahir Avşar, Cemil Güntepe, Emine Korkut and Cavhar Göktaş.

1. GİRİŞ

1. 1. Konunun Tanımı ve Sınırları

Heykel maddenin biçimlendirilmesi ile elde edilen üç boyutlu bir sanat eseridir. İnsanlık tarihi boyunca mimarlık, resim ve küçük sanatlarla birlikte üretilmiştir. Heykeller, dini amaçlı, estetik amaçlı, siyasi amaçlı, hâkimiyet sembolü ve devlet büyüklerinin hatırlarının yaşatılması düşüncesi ile heykeller yapılmıştır.

Bu araştırmanın amacı, Konya'da Cumhuriyet dönemi heykellerini kısaca tanıtmaktır. İncelemeye çalışacağımız heykeller kent merkezlerindeki anıtsal heykeller olup önemli sanatçılar tarafından gerçekleştirilmişlerdir. Cumhuriyet döneminde yapılan ilk Atatürk heykellerinden birisi Konya'da dikilmiştir (1926). Bundan sonra uzun süre Konya'da heykel yapılmamıştır. 1981 yılında Atatürk'ün 100. doğum yıldönümünde heykel çalışmalarına hız verilmiştir. Özellikle Taşkent, Ereğli, Akşehir gibi ilçelerde önemli heykeller dikilmiştir.

1983 Yılında Konya Selçuk Üniversitesinin kampüsünün temelinin atılması ve hızla inşaatlarının tamamlanması ile kampüse ilk olarak Atatürk heykeli yaptırılmıştır (1990). Öte yandan Eğitim Fakültesi ve Güzel Sanatlar Fakültesinde heykel bölümlerinin kurulması ile değişik heykellerin kampus ve kent alanlarına dikilmesine

başlanmıştır. Böylece Konya'da da tarihi olayları hatırlamak, devletimizi kuranların hatıralarını yaşatmak ve kent belleğine katkıda bulunmak için heykeller yapılmıştır. Bu araştırmada Üniversite kampüsündeki Türk Büyükleri Büstleri, Barış Manço büstü, Veteriner Fakültesi Mehmet Akif büstü ile Hukuk Fakültesi terazi tutan genç kız heykeli ile Konservatuvar önündeki Karacaoğlan heykeli – 2007 (Tahir Kasımov) bu araştırmaya dahil edilmemiştir.

1. 2. Cumhuriyet Öncesi Türk Heykel Sanatına Toplu Bakış

Türk heykelinin en eski örnekleri ile İslam öncesi dönemde karşılaşıyoruz. Hun Dönemi (M.Ö. 2. yüzyıl - M.S.5.yüzyıl) örnekleri küçük figürün şeklinde töz denilen kuş, geyik, figürleridir. Bunlar totem olarak çadır direklerine veya tören sopalarına takılıyordu. Ancak bu döneme ait koşum bakımları üzerinde yüksek kabartma olarak figürler ve bitkisel motiflere yer verilmişti. Figürler içerisinde Orta Asya hayvan üslubundan gelen hayvan türleri çoğunluktadır.

Göktürk döneminde (552-743) gerçek anlamda heykel yapıldığını görüyoruz. Bunlar balbal, bengütaş denen mezarların başına hatıra taşı olarak dikilen insan heykelleridir. Bunlara Göktürkler "Bezek" yapımcılarına da "Bedizci" diyorlardı. Frontal olarak tasvir edilen kadın veya erkek balbalı doğuya yönelik dikilirdi. Baş kütlesi bir vücuda oturur, kol ve bacaklar vücuttan ayrılmaksızın belirtilmiştir. Balbalların baş, yüz, sakal, bıyık, silâh, kemer, elde tutulan kadeh gibi unsurları ayrıntılı olarak tasvir edilmiştir. (Resim 1)

Uygur döneminde (744-1368) Budizmin kabulüyle heykel sanatında büyük bir gelişme görülür. Taş, ahşap ve çoğunlukla stukodan yapılan heykellerde belirli bir portre, insan tipi ortaya çıkmıştır. Emel Esin'in resim sanatı için yaptığı tanım: "Oval, yüz, badem gözler, hafif kemerli burun küçük bir ağızdan oluşan yüz" heykeltıraşlık içinde geçerlidir. Uygur heykeli, resmi ve duvar fresklerinde ortaya çıkan bu tip Selçuklularda da devam etmiş ve Osmanlı minyatür sanatını da etkilemiştir.

Selçuklu döneminden çok az stuko heykel günümüze gelmiştir. Ancak mimariye bağlı figürlü plastikte çok zengin eserler verilmiştir. Kale, surlar, medrese, türbe, kervansaray gibi yapılarda hem koruyucu (tılsım) hem de estetik kaygılarla yüksek kabartma kompozisyonlara yer verilmiştir. Kale burçlarında bizzat aslan heykelleri yapılmış (Divriği), kapılarda ise aslan ve kartal melek kabartmalarına yer verilmiştir. Konya Kalesindeki çift başlı kartal kabartması bizzat sultanın hakimiyet simgesiydi. Erzurum Emir Saltuk Türbesi figürleri, doğrudan Orta Asya 12 Hayvanlı Türk Takvimi ile ilgilidir. Aynı şehirde Çifte Minareli medresedeki hayat ağaçlı çift başlı kartallı pano başlı başına bir sanat eseridir.

1. 3. Cumhuriyet Dönemi Heykel Çalışmaları

Osmanlı döneminde çok az anıt dikilmiş ve heykel yapılmıştır. Sultan Abdülaziz heykelini yaptırmıştır. Daha sonra 1893'te açılan Sanayi-i Nefise Mektebi Heykel bölümü kurulmuş ve önemli heykeltıraşlar yetişmiştir. Atatürk 23 Ocak 1923'te Bursa Şark Sinemasında bir soru üzerine şunları söylemiştir:

"Âbidattan bahseden arkadaşımızın maksadı heykel olsa gerekir. Dünyada mütemeddin (uygar) müterakki (ileri) ve mütekâmil (gelişmiş) olmak isteyen herhangi bir millet behemehal heykel yapacak ve heykeltıraş yetiştirecektir. Âbidatın şuraya buraya hatırayı tarihiye olarak rekzinin (dikilmesinin) mugayiri din (din aleyhtarı) olduğunu iddia edenler, ahkâmı şerriyeyî lâyıkı ile tetkik etmemiş olanlardır... Münevver ve dindar olan milletimiz terakkinin esbabından biri olan heykeltıraşlığı azami derecede ilerletecek ve memleketimizin her köşesi ecdadımızın ve bundan sonra yetişecek evlâtlarımızın hatıratını güzel heykellerle dünyaya ilân edecektir." **(Söylev ve Demeçler, 2, 70).**

Avusturyalı heykeltraş Heinrich Krippel, davet edilmiş ve kendisine Sarayburnu (1926), **Konya** (1926), **Ankara Ulus** (1931) (Resim 2), **Samsun** (1938) Atatürk heykelleri ısmarlanmıştır. İtalyan Pietro Canoniça'da, Ankara, İzmir ve İstanbul taksim cumhuriyet anıtlarını yapmıştır. Yabancı heykeltraşların yanında yerli sanatçılarda eserler vermeye başlamıştır.

Örnek olarak Kenan Yontuç, 1930'da İnönü, 1933'te Kâzım Özalp büstünü, 1938'de Mersin İnönü Heykelini; Nusret Süman, 1934'te Mülkiye Mektebi ve 1935-36'da Artvin Atatürk büstünü, 1935'te Tokat, 1937'de de Muğla Atatürk Anıtını yaptı. **(Gezer, 1984)**

1. 4. Konuyla ilgili olarak Yapılan Yayınlar

Konya'da heykel sanatı ile ilgili olarak toplu bir çalışma yapılmamıştır. Cumhuriyet dönemi heykeli üzerine yapılan çalışmalarda Konya Atatürk heykeline yer verilmiştir **(Gezer, 1984,)**. Konya Atatürk heykeli ve sanatçıları hakkında en ayrıntılı bilgiyi Oktay Aslanapa vermektedir. **(Aslanapa; 1993,44-45)** Ancak 1980 sonrası Konya'da sanatçılar üzerine bazı tezler yapıldı ve araştırma yazıları yazıldı (Karoğlu, 2006).

2. KONYA'DA HEYKEL SANATI ÖRNEKLERİ VE SANATÇILARI

2. 1. Konya Atatürk Heykeli . (Resim 3)

Bugünkü anıt meydanındaki İstasyon Caddesi (Ferid Paşa Cad.) üzerindedir. İki bölümden oluşmaktadır. Kaide bölümünün yapımına 1917 yılında Mimar Muzaffer Bey tarafından başlanmıştır. Kaide Ziraat Anıtı olarak Konyalı Kadınların tarıma yaptıkları özverili katkıları anlatmak için tasarlanmıştır. 1920'de Muzaffer beyin ölümü ve savaşın başlaması üzerine yarım kalmıştır. **(Aslanapa, 1993,45)**

Atatürk Heykeli tunç döküm olarak Heincrich Krippel tarafından yapılmıştır. **(Res.4)** Atatürk heykelinin yapımına başkan Kâzım Gürel döneminde 1923 yılında Belediye Encümeni tarafından karar verilmişti. Atatürk heykelinin Ziraat anıtının üzerine yerleştirilmesi epeyi tartışılmış ve kabul edilmiştir. Mimar Fatih Ülkü bey ziraat anıtının projelerini bulmuş, kubbesini tamamlayıp heykel için hazır hale getirmiştir. Viyana'da parçalar halinde dökülen tunç heykel Konya'ya getirilerek yerine konulmuş ve 29 Ekim 1926'da Cumhuriyet Bayramı törenlerinden sonra kurban kesilerek açılmıştır.

Ziraat anıtı sekizgen bir havuz içerisinde yüksek bir kaide üzerine kurulmuştur, zeminden yüksekliği 10.80m dir. Dört cepheli olan anıtın içerisi boştur. Kaideden altı basamakla içerisine çıkılabilmektedir. Her cephe bir Selçuklu taç kapısı şeklinde tasarlanmıştır. Köşelerde altta alemli kubbecikler ve üstte aslan başlı çörtenler bulunmaktadır.

Taçkapılar köşelerde bitkisel bezemeli sütunceler ve mukarnaslı kemer bulunmaktadır. Alınlıkta iri rumi motiflerle yeşil renkli iki seramik küre yer almaktadır. Dikdörtgen formlu bu taç kapının üzerine üç sıra mukarnaslı bir silme gelmektedir. Bunun üzerinde üçgen alınlık bulunmaktadır. Alınlığın üst çizgileri kavisli olup iri rumi motifleriyle bezelidir. Köşelerde yarım plâstırlı bir kasnak gelmekte bunu üzerinde de rumi süsleme gelmekte ve en üstte bezemeli kubbe bulunmaktadır.

Ayakta duran ve askeri kıyafet içerisinde tasvir edilen Atatürk heykeli, üç bölümlü silindirik kaide üzerinde yer alır, yüksekliği 2.80 m dir. Sağ elini ileriye uzatmış yerden çıkmış buğday başaklarına dokunmaktadır. Sol eliyle de yay şeklinde ucu yere değen kılıcının kabzasını kavramış bulunmaktadır. Altta süvari pantolonu ve uzun çizmeler giymektedir. Belinde kalın bir kemer ve tabanca bulunmaktadır. Kemerin altında çapraz olarak kılıcını taşıyan bir kayış vardır. Bu elbise üzerinde arkadan dilimli bir pelerin atılmıştır.

Başın yapısı: Yuvarlak çehre, başın üzerinde askeri şapka bulunmaktadır. Yüzde ciddi bir ifade taşımaktadır.

Krippel'in 1926 yılında yaptığı askeri kıyafetli Konya Atatürk heykeli ülkemizde yabancı sanatçıların yaptığı ilk önemli heykellerdendir. Atatürk kentin o zamanki iletişim merkezi olan tren garına ve ufuklara bakmaktadır.

Mimar Muzaffer Bey (1881-1920):

1881 Yılında İstanbul'da doğdu. İlk ve Ortaöğrenimi İstanbul'da yaptı. Hendese-i Mülkiye Mektebi'ne devam etti. Mimar Vedat Bey'in yardımcısı oldu. İstanbul'da Abide-i Hürriyet anıtını gerçekleştirdi.

1914 yılında Vali Hüsnü Bey tarafından Konya'ya çağrıldı. Kız Öğretmen Okulu (Rektörlük) ve Erkek Öğretmen Okulunu (Gazi Lisesi) yaptı. Ziraat Anıtı'nı gerçekleştirdi. 1920 Yılında Konya'da vefat etti.

Heinrich Krippel: 1883 yılında Viyana'da doğdu. Viyana Güzel Sanatlar Akademisini bitirdi. Heykel eğitimi almasına rağmen, resim, afiş, bakır oyma çalışmaları yaptı **(Aslanapa, 1993,44)** 1925 yılında Türk Hükümeti'nin daveti üzerine Türkiye'ye geldi. Uzun süre Türkiye'de çalıştı ve Atatürk heykelleri yaptı. **İstanbul Sarayburnu** (1925), **Konya** (1926), **Ankara Ulus** (1931), **Afyon** (1935), **Samsun** (1938) Atatürk heykelleri onun eseridir.

1938 yılında Türkiye'den tekrar gelmek üzere ayrıldı. 5 Nisan 1945'te öldü.

2. 2. Akşehir Nasreddin Hoca Heykeli . (Resim 5)

Kent merkezini Nasreddin Hoca mezarlığına bağlayan Nasreddin Hoca caddesi üzerinde, Akşehir deresinin kenarına 5 Temmuz 1987 tarihinde dikilmiştir, sanatçısı Heykeltraş Tankut Öktem'dir. Tunç heykel iki bölümlü yüksek bir kaide üzerinde durmakta, doğuya yönelik eşeğine binmiş Nasreddin Hoca yolda giderken tasvir edilmiştir. Yüksek kaidenin geniş ikinci bölümünde kare bir alan içerisinde tunç rölyef olarak "Ye Kürküm Ye" fıkrasına yer verilmiştir. (Resim 6)

Anıtsal ve büyüklükteki heykelde en küçük ayrıntılar doğal olarak gösterilmiştir. Eşeğin üzerine dik oturmuş olarak gösterilen Nasreddin Hocanın mesleğini vurgulayabilmek için başında büyük bir kavuk taşımaktadır. Kıyafet olarak, kısa kollu, yakaları işlenmiş bir kaftan giymektedir. Kaftan dokuma bir kuşakla beline bağlanmıştır. Pantolonu çizmeleri içine sokulmuş ve ayaklar üzengilere basmaktadır. Nasreddin Hoca sağ elindeki değneğini hafif kalkık olarak tutmaktadır.

Baştaki dilimli iri kavuk alına kadar inmiştir. Yüzün büyük bir bölümünü üçgen biçimli uzun sakal kaplamaktadır. Hafif gülümseyen, ciddi, yaşlı bir erkek yüzü ifadesine yer verilmiştir.

Hocanın eşeği de kuyruğunu sallayarak yürümekte, binicisini rahatça taşıyacak büyüklüktedir. Koşum takımları ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Tankut Öktem: 1940 yılında Konya'da doğdu, ilk ve orta öğrenimini Edirne'de tamamladı. Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nu bitirdi (1965). Aynı okulda araştırma görevlisi, öğretim üyeliği yaptı 1986'de profesör oldu.

Türkiye'nin değişik şehirlerinde heykelleri vardır. Bunlar arasında **Atatürk ve Harbiyeli Anıtı** (Ankara Harpokulu), **Kuvay-ı Milliye ve Atatürk Anıtı** (Manisa), **Zonguldak Maden İşçileri Anıtı, Balkan Savaşı Anıtı** (Çorlu)

Son çalışması **Barış Akarsu** heykelidir. Sanatçı 5 Aralık 2007'de vefat etmiştir.

2. 3. Akşehir Gülmece Parkı Heykelleri

Nasreddin Hoca'nın Fıkralarını Anlatan Heykeller:

- Gülmece parkında özel tasarlanmış bir alanda yer alırlar. Haçvari şekilde kesen iki gezi yolunun oluşturduğu meydancıkta dört köşeye yerleştirilmişlerdir. Hepsi tunç döküm olarak yapılmıştır. Hoca aynı kıyafetle aynı vücut yapısı ile gösterilmiştir. Eserlerin Heykeltıraşı Cemil Güntepe'dir.

1. Kazan Doğurdu: Nasreddin Hoca ayaktadır. Sağ elinde küçük bir kazan bulunmakta, başında iri dilimli bir kavuk giymektedir. Başr yere eğik ve yüzünde hafif bir gülümseme taşır. (Resim 7)

2. Ya Tutarsa: N. Hoca diz çökmüş oturur vaziyette Akşehir Gölüne maya çalmaktadır. Geniş pantolon ve uzun bir kaftan giymektedir. Sol ayağının üzerine diz çökmüş, sağ ayağını dikmiştir. Sağ kolu bu ayak üzerine hafif dayanmış ve elindeki kepçe ile göle maya dökmektedir. (Resim 8)

3. Bindiği Dalı Kesmek: Doğal ağaçtan yüksek bir kaideye dal ve tunçtan heykel bağlanmıştır. Hoca dala oturmuş ayaklarını aşağıya sarkıtmıştır. Sol eliyle dala tutmakta, sağ elindeki baltayı yukarı kaldırmış bulunmaktadır. (Resim 9)

4. Mum Ateşinde Pişen Yemek: N. Hoca bağdaş kurmuş oturmakta, elleri dizlerinin üzerindedir. Doğal bir ağaç dalına asılı sivri dipli kazan ve altında yanan muma bakmaktadır.

Heykellerin hepsinde Nasreddin Hoca bir halk bilgesi olarak düşünen, gülümseyen bir yüz ifadesine sahiptir. Sakallı olan hoca iri vücutludur. Uzun kaftanı ve dilimli kavuğu ile tasvir edilmiştir.

Heykeller 5 Temmuz 2000 tarihinde Dr. A. Nuri Köksal'ın belediye başkanlığı döneminde dikilmiştir.

2. 4. Türk [Tulûat] Tiyatrosu Sanatçılarının Büstleri:

Gülmece Parkının, Akşehir deresinin batı yakasındaki bölümünde daire planlı bir meydancık etrafında Türk Tulûat tiyatrosu sanatçılarının tunç büstlerine yer verilmiştir. Sanatçısı Cemil Güntepe'dir. Meydanın ortasında, Nasreddin Hoca'nın çift yönlü tunç bir heykeli bulunmaktadır.

Nasreddin Hoca eşeğine ters binmiş olarak tasvir edilmiştir. Heykelin üst kısmı iç içe geçmiş kazanlardan çıkmaktadır. Hoca sağ elinde küçük bir kazan taşımaktadır. İri kavuğu sakallı yüzüyle düşünceli bir şekilde tasvir edilmiştir. Batı yönde, heykelin arka yüzünde iki kazan arasından eşeğin başı ileriye fırlamaktadır. (Resim 10)

Büstler: Meydan etrafında taştan yüksek kaideler üzerinde tunç döküm olarak gerçekleştirilmişlerdir. Hepsi günlük hayatlarında, sahnede yer aldıkları kıyafet ve yüz ifadeleri ile tasvir edilmişlerdir.

Büstler de Dr. A. Nuri Köksal döneminde 5 Temmuz 2001 tarihinde dikilmiştir.

Bu parkta yer alan büstler hatırlanan en eski tulûat sanatçısı Kavuklu Hamdi'den başlayarak, Kel Hasan Efendi, Naşit Özcan, İsmail Dümbüllü, Nejat Uygur, Münir Özkul, Erol Günaydın, Müjdat Gezen, Ferhan Şensoy'a aittir. (Resim 11-12)

Cemil Güntepe: 1969 yılında Trabzon Tonya'da doğdu, ilk ve orta öğrenimini Trabzon'da tamamladı. Mimar Sinan Üniversitesi heykel bölümünü bitirdi. Çok sayıda esere imza attı. Halen balmumu heykeller yapmaktadır.

2. 5. Sinema Sanatçıları Kabartmaları: (Resim 13)

Gülmece Parkında batı bölümde küçük bir meydanın ortasında yer alır. Çelik bir kaide üzerine film şeridi şeklinde bölünmüş birbirini izleyen kabartmalara yer verilmiştir.

Sanatçıların büstlerinin yer aldığı 65x55 cm ebatlarında 12 adet rölyefin kilden modlajı yapılıp bronz döküm olarak gerçekleştirilmiştir. Rölyeflerin üzerinde yer aldığı kaide düzeneği; sinema sanatçılarını yansıtması nedeniyle film şeridi şeklinde tasarlanmıştır. Kaide düzeneği merkezdeki bilye sistemiyle dönebilmektedir. Yüksekliği 190 cm çapı 260 cm ebatlarında olup paslanmaz çelikten yapılmıştır.

Burada son yıllarda yaşamış komedi sanatçılarına yer verilmiştir. Bunlar: Adile Naşit, Feridun Karakaya, Halit Akçatepe, Kemal Sunal, Metin Akpınar, Zeki Alaysa, Sadri Alışık, Necdet Tosun, Öztürk Serengil, Cevat Kurtuluş, Vahi Öz ve Şener Şen'dir. (Resim 14)

Bu kabartmaların sanatçıları Cahvar Göktaş ve Emine Korkut'tur.

Filim şeridi rölyefi Dr. A. Nuri Köksal döneminde 5 Temmuz 2002 dikilmiştir.

Emine Korkut: 1974 yılında İstanbul'da doğdu. 1998 yılında Mimar Sinân Üniversitesi Güzel Sanat Fakültesi Heykel Bölümünü bitirdi. Yarışmalara ve karma sergilere katıldı. Özel atölyesinde dekoratif bahçe heykelleri, büstler yapmaktadır.

Cahvar Göktaş: 1966 yılında Gaziantep'te doğdu. İlk ve orta öğreniminden sonra Mimar Sinan Üniversitesine girdi. 1995 yılında heykel bölümünü bitirdi, 1998 yılında Sanat Tarihi'nde yüksek lisans yaptı. Özel Yesemek heykel atölyesini kurdu. Emine Korkut'la birlikte çalışmakta, bilimsel toplantılara, sergilere katılmaktadır.

6. Tarık Buğra Heykeli (Resim 15)

Ünlü Akşehirli Türk yazarı Tarık Buğra'nın (1918-1994) ayakta duran tunç heykelidir. Tankut Öktem tarafından yapılmış ve 5 Temmuz 2004 tarihinde Akşehir'de Nasreddin Hoca caddesine dikilmiştir.

Heykel, yazarı olgun yaşında takım elbiseli olarak ayakta dururken tasvir etmektedir. Sol ayak bir adım öne atılmıştır. Sol elindeki kitabı bel hizasında sağ yanında tutmakta, sağ dirsekten bükülmüş ve sol eline dayanmaktadır. Sağ eli ile de çenesini tutmaktadır. Bu şekilde heykele bir hareket kazandırılmıştır.

Yüzünde düşünceli ve iyimser bir ifadeye yer verilmiştir.

7. Ereğli Atatürk Anıtı (Resim 16)

Şehir merkezinde Ereğli Belediyesinin olduğu meydanda yer almaktadır. Anıt rölyef-heykel olarak tasarlanmış üç beton sütunun ortadaki üzerinde yer alır. 1971-1973 yılları arasında yapımı gerçekleştiren anıtın sanatçısı Prof.Dr. Taner Başoğlu'dur.

Anıtta yer alan sütunlar Türkiye'de çağdaş gelişmeleri simgelemektedir. Atatürk rölyefi geniş yüzeyli ve daha yüksek olan ortadaki sütun üzerinde yer alır. Orta sütuna paralel olan yandaki dikdörtgen kesitli sütunlar dıştan hafif kavislendirilmişlerdir. (Resim 17)

Orta sütunun gövdesinde üzerinde yüksekte dışa taşkın bir yüzey üzerindeki rölyef 3.70 m. yüksekliğinde ve 7.50 m. genişliğindedir. Kompozisyonun ortasında Atatürk figürü, sağında ve solunda birer erkek figürü, sağ köşede ayakta ve oturan birer genç kız figürü, sol köşede bir koşan at figürüne yer verilmiştir.

Atatürk figürü, ayakları açık bir kaide üzerinde durmakta, koldan yukarısı çıplak, sağ kolu yukarı ve ileriye uzatılmıştır. Sol kol vücut üzerine atılmış şeffaf bir örtüyü tutmaktadır. Yüzde ciddi bir ifade taşımaktadır.

Atatürk'ün sağındaki cepheden gösterilen yaşlı erkek ayakta durmaktadır. Ayaktaki genç kız profilden, oturan ise cepheden tasvir edilmiştir.

Esas figürün solunda ikinci bir Atatürk figürüne yer verilmiş, dönen bir çark önünde koşan atı sol eliyle boynundan yakalamıştır.

Anıtı oluşturan sütunlar ve Atatürk rölyefindeki esas figür ve ikinci derecede figürler, Türkiye'nin çağdaşlaşması ve kalkınmasını simgelemektedir.

Tamer Başoğlu: 1938 yılında Nazilli'de doğdu. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi heykel bölümünü bitirdi. Aynı bölümde araştırma görevleri oldu. 1970'te doçent 1976'de profesör oldu.

Heykelde klasik kuralların yanında birçok yenilikler denedi. Birçok yarışmada birincilikler kazandı. 1965 ODTÜ Atatürk Heykelini yaptı. Bir çok şehirde heykeller, rölyefleri bulunmaktadır.

8. Taşkent Atatürk Heykeli/Anıtı (Resim 18)

İlçenin girişindeki meydanda yer alır. Yüksek bir kaide üzerindeki tunç heykelde Ulu Önder Atatürk askeri kıyafet içinde ayakta durmaktadır, sanatçısı Tankut Öktem'dir.

Yüksek bir kaide üzerindedir. Sol ayak ileriye atılmış olup, sağ elinde göğüs üzerinde dürbün tutmaktadır. Sol elinde ayağın bitişiğinde bir asa taşımaktadır.

Kıyafet olarak Atatürk asker üniforması giymiştir. Kalın yaka kenarında ay yıldız rozeti yer alır. Belinde kalın bir palaska ve üzerine tabanca takılıdır. Uzun çizmeleri olup belden genişleyen bir pantolon giymektedir.

Başına kuzu derisinden bir kalpak giymiştir. Yüzde ciddi bir ifade taşımaktadır. Gözleri ileriye ufuklara bakmaktadır.

9. Taşkent Çanakkale Anıtı (Resim 19)

İlçenin girişinde yüksek bir kaide üzerinde yer almaktadır. Tunç döküm, üçlü bir heykel gurubudur. Ortada Mehmetçik ve her iki yanında Atatürk figürlerine yer verilmiştir. Bu anıtın sanatçısı da Tankut Öktem'dir.

Ortadaki Mehmetçik günümüz komando askeri kıyafeti giymekte, sağ ayağını ileriye yüksek bir kaide üzerine koymuş, sağ eliyle hafif makineli bir tüfeği kaldırmaktadır. Sol kolu vücudundan hafif ayrılmış, el parmakları açık silâhına sarılmak üzereyken canlandırılmıştır. Başında bere giymekte ciddi bir yüz ifadesi taşımaktadır.

Sağ tarafında asker kıyafetli Atatürk, rahat duruşta sağ elinde tüfek, yukarıya kalkık sol eliyle Mehmetçiğin makineli tüfeğine destek olmaktadır. Başında konik bir başlık bulunmaktadır.

Sol taraftaki Atatürk figürü de 1. Dünya Savaşındaki subay kıyafeti içindedir. Sol ayağını ileriye atmış iki eliyle bir tüfek tutmaktadır. Atatürk'ün ayağındaki çarıklar ve bağlı tozluklar dikkat çekmektedir.

Heykelin kaidesinde M. Akif Ersoy'un Çanakkale Şehitlerine adlı şiirinin bir bölümüne yer verilmiştir.

10. Taşkent Alâeddin Keykubat Heykeli (Resim 20)

İlçenin doğu girişinde tarihi çeşmenin başında yer almaktadır. At üzerindeki Selçuklu sultanına genç bir kız tasla su vermektedir, heykelin sanatçısı Tankut Öktem'dir.

Alâeddin Keykubat'ın atı hareket halindeyken ve sultan tarafından dizgini çekilip durdurulmuştur. Sultan uzun bir kaftan giymekte, başından omuzlarına inen saçları ve bir miğfer taşımaktadır. Sağ eliyle genç kızın kaldırdığı tasa uzanmaktadır.

Genç kız uzun bir üç etek giymekte başında paralar dizili bir fes bulunan tipik Türkmen Kızı kıyafeti içindedir.

Efsaneye göre, genç kızdan su isteyen sultanın terli iken hastalanmaması için tas içerisine çam yaprakları atması sultanın dikkatini çekmiş ve kendisinin dileğini sormuş, genç kız dokudukları bezlerden öşür vergisi alınmamasını istemiş ve dileği kabul edilmiş. Bu efsane heykelin kaidesinde yazılmıştır **(Sakaoğlu,2006,428).**

11. Selçuk Üniversitesi Alâeddin Keykubat Kampüsü Heykelleri

1. Fen-Edebiyat Fakültesinin Önündeki Atatürk Heykeli: (Resim 21)

Kampüsün en geniş tören alanında yer alan tunçtan döküm bir heykeldir. Yüksek bir kaide üzerinde Atatürk ayakta durmaktadır. Arkada stilize çift başlı kartal kabartması fon olarak yer almaktadır. 1990 yılında Tankut Öktem tarafından yapılmıştır.

Kaidenin cephesinde üç adet dikdörtgen rölyef panosu bulunmaktadır. Güney panosu Kurtuluş Savaşında kağnılarla silâh taşıyan kadınlar, orta panoda Cumhuriyetin doğuşu Atatürk'ün harf devrimi, kuzey panoda sanayi ve kalkınma fabrikalar konusu işlenmiştir.

Atatürk sivil kıyafetli ve takım elbiseli olarak ayakta durmakta, bunun üzerinde cübbe giymiştir. Sağ elini yüksek bir kürsü üzerindeki kitapları tutmakta, sol eli vücuttan ayrılmış ve ileriyi işaret etmektedir. Kürsüden ders verir bir duruş sergilemektedir.

Atatürk'ün yüzünde ciddi bir ifade yer almaktadır. Arkada fon olarak kullanılan stilize çift kartal panosunda başın üstüne gelecek şekilde Selçuk Üniversitesinin de sembolü olan çiftbaşlı kartal daire bir kabartma halinde yerleştirilmiştir.

Buradaki kabartmalarla Kurtuluş Savaşı ve devrimler; Atatürk heykeli ile de devlet adamı ve bilim adamı Atatürk düşüncesi vurgulanmıştır.

2. Kültegin Anıtı (Resim 22)

Moğolistan'da Koşo Çaydam'da Orhun Anıtları alanında bulunan 731 yılında ölen Göktürk hakanı adına dikilen orjinalinden Yrd.Doç.Dr. Kâmil Uğurlu tarafından kopye edilerek kampus alanına uyguladı.

Uzunluğu 2.5.yi bulan büyük bir kaplumbağa heykeli ve üzerinde Külteğin anıtı bulunmaktadır. Anıt – kitabenin yüksekliği 3.75 m.dir. Dikdörtgen biçimlidir, üst kısım daire şeklinde son bulmaktadır. Doğu ve batı yüzlerinde çiftbaşlı ejder, yılan, doğu tarafında ayrıca bir dağ keçisi (Türk damgası) bulunmaktadır. Kitabenin batı yüzü Çince, diğer yüzler Göktürk alfabesi ile Türkçe metinleri kapsar. 1991 Yılında dikilen anıtın yazılarını ve yontu işlerini mermer ustası Hasan Çalışkan (10.10.1991) yaptımıştır.

3. Yurtların Girişindeki Atatürk Heykeli:

Yurtların giriş yolu üzerinde düzgün yonu taşlarla yapılmış yüksek kaide üzerine yerleştirilmiş heykel ve doğudaki yüksek anıt/sütundan ibarettir. 2008 yılında S.Ü. GSF Heykel bölümünden elemanlarınca yapılmıştır.

Atatürk ayakta, takım elbiseli olarak sol ayağını öne atmış durumda tam cepheden tasvir edilmiştir. Vücut ağırlığı sol ayak üzerine verilmiştir. Sağ elini pantolon cebine koymuş, sol eli vücuduna bitişik göğüs üzerinde bir kitap tutmaktadır.

Atatürk'ün yüzünde ciddi bir ifade taşımaktadır.

4. Alâeddin Keykubat Heykeli: (Resim 23)

Yüksek dikdörtgen bir kaide üzerindedir. Ayakta duran ve kılıç taşıyan orta yaşlardaki Selçuklu Sultanı Alâeddin Keykubat'ı temsil etmektedir. Heykel sanatçı Anar Eyni tarafından yapılmıştır.

Alâeddin Keykubat ince uzun boylu orta yaşlı ve sakallı olarak tasvir edilmiştir. Ayakta durmakta ve tam cepheden verilmiştir. Sağ ayak bir adım öne atılmıştır. Elbisesi üzerine kısa kollu bir kaftan giymiş ve bu elbise belinden bir kemerle sıkıştırılmıştır. Sağ el göğüs hizasında yumruk halinde vücuda bitişik olup sol eliyle kemerine takılı uzun bir kılıcı kabzasından tutmaktadır.

Başına üç dilimli bir börk giymekte, orta dilim üzerinde çift başlı kartal kabartması yer almaktadır. Sakallı, yüzde ciddi, düşünceli bir ifade taşımaktadır. Uzun bıyıklar sakal üzerinde belirtilmiş bulunmaktadır.

Genç yaşta öldürülen Selçuklu Sultanı yapamadığı işleri düşünüp hayıflanır gibidir.

Anar Eyni: 1973 yılında Bakü'de doğdu. Azerbaycan Devlet Kültür ve Güzel Sanatlar Üniversitesi Heykel bölümünü bitirdi. 1997-2004 yılları arasında Selçuk Üniversitesinde misafir öğretim üyesi olarak çalıştı. 2004 yılında Güzel Sanatlar Fakültesi öğretim üyeliğine atandı.

Çok sayıda heykeli Türkiye'nin değişik yerlerine koyuldu. Konya'da ve üniversite alanında eserleri bulunmaktadır.

5. İbni Sina Heykeli: (Resim 24)

Yeni yapılan Selçuklu Tıp Fakültesini önündeki parkta yer alır. Alçak bir kaide üzerinde, ünlü bilim adamı İbni Sina (980-1037) oturur vaziyette tasvir edilmiştir. 2008 yılında heykeltraş Anar Eyni tarafından gerçekleştirilmiştir.

Tunç'tan döküm olarak yapılmıştır. Bir sedir veya iskemleye oturan İbni Sina kolları açık bırakan uzun bir kaftan giymektedir. Kaftan dizler arasında toplanmış, sol ayak kısmen açığa çıkmıştır. Sol kol diz üzerine yerleştirilmiş yüzüne değmekte, sağ kol göğüs üzerinden uzatılmış sol kolun altından geçirilerek serbest bırakılmıştır.

Başı sarıklıdır. Hafif sakallı, yüzde düşünce hakim olup çalışma sonundaki yorgunluk anını ifade etmektedir.

6. Uyarı Anıtı: (Resim 25)

Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu ile Mesleki Eğitim Fakültesi arasındaki yol kavşağında yer alır. İki kademeli bir kaide üzerinde monoblok beyaz mermerin ortasındaki yarığa yerleştirilip bazalt taş bir çividen ibarettir. 2001 yılında Doç. Dr. Mezahir Avşar tarafından yapılmıştır.

Anıtın gövdesi dikdörtgen kesitlidir ve ortadan alt kısmına kadar yarıktır. Bu yarığa üçgen biçimli bir karataş parçası sokulmuştur. Gövdenin ön ve arkasında Türk runik harfleri ve Orta Asya'daki Türk kaya gravürlerinden motifler kazınmıştır.

Soyut bu heykelde, milli bütünlüğün yabancılar tarafından nasıl bozulduğu ve kapanmaz çatlaklar yaralar oluşturulduğu ifade edilmektedir.

Anıt üzerinde tasvir olunmuş işaretler Orta Asya coğrafyasında sık rastlanan kaya üstü resimler, dikili taşlardaki yazıtlar ve damgalardan bir esintidir. Bu beyaz taşlar bizim ortak kültürümüzün parçalanmağa çalışıldığının simgesi olarak karşımızda durmaktadır.

7. Soy Ağaç Anıtı: (Resim 26)

Süleyman Demirel Kültür merkezinin önündeki daire planlı alanın ortasına dikilmiştir. Sekizgen, dörtgen mermer kaide üzerinde, seramikten yapılmış bölümler halinde 10 sıra insan maskları, geometrik motifler, damgalara yer verilmiştir. 2000 yılında Doç. Dr. Mezahir Avşar tarafından yapılmıştır. Anıtta her sırada dört kabartma bulunmaktadır. Kabartmalarda masklarda yüzler ana hatları ile birbirine benzemektedir. Stilize olarak genç, yaşlı kadın erkek yüzleri tasvir edilmiştir.

Bu anıtla sanatçı bütün Türklerin aynı soydan geldiklerini ve birbirine benzediklerini vurgulamak istemiştir.

Mezahir Avşar: Azerbaycan Karabağ'da 1955 yılında doğdu. Azim Azimzade Azerbaycan Devlet Ressamlık okulunu birincilikle bitirdi (1978). St. Petersburg Güzel Sanatlar Akademisi Seramik bölümünü bitirdi (1984).

2000 yılında Selçuklu Üniversitesi G.S. Fakültesi Seramik Bölümünü kurdu. Kişisel sergiler açtı, uluslararası sergilerle bilimsel toplantılara katıldı.

12. Üç Atbaşı Heykeli (Resim 27)

Şehir merkezinde, Konya Büyükşehir Belediyesince düzenlenen zafer meydanından Zafer Çeşmesinin doğu yakınına dikilmiştir. Üç atbaşı üzerinde Anadolu uygarlıkları bir anıt şeklinde yükselmektedir. 2009 yılında Anar Eyni tarafından gerçekleştirilmiştir.

Birbirine paralel ve yapışık üç at başı üzerindeki anıt tunç döküm olarak yapılmıştır. Atlar soluk soluğa koşmakta iken tasvir edilmişlerdir. Göğüs hizalarından kesilmiş olarak verilmişlerdir.

Atların üzerinde dikdörtgen kesitli anıt yükselmektedir. Anıtın üzerinde değişik seviyede ve büyüklükte panolar halinde Anadolu uygarlıklarından yapı ve motif kabartmalarına yer verilmiştir. Antik sütunlar, Taç kapılar, türbeler, (Mevlâna

Türbesi) çift başlı kartal kabartmaları, Kubad Abad çini, rozetleri bunlardan bazılarıdır.

Üç atbaşı, Selçukluların üç kıtayı fetihlerini ve yarattıkları uygarlığı simgeleyen naturalist çağdaş bir heykel-anıttır.

13 Semazen Figürü (Resim 28)

Alâeddin Tepesinin batı yakınındaki zafer parkının önündeki meydanda yer alır. Tunçtan dökülmüş altın renginde boyanmış bir semazen figürüdür. 2008 yılında sanatçı Anar Eyni tarafından yapılmıştır.

Bir kaide üzerindeki semazen figürü başını sağa doğru eğmiş, sağ kolu semaya kalkık sol kolu uzanmış yere eğik durumdadır. Figürün üzerindeki elbise sol kol altından yelpaze gibi açılıp vücudunu örtmektedir. Yüz, stilize edilmiş, bir detaya sahip olmayıp stilizedir. Baş üzerinde bir sikke bulunmaktadır.

Semazen, "Haktan aldığını toprağa, halka" verme düşüncesini anlatmakta olup, Konya'daki nadir heykellerden birisidir.

3. SONUÇ

Bu araştırma yazısında Konya'da Cumhuriyet dönemi heykel sanatına örnek teşkil eden bazı heykellerin kısa tanımları yapılarak sanatçıları hakkında bilgiler verilmeye çalışılmıştır. Böylelikle hem bir durum tespiti yapmak hem de hızla unutulan bilgiler kayıt altına alınmak istenmiştir.

Konya'da Cumhuriyetin kuruluşundan sonra Krippel'in erken tarihli heykeli şehrin tek anıtı olarak törenlerde kullanıldı ve insanların hafızasında yer etti. 1970 sonrası şehrin gelişmesi, yöneticilerin caddelerin güzelliğine kent mobilyalarının değişmesine önem vermesi, Avrupa şehirlerinde gördükleri heykellerin kentlere kazandırdıkları estetik değerlerin etkisi ile yeni heykeller yapılmaya başlanmıştır. Son yıllarda kent parklarına konulan "Koyun-Keçi" heykelleri halka sempatik gelmiş, Zaferdeki "Üç Atbaşı" veya Semazen figürleri halkın ilgisini ve beğenisini kazanmıştır.

Heykel yapımında Selçuk Üniversitesinin de önemli katkısı olmuştur. Tankut Öktem'in Kampüs Atatürk Heykeli, Türk Büyükleri Büstleri, Kültegin Anıtı'ndan sonra Alâeddin Keykubat heykeli ve daha küçük heykel ve büstlerle kampüs alanı adeta süslenmiştir. Kurulan S.Ü. Güzel sanatlar Fakültesi heykel bölümü bu alanda önemli çalışmalar yapmaktadır.

Konya'da bazı ilçelerde özel sebeplerle birden fazla heykel dikilmiştir. Akşehir Nasreddin Hoca şenlikleri dolayısı ile ziyaretçi akınına uğramaktadır. Türk mizahının bu ulu bilgesi için anıtsal bir heykel yapılmış, fıkraları heykelleştirilmiştir. Gülmece parkına, [halk] tiyatrosu ve sinema sanatçılarının büstleri ve kabartmaları konmuştur. Taşkent'te ise uzun yıllar Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü yapan Mehmet Özel ilçesine bir vefa borcu olarak üç adet heykel diktirmiştir.

Sanatçılar açısından baktığımızda, Cumhuriyet döneminde ilk yabancı heykeltıraşlarından olan H. Krippel'in en değerli Atatürk heykellerinden birisi Konya'dadır. Tankut Öktem, Tamer Başoğlu gibi Cumhuriyet döneminin ünlü heykel sanatçıları Konya ve ilçelerinde eserler vermişlerdir. Anar Eyni başta olmak üzere çok değerli genç sanatçılar Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde çalışmaktadır.

Türkiye'nin diğer şehirleri gibi, artık Konya'nın kent meydanlarını ve parklarını halkın zevk ve beğenisine sunulan, devlet büyüklerimiz, kültür ve sanatımızın ünlü simalarının hatıralarını yaşatan heykeller süslenmektedir. Bu heykeller sadece estetik ve hatırlama görevi yapmıyor, kent belleğinde yer tutuyor, sosyal, kültürel ve sanat tarihimize önemli katkıda bulunuyorlar.

Özel Teşekkür:

Ereğli Atatürk Anıtı için Ayşenur Arar, Suhal Sağlan, Akşehir heykelleri için Şule Doğancı,Necla Akaya, Taşkent heykellerinin fotoğrafları için Konya Life Dergisinden Selman Belekoğluna, biyografilerini gönderen sanatçı arkadaşlarıma, sonsuz teşekkürler.

BİBLİYOGRAFYA

ANONİM (1973), ***Konya 1973 İl Yıllığı****, Konya, s.69.*

Atatürkün Söylev ve Demeçleri. Cilt:2 Ankara, Atatürk Araştırma Merkezi, 1989, s.70-71

ARSEVEN, C.E, (1984), ***Türk Sanatı Tarihi****, Cilt: 3, İstanbul.*

ASLANAPA, O. (1993) ***Türkiye'de Avusturyalı Sanat Tarihçileri ve Sanatkarlar,*** *İstanbul*

DİEZ, E.-ASLANAPA, O.(1996), ***Türk Sanatı****, İstanbul.*

GEZER, H. (1984), ***Cumhuriyet Dönemi Heykeli****, Ankara.*

KARAOĞLU, A. (2006), "Konya'da Kültür ve Sanat", ***Konya Kitabı IX****, Konya, s.345-368.*

MÜLAYİM, S. (1989), "Selçuklu Sanatında İnsan Figürünün İkonografik Kaynağı", ***Antalya 3. Selçuklu Semineri****, İstanbul, s.82-90.*

SAĞLAM, S.(1999), ***Heykeltıraş Tamer Başoğlu ve Türk Heykel Sanatlarındaki Yeri****, A.Ü. DTCF., Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara.*

SAKAOĞLU, S. (2006), "Konya Halk Edebiyatı", ***Konya Kitabı IX****, Konya, s.428*

SANATÇILAR

Mimar Muzaffer (1881-1920)

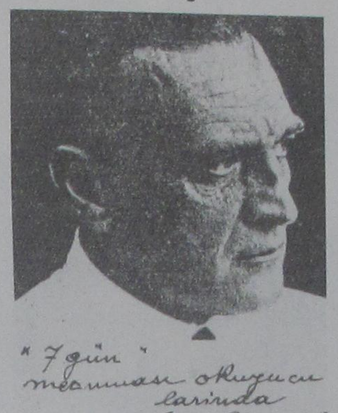

"7 gün" meanması okuyucu larında

Heinrich Krippel

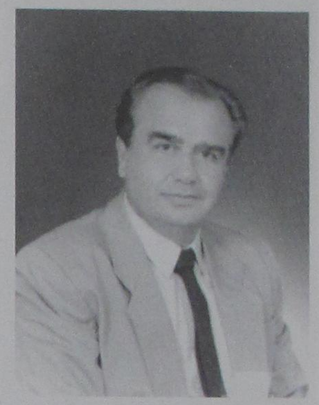

Tankut Öktem (1940-2007)

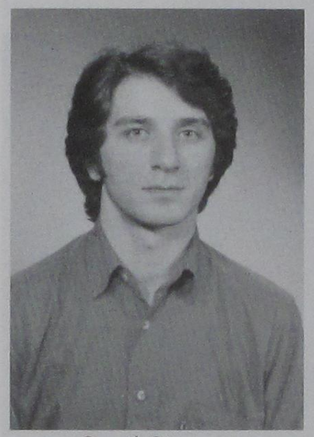

Cemil Güntepe

Emine Korkut

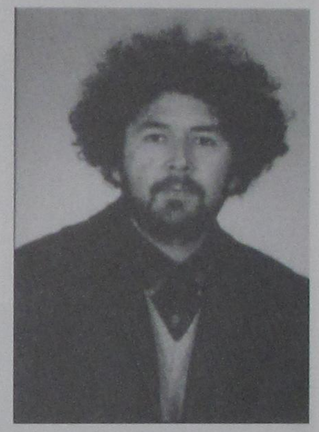

Cavhar Göktaş

Tamer Başoğlu

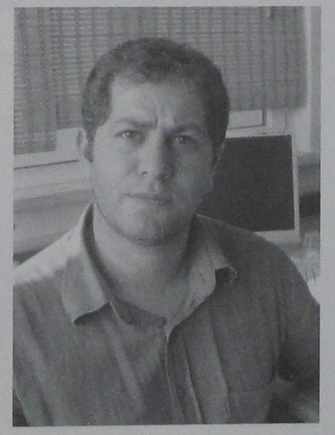

Anar Eyni

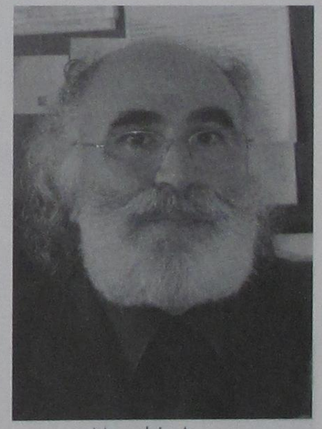

Mezahir Avşar

Resim1: Balbal

Resim2: Ulus Atatürk Heykeli (H.Krippel)

Resim3: Konya Atatürk Anıtı (Açılış)

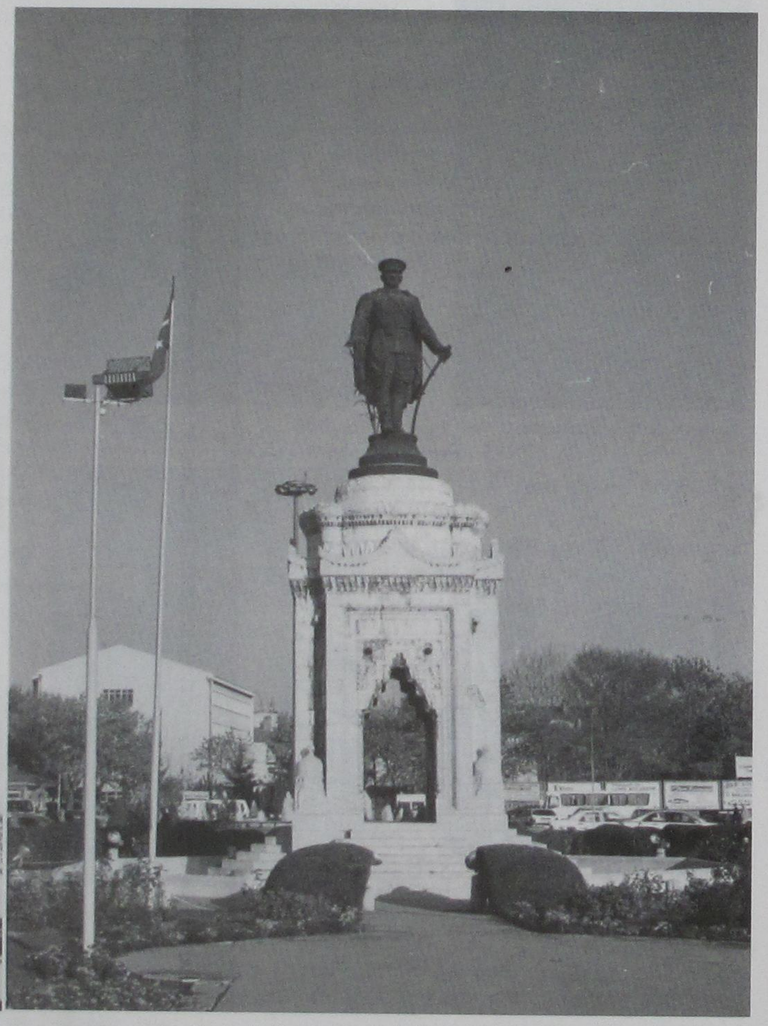

Resim4: Konya Atatürk Anıtı (H.Krippel)

Resim 5: Nasrettin Hoca Heykeli (Tankut Öktem)

Resim 6: Nasrettin Hoca Ye Kürküm Ye Fıkrası

Resim 7: Nasrettin Hoca Kazan Doğurdu Heykeli (Cemil Güntepe)

Resim 8: Nasrettin Hoca Göle Maya Çalma Heykeli (Cemil Güntepe)

Resim 9: Nasrettin Hoca Bindiği Dalı Kesme Heykeli (Cemil Güntepe)

Resim 10: Nasrettin Hoca Heykeli (Cemil Güntepe)

Resim 11: Nejat Uygur (Cemil Güntepe)

Resim 12: Kel Hasan Efendi Büstü(Cemil Güntepe)

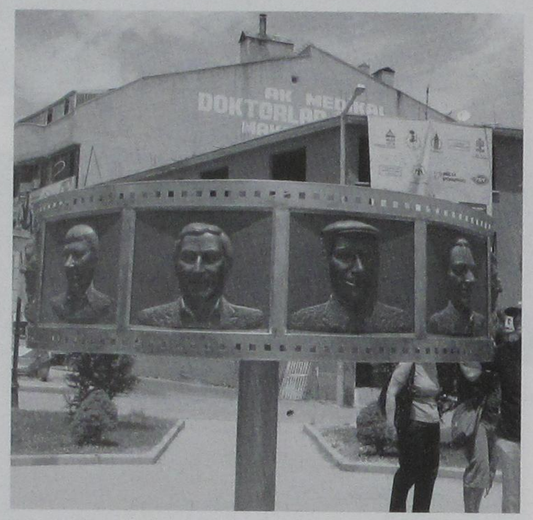

Resim 13: Sinema Sanatçıları Kabartmaları (Cavhar Göktaş - Emine Korkut)

Resim 14: Sinema Sanatçıları Kabartması Sadri Alışık ve Eşi

Resim 15: Tarık Buğra Heykeli (Tankut Öktem)

Resim 16: Ereğli Atatürk Anıtı (Tamer Başoğlu)

Resim 17: Ereğli Atatürk Anıtı (Tamer Başoğlu) 1973

Resim 18: Taşkent Atatürk Heykeli (Tankut Öktem)

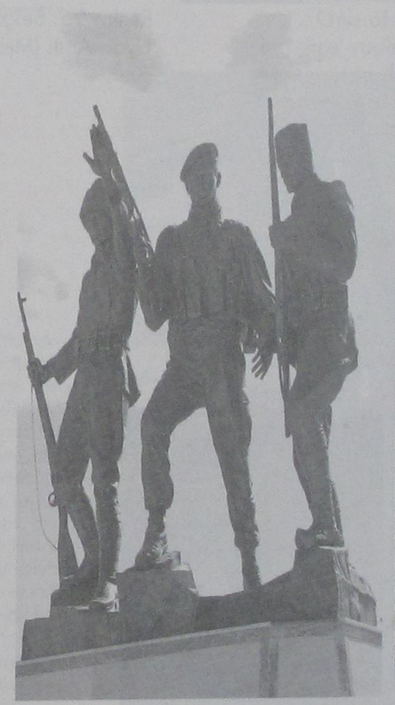

Resim 19: Taşkent Çanakkale Şehitleri Anıtı(Tankut Öktem)

Resim 20: Taşkent Aleaddin Keykubat Heykeli (Tankut Öktem)

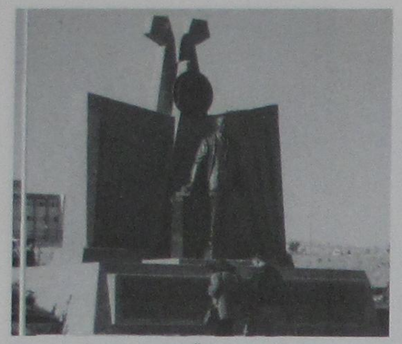

Resim 21: Selçuk Üniversitesi Atatürk Anıtı (Tankut Öktem)

Resim 22: Selçuk Üniversitesi Kültigin Anıtı

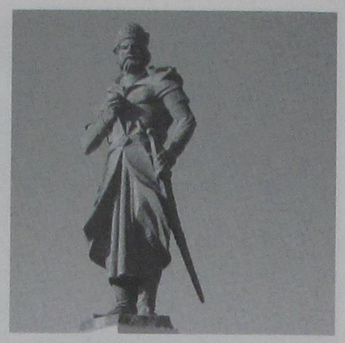

Resim 23: Selçuk Üniversitesi Aleaddin Keykubat Heykeli (Anar Eyni)

Resim 24: Selçuk Üniversitesi İbni Sina Heykeli (Anar Eyni)

Resim 25: Selçuk Üniversitesi Uyarı Anıtı (Mezahir Avşar)

Resim 26: Selçuk Üniversitesi Soy Ağacı Anıtı (Mezahir Avşar)

Resim 27: Konya Zafer Meydanı Üç At Başı Heykeli (Anar Eyni)

Resim 28: Konya Zafer Meydanı Semazen Heykeli (Anar Eyni)

CUMHURİYET DÖNEMİ KONYA GİYİMLERİ

Yard. Doç. Dr. Nurgül KILINÇ*

Emine ESİRGENLER**

Yard. Doç. Dr. Nurgül Kılınç

1973 yılında Sarayönü'nde doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Sarayönü'nde tamamladı. Gazi Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Eğitimi Bölümünde lisans, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giyim Endüstrisi Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisansını tamamladı. 1994 yılında Selçuk Üniversitesi Mesleki eğitim Fakültesi'nde Araştırma Görevliliğine atandı. 2001 yılında Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giyim Endüstrisi Eğitimi anabilim dalında doktorasını tamamladı. 2002 yılında Selçuk Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesine Yardımcı Doçent olarak atandı. Halen Giyim Endüstrisi anabilim dalı başkanlığı ve Mesleki eğitim Fakültesi dekan yardımcılığı görevlerini yürütmektedir. Giyim endüstrisi ve sanatları alanında yayınları bulunan yazar İngilizce bilmektedir. Evli ve iki çocuk annesidir.

Öğr. Gör. Emine Esirgenler

1959 yılında Konya'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Konya'da tamamladı. Konya Kız Sanat Yüksek Öğretmen Okulu, Giyim Bölümünden 1978 yılında mezun oldu. Aynı yıl Konya Atatürk Sağlık Meslek Lisesinde öğretmenliğe başladı. 1979 yılında müdür yardımcılığına, 1989 yılında Konya Çumra Sağlık Meslek Lisesi kurucu okul müdürlüğüne atandı. 1995 yılında Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi'nde lisans tamamladı. 1996 yılında Konya Kız Teknik Lise ve Kız Meslek Lisesinde Giyim Öğretmeni ve bölüm şefi olarak atandı. 1997 yılında Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi'nde uzman olarak göreve başladı. 1999 yılında Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Eğitimi Bölümünde öğretim görevliliğine atandı. Halen bu göreve devam etmektedir. Alanında çeşitli yayınları bulunmaktadır.

* *Selçuk Ünv. Mesleki Eğitim Fakültesi*
** *Selçuk Ünv. Mesleki Eğitim Fakültesi*

ÖZET

İnsanların temel ihtiyaçlarından biri olan giyim çok eski çağlardan bugüne kadar pek çok değişiklikler göstererek süregelmiştir. Giyim geçmişten bugüne pek çok şeyden etkilenerek değişip gelişmiştir. İlkçağlardan bugüne köklü bir medeniyetin beşiği olan Konya da yaşayanların giyimi burada yaşamış kültürlerden, yöre coğrafyasının ortaya koyduğu doğal koşullardan ve siyasi ve kültürel akımlardan etkilenerek biçimlenmiştir.

Selçuklu döneminde tipik Türk giyiminin tüm özelliklerini yansıtan Konya ve çevresinde giyim kuşam, Osmanlı döneminde çeşitlenerek etnik, dinsel ve sınıf ayrılıklarını gösterir özellik taşımıştır. Cumhuriyet döneminde ise şapka inkılâbı ve diğer yasal düzenlemelerin etkisi ile bugünkü modern çizgisine gelmiştir. Bu değişim süreci erkek giyimlerinde daha hızlı yaşanırken kadının toplumsal statüsünden dolayı bu değişim daha yavaş olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Giyim, Konya giyimleri

ABSTRACT

One of the basic needs of mankind, clothing has maintained its existence since ancient times up to the present though it has undergone various changes. Clothing has been influenced by various different things and transformed and changed. The clothing of those who live in Konya, which has hosted a deep-rooted civilization since ancient times, has been affected and shaped up by the cultures that have lived here, the natural conditions of the local geography and political and cultural trends.

Clothing in Konya and its environment, which reflects typical Turkish way of dressing in the Seljuk Era, diversified in the Ottoman Era and came to represent ethnic, religious and class distinctions. In the Republican Era, on the other hand, it adopted its present form under the influence of Headgear Reform and other legal regulations. While this process of transformation demonstrated a quicker pace, this changed occurred slowly in the case of women.

Key Words: Clothing, Clothing in Konya

1. GİRİŞ

Giysiler bir dönemin, bir ülkenin, bir topluluğun veya bir kişinin özelliklerini gösteren önemli objelerdir. Giyim bütün halk sanatlarında

olduğu gibi kültürlerin en canlı belgelerinden biridir. Çünkü her dönemin, her milletin ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal şartlarından etkilenerek biçimlenmektedir (Komşuoğlu, 1986:133).

İnsanların temel ihtiyaçlarından biri olan giyim çok eski çağlardan bugüne kadar pek çok değişiklikler göstererek süregelmiştir. Önceleri tabiat şartlarından korunmak amacıyla ortaya çıkan giyim, sonraları insanların toplum halinde yaşamasından dolayı sosyal bir ihtiyaç halini almış, bu ihtiyaç zamanla pek çok şeyden etkilenerek değişip gelişmiştir.

Fiziksel gereksinimler karşılanırken insanın var oluşu ile başlayan estetik duygularında doyurulması ihtiyacı içgüdüsel bir istektir. Bu istek insanların değişik model, desen ve renk aramalarına, yakın ve uzak çevrelerini düzenlemelerine, giyinme ve süslenmelerine neden olmuştur (Özder, 1997, 321). Ancak insanlar giyinirken yalnızca güzel görünme kaygısı ile davranmamışlar bunun yanında toplumsal beğenileri, dinsel anlayışları, ekonomik durumları, iklim ve doğa koşulları ile çevresel etkileşimi de dikkate almışlardır. Bu nedenle giyim geçmişte ve günümüzde milli kültürün sanatın ve endüstrinin de önemli bir parçası olmuştur. Konya ve çevresi giyim kuşamı da bu güne kadar ulaşan örnekleri ile Türk kültüründe önemli bir yer tutmaktadır.

2. CUMHURİYET ÖNCESİ DÖNEMDE KONYA'DA GİYİM KUŞAM

Konya sırasıyla Kalkolitik, Tunç çağları ile Hititler, Frigler, Lidyalılar, Helenistik, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklu ve Osmanlıların hüküm sürdüğü ve devirlerine ait birçok sanat ve kültür mirasları bıraktıkları bir tarih kültür ve sanat merkezidir (Anonim, 2002, 43). Yıllar boyu köklü bir medeniyetin beşiği olan Konya, Anadolu Selçuklu Uygarlığının ilk merkezi olmuştur. Konyalıların geleneklerine bağlılığı sayesinde Selçuklu sanatının izlerini günümüzde de görebilmekteyiz (Önge, 1985, 398).

Konya geleneksel giyiminin kaynakları; Orta Asya Türk sanatı kaynaklı Selçuklu sanat geleneği, Türkmen hayatı ve Türklerin manevi değerleri, Konya'da yaşamış eski uygarlıkların etkileri, Mevlana'nın hayatı ve fikirleri, Konya'nın ticaret yolları üzerinde bulunması ve yöre coğrafyasının gerektirdiği doğal koşullardır.

Şalvar ve çakşır Türklerin tipik giyimidir. Bu giysi önden açılıp kapanan, farklı boylarda kaftanların altına giyilmiştir (Süslü, 1989,164). Selçuklu devri minyatür ve resimlerinde bol paçalı şalvarlar görülmektedir (Önder, 1977,202). Şalvarların bol paçalı ve süslü olanları kadınlar, daha dar ve sade olanları da erkekler tarafından giyilmiştir. Çakşır ise süvarilerin giydiği bir savaş kıyafetidir (Süslü, 1989,166).

Selçuklu dönemi giyimlerinde genel olarak kaftan, mintan, elbise, hırka veya üç etekte kol bandı, yaka bordürü veya düğme bulunur. Etek boyları çizme koncuna veya ayak bileğine kadar uzanmaktadır (Süslü, 1989,163).

Selçuklular döneminde halk ve saray giysileri benzerlikler gösterse de saray çevresindeki giysiler daha görkemli bir görünüme sahiptir. Bu dönemde saray ve çevresinin İran ve Arap geleneklerinden etkilenip ölçülü de olsa benimseyip uyguladıkları tarihi belgelerden anlaşılmaktadır. Bunlar arasında A. Eflaki o dönemdeki Konya hayatını anlatırken Türklerin Mısır elbise ve sarıklarını kullandığından söz eder (Türkoğlu, 2002,156).

Beylikler dönemi giyim tarihi açısından önemlidir. Bu dönemde oymakların birleşmesi ile oymak ve boyların geleneklerine uygun bir giyim kuşamın ortaya çıkması yanında bu bölgelerde geçmişte yaşamış uluslara ait giysilerde kısmen benimsenmiştir. Bu etkileşim Türklerin eski giyimleri ile bölgede daha önce giyilenlerin ilginç bir kombinasyonunun oluşmasına neden olmuştur (Türkoğlu, 2002,156).

Osmanlı döneminin başlangıcında kadın ve erkek giyimleri Selçuklular dönemindeki gibi birbirine benziyordu ve oldukça sadeydi. Ancak devlet büyüyüp zenginleştikçe bu sadelik yavaş yavaş terkedilmiş, özellikle XV. asırdan sonra daha gösterişli kıyafetler tercih edilmiş kadın kıyafetleri de erkek kıyafetlerinden uzaklaşarak günden güne zenginleşmiştir.

Osmanlı'da giyim kuşam, kişisel zevkten öte bir konuydu. Giyim, toplumunun kurallarının bir parçası ve toplumsal hiyerarşinin korunmasındaki temel unsurlardan biri olduğundan, hazırlanışına, tasarım zenginliğine, kumaşın cinsine ve süslemesine önem veriliyordu (Levi, 2008,1).

Osmanlı imparatorluğunda kılık ve kıyafetlerde kadın ve erkek giysilerindeki çeşitliliğin yanı sıra Müslümanlarla gayrimüslim giysilerindeki farklılık da ülke genelinde yaygındır. Çeşitli dini cemaatlerle etnik toplulukların giysilerinde de birbirinden farklı bir şekil ve çeşitlilik söz konusudur. Hiçbir topluluk diğerlerinin giysilerini giyme hakkına sahip değildir. Osmanlının toplumları birbirine kaynaştırma politikası olarak görülen bu uygulama aslında hoşgörülü bir devlet idaresi altında dinlerin ve toplumların varlıklarını korumayla ilgili bir uygulama olarak da değerlendirilmektedir (Kaplan, 2001, 4).

İmparatorluğun sosyal ve siyasi durumu gereği Müslüman, Hıristiyan, Musevi gibi dini inanışları farklı topluluklar kendilerine has kıyafetlerini daima muhafaza etmekle beraber Müslüman olmayan kadınlar sokağa çıkarken Müslüman kadınların giydiği dış giyimleri kullanmışlar ve başlarını örtmüşlerdir. Bu dönemde kadınlar sokak giysisi olarak ferace, yaşmak; ev giysisi olarak ise şalvar, gömlek, entari ve hırka giymişlerdir. Osmanlı dönemi kadın giyiminde, yaşanılan hayat tarzına paralel olarak saray, şehir ve kırsal kesim gibi gruplar oluşmuştur. Bu gruplar kendine has kuralları, gelenekleri ve göreneklerine göre giyimlerini farklılaştırmışlardır (Günay, 1986,7).

1850'lere değin giyim ve kuşamda genel çizgiler gelenekselliğini sürdürürken ayrıntılarda yenilikler olmuştur. 1875'ten sonra özellikle İstanbul'da giyim bütünüyle batı karakteri kazanır ve yüzyıllardır sürdürdüğü geleneksel çizgisini kaybeder (Gürtuna, 1999,58). Bu dönemde batılı ölçüler içerisinde ve taklit edilerek kabul edilen yeni kıyafetler önceleri siyasi, askeri ve bürokratik yapıda kabul edilmiştir (Meriç, 2000, 100). Kavuk ve sarık kaldırılmış kavuğun yerini püsküllü fes almıştır. Belden yukarısı için setre denilen uzunca ceket, ayağa hafifçe bol şalvarı andıran bollukta pantolon ve setrenin altına beyaz gömlek, onun üstüne yelek giyilmiş sonradan gömleğin yaka kısmına ensiz yakalık küçük bir fiyonk takılmıştır. Gömlek dışında bu üç parçalı giyim eşyası siyah çuha kumaştan meydana getirilmiştir. Bu giyimin ayakkabısı ise potin kundura olmuştur (Kurt, 1995, 3). Böylece Anadolu'da büyük bir değişikliğe uğramayan Türk giysileri Sultan II. Mahmut'un yaptığı bir kıyafet devrimiyle tamamen değişmiştir (Türkoğlu, 1975, 7423).

Tarihler bu reformdan söz ederken genellikle kavuğun kaldırılıp fesin getirildiğini ve bunun askeri nedenlerden dolayı yapıldığını söylerler. Oysa bu olay bu kadar basit değildir. Kıyafet değişikliği Avrupalılaşmak için bir adım olarak kabul edilmiştir (Türkoğlu, 2002, 237).

Anadolu'da giyim tarzı İstanbul'dan ve diğer büyük yerleşim yerlerinden fazla etkilenmemiştir. Bu bölgelerde büyük yerleşim merkezlerinden farklı olarak toprağa bağlı ve göçebe hayat tarzı sürdürülmüş, eski Türk gelenekleri ve bunlara bağlı giyim kuşam şekilleri daha uzun süre muhafaza edilmiştir (Günay, 1986,7). Bu dönemde Konya erkek giyimlerinde sosyal sınıflara göre farklılıklar belirgindir. Her erkek mesleğine ve sosyal statüsüne göre giyinirdi. Giyimlerinden kişilerin mesleği ve sosyal statüsü kolayca anlaşılırdı (Özcan vd, 1984,96). Konya'da erkek giyimlerini mensup oldukları sınıflara göre belli başlıları ulema sınıfı giyimleri, eşraf ve ağa giyimleri, memur giyimleri, hovarda giyimleri, esnaf ve işçi giyimleri ve Mevlevi giyimleridir.

Başlardaki sarık renk ve şekilleri, cübbe şekilleri ve cepken ve şalvar kesim ve şekillerindeki farklılıklar bu sınıflar arasındaki giyim farklılıklarını oluşturmuştur.

Konya kadın giyimleri ise işlik şalvarlar, cepkenli şalvarlar entarilerden oluşmaktadır. Kadın giyimlerinde sınıf farkları zengin ve fakir aileler arasında belirgin olmakla beraber erkek giyimlerinde olduğu kadar çeşitli değildir.

3. CUMHURİYET DÖNEMİNDE KONYA'DA GİYİM KUŞAM

Cumhuriyetin ilanından sonra ilk yıllar eski devirlerin bir devamıdır. Cumhuriyetin ilanı ve kıyafet inkılâbı ile giyim kuşamda değişim hızla yayılmaya başlamıştır (Bayraktar, 1988, 6).

Şapka devriminin bütün yurtta heyecanla uygulandığı günlerde Atatürk'ün Konya'ya geleceği haberi üzerine Konya heyeti bir gün önce Afyon'a hareket eder. 16 Ekim 1925 günü akşamı Afyona varan Konya heyeti Atatürk'le görüşerek kendilerini Konya'ya davet eder. 16 Ekim 1925 gecesi Afyon'dan hareket ederek birlikte Konya'ya gelirler. Havanın kötü ve geç olmasına rağmen güzergahtaki Akşehir, Ilgın ve Kadınhanı'nda kadın, erkek ahali özellikle köylüler meşalelerle ve şapkalı olarak Gaziyi selamlamışlardır (Başarır, 1995, 40).

Gaziyi Konya İstasyonunda askeri ve sivil erkân, bütün okulların öğrenci temsilcileri, Konya Esnaf Birlikleri ve binlerce Konyalı karşılamıştır. Halkın şapkalı olması Atatürk'ü çok duygulandırmış, yol boyu kendisini karşılayan halkı büyük bir içtenlikle selamlamıştır. Hemen hemen herkes bulmuş buluşturmuş başına şapka geçirmiş, Şapka bulamayanlarda Konya keçesinden kenarlıklı şapkalar yaptırarak giymişlerdir. Gazi'nin yerli şapkalar dikkatini çekmiş, bunlardan birini kalabalıktaki bir ihtiyardan alarak incelemiş 'Bunu burada mı yapıyorsunuz' diye sormuş 'Evet' cevabını alınca 'Bu millet bir zamanlar dünyaya giyinmeyi öğretmişti. Aferin çok memnun oldum' diyerek takdirlerini belirtmiştir (Gül, Bayram ve Hakkoymaz, 2003, 71).

Atatürk bu gezisi sırasında Babalık gazetesine verdiği beyanatta 'Konyalıların bilhassa medeni kisvenin kabulünde gösterdikleri çabukluk ve hassasiyetin kayda değer olduğunu ve bu durumdan çok memnun olduğunu' söylemiştir (Başarır, 1995, 40).

Şapka İnkılâbı büyük bir şevkle kabul edilmesine rağmen halk dini kaygılarla içten içe şapka giymeye tepki göstermişlerdir. Fakat bu tepkilerini fazla dışarıya fazla aksettirmeyerek adli bir olaya sebebiyet vermemişlerdir (Gül, Bayram ve Hakkoymaz, 2003, 75).

Osmanlı döneminde toplumsal yapı, sokaktaki insanın kıyafeti sayesinde sosyal konumunun bilinmesine izin vermekteydi. 18. yüzyıldaki gelişmeler, büyük şehirler, artan nüfus, yeni iş alanlarının ortaya çıkması ve toplumsal değişmeye paralel olarak dış mekânlarda giyilen kıyafetler de değişmiştir. Dolayısı ile kişinin sosyal konumunun bilinmesi artık giydikleri kıyafetlerle mümkün olmamaktadır (Meriç, 2000, 100).

Bütün düzenleme ve modalara karşın Anadolu'da halkın kıyafetinin esas olarak 20. yüzyıla kadara değişmeden geldiği görülmektedir (Emiroğlu, 2001, 201).

3.1. Cumhuriyet Döneminde Konya Kadın Giyimleri

19. yy sonlarına kadar Konya kadın giyimlerinde etnik, dini ve sınıflara göre çeşitlilik oluşmuştur. Bu çeşitlilik oldukça zengin bir görünüm çizmektedir. Ancak 19. yy sonları ve 20. yy başlarında çeşitli akımlar ve modalar nedeniyle bu çeşitlilik yavaş yavaş terk edilmeye başlanmıştır. Daha önceki yıllarda zengin bir görünüm çizen giyim Kurtuluş Savaşı yıllarında ekonomik nedenlerle sadeleşmiştir.

Osmanlı imparatorluğunun son zamanlarında başlatılan kadın haklarına ve kıyafetlerine ilişkin tartışmalar Cumhuriyetin ilanından sonra da gündeme gelen en önemli meselelerden biri olmaktadır (Kaplan, 2001, 4).

Cumhuriyet döneminde Atatürk devrimleri ile kadınların toplumsal durumları önemli bir değişim ve gelişimin içine girmiş, gerçek anlamda modern bir toplumu oluşturan ciddi atılımlar bu dönemde gerçekleştirilmiştir (Sağ, 2001,18). Bu dönemde kadının toplumsal yaşantı içindeki artan rolü ve hızla gerçekleştirilen sanayileşme ve kentleşme sürecinde kadının aldığı yeni statü ve hukuksal kazanımlar giyim kuşamda zaten Cumhuriyetten önce başlayan değişimi hızlandırmıştır.

Kadınların dış mekân kıyafeti olan çarşaf ve ferace siyasi yapıdaki değişime paralel olarak II. Meşrutiyet döneminde pelerin, Cumhuriyet döneminde manto halini almıştır (Meriç, 2000, 104).

Fotoğraf 1. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Sokak Giyimi Genel Görünümü (Hasan Behçet Fotoğraf Arşivi)

Fotoğraf 1 de yer alan ve Cumhuriyetin ilk yıllarında Konya'da giyildiği anlaşılan mantoların, ince kürkten yapılmış olması nedeniyle kışlık kullanım için olduğu söylenebilir. Fotoğraf 1'de yer alan mantolar kruvaze kapamalı ve geniş yakalıdır. Manto boyları diz hizasından biraz aşağıdadır. Bu dönemdeki baş örtme şeklide yine fotoğraf 1'de görülmektedir.

Fotoğraf 2. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Bir Biçki Dikiş Kursunda Kursiyerlerin Genel Görünümü (Hasan Behçet Fotoğraf Arşivi)

Fotoğraf 2 de Cumhuriyetin ilk yıllarında Konya da bir biçki dikiş kursunda çekildiği anlaşılan fotoğraf görülmektedir. Bu fotoğrafta o dönemdeki kadın giyimlerinin özelliklerinin yanı sıra kursiyerlerin boynundaki mezür, ellerindeki makas, masada bulunan kömür ütüsü ve giysi modellerinin yer aldığı kataloglar giysi hazırlanması süreci ile ilgili de somut bilgiler vermektedir.

Fotoğraf 2 incelendiğinde giyimler ve saç şekillerinin dönemin moda akımının özelliklerini yansıttığı görülmektedir. Ancak geleneksel Konya takılarından beşibiryerde ve sikke şeklindeki kolye ise fotoğrafta dikkat çeken yerel unsurlardır.

Fotoğraf 3 de Cumhuriyet döneminde gelin ve damat giyimleri görülmektedir. Damadın giyiminin bugünkü erkek giyiminin aynısı olduğu, gelinin giyiminin ise beyaz renkli o yılların moda akımının özelliklerini taşıyan bir elbise ve duvaktan oluştuğu görülmektedir. Duvağın şekli ve fotoğraf 1 de yer alan kadınların yaptığı baş örtüsü şekli birbirine benzer özellik göstermektedir. Ayrıca gelinin takılarından top inci ve sikke şeklindeki kolyede geleneksel Konya takılarındandır. Geleneksel Konya giyimlerinde yer alan şalvar cepken veya mıhlama entarilerden oluşan gelinlikler Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren yerini yavaş yavaş beyaz gelinliğe bırakmıştır. Ancak bu değişimin kırsal kesime yayılması 1960'lı yılların başına kadar devam etmiştir.

Fotoğraf 3. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Gelin ve Damat Giyiminin Genel Görünümü(Hasan Behçet Fotoğraf Arşivi)

Fotoğraf 4 de Cumhuriyetin ilk yıllarında yaşanan geleneksel giysilerden çağdaş giysilere geçişin bir belgesi niteliğindedir. Fotoğraf 4 de bir geleneksel giysiler giymiş bir gelin ve ailesi görülmektedir. Geleneksel Konya giyimlerinden şalvar ve cepkenden oluşan kıyafet üzeri yörede mıhlama adı verilen işleme tekniği ile işlenerek süslenmiştir. Baş ise iğne oyaları ile süslenmiş kısa fes üzerine yine oyalı bir örtünün örtülmesi ile tamamlanmıştır. Gelinin ailesinin giyimi ise bugün giyilen giysilerle aynı özellikleri taşımaktadır. Fotoğrafta ortada yer alan kadının başörtüsünün şekli fotoğraf 1 de yer alan başörtüsü şekillerinden farklılık göstermektedir. Fotoğraf 4'de ki baş örtüsü şekli Konyalı Mutaassıp ailelerdeki orta yaşlı kadınların uyguladığı baş örtüsü şeklidir.

Fotoğraf 4. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Gelin ve Ailesinin Giyiminin Genel Görünümü (Hasan Behçet Fotoğraf Arşivi)

3.2. Cumhuriyet Döneminde Konya Erkek Giyimleri

19. yüzyıl Konya erkek giyimleri etnik, dini ve ekonomik sınıflara göre farklı özellikler göstermiştir. Dolayısıyla bu dönemde giyim kuşam yönünden büyük bir çeşitlilik görülmektedir. Bu çeşitliliği gözlemleyebileceğimiz en önemli kaynak Osman Hamdi Bey ve Marie de Launay tarafından hazırlanan 1873 Yılında Türkiye'de Halk Giysileri Elbise-i Osmaniye adlı eserdir (Osman Hamdi ve Launay, 1999, 229). Bu eserin Konya giyimlerini anlatan bölümünde yer verilen fotoğrafta kendilerine özgü giyimleri ile üç farklı din adamı; Konyalı Ermeni Rahip, Konyalı Molla ve Konyalı Rum Papaza aynı karede yer verilmiştir

Konya erkek giyimlerinde Tanzimat hareketlerinden sonra değişiklik baş göstermeye başlamış ve yakın geçmişe kadar devam etmiştir. Geleneksel yapıda erkeğin ev dışındaki rolünün daha etkin olması nedeniyle erkek giyimlerindeki değişim kadın giyimlerine oranla daha hızlı olmuştur.

Fotoğraf 5'te başında şapkası ile bir esnaf sınıfı üyesi görülmektedir. Bu fotoğrafta da görüldüğü üzere kıyafet inkılâbı sonucu başa şapka giyilmiş ancak bedene giyilen giysilerdeki değişiklik daha uzun zaman almıştır.

Fotoğraf 3'de yer alan damadın giyimi ve fotoğraf 4'de yer alan erkek giyimleri incelendiğinde bugünkünden çok da farkı olmayan pantolon, yelek ve ceketten oluşan erkek takımları görülmektedir. Her iki takım elbisenin de kesim, vücuda uyum, kumaş ve dikiş kalitesi yönünden oldukça güzel hazırlanmış oldukları fotoğraflardan anlaşılmaktadır. Bu takımlar erkek gömleği ve kravatlarla tamamlanmıştır.

Fotoğraf 5: Şapka İnkılâbından Sonra Konyalı Esnaf Sınıfı Giyimi Genel Görünümü (Hasan Behçet Fotoğraf Arşivi)

4. SONUÇLAR

Cumhuriyet dönemi Konya giyimlerinin fotoğraf ve literatür taramalarından elde edilen bilgiler ışığında incelenmesi sonucu Cumhuriyet döneminde Şapka İnkılabı başta olmak üzere toplumsal hayata yönelik yapılan inkılaplarında etkisi ile değişimin erkek giyimlerinden başlayarak yayıldığı görülmektedir.

Erkek giyimlerinde Tanzimat döneminde fes ve setre pantolon olarak adlandırılan Avrupai giyim şekli Cumhuriyet döneminde şapka ve takım elbise ile devam etmiştir.

Kadın giyiminde ise bu değişim en belirgin olarak sokak giyimlerinde görülmektedir. Çarşaf ve ferace Cumhuriyet öncesinde pelerin, Cumhuriyet sonrası dönemde de manto olarak karşımıza çıkmaktadır. Manto Cumhuriyetin ilk yıllarından bu güne kadar çeşitli moda akımlarından etkilenmiş ancak işlevini ve özelliklerini devam ettirmiştir.

Bu dönemde kadın ve erkek giyiminde yaşanan değişim kent merkezinden başlayarak kırsal kesime doğru yavaş yavaş yayılmıştır. Bu süreç bu güne kadar devam etmiştir. Konya'nın bazı mahallelerinde ve köylerinde bu günde şalvar ve işlik giyen kadınlar bulunmaktadır.

5. KAYNAKLAR

ANONİM, 2002, ***Konya Turizm Envanteri***, Konya, s. 43-111.

BAŞARIR Dönüş, 1995, ***Şapka İnkılabının Konya Basını ve Kamuoyundaki Yankıları***, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, s.40.

BAYRAKTAR Fatma, 1988, ***Giyim***, Ankara, s. 6.

EMİROĞLU Kudret, 2001, ***Gündelik Hayatımızın Tarihi***, Ankara, s. 206-258.

GÜL Muammer - BAYRAM Atilla - HAKKOYMAZ Oğuzhan, 2003, ***Selçukludan Günümüze Konya'nın Sosyo-Politik Yapısı***, Konya İl Emniyet Müdürlüğü Ar-Ge Yayınları No:1, Konya, s. 71-75.

GÜNAY Umay, 1986, ***Tarihi Türk Kadın Kıyafetleri***, İstanbul, s. 6-8.

GÜRTUNA Sevgi, 1999, ***Osmanlı Kadın Giysisi***, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, s.58.

KAPLAN Leyla, 2001, 'Türk Bedai'yini Koruma Derneği ve Cumhuriyet Döneminde Türk Güzelliğini Geliştirme Çabaları', ***Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi***, Sayı:49, Cilt: XVII. s.4.

KOMŞUOĞLU Ş. - A. İMER - M. SEÇKİNÖZ - S.ALPASLAN - S. ETİKE, 1986, ***Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi***, MEB, Ankara, s.133.

KURT Müferrah, 1995, ***Giyim Teknolojisi ve Uygulaması***, Ankara, s. 1-3

LEVİ Amalia S., 2007, Osmanlı'da Yahudi Kıyafetleri, ***http://www.osmanlimedeniyeti.com***

MERİÇ Nevin, 2000, ***Osmanlı'da Gündelik Hayatın Değişimi Adab-ı Muaşeret 1894-1927***, İstanbul, s. 100-104.

OSMAN HAMDİ BEY - Marie De LAUNAY, 1999, ***1873 Yılında Türkiye'de Halk Giysileri Elbise-i Osmaniye***, Çeviren Erol ÜYEPAZARCI, İstanbul, s. 229-241.

ÖNDER Mehmet, 1977, 'Selçuklu Devri Kadınlarında Giyim ve Süslenme Geleneği', ***I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri***, V. Cilt, Ankara, s. 197-205.

ÖNGE Ergül, 1985, 'Konya Baş Oyaları', ***Türk Halk Edebiyatı ve Folklorunda Yeni Görüşler***, Ankara, s.396-405.

ÖZCAN Ahmet - Mustafa GÖĞER - Mehmet ÖZDAYI ve diğerleri, ***1984 Sonrası Konya***, Dönmez Ofset, Ankara , s.96-99.

ÖZDER Lale, 1997, 'Orta Asya'da Kadın Başlıkları ve Baş süslemeleri' ***V. Milletlerarası Türk, Halk Kültürü Kongresi***, Maddi Kültür Seksiyon Bildirileri, Ankara, s. 321-325.

SAĞ Vahap, 2001, 'Tarihsel Süreç İçerisinde Türk Kadını ve Atatürk', Ç.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Sayı:1, Cilt: 2.

SÜSLÜ Özden, 1989, ***Tasvirlere Göre Anadolu Selçuklu Kıyafetleri***, Atatürk Kültür Merkezi Yayın Sayı:35, Ankara, s. 159.

TÜRKOĞLU Sabahattin, 1975, 'Giysiler ve Oyunlarıyla Dünden Bugüne Türk Folkloru', ***Türk Folklor Araştırmaları***, Sayı 314, s. 7419-7424.

TÜRKOĞLU Sabahattin, 2002, ***Tarih Boyunca Anadolu'da Giyim Kuşam*** Tarih Öncesi Çağlardan Osmanlı Devletine Kadar, İstanbul, s.135-156.

TÜRKOĞLU Sabahattin, 2002, 'Türk ve Batı Dünyası Arasındaki Giyim-Kuşam Alışverişi', ***VI. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi***, Genel Konular Seksiyon Bildirileri, T.C.Kültür Bakanlığı Yayınları:29929, Ankara, s.229-238.

KONYA'DA KİTAP SANATLARI

Yard. Doç. Dr. Fatih ÖZKAFA*

Konya'da doğdu (1974). İlk ve orta öğrenimini Konya'da tamamladıktan sonra Selçuk Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü'nden mezun oldu (1996). Hattat Yrd. Doç. Hüseyin ÖKSÜZ'den 1994 yılından itibaren hüsn-i hat meşk ederek sülüs-nesih icazetnâmesi aldı (2002). Daha sonra divanî ve celî divanî meşklerini tamamlayarak ta'lîk dersleri almaya başladı. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisansını tamamladı (2003). International Centre for Islamic History Art and Culture (IRCICA) tarafından düzenlenen VI. Uluslararası Hat Yarışması'nda, sülüs dalında "Teşvik Ödülü" aldı (2003).

Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk Sanatları Bölümü Hat Ana Sanat Dalı'nda araştırma görevlisi olarak göreve başladı (2005). Aynı yıl öğretim görevlisi ve bölüm başkan yardımcısı oldu. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı'ndo, Prof. Dr. Haşim KARPUZ ve Prof. Dr. Fevzi GÜNÜÇ yönetimlerinde hazırlamış olduğu "İstanbul Selâtin Camilerinin Kuşak Yazıları" adlı tezi ile doktorasını tamamladı (2008). Yurt dışında ve yurt içinde düzenlenen çok sayıda uluslararası ve ulusal karma sergiye eserleriyle, çeşitli uluslararası ve ulusal sempozyumlara bildirileriyle katıldı. Bilimsel ve sanatsal dergilerde yayımlanmış makalelerinden başka, www.40ikindi.com web sitesinde, 2000 yılından bu yana periyodik olarak, hat sanatıyla ilgili denemeler yazmaktadır. Halen, Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk Sanatları Bölümü'nde akademik ve sanatsal çalışmalarını sürdürmektedir.

*S.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk Sanatları Bölümü Öğretim Görevlisi.

ÖZET

Hüsn-i hat, tezhip, ebru, cilt ve minyatür gibi başlıca geleneksel sanatlar, genel bir isimle "kitap sanatları" olarak bilinmektedir. Mevlevîliğin sanata verdiği değer ve Selçuklular döneminde Konya'ya davet edilen ilim ve sanat adamlarının oluşturdukları ortam sayesinde bu şehirde birçok sanatkâr yetişmiştir. Şehrin kültür ve sanat alanında belli zamanlarda sekteye uğrayan canlılık, bazı sosyolojik ve kültürel değişimlerin, aynı zamanda kurumsal ve bireysel gayretlerin sonucunda, özellikle son çeyrek yüzyılda yeniden görülmeye başlamıştır. Konya, köklü tarihi ve kültürel geçmişinden aldığı güçle ve son zamanlardaki gelişmelerin etkisiyle kitap sanatlarında İstanbul'dan sonraki en önemli merkez olmuştur.

Anahtar Kavramlar: Konya, kitap sanatları, hat, tezhip, ebru, cilt, minyatür, sanatkâr.

ABSTRACT

Principal traditional Turk arts (Islamic calligraphy, illumination, marbled paper, bookbinding and miniature) are known by name of "book arts". Numerous traditional artists have been educating in Konya by effects of Rumi's encouragements to art and furthermore, artists and scientists that had been invited to Konya. Several hesitates of cultural and artistic activities in the city had been lived in history. But in the last quarter century, cultural and artistic activities and sociological interest to book arts have increased by official and personal efforts. Consequently, Konya has been most important centre after Istanbul in the results of last developments on branches of book arts.

Keywords: Konya, book arts, calligraphy, illumination, marbled paper, bookbinding, miniature, artist.

1. GİRİŞ

İslâm sanatını iki temel başlık altında inceleyecek olursak bunlardan biri cami, diğeri ise Kur'an-ı Kerim olacaktır. Çünkü; bir İslâm şehrinin merkezi noktasında yer alan cami, başta mimarî olmak üzere, taş, mermer, ahşap, çini, kalemkâri ve sedefkâri gibi belli başlı sanatları ihtiva eden bir eserdir (Günüç, 2003, s. 221); Kur'an-ı Kerim ise başta hat sanatı olmak üzere, tezhip, ebru ve cilt gibi sanatları bünyesinde toplayan en önemli kitaptır. Kur'an-ı Kerim dı-

şındaki dinî veya edebî eserlerde bu sanatlara ilâveten minyatür sanatına da rastlamak mümkündür.

Konya, Anadolu Selçuklu Devleti'ne başkentlik yapmış olan, aynı zamanda belli bir dönem ilim ve sanat merkezi olarak sayısız kitabın yazıldığı ve emsalsiz sanat eserlerinin meydana getirildiği büyük bir merkezdir. Bu sebeple, tarihten günümüze kalabilmiş olup bugün Konya'daki müze ve kütüphanelerde mahfuz bulunan kitaplar, kitap sanatlarının geçmişine ışık tutacak mahiyettedir.

2. Konya Müze ve Kütüphanelerinin Kitap Sanatları Bakımından Önemi

Konya Mevlâna Müzesi, Yusuf Ağa Kütüphanesi, Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi ve Koyunoğlu Müzesi gibi yerlerde bulunan çok sayıdaki yazma eser, Konya'nın kitap sanatlarıyla ilgili köklü bir maziye sahip olduğunu göstermektedir. Anadolu Selçuklu Devleti'nin payitahtı olması ve Osmanlı dönemi boyunca önemli şehir merkezlerinden sayılması, Konya'nın bir kültür ve sanat şehri haline gelmesini sağlamıştır. Bu şehrin ilim ve irfan tarihine Mevlâna Celâleddin Rûmî, İbn Arabî, Sadreddin Konevî gibi önemli şahsiyetlerin yön vermeleri sayesinde Konya, her bakımdan zengin eserlere sahip bir hazineye sahip olma imkânını elde etmiştir.

Mevlevîlikte sanata özel bir önem verilmesi ve dervişlerin kimseye muhtaç olmaksızın geçimlerini temin edebilmeleri, ayrıca davranışlarına zarafet kazandırmaları için herhangi bir sanat dalında temâyüz etmelerinin teşvik edilmesi sonucunda, dergâh muhiti ve dolayısıyla Konya şehri, güzel sanatların belli başlı merkezlerinden olmuştur.

Selçuklu dönemi kitap yazılarında, bu dönemin üç ünlü hattatından biri olan İbnü'l-Bevvâb'ın etkisi görülür. Yakutü'l-Musta'simî (ö. 1298)'nin etkisi ise Selçuklu yazılarında henüz görülmez (Günüç, 2001, s. 269).

Kur'an-ı Kerim yazmak genellikle hattatların olgun dönemlerinde teşebbüs ettikleri zor ve önemli bir iş olduğundan, bir hattatın gücünü değerlendirmek için, yazmış olduğu Kur'an-ı Kerim'i esas almak daha isabetlidir. Aynı zamanda, belli bir dönemdeki kitap yazılarının seviyesini belirlemek için o dönemde yazılmış olan Kur'an-ı Kerim'leri incelemek daha doğrudur. Çünkü diğer dinî ve edebî eserlerin, kendisi iyi bir hattat olmasa bile bizzat müellif tarafından kaleme alınmış ya da istinsah edilmiş olma ihtimali sözkonusudur.

Selçuklu döneminde kullanılan kitabî yazılar muhakkak, reyhanî, sülüs ve nesihtir. Kûfî ise, tam olarak terk edilmemekle birlikte, XII. yüzyılın sonlarına kadar kısmen kullanılmıştır (Günüç, 2001, s. 270). Kitabî yazılar incelendiğinde kûfînin, bu dönemlerde genellikle sure veya konu başlarında kullanıldığı görülmektedir. Selçuklu dönemi Kur'an-ı Kerim'lerinde bazı istisnalar hariç, ağırlıklı olarak muhakkak veya muhakkak-reyhanî yazı çeşitleri, dinî ve ilmî kitaplarda, mesnevî, divan vb. edebî eserlerde genellikle sülüs-nesih yazı çeşitleri tercih edilmiştir (Günüç, 2001, s. 271). Ancak daha sonraları nesih yazı Kur'an-ı Kerim yazısı haline gelmiştir. Osmanlı döneminde Şeyh Hamdullah'ın yazıya kazandırdığı Türk kimliğinden sonra özellikle Hafız Osman'la birlikte Kur'an-ı Kerim'lerin nesih hattıyla yazılması gelenek halini almaya başlamıştır.

Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi'ndeki 6626 demirbaş numaralı Kur'an-ı Kerim kûfî (Meşrık kûfîsi) hattıyla Ebu'l-Feyz b. Abdülhâlık el-Muderî tarafından 536/1141 yılında yazılmıştır (Barışta, 1993, s. 125).

Mevlâna Müzesi'nde sergilenen 48 demirbaş numaralı Kur'an-ı Kerim'in baş tarafındaki tezyinatlı sahifelerin ortasında yer alan sekizgen form içine yazılmış olan kûfîler de dönemin tasarım anlayışı hakkında ipuçları vermektedir (Günüç, 2001, s. 271).

Mevlâna Müzesi'nde sergilenen 603/1206 tarihli ve Ebu'l-İzz Ömer b. Ali tarafından yazılmış olan Kur'an-ı Kerim, Selçuklu döneminin seçkin ve erken örneklerindendir. İsmail b. Yusuf'un 1314 yılında yazdığı ve Yakub b. Gazi el-Konevî'nin tezhibini yaptığı Kur'an-ı Kerim ile İzzeddin Savcı'nın 1326'da muhakkak-reyhanî hatlarıyla yazdığı Kur'an-ı Kerim, hem sahife tertibi hem yazıları bakımından dönemin olgun örneklerindendir. Ayrıca Mevlâna Müzesi'ndeki 48 demirbaş numaralı bir başka Kur'an-ı Kerim de kayda değer bir eserdir. Muhakkak-reyhani hatlarıyla yazılmış olan bu Kur'an-ı Kerim'in sure başları kûfî ve sülüs hatlarıyla yazılmıştır.

Konya Koyunoğlu Müzesi'nde yer alan 14664 demirbaş numaralı ve 589/1193 tarihli Şemâil-i Şerîfe (İmam Tirmizî), Mevlâna Müzesi'ndeki 115 demirbaş numaralı ve 597/1200 tarihli El-Vefâ fî Şerefi'l-Mustafâ (Abdurrahman el-Cevzî) gibi nesih hattıyla yazılmış olan eserler, Selçuklu döneminin erken örneklerindendir. Yine Mevlâna Müzesi'nde bulunan 126 demirbaş numaralı ve 653/1255 tarihli Mesâbîh-i Şerîf adlı eserle, aynı müzede 91 demirbaş numaralı ve 694/1294 tarihli Mecmua'nın sülüs-nesih yazıları dönemi yansıtan diğer örneklerdendir.

Tipik Selçuklu nesihine örnek olmak üzere, Koyunoğlu Müzesi'ndeki 10947 demirbaş numaralı, hattatı ve tarihi tam olarak bilinmeyen Sıhâhü'l-Lüga adlı kitap ile Mevlâna Müzesi'ndeki 20 demirbaş numaralı ve tarihi tam olarak bilinmeyen Kur'an-ı Kerim de gösterilebilir. Bunlara ilâve olarak, Selçuklu dönemi sülüs ve nesih yazılarına ışık tutabilecek en önemli kaynaklardan biri, Mevlâna Müzesi'nde 51 demirbaş numarası ile kayıtlı olan 677/1258 tarihli en eski Mesnevî nüshasıdır. Bu eserin tezyinatı da dönemin tezhip sanatı hakkında malûmat verebilecek mahiyettedir (Günüç, 2001, s. 272). Hasan b. Ahmed el-Kırîmî tarafından yazılan 53 demirbaş numaralı Mesnevî ile Niğdeli Mehmed b. Kutlu hattıyla yazılmış olan 54 demirbaş numaralı Mesnevî, hem hat sanatı hem de tezhip sanatı bakımından önemli örneklerdir.

Hat ve tezhip yönüyle Konya'da kitap sanatlarının tarihine ışık tutacak eserlerden çoğu cilt sanatı bakımından da büyük önem arz etmektedir. Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki eserlerin birçoğundan anlaşıldığına göre, cilt kapaklarındaki Selçuklu ve Beylikler dönemi özellikleri Osmanlı dönemine de etki etmiştir. Bu ciltlerden ön ve arka kapakları aynı veya farklı olanları mevcuttur; ancak ön ve arka kapakları aynı tarzda olan ciltlere daha çok rastlanmıştır. Ciltlerin bir kısmı yuvarlak şemseli olup bir kısmı mühr-i Süleyman tarzındadır. Cilt kapaklarındaki zencirekler ise muhtelif geometrik geçmeli, kare karakterli, dört kollu yıldızlı, çok geniş örgülü, kısa ve uzun şerit geçmeli, ince sarmallı, tepelikli motifli, iplik örgülü, dört kollu çiçekli baklava dilimli ve düz cetvel gibi şekillerde yapılmıştır. Ciltlerde soğuk baskı, kakma ve altın sürme teknikleri kullanılmıştır (Büyükbalcı, 2003, s. 58-59). Anadolu Selçuklu dönemine ait kitap ciltlerinin ana malzemesi deridir ve kahverenginin nerdeyse bütün tonları kullanılmıştır. Buna mukabil siyah deri görülmemiştir. Ciltlerin iç ve dış kapaklarında, istisnalar dışında aynı renk kullanılmıştır (Arıtan, 1993, s. 186).

Bu belli başlı örnekler incelendiğinde de görülecektir ki, Konya, İnce Minareli Medrese, Karatay Medresesi, Sırçalı Medrese, Sahip Ata Camii ve Manzumesi gibi birer sanat abidesi mahiyetindeki önemli mimari eserlerin yanı sıra, kitap sanatları bakımından da çok zengin olan bir ilim ve sanat merkezidir. Bu yönüyle, kitap sanatları bakımından "Konya Mektebi" adıyla başlı başına bir ekolden bile söz edilmiştir (Günüç, 2003, s. 221-222).

3. Konya'da Kitap Sanatlarının Geçmişi ve Konyalı Sanatkârlar

Selçuklu Veziri Sahib Atâ Fahreddin b. Ali'nin himayesinde, Konya'da hattatlarla müzehhiplerin çalıştığı bir nakışhanenin mevcut olduğu, bazı kaynaklarda belirtilmektedir (İbn Bîbî, 1957, s. 73; Turan, 1998, s. 535).

Hz. Mevlâna'nın ehl-i san'at ve erbab-ı hüner olunmasına yönelik tavsiyelerinin etkisiyle, Selçuklu döneminden itibaren Konya'da pek çok hattat yetişmiştir. Hattatlarla diğer sanakârların ise büyük çoğunluğu Mevlevîdir. Bunlardan Hattat Nizameddin, kâtiplerin sultanı olarak anılır (İzbudak, 1946, s. 51/61).

İstanbul, fetihden bu yana kültür ve medeniyet başkenti olma özelliğini kesintisiz sürdürebilmişken, taşra olarak nitelendirilen Anadolu şehirleri, tarihi ve sosyolojik birtakım sebeplerle önemli çekim merkezleri olmaktan yavaş yavaş uzaklaşmıştır. Bunun paralelinde, ilim ve sanat meraklısı olan kabiliyetler İstanbul'a göç etmişler ve orada kendilerini geliştirebilmişlerdir. Gerek Cumhuriyet öncesinde gerekse Cumhuriyet'ten sonra bu durum pek farklı olmamıştır. Konya, Kayseri, Erzurum, Sivas, Amasya, Manisa gibi bir zamanların kültür ve medeniyet merkezleri olan şehirler de maalesef bu alanlardaki eski hareketliliklerini tam olarak muhafaza edememiş şehirlerdir. Osmanlı döneminin meşhur hattatlarından aslen Konyalı olanlar da genellikle İstanbul'a yerleşerek orada talebe yetiştirmişler ve eser vermişlerdir. Meselâ, Konyalı Hacı Hafız Ebubekir Raşid Efendi (1782) buna örnek olabilecek en meşhur hattatlardandır. Kendisi, Şeyh Hamdullah'ın, oğlu Mustafa Dede, damadı Şükrullah Halife, I. ve II. Derviş Ali ile devam eden hat ekolünün 18. Yüzyıldaki en önemli temsilcilerindendir. Ebubekir Raşid Efendi'den başka, Tezkire kitaplarında adı geçen Konyalı hattatlar varsa da onun kadar meşhur değildirler ve taşrada kitap sanatlarıyla iştigal eden kişilerin çoğu genellikle mahalli sanatkârlar kategorisinde ele alınmaktadırlar.

Gerek İstanbul'daki gerekse Konya'daki hat sanatkârları ile diğer kitap sanatları erbabından birçoğunun Mevlevî ya da Mevlâna muhibbi olduğu biliniyor. XIII. Yüzyılda yaşamış olan Nizameddin Dede, Konyalı olup Hz. Mevlâna tarafından hilâfetle şereflendirilen ve Yakut el-Musta'sımî'den ders almış hattatlardandır (Müstakîmzâde, 1928, s. 568; Bayat, 1991, s. 85). XVI. yüzyıl hattatlarından Recep Dede yine Konyalı hattatlardan ve Mevlevî dervişlerinden biridir (Müstakîmzâde, 1928, s. 202; Bayat, 1991, s. 86). Ta'lik hattatlarından olan Seyyid Yusuf Nesib Dede, XVII. ve XVIII. yüzyıllarda yaşamış Konyalı ve Mevlevî sanatkârlardandır (Bayat, 1991, s. 88; Özkafa, 2007).

Silleli Hafız Abdurrahman, Mevlevî hattat Haki Dede'nin oğludur ve hattatlığı babasından öğrenmiştir. Tezhipte de ustadır. Mustafa Fehmi, XIX. yüzyıl Konya Mevlevîlerindendir. Kendisi hem hattat hem hakkâktır. 1902'de İstanbul'da vefat etmiştir.

İstanbul'a ilim ve sanat tahsili için giderek oraya yerleşen ve meşhur olan Konyalı sanatkârlar da elbette mevcuttur. Derman'ın ifadesiyle; "hüsn-i hat denilen nazlı güzel, kendini ancak İstanbul'da âşikâr ediyor; bunun farkına varan müstaid Konyalılar da bu güzel şehre gelip onun peşine düşüyorlar" (Derman, s.8) Meselâ; yukarıda adı geçen Ebûbekir Raşid Efendi, Konya'da doğup daha sonra İstanbul'a giden hattatlardandır. Ayrıca, Hacı hafız İsmail Şakir Efendi (ö.1786), Kazzazzâde Seyyid Ahmed Efendi (1752), Seyyid Osman Efendi (ö.1786), Seyyid Ömer b. Abdülkadir, Seyyid Süleyman b. İsmail (ö. 1785) ve Şeyh Seyyid Yusuf Nesib Dede b. Şeyh Ömer gibi hattatlar da Konya'dan İstanbul'a gitmişlerdir.

Bir kısmını zikrettiğimiz bu Konyalı hattatlardan başka, Konya'da doğmayıp da Mevlâna aşkıyla dışarıdan Konya'ya gelen Mevlevî hattatlar da vardır. Buharalı Hacı Abdülhamid Efendi (ö. 1888) ve meşhur hattatlardan, aynı zamanda Mevlâna Dergâhı'nın son mesnevîhanı olan Filibe doğumlu Sıdkı Dede (1824-1937) bunlardan bazılarıdır (Özönder, 1987, s. 129-149).

Konyalı hattatlarla ilgili olarak çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan bazıları Konyalı olan çeşitli hattatlar hakkında münferit olarak yapılmış araştırmaların sonucu olarak yayınlanmıştır (Özönder, 1998); bir kısmı ismi Konya'da yayınlanmış bazı mahalli mecmua veya gazetelerde tefrika edilmiş olan ve Konyalı hattatlar hakkında bilgi

veren yazı dizileridir (Uyar, 1946-1947; Sural, 1978). Bunlara ilâveten, konuyla ilgili bazı tez çalışmaları da yapılmıştır (Yüksel, 1983; Nas, 2005). Yine, Konya'nın belli bir yöresini inceleyen bazı kitaplarda o yörenin meşhur hattatları zikredilmiştir (Özönder, 1998, s. 217-222). Ancak bahsi geçen bu kaynaklardaki hattatların hepsi hakkında tafsilatlı malumat bulunamadığı ve bu hattatların her birine ait kitap, levha vb. eserlere rastlanamadığı için bu kişilerin sanat seviyelerine dair kesin bir hüküm vermek doğru olmayacaktır. Bunlardan birçoğunun sadece mahallî sanatkâr seviyesinde eserler ortaya çıkarmış olması muhtemeldir. Bir kısmının ise gerçekten ciddi bir hat eğitimi almış ve kabiliyetiyle de temayüz etmiş hattatlar olduğu söylenebilir.

Bu çerçevede, Müstakîmzâde Süleyman Sadeddin'in Tuhfe-i Hattatîn, Suyolcuzâde Mehmed Necib'in Devhatü'l-Küttâb, Nefeszâde İbrahim'in Gülzar-ı Savâb, Mustafa Âli'nin Menâkıb-ı Hünerverân, Habîb'in Hat ve Hattâtân, İbnülemin Mahmud Kemal İnal'ın Son Hattatlar ve Şevket Rado'nun Türk Hattatları gibi belli başlı hat tezkirelerinde ismi geçen ve hat sanatında temayüz etmiş olduğu anlaşılan Konyalı hattatlara yönelik araştırmalar da yapılmıştır (Derman, 2008, s. 7-16). Ancak maalesef bunlardan her birinin eserine de rastlanamamıştır.

Bu çalışmanın sonuna, sanattaki seviyesi göz önünde bulundurulmaksızın, yukarıda zikredilen kaynaklarda adı geçen Konyalı bütün merhum hattatların toplu bir listesi tablo halinde verilmiştir. Bu tabloda, hattatların tespit edilebilmiş olan doğum ve ölüm tarihleri veya yaşadıkları yüzyıl, baba adları, hüsn-i hat hocalarının isimleri, medfun oldukları mezarlıklar ile hat sanatından başka hangi sanatlarda maharetlerinin olduğu yer almaktadır. Bununla birlikte, ilgili hattatın kaleminden çıkmış olup müze veya kütüphanelerde muhafaza edilen eserler varsa bunlar da belirtilmiştir.

Tablodaki Konyalı hattatlar hakkında genel bir değerlendirme yapılacak olursa şu sonuçlara ulaşılabilir: Konya'da belli bir dönemde pek çok talebe yetiştirmiş birkaç önemli hattat öne çıkmaktadır. Bunlara örnek olarak Alâiyeli Abdülgani Vehbi Efendi ile Başaralızade İbrahim Hakkı Efendi'yi söyleyebiliriz. Bu iki hattat, XIX. yüzyılın ikinci yarısı ile XX. yüzyılın ilk yarısı arasındaki dönemde Konya'da en çok hattat yetiştiren kişiler olmuşlardır. Adı geçen hattatların müderrislik yaptığı Özdemirî Medresesi de Konya'da kitap sanatlarının tarihi açısından anılmaya değerdir. Simavlı Osman Zühdü Efendi ile Hacı Abdurrahman Efendi de Konyalı hattatlardan bir kısmının hocasıdırlar. Bu isimlerden başka Mevlevî Haki Dede, oğlu Osman Haki Efendi ve onun oğulları da silsilevî olarak birkaç kuşak hattat olan kimselerdir. Sıdkı Dede, Mahbub Efendi (Özönder, 1994, s. 93-108) Ferit Ülgen gibi isimler, Konya'da hattat olarak tanınmış önemli kişilerdendir. Ayrıca, daha önce de belirtildiği gibi, Konyalı hattatların çoğunun Mevlevî veya Mevlâna muhibbi olduğu görülmüştür.

Konyalı hattatların bir kısmı tezhip, cilt ve nakış gibi sanat dallarında da mahareti olan kimselerdir. Bu sanatkârların, kendi yazdıkları Kur'an-ı Kerim'lere ve diğer eserlere yine kendilerinin tezhip ve cilt yaptıkları belirtilmektedir. Bu eserlerden bazıları Mevlâna Müzesi'nde bazıları Yusufağa Kütüphanesi'nde, bazıları ise özel koleksiyonlardadır.

Kitap sanatlarının her biri başlı başına birer alan olduğu için bu sanatların hepsinde birden mükemmel eserler veren sanatkâr sayısı oldukça azdır. Böyle müstesna kabiliyetlere sahip olanlara eskiden "bin hüner (sahibi)" anlamında "hezarfen" denilirdi. Meselâ; hattatlıktan başka ebru, cilt, kâğıt ve mürekkep yapımı gibi hususlarda, aynı zamanda okçulukta temayüz etmiş olan Necmeddin Okyay "hezarfen" olarak bilinen nadir sanat adamlarındandır. Tarihte, hattatlar bile ancak bazı yazı çeşitlerinde kendilerini geliştirmişler, diğerleriyle uğraşmaya imkân bulamamışlardır. Bazı hattatlar sadece celî sülüs eserler verirken bazıları sülüs ve nesihte isim yapmışlar; bazıları ise ta'lik ya da celî ta'lik yazılarla uğraşmışlardır. Belli bir alanda derinleşmenin daha çok benimsendiği günümüzde de bu durum büyük ölçüde aynıdır. Bununla birlikte, hattatlığın yanı sıra meselâ tezhip veya ebru sanatıyla meşgul olanlar da yok değildir.

Kitap sanatlarının birbirleriyle olan yakın ilişkisi sebebiyle, bu sanatlardan herhangi biriyle uğraşan bir kimsenin, diğer sanatlara az da olsa aşinalığının olması ise kaçınılmaz bir zarurettir. Çünkü, bir hattatın cetvel çekmek veya zerendud tekniğiyle eser ortaya çıkarmak için altın ezmeyi, fırça kullanmayı bilmesi gerekir. Kâğıt boyamayı ve aharlamayı, mürekkep yapımını bilmek de hattat için çok önemlidir. Aynı şekilde, müzehhibin tezhipleyeceği yazıdaki harflerin eksenlerini ve hat sanatıyla ilgili başka bazı özellikleri bilmesi gerekir. Bunlara ilâve olarak, ebru, minyatür veya cilt yapabilen müzehhiplerle hattatlar mevcuttur. Tarihimizde ve kısmen günümüzde böyle sanatkârlar vardır (Ünver, 1934, s. 24).

Hattatlığıyla isim yapmış olan şahısların çoğu medrese tahsili görmüş kimselerden olup şehrin ilmiye sınıfına mensup zevatındandır. Zira, bazılarının kendi hatlarıyla yazdıkları ilmî eserleri mevcuttur. Bu şahıslardan birçoğunun, aynı zamanda hafız oldukları anlaşılmaktadır. Yine sözkonusu hattatlardan bazılarının babası da hattat olup bu sanatı babalarından meşk etmişlerdir.

Konya'nın tarihî ve kültürel anlamda önemli bir yöresi olan Sille'nin, şehir merkezinden sonra en çok hattat yetiştirmiş yöre olduğu

görülmektedir. Çünkü Konyalı hattatlar arasında kayda değer sayıdaki isim aslen Silleli olup Sille'deki Aşağı Mezarlık'ta medfundur (Özönder, 1998, s. 217-222).

4. Cumhuriyet Sonrasında Konya'da Kitap Sanatları

Cumhuriyet'in ilânından kısa bir müddet sonra sonra, harf inkılâbının yerleşme sürecinin de etkisiyle kitap sanatları ve özellikle hat sanatı ciddi bir duraklama dönemi geçirmiştir. Bu durum, İstanbul'da bile böyle olmuştur. Ancak 20. Yüzyılın sonlarına doğru, sosyolojik ve kültürel değişimlerin etkisiyle medeniyeti algılama biçiminin farklı bir boyut kazanması, aynı zamanda, batı medeniyetine mensup ülkelerde, özellikle de Avrupa'da klasik Türk sanatına gösterilen ilgi, geleneksel sanatlarımıza yeniden yönelme ihtiyacını doğurmuştur.

Konya'da gerek kitap sanatlarıyla ilgili kıymetli eserleri gerekse diğer kültür ve sanat dokümanlarını şahsi gayretleriyle ömürleri boyunca toplayarak ciddi koleksiyonlar meydana getiren değerli kültür adamlarını, köklü bir şehrin gizli hazinelerini derlediklerini için zikretmek gerekir. Bu isimler arasında Prof. Dr. Feridun Nafiz Uzluk, A. R. İzzet Koyunoğlu ve A. Sefa Odabaşı gibi belli başlı şahsiyetler ile yaptığı kıymetli çalışmalarla geleneksel sanatlara dikkat çeken Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver gibi ilim ve sanat adamları özellikle anılmaya değer insanlardır. Bugün bu gibi ilim ve kültür adamlarının koleksiyonları veya bu konularda kaleme almış oldukları eserler, Koyunoğlu Müzesi, Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Selçuklu Araştırmaları Merkezi gibi müesseselerde araştırmacıların ve sanatseverlerin hizmetine açılmış durumdadır. Bu zengin arşivlerin yanı sıra yukarıda başlıca örneklerinden söz ettiğimiz Mevlâna Müzesi ile Konya'nın bir diğer önemli müzesi olan Etnoğrafya Müzesi de bu şehir ve bu ülke adına tartışılmaz değerde eserleri ihtiva eden hazinelerdendir.

Cumhuriyet sonrasında, özellikle 1960'lı yıllardan sonraki dönemde Konya'dan İstanbul'a giderek zamanın meşhur isimlerinden Halim Özyazıcı, Hamid Aytaç gibi önemli hattatlardan veya onların belli başlı talebelerinden hüsn-i hat meşkederek icazet aldıktan sonra Konya'ya gelen hattatlar bu şehirde hem sanatlarını ilerletmişler hem de yeni talebeler yetiştirerek hat sanatının bu Selçuklu payitahtında yeniden inkişafına katkılarda bulunmuşlardır. Bununla birlikte, yine XX. yüzyılın son çeyreğinden itibaren Konya'dan İstanbul'a giderek Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in veya Prof. Dr. Muhsin Demironat'ın talebelerinden tezhip, Necmeddin Okyay'ın ve Mustafa Düzgünman'ın talebelerinden ebru ve cilt dersleri alan Konyalı sanatkârlar da bu şehirde sözkonusu kitap sanatlarının canlanmasını sağlamışlardır. Meselâ, Prof. Ünver'in talebelerinden Cahide Keskiner bir müddet boyunca belli aralıklarla Konya'ya gelerek minyatür sanatının bu şehirde gelişmesine katkıda bulunmuş bir kimsedir. Nitekim, kitap sanatlarının her biri bir diğerine ihtiyaç duyuran sanatlardır. Bunlardan birinin geliştiği bir yerde diğerlerinin de gelişmesi kaçınılmazdır. Konya'da da İstanbul'da olduğu gibi hat sanatının gelişmesi, tezhip, ebru ve cilt sanatlarının gelişmesini sağlamıştır.

Kitap sanatlarına duyulan ilginin artmasına, Kültür Bakanlığı gibi resmi kurumlarla bazı milletlerarası kuruluşların ve hatta özel teşebbüsün geleneksel sanatları teşvik eden faaliyetlere destek olmaları ciddi anlamda etki etmiştir. Kısa adı IRCICA olan "İslâm Tarih Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi'nin ilkini 1987'de Hattat Hamid Aytaç adına düzenlediği ve her üç yılda bir yenisini açtığı milletlerarası hat yarışmaları, "Osmanlı'nın 700. Kuruluş Yıldönümü" kutlamaları kapsamında birçok kültür ve sanat faaliyetinin yapılması ve çok sayıda kitap yayınlanması, Kültür Bakanlığı tarafından belirli periyotlarla düzenlenen Türk Süsleme Sanatları yarışmaları, İstanbul'da İsmek, Konya'da ve Kocaeli'de Komek, Bursa'da Busmek, Konya Selçuklu'da Selmek, Konya Karatay'da Karmek gibi belediye öncülüklerindeki meslek edindirme kurslarında klasik sanatlara yönelik yoğun katılımlı programların açılması, Süleymaniye Kütüphanesi, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi gibi bazı kütüphanelerin bünyesinde kurslar düzenlenmesi, hat, tezhip, minyatür, ebru ve cilt gibi kitap sanatlarının yeniden canlanmasına katkıda bulunmuştur.

Bu kurumsal katkılardan daha çok dikkate değer olanları ise hiç şüphesiz, İstanbul'da, Konya'da ve başka bazı şehirlerde önemli hattatların şahsi gayretlerle verdikleri derslerdir. Bu hattatlardan bir kısmı bu dersleri, kurulmasına öncülük ettikleri mektep, dernek gibi bazı müesseselerin çatısı altında daha kapsamlı ve disiplinli bir şekilde yürütmeye devam etmektedirler. Bu çerçevede, kurumsal bir yapı bünyesinde muhtelif geleneksel sanat dallarına yönelik kurslar veren bazı teşebbüslere, Konya'da kitap sanatlarının gelişmesine ciddi katkılarda bulundukları için dikkat çekmek gerekir. Yaşayan Konyalı hattatlardan Hüseyin Kutlu'dan mücaz Prof. Dr. Fevzi Günüç öncülüğünde açılan Destegül Güzel Sanatlar Mektebi, hüsn-i hat, tezhip, ebru, cilt gibi kitap sanatları ile diğer bazı sanat dallarında pek çok sanatkâr yetiştirmiştir. Mektep'te ders veren diğer hocalar da alanlarında söz sahibi sanatkârlardan ve akademisyenlerden oluşmaktadır. Sadreddin Özçimi (Arıtan, 2002, s. 27), Semih İrteş, Mamure Öz ve Ahmet Saim Arıtan da bu isimlerdendir. Ayrıca, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nde Yrd. Doç. Hüseyin Öksüz tarafından verilen kurslarla, Konya'da hat sanatının tanınmasına ve yayılmasına önemli katkılarda bulunulmuştur. Sözkonusu hattatların yetiştirdikleri bazı talebeler de adı geçen kurslarda ve mekteplerde yeni sanatkârlar yetiştirmeye devam etmektedirler. Müzehhip Sami Öksüz'ün Lâlezar Sanat Merkezi'nde ders verdiği tezhip sanatkârları, yine bu şehrin sanat hayatının canlanmasına etki etmişlerdir. Bu belli başlı isimlerden başka, hat sanatına ve diğer kitap sanatlarına hizmeti bulunan diğer şahıslar hakkında, yaşayan Konyalı sanatkârlarla ilgili bazı yayınlarda malûmat bulmak mümkündür (ed.: Gök, 1998).

XX. yüzyılın sonlarından günümüze kadar uzanan süreçte, bu gibi kurumsal veya özel teşebbüslerin tesiriyle her geçen gün artarak devam

eden çalışmaların sonucunda, kitap sanatlarının, özellikle hat ve tezhip gibi temel kitap sanatlarının daha da gelişeceği açıktır. Nitekim bu toplumsal ilgi, birer bilim yuvası olan üniversitelere de yansımıştır. Bu çerçevede, Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 1999 yılında açılmış ve bu fakültedeki "Geleneksel Türk Sanatları Bölümü" bünyesinde Hat Ana Sanat Dalı, Tezhip Ana Sanat Dalı, Cilt Ana Sanat Dalı adları altında kitap sanatlarıyla ilgili alt branşlar teşekkül ettirilmiştir. Yine aynı bölüm bünyesinde diğer geleneksel Türk sanatlarıyla ilgili olarak Kalemişi Ana Sanat Dalı, Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Ana Sanat Dalı, Eski Çini Onarımı Ana Sanat Dalı gibi branşlar da mevcuttur.

Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk Sanatları Bölümü'nde, sanat eğitimi ve sanat tarihi ile ilgili genel derslerin yanında, Kitap Sanatlarına Hazırlık, Hat Tasarımı, Tezhip Tasarımı, Türk Hat Sanatı Tarihi, Türk Tezhip Sanatı Tarihi, Hat Sanatında Ekoller, Osmanlı Türkçesi, El Yazmalarının Korunması, Paleografi, Epigrafi, Minyatür, Ebru, Kalemişi Uygulama Teknikleri, Türk Cilt Sanatı gibi önemli dersler de alanlarında uzman öğretim elemanları tarafından hem uygulamalı hem teorik olarak verilmektedir. Buradan dört yıllık bir lisans eğitimi alarak mezun olan öğrenciler lisans üstü eğitimlerine devam edebilmekte, ayrıca kütüphanelerde, müzelerde, özel koleksiyonlarda sanat danışmanı veya restorasyon uzmanı olarak çalışabilmektedirler. Bunlardan başka, özel atölyelerinde sanat çalışmalarını da sürdürebilmektedirler.

Kitap sanatlarının üniversite gibi bilimsel kurumlarda akademik yöntemlerle öğretilmesi ve bu alanlarda bilimsel ve sanatsal çalışmalar yapan akademisyen sanatkârların yetişebilmesi, bir şehir için olduğu kadar ülke için de son derece önemlidir. Henüz yakın bir geçmişte, kitap sanatlarıyla ilgili eksperlik, danışmanlık yapabilecek kişileri bulmak bile çok zor iken, bugün teorik donanıma sahip, aynı zamanda uygulama da yapabilecek kişilerin sayısının çoğalmakta oluşu, elbette kültür ve sanat mirasımız adına sevindirici bir gelişmedir. Kültür Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı gibi devlet kurumlarının bu alanlarda yetişmiş elemanlara daha çok sahip çıkarak istihdam imkânlarını genişletmesi ise kaçınılmaz bir zarurettir. El yazmaları yönüyle de çok zengin koleksiyonlara sahip olan Konya'daki müze ve kütüphanelerde kayıtlı, bakıma ve restorasyona muhtaç binlerce eserin daha fazla yıpranmadan ihya edilmesi, bu alanda üniversite eğitimi almış olan bilinçli elemanların yerinde istihdamıyla sağlanabilecektir. Ülke çapındaki milli kültür servetine yönelik bir kaynak tahsisiyle eleman istihdamı düşünüldüğünde ise mevcut yetişmiş uzman sayısının yetersiz kalacağı kadar zengin ama bir o kadar da ilgi bekleyen kültür hazinesine sahip olduğumuz unutulmamalıdır. Zira bu meseleler mahalli olmaktan çok milli meselelerdir. Bölgesel kalkınmaya katkıları tartışılmaz olan üniversitelerin, yerinde istihdam sistemiyle mezunlarına iş imkânları sunulması, bölgesel olmaktan çok ülke çapında bir sorundur.

"Hasta" durumdaki bir kitabın "tedavi" edilmezse bir süre sonra öleceği muhakkaktır. Bu alanda atılması geciken her adım, boşa geçen her gün, sözkonusu kitaplar açısından vahim bir sona doğru ilerleme anlamına gelecektir. Bu bakımdan çağımızda bize düşen görev, belki de yeni sanat eserleri ve sanatlı kitaplar vücuda getirmekten ziyade, elimizdeki yok olmaya yüz tutmuş kıymetleri sağlıklı bir şekilde korumaya çalışmaktır. Kitap sanatlarının hakkıyla öğretilmesi ve öğrenilmesi bu bakımdan aciliyetle önemlidir. Bu gerçek bugün göz ardı edilirse, gelecek nesiller tarafından bugünün ihmalleri anlaşıldığı zaman iş işten geçmiş olabilir.

5. SONUÇ

Selçuklu başkenti olan Konya'da, köklü bir kültür ve sanat merkezine yakışan faaliyetlerin sürdürülmesi, Türk sanatının en önemli damarlarından olan kitap sanatlarının yaşatılması, fazladan icraattan ziyade bir zarurettir. Bu zaruret de belli kişilere, diğerlerinden daha fazla görev yüklemektedir. Bu noktada, şehrin yöneticilerinin sanatı himaye ve sanata destek konusunda daha hassas olmaları gerektiği kadar, bu şehirde doğan ve yaşayan sanatkârların durmaksızın iyi sanatkâr yetiştirmeleri de şarttır. Zira, pek çok Anadolu şehrinden İstanbul'a ve büyük şehirlere göç etmiş kalifiye insanlar sebebiyle, aslında yurt çapında olması gereken gelişme belli bölgelerde yoğunlaştığı için, Anadolu'nun çoğu şehri kültür ve sanat yönünden geride kalmıştır. Kendisini yetiştirmek için İstanbul'a giden ve önemli hocalardan hat, tezhip, ebru, cilt veya minyatür dersleri alan bazı sanatkârlar daha sonra memleketlerine döndükleri ve burada sanatlarını icraya, talebe yetiştirmeye devam ettikleri için Konya'nın bu açıdan şanslı bir şehir olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü bugün bu şehirde yeniden canlanan sanat ortamının tohumları, şahsi çabalarla günümüzden çeyrek asır kadar önce atılmıştır. Az sayıda sanatkârın büyük fedakârlıklarla yapmış oldukları çalışmalar, Konya'da meyvesini vermeye başlamıştır. Özellikle kitap sanatları alanında Konya'nın, İstanbul'dan sonra zikredilen en önemli şehir olmasında bu birkaç kişinin iyiniyetli çabaları etkili olmuştur, diyebiliriz. Nitekim, diğer şehirlerde doğup kitap sanatların merkezi olan İstanbul'a giderek orada yetiştikten sonra bir daha memleketine dönemeyen sanatkârlar sebebiyle, Anadolu'nun diğer şehirlerinde bu sanatlar çok fazla gelişememiştir. Bu bakımdan, Konya'nın asıl hüviyetine yakışır bir şehir haline gelmesinde büyük payları bulunan fedakâr sanatkârları takdir etmek gerekmektedir. Dolayısıyla; son yıllarda Konya'da kitap sanatlarında görülen dikkat çekici gelişmeler diğer Anadolu şehirlerindeki durumla kıyaslandığında rahatlıkla şu hükme varmak mümkündür: Günümüzde Konya, kitap sanatlarının İstanbul'dan sonraki en önemli merkezidir.

Tablo 1: Konyalı Hattatlar

HATTATIN ADI	DOĞUMU	ÖLÜMÜ	BABASI	HAT HOCASI	KABRİ	ESERLERİ	DİĞER SANATLARI
Nizameddin Dede		1300?		Yakut el-Musta'sımî			
Safer Efendi (XV. Yy)			Yusuf Efendi			Şerhü'l-Feraiz (Yusufağa: 5074)	
Mustafa Efendi (XVI. yy.)			Mehmet Efendi				
Safâyî Ahmed Efendi (XVI. yy)			Mustafa				
Şeyh Halilî (XVI. yy)			Yusufoğlu Hayreddin Efendi			Mushaflar	
Mustafa Efendi (XVII. yy)							
Recep Dede		1688					Tezhip, nakış
Seyyid Mehmet Efendi Çelebi (XVII. yy)			Postnişin Hüseyin Çelebi		Mevlâna Haziresi		
Şeyh Seyyid Yusuf Nesib Dede b. Şeyh Ömer		1714	Ömer Efendi				
Kazzazzâde (İplikçizâde)Seyyid Ahmet Efendi		1752		Kevkeb Hafız Mehmet Efendi			
Ali Konevî		1757		Yedikuleli S.Abdullah Efendi-Şemseddin b.Süleyman		Mushaflar	
Ebûbekir Raşid Efendi		1783	Mehmet Efendi	Kazzazzâde S.Ahmet Efendi-Hüseyin Hablî Efendi		17 Mushaf (1190/1776 tarihli olanı TSMK: M.26)	
Seyyid Süleyman b. İsmail		1785		Hüseyin Hablî Efendi			
Hacı Hafız İsmail Şakir Efendi		1786		Ebûbekir Raşid Efendi			
Hüseyin Efendi (XVIII. yy)				Eğrikapılı Rasim Efendi			
Seyyid Osman Efendi (XVIII. yy)				Tophaneli Yahya Fahreddin Efendi			
Seyyid Ömer b. Abdülkadir (XVIII. yy)				Şekerzâde Mehmet Efendi			
Mehmet Efendi Şükrü Efendi		1810	Hattat Mehmet Efendi Şükrü Efendi	Hattat Mehmet Şükrü Efendi		Mushaflar	

Osman Haki Dede	1794	1836	Ali Rüşdi Efendi	Şeyh Şaban Efendi (Üsküplü)	Sille (aşağı)		
Abdülhalim Efendi		1839			Cihanbeyli	15 Mushaf	Tezhip, nakış
Hacı (Alâiyeli) Abdülgani Vehbi Efendi		1844		Başaralızâde İ.Hakkı Efendi-Mustafa Rüştü Efendi-Hacı Abdurrahman Efendi	Yediler		Tezhip, nakış, cilt
İliceli Hafız Ali Efendi	1783	1845			Üçler	14 Mushaf	
Hacı Hamdi Efendi	1756?	1851	Mehmet Ali Efendi				
Ahmet Efendi Şükrü Efendi		1860	Hattat Haki Dede	Hattat Haki Dede	Sille (aşağı)	Mushaflar	Tezhip, nakış
Devranîzâde İbrahim Efendi		1861				Mushaflar	
Seyyid Efendi		1861	Hacı Hamdi Efendi	Hacı Hamdi Efendi	Sarıyakup		
Hafız Mehmet Efendi		1872		Osman Haki Dede	Sille (aşağı)		
Sarı Hafız Hacı Süleyman Vehbi Efendi		1874		Alâiyeli Abdülgani Vehbi Efendi	Şems		
Şeyh Ahmet Efendi		1879		Akşehirli Mehmet Yusuf Efendi	Sarıyakup		
Mehmet Zeki Efendi (Alâiyeli-zâde)		1880				Mushaflar	
Mustafa Rüşdü Efendi		1880	Hacı Hamdi Efendi	Alâiyeli Abdülgani Vehbi Efendi	Sarı-yakup	Sırçalı Mescit (Tuğra: *Şefaatî...*)	
Kalenderî Ahmet Efendi		1881			Mezartaşı Mevlâna Haziresi'ndedir.		
Mehmet Emin Efendi		1884		Simavlı Osman Zühdü Efendi	Musalla	Mushaflar	
Hafız Mehmet Hamdi Efendi		1888	Kemalettin Efendi	Alâiyeli Abdülgani Vehbi Efendi	Yediler		
Köse Hasan Efendi	1834	1889	Esebkeşanlı Ali Bey	Hacı Vehbi Dede	Mevlâna Haziresi		
Canzâde Ahmet Efendi		1890		Alâiyeli Abdülgani Vehbi Efendi	Üçler	Mushaf	
Topbaşzâde Hacı Ahmet Kutsi Efendi		1890	Hacı Mustafa Efendi	Alâiyeli Abdülgani Vehbi Efendi	Mevlâna Haziresi		
Hacı Abdurrahman Efendi (Selimiye İmamı)		1891	Karahüyüklü Ali Ağa	Alâiyeli Abdülgani Vehbi Efendi			

Dayıoğlu Ali Efendi		1892		Alâiyeli Abdülgani Vehbi Efendi		Mushaflar	Tezhip, nakış, cilt
Buharalı Hacı Abdülhamit Efendi		1893			Mevlâna Haziresi		
Başaralızâde İbrahim Hakkı Efendi	1828	1894		Alâiyeli Abdülgani Vehbi Efendi	Mevlâna Haziresi		
Hafız Mehmet Feyzi Efendi		1895	Hacı Süleyman Efendi		Ilgın-Kadınhanı yolu	Mushaflar, Ecza-yı Şerife (Ilgın Lala M. Paşa C.)	
Sürmeli Ahmet Efendi		1895		Simavlı Osman Zühdü Efendi	Yağlıtaş	Mushaflar	
Hacı Süleyman Efendi		1896	Seyyid İbrahim Efendi	Mustafa Rüşdü Efendi (Mahbub Efendi babası)	Şems		
Atıf Cemalî Efendi		1897					
Abdülbasir Efendi	1820	1898		Alâiyeli Abdülgani Vehbi Efendi	Musalla		Tezhip, cilt
Mustafa Arif Efendi (XIX. yy)				İsmail Zühdü Efendi			
Hilmi Efendi		1900					
Mustafa Fehmi Efendi	1838	1902			Edirnekapı civ.		Hakkâklık
Mehmet Efendi	1828	1903	Ahmet Efendi	Alâiyeli Abdülgani Vehbi Efendi	Sedirler Aliyeğe-noğulları		
Fehmi Efendi	1838	1904	Gilisralızâde Hüseyin Efendi		Edirnekapı		
Zarî Efendi	1856	1904	Müsevvidzâde Adil Efendi		Şems		
Seyyid Efendi	1843	1906	İbrahim Efendi	Başaralızâde İbrahim Hakkı Efendi	Kızılören		
Başaralızâde Rasim Efendi	1866	1907		Başaralızâde İbrahim Hakkı Efendi	Mevlâna Haziresi		
Osman Çelebi	1844	1907	İbrahim Ethem Çelebi	Buharalı Hacı Abdülhamit Efendi	Mevlâna Türbesi		
Osman Hamdi (Osman Haki torunu)	1844	1907	Ahmet Efendi Şükrü Efendi		Sille (aşağı)		Tezhip, nakış, cilt
İmamoğlu Mustafa Efendi (Şeyhü'l-Hattatîn)		1908	İmam Ali Efendi		Sille (aşağı)	Mushaflar	Tezhip, nakış, cilt

Hafız Efendi		1908			Üçler		
Nuzumlalı Hacı Hüseyin Efendi		1908		Alâiyeli Abdülgani Vehbi Efendi	Hacıfet-tah		
Dülgerzâde Ahmet Efendi	1839	1909	Dülger Memiş Usta	Alâiyeli Abdülgani Vehbi Efendi	Üçler		
Çimili Hacı Ahmet Efendi		1910			Hacıfet-tah		
Hacı İbrahim Efendi		1910		Karahisarlı İbrahim Nesih Efendi	Sille (aşağı)		
Hacı Vacit Efendi		1910	Hacı İsmail Nazifi Efendi	Karahisarlı İbrahim Nesih Efendi		Sille Yeni Camii	
Ahmet Rüşdü Efendi		1911			Üçler		
Talip Efendi	1865	1911	Sürmeli Ahmet Efendi	Sürmeli Ahmet Efendi	Yağlıtaş		
Saatçi Ali Galip Efendi	1871	1913	Topçuzâde Katip İ.Hakkı Efendi	Başaralızâ de İbrahim Hakkı Efendi	Şems		
Hasan Efendi	1830	1914	Kethüdazâd e Ahmet Efendi	Bicilizâde Hafız Os-man Nuri Efendi	Üçler	Mushaflar	
Eyyüp Efendi		1915	Attar Hacı Halil Efendi	Simavlı Osman Zühdü Efendi	Üçler	Mushaf	
Hacı Abdülkadir Efendi	1851	1915	Mustafa Efendi	Kutsi Efendi	Üçler		
Hafız Hacı Emin Efendi	1883	1915	Bezircioğull arından Ali Efendi	Hacı Abdurrahm an Efendi	Hacıfettah		
Hacı Kamil Efendi	1854	1916	Mehmet Vasfi Efendi	Buharalı Hacı Ab-dülhamit Efendi	Üçler	Mushaflar	
Murat Efendi		1917	Cinci Ali Ağa				
Hacı Ali Haydar Efendi	1849	1918	Mehmet Said Efendi	Hacı Mah-mut Efendi	Eyüp S. Haziresi		
Mücellit Halimzâde Ahmet Efendi		1919	Hattat Abdülhalim Efendi		Musalla		
Topçuzâde İsmail Hakkı Efendi		1919	Topçu Arif Efendi	Mustafa Rüşdü Efendi (Mahbub Efendi babası)	Musalla		
Mustafa Rüşdü Efendi	1842	1920	Pabuçcu Mustafa Efendi		Musalla	Köyceğiz, Eskil, Obruk, Kızılören, Küçüksinan Camileri	

Bahaüddin Efendi	1888	1921		Dereli Abdullah Efendi	Üçler	Gilisra Köyü camileri	
Dereli Abdullah Efendi		1921		Başaralızâ de İbrahim Hakkı Efendi	Musalla	Mushaflar	
Kadızâde Mehmet Efendi	1843	1923	Kadı Ahmet Efendi	Başaralızâ de İsmail Hakkı Efendi	Üçler	3 Mushaf	
Ahmet Agâhî Efendi		1924			Şems	Sırçalı Mescit (aşere-i mübeşşere)	
Kutsi Efendi (Memiş Efendi oğlu)		1924		Alâiyeli Abdülgani Vehbi Efendi	Hacıfet-tah		
Mehmet Fahri Efendi	1872	1924	Ali Efendi	Başaralızâd e İbrahim Hakkı Efendi	Üçler		
Yörük Hacı Şükrü Efendi	1862	1924	Hacı Os-man Efendi	Sıtkı Dede	Üçler		
Mehmet Efendi		1926	Mehmet Efendi				
Abdullah Hilmi Efendi		1928		Halimzâde Ahmet Efendi	Musalla		
Abdülmü'min Efendi		1928		Başaralızâ de İbrahim Hakkı Efendi Efendi	Musalla	3 Mushaf	
Cemaleddin Çelebi		1928	Arif Çelebi	Başaralızâd e İbrahim Hakkı Efendi	Üçler		
Hacı Behçet Efendi	1859	1928	Hacı Adil Efendi		Üçler		
Ziya (Alâiyelizâde) Efendi	1853	1928	Alâiyeli Hüseyin Efendi	Alâiyeli Abdülgani Vehbi Efendi	Mersin		
Mahbubzâde Hami Efendi		1930	Hattat Mahbub Efendi		Üçler	Kapı C.	
Mehmet Rüşdü Efendi		1930	Hacı Os-man Ağa		Musalla		
Nuzumlalızâde Hacı Mustafa Efendi	1869	1931	Nuzumlalı Hacı Hüse-yin Efendi		Hacıfet-tah		
Rauf Efendi	1868	1931	Hoca Nafiz Efendi		Üçler		
Derbentli Parmaksız Mehmet Efendi		1933		Başaralızâ de İbrahim Hakkı Efendi	Kızılören		
Ağazâde Ali Rıza Efendi	1865	1937			Üçler		
Rahmi Efendi	1871	1937	Yahya Efendi	Başaralızâ de İbrahim Hakkı Efendi	Ilgın		

Musa Efendi		1938	Hacı Hafız Efendi	Osman Hamdi Efendi	Sille (aşağı)		
Alâiyelizâde Ahmet Efendi	1891	1939		Ziyaeddin Efendi ve Başaralızâ de Fevzi Efendi			
Halid Efendi	1878	1940	Hacı Osman Efendi	Hasan Kutsi Efendi		Nakiboğlu C. minare kapısı-Kapı C.	
Rüşdü Efendi	1876	1940	Şakir Efendi	Başaralızâ de İbrahim Hakkı Efendi	Üçler		
Sare Özülger Hanım	1904	1941	Karabağlı Mustafa Efendi		Musalla		
Şükrü Efendi	1876	1941	Attar Hacı Abdülcebbar Efendi	Başaralızâ de İ.Hakkı Efendi-Hacı Abdurrahman Efendi	Hacıfet-tah		
Mehmet Arif Efendi	1870	1942	İsmail Hakkı Efendi	Başaralızâ de İbrahim Hakkı Efendi	Musalla	Alâaddin C.	
Şems Dedesizâde Derviş Ahmet Efendi	1874	1943	Hacı Şemsüddin Çelebi	Başaralızâ de İbrahim Hakkı Efendi-Sıtkı Dede	Şems		
Mıhcızâde Mustafa Lütfi Efendi	1872	1944	Hattat Hafız Ahmet Efendi	Başaralızâ de İbrahim Hakkı Efendi	Hacıfet-tah		
Nuh Naci Efendi	1891	1944	Dülgerzâde Ahmet Efendi Efendi	Ahmet Naci Efendi	Üçler		
Başaralızâde Fevzi Efendi	1873	1946			Pınarbaşı	Kürkçü Mh. Mescidi	
Hafız Fevzi Başara (Şeyhu'l-Hattatîn)	1874	1946	Başaralızâde İbr.Hakkı Efendi		Güvenç Köyü		
Rifat Çelebi	1876	1948	Hafız Reşit Çelebi	Tarikatçızâ de Cemalüddin Çelebi		Kapı C. doğu-batı (eski)	
Samancızâde Ali Efendi	1885	1948	Samancızâde Mustafa Efendi	Muallim Talip Efendi			
Feyzi Efendi	1894	1957	Müftüzâde M. Cevdet Efendi		Üçler		
Hafız Fevzi Efendi	1895	1967	Koltukçu Hacı Mehmet Efendi	Murat Efendi	Musalla		
Yakup Özöğür	1895	1973	Hüseyin Efendi	Murat Efendi	Uluırmak		
Ahmet Rüşdü Efendi	1899	1988?		Alâiyeli Abdülgani Vehbi Efendi	Musalla	Mushaflar	Tezhip, cilt
Molla Salih Efendi	1826			Alâiyeli Abdülgani	Araplar H.Veli-ağa	50 Mushaf	

				Vehbi Efendi			
Mahbub Efendi	1843		Hattat Must.Rüştü Halveti Efendi		Şems	Şerafeddin, Aziziye, S.Selim, Dursunoğlu,DolapKışla, Namık Paşa Camileri	
Hafız Vehbi Efendi	1854		Ahmet Rüşdü Efendi		Musalla	Mushaflar	
Hacı Şaban Efendi	1866		Hattat Hacı İbrahim Faik Efendi	Hacı Vacit Efendi	Sille (aşağı)		
Tahir Efendi	1866		Hattat Hacı Ali Efendi	Simavlı Osman Zühdü Efendi			
Binal Adil Efendi	1876			Mahbub Efendi	Ankara Cebeci		
Celal Efendi	1877			Hacı Abdurrahman Efendi			
Hacı Ahmet Efendi (Osman Haki Dede torunu)	1878		Hattat Osman Hamdi Efendi	Hattat Osman Hamdi Efendi	Musalla		
Abdullah Efendi	1879			H.Abdurrahman Efendi ve Sıdkı Dede			
Şükrü Efendi	1882		Binbaşı Osman Efendi	Malik Efendi		Kovanağzı ve Asri C.	
Asım Tabanlı (Mustafa Efendi)	1885			Prof.İ.H.Baltacıoğlu-Rasih Efendi-Sıdkı Dede			
Naki Ziya Efendi	1885		Mehmet Naki Efendi	Hacı Abdurrahman Efendi			
Abdülhalim Özatan	1887			H.Abdurrahman Efendi		Cedidiye Mh. C.	
Sudi Oğlakçı	1888		Asaf Efendi	Ahmet Naci Efendi-Adil Efendi			
Hacı Mustafa Efendi	1889		İsmail Ağa	Ahmet Naci Efendi			
Kazım Kürülüoğlu	1889		Hüseyin Efendi	Ahmet Naci Efendi			
Mehmet Tenekeci	1890		Hasan Usta	Adil Binal Efendi			
Abdürrahim Efendi	1894			Binbaşı Hafız Galip Efendi			
Ali Sabri Koçbaş	1894		Ahmet Efendi	Ahmet Efendi (Babası)			
Ahmet Ziya Ceylan	1898			Başaralızâde İbrahim Hakkı Efendi			

Ahmet Ferit Efendi (Kutsi Efendi oğlu)	1898		Kutsi Efendi	Halid Efendi		Kürkçü Mh. Yeni C.	
Ömer Efendi	1899		Dülgerzâde Hafız İbrahim Efendi	Başaralızâ de Fevzi Efendi			
Memduh Yavuz Süslü	1901		Attar Yusuf Ziya Efendi	Başaralızâ de İbrahim Hakkı Efendi			
Abdülvehap Efendi						1 Mushaf (Kanuni Devri?)	Tezhip, nakış
Abdürrahim Efendi				Başaralızâ de İbrahim Hakkı Efendi			Tezhip, nakış
Abdüsselam Efendi						Tefsir (Yusufağa: 188)	
Ahmet Efendi Efendi						Mushaflar	
Ahmet Efendi Efendi				Silleli Ahmet Şükrü Dede		Mushaflar	
Ahmet Efendi Hulusi Efendi				M.Emin Vehbi Efendi			
Ali Efendi						Zübdetü'l-Hakaik (Yusufağa)	
Ali Vasfi Efendi							Tezhip, nakış
Ali Vehbi Efendi			Hüseyin Efendi	Silleli Ahmet Şükrü Dede		Mushaflar-Gelenbevî (Mevlâna Müzesi: 4560)	
Bali Dede						959 tarihli bir Mesnevi	
Derviş Mustafa Efendi						1684 tarihli Gülşen-i Tevhid (Yusufağa: 5901)	
Ebu Abdullah			Ahmet Mevlevî			Meşariku'l-Envar (Mevlâna Müzesi)	
Hacı Ali Rıza Efendi			Silleli Hacı Mehmet Efendi				
Hafız Abdurrahman Vehbi Efendi			Mevlevî Haki Dede	Mevlevî Haki Dede		Mushaflar ve Mesnevi Şerhi (Mevlâna Müzesi)	Tezhip, nakış
Hafız Derviş Veli Tevfik Efendi			Ömer Ağazâde	Ömer Ağazâde		Mushaf (Mevlâna Müzesi)	
Hafız Mehmet Efendi			Şeyh Mustafa Efendi				
Hafız Mehmet Efendi Saka (Prof. Dr. Saim.Sakaoğlu babası)						Fahrünnisa Camii	
Hafız Veliyüddin Şükrü Efendi			Akşehirli Mehmet Efendi	Akşehirli Mehmet Efendi		Mushaf	

Hafız Zeynelabidin (Hattat A. Şükrü Dede'nin babası)				Kütahyalı Mehmet Hamdi Efendi	Sille	Mushaflar	
Hasan Efendi			Mevlevî Osman Dede			Divan-ı Kebir	
Hasan Efendi			Halil Efendi				
Hasan Hüsnü Efendi				Hafız Feyzullah El-Hamdi Efendi			
Hatipzâde Mehmet Efendi				Kettanizâde Ali Efendi		Mushaflar	
İsa Mahir Efendi			Alâaddin C. Hatibi Mehmet Efendi				
İsmail Efendi			Yusuf Efendi				
Karakaş Mehmet Efendi					Hacıfet-tah	Mushaflar	
Keçimuhsineli Hacı Ali Efendi				Başaralızâ de İbrahim Hakkı Efendi	Meram yolu	100 Mushaf-Buhari	
Larendî Mehmet Efendi				Suyolcuzâ de Mustafa Efendi		Mushaflar	
Mahmut Efendi			Ahmet Efendi			Tevzihü'l-Me'va (Yusufağa: 5027)	
Mahmut Kaşif Efendi			Müsevvidzâde Osman Efendi			Delâil (Yusufağa)	
Mahmut Rüşdü Efendi						Mushaflar	
Mehmet Efendi			Kadirî Şeyhi Yahya Efendi				
Mehmet Efendi			Hattat Mehmet Rüşdü Efendi			Risale (Yusufağa)	
Mehmet Efendi							
Mehmet Efendi			Abdullah Efendi			Mesnevî	
Mehmet Efendi Hamdi				Alâiyeli Abdülgani Vehbi Efendi			
Mehmet İbn el-Konevî						Mesnevî-Divan	
Mehmet Rüşdü Efendi				Tahir Hamid Efendi		Mushaflar	
Mehmet Şükrü Efendi			Halil Efendi		Sille (aşağı)	Mushaflar	
Molla Bekir Efendi			Hoca Mehmet Efendi			Risaletü'ş-Şemsiyye (Yusufağa)	

Hadimî Ahmet Efendi			Hacı Abdullah Efendi		Hadim	Yusufağa (Hidayet-i İlmü'l-Hikme)	
Mustafa Şükrü Efendi			İçelli Mehmet Hamdi Efendi		Sarıyakup		
Tekkeli Abdullah Efendi				Alâiyeli Abdülgani Vehbi Efendi	Şems		
Hacı Ahmet Efendi			Hattat Halil Efendi		Sille (aşağı)	Mushaflar	
Ahmet Naci Efendi				Mahbub Efendi	Yağlıtaş		
Mustafa Efendi			Mustafa Zihni Efendi			Halebi (Yusufağa: 8313)	
Mustafa Efendi			Hoca Ahmet Efendi				Tezhip, nakış
Mustafa Efendi			Mehmet Efendi	Musa Efendi			Tezhip, nakış
Nuri Efendi			Karamanlı Yahya Efendi	Resulzâde Hacı Efendi			
Ömer Efendi			Hafız Mehmet Vehbi Efendi	Mehmet Efendi Şükrü Efendi		Mushaflar	
Ömer Efendi			Hacı Mahmut Efendi	Alâiyeli Abdülgani Vehbi Efendi			
Ömer Ağazâde				Alâiyeli Ömer Şükrü Efendi			
Süleyman Sırrı Efendi						S.Selim minberinde (fa'lem ennehu...)	
Şeyh Hasan Efendi			Hüseyin Efendi				
Veliyüddin Efendi			Müftü İsa Efendi			Şerhü'l-Malik (Yusufağa 6315)	
Yahya Efendi			Süleyman Efendi			Şerh-i Manzumete'n-Nefs (Yusufağa: 5027)	

KAYNAKÇA

Alparslan, A.; *Osmanlı Hat Sanatı Tarihi, İstanbul, 1999.*

Alparslan, A.; *Ünlü Türk Hattatları, Ankara, 1992.*

Arıtan, 2002; *Arıtan, A. S., "Geçmişten Günümüze Türk Ebrû San'atı ve Yeni Uygulamalar", Uluslararası Sanat Tarihi Sempozyumu, Prof. Dr. Gönül Öney'e Armağan, 10-13 Ekim 2001, İzmir 2002, s. 19-29.*

Arıtan, 2003; *Arıtan, A. S., "Anadolu Selçuklu Cild San'atının Özellikleri", I. – II. Millî Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri Bildirileri, Konya 2003, s. 181-197.*

Barışta, 1993; *Barışta, Ö., "Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi'nde Bulunan 6626 Demirbaş Numaralı Kur'an Üzerine", I-II. Millî Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri Bildirileri, Konya 1993.*

Bayat, 1991; *Bayat, A. H., "Hüsn-i Hat San'atında Mevlevîlik ve Mevlevîler", 4. Millî Mevlânâ Kongresi, 12-13 Aralık 1989, Tebliğler, Konya 1991, s. 81-99.*

Binark, İ.; *Eski Kitapçılık San'atlarımız, Ankara, 1975.*

Büyükbalcı, 2003; *Büyükbalcı, Z., Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi Cild Örnekleri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2003.*

Derman, 2008; *Derman, M. U., "Osmanlı Hat Kaynaklarındaki Konyalı Hattatlar", Türk-İslâm Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi, Kış 2008, Konya, s. 7-16.*

ed.: Gök, 1998; *ed.: Gök, A., Yaşayan Konyalı Sanatçılar ve Eserleri, Konya 1998.*

Günüç, 2001; *Günüç, F., "Selçuklu Dönemi Kitap Yazıları", V. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Araştırmaları Sempozyumu 19-20 Nisan 2001, Bildiriler, Ankara 2001, s. 269-280.*

Günüç, 2003; *Günüç, F., "Geçmişten Günümüze Kültür ve Sanat Yönüyle Konya", Tarih ve Kültür Başkenti Konya, Konya 2003, s.219-227*

Habib; *Hat ve Hattâtân, İstanbul, 1306.*

İbn Bîbî, 1957; *İbn Bîbî, El-Evâmirü'l-Alâiyye fi'l-Umuri'l-Alâiyye, Ankara 1957, s. 73;*

İzbudak, 1946; *İzbudak, V., Mevleviliğe Nasıl Girilir, Hatıralarım, İstanbul 1946.*

Müstakîmzâde, 1928; *Müstakîmzâde S. S., Tuhfe-i Hattatîn (nşr.: İbnülemin M. Kemal), İstanbul 1928.*

Nas, 2005; *Günümüz Konya'sında Yaşayan Bazı Sanatlar, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Konya 2005.*

Nefeszâde İ.; *Gülzâr-ı Savâb, (nşr. Kilisli Muallim Rif'at), İstanbul, 1938.*

Özkafa, 2007; *Özkafa, F., "Hz. Mevlâna'nın Hat Sanatına Yansımaları", Uluslar arası Dünyada Mevlâna İzleri Sempozyumu, 13-15 Aralık 2007, (yayında).*

Özönder, 1987; *Özönder, H. "Mevlevilikde Hat ve Hattat Sıdkı Dede", II. Mevlâna Kongresi, 3-5 Mayıs 1986, Tebliğler, Konya 1987, s. 129-149.*

Özönder, 1998; *Özönder, H., Sille (Tarih-Kültür-Sanat), Konya 1998.*

Özönder, 1994; *Özönder, H., "Mevlânâ Türbesi Mescid ve Semâhânesi'nin Son Nakkaş ve Hattatı Konyalı Mahbûb Efendi", S.Ü. Türkiyat Araştırmalaralı Dergisi, S. 1, 1994, s. 93-108.*

Rado, Ş.; *Türk Hattatları, İstanbul, ts.*

Serin, M.; *Türk Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar, İstanbul, 1999.*

Sural, 1978; *Sural, M., Konya'nın Sesi Gazetesi, Konya 1978.*

Suyolcuzâde, M. N.; *Devhatü'l-Küttâb (nşr. Kilisli Muallim Rif'at), İstanbul, 1942.*

Turan, 1998; *Turan O., Selçuklular Zamanında Türkiye, İstanbul 1998.*

Ünver, 1934; *Ünver, A. S., Selçuklularda ve Osmanlılarda Resim, Tezhip ve Minyatür, Türk Tarihinin Ana Hatları Eserinin Müsveddeleri, Seri: II, No: 11, İstanbul 1934.*

Ünver, A. S.; *"Türk İnce El Sanatları Tarihi Üzerine", Türk Tarih Kurumu Atatürk Konferansları, Ankara, 1964.*

Uyar, 1946-1947; *Uyar, V. S., Hattatlar Armağanı, Konya Mecmuası, Konya 1946-1947.*

Yüksel, 1983; *Yüksel, A. F., Konyalı Hattatlar, Yayımlanmamış Lisans Tezi, Konya 1983.*

CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE KONYA'DA HALICILIK

Yard. Doç. Dr.

H.Melek Hidayetoğlu*

Hafize Melek Hidayetoğlu, 1973 yılında Ankara'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Konya'da tamamladı. 1995 yılında Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi El Sanatları Eğitimi Bölümü Çiçek-Örgü-Dokuma Öğretmenliği'nden mezun oldu. 1996'da Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi'nde araştırma görevlisi olarak göreve başladı. 1999'da S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü El Dokumaları ve Örgüleri Anasanat Dalında "Karapınar Tülü Dokumaları" konulu yüksek lisansını, 2007'de S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalında "Konya Yöresi Düz Dokuma Yaygıları (Kilim, Cicim, Zili, Sumak)" konulu doktorasını tamamladı. 2008 yılında S.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Anasanat dalında görevlendirildi.

* S.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, Halı-Kilim-Eski Kumaş Deseneleri Anasanat Dalı, mhidayetoglu@selcuk.edu.tr .

ÖZET:

Bu çalışma Cumhuriyet dönemi Konya'sında halıcılık faaliyetlerini ele almaktadır. Bu dönemde Konya ve çevresinde halı ve kilim merkezleriyle bu sektörde yer alan kuruluşların Konya halı sanatı içindeki yeri ve önemi üzerinde durulacaktır. Ayrıca bu dönemde yer alan Konyalı müteşebbislerin çalışmalarına değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet Dönemi, Konya, El halıcılığı

ABSTRACT:

In this work; carpet business in Konya in Republic period is studied. Carpet and kilim centers in Konya and its neighborhood in this period, and the role and importance of the establishments in this sector on Konya carpet art will be highlightened. Also, the works of entrepreneurs from Konya in this period will be mentioned.

Keywords: Republic Period; Konya; Handmade carpet

1. GİRİŞ

Konya ili; tarihi, kültürü, sosyal hayatı, ekonomisi ve coğrafyasıyla Anadolu kentleri arasında önemli ve özel bir yere sahiptir. Konya'nın coğrafi özellikleri, tarihe dayanan kültür zenginlikleri, el dokumalarının uygulanmasına ve yaşatılmasına asırlardır imkân tanımıştır. Çatalhöyük'le başlayıp günümüze kadar uzanan ve tarihin her döneminden izler taşıyan Konya[1],

[1]-Detaylı bilgi için bkz., J. Mellaart, (Çev. Gökçe B. Yazıcıoğlu), Çatalhöyük Anadolu'da Bir Neolitik Kent, İstanbul, 2001, s. 170–171; H. Bahar, Demirçağında Konya ve Çevresi, Konya, 1999, s. 8–11; Y. Küçükdağ-C. Arabacı, Selçuklular ve Konya, Konya, 1999, s. 227–228; T. Baykara, Türkiye Selçukluları Devrinde Konya, Konya, 1998, s. 1; T. Baykara, "Anadolu Selçukluları Döneminde Konya", Tarih ve Kültür Başkenti Konya, Konya, 2003, s. 21–32; M. Önder, Konya Rehberi, Konya, 1956, s. 9–11; M. Önder, Mevlana Şehri Konya, Konya, 1971, s. 5; E. Meyerovitch, "İconium'dan Konya'ya", Tarih ve Kültür Başkenti Konya, Konya, 2003, s. 19; E. Meyerovitch (Çev. A. Öztürk, M. Öztürk), Konya- Hz. Mevlâna ve Semâ, Konya, 2000, s. 23–31; C. Huart, Mevleviler Beldesi Konya, (Çev. Nezih Uzel), İstanbul, 1978, s. 91–136; İ.H., Konyalı, Abideleri ve Kita-

bütün bu dönemlerde el dokumacılığının merkezi olma özelliğini korumuştur.

Türk halı sanatı tarihinde bir mihenk taşı olan Selçuklu halılarından gün ışığına çıkarılan ilk sekiz örnek **Konya Alâeddin Camiinde** bulunmuştur[2]. Bu halılar **Konya** ve **yöresine** aittir. 1935–36 yıllarında Mısır **Fustat'ta** (Eski Kahire) yapılan kazı çalışmalarında bulunan halılardan yedi tanesinin de Konya Selçuklu halısı olduğu kabul edilmiştir[3]. Daha sonra R. M. Riestahl tarafından[4], 1930 yılında, **Beyşehir Eşrefoğlu Camiinde** üç halı bulunmuştur. Son yıllarda, Tibet'te beş halı daha keşfedilmiştir[5].

Bugüne kadar yapılan araştırmalarda Konya yöresi el dokumaları; el sanatları ve dokuma sanatıyla ilgilenen çeşitli bilim dallarınca araştırılmıştır. Genellikle Konya yöresinin halı ve kilim üretim merkezleri ele alınmış ya da Türk halı sanatı tarihi açısından değerlendirilmiştir[6]. Ancak

beleri İle Konya Tarihi, Konya, 1997, s.57-85; O. N. Dülgerler, "Konya'nın Dünü ve Bugünü", Konya, Haz. Fevzi Halıcı, Ankara, 1984, s. 9; H. C. Kolas, Gez Dünyayı Gör Konya'yı, Konya, 1995, s. 6–8; Anonim, 1984 Sonrası Konya, Ankara, 1988, s. 33; İ. H. Uzunçarşılı, Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri, Ankara, 1988, s. 1–38; O. Eravşar, "Gezginler Gözüyle Konya", Gez Dünyayı Gör Konya'yı, Haz. Ahsen Erdoğan, İstanbul, 2001, s. 241–287; M. S. Türkhan, "Osmanlı Döneminde Konya", Tarih ve Kültür Başkenti Konya, Konya, 2003, s. 57–75.

[2]-O. Aslanapa - Y. Durul, Selçuklu Halıları, İstanbul, 1973, s. 18–41; A. S. Duruçay, "Türk-İslâm Eserleri Müzesinde Bulunan 8 Selçuklu Halısı", Kültür ve Sanat, Kültür Bakanlığı Yayını, S. 5, Ocak, 1977, s. 78–85; F. R. Martin, A History Of Oriental Carpets Before 1800, Vienna 1908; O. Aslanapa, "Türk Halı Sanatı", Konya, Haz. Fevzi Halıcı, Ankara, 1984, s. 25–26.

[3]-O. Aslanapa-Y. Durul, a. g. e., s. 58; O. Aslanapa, Türk Halı Sanatı'nın Bin Yılı, İstanbul, 1987, s. 13-36; Ş. Yetkin, Türk Halı Sanatı, Ankara, 1991, s. 7.

[4]-R. M. Riefsthl, "Primitive Rugs of The Konya Type in The Mosque of Beyshehir", The Art Bulletin, XIII, 1931, pp.176 vd; O. Aslanapa - Y. Durul, Selçuklu Halıları, s. 18–41; O. Aslanapa, Konya, s. 27.

[5]-B. Deniz, "Anadolu-Selçuklu Halıları", Selçuklu Çağında Anadolu Sanatı, Ed. Doğan Kuban, İstanbul, Ekim 2002, s. 369–373; Michael Franses, "The Historical Carpets From Anatolia", Orient Stars, London, 1993, s. 263–269; O. Aslanapa, Türk Halı Sanatında Yeni Keşifler, s. 10–17; O. Aslanapa, Türk Halı Sanatı'nın Tarihi Gelişimi, s. 18–25; O. Aslanapa, "Türk Halı Sanatında Yeni Gelişmeler", Sanatsal Mozaik, Y. 2, S. 19, Mart 1997, s. 54–57.

[6] M. Akan, Konya Nuzumla Köyü ve Çevresinde Bulunan Yatak Halıları, S. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2001; M.Akan-N. Kayabaşı, "Konya Sille Halılarının Desen ve Motif Özellikleri", Arte, S.D.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi, 2008-1, s. 18-20; M. Akan, "Konya Nuzumla (Yaylacık) Köyü ve Çevresinde Kaybaolmakta Olan Bir Geleneğin Kanıtları: Nuzumla Yatak Halıları", Yeni İpek Yolu, K.T.O. Dergisi, Yıl:21, Sayı: 242, Nisan, 2008, s. 48-51; A. Aytaç, "Ilgın Çiğil Kilimleri", III. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri, 17–18 Mayıs 2000, Konya, 2000, s. 122–130; A. Aytaç-T. Kayser, "Ilgın Çiğil Kilimlerinde Kullanılan Motiflerin Giysi Tasarımlarında Kullanılabilirliği", III. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri, 17–18 Mayıs 2000, Konya, 2000, s. 181- 184; A. Aytaç, "Karapınar Tülü Dokumalarında Yanışlar", Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılışının 80. Yıldönümü Karapınar Sempozyumu (Karapınar 26–27 Ekim 2002), Ed. Y. Küçükdağ, Konya, 2001, s. 409–428; A. Aytaç, "Nuzumla Yatak Halıları", III. Ulusal Türl El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri, 17–18 Mayıs 2000, Konya, 2000, s. 5–13; A. Aytaç, "Halı ve Kilim Sanatının Konya Ekonomisine Katkısı", Ulusal I. Konya Ekonomisi Sempozyumu, Konya, 18 Nisan 2003, Konya, 2003, s. 501–511; A. Aytaç, Hotamış Türkmen Kilimleri, Konya, 2003; Naci, BAKIRCI, "Konya Mevlana Müzesi Halı Kumaş Seksiyonunda Sergilenen Türk Halıları", Arış, Üç Aylık Halı, Dokuma ve İşleme Sanatları Dergisi, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını, Y. 1, S. 1, Ankara, Mart- 1997, s. 120–133; N. Bakırcı, "Konya Müzesinde Bulunan Karapınar Halıları", Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılışının 80. Yıldönümü Karapınar Sempozyumu (Karapınar 26–27 Ekim 2002), Ed. Y. Küçükdağ, Konya, 2001, s. 395–408; Z. Balkanal, "Konya İli Ereğli İlçesinde Bazı Evlerde Bulunan Kilimlerden Örnekler", III. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri, 17–18 Mayıs 2000, Konya, 2000, s. 131–143; H. Ö. Barışta, "Karaman Taşkale Dokumacılığı", Türk Halk Kültürü Araştırmaları, Kültür Bakanlığı Türk Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları/224, Ankara, 1992, s.1–12; H. Ö. Barışta, "Konya Hadim Dokumacılığı", Türk Halk Kültürü Araştırmaları 1994, Kültür Bakanlığı/1758, Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları / 224, Ankara, 1996, s. 1–15; H. Ö. Barışta, "19–20. Yüzyıl Iç Anadolu ve Orta Akdeniz Bölgesi Türk Kirkitli Dokumaları Üzerine", Türk Soylu Halkların Halı, Kilim ve Cicim Sanatı, Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri, Kayseri 23–27 Mayıs 1999, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını, Ankara 1998, s. 39–54; H. Ö. Barışta, "Karaman Taşkale Halılarından Örnekler", Erdem, Halı Özel Sayısı-I, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, C. 10, S.28, Ankara, Ekim 1999, s. 43–48; H. Ö. Barışta, "Konya'nın Osmanlı Dönemi El Sanatları", Uluslar Arası Kuruluşunun 700. Yıldönümüne Bütün Yönleri İle Osmanlı Devleti Kongresi, Konya, 2000, s. 845–854; H. Ö. Barışta, "Konya-Hadim Dokumalarıyla İşlemeli Sofra Altları ve Peşkirleri", Sanat Tarihi Araştırmaları, Prof. Dr. Haşim Karpuz'a Armağan, Ed. Dr. M. Denktaş-Dr. O. Eravşar, Konya, 2007, s. 65–70; H. Ö. Barışta, Türkiye Cumhuriyeti Dönemi Halk Plastik Sanatları, Ankara, 2005; F.Bodur, "Karapınar Halıcılığı", Türk Dünyası Araştırmaları Türk Halıları Özel Sayısı, S. 32, Ekim 1984, s. 73–81; H.Çiloğlu, "Nevşehir, Niğde, Konya Yöresi Halılarının Kompozisyon Özelliklerinin İncelenmesi", Erdem, Halı Özel Sayısı- I, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, C. 10, S. 28, Ankara, Ekim 1999, s. 95–99; B. Deniz, Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, 2000; F.Edgü, Karapınar Tülü Carpets, İstanbul, 1989; E. Erol, "Konya'da İpek Kilimcilik ve Sorunları", 2. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri, 12–13 Mayıs 1999, Konya, 1999, s.44–45; İ.Gündüz, Karapınar El Dokumaları ve Kököboyacılık, Karapınar Belediyesi Kültür Yayınları, No:2, Konya, 1993; F.Halıcı, "Ladik Seccadeleri", Antika, S. 2, Mayıs 1985, s. 6–9 (ing.9–11); F.Halıcı, "Halk Sanatının

Belirgin bir Örneği Lâdik Seccadeleri (Sırçalı Mescit'te Bulduğum Son Dönem Lâdik Seccadesi)", III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, C.V, Maddi Kültür, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, Ankara 1987, s. 151–159; H. M. Hidayetoğlu, Karapınar Tülü Dokumaları, S. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1999; H. M. Hidayetoğlu, "Karapınar (Konya) Yöresinde Guşurgu Geleneği", 8. El Sanatları Sempozyumu, 8–15 Kasım 2002, İzmir, 2005, s. 188–194; H. M. Hidayetoğlu, "Akşehir (Konya) Yöresi Halı ve Düz Dokuma Yaygıları", I. Akşehir Sempozyumu, 16–18 Ekim 2003, (baskıda); H. M. Hidayetoğlu,, "Konya Yöresinde Yer Tezgâhına Son Örnek 'Yöreme'", VIII. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, Gaziantep, 26–30 Haziran 2006, (baskıda); R.Karahan, Konya Müzelerinde Bulunan Kilimler, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya, 1992; R.Karahan,"Konya Ereğli Yöresinde Begdik Adıyla Bilinen Bir Grup Türk Kilimi", Türk Soylu Halkların Halı, Kilim ve Cicim Sanatı, Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri, Kayseri 23–27 Mayıs 1996, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını, Ankara, 1998, s. 161–173; R. Karahan, "El Sanatlarında Tamir Problemi ve Konya'da Kilim Tamirciliği", III. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri, 17–18 Mayıs 2000, Konya, 2000, s. 117–121; B.Karamağaralı, "Bir Konya Halısı Hakkında", Arış, Üç Aylık Halı, Dokuma ve İşleme Sanatları Dergisi, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını, Y. 1, S. 1, Ankara, Mart-1997, s. 112–117; İ. Kocadağ, "Konya Küçükmuhsine Halı ve Cicimleri", Türk Halk Kültüründen Derlemeler–1994, Kültür Bakanlığı, Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara, 1996, s. 73- 83; M. Orhan, Konya İli Çumra İlçesi Tarihi Yörük Dokumaları ve Günümüzdeki Uygulamaları, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2004; M. Önder, "Konya Halıcılığı Üzerine İki Vesika", Anıt, Yıl:9, Sayı:31, Ankara, 1964, s.13; M. Önder, "Konya-Mevlana Müzesinde Üç Yazılı Halı", Türk Etnografya Dergisi, Sayı: XIX, Ankara, 1991, s. 5; Y. Önge, "Eğer Örtüsü Olarak Dokunmuş Konya Halıları", Türk Dünyası Araştırmaları, Türk Halıları Özel Sayısı, S. 32, Ekim 1994, s. 63–72; E. Önge, "Üretimi Duran Bir Grup Konya Halısı", 1. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu, Konya, 12 Mayıs 1998, Konya, 1998, s. 36-40; H. Özönder, "Yüzyıllar Boyunca Sille'de Halıcılık ve Sille Halıları'nın Karakteristik Özellikleri", Erdem, Halı Özel Sayısı-III, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, C.10, S.30, Ankara, Ekim 1999, s. 535-544; S. Öztürk, "Osmanlı Döneminde Konya Ekonomisine Dair Gözlemler", Ulusal I. Konya Ekonomisi Sempozyumu, 18 Nisan 2003 Konya, Konya, 2003, s. 1–20; H. Pektaş, Karapınar Ev ve Camilerinde Bulunan Kilimler, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1992; H. Pektaş, "Karapınar Kilimlerinin Renk ve Desen Özellikleri", Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılışının 80. Yıldönümü Karapınar Sempozyumu (Karapınar 26–27 Ekim 2002), Ed. Y. Küçükdağ, Konya, 2001,s.381–394; F. TIRMAN, S. Özbek, "Karapınar Cicim Dokumaları", 2. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri, 12–13 Mayıs 1999, Konya, 1999, s. 46–50; P. Tunç, Konya Derbent-Küçük Muhsine-Başarakavak Halıları, S. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1997; P. Tunç, "Derbent, Küçükmuhsine ve Başarakavak Yörelerinde Geçmişten Günümüze Halıcılık", 1. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu, Konya, 12 Mayıs 1998, Konya, 1998, s. 12-20; Perihan TUNÇ, "Nuzumla (Yaylacık) Kilimleri", III. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri, 17–18 Mayıs 2000, Konya, 2000, s. 85–88; Azize Aktaş YASA, "Konya'da El Halıcılığının Bugünkü Durumu Ve Problemleri", Arış, Üç Aylık Halı, Dokuma ve İşleme Sanatları Dergisi, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını, Y. 1, S. 3, Ankara, Aralık- 1997, s. 128–133; Azize A. Aktaş Yasa, "Halı Sektörü İçin Önemli Bir Atılım: Sedirler Halı Merkezi", Arış, Üç Aylık Halı, Dokuma ve İşleme Sanatları Dergisi, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını, Y. 1, S. 3, Ankara, Aralık-1997, s. 134–135; A. Aktaş Yasa, "Konya Etnografya Müzesi'nde Halı-Kilim Seksiyonu Açılıyor", Arış, Üç Aylık Halı, Dokuma ve İşleme Sanatları Dergisi, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını, Y. 1, S. 4, Ankara, Nisan- 1998, s. 128–129.

[7] H. Ö. Barışta, "Sarayönü ve Lâdik'te Bulunan Türk Halılarından Bazı Örnekler", Vakıflar Dergisi, S.XXV, Ankara 1995, s. 211–234; B. Deniz, "Lâdik Halıları", Bilim Birlik Başarı, Y. 12, S. 46, 1986, s. 13–18; B. Deniz, "Arısama Halıları", Lâle, Türk Petrol Vakfı Yayını, S. 5, Aralık 1987, s. 9–15; M. Önder, "Konya Halıcılığı Üzerine İki Vesika", Anıt, Yıl: 9, Sayı: 31, Ankara, 1964, s.13; M. Önder, "Konya-Mevlana Müzesinde Üç Yazılı Halı", Türk Etnografya Dergisi, Sayı: XIX, Ankara, 1991, s. 5;

yakın tarihe ışık tutan belli başlı[7] birkaç tespit dışında özellikle Konya el halıcılığının cumhuriyet dönemindeki serüvenini ele alan çalışmalara rastlanmaz. Amacımız, cumhuriyet döneminde Konya'da el halıcılığının geçirmiş olduğu sürece o dönem Konya'sında el halıcılığı üretimi ve pazarlamasında söz sahibi olmuş yaşayanların anılarından yola çıkarak ışık tutabilmektir. Çalışmamızda kaynak kişilerle yapılan görüşmeler sonucunda o dönemde el halıcığı faaliyetleri içinde Konya'da bulunan atölyeler, üretim şekilleri, kullanılan malzemeler, malzemelerin temini, pazarlama yöntemleri, halı sanatına olan katkıları, Konya ve çevresinde halı ve kilim merkezleriyle bu sektörde yer alan şahsiyetler ön plana çıkarılacaktır.

2. CUMHURİYET DÖNEMİNDE KONYA'DA HALICILIK

Cumhuriyet öncesinde olduğu gibi cumhuriyet döneminde de Konya bir el dokumaları merkezi olmuştur. Ancak bu faaliyetler dokuyucuların kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik münferit olarak veya küçük meslek örgütlerinin kurduğu halı tezgâhlarında gerçekleşmiştir. Bu tezgâhlar bazen özel siparişlere cevap verse de genellikle ticaret maksadı dışında çalışmıştır. Anadolu'daki geleneksel yaşamın bir parçası olan hayvancılığın getirdiği bir uğraş olarak dokumacılık, halkın gündelik yaşamında hep olmuştur. Hayvanlarından kırkarak elde ettikleri yapağı ve yünün kullanılması onlara hem zamanlarını değerlendirme hem ihtiyaçlarını karşı-

lama imkânı vermiştir. Zamanla el dokumacılığı, hayvancılığın ortaya çıkardığı bir ek uğraş olmanın dışına çıkmış bir gelenek ve kültür halini almıştır. Bu uğraşın ürünleri evlerinin, çadırlarının tefrişinde, deve yükünde, çeyizlerinde, cenazelerde, kıyafetlerinde, sofralarında günlük yaşantının her alanında değerlendirdikleri ve şekillendirdikleri dokumalarını ihtiyaçları doğrultusunda Konya merkezdeki dellal pazarında[8] (Fotoğraf No:1), halı alıp-satan tüccarlara veya seyyar halıcılara satmışlardır.

Ereğli, Arısama (Belkaya), Karapınar, Hotamış, Işıklar, Emirgazi, Obruk, Çumra, Derbent, Başarakavak, Kiçimusla (Keçimuhsine), İnlice, Kavak, Nuzumla (Yaylacık), Çalman (Ketenli), Seydişehir, Lâdik, Sarayönü, Cihanbeyli, Akşehir, Sille, Çiğil, Çukurçimen, Detse (Yeşildere) , Givrat (Kayadibi) ve May (Kayasu) birer halı ve kilim dokuma merkezidir[9] (Fotoğraf No:2–3–4–5–6).

Lâdik (Konya), XVI-XVII. yüzyıldan itibaren halıcılık açısından, Anadolu'nun önemli merkezlerinden biri haline gelmiştir. Genellikle seccâde tipinde halılar dokunmuştur. XIX. yy.'dan itibaren seccâde tiplerinin yanı sıra, bugün halk arasında **çift halı (yan halı)** veya köy halısı diye isimlendirilen halılar ortaya çıkar[10] (Fotoğraf No:7).

Karapınar, Arısama yöresinde dokunan halı ve düz dokumalar **Karapınar dokuması** ismiyle bilinir[11]. Karapınar halılarında daha çok doğal maddeler ve bitkilerden elde dilen boyalar kullanılır[12]. Halkın **direkli Karapınar, Salur halısı, Karapınar Lâdiği, Bulutlu halı(manzaralı), ak toplu halı ve hataplı (merdivenli) halı** diye isimlendirdiği halı örneklerini sıkça görmek mümkündür (Fotoğraf No:8).

Karapınar yöresinde özellikle Karacadağ bölgesi ve Arısama yöresi kendilerine özgü halılarıyla tanınır. Emirgazi ve Arısama Köyü'nde dokunan halılar daha çok **Arısama halıları** adıyla bilinir. Eski örnekleri genellikle seccâde tipindedir[13].

Obruk yaylası, Karapınar çevresindeki Emirgazi, Arısama, Hotamış Köyleri, Ereğli çevresinde Begdik (Bekdik) **Köyleri** adeta birer kilim deposu gibidir (Fotoğraf No:9). Obruk çevresinin seccâde ve namazlık kilimleri, Ereğli ve Karapınar yöresinin saf seccâde türündeki cami desenli kilimleri (direkli kilim) çok ünlüdür (Fotoğraf No:10). Keçimuhsine yöresinin üst üste dizilen mihraplı cicim türleri en bilinen dokumalarıdır (Fotoğraf No:11). Söz konusu bu kilimler Karapınar çevresinde **hataplı kilim** adıyla tanınır. Ayrıca Karapınar ve çevresinde yörede ***"atmalı"*** denilen cicim ve zili tekniğiyle dokunmuş yaygı örneklerine sıkça rastlanılır (Fotoğraf No:12).

Konya yöresinin ünlü dokuma merkezlerinden birisi de, Konya'nın sekiz kilometre kuzeybatısındaki **Sille**'dir. Sille, daha çok halılarıyla tanınır. Dokuma malzemesi yün ve pamuktur. Halılarda kök boya, cehri ve topraktan elde edilen boyalar kullanılır. Günümüz Sille halılarında sentetik boyalar yaygındır. Son yıllarda, daha çok tüccar halılarında, boyanmış hazır fabrika ipliği tüketilmektedir. Sille halıları genellikle göbeklidir. Seccade türü örnekler ise, halkın **direk** dediği, sütuncelerle karakteristiktir. Son yıllarda dokunan seccâdelerde, kenar sularında cami, türbe vb. manzara tasvirleri de mevcuttur (Fotoğraf No:13). Bazı örneklerde ise zemin Mevlâna Türbesi, Sultan Selim Camii tasvirleriyle süslenir. Bu örneklere manzaralarına göre isim verilir. Sille halılarında çift halı, seccâde, sedir

[8] Konya dellal pazarı hakkında detaylı bilgi için bkz.; A.Sefa Odabaşı, 20. Yüzyıl Başlarında Konya'nın Görünümü, Konya, 1998, s.88.

[9] H. M. Hidayetoğlu, Konya Yöresi Düz Dokuma Yaygıları (Kilim, Cicim, Zili, Sumak), S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Konya, 2007.

[10]-F. Halıcı, "Ladik Seccadeleri", Antika, S. 2, Mayıs 1985, s. 6-9 (ing. 9-11); B. Deniz, "Lâdik Halıları", Bilim Birlik Başarı, Y. 12, S. 46, 1986, s. 13–18; F. Halıcı, "Halk sanatının Belirgin bir Örneği Lâdik Seccadeleri (Sırçalı Mescit'te Bulduğum Son Dönem Lâdik Seccadesi)", III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, C.V, Maddi Kültür, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, Ankara 1987, s. 151-159; H. Ö. Barışta, "Sarayönü ve Lâdik'te Bulunan Türk Halılarından Bazı Örnekler", Vakıflar Dergisi, S. XXV, Ankara 1995, s. 211-234.

[11]-İ. Gündüz, Karapınar El Dokumaları ve Kökboyacılık, Karapınar Belediyesi Kültür Yayınları, No: 2, Konya, 1993; F. Bodur, "Karapınar Halıcılığı", Türk Dünyası Araştırmaları Türk Halıları Özel Sayısı, S. 32, Ekim 1984, s. 73-81; N. Bakırcı, "Konya Müzesinde Bulunan Karapınar Halıları", Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılışının 80. Yıldönümü Karapınar Sempozyumu (Karapınar 26-27 Ekim 2002), Ed. Y. Küçükdağ, Konya, 2001, s. 395-408; H. Pektaş, "Karapınar Kilimlerinin Renk ve Desen Özellikleri", Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılışının 80. Yıldönümü Karapınar Sempozyumu (Karapınar 26-27 Ekim 2002), Ed. Y. Küçükdağ, Konya, 2001,s. 381-394.

[12]-İ. Gündüz, Bütün Yönleriyle Karapınar, Konya, 1980, s. 407-436.

[13]-B. Deniz, "Arısama Halıları", Lâle, S. 5, Aralık 1987, s. 9-15.

halısı, eğer halısı en çok görülen halı tipleridir[14]. Sille'de **Akşehirli Hacı Ahmet Efendi** namıyla bilinen şahıs Sille ile özdeşleşmiş olan çift sille halısını 1955'lerde vefatına kadar dokutmuştur[15].

Akşehir yöresinde çeşitli dönemlerde dokumacılık faaliyetleri yapılmıştır. İ. H. Konyalı, "Akşehir Tarihi" adlı eserinde Akşehir'den büyük ölçüde halı ihraç edildiğini belirtmektedir. Özellikle **Bermende** yöresinin halılarıyla tanındığını ve "Şark Halı Kumpanyası'nın" Akşehir'de 25 halı tezgâhı çalıştırdığını yazmaktadır. Bu şirketin tezgâhlarının 1933 yılına kadar faaliyet gösterdiği, 1945'lerde Akşehir ve köylerinde 80 kadar halı tezgâhının çalıştığı bilinmektedir[16]. Konya ve yöre halıları sıralamasında Karapınar, Sille, Keçimuhsine, Saray, Kavak, İnlice'nin arasında Akşehir Bermende de sayılmakta ve bu köyde 1940'lı yıllarda 120 adet tezgâh bulunmaktaydı[17]. 1900 yılında Konya valisi **Ferit Paşa** Türk halıcılığının korunması maksadıyla Konya'da bir halı-kilim sergisi açmıştır. Bu sergiye Akşehir'den gazete şeklinde hazırlanmış bir halı gönderilmiştir. Halı üzerindeki; "mahalli idaresi Akşehir'dir, nüshası beş lira, sipariş edenlerle pazarlık olunur"[18] ifadelerinden halının Akşehir'de dokunduğu anlaşılmaktadır.

Bir dönem Savaş (Bermende) köyünde Ispartalı halıcıların siparişlerinin dokunduğu bir halı atölyesi olduğunu, 1974 yılında halıcılık kooperatifi kurulduğunu, kooperatif bünyesinde 40–50 adet halı tezgâhı bulunduğunu biliyoruz[19].

[14]-Sille halıları için bkz. H. Özönder, "Yüzyıllar Boyunca Sille'de Halıcılık ve Sille Halıları'nın Karakteristik Özellikleri", Erdem, Halı Özel Sayısı- III, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, C. 10, S. 30, Ankara, Ekim 1999, s. 535-544; B. Deniz; Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları, Ankara, 2000, s. 132; M.Akan-N. Kayabaşı, "Konya Sille Halılarının Desen ve Motif Özellikleri", Arte, S.D.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi, 2008-1, s. 18-20.

[15] Osman Büyükkaplan (1936-Konya doğumlu, Konya'da halı tüccarı), 28.10.2008 şifahen verdiği bilgiler.

[16]-İ. Hakkı Konyalı, Nasreddin Hocanın Şehri Akşehir Tarihi-Turistik Kılavuzu, s. 237.

[17]- M. Altan, Konya'nın İktisadi Bünyesine Bir Bakış, İstanbul, 1940, s. 213–218.

[18]-M. Önder, "Konya Halıcılığı Üzerine İki Vesika", Anıt, Yıl: 9, Sayı: 31, Ankara, 1964, s.13; M. Önder, "Konya-Mevlana Müzesinde Üç Yazılı Halı", Türk Etnografya Dergisi, Sayı: XIX, Ankara, 1991, s. 5; İ. H. Konyalı, , Nasreddin Hocanın Şehri Akşehir Tarihi-Turistik Kılavuzu,, İstanbul, 1945, s. 237.

[19]-Aynı köyden Sayın Hasan Kocatürk (96 yaşında, Bermende doğumlu), 10. 05. 2003 tarihinde şifahen verdiği bilgilere göre.

Günümüzdeyse, kendilerinin yörük olduğunu söyleyen; Cankurtaran, Ulupınar, Değirmenköy gibi birkaç köyün dışında kilim dokumacılığı yaşatılmamaktadır. Mevcut dokumalar eski tarihli örneklerdir[20].

Hadim bez dokumacılığıyla tanınmakta ve yakın zamana kadar üretime devam edilmekteyken günümüzde dokuyucu sayısı çok azalmıştır[21].

Konya'nın İktisadi Bünyesine Bir Bakış adlı eserde; Konya'daki küçük sanatların sıralandığı tabloda halıcılık alt başlığında; taban halısı, seccâde, yastıklık kilim, cicim, yol halısı, birdi sıralanmaktadır[22].

1940'lı yıllarda da Konya'da Kurulu üç adet dokuma atölyesinde kutni, meydani, kuşak, alaca, yatak-yorgan çarşafları, sofra takımları, peşkirler, astarlık kumaşların üretildiği, evlerde de hususi tezgâhların bulunduğu ve buralarda çeşitli bezler ve iç çamaşır yapmaya uygun kumaşlar dokunduğu yazılmaktadır[23].

Konya'nın İktisadi Bünyesine Bir Bakış adlı eserde; yün, tiftik ve kıl işleri bölümünde, halıcılık konusu geniş kapsamlı aktarılmakta; Konya ve çevresinde dokunan halıların, Mezarlıklı, Lâdik, Karapınar, Keçimuhsine, Sille, Saray, Kavak, İnlüce, Karaman, Akşehir-Bermende adlarıyla anıldığı belirtilmektedir.

Ayrıca Konya'nın Lâdik, Akşehir, Bermende, Sarayönü, Kavak, Bilecik, İnlüce, Obruk, Zıvarık, Keçimuhsine, Sille sızma köyleriyle, Cihanbeyli dâhilinde İmranlı, Kulu, Tavşançalı, Kördoğdu, Karapınar, Kızıllar, Ilgın'ın Argıthanı, Çiğiller köy ve kasabalarında vaktiyle dokunan halı ve kilim tezgâhları hakkında fikir vermek için eski ve yeni miktarlarına ait elde

[20]-H. M. Hidayetoğlu, "Akşehir (Konya) Yöresi Halı ve Düz Dokuma Yaygıları", I. Akşehir Sempozyumu, 16–18 Ekim 2003, (baskıda).

[21]-Daha geniş bilgi için bkz. H. Ö. Barışta, "Konya Hadim Dokumacılığı", Türk Halk Kültürü Araştırmaları 1994, Kültür Bakanlığı/1758, Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları / 224, Ankara, 1996, s. 1–15; H. Ö. Barışta, "Konya-Hadim Dokumalarıyla İşlemeli Sofra Altları ve Peşkirleri", Sanat Tarihi Araştırmaları, Prof. Dr. Haşim Karpuz'a Armağan, Ed. Dr. M. Denktaş-Dr. O. Eravşar, Konya, 2007, s. 65–70.

[22]-M. Altan, a.g.e., s. 204.

[23]-M. Altan, a.g.e., s. 208; O. Sönmez, "Cumhuriyet'in İlk Yıllarına Konya Sanayisine Bir Bakış", Ulusal I. Konya Ekonomisi Sempozyumu, Konya 18 Nisan 2003, Konya, 2003, s. 21–22.

edilen rakamlar tablo halinde verilmiştir. Bu rakamlardan örnek verecek olursak; Sarayönü'nde eskiden 60 adet, 1940'larda 12–15 adet, Lâdik'te eskiden 60–80 adet, 1940'larda 18–20, Sille'de eskiden 350–400 adet iken 1940'larda 20–22 adet, Kavak, Bilecik, Sızma, Zıvarık'ta eskiden 20–25 adet iken 1940'larda bu sayı 1–8 adet, Cihanbeyli ve köylerinde eskiden 120–200 adet, 1940'larda 30–40 adet, Kızıllar'da eskiden 50–70 adet iken, 1940'larda 10–15 adete düşmüştür. Akşehir Bermende'de Isparta halılarında örnek alınarak iş yapan şahısın 1940'larda 120 kişi çalıştırdığı belirtilmektedir[24].

3. CUMHURİYET DÖNEMİNDE KONYA HALICILIĞINA EMEĞİ GEÇENLER

Kemal Sili:

Konya Sille eşrafından Silleli Hakkı Efendinin oğludur. Amerika'da tahsil görmüştür. 1951'de Konya'da büyük çapta ilk el halısı imalatına başlayan kişidir. Halı imalatına ilk olarak Sille'de iplik fabrikası ve boyahane kurarak adım atmıştır. Lâdik'te kurduğu atölyede el halısı imalatına başlamıştır. Burası, Konya'da kurulan ve fabrika düzeninde çalışan ilk halı firması olmuştur. Tesise hammadde olarak giren yapağı yıkanır, taranır, eğrilir, boyanarak ilmelik halı ipi elde edilir, Lâdik'teki atölyede el dokuması yapılırdı. Lâdik'in dışında Isparta ve köylerinde ayrıca Ünye'de halı tezgâhları vardı ve halı dokuturdu. Hilton otelinin düz halılarını dokuyan firmadır. Bu halılar desensiz 26X33 Isparta kalite el halılarıdır. Çözgü- geçki pamuk, ilmesi yündür. Bu halılar Lâdik'te dokunmuştur. Kemal Sili 1957'de Hilton Otelinin el dokuması düz halılarını m2 si 110 liraya dokumuştu. Faaliyeti 1957'de sona ermiştir[25].

Konya Halıcılık Kollektif Şirketi Mustafa Büyükkaplan ve Oğulları:

Osman Büyükkaplan; Konyalı Kaplanzade Hacı Osman Efendi'nin torunudur. Dedesinden ve babası Mustafa Büyükkaplan'dan mesleği devralmıştır. Yapağıcılıkla uğraşan dedesi Hacı Osman Efendi 1929 büyük krizinden etkilenerek mesleği bırakmıştır. Oğlu Mustafa Büyükkaplan babasının işlerini o dönemde devralmış, at arabaları ile dolaşıp hanlarda deri alır, bu derileri yıkar, kırkar, yünün ayrı, tolasını (derisini) ayrı satarmış. 1948 yılında ilkokulu bitiren Osman Büyükkaplan babasıyla birlikte 1958'e kadar Uşak, Demirci, Isparta yörelerinden halılar alıyor toptan veya perakende satıyorlardı. Bu şehirlerdeki halı imalatçılarında alış-veriş yapıyorlardı. Bu halıları çoğunlukla İstanbul'a veya seyyar halıcılara satıyorlardı(Fotoğraf No:14) .

Firma başta Lâdik ve civar köylerde daha sonra Akşehir'den Yunak'a kadar tezgâh vererek el halısı dokutmuştur. El halısı dokutmaya başladıklarında Türkiye'de olmayan bir kalitede (buna Lâdik kalitesi denebilir) atkı-çözgü pamuk, ilmesi yün 40X50 kalitede halı üretimine başlamışlardır. O dönemde Türkiye'de uygulanmayan İran'da tatbik edilen bir yöntemle; atkının ilkini kalın, ikincisini ince geçerek halı dokutmuşlardır. Bu şekilde halının tersinde atkı ipi görülmez, halı sert, sık görünüşlü ve tok olurdu. Bu yöntemi A. Necati Çekirdekçi'nin müşterek halı dokuttuğu Acem Ali usta'dan öğrenmişlerdir. Desen atölyesinde desenleri **Ispartalı Burhan Kentli** usta çizer, bazen de sipariş üzerine **Yaşar Savlu Hocanın babasına**[26] çizdirip satın aldıkları desenleri kullanırlardı. Daha çok sık desenli, göbekli, madalyonlu halılar dokurlardı.

Kendileri kirli yapağı alır, kendi tesislerinde yıkar, iplik yapar, boyar, tezgâhlara verirlerdi. Ankara yolundaki fabrikalarında **Ştraygan** marka makinelerde iplik bükülür. İplikler, **Basf** marka kaliteli kimyevi boyalarla boyahanede boyanırdı. Burada sadece ilmelik ip hazırlanırdı.

Kaplanların köylere iplik, desen ve tezgâh götüren ekipleri vardı. Ekipler tezgâhları kurar zaman zaman dokuyucuları kontrol ederdi. Atölye sistemi maliyeti artırmaktaydı bu yüzden evlere tezgâh verme tercih edilmiştir. Kaplan halıcılık halı dokumayı bilen köylerden kişileri halı dokumayı bilmeyen köylere götürerek onlarında halı dokumayı öğrenmelerini sağlamıştır. Muhtelif köylerde toplam 1000 kadar tezgâhları vardı. Toptan Ankara ve İstanbul'daki halı tüccarlarına satıyorlar ve Almanya'ya ihraç ediyorlardı. Bu durum 1965'den 1985'e kadar devam etti. Daha sonra Lâdik dışında diğer malları alıp satmaya devam ettiler. Bünyan, Isparta, Demirci, Gördes alıp sattılar.

[24]-M. Altan, a.g.e., s. 211–218.

[25]-A. Necati Çekirdekçi (1928-Konya doğumlu, Konya'da yapağı tüccarı), 22.07.2003 tarihinde, Osman Büyükkaplan (1936-Konya doğumlu, Konya'da halı tüccarı), 28.10.2008 şifahen verdiği bilgiler.

[26] Osman Büyükkaplan'la 28.10.2008 tarihinde yaptığımız görüşmede bu kişinin adını hatırlayamamıştır.

O dönemde İran'dan halı gelmezdi. m2'de gümrük vergisi hariç 100 dolar fon ödenirdi. Özal dönemiyle ithalatın serbest bırakılmasıyla sadece gümrük vergisi ödeyerek Türkiye el halısı ithal eder oldu. Özellikle İran ve Çin'den halı ithal edildi. Türkiye'nin gümrük birliğine girmesinden sonra ithalatın çoğalması, piyasaya ucuz fiyatla mal girmesi el halısı dokumacılığını tamamen bitirmiştir.

1960'larda 6 m2, 40X50 kalitede bir halının metrekaresi 280 liraya mal olur, 350 liraya satılırdı. 1000 düğümüne 80 krş. dokuyucuya veriliyordu. 1 halı 9600 liraya mal oluyordu. 6 m2'lik bir halıda 800 çözgü teli, 8 m2'lik bir halıda 1000 çözgü teli olurdu[27].

Çekirdekçi Halıcılık:

Ahmet Necati Çekirdekçi, Konyalı Çekirdekçi Mustafa Efendinin oğludur. Yapağı ticaretiyle uğraşan babasının yanında küçük yaşta bu işe başlamıştır. Genç yaşta yapağı ve yün konusunda uzman denebilecek düzeye gelmiştir. 1957'de babası **Çekirdekçi Mustafa Efendi** ile birlikte Lâdik'te el halısı üretimi yapan bir atölyeyi 1960 yılına kadar işlettiler. Atölyelerinde 50–60 kadar tezgâhta el halısı dokunuyordu. O dönemde Konya'nın kendine özgü belli başlı halısı olarak tanımladıkları Lâdik halısını; 40X50 kalitede, çözgü-geçki pamuk ilmesi yün malzemeden olmak üzere dokuturlardı. Modellerin büyük bir kısmı göbekli İran halıları taklit edilerek üretilmiştir. Halıdaki renkler kırmızı, lacivert, gülkurusu ağırlıklı idi. Halının ölçüsüne göre halı dokuyan kişi sayısı değişir, 6 m2' lik bir halıyı en az üç kişi dokurdu. İşlerin yürütülmesinde İran'dan gelen Acem Ali usta, hanımı ve çocukları; bizzat ilmeleri boyayarak, model çizimi yaparak, halı dokunduktan sonra halının kırkımını ve yıkanmasını yaparak halıya son şeklinin verilmesinden sorumlulardı (Fotoğraf No:15–16–17).

İplikler **krom alizarin** boya adı verilen ithal boyalar ile boyanırdı. Çoğunlukla Almanya ve İtalya'dan gelen boyalar İstanbul'dan temin edilirdi. Satışların çoğu Ankara Kızılay'da **Orhan Gürel'e** toptan olarak verilirdi. O gün için 60X60 kalite halının metrekaresini 550 liradan satıyorlardı.

Acem Ali Usta 60X60 kalite dokutarak İran tarzını uygulamaktaydı. Yün ilmenin içine %25 tiftik karışımı vardı. Yünler çoğunlukla Balıkesir ve Afyon civarından temin ediliyordu. Yapağı, Ştraygan tesislerinde ip haline getiriliyordu. Bu tesisler Konya'da sadece Çekirdekçi ve Kaplanlarda vardı (Fotoğraf No:18). Bu tesislerde, Lâdik halılarının ilme iplerinde kullanılmak üzere 60X60 kalite için gerekli iplik kalınlığı 3 numara (100 metresi 35 gram), 40X50 kalite Lâdiklerde 2,5 numara (100 metrede 42 gram) iplik üretilirdi. İplikler Uşak'ta ya da kendi tesislerinde boyanırdı.

1960'da ihtilalle birlikte ekonomik sebepler ve Acem Ali Ustanın İran'a dönmesiyle imalata son verilmiştir. Bu dönemden sonra halı ipi imalatına devam edildi. Bu ipler Konya'da Lâdik halısı dokuyan ve Kayseri çevresinde Bünyan halısı, Isparta ve çevresinde Isparta halısı dokuyanlara ihtiyaçları doğrultusunda üretildi. El halıcılığının duraklaması nedeniyle 1990'lı yıllarda iplik üretimine de son verilmiştir[28].

1981 yılından itibaren üçüncü kuşak temsilcisi **Mustafa Çekirdekçi** ile birlikte 1960'da terk edilen el halısı üretimine yeniden başlandı. 1983–1994 yılları arasında atkı, çözgü ve ilmesi yün olan eski Konya halı ve Türk halı sanatı içinde ün yapmış halı modelleri yeniden dokundu. Sadece Dedeman otelleri için 60X60 kalite atkı ve çözgü pamuk, ilmesi yün halılar yapıldı. Bu halılar 120X180 cm., 130X200 cm., 140X220 cm. gibi boyutlarda otellerin tefrişinde kullanılmak üzere dokundu. Dedeman otelleri satın aldığı el halıların renk ve desen özelliklerine dokuyucu firmanın beğenisine bırakıyordu. Bu dönemde muhtelif halı modelleri kullanılmış, mesela; Afyon, Kazak, Azeri, Döşemealtı gibi Türk Anadolu halılarının sentezi yapılarak yeniden dokunmuştur. Ayrıca kendi modellerini de yaratmışlar ve bu şekilde firma kendi tarzını ortaya koymuştur. Bu dönemde dokunan halıların %99'u ihraç edilmiştir. Firma bir dönem Kayseri, Nuzumla, Keçimuhsine ve Uşak-Eşme'de kilim ve cicim dokuttu (Fotoğraf No:19–20).

1981'de 200 tezgâhla başlayan üretim; Konya merkez, Karapınar, Kütahya-Simav ve

[27] Osman Büyükkaplan (1936-Konya doğumlu, Konya'da halı tüccarı), 28.10.2008 şifahen verdiği bilgiler.

[28] A. Necati Çekirdekçi (1928,Konya doğumlu, Konya'da yapağı tüccarı), 22.07.2003 tarihinde ve 04.10.2008 tarihinde şifahen verdiği bilgiler.

köyleri, Ereğli, Işıklar (Emirgazi), Emirgazi, Seydişehir, Beyşehir, Diyarbakır-Lice, Kars- Kağızman gibi şehirlerde 1987–1988 yıllarında 1500 tezgâhla devam etmiştir. Profil veya ağaç tezgâhlar kullanıldı. Köylünün kendi tezgâhı da kullanıldığı oldu. Düğüm başına fiyat ödendi. Fiyatlar düğüm başına 30 krş. ile 80 krş. arasında değişmiştir. İpleri indigo, Alman Alizarin ve kök boya ile boyatırlardı. Alizarin ile kırmızı boyanır bu rengi Uşak'ta bir firmaya, indigo'yu kendi ip fabrikalarında boyatırlardı. İndigo ile mavi, lacivert, yeşil ve tonları boyanırdı.

1990'dan sonra el halıcılığı dünyadaki büyük şirketler tarafından Çin'de dokutuldu. Çin ucuz işçi kullanarak öyle güzel taklitler yaptı ki Lâdik'i, Bünyan'ı, Hereke ipek halısını taklit etti ve ayda 10 dolara işçi çalıştırarak halılar dokuttu. Bu dönem el halıcılığını içine girmeye başladığı krizin de başlangıcı olmuştur. Türkiye halıcılarının yurtdışı ile bağlantıları yoksa ayakta kalmaları mümkün değildi[29].

4. DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Konya ve çevresi tarihte el halısı ve düz dokuma yaygılarının yapıldığı en önemli merkezlerinden biridir. Türk halı sanatı tarihi araştırmalarında Selçukludan itibaren Osmanlı saray halı ve kilimlerine kadarki süreçte Konya el dokumaları her zaman dikkat çekmiş ve araştırmalara konu olmuştur. Anadolu-Türk dokuma sanatı içindeki yeri yapılan çalışmalarla daima vurgulanarak, Anadolu halı ve düz dokumalarının Konya yöresi halı ve düz dokuma yaygılarından etkilendikleri dile getirilmiştir.

Konya yöresindeki eski ve günümüz dokuma merkezlerinden her birisi aslında kendi başına birer dokuma atölyesi gibidir: Karapınar, Ereğli, Çumra, Sille, Keçimuhsine, Akşehir, Sarayönü, Ilgın bunlardan sadece bazılarıdır. Bunların da içinde, bugün de varlığını sürdüren yörük gruplarının adıyla anılan halı ve kilimler birer ekol durumundadır.

Ancak bu çalışma ile daha Konya'da cumhuriyetin ilanından sonra el halıcığı sektöründe özellikle 1950'den 1990'lı yıllara kadar söz sahibi olmuş müteşebbislerin yapmış olduğu faaliyetler değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu dönemde Klasik Osmanlı Dönemi saray halıları ve İran halılarından etkilenerek Konya'da yeni bir tip diyebileceğimiz el halıları üretilmiştir. Ayrıca bu halıların üretim aşamasında **Kemal Sili, Çekirdekçi Halıcılık** gibi firmalar desenlerini İran'dan Türkiye gelen **Acem Ali Usta**'dan faydalanmışlardır. Bu halılar Konya Lâdik'te kurulan atölyelerde dokutulmuş olması sebebiyle Lâdik halıları olarak tanınmıştır. Dokunan el halıları çoğunlukla 40X50 kalitede, atkı-çözgü pamuk ilmeleri yün, halk arasında ve konuyla uğraşanlar tarafından **göbekli-madalyonlu** diye isimlendirilen çoğunlukla bitkisel motiflerle süslü desen özelliğine sahiptir. Bu yıllarda Ankara, İstanbul gibi büyük şehirlerde beğenilmiş ve buralara pazarlanmış bu halılar yurt dışına da ihraç edilmiştir. Lâdik Osmanlı döneminde de önemli bir halı merkezi konumunda olması belki de 1950'lerde başlatılan bu üretimin başarısında da etkili olmuştur. Bu atölyelerde ve evlere dağıtılan tezgâhlar zaman içinde 1000–1500 adete ulaşılmıştır. Bu rakamlar bu halıların bir dönem ne kadar çok beğenildiğini ve talep gördüğünü ortaya koymaktadır. Konyalı halı üreticileri kaliteli malzeme ve işçilik kullanmak suretiyle o yıllarda bir başarı öyküsü yazmışlardır. Ayrıca Türkiye'nin sanayileşme sürecinde Konya'da iplik tesisleri kurarak ilklere imza atmışlardır.

Hızla gelişen teknoloji, şehirleşme isteği, büyük şehirlere göç, iletişim imkânları, ticari faaliyetler geleneksel yaşamı ve dokuma kültürünü de olumsuz yönde etkilemektedir: Artık çoğu kişi zahmetli bir iş saydıkları dokumayı yapmamaktadır. Küçükbaş havyan yetiştiriciliğinin artık rağbet görmemesi, malzeme temininde güçlük çekilmesi dokuma üretiminin azalma nedenleri arasında gösterilebilir. Ayrıca, dokuyuculara emeklerinin karşılığının tam olarak verilmemesi de dokumacılığın azalmasında önemli bir etkendir. Bununla birlikte ülke ekonomisinin son zamanlarda geçirmiş olduğu olumsuzluklardan dokuyucular ve halı-kilim satıcıları olumsuz yönde etkilenmişlerdir. Bunun yanında dış pazarla rekabet edememek, Türkiye genelinde ve özellikle yoğun dokuma yapılan Konya yöresinde halı ve kilim dokumacılığını bitme noktasına getirmiştir. Gelişen teknolojiyle birlikte el emeğinin yerini makinelerinin alması sonucunda seri üretim ile ucuz maliyetli halılar dokunmaya başlandı. El emeği ile dokunan halıların maliyeti uzun dokuma süresi nedeniyle yüksek kaldı.

[29] Mustafa Çekirdekçi (1959, Konya doğumlu, halı imalatçısı ve tüccarı), 04.10.2008 tarihinde şifahen verdiği bilgiler göre.

Maliyetini kurtarmayan el halıları dokuyana ve dokutana para kazandırmaz hale geldi. Ülkenin mevcut ithalat politikası sonucu özellikle Çin'den ucuz fiyata son derce kaliteli el halıları ülkemize girmeye başladı. Yüksek maliyet riskini almak istemeyen tüccarın isteği ithalattan yana olunca yerli üretimi el halıları dokunmaz oldu.

Yüzyıllar öncesine dayanan, tarih ve kültür boyutuyla doğrudan ilişkili böyle konular söz konusu olduğunda devletin ithalat rejimi sadece serbest piyasa mantığına dayalı olmamalı, üretimde destekleyici ve koruyucu tedbirler, ithalata seçici kriterler getirilmeli, el halısı dokumacılığı ve benzeri her türlü kültürel ve sanatsal faaliyet geleneğe dayalı olarak yaşatılmalıdır.

5. KAYNAKÇA

AKAN Meral, **Konya Nuzumla Köyü ve Çevresinde Bulunan Yatak Halıları**, S. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2001.

AKAN Meral, KAYABAŞI N., "Konya Sille Halılarının Desen ve Motif Özellikleri", **Arte**, S.D.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi, 2008-1, s. 18-20.

AKAN Meral, "Konya Nuzumla (Yaylacık) Köyü ve Çevresinde Kaybaolmakta Olan Bir Geleneğin Kanıtları: Nuzumla Yatak Halıları", **Yeni İpek Yolu**, K.T.O. Dergisi, Yıl:21, Sayı: 242, Nisan, 2008, s. 48-51.

ALTAN M., **Konya'nın İktisadi Bünyesine Bir Bakış**, İstanbul, 1940.

ANONİM, **1984 Sonrası Konya**, Ankara, 1988.

ASLANAPA O., **Türk Halı Sanatı'nın Bin Yılı,** İstanbul, 1987.

ASLANAPA O., "Türk Halı Sanatı", **Konya,** Haz. Fevzi Halıcı, Ankara, 1984, s. 25–26.

ASLANAPA O., - DURUL Y., **Selçuklu Halıları**, İstanbul, 1973.

ASLANAPA O., "Türk Halı Sanatında Yeni Gelişmeler", **Sanatsal Mozaik,** Y. 2, S. 19, Mart 1997, s. 54–57.

AYTAÇ A., "Ilgın Çiğil Kilimleri", **III. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri**, 17–18 Mayıs 2000, Konya, 2000, s. 122–130.

AYTAÇ A., KAYSER T., "Ilgın Çiğil Kilimlerinde Kullanılan Motiflerin Giysi Tasarımlarında Kullanılabilirliği", **III. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri**, 17–18 Mayıs 2000, Konya, 2000, s. 181- 184.

AYTAÇ A., "Karapınar Tülü Dokumalarında Yanışlar", **Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılışının 80. Yıldönümü Karapınar Sempozyumu (Karapınar 26–27 Ekim 2002),** Ed. Y. Küçükdağ, Konya, 2001, s. 409–428.

AYTAÇ A., "Nuzumla Yatak Halıları", III. Ulusal Türl El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri, 17-18 Mayıs 2000, konya, 2000, s. 5-13.

AYTAÇ A., "Halı ve Kilim Sanatının Konya Ekonomisine Katkısı", **Ulusal I. Konya Ekonomisi Sempozyumu**, Konya, 18 Nisan 2003, Konya, 2003, s. 501-511.

AYTAÇ A., **Hotamış Türkmen Kilimleri**, Konya, 2003.

BAHAR H., **Demirçağında Konya ve Çevresi**, Konya, 1999.

BAKIRCI Naci, , "Konya Mevlana Müzesi Halı Kumaş Seksiyonunda Sergilenen Türk Halıları", **Arış, Üç Aylık Halı, Dokuma ve İşleme Sanatları Dergisi,** Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını, Y. 1, S. 1, Ankara, Mart- 1997, s. 120–133.

BAKIRCI Naci, , "Konya Müzesinde Bulunan Karapınar Halıları", **Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılışının 80. Yıldönümü Karapınar Sempozyumu (Karapınar 26-27 Ekim 2002),** Ed. Y. Küçükdağ, Konya, 2001, s. 395-408.

BALKANAL Zeynep, "Konya İli Ereğli İlçesinde Bazı Evlerde Bulunan Kilimlerden Örnekler", **III. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri**, 17–18 Mayıs 2000, Konya, 2000, s. 131–143.

BARIŞTA H. Örcün, "Karaman Taşkale Dokumacılığı", **Türk Halk Kültürü Araştırmaları,** Kültür Bakanlığı Türk Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları/224, Ankara, 1992, s.1–12.

BARIŞTA H. Örcün, "Sarayönü ve Lâdik'te Bulunan Türk Halılarından Bazı Örnekler", **Vakıflar Dergisi,** S.XXV, Ankara 1995, s. 211–234.

BARIŞTA H. Örcün, "Konya Hadim Dokumacılığı", **Türk Halk Kültürü Araştırmaları 1994**, Kültür Bakanlığı/1758, Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları/224, Ankara, 1996, s. 1–15.

BARIŞTA H. Örcün, "19–20. Yüzyıl Iç Anadolu ve Orta Akdeniz Bölgesi Türk Kirkitli Dokumaları Üzerine", **Türk Soylu Halkların Halı, Kilim ve Cicim Sanatı, Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri,** Kayseri 23–27 Mayıs 1999, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını, Ankara 1998, s. 39–54.

BARIŞTA H. Örcün, "Karaman Taşkale Halılarından Örnekler", **Erdem, Halı Özel Sayısı-I**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, C. 10, S.28, Ankara, Ekim 1999, s. 43–48.

BARIŞTA H. Örcün, "Konya'nın Osmanlı Dönemi El Sanatları", **Uluslar Arası Kuruluşunun 700. Yıldönümüne Bütün Yönleri İle Osmanlı Devleti Kongresi**, Konya, 2000, s. 845–854.

BARIŞTA H. Örcün, "Konya-Hadim Dokumalarıyla İşlemeli Sofra Altları ve Peşkirleri", **Sanat Tarihi Araştırmaları**, Prof. Dr. Haşim Karpuz'a Armağan, Ed. Dr. M. Denktaş-Dr. O. Eravşar, Konya, 2007, s. 65–70.

BARIŞTA H. Örcün, **Türkiye Cumhuriyeti Dönemi Halk Plastik Sanatları**, Ankara, 2005.

BAYKARA T., **Türkiye Selçukluları Devrinde Konya**, Konya, 1998.

BAYKARA T., "Anadolu Selçukluları Döneminde Konya", **Tarih ve Kültür Başkenti Konya**, Konya, 2003, s. 21–32.

BODUR Fulya, "Karapınar Halıcılığı", **Türk Dünyası Araştırmaları Türk Halıları Özel Sayısı**, S. 32, Ekim 1984, s. 73-81.

ÇİLOĞLU Hakan, "Nevşehir, Niğde, Konya Yöresi Halılarının Kompozisyon Özelliklerinin İncelenmesi", **Erdem**, Halı Özel Sayısı- I, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, C. 10, S. 28, Ankara, Ekim 1999, s. 95–99.

DENİZ Bekir, "Lâdik Halıları", **Bilim Birlik Başarı,** Y. 12, S. 46, 1986, s. 13–18.

DENİZ Bekir, "Arısama Halıları", **Lâle,** Türk Petrol Vakfı Yayını, S. 5, Aralık 1987, s. 9–15.

DENİZ Bekir, "Anadolu-Selçuklu Halıları", **Selçuklu Çağında Anadolu Sanatı,** Ed. Doğan Kuban, İstanbul, Ekim 2002, s. 369–373.

DENİZ Bekir, **Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları,** Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, 2000.

DURUÇAY A. S., "Türk-İslâm Eserleri Müzesinde Bulunan 8 Selçuklu Halısı", **Kültür ve Sanat,** Kültür Bakanlığı Yayını, S. 5, Ocak, 1977, s. 78–85.

DÜLGERLER O. N., "Konya'nın Dünü ve Bugünü", **Konya**, Haz. Fevzi Halıcı, Ankara, 1984, s. 9–14.

EDGÜ Ferit, **Karapınar Tülü Carpets,** İstanbul, 1989.

ERAVŞAR O., "Gezginler Gözüyle Konya", **Gez Dünyayı Gör Konya'yı**, Haz. Ahsen Erdoğan, İstanbul, 2001, s. 241–287.

EROL Erdoğan, "Konya'da İpek Kilimcilik ve Sorunları", **2. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri**, 12–13 Mayıs 1999, Konya, 1999, s.44–45.

FRANSES Michael, "The Historical Carpets From Anatolia", **Orient Stars,** London, 1993.

GÜNDÜZ İbrahim, **Bütün Yönleriyle Karapınar**, Konya, 1980.

GÜNDÜZ İbrahim, **Karapınar El Dokumaları ve Köküboyacılık**, Karapınar Belediyesi Kültür Yayınları, No:2, Konya, 1993.

HALICI Fevzi, "Ladik Seccadeleri", **Antika**, S. 2, Mayıs 1985, s. 6-9 (ing.9-11).

HALICI Fevzi, "Halk Sanatının Belirgin Bir Örneği Lâdik Seccadeleri (Sırçalı Mescit'te Bulduğum Son Dönem Lâdik Seccadesi)", **III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, C.V, Maddi Kültür,** Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, Ankara 1987, s. 151–159.

HUART C., **Mevleviler Beldesi Konya**, (Çev. Nezih Uzel), İstanbul, 1978.

HİDAYETOĞLU H. Melek, **Karapınar Tülü Dokumaları,** S. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1999.

HİDAYETOĞLU H. Melek, "Akşehir (Konya) Yöresi Halı ve Düz Dokuma Yaygıları", **I. Akşehir Sempozyumu**, 16–18 Ekim 2003, (baskıda).

HİDAYETOĞLU H. Melek, "Karapınar (Konya) Yöresinde Guşurgu Geleneği", **8. El Sanatları Sempozyumu**, 8–15 Kasım 2002, İzmir, 2005, s. 188–194.

HİDAYETOĞLU H. Melek, "Konya Yöresinde Yer Tezgâhına Son Örnek 'Yöreme'", **VIII. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi**, Gaziantep, 26–30 Haziran 2006, (baskıda).

HİDAYETOĞLU H. Melek**, Konya Yöresi Düz Dokuma Yaygıları (Kilim, Cicim, Zili, Sumak)**, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Konya, 2007.

KARAHAN Recai, **Konya Müzelerinde Bulunan Kilimler**, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya, 1992.

KARAHAN Recai,"Konya Ereğli Yöresinde Begdik Adıyla Bilinen Bir Grup Türk Kilimi", **Türk Soylu Halkların Halı, Kilim ve Cicim Sanatı, Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri,** Kayseri 23–27 Mayıs 1996, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını, Ankara, 1998, s. 161–173.

KARAHAN Recai, "El Sanatlarında Tamir Problemi ve Konya'da Kilim Tamirciliği", **III. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri**, 17–18 Mayıs 2000, Konya, 2000, s. 117–121.

KARAMAĞRALI Beyhan, "Bir Konya Halısı Hakkında", **Arış, Üç Aylık Halı, Dokuma ve İşleme Sanatları Dergisi,** Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını, Y. 1, S. 1, Ankara, Mart- 1997, s. 112–117.

KOCADAĞ İ., "Konya Küçükmuhsine Halı ve Cicimleri", **Türk Halk Kültüründen Derlemeler–1994,** Kültür Bakanlığı, Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara, 1996, s. 73-83.

KOLAS H. C., **Gez Dünyayı Gör Konya'yı**, Konya, 1995.

KONYALI İ. H., **Nasreddin Hocanın Şehri Akşehir Tarihi-Turistik Kılavuzu**, İstanbul, 1945.

KONYALI İ. H., **Abideleri ve Kitabeleri İle Konya Tarihi**, Konya, 1997.

KÜÇÜKDAĞ Y. - ARABACI C., **Selçuklular ve Konya**, Konya, 1999.

MARTİN F. R., **A History Of Oriental Carpets Before 1800,** Vienna 1908.

MELLAART J., (Çev. Gökçe B. Yazıcıoğlu), **Çatalhöyük Anadolu'da Bir Neolitik Kent**, İstanbul, 2001.

MEYEROVİTCH E. (Çev. A. Öztürk, M. Öztürk), **Konya- Hz. Mevlâna ve Semâ,** Konya, 2000.

MEYEROVİTCH E., "İconium'dan Konya'ya", **Tarih ve Kültür Başkenti Konya**, Konya, 2003.

ODABAŞI A.Sefa, **20. Yüzyıl Başlarında Konya'nın Görünümü**, Konya, 1998.

ORHAN Meral, **Konya İli Çumra İlçesi Tarihi Yörük Dokumaları ve Günümüzdeki Uygulamaları**, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2004.

ÖNDER Mehmet, **Konya Rehberi**, Konya, 1956.

ÖNDER Mehmet, "Konya Halıcılığı Üzerine İki Vesika", **Anıt**, Yıl:9, Sayı:31, Ankara, 1964, s.13.

ÖNDER Mehmet, **Mevlana Şehri Konya**, Konya, 1971.

ÖNDER Mehmet, "Konya-Mevlana Müzesinde Üç Yazılı Halı", **Türk Etnografya Dergisi**, Sayı: XIX, Ankara, 1991, s. 5–15.

ÖNGE Yılmaz, "Eğer Örtüsü Olarak Dokunmuş Konya Halıları", **Türk Dünyası Araştırmaları,** Türk Halıları Özel Sayısı, S. 32, Ekim 1994, s. 63–72.

ÖNGE Ergül, "Üretimi Duran Bir Grup Konya Halısı", **1. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu**, Konya, 12 Mayıs 1998, Konya, 1998, s. 36–40.

ÖZÖNDER Hasan, "Yüzyıllar Boyunca Sille'de Halıcılık ve Sille Halıları'nın Karakteristik Özellikleri", **Erdem**, **Halı Özel Sayısı-III**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, C.10, S.30, Ankara, Ekim 1999, s. 535-544.

ÖZTÜRK Sait, "Osmanlı Döneminde Konya Ekonomisine Dair Gözlemler", **Ulusal I. Konya Ekonomisi Sempozyumu**, 18 Nisan 2003 Konya, Konya, 2003, s. 1–20.

PEKTAŞ Hafize, **Karapınar Ev ve Camilerinde Bulunan Kilimler**, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1992.

PEKTAŞ Hafize, "Karapınar Kilimlerinin Renk ve Desen Özellikleri", **Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılışının 80. Yıldönümü Karapınar Sempozyumu** (Karapınar 26–27 Ekim 2002), Ed. Y. Küçükdağ, Konya, 2001,s.381–394.

RIEFSTHL R. M., "Primitive Rugs of The Konya Type in The Mosque of Beyshehir", **The Art Bulletin,** XIII, 1931, pp.176 vd.

SÖNMEZ O., "Cumhuriyet'in İlk Yıllarına Konya Sanayisine Bir Bakış", **Ulusal I. Konya Ekonomisi Sempozyumu**, **Konya 18 Nisan 2003,** Konya, 2003, s. 21–22.

TIRMAN F., ÖZBEK S., "Karapınar Cicim Dokumaları", **2. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri**, 12–13 Mayıs 1999, Konya, 1999, s. 46–50.

TUNÇ Perihan, Konya **Derbent-küçük Muhsine-Başarakavak Halıları**, S. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1997.

TUNÇ Perihan, "Derbent, Küçükmusine ve Başarakavak Yörelerinde Geçmişten Günümüze Halıcılık", **1. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu**, Konya, 12 Mayıs 1998, Konya, 1998, s. 12–20.

TUNÇ Perihan, "Nuzumla (Yaylacık) Kilimleri", **III. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri**, 17–18 Mayıs 2000, Konya, 2000, s. 85–88.

TÜRKHAN M. S., "Osmanlı Döneminde Konya", **Tarih ve Kültür Başkenti Konya**, Konya, 2003, s. 57–75.

UZUNÇARŞILI İ. H., **Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri**, Ankara, 1988.

YASA Azize Aktaş, "Konya'da El Halıcılığının Bugünkü Durumu Ve Problemleri", **Arış, Üç Aylık Halı, Dokuma ve İşleme Sanatları Dergisi,** Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını, Y. 1, S. 3, Ankara, Aralık-1997, s. 128–133.

YASA Azize Aktaş, "Halı Sektörü İçin Önemli Bir Atılım: Sedirler Halı Merkezi", **Arış, Üç Aylık Halı, Dokuma ve İşleme Sanatları Dergisi,** Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını, Y. 1, S. 3, Ankara, Aralık-1997, s. 134–135.

YASA Azize Aktaş, "Konya Etnografya Müzesi'nde Halı-Kilim Seksiyonu Açılıyor", **Arış, Üç Aylık Halı, Dokuma ve İşleme Sanatları Dergisi,** Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını, Y. 1, S. 4, Ankara, Nisan- 1998, s. 128–129.

YETKİN Şerare, **Türk Halı Sanatı**, Ankara, 1991.

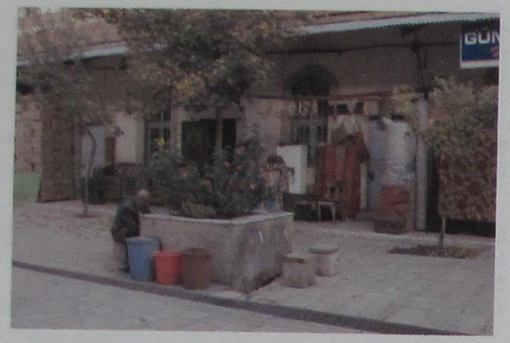

Fotoğraf No: 1 Konya Dellal Pazarı bugünkü durumu, Ekim 2008.

Fotoğraf No: 2 İnlice kilim,09.07.2004.

Fotoğraf No: 3 Kavak kilimi, 17.06.2004.

Fotoğraf No: 4 Nuzumla aklı namazlağ, 20.05.2004.

Fotoğraf No:5 Çiğil kilimi, 29.07.2003.

Fotoğraf No: 6 Çukurçimen kilimi, 13.07.2003.

Fotoğraf No:7 Sarayönü çift halı, 08.06.2003.

Fotoğraf No:8 Karapınar-Salur Cami, aklı halı,18.05.2002

Fotoğraf No:9 Bekdik namazlağ, 27.10.2002.

Fotoğraf No: 10 Karapınar saf seccade, 17.05.2002.

Fotoğraf No: 11 Küçükmuhsine cicimi, 11.07.2004.

Fotoğraf No:12 Karapınar atmalı, 17.05.2002

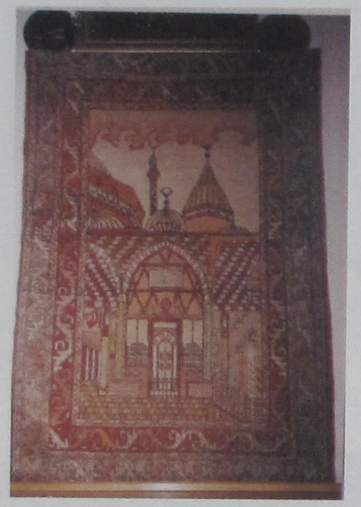

Fotoğraf No: 13 Sille manzaralı halı, 08.06.2003.

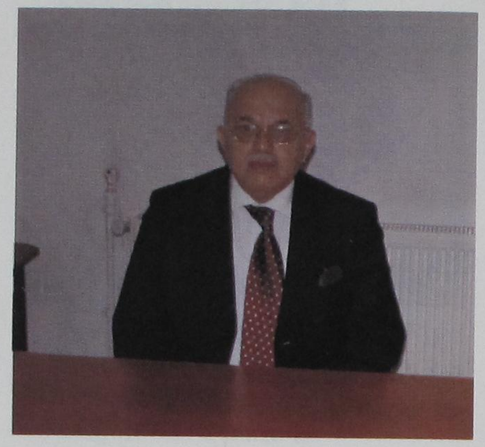

Fotoğraf No: 14 Osman Büyükkaplan, Ekim 2008.

Fotoğraf No: 15 Çekirdekçi Halıcılık tarafından 1950'lerde Lâdik atölyelerinde dokunan Lâdik halısına örnek.

Fotoğraf No: 16 Çekirdekçi Halıcılık tarafından 1950'lerde Lâdik atölyelerinde dokunan Lâdik halısına örnek.

Fotoğraf No: 17 Çekirdekçi Halıcılık tarafından 1950'lerde Lâdik atölyelerinde dokunan Lâdik halısından detay.

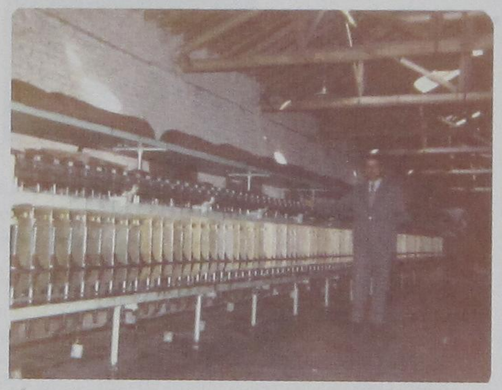

Fotoğraf No: 18 A. Necati Çekirdekçi, şraygan tesisleri, 1960.

Fotoğraf No: 19 Çekirdekçi Halıcılık tarafından 1981'den sonra dokutulan halılara örnek.

Fotoğraf No: 20 Çekirdekçi Halıcılık tarafından 1981'den sonra dokutulan halılara örnek.

CUMHURİYET DÖNEMİ RESİM SANATI, YURT GEZİLERİ VE KONYA

Doç.Dr. Mehmet BAŞBUĞ*

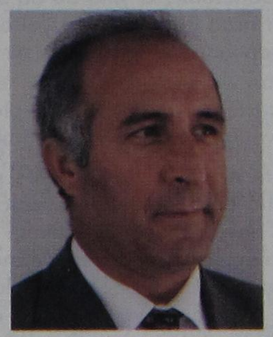

Bursa Eğitim Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Bölümünden mezun oldu. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Resim Bölümü'nde Lisans tamamladı. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Ana Bilim Dalı'nda "MASTER, "SANATTA YETERLİLİK" ve "DOKTORA" yaptı. 1976-1986 yılları arasında, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yaptı. 1986 –1994 yılları arasında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Resim Bölümü'nde Öğretim görevliliği, 1994-1999 yılları arasında Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nin kuruluş çalışmasında görev alarak Dekan yardımcılığı ve Resim Bölümü Başkanlığı'nı yürüttü. Bugüne kadar yurt içinde ve yurt dışında binden fazla karma ve grup sergilerine katıldı. Çeşitli yarışmalara katılarak 17 ödül aldı. Yurt içinde ve dışında 70 kişisel sergi açtı. Çeşitli sergi ve yarışmalarda jüri üyeliğinde bulundu. Çok sayıda eserleri özel ve resmi koleksiyonlarda, müzelerde bulunan Sanatçı, Ankara Ressamlar Birliği kurucu üyeliği ve kısa adı GESAM olan, Türkiye Güzel Sanat Eseri Sahipleri Meslek Birliği kurucu üyesi ve yönetim kurulu üyesidir. Halen Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı öğretim üyesidir.

*Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı öğretim üyesidir.

ÖZET

Resim, sanatın bütün kollarında olduğu gibi halk-sanatçı-eser üçgeninde hizmet veren bir anlatım ve duyguyu görselleştirme biçimidir. Türkiye'de Cumhuriyet'le birlikte yeni bir ivme kazanan Türk resim sanatı, Batıya açılımın yaşandığı yıllarda kendine düşen payı fazlasıyla almıştır. Yurtdışına eğitim amaçlı gönderilen Türk ressamları, yurda dönüşlerinde Batının tekniğini Anadolu'ya taşıyarak, ulusal sanat kimliğimizi oluşturma çabası içine girmişlerdir. Böylece ortaya çıkan bir Anadolu halk sanatından bahsetmek mümkündür. Sonraları ulusalcı mantığın ağır basması, resim sanatında halkla sanatı kucaklaştırma adına yeni fikirleri ve yeni projeleri geliştirmeye imkân sağlamıştır. Cumhuriyet Halk Partisi'nin halkçı tutumuna paralel olarak İstanbul'dan dışarı çıkmayan Türk sanatçısını, Anadolu'nun çeşitli yörelerine göndererek hem sanatçının farklı toplum yapısını tanımasını, hem de halkın sanatı anlamasını sağlamaya yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bununla birlikte Anadolu'nun çeşitli yörelerinde çalışan sanatçıların eserleri, devlet tarafından satın alınarak desteklenmiştir. Müzelerde ve çeşitli mekânlarda açılan sergilerle büyük kentlerde yaşayan halka, kırsal kesim insanının yaşantısı anlatılmıştır.

Halkı, halka anlatma da sanat dili kullanılması en etkili bir dil olarak kayıtlara geçmiştir. Dönemin eserleri bugün müzelerde ve sanat galerilerinde en önemli koleksiyonlarda yerini alarak tarihe bir not düşmüştür. Belge, doküman ve birer arşiv değeri taşıyan bu eserler, sanat eseri kimlikleriyle de Türkiye Cumhuriyeti'nde kalıcı ve ölümsüz bir mirasa dönüşmüştür. Bu kapsamda Konya'ya gelen çeşitli ressamlar Konya'nın tarihi dokusunu ve kent kimliğini eserlerine taşımışlardır. Daha sonraları eğitimcilik görevlerinde de bulunan sanatçılar, Konya'nın sanat eğitimine ve Konya'nın tanıtımına önemli katkılarda bulunmuşlardır.

ABSTRACT

Painting is a form of expression, serving at the triangle of public-artist-vestige, and visualizition of emotion as at the all branches of arts. Turkish painting art, got acceleration with republic, took it's toll of at the period of opening to West. Painters, were sent to abroad for education, brought western technic to Anatolia when their home-coming and tried to create our national art identity. Hereby, it is possible to talk about appearenced Anatolian Public Art. Afterward, predomination of natinal rationality

paved the way for new ideas and projects in the name of embrace public and art.

In parellel of democrat demeanor of Republican People's Party (CHP), Turkish painters, keeping within doors in İstanbul, were sent to different regions of home.

Besides this, government supported artists, living in the different regions of Anatolia, with the way of buying their works.

Via exhibitions at the museums and differents places, the live of the people who lives in the villages, was showed people who live in big cities,.

Using art is one of the most efficient methods to explicate public to public. Now the vestiges, belongs to this period, are at the important collections of museums and art galleries and jotted down to history. This vestiges, valuable as document and archives with their art identity

In this context, painters, came to Konya, carried historical texture and city identity of Konya to their vestiges. Later, these painters, also served as pedagogue, contributed to art education and publicity of Konya.

GİRİŞ

Türk Sanatı'nın kökleri ile ilgili yapılan araştırmalar, her dönem güncelliğini koruyarak farklı coğrafyalarda, farklı yaşam alanları ve kültürlere dayandırılarak Türkologların, sanat tarihçilerinin araştırma heyecanlarını kaybetmemelerine sebep olmaktadır. Ortaya çıkan her yeni fikir, çalışmaların seyrini değiştirmekte ve şüphesiz ki sanata katkı sağlar nitelik taşımaktadır. Sanatın her kolunda eser üreten sanatçıların bu gibi tartışmalardan çıkardıkları yorumlar, eserlerine yansımakta ve araştırmalarının derinliğini daha da artırmaktadır. Türk resim sanatı da yıllar boyu bu tartışmaların ortasında kalarak, ortaya olumlu bir Türk resim sanatı tablosu çıkmasına vesile olan araştırmacıların yönlendirmesiyle gelişimini sürdürmüştür.

Türk resim sanatı ortamının her geçen gün farklı tekniklerde karşımıza çıkması, resim sanatı adına dünyaya açılan ve farklı kaynaklardan beslenen Türk sanatçısının fikir gelişiminin de bir göstergesi sayılmaktadır. Anadolu'nun her bir köşesinde çalışan, yaşayan ya da eğitimini devam ettiren sanatçılar, büyük şehirlerin sanat piyasasına rahatlıkla girebilmektedirler. Bunda basın-yayın araçlarının payı kadar sanatçının kişisel özverisi ve araştırmaya açık kişisel yapısı da önemlidir.

Bütün bu çağımızı yansıtan cümlelerle birlikte, geçmişteki uygulamaları konumuzun gereği dahilinde ele almak faydalı olacaktır.

II. Meşrutiyet'in ilanını hazırlayan siyasal, sosyal ve kültürel hareketliliğin dorukta olduğu bir ortamda yetişen Osmanlı Ressamlar Cemiyeti'nin genç üyeleri İbrahim Çallı ve arkadaşları daha Avrupa'ya gitmeden Osman Hamdi dönemi veya Hoca Ali Rıza, Halil Paşa ekolünden çok farklı bir kültürel oluşum içindeydiler. 20. Yüzyılın ilk yirmibeş yılı, yaşadığımız son yirmibeş yılı gibi çok hızlı politik, kültürel ve sosyal değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. O yıllarda da siyasal kavramlar, sınırlar hızla değişirken sosyal olgular ve kültürel tabanda bu oluşumu izlemiştir (Başkan, 1994, 29).

Cumhuriyet'in ilk yıllarında ortaya çıkan sosyal sıkıntıların, Türk halkını derinden etkilemesi halkla birlikte aydın kesim üzerinde de bir bunalım yaratmıştır. Bu bunalımdan sanatçılarda üzerlerine düşen payı almıştır. Bunalımın etkisi yurtdışına gönderilen sanatçıların eserlerinde de kendisini hissettirmektedir. Akademiden aldıkları sanat eğitiminin, uygulama ve gözleme dayalı aşamasını gerçekleştirmek için seçilen yetenekli öğrenciler, evrensel ve modern teknikleri yerinde etüt etmek istemişlerdir. Bu kapsamda müzelerde, sanat galerilerinde, sanatçı atölyelerinde çeşitli araştırma ve incelemelerde bulunmuşlardır. Dönemin en güzel örneklerinden biri şu şekilde özetlenebilir.

Cumhuriyet döneminin ünlü sanatçılarından Mahmut Cuda, Refik Epikman, Cevat Dereli, Şeref Akdik, Muhittin Sebati, devlet adına gönderildikleri Paris'teki öğrenim yıllarında, 1925'de, Louvre Müzesi salonlarındadırlar. Dev boyutlu tabloların, dünya sanatına imza atmış ustaların karşısındadırlar. Ürkek bakışlarını saran hayranlıklar, sanatlarının geleceği için duydukları kaygılarla bulutlanmaktadır. Nasıl yetişeceklerdir? Bu inanılmaz kültür birikimini ancak 20'li yaşlarında görebilmek şansının sevinciyle geç kalınmış olmanın endişesi yüreklerini titretmektedir. Cuda; "kendi adıma toz oldum. Aynı ilk kez gittiğim opera'da müziğin ve oyunun tam ortalarında yok olduğum gibi, dev boyutlu tuvallerin karşısında minicik bir toz oldum" derken Refik Epikman; "Bir Çallı olsaydı aralarında hepsini sallardı" avunmasına sığınmaya çalışmaktadır (Giray, 1995, 46). Görülmektedir ki sanatçılarda, Batı sanatı karşısında bir etkilenme ya da hayranlık söz konusu olabilir. Ancak Türk sanatını evrenselleştirme adına atılacak adımlar içinde bir güven duygusu mevcuttur.

1.Cumhuriyet Dönemi Siyasal Ortam ve Türk Resim Sanatı

Osmanlı Devleti'nde sanat adına yaşanan gelişmelerin halka ne denli yansıdığı bir tartışma konusudur. Şüphesiz ki başa geçen yöneticilerin sanatı yayma faaliyetleri saray dışına çıkamadan, halka karışamadan kapalı duvarlar ardında kalmıştır. Buna rağmen hemen hemen bütün padişahlar bilime, sanata, eğitime ve kültüre hiçbir zaman kayıtsız kalmamıştır. Devletin resmi politikası içinde sanat her daim ilerleme imkânı bulmuştur. Ancak Batılı anlamda kabul edilen ve Türk resminin çağdaşlaşma yolu olarak gösterilen plâstik sanatlar alanındaki gelişmeler de bazı sorunların olduğu muhakkaktır.

Sanatsal anlamdaki gelişmelerden önce Osmanlı'nın içinde bulunduğu bunalıma giden yolu irdelemek yerinde olacaktır.

19. Yüzyıl boyunca Avrupa büyük değişikliklere uğramış ve yeni bir dönemece girmiştir. Aydınlanma, akılcılık ve Fransız devrimi ile ortaya çıkan değerler, bütün dünyada etkisini hızla göstermiştir. Ancak büyük devletlerin bağlaşık (İttifak) ve Anlaşma (İtilaf) diye iki büyük bloğa bölündüğü, buna karşın yüzyılların gerisinden gelen Osmanlı Devleti'nin bu gelişmelere ayak uyduramaması gibi sorunların baş gösterdiği bir ortamdan da söz etmek mümkündür. Bu sorunların en başında toprak kaybı ve parçalanma hızının artması gösterilebilir (Duman, 2007, 19).

Avrupa'da bunlar yaşanırken Uzakdoğu'da o zamana kadar öngörülmemiş olan yeni bir gücün, Japonya'nın ağırlığının hissedildiği görülmektedir. Ayrıca Avrupa işleriyle de ilgilenmeye yönelen Amerika Birleşik Devletleri'nden de bu bağlamda söz edilebilir.

Avrupa kıtası, 16. yüzyıl sonlarından başlayarak "aydınlanma, akılcılık, devrim ve milliyetçilik" gibi yeni kavramları ön plana çıkarmış, bunların etkisiyle kıta haritası ve uygarlık anlayışı da büyük değişikliklere uğramıştır. Artık Avrupa'nın uygarlığın merkezi olduğu ve bu uygarlığın Hıristiyanlık dünyasında geliştiği öne sürülmüştür. 19. yüzyılda bu ortak uygarlıktan esinlenen imparatorluklar, devletler birer rakip olarak yarışırlarken, Avrupa dışındaki ırkların ve etnik grupların uygarlıktan, hatta onu yaratmak yeteneğinden yoksun oldukları öne sürülmeye başlanmıştır (Duman, 2007, 19).

Avrupa'da bu gelişmeler yaşanırken, Osmanlı aydını da dünyada olan olaylara kayıtsız kalamamıştır. Bütün gelişmelerden haberdar olan Osmanlı aydını kendi içinde farklı ve yeni kavramları tartışır konuma gelmiştir. Sarayın durumu sorgulanırken halkın yaşamında olması gereken düzenlemeler, Avrupa bazlı olarak Osmanlı toplumu için düşünülmüştür. Avrupa'da ise teknolojide atılan adımlara paralel olarak, siyasal ilerlemeyi sanayileşmeye dönüştürme politikaları ilim, fen, sağlık ve sosyal anlamda medeniyetin gelişime büyük katkı sağlamıştır.

Bu anlayış bir üstün ırk kuramını doğururken Avrupalıların Avrupa dışına taşmaları, yani sömürgecilik siyaseti de artık "uygarlıktan yoksun halklara uygarlık götürme" diye nitelenir olmuştur (Duman, 2007, 20).

Buna paralel olarak Avrupalı sanatçılara, ki bu diğer dallarda da yaşanmıştır, kendilerince geri kalmış, ilerleyememiş devletleri keşif etme düşüncesini getirmiştir. Osmanlı'da sarayın Batı ve Batılılar karşısındaki tutumunu çok iyi bilen ve imkân bulan sanatçılar İstanbul'a gelerek buraya yerleşmiş ve kendi perspektiflerinden kısmen maddi kontratlara dayalı bir anlayış içinde eser üretmişlerdir. Osmanlı'nın en büyük sanat mektebinin eğitim kadrosundaki yabancı hocalara bakılırsa konu daha iyi anlaşılacaktır. Ayrıca saray davetlisi olarak gelen Ayvazovski, Zonaro gibi ressamlar da buna en iyi örnek olarak düşünülebilir.

Resim sanatının gelişim süreci, Batı ile ilişkilerin süreciyle bağlantılıdır. Bu ilişkiler, geleneksel kalıpların kırılamamasıyla fazlaca etkili olmamıştır. Zaman zaman resmimizin iki boyutlu şemasına belli belirsiz bir üçüncü boyut kavramı eklenmişse de, kökten bir başkalaşmanın yerleşmesi için, bu başkalaşmayı hazırlayacak toplumsal, kültürel değişimler süresini beklemek gerekmektedir. Bu köklü dönüşümler 18.yy içinde başlamıştır.

Önceleri Osmanlı çevresinde ilgi görmeye, merakla izlenmeye başlayan Avrupa sanatı, bu yüzyılda yavaş yavaş halk içine de sızma aşamasına ulaşmış, böylece toplumda yeni bir beğeni düzeyi oluşmuştur. Bu düzeyin oluşumunda "Boğaziçi Ressamları" olarak anılan Batılı sanatçılar grubunun büyük bir payı vardır. Daha çok duvar resmi biçiminde gelişen Batılı resim kavramları, minyatür geleneğini henüz bütünüyle geride bırakamamıştır. Tanzimat ve Islahat hareketlerinin amacı en kaba tabirle *"Osmanlı Devleti'ne Avrupalı görüş ve anlayışı getirmektir"* olarak nitelendirilebilir. Batı'nın uygar kurumları benimsenirken, bu kurumun özünü oluşturan ekonomik düzenin temelleri de yavaş yavaş atılmıştır. Batılı resim kavramlarının eğitim düzeyinde ilk kez 1793 Topçu Okulu, daha sonra da 1835 Harp Okulu'nda uygulanmıştır. Okul programlarına resim derslerinin alınmasıyla askeri anlamda da olsa bir sanat eğitiminden söz etmek mümkündür.

Kara Mühendishanesi'nden mezun olduktan sonra 1835'te öğrenim için Avrupa'ya gönderilen on iki gencin Batı resmiyle ilk tanışmaları şüphesiz ki bu dönemden önce olmuştur. Ancak Avrupa'ya sanat eğitimi almak için gönderilen ilk grup arasında sonradan resimleriyle Türk resim sanatı içinde önemli bir yet tutacak olan Ferik İbrahim Paşa'nın olması, alınan bu eğitimlerin asker kökenli de olsa boşa çıkmadığının da bir göstergesi sayılabilir. Savaş yıllarına kadar süren bu kültürel alışveriş, Osmanlı ve çağdaş Türk resim sanatının oluşum süreci adına yararlı ol-

muştur. Zaten "Batılı anlamda resim sanatı" denmesinin sebebi de konuyu daha iyi izah etmektedir.

Birinci Dünya Savaşı, Osmanlı Devleti için gerçek bir yıkım ve sonun başlangıcı olmuştur. Anadolu'nun büyük bir kısmının işgal altında olması, can kayıpları ve ekonomik sıkıntılar halkın her kesimini büyük ölçüde etkilemiştir. Daha sonra yeniden bilinçlenen halkta, istiklal güneşi parlamaya başlayınca oluşan heyecan ve vatanperverlik duygusu, Türk halkını ateşlemiş, kazanılan İstiklal Savaşı ile birlikte bağımsız bir milletin yeniden kurulma çalışmaları başlamıştır. Devletin bütün kademeleri yeniden gözden geçirilmiş, stratejisi belirlenmiş ve yetişecek nesillerle her alanda çağdaş Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur. Devletin inşa edildiği en temel varlık Demokrasi olarak belirlenmiştir.

Yeni devletin politikaları belirlenirken, Atatürk'ün, toplumun kendi kendini yönetmesi ilkesine inanarak kurduğu Türkiye Cumhuriyeti'nin kültür ve sanatta çağdaş atılımlar gerçekleştirmesi hedeflenmektedir.

Cumhuriyet'in kuruluş yıllarından itibaren sanatın "yeni" olarak sunulan dünya görüşünü kitlelere ulaştırma görevi yüklenmesi, kültür politikası sanat etkileşiminin itici gücü olmuştur. Kültür politikası kendi ereklerini gerçekleştirmek için sanata başvururken, sanat da kültür politikasına koşutluk göstermektedir. Sanatsal biçimlenmenin endekslendiği bir kültür politikasının sanatın yaygınlaştırılmasında rol oynadığından söz edilebilir(Öndin, 2003, 145).

Cumhuriyet'in 1920'lerden sonra getirdiği yenidünya görüşü, yaşam felsefesi, düşünce biçimi doğrultusunda kültür ve sanat değerlerinin gelişimi süreklilik kazanmıştır. 1940'lardan sonra resmimizde açık olarak özgünleşme, yöreselleşme ulusal bireşimlere ulaşma çabaları izlenmiş, kaynağa dönüş eğilimleri değişik yöntemlerle kendini göstermiştir. Ortalama yarım yüzyıldır özgün resim kavramları tartışılmıştır. Çağdaş, özgün ya da ulusal bireşimlere varmayı halkbilim (folklor) kavramlarından basit bir hareket olarak algılayanlar, Batı'da edindikleri izlenimlerle yurda döndükten sonra uyguladıkları çalışmalara geleneksel kültürün izlerini yansıtmayı ve çıkış yolunun kültürel değerlerden geçtiğini fark etmişlerdir.

Ülkü dergisi 1914 Kuşağı'nın temsilcilerinden olan Ali Sami Boyar'ın yazılarıyla resim alanındaki yaklaşımı ortaya koymuş sayılabilir.

"Memleketimiz bir sanat memleketidir. Toprağı, havası, suyu, tarihi, üstünde yaşayanlara her asırda sanat ilham vermiştir. Garp kazmasını, küreğini, hatta pabucunu, tahtadan yaparken, Türk topraktan çıkardığı demiri, kalkan, kılıç, miğfer yapmış ve üzerlerini altın nakışlarla süslemiştir. Onlar aradan binlerce sene geçtiği halde, hala garp müzelerinde bile nadir eserler arasında saklanmaktadır. Türk minyatürleri, Türk nakışı, Türk cildi, Türk çinileri, şark sanat tarihinin büyük ciltler teşkil eden mühim kollarıdır. Hiçbir asırda modası geçmeyen ve eskidikçe kıymeti artan halının mucidi de, Asya steplerinde yaşayan Türklerdir." diye başlamakta ve aynı yazıda XIX. Yüzyıl sonundaki resim uğraşlarının Meşrutiyet'e gelinceye değin yüzeysel olduğu ileri sürülerek, bu dönem içinde gerek halk resim geleneğinin yozlaştığı, gerekse kentli zenginlerin kötü bir Avrupa resmi hayranlığı içinde bulundukları söz konusu edilmektedir (Tansuğ, 1999, 183).

Bütün hareketlerin ilk adımında 'halkçılık' temel ilkedir. 1932'de kurulmuş olan Halkevleri, halkın düzeyini yükseltmek, kültürünü geliştirmek amacını üstlenmektedir. İsmet İnönü "Halkevlerinin çalışma kolu arasında güzel sanatların gelişmesini ve yaygınlaşmasını sağlayacak, özellikle genç yeteneklerin belirmesine ortam hazırlayacak bir güzel sanatlar kolu da vardı." diyor ve kendi deyimiyle "Bütün yetenekleri geliştiren bir mihrak" olarak görüyordu. Kurulduğu yıldan başlayarak "amatör resim ve fotoğraf sergileri" düzenleyen halkevleri güzel sanatlar kolu, resim olaylarının gelişmesinin geniş kesime ulaşmasını gerçekten etkilemiştir. Muhip Dranas bu sergilerin önemine yazılarında sık sık deyinmiştir, "resmi sergilerin ve dağıtılan ödüllerin küçümsenmeyecek bir düzeyi bulduğunu, tablo satın almak için bakanlık bütçelerine ödenekler konulduğunu" belirtmiştir. Maarif vekaleti'ne bağlı olarak teşkil edilen güzel sanatlar umum müdürlüğünün de bu başarı da etkili olduğunu savunmuştur. 1940'ların sanat çerçevesini belirleyen üç önemli aşama vardır. Bunlardan ilki, resim ve heykel müzesinin kurulması, ikincisi, yöresel Türk resminin doğması adına atılan büyük adımlar, üçüncüsü ise açılan sergilerdir.

Batılı anlamda resmin ilk önemli yapıtlarının belirmeye başlamasıyla, İstanbul da ilk plastik sanatlar müzesinin kuruluşu arasında ortalama yarım yüzyıllık bir süre söz konusudur. İstanbul'da bir müze kurulmasına ilişkin çabaların başlangıcı 1917-1919 yıllarına rastlamaktadır. Ayasofya mozaiklerinin açılmasında emeği geçmiş olan Halil Edhem, bu tarihlerde "resim eserleri müzesi hakkında tüzük tasarısı" hazırlamıştır. Bakanlar kurulunun imzasını da taşıyan bu tasarının ilk maddesi "İstanbul da resim eserlerine ayrılan bir müzenin" kuruluşundan söz edilmektedir. Ne var ki bu tasarıyı gerçekleştirmek, kuramdan eyleme dönüştürmek için yirmi yıl geçmesi gerekecektir.

Çağdaş Türk sanatı açısından olduğu kadar, Türk kültür tarihi açısından da önemli bir olay niteliği taşıyan İstanbul'daki müze, Atatürk'ün yerinde bir kararı ve ileri görüşü ile 20 Eylül 1937'de Beşiktaş'taki Dolmabahçe sarayının veliaht dairesinde açılmıştır. 1940 sonrası kuşağının kendisini kabul ettirmesinde ve etkinliğini daha sonraki kuşaklara iletmesinde bu müzenin küçümsenmeyecek payı vardır. Müze, açıldığı tarihten itibaren, genç kuşak sanatçılarının özgün nitelikteki yapıtlarına yer vermiştir.

Genç kuşak sanatçılardan bahsederken yine bu dönemde en önemli unsur doğadan yapılan eserlerdir. Avrupa'dan edinilen en önemli bilgilerden biri işte burada ortaya çıkmıştır. Batıdaki eğitim sisteminin temelleri disipline edilmiş, akademiye tam olarak bağlı bir anlayış klasik dönemdeki kadar revaçta değildir. Kısacası sert disiplin kurallarının uygulanması çağın gerektirdiği biçimdedir. Türk sanatçıların Dufy, Matisse, Picasso gibi kendi kabuğunu kıran, evrensel değerlerden ilham kaynağı alan sanatçılarla tanışması ya da bu eserleri çeşitli galeri ve müzelerde görmesiyle birlikte, sanat adına farklı tekniklerin denendiği bir ortamda kendilerini bulmaları, sanat adına daha özgür düşünebilme yeteneğini kazandırmıştır. Böylece izlenimciliğe dayalı bir resmin rağbet görmesi böyle bir ortamda yadırganmamalıdır. Sanatçının tuval üzerinde doğayı yorumlama çabası, esere özgünlük katmış, İstanbul'daki doğal güzellikleri resmetme de sanatçıya cesaret vermiştir. Buradan hareketle bir manzara olgusundan söz edilebilir.

İlk olarak Osmanlı ressamlarında manzaralar, özellikle İstanbul ve çevresinde odaklanmıştır. Daha çok sanatçının "yaratma" değil "güzel" yapma duygusuna karşılık gelmektedir. Manzaralarda, "güzel" olarak nitelenen İstanbul, çeşitli açılardan resme konu olmuştur (Yaman, 2003, 217).

Manzara yaklaşımı, deniz/kıyı ilişkisinin ele alındığı, İstanbul'un deniz ve su ile olan organik iç içeliğinin, güzelliklerinin gösterildiği resimlerdir. 20. Yüzyılın başından itibaren Halil Paşa, Hoca Ali Rıza, Feyhaman Duran, İbrahim Çallı, Hikmet Onat, Nazmi Ziya Güran, Hasan Vecih Bereketoğlu gibi sanatçılar hisarlardan, tepelerden, İstanbul'a bakarak kentin özgün mimarisini, onun aynı zamanda bir deniz/balıkçı kenti olduğunu vurgulayarak mavnalarını, derelerini, kıyı semtlerini Osmanlı sanatçısı duyarlılığıyla resimlerine yansıtmışlardır (Yaman, 2003, 218).

Yeni kurulan devlet politikası içinde halkçılığın, kültürün, sanatın ne denli önemli olduğunu vurgulamıştık. Atatürk'ün söylemlerinde de sık sık belirtildiği gibi sanata oldukça önem verilmesi "muasır devletler seviyesi"ne ulaşmayla denk tutulmaktadır. Yukarıda bahsedilen bu üç temel öğeye sanatçıda dahil edilerek, dönemin partisi olan C.H.P. destekli bir ödenek hazırlanarak İstanbul'da yaşayan ressamlardan Anadolu'ya açılmaları ve halka sanatı, kendilerine kültürü getirmeleri istenmiştir. Farklı kültürleri tanıyan sanatçılar, eserlerinde betimledikleri toplumsal yapının birer haritasını çıkarmışlardır.

Yöresel bir Türk resminin doğması; Kuşku yok ki büyük ölçüde yurt doğasıyla, çevre ve insanla ilişkiyi gerektiren bir olgudur. 1938 yılının Temmuz ayının gazeteleri, resim sanatı ve ressamları doğrudan ilgilendiren bir haberi duyurmaktadır:

Yurt gezileri, sergiler ve siyasetin resme etkileri

"C.H.P yönetim kurulu, dün öğleden önce toplanarak bazı kararlar vermiştir. Bu arada memleket sanat hayatını alakadar eden mühim mevzular, müspet kararlara varılmıştır." Bu, "mühim mevzu", ve "müspet karar"; yurt resimleri ve sergilerine atılan ilk adımı haber vermektedir. 27 Temmuz 1938 tarihli C.H.P toplantısında yurt içinde sanat tetkik seyahati tertiplenmesi kararı alınmıştır. Amaç olarak da; "partimiz yurdun güzelliklerini yerinde tespit ettirmek ve sanatkârlarımızın memleket mevzuları üzerinde çalışmalarını kolaylaştırmak" açıklaması yayınlanmıştır. Aynı toplantıda, on ili kapsamına alan çalışma gezilerine Eylül ayının 1'inde başlanmasına ve bir ay sürmesine de karar verilmiştir. Katılacak olan sanatçıların seçimi Devlet Güzel Sanatlar Akademisine bırakılmıştır. Süre sonunda, üretilen eserlerin oluşturulacak bir jüri incelemesine toplu olarak katılması üzerinde fikir birliğine varılmış, sanatçıların yol masraflarını ve zorunlu giderlerinin partice ödeneceği bildirilmiştir.

2.Yurt Gezileri

1923-1933 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin gerçekleştirdiği inkılâplar, Türk sanatçıları tarafından görsel bir dille anlatılarak tuvallere aktarılmıştır. Dönemin Türkiye Cumhuriyeti yönetimi, sanatçıların beklenti ve isteklerine uyarak Cumhuriyet'in 10. Yıl dönümü etkinlikleri kapsamında 29 Ekim 1933'te Ankara'da "Birinci İnkılâp Güzel Sanatlar Sergisi"ni gerçekleştirerek, devlet eliyle düzenlenen büyük bir organizasyona imza atmıştır. 1933 yılından başlayarak 1936 yılına kadar gerçekleştirilen bu geleneksel "İnkılâp Sergileri" sanatsal açıdan beklentileri karşılayamasa da Devlet-Sanatçı ilişkilerinin geliştirilmesinde büyük aşama kaydetmiştir.

Bu sergilerin temel amacı Cumhuriyet ve İnkılâpları Türk halkına güzel sanatlar yoluyla tanıtmaktır. Kısaca belirtmek gerekirse, gelişmekte olan bir milletin yeniliklerinin propagandasını yaymaktır. Öyle anlaşılıyor ki İnkılâp sergileri siyasal amaçlı bir misyon üstlenmiştir. Hatta proje aşamasında bazı sanatçılara ödüller verilerek, eserleri devlet tarafından satın alınmıştır. Satın alınan bu eserler Ankara'da kurulacak olan

bir İnkılâp Müzesi'nde daimi olarak sergilenecektir. Ankara'da bu sanat olgusunun hazırlıkları sürerken Almanya'da Hitler iktidara gelmiş, Sovyetler Birliği'nde Stalin parti içinde mutlak hâkimiyete ulaşmış ve "büyük tasfiye" hareketini başlatmıştır. "Parti Sanatı" propagandası bütün dünyada etkisini hissettirmiştir. Eğer İnkılâp Sergileri'nde bir etkileşim ya da atıf aramak gerekirse, bu olayları da bu kapsamda incelemek gerekmektedir. Politika gereği bütün kapıların açık tutulduğu bir dönemde gerçekleştirilen 10. Yıl etkinliğine aktif olarak katılım Sovyetler Birliği'ndeki sanat hareketinin bütün dünyada prim yapmasına bağlanabilir. Çünkü aynı dönemde Sovyetler'deki sanatçılar "Devrim Resimleri" ile sergiler açarak bu eserleri diğer ülkelere ihraç etmişlerdir. Bu yolla yayılan bir politik sanattan bahsetmek mümkündür (Erol, 1984, 41).

1938-1943 yılları arasında düzenlenen ve bugün "Yurt Gezileri" olarak Türk resim sanatının en önemli sanat hadiselerinden biri olarak sanat tarihinde yerini alan etkinlik, ressamların çabası sonucu günümüze kadar ulaşan eserlerle anlam kazanmıştır. 1938 yılında başlayan bu sanat olayının hazırlayıcısı olarak bazı sanat hareketlerini gözden geçirmek yerinde olacaktır. 1933 yılında başlatılan İnkılâp Resimleri Sergisi bütün Türk sanatçılarına açık olarak gerçekleştirilmiştir. Herhangi bir seçici kurula ihtiyaç duyulmaksızın gerçekleştirilen bu sergiler 1936 yılına kadar devam etmiştir. Ancak zamanla bazı sanatçıların ve sanat tenkitçilerinin eleştirilerine maruz kalmıştır. Çünkü ön jüri değerlendirmesi olmadan bütün resimlerin sergiye dâhil edilmesi, sergi kalitesini git gide düşürmüştür. Konu seçimlerinde de İnkılâp konusundan uzaklaştığı da görülmüştür.

1934 yılında Ankara Sergi Evinde açılan Sovyet Sergisi, Türk sanatçıları üzerinde derin bir etki bırakmıştır. Sovyetler Birliği'nden gelen bu sergide toplam 80 eser sergilenmiş, sergi dolayısıyla kaleme alınan yazılarda bu eserlerden övgüyle söz edilmesi, Türk sanatçılarını etkilemiştir. Bu sergi, Türk sanatçısının kendi toplumunun kültürel ve sosyolojik değerlerine yönelmesine öncülük etmiştir.

Birinci yurt gezisi kapsamında gezilecek iller; Edirne, Bursa, Konya, Antalya, İzmir, Antep, Malatya, Trabzon, Rize ve Erzurum olarak belirlenmiştir. Sanatçıların, "Memleket güzelliklerini ve enteresan tiplerini" resimleyen yapıtlarının, jüri seçimi sonrasında şimdilik kaydıyla önce Ankara sonra da İstanbul'da sergilenecekleri duyurulmuştur. Ressamlar, mesleklerinin ilk kez hükümet tarafından kabul görmesi ve kendilerine sanat üretimi için olanaklar sağlanması olarak değerlendirdikleri bu etkinliği benimsemişler ve hatta övgüyle karşılamışlardır. Eylül sonunda bitmesi hedeflenen yurt resimleri çalışmaları gezisi, ancak 1939 yılının Şubat ayında sonuçlanmıştır. Bu süre bile her sanatçıdan beklenen en az altı resmin üretimi için çok kısa olmuştur. Fakat ressamlar, iş bulma sevinci ve yeni konulara yerel arayışlara ulaşma olanağı içinde hızlı bir üretim gerçekleştirmişlerdir. Evrensel değerlere ulaşma, ilk kez canlı bir kültür ve sanat hayatı yaratmak gerekçesi ile milli değerleri ön plana alan, geleneksel kaynaklara yönelen bir anlayışla yer değiştirmektedir. Feyhaman Duran, Hikmet Onat, Zeki Kocamemi, B.Rahmi Eyüpoğlu, Cemal Tollu, Hamit Görele, bu yurt gezisine katılan bazı sanatçılardandır. Yapılan yurt resimleri 1. Devlet Resim Sergisi ile aynı gün aynı mekânda fakat, farklı bölümlerde açılmıştır.

İkinci yurt gezisine gönderilenlerden bazıları; Abidin Dino, Cevat Dereli, Sabiha Bozcalı, Turgut Zaim, Zeki Faik İzer, Yurt Sergisi kapsamında sergilenen 101 yapıt, kent görünümleri, yerel yaşam, yerel giysiler ve önemlisi hükümet programı çerçevesinde gelişen sanayileşmeyi konu olarak seçmiştir.

Bu yapıtlar, C.H.P ve Maarif Vekaleti jürisi tarafından elemeye alınmıştır. Sonuçta, Cevat Dereli birinci, Refik Epikman ikinci, Malik Aksel üçüncülüğe layık bulunmuştur. Böylece çalışmaları daha da özendirici hale getiren yönetim, sonraki düzenlenecek olan yurt gezilerine katılımı artırmayı planlamış, sanatçıların daha ciddi çalışmalar yapmasına olanak sağlamıştır.

Üçüncü yurt gezisine gönderilen 10 sanatçı 87 resimle sergiye katılmıştır. Bu sayı Yurt gezilerinin resim üretimine ne denli hız kazandırdığını kanıtlamaktadır. 1940 yılı Üçüncü Yurt gezileri etkinliklerine katılan sanatçılardan bazıları; Arif Kaptan, Eşref Üren, Elif Naci, Halil Dikmen, Nurullah Berk ve Şeref Akdik'tir.

1940'da Sergi salonunda jüri toplanmıştır. İçlerinde ressam Turgut Zaim ve Cevat Dereli'nin de bulunduğu jüri gizli oyla seçim yapmış, Halil Dikmen birinci, Arif Kaptan ikinci ve H. Edip Köseoğlu üçüncü seçilmiştir.

Ahmet Hakkı Anlı, Erfia Erden, Kemal Zeren, Selim Turan, Nusret Karaca, Sadık Göktuna, Sami Lim, dördüncü yurt resimleri gezisinde görevlendirilen sanatçılardan bazılarıdır. Bu kez yurt sergisi, 1941 tarihinde açılan Devlet Resim ve Heykel Sergisiyle birlikte açılmayacaktır. Bu sergiden ayrılarak 22 Şubat 1942 tarihinde dördüncü Yurt gezileri sergisi adı altında bağımsız olarak açılmıştır. Bunun nedeni Halkevlerinin kuruluşunun 10. Yıldönümü kutlamalarıdır. Yurt sergilerinin en görkemli sergilerinden ilki de bu kapsam içinde gerçekleşmiştir.

Yalnızca 1941 çalışmaları değil dört yıl boyunca yapılan resimler toplu halde sergilenmiştir. Ankara Halkevi salonları, etkinliğe katılmış olan

40 ressamı 393 resmiyle tanıtmıştır. Bu büyük etkinlik, basının dikkatini tekrar yurt sergileri üzerine yoğunlaştırmıştır. Etkinliğin ve ressamların övgü dolu eleştirilerle tanıtımı yapılmış, önemlisi bu sergiyi izleyen yazarlar eleştirilerinde gerçekçi ve doğru yaklaşımlarla, yergilere de yer vermişlerdir. Öncelikle, yalnız İstanbul resimleri üreten sanatçıların, Anadolu kentlerine dağılarak yaptıkları resimler övgüyle karşılanmış ve bu gelişimin Yurt Resimleri etkinliklerinin başarısı olduğu vurgulanmıştır. Sergilere halkın gösterdiği büyük ilginin kaynağıysa, yurttaşların bu resimlerde kendini ve anılarını bulmalarına bağlanmıştır. Ressamların atölyenin sıcak ve rahat ortamında natürmort ve görünüm resimleri yapmak yerine; Konya'nın bozkırlarında ya da Karabük işçileriyle birlikte ateş karşısında resim yapmaları, kent ve kasabalarda gezmelerin anlamlı olduğu vurgulanmıştır.

3.Cumhuriyet Dönemi Türk Resim Sanatında Konya

Anadolu'nun geniş ovası ve bozkırlarıyla doğal öneme sahip güzide şehri Konya, tarihsel ve kültürel anlamda ki zenginlikleriyle de bir kültür başkenti olma özelliğini sürdürmektedir. Konya, Türk resim sanatı içinde incelendiğinde pek çok sanatçıyı bünyesinde ağırlamış, doğal zenginlikleri ve kültürel, tarihi dokusuyla sanatçılara ilham kaynağı olmuştur.

Türk resim sanatında Çallı Kuşağı olarak bilinen 1914 Kuşağı ya da Türk İzlenimcileri gibi farklı isimlerle tanınan grubun en önde geleni olarak bilinen İbrahim Çallı, 1882 yılında Denizli'nin Çal kazasında dünyaya gelmiştir. Maarif Nezareti'nin (Milli Eğitim Bakanlığı) açtığı sınavı kazanarak Fransa'ya öğrenim amaçlı gönderilmiştir. Fransa'da Fernand Cormon atölyesinde dört yıl süreyle çalışmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla yurda dönerek, Sanayi-i Nefise Mektebi'nde atölye hocalığına getirilmiştir. İbrahim Çallı kuşkusuz ki Türk resim sanatının en tanınmış ve yetenekli sanatçılarından biridir. Çallı da Konya Lisesi'nde resim öğretmenliği görevlerinde bulunarak, Konya kültürünü ve doğasını yakından tanıma fırsatı bulmuştur. Sanatçının özellikle Mevlevilik ile çalışmaları dikkati çekmektedir. Mevlevilik kültürüyle tanışması, sanatçıyı dışavurumcu çalışmalara yöneltmiş ve bu şekilde yaptığı bir seri çalışmasıyla yurtdışında ödül de kazanmıştır. Türk sanatı ve Konya adına önemli hadise olan "Mevleviler" ismini verdiği dizisi, Çallı'nın sanat yaşamında önemli bir yere sahiptir. Çallı atölyesinden yetişen pek çok öğrenci Türk resim sanatında çeşitli mevkilere gelerek, Türk sanatını temsil etmişlerdir.

Sanatçılar, Avrupa'da aldıkları eğitimden sonra yurda dönmüşlerdir. Bu sanatçılardan üçü geçmişteki tedirginliklerini üzerlerinden attıktan sonra çeşitli vesilelerle Konya'da bulunmuşlar ve Konya görünümlerini eserlerine yansıtmışlardır. Bu sanatçılara ek olarak bir başka sanatçı daha vardır: Ali Avni Çelebi. 1900 doğumlu olan sanatçı, Türk resim sanatı içinde çağdaşlaşmanın farklı teknik ve birikimlerinin felsefesi olarak kurulan Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği'nin mimarları arasındadır. Türk Ocağı bursuyla öğrenim için Münih'e giden ve daha sonra yurda döndüğünde Konya Kız Sanat Mektebi'nde resim öğretmenliği yapan sanatçıyı, Konya bağlamında incelemek yerinde olacaktır.

1944 yılında Ankara'daki büyük sergiden sonra, resimlerin yurtta dolaştırılması programı kapsamında Konya'da açılacak ilk serginin "komiserliği"ne Zeki Kocamemi atanmıştır. Sanatçı, Haziran 1944'te bütün resimleri Konya'ya götürerek sergiyi açmış ve Halkevi Resim Kursları'nda ders vermiştir. Bir ay kaldığı Konya'da resim çalışmalarını sürdürmüş, "Çeşme Başında Kadınlar" adlı bir kompozisyon, "Bir Mahalle", "Meram'dan", "Konya'da Peyzaj", "Sahip Ata Camisi", "Şeyh Aliman Çavuşoğlu Mahallesi", "Bir Sokak", "Çeşme Başı" resimlerini yapmıştır. Sanatçı "Bir Mahalle" ve "Meram'dan" resimleriyle 1944 yılında düzenlenen VI. Devlet Resim ve Heykel Sergisi'ne, "Sahip Ata Camisi" resmiyle ise ertesi yıl 1945 yılında düzenlenen VII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi'ne katılmıştır (Erol,1998, 161).

Zeki Kocamemi gibi bir başka 1900 doğumlu olan sanatçıda Saim Özeren'dir. İstanbul'da doğan sanatçı, Sanayi-i Nefise Mektebi'nde İbrahim Çallı'nın öğrencisi olmuştur. 1927 yılında ilk kişisel sergisini açmış, Trabzon Liseleri'nde uzun süre resim öğretmenliği yapmıştır. 1938 yılında Birinci Yurt Gezisi kapsamında Konya'ya gönderilmiştir. Daha sonra Dördüncü yurt gezisi kapsamında Hakkâri ilinde görev alarak bu şehri tuvallerine aktarmıştır. Saim Özeren'in Konya çalışmalarına ait eserleri arasında Mevlana Müzesi'ni konu edindiği çalışmaları da mevcuttur. Mevlana Müzesi'nde yapılan iki eskizle, belirlenen "Mevlana Müzesi" resimlerini yaptığı anlaşılmaktadır. Ayrıca "Selimiye Önü" isimli yapıtının siyah beyaz fotoğrafını, *La Turquie Kemaliste* (Sayı:31,sayfa 20) adlı dergi 1939 yılında yayınlamıştır. Yine sanatçının "Alaaddin Caddesi" isimli yapıtı Yalvaç Müzesi Maarif Vekaleti tarafından satın alınmıştır. Böylece ilk olarak İstanbul Resim ve Heykel Müzesi koleksiyonunda bulunan bu eser, daha sonra Yalvaç Müzesi'ne gönderilmiştir. 1938 gezisinde Maarif Vekaleti, tarafından satın alınan resimler genellikle İstanbul Resim ve Heykel Müzesi'ne gönderilmiştir. Zeki Kocamemi'nin Maarif Vekâleti tarafından satın alınan "Küçük Ziraat" resmi de bu dönemde İstanbul Resim ve Heykel Müzesi'nden Yalvaç Müzesi'ne taşınmıştır (Erol, 1998,174).

Resim çalışmaları içim Konya'ya gelen bir başka sanatçıda Şefik Bursalı'dır. 1930 yılında Akademiden mezun olan Bursalı, Paris'e eğitim amaçlı gönderilmiştir. Yurda dönüşünden sonra Konya'daki resim öğretmenliği (Boyar, 1948, 246) (1934-1937) yıllarında buradan pek çok peyzajlar derlemiştir. Daha sonra Akademi üyesi olarak görev almış ve emekliliğine kadar bu görevi sürdürmüştür (İslimyeli, 1985, 14).

Şefik Bursalı'nın Konya dönemi resimlerinin önemli bir bölümü devlet müzelerinde sergilenmektedir. Ancak sanatçının ölümünden sonra kendi evi müze haline getirilmiş ve buraya sanatçının kendi koleksiyonunda bulunan eserleri konulmuştur. Sanatçı için önemli olan bu eserler arasında bir Konya peyzajı da bulunmaktadır. Sanatçının sağlığında koleksiyoncular, meraklılar bu eseri satın almak istemişler. Ancak Bursalı, "Milyonlar verseler, satmam." demiştir. Şefik Bursalı'nın sanatçı yaşamındaki önemli bir kilometre taşını oluşturan bu Konya döneminden elinde kalan tek belgeye böylesine bağlılığı, genelde köklere, anılara olan bağlılığın da bir göstergesi niteliğindedir.

Kendi kuşağındaki ve 1930'lar kuşağındaki ressam arkadaşlarının önemli bir bölümünün yurt dışındaki ek eğitim ve ihtisasla sağlamağa çalıştığı kültür birikimini, Batıyı ve dünyayı izleme, algılama alışkanlığını Şefik Bursalı, büyük bir kişisel çabayla Konya ovasında kazanmıştır. Ayrıca Bursalı'nın sonradan Avrupa ülkelerine masrafını cebinden ödemek kaydıyla, ikişer, üçer aylık çeşitli seyahatleri olmuştur. Resim tarihinin önemli eserlerinin sergilendiği müzeleri eksiksiz inceleme fırsatı bulan sanatçı, ülkesine döndüğünde edindiği birikimleri eserlerine yansıtmıştır.

Cumhuriyet döneminde ele alınması gereken bir başka sanatçıda Şahabeddin Uzluk'tur. Konyalı bir Mevlevi ailenin evladı olarak 5 Mayıs 1900 yılında Konya'da doğan sanatçı, İstanbul'da Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisi'ni bitirmiştir. 1924 yılında kendi imkânları ile gittiği Almanya'da mimarlık eğitiminin yanı sıra resim ve heykeltıraşlık dersleri de almıştır. Uzluk, araştırmaları ve düzenlediği sosyal faaliyetlerle Konya'nın ilim ve irfan hayatına katkı da bulunmuştur. Halkevinde Güzel Sanatlar Kolu Başkanlığı ve Konya Halkevi Başkanlığı görevlerinde bulunmuştur (Karpuz, Odabaşı, Karoğlu, 1996, 2-3). Konya ile ilgili pek çok resmi bulunmaktadır.

1914 Yılında İstanbul'da doğan Ferruh Başağa, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nden 1940 yılında mezun olmuştur. Nazmi Ziya Güran ve Lepold Levy'nin atölyelerinde de çalışan sanatçı, ulusal ve uluslar arası düzeyde pek çok sergi ve bienallere eserleriyle katılmıştır.

Ferruh Başağa da 1945 yılında Başbakanlık Basın Yayın Genel Müdürlüğü İstanbul Bölge Müdürlüğü'nde memur olarak çalışırken, Ankara'dan CHP Genel Sekreteri Ahmet Barutçu tarafından aranarak "Yurt Gezileri"ne katılacağının bildirildiğini, Cağaloğlu Halkevi'nden yapılan yazılı bildirimle Konya'ya gittiğini belirtmektedir. Bu çalışma için kendisine 1000 lira harcırah verilmiştir. Başağa, Konya'da Orhan Arel ve Hayri Çizel'le birlikte 14 gün yöredeki köylerde, sonradan il olan Karaman, Meram gibi ilçelerde ayrıca Mevlana Müzesi'nde çalışmalar yaparak eskiz, yağlıboya 15 kadar resimle İstanbul'a döndüğünü aktarmaktadır. Geri kalan resimlerden 7-8 tanesi de Ankara Halkevi'ne göndermiştir (Mengüç, 1975, 30).

Ferruh Başağa'nın 1945 yılında yapılan VII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi'nin katalogunda "Meram Deresi", 1946 yılı katalogunda ise "Dereköy Köprüsü-Konya" resimleri bulunmaktadır. Aynı kataloglarda Orhan Arel ve Hayri Çizel'in Konya'da yaptığı çalışmalarda yer almaktadır (Erol, 1998, 69).

4.Günümüz Türk Resim Sanatında Konya

Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, Atatürk'ün doğumunun 125.yılına armağan olmak üzere "Türkiye Resimleniyor" isimli bir proje gerçekleştirmiştir. Bu proje, Türkiye'nin 81 ilinin ressamların gözüyle tuvale yansıması olarak düşünülmüştür. 2006 yılında gerçekleştirilen bu projedeki temel amaç, Türkiye'nin kültürel, folklorik ve teknolojik gelişimlerinin seviyesini belirtmektir. Bu nedenle 81 ilin resimlendiği projeye, 96 sanatçı 196 adet eserle katılmış ve 2006'nın 27 Kasım günü Ankara'da TBMM Şeref Salonu'nda bu resimlerden oluşan bir sergi düzenlenmiştir.

Bu proje kapsamında Konya ilini resimlemek üzere görevlendirilen ressam İbrahim Kuzey, Konya'ya gelerek burada çeşitli araştırma ve incelemeler neticesinde iki adet eser yapmıştır. Mevlana Müzesi civarını kendine konu olarak seçen sanatçı, iki eserine de müze civarında akıp giden hayatı taşımıştır. Konya'ya şehir dışında yaşayan bir yabancı gözüyle bakarak, resim sanatının plastik unsurlarını konu dahilinde tuvaline aktarmıştır.

Konya kültürüne uzun yıllar hizmet etmiş, Kültür Bakanlığı bünyesinde idarecilik görevlerinde bulunmuş Mehmet Büyükçanga'da, eserlerinde Konya motiflerine sıklıkla yer vermektedir. Sanatçı bu çalışmalarıyla İtalya, İspanya, Almanya gibi Avrupa'nın önde gelen ülkelerinde açtığı sergilerle Konya kültürünü uluslar arası platforma taşıma gayreti içinde olmuştur.

Konya'nın çevre köylerinde yaşatılmakta olan geleneksel kültürü ve görünümleri bıkmak usanmak bilmeden eserlerinde işleyen bir başka

sanatçı da Nihat Şirin'dir. Özellikle Konya'nın toprak damlı evleri ve köy yaşamına olan ilgisini pentürel bir dille ifade eden sanatçı, sanat çevrelerinin ilgisini çekmektedir.

Ayrıca Konya'da sanatsal etkinlikler her zaman çeşitli kuruluşların destekleriyle aralıksız olara devam etmektedir. Bunlardan Konya Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma Daire Başkanlığı'nın organize ettiği resim ve fotoğraf yarışmaları, Konya doğası ve kültürel yapısını yansıtmaktadır. Düzenlenen yarışmalarla sanatçılar hem doğaya ve çevreye olan duyarlılıklarını göstermekte hem de maddi anlamda desteklenmektedir. Resimler bölümünde yer alan Fatih Başbuğ'a ait olan "Konya" isimli peyzaj bu yarışmalar kapsamında derece elde eden çalışmalardan biridir.

Konya'da günümüzde faaliyet gösteren Güzel Sanatlar Lisesi, Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı, Güzel Sanatlar Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümleri, sanat adına önemli işler yaparak oldukça geniş bir kitleye hitap etmektedirler. Konya'da sanat adına yapılan etkinliklere ve sanat eğitimi adına yapılan araştırmalar gerçekleştirerek, halkın ilgisini bu yöne çekmeye çalışmaktadırlar.

SONUÇ

Bir önceki kuşağın bir sonraki kuşağa aktardığı görsel değerler süreklilik gösterir ve yeni değerler ancak bu süreklilik içinde belli bir yere oturtulabilir. Sanatçı o koşullardan doğal biçimde etkilenir ve kendisini bir sonraki kuşağa bağlayacak kültür değerleri de ancak o koşullarla açıklanabilir.

Sanatçının "güneşe su katarak" ürettiği görsel eserler, maddeden manevi dünyaya, ruhsal ifade biçimleri olarak dönüşür ve sanatsal değere ulaşır. Konya'nın Türk sanatı ve sanatçıları üzerinde ilham bulduğu konusu düşünülürse, yeryüzünün sadece bir parçası olmaktan çok öteye geçtiği ve bir kültür başkenti olduğu fark edilecektir. Sanatçıları Konya'ya çeken ilahi güç; Mevlana, Mevlevilik, tarihsel ve kültürel yapılar, doğa güzelliği olarak eserlere yansımıştır. Bu konulardan etkilenen sanatçılar arasında İbrahim Çallı, Zeki Kocamemi, Ali Avni Çelebi, Refik Epikman, Şefik Bursalı, Saim Özeren, Ferruh Başağa gibi Türk resim sanatına hizmet etmiş usta ressamlar bulunmaktadır. Konya'ya gelen Saim Özeren burada dört resim yapmıştır. Bunlar arasında Mevlana Müzesi bizim için tarihi ve hususi bir mana taşımaktadır. Bununla beraber resim sanatında bu cinsten manaların hiçbir değeri yoktur. Ressamın mevzuunu ne şekilde murakabe ve ifade ettiğine, plastiğe ne derece tatbik ettiğine bakılır ve nihayet mevzuun cemiyette, tabiattaki ve gerçekteki manasıyla plastikte alması lazım gelen manası arasındaki ilişkiler düşünülür. Bu bakımdan da, coşkun formları heybetleştirilmiş ışık gölgeleri, kabarık ve raksan bulutlarıyla Mevlana Türbesi muvaffak bir eserdir (Dranas, 1942, 76-81).

Bununla beraber derin hoşgörü ve insanlığın temel kurallarının felsefesini taşıyan Mevleviliğin başkenti Konya'da, Mevlevilik konusunu işleyen ve araştıran yüzlerce yerli, yabancı ressamlar bulunmaktadır. Ancak bu konu daha farklı bir araştırma konusu olduğu için Mevlevilik ile ilgili olan çalışmalara yüzeysel olarak yer verilmiştir. Günümüz Türk resim sanatı içinde Konya, her daim yer almakta ve ressamların eserlerine yansımaktadır.

KAYNAKÇA

BAŞKAN Seyfi 1994, Osmanlı Ressamlar Cemiyeti, Çardaş Yayınları, Ankara.

BOYAR S. Pertev 1948, Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti Devirlerinde Türk Ressamları, Jandarma Basımevi, Ankara.

DUMAN Selçuk 2007, Milli Mücadele Dönemi Dış Etkiler ve Mustafa Kemal'in Tepkisi, Berikan Yayınevi, Ankara.

DRANAS Ahmet Muhip 1942, Cumhuriyet Halk Partisinin Anadolu Resim Gezileri, Güzel Sanatlar Dergisi 4. Sayı, İstanbul.

EROL Turan 1984, "Günümüz Türk Resminin Oluşum Sürecinde Bedri Rahmi Eyüboğlu Yetişme Koşulları, Sanatçı Kişiliği, Cem Yayınevi, İstanbul.

EROL Turan 1998, Yurt Gezileri ve Yurt Resimleri 1938-1943, Milli Reasürans Sanat Galerisi Yayınları, İstanbul.

GİRAY Kıymet 1995, Türk Resim Sanatının Sorunları, Türkiye'de Sanat Dergisi 21. Sayı, Editör: Doğan PAKSOY, İstanbul, 46.

İSLİMYELİ Nüzhet 1985, Türk Resim Sanatından Örnekler I, Ankara Sanat Yayınları, Ankara.

KARPUZ Haşim, ODABAŞI A. Sefa, KAROĞLU Alaybey 1996, Şahabeddin Uzluk, Konya Ticaret Odası Yayını, Konya.

MENGÜÇ Arslan 1975, Turgut Atalay, Bilim ve Sanat Galerisi Yayını, İstanbul.

ÖNDİN Nilüfer 2003, Cumhuriyet'in Kültür Politikası ve Sanat, Sanat Dünyamız Dergisi 89. Sayı, Editör: Mine HAYDAROĞLU, İstanbul, s.145.

TANSUĞ Sezer 1999, Çağdaş Türk Resim Sanatı, Remzi Kitabevi, İstanbul.

YAMAN Zeynep Yasa 2003, Değişen Manzaralar: Kültür ve Modernite, Sanat Dünyamız Dergisi 89. Sayı, Editör: Mine HAYDAROĞLU, İstanbul, s.217.

RESİMLER

Şahabeddin Uzluk "1860 Yıllarında Alaeddin Camii'nin Görüşünü", 1938. 23x33 cm
Karakalem, Suluboya

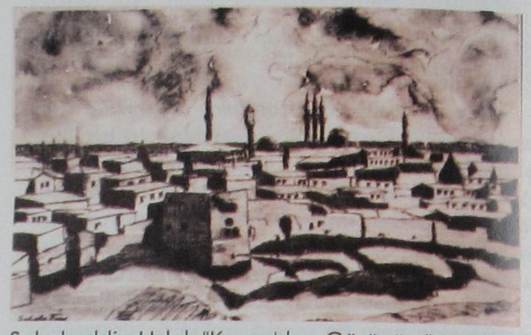

Şahabeddin Uzluk "Konya'dan Görünüm", 1936. 23x33 cm,
Suluboya

Şahabeddin Uzluk "Sırçalı Medrese'deki Çinili Eyvan", 1935. 24x35 cm
Suluboya

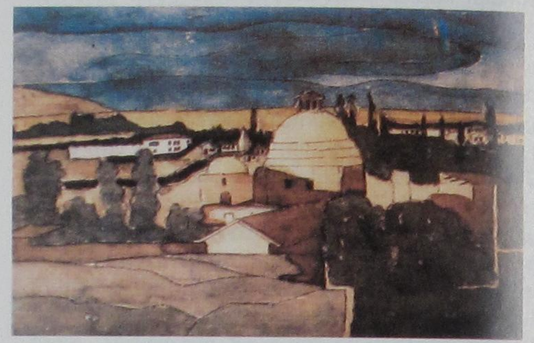

Şahabeddin Uzluk "Konya'dan Görünüm",
Suluboya

İbrahim Çallı, "Mevleviler"

Cemal Tollu, "Mevleviler", 1962
t.ü.y.b, 117x86 cm,
İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Cemal Tollu, "Mevleviler", 1958
t.ü.y.b, 116x81 cm,
İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

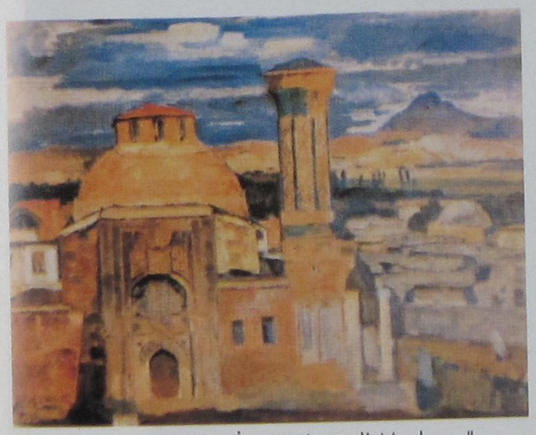

Şefik Bursalı, "Konya İnce Minareli Medrese"

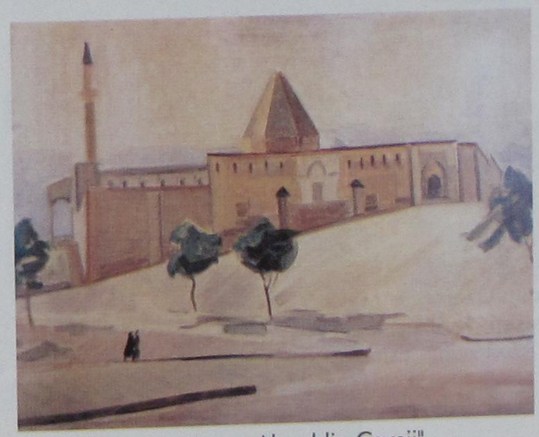

Refik Epikman, "Konya Alaaddin Camii"
1938, t.ü.y.b. 50x64 cm, Mustafa Epikman Koleksiyonu

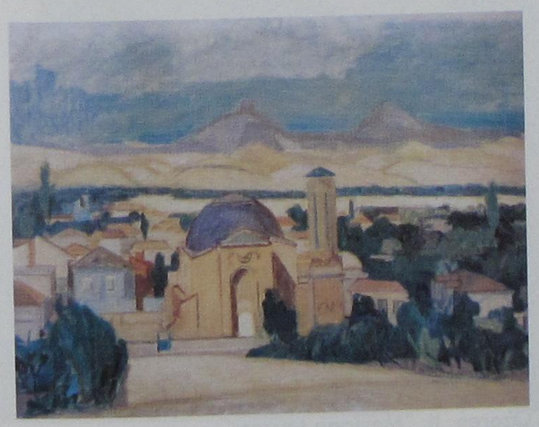

Refik Epikman, "Konya İnce Minareli Medrese"
1938, t.ü.y.b. 49x64,5 cm, Ahmet Epikman Koleksiyonu

Şefik Bursalı, "Konya'dan Peyzaj"
T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Koleksiyonu

Zeki Kocamemi, "Konya'da Bir Mahalle",
(1944), t.ü.y.b, 27,5x41cm, Turan Erol Koleksiyonu.

Halk Partisi tarafından Anadoluya gönderilen on ressamın eser
n 43 danesinin seçilerek satın alındığını dünkü nüshamızda yazm
ekarıki resim bu sergiden satın alınan ressam Saim Özerenin Kon
anabir manzarayı göstermektedir.

Cumhuriyet, 26 Nisan 1939.

Cumhuriyet Gazetesi, 26 Nisan, 1939
Saim Özeren'in "Mevlana Müzesi"
Adlı eserinin haberi.

Saim Özeren, I."Mevlana Müzesi",
Desen, Tarihsiz, k.ü.k.k,
11,5x19cm, Esma Edgü Koleksiyonu.

Saim Özeren, II."Mevlana Müzesi", Desen, Tarihsiz,
Kağıt üzerine Karakalem, 11,5x19cm
Esma Edgü Koleksiyonu.

Saim Özeren, I."Mevlana Müzesi", Tarihsiz,

Saim Özeren, II. "Mevlana Müzesi"
T.ü.y.b, 26x38cm, Şaylan Karasu Koleksiyonu

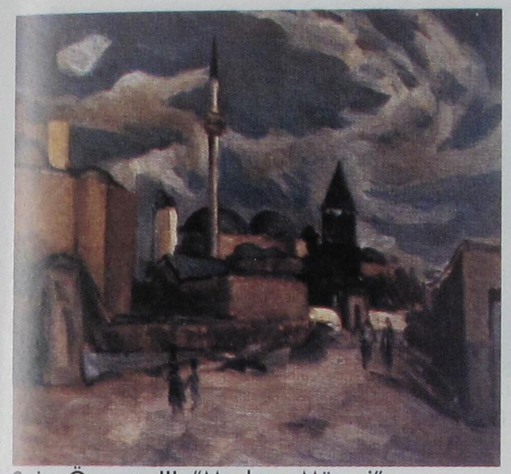

Saim Özeren, III. "Mevlana Müzesi",
T.ü.y.b, 38x48cm, Aytaç Manço Koleksiyonu

Saim Özeren, "Selimiye Önü", İmzalı,
1938, T.ü.y.b, 100x115cm.

Saim Özeren, "Beyşehir", 1938, Kontrplak üzerine yağlı boya, 50,5x67cm, Harita Genel Komutanlığı Müzesi

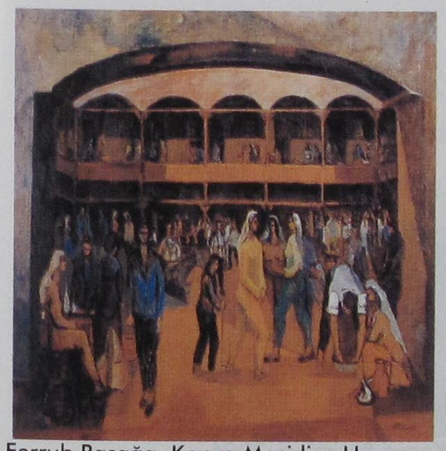

Ferruh Başağa, Konya Mecidiye Hanı,
Sakıp Sabancı Müzesi Koleksiyonu .
1945, 80x91cm,

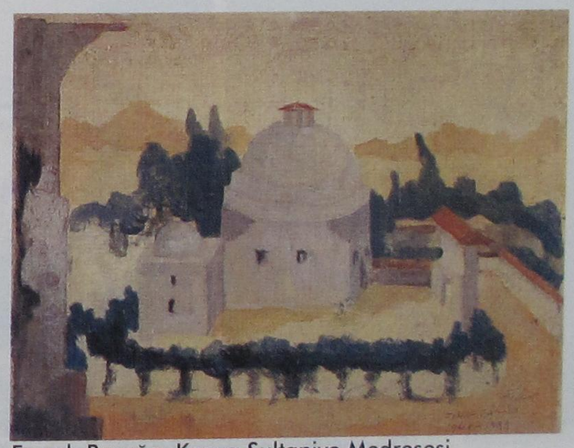

Ferruh Başağa, Konya Sultaniye Medresesi,
İnge-Ali Bütün Koleksiyonu
1945, 30x38cm,

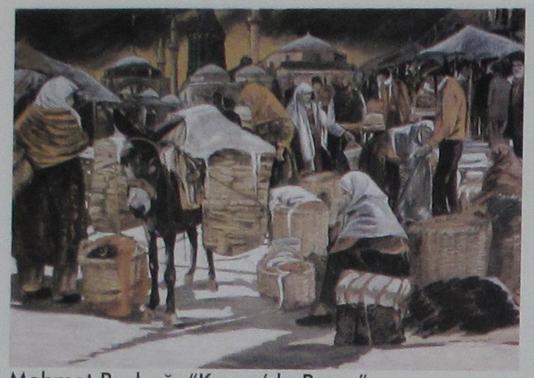

Mehmet Başbuğ, "Konya'da Pazar",
140x200cm, t.ü.y.b, 2001.

Nihat Şirin, "1933 Konevi Camii ve Türbesi",
2003, t.ü.y.b, 50x60cm

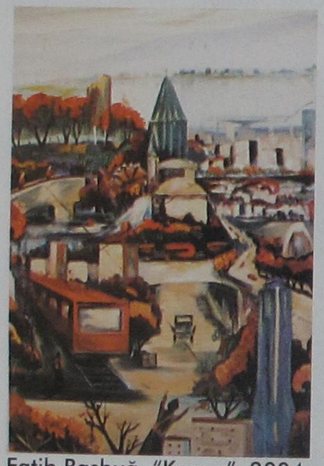

Fatih Başbuğ, "Konya", 2004
t.ü.y.b, 100x70cm

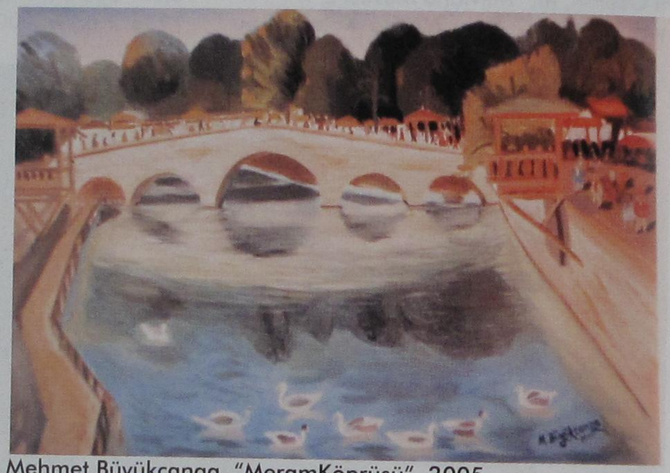

Mehmet Büyükçanga, "MeramKöprüsü", 2005
t.ü.y.b, 50x70cm

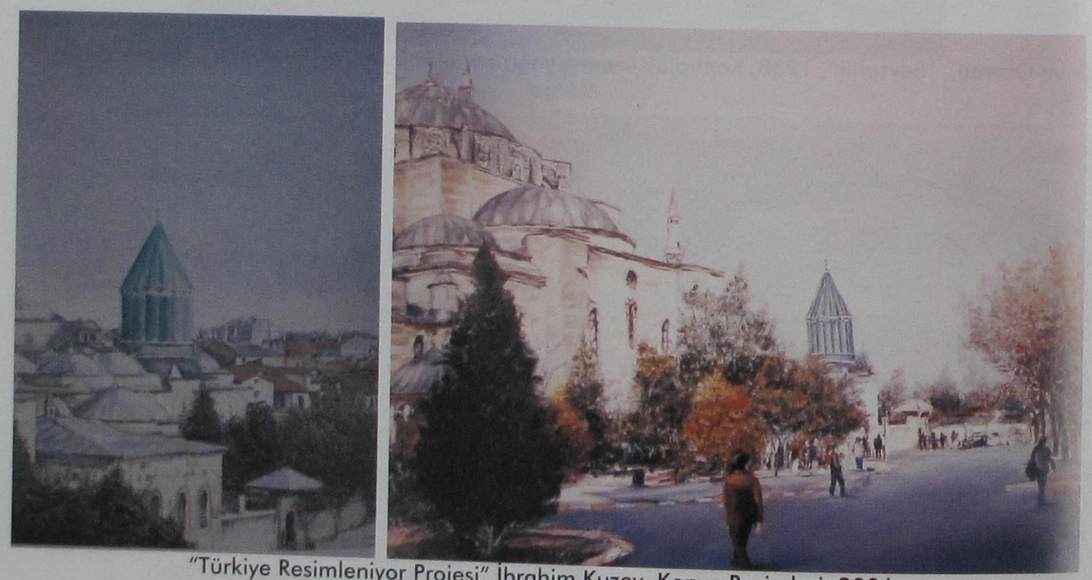

"Türkiye Resimleniyor Projesi" İbrahim Kuzey, Konya Resimleri, 2006.

KONYA'DA RESİM SANATI VE SANAT GALERİSİ

Yard. Doç. Mehmet BÜYÜKÇANGA*

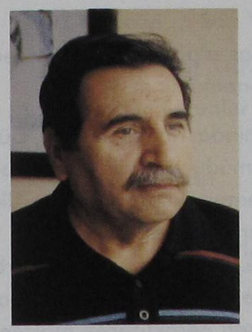

1948 yılında Konya,Kadınhanı,Meydanlı Köyü'nde doğdu.Aynı Köyün ilkokulundan mezun oldu.İvriz ilköğretmen okulu,G.E.E. Resim-iş Bölümünden mezun olduktan sonra M.E.B'na bağlı orta dereceli okullarda resim-iş öğretmeni olarak çalıştı.

1980-1993 yılları arasın da Kültür ve Turizm Bakanlığı Konya Devlet Güzel Sanatlar Galeri müdürü olarak görev yaptı.Halen Selcuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-iş Anabilim dalında Yrd.Doç.olarak görev yapmaktadır.

13 Kişisel,olmak üzere bir çok karma sergiye ve Uluslararası biyanellere katıldı.Uluslararası kongrelerde bildiriler sundu.Makaleler yazdı.Selçuklu,Karatay,Kadınhanı,Ilgın ve bunlar gibi bir çok ilçenin belediye amblemlerini müellifidir.

* Selçuk Ünv. Eğt. Fak. Güzel Sanatlar Eğt. Bölümü Öğretim Üyesi

ÖZET

Anadolu Selçuklu Devletine başkentlik yapan Konya günümüzde de önemli bir kültür merkezidir. Kültürün bir kolu olan Güzel Sanatların yayılması tanıtılmasında Güzel Sanatlar Galerilerinin rolü büyüktür. Plastik Sanatlar alanında öncelikle sergi, yan faaliyet olarak konferans, açık oturum, atölye kurs çalışmaları düzenleme yoluyla yaygın bir eğitim sağlayarak Türk halkının sanat, zevk ve kültürünü geliştirmek amacıyla Kültür Bakanlığınca Konya Devlet Güzel Sanatlar Galerisi 1979 yılında açılmıştır. Galeri Müdürü olarak Mehmet Büyükçanga atanmıştır. Yeni hizmet binasına 17 Nisan 1989 tarihinde kavuşmuştur. Galeride yerli ve yabancı birçok sanatçı sergi açarak sanatın tanıtılmasında rol oynamıştır. Konya'da Dr. Vedat ERKUL ilk özel galeri açmıştır. Ayrıca Akbank Sanat Galerisi, Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Mevlâna Müzesi Sergi Salonu, Topkapı Güzel Sanatlar Galerisi, Süleyman Demirel Kültür Merkezi, N. Altan Tufan Sanat Galerisi açılmıştır. Sanatın yayılması için İl Kültür Müdürlüğü, Selçuk Üniversitesi, Konya Büyükşehir Belediyesi, Selçuklu Belediyesi büyük çaba sarf etmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Galeri, Sergi, Konya, Pano, Resim

ABSTRACT

Konya that has been the capital city of Anatolia Seljuq Empire is an important cultural center today. The role of Fine Arts Galleries is substantial in the expansion and introduction of Fine Arts that is a branch of Culture. In plastic arts, Konya-State Fine Arts Gallery was opened in 1979, in order to develop art, pleasure and culture of Turkish people by providing mass education first by the means of exhibition and then, as subsidiary activity, conferences, panel discussion and workshop course studies. Mehmet Büyükçanga was appointed as Gallery Manager. The new service building was obtained in April 17, 1989. Many foreign and native artists played a role in introducing art by holding exhibitions. First, Dr. Vedat Erkul held a special gallery in Konya. Also, Akbank Art Gallery, Regional Written Works Library, Mevlana Museum Exhibition Hall, Topkapı Fine Arts Gallery, Süleyman Demirel Cultural Center, N. Altan Tufan Art Gallery were opened. Provincial Directorate of Culture, Selcuk University, Konya Metrapolitan Municipality and Selcuklu Municipality made a great effort to expand art.

Key Words:

Gallery, Exhibition, Konya, Panel, Picture

GİRİŞ

1960 yılının Eylül ayında Milli Eğitim Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'nce yayımlanan bir genelge ile şehirlerin sanat bakımından tanıtılması amacıyla daimi birer "Güzel Sanatlar Galerisi" açılması öngörülmektedir. Söz konusu genelge uyarınca, öncelikle Ankara, Antalya, İstanbul, İzmir, Mersin gibi illerle birlikte başka bazı büyük şehirlerde Güzel Sanatlar Galerisi açıldığı görülmektedir.

Ancak genelgenin yayımlanmasından sonra geçen dört yıl gibi uzun bir süreye rağmen bu konuda ilimizde herhangi bir gelişme müşahede edilmemiştir.[1] Nihayet 1979 yılında, Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürü hemşehrimiz Sayın Mehmet Özel'in yakın ilgi ve desteği, Konya İl Kültür Müdürü Sn. Güner Özkan'ın çabaları ile Güzel Sanatlar Galerisi, bugünkü Devlet Tiyatrosu binasında kurulmuştur.

Galerinin Kuruluş Amaçları ve Görevleri

Plastik sanatlar alanında öncelikle sergi, yan faaliyet olarak konferans, açık oturum, film, dia gösterisi, atölye kurs çalışmaları düzenleme yolu ile yaygın bir eğitim sağlayarak Türk halkının sanat zevk ve kültürünü geliştirmek, plastik sanatlara olan ilgisini artırmak, bu alanda çalışan usta ve amatör sanatçılarımıza imkan sağlamak amacıyla Kültür ve Turizm Bakanlığınca galeriler kurulur. (D.G.S.G.Y. Madde1.) Görevleri şunlardır:

a) Plastik sanatlar zevkini yaymak ve geliştirmek,

b) Halkımızda, gerçek plastik sanat eserlerini ayırt edecek değer yargısı uyandırmak,

c) Sanatçılara plastik sanat eserlerini sergileme kolaylığı sağlamak,

d) Halka ve sanatçılara dünya plastik sanatını ve eserlerini tanıtmak,

e) Mahallindeki imkanları değerlendirerek, plastik sanatlar alanında konferans, açık oturum, film ve dia gösterileri düzenlemek,

f) Halktan ve çevre okulları öğrencilerinden güzel sanatlarla ilgilenenlere ve ayrıca sanatçılara galeri atölyelerinde çalışma imkanları sağlamak,

g) Galeri içinde güzel sanatlarla ilgili kütüphane kurmak,

h) Yetenekli sanatçıları desteklemek ve tanıtmak,

i) Plastik Sanatlar alanında kurs ve seminerler düzenlemek (Yönetmelik m.4).

15.12.1980 tarihinde Konya Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde müdür olarak göreve başladığımızda Galeri memuru olarak Birsen Alkan (Dinç), Ferzande Turan, hizmetli olarak da Ali İhsan Öz çalışmaktaydı. Galeride hiçbir demirbaş eşya, telefon, sabit veya seyyar bir tane pano dahi yoktu. Önce hizmeti gerektirecek malzemelerin temini yoluna gittik. Temasta bulunduğumuz yerlerde, Galeri Müdürü olarak kendimizi takdim ettiğimizde, "Elinde iyi araba var mı?" sorularıyla karşılaşıyorduk. Ayrıca Resmi kuruluşları, sanatla ilgilenen kişileri de ziyaret ediyorduk.

Galeride açtığımız ilk sergi, 23 Nisan 1981 yılında Kız Sanat Yüksek Öğretmen Okulu Öğrencilerinin Batik Sergisi oldu. Okul Müdürü Ayla Bülbül, okulundan getirttiği ilan panolarına eserleri astırarak teşhir etti. Sergi on beş gün açık kaldı. Galeri Müdürlüğüne sergi açmak için başka kuruluş müracaat eder mi diye bekledik. Nafile. Sergi açmak isteyen kuruluşları bulmak, sanatla ilgilenenleri bulup onları bir araya getirerek ortak sergi açmalarını sağlamak başa düştü.

Ankara'ya Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğüne gittik. Genel Müdürümüz Mehmet ÖZEL Bey'e durumu arz ettik. Destek oldular. Plastik Sanatlar Şube Müdürü İlhan İlik Bey'le birlikte Bakanlık koleksiyonlarından aşağıdaki listede yer alan 30 adet yağlıboya eser getirilmiştir.

[1] Yeni Meram. (15 Ağustos 1964) s.2.

Koleksiyon –I:

Sıra No	Eserin Adı ve Sahibi	Ölçüsü
1	Adnan Turani ... Soyut Manzara Y.B.	82x70
2	Fikret Otyam ... Kar Y.B.	70x85
3	Hulisi Mercan ... Düğün Y.B.	48x68
4	Lütfi Çetin ... Sarı Yamaç Y.B.	55x65
5	Çoşkun Aydın Uğurlama Y.B.	70x90
6	Fahrettin Arkunlar ... Kuyubaşı Y.B.	78x80
7	O. Zeki Oral ... Erdeminin Doğuş Y.B.	70x100
8	Dilek Üçler ... Tarladan	66x94
9	Duran Karaca ... Ketiden Görünüm	76x86
10	Malik Aksel ... Kağnı	68x73
11	Nadide Akdeniz ... İzmirden	49x65
12	Eşref Üren ... Çiçekler	49x65
13	Eşref Üren ... Natürmot	48x67
14	Behiye Büyükişleyen ... Oyuna özlem	41x61
15	Demet Yersel ... Balıkçılar	24x32
16	Afife Ecevit ... Kış	60x80
17	Vecih Bereketoğlu ... Çankaya'dan	65x50
18	Halil Paşa ... Manzara	48x76
19	Refik Epikman ... Kale Yolu	48x41
20	Seyfi Toray ... Calii	48x57
21	Adnan Turani ... Kompozisyon	90x80
22	Şefik Bursalı ... Yemişler	42x68
23	Dinçer Erimez ... Eski Okul Bahçesi	45x31
24	Hüseyin Bilgin ... Gündüz ve Gece	60x70
25	Mustafa Tömekçe ... Manzara	50x60
26	M. Zahit Büyükişleyen ... Elmadağ'dan Ankara'ya	62x71
27	Turan Enginoğlu ... Dikmen S.B.	30x147
28	Hulisi Mercan ... Peyzaj	94x64
29	Ali Düzgün ... Çocuklarımızı	79x85
30	Talip Demirbaş ... Manzara	40x70

Böylece sergiyi Şube Müdürü İhsan İlik'le beraber hazırlayıp Tiyatro Salonunda 18 Mart Çanakkale Zaferi'nin anma programı devamında Konya valisi ve Belediye Başkanı Lütfi Fikret TUNCEL'le 2. Ordu Komutanı Orgeneral Bedrettin Demirel birlikte serginin açılış kurdelesini keserek sergiyi ziyarete açtılar.

Konya il merkezindeki okullarda görev yapan resim öğretmenlerini ve resimle ilgisi olanları okullarında ziyaret ettik. Cumhuriyetimizin kuruluşunun 58. yılı, Atatürk'ün doğumunun 100. yılı münasebetiyle Konya'da yaşayan Sanatçılar I. Karma Sergisi'nin Güzel Sanatlar Galeri Müdürlüğünce planlandığını, Kültür Müdürlüğü ile beraber organize ettiğimizi izah ederek sergiye alfabetik sıraya göre: Hüseyin Arıaslan, Tülin Aygün, Ali Aycı, Halit Bardakçı, Gülsüm Bayram, Mehmet Büyükçanga, S. Mehmet Çolakoğlu, Ülkü Düzel, Naci Erol, Lütfi Göller, Mehmet Kendi, Narin Koca, Sevinç Koçak, Salim Koçak, Erdoğan Munis, Güner Özkan, Leyla Özkan, Gülderen Öğüt, Sefai Özer, Ahmet Tuğşat Özcan, Ziya Öztürk, Hafize Pektaş, Asude Pektaş, Şahabettin Uzluk, Zeliha Yarkın katılmaları sağlanmıştır. Sergi, Konya Valiliği'nin Cumhuriyet Bayramını kutlama programında yer almış olup, protokolün Atatürk Anıtına çelek koymasını müteakip topluca tiyatro binasına gelinerek "Konya'da yaşayan Sanatçılar I. Karma Sergisi" ziyarete açılmıştır. Sergiyi gezen protokol erkanı sergiye katılan sanatçıları ayrı ayrı tebrik ettiler. Basın bu faaliyete geniş yer verdi. Bu sergi vesilesiyle katılan sanatçılar birbirleriyle tanışma fırsatı buldular. Konya Valisi Lütfi Fikret Tuncel sanatçıları takdirname ile ödüllendirdi. Tiyatro salonunda geceleri faaliyetler yapıldığından perde aralarında teneffüs için fuayeye çıkan seyirciler, burada sigara içme, birbirleriyle sohbet etme veya çay içme esnasında dalgınlık ve dikkatsizlik sonucu sergi panolarına takılmak, çarpmak suretiyle sergi ahenginin bozulmasına sebep olabiliyorlardı. Halbuki amaç, onların da bu vesileyle sergiyi gezip görmelerini sağlamaktı. Ancak bu tür koruma sıkıntıları da doğabiliyordu.

İl Kültür Müdürü Güner Özkan, Sergi broşüründeki takdiminde: "Çanakkale Zaferi'nin 67. Yıl Dönümü'nde Güzel Sanatlar Galeri Müdürlüğünce orta dereceli okullar arasında düzenlenen Çanakkale konulu Resim Yarışması ile iki ana hedef amaçlanmıştır. Gençlerimizin tarihten, maziden aldıkları kuvvet ve ilhamla Milli Kültür bütünlüğü içinde daha ileriye yönelmelerini sağlamak, bu yolla gençlere plastik sanat zevk ve kültürünü aşılamak, kendilerinde doğal olarak var olan yaratıcı, araştırıcı yetenekleri meydana çıkarmak, geliştirmek ve bizzat bir tarihi olaydan hareketle şekil ve iş meydana getirmeye yöneltmektir." ifadesini kullanmaktadır.

Resim yarışması büyük ilgi görmüş, orta dereceli okullardan katılımlar olmuş, Resimler ilgili jüri tarafından değerlendirilmiştir. Sergide layık görülen eserler Galeride 18-24 Mart 1982 de sergilenmiş, ödül alan resimlerin sahiplerine ödüller verilmiştir.

Bu arada, Tiyatro Binası, tamiri yapılmak üzere ihaleye çıkarıldığından Kültür Müdürlüğü Etnoğrafya Müzesine, Güzel Sanatlar Galeri Müdürlüğü Mevlana Alanında bulunan İl Halk Kütüphanesine taşınmıştır. Müdürlük, Sergi faaliyetlerini İl Halk Kütüphanesinin girişinde sürdürmektedir. İşin iyi tarafı, kütüphaneye gelen okuyucular açılan sergileri görebiliyordu. Sakıncalı yönü ise İl Halk Kütüphanesi çok kalabalık olduğundan Kütüphaneden yararlanabilmek için bilhassa okulların açık olduğu ve öğretmenlerin öğrencilere ödev vermesi, öğrencilerin ödevlerini kütüphanede yapabilmesi için binanın dışında 150-200 metre uzunluğunda kuyruklar oluşturuyordu. Bu arada sergiyi gezmek isteyen seyircilerin işleri de zorlaşıyordu.

Yine Türk halkının sanat zevk ve kültürünü geliştirmek, plastik sanatlara ilgisini artırmak bu alanda çalışan usta ve amatör sanatçılara imkan sağlamak, en ücra köşelere kadar sergileri yaymak amacıyla İlçe Kaymakamlarıyla işbirliği yaparak ilçelerin ve bağlı köylerinin sergilerini de Konya Güzel Sanatlar Galerisinde açmayı uygun bulduk. İlk olarak Ilgın Kaymakam vekili Mesut Şenol ile görüştük. Çok olumlu karşıladı. Konya Güzel Sanatlar Galerisi'nde; "Kültürü, Sanatı, Turizmi ve Ekonomisiyle Ilgın" sergisi açma hazırlıkları başlatıldı. Sergi 20.10.1982 tarihinde açıldı. Ilgın Belediyesinin amblemi yoktu. Sergi vesilesiyle "Ilgın Belediyesi" amblemi de tarafımızdan çizildi. Amblem halen günümüzde sevilerek ve beğenilerek kullanılmaktadır.

Açılan sergide; çeşitli mesleklerden resmi veya özel sıfatı bulunan veya bulunmayan pek çok kişinin emeği ve rolü söz konusu olmuştur. (Fotoğraf: 1)

S.N	Adı Soyadı	Ünvanı ve Mesleği
1	Mesut ŞENOL	Ilgın Kaymakam V.
2	Mehmet BÜYÜKÇANGA	Konya Güzel Sanatlar Galerisi Müdürü
3	Sakip ERTEN	Ilgın Belediye Başkan V.
4	Mustafa ŞİMŞEK	Ilgın Halk Eğitimi Merkez Müdürü
5	Hüseyin TAŞKIN	Ilgın İlçe Milli Eğitim Müdürü
6	Lütfi YELKEN	Ilgın Merkez İnönü İlkokulu Müdürü
7	Gülden GÖL	Ilgın Kız Melsek Lisesi Müdür Yardımcısı
8	Şerife ALP	Ilgın Kız Meslek Lisesi Nakış Öğretmeni
9	Erdal EKİZ	Ilgın Endüstri Meslek Lisesi Teknisyeni
10	İsmet ONAT	Ilgın Endüstri Meslek Lisesi Teknisyeni
11	Ali KOÇAK	Ilgın Endüstri Meslek Lisesi Teknisyeni
12	Hikmet ALKAN	Ilgın Belediye Encümeni Üyesi
13	İsmail GÜRBÜZ	Ilgın Belediye Encümeni Üyesi
14	Mustafa ÜNAL	Ilgın Belediye Encümeni Üyesi
15	Mehmet KORKMAZ	Ilgın Halk Eğitimi Merkezi Memuru
16	Mehmet KAYA	Ilgın Kaymakamlığı Şoförü
17	Halis ÖZ	Argıthanı Cumhuriyet İlkokulu Müdürü
18	Hasan ÇARPAN	Argıthanı Belediyesi Başkan V.
19	Tacettin ESEN	Argıthanı Cumhuriyet İlkokulu Müdür Yrd.
20	Mustafa GİDER	Argıthanı Aşağıçiğil Belediye Başkanı
21	Latif POLAT	Argıthanı Aşağıçiğil İlkokulu Müdürü
22	Mehmet YILDIZ	Argıthanı Balkı Köyü Muhtarı
23	Ekrem UYSAL	Argıthanı Balkı Köyü İlkokulu Müdür Vekili
24	Mevlüt YILMAZ	Argıthanı Büyükova Köyü Muhtarı
25	Mehmet TAŞ	Argıthanı Boğazkent İlkokulu Müdürü
26	Şaban KILINÇ	Argıthanı Boğazkent Muhtarı
27	Mevlüt TÜFEKÇİ	Argıthanı Belekler Köyü Muhtarı
28	Abdullah ERKAN	Argıthanı Belekler Köyü İlkokul Müdürü
29	Mehmet SAĞLAM	Argıthanı Çobankaya Köyü Muhtarı
30	Mevlüt MELER	Argıthanı Çobankaya İlkokul Müdürü
31	Naci KAYA	Argıthanı Çobankaya İlkokuşu Köyü Öğretmeni
32	Bekir ŞİMŞEK	Argıthanı Çömlekçi Köyü İlkokulu Müdürü
33	Veli BULUT	Argıthanı Çömlekçi Köyü Muhtarı
34	İsmail ÇETİN	Argıthanı 100. Yıl Köyü Muhtarı
35	Mehmet ŞAHİN	Argıthanı Gölyaka Köyü Muhtarı
36	İsmail Hakkı AĞIR	Argıthanı Gölkaya Köyü İlkokulu Müdürü
37	Yılmaz KAYHANLI	Argıthanı Gölkaya Köyü İlkokulu Öğretmeni
38	Refik ATALAY	Argıthanı İhsaniye Köyü Muhtarı
39	Yakup ELMA	Argıthanı İhsaniye Köyü İlkokulu Müdürü
40	Orhan ÖZÜDOĞRU	Argıthanı İhsaniye Köyü İlkokulu Öğretmeni
41	Hilmi YILMAZ	Argıthanı Kapaklı Köyü Muhtarı
42	Yakup SAĞLAM	Argıthanı Kapaklı Köyü İlkokulu Müdür Vekili
43	Mehmet KARABULUT	Argıthanı Mecidiye Köyü Muhtarı
44	Muhsin YAVUZ	Argıthanı Mecidiye Köyü İlkokulu Müdürü
45	Mehmet ÇİMEN	Argıthanı Misafirli Köyü Muhtarı
46	Mustafa SATILMIŞ	Argıthanı Misafirli Köyü İlkokulu Müdürü
47	Mustafa ÇOLAK	Ilgın Olukpınar Köyü Muhtarı
48	Ali ÖZDEN	Ilgın Olukpınar Köyü İlkokulu Müdürü
49	Adile ÖZDEN	Ilgın Olukpınar Köyü İlkokulu Öğretmeni
50	H. İbrahim BAKAN	Ilgın Orhaniye Köyü Muhtarı
51	İbrahim DEMİR	Ilgın Orhaniye Köyü İlkokul Müdürü
52	İbrahim İNCE	Ilgın Tekeler Köyü Muhtarı
53	Yusuf SEVİNÇ	Ilgın Tekeler Köyü İlkokulu Müdür Vekili
54	Hüseyin KOÇAK	Ilgın Yukarıçiğil İlkokulu Müdürü
55	Nazmi MERGENCİ	Ilgın Yukarıçiğil Belediye Başkanı
56	İbrahim SARI	Ilgın Beykonak Orta Okulu Resim-İş Öğretmeni
57	İzzet AVCI	Ilgın Olukpınar Köyü Halkından
58	Kemal KESKİN	Ilgın Aşağıçiğil Lisesi Müdürü

Ilgın Sergisinin açılışını Konya Valisi Lütfi Fikret Tuncel ile Selçuk Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erol Güngör birlikte yaptılar. Sergi, basında büyük yankı buldu. Fevzi Halıcı Yeni Meram Gazetesi'ndeki köşesinde: "Mevlâna Tetkikler Enstitüsünde dün muhteşem bir sergi vardı. Ilgının gepe-genç kaymakam vekili Mesut Şenol bütün Ilgın'ı rengârenk bir kompozisyon içinde köy köy, değişik ses ve görünüşle, amma yekpare bir bütünlükle sarmaş-dolaş olarak gören gözlere, duyan gönüllere başarıyla sundu."

Valimiz L. Fikret Tuncel sergiden çok memnun oldu. Sergide emeği geçenleri takdirname ile ödüllendirdi.

Ilgın sergisini; Kadınhanı (Fotoğraf: 2), Sarayönü (Fotoğraf: 3), Karapınar, Karaman Taşkale beldesi sergileri izledi. Bu arada birçok bilim adamları sergideki eserleri inceleyerek yazma fırsatı buldu. Bunların başında Doç. Dr. Yılmaz Önge, Yrd. Doç. Dr. Haşim Karpuz, Yrd. Doç. Dr. Yaşar Erdemir gibi... Teşhir edilen eserlerin bir bölümü Konya Müzelerine kazandırıldı. Müze müdürlüğü tarafından satın almak yoluyla.

Konya Belediyesi İzzet Koyunoğlu Belediye Müzesi Kütüphanesinin inşaatı bitmiş, içinin düzenlemesi Müze Müdürü Gürbüz Alp ekibiyle

yapılıyordu. Binanın giriş sol bölümünü sergi salonu olarak tanzim edildi. Bu sırada Konya Valisi ve Belediye Başkanı L. Fikret Tuncel'in tayini Sivas Valisi olarak çıktı. Amacı Konya'dan ayrılmadan önce müzeyi açıp da ayrılmaktı. Sanat ve özellikle resme karşı büyük ilgisi ve sevgisi olan Sayın Valimiz açılışları bizzat yapmadan önce katılımcı protokol mensuplarının tama olup olmadığına da dikkat ederlerdi. Özellikle Selçuk Üniversitesi temsilcileri olarak Daire Başkanı sıfatıyla Lütfi Göller ve akademik personel adına Dr. Mustafa Can'ın geldiği arz edilince, Sn. Valimiz; artık sergimizi açabiliriz diyerek açılışı bizzat yapar ve davetlilere jestte bulunurdu. Kültür Müdürü Güner Özkan'la bizi makamına davet etti. Bu işe yardımcı olmamızı istedi. Biz de gece gündüz demeden çalıştık. Galeri Bölümünde (A.R. İzzet Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphanesinin açılışında) 2 Şubat 1984 tarihinde, "Yaşayan Konyalı Sanatçılar Sergisi" ile katıldık. Sergiler diğer kuruluşlara örnek oldu. Onların da sergi açmalarını teşvik etti. Bunların başında Konya Ticaret Odası gelmektedir. Konya Güzel Sanatlar Galeri Müdürlüğünün teşvikleriyle 10-25 Aralık 1984 yılında Konya Ticaret Odası kendi binasında bir de "SATIŞLI EL SANATLARI SERGİSİ" açtı. (Fotoğraf: 4)

Ayrıca Akbank tarafından bankanın Saray Çarşısındaki şubesinin bodrum katı Sanat Galerisi olarak düzenlendi. Yine Konya'da yaşayan Sanatçılar Sergisiyle açıldı. Aynı yerde birkaç sergi daha açıldı. Sonra banka, galeriyi Nalçacı şubesinin üst katına taşıdı. Burada Türkiye'de isim yapmış birçok sanatçılar sergiler açtılar. Böylece Akbank, sanatın yayılması ve tanıtılmasında büyük katkılarda bulundu. Fakat bir müddet sonra galeri de kapanmış oldu.

İlimiz merkezindeki diğer önemli sergi salonlarından birisi Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Sergi Salonu'dur. Kütüphane Müdürü M. Lütfi İkiz, kitapları sevdiği kadar sanatı da seven birisiydi. Galeri de açılan sergilerin tamamına katılır. Sanatçılarla bizzat ilgilenirdi. 20 Temmuz 1984 yılında açılışı yapılan Kütüphanenin giriş katının batı bölümü galeri olarak düzenlendi. Kütüphanenin açılışında M. Lütfi İkiz eşi Gönül İkiz'le birlikte bir "tuğra" sergisi açmışlardır. Zamanla bu salonda da çok çeşitli sergiler açılmıştır. Kütüphanenin halen müdürlüğünü yapan Bekir ŞAHİN'de önemli sergilerin açılmasına destek olmakta, gereken ilgi ve yardımı sağlanmaya devam etmektedir.

Burada anılmaya değer sanat etkinliklerine sahne olan Dr. Vedat ERKUL Sanat Galerisi de önemli bir yer olarak dikkatimizi çekmektedir. Dr. Vedat ERKUL resim yapar, sergiler açar, sergilerin açılışına katılır, sanatla ilgili yazılar yazan velût bir sanatkârdır. "Sanat ve İnsan" kitabının yazarıdır. Kendisiyle ortak olarak Kadınhanı İlçe Kütüphanesinde ve Konya'da sergiler açtık. Kendisi 1985 yılında İstanbul Caddesi Avukatlar Sokakta bulunan Çeşmeli Çarşı'nın birinci katında iki dükkanı kiralayıp arasını bir kapı ile birleştirerek galeri olarak dekor etmiştir. Burayı Konya'da ilk defa Özel galeri olarak açmıştır. (Fotoğraf: 5) Ancak galeri bir yıl kadar hizmet verebilmiştir. Bu sürede bir kişisel iki karma sergi gerçekleşmiştir.

Güzel Sanatlar Galeri Müdürlüğünün Faaliyetleri:

Konya'nın Merkezinde, köylerinde ve Türkiye'nin diğer yerlerinde bulunan, sanatçılara ve onların dışındakilere kapılarını açtığı gibi yurt dışına da açtı, adeta Türkiye'nin dışa açılan penceresinden biri olarak yerini aldı. Bunların başında İtalyan Milano Üniversitesi Öğretim Üyelerinden Prof. Dr. Gabriel Mandel gelmektedir. Gabriel Mandel Khan 28 Nisan 1984 yılında Konya Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde "Grafik ve Seramik" sergisi açtı. Serginin açılışında İtalya'nın tanınmış sanatçıları, müze müdürleri, bilim adamlarından oluşan kırk kişilik bir grup da yer aldı. Gelenler arasında İstiklal savaşında Konya'yı işgale gelen komutanın torunu da bulunmaktaydı. Prof. Dr. Gabriel Mandel, bizi Onunla tanıştırırken "dedesinin, Konya'yı işgale geldiği halde torununun Konya'yı gezmeye ve benim sergimin açılışında bulunmak amacıyla geldiğini, sanatın ve galeride açılan serginin dostlukları pekiştirdiğini" ifade etmiştir.

Bu sergiyi takiben galerimizde kronolojik olarak şu sergiler açılmıştır:

Yunanistanlı Ressam Alexıov'ın "Mevlâna ve Sema" Konulu Resim Sergisi 10.12.1986 açıldı.

İtalyan Sanatçı Max Mandel'in Fotoğraf Sergisi 1986 yılında

Çin Büyük Elçiliği tarafından Çin "Devlet Resim Sergisi" Haziran 1987'de

Azerbaycan Müzelerinde bulunan "Azerbaycan Halıları Sergisi" 8.10.1987 de

İtalyan Sanatçı Alessandro Nastazıo'un Suluboya Sergisi 4.2.1988 tarihinde.

Alman Sanatçı Ingrıd Schaar ve Fred Redthoff. Resim Sergisi 1.3.1990 da (Fotoğraf: 6)

Prof. Dr. Gabriel Mandel Khan'ın Ex-LİBRİS Koleksiyonları Sergisi 17.8.1990 da

Afganistan Sanatçılar Sendika Üyelerinin Resim Sergisi 20 Haziran 1991 de

Ürdünlü Ressam İbrahim Shalabi'nin Resim Sergisi 1.9.1992 de

Florence Brevıllac'ın "Resim Minyatür" Konulu Resim Sergisi 8-18 Aralık 1993

İngiltere Büyükelçiliğinin "Görgülü Bir Dostluk" Resim Sergisi 5 Eylül 1994 te

Litvanya Büyükelçiliği "Litvanya Grafik Sanatlar" Sergisi 17 Eylül 2001

Gabriel Mandel Khan – Mehmet Büyükçanga "Gravür ve Seramik" Sergisi 3 Mayıs 2004

Türksoy (Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yöntemi) Resim Sergisi 9 Aralık 2007

Ayrıca Mevlana Müzesinde Prof. Dr. Gabriel Mandel, Max Mandel – Mehmet Büyükçangan'nın ortaklaşa sergisi 15 Nisan 2008 (Fotoğraf: 7)

Çolakoğlu Sanatevi:

Resim öğretmeni S. Mehmet Çolakoğlu Rampalı Çarşı 2. Kat No 150 nolu yeri Çolakoğlu Sanatevi olarak 1994 yılında düzenledi. Sanatevinin açılışı nedeniyle düzenlediği Karma sergiyle birlikte 15 Nisan 1994 tarihinde açıldı.

Karma sergiye katılan sanatçılar: Hüseyin ARIASLAN, Halit BARDAKÇI, Nevzat BAŞAK, Fuat BOZKURT, Mehmet BÜYÜKÇANGA, S. Mehmet ÇOLAKOĞLU, Ülkü DÜZEL, Sündüs ELMAS, Hüseyin ELMAS, Vedat ERKUL, Atilla GÖKTAŞ, Baybars GÜLENSOY, Hülya KAROĞLU, Alaybey KAROĞLU, Erdoğan MUNİS; Muzaffer ODABAŞI, Ayşe OKUR; Emine ÖZER, Ziya ÖZTÜRK, Hafize PEKTAŞ, Can ŞAHİN, Erol YILDIR, Melek YILMAZ'dır.

Topkapı Güzel Sanatlar Galerisi:

Selçuklu eski Belediye Başkanı İsmail Öksüzler belediye başkanlığı görevi bitince 5 Temmuz 1999 tarihinde Mevlana Cad. Şifa Oteli yanına Topkapı Güzel Sanatlar Galerisini Yaşayan Konyalı Sanatçılar sergisiyle birlikte açmıştır. Çeşitli sergi faaliyetleri yapıldı. Öksüzler sanatı seven birisiydi. Galeri bir yıl kadar hizmet verebildi.

Mevlana Müzesi Sergi Salonu:

Müze Müdürü Erdoğan EROL'un gayretleriyle Mevlana Müzesinde 1986 tarihinde açıldı. Bugüne kadar çok çeşitli, güzel sergiler açıldı. Burada bir kişisel, bir de Prof. Dr. Gabriel Mandel Khan ve oğlu Max Mandel'le birlikte 2008 yılında ortak sergimiz açılmıştır.

Mavi Sanat Evi:

Meram Yeniyol'da 2004 yılında açıldı. Kurucusu ve danışmanlığını Alaybey Karoğlu'nun yaptığı ve güzel sanatlar alanındaki etkinliğini 3 yıl sürdüren Mavi Sanat Evi pek çok seçkin sergi, söyleşi, resital ve sanat sohbetleri ile sanatın geniş kitlelere ulaşmasında önemli bir misyonu yerine getirmiştir (Karoğlu 2006).

Süleyman Demirel Kültür Merkezi:

Devlet ödenekleri yanında üniversitenin kendi imkanları ile yapılan 10 Mayıs 2000 yılında açılan Süleyman Demirel Kültür Merkezi; en büyüğü 1000 kişilik olmak üzere 3 salona sahip olup, toplam 2500 kişiye aynı anda hizmet verebilecek kapasitededir. Kültür merkezi çok amaçlı olup akademik çalışmaların gerçekleştirildiği panel, sempozyum, konferans, sergi gibi bilimsel ve sosyal aktivitelerle Konyalılara ve Üniversite öğrencilerine hizmet verirken, milletler arası toplantılara ve sergilere ev sahipliği yapmaktadır. Kültür Merkezi, Rektör Prof. Dr. Abdurrahman Kutlu zamanında yapılmış olup Galeri bölümünde bugüne kadar birçok sanatçı sergiler açmıştır. (Fotoğraf: 8)

İDEA Kültür Sanat Merkezi:

Ahmet Baydar'ın şahsi gayretleriyle 2003 yılında İstiklal Şeref Şirin Mah. Avukatlar Sok. 6/A da hizmete girmiştir. Burada da bugüne kadar birçok sanatçının kişisel ve karma sergileri açılmıştır. Sadece Konya'nın değil ülkemizin sanat hayatına katkılar sağlamaya devam etmektedir.

N. Altan Tufan Sanat Galerisi:

Galeri 2006 yılında Konya Vergi Daire Başkanı Harun Kaynak zamanında açılmıştır. Konya'da açılan sergilerin açılışına katılan, sanatı seven birisiydi. Daire başkanlığının bulunduğu binanın zemininin bir bölümü Sanat Galerisi olarak düzenlenmiştir. Galerinin ismine de Maliye Bakanlığında uzun yıllar Gelirler Genel Müdürlüğü ve Cumhurbaşkanlığı Başdanışmanlığı yapan N. Altan Tufan'ın adı verilerek bir kadirşinaslık örneği gösterilmiştir. N. Altan Tufan aslen Konya'nın Akören İlçesi nüfusuna kayıtlı olup 1995 yılında vefat etmiştir. Galeride açılmış olan çeşitli sergiler kronolojik listemizde yer almaktadır. (Fotoğraf: 9)

S. Ü. Ahmet Keleş Eğitim Fakültesi Sergi Salonu:

S. Ü. Rektörü Prof. Dr. Süleyman Okutan ile Eğitim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Musa Gürsel'in gayretleriyle 2008'de yapılan yeni binanın giriş bölümü sergi salonu olarak düzenlenmiştir. İlk sergi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Anabilim Dalı Öğrencilerinin 20 Mayıs 2008 tarihinde mezuniyet sergileri olarak açtıkları sergi olmuştur.

26 Haziran 1993 Konya Devlet Güzel Sanatlar Galeri Müdürlüğü Kursiyerleri Sergisi - Sergiye Katılanlar:

Ahmet Celal YAMAN, Ali Rıza YENİ, Ayşe GÜZELOĞLU, Berrin İnan YAVUZ, Demet ÇAKIR, Emine YEL, Emine SERİNGEÇ, Güldemet GEMİZ, Gökhan ATEŞ, Hürrem ARIÖZ, Hatice SELEK,

İzzet ATASAGUN, Kezban ŞEFLEK, Miyase AKDOĞAN, Mustafa DUYMAZ, M. Kamil ÖZEL, Naciye OLCAY, Necati BÜYÜKKALKAN, Nur SERİNGEÇ, Rengin DAĞLAR, Reyhan BAŞARAN, Selda DİKİCİGİL, Sami BÜYÜKYAĞCI, Şerife BÜYÜKÇANGA, Zehra EKER, Ayşe CİVELEK, Dilber TÜRKOĞLU, Hüsniye SEVEN, Nurgül AYVALI, Zeynep DAMAR, Zeynep SİLİ, Huriye ÜRESİN, Gonca DOĞANAY, Can KINAY, Müge KARA, Nazlı NURULLAHOĞLU, Ezgi KOÇER, Berat ALBAYRAK, Hande YÖNDEM.

Konya Beden Terbiyesi ve Spor İl Başkanlığınca 1988 yılında "2. Çocuk Spor Oyunları" Çocuk Gözüyle Spor Resim ve Kompozisyon Yarışması düzenlendi. 19-25 Nisan 1988'de sergilendi.

Selçuklu Belediye Başkanlığında Cumhuriyetimizin 75 yılı etkinlikleri çerçevesinde ilk defa kapsamlı bir şekilde 23 Ekim 1998 tarihinde Fuar Kültür Merkezinde "Yaşayan Konyalı Sanatçılar Sergisi" açılmıştır. (BÜYÜKÇANGA 2001:115) Sergiye 21 Sanat dalından 52 sanatçı katılmıştır. Selçuklu Belediyesince "Yaşayan Konyalı Sanatçılar ve Eserleri" kataloğu bastırılmıştır. 1999 yılında Yini Fuar Kültür Merkezinde 2. Yaşayan Konyalı Sanatçılar Sergisi açılmıştır. (Fotoğraf: 10)

Ayrıca Selçuklu Belediyesi sınırları içerisinde 2000 yılında ilköğretim okulları arasında "Hayalimdeki Selçuklu" konulu resim, şiir, kompozisyon yarışması düzenlemiş ödül alan eserleri Konya Ticaret Odası Salonunda sergilemiştir. (Düz, 2003:1)

2001 yılında Selçuklu Belediyesi sınırları içerisinde bulunan İlköğretim okulları arası "Yaşadığım Selçuklu" konulu resim, şiir, kompozisyon yarışması düzenlemiş. Ödül alan ve sergilenmeye layık görülen eserler 23 Nisan 2001 de ödül töreninde Menderes stadyumun girişinde sergilenmiştir.

2002 "Özlediğim Selçuklu" 24 Nisan 2002 K.T.O. Salonu

2003 "Geleceğin Selçuklusu" 24-26 Nisan 2003 Fuar Kültür Merkezi ayrıca "Belediye ve İnsan" Konulu Karikatür Yarışması 5 Temmuz 2003 Masera Alışveriş Merkezi

2004 "Selçuklumuzu Temiz Tutalım"

2005 "Ben Belediye Başkanı Olsaydım"

2007 "Mevlana Konya"

Konya Büyükşehir Belediyesi

2001 Konya Büyükşehir Belediyesi İlköğretim, Ortaöğretim ve Üniversite öğrencileri arasında "Çevre, Kent ve İnsan" konulu resim yarışması düzenlenmiştir. Düzenlemenin amacı: Her yıl çevre haftasında düzenlediği resim ve fotoğraf yarışmalarıyla sanatsal çalışmalara yatkın yeteneği olan gençleri desteklemek ve çevre olarak şehir kültürünü zenginleştirmek ve sanatta kalıcı izler bırakabilmektedir. (Akyürek 2001) Güzeller seçildi (Yeni Gzt. 8 Haziran 2001) Eserler Ticaret Odası Salonunda (Yeni Meram Gzt. 8 Haziran 2001) Yeni Konya Gzt. 8 Haziran 2001.

2003 "Barış ve Çevre" Konulu Resim Yarışması

2004 "Gelişen Konya ve Çevre" Konulu Resim Yarışması

2007 "Bahar ve Lale"

2002 "Küreselleşme ve Çevre" Konulu Resim Yarışması düzenlenmiştir.

SONUÇ

Güzel Sanat kavramı içinde sanatı özellikle de resim sanatını şöyle tanımlamak mümkündür: "İnsanların, tabiat karşısında duygu ve düşüncelerini çizgi, renk, biçim, ses, söz ve ritm gibi unsurlarla güzel ve etkili biçimde, ve kişisel bir uslupla ifade etme gayretinden doğan ruhi bir faaliyettir." Başka bir ifadeyle sanat: Sese, söze, maddeye, hacme, renk, çizgi ve yüzeye hoşa giden bağlantıları bulunan, ahenkli biçimler vermek ya da vermeye çalışmaktır. Sanatı yapan ile onu algılayanların oluşturduğu bir toplum çevresi ve bu çevredeki duyuş, anlayış ve değer yargıları bakımından ortaklıklar oluşmaktadır.

Sanatı sınıflandırırken malzeme, ifade ediş biçimi, yaratıcılık önemli birer etkendir. Çağımızın değişen şartları ve ihtiyaçlarına göre sanat eserleri eğitiminde amacı ve kapsamı dahilinde yeni değerlendirmelere tabi tutulmaktadır. Sanata verilen önem ve ağırlık eğitimimizde de yerini alırken akılcı, yaratıcı ve etkili bir biçimde kullanabilme kabiliyeti kazandırmaktadır. Bundan dolayı sanat eğitimi de ayrı bir önem ve değer kazanmaktadır.

Bu önemin ve değerin idrakinde olan sanatçılar, eğitimciler ve yöneticiler resim sanatının resim sergilerinin, sanat galerilerinin gelişmesinde, geliştirilmesinde ve yaygınlaştırılmasında sorumluluk sahibi olmuşlardır. Yukarıda ifade ettiğimiz, hizmetlerini, ilgi ve desteklerini saygıyla ve takdirle andığımız zevatla birlikte Selçuk Üniversitesi Rektörlerinden Prof. Dr. Halil CİN'in bu sanatın ve ilgili kurumların gelişmesindeki öncü rolünü, desteğini, katkılarını da burada zikretmenin bir kadirbilirlik örneği olduğunun bilincinde bulunmaktayız. Bu tür ilgi ve desteklerin sanat eğitimindeki önemli görevler olarak sürdürülmesi onların giderek daha çok müesseseleşeceklerine olan inancımızı ve güvenimizi artırmaktadır.

KAYNAKÇA

AKYÜREK T. (2001) "Çevre Haftası Resim ve Fotoğraf Yarışmaları" Konya Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma Daire Başkanlığı

AKYÜREK T. (2007) "Konya Lalesiyle Yeniden Buluşuyor" Konya Büyükşehir Belediyesi Lale Şenlikleri Kataloğu

BÜYÜKÇANGA Mehmet 1998 Mehmet Başbuğ ve Sergisini İzlerken, Yeni Meram Gzt. 6 Ekim 1998.

BÜYÜKÇANGA Mehmet 2001 Güzel Sanatlar, Tarih Kültür Sanat Şehri KONYA, Selçuklu Belediyesi Kültür Yayınları, S.12, Konya s.113-131.

BÜYÜKÇANGA Mehmet 2003 Fatih Başbuğ ve Resim Sergisi, Konya Postası Gzt. 25 Mart.

BÜYÜKÇANGA Mehmet 2004 Karatay Süleyman Demirel Piyango Lisesi Resim Sergisi, Anadolu Manşet Gzt. 13 Mayıs.

BÜYÜKÇANGA Mehmet 2004, 2004'e Merhaba Resim Heykel Sergisi, Anadolu Manşet Gzt. 08 Ocak.

DÜZ Ali, 2003, Resim, Karikatür, Yazı ve Şiir Diliyle Bir Başka Selçuklu, Selçuklu Belediyesi Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, Konya.

GÖK Abdülkadir 1998, Yaşayan Konyalı Sanatçılar ve Eserleri, Konya Selçuklu Belediyesi Kültür Yayınları No 10.

HALICI Fevzi (1982) "Muhteşem Ilgın Sergisi" Yeni Meram Gzt. 21 Ekim.

KAROĞLU A. (2006) "Konya'da Kültür ve Sanat", Yeni İpek Yolu KONYA KİTABI IX Özel Sayı Aralık 2006. Konya s.345-368.

ÖKTEN İhsan 2003 Bir Yükselişin Öyküsü, Selçuk Üniversitesi'nin 1996 yılından 2003 Yılına Gelişim Serüveni, Selçuk Üniversitesi Rektörlüğü Basın Müşavirliği.

ÖZER Kemal "Güzel Sanatlar Galerisinde Sergilenen İzlenimler" Konya Postası Gzt. 1990.

ÖZTÜRK K. (1998) "Yaşayan Konyalı Sanatçılar" Merhaba Gzt. 26 Ekim 1998.

Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Müdürlüğü Arşivi

Konya Devlet Güzel Sanatlar Galeri Müdürlüğü Arşivi.

Konya Müze Müdürlüğü Arşivi.

Konya Postası Gzt.

Memleket Gazetesi

Merhaba Gzt. 29 Mart 2005

Selçuklu'dan Sanat Sergisi Yeni Meram Gzt. 5 Ekim 1998.

Sergi Broşürleri

Sergi Davetiyeleri

Türkiye Gzt.

Türkiye Gzt. Nisan 2003

Yeni Konya Gzt.

Yeni Meram Gazetesi

Çanakkale İçin Grafik Sergisi 19 Mart 1996 Yeni Konya Gzt.

Hakimiyet Gzt. 29 Mart 2005

Anadolu Manşet Gzt. 28 Mart 2003

Fotoğraf 1 : Ilgın Sergisi

Fotoğraf 2 : Kadınhanı Sergisi

Fotoğraf 3 : Sarayönü Sergisi

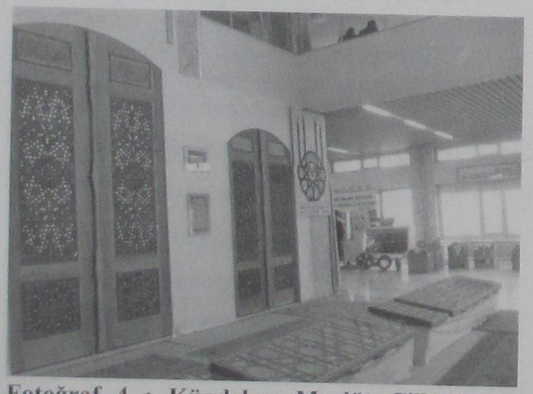

Fotoğraf 4 : Kündekar Mevlüt Çiller'in El Sanatları Sergi Köşesi

Fotoğraf 5 : Dr. Vedat ERKUL Galerisi

Fotoğraf 6 : Alman Sanatçıların Gelişi

Fotoğraf 7 : Konya Valisi Osman AYDIN'a Mehmet BÜYÜKÇANGA'nın Sergide Bilgi Ve

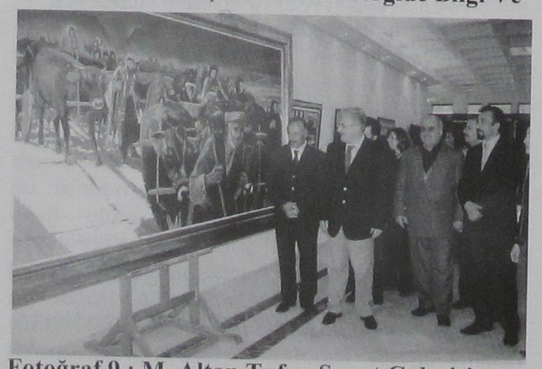

Fotoğraf 9 : M. Altan Tufan Sanat Galerisi Açılış Töreni rirken.

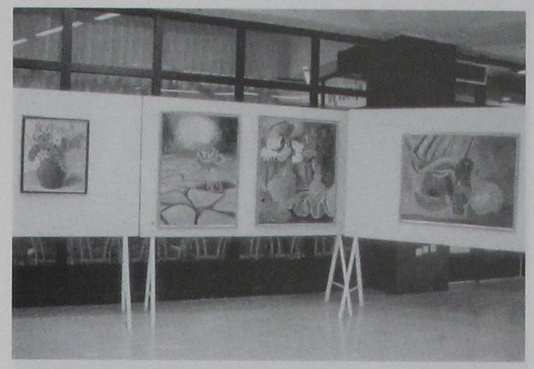

Fotoğraf 10 :Hüsniye Hilal BÜYÜKÇANGA'nın Sergi Köşesi

Kültür ve Turizm Bakanı Namık Kemal ZEBEK'in Açılış Konuşmaları

S. Ü. Rektörlerinden Prof. Dr. Halil CİN tarafından Max MANDEL'e Plaket verilmesi.

İzleyiciler

14 Nisan 1989 Konya Devlet Güzel Sanatlar Galerisinin Açılış Töreni

Güzel Sanatlar Genel Müdürü Mehmet ÖZEL'in Konuşmaları

Devlet Bakanı Saffet SERT'in Kurdela Kesmesi

Konya Valisi Necati ÇETİNKAYA ve Prtotokol'ün Sergiyi İzlerken

Mehmet BÜYÜKÇANGA'nın eserini Kültür ve Turizm Bakanı Namık Kemal ZEYBEK ve G.S.G.M. Mehmet ÖZEL'in İncelemesi

KISALTMALAR :

A.S.G.	:Akbank Sanat Galerisi
B.E.D.	: Belediye Evlendirme Dairesi
B.Y.E.K.	: Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi.
Ç.S.E.	: Çolakoğlu Sanatevi
E.G.K.S	: Erol Güngör Konferans Salonu
F.K.M.	: Fuar Kültür Merkezi
H.M.Y.O	: Hadim Meslek Yüksekokulu
İ.H.K.	: İl Halk Kütüphanesi
K.D.G.S.G	: Konya Devlet G.Sanatlar Galerisi.
K.Ç.A.L.	: Konya Çimento Anadolu Lisesi.
K.İ.H.K.	: Kadınhanı İlçe Halk Kütüphanesi
M.H.E.M.	: Meram Halk Eğitim Merkezi
M.K.M.	: Mevlana Kültür Merkezi
M.M.	: Mevlana Müzesi
N.A.T.S.G.	: N.Altan TUFAN Sanat Galerisi
S.D.K.M.	: Süleyman Demirel Kültür Merkezi
T.G.S.G.	: Topkapı Güzel Sanatlar Galerisi
K.T.O	: Konya Ticaret Odası

KONYA' DA AÇILAN RESİM SERGİLERİNİN KRONOLOJİK LİSTESİ

A. Tarihi	Sergiyi Açan Kişi veya Kuruluş	Sergi Çeşidi	A. Yer
25.04.1961	Nazmi AYDİNÇ	Yağlı Boya Resim Sergisi	B.E.D.
21.05.1961	Nuri HİÇLER	Resim Sergisi	B.E.D.
01.06.1961	Gazateciler Cemiyeti	Ak Devrim Resim Sergisi	Gazi İlkokulu
24.07.1961	Milli Eğitim Müdürlüğü	Açık Hava Resim Sergisi	Kayalıpark
1962	Orta Dereceli Okullar	27 Mayıs Resim Sergisi	B.E.D.
16.04.1962	Nihat PINARLI	Resim Sergisi	B.E.D.
20.06.1962	Kız Lisesi	Resim Sergisi	Kız Lisesi
28.06.1962	Kız Öğretmen Okulu	Resim Sergisi	Kız Öğrt.Okulu
06.01.1963	Göçmen Res.Eyyüp Ömer YÜKSEL	Resim Sergisi	B.E.D.
15.04.1964	Ergun PEKER Öğrencileri : M.BÜYÜKÇANGA, O.ÖZTÜRK,H.ÇAĞLAR, H.ÜNLEM , M.GÜNAYDIN	Resim Sergisi	Öğretmen Abdürrahim İlkokulu.
01.09.1965	Bakırköy Akıl Hastalarının	Resim,Heykel,Elişi Sergisi	B.E.D.
23.04. 981	Kız Sanat Yüksek Öğrt.Okulu	Batik Sergisi	K.D.G.S.G.
28.10.1981	İl Kültür Müdürlüğü	Konya'da Yaşayan Sanatçılar I.Karma Sergisi.	K.D.G.S.G.
03.02.1982	Konya Devlet Güzel Sanatlar Galeri Müdürlüğü	Resim Koleksiyon Sergisi.	K.D.G.S.G.
18.03.1982	Güzel Sanatlar Galeri Müdürlüğü	Resim Yarışması Sergisi.	K.D.G.S.G.
05.06.1982	Semih SERGEN	Türk Hat Şaheserleri Ağaç Dağlama Sergisi.	K.D.G.S.G.
11.06.1982	Sevinç KOÇAK, Salim KOÇAK	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
07.08.1982	Halil AÇIKGÖZ	El Sanatları Sergisi	Konya Fuarı.
09.09.1982	İbrahim GÜNDÜZ	Karapınar Sergisi.	K.D.G.S.G.
20.10.1982	Ilgın Kaymakamlığı	Ilgın Sergisi.	K.D.G.S.G.
15.04.1983	Mehmet BÜYÜKÇANGA	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
22.04.1983	Havva ALKAN, Murat MENEKŞE	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
26.05.1983	Kadınhanı Kaymakamlığı	Kadınhanı Sergisi.	K.D.G.S.G.
27.05.1983	Konya'da Yaşayan Sanatçılar	Resim, Heykel Sergisi.	A.S.G.
28.05.1983	İl Kültür Müdürlüğü	El Sanatları Sergisi.	K.D.G.S.G.
12.12.1983	Nebahattin YASAKUL	Pentür Sergisi.	K.D.G.S.G.
02.02.1984	K.Dev. Gz.San.Galerisi Müdürlüğü	Konya' da Yaşayan Sanatçılar Sergisi.	B.İ.K.M.
18.03.1984	K.Dev. Gz.San.Galerisi Müdürlüğü.	Çanakkale Resim Sergisi	K.D.G.S.G.
05.04.1984	Dumlupınar Ortaokulu.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
28.04.1984	Gabriel Mandel KHAN	Seramik ve Grafik Sergisi.	K.D.G.S.G.
02.05.1984	Meram Ortaokulu.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
18.05.1984	K.Devlet Güz.San.Galeri Müdürlüğü	Türk Süsleme Sanatları Sergisi.	K.D.G.S.G.
26.05.1984	Sarayönü Kaymakamlığı	Sarayönü Sergisi.	K.D.G.S.G.
26.05.1984	Taner BAYKARA	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
26.05.1984	Sefer ÖZTÜRK	Keçe Sergisi.	B.İ.K.M.
20.07.1984	M.Lütfi İKİZ ve Eşi Gönül İKİZ	Tuğralar Sergisi.	B.Y.E.K.
15.10.1984	Mehmet TABANLIOĞLU	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
10.12.1984	Konya Ticaret Odası	Satışlı El Sanatları Sergisi.	K.T.O.
01.01.1985	Mehmet BAŞBUĞ	Yağlı Boya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
16.01.1985	İstanbul D.G.S.A.Mezunları	Yağlı Boya Resim Sergisi.	K.D.G.S .G.
01.02.1985	TİMPEX Sanatçılar Topluluğu.	Yağlı Boya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
06.02.1985	Berna TÜREMEN	Resim Sergisi.	A.S.G.
07.02.1985	Münevver İZGİ	Suluboya Resim Sergisi.	Dr.V.ERKUL
08.02.1985	Konya'da Yaşayan Sanatçılar	Resim Sergisi.	Dr.V.ERKUL
11.03.1985	Mehmet BÜYÜKÇANGA Atly.Ögr.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
18.03.1985	K.Dev.Gü.Snt.Galeri Müdürlüğü	Çanakkale Zaferi Res.Serg.	K.D.G.S.G.
16.04.1985	Turizm Müdürlüğü	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
23.04.1985	Milli Eğitim Müdürlüğü	Ortadereceli Okl.Res.Serg.	K.D.G.S.G.
25.04.1985	Yrd.Doç.Dr.Tahsin SAMUR Atölye Öğrencileri	Vitray Sergisi.	K.T.O.
10.05.1985	Sevinç ve Salim KOÇAK	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
02.11.1985	S.Ü.Eğt.Fak.ve.Fen.Edb.Fak.	Karma Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.

10.11.1985	H.Güner ÖZKAN	Basında ATATÜRK Serg.	TİYATRO SALONU
02.12.1985	G.Ü.Mesleki Eğitim Fakültesi.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
10.12.1985	H.ÖKSÜZ, F.ÇİÇEK, M.ÇİLER, Ö.BİLGE,	Geln.Türk.Sanat Serg.	K.D.G.S.G.
10.12.1985	Vakıflar Bölge Müdürlüğü	Vakıf Haftası Serg.	K.D.G.S.G.
15.01.1986	Mehmet PEHLİVAN	Resim ve Fotoğraf Sergisi.	K.D.G.S.G.
20.02.1986	Dr.Vedat ERKUL	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
18.03.1986	İl Kültür Müdürlüğü	Karma Resim Sergisi.	TİYATRO SALONU.
29.03.1986	Bölge Yazma Eserler Kütp.Md.lüğü	Röprodüksiyon ve Fot.Serg	K.B.Y.E.K.
31.03.1986	İl Halk Kütüphane Müdürlüğü	Karma Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
17.04.1986	Hasan TULUK ve Talat YILMAZ	El Sanatları Sergisi.	K.D.G.S.G.
02.05.1986	Ankara Kadın Ressamlar Derneği.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
16.05.1986	Okşan GERÇEK	Yağlı Boya Resim Sergisi	M.M.
17.05.1986	S.Ü.Arkeoloji ve Sanat Tarihi. Bölümü Doç.Dr.Haşim KARPUZ Öğrencileri.	Fotoğraf Sergisi.	K.D.G.S.G.
18.05.1986	Celal GÜNAYDIN	Yağlı Boya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
27.05.1986	Meram Ortaokulu	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
20.06.1986	Tahsin SAMUR Atölye Öğrencileri	Vitray Sergisi.	K.T.O.
06.10.1986	Devlet Güzel Snt.Gal.Md.lüğü	Koleksiyonlar Sergisi.	K.D.G.S.G.
03.11.1986	Milli Eğt.Gnç.ve Spor Bakanlığı	Öğrenci Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
20.11.1986	Mayaş A.Ş.Töre, Kitap Kültür Ocağı	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
12.12.1986	Ressam Alekıov , N. BABAYİĞİT, Y.SEZER, H. AÇIKGÖZ	Sergisi.	K.D.G.S.G.
01.01.1987	Mehmet BÜYÜKÇANGA, ve V.ERKUL	Resim Sergisi.	K.İ.H.K.
21.01.1987	Sevim SARITABAK	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
05.02.1987	Erol ÖKE	Resim Sergisi	K.D.G.S.G.
01.03.1987	Hasip PEKTAŞ	Resim Sergisi.	A.S.G.
12.03.1987	S.Ü.Eğt.Fak.Tahsin Samur Öğren.	Resim ve Vitray Sergisi.	K.D.G.S.G.
08.04.1987	Güney ATALAYER	Resim Sergisi.	A.S.G.
02.05.1987	Semih SERGEN	D.Tekniği, Hat Şaheser.S.	K.D.G.S.G.
18.05.1987	S.Ü.Edb.Fak.Snt.Tarihi ve Arkeoloji Bölümü Doç.Dr.H.KARPUZ Öğr.	Resim ve Fotoğraf Sergisi	K.D.G.S.G.
04.06.1987	Gönül DURANOĞLU	Yağlı Boya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
22.04.1987	Meram Ortaokulu	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
08.10.1987	Dr.Vedat ERKUL	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
18.10.1987	Çin Elçiliği	Devlet Sergisi	K.D.G.S.G.
18.10.1987	Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü	Azerbeycan Devlet Sergisi	K.D.G.S.G.
11.11.1987	Mehmet BÜYÜKÇANGA	Sergisi	K.D.G.S.G.
12.12.1987	Halil AÇIKGÖZ	Sergisi.	K.D.G.S.G.
06.01.1988	Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü	Türk Süsleme Sanatları S.	K.D.G.S.G.
18.01.1988	Eskişehir Valiliği	IV.Yunus Emre Y.Resim S	K.D.G.S.G.
04.02.1988	Alessandro NASTASIO' nun	Suluboya Sergisi.	K.D.G.S.G.
10.03.1988	Meram Ortaokulu	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
19.04.1988	K.Beden Terbiyesi ve Spor İl Md.	Resim Yarışması Sergisi.	SPOR SALONU
30.05.1988	Aysu GÜNAY	Yağlı Boya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
18.01.1999	Eskişehir Valiliği	IV.Yunus Emre Resim Y.S	K.D.G.S.G.
15.06.1988	Fatma KOÇAK	Batik Sergisi.	K.D.G.S.G.
20.10.1988	Ali DÜZGÜN	Resim Sergisi.	A.S.G.
19.11.1988	Necmettin KÜLAHÇI	Fotoğraf Sergisi.	K.D.G.S.G.
03.01.1989	Kamuran SÖNMEZ	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
14.04.1989	Güzel Sanatlar Genel Md.lüğü	Devlet Türk.Süs.Snt.Sergisi	K.D.G.S.G.
12.05.1989	Galip Onat	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
23.05.1989	Kız Ortaokulu	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
29.05.1989	Sevinç KOÇAK	Resim Sergisi	K.D.G.S.G.
03.06.1989	Yeni Konya Gazatesi	Cam Fotoğraflarla Konya S.	K.D.G.S.G.
13.06.1989	İbrahim GÜNDÜZ	Karapınar Sergisi.	K.D.G.S.G.

19.06.1989	S.Ü.	Röprodiksüyon Dn.Sergisi.	K.D.G.S.G.
06.09.1989	Taşkale Belediyesi	Fot.ve.El.Snt.Sergisi.	K.D.G.S.G.
26.10.1989	Mehmet BAŞBUĞ	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
07.11.1989	Osman ALTINTAŞ	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
23.11.1989	Mehmet UYANIK	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
10.12.1989	Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü	Mevlana Resim Yrş.Sergisi.	K.D.G.S.G.
20.12.1989	Eskişehir Valiliği.	VI Yunus Emre Res.Yrş.S.	K.D.G.S.G.
01.03.1990	Ingrıd Schaar ve Fred Redthoff	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
09.04.1990	Mustafa ASLIER	Baskı Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
02.05.1990	Konya Devlet Güz.Snt.Gal.Md.	Karma Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
03.05.1990	M.BÜYÜKÇANGA, G.M.KHAN I.SCHAR, S.SERGEN, M.HİLMİ, G.ARBAH,F.ROTTHOFF	Karma Sergisi.	K.D.G.S.G.
10.05.1990	Özel Diltaş Lisesi	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
18.05.1990	Mehmet ÇOLAKOĞLU	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
29.05.1990	Büyüksinan İlkokulu	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
01.06.1990	Halit BARDAKÇI	Resim Sergisi.	K.A.S.G.
11.06.1990	Konya Dev.Güz.San. Gal. Md.lüğü	Kursiyerler Sergisi	K.D.G.S.G.
10.07.1990	Kültür Bakanlığı	Nasreddin Hoca Çoçuk Resimleri Yarışması Sergisi.	A.İ.H.K.
17.08.1990	Gabriel Mandel KHAN	EX LİBRİS Sergisi.	K.D.G.S.G.
20.09.1990	Lütfi GÖLLER	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
29.10.1990	Fatma KIRDAR	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
07.11.1990	GESAM	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
23.11.1990	A. KARAOĞLU, E.YILDIR	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
01.02.1991	Eskişehir Valiliği.	VII.Yunus Emre Yarışması Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
15.02.1991	Mehmet AŞÇI	Vitray Sergisi.	K.D.G.S.G.
05.04.1991	Özel Diltaş Lisesi	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
22.04.1991	M.BÜYÜKCANGA, A.KOCAGİL,, H.BARDAKÇI,S.M.ÇOLAKOĞLU Ü.DÜZEL	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
20.05.1991	S.Ü.Resim Eğt.Blm.Ögr.Elemanları	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
07.06.1991	Devlet Güzel San. Galeri Md.lüğü	Kursiyerleri Sergisi.	K.D.G.S.G.
20.06.1991	Afganistan Sanatçılar Send.Üyeleri	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
02.10.1991	Mehmet SAKİN, Hüsnü AKSOY	Serigrafi Sergisi.	K.D.G.S.G.
21.10.1991	Demir Ali Selamed	Gravür Sergisi.	K.D.G.S.G.
05.11.1991	Y.ŞANLI, Ü.CANPOLAT	Baskı Resim ve Fotğ.Sergisi.	K.D.G.S.G.
24.11.1991	Resim Öğretmenleri	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
02.01.1992	Ana Sigorta	I.Resim Yarışması Sergisi.	K.D.G.S.G.
30.01.1992	Mustafa ÇERÇİ	Gravür Sergisi.	K.D.G.S.G.
17.03.1992	Eskişehir Valiliği	VIII Yunus Emre Resim Yarışması Sergisi.	K.D.G.S.G.
20.04.1992	Tahsin Samur Atölye Öğrencileri.	Vitray Sergisi.	K.T.O.
07.04.1992	S.Ü.Eğt.Fak.Resim İş Bl.Mastır Öğr.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
15.04.1992	Zeki ŞAHİN	Fotoğraf Sergisi.	K.D.G.S.G.
07.05.1992	Diltaş Lisesi.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
14.05.1992	Rehberlik ve Araştırma Merkezi	Eğitilebilir Çoçuklar Res.S.	K.D.G.S.G.
18.05.1992	S.Ü.Eğt.Fak.Res.İş.Böl.Öğrencileri	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
25.05.1992	Gönül DURANOĞLU	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
18.06.1992	Güzel Sanatlar Galeri Müdürlüğü	Kursiyerleri Sergisi.	K.D.G.S.G.
01.09.1992	Ürdünlü Ressam İbrahim SHALABI	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
02.11.1992	Reha BİLİR	Fotoğraf Sergisi.	K.D.G.S.G.
24.11.1992	S.Ü.Eğt.Fak.Resim İş Blm.Öğrt.Üyl.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
04.12.1992	Ömer SARUHANLIOĞLU	Fotoğraf Sergisi.	K.D.G.S.G.
10.12.1992	Kültür Bakanlığı	IV.Mevlana Resim Yrş. S.	K.D.G.S.G.
26.02.1993	Eskişehir Valiliği	9.Yunus Emre Resim Sergisi	K.D.G.S.G.
03.04.1993	Seçkin ERGENE	Batik Sergisi.	K.D.G.S.G.
15.04.1993	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	Karma Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.

15.04.1993	Erbil KORU Lisesi	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
26.04.1993	Fuat BOZKURT	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
30.04.1993	Haluk BARDAKÇI	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
24.05.1993	S.Ü.Selçuk Arşt.Mrk.	Fotoğraflarla Tarihi Çevre ve Yılmaz ÖNGE Sergisi.	K.D.G.S.G.
07.06.1993	Hafize Pektaş	Moda Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
21.06.1993	Konya Dev. Güzel Snt.Gal.Md.lüğü	Kursiyerler Sergisi.	K.D.G.S.G.
20.09.1993	Turgut Usta	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
24.11.1993	Bank-Sen Organizesi	Karma Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
08.12.1993	Milli Piyango Genel Müdürlüğü	I.Ulusal Karikatür Yrş.Serg.	K.D.G.S.G.
10.12.1993	K.T.B.Güzel Snt.Gnl.Md.lüğü	5.Mevlana Resim Yrş.Sergisi	K.D.G.S.G.
08.12.1993	Florance BREVİLLAC	Resim ve Minyatür Sergisi.	K.D.G.S.G.
25.12.1993	Türk Ocakları Konya Şubesi	Fotoğraf Sergisi.	E.G.K.S.
03.01.1994	Aysun GÜNAY ve Öğrencileri.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
10.01.1994	Alaybey KARAOĞLU	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
04.02.1994	Ceyda ÇOKSEVEN	Suluboya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
16.03.1994	Ali Rıza YENİ, A.OĞUZYİĞİT	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
04.04.1994	S.Ü.Mes.Eğt.Fak.Öğrt.Üyeleri	Konya Dökümanlarından Örnekler Sergisi.	K.D.G.S.G.
15.04.1994	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.	Fotoğraflarla Turizm Değ.S.	K.D.G.S.G.
15.04.1994	Konya Devlet Güzel Snt.Galeri Müdürlüğü	Konya'da Yaşayan Sanatçılar Sergisi.	Ç.S.E.
19.04.1994	Tahsin Samur Atölyesi Öğrencileri	Vitray Sergisi.	K.D.G.S.G.
23.04.1994	Mithatpaşa İlkokulu	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
04.05.1994	19 Mayıs İlkokulu	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
25.05.1994	Özel Diltaş Lisesi	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
06.06.1994	Kız Ortaokulu	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
10.06.1994	İl ve Kültür Turizm Müdürlüğü	Kursiyerler Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
28.06.1994	Senem EREN	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
05.09.1994	İngiliz Büyükelçiliği	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
12.09.1994	Florence BREVİLLAC	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
10.12.1994	Atanur MERİÇ	Tezhip,Minyatür ve Ebru S.	K.D.G.S.G.
06.03.1995	Feridun ÖZGEREN	Ebru Sergisi.	K.D.G.S.G.
12.03.1995	Eskişehir Valiliği.	Geleneksel Yunus Emre Yarışma Sergisi.	K.D.G.S.G.
03.04.1995	El Sanatları Uygulama Merkezi	Yaşayan El Sanatlarımız S.	K.D.G.S.G.
10.04.1995	Mine SERPEK	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
17.04.1995	Zeki OĞUZ	Fotoğraf Sergisi.	K.D.G.S.G.
11.04.1995	Özel İdeal Fen Lisesi.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
15.04.1995	Sevil ALAYDIN	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
16.06.1995	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.	Kursiyerler Sergisi.	K.D.G.S.G.
26.06.1995	Necati BÜYÜKKALKAN	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
04.09.1995	Sezer ODABAŞI	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
13.11.1995	İstanbul Fantastik Realite Grubu	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
14.12.1995	Mehmet GİRGİÇ	Keçe Üzerine Mevlana Serg.	K.D.G.S.G.
08.01.1996	Ali Rıza YENİ	Keramik Sergisi.	K.D.G.S.G.
12.01.1996	NİHAT ŞİRİN, O.CEBRALİOĞLU, İ.A.ENVEROĞLU	Karma Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
31.01.1996	Ankara Ünv.Cemil BAŞO	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
26.02.1996	Esma CİVCİV	Yağlı Boya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
18.03.1996	Mehmet BÜYÜKÇANGA,Baybars GÜVENSOY Atölye Öğrencileri.	Grafik Sergisi.	K.D.G.S.G.
05.04.1996	Adem SÖNMEZ	Fotoğraf Sergisi.	K.D.G.S.G.
20.04.1996	Mithatpaşa İlkokulu	Resim ve Elişi Sergisi.	K.D.G.S.G.
02.05.1996	S.Ü.Türk El Snt.Arşt.ve Uyg.Mrk.	Geleneksel Türk El Snt.S.	K.D.G.S.G.
09.05.1996	Vecibe ÖZFAKİH	Yağlıboya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
16.05.1996	Şehabettin UZLUK	Resim Sergisi.	K.T.O.
23.05.1996	Meram Kız Ortaokulu	Resim ve El İşi Sergisi.	K.D.G.S.G.
28.05.1996	Gücüyener İlkögretim Okulu.	Resim El İşi Sergisi.	K.D.G.S.G.
05.06.1996	DYO	Resim Yarışması Sergisi.	K.D.G.S.G.

21.06.1996	Zeki ŞAHİN	Fotoğraf Sergisi.	K.D.G.S.G.
17.06.1996	S.Ü.Eğt.Fak.Rs.İş.Böl.Öğrencileri	Fotoğraf Sergisi.	K.D.G.S.G.
12.09.1996	S.Ü.Eğt.Fak.Rs.İş.Blm.Öğrencileri.	Resim Sergisi.	H.M.Y.O.
17.09.1996	Perihan TUNÇ,Semra ÖZBEK	Dekoratif Deri Ürünleri S.	K.D.G.S.G.
22.11.1996	Zühal ARDA	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
11.12.1996	Konya Devlt.Güz.Snt.Gal.Md.lüğü	El Sanatları Sergisi.	K.D.G.S.G.
23.12.1996	S.Ü.Meslk.Eğt.Fak.	El Sanatları Sergisi.	K.D.G.S.G.
08.01.1997	Vecibe ÖZFAKİH	Keramik Tasarım Sergisi.	K.D.G.S.G.
21.02.1997	Hüseyin KIZILER	Cam ve Dekarasyon Sergisi.	K.D.G.S.G.
14.03.1997	Ayşe ÇELİK, Havva SAĞLAM	Resim SERGİSİ	K.D.G.S.G.
27.03.1997	İlhan Ahmet ENVEROĞLU	Suluboya, Pastel Resim Serg.	K.D.G.S.G.
16.04.1997	19 Mayıs İlkokulu	Resim İş Sergisi.	K.D.G.S.G.
02.05.1997	Mimar Sinan Ünv.Güz.Snt.Fak.	Deneysel Fotoğraf Sergisi.	K.D.G.S.G.
13.05.1997	Firdevs TIRMAN-Güliser UZUNCA Öğrencileri.	El Sanatlarımızdan Örnekler.	K.D.G.S.G.
20.05.1997	S.Ü.Eğt.Fak.Resim Blm.Öğrencileri.	Karma Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
13.06.1997	Yrd.Doç.Savaş ÇEVİK	Hat Sergisi.	K.D.G.S.G.
05.09.1997	Devlet Güzel Sanatlar Gal.Md.lüğü	Koleksiyonlar Sergisi.	K.D.G.S.G.
26.09.1997	Devlet Güzel Sanatlar Gal.Md.lüğü	Kursiyerler Sergisi.	K.D.G.S.G.
24.11.1997	S.Ü.Eğt.Fak.Resim Blm.Yüksek Lisans Öğrencileri.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
10.12.1997	Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü	Türk Süsleme Sanatları S.	K.D.G.S.G.
25.12.1997	Sevinç KOÇAK	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
01.04.1998	Ayşe KAYA	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
21.04.1998	Hazım ULUŞAHİN İ.Ö.O.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
27.04.1998	Berk OLGUN	Karikatür Sergisi.	K.D.G.S.G.
08.05.1998	Selçuklu Belediyesi- İl Klt.Md.lüğü	Güzel Sanatlar Sergisi	MEVLANA MÜZESİ
11.05.1998	S.Ü.Mes.Eğt.Fak.	El Sanatları Sergisi.	K.D.G.S.G.
18.05.1998	Yrd.Doç.Dr.A.KARAOĞLU Öğr.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
25.05.1998	Mehmet GİRGİÇ	Kaytak Motif Sergisi.	K.D.G.S.G.
03.06.1998	Konya Özel İdeal Okulları	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
08.06.1998	M.Sera ÖZKAŞIKÇI	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
08.06.1998	S.Ü.Eğt.Fak.Res.İş Ana Bilim Dalı Öğretim Elemanları	Sanat Ürünleri Sergisi.	FUAR K.M.
12.06.1998	Saim KOÇ	Yağlıboya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
23.10.1998	Selçuklu Beld.	Yaşayan Konyalı Snt.Serg.	FUAR K.M.
26.10.1998	Mesleki Eğt.Fak.Öğrt.Elm.	El Sanatları Sergisi.	K.D.G.S.G.
02.11.1998	İsmail SEVER	Rölyef Sergisi.	K.D.G.S.G.
16.11.1998	Şemşettin Ziya DAĞLI	Ebrulu Çini Sergisi.	K.D.G.S.G.
30.11.1998	Sevinç Y.BEŞER	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
10.12.1998	Mehmet GİRGİÇ	Keçe-Halı- Kilim Sergisi.	K.D.G.S.G.
14.12.1998	Kültür Bakanlığı	Geleneksel Türk Süsleme Sanatları Sergisi.	K.D.G.S.G.
08.02.1999	Leyla METER	Resim ve Ebru Sergisi	K.D.G.S.G.
22.02.1999	Bülent BÜYÜKKERNİŞ	Yağlıboya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
08.03.1999	Asuman ÖNALAN İÇİL	Yağlıboya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
18.03.1999	S.Ü.Sağ.ve.Klt.D.Bşk.lığı	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
22.03.1999	Özel Diltaş Lisesi Resim Sergisi.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
08.04.1999	Mustafa DUYMAZ	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
20.04.1999	Hazım Uluşahin İlköğretim Okulu.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
26.04.1999	Hüseyin ELMAS	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
07.05.1999	Zühal ARDA	Suluboya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
17.05.1999	T.C.Merkez Bankası Koleksiyonları	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
01.06.1999	Cumhuriyet Lisesi	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
07.06.1999	Selçuklu Anadolu Lisesi	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
16.06.1999	Hafize PEKTAŞ	Suluboya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
21.06.1999	Konya Devlet Güz.Snt.Md.lüğü	Kursiyerleri Sergisi.	K.D.G.S.G.
05.07.1999	Konya'da Yaşayan Sanatçılar	Karma Resim Sergisi	T.G.S.G.

12.10.1999	O. CEBRAİLOĞLU İ.A.ENVEROĞLU	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
15.10.1999	Selçuklu Beld.	II.Yaşayan Konyalı Snt.S.	FUAR K.M.
01.11.1999	Ali Rıza YENİ,	Keramik ve Heykel Sergisi.	K.D.G.S.G.
15.11.1999	Atatürkçü Düşünce Dern.Konya Şb.	Atatürk Fotoğrafları Sergisi.	K.D.G.S.G.
24.11.1999	S.Ü.Eğt.Fak.Res.Bl.Öğrt.Elm.	Karma Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
10.12.1999	İl Kültür ve Turizm Md.lüğü	Karma El Sanatları Sergisi.	K.D.G.S.G.
23.12.1999	Şerife ÖZALAN	Yağlıboya Resim Sergisi.	B.Y.E.K.
01.03.2000	Fatih BAŞBUĞ	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
24.03.2000	Zühal ARDA	Suluboya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
12.04.2000	Özel Gündoğdu İlköğretim Okulu	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
23.04.2000	Selçuklu Belediyesi.	Hayalimdeki Selçuklu Yrş.S.	K.T.O.
08.05.2000	Özel İdeal Lisesi	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
15.05.2000	Cengiz Topel İlköğretim Okulu	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
17.05.2000	19 Mayıs İlköğretim Okulu	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
29.05.2000	S.Ü.Eğt.Fak.Res.Blm.Öğrencileri	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
05.06.2000	Atatürk Kız Lisesi	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
26.06.2000	Konya Devlet Güz.Snt.Gal.Md.lüğü	Kursiyerler Sergisi.	K.D.G.S.G.
26.06.2000	Tahsin Samur Atly.Öğrencileri	Vitray Sergisi.	K.T.O.
18.09.2000	Sabiha GÖKÇE	Yağlıboya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
10.10.2000	Mehmet BAŞBUĞ	Resim Sergisi.	S.D.K.M.
08.01.2001	Belgin AKA	Yağlıboya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
06.02.2001	Prof.Dr.Mine EROL	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G
19.02.2001	Dames FRASER	Yağlıboya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
12.03.2001	O.CEBRAİLOĞLU,İ.A.ENVEROĞLU Atölye Öğrencileri	Karma Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
19.03.2001	Mehmet BAŞBUĞ	Yağlı Boya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
02.04.2001	Yasemin ÖZENGÖK	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
23.04.2001	Selçuklu Belediyesi	Yaşadığım Selçuklu Yarışmalı Sergi.	Menderes Stadyumu.
24.04.2001	Zühal ARDA	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
16.04.2001	Nazmiye TÜRE	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
11.05.2001	Mehmet H.ARMAĞAN	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
24.05.2001	Cemil Keleşoğlu Lisesi	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
24.05.2001	S.Ü.Eğt.Fak.Rs.Blm.Öğrencileri	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
28.05.2001	Özel İdeal Lisesi.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
04.06.2001	Mehmet BEĞEN İlköğretim Okulu	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
07.06.2001	Konya Büyükşehir Belediyesi	Çevre,Şehir ve İnsan Konulu Resim Yarışması Sergisi.	K.T.O.
11.06.2001	Yrd.Doç.Mehmet BÜYÜKÇANGA Atölye Öğrencileri	Grafik Sergisi.	K.D.G.S.G.
25.06.2001	Konya Devlet Güz.Snt.Galerisi.	Kursiyerler Sergisi.	K.D.G.S.G.
17.09.2001	Litvanya Büyükelçiliği	Grafik Sanatlarına Bakış S.	K.D.G.S.G.
22.10.2001	Kültür Bakanlığı	Türk Süsleme Sanatları S.	K.D.G.S.G.
29.10.2001	S.Ü.Mes.Eğt.Fak.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
05.11.2001	Mahmut SAYALI	Fotoğraf Sergisi.	K.D.G.S.G.
12.11.2001	Zarife ÇIRAK, Esin EKER	Karma Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
24.11.2001	Zühal ARDA ve Arkadaşları	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
10.12.2001	İl Kültür ve Turizm Md.lüğü	Suluboya Takı Tasarım El Sanatları Sergisi.	K.D.G.S.G.
24.12.2001	Konya Dev.Güz.Snt.Gal.	Kursiyerler Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
07.01.2002	Kezban ŞEFLEK	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
14.01.2002	S.Ü.Mes.Eğt.Fakültesi	"Çeşitlemeler"El Sanatları S.	K.D.G.S.G.
24.01.2002	KONFAD	Fotoğraf Sergisi.	K.D.G.S.G.
08.03.2002	Ali Rıza YENİ	Heykel ve Rölyef Sergisi.	K.D.G.S.G.
25.03.2002	Mevde ŞİMŞEK	Yağlıboya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
01.04.2002	Tahir GASİMAV TAYYUK	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
15.04.2002	Hakan TEKDEMİR	Yağlıboya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
24.04.2002	Selçuklu Belediyesi	Özlediğim Selçuklu Yarışma Sergisi.	K.T.O.

29.04.2002	Lale AVŞAR, Mezahir AVŞAR	Kırkpare ve Seremik Sergisi.	K.D.G.S.G.
13.05.2002	Anar EYNİ	Heykel Sergisi.	K.D.G.S.G.
29.05.2002	Akçeşme İlköğretim Okulu	Resim İş Sergisi.	K.D.G.S.G.
10.06.2002	19 Mayıs İlköğretim Okulu	Resim İş Sergisi.	K.D.G.S.G.
17.06.2002	Konya Devlt.Güzel Sanatlar Galerisi	Kursiyerler Sergisi.	K.D.G.S.G.
17.09.2002	Öznur ULUTAŞ ve Öğrencileri	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
23.09.2002	Zerrin BÜYÜKMERTOĞLU	Suluboya ve Pastel Sergisi.	K.D.G.S.G.
01.10.2002	Reha BİLİR	Fotoğraf Sergisi.	K.D.G.S.G.
14.10.2002	Raif YAVUZ	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
01.11.2002	Seçil NEBİOĞLU	Seramik Sergisi.	K.D.G.S.G.
22.11.2002	Resim Öğretmenleri	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
10.12.2002	KONFAD	Fotoğraf Sergisi	K.D.G.S.G.
19.12.2002	İhsan ARI	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
02.01.2003	Hikmet ŞAHİN	Yağlıboya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
27.01.2003	Bilun MARTI	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
24.02.2003	H.İbrahim SAYDAM , Fatih.UĞURLU,F.KARAPINAR	Resim Heykel Sergisi.	K.D.G.S.G.
03.03.2003	Yıldız Şerife ÖZKÖK	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
17.03.2003	Fatih BAŞBUĞ	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
31.03.2003	Yrd.Doç.Mehmet BÜYÜKÇANGA Atölye Öğrencileri	Grafik Sergisi.	İ.H.K.
31.03.2003	Çumra Belediyesi	Fotoğraf ve Kilim Sergisi.	K.D.G.S.G.
07.04.2003	Hüseyin ELMAS	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
21.04.2003	Alaybey KARAOĞLU	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
24.04.2003	Selçuklu Belediyesi	Geleceğin Selçuklusu Yarışması Sergisi.	FUAR.K.M.
29.04.2003	Selcan ÖZDEMİR	Resim Sergisi.	B.Y.E.K.
06.05.2003	Hülya CANBAZ	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
08.05.2003	Dumlupınar Lisesi	Resim Sergisi.	B.Y.E.K.
12.05.2003	Şengül DOĞAN	Resim Sergisi.	B.Y.E.K.
20.05.2003	Anar EĞNİ, T.TAYYUK	Heykel ve Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
31.05.2003	M.Şükrü BAYSAL	Ahşap Sanatı Sergisi.	K.D.G.S.G.
09.06.2003	Ülkü DÜZEL	Batik Sergisi	K.D.G.S.G.
16.06.2003	Konya Devlt.Güz.Sant.Galerisi	Kursiyerleri Sergisi.	K.D.G.S.G.
15.09.2003	Yrd.Doç.T.ERDEM	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
01.10.2003	Nuran KIRCI	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
20.10.2003	M.ÇOLAKOĞLU	Resim Heykel Sergisi.	K.D.G.S.G.
02.01.2004	S.Ü.Eğt.Fak.Res.Blm.Öğrencileri.	Karma Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
09.01.2004	İbrahim ÇOBAN	Yağlı Boya Resim Sergisi.	İ.D.E.A
16.01.2004	Evren YENİ	Geleneksel Cam Altı Resimleri Sergisi.	K.D.G.S.G.
05.02.2004	Berk OLĞUN	Grafik Rölyef, Karikatür S.	K.D.G.S.G.
01.03.2004	Doğan Haber Ajansı	Fotoğraf Sergisi	K.D.G.S.G.
08.03.2004	Ayşe OKUR	Yağlı Boya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
01.04.2004	Yrd.Doç.Hüseyin ÖKSÜZ	Hüsn-i Hat Sergisi.	K.D.G.S.G.
15.04.2004	Mehmet GİRGİÇ, Nurgil BEGİÇ	Folklorik Bebek ve Keçe S.	K.D.G.S.G.
19.04.2004	S.Ü.Eğt.Fak.Res.İş.Blm.Ana.Bl.Dal.Öğrt.Elemanları	Karma Resim Sergisi.	S.D.K.M.
26.04.2004	A.Rıza YENİ, Murat YENİ	Resim Heykel Sergisi.	K.D.G.S.G.
03.05.2004	Mehmet BÜYÜKÇANGA, Gabriel Mandel KHAN	Resim , Grafür ve Seramik Sergisi.	K.D.G.S.G.
07.05.2004	Alper TAŞÇI	Resim Sergisi.	K.D.T.
10.05.2004	K.Süleyman Demirel Milli Piyango Anadolu Lisesi Resim Öğretmeni HİLAL BÜYÜKÇANGA Atölyesi Öğrencileri	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
17.05.2004	Şükrü BAYSAL	Ahşap Oyma Sergisi.	K.D.G.S.G.
21.05.2004	Resim Öğretmenleri	Karma Sergi	İ.D.E.A.
30.05.2004	Narin YAŞAR	Yağlı Boya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
14.06.2004	Konya Devlt.Güz.Snt.Gal.	Kursiyerleri Sergisi.	K.D.G.S.G.
28.06.2004	Nimet ÇALIK	Çini Sergisi.	K.D.G.S.G.

05.07.2004	Ali Turgay ÖZDEMİR	Ağaç Dağlama Sergisi.	K.D.G.S.G.
01.09.2004	Fahriye BOSTAN	Fotoğraf Sergisi.	K.D.G.S.G.
13.09.2004	Zihni GÜÇLÜ	Yağlı Boya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
04.10.2004	Cengiz BÜYÜKKARAGÖZ	Rölyef Sergisi.	K.D.G.S.G.
04.10.2004	Kadıköy Sanatçılar Derneği.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
04.10.2004	Türkan ERDEM	Resim Sergisi.	S.D.K.M.
08.10.2004	Melek Yılmaz GÖKAY	Resim Sergisi.	İ.D.E.A.
07.10.2004	Ahmet TÜRE	Resim Sergisi.	S.D.K.M.
18.10.2004	Kezban ŞEFLEK	Yağlı Boya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
22.10.2004	Sübütay ÖZER	Resim Sergisi.	M.S.E.
06.11.2004	Hafize PEKTAŞ	Resim Sergisi.	İ.D.E.A.
17.11.2004	S.ÖZDEMİR,Ş.DOĞAN G.ÖZDEMİR, E.İNCEL	Karma Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
26.11.2004	Birsen ÇEKEN	Resim Sergisi.	İ.D.E.A.
30.11.2004	Gazi Üniversitesi Öğrt.Elemanları	Karma Resim Sergisi.	S.D.K.M.
21.12.2004	Mehmet ÖZKENDİRCİ	Karikatür ve Şiir Sergisi.	S.D.K.M.
03.01.2005	Işıl ÖZCAN	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
07.01.2005	Nihat ŞİRİN	Ebru Sergisi.	Ş.D.S.E.M.
10.01.2005	E.Y.KÜÇÜK,F.N.ALP	El Sanatları Sergisi.	K.D.G.S.G.
31.01.2008	Kursiyer Öğrencileri	Yağlıboya ve Suluboya S.	K.D.G.S.G.
07.02.200	A.BİNATLI, H.HASAR	Pastel ve Yağlıboya Resim S	K.D.G.S.G.
14.02.2005	Azref Çiniçilik (Asami KÜÇÜK)	Çini ve Seramik Sergisi.	K.D.G.S.G.
21.02.2005	Ayşe TOKLU	Yağlı Boya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
25.02.2005	Bünyamin BALAMİR	Resim Sergisi.	İ.D.E.A.
28.02.2005	Hatice BİZCANLI	Pastel ve Yağlıboya Resim S	K.D.G.S.G.
28.02.2005	R.ABACIOĞLU	Resim Sergisi.	S.D.K.M.
07.03.2005	R.CEBRAİLOĞLU, Ö.F.ERDEM	Grafik Yağlıboya Seramik S.	K.D.G.S.G.
17.03.2005	Mehmet BAŞBUĞ	"Çanakkale Savaşları 90. Yıl Dönümü" Y.B.Sergisi.	K.D.G.S.G.
21.03.2005	S.Ü.Güz.Snt.Fak.Öğrt.Elemanları	Resim Sergisi.	S.D.K.M.
25.03.2005	İlker KÜÇÜKTUNÇ	11.Maket Uçak ve DIAROMA Sergisi.	K.T.O.
28.03.2005	E.Deveci DANIŞ	Yağlı Boya Sergisi.	K.D.G.S.G.
28.03.2005	S.Ü.Eğt.Fak.Yrd.Doç.M.BÜYÜKÇANGA Öğrencileri	Grafik Sergisi.	İ.H.K.S.S.
04.04.2008	Emniyet Müdürlüğü Teşkilatı	"Türk Polis Teşkilatının 160.Kuruluş Yıldönümü"Yağlı Boya S.	K.D.G.S.G.
05.04.2008	Serpil ÖZBEK	Fotoğraf Sergisi.	S.D.K.M.
11.04.2005	S.Ü.Mes.Eğt.Fak.	" Doğanın Dilinden" Dokuma Sergisi.	K.D.G.S.G.
12.04.2005	Kıbrıslı Ressamlar	Resim Sergisi.	S.D.K.M.
20.04.2005	E.A.AKBABA	Resim Sergisi.	B.Y.E.K.
23.04.2005	Özel İsmail Kaya İ.Ö.O.	" 23 Nisan konulu Resim Sergisi"	K.D.G.S.G.
03.05.2005	H.AÇIKGÖZ, S.YAĞCI	" Türk Süsleme ve Hat Sanatı.	K.D.G.S.G.
03.05.2005	Ö.Y.P.Güzel Sanatlar Fakültesi	Karma Resim Sergisi.	S.D.K.M.
16.05.2005	Konya Çimento A.G.S.L.	Karma Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
20.05.2005	Ali DÜZGÜN	Resim Sergisi.	İ.D.E.A.
23.05.2005	Semra ÖZBEK	Fotograf Sergisi.	S.D.K.M.
23.05.2005	Şükrü BAYSAL	Ahşap Oyma Sergisi.	K.D.G.S.G.
25.05.2005	Ayşe OKUR	Resim Sergisi.	S.D.K.M.
06.06.2005	Karatay Cengiz TOPEL İ.Ö.O.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
10.06.2005	Sebahat TANIR	Resim ve El Snt.Sergisi.	K.D.G.S.G.
10.06.2005	İsa ELİRİ	Resim Sergisi.	İ.D.E.A.
13.06.2005	Mehmet ERDOĞAN	Resim Sergisi.	KULE SİTE
14.06.2005	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	Kursiyerleri Karma Resim S.	K.D.G.S.G.
03.10.2005	S.Ü.Eğt.Fak.Res.İş.Öğrt.Elm.	Resim Heykel Sergisi.	S.D.K.M.
21.10.2005	Neslihan KIYAR	Resim Sergisi.	İ.D.E.A.
18.11.2005	Hüseyin ELMAS	Resim Sergisi.	İ.D.E.A.

24.11.2005	S.Ü.Eğt.Fak.Res.İş.Öğrt.Elm.	Resim Sergisi.	S.D.K.M.
09.12.2005	Serap DEMİREL	Resim Sergisi.	S.D.K.M.
10.12.2005	S.Ü.Mevlana Arşt..Merkezi	Karma Sergi.	M.K.M.
02.01.2006	Cengiz BÜYÜKKARAGÖZ	Bakır Rölyef Sergisi.	K.D.G.S.G.
21.01.2006	Burak DAYIOĞLU	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
25.01.2006	M.Cevat ATALAY	Resim, Seramik, Rölyef S.	K.D.G.S.G.
02.02.2006	Mehmet AŞÇI	Yağlı Boya Resim S.	K.D.G.S.G.
20.02.2006	İlyas SEVİNDİK	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
06.03.2006	Fatih UĞURLU	Yağlıboya Resim S.	K.D.G.S.G.
20.03.2006	O.CEBRAİLOĞLU Atölyesi	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
28.03.2006	H.PEKMEZCİ	Resim Sergisi.	İ.D.E.A.
01.04.2006	Adana Ressamler Derneği	Resim Sergisi.	İ.D.E.A.
03.04.2006	Zeki OĞUZ	Resim Sergisi.	İ.D.E.A.
10.04.2006	Necati BÜYÜKKAHYA	Yağlı Boya Sergisi.	K.D.G.S.G.
20.04.2006	Özel İsmail KAY İ.Ö.O.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
02.05.2006	Devrim ELBİR,Sadık ALTINOK	Resim Sergisi.	İ.D.E.A.
03.05.2006	Ahmet Şükrü DOĞAN	Resim Sergisi	K.D.G.S.G.
03.03.2006	Feyza Ü.YILDIRIM	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
11.05.2006	Sami YAĞCI	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
17.05.2006	S.Ü.Güz.Snt.Fak.Organizesinde	Üniversitelerarası Seramik S.	S.D.K.M.
01.06.2006	İbrahim SARI	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
02.06.2006	Fevzi GÜMÜŞ	Hat Sergisi.	İ.D.E.A.
12.06.2006	İl Kültür ve Turizm Md.lüğü Kursiyerleri.	Resim Sergisi.	İ.D.E.A.
18.09.2006	Yurdagül ÖZSAVAŞÇI	G.El.Snt.Sergisi.	N.A.T.S.G.
30.10.2006	Basri ERDEM	Özgün Baskı	S.D.K.M.
08.11.2006	Reha BİLİR –AFİAP	Fotoğraf Sergisi.	N.A.T.
10.11.2006	Ahmet DEMİR	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.+
20.11.206	Zülfü TAN	Yağlıboya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
20.11.2006	Anar EYNİ	Sergi	İ.D.E.A.
21.11.2006	S.Ü.Eğt.Fak.Res.İş.Öğrt Elm.	Karma Sergi.	S.D.K.M.
01.12.2006	Okşan GERÇEK	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
07.12.2006	Mustafa KABAKÇI	Ülkeler ve insanlar Sergisi.	N.A.T.S.G.
10.12.2006	Cahide KESGİNER Atly.Snt.	Hat Tezhip Ebru Sergisi.	K.D.G.S.G.
11.12.2006	Kadın Sanat ve Kültür Birliği	Uluslar arası Sergi.(UFACSI)	B.Y.E.K.
12.12.2006	Ahmet YEŞİL	Resim Sergisi.	S.D.K.M.
15.12.2006	Nurcan SERT	Resim Sergisi.	İ.D.E.A.
05.01.2007	Nuray ERTOSUN	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
16.01.2007	Nurettin ŞAHİN	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
17.01.2007	Armağan İ.Ö.O.	Resim Sergisi.	N.A.T.S.G.
13.02.2007	Cengiz BÜYÜKKARAGÖZ	Bakır Rölyef Sergisi.	K.D.G.S.G.
19.02.2007	Ulusal Sergi Yarışması	Ödül Alan İlköğretim Öğr.	N.A.T.S.G.
26.02.2007	Ramazan ŞENCAN	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
08.03.2007	Kadınlar İçin , Kadınlar Projesi	Fotoğraf Sergisi.	K.D.G.S.G.
09.03.2007	Aynur PEHLİVANLI	Resim Sergisi.	İ.D.E.A.
13.03.2007	İbrahim SARI	Yağlıboya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
14.03.2007	Büyükşehir Belediyesi	Resim Yarışması Sergisi.	M.K.M.
23.03.2007	Konya Güz.Snt.Derneği	Resim Sergisi.	N.A.T.S. G.
07.04.2007	Vergi Konulu Türk Ulusal	Fotoğraf Yarışması	N.A.T.S.G.
09.04.2007	Doç.Dr.Alaybey KARAOĞLU	Yağlıboya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
16.04.2007	Hasip BEKTAŞ	Exlibris Resim Sergisi.	İ.D.E.A.
20.04.2007	Süleyman Saim TEKCAN	Özgün Baskı Resim Sergisi.	S.D.K.M.
23.04.2007	Özel İsmail KAYA İ.Ö.O.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
27.04.2007	Yrd.Doç.Mehmet BÜYÜKÇANGA	Özgün Baskı Resim Sergisi.	M.K.M.
02.05.2007	Öğrt.Grv.Ercan DURAL	Seramik Sergisi.	K.D.G.S.G.
10.05.2007	S.Ü.Eğt.Fak.Res.İş.Blm.Yük.İLis.Öğr.	Resim SERGİSİ	M.H.E.M.
14.05.2007	Bir Grup Öğretmen	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
19.05.2007	Konya Çimento A.Güz.Snt.Gal.	Yağlıboya Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
28.05.2007	Nimet ÇALIK	Çini Sergisi.	K.D.G.S.G.

04.06.2007	Hatice BİZCANLI	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
11.06.2007	İl Kültür Turizm Md.lüğü Krs.leri	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
25.06.2007	A.BİLGİ-Ç.ARSLAN	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
04.09.2007	Hasan BAĞDAŞ	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
08.09.2007	Orhan TARGAÇ	Resim Sergisi.	N.A.T.S.G.
20.09.2007	Selçuklu Belediyesi	Çini Sergisi.	K.D.G.S.G.
16.10.2007	Tahsin VURAL	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
17.10.2007	Özgül ÖNALAN	Suluboya Resim Sergisi.	N.A.T.S.G.
25.10.2007	Gülsüm ERBİL	Mevlana Felsafesi Res.S.	K.D.G.S.G.
30.10.2007	Max Mandel	Fotoğraf Sergisi.	S.D.K.M.
06.11.2007	Birsen LİMON, Tayfun ÖZTÜRK	Resim Heykel Sergisi.	K.D.G.S.G.
20.11.2007	Belçika ve Türk Fot.Sanatçıları	Karma Fotoğraf Sergisi.	K.D.G.S.G.
24.11.2007	Sel.Ünv.Eğt.Fak.Res.İş.Blm.Öğ.Elm.	Karma Resim Sergisi.	S.D.K.M.
26.11.2007	S.Ü.Avrupa Anadolu Kültürleri	Resim Sergisi.	S.D.K.M.
01.12.2007	Bahtiyar HIRA	Mevlana Konulu Resim.S.	K.D.G.S.G.
01.12.2007	Nilifer HIRA	Ebru Sergisi.	M.M.
01.12.2007	İl Kültür ve Turizm Md.lüğü	Minyatür Sergisi.	M.M.
01.12.2007	İl Kültür ve Turizm Md.lüğü	Hat Levhaları Sergisi.	M.K.M.
01.12.2007	İl Kültür ve Turizm Md.lüğü	Fotoğraf Sergisi.	M.K.M.
01.12.2007	PTT Baş.Md.lüğü	Pul Sergisi.	M.K.M.
07.12.2007	İlhan ENVEROĞLU	Resim Sergisi.	İ.D.E.A.
09.12.2007	Türksoy	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
11.12.2007	Rauf TUNCER	Özgün Baskı Resim Sergisi.	N.A.T.S.G.
11.12.2007	Dr.Münevver ÜÇER	Lale i Münevveran Tezhip S.	N.A.T.S.G.
03.01.2008	Orhan CEBRAİLOĞLU	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
15.01.2008	Ahmet ATAN	Resim Sergisi.	S.D.K.M.
23.01.2008	Konya Çim.And.Güz.Snt.Lisesi	Resim Sergisi.	K.Ç.A.L.S.S.
12.02.2008	Ö.S.BAKIR-N.EDE	Karma Fotoğraf Sergisi.	K.D.G.S.G.
26.02.2008	Nazmiye TÜRE-Ülkü TAYMAZ	Karma Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
11.03.2008	Musa KOÇ	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
12.03.2008	Selçuklu Fotoğraf Sanatçılar Derneği	Semazenler Fot.Serg.	N.A.T.G.S.
14.03.2008	Seyit Murat KOÇ	Resim Sergisi.	İ.D.E.A.
21.03.2008	Ayça SESİGÜR	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
31.03.2008	A.OKUR.A.TÜRE.Ö.ÖZKARAKOÇ	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
07.04.2008	Melek GÖKAY Atly.Öğr.	Karma Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
08.04.2008	Yurdagül ÖZSAVAŞÇI	Gönül Pınarımdan Damlalar Sergisi.	K.D.G.S.G.
08.04.2008	Habib AYDOĞDU	Resim Sergisi.	S.D.K.M.
08.04.2008	Geçmişimizi bugüne taşıyan sanatçılar	Resim Sergisi.	N.A.T.G.S.
13.04.2008	Sadrettin ÖZÇİMİ	Ebru Sergisi.	K.D.G.S.G.
15.04.2008	Prof.Dr.Gabriel Mandel KHAN, Yrd.Doç.M.BÜYÜKÇANGA, Max Mandel	Yeni Gravürler, Özgün Baskı Resim ve Fotğ.Sergisi.	M.M.
23.04.2008	Özel İsmail KALE İ.Ö.O.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
23.04.2008	Y.DOĞAN, A.TÜBEK	Resim Sergisi.	N.A.T.G.S.
03.05.2008	Semra ÖZÜMERZİFON	Mevlana Konulu Res.S.	K.D.G.S.G.
12.05.208	Kon.Güz.Snt.Dern.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
19.05.2008	Kon.Çim.And.Güz.Snt.Lisesi	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
20.05.2008	Cebrail ÖTGÜN	Resim Sergisi.	S.D.K.M.
20.05.2008	Ord.Prof.Dr.A.S.ÜNVER	Konya Selçuklu ve Osmanlı Mimarisi bezemeleri Sergisi.	S.D.K.M.
20.05.2008	S.Ü.Eğt.Fak.Res.İş.An.Bll.Öğr.	Resim Sergisi	K.D.G.S.G.
26.05.2008	Yalçın GÖKÇEBAL	Resim Sergisi.	İ.D.E.A.
28.05.2008	Kül.ve.Turizm.Bk.lığı ve GESAM	Resim , Afiş,Logo, Karikatür	K.D.G.S.G.
06.06.2008	Konya İl Klt.ve.Turz.Md.lügü Krs.	Resim Sergisi.	K.D.G.S.G.
23.06.2008	Şehre Objektifden Bakma	Fotoğraf Sergisi.	N.A.T.S.G.

KONYA'DA GAZETECİLERİN ÖRGÜTLENME ÇABALARI: KGC ve DİĞER ÖRGÜTLER

Dr. Adem DEMİRSOY*

27 Şubat 1961 tarihinde Konya'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Konya'da sırasıyla Devrim İlkokulu, Karma Ortaokulu ve Karatay Lisesi'nde tamamladı. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu. "Konya`da Basının Gelişmesi ve Yeni Konya Gazetesi" çalışmasıyla Yüksek lisans, "Konya Basınında Afif Evren (1922–1977)" başlıklı çalışmasıyla da doktorayı bitirdi.

Askerlik sonrası Anadolu Ajansı'nda muhabir olarak çalıştı. 1995 tarihinde Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi'ne uzman olarak atandı. Radyo Üniversite, Üniversite Televizyonu ve İletişim gazetesinde haber sorumlusu olarak çalıştı. Ayrıca, 2006 yılından bugüne Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı'nda Kültür Şube Müdür Vekili olarak görevini sürdürmektedir.

* Uzman, Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi

ÖZET

Araştırmada Konya Gazeteciler Cemiyeti (KGC) ile Konya'da kurulan diğer basın örgütleri incelenmiştir. KGC, 1 Ağustos 1950'de kurulmuştur. Konya'daki ilk basın örgütüdür. Siyasi gelişmelere paralel olarak kurulan diğer dernekler uzun ömürlü olmamışlardır.

Anahtar Kelimeler:

Konya, Gazeteciler Cemiyeti, Basın

ABSTRACT

In this article, Konya Journalist Association (KJA) and other press organization which established in Konya has been researched. KJA was established in 1950, August 1. It is the first press organization of Konya. The life of the other organizations which had established political progress is not longevity.

Key Words:

Konya, Pres Organization, Pres

GİRİŞ

Türkiye'de gazetecilerin dernek kurma çalışmalarının geçmişi 1908 yılı Temmuz ayına uzanır. Meşrutiyet'in yeniden ilân edilmesi sonrasında, 24 Temmuz 1908'in ertesi günü *Yeni Gazete* sahibi Abdullah Zühtü Bey'in girişimiyle, İstanbul Sirkeci Garı karşısındaki bir lokantanın bahçesinde 50 kadar gazetecinin katılımıyla yapılan toplantı, *Cemiyet-i Matbuat-ı Osmaniye* adlı bir derneğin kurulmasıyla sonuçlanmıştır (YALMAN, 1997:69). Gazetecilerin bu ilk girişimi, derneğin kurulmasına ve tüzüğünün hazırlanmasına rağmen, kongrenin toplanamaması yüzünden başarısızlıkla sonuçlanmıştır (TOPUZ, 1996:195; DEMİR, 2004, www.byegm.gov.tr).

Gazetecilerin ikinci dernek kurma girişimi 1917'de gerçekleşmiştir. Osmanlı'nın Birinci Dünya Savaşı içinde olduğu bu dönemde, Alman Basın Derneği'nin günlük yayın yapan bazı basın kuruluşlarının başyazarlarını Almanya'ya davet etmek istemesine karşın yetkili bir muhatap bulamamış olması, dernek kurma girişimlerini hızlandırmıştır. 25 Haziran 1917'de Mahmut Sadık Bey'in başkanlığında *Osmanlı Matbuat Cemiyeti* kurulmuştur. 15 Şubat 1918'de İstanbul'da Galatasaraylılar Yurdu'nda toplanan ilk kongresin-

de tüzüğü kabul edilen cemiyetin başkanlığına Hüseyin Cahit Yalçın seçilmiştir (DEMİR, 2004, www.byegm.gov.tr).

Cemiyetin adı 1920'de *Türk Matbuat Cemiyeti*, 1923'te *Matbuat Cemiyeti*, 1930'da *İstanbul Matbuat Cemiyeti*, 1935'te de Atatürk'ün isteğiyle *Basın Kurumu* olmuştur (TOPUZ, 1996:195).

1938 yılı Haziran ayında çıkarılan bir yasayla belirlenen beş bölgede (İstanbul, Ankara, İzmir, Adana ve Trabzon) *Basın Birliği* kurulmuştur (TOPUZ, 1996:196). *Basın Birliği*, tek parti rejiminin yumuşamaya ve liberalleşmeye başladığı 1945 yılı ortalarında eleştirilmeye başlanmıştır. Bu eleştiriler, sözü edilen yumuşamanın verdiği rahatlıkla, basında da dile getirilmiştir. Dünyada ve Türkiye'de meydana gelen değişiklikler ve gelişmeler sonucunda, Türk Basın Birliği, 30 Mayıs 1946'da TBMM'de kabul edilen ve 18 Haziran 1946'da yürürlüğe giren bir cümlelik kanunla kaldırılmıştır (DEMİR, 2004, www.byegm.gov.tr). Basın Birliği'nin kapatılmasıyla da gazetecilerin kendi istekleriyle örgütlenmesinin önü açılmış, 10 Haziran 1946'da *İstanbul Gazeteciler Cemiyeti* [1] kurulmuştur. Daha sonra Ankara, İzmir, Adana ve Trabzon'da gazeteciler cemiyetleri faaliyete geçirilmiştir.

Konyalı gazetecilerin bir dernek çatısı altında toplanmaları da bu çalışmalardan dört yıl sonra 1950 yılında gerçekleşebilmiştir. II. Meşrutiyetle birlikte çok sayıda gazetenin yayın hayatına başladığı Konya'da gazetecilerin örgütlenmesinin bu kadar gecikmesinin en önemli sebebi, gazete çalışanlarının çoğunluğunu devlet memurlarının oluşturmasıdır. Bunlar gazeteciliği meslek olarak yapmayan, amatörce yazan kişilerdir. Profesyonel diyebileceğimiz gazetecilikle uğraşan kişilerin basına girmeleri çok partili hayata geçildiği günlere ve sonrasına rastlar. Bu kişilerin sayıca artması ve diğer şehirlerde gazeteciler cemiyetlerinin kurulması basın çalışanlarının bir dernek çatısı altında toplanmaları fikrinin oluşmasına ve nihayetinde 1950 yılında Konya Gazeteciler Cemiyeti'nin kurulmasına neden olmuştur.

Konya'da gazete çalışanlarının ilk örgütü olan KGC'nin kurulmasından bugüne gazeteciler tarafından çok sayıda dernek kurulmuştur. Gazetecilerin 1970'li yıllardaki sendika girişimi ise doğmadan sona ermiştir. Aralarında 1950'li yıllarda DP'li *Yeni Meram* gazetesinin öncülüğünde kurulan Konya Basın Mensupları ve Teknisyenleri Cemiyeti'nin de olduğu çok sayıda dernek yaşayamamış, kapanmak zorunda kalmıştır.

[1] İstanbul Gazeteciler Cemiyeti 1993 yılında Türkiye Gazeteciler Cemiyeti adını almıştır.

Araştırmada, Konya'da bugüne kadar gazeteciler tarafından kurulan cemiyet, dernek ve sendikalar incelenmiştir.

KGC'nin Kuruluşu

Konya'da basın çalışanlarının örgütlenme çalışmalarının son bulup bir dernek çatısı altında toplanmaları, 2 Kasım 1869 tarihinde valilik tarafından *Vilayet* gazetesinin yayınlanmasından 81 yıl sonraya rastlar. Bu konudaki çalışmalar 1950 yılında Konya Gazeteciler Cemiyeti'nin kurulmasına kadar uzunca bir süre başarıya ulaşmamıştır (BÜLBÜL, 1950:2). Konya'da gazeteciler tarafından kurulan ilk meslek örgütü KGC'dir.

Bir cemiyetin gerekliliğine dikkat çeken ilk yazılardan biri Mehmet Önder (*Selçuk*, 9 Kasım 1948: 2) tarafından kaleme alınmıştır. Yazısında Konya'da ilk gazetenin çıkış tarihi olan 2 Kasım tarihinin basın günü olarak kutlanabileceği fikrini de ortaya atan Önder, bir basın cemiyetinin kurulmasını önermiştir. Önder'in diğer gazetecileri görüşlerini açıklamaya çağıran bu yazısı basında fazla yankı bulmamıştır.

Her fırsatta bir cemiyetin gerekli olduğunu savunan gazeteciler, KGC'ni 1 Ağustos 1950 tarihinde ancak kurabilmişlerdir. Cemiyetin kurucu üyeliklerini, *Yeni Sabah*, *Zafer*, *Demokrat İzmir* gazeteleri Konya muhabiri Ahmet Yavuz, avukat-yazarlardan Suad Abanazır ve Fakih Özfakih, yazar Feyzi Halıcı, tarihçi-yazar Mehmet Önder, öğretmen-yazarlar Sabit Günbay ve Namık Ayas üstlenmiştir (*Selçuk*, 18 Ağustos 1950: 3).

Kurucular Kurulu'nun 1 Ağustos 1950 tarihinde yaptığı ilk toplantıda başkanlığa Namık Ayas, yönetim kurulu asil üyeliklerine Sofu Tuğrul, Celalettin Kişmir, Besim Ergun ve İbrahim Karayılmaz, yedek üyeliklere ise Ahmet Yavuz, Muzaffer Meriç, Edip Yılmaz ve Nazım Ermaral seçilmiştir (*Yeni Konya*, 2 Ağustos 1950:1).

Selçuk gazetesinde de yayınlanan ana nizamnamesinde cemiyetin amaçları şöyle sıralanmıştır:

"Basın mesleğinin temsilcisi olmak; Basın mesleğine ait hak ve vazifelerde mesleğin haysiyet ve şerefini ve nezahetini korumak ve gelişmesine gayret etmek; Vatan ve millet menfaatleri uğruna çalışmak, içtimai hayatımızın gelişmesine gayret etmek; Basın mensuplarının kendi meslekleri içinde gerek manen inkişaflarını ve terakkilerini sağlamak, gazeteciliği meslek haline getirmek; Cemiyetin ve cemiyet üyelerinin, mevzuat dâhilinde hak ve menfaatlerini korumak; Yazarların gazete sahipleri arasında samimi işbirliği kurmak ve vaki olacak ihtilafları taraflardan birinin müracaatı üzerine halle çalışmak; Çevrenin kalkınması ile ilgili mesele ve davaları en faydalı şekilde basına aksettirmeğe gayret etmek; Basın mensuplarına yardımlar sağlamak ve meslektaşlar arasında yaklaşmayı temin eylemek, içtimai hayat şartlarını düzenlemek; Cemiyet mensuplarına memleket içinde ve memleket dışında yapacakları seyahatlerde kolaylıklar temin etmek ve mesleki temaslar sağlamak; Cemiyetin maksat ve gayesinin tahakkuku için icabında yayınlar yapmak; Cemiyet mensupları içinde yardım sandığı, tekaüt sandığı, işsizlik sandığı ve bunlara mümasil teşekküller kurmak." (*Selçuk*, 15–18 Ağustos 1950:2).

Cemiyetin kurulması, dönemin Konya gazetelerinden *Yeni Konya* ve *Selçuk* gazetelerinde olumlu karşılanırken, *Babalık* gazetesi ve özellikle de Afif Evren'den ağır eleştiriler almıştır. Destekleyenler cemiyetin gerekliliğini vurgularken, eleştirenlerin vurgu yaptıkları konu Ayas ve cemiyet üyelerinin çoğunluğunun memur oluşlarıdır.

Ali Rıdvan Bülbül, Konya'yı temsil edecek derneğin hiçbir faaliyet göstermese dahi bütün meslektaşları bir çatı altında toplamasının başarı olduğunu vurgulamıştır (*Yeni Konya*, 3 Ağustos 1950:2).

Mehdi Halıcı, cemiyete Konya Matbuat Tarihi'nin yayınlanması, yerel sorunların yaygın basına duyurulması, İstanbul, Ankara ve İzmir Gazeteciler Dernekleriyle işbirliğinin geliştirilmesi gibi faaliyetleri yapmasını önermektedir.

Konya'da yayınlanan gazetelerin köy ve kasabalara gönderilmemesini üzücü bir durum olarak gören Halıcı, vatandaşları okumaya teşvik ederek gazeteye ilgilerini artırmanın KGC'nin en belli başlı görevi olduğuna vurgu yapmıştır (*Yeni Konya*, 4 Ağustos 1950:1- 3).

Cemiyetin kuruluşunu en çok eleştiren gazete olan *Babalık*'ta yer alan, *Konya Gazeteciler Derneği ile Alâkamız Yok!* manşetli duyuruda, kurucular arasında aktif şekilde gazetecilik yapanların olmayışı eleştirilmekte ve gazete çalışanlarının KGC ile herhangi bir ilişkilerinin olmadığı açıklanmaktadır (3 Ağustos 1950: 1).

Bu ilâna cevap cemiyetin koşulsuz olarak desteklenmesini isteyen *Selçuk* gazetesinden gelmiştir. Gazetede yayınlanan başmakalede, üç gazetenin yayınlandığı Konya'da bir basın topluluğu olmaması büyük bir kusur olarak görülürken, *Babalık*'ın cemiyetle hiçbir alâkası olmadığını ilân etmesi eleştirilmiş ve basın çalışanları her türlü önyargıdan arınmış olarak birleşmeye çağrılmıştır (8 Ağustos 1950:1).

Babalık'ın ve Afif Evren'in Cemiyet yönetimine muhalefeti, gazetenin sütunlarında uzun bir süre devam etmiştir. Cemiyetin kurucu başkanlığını üstlenen Namık Ayas'ın öğretmen (başöğretmen) oluşu yanında çocuklara yönelik *İleri* adında bir dergi çıkarması, gazetenin ve Evren'in eleştirilerine hedef olmuştur. *Şehirden ve Yurddan* köşesindeki *Öğretmenlikten Başka İş Yapanlar* başlıklı haberle, bu haberin altında yazı işlerinin notu olarak yer alan *"Şehrimizde de, bu gibi işlerin bir iki tüccarı vardır"* cümlesiyle hedeflenen kişi Ayas'tır (3 Ağustos 1950: 2).

Daha sonra *Babalık* gazetesinde yer alan, Hakkı Süha Gezgin imzalı yazıda da, Ayas'a yönelik eleştiriler devam etmiş, Hocalığın göz gibi hiçbir pürüze, manevi toz zerresine tahammülü olmayan bir meslek olduğu görüşü savunulmuştur (7 Ağustos 1950:1).

Evren, *"Efendiler! Kimi Aldatıyorsunuz?"* başlıklı yazısında, Ayas'a eleştirilerinin dozajını artırmıştır:

"Şehrimizde, devre göre siyasete burnunu sokan ilkokul başöğretmeni peykinin eşsiz önderlikle (!) Gazeteciler Derneği kuruldu. Bugünkü ve bilhassa yarınki şahsi planların tatbiki için vücut bulan bu dernek gazetecilere ne sağlayacaktır? Hiçbir şey!

Fiilen ve serbest olarak gazetecilikle meşgul olanların nesini garanti etmektedir? Hiçbir şeyini! Gazetelerin tek sütun üzerine 25 kuruştan yaptıkları resmi ilânların santimini 75 kuruştan hesaplamak; elalemin sırtından bedava yaşamak için! Yeni hükümet (tasarruf) diye didinirken, bu derneğin kombinezoncu başkanı böyle marifetler göstermektedir. Pire için yorgan yakma buna derler işte! Devletin, milletin paralarına yazık değil midir? Eğer bu dernek, ya (menafi umumiye hasıl cemiyetlerden) de sayılırsa şaşmayınız! Kimse çıkıp ta demiyor ki: Ey Akif Paşa ilkokulu başöğretmeni! Senin siyasi ve ticari işlerle işin ne? Öğretim ve eğitimine tevdi ettiğimiz çocuklarımızla, asli vazifenle meşgul olsana!... Millî Eğitim Bakanlığının o sıkı emir ve tamimleri nerede kalıyor? Ve bu öğretmen hâlâ bu işlere burnunu sokuyor? Efendiler! Kimi aldatıyorsunuz? Halkı ve devleti mi? Siz âlemi kör, herkesi sersem mi sanıyorsunuz?" *(8 Aralık 1950:1- 4)*

Selçuk'un cemiyete yönelik desteği Aralık ayından itibaren kaybolmaya başlamıştır. Nadir Özcan'ın *Üye* ve *Galantorlar* ile *Kalenderler* başlıklı iki yazısı (8–15 Ağustos 1950:1), Evren dışında cemiyete yönelik eleştiri içeren ilk yazılardır. İlk yazısında cemiyetin manası ve ömrünün üyelerinin niyetlerine bağlı olduğunu yazan Özcan ikinci yazısında cemiyet yönetimini galantor olarak nitelendirmektedir:

"Bir cemiyet kurulur, şip şak fahri başkanlığa bir galantor getirilir. Artık bundan sonra cemiyet o galantorun konutuna (himayesine) geçmekle her tecavüz ve tehlikeden korunduğunu zanneder ve daima galantorun emir ve direktiflerine uyar. Bir müşkülat çıkarsa, muhterem galantora koşulur. Bıktık bu galantorlardan! Cemiyeti kalenderler

kurmuşlar, kalenderler idare etsin! Biraz da kalenderlerin ne olduğunu görelim."

Y. Osman Asacöl ise, cemiyetin gelir elde etmek amacıyla balo düzenlemesini eleştirmiştir:

"Gazeteciler Cemiyeti'nin parası yokmuş. Bunun için de balo tam fırsatmış. Ben bu haberi hiçte iyi karşılamadım. Gazeteciler Cemiyeti'nin fukara olduğuna üzüldüm. Hakiki gazeteciler ve matbaacılar eğer bu cemiyeti kurmuş olsaydı, hiçte fakir bir cemiyet olmazdı ve bizim örf ve ananelerimize uymayan bu hareketler yapılmazdı. Sözüm ona, bir kültür derneği olan bu teşekkül memlekete balo ile hizmet etmek istiyor." (*Selçuk*, 22 Aralık 1950:1).

Konya Basın Mensupları ve Teknisyenleri Cemiyeti

Bütün bu eleştiriler altında yaşam mücadelesi veren KGC, kuruluşunun üzerinden 20 ay geçtikten sonra, DP iktidarı yanlısı *Yeni Meram* gazetesiyle, Belediye Başkanı ve yazar Rüştü Özal'ın öncülüğünü çektiği bir karşı oluşumla karşı karşıya kalmıştır.

Dönemin Tarım Bakanı Nedim Öktem ile ABD Büyükelçisi McGhee'nin 9 Mart 1952'de Konya'ya yaptıkları ziyaret sırasında meydana gelen gelişmeler, KGC'nin siyasi nedenlerle bölüneceğinin habercisi olmuştur. Ziyaretin Konya basınına haber edilmediği şeklinde Ayas'ın *Yeni Konya*'da yer alan yazısı *Yeni Meram* yazı işleri ve yazarlarından sert cevaplar almıştır.

Yeni Meram'ın Zaruri açıklaması başlıklı yazıda KGC'nin bütün Konya gazetelerini, bu arada *Yeni Meram*'ı temsilinin söz konusu olamayacağına vurgu yapılmıştır (19 Mart 1952:3).

"Garip ve tezatlarla dolu bir tebliğ; Siyasî gazeteleri temsil iddiasında bulunan gayrı siyasî cemiyet; Vilâyete verilen muhtıra imiş!" başlıklarıyla yer alan uzun yazıda KGC'nin siyaset dışı olması gerektiğine dikkat çekilmiş KGC'nin üyelerinin memur gazetecilerden oluştuğu şeklindeki Evren'in iddialarına geçte olsa destek verilmiştir:

"Cemiyetin gayri siyasî hüviyetinden faydalanarak bu cemiyeti tesis etmek veya cemiyete üye olmak hakkını kendinde gören bazı öğretmen vs gibi bilfiil devlet memurlarının, meslekî neşriyat dışında, gazetecilik gibi tamamen siyasî hüviyeti olan bir mesleğin temsilciliğini nasıl iddia edebildiklerini araştırmak alâkalı makamların şüphesiz üzerinde duracakları bir cihettir. Cemiyetin, henüz çıkmamış gazeteleri bile temsil ettiğini iddia eylemesi, cidden gariptir. Bahsedilen 40 üyeden bir kısmı ise memur, muallim gibi bilfiil devlet hizmetinde bulunan ve esas mesleği gazetecilik olmayan münevverlerimizdir ki cemiyet başkanının bu zevatı gazeteci diye takdim suretiyle siyasete karıştırmak istemesi ayrıca muahezeyi e mucip bir hususdur. Bize, Vilâyetin ve Belediyenin fahri avukatlığını yaptığımın ima edenlere ne Belediyenin ne de Vilâyetin böyle bir müdafaaya ihtiyacı olmadığını hatırlatırız. Müdafaa ettiğimiz tek şey, hakikatlerdir. Hakikatleri bir tarafa bırakarak mesnetsiz, yersiz teşebbüslere önayak olanlarla beraber olmadığımızı söylemekte hak ve vazifemizdir." (*Yeni Meram*, 24 Mart 1952:1–3).

Bekir Yeğintürk, Yıldızoğlu müstear adıyla ve Ayas'ı istifaya davet ederek noktaladığı yazısında benzer görüşleri kaleme almıştır (*Yeni Meram*, 29 Mart 1952:3).

Bu açıklamalardan 3 gün sonra Konya Basın Mensupları ve Teknisyenleri Cemiyeti (KBMTC) kurulmuştur. (*Yeni Meram*, 27 Mart 1952:1). Yeni cemiyetin kurucuları arasında, Avukat-yazar Mithat Şakir Altan, *Yeni Meram* gazetesi sahibi Ahmet Bahçıvan, Yazı İşleri Müdürü Tacettin Öney, Muhittin Güzelkılıç, Hulki Amil Keymen, TMO Bölge Müdürü Nafiz Tahralı, Belediye Başkanı Rüştü Özal ile Belediye Başkan Yardımcısı Yıldırım Bedri de yer almaktadır. Kurucular Kurulu toplantısında, Mithat Şakir Altan başkan seçilirken, yönetim kurulu Muhittin Güzelkılıç, Bedri Yıldırım, Ahmet Bahçıvan, Kazım Köroğlu, Bekir Yeğintürk ve Tacettin Öney'den oluşmuştur (*Yeni Meram*, 2 Nisan 1952:2).

Cemiyete, *Yeni Meram* dışında *Nasrettin Hoca* (Akşehir), *Ereğli*, *Ereğli İşçi Postası*, Anadolu Ajansı (Konya) ve *Zafer* gazeteleri ile temsilcileri üye olmuşlardır (29 Mayıs 1952:2).

Cemiyetin DP'li gazeteci, bürokrat ve politikacılardan oluşan yapısı diğer gazeteler tarafından eleştirilmiştir. *Yeni Konya*'da, seçim öncesinde tüm siyasi parti temsilcilerinin çeşitli konulardaki görüşlerine yer vermek üzere açılan köşede, CHP adına görüşlerini kaleme alan M. Muhlis Koner (1 Nisan 1952:1- 3), cemiyetin kuruluş felsefesini eleştirmiştir:

"Hakikatte mesele, iktidar partisinin tabiri marufuyla her damlanın altında bir çanağı bulunmasıdır. Hoş Halk Partisi böyle yapardı ya... Fakat doğrusu budur ki her cemiyet maksadına erişmek için kendi branşına göre adam seçmelidir. Basın cemiyetinde bir tüccarın, bir hububat alış verişini yapan bir daire müdürünün işi nedir? Bununla beraber bir kimse tüccar, memur v.s. vazifelerde bulunurda her sahada neşriyatıyla memlekette tanınmış bir yazar veyahut basının bir teknisyeni olur. Şimdi Nafiz Tahralı'nın ve gayretli bir tüccar olan Muhittin Güzelkılıç'ın şimdiye kadar herhangi bir gazete veya mecmuada ne gibi yayınları görülmüştü, bilmiyoruz... Kırk seneden beri Konya'nın her gazetesinde muharrir ve başmuharrirlikle, her sahada neşriyat yapan bilfiil gazete çıkaran ayrıca karınca kaderince eserler yayınlayan Muhlis Koner emektarınızı bu yeni cemiyete aza yapmağa neden lüzum görmediler. Canım ne hacet partiden değilim onun için... Ve belki insan bu ya! Bazı menfaatlere de ortak oluveririm de ondan. Görülüyor ki mesele matbuat cemiyeti falan değil, bal gibi politika yapmaktır."

Mansur Sina[2], Öğüt gazetesinde yazısında, KBMTC'nin amaçları ile kurucu ve üyelerinin *Yeni Meram* çalışanları ve DP'li yöneticiler olmasını alaycı bir üslupla ele alınmıştır:

"Cemiyetin gayesi, Konya basın mensuplarının mesleki işbirliği, yardımlaşma ve kalkınmalarını sağlamak, çalışan ve çalıştıranlar arasında karşılıklı hak ve menfaatlerini, meslek tesanüdü çerçevesinde temin ve telife çalışmakmış. Aynı cemiyetin ilk yapacağı iş de, büyük bir lokal temin ederek, büyük münevverleri çatısı altında toplamak olacakmış.

İyi ama bizim küçük lokalin eşiğinden atlamayanlar, büyük lokali başlarına mı geçirecekler? Büyük lokal, büyük münevver. Bu ne büyüklük merakıdır? Ne ise... Büyük münevverlik iddiası istisna edilirse, gazeteciler cemiyetinin maksadı da bu değil mi idi? Bu cemiyetin nesi eksik idi ki, bizden ayrılanların ayrılmalarına ve yeni bir cemiyet kurmalarına sebep olmuştur? Daha birkaç ay evvel yapılan gazeteciler cemiyeti kongresinde, bu zevatı muhteremin hepsi hazır değimli idiler? Kendileri cemiyetin selameti namına, gerek tüzük ve gerekse tutulan yolun sakatlığı hakkında ne gibi fikirler ileri sürmüşler de tutulmamış ve bundan muğber olarak veyahut daha iyisini yapmak için böyle bir harekete gerek görmüşlerdir. Siz istediğiniz kadar makul bir sebep arayadurunuz. Onlar istedikleri gibi bir cemiyet kurmuşlardır bile... Ne istiyorsunuz? Böyle bir cemiyet kurulmasında Türk Hava Kurumu'nun kongresine tam temsil hakkına haiz, bitaraf bir adam mı gitsin? Yağma yok. Her hayırlı işte, bir cımbız tuzunun bulunmasını itiyat haline getirmiş olan insanlar buna nasıl tahammül edebilirler? Değil mi ya!...

Biz şaşıyoruz, şaşıyoruz ki, kendilerini her zaman saydığımız ve kıymet olarak tanıdığımız insanlar bile, politika uğruna ne kadar küçük işlerle uğraşıyor ve bizleri hayal kırıklığına uğratıyorlar. Şu demokrasi, muhakkak ki büyük bir nimettir. Lâkin biz, onun hâlâ sakat noktalarıyla meşgul bulunulduğunu görüyor ve bundan esef duyuyoruz." (9 Nisan 1952:2).

Öğüt gazetesindeki Gazeteciler Cemiyetine Yapılan Baskının İçyüzü başlıklı haberde, cemiyete yönelik bir partizan baskının varlığından söz edilip, yeni cemiyetin kuruluşundaki ana gayenin KGC'ni yıkmak olduğu iddia edilmiştir:

"DP'li partizanlar bu cemiyeti ilk günlerden itibaren tam bir baskı altında tutmuşlar, kendi emir ve iradelerine itaatkâr bir teşekkül halinde görmek sevdasına kapılmışlardır. Cemiyet üyelerinin bir kısmının memur, bir kısmının da DP'li oluşu yüzünden, bu teşekkülü bazı hallerde kendi lehlerine tarafgirlik ettirebilmişlerdir. Fakat bu onların istedikleri gibi kayıtsız şartsız olmamış, böyle olmayınca da cemiyetin yıkılması cihetine gidilmesi düşünülmüş ve münasip bir fırsat beklenilmiştir."

Cemiyet daha sonra faaliyetlerini sürdürmeyerek kendini feshetmiştir.

Konya Gazeteciler Sendikası

1962 yılının Mayıs ayı başlarında *Sabah*'dan A Rıdvan Bülbül, Mahir İba, *Yeni Meram*'dan Selahattin Alpay, Ali İhsan Tuna, Mustafa Ataman, *Yeni Konya* gazetesinden Adil ve Ünal Gücüyener kardeşler, *Işık* gazetesinden Ünal Ketencioğlu ve Yavuz Dündar, Konya gazetecilerini bir arada tutma, üyelerinin çıkarlarını savunma ve himaye etme amacıyla Konya Gazeteciler Sendikasını kurmuşlardır. Sendika Nizamnamesi, 11–16 Ekim 1962 tarihleri arasında *Işık* gazetesinde dört gün süreyle yayınlandı. KGS, nizamnameye göre bir işçi sendikası olmaktan çok bir meslek örgütü havasındadır.

Sendika'nın 19 Ocak 1963 tarihinde yapılan Genel Kurulunda başkanlığa Ali Rıdvan Bülbül seçilmiştir. Sendika gazetecilere ev sahibi yapmak amacıyla bir konut yapı kooperatifi de kurmuştur. Bu çalışmada uzun ömürlü olmamış kendiliğinden ortadan kalkmıştır.

Başarısızlıkla sonuçlanan diğer sendika girişimi

Konya basınında gerçek manada sendikal örgütlenme çabası 1975 yılı ekim ayı başlarında *Yeni Konya* gazetesinde görülmüştür. Gazete çalışanlarının, DİSK'e bağlı Basın İş Sendikasına üye Yeni Kitap Basımevi çalışanlarının yaptığı greve destek vermeleri ve aynı sendikaya üye olmaları sahipler tarafından hoş karşılanmamıştır. Gazetede yer alan ve greve ilişkin gelişmelerin duyurulduğu *Yeni Kitap Basımevindeki Grev Gazetemize Sıçratılmak İsteniyor* (YK, 9 Ekim 1975), *Gazeteniz Yeni Konya İlginizle Kıvanç Duyar* (YK, 10 Ekim 1975) ve *DİSK'in Yürüttüğü Grev, Gazetemize de Sıçratıldı* (YK, 10 Ekim 1975) başlıklı haberlerde, TÖB-DER ve CHP'nin grevcilere verdiği destek, haksız ve ideolojik olarak nitelendirilerek eleştirilmiştir:

"Dizgicinin işyerini terk etmesi yüzünden gazete zor durumda kalmıştır. Gelişmeyi amaçlayan, sekiz sayfa ve dolgun münderecatla çıkan gazetenizin grev nedeni ile güdük halde bırakılması tüm ülke, tüm Konya için hiç de tasvip gör-

[2] Mahmut Sural bazı yazılarını Mansur Sina mestear adıyla kaleme almıştır.

meyecek, yüz karası bir durumdur" (DEMİRSOY, 2003:19).

Bu sürecin sonunda, *Yeni Konya* çalışanların bir kısmı işlerini kaybederken, Konya basınındaki sendikal örgütlenme çabaları bir daha dirilmemek üzere ortadan kalkmıştır (DEMİRSOY, 2003:21).

Konya Bölge Gazeteciler Cemiyeti

Konya merkez ve ilçelerinde yayınlanan 21 gazete, 1 Ocak 1977 tarihinden itibaren daha iyi, yapıcı ve gerçekçi haberler vermek iddiasıyla güçlerini birleştirmeye ve birlikte hareket etmeye karar vererek *Konya Bölge Gazeteciler Cemiyeti*'ni kurmuşlardır.

Yönetim kurulu başkanlığını İl Basın Müşaviri Hanefi Aytekin'in yaptığı cemiyetin kurucu üyeleri arasında şu isimler yer almıştır:

Ziya Tanrıkulu (*Türkiye'de Yarın*), Ünal Gücüyener (*Yeni Konya*), Adil Gücüyener (*Yeni Konya*), Ali Oğuz Meydan (*Yeni Konya*), İbrahim Yıldırım (*Türkiye'de Yarın*), Ahmet Çobanoğlu (*Konya'nın Sesi*), Mahmut Sural (*Konya'nın Sesi*), Selçuk Demirel (*Konya'nın Sesi*), Sabit Horasan (*Konya'nın Sesi*), M. Yalçın Bahçıvan (*Yeni Meram*), Selahattin Alpay (*Yeni Meram*), Mehmet Gazel (*Yeni Meram*), İhsan Kayseri (*Tercüman*), Mustafa Ataman (*Türkiye'de Yarın*), İbrahim Sur (*Milliyet*) ve Gültekin Gücüyener (*Yeni Konya*).

Derneğe, Konya merkez ve ilçelerinde yayınlanan *Yeni Konya*, *Yeni Meram*, *Türkiye'de Yarın* ve *Konya'nın Sesi* gazeteleriyle, *Akşehir Pervasız*, *Cihanbeyli'nin Sesi*, *Çumra Çığır*, *Ereğli Postası*, *Ereğli*, *Güneş*, *Özgür*, *Halkımız*, *Doğanhisar*, *Yeşil Ermenek*, *Beyşehir Yamaç*, *Karaman Uyanış*, *Karapınar Işık*, *Ilgın Postası*, *Seydişehir Postası*, *Özgür Alüminyum Kent* ve *Sarayönü'nün Sesi* gazeteleri çalışanları katılmıştır.

Aynı tarihlerde genel merkezi Ankara'da olan Anadolu Basın Birliği'nin Konya Şubesi de Selahattin Alpay (*Yeni Meram*), Ünal Gücüyener (*Yeni Konya*), Ziya Tanrıkulu (*Türkiye'de Yarın*), Ahmet Çobanoğlu (*Konya'nın Sesi*), Mahir İba, Ahmet Sarı (*THA*), İhsan Kayseri (Tercüman) ve Rıdvan Bülbül tarafından kurulmuştur (*Yeni Konya*, 2 Şubat 1977:1–3)

Başkanlığa Selahattin Alpay'ın seçildiği 30 Kasım 1979 tarihli genel kurulda alınan bir kararla amatör gazeteci ve yazarların da derneğe üye olabilmelerinin yolu açılmış, 24 Nisan 1981'deki genel kurulu sonunda da Ali Rıdvan Bülbül başkanlığa seçilmiştir.

11 Haziran 1980 günü yapılan ve başkanlığa Hanefi Aytekin'in tekrar seçildiği kongrede her iki derneğin, Konya Bölge Gazeteciler Derneği çatısı altında birleşmesi kararı alınmıştır (YK, 13 Haziran 1980:1–5).

Birleşme ancak, 12 Eylül 1980 askeri harekâtı sonrasında gerçekleşebilmiştir. Harekât sonrasında iki yıl süreyle genel kurulunu yapmayan KGC feshedilme tehlikesiyle karşılaşmıştır. Bu durum 2. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Bedrettin Demirel'in tavsiye ve etkisiyle atlatılmıştır. KGC ile KBGC, Konya Gazeteciler Derneği adı altında birleşmişlerdir (KAYSERİ, 2008, özel görüşme, AYTEKİN, 2002:340). Derneğin, 31 Aralık 1983'te yapılan genel kurulunda yeni tüzüğü kabul edilmiştir.

KGC'nden KGD'ne dönüşümden sonra 22 Ocak 1994 tarihinde yapılan genel kurula kadar Cemiyette uzunca bir süre değişiklik gözlenmemiştir. Ali Rıdvan Bülbül'ün başkanlıktan çekileceğini açıklaması üzerine Uğur Özteke, Haşmet Öyken ve Rıza Poçan adaylıklarını açıklamışlardır. Poçan'ın seçim öncesi yarıştan çekilmesi sonrası genel kurul Özteke ve Öyken'in arasında geçmiş ve yarışı Özteke kazanmıştır.

10 yıl (5 dönem) Özteke'nin başkanlığından sonra yönetimi devralan Sefa Özdemir döneminde seçim süresi 2005 yılında yapılan genel kuruldu üç yıla çıkarılmıştır. Bu dönem eleştirilerin arttığı ve Konya Basın Birliği'nin kurulduğu dönemdir.

Konya Basın Birliği'nin Kuruluşu

KGC'nin 2005 yılı Ocak ayındaki genel kurulu öncesinde mevcut yönetimden umudunu kesmiş olan bir grup çalışan gazeteci, Konya Basın Birliği adı altında bir örgütlenme çalışması yürüttüler. Çalışmalar sonrasında Zafer Varol başkanlığında Konya Basın Birliği kuruldu.

Birliğin kurucular kurulunda Varol'dan başka Kemal Soylu, Murat Dönmez, Abdullah Demirbaş, Metin Temiz, Yadigar Güneş ve Yıldız Durak yer aldılar.

KBB'nin amacı, Tüzüğü'nde şöyle sıralanmıştır:

"Her türlü basın-yayın organlarının gazetecilik niteliğindeki görevlerinde çalışanların ekonomik ve sosyal haklarını korumak, geliştirmek ve gelişmesine yardımcı olmak, mesleğin toplum içindeki değerini koruyucu kollayıcı ve yüceltici çalışmalarla bu esaslar çerçevesinde kamuoyunu bilgilendirici, yazılı ve sözlü açıklamalar yapmak, Üyelerini, mesleğin haysiyet ve şerefi ile bağdaşmayan meslek gelenek ve kurallarına uymayan yayınlarla ilgili uyarmak, kamuoyunda gazetecilik mesleğinin etkin ve saygınlığının korunması için gerekli çalışmalar yaparak, halkın gözü kulağı olma ilkesi ile doğru ve dürüst haberciliğin ilke edinilmesini sağlamak. Bu hususlarla ülke genelinde kamu yararını gözeten her türlü mesleki, sosyal, kültürel ve eğitim aktivitelerini gerçekleştirmek ve bu tür organizasyonlar yapmak."

KBB, kuruluşunun ilk yılında *Konya'da Bayram*[3] adı altında bir gazete yayınlamıştır. Kemal Soylu, *Konya'da Bayram* gazetesinin ilde bu zamana kadar yayınlanan en kaliteli ve en içerikli bayram gazetesi olduğunu iddia etmiş, Birlik olarak benzeri yayın organları çıkaracaklarını yazmıştır.

Birliğin tüzüğünde her ne kadar *"KBB, KGC'ne rakip değildir"* ibareleri yer alsa da, 30-31 Mart 2007 tarihinde Konya'da Konrad Adenauer Vakfı ve Türkiye Gazeteciler Cemiyeti işbirliğiyle Yerel Medya Projesi kapsamında düzenlenen "40. Yerel Gazetecilikte Meslekiçi Eğitim Semineri" öncesi ve sonrasında meydana gelen gelişmeler iki basın kuruluşu arasında açıkça dile getirilmeyen bir rekabeti ortaya çıkarmıştır.

KGC'nde uzunca bir süre başkanlık yapan ve KBB'nin de üyesi olan Uğur Özteke, TGC Konya Temsilcisi olarak yaptığı açılış konuşmasında, KGC ve yöneticilerinin seminer öncesi tavırlarını ağır bir dille eleştirmiştir: *"Bölücülüğe sık sık vurgu yapanlar, nihayet Anadolu basınını bölmeyi başarmışlardır"*

Özteke (2007) *Memleket* gazetesindeki köşesinden de, isim belirtmeden eleştirilerini ağırlaştırarak sürdürmüştür. Yazısına *Kendini Gazeteci Sanan İki Ayaklı Mahlûk şeklinde* ağır bir ara başlık koyan Özteke, toplantıya katılmamaları konusunda çeşitli kişi ve kuruluşlara telefon ettiğini öne sürdüğü ve ismini açıklamadığı KGC Yönetim Kurulu üyelerinden birisine *"gazeteci geçinen, kişiliksiz, yağdanlık, hem de süzme yağdanlık biri..."*, *"Bu dangalak..."*, *"geri zekâlı..."*, *"Bu soytarı..."* gibi çok ağır ifadelerle seslenmiştir.

[3] ***Konya'da Bayram:*** Flaş Medya Grup tarafından hazırlanan gazetenin sahibi Zafer Varol, Genel Yayın Yönetmeni Kemal Soylu, Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Murat Dönmez ve Haber Müdürü Ali Akgül'dür. Ofset 28 sayfa olan ve Ankara'da İhlâs Gazetecilik AŞ tesislerinde bastırılan gazete 25 kuruştan satılmıştır. *Konya'da Bayram* Gazetesi'nde Rıdvan Bülbül, Latif Yıldız, İhsan Kayseri, Orhan Berk, Sabit Horasan, Cihat Yazıcı, Uğur Özteke, Şenyurt Özbay, Nimet Dönmez ve Yadigar Güneş gibi kalemlerin yazılarına yer verilmiştir.

SONUÇ

1940'lı yılların sonlarından itibaren başlayan Konya basınının örgütlenme çabalarında dikkat çeken şey, kurulan örgütlerde kurucu ve yöneticilerin tamamına yakınının aynı isimlerden oluşmasıdır. Ayrıca bu isimlerin birçoğu da gazete patronları, onların akrabaları (çocukları, enişteleri gibi) veya yazı işleri müdürleridir. Patronlar bir şekilde örgütlerde kontrolü ellerinde tutmuşlar, kontrolleri dışındakilere de yaşama şansı tanımamışlardır.

Cemiyet ve etrafındaki tartışmalar genellikle gizli veya açık resmi ilân çerçevesinde yapılmıştır. İktidarların resmi ilânları kontrol etme çabaları, resmi ilânlar dışında büyük çaplı gelir kaynakları olmayan gazeteleri zor durumda bırakmıştır. Evren'in KGC'ne muhalefetinin ana sebebi de ilân meselesidir. Çok partili hayata geçildiği dönemde DP iktidarının, valiler aracılığıyla dağıtılan resmi ilânların çoğunluğunu kendi yanlısı *Yeni Meram*'a vermesi sonrasında yaşanan gelişmelerin etkisiyle, KGC dışında DP'li bir dernek KBMTC kurulmuştur.

Siyasi hayatın çalkantılı olmadığı dönemlerde basın örgütlerinde özellikle de KGC'nde daima denge politikası güdülmüş, yönetimde gazetelerin eşit ağırlıkta temsil edilmelerine dikkat edilmiştir. Bu politika KGC (KGD)'nin son 30 yılında da devam ettirilmiştir. Bu yıllarda patronlar çoğunlukla kendileri listeye girmemişler, yazı işleri müdürleri ya da başyazarları eliyle cemiyet yönetiminde yer alarak gazetelerinin çıkarlarını korumayı amaçlamışlardır.

KGC dışında kalan tüm kuruluşlar uzun ömürlü olamamışlar, kısa bir süre sonra kapanmak zorunda kalmışlardır. Halen KGC ile KBB faaliyetini sürdürmektedir.

KGC Yönetim Kurulu Başkanları:

1- Namık Ayas (22 Aralık 1951–19 Aralık 1959)

2- Mehdi Halıcı (20 Aralık 1959–5 Mayıs 1962)

3- Adil Gücüyener (6 Mayıs 1962–21 Mart 1969)

4- Ali Rıdvan Bülbül (22 Mart 1969- 1993)

5- Uğur Özteke (22 Ocak 1994- 26 Ocak 2002)

6- Sefa Özdemir (27 Ocak 2002-)

KISALTMALAR

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

DİSK: Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu

DP: Demokrat Parti

KGC: Konya Gazeteciler Cemiyeti

KGS: Konya Gazeteciler Sendikası

KBB: Konya Basın Birliği

KBGC: Konya Bölge Gazeteciler Cemiyeti

KBMTC: Konya Basın Mensupları ve Teknisyenleri Cemiyeti

TÖB-DER: Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği

TMO: Toprak Mahsulleri Ofisi

KAYNAKÇA

ALTUN, Abdülrezzak (1995), Türkiye'de Gazetecilik ve Gazeteciler, ÇGD Yayınları, Ankara.

ASACÖL, Yavuz Osman, Günün Penceresi- Sözüm Ona..., *Selçuk*, 22 Aralık 1950, Y:6, S:511, Konya.

BABALIK, Konya Gazeteciler Derneği ile Alâkamız Yok! *Babalık*, 3 Ağustos 1950, Y:40, S:7452, Konya.

BABALIK, Şehirde ve Yurda- Öğretmenlikten başka iş yapanlar, *Babalık*, 3 Ağustos 1950, Y: 40, S: 7452, Konya.

BÜLBÜL, Ali Rıdvan, Şırıltı- Sabrın Sonu, *Yeni Konya*, 3 Ağustos 1950, Y:2, S:418, Konya.

DEMİR, Vedat, Medyada Otokontrol, www.byegm.gov.tr/SEMINERLER/kayseri-x/kayseri_18.htm - 168k

GEZGİN, Hakkı Süha, Tüccar Hocalar, *Babalık*, 7 Ağustos 1950, Yıl: 40, Sayı:7455, Konya.

HABER, Gazeteciler Cemiyeti kuruldu, *Yeni Konya*, 2 Ağustos 1950, Y:2, S:417, Konya.

HABER, Vilayete verilen muhtıra imiş!, *Yeni Meram*, 24 Mart 1952, Y:2, S:594, Konya.

HABER, Basın Mensupları ve Teknisyenleri Cemiyeti, *Yeni Meram*, 2 Nisan 1952, Y:2, S:603, Konya.

HABER, Konya Basın Mensupları ve Teknisyenleri Cemiyeti kurularak faaliyete geçti, *Yeni Meram*, 27 Mart 1952, Y:2, S:597, Konya.

HABER, Öğretmenlikten başka iş yapanlar, *Babalık*, 3 Ağustos 1950, Y:40, S:7452, Konya.

HABER, *Yeni Meram*'ın zorunlu açıklaması, *Yeni Meram*, 19 Mart 1952, Y:2, S:586, Konya.

HABER, Konya Basın Mensupları ve Teknisyenleri Cemiyeti geniş alaka gördü, *Yeni Meram*, 29 Mayıs 1952, Y:2, S:655, Konya.

HABER, Gazeteciler Cemiyetinin Olağanüstü toplantısı, *Yeni Konya*, 9 Şubat 1955, Yıl: 6, S: 2023, Konya.

HABER, Konya Bölge Gazeteciler Cemiyeti kuruldu, *Yeni Konya*, 2 Şubat 1977, Y:28, S:10650, Konya.

HABER, Anadolu Basın Birliği Konya Şubesi kuruldu, *Yeni Konya*, 2 Şubat 1977, Y:28, S:10650, Konya.

HALICI, Mehdi, Konya Gazeteciler Derneği'nden Beklediklerimiz, *Yeni Konya*, 4 Ağustos 1950, Y:2, S:419, Konya.

Konya Gazeteciler Cemiyeti ana nizamnamesi, *Selçuk*, 8 Ağustos 1950, Y:5, S:490, Konya.

Konya Gazeteciler Cemiyeti Ana Nizamnamesi, *Selçuk*, 15 Ağustos 1950, Y:5, S:492, Konya.

ÖNDER, Mehmet, Söz Arasında- Basın Günü, *Selçuk*, 9 Kasım 1948, Y:4, S:304, Konya.

ÖZCAN, Nadir, Birkaç Satırla-Üye, *Selçuk*, 8 Ağustos 1950, Y:5, S:490, Konya.

ÖZCAN, Nadir, Birkaç Satırla- Galantorlar, Kalenderler, *Selçuk*, 15 Ağustos 1950, Y: 5, S: 492, Konya.

ÖZFAKİH, Fakih, Gazeteciler Cemiyeti Münasebetiyle, *Yeni Konya*, 20 Ağustos 1950, Yıl:2, S:435, Konya.

ÖZTEKE, Uğur (2007), Gazeteci Her Yerde Gazetecidir, *Memleket*, 1 Nisan 2007, http://www.memleket.com.tr/index.php?islem=yazar&id=4371

SİNA, Mansur, FIKRAM, Büyük Münevverler Cemiyeti, *Öğüt*, 9 Nisan 1952, Y: 2, S: 221, Konya.

TOPUZ, Hıfzı (1996), 100 Soruda Türk Basın Tarihi, Gerçek Yayınevi, İstanbul.

YALMAN, Ahmet Emin (1997), Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim, Pera Turizm ve Ticaret AŞ, İstanbul.

YILDIZOĞLU (Bekir YEĞİNTÜRK), *Namık Ayas'a açık mektup*, *Yeni Meram*, 29 Mart 1952, Y:2, S:599, Konya.

YOLCU (Afif EVREN), Yerine göre- Efendiler! Kimi Aldatıyorsunuz?, *Babalık*, 8 Aralık 1950, Y: 40, S: 7522, Konya.

13